Digitized by Google

PRIVILEGIORUM
IN PERSONA
SANCTI PETRI
ROMANO PONTIFICI
A CHRISTO
DOMINO
COLLATORUM
VINDICIÆ
PARS III. TOMUS VI.

SIVE DE POTESTATE ECCLESIASTICA

APPENDIX.

AUCTORE

FR. HIEREMIA A BENNETTIS

CAPPUCCINO.

ROMÆ MDCCLXI.

TYPIS HÆREDUM JO: LAURENTII BARBIELLINI

SUPERIORUM FACULTATE.

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE III NAPOLI

Digitized by Google

EX LIB CONG. MISS.
DOM. S. NICOL. TOL.

Digitized by Google

APPROBATIONES.

FR. SERAPHINUS CAPRICOLLENSIS
Totius Ordinis FF. Minorum S. FRANCISCI Capuccinorum Miniſter Generalis (licet immeritus.)

CUm Opus, cui Titulus eſt *Privilegiorum in Perſona S. Petri Romano Pontifici a Chriſto Domino collatorum Vindiciæ. Pars III. Tomus VI.* ſive *De Poteſtate Eccleſiaſtica Appendix*: a *R. P. Hieremia a Bennettis*, Ordinis noſtri ex Lectore, ac Pedemontanæ Provinciæ Cuſtode elucubratum, a duobus ex Ordine noſtro Theologis de mandato noſtro ſedulo, luculenterque reviſum, approbatum, præloque omnino dignum exiſtimatum fuerit: Hinc præfato Ejuſdem Operis Auctori permittimus, ut illud, ſervatis ſervandis, Typis mandare valeat.

In quorum fidem præſentes noſtras ſolito Officij noſtri Sigillo munitas dedimus Romæ die 25. Novembris 1760.

F. SERAPHINUS, *qui ſupra*.

DE Mandato Reverendiſſimi Patris SERAPHINI CAPRICOLLENSIS totius Ordinis noſtri Capuccinorum Generalis Miniſtri. Nos infraſcripti ejuſdem Ordinis Exprovinciales, ac Generales Deffinitores, Opus perlegimus a R. P. Hieremia à Bennettis Capuccino S. Theologię olim Lectore, ac Pedemontanæ Provinciæ Cuſtode elaboratum, atque hoc titulo inſignitum: *Privilegiorum in Perſona S. Petri Romano Pontifici a Chriſto Domino collatorum Vindiciæ. Pars III. Tomus VI,* ſive *De Poteſtate Eccleſiaſtica Appendix*. Quumque nihil in eo prorſus offenderimus, quo ſive Morum pietas, ſive Catholicæ Religionis Doctrina lædi vel leviter poſſit, dignum Prælo, quomodo priores quinque Tomos, perinde cenſemus.

Romæ e Conventu Capuccinorum 8. Kalend. Decembris anno 1760.

Fr. Hilarion à Feroleto Exprovincialis, & Deffinitor Generalis Capuccinus.

Fr. Joſeph Maria a Savorniano Exprovincialis, & Deffinitor Generalis Capuccinus.

Digitized by Google

JUſſu Reverendiſſimi P. Magiſtri Sac. Pal. Apoſtol. legi Partem Tertiam Tomi Sexti continentis *Vindicias Privilegiorum in Perſona S. Petri Romani Pontificis a Chriſto Domino collatorum &c.* Auctore Admod. Rever. P. Hieremia a Bennettis Theologo Ordinis Fratr. Minorum Sancti Franciſci Capuccinorum. Opus eſt eruditum, ac ſolidum; nihilque in eo reperire potui, quod a Fide Catholica, aut bonis Moribus alienum ſit.

Ex Araçœli 5. Decembris 1760.

Fr. Joannes de Luca Epiſcoporum Examinator.

IMPRIMATUR,

Si videbitur Reverendiſs. Patri Sac. Pal. Apoſt. Magiſtro.

D. Archiep. Nicomediæ Viceſgerens.

IMPRIMATUR.

Fr. Thomas Auguſt. Ricchinius Sac. Pal. Apoſtol. Magiſt. Ordinis Prædicatorum.

ELEN.

Digitized by Google

ELENCHUS
PARTIS TERTIÆ
VINDICIARUM,
SEU
APPENDICIS.

Articulus I. *De Poteſtatis Eccleſiaſticæ, & Civilis Originibus; & Officiis.* a pag. 1
Articulus II. *De Poteſtatis Eccleſiaſticæ a Civili independentia, quinimo ſupra Civilem præſtantia.* 70
Articulus III. *De Poteſtate Eccleſiæ in propria Loca, Perſonas, ac Res, ſive de Immunitate Locali, Perſonali, ac Reali.* 175
Articulus IV. *De Poteſtate Eccleſiæ Monarchica, & Hierarchica, ſive de Poteſtate Legiſlativa, & Judiciaria.* 373
Articulus V. *De Poteſtate Eccleſiæ lites inter Fideles laicos finiendi, Laicaſque ſuis infenſas leges infringendi.* 507
Articulus VI. *De Poteſtate Eccleſiæ Coactiva, ſive Pœnas Clericis, atque Laicis infligendi, qua Spirituales, qua Corporales.* 550

PRÆ-

PRÆFATIO.

QUINQUE ſuperioribus Tomis, iis, quæ Romani propius intereſſe Pontificis, atque penitius ad ejus pertingere Jura videri poterant, expeditis, & per me fieri quatenus licuit, ad umbilicum ductis, abundantiori velut ex meſſe, multa ſuperſerant oppido, ſilentio nec utique ſepelienda, ceteris per Orbem cum Epiſcopis ipſi communia Pontifici, quibus hocce proinde Sexto Tomo locus erat faciendus; & Tomo quidem priorum quinque ſervandus Titulus ideo, quod communia, quæ cum Epiſcopis facta heic exponenda ſuſcipio, in eumdem demum Rom. refundi Pontificem, eique accepta referri debeant. Ita de Operis inſcriptione obiter. Jam ad rem ipſam prope quod attinet, quid animo plane, huic argumento adplicando, infixum geſſerim, quove anxius jamdiu torquerer, ita paucis aperio. In id porro graviſſimi ſtudii genus ingenii nervos potius intendere, quam in ea fruſtra, in quibus curioſitatis utique multum, utilitatis vero modicum admodum ineſt, aciem terere, ac otium, arcte mihi propoſitum jugiter hæſit, quo præcipua cum Fidei Catholicæ dogmata, tum Eccleſiaſticæ Diſciplinæ capita, queis ideſt Eccleſiæ ſolido ceu fundamento moles incumbit, ac pulcherrima veluti forma compages explicatur, & luce perfundere, & quatenus ſuppeterent vires, loco ponere mihi ſuſciperem. Quod ut ſuſciperem, & gravior altera valdequam urgebat me ratio, jamque ſollicito injiciebat aculeos. Ea nempe ita triſtia jam nobis incidiſſe tempora eundo, experiundoque didiceram, ut perexiguam, quæ adhuc Eccleſiæ reliqua fuerat, Poteſtatis olim ampliſſimæ partem in fruſta nefarie diſcerpi & oculis jam quotidie uſurpare cogerer, & animo præ dolore jam ſufferre nequirem. Eò nempe cæco, furentique Proteſtantes impetu ferri, confertoque velut agmine Pſeudo-Politicos ruere, ut quantum de Eccleſiaſtica deripere per ipſos poteſtate fas ſit, Civili tantumdem adjungere ferventiſſime ahelent: quaſi nempe Principum Jura per ipſos integra ſtare loco nequeant, niſi ſuo Epiſcopi gradu cadant, ſuiſque Eccleſia Juribus

pror-

prorſus exſpolietur. Huc igitur & mentis, & animi & contentio, & acies homini Minoritæ dirigenda erat, & conferenda, ut, ſi per Superos demum fieri liceret, Eccleſiaſtica in priſtinum gradum, atque decus erigeretur Poteſtas: quod ita tamen caute tentandum cognoſcebam, ut interim nullam omnino in Civilem ab me invidiam quæri, eique ſuo de Jure nihil prorſus auferri conſtaret. Sed enim quatenus id conformiter fieret, hoc opus, hic labor. Quotus enim quiſque eſt, qui de Eccleſiaſtica bene cogitet, optimeque merere ſe ſtudeat, ut non quantocius in Civilis injuriam, & offenſam incurrendi diſcrimen ſubeat? Qui Eccleſiaſticam inter, &Civilem ita diſcernere ſciat, juſtos, æquoſque utriuſque ita diſcriminare confines, ac veluti circino dimetiri, ut dolere de injuria deinceps neutra queat? In hac itaque perdifficili, aleaque plena diſputatione eam mihi ineundam, tenendamque viam propoſui, qua tuta incedere, rectaque queat, nedum uni tota ſe impendiſſe, alteri defuiſſe parti, aut derogaſſe videri poſſit, nempe ſi nihil rationi confiderem, ingenii viribus deferrem nihil, ſed tota in tractatione iſta unius Scripturæ, ac Traditionis ductum ſequerer, & ita Patrum, & ita Principum quoque relegerem veſtigia, preſſeque inſiſterem placitis, ut meo nihil ex penu depromptum adpareret. Ita fiet, aut ego fallor, ut mihi prorſus deſinant indignari, qui erga Patres, qui erga Principes & animo, & religione probe comparati ſint, & adfecti. Atque ita de Operis argumento, ſcopo, & propoſito.

Ad Operis partitionem modo quod pertinet, Articulis Sex comprehenditur totum, quot videlicet Poteſtatis Civilis, & Eccleſiaſticæ præcipua capita diu, multumque divexata Proteſtantibus, falſiſque Politicis in æmulatione ſunt, & invidia, quæ mihi pro viribus ideo vindicanda propoſui. Atque principio quidem ut feliciori progreſſu, ordineque proſpere ſuo diſputatio procederet, eam a Poteſtatis utriuſque plane Civilis, & Eccleſiaſticæ originibus auſpicandam duxi, indeque ad earumdem diſcurrendum officia, unde lata pateret, quæ inter utramque differentia intercedit, in eo utique poſita, quod ejus, cujus Divina ſit origo, & a Deo officia fuerint diſtributa, præire ſit, ac præeſſe, ejuſque viciſſim, cui ortum una fecerit Humana voluntas, & ab Hominibus offi-

Digitized by Google

officia profluxerint; ſubſequi ſit plane, ac ſubeſse. Inde vero prono velut alveo fluebat, Eccleſiam libera, plena, & a Laica prorſus independente ſuas & in Perſonas, ſua & in Loca, ſuas & in Res poteſtate gaudere. Quorſum enim, amabo, fuiſset Eccleſia ſic a Deo conſtituta, ſic & a Deo inſtituta, ut ſe ſola ſubſiſteret, unaque ſibi ſufficeret, dum interea ab hominibus ea mutuare, in eiſque dependere indigeret, ſine quibus neque ſubſiſtere, ſibique neque ſufficere dici, poſset? Sed enim id evidentius iterum evadebat ex forma ipſa Regiminis, ſive Poteſtatis ſpecie, quæ in Eccleſiam fuerat a Chriſto D. inducta. Quam inductam optimam utique, qualis eſt Monarchica diverſos in Hierarchicos deinde gradus diffuſa, expeditiori nempe pro Eccleſiæ regimine, obvia, & in oculos velut inſiliens ſuadebat ratio. Suadebatque a Chriſto D. Eccleſiæ Juriſdictionis, & Imperii facultatem ideo factam ampliſſimam, qua nempe potis evaderet & in Fideles jus dicere, & pro Fide leges ferre. Quam perinde facultatem ad Laicas etiam qua Lites, qua Leges extendi oportebat, ut Eccleſia videlicet & iſtas valeret infringere, quoties Divinis, aut Canonicis adverſari contingeret, & illas finire, ut quæ Divina abſque offenſa Ethnicos apud Judices exagitari difficile potuiſsent. Eccleſiæ denique ſua vindicari Majeſtas, & ſuis manere legibus debebat vigor: ideoque in utriuſque conſortium, opemque Coactiva pariter advocanda Poteſtas erat, qua pœnis nempe ſive Spiritualibus, ſive Corporalibus animadvertere potis fieret, atque Fideles in officio, prout oporteret, cohibere. Viden hinc igitur, ut Poteſtatis Eccleſiaſticæ partes arcte cohæreant, interque ſe ſe connexæ ſint ita, invicemque contextæ, ut elegantiſſima indidem Eccleſiæ forma coaleſceret, ea nempe, quam primis ſaltem deſcribendam lineis, propriiſque adumbrandam luminibus ſtatim adgredior.

DE

DE POTESTATIS
ECCLESIASTICÆ, & CIVILIS
Originibus, & Officiis.

ARTICULUS PRIMUS.

EX quo ad Chriſtianos, una cum Religione Civilis Imperii ſumma translata eſt, tum primum quidem ad æqui, juſtique formam Imperandi ratio componi viſa eſt, non ita tamen omnem ad numerum, & amuſſim, ut nihil deinceps Imperatorum nemini de veteri Ethnicorum ſuperſtitione, & ſuperbia labis adhæſerit. Ut enim de iis nunc taceam, ſi qui tamen fuere, qui de retinendo Pontificis M. ambitioſo nomine, (cujus de affectatione tamen in culpam ad unum omnes vocare nolim), præ faſtu plus æquo fuere ſolliciti, quis adeo in Eccleſiaſtica hoſpes hiſtoria, qui ignoret quot, & quam falſa opinione de propriæ dignitatis, poteſtatiſque excellentia non tam decepti, quam delectati eam Sacræ anteferre ſuperbe exambierint? Atque omnium primis Græcis quidem Imperatoribus inſana hæc ſupra Eccleſiaſticæ apicem efferendi ſe ſe, eamque in ſe transferendi prurigo adhæſit; quam ideo depectere Patrum, & Pontificum curæ, laborioſoque officio ceſſit. Conſtantio nempe, quem idcirco aſperrime increpitum ſcimus a Liberio P. M., a Lucifero Calar.,

ab Oſio Cordub., a S. Hilario Pictav., & a S. Athanaſio in epiſt. ad Solit. Valenti, & Valentiniano, quorum prior a S. Gregorio Nazian. Orat. 9, poſterior a S.Ambroſio lib.5. epiſt.33. digna pro auſu promeruere. In ſacri juris quoque rationes irrumpere, ſpiritualiſque rei ſummam ad ſe rapere Zeno molitus legitur: tanta inſuper, tamque intolerabili ſe ſupra Sacerdotii faſtigium ſuperbia extollere auſus eſt Anaſtaſius, ut Ennodio Ticinenſi S. Hormiſdæ ad eum mandata referenti hæc arrogantiæ plena rependere verba non expaverit apud Trithemium cap.203. *Quid nobis mandata porrigitis, qui ſub nullius ditione ſumus? Oportet Romanum Pontificem nobis obedire, non etiam præcipere.* Sed enim proprio uterque periculo SS. Simplicii, Felicis III, Gelaſii, Anaſtaſii II, Symmachi, & Hormiſdæ juſtiſſimas expertus eſt iras. Pari ſuperbiæ perciti æſtu Juſtinianus, Mauritius, Heraclius, & Conſtans de rebus fidei leges ferre, Religioniſque ſe implicare negotiis, ab ipſorum cognitione longe ſepoſitis, geſtivere. Nihil inde laudis tamen, multum imo dedecoris, & reprehenſionis a Vigilio, a S. Gregorio M., a Severino, a Johanne IV, a S. Martino I. retulere. Præ faſtus, ambitioniſque furore impotentes perinde Leo Iſaurus ſemet Imperatorem, ac Pontificem jactare, & inſcribere, Alexius vero ſenior Pontificatu Imperium longe præpollere dicere, & ſcribere non extimuere: ſed utriuſque frangendæ ſuperbiæ, deprimendæque præſto fuere, prioris illius quidem S.Gregorius II, poſterioris iſtius vero Innocentius III. apud Raynaldum ad an. 1199. num. 64. E Græcis in Latinos, aliis multis cum erroribus, commigravit inſania iſta, atque ex Germaniæ quidem Regibus intime pervaſit Henricum IV, qui propterea infenſiſſimum expertus eſt S.Gregorium VII. Cujus Pontificis optimam plane agendi rationem in tuto ponendam, atque ab obtrectatorum inſultibus vindicandam ſuſcepere ultrocitroque Viri doctrina, dignitateque conſpicui, atque plurimos inter alios, de quibus me dicere abunde Tom.3.pag.633, ſeq.memini, Althmannus Patavien., Geberhardus Saliſburg., Herimannus Metenſ., Hugo Dienſis, Stephanus Halberſtad. apud Dodechinum ad annum 1090, ac Tengnagelium in Monum.contra Schiſmaticos editis Ingolſt. an. 1612, Venericus Vercell. lib. de unit. Eccl., & de Schiſ-

Digitized by Google

Schiſmate edito a Simone Schardio inter Scriptor. de Jurisd. Imper. Baſil. 1566: de quibus adeundus etiam Noriſius hiſt. Inveſtit. capp. 4, & 7. Pervaſit & Henricum V, quem ideo ſanius ſapere docuit Paſchalis II, legendus in epiſt. 22. edit. Harduini ad ipſum, 24. ad Guidonem Vien., & 49. ad Rothardum Mogunt., quam in rem præterea conferendi, ſi placet, Helmoldus in Chron. Slav. lib. 1. cap. 70, & ſeq., ac Johannes Cardin. Tuſculanus in epiſt. ad Richardum Alban., de qua Noriſius capp. 3, 11, 12, & ſeq. Fridericum Ænobarbum deinde eadem inceſſit ambitio, quam ad perfringendam ferreum induit pectus Alexander III, multa præfatus eſt in Synodo Turonenſi an. 1162. Arnulphus Lexov., ſcriptiſque non pauca demandarunt Philippus Abbas Bonæſpei, S. Ælredus Rievelen. ſerm. 231, & Johannes Sarisber. epiſt. 89. inter Epiſt. S. Thomæ Cantuar. lib. 2. edit. Lupi. Hæreditaria veluti lues ad Othonem IV. cum Imperio tranſiit veſana cupido iſta in capite, fortuniſque Sacerdotum dominandi. Sed qui ſe beneficiis afficientem ingratus revereri Innocentium III. P.M. renuit, ingenti cum damno juſtiſſimam ejuſdem in ſe vindictam experiri compulſus eſt. Ut rem denarrent omnem, videndi Albertus Staden., Urſpergenſis Abb., Godefridus, Rigordus, Stero apud Caniſium Antiq. lect. Tom. 1. p. 244, Richardus a S. Germano, Chronographus Foſſæ novæ Script. Rer. Ital. Tom. 7. p. 889, & 983, & Nangius apud Raynaldum ad an. 1210. n. 1, ac Manſium ibid. in Not. A Friderico II. hanc perinde labem detergere pro officii munere ſuſcepere Gregorius IX, & Innocentius IV, quorum de opera late Albertus Staden., Matthæus Pariſ., Albericus Monachus, Auctor Chron. Auguſtani apud Freherium Tom. 1. ad annum 1245, Scriptor hiſt. Lantgrav. Thuring. apud Piſtorium c. 50, & Auctor Compilat. Chronolog. apud eumdem Piſtorium To. 1. ad an. 1249. Inſano ſuperbiæ iſto ſpiritu inflatus ſupra modum, alioſque, Ludovicus Bavarus Eccleſiaſtico Principatui laicum præferre haud veritus, dignum ſe præbuit, qui a Johanne XXII, a Benedicto XII, & a Clemente VI. ignominia, probroque operiretur, cuique dicam conſcriberent perinde Villanius lib. 10. cap. 115, ſeqq., Alvarus Pelagius de planct. Eccl. lib. 1. cap. 68, Ptolomæus Lucen. lib. 24. cap. 43, Simon Saltarelli in apolog.,

Digitized by Google

Hervvartus Tom. 2. ad an. 1336, aliique. Civili Principatu haud contenti, niſi & Eccleſiaſticæ rei partem occuparent ex Francor. Regibus Philippus I, atque Homonymus cognomento Pulcher, Sacerdotio faſces ſubmittere, abſtinereque a Sacris edocti ſunt, ille quidem a S. Gregorio VII. lib. 1. epiſt. 75, & lib. 2. epiſt. 5. ad Galliar. Epiſcopos, atque ab Urbano II. in Synodis Placentina, & Claromontana an. 1095, qua de re fuſe Noriſius in hiſtor. Inveſt. cap. 9, iſte vero a Bonifacio VIII, cujus vindicias adverſus Puteanum, Bailletum in Europa Sap. Menſ. Sept. num. 67, Richerium, Natalem ad Sæculum XIV. diſſert. 9, D. Choyſi hiſtor. Eccl. tom. 7, Felicem Oſium in Not. ad Muſſatum Tom. 6. Theſaur. Ital. Burman. par. 2. pag. 607, & ſeqq., alioſque veteres obtrectatores in actis diſſid. Pariſ. 1614. editis, & apud Jacobum le Long in Bibl. hiſt. Gall. pag. 363. relatos, adornandas egregie ſuſcepere poſt S. Antonium part. 3. tit. 20. cap 8. §. 21, Baronius, Guido Baiſius apud Manſium Suppl. Tom. 3. pag. 129, Gentilis de Monteflorum in Apolog., Richardus Petronus Card. S. Euſtachii, Joh. Rubeus &c., videndus etiam Conradus Vercerius de rebus geſt. Henrici VII. Juribus ſacris itidem Angliæ Reges inhiantes Henricus I, & II. Sacerdotale ſub imperium redigi a Paſchali II. epiſt. 93, & 103, quibus cohærent epiſt. 3, 41, 95, & ſeq., a S. Anſelmo, de quo Eadmerus in ejus vita apud Surium, & Henſchenium ad 21. April., ab Alexandro III. epiſt. 10, 19, 26, & ſeqq. uſque ad 30, cum quibus conferendæ epiſt. 5, 6, 7, 11, & ſeqq., a S. Thoma lib. 1. epiſt. 64, cui jungendi ejus Amicus lib. 3. epiſt. 6, & Willelmus Senon. lib. 5. ep. 82, paſſi demum ſunt. Atqui Henrico VIII, Elizabethæ, Jacobo I. &c. adeo frons periit, ut oleum cum ipſis, operamque perdiderint Leo X, Clemens VII, Paulus III, S. Pius V, Paulus V. &c.

Intoleranda utcumque inſania hæc videri potuerit, quo tamen non dignos ſupplicio dedere ſe ſe profligatæ Religionis, pudoriſque Scriptores illi, qui ſæculi Poteſtatibus ſuperba, perverſaque in hac opinione detinendis, fovendiſque conſilio, & calamo ſtatim adfuere? Tulit hoc jugiter triſte infortunium temporum iniquitas, ut ambitione, & avaritia fœde laborarent homines, hominumque perverſum fecit ingenium, pluſquam Religio-

gioni, veritatique, propriis inſervientium affectibus, & impendiis, ut ad Potentum loqui faſtum, adblandirique ſuperbiæ, nec ignaviæ habeatur, nec ignominiæ. Quo factum demum, ut prorſum rurſum Divina, humanaque ferri, profana ſacris, ſuſque deque Cœlum, terramque miſceri oculis jamdiu uſurpemus. Ut vero de Veteribus illis non loquar, quibus præ Religione quæſtum ex adulatione quærere cordi fuit, peſſimæque ideo cauſſæ patrocinium impendere haud probro ceſſit, quoſque ſane longo retexere catalogo Goldaſtus in Monarch., & Schardius in Syntag. tract. de Imper. Juriſd. curarunt, Principi, ac Magiſtratui politico ſummam poteſtatem circa Sacra, & circa Sacerdotes adſerendam ſibi ſumpſere, ac præſumpſere, ex Proteſtantium grege præſertim, Jacobus Heerbrandus in refutat. Sotici ſcripti, Carolus Molinæus in Monarchia Francor. p. 101., & ſeqq., (contra quem Pontificis M., Cardinal., & Epiſcop. defenſionem adornavit Raymundus Ruffus Pariſ. an. 1553.) M. Antonius de Dominis de Republ. Eccl. lib. 6. cap. 5, & ſeqq., Witelhochius in tract. de auct. Princip. in negot. Eccleſ., Hugo Grotius de Imper. Sum. Poteſt. circa Sacra, Blondellus de Jure Plebis in regim. Eccleſ., Anonymus de Officio Magiſt. Chriſt. una cum Blondelli Opuſculo præfato Grotii libro ſubjectus in edit. Francof. 1690, Thomas Eraſtus in Theſibus adverſ. Excomm., & Clavium poteſtatem, Franciſcus Budeus in Iſag. hiſt. Theolog. Tom. 2. lib. 2, Melchior Goldaſtus in Monarch., Georgius Hornius in diſſert. hiſtor., ac Polit., Thomas Leydecherus ad ejuſdem Hornii hiſt. Eccleſ., Franciſcus Villierius de ſtatu primit. Eccleſ., Jo. Utenbogaert de Offic., & auct. Magiſt. in rebus Eccleſ., Ludovicus Molinæus lib. adv. Voetium inſcripto *Papa Ultrajectinus, ſive Myſterium iniquitatis*, Samuel Strychius in diſſert. de Jure Papali Princip., Antonius Walæus de auctor. Magiſt. in rebus Eccleſ., Nicolaus Vedelius in diſſert. de Magiſtratu adv. Bellarminum, & de Epiſcopatu Conſtantini M., Jacobus Triglandus de Civil., & Eccl. poteſt., Gilbertus Burnetus in hiſt. Juris Principum circa Beneficia Eccleſ., Maccovius apud Bocchartum in epiſt. ad Morlejum licere ab Eccleſia ad Magiſtratum provocare aſſerens, Jo. Abrahamus Chromajerus in Comment. Theolog. de poteſt. Eccleſ., Albertus Ri-

Riperus in libro inſcripto: *Moyſes* , *& Aaron* , ſive de poteſt. ; & officio Principum in Sacris, Fridericus Spanhemius Oper.T.2: pag. 1240, & ſeq. , Jo. Georgius Reinhardus in Meditat. de jure Princip. German. , Henricus Henninges de Sum. Imperat. Rom. poteſt.circa Sacra,Thomas Hobbes de Cive cap.6,11,13.& ſeqq., & in Leviathan cap.14,& ſeqq., ideſt de materia, forma, & poteſt. Civitat. Eccleſ., & Civil., (quem oppugnavit Cumberlandus ,) Miltonus de poteſtat. Civil. in re Eccleſ. , (in quem calamum exacuit Morus,alia vero de cauſſa Salmaſius etiam), SimonSchardius de Juriſd. , auctorit. , & præmin. Imper. , Andrevvs Lancellottus in tortura Torti, ſive reſponſ.ad Bellarmini librum contra Apolog. Jacobi Reg. pro Juramento fidelit., Theodorus Reinchingius de Regim. ſæcul. ,& Eccleſ., Auctor Gallus de poteſtate Regia , & Sacerd. , Richardus Harris de Primatu Eccleſ. Regio adverſ. Beccanum, Robertus Abbot de ſupr.Regum poteſt.adverſ. Bellar. , & Suarez , Thomas Barlovv pro eadem cauſſa, Hermannus Schelius de Jure Imperii , Omphalius de officio , & poteſtate Princip., Matthæus Larroquanus de Regaliæ jure, Irenæus Philadelphus de Controv. circa Religion. adverſ. Jo. Hall de Epiſcopatu jure Divino, Petrus Rival in differt. hiſt.Crit. differt 2. adv. Maimburgum , Jo. Hoorneech in examine Bullæ Papal. Innocentii X. contra pacem Germaniæ, Rolandus Vajerus de Auctor. Regis in regim. Eccleſ. , qui Tractatus falſo tribuitur Tallonio , Barbeyracius in præfat. ad Puffendorfium de Jure Nat., & Gent., Hartmannus Philippus de Geſtis Chriſtian. ſub Apoſtolis , Henricus Coccejus in diſput. de Jure poteſt. §. 7, & ſeq. , quem laudat Samuel Coccejus filius ad Grotium lib. 1. cap. 3. §. 6, Idemque in novo Syſtemate Juſtit. natur. & Rom. lib. 6. cap. 2. §.628, Juſtus Henningus Boehemerus in Not.ad Petrum de Marca de Concor. edit. Lipſ.1708, Auctor de conjunctione Principatus , & Sacerdotii in una perſona edit. Upſal. 1725 , Johan. Gottliebus Heineccius in Prælect. Academ. ad Puffendorfium de offic. hom. & Civ. lib. 2. cap. 7. §. 8, Belliſomus de Auctor. Imperat. in regim. exter. cauſſar. Eccleſ. , aliique hujuſce genus innumeri , quibus facem veluti prætuliſſe ex noſtris quidem videntur Radulphus Præslæus Caroli V. Gall. Regis conſiliarius in tract. de poteſt.

teſt. Pontif., & Regia, in Monarch. Goldaſti Tom. 1. pag 39, Gregorius ab Heimburgo Syndicus Norimberg. in Antilogia Papæ apud Gratium Tom. 2. Faſcic. rer. expet., & Goldaſtum Tom. 1. p. 557, ac Tom. 2. p. 1576. &c., (quem refutavit Theodorus Lælius Feltrenſis Epiſcopus,) Antonius Roſellus Juriſc. Patav. in lib. de poteſt. Imperat., & Pap. apud eumdem Goldaſtum tom. 1. pag. 252., & 556, (cui Henricus Inſtitor librum de plenaria poteſtate Pontif. oppoſuit,) Stephanus Gardinerus lib. de vera Obedientia in gratiam Henrici VIII, (quem libris quatuor de Unitate Eccleſiæ a Reginaldo Polo elucubratis objectum falſo ſcribit Burnetus hiſt. Angl. lib. 3, ſiquidem Gardineri liber an. 1535. Londini in dias luminis auras prodiit, Poli vero libri non ante an. 1536. privatim ad Regem miſſi ſunt,) Franciſcus Marty, & Villadamor in Hiſp. defenſ. auctor. Regiæ in perſonas Eccleſ., aliique nonnulli, de quibus alibi; preſſo vero quaſi pede ſequuti ſunt Paulus Perrot contra Sixtum V. pro Rege Navarræo, De la Mothe le Vajer de pot. Regia circa profeſſ. Relig., Michael Rouſſellus in hiſt. Pontif. juriſd. ex antiquo, medio, & novo uſu, Claudius Gouſtæus de poteſt. Regia in Eccleſiis, Franciſcus Duarenus de Sac. Eccl. miniſtris lib. 1. cap. 5, ſeq., & in defenſ. pro libert. Eccleſ. Gallic., Pithœus de libert. Eccl. Gallic., earumque Probat., Van-Eſpenius in tract. de Recurſu ad Principem Lovan. 1725, Jannonus hiſt. Regni Neapol. lib. 1. cap. ult., ſeqq., ac lib. 22. cap. ult., quo loci poteſtatis Civilis adverſus Eccleſiaſticam paraſtatas ſequi, & laudare non veretur Dantem Alighierium in tribus lib. de Monarchia, Guillelmum Ochamum in tract. de poteſt. Eccleſ., & Civili, Johannem Pariſienſ. in tract. de poteſt. Reg., & Papal., Arnaldum Villanovan., Marſilium Patav., & Joh. Jandunum; (quos tres poſtremos tamen modum prætergreſſos fatetur) Radulphum Columnam Carnot., Lupoldum Bamberg., Radulphum Præslæum, Philippum de Mezieres, Petrum Cunerium, eiſque adnectere Alvarum Pelagium, Theodoricum Niemum, Nicolaum Cuſanum, Franciſcum Zabarellam, Æneam Silvium &c., Auctores Galli Tract. *De l'Autoritè du Pape, e les Principes des Libertès de l'Egliſe Gallicaine juſtifiez*, & Tract. *De la Puiſſance Eccleſ., e Temporelle*, Scriptor vindiciarum Juriſd. Sæcul., & Imper. &c., alter-

Digitized by Google

alterque Gallus auctor hiſtoriæ Juris publ. Eccleſ. Gallic., quem refellendum egregie ſumpſit nuper Michael Caſalis in Vindiciis Jur. Eccleſ. &c.; quibus omnibus magno ſe ſe numero jungunt Politici, Aulici favoris afflatu faſcinati, ideo ut liberius utramque paginam faciant. Proh Superos! Adeo nempe lethæo adulationis poculo tot hominum mentes perfuſæ ſunt, ut quæ primæ ſint Religionis partes, aut ignorare prorſus, aut poſthabere quin imo præ ingenio præpoſtero illos non depudeat!

Atqui me valde reficit cauſſæ, quam propugnandam adſumpſi, tam gravitas, quam veritas; quæ non eſt alia ſane, quam Catholicæ Eccleſiæ cauſſa: quam in tuto ut recte ponam, ſuoque firmiter collocem loco, falſam adverſariorum opinionem a fundamentis evertendam adgredior. Itaque ſi ſemel conſtituatur Poteſtatis Eccleſiaſticæ Divinam eſſe originem, Principali vero nonniſi hominum voluntatem ortum feciſſe, confecta probe res eſt, indeque conſequi quis adeo obſtupidus non percipiat, Civili poteſtati Eccleſiaſticam longe præcellere, neque illi fas eſſe in hujuſce fines ingredi, inque jura temere prorumpere? Age vero, ſi Deus me adjuvet, ita rem profecto ſe habere demonſtrandum ſuſcipio. Non me fugit equidem quæſtionem hanc invidiæ, aleæque plenam eſſe, difficileque quammaxime Poteſtati utrique juſtos præfinire terminos. Unde conſilium erat ſilentio potius eam prætetire, ne dum Eccleſiaſticæ patrocinium quæro, Civili minus propitius viderer. Sed enim ſcrupulus, quo tot nefarios haud detineri Scriptores conſpicio, quin pedibus, manibuſque in partem adverſam deſcendant, mihi magis eximendus erat, qui ita mihi Eccleſiæ cauſſam tuendam propoſui, ut Imperio ne leve quidpiam detractum velim; atque e re Eccleſiæ, e reque Imperii magis exiſtimo, quid juris ſit utriuſque, quæque utriuſque inſtitutio, ſine utriuſque injuria inquirere, non privatam utique meam proferendo, ſed quæ potius Juris utriuſque peritiſſimis inſederit, opinionem exponendo. Æmulis itaque, obtrectatoribuſque abunde feciſſe me ſatis opinor, Paſchalis II. verba libenter uſurpans, animumque in time, & affectum induens ad Baſilium Hieroſolymorum Regem ep.29. ſcribentis: *Nec enim volumus aut pro Principum potentia Eccleſiaſticam minui dignitatem; aut pro Eccleſiaſtica*

ca dignitate Principum potentiam mutilari ; Atque principio non opus eſt multis de Eccleſiaſticæ poteſtatis Divina inſtitutione diſputare : eadem enim indubia iis eſſe profecto debet , quibus non dubium ſit Evangelium . Inde nempe facile datur intelligi ab illo utique , qui & Epiſcopus , & Pontifex in epiſt. ad Hebr. cap. 7. v. 26, & 1. Petri cap. 2. v. 25. dicitur , in Petrum, & Apoſtolos, inde in Pontificem M. , & Epiſcopos tranſmigrandam , Eccleſiaſticam derivari poteſtatem , qui dixit Matth. cap. 28. v. 18. *Data eſt mihi omnis poteſtas &c.*, cui plane loco congruunt, quæ habentur Joh. cap. 17. v. 2, Epheſ. cap. 1. v. 20, & ſeqq. , Philipp. cap. 11. v. 9, & ſeqq. , Hebr. cap. 2. v. 8, ac 1. Petri cap. 3. v. 22. Ab illo ſane Miniſtros conſecrandi , Sacramenta adminiſtrandi , relaxandi peccata , infligendi cenſuras , ferendi leges &c. poteſtate iidem ipſi induti ſunt, qui cum poteſtatis ejuſdem plenitudine ſe a Patre miſſum , ab ſeque illos mitti prædicat Johan. c. 20. v. 21. *Sicut miſit me Pater, & Ego mitto vos &c.* Ab illo rurſus ampliſſima profecta in Apoſtolos , eorumque ideo ſucceſſores Eccleſiarum Antiſtites, poteſtas intelligi debet , qui Orbem univerſum judicaturos ſupra duodecim eos Sedes , ſive Thronos conſtituiſſe confirmat Matth. cap. 19. v. 28. *Sedebitis & vos ſuper Sedes duodecim , judicantes &c.* Atque hiſce quidem locis, quibus apprime reſpondent Matth. cap. 10. v. 1, cap. 16. v. 19, cap. 18. v. 18. & cap. 19. v. 28, Marci cap. 3. v. 14, & cap. 6. v. 7, Luc. cap. 9, v. 1, & cap. 22. v. 30, ac Johan. cap. 20. v. 23, & cap. 21. v. 26, ſeq., hanc utique ineſſe vim, ampliſſimamque Apoſtolis factam deſignari poteſtatem non videre, & fateri non potuere, ut noſtræ Communionis longe plures prætercam Interpretes, ex Proteſtantibus ipſis, quibus alioqui mens fuit admodum læva, Camero in Matth. cap. 19. v. 28. Critic. Sacr. Tom. 4. pag. 591. edit. Francof. 1696, Grotius in Matth. cap. 28. v. 18. Crit. Sacr. ibid. p. 316, Pearſonius in Symbol. , ac Thomas Stackhouſe in tract. Theolog. ſpecul., & pract. Tom. 4. cap. 5. pag. 461, & ſeq. Quorſum vero , rogo, pulcherrimæ ſpectant illæ ſpecies *Corporis* Epheſ. cap. 4. v. 16, *Ovilis* Johan. cap. 10. v. 16, *Domus* 1. Timoth. cap. 3. v. 15, *Civitatis* Hebr. cap. 12. v. 22, & *Regni* Matth. cap. 13. v. 24, & ſeqq., quibus Eccleſia comparatur , niſi & ſimilis in Eccleſia deſignetur

poteſtas ejus, qua Caput in Corpus, Paſtor in Oves, Pater in Familiam, Rector in Cives, Rex in Populum defungitur, & potitur, velut etiam perſuaſum habuere apud Stackhouſe loco cit. Eduardus in Theolog. tom. 1, Wottonus in ſerm. de Jurib. Cleri, & Potter de gubern. Eccleſ. ? Faciunt & huc profecto regendi, paſcendi, & diſponendi formulæ, quibus Epiſcoporum officium denotatur Actor. cap. 20. v. 28, 1. Petri cap. 5. v. 2, & ad Tit. cap. 1. v. 5: quod abſque poteſtate adimpleri plane, ſuiſque abſolvi numeris nequit: qua de poteſtate explicite perinde loquitur S. Paulus 2. Corinth. cap. 13. v. 10, velut etiam agnovere Grotius ibid. Crit. Sacr. Tom. 5. p 454, & Beauſobrius in Obſervat. hiſt. Crit. & Philolog. ad hunc locum Tom. 1. pag. 443. Quis demum ita mente deſipiat, ut cogitando aſſequi poſſit, abſque poteſtate & Præſides, & Miniſtros, & Præpoſitos eſſe in Eccleſia, agereque, de quibus eloquitur Apoſtolus ad Rom. cap. 12. v. 8, 1. ad Corinth. cap. 3. v. 5, & cap. 4. v. 5, ac ad Hebr. cap. 13. v. 7? Fruſtra ſim vero, ſi liquidiſſima cæteroqui loca hæc plurimis adhuc, locupletibuſque Patrum confirmare teſtimoniis ſatagam, qui rem plane hanc fuſius Artic. ſeq. perſequuturus ſum. Viden interea, ut de his docte, riteque diſſerat Cl. Lamy Comment. in Harmon. Evang. lib. 4. cap. 28, & lib. 5. cap. 21.

In id igitur mihi nunc magis incumbendum, ut propius, quoad ejus fieri poterit, ad fontem pertingam, ex quo proxime in Reges tota, qua defunguntur, poteſtas, & quanta profluit. Enim vero an Principum ſæcularis poteſtas a Deo immediate promanet, dubium eſt, ac lis adhuc ſub judice, de qua in utramque docti partem diſputant. Ludovicus Bavarus Conſtitutione die 8. Aug. an. 1338. edita, quam referunt Hieronymus Balbus lib. de Coronatione ad Carolum V, & Joh. Georgius Hervvartus in Ludovico adv. Bzovium defenſo, Imperialem poteſtatem, ac dignitatem immediate a Deo ſolo derivari, ex Principum, Electorumque conſenſu, declaraſſe legitur, non ſecus atque in Proceſſu, ac ſententia, auſu temerario, inauditoque, lata contra Johannem XXII, ex Chronico Siculo in Theſauro Anecd. edito a Martenio Tom. 3. pag. 5, a Muratorio translato in Rer. Ital. Script. Tom. 10. p. 8:0, cap. 96. pag. 901. deſcripta. Sed enim quis tam bardus, & excors,

cors, qui homini Divina, & humana non tam putide inſcienti, quam perverſe interturbanti potius, quam doctiſſ. Pontificum trigæ, Johanni XXII, Benedicto XII, & Clementi VI, a quibus vice plus ſimplici hominis in devia abrepti tam pravam agendi rationem, quam ἀσυλλόγιστον opinandi licentiam profligatam tradunt apud Baluzium in Vit. Pap. Avenionen. Bernardus Guido, Auctor Append. ad Ptolomeum Lucen., ac Scriptor vitæ 1. Clementis VI. apud eumdem Baluzium, Muratorium Rer.Ital.Script. Tom.11. par. 2. p. 491, 510, & 552, ac Raynaldum ad an.1343. n. 43, & ſeqq., ac 1346. n. 3, & ſeqq. Legenda Johannis XXII. Conſtitutio relata Cap. *Si Fratrum* inter Extravag. Comm. tit. 5. *Ne Sede vacante*, ac conferenda cum Clementina Cap. *Romani Principes* lib. 2. tit. 9. *De Jurejurando*. Extant etiam ejuſdem Pontificis ad Ludovicum Bavar. Monitoria apud Raynaldum ad an. 1323. n. 30, & Hervvartum Tom.1. pag. 194, Sententia, & proceſſus in eumdem Imperat. apud eumdem Annaliſtam ad an. 1327. n. 20, & ſeqq., Damnationis itidem ſententia adverſus Marſilium Patav., & Johannem Jandunum, a quibus Ludovici errores ſuffulciebantur, ibid. n.27. Legere quoque præſtabit ejuſdem Ludovici proteſtationis, fuco alioqui plenæ, formulam apud Hervvartum, qua Pontifici *Obedientiam*, *Devotionem*, & *Reverentiam* deſpondet; Leges pacis eidem Ludovico propoſitas a Johanne Bohemiæ Rege, ab Othone Auſtriæ Duce, & a Balduino Trevir. Archiepiſcopo apud Raynaldum ad an. 1330. n. 28, & ſeqq., quibus inter alia impie cogitata adverſus Pontificiam dignitatem, auctoritatemque revocare tenebatur; Litteras ejuſdem Ludovici, ad fallendum quidem compoſitas, quæ tamen devotiſſimum, quali revera mente affectum eſſe oportebat, obſequium referebant, ad Johannem XXII. apud Hervvartum Tom.2. p. 589, & ſeqq.; item ad Benedictum XII. apud Ptolomeum Lucen. lib. 24. hiſt. Eccl. cap. 43, Hervvartum, & Raynaldum ad an. 1335. n. 3, & ad an. inſeq. n. 17, ſeqq., & n. 30, ſeqq.; ad Clementem VI. demum apud Rebdorfium, Albertum Argent. in Chron., & Raynaldum ad an. 1344. n.10. Sed & Ludovici deterrimum errorem hunc, una cum aliis, a duumviris Marſilio, & Janduno viribus omnibus ſuſtentatum refellendum alacriter ſuſce-

Digitized by Google

ſcepere Alvarus Pelagius de planc. Eccl. cap. *66*, Alexander a S. Elpidio de Juriſdict. Imper. , & Auct. Pontif. , Petrus de Palude de cauſſa immed. Eccleſ. poteſt. , ac ſubinde Albertus Pighius lib. 5. de Hier. Eccleſ. Dantes Alighierius antehac opuſculum *De Imperio ſuperiore Eccleſiis , etiam Romana , & pendente non a Papa , ſed a Deo* , odio in Bonifacium VIII. animatus , elucubrare fuerat auſus , quod primus edidit Simon Schardius in Sylloge Scriptor. de Imper. juriſd. , & poteſt. Eccleſ. Baſil. 15*66*. p. 237. Sed ideo peſſime Dantes audivit, atque poſt obitum hæreticis adcenſitus legitur apud Bartholum in L. 1. *Divi* §. *Præſides* D. 48. 17. *De requirendis reis* , apud Arcimboldum Archiep. Mediol. in Catalogo hæretic. , de quo Poſſevinus in Appar. Tom. 1. p. 413, & apud S. Antoninum in Sum. Chron. par. 3. tit. 21. cap. 5. §. 2. Johannes Savaronus in tract. de ſuprema auctor. Regis , & Regni idem ſaxum revolvendum adſumens , contendit Reges nihil juris a Populis accepiſſe , ſed Regiam omnem poteſtatem a Deo immediate obtinere, eorumque proinde in temporalibus juriſdictionem legibus prorſus omnibus eſſe abſolutam . Sed his nec hilum profecit , quin oppugnandum ſe dedit Perronio in Exam. tract. ejuſdem Savar. , & Coquæo in Antidoto contra inſcript. Myſter. iniq. pag. 3, quo loci vir doctus oſtendere adverſus Mornæum adgreditur non a Catholicis Principum laedi , labefactarique poteſtatem , dum Pontificiæ obnoxiam faciunt, quinimo ſtrenue adſtrui contra Waldenſes apud Prateolum n. 25; contra Wicleffiſtas, & Huſſitas , de quibus Concilium Conſtantienſe ſeſſ. 8, & 12, ajentes poteſtatem omnem tam Laicam, quam Eccleſiaſticam peccato mortali deperdi ; contra Lutherum , a quo Chriſtiana libertas in independentia a legibus nefarie conſtituitur ; contra Knoxium , qui Genevæ impio libello edito licuiſſe Anglis docuit de Regina Maria ſupplicium ſumere ; contra Goodmannum , qui libro altero contribules ſuos ad arma adverſus Reges , ac Magiſtratus , ſiqui dem Calviniſmo adverſarentur , capeſſenda incitare inſtituit . In hanc denique de Regum poteſtate a Deo immediate proficiſcente opinionem manibus , pedibuſque deſcendunt Franciſcus Victoria in Relect. de poteſt. Civili , Duarenus de Sacr. Eccl. Miniſt. lib. 1. cap. 1, Duvallius de ſupr. Rom. Pontif. poteſt. q. 1 , Petrus de Mar-

Digitized by Google

Marca de Concord. lib.2. cap.2, Choppinus de ſacr. Polit. lib.1. tit.7. §.9, Cevallos in ſpeculo Opinion. commun.Tom.2. q.739. n.75, & ſeq., Salgadus de Regia protect. par. 1. cap. 1. præl.1. n.47, & ſeqq., & de Supplicat., ac Retent. Bullar. part.1. cap.1. n.18, & ſeqq., Natalis Alex. hiſt. Eccleſ. ad Sæcul. XIII, & XIV. cap. 9. art. 5. &c., ex Acatholicis vero, ut de M. Antonio de Dom. in Oſtenſ. error. Suarezii cap.3. p.918, & de Republ. lib.6. cap. 2. n. 33. nihil dicam, Zieglerus de Jur. Majeſt. lib. 1. cap.1. §. 46, Coccejus in Leviathane refutato, Graſvinckelius de Jur. Majeſt. cap. 1, ſeq., Vandalinus de Jur. Reg. lib.2. cap.5, Strauchius in ſpecim. Jur. Publ. lib. 1. tit. 2. §. 3, Hornius de Civit. lib.2. cap.1, Oſiander obſervat. in Grotium de Jure B., & P. lib.1. cap. 3. §. 7. &c., Fravendorfius de Divina Majeſtatis orig., aliique plures, quos longius perſequi nec vacat, nec intereſt. Contra quos adverſa fronte, defixoque velut in pulvere utroque pede, depugnandum ſibi ſumpſere, Principum auctoritatem a Deo immediate profectam conſtantiſſime pernegantes, Almainus de ſupr. Eccl. poteſt. cap. 1, Ferdinandus Miranus tract. 2. de Pontif. Juriſd. q. 6, Bellarminus lib. 3. de Laic. cap. 6, Suarez de Legib. lib. 3. cap. 2. n.3, Nicolaus Schaten in Carolo M. Catholico adv. Niſanium lib. 2. cap. 3, Caſtropalao diſp. 1. punc. 22. n. 2, Gravina de Jur. Nat., & Gent. §.18, Charlaſius de Libert. Eccleſ.Gallic. to.2. lib.7.cap.4, Boſſuetius Defenſ. declar. par.1. lib. 1. cap. 3, Schmier Juriſp. Publ. univ. lib. 2. cap. 1. ſect. 3. §. 1, & Juriſp. Canon. Civil. lib. 1. tract. 1. cap. 7. ſect. 2. §. 1, & apud ipſum Stadlmayr de Legib. cap.5. th. 2, Pettſchacher de Leg. q.4 art.2. Concl.1, Wenzl de Leg. q.4. §.1. reſol.7, Gletle Juriſp. fundam. tit. 2. cap. 2. §. 3. n. 8, Ill. Tria de polit. Eccl. lib.1.c.1. §.1, Blancus de poteſt., & polit Eccl. tom.3. lib.1. cap.1. &c., ex Proteſtantibus vero Grotius de Jure B., & P. lib.1. cap.4. §. 7, Puffendorfius de Jure N., & G. lib. 7. cap. 3. §. 1, Noodtus de poteſt Princip. ex interpret. Barbeyracci, Schefferus de Reg., & Princip. inſtit. par. 1. §. 2. in Not., Huberus Jur. publ. univ. lib.1. cap. 7. §.13, ſeqq., Claſſenius compend. polit. lib.3. cap. 1. §.5, Hertius de modo conſtit. Civit. ſect. 2. §. 3. Oper. Vol. 1. tom. 1. p. 301, ſeqq., Heineccius Antiq. Roman. ad In-
ſtit.
Digitized by Google

ſtit. lib. 1. tit. 2. §. 62, & ſeqq., in præfat. ad Leg. Jul., & Pap. Pop., & in Puffend. de offic. hom. & Civ. lib. 2. cap. 6. §. 14, Budeus Inſtit. Theolog. Dogm. lib. 5. cap. 4. §. 22, Samuel Coccejus in Syſtem. Juſtit. Nat., & Rom. lib. 6. cap. 2. §. 617, & ſeqq., pluresque alii, de quibus infra recurret ſermo.

Qui hac igitur in poſteriori opinione verſantur, principio obſervant Politicam poteſtatem generice acceptam, veluti Scholæ loquuntur, eſſe immediate quidem a Deo, non item acceptam ſpecifice, ut eſt Monarchia, vel Ariſtocratia, vel Democratia. Poteſtas enim politica in genere quum de jure naturæ ſit, quippe poteſtate regi, ac dirigi homines opus eſt, ne ſingulis proprio relictis arbitrio, totum humanum genus certo pateat diſcrimini, Jus autem naturæ in Jure Divino ſtatuatur, ſeu juris Divini quædam ſit ſpecies, ac particula, a Jure proinde Divino politica manare poteſtas recte dicitur, veluti Naturæ humanæ neceſſaria appendix, ab eo utique originem ſortita, qui humanam naturam condidit. Ut vero Politica poteſtas in ſpecie ſumitur, eam immediate a Deo non eſſe ſtatuunt: quandoquidem neque ratione ſui, neque ratione ſubjecti jure naturæ immediate, vel talis in ſpecie conſtituta ſit, aut in ſpecie tali ſubjecto collata. Politica igitur poteſtas in genere accepta naturali juri congenita, ac veluti coagmentata, in natura ipſa primum immediate ſubſidet: quumque Natura humana in tota, qua late patet, hominum multitudine, ſive collectione ſubſiſtat, inde fit, ut Politicæ poteſtatis immediatum ſubjectum ſit tota hominum collectio, ſeu multitudo. Sicut enim unus præ alio homo non eſt, ſic uni præ alio jus regendi homines non ineſt; ſed ita unicuique hominum jus regendi primum ſeipſum, deinde pariter alios competit, ſicut in unoquoque homine una cum humana natura jus naturale inſitum eſt. Quod jus quum a ſingulis exerceri nequeat, neque ſit, cur ab uno potius, quam altero exerceatur, reſtat, ut a ſingulorum collectione ſit exercendum: in qua ſiquidem æquales ſint ſinguli, æqueque liberi, & ingenui, proinde fit, ut domini, & ſervi, ſuperioris, & inferioris nomina ſint apud ipſos a primæva origine prorſus ignota. Sequitur itaque, ut immediate tota in hominum collectione poteſtas integra reſideat politica. Quoniam vero a multi-

multitudine ipſa neque facile, neque cum effectu poteſtas iſthæc exerceri poteſt, factum eſt ideo, ut ab ipſa multitudine ea poteſtas transferretur, mox in unum, unde Monarchia, mox in plures, eoſque præcipuos, unde Ariſtocratia, mox in plures generis promiſcui, unde Democratia ortum habuit, ſive ex his conflata quælibet alia Reipublicæ ſpecies; quas ad quinque dinumerat Ariſtoteles Polit. lib. 4. cap. 7., Polybius vero ad ſeptem lib. 6. de Milit., ac domeſt. Roman. diſciplina, cui poſteriori adſtipulantur Dionyſius Halicarn., & M. Tullius in fragm. de Republ., poſt quem abeunt Thomas Morus, Gaſpar Contarenus &c., qua de re etiam Bodinus de Republ. lib. 1. cap. 1. Quæ quum ita ſe habeant, patet inde, quod Poteſtas politica in ſpecie, ſcilicet Monarchia, Ariſtocratia, & Democratia, de jure Naturæ, ac Divino non immediate deſcendit, ſed de jure Gentium, quippe quæ ab humano genere in alium, vel alios a genere ipſo diſcretum, vel diſtinctos translata eſt. Mediate vero a Natura, & a Deo eſſe dici ideo debet, quod ipſi Naturæ ingenita in peculiare alterius jus demum translata fuerit.

Eòdem recidit expoſitio, quam adhibent ejuſdem opinionis patroni alii, ut Coccejus uterque ad Grotium lib. 1. cap. 3. §. 5, in Prodromo Jur. Gent. exercit. 2. §. 17, & ſeq., ac de Juſtitia Natur., & Roman. lib. 6 cap. 2. §. 621, & ſeqq., ut Gravina in Specim. priſci Jur. §. *Virtus*, & de Legib., & SC. cap. 4, ut Vicus de uno univ. Jur. princip., & fine uno §. 60, ut Puffendorfius de Offic. hom., & Civ. lib. 2. cap. 6., ut Heineccius in prælect. Acad. ad hunc locum, ubi Hobbeſium, & Titium refellit §. 9, ut Metaſtaſius de Lege Regia cap. 23. Nempe indubium eſt Deum Naturæ auctorem Leges humano dediſſe generi, eique neceſſitatem juxta leges illas agendi impoſuiſſe. Ideo qui jus quodpiam a Deo Naturæ inſitum negare non extimuere, Glauco apud Platonem de Republ. lib. 2., Epicurus apud Stanlejum in hiſt. vet. Philoſoph. par. 12, Horatius lib 1. ſatir. 3, & Lucianus in Dialogo *Jupiter* inſcripto, quos preſſo ſequi veſtigio Spinoſam, Thomaſium de Jure N., & G. lib. 1. cap. 5 §. 337, & Obſerv. To. 6. obſerv. 27, Hobbeſium de Cive cap. 1. §. 7, & ſeqq. non depuduit, viden, ut profligentur ab Heineccio in Proleg. ad Puffendorfium de offic. hom.

hom., & Civ. §. 1, a Ripero de Legib, a Budeo Theolog. mor. par. 2. cap. 1. §. 10, a Canzio Philoſoph. Leibnit. To. 2. cap. 12. de Legib. divin., a Samuele Coccejo in Grotium diſſert. 8. procem. cap. 1. §. 7, ſeqq., & in novo Syſtem. Juſt. Nat., & Rom. lib. 1. cap. 4. §. 40. ſeqq., ubi Veteribus illis, ac recentibus Philoſophis, qui juris naturalis exiſtentiam inficiari non ſunt veriti, Ariſtippum, Democritum, Pyrrhonem, Diogenem, Archelaum, Traſimachum, Adimantum, Carneadem &c. adjungit, Machiavellum etiam, & Auctorem *Aloiſiæ Sigeæ*, obſcœniſſimæ nempe *Satyræ Sotadicæ*, ſub nomine Aloyſiæ Sygææ, Hiſpanæ videlicet fœminæ tam genere, quam doctrina, & moribus illuſtris, de qua Joh. Vaſæus in Chron. Hiſp. cap. 9, Nicolaus Antonius in Bibl. Hiſp. &c., cujuſque fœdiſſimi libri parentem Joh. Weſtrenium JC. Hagienſem in Batavia tradunt Chriſt. Thomaſius in Cogitatis circa libros recent. p. 586, & Daniel Georg. Morhofius in Polyhiſt. Lit., Philoſ., & pract. To. 1. par. 1. lib. 1. cap. 8. p. 75. Quoniam vero fruſtra leges illæ conditæ fuiſſent, niſi ſuperior exiſteret aliquis, qui earumdem obſervationem urgeret, tranſgreſſoreſque coerceret, neceſſario conſequitur Imperium aliquod a natura conſtitutum eſſe, ne ſine imperio libera unicuique maneat agendi, quidquid lubet, & pluſquam licet, facultas, impuneque leges poſthabendi. Videſis L. 2. §. 15. ff. de Origin. Juris. Inde patet iterum poteſtatem hanc a Deo utique eſſe, a quo Natura eſt, Roman. cap. 13. v. 1, quippe quæ ipſamet eſt poteſtas exſequendæ, tuendæque Divinæ ipſius voluntatis, quæve Dei ipſius vice exercetur. Unde heic locum habet egregium illud S. Auguſtini lib. 22. contra Fauſtum cap. 24: *Lex æterna eſt ratio Divina, vel voluntas Dei ordinem naturalem conſervari jubens, perturbari vetans*. Qua de re fuſius Henricus Coccejus in cit. Prodromo Jur. Gent. exercit. 2. §. 17, & ſeq. Patet item in ſola Natura integra poſitum Imperium, ſolamque poſiti Imperii cauſſam eſſe, ut Naturæ jura ſalva inter homines, & integra ſint. Atque ideo extra dubium evadit omne hos intra fines poteſtatem ſuperioris omnem ita conſtringi, quos ſi ſuperior excedat, impotentia fiat, eſſeque deſinat Imperium. Quo in principio, quod nempe juris tuendi cauſſa Imperia ſint conſtituta, omnes convenire Gentes multis con-

firmat

firmat Guevara in horolog. Princip. lib.3. cap. 1, notatque Wanchelius. Videndi & Ariſtoteles Moral. lib. 8. cap. 12, & Cicero lib. 1. de Legib. cap 42. Ad tuendum igitur commune jus Naturæ totum concurrere Genus humanum oportuit, ſuamque a quoque voluntatem contribui, ac in medium proprias cujuſque conferri facultates, ut ex omnium & volontatibus, & facultatibus eòdem confluentibus publica volontas exſurgeret, ſummaque conflaretur poteſtas: quarum altera exinde dicta Lex eſt, ſive communis Ratio, aut civilis Sapientia, aut etiam publica Philoſophia; altera vero Imperium, ſive univerſalis Virtus, ſive facultas Univerſorum. Videndi Gravina, Vicus, ac Metaſtaſius loc. ind. Ad ſummam rurſus poteſtatem conſtituendam tergemina concurrere pars neceſſario debuit. 1. Legislatoria, qua tum jus Naturæ vetus, ſiquidem in obſcuro latere videatur, in lucem explicatur, atque ad præſentem rerum ſtatum, prout opus fuerit, applicatur, tum novum pro rerum viciſſitudine, neceſſitateque ſancitur, atque iis, quæ de novo quotidie emergunt, temporum, hominumque incommodis remedium apponitur: 2. Judiciaria, qua Jus exercetur, de hominum factis cognoſcendo, ſuum unicuique impartiendo, &c. 3. Deliberativa, qua effectus ejus, felicitaſque defenditur, inque tuto ponitur: quo pertinent Monetæ, Commercia &c., de quibus fuſe Coccejus in Autonomia Jur. Gent. cap. *6*. §. *9*, & ſeq., cap. 7. §. 2, & ſeqq., ac in Jure publ. cap. 4. §. 18.

Sequitur hinc, quod ſummæ Poteſtatis ſubjectum natura unum ſit Genus ipſum humanum. Tum quod omnibus hominibus æquale jus ſuas in actiones ineſt, neutri in alterius, omneſque homines natura liberi naſcuntur, nullus ſub alterius poteſtate, adeo proinde, ut nonniſi a toto demum humano Genere in ſingulos exerceri Imperium debuerit. Quare ad Scythiſmum, ſive barbariem eorum amandandam docet Coccejus opinionem, qui dicunt Imperium natura competere fortiori, in qua fuiſſe Germanos ex Mela Geogr. lib. 3. cap. 3, Anſivatios, & Tenchteros ex Tacito hiſt. lib. 4. capp. *62*, & *64*, Camillum ex Plutarcho in Camil. cap. *26*, & Polybium ex hiſt lib. *6*. cap. *2*. obſervat. Tum quod, uti dicebam, nonniſi ex uno omnium voluntatum, & facultatum eòdem concurſu una ſuprema ratio conſtitui potuit, quæ

vinculum eſſet humanæ ſocietatis: Homo enim, velut obſervat Scaliger de cauſ. lat. ling., deducitur ab Ὁμιῶς, vel ὁμοῦ, ideſt *ſimul*, quia homo ſit τὸ ζῶον πολιτικόν, hoc eſt *animal ſociale*. Quia vero multitudo univerſa hominum in ſocietatem coacta ad imperandum tota ſimul inepta erat, ad ſimul ideſt cogendas in unum omnium volontates: quia etiam multiplicato ultramodum humano genere, dividi inter ſe familias, genteſque neceſſe fuit, inde factum, ut poteſtas a ſingulis avulſa, & in commune familiarum, aut gentis collata a ſingulis Civitatibus vel per plures ex dignioribus, vel per Populum promiſcue, creatis ex ipſo, & ab ipſo Magiſtratibus, exerceretur: in quibus perinde ſuprema reſideret poteſtas. Quæ poteſtas demum, ſive poteſtatis forma bello, & pactis mutari, in que ſingulares perſonas, ſive Principes transferri potuit: Jure belli nempe, quo victor Reipublicæ in ſe poteſtatem transfert, victiſque deinceps eam regiminis formam tribuere poteſt, qualem mavult, de quo Grotius lib. 1. cap. 3, & lib. 3. cap. 8: Jure pacti vero, quo in alterius poteſtatem Civitas libera ſe tranſcribit; qui jure deinde vel electionis, vel ſucceſſionis imperium adipiſcetur, de quo Lipſius Polit. lib. 2. cap. 4. Quo cum Syſtemate integre ſtat. 1., quod ſingulis jus naturalis defenſionis competit: 2, quod Patrifamilias jus pariter in uxorem, & filios incumbit: 3; quod Familiæ, & gentes vel futuræ, vel alió migrantes, neque de Imperio alteri conferendo ut deliberare poſſint, neceſſe eſt; neque Imperium alteri quæſitum facto ſuo poſſint auferre. Sermo enim ſolummodo eſt nobis de poteſtate publica, non de privata, aut patria. Neque Familiæ futuræ impedimento eſſe poſſunt, quominus legitime a Patribusfamilias ante poteſtas publica in alium, vel alios transferri potuerit; quæ demum legitime translata ab advenis, vel alienigenis poteſt transformari. Qua reſponſione evaneſcunt protinus, quæ dubitandi de Grotii Syſtemate occaſionem, & ſcrupulum Samueli Coccejo diſſert. 8. procem. capp. 2, & 3. injecerant.

Occaſione tamen dicti de Jure pacti, quo transferri Regni jus in Principem poteſt, duo occurrunt dubia, paucis, quoad ejus fieri poterit, reſolvenda, ex quorum reſolutione præſenti quæſtioni de poteſtatis laicæ origine haud parva lux affundetur. In du-

dubium ſane ex dictis evadit poteſtatem laicam, in quocumque reſideat, intra fines Juris Divini, Naturalis, & Gentium cohiberi. Cujus rei manifeſta eſt ratio, qua dicebamus a Deo O.M. Jus humanæ naturæ inſitum, totoque in genere humano conſtitutum. Unde Principem, utcumque liberum, & abſolutum triplici præcepto de honeſte vivendo, de altero non lædendo, de jure ſuo unicuique tribuendo adſtrictum ire perpetuus eſt in docendo S. Thomas part. 2. quæſt. 90. art. 1. Ante ipſum vero jam pridem S. Auguſtinus de lib. Arbit. lib. 1, quæſt. 67. in Exod., & lib. de vera Relig. cap. 3. de legum conditoribus loquens, ab iis æternam, juxta quam ſuas deinde proferre rite leges queant, ante conſulendam legem docuit: *Ut ſecundum ejus incommutabiles regulas, quid ſit pro tempore jubendum, vitandumque diſcernant.* Quo pacto recte Prov. 8, & Roman. 13 per Deum Reges regnare, & juſta decernere intelliguntur, rectaque decernendi auctoritatem a Deo accipere. Confer & Cumberlandum de Legib. Nat. cap. 5, Seldenum de Jure Nat. lib. 1. cap. 4, & Samuelem Coccejum de Inſtit. natur., & Rom. lib. 1. cap. 6, ubi Juris naturalis obligationi adjunctum pœnæ metum volunt, quo illud in quocumque ſartum magis, tectumque maneat. Dubitare eſt tamen, an præterea Princeps obligari pactis, ac promiſſis queat. Sed enim, quamvis probanda indiſcriminatim ex parte omni non ſit Ariſtotelis opinio lib. 3. Polit., qua *Regem ex Populi voluntate imperare* ſimpliciter aſſerit, eumdemque ideo in Tyrannum actutum abire, ut a Populi voluntate deſciſcere ceperit: hoc enim eſſet non Regem Populo, ſed Populum Regi præficere: ubi tamen de Regni legibus res ſit, deque pactis cum Rege tranſactis, iiſdem obligari Regem indubium habetur: quæ pariter obligatio ex ipſo profluit jure, quo Principatum adquiſivit, quem nempe cum honore æque perinde, atque cum onere ab eo adquiſitum docent multis Grotius lib. 1. cap. 3. §. 16, Gronovius, & Coccejus ibid. in Not., Moſerus infra citan., &c. quod multis etiam confirmant exemplis. Nam ita Perſarum Reges, qui alioqui Plutarcho teſte de tribus Rerum publ. gener. αὐτοκρατὴς κὶ ἀνυπεύθυνος, ideſt *Summo cum Imperio erant*, jurabant, antequam Regnum adirent, atque leges certa quadam forma latas immutare eiſdem nefas

erat: quæ leges etiam Regni dici ſolebant, teſtibus Joſepho Antiq. Jud. lib. 11. cap. 6, Xenophonte Cyrop. lib. 8. cap. 5, Diodoro Sicul. lib. 17, & Plutarcho in Themiſt., & in Artaxerſe. Confer & Jacchidem ad Daniel. cap. 2. v. 13, & Briſſonium de Regno Perſar. lib. 1. §. 130. pag. 476. edit. Lugd. Batav. 1749. Ad multarum etiam rerum obſervationem obligatos Reges cum Ægyptiorum tradit idem Diodorus lib. 1., tum Æthiopum lib. 3. Epiri quoque Reges jurare ſolitos regnaturos ſe juxta Regni leges ex Plutarcho in vita Pyrrhi diſcimus. Certis etiam legibus adſtrictos Sabæorum Reges referunt Agatharchides apud Photium Cod. 250, & Artemidorus apud Strabonem Geogr. lib. 16. De Heroica Regum apud Græcos ſpecie, iis, ſcilicet, qui ante, & poſt bellum Trojanum, publica de re benemeriti, communibus Populi ſuffragiis Reges (cum tota aliquando poſteritate) deſignari ſolebant, verba faciens Ariſtoteles lib. 3. Polit. cap. 14. receptis eos legibus, ac moribus obſtringi juramento (quod per ſceptri elevationem præſtabatur) conſueviſſe teſtatur. Memoriæ quoque prodidit Xenophon de Repub. Lacedæm. apud Spartanos jusjurandum Regis fuiſſe, ſecundum conditas Reipublicæ leges ſe imperaturum. De Theſmothetis apud Athenienſes Julius Pollux Onom. lib. 8. cap. 9, de aliis vero Nicolaus de moribus Gent., ac Pfeiſferus Antiq. Græc. lib. 2. cap. 7. Sic item Heraclidarum Reges intra præſcriptarum legum modum imperare obligatos legas apud Platonem de Legib. lib. 3. Regum univerſim Græciæ valde coarctatam Populi volontate fuiſse poteſtatem, cujus a ſuffragiis majoris res momenti pendebant, tradunt Homerus Odyſs. lib. 3. v. 127, & lib. 8. init., Iliad. lib. 2. v. 53, Euſtathius ad Iliad. lib. 1. v. 144, Ariſtoteles Moral. lib. 3. cap. 5, & Dionyſius Halic., lib. 2. p. 86. Paria de Germaniæ Regum limitata a Populo auctoritate ſcribit Tacitus de morib. Germ. cap. 11. Atque ita de Trajano Imp. tradit Plinius in Paneg. caput ſuum, ſuamque dexteram, ſi ſcienter feſelliſſet, Deorum iræ conſecraſſe. Adrianus perinde juramenti religione ſe devinxiſſe ſe nunquam in Senatorum aliquem, niſi ex Senatus ſententia, animadverſurum, legitur. Similia de Regibus obligationis vinculis obſtrictis legere paſſim eſt, de Gothis apud Caſſiodorum Variar. lib. 10. cap. 16, & ſeq., de Gallis apud Clau-

Digitized by Google

Claudium Seyſellum de Republica Gall., de Hiſpanis apud Marianam lib. 20. cap.3, de Polonis apud Chromerum lib. 19, & 21 ac Cranzium lib. 9, de Svecis apud Pontanum lib. 8, de Bavaris apud Moſerum Introduct. in Jus publ. Bavar. cap. 11. §. 60. &c.

Longe difficilior eſt, quæ ſecundo occurrit loco, quæſtio de lege Regia nempe, qua Populus Romanus fertur jus omne ſuum Imperii in Cæſares contuliſſe, de qua inter Juriſconſultos non convenit. Id equidem diſerte affirmant Ulpianus in Leg. 1. *Quod Principi ff.* De Conſtit. Princip., & L. 31. ff. De Legibus, eumque ſequutus Tribonianus in præfat. Digeſt. §.7, & in dictam L. 1. ff. De Conſt. Princip. Quin legis hujus meminit Alexander Imp. L. 3. C. De Teſtam.; Atque ad hanc pariter legem Regiam paſſim Juſtinianus provocat in §. 6. *Sed & quod* Inſtit. De Jure nat., gent., & Civili: *Populus*, inquiens de Rom. Imperatore, *ei*, *& in eum omne Imperium ſuum*, *& poteſtatem conceſſit*: ideſt etiam in ſe, velut interpretatur Theophilus, cui conſentit Duarenus lib. 2. diſput. cap. 19. Quam tamen interpretationem explodit Gerardus Noodtus Obſerv. lib. 1. cap.3, & diſſertat. de Jure Sum. Imp., & lege Regia. Idem rurſus Juſtinianus in L. 1. §.7. C. Veter. Jur. enucl. *Quum lege*, repetit, *antiqua*, *quæ Regia vocatur*, *omne Jus*, *omniſque poteſtas in Imperatoriam translata ſint poteſtatem &c.* Qui demum hujus vi legis Imperatores legibus eſſe ſolutos denuntiat L. 3. C. de Teſt., cui jungendæ L. 4. C. de Legib., L. 31. ff., & L. un. §. 14. C. de Caduc. toll. Eamdem vero legem acrius defendendam ſuſcepere plerique, ac præſertim poſtquam in lucem prodiit ipſius fragmentum ope Tabulæ ænæ Capitolinæ, quinque fere ab hinc ſæculis repertæ inſignem toto Orbe prope Baſilicam, ubi celebres olim Lateranenſes ædes erant, Gregorii XIII. deinde juſſu in Capitolium translatæ: ex qua legis Regiæ nomine fragmentum tranſcriptum legitur apud Fulvium Urſinum in Not. ad LL., & S. C., Manutium de legib. c.2, Pighium Annal. Rom. Tom.1. p.17, Roſinum Antiq. Rom. lib.7. cap.22, Coraſium Miſcell. lib.6.cap.8, Antonium Auguſtinum de Legib.cap 18, Georgium Fabricium Antiq.lib.1, Marium Salomonem lib. 6. de Princip., Hottomannum Antiq. Rom. lib. 1. cap. 1, Gutherum de Offic. Domus Aug. lib. 1. cap. 31, Briſſonium de For-

Formul. lib. 2. cap.27, Gravinam in Origin. Jur. Civil. de Rom. Imper. §.24, Gruterum Inſcript. p. 242, Noodtum de Jure Sum. Imper., Pitiſcum Lex. Antiq. Tom. 2. p. 440. edit. Ven. 1719, Heineccium in Antiq.Rom. Syntag. ad Inſtit. lib.1. de Jure Nat., gent., & Civil. tit. 2. §. 6, Erneſtum in Excurſu ad Tacitum hiſt. lib. 4. cap. 3, ac nuper apud Leopoldum Metaſtaſium de lege Regia p. XIII. Legem porro hanc Hottomannus inInd. Leg. Roman. eamdem eſſe putavit cum ea, quæ ſub Regno Romuli lata fuerat, quam Regiam etiam vocavit Livius lib. 34. cap.6. Cujacius vero Inſtit. lib. 1. tit. 2. de Jure nat., gent., & civ. §. 6. cenſuit eam in Urbe ſub primis Regibus revera natam, ac poſt ad Cæſares revocatam. Goveanus etiam var. lect. lib. 2. cap. 30, nuperque Marius Campianus in Regio Taurinenſi Athenæo anteceſſor lib. de Juriſd., ac Magiſtrat. Roman. exiſtimant lata revera lege a Populo Romano poteſtatem ſuam omnem in Principes fuiſſe transfuſam. Aſt contra a Triboniano conſictam, adſictamque Ulpiano opinantur Martinus Schookius in Diatriba de lege Regia, Cyriacus Lentulus in Aula Tib. p. 214, & 255, Connanus Comment. lib. 1. cap. 16. §. 3, & Vultejus ad cit. §. 6. Inſtit. lib. 1. tit. 2. Contra legitimam eſſe, prout ſaltem extat in Tabula Capitolina, pugnant Scipio Gentilis Orat. de lege Regia, Conringius ad Lampad. p 71, ſeq., Sutholtus de Juriſd. §.69. ſeq., Huberus digreſſ. lib. 1. cap. 16. ſeq., Raphael Fabretus epiſt. ad Gravinam in Orig. Jur. p. 231. Boeclerus ad Grotii lib. 1. p. 214, Franciſcus Blanchinius, Juſtus Eccardus, Erneſtus &c.

Verum enim vero a Populo Romano in Cæſares Imperium non jure proprietatis, ſed jure dumtaxat adminiſtrationis fuiſſe tranſlatum, ideoque Imperii ſtatum manſiſſe Popularem, ſolumque in Imperatores tranſmiſſum exercitium, atque ideo commentitiam eſſe legem Regiam, qua parte Imperii proprium jus Imperatoribus fuiſſe collatum fingitur, receptior opinio eſt, quam plurimis ſuſtentant documentis Janus Vinc. Gravina lib. de Rom. Imper. §. 24., Gronovius de lege Regia, Schuhart de fatis Juriſp. Roman. excurſu 3. cap. 40., ſeqq., Noodtus de jure ſumm. Imper., & lege Reg. Oper. T. 1. in fine, & Obſervat. lib. 1. cap. 3, Heineccius in Antiq.Rom. Syntag. ad Inſtit. lib. 1. tit. 2. §. 62., ſeqq.,

ſeqq., Tobias Paurmeiſter de Juriſp. Imp. Rom. lib. 1. cap. 19., Coccejus uterque ad Grotium lib. 1. cap. 3. §. 8., Metaſtaſius de lege Reg., aliique hiſce ducti momentis. Equidem ubi Imperium bellis Civilibus inter Syllam, & Marium, inter Cæſarem, & Pompejum, inter Octavium, & Antonium exagitatum, diſcerptum, & laceſſitum rapinis, cædibus, proſcriptionibus, omniſque genus flagitiis innotuit, a Senatu, Populoque Romano expedire judicatum eſt, ut pro eo afflictarum rerum ſtatu Reſpublica ab uno dumtaxat adminiſtraretur; reque ipſa Cæſari ejus adminiſtratio commiſſa, in ſucceſſores continuata eſt: quo plane de Romanæ ſtatu Reipublicæ, neceſſitateque ſe unius adminiſtrationi demandandæ Pomponius in L. 2. 9., & 11. ff. de Orig. Jur., Dio lib. 52., & ſeq., Svetonius in Auguſto cap. 28., & Wan-Echius de princip. Jur. lib. 1. tit. 2. §. 32. Procul inde tamen abfuit, ut proprio adminiſtranda ſuſciperetur a Cæſaribus jure, ut potius ex decreto Populi, quo in Cæſares translata fuerant Magiſtratuum jura, Reipublicæ adminiſtratio ab ipſis adſumpta ſit: ut proinde fiduciaria velut poteſtate diverſa pro diverſis Magiſtratibus obirent munia, puta Militare imperium Conſulatu; Proconſulatu, Cenſoriaque poteſtate cognitionem fortunarum, & morum, animadverſionem in Civium capita, ac jus ſupplendi Senatus, aut minus idoneos a Senatu movendi; Jus Sacrorum Pontificatu M.; ac Tribunicia poteſtate jus tuendi Populum contra injuriam, ac Magiſtratus in vincula conjiciendi. Hiſce modis, quibus multorum aliorum ex favore, indulgentiaque Populi acceſſio ſubinde facta eſt, imperaſſe primo Julium refert Dio lib. 42., decreto Populi eumdem plurimis adauctum privilegiis ſubjungens lib. 43., & ſeq. Quibus in locis ideo eum vocat *Reipublicæ Præſidem, & Procuratorem*, vocatumque tradit *Urbis*, *Imperiique Præfectum*; atque leges, non proprio quidem conſilio, ſed re prius cum Senatus primoribus communicata, tuliſſe teſtatur. Qui ideo parum ſibi cohæret, dum tam Julio, quam deinde Octavio ſummum Imperium delatum aſſerit. Sed ei danda hac in re venia, qui hæc litteris demandabat, poſtquam ab Imperatoribus proprium in jus Rempublicam jam raptam perſpiciebat. Ad hæc defuncto Cæſare, Imperii tam adminiſtratio, quam jus plenum, & integrum ad Populum rediit.

Teſtis

Teſtis eſt enim Dio ab eo lege cautum , ne Dictator impoſterum crearetur lib.44.Conſulem creatum Antonium, Octavium Tribunum lib. 45. Ne ullus anno diutius Imperio defungeretur , diſtricte vetitum . Octavio, ob contractas privato conſilio copias , judicium intentatum , denegatumque Conſulatum lib. 46. Leges a Triumviris opera Tribunorum ſancitas lib. 47. Rerum ab ſe præclare geſtarum rationem Populo ab Octavio redditam : ob quas varios ei fuiſſe decretos honores lib. 49. Duumviros Octavium, & Antonium mutuo ſe ſe apud Senatum , Populumque accuſaſſe, poſteriorique omni cum poteſtate Conſulatum ademptum lib. 50. Apud Actium devicto Antonio , decretos victori Octavio a Populo honores,Tribuniciam poteſtatem eidem perpetuam delatam, cum poteſtate ferendi omnibus in Judiciis ſuffragii lib. 51. Eumdem Conſulem factum , Cenſoremque Provinciarum adminiſtrationem cum Senatu, Populoque diviſiſſe. Imperium decennale dumtaxat , quod continuatis decenniis ad obitum perduxit , decreto Populi in Provincias voluiſſe : neque Regis nomine , neque Dictatoris audiri ſuſtinuiſſe lib. 53. Veniam legis Voconiæ ſupra juſtam portionem Livię relinquendam petiiſſe a Senatu: quam certe non petiiſſet , ſi leges in ſua habuiſſet poteſtate , lib. 56. , ac videndus Cujacius Obſervat. lib. 15. cap. 30. Populum igitur penes ſub Auguſto Reipublicæ ſtetiſſe Imperii ſummam inde ſit evidens : quod probat etiam Bodinus de Republ. lib. 2. cap. 1.

Quo in ſtatu perinde eamdem ſub ſequentibus Imperatoribus manſiſſe Rempublicam facile ex Dione , Svetonio , & Tacito docentibus paſſim Senatum penes judicia ſtetiſſe , ex Senatus vero decreto Magiſtratum , Imperiumque geſſiſſe illos , demonſtrari poſſet . Quibus tamen prætermiſſis , luculenter id probat Tabulæ Capitolinæ fragmentum , in quo ex Senatus decreto Veſpaſiano, ſub variis officiorum titulis , Imperium , quomodo ex deceſſoribus ſuis pleriſque , delatum legitur , cujuſque decreti ſequentia diſtinguuntur ſummatim capita . 1. Ut ei fœdus , cum quibus volet , facere liceat . 2. Ut ei Senatum habere , relationem facere , remittere, Senatus conſulta per relationem , diſceſſionemque peragere fas ſit . 3. Ut quidquid ejus volontate , juſſuque , præſente eo , a Senatu decretum eſſet , id pro jure habe-

retur ,

retur, ac ſi e lege Senatus edictum fuiſſet. 4. Ut eorum, quos ipſe ad obtinendos Magiſtratus commendaſſet Senatui, Populoque Romano, in Comitiis extra ordinem ratio haberi deberet. 5. Ut ei fines pomœrii liceret qroferre. 6. Ut omnia, quæ ex uſu Reipublicæ eſſe cenſebit, ei agere fas ſit. 7. Ut eiſdem legibus, ac Plebiſcitis, quibus Julius, Octavius, Tiberius, & Claudius ſoluti fuerant, idem abſolutus quoque ſit; quæque rogatione Auguſtum, Tiberium, & Claudium facere oportuit, id totum eidem pariter omnino facere liceat. 8. Ut omnia, quæ ante hoc decretum geſſit, rata ſint, perinde ac ſi Populi juſſu acta fuiſſent. Cui decreto addita ſanctio, ut ſi quis Civis juſſu Principis contra leges aliquid fecerit, id hujus legis ergo fraudi ei eſſe non debeat, neque actio in eum ſit. Atque hoc ex decreto quidem argumenta, quæ neque plane levia viſa ſunt Petrarchæ lib. Epiſt. ep. 4, contra Regiam poteſtatem olim duxiſſe Nicolaum de Laurentiis Romæ ſub Clemente VI. Populum ad veteris Imperii formam inſtaurandam ſollicitantem liquet ex Bartholomaeo Ferrar. in Polyhiſtoria cap. 31. Script. rer. Ital. Tom. 24. p. 798, & ſeq. Jam, quæſo, vero, quid hoc decreto Julio, Octavio, Tiberio, & Claudio, quos duos poſteriores ab Imperatoris prænomine abſtinuiſſe memorant Svetonius cap. 26, & Dio lib. 57, collatum dicitur, eorumque exemplo Veſpaſiano confertur, quod ex Senatus, Populique volontate, poteſtateque totum non proficiſcatur? Quod autem Caligulæ, & Neronis hoc in decreto nulla occurrat mentio, in cauſſa fuit denegata utrique par facultas, & poteſtas: prioris quippe acta fuiſſe reſciſſa refert Dio lib. 60.; poſterioris vero, tamquam Patriæ hoſtis, damnata memoria legitur apud Svetonium in Nerone. Caji quoque memoria infamia fuiſſet aſperſa, niſi Claudius poteſtate Tribunitia interceſſiſſet, Dione teſte. Galbæ vero, Othonis, & Vitellii ideo pariter mentio prætcrita eſt, quod brevi admodum tempore pro adipiſcendo potius Imperio dimicarint, quam illud legitimis adepti fuerint votis: e quibus inſuper Galba a Senatu Populi Romani hoſtibus fuerat adnumeratus, teſte Plutarcho in ejus Vita. Veſpaſianum autem vides, ut hoc ex decreto Imperium titulo officiorum Conſulatus, Cenſuræ &c. adminiſtrandum acceperit! Qua de re Gravina de Rom. Imp.

§. 26 , & ſeqq. Viden etiam , ut ſpeciali privilegio Legibus , ac Plebiſcitis fuerit ſolutus , non quidem omnibus , ſed iis dumtaxat , quibus Auguſtum , Tiberium, & Claudium haud teneri fuerat declaratum! Qua de re Coccejus in Grotium lib. 1. cap. 3. §. 8. Suprema igitur poteſtas Imperii tum adhuc penes Senatum ſtabat . Ad hæc Militare nequidem imperium ſola volontate Militum in Imperatorum perſona conſtitiſſe ſine Senatus Conſulto , quo totius Reipublicæ conſenſus proferebatur , tam ex jure Gentium , quam ex jure Romano comprobat eodem loci Gravina §. 28, & ſeqq., ac poſt ipſum Metaſtaſius cap. 38, & ſeqq. Sic enim Galba ſibi delatum a Militibus imperium , antequam a Senatu probaretur , unius ſe Legati Senatus , Populique Romani titulo profitebatur , teſtibus Svetonio cap. 10, Dione lib. 63, & Plutarcho in Galba. Otho perinde a Senatu imperium impetrare voluit, notantibus Svetonio cap. 7, Tacito lib. 1, & Plutarcho ibid. De Vitellio tradit Tacitus hiſt. lib. 2. cap. 55, ei a Senatu tributa, quæ Imperatoribus aliis fuerant decreta . Pari Domitianum ignominia Senatus affeciſſe , cujus a conjuratis occiſi nomen , ac memoriam damnaverit , imaginibus ubique deletis , legitur apud Svetonium in Domitiano cap. 23. Avidium quoque Caſſium a Senatu velut hoſtem damnatum auctor eſt Vulcatius Gallicanus ejus vitæ cap. 7, ſeu verius Lampridius Spartianus , qui Avidii Caſſii vitæ ſcriptor habendus eſt . Nervam Senatus conſenſu ad Imperium elatum , & ab eo Trajanum in Imperii conſortium adſcitum diſcimus ex Dione lib. 67 , & Aurelio Victore in epitome . Hadrianus oblatum a Militibus Imperium tum demum adjit , quum adeundi veniam a Senatu ſibi factam agnovit , ut eſt apud Dionem lib. 69 , & Spartianum cap. 6. Antonino Pio ex Senatus conſulto Proconſulare Imperium , Tribunitiamque poteſtatem adhæſiſſe teſtatam rem faciunt Capitolinus cap. 5 , & ſeqq. , ac Dio lib. 69. Qui apud Herodianum etiam fateri , & profiteri non dubitavit Principatus dumtaxat adminiſtrationem ſe cum Senatu ſuſcepiſſe . De Marco Aurelio memoriæ prodidit Capitolinus capp. 16 , ac 27 , eidem invito a Senatu delatum Imperium , cujus in conſortium admitti deinde Commodum facile impetravit : quem in poſteriorem acriter poſt mortem a Senatu ſævitum liquet ex Dione lib. 73,

Hero-

Digitized by Google

Herodiano lib. 1, & Lampridio in Commodo cap. 18. Precibus etiam Senatorum Pertinax imperium admiſit, Dione lib. 73, & Capitolino cap. 4, & ſeq. teſtibus. Similiter non abſque Senatus aſſenſu Imperatores inauguratos Didium Julianum ex Dione lib. 73, & Spartiano cap. 3, Severum ex Spartiano in Juliano cap. 5, & ſeq., ac Herodiano lib. 2. cap. 41, Caracallam ex Spartiano in Severo cap. 16, & Dione lib. 74, Macrinum ex Capitolino cap. 7, & Herodiano lib. 5. cap. 2. oſtendunt cit. Gravina, & Metaſtaſius. Heliogabali porro, qui nondum conſulto Senatu, ſola Militum volontate, ſe Imperatorem inſcripſerat, ab eodem Senatu devotam memoriam tradunt Lampridius in Alexandro cap. 7, & Dio lib 79. Quo adhuc vivente, Alexander Severus decreto Senatus Imperator renuntiatus eſt, referentibus Lampridio in Heliog., & & Herodiano lib. 5. cap. 18. Parimodo Imperium non abſque Patrum indulto adgreſſos Maximinum ex Zonara Tom. 2., Æmilianum ex Aurelio Vict., (quos ambos poſtea a Senatu damnatos ſcitum eſt), Gordianum ex Capitolino cap. 10., Philippum Arabem ex eodem Capitolino in Gordiano cap 31, Marcum ex Zonara To. 3. in Gord., Severum Hoſtilianum ex eodem, Gallum, & Perpennam ex Aurelio Vict. de Cæſar. n. 31, & Auctore hiſt. Miſcellæ, Decium ex eodem Aurelio n. 25, Valerianum ex Trebellio Poll., & Zoſimo, Gallienum ex Eutropio, & Aurelio Vict., Claudium II. ex Zoſimo lib. 1, & Trebellio, Quintillium ex Eutropio lib. 9, & Zonara To. 2, Aurelianum ex Zoſimo lib. 1, Zonara, & Vopiſco in Aureliano cap. 41, (qui & notat Florianum Taciti fratrem Cæſarum numero nunquam habitum, ideo quod Imperium præ ſe tanquam hæreditarium ſumpſiſſet), Probum ex Vopiſco cap. 11. iidem Duumviri demonſtrant: non ſecus atque publica judicia Senatus fuiſſe propria, legeſque ferendi poteſtatem, adeoque ut ab ipſo ad Imperatorem provocare nefas foret ex L 3. C. *Qui manumitti*, L. 4. ff. *De accuſ.*, L. 2. in princip. ff. *Hæredit. petit.*, L. 1. §. 1. ff. *De fugit.*, L. 1. C. *De Compens.*, L. 64. in princip. ff. eodem, L. 52. in princ. ff. *Donat. inter vir. & uxor.*, L. un. §. 1. ff. *De libertat. univer.*, L. 7. §. 1. ff. *De Oper. publ.*, L. un. C. *De Senatu*, & L. 8. C. *De Legib.*, L. *Quominus* ff. *De flumin.*, L. 2. *Si Servus* ff. *De Cuſtod. reor.*, L. *Quum quidam* 12.

ff. *De his , quibus*, L. *Amiſſione* §. 1. ff. *De Capit. dimin.*, L. *Non tantum* 17. §. 1. ff. *De excuſat.*, aliiſque longe plurimis confirmant. Quibus junge Briſſonium Antiq. lib. 1. cap. 16, ubi adnotat ſententias in Senatu dictas a Juris interpretibus paſſim accipi pro Senatus Conſultis conſueviſſe , & cap. 15. præced. ex Svetonio cap. 12. obſervat Claudium jus nundinarum in ſua prædia a Conſulibus petiiſſe , ſeu verius a Senatu ope Conſulum , ut advertit ibid. Trekellius ; Cujacium Obſerv. lib. 1. cap. 18 , quo loci Orationes etiam Principum Senatus Conſultis confirmari ſolitas obſervat , Noodtum Comment. ad Pandect. pag. 62 , Gerardum Arnaldum Conject. lib. 11. cap. 20 , a quibus tam Principum Orationibus , quam Senatus Conſultis legum nomen ſæpius inditum adnotatur, & Coccejum ad Grotii lib. 1. cap. 3. §. 8, ubi hoc plane modo penes Senatum Imperii poteſtatem ſtetiſſe perinde ducentos poſt annos , quam Veſpaſiano tam ampla fuiſſet collata, late demonſtrat, ideoque legem Regiam nullam extare , qua ex parte Imperii poteſtas jure proprietatis in Imperatores translata fuerit , ſed eam ad proprium jus præſumptum adſtruendum perperam fuiſſe intortam . Denique ex Chriſtianis omnium primo Imperatori Conſtantino M. etiam primas imperandi partes , Maxentio poſthabito , a Senatu fuiſſe tributas fide affirmat ſua Lactantius de Mortib. Perſecut. cap. 44, ac videndus Tillemontius Art. 27. Viciſſim autem Senatui priſtina , quæ turbata Maxentii crudelitate fuerant , jura a Conſtantino reſtituta fuiſſe auctor eſt vetus ejus Panegyr. Nazarius editus a Levincjo Antuerp. 1599. p. 137, aliiſque ſubinde, de quibus fuſe Fabricius Bibl. Latin. T. 1. lib. 2. cap. 22. p. 617. Quæ denique Senatus jura ſub Græcis adhuc Imperatoribus clara , & illuſtria manſiſſe oſtendere conatur Metaſtaſius cap. 41. Atque hinc primo quidem repetundum jus , quo demum ſub Leone Iſauro in Rom. Pontificem Imperii ſuprema poteſtas translata eſt, nemo probe non intelligit .

Juxta hæc igitur , ut ſermoni jam vela contrahantur , Civilis poteſtatis ſummam penes Populum ab initio ſtetiſſe patet, a quo in perſonam deinde aliam transferri legitime potuit . Atque manifeſtum fit amplius iſtud Populi jus ex S. Scriptura : nam 1. Reg. cap. 8. Samuelis loco regendo Populo Judicis nomine a Deo ipſo con-

conſtituto, Judæis poſtulantibus Regem adnuere Samuelem Deus ipſe juſſit, Rege deſignato, electoque Saule. Quo loci quidem an Deo potius, quam Populo tam Regia inſtitutio, quam Jus Regis ibidem a Samuele deſcriptum accepta ſint referenda, haud levis inter Doctos intercedit diſputatio. Priori ſententiæ adhærent quidem Pineda de Rebus Salom. lib. 1. cap. 2., Puffendorfius in Analect. Polit. p. 68, Carpzovius in Not. ad Schikardum de Jure Reg., Salmaſius in defenſ. Regia, Calovius ad cit. S. Script. locum, Marshamus in Can. Chron. p. 238, aliique apud Wandalinum lib. 1. de Jure Regio cap. 3, ſeq. Contra vero poſteriorem ſententiam præferunt, atque tam Populi ſuffragiis Samuelis electionem deberi, quam eidem Populo a Deo permiſſum dumtaxat Regis jus docent S. Cyprianus epiſt. 65. ad Rogat. *Iratus Dominus*, inquiens, *dixit*: Non te ſpreverunt. *Et ut hoc ulciſceretur, excitavit ipſis Saul Regem, qui illos injuriis gravibus affligeret &c.*, Clemens Alexand. Pædag. lib. 3. cap. 4. *Petenti*, ſcribens, *Regem Populo non humanum pollicetur Dominum, ſed quemdam inſolentem ipſis minatur Tyrannum*, S. Hieronymus in Oſeæ cap. 7. *Saul*, inquiens, *non ex volontate Dei, ſed ex Populi errore Rex factus eſt*, S. Gregorius M., Sulpitius, V. Beda, aliique laudati a Wandalino lib. 1. de Jur. Reg. cap. 2, ad quos acceſſere deinde Sigonius de Rep. Hebr. lib. 7. cap. 3., ejuſdemque adnotator Laurentius Abbas Maffejus in Not. 82., & 83. lib. 1., & in lib. 7. Not. 10., & 11., Procopius apud Pinedam loc. cit., Leydecherus de Republ. Hebr. p. 432., Gisbertus Voetius Tom. 4. diſsert. ſelect. p. 214., Joh. Miltonus in defenſ. Pop. Anglic., Sidnejus de Regim., Barclajus lib. 3. contra Monarchomachos cap. 2., aliique, quibus aperte ſuffragari Scriptura ipſa videtur 1. Reg. cap. 11. v. 14., & cap. 12. v. 13., ubi Populo Sauli electio tribuitur. Eodem lib. 1. Reg. cap. 16. Saule abdicato, Regem eligere Davidem Samuel a Deo jubetur; qui nihilominus nonniſi quindecim poſt annos ab univerſo Populo electus eſt 2. Reg. cap. 5., qui eo uſque in Regem ſuſceperat Isboſeth 2. Reg. cap. 2. v. 8, ſeqq. Davidem excepit Salomon, non abſque tamen Populi conſenſu 3. Reg. cap. 1. v. 38., hunc vero Roboam, a quo tamen ſubinde Iſraelitæ undecim conflantes Tribus, ſeceſſione facta, in Jeroboamum Regni jus

jus transferre non dubitarunt, Deo ipſo translationem iſtiuſmodi adprobante, 3. Reg. cap. 12. v. 20., ſeqq. Atque hæc quidem Monarchica regiminis forma apud Hebræos integra per annos fere quingentos, ad Captivitatem uſque ideſt, permanſit, qua poſt annos ſeptuaginta laxata, novam ſubinde per annos quadringentos ferme rationem induit Democraticam, in Pontifices rerum Civilium ſumma translata: de qua Joſephus Antiq. lib. 20. cap. 8. Donec Macchabæi inſigni fortitudinis miraculo excuſſo Syriæ Regum Imperio, in propriam ſe efferre, aſſerereque poteſtatem, ac libertatem adſumpſere lib. 1. Macchab. cap. 2., & ſeqq.; e quibus demum Ariſtobulus Regiam inſtaurare dignitatem adgreſſus eſt; quæ item poſt annos quadraginta quinque circiter deſiit tandem, in Romanos Imperio translato. Videndi Lamy Introd., Pridæus hiſt. Jud. par. 2. lib. 15, Levvis antiq. Reipub. Hebr., Joh. Eberhardus Rau de Synag. Magna par. 1. cap. 3, & par. 2. ſect. 1: cap. 1., Thomas Stackohuſe Theolog. ſpeul., & pract. Tom. 3. cap. 4. ſect. 3. Junge, quod Hebræorum Regnum aliqui vi, ac tyrannide occuparunt, ut Regnum Judæ Athalia 4. Reg. 11., Iſrael vero Zambri 3. Reg. 16., Sellum 4. Reg. 15., Manahen, Phacee, & Oſee ibid., alii vero a Regibus Ethnicis Judæorum Regno præfecti ſunt, ut Joachim a Pharaone Rege Ægypti, & Sedecias a Nabuchodonoſore Babylonis Rege 4. Reg. 23., & ſeq. Quod non eſt aliud, quam juris humani Regiam inſtitutionem eſſe: de qua Beccanus etiam in Analogia Vet., & Novi Teſt. cap. 17. q. 5. De concurſu etiam Populi in electione Roboami clarus eſt textus 3. Reg. 12. v. 1., Jeroboami ibid. v. 20., Ochoziæ 2. Paralip. 22. v. 1., Oziæ 2. Paralip. 26. v. 1., Joſiæ 2. Paralip. 33. v. 25., & Joachaz eod. lib. 36. v. 1. Etſi vero daretur Judæorum Populo datos a Deo Reges, non ita dandum etiam Chriſtianorum Regum inſtitutionem Divino inniti jure, de quo ne γρῦ quidem, nihilque vel levis veſtigii in novo Teſtamento adparet, neque de medio quopiam a Chriſto D. inſtituto conſtat, ex quo illorum Divina inſtitutio deprehendatur: quum e converſo ex Sacramenti Ordinis Divina inſtitutione ſtatim ad Eccleſiaſticæ poteſtatis a Deo inſtitutæ cognitionem adſurgimus. Omne vero extra dubium manet Ethnicorum Regum inſtitutionem uni hominum

num volontati referri acceptam deberi,nihilque in ipſa proprium quidpiam Deum habuiſse. Ante Diluvium utique, & quidem a Caino Regiam imperandi rationem inductam opinatus videtur S. Auguſtinus de Civit lib. 15. cap. 20. Ut tamen monumenta deſunt, quibus vel conjectando, qualis tum fuerit Regiminis ratio, aſsequi poſſimus, verior opinio eſt, & Patria familias, & Patriarchali gentes in Reipublicæ ſocietatem coeuntes poteſtate regi ante diluvium conſuevisse. Poſt diluvium Reges ubique terrarum, uſque ad Ninum, qui imperii ſummam adminiſtrarent, communibus gentium ſuffragiis eligi ſuevisse auctor eſt Juſtinus hiſt. initio. Quem etiam morem apud Sinenſes ab exordio imperii obtinuiſse uſque ad Yuvo, a quo prima Dynaſtia cepit, obſervat Martinius in Atlan. Sinico. Horum vero Regum nimis arctos intra confines poteſtatem fuiſse conſtrictam docent Juſtinus hiſt. lib. 1. cap. 1.,Dionyſius Halic. lib. 5. p. 336. ſeq.,Diodorus Sic. lib. 1. p. 80.,& lib. 3. p.177.,ac Tacitus de mor. Germ. capp.7., & 11., ac inde adparet, quod ſub ætatem Abrahami in univerſa Sodomæ Valle quinque imperabant Reges Gen. 14. v. 8.,in Palæſtina a Joſue 31. Reges profligati ſunt Joſv. 12. v. 24., & ab Adonibezeco Reges 70. devicti leguntur Jud. 1. v. 7. Plures in dominationes partitas Ægyptum ſuper., & infer. tradunt Euſebius præp. Evang. lib. 9. c. 27., & Marshamus in Canon. 25., & 29., Sinas, & Japponiam legitur in antiq. relat. Ind., & Sin. p. 186., & Journal des Scav. Jun. 1688. p. 15.,ac Jul. 1689. p. 319., Africam, & Americam oſtendit Goguet Orig. leg. Art., & Scient. To. 2. lib. 1., Mexicum Acoſta lib. 7. fol. 333, Græciam quam maxime Goguet ibid., de cujus Regum poteſtate valde Populi volontate coarctata Vet. Scriptorum documentis oſtendit part. 2. lib. 1. cap. 4. Art. 7. Itaque non ante ſæculum Mundi XX. Monarchicam regendi formam inductam fuiſſe concors Eruditorum fert opinio: atque hanc quidem apud Æthiopes, & Ægyptios inlatam a Oſiride,Græcis Dionyſio, Latinis Baccho, Hebræis Miſraim filio Ammonis, ſive Chami, de quo Herodotus lib. 3., Diodorus lib. 2., & 3., & Plutarchus de Iſide, & Oſiride. Apud Babylonios, & Aſsyrios vel a Belo juxta Servium in Æneid. 1.,vel a Nino juxta Euſebium in Chron.: Belus vero is eſt Chus; alias

Jupi-

Jupiter, Ninus autem idem eſt cum Nembroto, de quo Diodorus lib. 1. & Chronicon Alexand. pag. 84. Apud Græcos vel ab Egialeo Sicyoniorum primo Rege, juxta Caſtorem apud Euſebium in Chron., vel a Patre Phoroneo Inachi primi filio, primique Argivorum Regis, juxta Hyginum lib. 1. Fabul. 143., de quibus Apollodorus lib. 3. cap. 1., Pauſanias lib. 2. cap. 15., Plinius lib. 7, Plato in Timeo, Clemens Alexand. Strom. lib. 1. p. 321., Euſebius in proœm., Scaliger ibid., Vives ad S. Auguſt. de Civit. lib. 18. cap. 3., Pichenas ad Tertulliani Apolog. cap. 19. n. 6., & Havercampus in fragmentum Tertull. ad hoc ipſum caput pertinens in Append. Apud Sinenſes ab Yuvo, a quo prima Dynaſtia *Hiaa* dicta cœpit, de quo Riccius apud Bartholum hiſt. Chin. lib. 1., Martinius hiſt. Sinic. lib. 2. p. 48., & D. Bruzen la Martiniere introd. in hiſt. Aſiæ tom. 1. cap. 2. Videndi & Petavius in Rat. Temp., Marſhamus in Canon. Chron., Voſſius de Idolol. lib. 1. capp. 24., & 27., Nevvtonus in Chronolog. veter. Regnor. emend., Franciſcus Blanchinius hiſt. univ. capp. 20. 22., & 30. Pezronius Antiq. temp. reſt., Ducheſnius in comp. hiſt. vet. lib. 1., & 4., Souciet in Faſtis Mundi, Perizonius in antiq. Ægypt., Tourneminus diſſert. 9. de Chronolog. Aſſyr., D. Sevinus in diſſert. inſerta Monum. Acad. Tom. 5. pag. 331., D. Goguet Origin. Leg. Art., & Scient. Tom. 1. lib. 1., ac Fourmontius Reflex. Critiq. Tom. 2. lib. 3. capp. 6., 10., 13., 16., 17., & 20.

Tam vero humana eſt Laicæ poteſtatis origo, atque humanis Reipublicæ legibus obligantur Legumlatores, quam humani extra juris fines latæ a poteſtate laica leges non egrediuntur: quod primum Imperii haberi debet officium, ad quod velut ad caput ſupremum cetera facile rediguntur, veluti pœnas infligendi poteſtas, poteſtas judiciaria, belli, ac fœderum jus, jus conſtituendi Miniſtros, ac Magiſtratus, ac jus vectigalia, & tributa imperandi: quæ intra quinque ferme Imperii Majeſtas conſtringitur, de quibus diſerte præ aliis Puffendorfius de Officio hom., & Civis lib. 2. cap. 7., Heineccius in prælect. Academ. ad hunc librum §. 2., & ſeqq., Thomaſius in Juriſp. divin. lib. 3. cap. 6., Henricus Coccejus in Jure publ. cap. 23., ac filius Samuel de Juſtit. Nat., & Rom. lib. 6. cap. 2. §. 631. &c. Tam vero nimis ſuo in ſenſu abun-

dat,

dat, quam toto a veritate abhorret oſtio Hobbeſius, ſive dum de Cive cap. *6.* §. *16.* docet Principum eſſe crimina pro lubitu definire, ſive dum cap. 14. §. 10. definit ipſe juris eſſe naturæ, quæcumque Princeps præceperit: cujuſmodi plane doctrinæ abſurditatem ſequentia demonſtrant. Porro legum latores inter plurimos, de quibus luculenter ſcripſere Theophraſtus,& Apollodorus apud Laertium, Callimachus apud Athenæum lib. 13. p. 585:, Heraclides Ponticus apud cit. Laertium lib. 5. p. *87.*, & Plutarchum in Solone, Hermippus apud Pollucem lib. 10. cap. *26.*, Athenæum lib. 4. p. 154., & lib. 14. p. *619*, Porphyrium lib. 4. *περὶ ἀποχῆς*, & Origenem lib. 1. contra Celſum, quos omnes temporum iniquitas nobis invidit, inter legum, inquam, latores, quorum memoria ſuperſuit, quoſque viciſſim, unum ab altero, Latinos a Græcis, Græcos a Phœniciis, Phœnices ab Ægyptiis, Ægyptios, Chaldæos, & Aſſyrios ab Hebræis leges mutuaſſe docent Philo Byblius apud Euſebium præp. Evang. lib. 1., Herodotus lib. 2, Diodorus Sic. lib. 1, Strabo lib. 17, Ammianus Marcellinus lib. 22. cap. *16.*, multiſque prolatis documentis oſtendunt Huetius demonſt. Evang. prop. 4. capp.8,& 11,Thomaſinus de Poet., Auctor Homeri Judaizantis, Claſſenius in Theolog. gentili, Lavaur in præfat. hiſt. Fabul. to. 1, Morhoſius in Polyſthore lit. Philoſ. lib. 1. cap. 10, & lib. 2. cap. 4, Fourmount in Reflexion. Critic. ad hiſt. veter. Popul. lib. 2, ſeqq., Tob. Eckardus de antiq. Philoſ., & Theolog. Hebr. To. 8. Miſcel. Lipſ. p. *246*, Bannier Mytholog. lib. 1, ſeqq., Goguet in Origin. Leg., art., & ſcient. par. 1, & 2. lib. 1, & ſeqq., aliique, adeo ut Spencerus de legib. Hebr. ritual., & Marſhamus in Can. Chron. Hebraicarum legum originem ab Ægyptiis potius repetere conati oppugnandos ſe ultra dedere Witſio in Ægyptiacis, Fraſſenio diſquiſ. Biblic. lib. 1. cap. 4, & ſeq., Natali Alex. in Ætate IV. Vet. Teſt., Weyennio in Var. Sacr., Ludovico Ferrando par. 4 Obſerv. de Relig. Chriſt., Jac. Triglandio de Origine, & Cauſſ. Rit. Moſaic., Weidlero diſſert. de corruptis legum Hebr. rationibus, Eduardo Bernhardo ad Joſephi libb. 3, & 4. Antiq. Judaic., Outramo lib. de Sacrific., Cloppenburgio in Schola Sacrif., Wolfango Franzio de Sacrif., Puffendorſio de Jure feciali, & Divino,

 Joh.

Joh. Dan. Jacobo de Legib. Moſaic. To. 1. Miſcel. Lipſ. p. 453. Muhlio in Apodixi prophetica &c., inter legum latores, inquam omnium princeps leges hominibus dediſſe fertur Ceres apud Virgilium Æneid. 4. v. 57., Ovidium Metam. v. 343, Callimachum hymno in Cererem, & Plinium hiſt. lib. 7. cap. 56. : quæ ideo in majorum Deorum, quos Cabiros vocabant, quibuſque celebre Templum in Ægypto dicatum extabat, a Cambyſe poſtea everſum, teſte Herodoto lib. 3., numerum relata ab Ægyptiis fertur, eique in agro Thebano Templum ſub Caberiæ Cereris nomine exſtructum refert Pauſanias; quamque ideo Theſmophoriam dictam obſervat Servius ad Virgil. Æn. 4. v. 57. : qua de nomenclatione Diodorus Sic. etiam lib. 5. p. 201., Voſſius de Idol. lib. 2. cap. 59, de la Chauſſe de Deor. Simul. tab. 6., & Kippingius antiq. Rom. lib. 1. cap. 1. §. 15. Quamquam eamdem apud Ægyptios Cererem, atque Iſidem fuiſſe, a qua primum leges Ægyptii acceperint, ex Diodoro lib. 5. p. 201, & 232. notat Gregorius Gyraldus hiſt. Deor. ſyntag. 12. p. 384., & ſyntag. 14. p. 427. To. 1. edit. Lugd. Batav. 1696. Babyloniis, Aſſyriis, & Perſis leges tuliſſe Zoroaſtrum indicat Euſebius præp. Evang. lib. 1. p. 42., tradit vero Auctor libri Sadder e Zoroaſtri libris congeſti apud Thomam Hyde in Append. hiſt. Relig. Perſar. Unus ne porro Zoroaſter, qui Arabibus eſt Zerdusht, fuerit, an plures, dubitavit olim Plinius lib. 30. cap. 1, ac diſputant Scriptores apud Fabricium Bibl. Græcæ T. 1. lib. 1. cap. 36. p. 243., ex Arnobio adv. Gentes lib. 1. n. 36. quatuor Naudæus in apolog. magn. Viror. cap. 8., tres Salmaſius exercit. in Plinium p. 855., duos Urſinus lib. de Zoroaſ., Hermete, & Sanchun., Eutychius in Annal. T. 1. p. 63, & 263., & Abulfaragius apud Herbellotum Bibl. Orient. p. 931. quintum ex Plinio loc. cit., & Suidas in Ariſteas T. 1. p. 323., quin etiam ſextum ex Apulejo in *Floridis*, de quibus Bochartus in Phaleg. lib. 4. cap. 1., Stanlejus de Chald. Philoſoph. ſect. 1. cap. 2., Hiſtoria univerſ. Angl. To. 4. p. 51., & ſeq., Bælius in Dict. Art. *Zoroaſter*, unum dumtaxat verius colligunt Goropius Becanus in Orig. Antuerp., Thomas Hyde de Relig. vet. Perſar. cap. 24, Jo. Franc. Budeus hiſt. Eccleſ. Vet. Teſt. To. 1. p. 438, Iſaacus Beauſobrius hiſt. Manich. To. 1. p. 361, Humfridus Pridæus

Digitized by Google

dæus hiſt. Judæor. &c. T. 1. p. 384, edit. Ven. T. 2. p. 29, ſeqq. in eadem fuiſſe opinione Agathiam lib. 2, Abulfaragium, Abulfedam, Shareſtanum, alioſque Orientales confirmans, Hiſtoriæ Univerſ. Angli Scriptores T. 4. p. 51, & Jacob. Georg. Chauffepiè in Dict. hiſt. Crit. T. 4. V. *Zoroaſter* p. 832. Quis vero ſub Zoroaſtris nomine latuerit, ingens etiam inter doctos lis eſt. Nam Adamus viſus eſt Cluverio, Chamus Pſeudoclementi Recog. lib. 4. cap. 27, & homil. 9. cap. 3, Caſſiano, Petro Comeſtori, Kirchero in arca Noe, Scipioni Sgambato in Archivo Vet. Teſt., Clerico hiſt. Medicin. p. 9; Chus S. Gregorio Turon., Nembrodus Auctori Recogn. Clem. lib. 1. cap. 30, Victori Maſſil. Car. 3. in Geneſ., & Saidio Ebn-Batrik in Annal. Alexand., Miſraimus Auctori Chronic. Alexand., Aſſur Procopio Gazæo, & S. Epiphanio, Abrahamus aliis apud Fabricium Bibl. Græc. To. 1. p. 243, Bileamus Moyſi memoratus Georgio Hornio hiſt. Philoſoph. lib. 2. cap. 6, Moyſes Huetio demonſt. Evang. prop. 4. cap. 5., Pamphylius Er, ſeu Erus Armenius, Platoni memoratus de Republ. lib. 10, Clementi Alexand: Strom. lib. 5. p 598, ab Abrahamo edoctus, Jo. Jeſſenius in *Zoroaſtro*, Diſcipulus Eliæ Abulfaragio hiſt. Dynaſt. 5. pag. 54, Famulus Jeremiæ Bandaro ex Abu-Japhar Taberita hiſtorico Arabe apud Hyde Relig. Vet. Perſ. cap. 34. p. 314, Eſdræ famulus Abu Mohamedi Muſtaphæ hiſtorico Arabi ibid. p. 313, Famulus Ezechielis, aut potius Danielis Pridæo hiſt. Jud. par. 1. lib. 4. p. 31. edit. Ven., Oſiris Abunephio, Mithras Kirchero in Oedip. Ægypt. p. 216, aliuſque aliis, de quibus adeundi Herbellotus Bibl. Orient. VV. *Abraham*, *Abeſta*, *Zoroaſter*, Otho Heurnius in Barbaricæ Philoſ. antiquit. lib. 1. p. 28, & lib. 2. cap. 1, Fabricius Cod. apocr. vet. Teſt. T. 1. p. 299. in Not., & Bibl. Græc. T. 1. cap. 36, Huetius dem. Evang. prop. 4. cap. 5, Pridæus hiſt. Jud. par. 1. lib. 4., & Jacobus Brukerus hiſt. Crit. Philoſoph. T. 1. lib. 2. cap. 2. §. 10. p. 118, & ſeqq. De tempore quoque, quo Zoroaſter vitam traduxiſſe fertur, in diverſiſſimas ſententias apud Veteres, & Recentiores itum eſt. Eum Platone ſex millibus annorum vetuſtiorem finxere Eudoxus apud Plinium lib. 30. cap. 1, & Ariſtoteles apud Huetium loc. cit. Annorum quinque millibus Trojanum bellum

præceſſiſſe tradidere Hermodorus apud Laertium in procem., & Hermippus apud Plinium loc. cit., a quo confutantur, eo bello annis ſexcentis Plutarchus de Iſide,& Oſiride, ac dumtaxat quingentis, non etiam millibus quinque, ut ei Huetius affingit, antiquiorem eum facit Suidas V. *Zoroaſter* To: 2. p. 15. edit: Cantabrig. 1705. Sunt, qui Abrahamo paullo anteriorem, ac Nini æqualem faciunt, ut Perſæ aliqui apud Pocockium ad Abulfaragium p. 147. A Zoroaſtre ad Xerſis tranſitum ſexcentos annos numerat Xanthus Lydius apud Laertium in procem.: quo in loco tamen erratum, ac pro ἑξακόσια poſitum in duobus MSS. ἑξακισχίλια contendit Menagiuſ. Xerſis porro Diabaſin mille circiter annis Moyſis obitus anteceſſit. Homero longe juniorem faciunt alii, atque vel Cyri Reg. Avum fuiſſe volunt, velut Iſmael Abulfeda in hiſt cap. de Perſis, vel Cambyſis æqualem ponunt, veluti Said Ebn-Batrik, & Gregorius Abulfaragius hiſt. Dynaſt. 5., poſt Apulejum in Florid., qui eo Magiſtro uſum Pythagoram affirmat, & Eutychium in Annal. Alex. T. 1. p. 263, vel denique ſub Dario Hyſtaſpe collocant, uti Perſæ recentiores apud Agathiam lib. 2. p. 62, quibus adſtipulantur Pocockius in Abulfarag. de morib. Arab. p. 147, Hyde cap. 21., & Pridæus loc. cit., ſed contra multis Darium hunc ſæculis Zoroaſtrum antevertiſse oſtendere conatur Moylius in epiſt., qua etiam de re præter Scriptores mox memoratos, adeundi, ſi placet, Briſſonius de Regno Perſar. lib. 2. §: 57., & ſeq., Schroetter in diatriba de Juriſp: Perſar. Vet. cap. 1. n. 5., & ſeq., & Morhofius in Polyſthore liter. To. 1. lib. 1. cap. 10: num. 9. Sed enim, hæc utcumque ſe habeant, a Ninia Semiramidis filio, quem Regem an. 1699. ante Chriſt. Æram facit Goguet Origin. leg. Art., & Scient. T. 1. lib. 1. art. 3., leges Aſsyriis datas fide affirmant ſua Diodorus lib. 2., Juſtinus lib. 1. cap. 2., & Nicolaus Damaſcen. apud Valeſium in Excerpt. p. 425.

Ad gentes proficiſcendo nunc alias, ab Hermete Græcis, Latinis Mercurio, Taaut Phœnicibus, Alexandrinis Thoot, Thoyt, vel Theut Ægyptiis, quibus de notionibus fuſius Philo Byblius, & Porphyrius apud Euſebium præp. Evang. lib. 1, Lilius Gyraldus hiſt. Deor. lib. 10, & Natalis Comes Mytholog. lib. 5. cap 5,

Ægy-

Ægyptios leges accepiſſe tradunt Plato in *Prothagora*, qui eidem literarum etiam tribuit inventionem in *Phædro*, & *Philebo*, cuique adhæret Plinius lib. 7. cap. 56, Diodorus Sic. lib. 1. p. 94, qui addit ab ipſo leges Ægyptiis promulgandas accepiſſe Mnevem, ſcriptoque tradidiſſe, cuique adſtipulatur Joh. Henr. Urſinus de Zoroaſtro, Mercurio, & Sanchun. exerc. 2. ſect. 2. p. 80, ſeqq., Cicero de Nat. Deor. lib. 3, & Ælianus lib. 14. cap. 34. Quinque porro hoc Hermetis nomine, ſeu Mercurii nuncupatos, tres Græcos, duos Ægyptios memorat Cicero loc. cit., quo tamen loci eum lapſum notat Marſhamus in Can. Chron. ſect. 1. p. 35. Plures etiam diſtinguere videntur Arnobius, Lactantius Grammaticus in Thebaid. lib. 4, Servius, aliique apud Gyraldum Syntag. 9. p. 302. Duos tantum verius, ac poſteriorem litterarum grammaticarum inſtauratorem, Triſmegiſtum ideo dictum, ac Moyſe juniorem, ponunt Manetho apud Syncellum p. 40, Euſebius apud Marſhamum p. 241, S. Auguſtinus etiam de Civit. lib. 17. c. 37, ac videndi, ſi lubet, Witſius in Ægypt. lib. 2. cap. 5, Borrichius de Herm., & Ægypt ſap., Moshemius ad Cudvvorthi Syſtema intellect. cap. 4, & Brukerus hiſt. Crit. Philoſop. Tom. 1. lib. 2. cap. 7. §. 4. Hæc de nomine quidem, ac de numero: quæ vero de Hermetis natura circumferuntur opiniones, tam inter ſe diſtant, quam ut probabilis quidpiam ſtatui prudenter queat. Hunc non hominem, ſed Deum ipſum, ſeu Divinam Sapientiam ita denominatam exiſtimarunt Goropius Beccanus, & Cluverius in antiq. German. E Cabiris Diis unum tradit Diodorus lib. 5, atque Caſmillum quidem, ſive Cadmillum denominat Plutarchus in *Numa*, eique templum Memphi vetuſtiſſime exſtructum ſcribit Herodotus lib. 3. cap. 37. Eum cum Saturno, ſeu Cælo confudit Varro de ling. latin. lib. 4. cap. 9. Deum Paſtorum ex Homero Iliad. deduxit Pauſanias in Corinth. lib. 4. Deorum tantum miniſter, qualis veteri Etruſcorum lingua Caſmillus denotabatur, Romanis eadem quoque notione, in Sacris quammaxime, uſurpatus, viſus eſt Dionyſio Halicar. lib. 1, Feſto in Fragm., Macrobio Satur. lib. 3. cap. 8, & Servio ad Æn. 11. Scribam itaque ſtatuerunt vel Saturni, ut Sanchuniaton apud Euſebium præp. Evang. lib. 1. cap. 9, vel Oſiridis, ut Diodorus lib. 5, & Lucianus in Dia-

Dialog., vel magis Regis alicujus Ægypti Conſiliarium , ut Brukerus hiſt. Crit. Philoſ. lib. 2. cap. 7. §. 3. Eo nomine occultam naturæ vim dumtaxat denotatam contendit Conrigius de Hermetica Medicina cap. 7. Cum ipſo Adamo confuſus eſt , vel cum Joſepho Patriarcha a Theophilo Galeo lib.de Philoſop. gener. cap. 1. §.6, Scipione Sgambato in Archiv. vet. Teſt. p.205, & de Lavaur hiſt. fabul. in præf.; cum Henocho a Kirchero in Oedipo Ægypt. To.1. p.67, 79, & 114; cum Chanaamo a Joh. Chr. Kriegſmanno in Conjectaneis ad Tacitum de morib. Germ., & a Bocharto in Phaleg p. 1. lib. 1. cap. 2; cum Moyſe ab Artapano apud Euſebium præp. Evang. lib. 9. cap. 27, ab Auctore Chronici Alex., ab Auctore Hypomnematis , ſive Comment. in Hexamer. ſub Euſtathii Antioch. nomine, ab Hermanno in Act. Philoſop. T.2. p 687, ſeqq., & ab Huetio demonſt. Evang. prop. 4. capp. 3, & 4; cum Fauno Italiæ Rege ab Auctore Chronici Paſchal. p. 44, & ſeq.; cum Vulcano , Helio , & Oſiride a Diodoro lib. 1., & ab Auctore Chron. Alex. p. 45. Denique purum , putumque figmentum eſſe, quidquid de Thot iſto ferunt Ægyptii , ſive de Hermete Græci , contendit Urſinus exerc. 2. de Zor., Merc., & Sanch. ſect. 2. p.80, & ſeqq. Sed & ejuſdem nomine tandiu jactata ſcripta nedum non Moyſe , ſed ne Homero quidem antiquiora eſſe , fabuliſque conſarcinata viris doctiſſimis jamdiu perſuaſum eſt Marshamo , Caſaubono exerc. 1, Urſino, Conringio, Borrichio, Heineccio Elem. Philoſ. part. 1. cap. 2. §. 19, Fabricio Bibl. Græc. Tom. 1. lib. 1. cap. 7. p.47, & ſeq., tametſi iiſdem aliqua immixta, quæ ab Ægyptiis tribui Hermeti ſolebant , haud inficias eant Cudvvorthus Syſt. intellect. cap. 4. §. 18, Moshemius in hunc locum , & Brukerus hiſt. Crit. Philoſ. lib. 2. cap. 2. §. 5. Leges itaque Ægyptiis tuliſſe Mnevem , Sazichem , Seſoſtrim , Bocchorim , & Amaſim ſcribit Diodorus lib. 1. p. 106, qui p. 17, & ſeq. ante Mnevem leges jam Ægyptios a Vulcano , Helio , & Oſiride accepiſſe tradit, cuique ſimilia habet Chronicon Alex. p. 45. Sed hoſce Triumviros ab Hermete indiſtinctos mox adnotabamus , Mnevem autem cum Miſraimo Chami filio confundit Marshamus p. 24. Æque incerta , quæ de Saziche memoriæ reliquit Diodorus . Aſt enim Seſoſtrim indubium Ægyptiorum legislatorem habendum auctores

res

Digitized by Google

res ſunt cum Diodoro loc. cit. Ælianus var. hiſt. lib. 12. cap. 4, Ariſtoteles. Polit. lib. 7. cap. 10. Ipſum ab an. 1659. ante Chr. Ær Regnum adeptum conjicit Tourneminius diſſert. 5. Chron. ad calcem Menochii T. 2. De Bocchori an. 762. ante Chr. Ær. juxta ejuſdem Tourneminii calculum legislatore altero præter Diodorum lib. 1. p. 75. ſeqq. affirmat Plutarchus To. 2. p. 529, & in Solone p. 86, ac videndus Syncellus Chronog. p. 184. Ei Azychim adjungit Herodotus, de cujus lege quadam loquitur lib. 2. num. 136. Cæteris, qui leges Ægyptiis tulerint, illuſtrior haberi debet Amaſis, qui an. 569. ante Chr. Ær. Regnum exorſus a Tourneminio creditur: nam leges octo deſcriptas libris Ægyptiis tradidiſſe, atque Tribunal ex triginta Judicibus, quibus unus auctoritate præcellebat, conſtituiſſe auctor eſt Diodorus lib. 1. p. 106, de quibus, aliiſque Ægyptiorum legislatoribus, adeundi, ſi libet, Syncellus, Kircherus in Oedip. Ægypt. Tom. 1. p. 113, ſeq., Marſhamus, Spencerus de legib. Hebr. ritual., Witſius in Ægypt., Joh. Nicolai de Synedrio Ægypt., Ludovicus Praſchius in Collect. leg. Ægypt. inter Boecleri diſſertationes T. 2. p. 665, ſeqq., & Goguetius Origin. leg., Scient., & Art. T. 3. par. 3. lib. 1. cap. 4.

Ab Ægyptiis leges mutuaſſe Græcos, horumque inſigniores ſe in Ægyptum transferre, gentis illius diſciplinis ſe imbuendi gratia, neque labore, neque invidia fuiſſe gravatos referunt paſſim Diodorus lib. 1. p. 79, 80, 100, ſeqq., Iſocrates in Buſirid. p. 329, Strabo lib. 10. p. 738, & Plutarchus To. 1. p. 41. Atque primum ex iis quidem privatis, qui diſciplinæ addiſcendæ cauſſa in Ægyptum profecti ſunt, Orpheum genere Thracem, cujus cognomines ab aliis ſeptem, ab aliis quinque apud Suidam T. 2. p. 718, ſed probabilius duo dumtaxat ab Herodoto poſiti ſunt, quemque generationibus, ſive ætatibus undecim (quo γενεὰν nomine annorum 30. ſpatium ponunt Plutarchus in Dialog. de Orac. defect., Herodotus lib. 2, Euſtathius in Iliad. A, ex Heracliti ſententia Plinius lib. 7, & Suidas: ſed ex Grammaticis aliis ſeptem tantum annorum ſpatium intelligendum inde recte monet Gyraldus de Poet. hiſt. Dialog. 11. p. 72, quod eodem loci Suidas Orpheum 9. ætates vixiſſe ſcribit) ætatibus, in quam, undecim bellum antevertiſſe Trojanum affirmat Suidas, Huetius vero ejus

æta-

ætatem in Joſue, ac Judicum tempora incidiſſe putat Demonſt. Evang. prop. 4. cap. 8. §. 19, generationem nempe accipiens pro ſpatio 30. annorum, Orpheum, inquam, ſacras præter, ac profanas litteras, quibus ipſe ab Ægyptiis fuerat imbutus, imbutumque quinimo ab Hebræis ſcribit S. Juſtinus de Monar., a Moyſe quoque pleraque ſuiſse mutuatum conjicit Suidas, Græcos perinde moribus adhuc efferatos informandos, ac molliter efformandos ſuſcepiſſe, leges etiam ligno inciſas Græcis dediſſe memorant Euripides in Alceſti, & Horatius de arte poet., adeo ut apud Græcos eum fere, quem apud Perſas Zoroaſter, & apud Ægyptios Thouthus obtinuerunt, locum adeptus ſit. Etſi vero non deſint, qui Ciceronis de Nat. Deor. lib. 1. Ariſtotelis teſtimonium referentis (refert id autem dumtaxat Poetam Orpheum fuiſse nullum) auctoritate freti, Orpheum in rerum extitiſse natura conſtanter negent, ut Voſſius de arte poet. cap. 13, ut Huetius cit. §. 19. eum cum Moyſe confundens, ut Natalis Alex. hiſt. Eccl. Vet: Teſt. cap. 8, ut Urſinus analect. SS. lib. 4. p. 219, ſeqq. Davidem Regem ſub Orpheo latere opinatus, ut Clericus Bibl. Selec. To. 27. part. 2. art. 4: ſunt tamen, qui verius affirmare non dubitant veterum Scriptorum fide fulti Burnetius Archæolog. Philoſ. lib. 1. cap. 9, Cudvvorth Syſtem. intellect. cap. 4. §. 14, Moshemius in hunc loc., Budeus Obſerv. Halenſ. T. 6. obſerv. 29. §. 4, Olaus Borrichius de Poetis differt. 1. §. 17, Fabricius Bibl. Græc. To. 1. lib. 1. cap. 18, Brukerus hiſt. Crit. Philoſoph. par. 2. lib. 1. cap. 1. §. 5, aliique, a quibus copioſe de Orphei rebus, ſcriptiſque diſputatur. Contra Onomacrito potius Athenienſi, quem Piſiſtrati temporibus vixiſse affirmat Herodotus lib. 7. c. 6, a quove ſcripta pleraque Orpheo, ac præſertim τελετὰς, & χρησμωδίας, Hymnos, & Oracula fuiſſe ſuppoſita tradit Suidas, qua etiam de re Heringa Obſervat. Crit. cap. 11, primam legum inſtitutionem deberi ſcribere videtur Ariſtoteles lib. 2. Polit. cap. 10, quod ſtare tamen cum temporis ratione nequit. His igitur haud liquidis dimiſſis, memorare jam licet eos, quos leges Græcis tuliſse non dubium eſt. Atque inter hos quidem, qui apud Græcos legiſlatorum familiam duxere, primi, qui ex Ægypto, Phœniciaque Coloniis in Græciam traductis, Regna Sicionum, & Argi-

Digitized by Google

Argivorum inſtituiſse, ac utrique genti leges dediſse leguntur Egialæus, & Phoronæus apud Homerum Iliad. T. v. 572, Hyginum lib. 1. fab. 143, Apollodorum lib. 3. capp. 1, & 6, Tatianum p. 274, Clementem Alex. Protrept. p. 67, & S. Iſidorum Orig. lib. 5. cap. 1: quorum ætatem in annum Mundi 2150. conjicit Ducheſnius comp. hiſt. Antiq. lib. 4, in tempora Samuelis Nevvtonus in Chronolog. veter. Regnor. cap. 1. Argivis deinde novas Apim dediſse leges ſcribit Theodoretus lib. 9. de curan. Græcor. affect. Sub hac tempeſtate, qua Regna pariter fundabant, leges tuliſse Laconiis Lelegem, Theſsalis Deucalionem, & Arcadibus Pelaſgum memorat Pauſanias lib. 8. capp. 1, & 2. Ex Ægypto perinde inferiori gentes in Græciam transvexiſse Cecropem, cujus ætatem uſque ad Creontem Archontum primum ad annos ferme 900. numerat Corſinus in Faſt. Attic. p. 1. diſſ. 1. n. 3, cum Samuelis temporibus componit loc. cit. Nevvtonus, in annum Mundi 2450. retrotrahit Ducheſnius, ac in an. 1582. ante Chr. æram Tourneminius, quem ſequitur Goguetius, Athenienſi Regno ortum feciſse, ac legibus, quas ab Ægyptiis acceperat, gentiles informaſse ſuos memorant Diodorus lib. 1. p. 33, & Africanus apud Euſebium præp. Evang. lib. 10. cap. 10. Poſt hunc Athenienſibus leges dediſse fertur Triptolemus, e quibus tres Eleuſinæ de honorandis Diis, colendis Parentibus, & a Carnibus abſtinentia memorantur a Xenocrate apud Porphyrium lib. 4. περὶ ἀποχῆς ἐμψύχων p. 431, & apud S. Hieronymum lib. 2. adv. Jovin. Ampliores deinde leges alias, ſeverioreſque Athenienſibus tuliſse Draco circa Olymp. 39. ſegitur apud Ariſtotelem Polit. lib. 2. cap. 10, Plutarchum in *Solone*, Aulum Gellium lib. 1. cap. 18, & Clementem Alex. lib. 1. Strom. p 309. Sed ei ingenti vitio jure vertitur a Maximo Tyrio diſs. 39, quod de Deo, Divinis rebus, deque virtute nihil omnino præceperit. Adeundi Pratejus in Juriſp. vet., Meurſius in *Solone* cap. 13, Thyſius in frag. legum Dracon. To. 5. Theſau. Gronov., Marſhamus in Can Chron. p. 639, ſeq., ac Frider. Janus in diſsert. de Dracone edit Lipſ. 1707. Draconis igitur legibus ſublatis, Athenienſibus datas alias, partim ab Ægyptiis, & partim a Cretenſibus mutuatas, a Solone circa Olymp. 46. teſtantur Diodorus, Herodotus lib. 1. n 29, Ælianus

lib. 8. cap. 10, Plutarchus, & Laertius in *Solone*, Dio Chryſoſt. diſs. 80. p *666*, & Ammianus Marcell. lib. 22. cap. *16*: quibus de legibus conſulendi, ſi placet, Meurſius in Solone cap. 2, ſeq., & in Themide Attica T. 5. Theſ. Gronov., Petitus in Comment. ad leges Atticas, Potterus in Archæolog. Græc. lib. 1. cap. 12. Theſ. Gronov. To. 5, & 12, Pratejus de Juriſp. vet. Drac., & Solon., Heraldus ad Jus Attic., & Rom., Forſterus de Solonis legib., Schmidius in Diatriba de Solone, Woldenbergius in princip. Juris Roman., Thyſius in Collect. leg. Attic., & Rom. To 5. Theſ. Gron., & Pfeifferus Antiq. Græc. lib. 2. cap. 34. Eamdem poſtea Rempublicam Piſiſtratidarum tyrannide diſsolutam, a quibus novas Athenienſibus leges traditas memorant Theophraſtus, & Plutarchus, iis expulſis, noviſque Solonis additis legibus, compoſuiſse Cliſtenes, Ariſtophanes, & Diocles leguntur apud Plutarchum, Themiſtium Orat. 23, Maximum Tyrium diſs *9*, Theodoretum &c. Demetrius item Phalaræus, dum rerum potiretur Athenis, apud Laertium, & Suidam in Σκαφηφόροι. Græcorum aliis præterea leges alii tuliſse feruntur, veluti Critias a Dione Chryſ. diſs. 21. p. 270, Hipparchus, & Ion Chius a Plutarcho contra Colotem p. 1125, Lycurgus Orator, Pericles, Sophocles ab eodem in *Solone* p. *96*, Lacritus ab eodem in Iſocrate, & a Photio Cod. 260, Demosthenes a Libanio To. 1. p. 449, &c.

Antequos attamen longe illuſtriores legum haberi latores meruere tergemini fratres Minoſ, Æacus, & Rhadamanthus: a priore namque, quem ſuis in condendis legibus Jove præceptore uſum ferunt Homerus, Maximus Tyrius diſs. 22. apud Euſebium, & Ephorus apud Strabonem lib. 10, & a quo deinde leges ex parte expreſſiſse ſuas Lycurgum tradit Strabo eodem loci, Solonem quoque, & Platonem liquet ex Platone ipſo lib. 1. de leg., & Ariſtotele lib. 2. Polit., Pythagoram etiam profeciſse tradit Jamblicus in vita c. 5, a Minoe, inquam, Cretenſibus leges latas auctores ſunt Plato in Minoe, Diodorus lib. 7 p. 224, ſeqq., Solinus c. 11, & S. Iſidorus Orig. lib. 14. cap. *6*, qua de re videndi Meurſius in Creta lib. 3. cap. *3*, & lib. 8. cap. 14, & Goguetius Orig. leg., Art., & Scient part. 2. T 2. lib. 1. cap 4 art. *9*. A ſecundo vero, ſcilicet Æaco leges Æginenſibus conditas tradit Tzetzes Chiliad. 7.

liad 7 hiſt. 133. A poſtremo denique, ſeu Rhadamantho, cujus ex Oriente petendam nominis originationem, ex *Rada* ſcilicet, quod eſt *Præcipio*, & *Mana*, quod eſt *Terreo*, itaut ex *Raduith*, & *Manath*, quod eſt *Præceptor terribilis*, conflatus ſit Rhadamanthus, cenſet Huetius dem. Evang. prop. 4. cap 8. §. 12, eumdem cum Moyſe confundens, Lyciæ Rege, qui apud Rhodum ab Ilienſibus diligenter inſtitutus, diligentiſſime juſtitiæ ſtudium excoluerit, gentilibus ſuis leges, quas ſe a Jove tuliſse perinde jactabat, traditas, in quibus, ne in jurejurando Deos nominare fas eſſet, diſtricte indixerit, referunt Plinius lib. 7. cap 56, Strabo lib 10, & Suidas To 3. p 249. Inde Rhadamantheum judicium de incorrupto, & ſevero dici obſervat Eraſmus, ſive de judicio, quod juramento finitur, de quo Euſtathius in Odyſs. T., ſive quod incorrupte, & abſque mora terminatur, velut ex Platone adnotavit Alciatus. Ideo quoque Plato apud Gyraldum Syntag. 7. p. 216. Rhadamanthum una cum Æaco, & Minoe inferorum conſtitutum Judicem prædicat, de quo etiam Virgilius Æn. 6, ita quod ab ipſo Aſiani, quemadmodum Europæi ab Æaco, judicium ſubire cogantur; de rebus vero ambiguis judicium penes Minoem ſit. Poſt hos a Thalete Cretenſi, a nonnullis cum Zamolxi confuſo, leges traditas Lacedæmoniis memorant Plutarchus in Lycurgo, Strabo lib. 10. p. 480, Svidas in Νομοθέται, & Ariſtoteles lib. 2. Polit. cap. 10, eique primos inter Atticarum legum auctores Æſchylum adjicit Suidas. Thaletis auditor Lycurgus, atque a Cretenſibus, ſive a Minoe, & ab Ægyptiis, ſive a Mercurio leges multas imitatus, ac mutuatus, quod oſtendere conatur Nicolaus Cragius lib. 3. de Republ. Laconica cap. 1. Theſ. Gronov. Tom. 5, quibus ut auctoritatem conciliaret, aliorum more veterum, eas ad Apollinem retulit, teſtibus Diodoro lib. 1. p. 48., Libanio To. 2. p. 479, Polyæno Stratag. lib. 1. p. 16, & Theodoreto de cur. Græc. affect. lib. 10. p. 140, optimis Spartanos legibus, in quibus tamen nonnulla reperere, quæ reprehenſione digna æſtimarent, imbuiſse fertur a Platone de legib. lib. 1, ab Ariſtotele Polit. lib. 2. cap. 7, a Plutarcho in Lycurgo, & a Polybio lib. 6.: quibus adjungendi ex recentioribus Vandalæus de orig. Idol. p. 314, Baylius T. 3. Art. *Lycurgus*,

Digitized by Google

Moſhemius Theolog. mor. par. 2. p. 313 , ſeqq. , Brukerus hiſt. Crit. Philoſ. par. 2. lib. 1. cap. 2. §. 2. p. 437 , & Zimermannus in Opuſc. Theolog., Hiſt. , & Philoſ. to. 1. par. 1. medit. 1. de Cauſſis Incred., a quibus tribus jure , optimeque reprehenditur Albertus Radicati Com. de Paſs. , quod in Opuſc. de profeſſ. Sacerd. antiq., & nov. Rotterod. 1736. effreni impudentia neque cum Lycurgo Chriſtum D. Legislatorem , neque cum Spartanorum legibus Chriſtianorum leges conferri ulla poſse ratione ſcriptutire non abſtinuit . Denique Lycurgi legum fragmenta nobis ſervata debemus Suidæ in Λυκῦργος , Xenophonti lib. de Republ. Laced. , & Juſtino lib. 3. cap. 2. ,ſeq., quas demum tabulis duodecim complexus eſt Cragius . Lacedæmoniis leges quoque dediſse legitur Agatharchides , de quo Fabricius Bibl. Græc. T. 1. pag. 546. Ad Pythagoram nunc referendo pedem, a Phœnicibus , & Ægyptiis , referentibus Herodoto lib. 2. p. 172, Diodoro lib. 1, Laertio lib. 8. , Porphyrio in ejus vita n. 5., Jamblico in vita . Pythag. cap. 4., & Clemente Alex. Strom. lib. 1. p. 302 , quin etiam a Judæis in Perſide , ſi fides adhibenda Hermippo apud Joſephum contra Appionem lib. 1. p. 1046., & Originem contra Celſum lib. 1. p. 13. , Ariſtobulo apud Clementem Alex. Strom. lib. 1. p. 342., & Euſebium præp. Evang. lib 9. cap. 6 , quos magno ſequuntur numero Huetius demonſ. Evang. prop. 4. cap. 2. §. 8 , Seldenus de Diis Syris , & lib. 1. de Jure nat cap. 2., Wendelinus epiſt. de Tetracty Pythagoræ, Voigtius in Imagine Trinitatis p. 69 , ſeq., Budeus in diſsert. de peregrin. Pythag. , Syrbius in Pythagora intra ſindonem noſcendo , Windetus de vita funct ſtatu ſect. 5. p. 83 , Pfanner in Syſtem. Theol. gent. cap. 22. §. 17. , Scheffer de Philoſ. Ital. cap. 4. n. 5., Vitringa Obſervat. lib. 1. obſ. 2. p. 120. , & 130., Uſſerius Annal. p. 151., Stanlejus Philoſ. par. 8. p. 656., Voſſius de Sect. cap. 6. §. 5. , Baſnagius hiſt. Judæor. lib. 3 cap. 20. §. 9., Cudvvorth Syſt. intell. cap. 4., §. 20., Lehmannus hiſt. Philoſ. Pythag. p. 348, aliique , contra quos pedibus , manibuſque pugnant Vandalæus lib. de Ariſtea cap. 27. , Clericus Bibl. Selec. To. 10. p. 163. , ſeq , epiſt. Crit. 7., Gundlingius hiſt. Philoſ. par. 1. p. 75, ſeq., Mayerus Exercitat. in Pythag., Fabricius Bibl. Græc. T. 1. lib. 2.

cap.

cap. 12. p. 457., Loydius de Chronolog. Pythag., Bentlejus in diſsert. de Epiſtolis Phalaridis, Budeus hiſt. Eccl. Vet. Teſt. to. 2. p. 1077., Heineccius Elem. hiſt. Philoſ. par. 1. cap. 2. §. 15., Auctor Gallus hiſt. Crit. Philoſ. To. 2. p. 50., Brukerus hiſt. Crit. Philoſ. To. 1. par. 2. lib. 2. cap. 10. ſect. 1. §. 7., aliique Philoſophos veteres de Prophetarum fonte haud potaſſe credentes cum Tertulliano Apolog. cap. 27., Pythagoram, inquam, leges, quas ibidem affatim imbiberat, ad Crotoniatas, una cum Philoſophicis, Theologicisque diſciplinis, tranſtuliſſe memorant in ejus vita Porphyrius n. 20., ſeq., & Jamblicus capp. 5, & 6; a cujus deinde Diſcipulis ad finitimos Populos traductas fuiſſe, e quibus duo præ aliis celebriores prodiiſſe legum latores Zaleuchum, & Charondam adjungunt: quod ipſum confirmant Diodorus lib. 12. p. 84., Seneca epiſt. 90, Suidas, & Laertius lib. 8. ſect. 16. Quamquam Duumviros hos ætate Pythagoræ longe ſuperiores fuiſſe oſtendunt Demoſthenes in Orat. adverſus Timocratem p. 469, & Euſebius in Chron., a quo Zaleuchus ad Olymp. 29. refertur: qua de re Bentlejus in apologia diſſert. de Epiſt. Phalaridis. Ut hæc vero ſe habeant, Zaleuchum utique leges ex non ſcriptis Cretenſium, Lacedæmoniorum, & Athenienſium expreſſas, quas a Minerva per inſomnium ſe accepiſſe, more veterum legislatorum, jactare non deſinebat, Clemente Alex. referente Strom. lib. 1. p. 352, ſcripto Locris Epizephyriis, qui in magna Italia, ut oſtendit Gregoras lib. 23. p. 695, non Locris, qui Phocidi proximi ſunt, ut falſo putavit Theodoretus de cur. Græc. affect. lib. 9. p. 124, Sybaritis quoque, ſive Thuriis, ut affirmant Athenæus lib. 11. p. 508, Scymnus Chius v. 345, ſeq., & Ephorus apud Strabonem lib. 6. p. 260, quibus adſtipulatur Bentlejus, nam contra Thuriis leges a Charonda latas tradunt Diodorus lib. 12. pag. 84, Valerius M. lib. 6. cap. 5, & Themiſtius Orat. 2. p. 31, leges tradidiſſe legitur apud Strabonem lib. 6. p. 259, ſeq., Suidam in Ζάλευκος, Proclum in Timæum lib. 1. pag. 22, Pindari Scholiaſtem ad Od. 10. Olympionic. p. 97, Valerium M. lib. 1. cap. 2, Ciceronem lib. 2. de Legib., & lib. 6. ad Atticum ep. 1, ac Clementem Alex. Strom. lib. 1. p. 309. A Charonda vero legibus inſtitutos Cives ſuos Catanæos, Mazace-

zacenos , Rheginos , alioſque Chalcidicos Italiæ , atque Siciliæ, Incolas , communi tradunt conſenſu Ariſtoteles Polit. lib. 2. cap. 10 , Jamblicus in vita Pythag. capp. 7 , & 30 , Ælianus Var. hiſt. lib. 3 cap. 17, Scymnus Chius v. 280 , ſeq., Strabo lib. 12. p. 539 , Theodoretus loc. cit. p. 124 , aliique . Quarum legum fragmenta nobis ſervarunt Diodorus lib. 12. p. 79 , ſeqq. , & Stobæus ſerm. 42, eaſque demum ſingulari diſſertatione illuſtravit Samuel Skunk Upſalenſis , de quibus etiam Daniel Colberginus in Diatriba de legislatoribus Græcor. Moſaizantibus, & Petrus a S. Romualdo Theſau. Chronolog., & hiſt. To. 1. ad An. M. 3503. p. 515.

E Pythagoræ Schola Diſcipuli ſimiliter alii profecti , qua rudes adhuc Populos alios legibus erudiendos ſuſcepiſſe, qua eiſdem legibus , ubi Populi deſueviſſent , inſtaurandis operam impendiſſe leguntur;quorum longum, diligentemque texuit catalogum Fabricius Bibl. Græc. To. 1. p. 490, & 546. Itaque Tarentinis leges ſcripſiſſe traditur Archytas , de quo Ælianus lib. 3. cap. 17 ; Crotoniatis Salæthus, de quo Lucianus in apolog. pro mercede conductis To. 1. p. 486 ; Chalcidenſibus Androdamas , & Phaleas apud Ariſtotelem lib. 2. Polit. cap.7;Cnidiis Archias, & Eudoxus , de quibus Theodoretus cit. lib. 9 , & Menagius ad Laertium p. 390; Eleatis Parmenides , & Zeno apud Laertium in procem. ſect. 15 , ac lib. 9. cap. 23 , Plutarchum contra Colotem p. 1126 , & Photium Cod. 259 ; Hippodamus Mileſiis , Timararus Locrenſibus , Syracuſis Diocles , Siculis Helianax , de quibus Jamblicus in vita Pythag. cap. 30 , & Suidas ; Ariſtocrates , Helicaon , Phytius , & Thætetus Rheginis apud Jamblicum ibid. Verum omnium illuſtriorem legislatores inter veteres locum habere meruit Zamolxis,qui a Porphyrio quidem in vita Pythag. cum Thalete Cretenſi confuſus eſt , cum Saturno ab Herodoto lib. 4. cap. 95 , & cum Hercule ab eodem Porphyrio, qua de re Menagius ad Laertium lib. 8. ſect. 2 , & Biblioth. Germ. To. 29. p. 221. Hunc Pythagoræ diſcipulum, ac ſervum faciunt Laertius lib. 8. ſect. 2, Jamblicus capp. 23, & 30. vitæ, Pythag., Porphyrius pag. 9 , Strabo lib. 7. p. 297 , & lib. 16. p. 762 , Origenes lib. 3. contra Celſum p. 144 , & S. Cyrillus contra Julian. lib. 6.

p. 208. ,

p. 208, quos in gratiam Pythagoræ ita feciſſe obſervat Voſſius de ſect. Philoſoph. cap. 3. §. 1. Contra vero Zamolxim multis Pythagoram annis præceſſiſſe tradunt Herodotus lib. 4. pag. *96*, Etymologus, de quo Menagius ad Laertii loc. cit., ac Suidas V. Ζάμολξις T. 2. p. 2., quos ſequitur Brukerus hiſt. Crit. Philoſ. To. 1. lib. 2. cap. 11. §. 7. Primus hic porro gentiles ſuos Thraces, Getaſque feritate exuiſſe, legibuſque inſtituiſſe fertur apud Herodotum loc. cit., Diogenem Photio memoratum Cod. *166*, Laertium lib. 1. ſect. 1, Clementem Alex. Strom. lib. 4. p. *497*, & Æneam Gazæum Theophraſti p. 43. Ex hujus vero legibus, quas a communi Veſta ſe accepiſſe jactabat, teſte Diodoro lib. 1. p. 48, profeciſse deinde, multaque hauſiſse Pythagoram, ac Druidas ſcribunt Pſeudo-Origenes in Philoſopho cap. 25, quem in locum videndus Wolfius; & ante ipſum Hermippus apud Joſephum lib. 1. contra Appion., cujus tamen fidem elevat Schefferus de Philoſ. Ital. cap. 4. Videndi etiam, qui de Zamolxis legibus, ac diſciplinis Philoſophicis fuſius diſputant ſpeciali libro Upſaliæ edito 1687, & in Act. Lipſ. To. 2. Suppl. p. 282. recenſito, Carolus Lundius, & Jacobus Brukerus loc. cit. Quamvis Jornandes de rebus Geticis cap. 5. Script. Ital. rer. Murat. To. 1. p. 194. ante Zamolxim Thracibus, Getiſque leges tuliſſe Zeutam, & Dicenеum auctor eſt. Leges Samothracibus deinde Saonem dediſse ſcribit Diodorus lib. 5. p. *223*; Scythis vero Anacharſim Suidas in Σχύθης Ο῾ρᾶ T. 3. p. *339*. Celebriores denique Nomothetas, qui leges conſcripſiſse perhibentur, ut catalogo comprehendam, tuliſſe commemorantur Epirotis Arribas a Juſtino lib. 17. cap. 3; Abderitanis, & Stagiritis Ariſtoteles a Plutarcho contra Colot. p. 1125, & ab Æliano lib. 3. cap. 46; Cyclopibus, quos ita Siculos Occidentalem Inſulæ oram, ſive Pithecuſam incolentes, a Græcis denominatos probat Bochartus in Chanaam lib. 1. cap. 30, quoſque ſuo tempore exleges egiſſe, una patria contentos poteſtate, affirmat Homerus Odyſſ. *9*. v. *106*, ſeq., leges primo dediſſe Cephalus, ac Dionyſius ſubinde referuntur a Plutarcho in *Timoleonte* p. 248; Arcadibus Lycaon, & Cercidas a Suida V. Αυχάων, & ab Euſtathio ad Iliad B. p. *199*; Avaris Cremus a Suida V. Βὀλχαροι T. 1. p. 445; Cyrenæis Demonax a Theo-

a Theodoreto lib. 9. de cur. Græcor. affect.; Mantinenſibus Diagoras ille Atheus, & Nicodorus ab Æliano lib. 2. cap. 22, ſeq.; Ætolis Dorymachus a Polybio in Excerp. Peireſc.p. 58.; Lesbiis Macareus a Diodoro lib. 5. p. 240; Pyliis Neſtor a Theodoreto loc. cit.; Phocenſibus Mneſion, de quo Lambecius lib. 3 p. 66.; Pagondas, & Polybius Achæis a Theodoreto ibid., & a Pauſania in Arcad. p. 663, deque poſteriori etiam Fabricius Bibl. Græc. Tom. 2. lib. 3.cap. 30. p. 752; Philolaus Thebanis ab Ariſtotele Polit. lib. 2. cap. ult., Corinthiis Phido apud Fabricium To. 1. p. 549, Pittacus Mytilænis ab Ariſtotele loc. cit., a Laertio lib. 1. ſect. 79, a Suida V. χαλεπά To. 3. p. 649, & a Clemente Alex. Strom. lib. 1. p. 300; Thuriis Protagoras ab Heraclide apud Laertium lib. 9. ſect 50; Cyrenæis Lucullus a Plutarcho in Lucul. p. 492; Cunetibus in Hiſpania Bœtica Habis a Juſtino lib. 44. cap. 4, Sinenſibus ab Yao, de quo Acad. Inſcript. To. 10. p. 391, & Goguetius Orig. leg., Art., & Scient. lib. 1. art. 2; Peruvianis a Manco-Capac, de quo *Hiſtor. des Incas* To. 1. p. 21, & 31: de quibus omnibus fuſe Fabricius Bibl. Græc. To. 1. lib. 2. cap. 14. p. 530., ſeqq.

Ad Latinos nunc progrediendo noſtros, Italoſque, quorum a principio ſtetiſſe loco Aborigines, Græci ex Achaja genere, Pelaſgi e Theſſalia, Arcades, Lacones, Sicani, Aurunci, Rutuli, Auſones, Trojani &c. feruntur a Dionyſio Halicar. libb. 1, & 2, ab Arcadibus litteras in Italiam translatas affirmante, a Plinio lib. 3. cap. 9, & lib. 7. cap. 56. a Pelaſgis magis litteras didiciſſe Latinos adſerente, a Livio lib. 1, Strabone lib. 5, Macrobio Saturn. lib. 1. capp. 5, 7, 10, & ſeq., Virgilio Æn. 1, Aulo Gellio Noct. Attic. lib. 1. cap. 10. &c., poſt quos adeundi, ſi placet, Sigonius de Nomin. Roman. cap. 4, & de Antiq. Jure Ital. lib. 1. cap. 3, Panvinius deſcript. Urb. Rom. To. 3. Theſ. Græv. p. 208, Ferrarius de Orig. Rom. Theſ. Græv. Tom. 1. p. 6, Kircherus in Latio Vet., & Nov., Cluverius Ital. Antiq. lib. 1. cap. 1, ſeqq, Pighius Annal. Rom. To. 1. p. 43, Granata de Origin. Rom. præmiſſa To. 1. hiſt. Rom. Catruvii, Ryckius diſſert. de primis Italiæ Colonis cap. 1, ſeqq. ad calcem Lucæ Holſtenii in Not., & Caſtigat. ad Stephanum Byzant., & Corradinus Vet. Latii prof., & Sacri

cri T. 1. cap. 1, Aboriginibus rudibus, agreſtibuſque leges primum tuliſſe Saturnum, qui a Jove filio fugatus, e Cretenſi Regno in Campaniam venit, latitanſque apud Janum primum Regionis Regem Latii nomen huic Italiæ parti indiderit (quod juxta Syncellum in Chronog. p. 69, & P. Zachariam in manuali legend. rer. Roman. Script. in procem. contigiſſe fertur circa an. Mundi 2722, ante Urbem conditam 580.) tradunt Virgilius Æn. 8, Servius ibid., & Auctor Orig. gent. Rom. apud Corradinum vet. Lat. lib. 1. cap. 10. Quamvis hanc legibus Aborigines erudiendi gloriam primo Regi Jano referendam indicant Macrobius lib. 1. capp. 7, & 9, & Plutarchus Problem. cap. 40. Novis in dies, prout temporum expoſceret neceſſitas, deinde legibus eidem genti excolendæ, inſtituendæque incubuiſſe Evandrum, & Herculem, Faunum, & Latinum I, ex quo genti nomen an. M. 2838, ante Urb. cond. 463, ex veteribus Scriptoribus rerum Latinarum arguit Scriptor Orig. gent. Rom., quæ tamen omnia dubia manent, & obſcura. Neque magis ſunt liquida, quæ de legibus Albanis, Latiniſque traditis ab Aſcanio ejus Urbis conditore ſub annum M. 2092, ante Romam an. 399, a Sylvio, a Proca, ab Amulio, a Numitore &c. feruntur apud Corradinum cit. cap. 10, quibus proinde dimiſſis, ad certiora documenta revolvendus eſt ſermo, atque propius ad Romanæ Urbis attingendam originem. Proprio itaque, peculiarique jure Romani eo, quo cæpere, principio uti ſub Regibus inchoarunt, a quibus, Romulo nempe, de cujus duodecim legibus conferendus Andreas Cirinus lib. de Urbe Roma cap. 58. Theſau. Sallengri To. 2. p. 643, ſeq., Numa, & Servio Tullio de Sacro, de Publico, deque Privato jure latæ ſunt leges: quas omnes in unum volumen contulit, teſte Dionyſio Halic. Antiq. Rom. lib. 3. p. 178, Publius, ſive Sextus Papyrius, dictus etiam Papiſius, ante nempe, quam Appius Claudius Cæcus circa an. V. C. 405. litteram *R* reperiſſet; ſeu verius in quibuſdam dumtaxat vocabulis, in quibus ipſa euphonia *R* pro *S* exigere videbatur, litteram hanc caninam invexiſſet, ut obſervant Funcius de pueric. Lat. ling. capp. 1, & 3, & Heineccius lib. 1. hiſt. Jur. Rom. cap. 3. § 115, quo ex tempore pro Papyſio, Fuſio, Valeſio dici cœpere Papyrius, Furius, Valerius; qua de re Pomponius L. 2. §. 3. 6. ff. de Orig.

Digitized by Google

Jur., & ibidem Bynkershoek in prætermiſſis, & Petrus Faber Semeſt. lib. 1. cap. 11. p. 52. Hinc ea Papyrii Collectio, teſte §. 2. Pomponio, dicta eſt Jus Papyrianum, de quo librum integrum conſcripſiſſe Granium Flaccum auctor eſt Paullus L. 144. ff. de Verbor. ſignif; qua de re Dukerus de Latinitat. Veter. Juriſconſ. p. 156, & Heineccius in proœm. Antiq. Rom. §. 3. Dudum vero, præter fragmentum e Granii Flacci Commentario decerptum, ut autumat Weſſelingius Obſer. lib. 1. cap. 4, quod ab injuria temporum immune ſervavit Macrobius Satur. lib. 3. cap. 11, Papyriana Collectio illa periit. Quod infortunium demum viris doctis Fulvio Urſino, Ant. Auguſtino, Steph. Vin. Pighio, Antonio Sylvio, Franciſco Modio, Guillelmo Forſtero, Pandulpho Pratejo &c. deſiderium intulit leges Regias diligenter colligendi: quod præ aliis ex parte ſucceſſit Paulo Merulæ de legib. Roman c. 2, ſeqq., ac Franc. Balduino Juriſp. Rom., & Attic. T. 1. p. 22, qui ex Tabula Capitolina Romuli leges complecti conatus eſt; quarum etiam pleraſque ex vet. Scriptoribus indicat Heineccius lib 1. hiſt. Jur. Rom. cap. 1. §. 8, ſeqq. Regibus an. M. 3545, V. C. 244, quo die 6. Kal. Mart. conſignari Regifugium ſolet, a quove Conſulare Imperium per annos 482, uſque ad an. M. 4027, V. C. 726. duraturum, perque Conſules 482. adminiſtrandum incepit, Regibus, inquam, exactis, Leges etiam illæ tam deſuetudine exolevere, quam lege vel Terentia, ut cenſet Hottomannus Obſerv. lib. 1. cap. 1, vel Junia, ut mavult Heineccius Antiq. Rom. in proœm. §. 3, abrogatæ ſunt, velut indicat Pomponius L. 2. §. 8. ff. de Orig. Jur. Quamquam Sigonius lege hac a Junio Bruto Tribuno adhuc Celerum eas tantum leges Regias ſublatas cenſet, quæ ad Regiam dumtaxat ſtabiliendam dominationem conferebant; Joſeph Scaliger vero in Not. ad Feſtum V. *Nuptias* ex Livio lib. 6. cap. 1. putat leges Regias in tres priores XII. Tabulas fuiſse conjectas. Qua in opinione ſunt etiam Cujacius Obſerv. lib. 3. c. 40. Dionyſii Halic. lib. 2, & 10. auctoritate confiſus, Guillelmus Maranus ad L. 2. ff. de Orig. Jur. p. 107, & 120, & Heineccius Antiq. Rom. in proœm. cit, & hiſt. Jur. Rom. lib. 1. cap. 2. §. 15, & ſeq., ex Dionyſio Halic. lib. 2. p. 95, & lib. 10. p. 681, ex Servio ad Æn. 6. v. 622, & Feſto VV. *Pellices, Murrata, & Parricida* id colli-

li-

Digitized by Google

ligentes : quam opinionem fuſius quoque Janus Vinc. Gravina de Jure nat., gent., & 12. Tabul §. 22. ex Feſto, Plinio, Aulo Gellio, & Marcello l. 2. ff. *De mortuo inferendo* confirmat. Sed enim tam novis in dies, ob exundantem negotiorum copiam, Civiumque numerum creſcentem, emergentibus neceſſitatibus, quam aſperrimis Patricios inter, & Plebem ſimultatibus exardeſcentibus, anno demum V. C 301. tres Legati Sp. Albus, A. Manlius Vulſo, & Ser. Sulpicius Camerinus per Italiam, & Græciam petitum leges miſſi, quæ utiliores præ aliis videbantur, deſcriptas Romam attulere, teſtibus Livio lib. 3. cap. 31, Dionyſio Halic. lib. 10. p. 676, A. Gellio Noct. Att lib. 20. cap. 1, Aurelio Victore cap. 21 de vir. Illuſt., Symmacho lib. 3. ep. 11, Ammiano Marcel. lib. 16. cap. 5, & Athenæo Deipnoſof. lib. 6. cap. 21. p. 273. An porro ad Magnæ dumtaxat Græciæ Urbes leges poſtulatum tres illi profecti ſint, dubium eſt. Id videtur adfirmare Dionyſius Halic., ſed probabilius ab aliis Græciæ Urbibus præterea leges ab illis petitas, & ab Athenis præſertim tradit Livius, ex Solonis nempe libris deſcriptas. Quæ Livii opinio eo probabilior evadit, quod jampridem Romanos Valerii Publicolæ opera, auctoritateque adductos plurimas Solonis leges admiſiſſe perhibet Plutarchus in compar. Solon., & Public., de quo etiam Huetius demonſ. Evang. prop. 4. cap. 11. §. 4. An etiam a Lacedæmone flagitatæ, ex Lycurgo nempe leges fuerint, lis adhuc ſub Judice. Adfirmant quidem Plinius lib. 8. ep. 24, Athenæus, & Ammianus Marcel. loc. cit. Contra tamen negant S. Auguſtinus de Civit. lib. 2. cap. 16, & Aurelius Galvanus de Uſufr. lib. 6. cap. 5 : quorum ſententia ideo veri ſimilior viſa eſt Everardo Ottoni præfat Tom. 3. Theſauri Jur. p. 6., & Heineccio Juris Rom. hiſt. lib. 1. cap. 2. §. 24, quod Lycurgi leges litteris mandatæ non eſſent, teſtibus Plutarcho in Lycurgo p. 47, & Scholiaſte Græco in Lucianum Tom. 1. p. 26. Decem ergo viri, familiam ducente Appio Claudio, & interprete adjuncto Hermodoro Epheſio, referente Plinio hiſt. nat. lib. 34. cap. 5, ferendarum legum cauſa, creati tam ex legibus Regiis antiquis, quam ex novis allatis decem initio Tabulas, ac paullo poſt, altero ideſt poſt primam promulgationem anno, XVviris ad id creatis, duodecim compilarunt, quas deinde Populus in Co-

Digitized by Google

mitiis Centuriatis bis probavit an. V. C. 303. decem, & in ſeq. 304. duodecim, ceu fide affirmant ſua, Livius lib. 3, capp. 31, 34, 37, & 57, ac Dionyſius Halic. lib. 10 p. 681, & ſeqq. Hæ porro Tabulæ Anno V. C. 368. Gallico incendio cum ipſa Urbe conflagratæ paullatim, conquiſitis undique fragmentis, apographiſque, reſtitutæ ſunt, teſte Livio lib. 6. cap. 1; ærique inciſæ S. Cypriani adhuc ætate, ipſomet teſtante lib. 2. ep. 2, extabant. Quin etiam ſæculo adhuc Juſtiniani, cui ex Caji Dodecadelto, ſive Commentario, cui integer XII. Tabularum inſertus textus erat, fragmenta paſſim in Digeſtis referre licuit, nempe L. 1, Nempe L. 1. *De orig. Jur.*, LL. 18, 20, 22. *De in Jus voc.*, L. 6. *Si quis caut. in Jud. ſiſt.*, LL. 2, & 4. *Arbor. furt. cæſ.*, L. 48. *De Pact.*, L. 43. *ad leg. Jul. de Adult.*, L. 9. *De Incen. ruin. naufr.*, L. ult. *De Colleg.*, L. ult. *Fin. regun.*, L. *De litigioſ.*, L. 19. De *Uſucap.*, LL. 233. uſque ad 238. incluſ. *De Verb. ſignif.*, veluti diligenter adnotat Heineccius lib. 1. hiſt Jur. Rom. cap. 2. §. 32. Atque in haſce quidem Tabulas, qui aliquid ſcripſere, ex Veteribus illuſtriores habentur Sextus Ælius, M. Porcius Cato, Servius Sulpicius, L. Acilius, L. Ælius, Valerius Meſſala, Antiſtius Labeo, Titus Cajus, Sextus Pompejus Feſtus, M. Tullius Cicero, qui duo poſteriores multa ex XII. Tabulis libris ſuis inſeruere, Atejus Capito &c. Quibus adjungendi veteres alii Juris Conſulti celebriores: atque quidem ante Auguſtum Cajus Papyrius, Appius Claudius Cæcus, Tiberius Coruncanus, L. Cincius Alimentus, Scipio Naſica, Q. Max. Fabius, P. Ælius Pœtus Catus, Publ. Atilius, Servius Fabius, Q. Fabius Labeo, T. Manlius Torquatus, C. Marcius Figulus, Junius Gracchanus, M. Porcius Cato filius, C. Livius Druſus, P. Mucius Scævola, M. Junius Brutus, M. Manilius, Q. Mucii filius, P. Rutilius Rufus, Cælius Antipater, Paulus Virginius, Sex. Pompejus, Q. Ælius Tubero, C. Cornelius Maximus, P. Licinius Craſſus, Q. Mucius Scævola a præced. alter, Cn. Aquilius Gallus, Lucilius Balbus, Sext. Apirius, Cajus Juventius: ſub Auguſto M. Labeo Antiſtius, C. Atejus Capito, P. Alfenus Varus, C. Aulus Ofilius, T. Cæſius, Aufidius Tucca, Aufidius Namuſa, Flavius Priſcus, C. Atejus Pacuvius, Cinna, Publicius Gellius, Cartilius, C. Trebatius Teſta, A. Ca-

Digitized by Google

A. Caſcellius, Q. Ælius Tubero: ſub Tiberio Maſurius Sabinus, M. Coccejus Nerva: ſub Nerone Sempronius Proculus, Urſejus Ferox, Vitellius, C. Caſſius Longinus, Atilianus, Caſſius Longinus Junior, M. Coccejus Nerva filius: ſub Vitellio Caſſius: ſub Veſpaſiano Cælius Sabinus, Pegaſus, Fufidius, Salvius Julianus, Plautius, Octavenus, Valerius Severus: ſub Trajano P. Juventius Celſus, Neratius Priſcus, T. Ariſto, Arrianus a Nicomedienſi alter, Servilius, Vivianus, Minucius Natalis, Lælius Felix: ſub Hadriano Priſcus Javolenus, Salvius Julianus, Aburnus Valens, Tuſcianus, Cajus, ſive Gajus: ſub Antoninis Sex. Cæcilius Africanus, Terentius Clemens, Vinidius Verus, Junius Mauricianus, Taruntenus Paternus, Papyrius Juſtus, Sextus Pomponius, L. Voluſius Mæcianus, Q. Cervidius Scævola, Ulpius Marcellus: ſub Septimio Severo Æmilius Papianus, Tertullianus a Q. Septimio diverſus, Claudius Tryphonius, Arrius Menander, Sext. Pedius, Pactumæjus Clemens, Papyrius Fronto, Furius Anthianus, Claudius Saturninus, Q. Saturninus, Rutilius Maximus, Domitius Ulpianus, Julius Paullus, Calliſtratus: ſub Alexandro Severo Ælius Marcianus, Florentinus, Venulejus Saturninus, Licinius Rufinus, Julius Gallus Aquila, Æmilius Macer, Herennius Modeſtinus, Flaccus, Fulcinius: ſub Diocletiano Aurelius Arcadius Chariſius &c., quorum mentio occurrit in Indice Græco Juſtinianeo Pandectis Florentinis præfixo, & apud Pomponium L. 2. ff. de Orig. Jur. §. 36, ſeqq., ſitque uberrima a Guillelmo Grotio de Juriſconſ. lib. 1, a Fabricio Bibl. Lat. To. 2. lib. 4. cap. 9, Heineccio lib. 1. hiſt. Jur. Rom. cap. 3. §. 113, ſeq., & cap. 4. §. 179, ſeqq., aliiſque longe plurimis apud ipſos, quos modo recenſere non vacat. Poſt ſæculum VI. denique, quo fato prorſus neſcitur, XII. Tabulæ illæ periere: donec collatis viribus, ac fragmentis undique conquiſitis, eiſdem reſtituendis ingentem dederunt operam Aymarus Rivallius, Joh. Oldendorpius, Joh. Guill. Forſterus, Ant. Auguſtinus, Fulvius Urſinus, Franc. Balduinus, Ant. Contius, Franc. Hottomannus, Jacob. Rævardus, Cælius Calcagninus, Joh. Criſpinus, Steph. Vinandus Pighius, Theodorus Marcilius, Franc. Pithœus, Dionyſius Gothofredus, Juſtus Lipſius, Paulus Merula, Conradus Ritterhuſius,

ſius , Ludovicus Charondas , Baſinſtochius , Pandulphus Prateius , Adrian. Turnebus , Barth. Marlianus , Frider. Sylburgius , Jacob. Cujacjus , Julius Pacius , Carolus Sigonius , Ant. Clarus Sylvius , Richar. Vitus , Jacob. Gothofredus , Janus Vin. Gravina &c.Videndi & Dempſterus Paralip. in Roſini Antiq.Rom.lib.8. cap. 6, Pitiſcus in Lexico T. 3. V. *Tabulæ*, Everardus Otto præf. To. 3. Theſau. Jur. p. 25, ſeqq., Joh. Nicol. Funcius in legibus XII. Tabul.illuſtr., Heineccius Antiq Rom. in proœm.§.2, ſeqq., & hiſt. Jur. Rom. lib.1. cap.2. §. 33, Marius Guarnaccius in diſſert. Italica ad XII. Tabulas To. 1. diſſert. Societ. Columbariæ , Franciſcus Maria Ganaſsoni de Legib. XII. Tab. e Legibus Solonis deſcrip. in Syllog. Calogeriana Tom. 49.

Ex hac porro Legum poteſtate , & interpretatione deducti ſunt deinde certi , diverſique exercendi Juris ritus , actioneſque , ideoque certæ quædam inductæ Formulæ artificio confectæ. Quibus adjuncti Faſti , a Numa Pompilio primum confecti, Livio teſte lib. 1. cap. 9, ideſt conſignationes dierum , quibus lege agere licebat , vel non , unde dicti dies Faſti , vel Nefaſti , vel Interciſi. Tam vero Formularum , quam Faſtorum notitia penes ſolos Patricios , ac Pontifices erat : unde egregiam Populo operam ſe navare putavit Cn. Flavius , quum arcanas formulas iſtas, Faſtoſque ab Appio Claudio Cæco in librum collectos an. V. C. 449. evulgavit : unde natum Jus Flavianum , de quo Pomponius L. 2. §. 7. de Orig. Jur., Cicero de Orat. lib. 1. cap. 40, pro Muræna cap.11, & epiſt. ad Attic. lib. 6. ep. 1, Livius lib. 9. cap. 46, Plinius hiſt. nat. lib.33. cap.1, Aulus Gellius Noct. Attic. lib.6. cap.9, & Valerius M. lib.2.c.5. Sed enim a Patriciis novæ ſubinde excogitatæ ſunt formulæ , quæ , ne in vulgus manarent , occultioribus quibuſdam notis conſignatæ ſunt. Eas vero demum evulgavit Sex. Ælius Catus an. circiter V. C. 553; unde enatum Jus Ælianum , de quo Pomponius loc. cit., & Cicero Orat. pro Muræna cap. 11. Collectio utraque magno Juriſprudentiæ damno periit : niſi quod Formulas diligentia ſumma undique conquiſitas colligere inſtituerunt Hottomannus de Form., Sigonius de Judic., Briſsonius de Formul., Pitiſcus Lex. Tom. 2. p. 174. edit. Ven. 1719, aliique quamplures apud ipſum. Faſtorum quoque exemplar diligentiſſime

Digitized by Google

ſime ex antiquis Marmoribus ſervavit Gruterus Inſcript. p. 133, Sibr. Siccama in Faſt. Kalend. Rom., Theſau. Græv. Tom. 8, ac videndus Pitiſcus præf. T. 2. p. 196. Veterum denique Notarum Juridicarum ſpecimina poſt Valerium Probum, Petrum Diacon., Magnonem, & Aldum Manutium, apud Dionyſ. Gothofredum Auct. ling. Lat. p. 1451, ſeqq., alioſque, de quibus Fabricius Bibl. Lat. T. 2. lib. 4. cap. 6. p. 446. edit. Ven. 1728, Joh. Prettenius de Not., ac Sigil. Antiq., Sertorius Urſatus de Not. Roman., Scaliger in Not. ad Manil. p. 287, Cujacius Obſerv. lib. 12. cap. 40, Joh. Nicolai lib. de Siglis Vet. Lugd. Batav. 1706, & Grævius ad Cicer. Orat. pro Muræna cap. 11. Poſt hæc multæ perinde latæ ſunt Leges, Plebiſcita multa, Prætorum Edicta quamplura, Ædiliumque prodierunt; Juriſprudentum Reſponſa, Senatus Conſulta, Edicta perpetua, & Imperatorum Reſcripta prolata ſunt: ex quibus de Jure univerſali Romano colligendo plerique cogitarunt utique, ut Cicero apud Gellium lib. 1. cap. 22, ut Cn. Pompejus apud S. Iſidorum Origin. lib. 5. cap. 1. relatum a Gratiano Can. 2. *Leges* diſt. 7, ut Julius Cæſar apud Svetonium cap. 44, ſed perficere nemini datum. Id laude tamen dignum præſtitit Salvius Julianus, quod ſub Hadriano Imp., an. V. C. 883, æræ Chriſt. 131, teſtibus Eutropio lib 8. cap. 9, Euſebio in Chron. n. 2147, & Juſtiniano L. 2. §. 18. C. *De vet. Jur. enucl.*, & L. 10. C. *De Condit. indeb.*, Prætorum Edicta, quæ tum adhuc temporis multa extabant, ac maxime in Bibliotheca Ulpia a Trajano collecta, initio in Trajani Templo collocata, ac deinde in Thermas Diocletianeas translata, qua ſe Bibliotheca uſum refert Vopiſcus in Tacito cap. 8, & Aureliano cap. 8, atque ubi Prætorum Editorum volumen integrum ſe perluſtraſse teſtatur Gellius lib. 11. cap. 17, Prætorum, inquam, Edicta collegerit, ſive potius ex multis unum confecerit: quod Edictum publica Oratione in Senatu ab Hadriano adprobatum, velut habetur in Conſtit. Græca de confirm. Digeſt. §. 18, *Perpetuum* a Diocletiano, & Maximiano L. 5. Cod. *De Appellat.* dictum eſt, non ſecus atque a Spartiano in vita Juliani, a Gellio Noct. Attic. lib. 10. cap. 15, & ab Eutropio epit. hiſt. Rom. lib. 8. cap. 9, variis quin etiam honoris, juriſque titulis in Codice legum adfectum, ceu diligenter obſer-

Digitized by Google

obſervat Heineccius lib. 1. hiſt. Jur. Rom. cap. 4. §. 273: quo de Edicto plura dabunt Petrus Pitrenius in Oeconomia Edicti perp., Guillelmus Ranchinus ad calcem lib. 3. var. Lect., Joh. Herman. Schminchius in Syntag. Critico, Simon Van-Leevven de Edicto Salvii Jul., Guillelmus Grotius de Vitis Juriſconſ. lib. 2. c. 6, Joh. Bertrandus de Juriſp. lib. 1, c. 1, Ægidius Menagius Amænit. Jur. c. 24, Dodvvellus in Prælect. Camdenianis 8. p. 333, Jacob. Gothofredus in Manual. Jur. 3. p. 14, & ſeq., ac Laur. Andreas Hambergerus in diſſert. de Edicto perp. Jenæ 1714. Parum ab hoc Edicto diverſum prodiit vel ſub eodem Hadriano, ceu putat Dodvvellus ad Spartianum cap. 2, vel ſub M. Antonino, ut placuit magis Spanhemio Orb. Rom. exercit. 2. cap. 12, Edictum aliud *Provinciale* dictum, quod unum, idemque cum *Perpetuo*, ſive *Prætorio*, de quo modo, idque *Provincialis* nomen tuliſſe in Provinciis, quod in Urbe *Prætorium*, aut *Urbanum*, ſeu *Urbicum* adpellabatur, conjicit Heineccius lib. 1. hiſt. Jur. Rom. cap. 4. §. 275: ubi & obſervat cum Spanhemio cit. exerc. cap. 7, & Pagio ad an. 131. n. 2, ex Ariſtide Orat. in Romam p. 395. edit. Guill. Canteri, Edicto Perpetuo Civitates omnes Urbis Romanæ leges ſequi juſſas fuiſſe, opinione vero ſua falli Pagium, dum Edictum illud, & hodie extare exiſtimat: præter enim fragmenta pleraque in Digeſtis reliqua, utrumque Edictum (ſi non unum fuit, idemque) fata nobis inviderunt. Ex Principum quoque Reſcriptis duobus Codicibus collegere Gregorius, & Hermogenes, dicti aliis Gregorianus, & Hermogenianus; atque Gregorius quidem ſub Conſtantino M., ut cenſet Gothofredus Proleg. Cod. Theod. cap. 1, vel ſub Valente, & Gratiano, ut vult Pancirolus de Clar. Leg. interpr. lib. 1. cap. 65, ſeq., Conſtitutiones ab Hadriano uſque ad Diocletianum, & Maximianum collegiſſe videtur. Hermogenes vero vel ſub Diocletiano, ut Pancirolo viſum, vel ſub Conſtantino M., ut placuit Menagio Amæn. Jur. c. 11, & Heineccio loc. cit. §. 358. cap. 5. Conſtitutiones a Gregorio prætermiſſas ſuppleviſſe, atque Diocletiani, Maximiani, Succeſſorumque inſuper uſque ad an. 312. complexus fuiſſe videtur: qua de re Schultingius in Juriſp. vet. Antejuſt. p. 709, & Heineccius Antiq. Rom. procem. §. 17. ſeqq., & lib. 1. hiſt. Jur. Rom.

Digitized by Google

Rom. c. 5. §. 370. ſeqq. Eadem fata perpeſſus uterque Codex eſt, præter fragmenta, quæ ex Aniano præſertim, edita fuere a Petro Gregorio Tholoſano, a Sichardo, a Cujacio, a Schultingio. Tribunitiarum quoque legum, Senatuſque Conſultorum fragmenta collecta debemus Ant. Auguſtino lib. de Leg., & Senatus Conſ., Aldo Manutio lib. de Legib., Franc. Philelpho lib. de Leg. Rom., Carolo Sigonio de antiq. Jur. Rom. &c. Conferendi & Georgius Schubartius de fatis Juriſp. Rom., & Ulricus Zaſius in Catalogo Leg. Roman. Quibus demum infortuniis, multoque magis priſci Juris nævis abolendis, de quibus libros integros duos compingere Chriſt. Thomaſio licuit, obviam ire ſedulo inſtituit primum Theodoſius Junior, a quo Juriſperitis octo adhibitis, in quibus præcellebat Antiochus, anno 438. Codex, inde Theodoſianus dictus, prodiit, quem, & ſingulari Conſtitutione, quæ inter Theodoſianas primum occupat locum, confirmavit. Quamquam & ipſe Codex haud integer ad nos uſque pervenerit, ſiquidem Conſtitutiones 320. circiter, quæ in Codice Juſtinianeo habentur, fruſtra in Theodoſiano quæſiveris. Poſt editum præterea Theod. Codicem, Legum Moſaicarum, & Romanarum Collatio adparuit in Titulos 16. tributa, qua Leges Romanæ ex integris Papiniani, Paulli, Ulpiani, Caii, Modeſtini, Gregorii, Hermogenis, aliorumque veterum Juris Interpretum commentariis deſumptæ cum Moſaicis conferuntur. Ejus auctor fertur apud Bertrandum, & Cujacium Obſerv.lib.7. cap.7, Licinius Rufinus, minus vere tamen, ſiquidem Licinius Rufinus ſub Alexandro Severo tranſegit, Pariator ille vero, quum ex Codicibus Gregoriano, & Hermogeniano non modo, ſed ex ipſo Theodoſiano Tit. 5. §. 3. Conſtitutiones deſcripſerit, Theodoſii ætatem ſaltem attigit: qua de re Gothofredus in Proleg. Cod. Theod. cap. 3, & Manual. Jur. lib. 2. cap. 10, Menagius Amœnit. Jur. Civil. cap. 7, & Heineccius lib. 1. hiſt. Jur. Rom. cap. 4. §. 347. Auctorem potius Judæum quempiam exiſtimavit Marquardus Freherus lib. 1. Parergon Juris cap 9. Eamdem primus edidit Petrus Pithoeus, notis illuſtravit Henricus Stephanus, deinde Anton. Schultingius Juriſp. antejuſtin. p. 727. ſeq., legereque præterea eſt Crit. Sacr. To. 6. p. 150. edit. Francof. 1696.

Digitized by Google

inſertam. Eo deinde Theodoſiano Codice perfecto, novellæ tum ipſius Theodoſii II., cum Valentiniani III., Martiani, Majoriani, Severi, Leonis, & Anthemii Conſtitutiones editæ ſunt: quas dias in luminis auras protraxere idem Pithœus, Rittershuſius, & Gothofredus ad calcem Cod. Theod. Infortuniis igitur, fatiſque Juriſprudentiæ optima, quoad ejus fieri poſſet, conſulturus ratione Juſtinianus, diligentiſſimam ad id doctiſſimorum, qui tum hoc haberentur nomine, operam ſibi adhibendam ſtatuit, quorumque delectum habitum, & catalogum, nempe Triboniani ceterorum familiam ducentis, Theophili, Cratini, Dorothei, Anatolii, Theodori, Iſidori, Thalelæi, Salaminii, Conſtantini, Stephani, Mennæ, Proſdocii, Eutolmii, Timothei, Leonidis, Leontii, Platonis, Jacobi, Johannis, Dioſcuri, & Præſentini, videre eſt L. 2. §. 9. 11., L. 3. §. 9. Cod. *De vet. Jure enucl.*, Conſt. *Hæc, quæ neceſſario* §. 1. *De novo Cod. fac.*, Conſt. *Summa Reip.* §. 2. *De Juſtin. Cod. conf.*, Conſt. *Cordi nobis* §. 2. *De emend. Cod. Juſtin.*, & §. 3. Procem. Inſt. Ejus itaque auſpiciis, Xvirorum opera an. 528. *Codex Juſtinianus Prior* ex tribus, qui tum extabant, Codicibus defloratus, in lucem prodiit, ſed imperfectus valde, ideoque triennio poſt a XVII. viris ad id negotii delectis confecta *Digeſta*, ſive *Pandectæ* ſunt; tumque ſequutæ *Inſtitutiones* a Triumviris Dorotheo, Theophilo, & Triboniano elaboratæ. Siquidem autem tam prior ille Codex parum diligenter fuiſſet concinnatus, quam ab illo plerumque diſcederent Pandectæ, factum denuo, ut emendatio Vviris commendaretur, quorum labore an. 534. demum prodiit *Codex repetitæ prælectionis*. Quibus tandem omnibus, multis in locis qua mutatis, qua deletis, novæ Conſtitutiones, *Novellæ* inde denominatæ, ex Tiberio, ex Juſtino, ex Juſtiniano acceſſerunt; ex Novellis autem deſumptæ *Authenticæ* Codici demum jam ſæculo VI. adjectæ. Ex Græca deinde Inſtitutionum, Pandectarum, & Codicis verſione a Theophilo, & Thalelæo procurata (nam Juſtiniani nomine Latine conſcripti ii libri fuerant) atque ex Novellis Græce editis (quas deinde an. 570. Latinitate donavit Julianus Patricius, & Conſtantinop. Anteceſſor, ediditque primum Franc. Pithœus) Edictis præterea tredecim, quin etiam ex Juriſperitorum quorumdam Græco-

Græcorum Paratitlis, aliiſque libris, atque ex Patrum imo operibus, Conciliorumque ſanctionibus confecti ſunt Baſilicorum libri opera primum, auctoritateque Baſilii Macedonii an. 838., Leonis Sapientis deinde an. 886, ac demum Conſtantini Porphyrogenetæ ſub initium ſæculi X., quoſque in ſexaginta libros diviſos cum Gloſſis Latinis, Græciſque Volum. 7. fol. edidit Carolus Annibal Fabrottus. De quibus omnibus, aliiſque deinde acceſſionibus minus conſpicuis, quales Authenticæ, & Feudalium libri, adeundi, qui præ aliis hiſce illuſtrandis operam impenderunt, Paulus Manutius, Guido Pancirolus, Ant. Auguſtinus, Paulus Merula, Franc. Hottomannus, Carolus Annibal Fabrottus, Jacob. Gothofredus, Jan. Vinc. Gravina, Joſephus M. Suareſius, Georgius Beyerus, Henr. Bergerus, Ant. Schultingius, Georg. Schubartus, Ægid. Menagius, Cornel. Bynskerſhoek, Chriſtfridus Waechterus, Herm. Schminckius, Everardus Otto, Joh. Gottl. Heineccius, Joh. Schilterus, Carolus And. Duckerus, Michael Schumannus, Henr. Brenkmannus, aliique plures apud Fabricium Bibl. Lat. To. 2. lib. 4. cap. 10.

Juxta hæc igitur, quæ fortaſſe pluſquam oporteret, præterque, quos mihi præſtitui, fines, atque operis ſcopum, fuſius perſequutus ſum, (quamvis neque tantum ſuperfuerit otium, ut de particularium Regnorum legibus, quæ poſtmodum inductæ ſunt, puta Germaniæ, Angliæ, Galliæ, Hiſpaniæ, Poloniæ, Hungariæ &c., dicendi licentiam mihi ſumerem) Poteſtatis Laicæ tam originem, quam ordinationem, atque officium rem mere humanam eſſe liquido adparet. Eamdem quoque poteſtatem juſtiſſimos intra fines juris Divini, Naturalis, & Gentium conſtringi certum eſt, & conſtans, quin etiam pactis affici, promiſſiſque. Humanam præterea Regum a prima, ac deinceps ætate inſtitutionem eſſe, hominum videlicet inductam volontate; atque humanam perinde legum a Poteſtate laica profectarum originem, quas nempe hominum ſtudium, neceſſitaſque comparavit, & peperit. Quamvis enim Legislatorum pleriſque, quo major latis ab ſe legibus vis, & dignitas conciliaretur, ejuſmodi conſilium inſederit leges ſuas ſupremis Diis acceptas referendi, uti Zoroaſtri apud Hyde, & Chauſepiè Dict. hiſt. Crit. To. 4. p. 835. in

H 2 Not.

Not. G; uti Minoi, teſtibus Libanio To. 2. p. 479, Maximo Tyrio diſſ. 22., & Dione Chryſoſt. Orat. 1. de Regno; ceu Rhadamantho, affirmante Ephoro apud Strabonem lib. 10. Geogr. p. 476.; ceu Lycurgo, auctoribus Diodoro lib. 1. p. 48., Libanio loc. cit., & Ariſtide Orat. 1; uti Zaleuco, tradentibus Ariſtotele de Republ. Locrorum apud Clementem Alex. Strom. lib. 1. p. 352., & Valerio M. lib. 1. cap. 2.; uti Zamolxi, referente Diodoro loco cit., ceu Lycaoni, memorante veteri Scriptore apud Svidam V. Λυκάων To. 2. p. 467., quem & conſulelis V. Νόμα p. 627; ceu Romulo, & Numæ, ſcribentibus Livio lib. 1. cap. 19, Dionyſio Halic. lib. 2. p. 122, Dione Chryſ. Or. 25. p. 283, & Plutarcho in *Numa*: Quin etiam Populos ea olim ſtulta inceſſerit ambitio, ut Deos eſſe, a quibus ſuas accepiſſe leges gloriabantur, confingere delectarentur, veluti de Cerere tradunt Herodotus lib. 3, & Diodorus lib. 5. p. 201, de Vulcano Laertius lib. 1, de Hermete Diodorus lib. 5, Herodotus lib. 3. cap. 33, Varo lib. 4. cap. 9, & Proclus lib. de Anima, qua etiam de re Steuchus Eugub. de peren. Philoſoph. lib. 1. cap. 25, de Minerva Plato in Timæo, de Saturno Virgilius Æn. 8, & Servius ibid., de Jano Macrobius Satur. lib. 1. capp. 7, & 9, ac Plutarchus Probl. cap. 40.: quorum, ſimiliumque exempla collegit Balthaſſar Bonifacius hiſt. Ludricæ lib. 19. cap. 1, deque horum plurimis dictum eſt paullo ſuperius; fabulas eſſe tamen, ac puta figmenta, vel ad fucum Populis faciendum, vel ad fallendam ignaras apud Gentes fidem, ex ipſis Ethnicis ſagaciores perſuaſum habuere. Contra vero Eccleſiaſticæ poteſtatis originem Divinam prorſus eſſe, eamque potiſſimum, qua leges ferendi pollet, Deo referri acceptam debere particulam., luce pomeridiana clarius ex utraque Verbi tam ſcripti, quam traditi pagina manifeſtum fecimus: adeo ut vere, optimeque Chriſtianæ Eccleſiæ eum, qui Judaicæ Reipublicæ a Joſepho Antiq. Jud. lib. 4. cap. 8. p. 164, & contra Appion: lib. 2. p. 1376, tributus legitur regiminis titulus Θεοκρατίας, convenire non dubium ſit; adeoque ut ex Catholicis nemo, nemoque ex Acatholicis hucuſque id unquam in dubium vertere auſus ſit, veluti ſcite animadvertit Cl. Scriptor de Juribus Apoſt. Sedis To. 1. p. 2. cap. 2. de *Regio exequatur*.

Atque

Digitized by Google

Atque utroque ex hoc ideo capite ſequitur, tum quod Laica poteſtas Eccleſiæ legibus obligetur, atque ad obediendum profecto ab Eccleſia obſtringi poſſit; tum quod viciſſim a Poteſtate laica immunis prorſus, liberaque ſit Eccleſia, eademque gaudeant immunitate, libertateque Eccleſiæ Loca, Res, ac Perſonæ: ideſt, quod eòdem recidit, pleniſſimo Eccleſia potiatur jure tanquam proprio Conventus Synodicos celebrandi, Cauſſas Eccleſiaſticas cognoſcendi, quæ duo fuſe, ſolideque, opinor, demonſtrata jam ſunt To. 3. Art. 2. §. 1. ſeqq., Art. 4. §. 1. ſeqq., Art. 5. Proleg., & To. 4. Art. 9. §. 1, eamdemque in Templis ad Dei cultum exſtruendis, inque Rebus ſuis temporalibus adminiſtrandis ſibi ſufficere, neque a Laicis Tribunalibus ejus dependere Perſonas; de quibus affatim ſeq: Articulo, poſtquam heic adverſæ opinionis patronis ſatis fuerit paucis, quoad ejus fieri poſſit, factum, eorumque argumentis, ſiqua videatur ineſſe, vis prorſus omnis erepta.

Inter ea igitur, eaque levioris utique momenti omnia, quæ ſui in erroris defenſionem congerere ſolent cum Proteſtantibus falſi Politici, ac poſt Vigorium, Maimburgum, Barclajum, Widringthonum, Fevretum Richerius præſertim de Eccl., & Polit. poteſt., ac in hiſt. gener. Concil. lib. 4. cap. 1, Launojus in epiſt. ad Vallantium, Raymundus Carron adverſ. Cenſur. Lovan., Dupinius de antiq. Eccl. diſcipl. diſſert: 6. cap. 1, Quatuor Epiſcopi appellantes Inſtrum. Appel. p. 7., Natalis Alex. ad ſæcul. XI. diſſ. 2. art. 9., & ad ſæcul. XVI. diſſ. 5, Boſſuetius Defen. Decl: lib. 1, Jannonus hiſt. Regn. Neapol. lib. 2. cap. ult. §. 3, &c. gravius illud eſt principio, quod ſi ita Poteſtatis laicæ cauſſa eſt, ut a Deo haud immediate proficiſci dicatur, neque a Deo in Pontificem M. immediate profecta Eccleſiaſtica poteſtas dici poſſit; ſed ea immediate Eccleſiæ collata, atque ab ea deinde in Pontificem tranſlata, dicenda ſit. Cæterum Regum poteſtatem immediate a Deo eſſe congeſtis e S. Scriptura paſſim locis evinci contendunt, velut ex illo Proverb. cap. 8. v. 15: *Per me Reges regnant &c.*, ex Sap. cap. 6. v. 3.: *Data eſt a Domino poteſtas vobis* (de Regibus ſermo eſt), *& virtus ab Altiſſimo*, ex Daniel. cap. 2. v. 37: *Deus Cæli Regnum, & fortitudinem, & Imperium, & glo-*

& gloriam dedit tibi, cui ſubjungunt ex Hieremiæ cap. 27. v. 6; ex S. Pauli epiſt. ad Rom. cap. 13. v. 1: *Non eſt poteſtas, niſi a Deo . . . Qui reſiſtit poteſtati, Dei ordinationi reſiſtit*, & ex S. Petri epiſt. 1. cap. 2. v. 13: *Subjecti eſtote omni humanæ Creaturæ propter Deum; ſive Regi, quaſi præcellenti &c.* Veteris vero Teſtamenti, ac Novi paginis concordare SS. Eccleſiæ Patres ſibi perſuadent, inter quos proferunt Auctorem Conſtit. Apoſtol. ſub S. Clementis nomine, qui lib. 7. cap. 16. verſ. Cotel. id cunctis ſuppeditabat conſilii: Τὸν Βασιλέα φοβηθήσῃ, εἰδὼς ὅτι τοῦ κυρίου ἐςιν ἡ χειροτονία, *Regem vereberis, ſciens a Domino eſſe electionem*; Similia habet lib. 4. cap. 13; S. Irenæum, qui lib. 5. de Hæreſ. cap. 24. propriam Apoſtoli faciens ſententiam, *Quæ ſunt*, inquit, *Poteſtates, a Deo ordinatæ ſunt . . . Cujus enim juſſu homines naſcuntur, hujus juſſu & Reges conſtituuntur*; Tertullianum, qui Apolog. cap. 30. non tam ſuam, quam tum quæ omnium eſſet, de Imperatoriæ poteſtatis origine, opinionem expromens, *Inde Imperator*, ait, *unde & homo, antequam Imperator. Inde poteſtas illi, unde & Spiritus*; cap. 34. eumdem a Domino electum, & lib. ad Scapulam cap. 2. ſolo Deo minorem adfirmat; S. Epiphanium, qui Hær. 40. hæc in eamdem rem habet: *Ubi vides ne, ut hæc Mundi poteſtas a Deo ſtabilita ſit, gladiique jus obtineat? Neque vero id aliunde, quam a Deo ad vindicandum accipit*; S. Joh. Chryſoſtomum, qui hom. 23. in epiſt. ad Rom., & S. Iſidorum Peluſ., qui lib. 2. ep. 216. ad Dionyſium ab hac ſe profecto ne hilum quidem abfuiſſe opinione patefaciunt; S. Optatum, qui lib. 3. adv. Parmen. p. 65. edit. Albaſp. ſolum Deum ſupra Imperatorem ſtatuit: *Quum ſuper Imperatorem*, ſcribens, *non ſit, niſi ſolus Deus, qui fecit Imperatorem &c.*; S. Auguſtinum, qui de Civit. lib. 5. cap. 21. de Deo O. M. Imperii largitore ſupremo ſic loquitur: *Qui Auguſto, ipſe & Neroni. Qui Veſpaſianis, vel Patri, vel Filio . . . ipſe & Domitiano . . . Qui Conſtantino, ipſe & Apoſtatæ Juliano dedit*, Imperium ſcilicet; S. Gregorium Turon., qui lib. 5. hiſt. Franc., quæ ſibi de Regia poteſtate hæreret opinio, hiſce, quibus Francorum Regem affatur, verbis explicat: *Si quis de nobis, o Rex, juſtitiæ tramites tranſcendere voluerit, a te corripi poteſt. Si vero Tu exceſſeris, quis*

Digitized by Google

quis te corripiet? Loquimur enim tibi, ſed ſi volueris, audis, ſi autem nolueris, quis te damnabit, niſi is, qui ſe pronuntiavit eſſe Juſtitiam? SS. Patribus adſtipulari Sacros Canones ſuadere conantur. Ita Can. 8. *Quoniam* Diſt. 10. ex epiſtola 7. S. Nicolai I., non vero ex S. Cypriano, uti perperam, quod frequenter ſolet, eidem tribuit Gratianus, quo habetur a Chriſto Deo-Homine actibus propriis, dignitatibuſque diſtinctis officia poteſtatis utriuſque (Regiæ ſcilicet, & Pontificiæ) fuiſſe diſcreta. Can. 10. *Duo ſunt* Diſt. 96 ex epiſt. 4. S. Gelaſii, quo adfirmatur duas eſſe Poteſtates, quibus adſpectabilis Mundus hic regitur, Pontificiam, & Regiam; Divina quoque diſpoſitione Imperium Regi eſſe collatum. Can. 5, & 8. Synodi Pariſienſis V. an. 829. lib. 2. apud Harduinum To. 4. p. 1338, & 1342, quo loci teſtimoniis Proverb. cap. 8. v. 15, Hierem. cap. 27. v. 5, ſeq., ac Daniel. cap. 4. v. 14, & cap. 5. v. 21. innixi Patres in hanc de Regiæ poteſtatis origine prodiere ſententiam: *Nemo Regum a progenitoribus Regnum ſibi adminiſtrari, ſed a Deo veraciter, atque humiliter credere debet dari &c.* Quorum ſimilia habent Synodi Lauriacenſis an. 843. Can. 3, apud Jvonem par. 16. cap. 23, & Troslejana an. 909. Can. 2. apud Hard. To. 6. par. 1. p. 507, ſeq. Sacris Canonibus adſociari Imperatorum effata, legeſque oſtendere demum inſtituunt. Ita Titi Imperatoris fuiſſe dictum apud Aurelium Victorem Epitom. cap. 10: *Poteſtates fato dari*. Ita M. Antonini nobile ἀπόφθεγμα referri a Xiphilino in ipſius vita p. 271.: *Nemo, niſi ſolus Deus, Judex Principis eſſe poteſt.* Ita M. Aurelii, qui apud Balthaſſarem ab Ayala lib. 1. de Jure Belli cap. 2. pag. 26. dicere ſolebat: ſolum *Deum de Principibus judicare*. Ita Juſtiniani Imp. Novel. 6. Collat. 1. tit. 6. eximium illud effatum legi: *Maxima in hominibus ſunt dona Dei, a ſuperna collata Clementia, Sacerdotium, & Imperium; & illud quidem Divinis miniſtrans, hoc autem humanis præſidens*. Ita Vitigis Gothorum Regis apud Caſſiodorum Variar. lib. 10. cap. 31: *Cauſſa Regiæ poteſtatis*, inquientis, *ſupernis eſt applicanda judiciis: quandoquidem illa e Cælo petita eſt, & ſolo Cælo debet innocentiam.* Ita & in Formula Præfect. Urbanæ lib. 6. cap. 4.: Rex *alteri*, dicere ſolebat, *ſubdi non poſſumus, quia Judices non habemus*. Hinc & Ho-

& Homerus Iliad. lib. 1. v. 197. : τιμὴ δ' ἐκ Διός ἐστι *ab Jove ſummus honos* . Hinc & inter Eſſenorum placita Joſephus de Bello Jud. lib. 2. cap. 8. §. 7. edit. Hudſon. , & Porphyrius de Abſtinent. lib. 4. p. 389. memorant : *Non ſine Divina quadam providentia perveniſſe Reges ad ſummam de omnibus poteſtatem* . Hinc & Plinius in panegyr. ad Trajanum eum indubitanter *Divinitus conſtitutum, non occulta poteſtate Fatorum, ſed ab Jove ipſo palam electum* pronuntiare non dubitavit . His itaque , ſimilibuſque fuco plenis quidem , ſed pondere vacuis verbis pro Divina Imperatoriæ poteſtatis origine pugnant , eoque perverſo ſane conſilio , ut poteſtatem deinde laicam in ſuperiorem erigant locum .

Verumtamen quod primo ad utriuſque poteſtatis Regiæ , ac Pontificiæ comparationem ſpectat , longum , latumque inter utramque diſcrimen intercedere confeſtim advertet , qui captus oculis prorſus non ſit , in eo poſitum , quod Eccleſiaſtica poteſtas immediate, atque pleniſſime a Deo collata fuit S. Petro, ejuſque ex aſſe ſucceſſoribus , a quibus in poteſtatis ejuſdem partem vocantur Epiſcopi : Unde tota in genere, ceu Scholæ loquuntur, eſt in Romano Pontifice , in ſpecie vero, particulatimque tranſmiſſa in Epiſcopos . Qua de re abunde, invicteque, ſi mea non me fallit opinio , diſputatum Vind. Par. 2. To. 4. Art. 8.§.1 p.302, ſeqq. Politicam econtra in genere quidem a Deo eſſe immediate in confeſſo eſt , ſed ab eo toti Generis humani univerſitati ab initio collatam , a quo deinde in ſpecie vel in unum , vel in plures translata fuerit , indeque ſubortas diverſas Regiminis formas , ſpecieſque , hactenus diſputata evincunt . Unde fit evidens Poteſtatem laicam in ſpecie quidem e Jure Gentium proficiſci , Eccleſiaſticam vero Pontificii eſſe Juris particulam . Atque hoc utique ſenſu accipi S. Scripturæ loca , ſicubi Reges ex Deo regnare dicantur , tam recte poſſunt , quam probe debent . Ita nempe , velut apposite Bellarminus explicat in reſponſ. ad Theologi cujuſdam epiſt. ſuper Cenſuris a Paulo V. adverſus Venetos latis, ut Regibus immediate quidem a Deo collata poteſtas non fuerit, bene vero mediate , medio nempe titulo vel Electionis , vel Hæreditatis , vel Donationis, vel juſti Belli, quorum alterutro Regnum illi adquiſiverint . Enim vero ſi hominibus fas vivere abſque Rege fuiſſet, non fuiſ-

fuiſſet utique, cur ſe Regibus commiſiſſent regendos. Sed quoniam neque pace frui, neque felicitate potiri ſecure, facile ſibi permiſſum eundo, experiundoque didicerant, propterea quod ambitio, quod avaritia, quod invidia, quod incontinentia, quod ira, quod inconſtantia, aliaque multa hujuſce genus mala vitam traducere incommodam, miſeriiſque affectam innumeris cogerent, factum inde, ut ſatius, conſultiuſque ducerent uni ſe ſe Regi, vel pluribus a Republica delectis in poteſtatem concedere, a quo, vel a quibus tam ſuis præſentiſſime iretur cautum malis, quam providentiſſime bonis conſultum ſuis. Atque hoc utique ſenſu a S. Petro Civilis poteſtas, non Divina inſtitutio, ſed Humana ordinatio epiſt. 1. c. 2. v. 13. verbis illis vocata eſt: *Subjecti eſtote omni humanæ Creaturæ*: ubi Græcus textus habet: πάσῃ ἀνθρωπίνῃ κτίσει, *omni humanæ Ordinationi*; cui plane lectioni ſuffragantur Græca Scholia, Didymus, ac S. Auguſtinus, eamque tuentur ex Heterodoxis Zegerus, & Grotius ad hunc locum Critic. Sacr. Tom. 5. pag. 2688, & 1694. edit. Francof., κτίσις enim Creaturam nedum, ſed etiam Ordinationem ſignificat. In Scripturis igitur ea Reges a Deo eſſe dicuntur ratione, qua & leges humanæ dicuntur eſſe a Deo: quatenus nempe Deo accepta ea refertur poteſtas, qua ſe regendi, legeſque condendi hominum univerſitas in Reges tranſtulit. Quis enim alioqui cum Divinis humanas commiſceat leges, atque ad Divinum legum humanarum ordinem transferat? Laicis ergo Poteſtatibus, legibuſque in iis, quæ Civilis quidem ordinis ſunt, nec Eccleſiaſticis contraeunt inſtitutis, obedientiam, etiam a Clericis, impendendam, eiſque obligari vi coactiva non utique, ſiquidem a Foro civili exemptos oſtendemus Clericos, ſed directiva, ex S. Scriptura Noſtrates quoque homines docent, inter quos adeundi Bellarminus lib. 1. de Cleric. c. 28, Suarez de Legib. lib. 3. c. 33. n. 13, Stadlmayr de Leg. cap. 4, Mezger diſp. 35. art. 5. n. 18, Pettſchacher de Leg. Q. 4. art. 11. §. 4, Engel de Conſtit. n. 35, Konigh ibid. n. 11, Gletle Juriſp. fund. lib. 2. c. 4, §. 5. n. 14, quibus adſtipulantur Schmier Juriſp. Can. Civ. lib. 1. tract. 1. c. 7. §. 2, Concl. 2, Gabriel Antoine de Leg. c. 4. q. 4. &c. Non ſequitur hinc tamen, quod laicæ viciſſim Poteſtati fas ſit negotiis, legibuſque Eccleſiaſticis ſe implicare,

multoque minus Eccleſiaſticæ propriam exæquare , aut præferre , quaſi ſupra Eccleſiaſticas perſonas loco ſuperiori laica poteſtas ſit poſita . Poſitos enim , non Principes , ſed Epiſcopos regere Eccleſiam Dei docet Apoſtolus Act. cap. 20. v. 28, & Epiſcopis obediendum ab omnibus Hebræor. cap. 13. v. 17. Sed hac de re fuſius ſuo infra loco . Neque vero ab hac mens altera SS. Patribus inerat . Regibus, poſt Apoſtolorum par SS. Petrum , & Paulum , timorem , honorem , tributum deberi jure optimeque docuit Auctor Conſt. Apoſtol., quis id , niſi Monarchomachus , invideat ? A Deo vero electos ideo Reges dixit, quod non abſque prævio Dei nutu Regnum adepti ſint, ut mox uberius explicandum erit. S. Irenæi aliud erat inſtitutum : ut enim oſtenderet Diabolum mendaciis ſemper aſſuetum , eum ſpendide mentitum adfirmat, dum Chriſto D. temere dixit : *Hæc omnia mihi tradita ſunt , & cui volo , do illa* Luc. cap. 4. v. 6. Regna enim a Deo eſſe determinata, a Deoque pro voluntate diſtribui dicit : at immediate a Deo inſtituta non dicit . Nec erat ſane , cur diceret vir intelligens hominum pactis Imperia ſtabiliri , mutari , transferri . Id ergo dumtaxat intellexit Deo probata Imperia ire , Deique providentia ita diſponi, quomodo Imperium ipſum probatum fuiſſet, diſpoſitumque , ſi penes hominum univerſitatem integrum perpetuo ſteriſſet. Tertullianus adverſus Ethnicos diſputans in id incumbebat, ut efficeret non Diis gentium , Dæmoniiſque, prout ipſi putabant apud Martialem lib. 7. Epigr. 59, pro Imperatoribus litandum fore, preceſque fundendas, ſed uni Deo vero Generis humani conditori , a quo , non ab illis , Imperium dari , ſub cujuſque , non ſub illorum , poteſtate degere Imperatores dicebat : ab eo , inquam , eſſe Imperia , ac ſub eo Imperarores eſſe , a quo ſunt , & ſub quo ſunt homines ; ideſt eadem Dei voluntate fieri Imperatores , qua facti ſunt homines . Ex quibus ineptum eſt plane , iniquumque conficere Juris Divini eſſe Imperium . Nam ita concludere perinde liceret , nihil non eſſe Divini Juris , nihil ſiquidem ſit , quod a Deo non proveniat , dependeatque . Ea vero ratione lib. ad Scapul. Imperatorem ſolo Deo minorem , & a Deo ſecundum adfirmat, quod in rebus mere Civilibus ſuperiorem non agnoſcat, quin adfirmet tamen eumdem legibus pariter Eccleſiaſticis

eſſe

Digitized by Google

eſſe abſolutum, quinve de immediata, vel mediata Imperatoriæ poteſtatis origine cogitaverit. S. Johannis Chryſoſtomi, ac S. Iſidori Peluſiotæ, qui eumdem pene exſcripſit, plana, nihilque obſcura ſententia eſt Principatum quidem, ſeu Civilem poteſtatem, non quoſque Principes, a Deo conſtitui, ſeu Divinæ ſapientiæ opus eſſe, unde loco cit. ſic loquitur: *Quod Principatus ſunt, quodque nec fluctuum inſtar Populi huc, atque illuc circumaguntur, Divinæ ſapientiæ opus eſſe dico. Propterea non dicit* (S. Paulus): *Non enim Princeps eſt, niſi a Deo, ſed de re ipſa diſſerit dicens: Non enim poteſtas eſt, niſi a Deo*. Quod eòdem recidit, ac ſi dixiſſet, ſicut humana cetera non fato, non caſu fiunt, ſed Dei voluntate, ac providentia, ſic Civilem poteſtatem fuiſſe diſpoſitam, ordinatamque. S. Epiphanius adverſus Archonticos diſputans, qui Dei veri dominationem contemptui habentes, ſeptimi Cæli ſupremo loco Principem Sabaoth collocabant, eique ſummam poteſtatis tribuebant, ad terrenas eos Poteſtates provocabat, quas ab uno Deo vero ſtabilitas, gladiique jus obtinuiſſe demonſtrat. Donatiſtas ſimiliter diſputatione adgreſſus S. Optatus, qui tum adverſus Imperatoriam poteſtatem ſuperbas erigentes cervices nihil ipſi cum Eccleſia eſſe jactabant, quorumque anteſignanus Donatus ſuper Imperatorem ſemet extollens, ipſius eleemoſynas pauperibus erogandas recipi prohibuerat, Imperatorem ſuprema in Civilium adminiſtratione frui, defungique poteſtate dicebat, quod & libenter largimur, atque pro ipſo, velut Apoſtolus præcipit, orandum fore, ſub ipſo ſiquidem quietam vitam degere Chriſtianis jam tum fas eſſet. Quin ei tamen menti ſuccurreret cogitandi de Imperatoriæ poteſtatis Divina inſtitutione, aut de Juris Eccleſiaſtici convellendi poteſtate Imperatori inſita. Sed de S. Optati ſententia adhuc apertius ſeq. Articulo. Quia vero alii neque deerant Hæretici, quales Manichæi, quos poſtea Anabaptiſtæ preſſo ſequuti ſunt veſtigio, de quibus agit S. Auguſtinus lib. de Natura boni, & mali cap. 32, qui non a bono Deo, ſed a malo Dæmone Civilem poteſtatem ortum duxiſſe, eamque ideo non bonam, ſed malam eſſe dicebant: & quia viciſſim Ethnicis Imperia a falſis Diis impartiri perſuaſum erat, ideo S. Doctori mens erat demonſtrare ab uno Deo vero Civilem poteſtatem de-

Digitized by Google

ſcendere , Divinaque providentia Imperia diſtribui . Nihil interea cogitans de aliquo præterea quopiam Divini juris Imperatoribus largiendo , id unum piorum Imperatorum perpetuum eſſe munus docebat , Eccleſiam tueri , ſeveriſque legibus , ac pœnis Hæreticos , Schiſmaticos , & blaſphemos ab Eccleſia damnatos coercere epiſt. 48, 50, & 165. S. Gregorii Turon. denique loquutio eò ſpectat dumtaxat , ut Regum potentiam eo loco poſitam indicet , quo vim pati , ſubigique pœnis nequeat , quin tamen Eccleſiæ poteſtatem adimat , qua illos corripere , & ad recti , juſtique tramitem revocare inſtituat . Confer , quæ hoc de S. Gregorii loco diſputat illuſt.Comes de Boulainvilliers hiſt.vet.Regim. Francor. To.1. p.52. ſeqq. edit. Lugd. Batav. Neque magis vero Canonum urgemur auctoritate . Nam ex S. Nicolao depromptus alia quidem Imperatoris , alia Pontificis officia a Chriſto D. fuiſſe diſtincta inſinuat , quin vel leviter indicet a Deo Imperium fuiſſe inſtitutum . Ex S.Gelaſio vero prolatus contrarium potius ſuadet , non ad Imperatoriam Pontificiam, ſed e converſo ad Pontificiam Imperatoriam accommodandam eſſe auctoritatem admonens , & oſtendens . Utriuſque igitur ſententia ab Imperatoribus Religionis defenſio utique ſuſcipienda eſt, quin tamen fas eiſdem ſit in Religionis ſe ſe cauſſas ingerere . Qua in ſententia pariter concordant Can. 3. *Certum* , Can. 6. *Suſcipitis* Diſt. 10, Can. 2. *Bene quidem* , Can. 11. *Si Imperator* diſt. 96, Cap. 6. *Solitæ* Decret. lib. 1. tit. 33. *de Majorit., & Obed.* ex Innocentio III, & Extravag. 1. *Unam Sanctam* eodem titulo ex Bonifacio VIII; pareſque ſtetere SS. Anaſtaſius II. in epiſt. ad homonymum Imperat. , Gregorius M. lib. 4. epiſt. 44. ad Leontiam Aug. , & lib. 9. epiſt. 60. ad Regem Angl. , & Agatho in epiſt. ad Conſtantinum . Nihil amplius ex Synodo Pariſienſi extundi poteſt , quam eo demum optimo dictum jure a Progenitoribus non accipi Regnum , quod immediate Populi conſenſui acceptum referri debeat , ideoque mediate Deo ipſi , a quo Populo ab initio conceſſum fuerat , atque ab iſto in Reges ſubinde translatum . Quo plane ſenſu intelligendum fore objectum Canonem ex iis , quæ ſtatim poſt ſequuntur , fit manifeſtum , quæ ſic habent : *Multi namque munere Divino , multi etiam Dei permiſſu regnant .*

gnant . Qui pie , & juſte , & miſericorditer regnant , ſine dubio per Deum regnant . Qui vero ſecus , non ejus munere , ſed permiſſu tantum regnant . Ubi vides ſermonem inſtitui non de Regiæ poteſtatis origine, ſed de bono, maloque ejuſdem poteſtatis uſu. Atque hoc ipſo facili loquuti profecto ſenſu intelligendi ſunt Patres Synodi tam Lauriacenſis, quam Troslejanæ: quibus adjungendæ Aquiſgranenſis II. an. 836. tit. *De Perſona Regis* &c. cap. 1, ſeqq., ac Mantalenſis an. 879. in legat. ad Boſonem Reg., ubi graviſſimis verbis officii, religioniſque erga Eccleſiam Reges admonentur, aliæque quamplures, in quibus frequens adverſus laicas Poteſtates animadverſum ſeqq. Articulis planum fiet. Quod ad Imperatorum, ac Regum effata, legeſque poſtremo ſpectat, parum hac in re negotii faceſſunt: ſiquidem illorum non ſit de Imperii inſtitutione, Divina ſit, an humana, decernere. Sed enim quo demum ſenſu Imperatorum dicta de Imperio ſibi Divinitus tradito accipi debeant, abunde ſuperius eſt demonſtratum. Nempe a Deo immediate minime Imperium proficiſci, ſed ex Populi conſenſu, a quo in Imperatores fuerit tranſlatum, quod Deus probavit. Atque ita celebriores Juriſperiti ultrocitroque fateri non dubitarunt, velut Pomponius ff. lib. 1. tit. 2. cap. 2. §. 9: *Quia*, inquiens, *difficile Plebs convenire cæpit, neceſſitas ipſa curam Reipublicæ ad Senatum deduxit*. Ita de Regimine primum Ariſtocratico, & §. 11. ita perinde de Monarchico: *Sicut ad pauciores*, ſubjungens, *Juris conſtituendi via tranſiſſe, ipſis rebus dictantibus, videbatur, per partes evenit, ut neceſſe eſſet Reipublicæ per unum conſuli ... Igitur conſtituto Principe, datum eſt ei Jus, ut quod conſtituiſſet, ratum eſſet*. Velut etiam Ulpianus lib. eod. tit. 4. De Conſtit. Princip. cap. 1., ubi Populi voluntate adquiſitum a Principe Imperium diſtincte hiſce adfirmat verbis: *Quod Principi placuit, legis habet vigorem: ut pote quum lege Regia* (de qua tamen contra Ulpiani interpretationem ſuperius eſt diſputatum) *quæ de Imperio ejus lata eſt, Populus ei, & in eum omne ſuum Imperium, & poteſtatem contulerit*. Qua denique ratione accipi debeant Principum Sanctiones circà res Eccleſiaſticas, abunde, opinor, dictum eſt Vind. To. 3. Art. 5. in Proleg., ut non opus propterea ſit dicta refingere. Qui ſi præ-

ſi præterea facultatis propriæ fines aliquando tranſgreſſi leguntur, quid inde? Exinde certe non eſt concludere, ideo fieri licuiſſe, quod factitatum quandoque fuerit: ſiquidem peſſimi ſit argumenti genus ex perperam factis, perque nefas, jus faciendi exſculpere. Sed enim verius ſi qua præcepta, ſi qua pœnas circa Eccleſiaſticas cauſſas decreviſſe Principes leguntur, velut in Codice utroque paſſim Theodoſ., & Juſtin., non id proprio arbitratu, ſed ex Eccleſiæ præſcripto totum actum eſt. Quocirca Petrus, & Franciſcus Pithœi Fratres in Not. ad LL. 42., & ſeqq. Cod. Juſt. *De Epiſcopis, Clericis* &c. recte obſervarunt ex Synodorum Statutis, ac SS. Patrum, & Pontificum dictis, decretiſque eas utplurimum leges expreſſas fuiſſe: ut proinde non aliud egiſſe Imperatores videri debeant, quam ut ab Eccleſia rite, ſanc͏teque ſancita, quod perſemet non ſemper, quod non ubique, quod non penes omnes præſtare ipſa valebat, vindicarent, ac ſarta, tectaque ſervari curarent. Quod ob egregium præſtitum Eccleſiæ officium, ingentibus perſæpe laudum elogiis ab ipſa mactatos Principes ignorat nemo, qui Eccleſiaſtica in hiſtoria omnino hoſpes non ſit. Atque hoc de argumento hactenus.

De Poteſtatis Eccleſiaſticæ a Civili independentia, quinimo ſupra Civilem præſtantia.

ARTICULUS II.

SEquitur ex his, quod Eccleſiaſtica poteſtas, ſicuti præ Civili Divinam ſortita eſt originem, ita ſupra Civilem gradu, dignitateque fuerit exaltata. Quamquam etſi Civilis poteſtas a Deo immediate profecta concederetur, nec alter deeſſet titulus, quo ſub Eccleſiaſticæ jugo degere ipſam oporteret, veluti res inferioris ordinis, ejuſdem originis etſi, ſuperioris rei ordinis ſubordinari debet: ſicut in ſimili de Epiſcopali, etſi ſpeciei ejuſdem, Pontificiæ ſubordinata, ſubjectaque dicebamus Vind. Par. 2. To. 4. Art. 8. §. 1. Quam igitur perperam agunt, qui Poteſtati laicæ in re, ac regimine Eccleſiæ pares, aut imo primas tribuere partes pro ſua vel erga Principes κολακεία, vel erga Pontifices ἀποτροπῇ non verentur, tam ii profecto impudentiſſime Sacerdotium

dotium cum Imperio committunt, inſanoque conſilio Sacerdotii cauſſam non modo, ſed & Imperii, ut videre debebant, elevant, & evertunt. Loco enim ſuo, ut ſtet utrumque ſecure, fines intra ſuos cohibere ſe utriuſque jura debent, quo ſi excedant, ut unum alterius locum occupet, inque ipſius limites irrumpat, vel ab ſuo idem ipſum dilabi conſequens eſt, & neceſſe. Deinde intelligere demum illos velim, eo ipſo quo Poteſtas aliqua ſuprema eſt, non continuo ſequi, ut altera ſit ſuperior, quum una par alteri, ac utraque ſuo in genere ſuprema eſſe poſſit: quod locum in poteſtatibus tam Regiis, quam Epiſcopalibus invicem comparatis habere nemo non perſpicit. Quid vero, quod Imperialis, ac Regia etſi ſuo in genere ſuprema ſit, origine tamen, ac natura humana eſt, ac temporalis, Eccleſiaſtica vero Divina eſt, ac ſpiritualis, quo fit, ut illa præſtantior ſit, ac ſuperior? Ego igitur eo uno affectus conſilio, ut quibus præſto, infirmis valdequam etſi, viribus, Sacerdotii, Imperiique concordiam in tuto collocatam velim, in hac tractatione mihi ſic temperabo, ut Eccleſiaſticæ poteſtatis excellentiam Poteſtatibus etiam laicis reverendam, ſuſpiciendamque exponam utique, quin interea poſtremis hiſce vel leve quidpiam derogatum velim: unde cum Principalium jurium patronis ſic congrediar, agamque, ut horum quidem offucias depellere inſtituam, illorum vero legitimis juribus inferre vim, injuriamque ſummopere caveam. Age vero eorum in anteceſſum, qui collato veluti pede, acieque inſtructa ſuperiori de loco poteſtatem deturbare Eccleſiaſticam, Civilemque ſufficere adgrediuntur, cum quibuſque conſerenda pugna eſt, præſtat habere delectum, brevemque exhibere elenchum. Et Græcorum porro, & Latinorum perinde Imperatores quamplures eam olim pervaſiſſe inſaniam Articulo ſuperiori obſervatum eſt, ut Civili Principatu haud contenti, Eccleſiaſticum pariter occupare, potioreſque Spiritualis poteſtatis ad ſe rapere partes auſi fuerint. Jam vero pervaſionem iſtam, ac præoccupationem ſententia ut ſubſtinerent ſua Proteſtantes, iniquo pro ingenio tam captandæ Principum auræ, quam odii pluſquam vatiniani in Eccleſiam effundendi, quò Principalibus amplificandis juribus ſibi incumbendum, eò Eccleſiaſticæ coarctandæ juriſdictioni animum catervatim

tim

Digitized by Google

tim admovendum inſtituerunt. Atque in his primo quidem loco Anglo-Presbyteriani ſic ſtatuunt: Eccleſiæ nullum regimen, nullam juriſdictionem, nullum forum, nullam facultatem condendi leges, cenſuras ferendi, infligendi pœnas a Chriſto D. fuiſſe concreditam, ſed unam ſactam Clavium poteſtatem, quæ in ſola Verbi prædicatione conſiſtat; ac proinde Civili Eccleſiam Magiſtratui eſſe ſubjectam, a Magiſtratus vero Chriſtiani mera delegatione, ac indulgentia omnem, quam exercet, auctoritatem dependere; ideoque omnium in Chriſtiana Republica ſupremum Tribunal Magiſtratum eſſe laicum, in quem a Principe derivatur poteſtas. Anglo-Epiſcopales viciſſim Epiſcoporum quidem auctoritatem Divina inſtitutione niti perſuaſum habent, Regem tamen ita obſervant, quaſi ex ipſo omnis in Epiſcopos promanet juriſdictio: Principi ſummam itidem poteſtatem de Sacris etiam rebus tribuere non dubitant, Eccleſiæ docere tantummodo, non imperare, permittentes, Confeſſioniſtæ Belgici, Helvetici, Baſieelnſes, Auguſtani &c., quos preſſo ſequuti ſunt pede, præter eos quamplures, de quibus ſuperiori dictum articulo eſt, Brentius, Hamelmannus, Bucerus, Muſculus, Ivellus, Witacherus, Reinoldus, Caſaubonus, Paraeus, Burhillus, Tocherus, Heerbrandus, Grotius, Eraſtus, Budeus, Wilierius, Leydecherus, Utenbogeertius, Ludov. Molinæus, Goldaſtus, Strychius, Walæus, Maccovius, Vedelius, Chromajerus, Riperus, Reinhardus, Henninges, in Anglia quidam alii, qui ibi Highfliers appellantur, Hobbeſius, Limborchius Theolog. Chriſt. lib. 5. cap. 63. §. 32, Zimermannus Opuſc. Theolog., Hiſt., & Philoſoph. Argumenti To. 1. par. 1. medit. 12. n. 14.ſeqq., ac To. 2. par. 2. differt. de Crimine hæretificat., par. 4. §. 9., par. 6. §. 7., & in Orat. de Imagine Theologi contentioſi, ubi Magiſtratui laico circa Religionis publicum regimen jus tribuit integrum quidem, in Conſcientias tamen negat, quin etiam poſt Heiddegerum in Theolog., & Werenfelſium de Jure Magiſt. in Conſcient, ſtatuit non ei ſummopere curandum de ſingulis Confeſſionis articulis, deque Controverſiis haud capitalibus, ne videlicet ob has facile interturbetur pax, & tranquilitas; quo modo factum inter Tigurinos ipſos doluiſſe Bullingerum refert, in Belgio Coccejanos inter, & Voe-

& Voetianos ex Witſio memorat, inter Remonſtrantes ex Clerico tradit, & in Boruſſia inter Miniſtros Stargardienſes, ideo a Friderico III. Rege graviſſimis objurgatos. Quibus adſtipulari non erubuere Anonymi Galli duo, Auctor nempe libelli inſcripti: *Examen du precis de ce, qui s' eſt paſsè a l' Aſſemblèe general du Clergè du* 1755. p. 41., ubi ab Eccleſia leges ferri non poſſe, ſed ad Regis id officium pertinere obgannit, alterque in Opuſc. inſcripto: *Diſcours ſur la puiſſance du Pape, ou ſur l'hiſtoire Eccleſ. Pariſ.* 1756., ubi p. 24. ſeqq. Imperatoribus Pontifices, & Epiſcopos obnoxios agere non eſt veritus. Mediam vero tenuere viam, ac Epiſcopis ſuam adſerentes poteſtatem, non omnem Magiſtratui detulere Beza lib. de Hæreticis a Magiſtratu punien., qui Eraſtum refellit, Epiſcopius in diſſert. de Jure Magiſtr. circa Sacra, Joh. Broun in libris adverſ. Wolzogenium, & Velthuſium, ſive adverſ. Latinos, & Eraſtianos Amſtel. 1670, Guillel. Apollonius de Jure Majeſt. circa Sacra adv. Vedelium Medioburgi 1642., Burnetus hiſt. Regn. Angl. par. 1. lib. 2, Triglandius in Antapol. adverſ. Remonſtrantes, qui Vedelium etiam oppugnavit &c. Ad Catholicorum vero ſententiam magis accedere viſi ſunt Joh. Gerardus Voſſius in epiſt. inter epiſt. Eccleſ. Theolog. Doctor. Viror. edit. Colomeſii, & Limborchii, a quo refutatus Valæus eſt, Thorndicius in orig. Eccleſ., ſive de Jure, & poteſt. Eccleſ., Samuel Bochartus in epiſt. ad Morlejum To. 2. Oper., Richardus Hooker lib. de regim. Eccleſ., qui Gualtherum Traverſium ſecta Puritanum refutavit, Eduardus Pocok, qui jurare in independentiam, & ſuprematiam noluit, Guillelmus Sacrof Archiep. Cantuar., qui Willelmo Regi fidelitatis ſacramento ſe obſtringere pariter abnuit an. 1691, Guillelmus Laudus Cantuar. etiam Archiep. pro Eccl. Gallic. adverſus Fisherum Soc. J., Thomas Bennet de Juribus Cleri in Eccl. Chriſ. in 8. Lond. 1711, in apolog. Eccleſ. Angl. art. 20. &c., Hammondus diſſert. 4 de Epiſcopatus Juribus adverſ. Blondellum, alioſque, Gaſpar Schioppius in Eccleſiaſtico auctoritati Jacobi Angl. Regis oppoſito, & in Collyrio Regio, ac ſyntagmate de cultu, & honore 1611., Richardus Cumberlandus de legib. natur. cap 7. §. 13, ubi locum a Bentlejo abraſum reſtituit Barbeyraccius ibid. in Not., Henricus

Digitized by Google

Dodvvellus in parænesi de nupero Schiſmate Anglic.,qua Epiſcoporum a Magiſtratu Sæculari independentiam adſtruit, aliique, quos recenſere ad unum omnes res eſſet tædio plena. Præ quibus tamen Eccleſiaſticam poteſtatem loco ſuo Laica quacumque præſtantiori collocare, ſtabiliteque conati ſunt Theologi noſtrates, quorum familiam duxere S. Anſelmus Lucen. in Apologetico *Contra eos, qui dicunt Regali poteſtati Chriſti Eccleſiam ſubjacere*, cum aliis edito a Wadingo Romæ 1657, Jacobus de Ancharano lib. de Monarchia Papæ, quem ideo blaſphemum impie dicere auſus eſt Carolus Molinæus, Reginaldus Polus in libris 4. pro defenſione unitatis Eccleſiæ adverſus Richardum Sampſonem, a quo poſtea liber contra Papæ Primatum editus Henrici VIII. juſſu retractatus eſt, Petrus Soto in aſſert. Cathol. fidei circa Articulos Confeſs. Ducis Wirtenberg. nomine oblatæ in Concil. Trid., & in defenſ. ejuſdem Cathol. Confeſs., & Scholiot., Albertus Pighius de Hier. Eccleſ., Baronius ad an. 752. n. 8., Coeffetellus in reſp. ad Jacobum I. Angl. Reg., Bellarminus de Rom. Pontif. lib. 1. cap. 7, Michael Walpolus Soc. J. in admonit. ad Catholicos Angl. circa Edictum Jacobi Reg., Thomas Fitzherbertus ejuſdem Societ. de Politia, & Relig., & de Juram. fidelit. adverſus Andream Lancellotum, & Robertum Widringthonum, Antonius Capellus adverſ. prætenſum Primatum Eccleſiæ Regis Angl., de captioſo Juram. propoſito Anglis Cathol., & de uſurpata ſpirit. Juriſd. ejuſdem Regni Pariſ. 1625, Franciſcus Avenpottus Ord. Min. in Apolog. Epiſcop. Colon. 1640, Stephanus Aufretius de poteſtate Eccleſ. ſuper laicam, Nicolaus Petitpied Senior de Jure Eccleſ. in admin. Juſt. Sæcul., Boſſuetius defenſ. Decl. par. 1. lib. 11. cap. 33, Blancus de poteſt., & polit. Eccleſ. Tom. 1. lib. 1, Mamachius antiq. Chriſt. lib. 4. par. 1. cap. 2. §. 3, aliique plures, quibus recenſendis ſuperſedeo. De poteſtate Eccleſiaſtica ſupra laicam multa paſſim diſſerens Gratianus, ideoque inique redargutus a Gilberto viden, ut recte vindicetur a Michaele a S. Joſeph Bibliograph. Crit. To. 2. p. 142., ſeqq.

Sed enim quænam præpoſtera eſt iſta, & perverſa Proteſtantium agendi ratio, dum aliud dictis, aliud factis docent? Dum nempe pro laica Poteſtate, cui primas in Eccleſiæ regimine tribuunt,

buunt,

Digitized by Google

buunt, adverſus Eccleſiaſticam pugnam inſtituere haud dubitant, contra viciſſim Poteſtates ipſas laicas pro Sacris ſuis, ſi quando illas infenſas perſentiſcant, arma, virumque canere minime exhorreſcunt, veluti fuſe oſtenderunt Eraſmus hyperaſpiſt. lib. 1. fol. 109, & in epiſt. ad Vulturium Neocomum, ac Boſſuetius hiſt. Variat. lib. 1. n. 1, lib. 8. n. 1. ſeq., lib. 10. n. 24, ſeqq., & in defenſ. Variat. adverſus Baſnagium? Iſtius ſane ſpecimen inſaniæ in fœdere Smalchaldico adverſus Carolum V. intueri licet, quod opus fuiſſe excogitatum, promotumque a Luthero, a Zuvinglio, a Bucero, ab Urbano Regis teſtimoniis Melancthonis, Bezæ, & Sleidani oſtendunt Raynaldus ad an. 1537. n. 14, & Boſſuetius Variat. lib. 4. n. 1, ſeqq. Eodem Sleidano referente lib. 16, adverſus Principes, quos ſuis adverſos Sectis ſentirent, arma capeſſenda furore quodam perciti docere non deſtitere Lutherus in diſput. an. 1540 prop. 59, ſeqq., Calvinus in Daniel. cap. 6, & Joh Knoxus in admonit. ad Nobil., & Popul. Scotiæ. In Comitiis Pariſiis habitis an. 1562. a Calviniſtis conſpiratum in Galliæ Regem teſtatur Beza hiſt. Eccl. lib. 6, qui ejuſmodi conſpirationis præcipuus incentor, promotorque fuit: qua de re edita Pariſ. eodem anno 1562. *Defenſio prima Religionis, & Regis adverſus exitioſas factiones Calvini, Bezæ, & Hottomanni*. Eodem anno, ab eiſdem Calviniſtis tum in Comitiis Aureliani habitis, teſte Caſtelnavo Memor. lib. 3, tum in Comitiis ad Johannis Fanum, tum in Synodo Mediolani in Santonibus, teſte Thuano hiſt. To. 3. lib. 30. p. 278, ſeqq., deliberatum, licere utique adverſus Reges pro Religionis defenſione pugnare. Quis vero Caſtelnavo, ac Thuano duumviris, e Proteſtantium grege hac in re fidem deneget? Teſtis oculatus accedit Santacrucius Pii IV. Nuncius; Pariſiis tum degens, ac deinde S.R. Eccleſiæ Cardinalis ampliſſ. in epiſt. die 13, & 17. April. an. 1562, die 23. Febr. 1563, ac 19. Mart. 1572 ad S. Carolum Borromæum, quas ſuæ Synodorum a Calviniſtis habitarum in Gallia Collectioni præfigere non dubitavit Joh. Aymo Craveta, & ipſe furfuris ejuſdem, edit. Hagæ Comit. 1710, referens idcirco Calviniſtas in Galliar. Regem inſurrexiſſe, quod ſibi hæreſis deprædicandæ licentiam eripuiſſet. Sed non opus eſt partium noſtrarum hac in re teſtes, etſi fide digniſſimos,

mos, accerſere: auctoribus Beza, Hottomanno, & Spiſanio, conſciis, qui in Gallia degebant, Calviniſtis, Genevæ in Galliar. Regem, Principes, Magiſtratus, Proceres, ac Magnates, Catholicæ Religioni quotquot addictiſſimi forent, conſpiratum fuiſſe, dilucide tradit Bolſecus in vita Calvini cap. 21. Calviniſtis inſitam univerſim hanc perſuaſionem, quam palam deinde facere non dubitarunt ſub Carolo IX., licere adverſus Principales laicas poteſtates ob Religionis cauſſam decertare, auctor eſt Davila hiſt. Civil. Gall. lib. 4. Qua etiam de perverſa opinione explicitiſſima ſunt placita a Calviniſtis ſuſcepta, deliberataque in Pſeudoſynodo Lugduni habita an. 1563. Art. 47. Quibus ſententia anteceſſerant jam an. 1561. Valdenſes Vallium Angruinæ, vicinarumque incolæ, nempe licere adverſus Sabaudiæ Duces, avitæ Religionis Catholicæ ſuis in Dominiis retinentiſſimos, ad arma concurrere, teſte Thuano hiſt. lib. 27. Atque hanc perpetuo Calviniſtis in Gallia ſententiam adhæſiſſe adfirmat Auctor libri Gallice inſcripti: *Avis important aux Refugiez* (in Hollandiam) Amſtel. edit. 1690: quod opus Pelizzonio tribuitur a Domino de la Baſtide; Larroquio ab Abbate d' Olives, verius tamen Baylio a Juriæo, a Mezaaco, ab Abbate des Fontaines &c., qua de re fuſe Chauſepiè Dict. hiſt. Crit. To. 1. p. 145., ſeq. in Not., in qua eoſdem confirmare non deſtitere Franc. Hottomannus in *Bruto fulmine*, in *Franco Gallia* &c., Umbertus Paquet in libro inſcripto *Junius Brutus*, Petrus Juriæus tract. de Eccleſ., contra quem pugnans D. Nicolè lib. de unit. Eccleſ., ſive in refutat. novi Syſtem. Juriæi lib. 3. cap. 10. longe aliam inivit viam, ut ajeret Regum jura a Deo immediate deſcendere, non ſecus ac Illuſt. Boſſuetius To. 4. Oper. Edit. Ven. 1736. Quam doctrinam ita propriam dumtaxat Calviniſtarum in Gallia eſſe non permiſere, quin ubique gentium Lutheranis quoque, aliiſque ſectariis afflarent, communemque facerent Helvetis, Germanis, Anglis, Batavis &c., eoſdem ſæculi adverſus Poteſtates inſurgere docentes, adhortanteſque Magdeburgenſes in tract. de Iure Magiſt. in ſubditos an. 1550. Germanice, & 1577. Gallice edito, Proteſtantes Scotiæ deputati ad Angliæ Aulam an. 1571, teſte Camdeno Annal. par. 2. ad cit. an., de quibus etiam Jacobus Rex in Ba-

in Baſilico Doro lib. 2. p. 41. Presbyteriani, & Independentes, Salmaſio teſte in defenſ. Regia p. 375, & ipſis ex Anglis, de quibus etiam Bateus de Motib. Angl. p. 76, ſeqq., tantum non omnes, qui Republicani nominantur, iique, qui *Levellers*, ſive *Complanatores* ab omnimoda inter omnes æqualitate dicti ſunt, quibuſque ortum dediſſe Cromvvelum refert Eduar. Clarendonius hiſt. Ang., & Acta Lipſ. Suppl. T. 5. ſect. 3. Quibus jungendi Muncerus, & Pfeifferus, & Hoenoniuſ, & Joh. Goodvvinus, Joh. Miltonus in *Tenure*, ſive tract. de Jure Reg., & Magiſt., in Defenſ. 1, & 2, in Εικονοκλαςη, ſive reſponſ. ad Εικων Βασιλικε, & in tract. de poteſt. Civili in reb. Eccleſ., cui ingens propterea negotium faceſſitum eſt a Gaudenio, a Salmaſio, a Petro Molinæo, ab Alexandro Moro, a Jacobo Harringthono, a Rocherio Leſtrangio, aliiſque, de quibus Chauſepiè Dict. hiſt. Crit. To. 3. p. 89, ſeqq. Regnat ubique doctrina hæc Monarchomachica in Operibus Joh. Audoeni in ſerm., & Apolog., Davidis Paræi in Comment. epiſt. ad Roman., quem peſſimum librum manu carnificis Oxoniæ an. 1622. Univerſitatis decreto, & Regis juſſu combuſtum refert Grotius in Voto pro pace ad Artic. 16. Confeſſ. Auguſt., Philippi ejus filii apud Auctorem Apologiæ pro Catholicis par. 1. cap. 3, ſeq., Goodmanni in lib. de Obedient. p. 25, & 99, ac in Apoleg. p. 14, & 85, Buchanani de Jure Regni Scot. p. 13, & 62, Joh. Althuſii in Politica cap. 38, Stephani Jun. Bruti in Vindic. adv. Tyran., (ſub quo latere nomine Theodorus Beza videtur Valckenierio in diſquiſit. de Auctore vind. adv. Tyran., Philip. Mornæus Duplexius vero Grotio Append. epiſt. 641. ad Fratrem, & Daubignæo To. 2. lib. 2. cap. 15. p. 91); Euſebii Philadelphi de Jure Magiſt. in ſubditos, in quem Notas dedit Heylinus lib. 2. *Aerii redivivi*, Anonymi in *Poſtilione*, Guillelmi Allen in tract. Polit., quem Cromvvelo inſcripſit, Ratbodi Schelii de Jure Imperii, Vander - Mullen in differt. de Sanct. ſum. Imper. Civil. p. 70, ſeqq., Rechenbergii in differt. de Religione armis defenſa, Noodto de Religione ab Imperio Jure gent. libera, Hobbeſii Syſtematis Cromvvelliani acerrimi fautoris, & defenſoris, Caſauboni Exercit. 1. n. 4, contra quem pugnans Andreas Cidonius id obtrudebat, longe periculoſius eſſe

mul-

multitudini judicium de Regum vita permittere, quam illud Pontifici M. reſervare. Sive igitur in Religionem, ſive in Rempublicam delinquant Imperatores, Regeſque, a Populis gradu dejici, quin e medio tolli licite poſſe ſatis communis eſt Proteſtantium impia perſuaſio, quam calculo confirmare ſuo non dubitarunt Conringius Oper. To. 2. §. 13. de Juſtitia belli Smalchal dici p. 458, ubi Danis, Svecis, Polonis, Anglis, Germanis, Belgis, Gallis, Luſitanis &c. (e Proteſtantium nempe genere) non dubium eſſe fidenter adfirmat, quin Reges abdicandi poteſtas deſit Populis, quod facto, (Regum videlicet, in quos hoſtiles inferre manus atrocibus Populis religio non fuit, quorum exempla paſſim etiam recenſent Nauclerus par. 2. gen. 30, Glaſſius hiſt. Bohem. cap. 33, Mariana lib. 27. rer. Hiſp cap. 8, Leslæus de reb., & morib. Scotor., Petrus Greg. Tholoſanus de Republ. lib. 6. cap. 19, lib. 8. cap. 1, lib. 22. cap. 7, & lib. 26. capp. 4, & 6, Paris de Puteo de Syndic., de Reg. exceſſ., Azorius Inſt. moral. To. 2. lib. 11. cap. 5. q. 9, aliique, facto, inquam, quod etiam rationibus adjuvare ex noſtris viſi ſunt Vaſqueſius Controv. lib. 1. capp 44, & 47, Boſſuetius &c.), confirmatum oſtendit; Vitriarius Inſt. Jur. publ. lib. 1. tit 9. n. 4, & Pfeffingerus in Not. p. 915, qui eadem in perſuaſione intima eſſe Arumæum, Buxtorfium, Arniſæum, Lampadium, Reichingium, Carpzovium, Limnæum, Svederum, Hornium &c. ſcribit. Perpetuos ſe quoque peſtilentiſſimo in hoc dogmate dedere doctores Henricus Hœnnonius in diſput. Polit. diſp. 9, Lambertus Danæus in Polit. Chriſt. lib. 5. cap. 2, & lib. 6. cap. 3, Clemens Simplerus Polit. lib. 5. cap. 3. q. 10, Thomas Obrecthus de bello diſp. 1, Bartholom. Kechermannus Syſtem. polit. lib. 1. cap. 22, prætit. Theodorus Reichingius de Regim. ſæcul., & Eccleſ. lib. 1. claſ. 1. cap. 5, Algernonius Sidney in ſerm. de Regimine, & in Cogitatis liberis pro deſen. Status &c., Gronovius in Not. ad Grotium de Jure B., & P. lib. 1. cap. 4, ubi oppoſitam Grotii opinionem exagitat, Coccejus uterque Pater, & filius ibid., & in Syſt. Juſt. nat., & Rom. lib. 6. cap. 2. §. 638. n. 8, & cap. 3. §. 639, ſeqq., Barbeyraccius Not. 7. ad lib. 8. Puffendorfii de Jure N., & G., cap. 8. §. 5, Heineccius ad Puffendorf. de offic hom., & Civ. lib. 2. cap. 9. §. 4. &c. Con-
tra

tra quos acriter pugnant, Regeſque a Populis, aut Regni Comitiis in ordinem redigi, aut Regno privari, exuique non poſſe invicte propugnant Bodinus de Republ. lib. 2. cap. 5, Freitas de Imperio Aſiat. cap. 15, Albericus Gentilis in diſput. Regalib., Barclajus de Regno, & Regali poteſt. lib. 3. cap. 6, Daniel Ottonus in diſſert. de Jure publ. cap. 10, Henningius Arniſſæus de Jure Majeſt. lib. 1. cap. 6, Irvinus de Jure Regni, Petrus Greg. Tholoſanus de Republ. lib. 26. cap. 5, Cunerus Leovardienſis Epiſcop. de offic. Princip. cap. 7, Prynnius, & Gaudenus in defenſ. Reg. Angl., Ninianus Winzetus in vellitat. contra Buchananum, & in flagello Sectariorum, Adamus Blacvodæus in apolog. pro Regib., & lib. 2. de Conjunct. Relig., & Imp., Bochartus in epiſt. ad Morlejum q. 3, Joh. Beccarius in refut. Anonymi de Jure Magiſt. in ſubditos, Grasvinkelius de Jure Majeſt. cap. 9, Naaman Benſen de ſubjecto ſum poteſt., Alex. Carrerius de poteſt. Rom. Pontif. lib. 2. cap. 3, Joh. de Turrecremata de Eccleſ. lib. 2. cap. 114, Suarez contra Regem Angl. cap. 6, Bannez in 2. 2. q. 64. art. 3, etſi Reipublicæ defenſionis jus a tyrannidem exercente non negent, Azorius To. 2. Inſt. moral. lib. 11. cap. 4. q. 9, Balthaſsar Ayala de Jure belli lib. 1. cap. 2, Salſedus de legib. Polit. lib. 3. cap. 4, Diana in Dogmat. tract. 10. reſolut. 5, Hertius Luther. homo de Summa rerum apud Popul. Vol. 1. To. 1. p. 307, ſeqq., aliique apud ipſos, quorum ſententiæ utroque, velut ajunt, pollice ſubſcribo, pro ea, qua Principum dignitatem, poteſtatem, vitamque periculo ab omni prorſus immunem ſervandi religione feror, afficiorque, ut eam Populorum auctoritati permitti, ſi Deus me adjuvet, paſsurus ſim nunquam. Qua de re adeundus præ aliis Illuſt. Boſſuetius in Polit. par. 1. lib. 6. art. 2. prop. 5. To. 4. Oper. edit. Argent., ſeu Venet. 1738.

Atqui Proteſtantibus ſua in hac impietate dimiſſis, præſtat jam veram, probamque Catholicorum doctrinam loco ſtabilire ſuo. Quod ut rite perficiatur, obſervare pro recto dicendorum ordine non pœnitebit, 1. Reipublicæ Chriſtianæ res alias ad Religionis ſubſtantiam, alias ad Religionis ſtatum attinere, ideſt alias ad fidei dogmata, morumque leges; alias ad Eccleſiaſticam diſci-

diſciplinam, Eccleſiaſticorumque ordinem, gradus, officia, dignitates, immunitates, cenſuras &c., de quibus omnibus ſingillatim heic agere nec vacat, nec animus eſt, eo vel maxime, quod abunde vel abs me alibi, vel a Viris Doctiſſ. præoccupata ſparta hæc jampridem, adornataque fuerit. Sane, quod quemlibet, qui Catholico glorietur nomine, ſuffundere pudore debet, utraque hac poteſtate tam in rebus ad Religionis ſubſtantiam, quam ad Religionis ſtatum reſpicientibus unam potiri Eccleſiam, laica quacumque procul excluſa, fateri vel ipſimet facilioris ingenii Proteſtantes non dubitarunt. E quibus Mico Oecolampadii ſucceſſor, ac Baſileæ Miniſter, *Laici*, valdequam dolens inquiebat, *omnia ſibi tribuunt, & Magiſtratus ſe in Pontificem erigit*. Quod profecto malum malorum omnium originem in novis Sectis extitiſſe obſervavit Illuſt. Boſſuetius hiſt. Variat. Tom. 1 p. 241, & 243. Pro cunctis vero produxiſſe ſufficiat Samuelem Bochartum, qui Oper. To. 2. in epiſt. ad Morlejum Regis Angl. Sacelanum p. 988, ſeqq. q. 2, poſtquam Eccleſiaſticam poteſtatem juxta diverſos reſpectus diſcriminaſſet in eam, quæ objective tantum, & in eam, quæ formaliter Eccleſiaſtica eſt, ita ſubjungit: *Poſterior poteſtas non ſolum eſt Eccleſiaſtica ratione objecti, quia verſatur circa res Eccleſiæ, ſed & ratione modi, quia circa eas verſatur modo Eccleſiaſtico non Politico. Ea poteſtas non convenit, niſi perſonis Eccleſiaſticis, quorum eſt fidei dogmata publice pro concione docere, Controverſias ex Dei Verbo decidere, Sacramenta adminiſtrare, Paſtores ordinare, & deponere, diſciplinam Eccleſiaſticam in Greges ſuos exercere, Ritus præſcribere, & Spirituales leges condere* &c. Quam deinde ſententiam comprobat decretis Synodorum apud Symmiſtas ſuos habitarum Montalbanenſis fact. gener. art. 54, Privatenſis art. 5, Lugdunenſis art. 28, Aleſenſis art. 23, Alenconienſis art. 10, Carentonienſis II, & III. art. 1, & 11, Rupellenſis art. 6, Vitreenſis art. 19, & 20, Aleſenſis art. 28, ac Diſciplinæ Gallic. cap. 5. art. 28, ſeq., & cap. 13. art. 11. Quibus adjungere facile poterat Synodos quoque habitas Vitriaci 1617, Alenconii 1637, & Lugduni 1660, cui poſtremæ adfuit Dallæus, To. 2. Synod. Eccleſ. Reform., quas collegit Joh. Aymo Craveta, atque Synodum præterea Anglo-Epiſco-

Digitized by Google

Epiſcopalium an. 1562, in qua de Regia poteſtate, velut habetur lib. de Doctrina, & Polit. Eccl. Angl., ſtatutum eſt in hæc verba: *Quum Regiæ Majeſtati ſummam gubernationem tribuimus omnium Statuum, ſive illi Eccleſiaſtici ſint, ſive Civiles, & in omnibus cauſſis, non damus Regibus noſtris aut Verbi Dei, aut Sacramentorum adminiſtrationem ... Sed eam tantum prærogativam .. Ut omnes Status, atque Ordines fidei ſuæ commiſſos, ſive illi Eccleſiaſtici ſint, ſive Civiles, in officio contineant, & contumaces, & delinquentes gladio civili coerceant*. Dum nempe, juxta Catholicorum doctrinam, illos Eccleſia legibus ſuis juſtos, æquoſque intra obedientiæ limites cohibere non valet. Quamquam, ut Hæreticis ſibimet haud cohærere frequens eſt, ac familiare, tam Anglo-Epiſcopales, quæ Regiæ poteſtati in Pſeudo-Synodo detracta voluere, eadem, & ampliora poſtea tradere non detrectarunt in Formula juramenti, quo ſuam Regi fidem obligare coguntur, quam Calviniſtæ, qui in cauſſis mixtis, ut ipſi putant, ſed revera pure Eccleſiaſticis, quales de Matrimoniorum juribus, vinculis, & impedimentis, de Feſtorum dierum ritibus, de Clericorum, & Monachorum cælibatu, de Decimis, de Appellationibus, de Pœnis Eccleſiaſticis &c., ampliſſimam laico Magiſtratui facere non dubitant facultatem in Synodis Carentonienſi I. art. 1., S. Fidei art. 18, Vitreenſi art. 9, Figeacenſi art. 12, Pariſienſi I., & II. art. 38, & 22, Alenconienſi not. 7. reſp. ad Deleg., & in Diſciplina Eccleſ. Gallican. cap. 13. art. 1, 5, 6, 7, 11, 13, 21, 22, 23, 31, 32, 38, & cap. 14. art. 8, & 20. Quin etiam Magiſtratus prætereà laici partes eſſe procurare, quæ ad externum Eccleſiæ ordinem pertinent, quale eſt Synodos convocare, Scholas erigere, Conſtitutiones condere ad eos continendos, qui turbas in Eccleſia movent, pœnaſque decernere in Paſtores ipſos, qui deſides ſint, officioque deſint ſuo, ultrocitroque admittere Bochartus ipſe n. 60, & ſeq. p. 991. non veretur. Proteſtantium itaque plurium opinione, quibus adſtipulari ex noſtris Pſeudo-Politicos complures non depuduit, in privato regimine, ſive pure interno, ac conſcientiæ tutò Religio, totaque Religionis ſumma conſiſtit: publicum vero, ſive externum, ac juriſdictionis, quo nomine quidem illud intelligitur, quod Dei cultum omnium oculis veluti

ſubjicit in excitandis Templis , in Fidelibus congregandis , in cogendis Synodis, in Dei verbo prædicando,in promulgandis Legibus , in Controverſiis dirimendis, in conferendis Dignitatibus , in Pœnis infligendis , inque ſimilibus peragendis negotiis, quæ extrinſecus patent , iſtud publicum , inquam, Eccleſiæ regimen , ſive Religionis exercitium , a Chriſto D. minime inſtitutum putant , aut juſſum , ideoque Principum ſæcularium poteſtati integrum fuiſſe permiſſum, atque ſubjectum: utpote quod ad Religionis ſubſtantiam , quæ una Divinæ inſtitutioni accepta referenda ſit , minime pertinere dignoſcatur ; atque ideo Principi Chriſtiano par eſse Chriſtianæ Religionis publica munia aut permittere , aut prohibere , prout e publicæ quietis re eſse cognoſcat . Itaque aut pares , aut imo priores in externo , publicoque Eccleſiæ regimine Principi Chriſtiano partes incumbere concludunt . Quam vero perperam concludant , peſſimeque , leberide cæciorem illum eſse oportet , qui ex dicendis non intelligat . .

Priuſquam vero dicendi exordiumcapiam , obſervare 2. præſtat , quod Eccleſiaſtica poteſtas a Civili non diſtinguitur ratione objecti , ita ut Civilis objectum ſint res ſenſibiles , Eccleſiaſticæ vero ſpirituales dumtaxat : nam utriuſque objectum idem eſt , tam materiale , ut ajunt , ideſt homo vivens , quam formale , ideſt hominis felicitas : alioquin enim Eccleſiaſtica ſocietas deberet eſſe ſpirituum , Civilis vero belluarum . Deinde Chriſtiana Eccleſia corpus eſt viſibile , ideoque ejuſdem objectum etiam ſenſibile , cujuſmodi exemplum in Sacramentis extat , quæ ex ſpirituali re , ſignoque ſenſibili conſtant . Diſtinguitur igitur una ab altera cum ratione effectuum , tum ratione finis : ratione effectuum, ſiquidem Eccleſiaſticæ ſunt bona ſpiritualia , & æterna , Civilis temporalia , ac tranſeuntia : ratione finis , quippe Civilis poteſtatis finis eſt temporalis felicitas , teſte Ariſtotele Polit. lib. 3. cap. 6 , Eccleſiaſticæ vero felicitas æterna : ideoque Poteſtas utraque in genere quidem ſuo eſt ſuprema , ſed uni altera , Spirituali nempe Civilis , eſt ſubordinata . Quum enim temporalis felicitas non ſit finis hominis ultimus , bene vero ſpiritualis, æternaque , ea propter Eccleſiaſticæ poteſtati , ſpiritualique , utpote quæ ad felicitatem æternam perducit , Civilem ſubordinari opor-

oportet : ſiquidem juxta Ariſtotelem 1. Ethic. cap. 1. inter ſe ſubordinantur facultates, quarum fines ſubordinati ſunt. Eo vel maxime, quod ambæ ejuſmodi facultates in eadem ipſa Eccleſia ſint, ſive in ejuſdem membris Eccleſiæ collocatæ. Quo fit, ut non duæ Chriſtianæ Reſpublicæ ſint diſtinguendæ, quarum una ſit Civilis, Eccleſiaſtica altera, ſed una dumtaxat ex utraque poteſtate Civili, Eccleſiaſticaque coaleſcens, unaque alteri, Eccleſiaſticæ Civilis, ſubordinata, non ſecus atque corpus animæ: quæ ſimilitudo eſt olim adhibita ab Auctore Conſtit. Apoſtol. lib. 2. cap. 34, a S. Gregorio Nazian. Orat. 1. n. 9, & Orat. 17. n. 15, a S. Joh. Chryſoſtomo hom. 4. de Verbis Iſajæ, hom. 15. in 2. ad Corinth., & lib. 3. de Sacerd. cap. 1, a S. Iſidoro Peluſiota lib. 3. epiſt. 249, a S. Nilo apud Damaſcenum Parall. lib. 2. cap. 21, ab Ivone Carnot. epiſt. 61. ad Henricum Angl. Reg., ab Hugone Victor. de Sacram. lib. 2. par. 2. cap. 4, ab Innocentio III. Cap *Solitæ* de Majorit., & Obed., ab Alexandro Halenſi par. 3. q. 40. memb. 2, a S. Thoma 2. 2. q. 60. art. 3. ad 6, a Bellarmino, quem immerito propterea carpit Boſſuetius Defenſ. declar. par. 2. lib. 5. cap. 35. Quo plane ſenſu, ſi bene video, S. Optatus lib. 3. adverſ. Parm. pag. 64. edit. Albaſp. Eccleſiam in Republica eſſe docuit, rogandumque ideo pro Regibus, juxta S. Pauli præceptum, quatenus ex Regio, & Sacerdotali regimine non duplex, ſed una Chriſtiana exſurgit Reſpublica. Quod explicatius, diſertiuſque exponens S. Iſidorus Peluſ. cit epiſt. 249. ad Cognominem Diaconum, *Ex Sacerdotio*, inquit, *& Regno rerum adminiſtratio*, una Chriſtiana videlicet Reſpublica, *conflata eſt*: quam unitatem ex unitate finis utriuſque repetit. Atque, ne longius abeam, facit & huc apprime præclara illa, qua Edgarus Angliæ Rex in Orat. ad S. Dunſtanum Cantuar. Archiep., Oſvvaldum Wigorn., ac Ethelvvaldum Wentan. Epiſcopos alloquutus legitur aud Harduinum To. 6. par 1. pag. 675. *Ego Conſtantini, vos Petri gladium habetis in manibus. Jungamus dexteras, gladium gladio copulemus* &c., qua ex utriuſque poteſtatis copulatione, fieri nequit profecto, quin optima, qualiſque plane a Chriſto D. inſtituta fuit, Reſpublica exſurgat. Junge quod mediis præterea ſenſibilibus, ac temporalibus Chriſtianus utitur homo, ac diri-

dirigitur ad felicitatem aſſequendam ſpiritualem, æternamque: quo fit, ut media quoque ſenſibilia, ac temporalia hac ratione poteſtati Eccleſiaſticæ ſubſint, eademque ratione Eccleſiaſticæ Civilis poteſtas ſubordinetur. Quæ quum ita ſe habeant, patet hinc peſſime argumentari cum Jannono Politicos illos, qui ex Johan. cap. 18. v. 36. arguunt Eccleſiaſticam poteſtatem circa res temporales haud obverſari. Non enim eo loci Chriſtus D. dixit: *Regnum meum* non eſt hic, ideſt in hoc Mundo, ſed *Non eſt hinc*, ideſt *de hoc Mundo*, ut ſignificaret in Mundo quidem Regnum ſuum exiſtere, ideſt viſibile eſse, ideoque a Vicario ſuo Rom. Pontifice in Mundo, ideſt viſibili modo adminiſtrandum: non eſse tamen de hoc Mundo, ideſt viſibile dumtaxat, ſed ſpirituale quammaxime, atque ſpirituali potiſſimum ratione a Rom. Pontifice gubernandum. Quare Pontificis Rom. poteſtas, inquiunt alibi Theologi, etiam in temporalia ſpiritualis eſt equidem, & indirecta, in temporalia tamen ipſa exerceri, quum opus fuerit, ac Religionis bonum poſtulaverit, ab ipſo tutò poteſt. Nos vero hinc ajmus, eſto Religionis, & Eccleſiæ res, & cauſsæ temporalibus admixtæ ſint, ſive adjunctæ, unius tamen Eccleſiæ jurisdictioni ſubſunt. Vide-ſis S. Joh. Chryſoſtomum homil. in Joh. cap. 18, & S. Auguſtinum tract. 115. in Joh., ubi noſtram in rem ita locum illum S. Johan. mire interpretantur, ac junge Petrum Bertrandum Auguſtod., ſive juxta alios Durandum Melden. de Origine juriſd. q. 3. in reſp. ad rationem 3. Petri Cunerii.

Quibus ita præjactis, jam fundamenti loco, quo Eccleſiaſtica deinde ſupra Civilem poteſtas faſtigium erigere facile queat, illud ponendum: Rempublicam abſque Religione ſtatui, integramque ſtare non poſſe: *Et in his duobus inſeparabiliter connexis*, veluti loquitur Divin. Inſt. lib. 3. cap. 1. Lactantius, *Et Officium hominis, & Veritas omnis incluſa eſt*. Quod principium ſubvertere adgreſſus Boſſuetius defenſ. Declar. par. 2. lib. 5. cap. 35, & lib. 6. cap. 35, reprehenſione ſe valdequam dignum præbuit, quod imprudens in ſyſtema impegerit eorum, qui tam indifferentiſmum Religionis in Rempublicam, quam Reipublicæ independentiam a Religione prorſus omni inducere, ſtatuereque non dubitarunt. Impio ſyſtemati huic ex Atheiſmi, Naturaliſmi,

mi, Epicurreiſmi, Pyrrhoniſmi, Manicheiſmi &c. confuſione conflato mirum quantam pravo de ingenio ſuo conferendo, confirmandoque contulerint operam Joh. Bodinus de Abditis rerum ſublimium arcanis, quo libro, de quo Ancillonius *Melange Critique de literat.* To. 2. p. 2, perpetuam inter Religioſas quaſcumque ſectas in qualibet Republica pugnam ita inſtituit, ut Naturaliſtæ tandem palmam referant, oppugnatus ideo a Joh. Dieckmanno in diſſert. inaugurali de Naturaliſmo Joh. Bodini &c.; Gothofredus a Valle in arte nihil credendi apud Voetium in diſput. de Atheiſmo; Bonaventura de Perierez in Cymbalo Mundi apud eumdem Voetium, Henr. Stephanum in tract. præparatorio adApolog. Herodoti cap. 26.,& MerſennumComment. in Geneſ. p. 689; Baro de Hontan, qui homines abſque legibus, & abſque Magiſtratibus feliciores fore impie effutiebat; Knuſen, e quo *Conſcientialium* ſecta, uni Conſcientiæ auſcultandum affirmantium, qui Deo abnegato, inutiles ideo Magiſtratus ſtatuit in Dialogo, de quo Mollerus Cimb. litter. To. 1. p. 304, La Croze *Entretien ſur diverſes ſujets d' hiſtoire p.* 400, & Joh. Muſcus in ejuſdem refutat.; Benedictus Spinoſa in Tract. Theolog. polit. cap. 16. contendens homines in ſtatu naturæ a Religionis obligatione liberos, abſolutoſque, quem refutarunt abunde præ aliis Franciſcus Lamy, Joh. Bredenbourgius, Jaquelot, Vaſſor &c.; Thomas Hobbeſius cum in Leviathan, tum de Cive, qui ſibi propterea infeſtos expertus eſt Robertum Filmerum inObſervat. circa Regimin. orig. &c., Georgium Lavvſonium in Exam. polit. Leviathan, Thomam Theniſonium in exam. Symboli Hobbes, Eduard. Clarendonium in expoſitione errorum adv. Relig., & Rempub. in Leviathan &c., quamquam veritate demum victus Hobbeſius apologia poſtmodum edita Syſtema hoc ſuum in Leviathan, & Cive ſtabilitum devovit, qua de re Moshemius hiſt. Eccleſ. Sæculi XVII., & Bentelius de ſtultitia, & irrationab. Atheiſmi; Joh. Tolandus in Aiſedæmone, & in Pantheiſticon &c., valide refutatus ab Huetio, a Faye in defenſ. Relig., a D. Benedicto in Miſcell. Obſerv. Critic. Hiſt. Philoſ. Theolog. &c.; Jonathas Svvift in libro inſcripto: *Le Conte du Tonneau* laudato ab Auctore Apologiæ Epiſtolæ cujuſdam Peruanæ p. 103, eodem furfure

Digitized by Google

ſure imbuto ; Baelius ,qui in Dict. VV. *Abdas* , *Arceſillas* , *Diagoras* , *Epicurrus* , *Nicolè* , *Pellizzonius*, *Pomponatius* , *Pyrrhon* , *Saducæi* , *Theon* &c. , in *Penſèes diverſes* art. 113 , ſeqq. To. 3. Oper.,in *Continuations des Penſèes diverſes* art. 118,ſeqq. To. 2, & in Reſponſ. ad Quæſt. cujuſdam Provincialis, nempe Jacobi Berhnardi, To. 5. egregium ſemet Atheiſmi, Epicurreiſmi , Pyrrhoniſmi &c. advocatum , ac propugnatorem exhibet , dignus , qui multis vapularet a Renaudotio , a Juriæo in *Jugement du Public, e de M. l' Abbè Renaudot ſur le Dictionaire Critique* &c., ac in Philoſopho Roterodamenſi accuſato, & convicto , a Joh. Clerico in Parrhaſianis To. 1. , & Bibl. Select. To. 10 , a Saurino de Concordia Relig. , & Politicæ , ab Harris , a Jacobo Berhnardo *Novelle de la Republ. des Lett.* 1705 , & 1707 , ab Elere , ab Iſaaco Jaquelotio in defenſ. Relig. , in Exam. Theologiæ Bælii , & in reſponſ. ad ejuſdem Colloq. , a Crouſazio in examine Pyrrhoniſmi vet. , & novi paſſim,ſed quammaxime par. 3 ſect. 14. §. 4. , ſeqq. Irreligioſos hoſce preſſo ſequuti ſunt pede Antonius Collins in *Diſcours ſur la libertè de penſer* , in *Penſèes libres*, in *Diſcours ſur les fondemens , & les raiſons de la Religion* &c., profligatus ideo a Guillelmo Wiſtono in Reflexion.ad ſerm. de libert. cogitan. Lond. 1713 , a Benjamino Hoadley in Quæſtionibus ad Auctorem ſerm. de libert. cogit. , a Franciſco Harris in Gratiarum actione ad Phileleutherum ob ſuas Obſervat. ad ſerm. de libert. cog. ,a Richardo Bentlejo in Obſervat. mox laudatis ab Harris , a Joh. Rogerio de neceſſitate Revelat. Divinæ , ac Veritate Relig. Chriſt. in 8. Lond. 1727 ; Abbas de Villars ſub nomine Comitis Caballi de Arte Cabal.,laudatus ideo ab Auctore defenſ. Epiſt. Peruanæ ; Voltaire Miſcell. Liter. ,& Philoſoph. p. 49. &c. Atqui Rempublicam abſque Religione ſtare nequire , præter hos , quos modo indicavimus , late demonſtrandum ſuſcepere Lipſius in lib. adverſus Dialogiſtam , Grotius de Jure B. , & P. lib. 2. cap. 20. §. 44 , Puffendorfius de Jure N. , & G. lib. 2. cap. 3 , & ſeq. , ac lib. 3. cap. 4. , ubi poſt Cumberlandum valide Hobbeſium , & Spinoſam refellit , Barbeyracius ibid in Not. , ubi Baelium oppugnat , non ſecus atque Thomaſium in Juriſp. divin. lib. 11. cap. 1. §. 11. contendentem Religionis erga Deum ſub-

ſtan-

Digitized by Google

ſtantiam integram in ſolo cultu interiori conſiſtere, Crouſazius Pyrrhon. par. 3. ſect. 14. cit., Jacobus Berhnardus *Novel. de la Republ. des Lett.* an. 1705. Mart. p. 320. adverſus Baelium ex ſermonibus Tillotſoni, & Sharpii nihil Religione Chriſtiana magis ad Societatis Civilis bonum conferre oſtendens; ſed præſertim ex noſtris Johan. Ant. Blancus de poteſt., & polit. Eccleſ. To. 1. lib. 2. §. 17., & lib. 3. §. 7., Almici in Not. ad cit. Puffendofii loca &c.

Atque horum quidem ea fundamentalis, ac potiſſima ratio eſt, quod ſiquidem Reſpublica conſiſtat præcipue in honeſtate, ac juſtitia maxime diſtributiva, qua boni remunerentur, puniantur mali, & in legum obſervantia, quibus homines dirigantur in bonum, a malo cohibeantur, palam inde fit abſque Religione, quæ ſupremi Numinis, & amorem, & timorem inſpiret, nihil horum rite, tutoque conſiſtere poſſe, neque perinde Rempublicam. Quæ propterea apud Nationes omnes quoad officia in Sacerdotes, & Magiſtratus ita dividi conſuevit, ut primus Sacris locus fieret: unde Ariſtoteles Polit. lib. 7. cap. 12: *Multitudo Civium*, inquit, *diviſa eſt in Sacerdotes, & Magiſtratus*; & Ulpianus L. 1. ff. de Juſt., & Jure, *Publicum jus*, ait, *in Sacris, & Sacerdotibus, & Magiſtratibus conſiſtit*. Atque hæc quidem intime, arcteque ineſt at perſuaſio Ethnicis, Hebræis, Chriſtianiſque, cujus proinde argumenti tanta vis eſt, ut nulla prorſus infringi, hebetarique ratione poſſit. Enim vero antiquiſſimos legum Satores ad Rempublicam ſapienter gubernandam a Religione bene, optimeque ſtatuenda, a Numinum ideſt reventi metu in hominum animis inſculpendo, auſpicium, operæque pretium feciſſe, ſcite animadvertit NatalisComesMythologiæ lib.9.p.265, ſeq. edit. Ven. 1577, atque hanc utique cauſſam fuiſſe, cur Fulmen Jovi, & Ægidem attribuerint pro armis, Tridentem Neptuno, Cupidini Sagittas, Faces Erynnibus, Palladi Dracones, & Diis ceteris arma diverſa conceſſerint: quibus nempe non tam erga Divos Religio, quam inter homines Reipublicæ leges ſartæ, tectæque ſervarentur. Ita etiam effectum, ut magna reverentia, & Deorum Sacris, & Sacerdotibus ipſis acceſſerit, utque ii videlicet apud Græcos e nobiliſſimis eligerentur familiis, publicis omni-

omnibus intereſſent conſiliis, nec ulla magni ponderis auſpicarentur negotia, ante quam Sacerdotum ope Numinum explorata fieret voluntas, nec ullum, niſi locis in Sacris, legitimum haberetur Senatus conſultum, nec aliis demum, niſi Diis ipſis auctoribus leges referrentur acceptæ: quod ſcilicet lex omnis levis, & inanis, nulliuſque haberetur pretii, quæ Deorum immortalium auctoritate, voluntateque non ſuffulciretur. Sane Diodorus Siculus ſub ætatem Julii Cæſaris, & Auguſti in Bibl. hiſt. lib. 1. par. 2. cap. 59. de Legum antiquis latoribus verba faciens, qui ſe Deorum munere acceptas leges Popularibus ſuis conſtituiſſe ſimularunt: *Apud Judæos quoque Moyſem finxiſſe Deum illum, qui Jao* (ſupremum Numen) *cognominatur*, *leges ipſi tradidiſſe* ſcribit, Παρὰ δὲ τοῖς Ἰουδαίοις Μωσῆν τὸν Ἰαῶ ἐπικαλούμενον Θεὸν προσποιήσασθαι τοὺς νόμους αὐτῷ διδόναι: quo ſane de nomine *Jao* Græcorum, qui *Jupiter* eſt Latinis, Hebræis vero *Jehova*, videndi Gyraldus in hiſt. Deorum ſyntag. 1. p. 2. edit. Lugd. Batav. 1696, Nicolaus Fullerus Miſcell. ſacr. lib. 2. cap. 6. Critic. Sacr. To. 7. p. 75. edit. Francof. 1695, & Huetius Demonſt. Evang. prop. 4. cap. 10. n. 1, quo loci ex Plutarcho lib de Iſide, & Oſiride adnotat idemmet Numen omnium ſupremum diverſe pro tempeſtatum diverſitate Græcis denominari, *Jao* nempe Autumno, Æſtate Solem, Jovem ineunte Vere, & Plutonem Hyeme. Sed enim verius de Moyſe affirmat Flavius Joſephus adv. Appion., & poſt ipſum Petrus Cunæus de Republ. Hebræor. lib. 1. cap. 1, quod Rempublicam conditurus, quæ in terris ſicut omnium prima, ſic omnium probatiſſima foret, ſummam rerum poteſtatem, legumque lationem, non homini, ſed ſupremo Numini detulit, eamque non Oligarchiam, non Democratiam, non Monarchiam appellatam voluit, ſed Theocratiam, velut eam nempe, cujus non alius Præſes, Rector, ac Legifer eſſet, niſi Deus O. M., atque ita fieret demum, ut Legum firmiſſima maneret ſtabilitas, earumdemque rigidiſſima incumberet omnibus obſervatio. Quod plane contrarium aliis Rebuſpublicis evenit, quæ ab hominibus, legibuſque humanis fundatæ, legibus pedetentim aut pro libitu Dominantium mutatis, aut pro libidine Populorum ad libertatem prona obſoletis, everſæ ſunt. Præter

eos

eos complures aut Populos, qui leges ſuas Diis immediate acceptas referre gloriabantur, aut Principes, qui ex Deorum inſpiratione, aut juſſu leges procudiſſe ſuas, aut promulgaſſe jactabant, ſuperiori Articulo memoratos, a Zoroaſtre Sacerdotum, Sacrorumque potiſſimam, ac primam indutam fuiſſe curam, atque ita, ut Sacerdotibus in tres diſtributos claſſes, ſeu ordines, quibus omnibus unus Pontificis vice præeſſet, & ſeveras morum regulas, & diſtincta circa Sacra officia ſingulis adſignaverit, ex antiquis Perſarum monumentis referunt Thomas Hyde Relig. Vet. Perſ. capp. 28, & 30, Pridæus hiſt. Judæor. To. 2. par. 1. lib. 4. p. 44., ſeqq. edit. Ven. 17 8, Angli Scriptores hiſt. Univerſ. To. 3. p. 438, & Chauſepiè Dict. hiſt. Crit. To. 4. p. 841, ſeq. Perſarum deinde Reges, ne quidquam de veteri a Zoroaſtre tradita Religione deperiret, ideoque ne pariter Reſpublica in diſcrimen adduceretur, unam, ſummamque feciſſe Regni curam, atque ideo poſt Zoroaſtris fata de Religione dubiis exortis, ac diſſidiis convocatum ſub Rege Arſdeſhir Bebecan generale Magorum fuiſſe Concilium, in eoque Magi cujuſdam Erdaviraph, ceteris arte fallendi præſtantioris, ſententiam prævaluiſſe, refert Hyde cap. 21. Quin, ut quo fortius, eo facilius in officio Perſas continerent, legibuſque ab ſe latis arctiſſime obſtringerent, politica uſos Reges arte, ut ſe Diis æquarent, ut tanquam Deos adorari ſe vellent, Imagines etiam ſuas adorandas exponerent, Regeque defuncto, ignis, utpote Perſis Divinus, perpetuis alendus focis, extingueretur, ut cognoſcerent nempe ſubditi parem Regis cum Diis eſſe majeſtatem, teſtata res eſt apud Philoſtratum in vita Apollonii lib. 1. cap. 19, & Diodorum Sicul. lib. 17. p. 623. Videſis & Jacobum Gronovium in diſſert. de Imagin., & Statuis Princip. Atque hoc ipſum in cauſſa fuit utique, cur apud Perſas maximo in honore Magi, qui Sacerdotii defungebantur munere, haberentur; quorum ideo erat Sacrorum curam gerere, Sacrificiis præeſſe, rerum Divinarum profiteri notitiam, ac futura præſagire: quorum ideo ad illud faſtigium excreverat auctoritas, ut a Regibus in conſilium adlegerentur, nec ab aliis, niſi a Magis in Reges diadematis impoſitione inaugurarentur, ut tam privatis, quam publicis adeſſent, & præeſſent judiciis, nec quid-

 quam

quam prorſus legitimum, æquumque videretur, quod non a Magis confirmatum, ſtabilitumque fuiſſet. Patent hæc ex Herodoto lib. 1. p. 132, Strabone lib. 15. p. 133, Ammiano Marcellino lib. 23. p. 687. edit. Baſil. 1533, & Agathia lib. 2. p. 65, de quibus etiam fuſe Euſebius in Chron., Hyde de Relig. vet. Perſ. cap. 28, 30, & ſeq., Balth. Stolbergius in exercit. Philolog. de Magis, Joachim Olearius in ſeptem adſert. Philolog. de hiſt. Magor., Thomas Stackhouſe in Tract. Theolog. Specul., & pract. To. 3. cap. 6. ſect. 4. p. 547, ſeqq., ac recens Franc Ferdinandus Schroetter in diatriba de Juriſp. vet. Perſar. ſect. 1. cap. 3, & ſect. 2. cap. 3. Inter Orientales Sinenſes, ſicut ab origine ad Confucium, qui ſæculo ante Chriſti D. adventum ſexto in vivis agebat, longius ab Idololatricis ſuperſtitionibus abhorruere, ſed in unius Dei Mundi conditoris, ab ipſis cognominati *Xam - Ti*, manſerunt integri, ita ex ejuſdem cultu proſpera Reipublicæ ut cuncta ſuccederent, tertius eorum Imperator nomine *Ham - Ti* ad ejus cultum promovendum ipſi Templum a fundamentis erigendum curavit: quod omnium primum Deo O. M. excitatum videtur. Videndus Traductor Moral. Confucii p. 7. in præfat. Ob ingens Religionis ideo ſtudium apud Sinenſes, ut habetur in ipſorum *King*, hoc eſt de Religione libro, Imperatores etiam Pontifices erant, ſicuti Patriarchæ in veteri Lege, ac pro Populo ſtatis diebus Sacrificium offerebant: qua de re Auctor Gallus Collect. Obſervat. circa Mores, Linguas, Regimina, Mytholog., Chronolog. &c. Oriental. To. 3. cap. 9. Quorſum hæc vero, tamque ſollicita de Religione cura, niſi quia hinc Reipublicæ quammaxima obveniebat utilitas, ac ſtabilitas? Apud Ægyptios Oſiridem primam de Sacris legem curaſſe, & ab Iſide Sacerdotibus ideo tertiam poſſeſſionum, fundorumque partem tributam tradit Diodorus Sic. lib. 1. p. 19, & 25. Sed & ab Ægyptiis Religionem pro bonorum omnium prora, & puppi fuiſſe reputatam, adeoque ut Sacerdotes primis Civitatis dignitatibus præpoſiti eſſent, Populi Judices agerent, vectigalium impoſitioni eſſent præfecti, monetæ, ponderibus, ac menſuris præeſſent, teſtes accedunt Diodorus lib. 1. p. 84, Ælianus Var. hiſt. lib. 14. cap. 34, & Clemens Alex. Strom. lib. 6. p. 758. Videndus

Digitized by Google

dus & Calmetius in Exod. To. 2. p. 468. Quin Sacerdotum cenſuræ, conſiliis, & curæ ita ſubjectos Ægypti Reges, ut imò ex Sacerdoti bus ipſis Reges eligi, aut ex Militibus electos in Sacerdotum cooptari Collegium oporteret, auctores ſunt Diodorus loc. cit., Plato in Polit. p. 550, & Plutarchus To. 2. p. 354: qua etiam de re Goguetius origin. Leg., Art., Scient. To. 3. par. 3. lib. 1. cap. 4. p. 17, ſeq. Quin imo Sacerdotes Religionis adminiſtros primo poſt Deos, quorum habitum quodammodo, ac prætextam induebant, quorumque vice Mundi imperitabant poteſtatibus, honore, locoque habitos, adverſus Porphyrium oſtendit Jamblicus de Myſter. Ægypt. ſegm. 4. cap. 2, ſegm. 6. cap. 6, & ſegm. 10. cap. 1. verſ. Scutellii. Quamquam in eo poſtea reprehenſione ſe quammaxime dignos exhibuere Reges Ægyptii, (quos poſtremo imitatum Julianum Apoſtatam tradit Ammianus Marcellinus, teſtantur etiam S. Optatus lib. 2. adv. Parm. p. 54, & S. Auguſtinus epiſt. 148, & 166, ac lib. 2: contra Petilian. capp. 83, & 92, illum nempe Donatiſtis favore non defuiſſe ſuo, cujuſce ſpecimen etiam exhibetur in Reſcripto ab eodem Juliano pro Donatiſtis lato, de quo Honorius Imp. loquitur lib. 16. Cod. Theod. tit. 5 cap. 37.), quod variam, miſcellamque Religionem, ſtabiliendo, ceu putabant, Regno, induxerint, & ne unquam conſpirare inter ſe Ægyptii omnes poſſent: Καί ὅπως μηδέποτε μονοῆσαι δύνωνται οἱ κατ, Αἴγυπτον, uti loquitur Diodorus Sicul. lib. 11. Ita enim ſe impios nedum, qui ſubditos in diſſidia, & odia conjicere amabant, ut ipſi quietiores, ſecurioreſque degerent, ſed etiam improvidos oſtendebant, quod quietem, & ſecuritatem a diſſidiis, & odiis quærerent. Vide Lipſium lib. adv. Dialog. cap. 2, ubi & obſervat Japonios ob diverſa Religionum genera, (novem enim ad minus numerantur in Epiſt. Japon.,) frequenter armis, & ſeditionibus inter ſe decertare, dum quiſque ſuam alteri Religionem anteferre conatur: quod ſubinde exemplum ad alias perinde gentes trahit. Viciſſim illud valdequam dignum in Ægyptiis adnotant Diodorus lib. 1. p. 31, & Ælianus Var. hiſt. lib. 14. cap. 34, quod a prima antiquitate, qui Sacerdotibus de rebus etiam Civilibus judicantibus præerat, inque omnes jus proferebat, veluti Pontifex, is in juſtitiæ ſignum de collo

M 2 gere-

Digitized by Google

gerebat imaginem ex ſaphiro, quæ *Veritas* dicebatur. Quod ſimulacrum Judiciorum Principi aptatum cauſſas cognoſcendi auſpicium erat. Æthiopes Sacerdotibus etiam rerum Civilium ſummam detuliſſe, ratos videlicet tum Reipublicæ bono tutius proſpici, quum potiſſima Religionis habetur ratio, tradit Strabo lib.17.

Apud Græcos, qui Rempublicam bene inſtituere, & bene curare geſtivere, a Religione erga Deos auſpicium feciſſe, non dubium ei eſſe poteſt, qui eorum antiquitates vel a primo limine ſalutaverit. Cecropi ſane primo Athenienſium Regi, Urbis Conditori, & Areopagi, legumque ſatori cordi primo fuiſſe Sacrorum Religionem, Numinumque cultum, teſtatam rem faciunt Pauſanias in Atticis lib.8.cap.2, Macrobius Saturn. lib. 1. cap.10, Euſebius præpar. Evang. lib. 10. cap. 9, & S. Iſidorus Origin. lib. 8. cap. 11: qua de re Meurſius de Regno Athen. lib. 1. cap.9. Mydam quoque Gordii primi Phrygum Regis filium rem Civilem a Sacris auſpicandam duxiſſe teſtantur Conon apud Photium Narrat. lib. 1. p. 424, Juſtinus lib. 11. cap. 7, & Ovidius Metam. lib. 11. v. 93. Græcis univerſim cum operis cujuſcumque initium a Diis facere, tum Reipublicæ quam maxime bene, riteque gerendæ rationem a rebus Sacris, Religioneque auſpicari cordi ſummopere fuiſſe, tam fide affirmant ſua Heſiodus Oper., & dierum v. 334, & 337, Plato in Timeo poſt. init., Aratus apud Auctorem Conſt. Apoſt. lib. 2. cap. 60, Theocritus Idyllio 17, Xenophon lib. 5. memorab., Iſocrates in Areopagit. in exord.&c., quam clare oſtendit legum XII. Tabularum, quas a Græcis deinde mutuatos fuiſſe Romanos ſcitum eſt, pars prima, quæ de Religione fuit, ſecunda de Jure publico, deque privato tertia. Hinc Religionem Judicibus ad recta proferenda judicia quammaxime neceſſariam exiſtimabant, ut auctor eſt Demoſthenes Orat. adverſ. Ariſtocratem; atque ideo ex religioſis, juſtis, probatiſque viris maxime conſtare Senatum Areopagiticum oportebat, veluti viderunt S. Maximus in Prologo ad libros S. Dionyſii Areop., Theophanes hymno in eumdem ſcripto, qui extat in Menæis Græcor., & Michael Syncellus in Encomio ejuſdem S. Dionyſii. Ideo Areopagum omnibus Græciæ Conciliis præſtitiſſe affirmat Iſocrates loc. cit., & Areopagi judicia omnium maxime religio-

ſiſſi-

ſiſſima, juſtiſſima, reverendaque prædicant Demoſthenes mox laud., Lyſias in Andocidem, Valerius M. lib. 2. cap. 6, & Seneca de tranquill. cap. 3: ideoque ad Senatus Areopagitici imitationem, Γερȣσίαν Spartanorum quoque a Lycurgo fuiſse inſtitutam admonet Iſocrates in Panathenaica. Confer & Joh. Meurſium in Areop. cap. 4, & Joh. Philip. Pfeifferum Antiq. Græcar. lib. 1. cap. 2, & lib. 2. cap. 33. Hinc Sacerdotibus etiam rerum Civilium ſummam commendatam ab Athenienſibus, ac litium Sæcularium delata judicia tradit Joſephus Antiq. Jud. lib. 14. cap. 19. Atque ideo Sacerdotum apud Græcos multa erant nomina, quorum meminit Julius Pollux in Onomaſt. lib. 1. cap. 1. ſegm. 16. p. 11. edit. Amſtel. 1706, quo loci præcipua hæc ferme collegit: Ἱερεῖς, Νεωκόροι, Ζάκοροι, Προφῆται, Ὑποφῆται, Θῦται, Τελεσταὶ, Ἱερουργοὶ, Καθαρταί, Μάντεις, Θεομάντεις, Χρησμῳδοί, Χρησμολόγοι, Χρησμοδόται, Παναγεῖς, Πυρφόροι, Ἱπηρέται, Θεουργοὶ &c., a Miniſterio, a Templo, ab Officio, a Prophetia, a Vaticinio, a Sacrificio, ab Initiatione, a Sacris, a Purgatione, ab Omine, a Sortilegio, a Divinatione, ab Auſpicio, a Divina operatione &c. ſic dicti, quibus ideo multa de cauſſa rerum etiam Civilium cognitio, ac Judiciorum ratio commendari ſolebat. Videndus & Gyraldus hiſt. Deor. Syntagm. 17. de Sacrif. p. 477. Cum Religione Latinam Rempublicam fuiſse fundatam non dubium eſt. Qui primi enim Latium incoluere, Saturno, uti putant Virgilius Æneid. lib. 8, & ibid. Servius, aut Jano, ut placuit Macrobio Saturn. lib. 1. capp. 7, & 9, ac Plutarcho Problem: cap. 40, leges ſuas, ideo videlicet ut quò religioſius, eó tutius obſervarentur, acceptas referre Aborigenes conſuebant. De Ænea quoque fertur apud Auctorem Orig. Gent. Roman., quod & indicare videtur Varro lib. 4. de ling. lat., quum Ilii pars inferior oppugnaretur, ipſum, qui Arcem tenebat, ubi a Dardano, Templo, & adyto condito, Penates, & Palladium, quæ ſibi divinitus miſsa jactabat, collocata fuerant, atque maxima religione ſervabantur, quippe ex illis publicam ſalutem pendere credebant, inde magnos Samothraciæ Deos ſecum in Italiam, ac Lavinium tranſportaſſe, ut ex eorum Religione nempe novo, quod meditabatur, Latino Regno auſpicium faceret. Videſis & Petrum

Mar-

Digitized by Google

Marcellinum Corradinum de Vet. Latio prof., & ſacro lib. 1. cap. 9. Romanos quod propius attingit, apud ipſos cum ipſa Republica cœpit etiam Religio, cujus ſtrenuos curatores ſtatim 60. Sacerdotes, binos ideſt ex ſingulis 30. Curiis delectos, eſſe voluit Romulus, qui & ipſe a Religionis officiis erga Deos Regnum fuerat auſpicatus, referente Dionyſio Halicar. lib.2. capp.59, & 68. edit. Baſil. 1549. Sed enim, qui proxime eum excepit, longe poſt ſe Romulum in hac parte a tergo reliquit Numa Pompilius. Nam procellis jactatam Rempublicam meliori reparandam, erigendamque ratione non duxit, quam ſi a Religione erga Deos exordium faceret. Cujus rei gratia, ne quem Deum inhonoratum ſineret, multis excitatis Templis, & Aris, attributoque ſuo cuique Numini feſto, & aſſignatis, qui cujuſque Sacra curarent, Sacerdotibus, latiſque legibus de Deorum cultu, purificationibus, expiationibus, cæteriſque Sacris, ac Cæremoniis, Rempublicam tum demum in tuto ſe collocaſſe confidit: quæ tandem omnia ad Religionem pertinentia octo ipſemet libris, juxta totidem Sacerdotum genera, complexus eſt, de quibus fuſe Dionyſius Halicar. p. 90, ſeqq. Qui & illud laude digniſſimum in Numa celebrat p. 96. cum Livio hiſt. lib. 1. cap. 20, quod Sacris cunctis, ceteriſque Sacerdotibus præeſſe Pontifices voluerit poteſtate ſumma præditos, quos rerum etiam Divinarum, & humanarum arbitros, ac Judices conſtitutos obſervat Feſtus. Qui nempe de cauſſis omnibus ad Sacra pertinentibus judicarent tam inter Magiſtratus Sacrificos, quam privatos inter Cives: novas, prout opus foret, de Sacris leges arbitratu ſuo conderent, ſicubi deſtituerentur ſcriptis, de Magiſtratibus, penes quos Cæremoniæ erant, & Sacrificia, deque Sacerdotibus omnibus diſtrictum inſtituerent examen; Sacrorum adminiſtros in officio continerent, ac de cultu Numinum conſulerentur; quique demum præſcripta ſua contemnentes mulctandi pro delicti magnitudine plenam haberent poteſtatem. Ipſi viciſſim nullius poteſtati eſſent obnoxii, nec ad reddendam factorum rationem Senatui, vel Populo tenerentur. In defuncti tandem locum alius ſubrogaretur, non Populi ſuffragiis utique, ſed qui Sacerdotum Collegio maxime videretur idoneus ex omni Civium numero. Penes Pontificium Collegium fuiſſe quoque Le-

gis

Digitized by Google

gis actiones docet Pomponius lib. 2. §. 6. de Orig. Jur. Quo tamen loci monet Heineccius in Antiq. Roman. Syntagm. ad Inſtit. lib. 1. tit. 2. §. 31. ex Cicerone de Legib. lib. 2. capp. 19, & 21. id haud de omnibus Legis actionibus intelligendum, ſed de his dumtaxat, quæ cum Religione eſſent conjunctæ, uti de Sacris, de Votis, de Feriis, de Sepulcris &c. Hinc eorum erat etiam dies judiciorum deſignare, & litigantibus indicare, quibus Lege agere vel fas, vel nefas eſſet, teſtibus Livio lib. 1. cap. 19, ac Cicerone Orat. pro Murena cap. 11. Reſpondere item de Juribus domus, nam & domi Sacra privata erant, deque aliis decernere, de quibus paullo poſt. Confer interea Georgium Schubartium de Fatis Juriſp. Rom. lib. 2. cap. 59, ſeq. p. 296. De Pontificibus ſpeciatim loquendo, quatuor porro a Numa inſtitutis ex Patriciis, alios quatuor ex Plebe delectos anno V. C. 454. ſub M. Valerio, & Q. Appulejo Coſſ. additos memorat Livius lib. 10. cap. 6. Quorum Pontificium Collegium deinde ſeptem adjectis ampliavit an. 673. Sulla Dictator, ut eſſent quindecim: ita tamen, ut ex his octo Majores, reliqui ſeptem Minores vocarentur. Effectum id etiam ſub annum 650, ut Pontifices in Comitiis tributis a Populo deſignarentur, a Collegio poſtea cooptandi, uti referunt Svetonius in *Nerone* cap. 2, Cicero Agrar. 11. cap. 7, & Vellejus lib. 11. cap. 12, 3. Qua de re adeundi, ſi placet, Gyraldus hiſt. Deorum Syntag. 17. de Sacrif. p. 477, Panvinius de Civ. Rom. cap. 33, Gruterus de vet. Jure Pontif. lib. 1. cap. 17, Struvius Antiq. Rom. cap. 12, Noriſius in Cenotaph. Piſan. diſſert. 1. cap. 5., Gruchius de Comit. lib. 1. cap. 2, & Blondus Triump. Rom. 11. p. 30. Potuiſſe aliquando Pontifices a Tribunis Plebis, ut Sacris intereſſent, vel peragerent illa, cogi, inſinuare videtur Cicero pro Domo cap. 45. Quò illud demum ſpectat, quod de Alexandro Severo tradit Lampridius: eum *Pontificibus tantum detuliſſe, XVviris, & Auguribus, ut quaſdam cauſſas Sacrorum a ſe finitas iterari, & aliter diſtingui pateretur*. Ad hæc, ut quò Religionis potior haberetur ratio, eò quoque major Pontificum appareret poteſtas, omnibus Magiſtratuum majorum inſignibus decorari conſuebant: eis ideo dati Apparitores, Scribæ, Librarji, Præcones, Architecti, Lictores, Pullarii, ceterique Miniſtri,

niſtri, qui Magiſtratibus aliis debebantur. Quod Collegium uſque ad Theodoſii Senioris tempora Romæ perduravit. Hoc porro e Collegio Pontificum in Comitiis a Populo Pontifex M. eligebatur, qui Livio teſte lib. 1. cap. 20. ideo antiquo inſtituto pars Senatus Romani magna, præcipuumque Urbis membrum erat; quique referente Feſto V. *Ordo Sacerd.* *Judex, atque Arbiter habebatur rerum Divinarum, humanarumque*. Cui ſimilia habet Paullus in Pontifice M. ſubjungens: *Judex, Vindexque contumaciæ privatorum, Magiſtratuumque erat*. Quibus nec abludit Cicero de Aruſp. reſp. cap. 7. Sacra vero habebantur, quæ Pontificis auctoritate Diis ſuperis conſecrata ſolemniter erant, teſte Feſto V. *Sacer*; Sancta viciſſim, quæ ſanctione a Pontifice erant munita, ut auctor eſt Aulus Gellius Noct. Attic. lib. 4. cap. 9. Ejus officium erat igitur 1. Religionis ſe interpretem dare, providereque diligenter, ne quid Religio detrimenti pateretur, atque ſi quid contra Religionis jus a Senatu, Populoque ſancitum fuiſſet, intercedere, ut habet Livius lib. 1. cap. 20, & lib. 9. cap. 46. Libros item Sacros, ſi Religioni noxii, aut inutiles, tollere ejuſdem curæ incumbebat, teſte Svetonio in *Auguſto* cap. 31. Ejus erat 2. ſedulo cuſtodire cum Sacra Veſtæ, & Ignem Æternum, tum Virgines Veſtales eligere, capere, & caſtigare, qua de re Aulus Gellius lib. 1. cap. 12, Plutarchus in *Numa* p. 66, & Ovidius Faſt. lib. 3. v. 417. Tenebatur 3. actibus quibuſdam intereſſe ſolemnibus ad Religionem attinentibus, ut in Votis nuncupandis, Livius lib. 31. cap. 9; Obſecrationibus, Svetonius in *Claudio* cap. 22; Dedicationibus, Livius lib. 9. cap. 46; Comitiis etiam, quibus creandi Sacerdotes eſſent, eoſque capere, & inaugurare ad ipſum ſpectabat, Livius lib. 27. cap. 8, & lib. 40. cap. 42, ac Gellius lib. 15. cap. 27; Arrogationibus item ſive Adoptionibus lege Curiata factis, Cicero pro Domo capp. 10, & 13, Gellius lib. 5. cap. 19, Tacitus hiſt. lib. 1. cap. 15, & Ulpianus L. 1. §. 2. 3, & L. 17 princip. ff. *De Adopt.* De Matrimonialibus quibuſdam etiam cognoſcebat, Tacitus lib. 1. cap. 10, & Nuptiis per Confarreationem contractis præſentia aderat ſua, Servius in fragm. apud Lipſium ad Taciti Aunales lib. 4. n. 37, ac Elmenhorſtius

horſtius

Digitized by Google

horſtius in Arnobium lib. 4. p. 168. Officio Pontificis cedebat 4. Annum ſedulo curare, quod docent Julii, & Auguſti Imp. exempla, Annales item, de quibus Cicero de Orat. lib. 11. cap. 12., & Servius in cit. fragm. Ad Pontificem M. pertinebat 5. ſumma poteſtas flagitia graviora quædam, ut inceſtum, ſupplicio puniendi ſupremo, Cicero de Legib. lib. 2. cap. 9, Perſonas Sacras mulcta afficiendi, Livius lib. 40. cap. 42, & Epit. 19, De Cæremoniis diſpenſandi, Plutarchus Quæſt. Rom. 49, & A. Gellius lib. 10. cap. 15, Comitia indicendi, & Exercitum imperandi, Gellius lib. 15. cap. 17, in quem videndus Oizelius, Boſius etiam de Pontif. M. Vet. Rom. cap. 5. §. 5, & Gronovius Obſerv. lib. 1. cap. 1, Ludos item edendi, Svetonius in *Auguſto* cap. 44, & in eum Caſaubonus, & Gutherus de vet. Jur. Pontif. lib. 3. cap. 20. Ad hæc privilegiis inſignibus decorabatur Pontifex M., nam neque Senatui, neque Populo factorum rationem reddere tenebatur, nullique pœnæ erat obnoxius; quinimo ne litem quidem habere cum eo cuipiam licebat, teſte Livio epit. 47, ubi videndus Gronovius, & Boſius cap. 6. §. 1, ac Struvius Antiq. Rom. cap. 12. p. 577: atque ab hac dignitate quidem, officioque, quoad viveret, dejici nullo poterat modo, ut habent Caſſiodorus Var. lib. 6. cap. 2, & Codex Theodoſ. lib. 1. cap. 122. *De Decurion.* Prætexta Magiſtratus inſigni præterea utebatur, teſte Lampridio in *Alexandro Severo* cap. 40, Sella quoque, & Lictoribus, quibus de inſignibus, officiis, juribuſque aliis Boſius cap. 4, Gutherus lib. 1. cap. 28, Alexander ab Alexandro genial. Dier., & Tiraquellus ibid., Dempſterus Antiq Rom lib. 3. cap. 22, Struvius p. 579, & Pitiſcus in Lex. Antiq. Rom. To. 3. V. *Pontifex* p. 118, ſeqq. edit. Ven. 1719. Rerum Civilium item cognitioni, judiciis, & curæ ſe ſe immiſcuiſſe cum apud Gallos Druidas, tum apud Burgundiones Sacerdotes, atque his unum dignitate præcipuum Pontificis M. nomine præfuiſſe teſtatam rem faciunt Julius Cæſar in Comm. de Bello Gall. lib. 6, & Ammianus Marcell. lib. 28. cap. 5. Atqui quantum ab Ethnicis vel rudioribus, ingenioque hebetioribus ad Reipublicæ bonum, & quietem conferre Religio putaretur, & probat, & in aperto ponit ea celebratiſſima, quæ de Sevarambibus, Populis ideſt Ter-

ræ Auſtralis incolis, circumfertur hiſtoria. Ejus quidem auctor Iſaacus Voſſius dicitur Morhofio Polyhiſt. Litter., Philoſoph., & Pract. lib. 1. cap. 8. p. 74, & Mollero in Struvii introduct. in Notit. litter. p. 812, Leibnitius videtur Struvio, & Reimanno hiſt. Atheiſmi p. 480, ſeqq., Sidneyus Clavellio in Catalogo p. 2, Auctori Bibl. Bodlejanæ To. 2. p. 508, Beughemio Bibl. hiſtor. p. 458, ac Fabricio Bibliograph. antiq. cap. 14. §. 16. p. 502. edit. Lipſ. 1716, Delonius, ſive Deveſius Auctoribus Collect. litter. p. 43, ac Diàrii Gall. litter. To. 16. p. 231., ſed verus auctor Veiraſius genere Aleſius in Occitania habendus oſtenditur Chriſtiano Thomaſio in Cogitatis menſt. Novemb. 1689. p. 963, Chriſtophoro Auguſto Heumanno in Schediaſmate de libris Anonymis, & Pſeudonym. p. 163, Joh. Clerico Bibl. ſelect. To. 25. p. 402, & To. 26. p. 460, ſeq., Morerio Suppl. Dict. V. *Sevarambes*, Auctori Bibl. German. To. 23. p. 196. ſeqq, & Marchandio Dict. hiſt. To. 1. V. *Allais* p. 11, ſeqq. in Not. Non ut vera quidem hiſtoria, ſed pure, puteque commentitia haberi ea debet, qua nempe ingenioſe Sevarambum Religio, ac Reſpublica confingitur, fuſeque diverſis ſub aſſumptis ſpeciebus deſcribitur: qua imo par. 4, & 5. To 2. p. 101, ſeqq. edit. Amſt. 1716. fictionibus potiſſimum cum de Omiga, ſive Stroukara, cujus pleraque conficta miracula ad imitationem factorum a Moyſe, ab Elia, a Chriſto D., ab Apoſtolis referuntur, & p. 213. ſeqq. de Scromena Impoſtore altero, qui de Religione mere naturali loquens inducitur, ac ceteras inReligionem inductas deindeCærimonias velut ex ambitione, & avaritia derivatas, & in Idololatriam abducentes reprehendens, eo impie tendi videtur demum, ut mera Religio naturalis (cujus Princeps habetur Eduardus Herbertus in tribus libris de Veritate, de Cauſſis errorum, & de Religione Gentil.) adſtruatur, Judaica vero, & Chriſtiana irriſioni tradatur, velut obſervant Morhofius, & Fabricius loc. citat., Heumannus de Anonym., & Pſeudonymis p. 165, qui tamen ſubinde in Conſpectu Reipub. litter. p. 320. in Not. 2. Auctori huic hiſt. Sevaramb. non fuiſſe mentem de Religionis Chriſtianæ Divinitate dubiam affirmat, Auguſtinus Pfeifferus apud Chriſt. Thomaſium in Cogitat. menſt. cit. p. 1000, ſeq., a quo Veiraſius cum Franciſco Rablae-

Rablaeſo, Bonav. Pereſio, Andrea Beverlandio &c., quos omnes Atheiſmo laborare non dubitat, confertur, Reimannus hiſt. Atheiſmi p. 481, quo loci Atheiſmi ſuſpectum Auctorem hunc etiam habet, & Marchandius Dict. hiſt. To. 1. pag. 18. in Not., qui Deiſmum hoc in Opere ſe detegere haud imprudenter putat. Quamquam Veiraſium a Naturaliſmo, & Atheiſmo vindicare, & abſtergere poſt Heumannum ſibi ſumpſere Chriſt. Thomaſius loc. cit. p. 961, ſeqq., & Auctores Diarii Germanici edit. Hanover. 1700, & 1702. p. 5. Ut ut vero, & de Auctore, deque Operis ſcopo ſit, negari tamen nequit ab hujus hiſtoriæ Auctore par. 2. To. 2. p. 294, ſeqq. egregie neceſſariam Religionis cum Republica bene inſtituta, morataque conjunctionem oſtendi, & exponi: Nam Sevarambum inſtitutor Sevarias, genere Perſa anno 1375. natus, & an. 1407. in Terram Auſtralem appulſus, tum primo fingitur legum ſuarum exordium, Regiminiſque formam a Religione feciſſe, atque incepiſſe, Reipublicæ firmiter ſtatuendæ fundamenti loco ponens Deum unum eſt, ſummum, independentem, inviſibilem, æternum, infinitum, juſtiſſimum &c., cujus id nomen *Khodimbas*, ſive *Rex ſpirituum*. Ab eo in Mundo univerſo cuncta recte diſponi, ac ſapientiſſime gubernari, ideoque cultum eidem, & obſervantiam a cunctis deberi quammaximam. Ejus adminiſtrum eſſe Solem, cui ideo nomen inditum *Erimbas*, ideſt *Rex lucis*, & *Phodarieſtas*, ideſt *Fons vitæ*, & *Antemikondas*, ideſt *Dei ſpeculum*, ſeque perinde ſolis proregem inſcribit, cui Soli leges ab ſe latas referat integre acceptas. Junge, quod hac in Sevarambum hiſtoria tam egregia, quam revera expreſſa imago exhibetur Religionis, quam olim apud Peruvianos, quos primus inſtituiſſe fertur Manco-Capac, a quo eadem prorſus Religionis dogmata Populis illis tradita, inque iis fundatam præcipue Rempublicam videre eſt apud Garcilaſſium de Vega hiſt. Incarum lib. 2. capp. 1, ſeqq. p. 109, ſeqq., obtinuiſſe rite obſervat cit. loco Marchandius, ubi & ſuſpicatur inde forſan Veiraſium Sevarambum hiſtoriam fingendi occaſionem ſumpſiſſe, ideoque rite Ramſajum refellit, qui To. 1. *Vojages de Cyrus* p. 159. tam inepte, quàm falſo imaginatur, cò totam ingenioſam hanc de Sevarambibus fabulam

collineare, ut omnem proſus regiminis bene ſtatuti formam evertat, ac Populi in libertatem ab omni penitus legis jugo adſerantur. Denique, ut verbo dicam, tam vetus, quam recens Populorum eſt perſuaſio de Religione tutandæ, ſtabiliendæque Reipublicæ neceſſaria, ut olim, & hodiedum apud Orientales, Occidentaleſque penes Sacerdotes rei Civilis ſumma ſtet integra, iidemque Religionis adminiſtri Reipublicæ juribus pariter adminiſtrandis applicentur. Qua de re ex veteribus adeundi Cæſar de bello Gall. lib. 6. cap. 13, Dionyſius Halic. lib. 2. p. 132, Strabo lib. 1. p. 43, & lib. 4. p. 302, Tacitus de Moribus German. capp. 7, & 11, Ælianus Var. hiſt. lib. 14. cap. 34, ex recentioribus vero Perizonius in Not. ad Ælianum, Pyrardus Itiner. cap. 14. p. 144, ſeq, Calmetius in Comment. To. 2. p. 430, & To. 3. p. 5, & 659; Hiſtor. gener. Itiner. To. 4. p. 306, Chardinus To. 6. p. 16, Collect. Itiner. ad Septent. To. 8. p. 403, & Goguetius Orig. Leg., Art., Scient To. 1. par. 1. lib. 1. art. 1 p. 28.

Inſita hæc ipſa de Religione a bene inſtituta, morataque Republica indiviſa Veteribus tam Philoſophis, quam Politicis erat ſententia. Judæorum ſane veterum juſtitiam ex ipſorum Religione laudandi ex Trogo lib 36. cap. 2. argumenta ſumpſit Juſtinus, ſicut & Strabo lib. 16. Geogr. p. 761. Sed placet auſcultare magis Philoni, cujus hoc præclarum elogium eſt de vita Abrahami p 378: *Ejuſdem eſt naturæ religioſum eſſe, & hominum amantem: apud eumdem ſpectantur pietas in Deum, & in homines juſtitia.* Qui perinde de Monarch. p. 818: *Efficaciſſimum, amatorium, & vinculum indiſſolubile benevolæ amicitiæ unius Dei cultum* vocat. Similia habet de Fortitud. p. 741, ac Joſephus contra Appion. lib. 11. cap. 19. Ideo apud Xenophontem Inſtit. lib. 8. cap. 1. Cyrus ſubditos Populos hoc ſibi addictiores fore confidebat, quo Dei metuentiores faceret. Et certe miti, fractaque cervice ſubditi facile humanum ferre jugum diſcunt, qui ſemel Divino ferendo haud ægri humeros ſubmiſerunt. Hinc Diotogenes Pythagoreus in Rege perfecto deſiderabat, ut *Judex, & Sacerdos* idem eſſet, ut Religione videlicet juſtitia cuſtodiretur. Religionem quoque poteſtatis certum propugnaculum,

cultum, ac legum, honeſtæque diſciplinæ indiſſolubile vinculum vocabat Plato de Republ. lib. 2, & in Dialogo de Sanctitate: *Si quis*, inquiens, *grata Diis loqui, & agere novit ... hæc Sancta ſunt, atque hæc officia tum Domus proprias, tum Civitates conſervant &c.* Quam in rem pariter, in omni Republica, ajebat Ariſtoteles Polit. lib. 7. cap. 8, Πρῶτον ἡ Περὶ θείων ἐπιμέλεια, *Primum eſt Curatio rerum Divinarum*. Cujus rei certe evidens argumentum eſt, quod Epicurrus apud Laertium lib. 10. §. 150, ſeq., & Senecam epiſt. 97. cum Dei providentiam ſuſtuliſſet, juſtitiæ quoque, abſque qua Reſpublica nulla ſubſiſtit, nihil fecit reliquum. *Pietate ſublata*, recte ajebat Cicero lib. 1. de Nat. Deor. cap. 2, *Fides etiam, & Societas humani generis, & una excellentiſſima virtus Juſtitia tollitur*: quod repetit de Finib. lib. 4. cap. 5, cuique jungendus Polybius hiſt. lib. 5. cap. 54. Quare ad firmandum Auguſto imperium ſalubrius ei ſuppeditare conſilium nequivit Mæcenas apud Dionem Caſſ. lib. 52, quam de Religione ſedulo prius curanda: *Divinum*, inquiens, *Numen omni modo, omni tempore ipſe cole juxta leges patrias, & alii ut colant, effice*. Subjungens non tollerandos utique, qui diverſam Religionem invehere inſtituerent: *Quia nova quædam Numina introducentes, multos impellunt ad mutationem rerum. Unde conjurationes, ſeditiones, conciliabula exiſtunt; res profecto minime conducibiles Principatui*. Quam in rem plura dabit Lipſius Polit. lib. 4. cap. 2, in Not. ad lib. 1. cap. 3, & lib. adv. Dialog. cap. 2, ubi inter alia illud advertit, ex Joſepho contra Appion. lib. 11. Judæos, & Græcos, & ex Livio lib. 39. Romanos, & Italos, quibus jungendi Sinenſes Ethnici, & Chriſtiani in Hiſpania, quod liquet ex Concilio Toletano VI., pro ſummo, quo Reſpublica ne loco dimoveretur ſuo, ſatagebant ſtudio, ne qua diverſa, ac nova induceretur Religio, pariter ſtuduiſſe. Ideo quoque jure, optimeque Plutarchus contra Colotem p. 1125. Religionem vocabat συνεκτικὸν ἁπάσης κοινωνίας, καὶ νομοθεσίας ἔρεισμα, *Vinculum*, ſive *Coagulum omnis Societatis, & Legislationis firmamentum*. Ex Q. Curtio, & Perſio, quibus addendus Martialis de Arte aman. lib. 1. prope fin. *Expedit eſſe Deos, & ut expedit, eſſe putemus*, etiam ad Rempublicam bene geren-

gerendam neceſſariam Religionem oſtendit adverſus Bælium Jacobus Berhnardus, quin etiam Atheis ipſis affirmantibus Religionem Politicorum excogitatum eſſe, ad retinendos in officio homines, inde recte arguit Societatis bono, quietique Religionem conferre quammaxime apud Bælium *Pensèes divers* art. 81, & in Reſponſ. ad Quæſt. Provinc. cap. 17. To. 3, & cap. 23. To 4, cui argumento fruſtra reſpondere conatum Bælium obſervat Crouſazius Pyrrhon. Vet., & Nov. §. 109. p. 706. Junge his S. Juſtinum, qui in Apolog. 2. cap. 8. ad rerum Divinarum cognitionem erigens, & accerſens Βασιλικὸν ἄνκαι Τῦτο ἔργον εἴη ait, ideſt, *Erit hoc opus ſane Regium*; Lactantium, qui lib. de Ira Dei cap. 8. Religionis vinculo ablato, *Vita hominum*, inquit, *ſtultitia, ſcelere, immanitate complebitur*: & cap. 12 ſalva viciſſim Religione, futurum ſpondet, ut omnia in Republica integra, & ſalva ſint: *Religio, & timor* Dei *ſolus eſt, qui cuſtodit hominum inter ſe Societatem*; Syneſium Orat. de Regno, quo loci Religionem baſim, ac fundamentum Reipublicæ ponit: Εὐσέβεια δὲ πρῶτον ὑποβεβλῆσθω, κρηπὶς ἀσφαλὴς, ἐφ᾽ ἧς στήξει τό ἄγαλμα ἔμπεδον τῆς Βασιλείας, *Pietas primum ſubſternitor, fulcrum, & crepido, cui firmiter inſiſtat ſimulacrum hoc Regni*; S. Auguſtinum lib. de vera Relig. cap. 31, ubi legum conditores ad leges Divinas reſpicere, ſi recta decernere velint, jubet; S. Iſidorum Peluſ. lib. 3. epiſt. 249, cui ſimilia ante ſcripſerat S. Epiphanius hær. 29, quæ eſt Nazaræorum, n. 3, ſeq., ubi mutuam Sacerdotii, & Regni unionem hominum Societati adeo utilem, ac neceſſariam eſſe contendit, ut ſublato Sacerdotio Regnum etiam concidere neceſſe ſit: cujus rei hanc adſignat rationem: *Sublato enim, ac prorſus deleto eo, quod caput erat, majoriſque momenti, ne aliud quidem quicquam conſiſtere poterat. Nam Regni quoque baſis pietas erga* Deum *erat, quæ in* Dei *cultu poſita cenſebatur*. Loquitur de Judæorum Regno, ac Sacerdotio poſt Chriſti necem funditus everſo, & deleto. Confer S. Thomam 22. q. 66. art. 8. ad 3, Covarruviam in C. *Peccatum* par. 2. §. 10, Puffendorfium de Jure N, & G. lib. 2. cap. 4. §. 3, & Barbeyracium ibid. in Not. 4, de Offic. hom., & Civ. lib. 1. cap. 4. §. 9., & cap. 5. §. 3, ac Barbeyracium in Not. ad cap. 3.

§. 13,

§. 13, ubi primum Naturalis Juris principium ſtatuitur Religio, eademque adverſus Atheos, Epicurreos, ac Stoicos ultimum, ac firmiſſimum humanæ Societatis vinculum oſtenditur. Confer & Corn. Bynkershoek diſſert. 2. de Religione Peregrina Opuſc. To. 2. p. 185, ſeqq., ubi pleraque hanc in rem diſputat.

Jam vero ſequitur hinc, quod poteſtati Sacræ, quatenus Religionem reſpicit, Civilis, quæ circa Rempublicam obverſatur, tam ratione objecti, & finis ſubordinetur, quam ratione ſubjecti, ac juris ſubjaceat. Porro ſiquidem ita propria Reipublicæ, ac proxima Religio ſit, intimeque hæc illi conglutinata, effectum eſt equidem facile, ut olim pleraſque apud veteres Gentes ambæ Poteſtates hæ in una, eademque perſona copulatæ fuerint, Sacerdotium, inquam, & Imperium. Atque iſta utique mens fuit Diotogenis Pythagorei apud Stobæum de Regno, ut Rex nempe, & Judex, & Sacerdos eſſet, a quo parum diſtitit Tacitus Annal. lib. 3. Et ſane, qui apud Ægyptios olim Imperii ſummam gerebant, eoſdem Pontificis M. nomine delectatos pariter, officioque defunctos tradit Plutarchus, qua de conjunctione dignitatis utriuſque Syneſius etiam epiſt. 57, & 121, Petavius ibid. in Not. p. 36, & Marshamus in Can. Chron. p. 538. Quod ipſum de Æthiopibus memorat Diodorus, de Athenienſibus teſtatur Plato, de Lacedæmoniis Herodotus apud Grotium de Imp. ſum. Poteſt. cap. 2. n. 4., de Sycioniis Syncellus in Chronog. p. 97. Attalicis quoque apud Vitruvium lib. 1. cap. 9. illud in more poſitum erat, ut Trallibus Regia domus ad inhabitandum ei daretur, qui Urbis gerebat Sacerdotium. Utroque ſimul etiam officio Sacerdotis, & Regis defuncti Reges Zelæ, geminæ Comagenæ in Ponto, & Cappadocia, atque Olbæ leguntur, qui ideo Αρχιερεῖς dicebantur. Vide Monum. Acad. Inſcript. To. 7. p. 203. Atque ab initio quidem ad hanc uſque ætatem apud Orientales, Indos, Americanos &c. morem obtinuiſſe, ut qui Sacris præſunt, rei Civilis pariter ſummam teneant, obſervat Ferd. Lopez hiſt. Ind. lib. 1. cap. 14. Confer, & Grotium de Imp. ſum. Poteſt. circa Sacra cap. 9, & Caſaubonum ad Strabonis lib. 14. p. 233, & ad Svetonium in *Auguſto* cap. 31, Nicolaum Petitpied de Jur., & prærog. Eccleſ. in admin. Juſt. Sæcul.,

cul., & Ludov. Burgheſium in hiſt. Crit. Melchiſedechi Reg., & Sacerd. cap. 10. Quamvis autem Livio teſte lib. 1. cap. 20. a Numa Pompilio utriuſque Sacerdotii, Regnique officia diſcreta fuerint, & quæ Sacra, Sacerdotibus attributa, ſibi, quæ Civilia, reſervatis, non obſuit id tamen, quominus iterum Auguſtus, eumdemque ſequuti Imperatores Pontificatum M. non quidem ex delatione Senatus, ut perperam habet Euſebius in Chron., ſed a Sacerdotum Collegio delatum, ut ex Dionyſio Halic. lib. 2. p. 183. obſervat Baſnagius Annal. Polit. To. 1. ad an. 13. ante Chr. ær. n. 3, Imperio junxerint: qua de re Cicero de Divin., Dio lib. 54. p. 540, Servius ad Æn. 3, Germonius de Sacror. immunit. lib. 1. cap. 9. n. 3, & Seldenus de Syned. lib. 1. cap. 10. p. 228, ſeqq. Quamvis, contra quam Harduino perſuaſum fuerat, Pontificis M. dignitatem ab Auguſtis uſurpatam ita illorum propriam fuiſſe ſemper, ac peculiarem, ut alterum ejuſdem facere participem nunquam ſint paſſi, eodem tempore M. Aurelium, & Commodum, atque duos Philippos Patrem, & Filium Pontificis M. titulo fuiſſe inſignitos pugnant Fabricius, & Muratorius: atque de M. Aurelio, & Commodo quidem conſtat ex Numis Commodi, de quo videndus tamen Tillemontius hiſt. Imp. To. 3. Not. 11. in Septim. Severum., de duobus vero Philippis id liquido oſtendit Inſcriptio an. 247. dedicata, qua Pater ſub Imperii initio Filium, & Cæſaris, & Pontificis M. dignitate condecoraſſe legitur, quæ Neapoli integra extans in lamina ærea refertur a Sponio in Miſcell. Erudit. antiq. p. 244, & a Pagio ad an. 244. n. 3. Apud Dionem præterea lib. 44. inter honores a Senatu Cæſari decretos ille etiam refertur, ut Filius ejus, qui naſceretur, aut adoptivus, Pontifex M. evaderet. Quin etiam Pontificis M. titulo, ac poteſtate tam inſignitos, quam uſos paſſi n, & Duumviros, quales in Cod. Theodoſ., qualiſque Didymus in Africa, de quo in Geſtis Cæciliani, ac Valeſius, & Aſiæ Proconſules, indelicti Ασιαρχαι, & Αρχιερεις, quales Philippus in epiſt. Eccleſiæ Smyrnenſis de S. Polycarpi Martyrio, Claudius Bians in Nummo Cianorum Urbis Bithyniæ, Samius Eutyches in Nummo Laodicenſium, M. Aurelius Alexander in Nummo Apamenſium, Hephæſtio in Nummo Daldianorum, M. Lucius Aurelius in Num-

Digitized by Google

in Nummo Cyzicenorum , M. Aurelius in Nummo Smyrnæorum, Marcus in Nummo Cebeſſi Urbis Lyciæ , aliique in Theſ. M. Ducis , Reginæ Svec. , & Grutheri , quales Palæſtræ Xyſtarchæ , ſive Præfecti , de quibus in Inſcript. Athleticis , ceu de M. Ulpio Domeſtico apud Grutherum Inſcrip. p. 315, ſeq., qualeſque Aſiæ Principes, & Sacerdotales Præſides, de quibus Actor. cap. 19. v. 31, Tertullianus de Spectac., & Philoſtratus in vitis Sophiſt., & in Marm. Arundel. , pluribus oſtendit Ezechiel Spanhemius in diſſert. de Præſt. , & uſu Numiſm. p. 240. edit. Rom. 1664. Jam vero ad Imperatores reflectendo ſermonem , an cum Imperii dignitate Pontificis M. titulus ab Ethnicis in Chriſtianos fuerit translatus, lis eſt inter Eruditos. Affirmant Baronius ad an. 312. n. 93 , ſeqq. , a ſententia decedens , quam tenuerat in Not. ad Martyr. Rom. die 21. Aug. , Andreas Boſius in diſſert. de Pontificatu M. Imperat. Chriſt. Grævii Tom. 5. Antiq. Rom. , Spanhemius p. 240 , Goldaſtus in epiſt. dedicat. ad Jacobum Angl. Reg. Tom. 3. Receſſuum Imperat. , Vandalæus in diſſert. de Oracul. p. 153 , & diſſert. 2. ad Antiq. ex Marmor. illuſt. , Fabricius Bibliograph. antiq. cap. 13. §. 2. p. 444 , ſeq. , Nieuportius de Ritib. vet. Rom. ſect. 4. cap. 2. §. 2 , aliique cum Zoſimi lib. 4. p. 249. edit. Oxon. ducti , tum Inſcriptionibus veter. innixi , ex quibus eo titulo Imperatores Chriſtianos inſignitos , vel uſque ad Gratianum exiſtimant , vel imo uſque ad Juſtinum Senior. , velut Goldaſtus , & Vandalæus . Negant viciſſim Gretzerus in refut. impoſturæ Calviniſticæ cap. 3, Goldaſtum refellens , Jacobus Gothofredus in epiſtola ad Rivetum de interdicta Chriſtianorum cum Gentil. Commun. , deque Pontificatu M. , Pagius ad an. 312. n. 17 , ſeqq. , Tillemontius hiſt. Imperat. Tom. 4. p. 580 , ſeq. , Jacutius hiſtor. Viſion. Conſtantini M. cap. 2. p. 42 , ſeqq. , aliique , ea potiſſimum ratione permoti , quod Imperatores Chriſtiani quò religioſe ſibi a nomine unius Pontificis Romani jam proprio abſtinendum duxere , eó ſummopere ab eo impio , ſuperſtitioſoque abhorrendum ſibi propoſuere ritu , quo dum Imperatores Ethnici Pontificis M. titulum , amictumque ſumebant , tum alta ſcrobe ſubtus terram demerſi , defluentem ita in ſe ipſos mactati in ſacrificio Tauri cruorem excipientes , Taurobolium age-

bant, de quo Maternus Firmicus cap. 28. in Bibl. PP., Prudentius in Romano n. 1046, Montfauconus Antiq. Tom. 1. p. 1, Gorius in Miſcell. Etruſc. Tom. 2, & 3, Vandalæus de Taurob. diſſert. 1., Pitiſcus in Lex. Tom. 3. p. 544, ſeq. edit. Ven. 1719, aliique apud ipſum. Quod vero ad Zoſimum attinet, ejus auctoritate ſe minime premi, moverique profitentur, velut ejus, quem inſignis mendacii redarguunt tum vetera Monumenta, in quibus nihil hujuſmodi de Titulo adparet, tum Sozomeni teſtimonium lib. 5. cap. 1, quo loci eo novo titulo primum uſum Julianum, poſtquam Chriſtianam ejuraſſet Religionem, tum immane, ac pluſquam vatinianum, quo in Chriſtianos Imperatores, ſignatimque in Conſtantinum, & Gratianum odio idem Zoſimus efferveſcebat, de quo Gothofredus ad Philoſtorg. lib. 10. cap. 5, & Pagius loco cit. Neque magis veter. Inſcriptionum urgeri ſe teſtimonio ſubtexunt, in quibus Chriſtianorum Imperatorum Titulis & ille Pontificis M. additus legitur, velut in Conſtantini M. apud Grutherum p. 283. n. 1, & 3, ac p. 59. n. 6, Valentis p. 286. n. 3, Gratiani p. 159. n. 7, ac p. 1082. n. 13. Valentiniani apud Baronium ad an. 312. n. 95, Gratiani rurſus ibid., Marciani, Anaſtaſii, & Juſtini apud Goldaſtum loc. cit., ac Juſtini Senior. iterum apud Grutherum p. 164. n. 5, & Vandalæum de Orac. p. 153. Nam primo reſpondent non Imperatores hunc ſibi titulum vindicaſſe, ſed ipſis ultrocitroque ab Ethnicis tributum ibidem exhiberi: quo ſenſu Servius ſub Arcadio, & Honorio in vivis agens in Æneid. 3. p. 268. ſcripſit: *Unde hodieque Imperatores dicimus Pontifices*. Quomodo etiam ab Ethnicis pro Chriſtianorum Imperatorum ſalute hoſtias cædi quoque conſueviſſe diſcimus ex Ammiano Marcell. lib. 25. cap. 6, ubi de Joviano verba facit: atque in Deos referre Imperatores etiam Chriſtianos eiſdem Gentilibus, ipſiſque Apotheoſim apponere in more poſitum docet Panvinius de Civit. Rom. cap. 28. in Grævii Theſ. Antiq. Tom. 1, & apud Nieuportium de Ritib. vet. Rom. ſect. 4. cap. 1. §. 27. Cujuſmodi forſan genus eſt Conſtantini M. Apotheoſis in quodam Nummo ſpectata ab Iſaaco Voſſio, ut ipſe refert in Not. ad Svetonium in *Claudio*, in quo ejus Anima linteo velata, quadrigis in Cælum vecta, & a brachio cælitus porrecto excepta conſpicitur, cum

ſubje-

Digitized by Google

ſubjecta epigraphe *Conſecratio*. Etſi hanc ipſe Chriſtiano accipere ſenſu maluerit, quod probat etiam doctiſſ. Monelia differt. 2. de Relig. utriuſque Philippi cap. 6. n. 13. Atque de Inſcriptione ſpeciatim Juſtini loquendo, in verbis illis *Pont. Max.* legendum non Pontificem Maximum, ſed *Ponticum Maximum* obſervant Reineſius, & Spanhemius de Præſt. Num. p.240. Ad hæc Inſcriptiones pleraſque in Gentilium pridem gratiam factas, eorumdem poſtea eraſis nominibus, ac Chriſtianorum Imperatorum ſuffectis, eiſdem fuiſſe conſecratas advertunt. Cujus rei exemplum profert illuſtre Baronius in Inſcriptione Conſtantini M. Romæ erecta, cujus in baſis latere dextero ante Conſtantini nomen legitur nomen C. Val. Aurel., quæ ſane prænomina nequaquam Conſtantino M., cui Flavii prænomen fuit, neque Diocletiano, ut falſo putavit Baronius, ſed Maximiano Herculeo data obſervant Pagius, & Jacutius cit. loco; in ſiniſtro vero latere dedicata legitur Kal. Jan. Diocletiano III, & Maximiano Coſſ., qui tertius Diocletiani Conſulatus in an. Chriſti 287. incidens oſtendit eam Inſcriptionem annis 25, aut 27. anteriorem eſſe Conſtantini M. Conſulatu III, ſub quo dedicata eadem dicitur, qui incidit in an. 312, aut 314. Ejuſmodi mutationis genus uſurpatum etiam in Nummis, Imaginibus, & Statuis, quæ in aliorum dein honorem, capite tantum, vel titulis mutatis, translatæ plus vice ſimplici ſunt, diſcimus ex Svetonio in *Tiberio* cap. 58, & in *Cajo* cap. 22, ex Dione Chryſoſt. Orat. Rhod. 31, & Corinth. 37, ex Pauſania in Attic., & Corinth., & ex S. Hieronymo Comm. in Habacuc.

Ut autem iſta de Sacerdotii, & Imperii conjunctione ſe habeant, utque hominum inſtituto factum ſit, negari tamen nequit, Divina inſtitutione Reipublicæ quidem adglutinatam Religionem fuiſſe, adeout Exodi cap. 19. v. 6. *Regnum Sacerdotale* Judæorum Reſpublica nuncupari meruerit, utriuſque tamen Sacerdotes inter, & Magiſtratus, Pontifices inter, & Principes accurate diſcreta officia, dignitates, & Jura. Ita plane inſpirante Deo, jubenteque Moyſes Politiæ Eccleſiaſticæ a Civili diſcretæ formam conſtituiſſe legitur tam in perſonis, & gradibus, quam in Sacrificiis, & Cæremoniis. Atque quod ad perſonas attinet,

O 2 Sacer-

Sacerdotes, & Levitas inſtituit, ita ut in Sacerdotibus eſſet Sacerdos ſummus, qualis Aaron, eſſent & Sacerdotes ſecundarii, in quibus duo præſertim eminebant, unus, qui totius Levitici ordinis, ideoque Princeps etiam cujuſque familiæ Leviticæ, caput erat, & Præſes, qualis vivente Aarone fuit Eleazar, Sadoel &c., alter, qui hujus veluti legatus in inferiorum Levitarum provinciam, ac diligentiam inquirebat, qualis fuit Ithamar, Zabdiel &c. Conſule Numer. cap. 3. v. 32, & cap. 4. v. 16, 28, & 33. Inde ex duobus Aaronis filiis Eleazare, & Ithamare duas ſubinde conſtitutas Sacerdotum ſtirpes novimus. Et a Moyſe quidem octo Claſſes, ſive Διαιρέσεις, aut Ἐπισλεψεις, ſive Χλῆρως, aut Ἐφημερίας ordinatas, ex Eleazare ideſt quatuor, totidemque ex Ithamare, eaſque deinde a Samuele ad ſexdecim, æqua partitione, adauctas fuiſse, opinio Judæorum eſt apud R. David Kimchi in Comm. ad 1. Chron. 24. 4. Sed enim a Davide in Ephemerias, ſive Claſses 24. Sacerdotes fuiſse diſtributos, ut quælibet per vices qualibet hebdomada ſacris in Templo defungeretur, ex quibus 16. fuerint Eleazaridæ, 8. autem Ithamaridæ, liquet ex lib. 1. Chron. cap. 24. v. 4; atque ita quidem, ut cuilibet Ephemeriæ Sacerdos præeſset dignitate, auctoritateque cæteris potior, cunctis vero Sacerdos ſummus, ſive Pontifex. Quæ partitio ſane manſit ſub Salomone 2. Chron. 8, v. 14, inſtaurataque deinde eſt ex quatuor dumtaxat Jeddaja, Harim, Paſchur, & Immer, quæ e Babylonica captivitate regreſsæ Ephemeriæ fuerant, cum a Nehemia 2. Eſdr. 7, 37, cap. 12, 1, & cap. 13, 3, tum a Juda Machabæo 1. Machab. 4, 42. De quibus fuſe Sigonius de Repub. Heb. lib. 5. cap. 3, Seldenus de Succeſs. in Pontif. cap. 1, Ligfootus in hor. Hebr. ad Luc. 1, 5, & in Harmon. Evang. ad eumdem loc., Heberlinus in diſput. ſingul., Witſius Exercit. 15. de vita S. Joh. Bapt. §. 5. Tom. 2. Miſcell. Sacr., & Carpzovius ad Goodvvini Antiq. Cod. Sacri lib. 1. cap. 5. §§. 18, & 20. p. 100, ſeqq. Levitas quoque in tres Ordines, juxta tres Levi filios Gerſom, Kahat, & Merari, diſpertitos fuiſse, ideſt in Gerſomitas, Kahathitas, & Meraritas, diſcimus ex 1. Chron. 6, 1, ſeqq., & cap. 24, 20, ſeqq. Ubi advertendum ex Kahathitis alios fuiſse Sacerdotes ex Aarone oriundos, de quibus Joſve 21, 4, & 9, alios vero

vero Levitas, de quibus dictum mox, ex Levi deſcendentes. Immutata poſtmodum eſt Politia iſthæc apud Judæos Eccleſiaſtica. Nam poſt Hieroſolymitanum excidium inducti leguntur Patriarchæ, qui Ετaρχοῖς, ſive Αποδaσμοῖς præerant, quæque majoris in Republica momenti eſſent, ſtudioſe curare debebant: de quibus Origenes de Princip. lib. 4. cap. 3. verſ. Ruff., S. Epiphanius Hær. 39, S. Hieronymus lib. 1. adv. Ruffin., S. Cyrillus Catech. 12, Theodoretus Dialog. 1, Arcadius, & Honorius LL. 4, 8, 9, 10, 13, 14, & 15, atque Theodoſius, & Valentinianus LL. 17, & ult. *De Judæis* Cod. Theod., de quibus adeundi Petavius in not. ad S. Epiphan., & Gothofredus Cod. Theod. Tom. 6. p. 213. Patriarchis a conſiliis erant Apoſtoli, qui, ab illis poteſtate accepta, Magiſtratu, dignitateque movendi Primates, alioſque inferioris ordinis jure, officioque defungebantur, de quibus S. Epiphanius κατὰ Ἐβιωναίων. Qui his ſuccedebant, Primates, Archiſynagogi, ſive Archiperecitæ, Hierei, ſive Didaſcalli, Presbyteri, & Azamitæ Provinciis ſingulis præerant, aut Proſeuchis; Legis interpretationi, ac lectioni incumbebant, ceteraque præſtabant munia, quæ proxime ad Synagogarum diſciplinam, Rituumque Judaicorum obſervantiam conferebant: de quibus ſingillatim Samuel Petitus var. Lect. cap. 24, ubi ex L. 17. an. 404, & LL. 18. & ult. Cod. Theod. *de Judæis* an. 429. latis, intra breve illud annor. 25. intervallum Patriarchas apud Judæos deſiiſſe colligit, Campegius Vitringa de Decem otioſis p. 240, ſeqq., Rhenferdius in ſimili Opuſculo p. 224, ſeqq.; & Cherubinus a S. Joſeph Bibl. Critic. Tom. 3. diſput. 2. de Syned. art. 4.

Quod ad poteſtatem, & officia pertinet, ex Sacerdotibus, & Levitis, Senioribus ex Populo adjunctis, omnibus ſimul 70, unde Synedrii M. nomen adhæſit, a Moyſe primum, a Davide poſtea, ac Joſaphato conſtituti leguntur Judices partim *ad Judicium Domini*, ideſt Eccleſiaſticum, partim etiam *ad Litem*, ideſt Judicium Civile. Supremum hoc erat Tribunal, veluti liquet ex Num. cap. 11. v. 16, ſeqq., Deuteron. cap. 17. v. 9, ſeqq., & 2. Chron. cap. 19. v. 8, ſeqq., quibus locis jungendi Hieremias cap. 19. v. 1, cap 26. v. 11, & cap. 38 v. 4, ſeq., & Ezechiel cap. 8. v. 11; videndique Sigonius de Republ. Hebr. lib. 6.

lib 6. capp. 4, & 7, Grotius in Matth. cap. 5. v. 22, & Spanhemius Dub. Evang. par. 2. dub. 139. §. 3. Atque ad hoc quidem Dicaſterium quidquid a ceteris in Palæſtina Magiſtratibus, ac Judicibus decidi nequiret, deferri, ibique definiri, eidem graviores etiam cauſſas, ac maxime Criminales, & ad Religionem ſpectantes reſervari conſueviſſe, nec ab eo provocationem fuiſſe pluribus docent Seldenus de Syned. lib. 2. cap. 4, & lib. 3. cap. 1, ſeqq., & Petrus Cunæus de Republ. Hebr. lib. 1. cap. 12, qui cap. ſeq. ex Maimonide in *Halacha Sanhedrim* cap. 1, ſeq. duo alia præterea diſtinguit Collegia Hieroſolymis conſtituta, unum ex 23. conflatum, qui de Capite, fortuniſque Civium Judices ſedebant, alterum ex 3. Viris, qui de injuriis, pecuniis, aliiſque mobilibus ſententiam dicebant. Synedrium porro Senioribus illis 70. in operæ ſubſidium a Moyſe adhibitis natales utrum ſuos debeat, negant quidem, aut dubitant Joh. Clericus in diſſert. de 72. Viror. Synedrio, Joh. Vorſtius apud eumdem, & Chriſtianus Ludovicus de ſpiritu Moyſis in 70. Sen. poſito n. 31, ſeqq. ad Numer. cap. 11. v. 16, & 25. Theſ. Philolog. noviſſ. Tom. 1. p. 420, ſeq. edit. Amſtel. 1732, quin dubitet tamen a Judæis ex exſilio Babylonico reducibus iſtud ex 70. Senioribus Tribunal fuiſſe conſtitutum. Adfirmant viciſſim, præfatis Numer., Deuter., ac Paralip. innixi locis, ex Judæis paſſim Doctores omnes, ac præcipue in Miſchna Tract. Sanhedr. cap. 1. n. 6, & Maimonides ibid., quibus ſuffragatur Joſephus Antiq. Judaic. lib. 14. cap. 17; ex Chriſtianis vero tantum non omnes, ac diffuſe præ ceteris Marius in Num. 11, Seldenus lib. de Syned., Ligfootus in Harm. Chron. Vet. Teſt. p. 34, & Tom. 1. p. 608, Buxtorfius in Lex. Maj., & in Abbreviat. Hebraic., Zeltnerus in Schilo nodis ſoluto §. 6. ad Geneſ. cap. 49, v. 10. Theſ. Philolog. noviſſ. ad vet. Teſt. Tom. 1. p. 248, ſeq., aliique longe plures mox referendi. Sed & Synedrii M. duo fuiſſe Capita, qualia Annas, & Caiphas in Evangelio notati, non reſpectu quidem Sacræ functionis, ſed Civilis dumtaxat adminiſtrationis, quorum unus, iſque primarius, *Princeps* eſſet, Judæis dictus *Roſce hiſcibah*, *Caput Scholæ*, & *Naſcia becol moqom*, *Princeps in omni loco*, alter ſecundarius, auctoritateque inferior, *Pater domus Judicii* denominatus, Judæis *Ab-Beth Din*, tradunt Judæo-

Judæorum Doctores in Cod. *Moed Katon* fol. 22. p. 2, in Tract. *Horajoth* cap.3. p.162, Maimonides in Tract. de Judicibus cap.1, &c., ac obſervant; Huetius Demonſt. Evangel. prop 9. cap.4. n.3, Seldenus de ſucceſſ. in Pontif. lib. 2. cap. 1, Binæus de Chriſti morte lib. 2. cap. 4. §. 4, Saubertus de Sacerd. Hebr. cap. 5, & Carpzovius ad Goodvvini lib. 1. cap. 5. §. 17. p. 99, ſeq., & ad lib. 5. cap. 1. §. 6. p. 552, ſeqq. Confer & Cherubinum a S. Joſeph in Bibl. Crit. diſp. 2. art. 3. ſect. 2. §. 1, ſeqq. Tom. 1. p.740, ſeqq. A Synedrio præterea diverſa an fuerit Synagoga M., quin hæc an fuerit in rerum unquam natura, ac ſi revera fuit aliquando, quo demum cœperit tempore, quove deſierit, lis altera inter Doctos eſt. Curiam ejuſmodi ſub Synagogæ M. nomine ad Platonis Rempublicam, de qua Livius lib. 26. cap. 22, vel ad Thomæ Mori Utopiam, ſive, ut Eraſmus, Nuſquamam, vel ad Baconis Verulamii Novam Atlantem, vel ad Joſue Glanvillii Antiſanaticam, vel ad Thomæ Campanellæ Civitatem Solis, Mercurii Britannici Terram Auſtralem, Alberici Gentilis Mundum alterum, Joh. Biſſelii Icariam, Jacobi Bidermanni Utopiam, Gaſparis Stiblini Eudæmonenſium Rempublicam, Veraſii Rempublicam Sevarambum, Sullii Monarchiam univerſalem, ſive ad Sambathionæi fluminis oras, ad pura ideſt, putaque figmenta amandandam fore argumentis quidem haud contemnendis pugnant Jacobus Altingius in epiſt. ad Perizonium Tom. 5. Oper. p 382, Franc. Burmannus Synopſ. Theolog. lib. 4. cap. 37. §. 7, ſeq., Hermannus Witſius Miſcell. Sacr. lib. 2. diſſert. 3. §. 29, Campegius Vitringa Hypotip. hiſt. Sac. Period. 6. §. 80, ſeqq., Valent. Erneſtus Loeſcherus de cauſſ. ling. Hebr. lib. 1. cap. 5. §. 17, Joh. Franc. Buddeus hiſt. Eccl. Vet. Teſt. Tom. 2. period. 2. ſect. 6. §. 12, fuſiuſque Joh. Eberhardus Rau in Diatriba de Synag. M. par. 2. ſect. 1. cap. 1, ſeqq. Trajecti ad Rhen. 1726, ad quos acceſſit Ricardus Simonius in Crit. Vet. Teſt. lib. 1. cap. 8, eiſdem vero præceſſere in hac de Synagoga M. veritate dubitatione Joh. Morinus in Exercit. Bibl. p. 279, & Joh. Vorſtius in Obſervat. ad *Zemach David* p. 245, hiſce ferme ducti momentis 1. Quod eo de Tribunali alte ſileant Eſdras, Nehemias, Scriptoreſque ætate proximi, quales Hiſtoriæ Machabæorum Scriptor uterque, Flavius Joſephus,

Digitized by Google

phus, Siracides Evergetæ II. Ægypti Regi ætate ſuppar, Julius Africanus, Philo, Joſephus Goronides, Auctores Majoris, & Minoris Chronici Jud., vulgo *Seder Olam Rabba*, & *Seder Olam Zuta*, qui Talmudis Babylonici ætatem facile ſuperant. 2. Quod Synagogæ M. omnium primi mentionem invexerint Karæi, ſecta Phariſæis admodum infenſi, pro quorum hac de re opinionem ſequeſtrem ſe exhibet Mardochæus ejuſdem ſectæ vir in Comment. in dias lucis edito a Joh. Chriſtophoro Wolfio, quibus hac in re quidem neque litem intenderunt Rabbaniſtæ, quin etiam ad eorum deinde baraitham, ſive opinionem ſymbolas contuliſſe leguntur Amoræi alii, & ipſi ætate ſuppares, uti R. Levi Bar-Siſi, R. Jonathan, R. Jehuda Bar-Ezechiel &c. Sed Karæis hac in traditione fidem non dandam facile, ut quorum nullus hodie proſtet Scriptor, qui ſæculum a Chriſto nato nonum ſuperet, unde fide valdequam laborare ſeu Karaiſmi hyperaſpiſtas, inſtauratoreſque, e Rabbinorum ſchola multa ad ſe derivantes, manifeſtum evadit: quum imo Synedrium 70virale nec agnoviſſe R. Japhetus Zairides Karæus videatur apud Mardochæum cap. 9. Unde ex Pirke Abhoth, Gemaræ ætate ſuperiore, ſtatimque poſt excidium Templi conſcripto, veluti figmentorum primo omnium fonte hoc Synagogæ M. idolum in Scholas, ac ſcripta Judæorum dimanaſſe cenſet Rau cap. 2, quem ideo Synagogæ M. pronum condum facit. 3. Quod Joſephus Antiq. Judaic. lib. 2. cap. 8. auctor ſit locuples poſt exactum Babylonicæ captivitatis ſeptuaginta annorum ſpatium a Jeſu Joſedechi filio, poſteriſque ejus quindecim Pontificibus, uſque ad Antiochum Eupatorem (ſub quo rerum potiti Aſmonæi ſunt), per annos hoc eſt 413. Civilis etiam Reipublicæ ſtatum adminiſtratum fuiſſe, eoſdemque penes, tanquam Gentis totius Principes, rei totius tam Religioſæ, quam Politicæ ſummam ſtetiſſe. Quin etiam de Johanne Machabæo lib. 1. Antiq. cap. 2. loquens Principales Civilis, ſacrique Regiminis eum partes egiſſe ſcribit; quomodo Regnum perinde ab Alexandro, & Hircano cum Pontificatu adminiſtratum memorat. Quamquam parum ſibi conſtans ſub idem tempus, quo Pontificibus totam fecerat poteſtatem, rem Judæorum ad Optimatum Statum adductam idem ſcribit lib. 11. cap. 4. Καὶ οἱ μὲν κατῴκησαν

ἐν τοῖς

ἐν τοῖς Ἱεροσολύμοις, πολιτείᾳ χρώμενοι Ἀριστοκρατικῇ μετ᾽ ὀλιγαρχίας: *Atque illi* (e Babylone reduces Judæi) *incoluerunt Hieroſolymam, inſtituta Reipublicæ forma Ariſtocratica, qua rerum ſumma ad paucos defertur*; Mox vero de Sacerdotibus in Templi Miniſterio inſignioribus ſubjungit eiſdem Magiſtratus quoque Civilis partem obtigiſſe non parvam: Οἱ γὰρ Ἀρχιερεῖς προεστήκεσαν τῶν πραγμάτων, *Sacerdotes enim primarii rebus præerant*. Quare utroque collato invicem loco, dicere præſtat Joſephi opinione a Pontificibus ita Rempublicam adminiſtratam fuiſſe, ut in conſilii tamen ſocietatem, regiminiſque ſubſidium alii quoque præcipuæ dignitatis, auctoritatiſque Sacerdotes adſciti fuerint. Igitur extitiſſe Curiam ejuſmodi ſub Synagogæ M. nomine non dubium eſt Judæorum univerſitati in *Pirke Abboth* cap. 1, in *Juchaſin* fol. 13, Maimonidi in præfat. *Magnus fortis*, Abarbaneli præfar. in *Nachalat Abboth*, R. Davidi Gantzio in *Zemach David* ad an. 3413, &c., ac ingenti Chriſtianorum numero, Genebrardo in Chron. ad an. M. 3638, Huetio Demonſt. Evang. prop. 4. cap. 14. de Can. lib. Sacr. n. 3, Meyero in *Seder Olam* p. 1076, Joh. Druſio Obſervat. Sacr. lib. 16. cap. 23, Joh. Buxtorfio in Tiberiade cap. 10, Hottingero Theſ. Philolog. lib. 1. cap. 2, Seldeno de Syned. lib. 2. cap. 16. §. 6, aliiſque longe plurimis. Et negari certe nequit, quin & ab Eſdra, & a Nehemia ad Eccleſiaſticam diſciplinam reſtaurandam, reformandoſque Moſaicæ legis ritus, in adjutorium, laboriſque ſocietatem alii fuerint adhibiti, dignitate, ſapientiaque præſtantiores viri, ac præſertim Familiarum Principes, quorum alioqui conſilio in adminiſtranda Republica res magni cujuſpiam momenti geſtas fuiſſe diſcimus ex Eſd. cap. 9, v. 1, & Nehem. cap. 5, v. 7, & cap. 8, v. 13; Magiſtratus etiam, ac Judices oppidatim ab Eſdra conſtitutos adparet Eſd. cap. 10, v. 14, multoque minus dubitare fas eſt, quin poſt Eſdræ, ac Nehemiæ fata Judaicum aliquod ſubſtiterit Forum, ac Tribunal, in quo cauſſæ cum Eccleſiaſticæ, tum Civiles dijudicarentur, & a quo belli, ac pacis decernerentur fœdera. Et ſane Dicaſterium ejuſcemodi ex Sacerdotibus, ac Senioribus adhuc ſub ætatem Chriſti D. obtinuiſſe liquet ex Matth. cap. 26, v. 14, & 59, Marci cap. 14, v. 53, & cap. 15, v. 1, Lucæ cap. 22, v. 66, Johan. cap. 11,

v. 47, & Actor. cap. 4, v. 5, 15, cap. 5, v. 21, 27, 34, 41, cap. 6, v. 15, cap. 22, v. 30, & cap. 23, v. 1, aliiſque ſeqq. Ex quibus, & illud patet ſicuti Synagogam, ſive Synodum, ſic & Synedrium ex Sacerdotibus, & Laicis olim coaluiſſe, ita tamen, ut potiſſima apud Sacerdotes poteſtas ſtaret, velut etiam docet Maimonides in Sanhedrin cap. 2, aliique in Gemara Codicis *Megilla* fol. 2, & in Pirke Abhoth cap. 1. §. 1, oſtenduntque Schickardus de Jure Reg. Hebr. cap. 1. Theor. 2, Seldenus de Syned. lib. 1. cap. 8, ac Ligfoothus in Horis hebr. To. 2. p. 371, non vero ex ſolis dumtaxat Sacerdotibus, ut viſum eſt Goodvvino in *Moyſe*, & *Aaron* lib. 5. cap. 1. p. 389, Ravanello in Bibliot. V. *Synedrium*, Leuſdeno in Philolog. hebr. diſſ. 50. p. 338, ac Stephano Moynio in Not. ad Varia Sacra p. 98, & 337. geminum diſtinguenti apud Judæos Tribunal, rebuſque ſeorſim præfuiſſe qua Synedrium, qua Synagogam opinanti, qua de re etiam Rau in Diatriba de Synag. M. part. 1. cap. 1. §. 16, & par. 2. ſect. 3. cap. 1. §. 6, cujus mitto cetera levioris momenti, quæ part. 3. ſect. 3. magno verborum apparatu contra Synagogæ M. exiſtentiam ἐπιχειρήματα perſequitur; Carpzovius item ad Goodvvini lib. 1. cap. 5. §. 17. p. 99, ſeq., ad lib. 5. cap. 1. §. 6 p. 552, ſeqq., & in Critica Sacr. par. 1. cap. 5. §. 9, exiſtimans a Synedrio graviores Religionis cauſſas, belli, & pacis fœdera, Regiminis quoque publici rationes tractatas fuiſſe, liteſque per appellationem ad ipſum translatas, a Synagoga vero in Religionis dumtaxat puritatem inſpectum fuiſſe, in Codicis Sacri integritatem, in Vitæ Sanctimoniam, morumque cenſuram inquiſitum.

Sicuti vero de re ipſa, officioque Synedrii, & Synagogæ certa ſtatui nequit ſententia, ſic neque de ætate, numeroque Adſeſſorum utriuſque inter Doctos ſatis convenit, nec expeditum eſt definire. Synedrium igitur a Moyſe inſtitutum, a Joſaphato inſtauratum, ſub ipſa Babylonica captivitate manſiſſe, donec facta a Perſarum Regibus redeundi poteſtate, aut prima vice, Duce Zorobabele, Judæorum parti magnæ ad lares patrios referre pedem, Temploque denuo reſuſcitando manum apponere licuit, aut poſterius ſub Eſdra Hieroſolymam translatum, ſub Synagogæ M. nomine fuiſſe redintegratum tenent univerſim Judæi in Talmud Hieroſolym.

Digitized by Google

lym. *Megilla* fol. 2, & ibid. Reſchius, in Targo Cantici Cant. cap. 6. v. 1, in Tract. *Sanhedrin* cap. 5, in *Pirke Abboth* cap. 1. §. 2, in *Zemach David* ad an. 3413, & ibid. Gantzius &c., deſeciſſe tandem in Simone Juſto convenientes. Etſi in annum ab inſtaurato Templo 40. ejuſdem Synagogæ epocham, ſive translati Synedrii exordium rejicere non dubitavit R. Iſaacus Sangarus in Dialogo cum Regulo Cozaræorum par. 3. n. 65. Judæis autem hac in re quidem adſtipulari non verentur ex Chriſtianis Genebrardus ad an. M. 3638, Goeſius in *Pilato Judice* animad. p. 4, ſeqq., Surrehuſius in *Miſnam* To. 4. tit. *Sanhedrin* in præfat., Brunus in Bened. 12. Patriarch. p. 82, Ferrandus Reflex. in Relig. Chriſt. To. 2. p. 26, Bartholocius Bibl. Rabin. To. 4. p. 2, Ligfoothus To. 1. in deſcript. Templi cap. 22. p. 610, aliique. Contra Oſiander, & Coccejus in Obſerv. ad Grotium de Jure B., & P. lib. 1. cap. 3. §. 20. Synedrium poſt Joſve deſiiſſe ſtatim, nec ante reditum Nehemiæ inſtauratum arbitrantur. Nam ejus loco Judices Populo jus dixiſſe, ac Reges deinde ex Regum, ac Judicum libris arguere ſe autumant. Goodvvinus viciſſim *de Moyſe, & Aaron* p. 413. Synedrium manſiſſe uſque ad Herodem, a quo ſublatum, Joſepho teſte Antiq. Jud. lib. 14. cap. 17, a Gabinio, poſtquam ſubacta a Pompeo Judæa, & in Provinciam redacta eſt, Syriæ Præſide inſtauratum denique fuerit, perſuaſum habet. Parum hinc abſunt Pſeudo-Theologus Batavus, is eſt Joh. Clericus, in epiſt. 10. reſp. epiſt. 7, & Baſnagius hiſt. Jud. To. 6. par. 1. edit. Hagæcom. 1716. cap. 1. de Syned., & To. 1. Antiq. Judaic. p. 72, in ea opinione verſati, ut putent Synedrium utique poſt Moyſis obitum ſtatim deſiiſſe, ſed a Gabinio demum in quinque Palæſtinæ Urbibus, Hieroſolymis, Amathuntæ, Jericho, Sephoræ, & Gadaræ fuiſſe reſtitutum, quorum potius haberetur illud, quod principe in Urbe fuerat excitatum. Verum horum conjecturas pridem evertit Petavius Doctr. Tempor. lib. 1. cap. 27, eique demum victas dare manus Baſnagius haud renuit. Tum quia difficile admodum fit, quod Dicaſterium recens ab Ethnico Præſide inſtitutum tantæ confeſtim apud Judæos adeo ab Ethnicorum inſtitutis abhorrentes auctoritatis evaſerit, tantaque in reverentia fuerit habitum, ut de Religionis negotiis omnibus defi-

niendi ſibi facultatem adſumeret, veluti perſæpe factum ſub Chriſto D., & Apoſtolis ex paullo ſuperius Evangelii, & Actorum locis factum eſt planum. Tum quia Synedrii mentio paſſim occurrit apud Paraphraſtem Chaldaicum Exodi cap. 15., Ruth cap. 4, Pſalm. 107, v. 32, & Pſal. 122, v. 5, qui Chriſti D. ætatem facile ſuperavit. Tum quia ſub Machabæis ſupremum quemdam Senatum obtinuiſſe liquet ex 1. Machab. cap. 5, v. 16, cap. 9, v. 28, & cap. 12, v. 6: quem alium non fuiſſe a Synedrio, quod a Juda, vel a Jonathamo inſtauratum autumat ideo Baſnagius cap. 4, indeque Synagogæ nomen eidem inditum pronum eſt putare. Quibus junge cum pleraque ex Evangeliis, & Apoſtol. Actis paullo ſuperius deſignata loca, ex quibus adparet Dicaſterium apud Judæos, forumque judiciale ea adhuc ſub ætate viguiſſe, illud ſive Synedrium, ſive Synagogam, ſive Synodum dici malis, tum perennem Judæorum de Synedrii antiquitate, & duratione traditionem, cui plane non eſt, cur fides detrahatur. Denique de Synedrii diſtinctione a Synagoga diſſentiunt viri docti, quorum aliis, uti Seldeno de Syned. lib. 2. cap. 16. §. 6 unum idemque viſum eſt Tribunal, aliis vero cum Judæis in Talm. Hieroſolym. *Megilla* fol. 17, ſeq., & in Talm. Babyl. *Joma* fol. 69, Ganzio in *Zemach David* ad an. 3413, &c., tum Chriſtianis Meyero in *Seder Olam* p. 1076, Goodvvino lib. 5. cap. 1. §. 6, Carpzovio ibid., & in Crit. Sacr. par. 1. cap. 5. §. 9, Vitringæ de Synag. Vet. par. 1. lib. 1. cap. 7, & lib. 2. cap. 9, ſeq. &c. Synedrium ex numero ſaltem diſtinguere a Synagoga placuit: nam illius Judices 70. erant, iſtius adſeſſores ad 120. evaſerunt, quos tamen non omnes ſimul, ſed ſucceſſive Judiciis intereſſe conſueviſſe cenſent. Subjungunt poſt Urbis cladem alteram fuiſſe Regiminis Judaici faciem, aliamque Judiciorum formam induiſſe: nempe Synedrii, vel Synagogæ loco ſucceſſiſſe Concilium Sacerdotum, de quo liquido Evangelia, & Apoſt. loquuntur Acta: quique Synedrii Princeps erat, Scholæ Judaicæ Rectorem evaſiſse, qui vero Dicaſterii Pater, ad privati Judicis, litigantium partes componentis, gradum fuiſſe detruſum. Sed hac de nomine lite paginam implere non opus eſt.

Propius igitur ad Sacerdotum Judæorum, ac Pontificis quam maxime officium, Judiciariamque poteſtatem accedendo, prætenitoque

Digitized by Google

ritoque ſermone de precibus, de Sacrificiis, deque doctrina, circa quæ potiſſimum occupari illos conſueviſſe liquet ex Deut. 17, 9, 2. Chron. 17, 8, ſeq., cap. 19, 8, Eſdr. 7, 10, Hier. 36, 6, Pſal. 45, 2, Matth. 9, 3, c. 26, 3, c. 57, 59, Luc. 5, 17, 21. &c., indubium eſt hanc Civili haud fuiſſe obnoxiam, imo ſupra Civilem excelluiſſe, atque in Civilem imperium exercuiſſe. Enim vero coaluerit etſi ex Sacerdotibus, Populique Senioribus Judæorum ſive Synedrium, ſive Synagoga, præ Senioribus attamen potiores circa res ipſas Civiles Sacerdotibus, ac Pontifici quammaxime partes accreviſſe dubitare non ſinunt cum Veteris, tum Novi Teſtamenti ubique paginæ, ſuperius indicatæ, quibus jungendæ Matth. 23, 6, Marc. 12, 38, Luc. 11, 43, & 20, 46, ibidemque conferendi vel Camero in Myrothecio, ubi de Clave Scientiæ, Sculterus Exercit. Evang. lib. 1. cap. 54, & Scaliger elench. trihær. cap. 11. Atque generatim utique Sacerdotes dignitate ipſo honoratiores Principe, officioque præſtantiores habitos fuiſſe, cum multis aliis ex locis, tum diſtinctim ex Levit. cap. 4, v. 3, ſeqq., quo Sacrificium pro Sacerdotis ignorantiis Principis Sacrificio præfertur, rite colligunt Theodoretus in Levit. Q. 1, & Procopius ibid. Sed enim Synedrii, ſive Sacerdotum poteſtas in pœnarum qua Spiritualium, qua Corporalium irrogatione elucebat. Atque quod ad primum attingit caput, triplex Excommunicationis genus erat, de quo R. Gerſom apud Buxtorfium de ſcribendi modo Epiſt. hebr. p. 59, R. Elias Levita in *Thisbi*, & Maimonides in Talmud *Thora* capp. 6, & 7, ex Legis interpretatione. 1. *Niddui*, qua immundi, velut abominandi, ab hominum contubernio, civilique ſocietate, ad tempus lege indictum, abigebantur, quin tamen a Templi ingreſſu prohiberentur, veluti dicitur in Cod. *Middoth* cap. 2, & in *Horac Chaim* cap. 359, unde ſic ſeparati Judæis dicebantur *Menuddah*. Quam 24. ob cauſſas infligi conſueviſſe notat Maimonides in doctrina Legis capp. 6, & 7; duraſſe vero dies 30, quibus elapſis, niſi ea irretitus reſipiſceret, ad dies 60. geminari ſueviſſe, poſt quos in crimine pertinax 2. Excommunicationis ſpecie plectebatur, legitur in Cod. *Moed Katon* fol. 16, & in *Megilla* cap. 3. Species 2. *Cherem* dicebatur, qua Eccleſiaſtico a Cœtu, ſive a Synagoga cum maledictione, diriſque excludebantur in crimine

mine obdurati, eiſque Templi quidem ingreſſus permittebatur, ſed per ſiniſtram dumtaxat portam, ut habetur in Cod. *Middoth* cap. 2., in *Jore Dea* n. 33, ac tradit Maimonides in *Madda* cap. 7. Ceteris gravior 3. ſpecies erat *Schamma*, eratque a Republica, & Eccleſia totalis, ac finalis expulſio, qua pridem abſciſſus, nec ad cor regrediens ad æternam adjudicabatur mortem, ſolius Dei judicio reſervatus, veluti legitur in Cod. *Moed Katon* p. 17, memoratque R. Elias in *Thisbi* apud Buxtorfium in Lex. p. 2463. Quamquam ita excommunicatis abſolutionis aditum adhuc patuiſſe fertur in Cod. *Cholin* fol. 132, in *Moed Katon* fol. 26, & in *Nedar* fol. 8. Verum hanc tertiam haud ſecretam ab Excommunicationis 2. ſpecie fuiſſe opinio fert Eruditorum receptior, adeo ut apud Judæos duplex, Major idest, & Minor, dumtaxat, una Civilis, altera Eccleſiaſtica, *Niddui*, & *Cherem* eſſet, atque utriuſque exemplum exhiberi Geneſ. cap. 4, v. 14, & 16, & cap. 17, v. 14. &c., qua de re fuſius præter Judæorum Magiſtros præcit., Bonav. Cornel. Bertramus de Republ. Hebr. cap. 2, Theod. Beza in Joh. cap. 9, v. 22, Conſtantinus L'Empereur in Not. ad Bertramum Crit. Sacr. Tom. 6. p. 751, ſeq. edit. Francof. 1696, Ludov. Capellus ad cit. S. Joh. locum, Mercerus apud Pagninum in Lex., Cochius in Excerpt. Gem. Sanhedrim cap. 1. §. 9, Seldenus de Jure Nat., & Gent. lib. 4. cap. 8, ſeq., & de Syned. lib. 1. cap. 7, Goodvvinus de Moyſe, & Aaron p. 394, ſeqq., Reiſius ibid., Henr. Otto Lex. p. 179, ſeqq., Ligfoothus Tom. 2. p. 888, ſeqq., Leuſdenius in Philolog. hebr. p. 341, Buxtorfius in Lex. p. 1303, 2463, ſeqq., Druſius Q., & Reſp. lib. 1. q. 9, Carpzovius ad Goodv. lib. 5. cap. 2. §. 1, ſeqq., Bartholocius Tom. 3. p. 415, ac Tom. 4. p. 454, ſeq., & Cherubinus a S. Joſeph Bibl. Crit. Tom. 1. de Excom. art. 8, ubi ſect. 4. ex Buxtorfio, & Bartholocio formulas exhibet, quas uſurpare in Excommunicatione ferenda Judæis ſolemne erat, de quibus etiam Seldenus de Jure N., & G. lib. 4. cap. 7. p. 524, ſeqq.

De poteſtate nunc Corporales infligendi pœnas, qua Judæorum Sacerdotes potiebantur, loquendo, de Tribu, de Propheta, de Pontifice judicium ferre ſoli Synedrio, non etiam Regi, fas erat, ut habent Maimonides in *Sanhedrin* cap. 5, Sigonius de Republ. Hebr.

Hebr. lib. *6*. cap. 7, & Grotius de Jure B., & P. lib. 1. cap. 3. De Regibus quoque Judæ quidem, etſi non Iſraelis, judicare Synedrio licuiſſe docent Talmudici in Gemara Hieroſol. Cod. *Sanhedrin* cap. 2. fol. 20, & Maimonides in *Helac Melachim* cap. 3. Quin etiam, niſi de Synedrii ſententia, conſtitui Rex nequibat, teſte Maimonide in *Melachim* cap. 1, & in *Sanhedrin* cap. 5, de bello quoque arbitrario decernere Synedrii fuiſſe tradunt Maimonides in *Melachim* cap. 5, & Obedias Bartenorius ad *Sota* cap. 8. Jam vero pœnam Carceris, Capitiſque judicium in cauſſa quammaxime hæreſis ad Synedrium pertinuiſſe liquet ex Act. *9*, 2, quo Saulus a Principe Sacerdotum facultatem, quæ tam ipſi propria erat, quam toti communis Synedrio, ut ex Act. 22, 5. patet, Chriſtianæ fidei profeſſores in vincula conjiciendi legitur impetraſse, atque ex Deuter. 17, 11. probat Maimonides in *Mamrim* cap. 1. Judicium etiam de homicidio Synedrio tribuunt Judæi in Cod. *Sanhedrin* cap. *9*, & Maimonides in *Rotſeach* cap. 2. Etſi contradicant Cod. *Chetubboth* fol. 30, Cod. *Bava Metzia* fol. 82, Cod. *Machot* fol. 7, *Sanhedrin* fol. 32, & Cod. *Avoda Zarah* fol. 8, qua de pœna Goodvvinus lib. 5. cap. 7, ſeqq., Leuſdenius in Philolog. hebr. diſs. 47. p. 323, Ligfoothus Tom. 2. p. 370, ſeqq., Henr. Otto in Lex. p. *6*18, Bartholocius Bibl. Rabb. Tom. 2. p. 577, Cherubinus a S. Joſeph Bibl. Crit. Tom. 1. par. 2. diſp. 1. art. 1, &c. Pertinuiſse combuſtionis pœnam, eamque decem graviores ob cauſsas infligi conſuevíſse tradit R. Moyſes Cotzius in *Sanhedrin* cap. *9*, cujus etiam habentur exempla Gen. 38, 24, Levit. 20, 14, & 21, *9*, Joſv. 7, 15, ac Jud. 15, *6*. Pertinuiſse & lapidationis pœnam, eamque octodecim ob criminum ſpecies irrogari ſolitam docet idem R. Moyſes Cotzius in *Sanhedrin* cap. 7, qua de pœna expreſsa ſunt loca Exodi 19, 13, Levit. 20, 2, 16, 27, & 24, 23, Num. 15, 35, Deuter. 13, 10, ac 17, 5, & 21, 20, Joſv. 7, 25, & 3. Reg. 21, 13. Flagellationis quoque pœnam infligere ad Synedrium pertinuiſse, & quidem 27. ob flagitiorum genera, ex Tract. *Maccoth* cap. 3. refert Leuſdenius in Philolog. hebr. p. 337: qua in infligenda pœna uti Judæos conſuevíſse flagello tribus loris vitulinis conſtante, ac 13. ictibus plagas *39*. infligente, teſtatur Joſephus Antiq. Jud. lib. 4.

Digitized by Google

lib. 4. cap. 8, ex cit. vero *Macchoth* obſervant Leuſdenius p.335, Ligfoothius Tom.2. p. 677, Druſius in 2. Corinth.11, 24, Goodvvinus de Moyſe, & Aaron p. 437, Buxtorfius in Synag. Jud. cap. 25, &c. Mitto ceteras levioris momenti pœnas, ex ſupradictis enim ſatis patet, ſuperque, quæ, quantaque Synedrio poteſtas ineſset.

Quæ vero communis erat Synedrio, eadem Sacerdotum Principis, qui omnium in ſe complectebatur officia, ut advertit Grotius in Matth. 5, 22, adeo propria erat poteſtas, amplior quin etiam, ut per ſe met, quæ poteſtatis illius fines intra, & extra poſita eſſent, præſtare valeret. Quamvis enim Synedrii Principem non ſemper fuiſſe Pontificem M., quod perſuaſum habuere Baronius ad an. 31. n. 10, & Menſchenius in Diatriba de Pontif. M. directore Synedrii, daretur ultro Schvarzkpfio in Nov. Teſt. ex Talmude illuſtrato p. 1184, ſeqq., Seldeno de Syned. lib. 2. cap. 15. §. 14, Caſaubono Exerc. 13. in Baron., Montacutio Analect. Exercit. 6. ſect. 5, Goodvvino Antiq. Cod. Sacr. lib. 5. cap. 1. §. 6, & Carpzovio ibid. in Annot., eo potiſſimum momento ſuffultis, quod teſte Davide Gantzio in *Zemach David* ad an. M. 3725, Synedrii Princeps ex familia David ſemper fuerit, teſtata res tamen eſt cum ad Synedrium Pontificem M. ſemper pertinuiſſe, tum de cauſſis in Synedrio agitatis certiorem eumdem fieri debuiſſe, ex Deuter. cap. 17, v. 9, & Joſepho Antiq. Jud. lib. 20. cap. 8. referente ab Anano Pontifice, Synedrio ſuam in ſententiam coacto, nec intercedente Synedrii Principe, Jacobum cognomento *Juſtum* neci fuiſse traditum. Sed enim quod ſupra Synedrium Pontificis M. dignitatem, poteſtatemque altius evehebat, conjunctio erat Sacerdotii, & Imperii. Atque ſub Judicum ætate quidem præ Synedrio potioribus in adminiſtratione Judaicæ Reipublicæ partibus defunctos fuiſse Pontifices multis oſtendendum adſumpſere Spencerus de Legib. hebr. Ritual. in diſſert. de Theocratia Jud. lib. 1. cap. 1. ſect. 3, & Hobbeſius de Cive cap. 16. §. 14, ſeq. Nempe dum adhuc Divino ſub regimine Judæorum Reſpublica integra ſtaret, Pontificis M. imprimis opera, tanquam Suffetis, ſive Proregis Imperium Deus ipſe exercebat. Hinc Numer. cap. 27, v. 21. ad Eleazari verbum egredi, & ingredi

Digitized by Google

gredi tam Joſve, quam Iſrael omnis jubetur, hoc eſt, ei obedire, atque Deuter. cap. 17, v. 8, ſeqq. in ambiguis rebus, difficilibuſque adeundus Pontifex M. Judæis præcipitur. Et hac de cauſsa *Pectorale Judicii*, non Judicum alicui, ſed uni Pontifici ſingulari privilegio traditum legitur Exod. cap. 28, v. 30, quod ille ſcilicet primarius eſset in regimine publico Dei adminiſter, ac præcipuus Judiciorum, ac litium arbiter. Qui ideo, dum Reſ. publica dubiis torqueretur ſententiis, Deum conſulere per *Vrim*, ac *Thummim* deberet, quid tum facto opus eſset, velut habetur Jud. cap. 20, v. 18, 27, ſeq., quæ demum Oracula ſub Regibus deſiiſse, ideſt ſub ultima Davidis, aut prima Salomonis tempora, quæm nempe Theocratia illa, ſive Divinum Imperium ad extrema veniſse viſum eſt, autumat Spencerus diſsert. 7. de *Vrim*, ac *Thummim* lib. 3. cap. 7. Hinc potiſſima ratio petenda, cur Deo Judaica Reſpublica *Regnum Sacerdotale* Exod. 19, 6, vel ut recitatur 1. Petri 2, 9. *Sacerdotium Regale* dicenda placuerit: quod nempe Pontifices Summos Regni Judices deſtinaſset. Cujuſce deſtinationis ea quoque facilis ſuberat, pronaque ratio, quod ii legum ſcientia, probitateque morum cæteris præſtantes, Populo juxta præſcriptarum legum formam inſtituendo, regendoque idonei magis eſsent, aptioreſque. Atque hæc cauſsa fuit, cur Philo lib. de Creat. Princip. de Principis, aliorumque Judicum officio verba faciens, in more poſitum adfirmarit, ut perplexæ cauſsæ, dubiæque ad Sacerdotes, ac Pontificem ablegarentur: cur Joſephus lib. 2. contra Appion. p. 1379, ſeq. poſtquam Deum ipſum Reipublicæ Judaicæ Rectorem immediatum ſtatuiſſet; indeque ejuſdem ſtatum longe ceteris excellentiorem oſtendiſset, Dei vice Pontificem M. rei Civili curandæ, procurandæque fuiſse præfectum concluderet: cur denique Syneſius epiſt. 57, & 121. hiſtoriæ cum ſacræ, tum exoticæ monumentis edoctus ſcripſerit: *Hebræi*, & *Ægyptii* (quos apud poſteriores utique Pontifex M. ſupremi Dicaſterii præſes erat, inque ſignum Judicis ſupremi, cujus defungebatur officio, gemmam ἀλήθεια dictam geſtabat, qua de re Witſius in Ægyptiacis lib. 3. cap. 11. p. 258.) χρόνον συχνὸν ὑπὸ τῶν Ἱερέων ἐβασιλεύθησαν, *longo tempore Sacerdotum Regalium imperio uſi ſunt*. Itaque Pontificem M. Sacerdo-

tis, ac Judicis ſupremi partes ſuſtinuiſſe, in ejuſque perſonam utramque Sacerdotii, & Imperii præfecturam coaluiſse, niſi Deus extra ordinem Judicem excitaſſet, quo ſublato rerum ſummam ad Pontificem rediiſſe, concludunt Spencerus diſsert. 7. de *Urim*, & *Thummim* lib. 3. cap. 6. ſect. 3, & Seldenus de Syned. lib. 2. cap. 15. §. 12. Poſt reditum a Babylonica ſervitute, reſtaurato fœdere, reſtitutum quoque fuiſse *Regnum Sacerdotale*, quale fuerat ad initium Regum, obſervat Hobbeſius de Cive cap. 16. §. 17, atque manſiſse uſque ad Herodem in Aſsamonæis ex Joſepho paullo ſuperius indicatum eſt. Confer interea, quæ de Jaddo Pontifice M., ſuis ut Principe imperante, ab Alexandro M. habito tradit Joſephus Antiq. lib. 11. cap. 1, & quæ de Onia pariter, ut Judæorum ſupremo Principe agnito ab Oniare, ſeu Areo Lacedæmonum Rege referuntur lib. 1. Machab. cap. 12, v. 20, & a Joſepho lib. 13. cap. 8. Quæ, & quanta in Principes ipſos Pontificis M. fuerit poteſtas, jam paucis, ut fieri poterit, inquirere præſtat. Itaque peculiare illud Pontificis fuiſse, ut abſque ipſius, ac Senatorum ſententia nihil Rex agere momenti adgrederetur, memorat Joſephus apud Sigonium de Republ. Hebr. lib. 6. cap. 4. Peculiare illud quoque, ut in Regum cauſis Pontifex ſolus teſtimonium proferret, habetur in Gemara Babyl. tit. *Sanhedrin* cap. 2, traditque Maimonides in tract. *Aidoth* cap. 1. §. 3, & cap. 11. § 9. Qua de re videndi, ſi licet, Samuel Petitus Lect. variar. cap. 16, & Seldenus de Syned. lib. 2. cap. 13. §. 11. An judicium præterea de Regibus proferre fas Pontifici M. fuerit, dubium, ac lis eſt inter Doctos. Proedriæ ratione, poteſtatiſque Synedrio licuiſse de Regibus judicium ferre perſuaſum Baronio ad an. 32. n. 11, quam in Reges facultatem Pontifici quoque facit ad an. 57. n. 36, atque Lorino ad Num. cap. 11, v. 16. fuit. Contra Caſaubonus Exercit. 13. §. 5, & Seldenus de Syned. lib. 2. cap. 10. §. 6. id juris Pontifici denegant, auctoritate, non multi alioqui roboris, innixi cum Miſnæ tit. *Sanhedrin* cap. 2, tum Talmudis in *Maſſechet Haſſaned Perech* cap. 2, ubi de Pontifice dicitur quidem: *Judicat, & judicatur, teſtimonium perhibet, & teſtimonium adverſus illum admittitur, diſcalceat, & diſcalceant pro Uxore ejus*: (quibus poſtremis verbis locus indicatur Deuter. cap. 25, v. 9, ubi

ubi Divino juſsu Mulieris jus ſtabilitur Leviri calceamentum ſolvendi, qui poſteritatem Fratri, nominiſque memoriam excitare renueret: quo de Ritu, aliiſque huicce finitimis multa & tradit, & turbat Carpzovius diſsert. 3. de Diſcalceat. Relig.); de Rege vero contrarium dicitur: *Non judicat Rex, nec de illo judicatur:* quibus adſtipulatur R.Barnachmoni in Talmude tit. *de Judicibus* ſic habens: *Nulla Creatura judicat Regem, ſed Deus benedictus*. Negari tamen nequit legem hanc a Judæis haud inductam ante tempora Aſmonæorum, 170. annos ideſt ante Chriſti Natalem, ſive ante tempus Alexandri Jannæi, ut habetur ibidem in Gemara, & in Miſna, notatque Maimonides apud Seldenum de Syned. lib. 2. cap. 14. §. 1; neque hanc legem in Regibus Juda locum habuiſse, qui *Judicabant*, & *Judicabantur*, ſed in Regibus Iſrael dumtaxat, uti habent Miſna in *Pirush*, Maimonides in *Helach Melachim* cap. 3, in *Sanhedrin* cap. 2, & Moyſes Mikotzi in præcept. affirmat. 97, apud Seldenum lib. 3. cap. 9. §. 2. Qui tamen §. ſeq. ex Jehuda in Gemara Babyl. ad tit. *Sanhedrim* cap. 2, ex Cochio in Excerpt. *Sanhedrin* cap. 2, ex Moyſe Mikotzi præcept. affirm. 115, ex Gemara Hieroſolym. ad tit. *Sanhedrin* cap. 2, & Jarchio ad Pſal. 17. Reges indiſcriminatim ab omni prorſus judicio immunes contendit, pro ſua laudans perinde ſententia Samuelem Petitum in Diatriba de Jure Principum Edictis Eccleſiæ quæſito cap. 2, & Salmaſium in Defenſ. Regia cap. 2. In ea perſuaſione verſatos, quod etiam Synedrii legibus ſoluti Reges eſsent. Quamvis ſub Ariſtobulo, & ſequentibus Regibus uſque ad Herodem M. plurimum Synedrium potuiſse, neque ejus abſque conſilio, & conſenſu quicquam majoris, quod eſset, momenti, Regibus agere licuiſse haud diffiteatur. Cæterum Baronii ſententiæ ſuffragatur, ut jam innui, Grotius de Jure B., & P. lib. 1 cap. 3. §. 20, & ad Matth. cap. 5. p. 8. quædam cognitionum genera, qualia de Tribu, de Propheta, de Pontifice Regibus adempta manſiſse penes Synedrium integra adfirmans. Quod confirmat exemplo Prophetæ, qui a Regis Sedechiæ judicio poſtulatus ad Synedrii M. tribunal legitur Hier. cap. 38, v. 5, ac reſpondiſse Rex: *Ecce ipſe in manibus veſtris eſt: nec enim fas eſt Regem vobis quicquam negare*, ſive ut habet Textus hebræus: *Quia non Rex in vos poteſt quicquam*;

Q 2 ſeu

ſeu ut legit Græcus Ὅτι οὐκ ἐδύνατο ὁ βασιλεὺς πρὸς αὐτοὺς: *Quia non potuerit Rex adverſus eos*: Quem ipſum cum Græco Chaldæus, Syrus, & Arabs inferunt ſenſum. Quod vero ibi de Propheta dicitur, locum potiori jure habere in Tribu, & Pontifice adnotat Grotius. Facit & huc quammaxime celebre illud Joſephi Antiq. Jud. lib. 4. cap. 8. teſtimonium, quo Regis legem Deut.17. latam exponens, ſcribit a Moyſe Populo dictum de Rege fuiſse: Is, quiſque fuerit, plus Legibus,& Deo, quam ſuæ Sapientiæ tribuat; Πράσσέτω δὲ μηδὲν δίχα τῦ Ἀρχιερέως, καὶ τῆς τῶν γερουσιαστῶν γνώμης, *Nihilque præter Pontificis, ac Senatus ſententia faciat*. Itaque hac ratione diverſas Rabbinorum conciliat ſententias Bacchinius de Eccl. Hier. orig part. 1. cap. 2. §. 11, ſeq. p. 120, ſeqq., quibus nempe Synedrii, ac Pontificis judicio Reges obnoxios affirmant, & negant, ut nempe qui affirmant, de Regibus loquanrur ante captivitatem, qui profecto Synedrio, Pontificique ſuberant; qui negant, de Regibus poſt captivitatem accipi debeant, qui tum demum a Pontificum, & Synedrii poteſtate ſe ſe ſubduxerint.. Quamquam & Salmaſio in Defenſ. Reg. cap 2, & Seldeno de Syned. lib. 3. cap. 9. puram eſse, putamque fabulam indulſerim, qua fertur apud Talmudicos Regi eas in leges, quæ de Regis officio ſcriptæ erant, peccanti infligi verbera conſueviſse, quæ tamen flagellatio omni prorſus infamia careret, a Rege in pœnitentiæ ſignum ultroci troque ſuſciperetur, qui ſuo & arbitrio verberibus ſtatueret modum. Nullo demum omittendum modo, quin obiter adnotetur, quod præcir. Deuter. cap.17, v. 8, ſeqq. locum de ſuprema tam in Veteri Lege Pontificis M., ac Synedrii, quam in Nova Pontificis Rom., ac Synodorum generalium judiciaria poteſtate, cui ſtandum omnibus ſit, accipiendum non dubitarunt S. Cyprianus epiſt. 55. ad S. Cornelium, S. Baſilius in procem. lib de Moribus, Theophilus Alex. epiſt. Paſch.1. ad Epiſcopos Ægypti, S. Hieronymus in Aggæi cap. 2, & in epiſt. ad Heliodor., S. Cyrillus Alex. lib.13. de Adorat., Procopius Gazæus, & Rabanus in Comment., Synodi Pariſienſis ſub Ludovico Pio in præfat., Aquiſgranenſis ſub eodem Imperat. cap. 97, Germanica ſub Conrado Honorii III. Papæ Legato cap.6, Lateranenſis ſub Leone X. Seſſ.11, & Senonenſis decret. 3, & 6, Innocen-
tius

Digitized by Google

tius III. Cap *Solitæ* de Major. , & Obed. , Hadrianus VI. in Bulla adverſ. Luth r. , Henricus Gandav. Quodl. *6*. q. 23 , Joh. Bacco in Prolog ad 4. q. 11 art. 4, Franc. Mayto Quodl. q. 11, Bertrandus Æduen. de Orig. poteſt. Eccleſ. , Abbas Panorm. in cit. Cap *Solitæ* &c.

Sed his jam dimiſſis , quæ ad unionem utriuſque poteſtatis in una , eademque perſona reſpiciunt , ut detur aſſequi demum , quatenus Sacerdotii , & Imperii diſcreta invicem fuerint jura , quove Pontificis M. loco poſita dignitas , ac poteſtas fuerit , non opus eſt utique ad Talmudicos confugere libros , liquido ſiquidem id adpareat ex 2. Paralip. cap.*19*.v.11, ubi dicitur : *Amarias Sacerdos , & Pontifex in his , quæ ad Deum pertinent , præſidebit ; Zabadias filius Iſmahel , qui eſt Dux in Domo Juda , ſuper ea opera erit , quæ ad Regis officium pertinent* ; & Zachar. cap. *6*. v. 13 , ſeq. , ubi de Zorobabele dicitur : *Portabit gloriam , & ſedebit , & dominabitur ſuper ſolio ſuo* : Quodque ſimiliter Jeſu filius Joſedech : *Sacerdos erit ſuper ſolio ſuo , & conſilium pacis erit inter illos duos* . Ex quibus duobus , ut alia dimittam , Scripturæ locis viden , ut componi utraque poteſtas Civilis , & Eccleſiaſtica ad commune bonum promovendum & debeat , & poſſit, veluti declararunt S. Gregorius M. lib. 2. epiſt. *61* , & S. Nicolaus I. epiſt. 32. ! Viden etiam , ut Eccleſiaſtica poteſtati Civili obnoxia non ſit , ſed hæc potius illi ſubordinata , velut oſtendunt etiam Petrus de Marca de Concord. lib 2. cap 1 , Fevretus tract. de Abuſu lib. 1. cap. 7 , Duarenus de ſacr. Eccl Miniſtris lib. 1. cap. 2 , Boſſuetius defenſ. Declar. par. 1. lib 1. cap. 33 , Charlaſius de Libert. Eccl Gallic. lib. 10. cap. 1 ! Quod ſane dictum de Pontificibus , ac Regibus Veter. Teſtamenti ; quid demum prohibeat , cur de Regibus , ac Pontificibus Novi Teſt. dicatur ? Dicatur quin imo quamvis in Veteri Teſtamento Pontificibus haud quidem fas fuiſſe in Regum Palatia , reſque introſpicere , contra vero licuiſſe Regibus res non modo Civicas Domi , Militiæque moderari , ſed religioſis etiam , ſacriſque ſe immiſcere , velut ex factis Moyſis (quem Sacerdotio etiam inſignem , diverſi tamen ab Aaronico generis , ſive extraordinario ex Pſal. *98*. v.*6*. affirment verius etſi Philo lib. 3. ejus vitæ , R. Kimchi , & Abe-

nezra

nezra in cit. Pſalm., Auctor Conſt. Apoſtol. lib. 2. cap. 29, Origenes hom. 15. in Joſue cap. 19, S. Ephræm de Sacerd., S. Gregorius Nazian. Orat. 6. ad Nyſſen., Scriptor Eccleſ. Hierar. ſub nomine S. Dionyſii Areop. cap. 5, S. Hieronymus lib. 1. adverſ. Jovin., S. Auguſtinus in cit. Pſal., & q. 23. in Levit., Arnobius in eumdem Pſal., S. Leo M. epiſt. 92. vet. edit., Synod. Hiſpalenſis II. Can 7, & Aquiſgranenſis ſub Ludovico Pio cap. 9, quibus adhærent S. Petrus Damian. epiſt. 16. cap. 9, Riccardus de Mediavilla in 4. diſt. 24. art. 5. q. 3. ad 5, Mayronius in Quodl. q. 11, Henricus Gandav. Quodl. 6. q. 23, Bellarminus Controv. lib. 1. p. 57, Didacus de Caſtillo, & Artiga de ornatu, & veſtitu Aaron. q. 1. p. 5, Bacchinius Eccleſ. Hier. Orig. par. 1. c. 2. § 6. p. 102, Seldenus de ſucceſſ. in Pontif. lib. 1. cap. 1, & de Syned. lib. 1. cap. 16, ac lib. 2. cap. 2, Burmannus, & Salchlinus de Salvatore a Paulo dicto Hebr. 3. 1. Theſaur. Theolog. Philolog. par. 2. To. 2. §. 7. p. 965, ſeq. edit. Amſtel. 1732. præter locum Pſal. cit., teſtimonio innixus Levit. 8, ubi Sacerdotis officio Moyſes defunctus legitur, negant attamen Calovius Bibl. illuſt. ad Pſal. 98, 6, Pfeifferus Dub. vexat. Cent. 3. loc. 77. p. 621, Dorſchæus in diſput. de Agno Paſch. §. 11, & Carpzovius in annot. ad Goodvvini lib. 1. cap. 5. §. 4. p 69, ſeq., qui præcit. locum Pſal. 98. vel non ad Moyſem, ſed ad Aaronem, & Samuelem tantummodo pertinere ſentit, vel Moyſem inter Sacerdotes recenſeri, qui Deum laudibus celebrent, non qui Sacerdotii fungantur officio, vel eo loci Sacerdotis nomine accipi Regiminis adminiſtros credit, quo ſenſu filii Davidis Sacerdotis nomine veniunt 2. Reg. 8, 18, & 1. Chron. 18, 17, velut etiam obſervat Schmidius in hunc locum) ex factis, inquam, Moyſis, Davidis, Salomonis, Joſaphati, Ezechiæ, Joſiæ &c. augurari forſan licet, atque ex Talmudicis inſinuare conatur Petrus Cunæus de Republ. Hebr. lib. 1. cap. 14. (tametſi factis iſtis obſtent exempla Saulis, cui vetitum thus adolere, mactareque victimas, & Oziæ, qui thymiama velut Sacerdos offerre auſus, a Deo lepra percuſſus legitur), dici nequit tamen in Novo Teſtam. ita Regibus in poteſtatis Spiritualis partes ingreſſum fuiſſe permiſſum, ut potius e contrario Pontificibus Sacrorum in ipſos Principes, ſi quando a

Reli-

Religionis tramite deflecterent, animadvertendi facultas facta fuerit. Et in Chriſtiana Republica quidem Imperii, & Sacerdotii invicem diſcriminatas fuiſſe dignitates, ac Poteſtates haud difficilis fateor, ita tamen, ut diffiteatur nemo, utraſque Religionis communi vinculo fuiſſe compaginatas, unam alteri quoad Religionis officia integre ſubjugatam, atque Eccleſiaſticæ tam Juriſdictionem, quam Imperium, quod Civilis eſt proprium, adeo competere, ut & in Civilem exercere illud valeat, in unaque perſona utraque dignitas, ac poteſtas coadunata haud immerito videri potuerit. Eccur enim, eccere, Chriſtiana Reſpublica juxta Melchiſedechi, qui Sacerdotii, & Regni ſimul inſignia geſſit, ordinem, ideſt ſub Monarchiæ, ac Hierarchiæ ratione, a Chriſto D. conſtituta diceretur Hebr. cap. 7, unde ego moveor, ne Vitringæ in *Archi-Synagogo* ex Maimonidis commentis, & Leonis de Modena, neve Bacchinio in Orig. Eccl. Hier. adſenſum præbeam Synagogæ formam in Chriſtianam Eccleſiam fuiſſe translatam exiſtimantibus, niſi in unam, eamdemque perſonam utraque & Regalis Moyſis, & Sacerdotalis Aaronis poteſtas, dignitaſque confluxiſſet? Hac item hercle de cauſſa & Regno Cœlorum ſæpius Eccleſia comparatur in Evangelio, & Ευαγγέλιον τῆς Βασιλείας Matth. 4, 23, *Evangelium Regni* cognominatur, & *Regale Sacerdotium* dicitur 1. Petri 2, 9, quia nempe Sacerdotes in Eccleſia & Juriſdictione, & Imperio, quæ duo Regum in adminiſtranda Republica adeo ſunt propria, indutos Chriſtus D, adauctoſque voluit, atque Sacerdotali quinimo ſubordinari Regalem, ſubeſſeque poteſtatem juſſit. Sed hoc de argumento copioſius Articulo ſeq.

Præterito nunc igitur iſto, quod ex Regiminis Eccleſiaſtici forma urgeri caput valdequam poſſet, progrediendum ad aliud, quod ex Religionis fine ſic deducere inſtituo. Ergo, ſi veritate nititur, quo verius nihil utique oſtendit Ant. Blancus de poteſt., & polit. Eccl. lib. 2. §. 17, & Illuſt. Tria lib. 1. cap. 5. n. 2, ſeqq. adverſ. Bodinum, Machiavellum, Jannonum &c., Rempublicam nempe perfectam in una Religione Chriſtiana conſiſtere, a qua ſola dirigi ad æternam felicitatem homines poſſunt, & in qua ſola veræ ad bene, recteque Rempublicam adminiſtrandam, atque tran-

tranquillam, beatamque tranſigendam vitam edocentur virtutes; quibus duobus oſtendendis tendebant olim veterum Chriſtianorum Apologiæ, Legationes, Inſtitutiones Athenagoræ, Juſtini, Arnobii, Tertulliani, Cypriani, Lactantii, Minucii &c., ſequitur inde, quod Reipublicæ leges Religionis Chriſtianæ legibus nedum præponi non debeant, ſed coaptari potius oporteat, a quibus proinde ſi abſcedant, emendari, & abrogari etiam indigeant. Quod vero de legibus, idem de perſonis dicere pronum erit, deque poteſtate, qua funguntur utrinque. Et hanc in rem ſane egregia S. Thomas utitur ſimilitudine Opuſc. 20. lib. 3. cap. 10: *Sicut*, inquiens, *Corpus per Animam habet eſſe, virtutem, & operationem*, (quod Ariſtotelis, & S. Auguſtini auctoritate corroborat): *Ita temporalis Juriſdictio Principum per ſpiritualem Petri, & Succeſſorum ejus*. Quam perinde ſententiam propriam ſibi feciſſe leguntur Hugo Vict. de Sacr. fid. lib. 2. par. 2. cap 3, Alexander Halenſ. in expoſit. Can. Miſſæ V. *Papa*, Ægidius Rom. de poteſt. Eccl. par. 1. cap. 3, aliique de Schola Theologi, dum nempe Eccleſiaſticæ tribuunt Civilem dirigere ad finem, Civilique Chriſtiani Regiminis præſcribere formam. Quare Gerſonius poteſtatis Eccleſiaſticæ alioqui non multus aſſertor, de poteſt. Eccl. conſid. 12, eidem in Laicam *Dominium regitivum*, *directivum*, *regulativum*, *& ordinativum*, velut ipſe barbare loquitur, adſerere non dubitavit. Launojus quoque Principalium, ſi quis alter, Jurium vindex acerrimus, in Tract. de Regia in Matrim. poteſt. inficias haud ire ſuſtinuit, quin Principum leges ab Eccleſiæ Paſtoribus abrogari queant, ſi quidpiam decernere præſumant, *Vel contra Jus Divinum, vel contra Jus Naturale*. Quo ex principio facili, pronoque velut alveo fluit, Religionis curare res, ac procurare ita demum ad Pontifices intime pertinere, ut ab iis quoque dependere eos prorſus oporteat, quibus Reipublicæ curandæ partes demandatæ ſunt: ita videlicet, ut pro Religionis incolumitate, quinimo pro ipſius Reipublicæ integritate, a ſupremo rerum Sacrarum Præſide in ordinem redigi poſſit, qui rerum Civilium adminiſtrationi præeſt, ſi quando eum proprii extra juris orbitam excurrere contingat; neque recte proinde argumentatum Loyſæum Des Seign. cap. 15. n. 4, dum æque Sacris in rebus Civili

vili præeſſe ſpiritualem, quam huic præſit illa in Laicis, inferendum adſumpſit. Præter quam vero, quod naturalis ratio ita poſcebat, ut quæ inferioris ſunt ordinis, iis proxime ſubordinentur, quæ ſuperiorem ad ordinem ſpectant; unde recte Plato dialogo 1. de Legib., *Humana ad Divina, Divina vero ad Mentem Principem referenda ſunt*, e re tam Reipublicæ, quam Religionis erat, ut quò arctius una alteri conglutinaretur, cò firmior, tutiorque utriuſque incolumitas, & unitas evaderet: Quod ita fieri rationibus utriuſque conducebat quammaxime. Namque ſi Regali Eccleſiaſtica iviſſet poteſtas obnoxia, Regibuſque fas ineſſet de rebus decernendi Eccleſiaſticis, ſiquidem frequentiſſima circa res Eccleſiaſticas exoriri dubia ſoleant, quis exinde futurum perquam facile non perſpiciat, ut pro ſua quilibet Princeps opinione diverſas in Provincia leges ediceret, diverſa ederet decreta? Quo nihil pejus ad Eccleſiæ unitatem peſſum mittendam, doctrinaſque in Eccleſiam inferendas diverſas, & adverſas: quæ tandem in Reipublicæ quoque vergerent diſcrimen, quod ex Religionum diverſitate, & adverſitate facile incumbere nemo, puto, non intelligit. Eo igitur meliori jure his incommodis a Deo O.M conſultum eſt, optimaque ratione tam Religionis, quam Reipublicæ rebus proſpectum, unum in Eccleſia ſupremum conſtituendo Caput, cujus unius ſententiæ obtemperarent omnes, unitaſque eo modo integra ſervaretur. Atque ab hoc utique argumenti genere neque abhorruit Thorndicius Anglus Scriptor in Origin.Eccleſ. cap. 31, ut oſtenderet regendæ Eccleſiæ jus Regibus nullo modo a Chriſto D. fuiſſe conceſſum, neque congruum, expeditumque, ut concederetur unquam.

Age modo, ſepoſito naturalis rationis lumine, ad Sacrarum litterarum ineluctabilem auctoritatem Eccleſiaſtici Principatus ſupra laicam quamlibet poteſtatem elati, & a qualibet Laica potentia independentis Divina inſtitutio exigenda jam eſt. Sed enim in tanta, qua undique penes obruimur, Sacrorum Teſtimoniorum copia, habendus eſt delectus, iiſque paucis contentos eſſe oportet, quæ operæ pretium faciant, atque rem omnem efficaciſſime prorſus conficere ſufficiant. Illud itaque principii loco ponendum, ſtatuminandumque, quod in Chriſto D. miro quodam

nexu cum Sacerdotali conjunctam Regalem fuiſse poteſtatem obſervant paſſim ex utriuſque Teſtamenti paginis SS. Eccleſiæ Patres, velut ex Pſal. 131, v. 10. S. Irenæus lib. 3. cap. 9, Arnobius ibid., & S. Johannes Damaſc. lib. 4. de fide Orthod.; ex Pſal. 2. Tertullianus adv. Judæos cap. 14, S. Optatus Milev. lib. 2. adv. Parmen., S. Baſilius in Schol., & in epiſt. ad Amphiloch., Caſſiodorus in Expoſit. ejuſdem Pſal., Vigilius Tapſ. lib. 5. contra Eutychem, Titus Boſtrenſis in Luc. 1, Anaſtaſius lib. 5. Anagog., & S. Fulgentius in Arian.; ex Pſal. 71. S. Juſtinus in Dialogo cum Tryph. n. 34, & S. Gregorius Nyſs. in fragm. Bibl. PP. To. 3., ex Pſal 88. Euſebius ibid., S. Ambroſius lib. 3. in Luc. cap. 3, S. Cyrillus Hieroſolym. Catech. 12, & Euthymius; ex Matth. 1. S. Gregorius Nazian. in Carm. de Chriſti genealog., ex Matth. 2, 2. Theophilus Alex. in hunc loc., & Theodotus Ancyr. orat. de Nativ., ex Matth. 27, 11, & 28, 10. S. Hilarius in Pſal. 2. n. 24, ſeqq., & lib. 11. de Trinit. n. 29, ex Matth. 28, 18. S. Athanaſius contra Arian.; ex Luc. 23, 3. Arnoldus Bonævallis Abbas de Jejun., & tent. Chriſti inter Opera S. Cypriani; ex Johan. 8. V. Beda ibid.; ex epiſt. ad Epheſ. cap. 1. S. Joh. Chryſoſtomus homil. 3, Theodoretus ibid., in Pſal. 88, & in 1. Corinth. 15, S. Cyrillus de recta fide, & lib. 11. in Joh. cap. 15, S. Thomas ibid., & in cap. 1. ad Hebr., & in cap. 8, ac 19. Johan., S. Bonaventura in 2. diſt. 1. p. 1. art. 2, & Halenſis in 4. q. 8. mem. 5. art. 1; ex epiſt. ad Hebr. cap. 1. S. Auguſtinus in Pſal. 109, S. Proſper in eumdem loc., Theophylactus, & Primaſius ibid., & S. Maximus hom. 2. de Epiph., & S. Anſelmus ibid., ex cap. 2. ad Hebr. Ambroſiaſter in Comment., S. Gregorius M. homil. 13. in Ezech., Rupertus in Daniel. cap. 2, & Hugo Victor. q. 25, ſeq.; ex cap. 7: ad Hebr., & Rom. 1, 3. S. Epiphanius hæreſ. 29; ex 1. Petri cap. 2, 9. S. Bernardus in epiſt. 143. ad Conradum Imp.; ex Apocal. cap. 19, 15, ſeq. S. Gregorius Nyſsen. loc. cit.; & Richardus Victor. ibid. Quò igitur ab ea, quam ipſemet in vivis agens, regiminis formam geſſit Chriſtus D., alteram poſt obitum Eccleſiæ inditam ab ipſo fuiſse nefas eſt putare, eò perinde credere oportet ex Chriſti D. dignitate, inſtitutioneque Sacerdotalem, Regiamque ab Eccleſia poteſtatem adquiſitam fuiſse, eamdemque ſupre-

ſupremo proinde, quo excidere nequiret unquam; auctoritatis, dignitatiſque faſtigio poſitam, adeo ut, quam vere dictum in perſona Vatis de Rege Chriſto Pſal. 2, 6, ſeqq. *Ego autem conſtitutus ſum Rex &c., Reges eos in virga ferrea &c.*, tam recte perinde ipſius in Regno velut ex aſſe Succeſſores futuros Principes Apoſtolos, & Epiſcopos, velut exponunt SS. Baſilius, Chryſoſtomus, Auguſtinus, Hieronymus epiſt. 140. ad Principiam, Theodoretus, S. Cyrillus Alex. in Joh. cap. 23, Arnobius, Ruffinus, Andreas Cæſar. in Apocalyp. cap. 19, Procopius Gazæus in Gen. cap. 49, & Iſaiæ cap. 1, Euthymius, V. Beda &c., S. Hormiſdas in epiſt. ad Juſtinum, S. Gregorius M. in 1. Reg. cap. 2, & S. Nicolaus I. in epiſt. ad Michaelem Imp. Quod ipſum præciniſſe ſane Regius Pſaltes videtur Pſal. 44, v. 17. verbis illis: *Pro Patribus tuis nati ſunt tibi Filii, conſtitues eos Principes ſuper omnem Terram*; velut ipſum de Apoſtolis primum accipiendum, atque de Epiſcopis perinde jubent S. Hieronymus, S. Auguſtinus, Euthymius &c. in expoſit. Ex illuſtri altero Pſal. 109, ver. 2, ſeqq. *Virgam virtutis tuæ &c.* loco poteſtatem quoque coactivam in Eccleſiam a Chriſto D. fuiſſe transfuſam docere profecto non dubitarunt SS. Baſilius, Ambroſius, Chryſoſtomus in eumdem Pſal., Euſebius Demonſt. Evang. lib. 5. cap. 4, S. Auguſtinus de Civit. lib. 17. cap. 17, Euthymius, V. Beda ibid., Aymo in Apocalyp. cap. 2, aliique, quo de argumento fuſius Art. 6. Quid vero, quod ex eodem Pſal. v. 4. *Tu es Sacerdos* &c. Regnum, Sacerdotium, ac Prophetiam tam e Veteri ſub Adamo Eccleſia, quam e Judaica ſub Moyſe Synagoga in veram Chriſti Eccleſiam, ac Romanam quammaxime, cui vice Chriſti D. præeſt Roman. Pontifex, tranſiiſſe demum ſententia eſt apud ipſos Orientales Jacobitas receptiſſima, cujus ſe vadem Abrahamus Ecchelenſis de Orig. nom. Papæ cap. 26. ſemet exhibet? In his enim Jacobus Baradæus, alias Zanzalus, ex quo infauſtum Jacobitis nomen adhæſit, in Catecheſi, quæ Romæ ſervatur in Bibl. Maronitarum, tres illas notas Eccleſiæ Catholicæ, quam falſo tamen ſua reponit in ſecta, adſcribere non dubitavit, vere tamen Romanæ aptandas judicavit Geographus Nubienſis par. 2. Clim. 5, de Romana agens Urbe, quo de ſcriptore explicatiora infra. Sed enim ex Iſaiæ, & Jeremiæ

miæ vaticiniis expreſſiorem futuræ Eccleſiaſticæ Politiæ ſpeciem accipere juvat: Reges enim, & Regna fore, ut Eccleſiæ ſubjecta eant, non uno in loco prædixit uterque. Iſaias quidem cap. 49, v. 23. de ea loquens, *Erunt*, inquit, *Reges nutritii tui*, .. *Vultu in terra demiſſo adorabunt te* &c.; & cap. 60, v. 10, ſeq. *Reges miniſtrabunt tibi* &c., *Gens*, & *Regnum, quod non ſervierit tibi, peribit* &c., quæ de obedientia, & obſequio a Regibus debito, ac dependendo perſpicua ſunt, & plana. Poſt quæ ſic pergit Sacer Vates ex verſ. Septuag. v. 17. *Dabo Principes tuos in pace*, & *Epiſcopos tuos in Juſtitia*; Δώσω τὺς Ἄρχοντάς σὺ ἐν εἰρήνη, καὶ τὺς ἐπισκόπυς ἐν δικαιοσύνη: Quem plane locum de Apoſtolis intelligendum volunt S. Irenæus lib. 4. contra hær. cap. 26. edit. Maſſuet., S. Joh. Chryſoſtomus, S. Hieronymus, S. Cyrillus Alex., Ruffinus, Procopius in hunc loc., S. Proſper de prædict. par. 3. prom. 6, S. Leo II. in epiſt. ad Conſtantinum Imp., Synodi Byzacena in epiſt. ad eumdem Imp., & Nicæna II. Act. 6. prope fin., S. Leander Hiſpal., Julianus Pomerius lib. 1. adv. Judæos, S. Ildephonſus de Virg. B. Virg. cap. 7, Petrus Bleſenſis &c. Jam vero inſignis alter ex Jeremiæ cap. 1, v. 10. ſuppetit locus, ex verbis ſcilicet illis: *Ecce conſtitui te ſuper Gentes*, & *ſuper Regna*, *ut evellas*, & *deſtruas*, & *diſperdas*, & *diſſipes*, & *ædifices*, & *plantes*: Quæ dicta quidem proprie ad Chriſtum D. pertinere ex complurium ſententia docet S. Hieronymus in Comment., atque ita plane Chriſto D applicanda duxere Origenes hom. 1. in Jerem. n. 6, hom. 14. n. 5, & in Matth. Tom. 12. n. 9. pag. 522. Oper. To. 3. edit. Pariſ. 1740, S. Cyprianus lib. 1. contra Judæos, S. Ambroſius in Pſal. 43, S. Gregorius Nyſſen. lib. de incredul. Judæor., Rabanus in Pſal. 43, Rupertus in Comment. Jer. cap. 4, &c. De poteſtate vero Eccleſiaſtica, ac Pontificia quammaxime ſupra laicam præſtantiori accipiendum perinde locum perſuaſum habent ex Conciliis Coſtantinopolit. ſub Menna in Sent. contra Anthimum Act. 4, Lateranenſe ſub Leone X. ſeſſ. 10, & 11, ac Meldenſe ſub Carolo Calvo an. 845. in præfat., Eccleſia Orientalis in epiſt. Synod. ad S. Symmachum apud Baronium ad an. 512. n. 50; ex Pontificibus Johannes VIII. in epiſt. ad Baſilium Imp. apud Baronium ad an. 879. n. 24, S. Gregorius VII. lib. 6. epiſt. 12. ad Lan-

Digitized by Google

Landulphum, Innocentius III. ſerm. 1. de ſua conſecr., & ſer. 1. de S. Silveſtro, ac Bonifacius VIII. Cap. *Unam Sanctam* de Major., & Obed; ex Patribus, ac Latinis quidem S. Bernardus epiſt. 237. ad Eugenium III., S. Hildegardis in epiſt. ad eumdem Pontif., Petrus Bleſenſis ep. 144. Reginæ Angl. nomine ad Cæleſtinum III., V. Petrus Cluniac. lib. 6. epiſt. 29. ad Eugenium, Ambroſius Anſpertus init. Comment. in Apocalyp., S. Thomas Cantuar. lib. 3. epiſt. 79. ad Humbaldum Hoſtienſ. edit. Lupi Tom. 10. Oper., Willelmus Senon. lib. 1. ep. 82. ad Alexandrum III. inter epiſtolas S. Thomæ &c., ex Græcis vero Theophilus Alex. epiſt. 4. ad S. Epiphanium, S. Joh. Chryſoſtomus in Matth., Theodotus Ancyr. in Orat. contra Neſtorium in Synodo Epheſina habita apud Harduinum To. 1. par. 4. p. 1666, Georgius Patriarcha Antiochenus in Comment. cap. 16. Matth. apud Ecchellenſem de Orig. nom. Papæ cap. 22, & Johannes Hieroſolym. in Synodica ad hononymum Conſtantinopolit. an. 518. ab Epiſcopis 30. Palæſtinæ ſubſcripta, ac Synodi Coſtantinopolit. ſub Menna Actioni 5. inſerta apud Harduinum To. 2. p. 1342, ſeq.; ex Theologis item Hugo Victor. Erudit. Theolog. lib. 2. tit. 28, & lib. 2. de Sacr. fidei par. 2. cap. 4, S. Thomas Opuſc. 20. de Regim. Princip. lib. 3. cap. 19, (ſi tamen germanus ejus eſt fœtus) Alexander Halenſ. par. 3. q. 40. memb. 2, Franc. Mayronus in Quodl. q. 11, Ægidius Rom. de poteſt. Eccl. part. 1. cap. 3, &c., ut mirari propterea valdequam ſubeat, cur poſt Ochamum de poteſt. Pontif. cap. 10. q. 1. Bonifacii VIII. Decretalem *Unam Sanctam* vellicare, ſollicitare, ac laceſſere Natalis Alexander Hiſt. Eccl. ad Sæcul. XIII., & XIV. diſſert. 9. art. 2. non ſit veritus, quaſi S. Scriptura abuſus fœde Pontifex ſit, dum præfatum Hieremiæ locum propriam in opinionem, remque, ſed prorſus alienam intorſerit. Jungendæ, quas Artic. ſeq. attingemus Ezechielis cap. 21, v. 26, & cap. 37. v. 22, Oſeæ cap. 1, v. 11, & Zachar. cap. 6, v. 11, ſeq. Prophetiæ de Sacerdotali, Regiaque in Chriſto D., in S. Petrum exinde confluxura, poteſtate. Quibus affinis eſt inſignis Prophetia altera Danielis cap. 2, v. 44, hiſce deſcripta verbis: *Suſcitabit Deus Cœli Regnum, quod in æternum non diſſipabitur, & Regnum ejus alteri Populo non tradetur: comminuet autem, & conſumet*

Digitized by Google

ſumet univerſa Regna, & ipſum ſtabit in æternum. Quam probe de futura Chriſti D. Sacerdotali, Regalique dignitate, poteſtateque interpretari non dubitarunt Origines de recta in Deum fide ſect. 1. To. 1. pag. 818. edit. Pariſ. 1733, cui jam præceſſerat in ſententia S. Juſtinus in Dialog. cum Tryph. n. 86, Tertullianus lib. adv. Judæos cap. 14, Anaſtaſius Nicæn. q. 52, Hilarus Diac. in epiſt. ad Rom. cap. 9, S. Cyrillus Hieroſol. Catech. 12, S. Hieronymus in Iſa. cap. 2, S. Auguſtinus tract. 4. in Johan., V. Beda in Iſa. 2, S. Idelphonſus de Virg. B. Mariæ cap. 7, Rupertus in Daniel. 2, aliique; de eadem vero dignitate, poteſtateque a Chriſto D. in Rom. Pontificem, & Epiſcopos transferenda intelligere pariter non ambegerunt, ex Græcis S. Ignatius in epiſt. ad Magneſ. n. 6, S. Irenæus lib. 5. adv. Hær. cap. 26, Auctor Conſtit. Apoſtol. lib. 5. cap. 20, S. Joh. Chryſoſtomus hom. 10. in Matth., Baſilius Seleuc. Orat. 1. de Incarn., Anaſtaſius Synaita lib. 9. Anagog. in Hexam., S. Iſidorus Peluſ. lib. 1. epiſt. 218, Philo Carpatius in 1. Cantic., &c., ex Latinis vero Tertullianus loc. cit., S. Hieronymus in Iſa. cap. 2, S. Auguſtinus in Pſal. 98, & tract. 9. in Joh., S. Felix IV. in epiſt. ad Epiſcopos; S. Gregorius M. lib. 6. ep. ad Eulogium Alex., Julianus Pomerius lib. 1. contra Judæos, Hadrianus 1. in Apolog. pro Synodo VII. ad Carolum M., Aymo in Apocalyp. lib. 2. cap. 4, & lib. 7. cap. 21, Anſpertus in Apocal. lib. 4, Guitmundus Averſanus de Corp., & Sang. Chriſti lib. 3, Otto Friſing. lib. 6. cap. 36, Dionyſius Carthuſ. in cit. Daniel. loc., S. Thomas de Regim. Princip. lib. 3. capp. 10, 12, ſeq., Durandus Meld. de Orig. juriſd. ad calcem, Bartholus in Extravag. *Ad reprimendam*, S. Johannes a Capiſtrano de poteſt. Papæ &c.

Cedo nunc mihi explicatiſſima ex Teſtamento novo Teſtimonia, quæ tamen, non ſecus atque prolata hactenus ex veteri Teſtamento eo demum accipi ſenſu velim, ut in Eccleſiam Regiminis Monarchici ratio inducta quidem intelligatur, atque cum Juriſdictione, & Imperio Ordo Epiſcopalis inſtitutus, non quaſi temporali Regum propria, directaque in Regum temporalia poteſtate induta Eccleſia inſuper æſtimari debeat. Quod ſane monere ſacrum mihi fuerat, ne agere fruſtra eorum inſtar ego putarer, qui Sacerdotii dignitatem tueri neſciunt, niſi ſua Regnum exſpolient.

Digitized by Google

lient. Imprimis igitur ex S. Paulo ad Hebr. 7, 11. egregium ſuccurrit illud, quo in unam, eamdemque Chriſti D. perſonam cum Sacerdotio translatum Regnum docet: *Neceſſarium fuit ſecundum ordinem Melchiſedec alium ſurgere Sacerdotem, & non ſecundum ordinem Aaron dici.* Ita nempe iter Synagogam, & Eccleſiam diſcrimen in eo poſitum indicat, quod tam ex Tribu Levi Sacerdotii, quam ex Tribu Juda Regni dignitatem, in eumdem poſtea, quem poſt ſe Eccleſiæ Primatem deſignabat, tranſmittendam, in ſemet adſumere Chriſtus D. voluit, fierique ideo Sacerdos ſecundum ordinem, non ſolius utique Aaron, ſed Melchiſedech, qui Sacerdotio, Regnoque ſimul fuit illuſtris. Atque hæc plane germana S Pauli, aut ego fallor, ſententia Patribus viſa eſt, veluti S Gregorio Nyſſ. hom. de occurſu Dom., S. Joh. Chryſoſtomo in hunc loc., S. Epiphanio hær. 55. de Melchiſ., ac 29. de Nazar., Hilaro Sardenſi heic, S. Hieronymo epiſt. 116. ad Evangelum, Theodoreto in hunc loc., & in Pſal. 119, Theophylacto, Primaſio, Aymoni, ſive Remigio Antiſiod., S. Anſelmo ibid., Hugoni Vict. in hanc epiſt. q. 66, S. Petro Damiani lib. 7. epiſt. 9. ad Henricum III. Imp., Petro Lombardo, S. Bonaventuræ 2. diſt. 25. par. 1. art. 2. q. 3, aliiſque. Neque hinc procul abfuit S. Petrus, qui epiſt. 1. cap. 2, v. 9. de novæ Legis procul dubio ſupra Veterem, cui Exod. 19, 6. neque *Regni Sacerdotalis* denegatum legitur nomen, præſtantia loquens, *Regale Sacerdotium* in Eccleſia inſtitutum adfirmat, ita declarans utramque profecto dignitatem Sacerdotalem, ac Regiam, quæ in Judæorum Republica duas in Tribus diſcretæ erant, in unum, eumdemque Eccleſiæ univerſæ Pontificem, ex quo ceteri deinde inferiorum Eccleſiarum Præſules fierent participes, fuiſſe transfuſam. Quo ſane loquutum ſenſu S. Petrum accipere non dubitarunt Auctor Conſtit. Apoſtol. lib. 2. cap. 25, S. Leo M. in Nat. Apoſtol., & ſerm. 2. de ſua aſſumpt., S. Leo IX. in epiſt. ad Michaelem Cerular., & Leonem Acrid., Johannes VIII. in epiſt. 68. ad Lambertum Comit., Innoc. III. ſerm. de S. Silveſtro, & in expoſit. Pſal. 50, Synodus Aquiſgranenſis ſub Ludovico Pio cap. 4, Dydimus Alex. in hunc S. Petri locum, S. Hieronymus in præcit. epiſt. 116, S. Auguſtinus lib. 17. de Civit. cap. 4, Primaſius in cap. 7. ad Hebr.,

V. Be-

Digitized by Google

V. Beda , Œcumenius , Haymo in 1. Petri cap. 2 , Petrus Bleſenſis ſerm. 5. habito in Synodo ad Sacerdotes , S. Bernardus epiſt. 40. ad Conradum Imp. , S. Thomas de Regim. Princip. lib. 1. cap. 14 , S. Bonaventura in 4. diſt. 24. dub. 4 , Riccardus de Mediavilla in 4. diſt. 24. art. 1. q. 1 , aliique de Schola Theologi illuſtres. Conferunt ad hæc confirmanda, quæ pariter habet S. Johannes in Apocalyp. cap. 1 , v. 6 , & cap. 5 , v. 10 , ubi Eccleſiam a Chriſto D. & Regno , & Sacerdotio inſignitam prædicat , quæque plane de Sacerdotali , Regalique poteſtate in Eccleſiam translata intelligunt Scriptores Eccleſiaſtici paſſim in hunc locum, Victorinus , Primaſius , Beda , Anſelmus , Anſpertus , Rupertus &c. Quæ omnia eò demum collineant , ut oſtendant eo potiri , Chriſti D. beneficio , Eccleſiam imperio , quo & Imperiali dignitate præſtet , & ab Imperiali poteſtate non dependeat . Atque hunc quidem Eccleſiæ Principatum ſupra Regalem extollere , veroſque Principes agnoſcere Eccleſiæ Præſules haud ambegere SS. Patres , in quibus S. Ignatius M. in epiſt. ad Trallian. n. 3 , ſic habet : ὁμοίως πάντες ἐντρεπέσθωσαν τον ἐπίσκοπον ὄντα υἱὸν τοῦ πατρός : *Cuncti ſimiliter revereantur Epiſcopum , ut eum , qui eſt figura Patris* , Divini nempe ; & in epiſt. ad Smyrn. n. 8. πάντες τῷ ἐπισκόπῳ ἀκολουθεῖτε , ὡς Ἰησοῦς Χριστὸς τῷ πατρί : *Omnes Epiſcopum ſequimini , ut Jeſus Chriſtus Patrem* . Quorum ſimillima referunt S. Joh. Damaſcenus in Parall. lib. 2. cap. 25 , & Antiochus hom. 124 : quibuſque eam ineſſe vim exiſtimat Voſſius in Not. , ut nihil infra Deum ſit , cui magis , quam Epiſcopo ſit obediendum . Unde non erat , cur in Not. ad cit. locum ad Trall. acerbe adeo commoveretur in Interpolatorem S. Ignatii , quod ſcripſerit : *Quid aliud eſt Epiſcopus , quam is , qui omni Principatu , & poteſtate ſuperior eſt ?* Nam juxta S. Ignatium Epiſcopo ſummam deberi & obedientiam , & obſervantiam , velut ei , qui Dei , & Chriſti refert imaginem , Dei ob Principatum , Chriſti ob Sacerdotium obſervat Hugo Menardus in Not. ad S. Barnabæ epiſt. n. 29. Sed enim quæ in Interpolatore S. Ignatii reprehendit Voſſius , explicitiſſima reperiet in Auctore Conſtit. Apoſtol. , qui lib. 2. cap. 11. Epiſcopum alloquens hæc habet : ὡς

Θεοῦ

Θεῦ τύπον ἔχων ἐν ἀνθρώποις, τῷ πάντον ἄρχειν ἀνθρώπων, ἱερεῶν, βασιλέων, ἀρχόντον, πατέρων, υἱῶν, διδασκάλων &c., *Epiſcope inter homines figuram obtines Dei, præſidendo cunctis mortalibus, Sacerdotibus, Regibus, Principibus, Patribus, Filiis, Doctoribus &c.* Similibus abundat phraſibus capp. 20, 25, 26. Ὁ ἐπίσκοπος .... οὗτος ἄρχων καὶ ἡγούμενος ὑμῶν, οὗτος βασιλεὺς καὶ δυνάστης: *Qui Epiſcopus eſt, hic Princeps, & Dux veſter, hic veſter Rex, & Dynaſtes*. Cap. 30, & 34, ubi ea ratione Sacerdotium Regno præſtare ſcribit, qua corpore præſtat anima: qua etiam ſimilitudine uſus legitur S. Joh. Chryſoſtomus hom. 4. de verb. Iſa., lib. 3. de Sacerd. cap. 1, & hom. 15, in epiſt. 2. ad Corinth.; ac parem ante ipſos adhibuiſſe Philo Judæus habetur in Legat. ad Cajum, quo loci tanto ſupra Regnum extolli Pontificatum ait, quanto Deus, ac Divina hominibus, ac humanis excellunt. Unde injuſtam ferri a Balſamone ad Can. 7. Trullan. cenſuram in eos, qui Eccleſiaſticas dignitates Imperatoriis anteferunt, obſervat Cotelerius in Not. ad cap. 34. n. 11. Inerat hæc ipſa de poteſtate Epiſcopali Civili nulla inferiori perſuaſio S. Juſtino, qui Apolog. 1. n. 97. non altero illos nomine donat, quam προεστῶτων, *Præſidum*, Pſeudo-Areopagitæ, qui epiſt. 7. ad Demophilum hoc Epiſcopatum eximio exornat titulo: ἡ τῶν ἱερῶν ἁγία ταξιαρχία, *Sacrorum Sacer Ordinis Principatus*, S. Irenæo, qui lib. 4. cap. 26. ex Iſaiæ cap 60, v. 17. juxta verſ. LXX. *Principes* appellandi eos occaſionem arripuit, & S. Cyprianus, qui epiſt. 55, 65, & 69. ad Exod. 22, 28, & Act. 23, 5. reſpiciens *Principum* nomen Epiſcopis aptat. Quo perinde nomine, locoque eorumdem habere dignitatem, auctoritatemque non dubitarunt Origenes hom. 11. in Exod., & hom. 22. in Numer., S. Hilarius in Pſalm. 67. n. 14 pulcre ſuam in rem trahens locum ex 1. Corinth. 4, 8, S. Baſilius M. in cap. 13. Iſaiæ; S. Gregorius Nazian. Orat. 20. n. 50, & 58, ubi Epiſcopis ἐξουσίαν, καὶ δυναστείαν Juriſdictionem veluti Regiam, & coercitivam attribuit, & S. Ambroſius epiſt 13. ad Valentinianum, & in Pſalm. 77. ex Græco *Epiſcopus*, Latinum *Superinſpectorem* faciens: quæ derivatio perinde accepta fuit Liciniano Epiſcopo Conc. Hiſp. T. 2. p. 427, Sidonio

Digitized by Google

lib. 6. ep. 1, & lib. 9. ep. 3, Caſſiodoro in Pſalm. 108. v. 6., S. Gregorio M. lib. 11. epiſt. 42, & S. Iſidoro Hiſpal. Origin. lib. 7. cap. 12. Nec altero ab hoc Regum, ac Principum nomine independentem a Principali, iſtaque præſtantiorem Epiſcoporum auctoritatem deſignandam ſibi ſumpſere S. Epiphanius hær. 29. n. 3, ſeq., S. Hieronymus in Pſalm. 2. v. 10, S. Auguſtinus in Pſalm. 126, *Ideo altior*, inquiens, *locus poſitus eſt Epiſcopis, ut ipſi ſuperintendant &c.*, Hilarus Diac. in 1. Corinth. 1., & ad Epheſ. cap. 4, Arnobius in Pſalm. 137. v. 4, S. Iſidorus Peluſ. lib. 2. epiſt. 125. ad Theodoſium Presbyt., Ruſticus Diac. adv. Acephalos, S. Leo M. epiſt. 87, in edit. Queſn. 1, Baller. 12. cap. 1, relatus a Gratiano Can. 25. *Principatus* 1. Q. 1, & S. Cyrillus Alex. in Oſeæ cap. 9. Epiſcopos σκοποὺς nominatos obſervans, τοὺς τῶν λαῶν προεςηκότας, ὑψοῦ τε ἠρμένους, διάσημον, *Præſides Populorum, & in ſublimi dignitatum gradu collocatos*. Conferendus & Goffridus Vindocin. in Opuſc. 2, & 4, quo loci Epiſcopum denominare Imperatorem, Principem, & Regem Eccleſiæ, velut eum, qui Divino jure Regibus, Principibus, ac Imperatoribus dominatur, haud reformidat. Mitto alios pleroſque, a quibus Monarchica denominatio, & auctoritas Epiſcopis paſſim tributa legitur, qua de re Caſaubonus Exercit. 15. cap. 11, & Cotelerius in Not. 1. ad Conſtit. Apoſtol. lib. 2. cap. 11.

Tam igitur nihil hac in re aut novi, aut noſtri attulimus, quam minus notum ex Scripturis patefaciendum adſumpſimus, quodque Patribus acceptum ſemper probare e religione noſtra eſſe duximus: quorum auctoritatem, quamvis heterodoxi flocci, naucique facere non reformident, nemo tamen, opinor, frugi, ſanique conſilii vir erit, qui eam Eraſto, Grotio, Hennigeſio &c. anteponendam non facile adſentiatur. Ratum itaque, fixumque ſtat hanc fuiſſe Romanis imprimis Pontificibus arcte impreſſam animis de Eccleſiaſtica a Laica independente poteſtate, ſupra Laicamque præſtante ſententiam. Nempe Liberio, qui epiſt. 2. Conſtantium Imp. longius a rerum Sacrarum, quæ ſui non erant juris, cognitione abeſſe jubebat. Qua perinde fortitudine induti Oſius Cord., Lucifer Calar., S. Euſebius, S. Hilarius, S. Athanaſius &c. in faciem ipſi obſiſtere non extimuere. S. Felici III.,

III. , qui epiſt. 9. Zenonem Imp. edocebat Chriſti Sacerdotibus Regiam ſubmittere volontatem , quæque ſibi expedirent ad ſalutem , ex ipſorum ore diſcere : *Certum eſt*, inquiens , *hoc rebus veſtris eſſe ſalutare , ut quum in cauſſis Dei agitur , juxta ipſius conſtitutum , Regiam voluntatem Sacerdotibus Chriſti ſtudeatis ſubdere , non præferre , & ſacroſancta per eorum Præſules diſcere potius , quam docere , Eccleſiæ formam ſequi , non huic humanitus ſequenda jura præfigere , nec ejus ſanctionibus velle dominari , cui Deus voluit Clementiam tuam piæ devotionis colla ſubmittere* . Ex quibus , aliiſque ſimilibus , quæ olim S. Gelaſio tributa , eidem in Suppl. Acac. To. 6. Concil. Lab. edit. Ven. reſtituit Ill. Maffejus , inſignis Baſnagii ſplendido cum mendacio conjuncta retunditur temeritas ad an. 482. §. 5. effutientis Zenoni Imp. fas fuiſſe Johannem cognomento Talajam Alex. Patriarcham ob crimen cum naturæ , Civiliſque poteſtatis legibus pugnans , perjurii nempe cauſſa , in exſilium pellere , nefas e contra Patriarchæ ad Rom. Pontificem appellare . S. Gelaſio , qui epiſt. 4. Anaſtaſio Imp. obligationem ingerere ſtudebat obediendi Sacerdotibus, velut iis , a quorum judicio ſe pendere cognoſceret . Cujus egregiam mutuati deinde leguntur ſententiam Patres Synodi Troslejanæ Can. 2 , & Pariſienſis ſub Ludovico , & Lothario lib. 1. cap. 6 , S. Symmachus epiſt. 4. Apolog. ad eumdem Imperat. tanto a Pontificia Imperatoriam diſtare dignitatem oſtendens , quanto rebus Imperator humanis , Pontifex Divinis præeſſe dignoſcitur , S. Nicolaus I. epiſt. 7. ad Michaelem Imp. relata Can. 8. *Quoniam* diſt. 10 ; S. Gregorius VII. lib. 8. epiſt. 28 , Ivo Carnot., & Gratianus Can. 10. *Duo ſunt* diſt. 96 : ut mirari valde ſubeat , quid cauſſæ fuerit, cur projecti vir pudoris Petrus Jannonus Hiſt. Regn. Neap. lib. 1. cap. ult. hoc S. Gelaſii loco, inſigni non abſque temeritate, ac mendacio, ad ſupremum Regis jus adſtruendum abuti non erubuerit . In hæc ipſa ingreſſus veſtigia S. Hormiſdas , in epiſt. 2. ad Monachos ſecundæ Syriæ , quæ refertur Act. 5. Synodi Conſtantinopolitanæ ſub Menna , ſuperhumanam prædicat Eccleſiæ poteſtatem , quam nec impune laicis Principibus invadere liceat . Cui paria regerentes S. Agapetus in epiſt. 6 ad Juſtinianum apud Baronium ad an. 535. n. 31 , & S. Gregorius II. in ep. 1. ad Leo-

S 2 nem

nem Iſaur. memores illos eſſe jubebant, *S. Eccleſiæ Dogmata non Imperatorum eſſe, ſed Pontificum*, ideoque ab iis, veluti Divinis ſcirent religioſe ſibi abſtinendum. Nec a dogmatibus dumtaxat, ſed & ab Eccleſiarum diſpoſitionibus, & a Sacrorum Magiſtratuum electionibus abſtinendum eiſdem inculcant, prior ille quidem in allocut. ad Juſtin., poſterior iſte vero in epiſt. 2. ad eumdem Iſaur. Quod ipſum de SS. Eccleſiis a Principum jure prorſus liberis docere non deſtiterunt Auctor Conſt. Apoſtol. lib. 2. cap. 57, ſeq., Euſebius lib. 6. hiſt. Eccl. cap. 25. edit. Cacciari, S. Joh. Chryſoſtomus Orat. de S. Babyla, hom. 83. in Matth., & hom. 8. in Acta Apoſt., S. Ambroſius in epiſt. ad Marcellinam Soror., & apud Theodoretum lib. 5. cap. 17, ac Sozomenum lib. 7. cap. 24, S. Iſidorus Peluſ. lib. 1. epiſt. 28. ad Euſebium, &c., quibus adſentiri Theodoſius Imp. in Epheſina Synodo cap. 21. religioni habuit. Sed hoc de argumento fuſius Art. 4. De nullo præterea in Sacris electionibus Principum jure auctores locupletes accedunt Compilator Apoſtol. Canon. Can. 30, in verſ. Græca Can 31, quo Canone S. Athanaſius in epiſt. ad Solitar. vitam agent. Gregorii in Alexandrinam Eccleſiam intruſionem ſuggillavit, quod Imperatoris ope ea fuiſſet peracta; Patres Synodi Romanæ II. ſub S. Symmacho Can. 3, Nicænæ II Can. 3, Moguntinæ ſub Carolo M. Can. 29, Cabilonenſis Can. 42, Turonenſis Can. 15, Arelatenſis ſub eodem Can 4, S. Nicolaus I. in citat. epiſt. ad Michaelem, Moguntina Synodus ſub Rabano Can. 12, altera ſub Arnulpho Can. 5, Holonienſis cap. 3, & apud Meldenſem an. 845. Can. 10, Wormatienſis Can. 57, Conſtantinopolitana IV. gener. VIII. Can. 2, & 22, Nicolaus II. in Synodo Romana 113. Epiſcop. Can. 6, S. Gregorius VII. in Romanis Synodis an. 6. capp. 2, & 3, & an. 7. capp. 1, & 2, Pictavienſis an. 1078. Can. 1, alteraque an. 1100. Can. 3, Victor III. in Beneventana Can. 1, & 2, Urbanus II. in Melphitana Can. 8, & Claromontana Can. 15, Paſchalis II. in epiſt. 24. ad Guidonem Vienn., aliiſque paſſim ad S. Anſelmum Cantuar., & ad Henricum cum Imper. Germ., tum Angliæ Regem, nec non in Synodis Romanis 1102, 1104, 1110, 1111, & 1116, Beneventanæ 1, 2, 3, Guaſtallenſis cap. 2, Trecenſis, Londinenſis II, & III, Vienenſis,

ſis, Anſana ſub Paſchali II, Calliſtus II. in Remenſi Synodo Can. 2, & in Lateranenſi I. Can. 4, & 14, Londinenſis ſub Honorio II. cap 4, Innocentius II. in Remenſi Can. 7, & in Lateranenſi II. Can. 10, & 25, Alexander III. in epiſt. cum ad Henricum II. Angl. Regem, tum ad S. Thomam Cantuar., alioſque Epiſcopos Angl., atque in Concilio Lateranenſi III. cap. 14, Synodus Diocliênſis in Dalmatia an: 1199. cap. 8, Avenionenſis an. 1209. Can 8, Palentina an. 1129. cap. 10, Innocentius III. in Lateranenſi IV. cap. 25, ſive cap. 43. *Quiſquis* Decret. lib. 1. tit. 1. *De Elect.*, &c. De his proinde, horumque ſimilibus diſſerens Petrus de Marca lib. 2 Conc. cap. 10. *Non indigent*, inquit, *ea Decreta imperio Principis, ut Chriſtianos conſtringant, quum juri Divino nitantur, quod ceteris omnibus præcellit*. Quo perinde jure Laica poteſtate longe Eccleſiaſticam excellere conſequens eſt.. Confer, qui præterea Eccleſiaſticam poteſtatem eo loco ponunt, quo a Laica non dependeat, quin potius ei dominetur, S. Nicolaum I. in epiſt. ad Michaelem, & Ludovicum Imp., Johannem VIII. in Can. 11. *Si Imperator* diſt. 96, ſi tamen hic Canon ſuppoſitionis morbo non laborat, de quo Berardus in Grat. Emend. Tom. 2. par. 2. cap. 78. p. 357, Stephanum VI. in epiſt. ad Baſilium Imperat., Alexandrum II. in epiſt. ad Belam Hungariæ Regem apud Ughellum To. 2. in Append. ad Epiſcopos Narn., S. Gregorium VII. lib. 2. epiſt. 75. ad Suenium Daniæ Regem, ubi Rom. Pontifici integram adſerit poteſtatem corripiendi, prout oporteat, Reges, eiſque leges, ut fuerit opus, diſciplinæ præſcribendi, & Innocentium III. cap 6. *Solitæ* Decret. lib. 1. tit. 33. *De Major*, *& Obed.*, ubi deterrimo ab errore Conſtantinum Imp. Sacerdotium Imperio ſubeſſe contendentem revocare multis, validiſque inſtituit..

Neque hanc ſane Pontificum docendi, agendique rationem ullatenus ſuſpectam haberi ſinit concors, & unanimis SS. Patrum in eamdem conſpirantium cohors, quibus inviſa res ſemper accidit, ut Laici Judices aut ſe Sacerdotibus præferre, aut Sacris inferre ſe ſe tentarent.. Ex Græcis ergo S. Ignatius Martyr in epiſt. ad Epheſios cap. 2. Epiſcopo ſubjectos omnes ex Dei juſſu eſſe debere docet, ὑποτασσόμενοι τῷ ἐπισκόπῳ &c., quod repetit in epiſt. ad Magneſ. cap. 3, in epiſt. ad Trall. cap. 2. Epiſcopo ſubeſſe jubens,

bens, veluti Jeſu Chriſto, τῷ ἐπισκόπῳ ὑποτάσσεσθε ὡς Ἰησοῦ Χριστῷ, in epiſt. ad Symrn. capp. 8, ſeq. omnes Epiſcopum ſequi, ſicuti Jeſus Chriſtus Patrem, honoreque proſequi, ſi a Deo honorari ament, præcipiens, & in epiſt. ad S. Polycarp. capp. 5, ſeq. Epiſcopo majorem eſse neminem, attendere omnes oportere ſubjungit. Quo in pretio Sacerdotes, & Epiſcopi habiti ab Auctore Conſt. Apoſt. fuerint, paullo ſuperius attigimus, abundeque patet ex lib. 2. cap. 34, ubi de illis ſic loquitur: Τούτους ἄρχοντας ὑμῶν, καὶ βασιλεῖς ἡγεῖσθαι νομίζετε &c. *Hos Principum, ac Regum loco vobis præeſſe exiſtimate* &c., & paullo poſt ſic pergit: Τὸν ἐπίσκοπον στέργειν ὀφείλετε ὡς πατέρα, φοβεῖσθαι ὡς βασιλέα, τιμᾷν ὡς κύριον, *Epiſcopum diligere ut Patrem debetis, vereri ut Regem, honorare ut Dominum*: Quæ immerito ſane reprehendere ibid. in Not. 8. Clericus non erubuit, ſiquidem in ea pares ſententia Patres ſtetiſſe alios ignorare nequibat. Et certe nonniſi hac Apoſtolico Can. 30. ſuffulta de Eccleſiaſtica loco ſupra laicam quamlibet poſita auctoritate, dignitateque perſuaſione ductus S. Athanaſius in epiſt. ad Solitar. Conſtantio Imp. ingenti vertit crimini, quod judicium in Synodo ſibi uſurpare attentaverit: *Quando, inquiens, a condito ævo auditum eſt, quod judicium Eccleſiæ auctoritatem ſuam ab Imperatore accepit? Aut quando unquam hoc pro judicio agnitum eſt?* Pergit deinde narrare plurimas habitas Synodos, quin in earum ulla deſiderata Principis fuerit ſententia, S. Pauli accerſens inſuper exemplum, qui complures etſi in Cæſaris domo amicos haberet, eorum nullum in ferendis judiciis conſortem uſquam adhibuit. Haud abſimili animi confidentia, ut de Liberio, ac Lucifero Calar., de SS. Euſebio Verc., & Hilario Pict., de Oſio Cord. &c. taceam, Leontius Tripolis Lydiæ Epiſcopus, uti refert Suidas, ceteros Epiſcopos Conſtantio Imp. applaudentes, eumque inter Sacerdotes ſedentem conſpiciens, tum illos libere a tanta dementia, cum hunc a tanta deterruit temeritate, Eccleſiaſtica judicia ad ſolos pertinere Sacerdotes oſtendens: *Miror, inquit, qui fiat, ut quum aliis curandis diſtinearis, alia tractes! Quum enim rei militari, & civilibus negotiis præſis, tamen Epiſcopis ea præſcribis, quæ ad ſolos pertinent Epiſcopos*. Tantum abſuit quoque, ut tam S. Baſilius, quam S. Gre-

S. Gregorius Nazian. Imperiali ſe poteſtati ſubjectos agnoverint, ut ſe potius illi confidentiſſime prætulerint, ille quidem, dum Modeſto Valentis Præfecto, ſuam, & Imperatoris gratiam, ſocietatemque magnifacienti repoſuit, in eorum ſe illos poſuiſſe numerum, quibus ipſe præſcribere, imperareque ſoleret, τῶν ὑφ' ἡμᾶν τεταγμένων: *Ut alios ex his, qui nobis ſubjecti ſunt*, digno ideo mactatus elogio a S. Gregorio Naz. Orat. 20. n. 74, iſte vero dum Orat. 17. n. 13, ſeqq. Principes, ac Præfectos his alloquebatur verbis: *Vos quoque imperio meo, ac throno lex Chriſti ſubjicit. Imperium enim nos quoque gerimus, addo etiam præſtantius, ac perfectius: Niſi vero æquum eſt Spiritum carni faſces ſubmittere, & Cæleſtia terrenis cedere*: dignus, qui & conferatur Orat. 9. ad Julianum Tributorum Exæquatorem n. 28, & 42. Quorum in perſuaſionem ingreſſi pariter SS. Epiphanius, & Joh. Chryſoſtomus ad Eccleſiaſtici officii partes implendas, Laicoſque in officio, propriique intra limites juris continendos expedire, ac probe conferre experimento didicerant, ut quatenus utraque haberi poteſtas, unaque præſtare alteri debeat, utrinque cognoſcerentur. Hinc prior ille Hær. 29. perpetuus eſt in docendo e veteri Synagoga & Regiam David, & Sacerdotalem Aaron dignitatem in Chriſtianam confluxiſſe Eccleſiam, poſterior hic vero ultra progreſſus Reges etiam Diaconis ſubjectos eſſe docet, hæc Diacono ſuo hom. 83. in Matth. mandans: *Si Dux quiſpiam, ſi Conſul, ſi is, qui Diademate ornatur, indigne accedat* (ad Euchariſtiam) *cohibe, & coerce: majorem tu illo habes poteſtatem*. Sacerdotis multo magis ſupra Regalem extollendi dignitatem hom. 5. in cap. 6. Iſaiæ rationem accipit tam ex rebus Divinis, quas adminiſtrat, quam ex poteſtate adminiſtrandi Divinitus accepta, ideſt ex officio mediatoris Deum inter, & homines: *Ideo*, inquiens, *Deus ipſum Regale caput Sacerdotis manibus ſubjecit, nos erudiens, quod hic Princeps eſt illo major*. De propria vero loco longe ſuperiori poſita poteſtate loquens hom. 15. in epiſt. 2. ad Corinth., recitatis verbis illis: *Obedite Præpoſitis veſtris &c.* ſubjungit, eadem hoc veluti gloſſemate illuſtrans: *Hoc imperium tanto Civili excellentius eſt, quanto Cælum terra; imo etiam multo præſtantius*: quod ex comparatione poteſtatis utriuſque confirmat. Similia mul-

multa habet lib. 3. de Sacerd. cap. 5, ſer. 50. de utilit. lect. S. Script., & Apoſtolatus dignitate, nec non de laud. S. Babylæ, quem facto præclare docuiſse memorat, qualiter Sacerdotes *Regum principatui præeſſe oporteat*. Cui perſimile Eulogii Presbyteri exemplum ſuppeditat Theodoretus hiſt. Eccl. lib. 4. cap. 16. Is nempe imperanti Præfecto, ut Imperatoris Valentis Religio una, eademque ei eſſet, & cum Arianis Sacrorum conſortio conjungeretur, in hæc ſtrenue reſpondit verba: *Nunquid ille una cum Imperio Sacerdotium adeptus eſt?* Quaſi diceret Religionis res unam penes Eccleſiam integre ſtare, ideoque propriæ extra limites poteſtatis Imperatorem egredi, dum ſe illis ingerere ſuſcipit. Pari eccleſiaſtica magnanimitate Oeniander Epiſcopus apud Cedrenum fertur Anaſtaſii Imp. prehenſa veſte graviſſimis hiſce ejus caſtigaviſse faſtum, quo in Eccleſiæ negotia irrumpere non deſiſtebat: *Hæc chlamys nequaquam te poſt mortem comitabitur. Miſſam fac Eccleſiam, ſatis tibi ſit, quod Imperator es; Antiſtites Eccleſiæ noli vexare*. Pulcra ſub altera denique animæ, & corporis aſſumpta ſpecie poteſtatis Eccleſiaſticæ ſupra Civilem præſtantiam exprimunt SS. Iſidorus Peluſ. lib. 3. epiſt. 249. ad homonymum, & Nilus apud Damaſcenum lib. 2. Parall. cap. 21: *Tanto ſublimius eſſe Regno Sacerdotium* aſserentes, *quanto ſpiritus eſt carne præſtantior*. Atque horum perinde ſimilia qui paſſim habent, videndi S. Maximus Abb. in ſuis Actis, S. Theodorus Studites in vita S. Nicetæ, S. Johannes Damaſc. Orat. 1, & 2. de Imag., Theophanes in epiſt. de præſtantia Sacerd., Procopius Gazæus in cap. 9. Iſaiæ &c.

Atque hanc quidem Græcorum Patrum de Sacerdotali poteſtate ſententiam magno profecto Latinorum numero juvant ſuffragia, quibus adſtipulari perinde nolle, præfracti ſit ingenii, bonam ad frugem indeflexi. Sed enim hos perſequi ad unum omnes nec otium, nec animus eſt, ut qui, etſi poſsem, ac vellem, faſtidium inde lectori vel liberaliori adveniendum, ex re veluti tritiſſima, haud ignorem. Jamdiu ſcitum itaque quanta, & quam Epiſcopo digna fortitudine Lucifer Calar. lib. 1, & Oſius Cord. apud S. Athan. epiſt. ad Solit. Conſtantium Imp. ab Eccleſiæ juribus, & Epiſcoporum judiciis graviſſima ea propoſita ſententia ab-

abſterrere inſtituerint, quod res Eccleſiæ, ſuperioris utpote ordinis, ad laici Judicis cognitionem non pertinent; & quod Epiſcopi, ſiquidem eorum ſtatutis obedire Imperatores ipſi jubentur, poteſtate Laicis quibuſque præſtant, tantum abſit, ut cuipiam inferiores ſint. Qua etiam præditi conſtantia SS. Euſebius Vercell., & Hilarius Pict. lib. 1. n. 1. eumdem Imperatorem monitum voluere, ut tam ipſe ab Eccleſiæ negotiis religioſe abſtineret, quam ab eorumdem cognitione Judices ſuppedaneos arceret: *Provideat*, inquiens, *& decernat Clementia tua, ut omnes ubique Judices ... a religioſa ſe obſervantia abſtineant, neque poſthac præſumant, atque uſurpent, & putent ſe cauſſas cognoſcere Clericorum.* Cujuſmodi quoque juſti poteſtatis utriuſque confines eſsent, apprime, ſi quis alter, perſpectos habuit S. Ambroſius, exploratamque, quæ unius præ altera præſtantia eſset. Igitur in epiſt. 32. ad Valentin. ex Scriptura, & Traditione probat in cauſſis fidei *Epiſcopos ſolere de Imperatoribus judicare*; & Chriſtianum Imperatorem Eccleſiæ filium eſse, non dominum, intra Eccleſiam, non ſupra Eccleſiam, Eccleſiæ ſubeſse, non præeſse frequens affirmat in epiſt. ad Marcellinam Soror., & in ſer. adv. Auxentium: *Quid honorificentius, quam ut Imperator Eccleſiæ filius dicatur* &c. *Imperator intra Eccleſiam, non ſupra Eccleſiam eſt* &c. Pulcherrimam inde poteſtatis utriuſque ſpeciem exprimit lib. 2. de dignit. Sacerd. cap. 2, Sacræ nempe ſub auro, Laicæ ſub plumbo, hanc ideo illa longe inferiorem rite conficiens. Quam perinde ſimilitudinem propriam feciſse legitur S. Gregorius VII. lib. 4. epiſt. 2. ad Herimannum Metenſ. edit. Hard. Videndæ præterea ejuſdem S. Doctoris epiſtolæ 17, & 21. nov. edit. ad Valentinianum II, & epiſt. 40, ſeq., quæ eodem ſpiritu refertæ ſunt. Idem propterea in Concilio Aquilejenſi (quod opus a Vigilio Tapſenſi confictum arbitratus Chiffletius in Vindic. Oper. Vigilii refellitur ab Hermantio in vita S. Ambroſii lib. 3. cap. 3.) Palladium Arianarum partium Epiſcopum eo præterea nomine damnandum dixit, quod ſua in cauſſa Laicos etiam Judices deſideraſset: *Quoniam & in hoc ipſo damnandus eſt, quod Laicorum expectat ſententiam: quum magis de Laicis Sacerdotes debeant judicare.* Ingens nefas igitur erat, quod a Laicis id genus judicii arriperetur, S. Martini Turon.

Digitized by Google

ron. quoque ſententia, qui apud Sulpitium lib. 2. Sac. hiſt. Maximo Tyranno dixiſse olim fertur: *Novum eſſe, & inauditum nefas, quod cauſſam Eccleſiæ Judex Sæculi judicaret*. Facit & huc inſigne Eccleſiaſticæ fortitudinis exemplum, quo Provinciæ Byzacenæ Epiſcopi in Synodo congregati an. 504. Traſamundo Vandalorum Regi, animo Eccleſiam abolendi, defunctis Epiſcopis alios ſuperordinari prohibenti, adverſa obſiſtere fronte non pertimuere. Documentis his, exemplisque inſtructi, animatique ſequioris ætatis Epiſcopi, Scriptoreſque, Eccleſiaſticæ poteſtatis acerrimos ſe præbere vindices, aſſertoreſque non deſtitere. Atque hac utique poteſtate imprimis induti monita, & mandata caritate, auctoritateque plena Regibus paſſim dediſſe leguntur Epiſcopi in Synodis Pariſienſi VI. an. 829. par 2. cap. 13, apud Theodonis Villam an. 844. Can. 2, 6, &c., Vernenſi II. eodem an. Can. 1, ſeqq., Meldenſi an. 845. Can. 8, 9, & duobus ſeqq., Cariſiaca an, 858. cap. 11, 15. &c., apud S. Macram an. 881. Can. 8, Moguntina an. 888. Can. 2, ſeq., Troslejana an. 909. Can. 2, ſeq. &c. Quanta dignitate, poteſtateque apud Gallos polleret, atque pollebat quammaxima plane, Agobardus Lugdun. totus in id incubuiſſe legitur in Opuſc. de Comparat. Regim. Eccleſ., & Polit. Ludovico Pio dicato, ut oſtenderet, quatenus Eccleſiæ dignitas, ac poteſtas Imperii Majeſtate præfulgeat, ideoque Imperatori, velut obſervat Franciſcus Pagius, concordiam Regni redintegrandam ſuaderet ex legibus præſcribendis a Gregorio IV. P. M., quem Lotharianæ conjurationis fautorem temere, falſoque putabat, hæc inter alia Ludovico ipſi objicere non reformidans: *Neque ignorare debueratis majus eſſe regimen animarum, quod eſt Pontificale, quam Imperiale, quod eſt temporale*. Viden hinc vero obiter, ut Auctores M. Bibl. Eccleſ. Tom. 1. p. 148. perperam dixerint: *De Papa in Agobardo nihil*! Ut ut eſſet autem erga Pontifices MM. animo minus recte comparatus Hincmarus Rem., non adeo deſipuerat attamen, ut communia cum Pontificibus Epiſcopatus jura ultro prodere voluerit. Ideo in epiſt. 4. ad Galliar. Epiſcopos poſtquam adfirmaſſet Chriſtum D. Sacerdotem, ſimulque Regem fuiſſe, ſuamque S. Gelaſii in epiſt. ad Anaſtaſium Imp. ſententiam feciſſet, *Tanto*, pergit, *eſt dignitas Ponti-*

tificum major, quam Regum, quia Reges in culmen Regium ſacrantur a Pontificibus, Pontifices autem a Regibus conſecrari non poſſunt &c. Infirmior hæc quidem ratio, qua tamen idemmet longe firmiora ex S. Leone M. epiſt. 54. ad Marcianum, ex S. Gelaſio epiſt. cit. ad Anaſtaſium, atque ex LL. Valentiniani, Theodoſii, & Arcadii congeſſit deinde in Epiſt. Caroli Calvi nomine ad Hadrianum II. exarata, & in Opuſc. 6. cap. 33, ſeq. Sinceriori veritatis amore Oddo Cantuar. Archiep. in ſuis Eccleſ. Conſtit. cap. 2. Reges, ac Principes de obedientia Epiſcopis impendenda graviſſimis admonendos verbis adorſus legitur. Ad hæc duobus apud Evangeliſtas gladiis poteſtatem utramque Sacerdotalem, ac Regiam comparandam duxit S. Hildebertus Cænom. in epiſt. 40. ad Herlonem: quomodo etiam fecit S. Anſelmus Cant. in Matth. cap. 27; cujus præterea, non ſecus atque S. Thomæ Cant. itidem Archipræſ., cujus etiam inter alias legenda epiſt. 65. lib. 1. ad Henricum Angl. Regem, hac in re eximium fortitudinis Eccleſiaſticæ Laicas ideſt adverſus Poteſtates exemplum perſpectum adeo, exploratumque cunctis, ut iterum producere non opus ſit. Non prætereunda tamen egregia Sacerdotalis pectoris magnanimitas, qua indutus Johannes Cantuar. item Antiſtes epiſtola ad Regem Eduardum e Synodo Lambethenſi an. 1281. exarata apud Harduinum Tom. 7. p. 875. eumdem de obedientia decretis Pontificum, Conciliorum ſtatutis, ac legibus Patrum a Regibus etiam præſtanda liquidis ex Deuter. 17, Matth. 16, & 18, ac Luc. 10 documentis admonitum voluit. Nec minus expreſſa Arnulphi Lexov. in epiſt. 68. ad Alexandrum III. P. M. ſententia eſt, hiſce concepta verbis: *Dignitas Eccleſiaſtica Regiam provehit, & Regalis dignitas Eccleſiaſticam conſervare potius conſuevit, quam tollere libertatem* &c. Cujus perinde vindicem ſe præſtitit acerrimum in Concilio Turonenſi an. 1163. Sermone habito, quo Friderici Ænobarbi audaciam, qua Principatui ſpirituali Eccleſiæ laicum præferre attentabat, perſtringens, *Utinam*, inquiebat, *humilietur ſub potenti manu Dei, & Principatum Eccleſiæ ſuo præeſſe Principatui recognoſcat*! Qua vero hic fortitudine Friderico Imp. obſtitit, Henrico Angliæ Regi haud impari ſcripſit epiſt. 52. edit. Jureti Ivo Carnot. *Celſitudinem veſtram*, inquiens, *obſe-*

crando monemus, quatenus .. Regnum terrenum Cæleſti Regno, quod Eccleſiæ commiſſum eſt, ſubditum eſſe debere ſemper cogitetis. Sicut enim ſenſus animalis ſubditus eſſe debet rationi, ita poteſtas terrena ſubdita eſſe debet Eccleſiaſtico regimini &c. Argumento graviori altero de Chriſto D. Rege, ac Sacerdote aſſumpto Lupus Ferrar. epiſt. 81. ad Amulum Lugd. oſtendere inſtituit, qua ratione demum in Eccleſiæ ſubſidium concurrere, eidemque ſubdi Regiam oporteat poteſtatem. Quin & Goffridus Vindoc. Opuſc. 2, & 4. Bibl. PP. Tom. 15. edit. Pariſ. 1644. p. 544, ſeqq., Eccleſiæ Dominum, ac Principem Epiſcopum, qui jure Divino Principibus, ac Regibus dominatur, nuncupare nec hettam dubitavit. *Dominus*, & *Imperator*, ita de Epiſcopi electione loquitur Opuſc. 2. de Ordinat. Epiſcop., *creatur Chriſtianorum*, & Opuſc. 4. de Inveſt. Reg., *Ex jure Divino*, inquit de Epiſcopali auctoritate, *Regibus, & Imperatoribus dominamur* &c. Quam pariter in ſententiam conferre juvabit S. Bernardum epiſt. 183, & 243. ad Conradum Imp., 255. ad Ludovicum Franc. Reg., ac lib. 1. de Conſid. cap. 6, S. Petrum Damian. lib. 7. epiſt. 3. ad Henricum III. Imp., Bertrandum Auguſtod. de Orig., & uſu Juriſd., Hugonem Victor. de Sacram. fid. lib. 2. par. 2. cap. 4, Nicolaum Lyran. in Deut. cap. 17, Joh. Nodinium Ord. Min. in Comment. ad Exod. cap. 5, ubi multis ex Dei Verbo ſcripto, & tradito rem hancce conficit, alioſque plures, quorum locis paginam implere nec otium, nec opus eſt.

Jam vero ſi Epiſcopis ſingularibus ita ſuus in Eccleſia Principatus adſtruitur, qualis, ecaſtor, putas, Romano adſtruendus venit Pontifici? Non alius plane, quam omnino ſupremus, atque omnium quidem ſententia; de qua tamen fuſius Articulo 4. ſeq., ſuo tanquam proprio magis loco. Interea quæ de Eccleſiaſtica poteſtate Laica quacumque longe præſtantiori ab Eccleſiæ Præſulibus hactenus tradita accepimus, ne, quæſo, putet quis ex propriæ cauſſæ præpoſtero affectu ab illis fuiſſe procuſa; ex veritatis enim potius amore prolata vel exinde probantur, quod Laici ipſi Principes, quorum alioquin intererat adeo, in eamdem utroque pede ſententiam deſcenderint. In quibus, ut prætermittantur Aurelianus, & Conſtantinus, de quibus alibi dictum, Theodoſius

doſius

doſius M. *Fas non eſt*, inquit, *ut Divini muneris miniſtri temporalium Poteſtatum ſubdantur arbitrio*. LL. 21,& ult. Cod. Theod. De Epiſcopis, & Cleric. Ingenti Valentiniano I. laudi vertit S. Ambroſius in epiſt. 32, nunc 21. ad Valentinianum II., quod lege lata ſanxiſſet: *In cauſſa fidei, vel Eccleſiaſtici alicujus Ordinis eum judicare debere, qui nec munere impar ſit, nec jure diſſimilis, hoc eſt Sacerdotes de Sacerdotibus*. Quod ita nempe Chriſtiano Imperatore dignam de Sacerdotali poteſtate a Laica libera, eaque ſuperiori infixam animo perſuaſionem geſſerit. Qua ſane perſuaſione ductum Synodorum indictioni ſemet immiſcere illum noluiſſe auctor eſt Sozomenus lib. 6. cap. 7; Cronopium e contra Epiſcopum, qui a Synodo 70. Epiſcoporum ad ipſum provocare fuerat auſus, pœna mulctaſſe pecuniaria in pauperes eroganda legitur L. 20. Cod. Theod. *Quorum appell.* Nec altera plane animo inerat Gratiano religio, qui in epiſt. ad Aquilejenſem Epiſcop. lecta in Synodo Aquilejenſi exortas de rebus Eccleſiaſticis controverſias finiendas ab Epiſcopis fore agnovit, & adfirmavit, nefas, ſi ad inferius Laicum tribunal traherentur. Quamobrem digno ipſum mactavit elogio S. Ambroſius, non ſecus atque ſimilem ob religionis erga Epiſcopos obſervantiam a S. Innocentio I. apud Palladium in vita S. Joh. Chryſoſt. p. 28. laudum præconiis exceptus legitur Honorius Imp., cujus hac de re litteras ad Arcadium legere præſtat apud Coutantium p. 801. e vetuſto Bibl. Vatic. libro Collect. Pontif. Epiſt. deſcriptas. Dignum quoque ſe præſtitit, qui laudibus extolleretur a S. Nicolao I. in epiſt. 8. Collect. Hard. To. 5. p. 172. ad Michaelem Imp (quam perperam Hadriano Papæ tribuit Nicolaus Schatten in Carolo M. vindicato adv. Niſanium lib. 2. cap 3.) Theodoſius Junior ideo, quod in epiſt. ad Synodum Epheſ. inter epiſt. S. Cyrilli Alex. 17, indignum judicaverit, illicitumque Laicos Judices tractatibus immiſceri Eccleſiaſticis, ab ipſorum cognitione longe ſepoſitis. Potius igitur Eccleſiaſticæ poteſtati obedientiæ religioſum dependendum obſequium, quam elato contra ſupercilio obſiſtendum rite ducebat Valentinianus III., a quo ideo Conſtitutione an. 455. edita latam adverſus S. Hilarium Arelat. a S. Leone M. ſententiam executioni demandare Laici Judices juſſi leguntur; quænam

vero

vero hoc in negotio partes eſſent ſuæ , ipſemet explicat , ut refractarii nempe ad obedientiam Pontifici M præſtandam adigerentur . Quo vero ſtudio ab Epiſcopis Pontificem M. obediri curabat, eo ipſe ſe obſequentiſſimum eidem S Leoni præſtitit Marcianus . Qui proinde in Concilio Chalcedonenſi Act. 6 , ut omnem prorſus ambitus ſuſpicionem , in quam de arrogato ſibi in Synodum jure venire potuiſſet, ab ſe amoliretur : *Nos*, inquit , *ad fidem confirmandam , non ad aliquam potentiam exercendam Synodo intereſſe voluimus* . Quis erga S. Johannem I. religioſior Juſtino, quem pronum in terram in Pontifice M. ſupremam revereri dignitatem non dedignatum fuiſſe refert Anaſtaſius Bibl. ? Sed enim idem religionis obſequium S. Agapeto præſtitum a Juſtiniano Sen. , & Conſtantino P. M. a Juſtiniano Jun. tradit idem Bibliothecarius . Quo ferme ſub tempore eo frequentia, quo illuſtria ſuppetunt Græcorum Principum erga Rom. Pontifices venerationis documenta , veluti Pompeii Anaſtaſii Imp. Nepotis erga S. Hormiſdam , ac Theodoriti Lignidenſis erga eumdem . Propriæ quidem extra poteſtatis orbitam excurrere Juſtinianus aliquando viſus eſt , in Eccleſiaſticas plerumque cauſſas , pluſquam ipſi liceret , irrumpere haud veritus , ut jure proinde, meritoque ipſius auſus reprimere Facundo Herm. lib. 12. cap. 3. curæ fuerit . Cæterum tam in Novella 42, quam in epiſt. ad Johannem II. lib. 7. Cod. *De Sum. Trinit.* ea agendi ratione id unum ſe intendiſſe profeſſus legitur , ut condictis ſemel a Sacerdotibus legibus cuncti obtemperarent , neque ſuam ſupra Eccleſiaſticam efferre poteſtatem animo ſibi unquam fuiſſe propoſitum , bene vero ſatagere , ne a Laicis impune labefactarentur . Quibus haud abſimilia de Mauritii Imp. religione refert S. Gregorius M. lib. 5. epiſt. 25 , cui id dictum aſſentandi animo, niſi impudens , nemo imputabit . Sanctior dubio procul Baſilio Macedoni dicto inſedit erga Epiſcopos religio , quos Paſtores, ſe Ovem , illiſque ideo , non item ſibi, de rebus diſponendi Eccleſiaſticis integram inſedere auctoritatem fateri , ac profiteri officio duxit in Adlocut. ad Synodum VIII. Act. 10. Qua perinde a religione ne tranſverſum quidem deflexit unguem Leo cognomento Sapiens, quem religioſe ab invadendis Eccleſiæ juribus ſibi abſtinendum , ſatius arbitratum eidem integra ſuis in cauſſis , veluti ſupe-

Digitized by Google

ſuperioris ordinis, judicia eſſe ſinenda, duxiſſe liquet ex ipſius Legibus 2, 16, & 75. Non opus eſt plurium adhuc documentis argumentum hoc bona jam in luce poſitum exagitare, ac perſequi amplius, ſed id unum adjunxiſſe ſatis erit, ſuperque, ex quo dicta hactenus majorem vim habeant, quod nempe Chriſtiana Religio diu, multumque integra ſtetit, mirumque amplificata in modum eſt ullo abſque Chriſtianæ Reipublicæ Civili capite, ideoque ſuis opportune adminiſtrandis rebus ſatis una ſuffecit. Enim vero ſicuti Chriſtus D., dum ſuam conſtituebat Eccleſiam, nihil e re Sacra Regibus detuliſſe legitur, ita neque unquam Apoſtolis id demandaſse, ut ad terræ Reges Sacris de rebus confugerent. Nec unquam iterum Apoſtolis id venit in mentem, ut Principum in rebus Sacris rationem haberent ullam. Scitum eſt utique eos ſimul, neque ſemel ad conſulendum conveniſse, Conventus, Synodoſque celebraſse, Leges ſtatuiſse, Eccleſias gentium ubique inſtituiſse, verbo dicam, univerſa peregiſse, quæ ad Eccleſiæ regimen pertinerent. Ubi vero ad id operis Imperatorum, aut Regum operam, opemque advocaſse, adhibuiſseque leguntur? Apoſtolorum preſſe inhærentes veſtigiis, qui deinde ſacris præfuere Religionis rebus, Epiſcopi, ac Pontifices Rom. quammaxime, ubinam gentium, per Jovem obſecro, reperiuntur Poteſtatis laicæ juſſione, ſententia, jure totum id peregiſse, quin ex parte ſaltem, ſive quum Synodos agerent, ſive quum Canones adornarent, ſive quum de peccatis ſtatuerent, ſive quum de præceptis dicerent, ſive quum de Eccleſiaſticis officiis, Electionibus, ſexcentiſque aliis Diſciplinæ capitibus decernerent? Atque hoc plane argumenti genus, quo pridem feliciter uſi leguntur Florus Magiſter in Opuſc. ad calcem Agobardi edito, & S. Thomas Cant. lib. 1. epiſt. 64. ad Henricum Angl. Reg., paucis deinde egregie confecit Bellarminus de Laic. lib. 3. cap. 17, obſervans Eccleſiam a Chriſto D. Apoſtolis, ac S. Petro in Evangelio, ſive Epiſcopis, ac Romano Pontifici adminiſtrandam fuiſse commiſsam, non Principibus, eamque reapſe abſque Principibus Chriſtianis per annos 300. a ſolis Epiſcopis, Romanoque Pontifice fuiſse adminiſtratam. Quamvis eo loci Philippi Imp. Chriſtiani meminerit, quem tamen e Chriſtianorum albo expungendum adverſus Baronium, Huetium, Weſtenium,

ſtenium, Moynium, Bonam, Tillemontium, Taſſineum, Bollandum, Natalem &c. exiſtimant Pagius uterque, Boſius, Blanchinius, Monelia &c., ex Proteſtantibus vero Joſephus Scaliger, Chriſtianus Kortholtus; Cellarius, Spanhemius, Baſnagius, Pictetus &c. Bellarmini porro argumentum illud ſollicitare, exagitareque inſtituit Hennigeſins de Imper. ſum. Poteſt. circa Sacra cap. 2. Sed adeo levidenſe, elumbe, ac titivilitium eſt omne, quod oggerit, ut non ſit proinde, cur eis retundendis operam demus. Videatur tamen, qui efficaciter id præſtitit, vir doctiſs. Mamachius Orig., & Antiq. Chriſt. lib. 2. cap. 24. in Not.

Imperatorum optime de Eccleſiaſtica poteſtate meritæ Religioni non deneganda profecto ſuffragia, quæ ferre paſſim Occidentis Principibus ne leve quidem unquam dubium inceſſit. Atque inter Reges Italiæ de Theodorico Gotho illud laude valdequam dignum in Actis Synodi Romanæ an. 501. celebratur, quod Arianus etſi, dum tamen ad S. Symmachi P. M. adventum eſt cauſſam, religioſe agnoverit: *In Synodali eſſe arbitrio in tanto negotio ſequenda præſcribere, nec aliquid ad ſe, præter reverentiam, de Eccleſiaſticis negotiis pertinere.* Quem ideo Pontificio juri facere infeſtum viden, ut fruſtra conatus Goldaſtus ſit! Nec alteram ſane animo prætulit opinionem Athalaricus, qui apud Caſſiodorum Var. lib. 8. ep. 24. Edicto lato vetuiſse legitur, ne amplius Magiſtratus ante Laicos Clerici compellerentur: cujuſce legis cauſſam adfert *Divinam reverentiam*, quam Sedi deberi Apoſtolicæ agnoſcebat, cujus ideo contemptores decem librarum auri a Pontifice M. erogandarum in pauperes diſpendio feriri jubet. Francorum Regibus faciendo nunc locum, quin innumeris, quæ ſupperent, eiſque ſplendidiſſimis, reverentiæ, ac religionis erga perſonas, reſque Sacras ab ipſis præſtitis, nec uno in loco, nec uno tempore, argumentis corradendis prolixiorem impendam operam, qua alioqui me jam ex parte defunctum memini Par. I. To. 2. Art. 9. §. 1, ſeq., rurſuſque Par. II. Tom. 3. Art. 5. in Proleg., ſatius habebo ex Baluzio documenta indicare illuſtriora, e quibus illorum ſingularis de Sacerdotali poteſtate exiſtimatio, ergaque Epiſcopos, ac Pontifices obſervantia ampliſſime pateat. Ejuſmodi ſunt ergo Childeberti Conſtitutio a n. 554. de abolendis

Ido.

Idololatriæ reliquiis, deque Sanctorum dierum feſtivitatibus caſte, devoteque celebrandis, To. 1. p. 5; Guntramni Præceptio in Synodo an. 585. p. 9; Clotarii II. Edictum in Concilio anno circiter 614. p. 22; Carolomanni Capitulare Germanicum, & Liptinenſe an. 743, & ſeq. p. 145, ſeqq.; Pippini Sanctiones in Synodis Sueſſionenſi an. 744, Vermerienſi an. 752, Metenſi an. 753, Vernenſi an. 755, Compendienſi an. 756, & Gentiliacenſi an. 767, p. 156, ſeqq.; Caroli M. Capitulare an. 769, Wormatienſe 770, Synodicum 779. p. 189, ſeqq., Aquiſgranenſe an. 789. ex Veterum Synodorum Canonibus conflatum p. 209, ſeqq., Edictum an. 800. de honore, & adjutorio Epiſcopis impendendo a Comitibus, aliiſque Judicibus p. 330, Capitulare an. 801. de honoranda Sede Apoſtolica, aliudque Epiſcoporum p. 357, ſeq., Wormatienſe an. 803. de Immunit. Epiſcop., & Sacerd. p. 405, ſeqq., de honore Epiſcop., & Sacerd. an. 805. p. 438, Capitulare interrogationis an. 811. p 479, & de confirmatione Conſtitutionum, quas Epiſcopi in Synodis edidiſſent, ſcilicet in Moguntina, Remenſi II., Turonenſi III., & Cabilonenſi II. an. 813. celebratis p. 501, ſeqq.; Ludovici Pii Capitularia Aquiſgranenſe an 816, ac ſeq. p. 579, ſeqq., apud Theodonis Villam an. 821, ac Tribulienſe an. 822. p. 621; Lotharii Capitulare Romanum an. 824. p. 647; Aquiſgranenſe Ludovici an. 828. p. 656, in Synodis Pariſienſi, & Wormatienſi an. 829. p. 674, in Wormatienſi altera apud Dacherium an. 833, & Aquiſgranenſi an. 836. apud Harduinum To. 4. p. 1387, ſeqq.; Caroli Calvi Capitulare Colonienſe an. 843, Toloſanum, apud Theodonis Villam, Vernenſe an. 844, & Belvacenſe an. 845, quæ deinde probata fuere in Synodis Meldenſi an. 845, & Pariſienſi an. 847. apud Baluzium To. 2. p. 1, ſeqq., Capitulare apud Villam Sparnaci an. 847. p. 31, editum in Synodis Sueſſionenſi, & Vermerienſi an. 853. p. 53, ſeqq., in Attiniacenſi an 854, Vermerienſi, & Baſienſi an. 856, & Cariſiacis an. 857, ſeq. apud Sirmondum To. 3. Oper. p. 66. ad 91; Ludovici II. Capitula edita in Synodis Ticinenſi an. 855, Sueſſionenſi an. 858. apud Harduinum To. 5. pag. 97, & 463, Confluentina an. 860. apud Baluzium To. 2. p. 137, ſeqq., & Compedienſi an. 877. apud Sirmondum pag. 227, ſeqq.; Caroli Calvi

iterum Capitula adornata in Synodis Tullenſi an. 859. p. 133, in Tuſiacenſi an 865, Compendienſi an. 868, apud Sirmondum p. 174, ſeqq., Metenſi an. 869. pag. 216, in Piſtenſi eodem anno apud Dacherium To. 2. Spicileg. p. 712, in Silvanectenſi an. 873. apud Harduinum To. 6. p. 143, in Ticinenſi, & Pontigonenſi an. 876. apud Baluzium p. 237, ſeqq., & Harduinum p. 166, ſeqq.; Boſonis Atelatenſis Regis, ab Epiſcopis in Synodo Mantalenſi an. 879. inaugurati, reſponſio, de qua Harduinus To. 6. p. 347; Carolomanni in Capit. Vernenſi an. 884. apud Sirmondum p. 250, ſeqq.; Odonis Promiſſio facta Walterio Archiep. Senon. an. 888, de qua Baluzius p. 291; Arnulphi egregia, in Concilio Triburienſi an. 895. Can. 3. expreſſa, ſententia apud Harduinum p. 439; Caroli III. Epiſtola ad Epiſcopos Regni ſui an. circiter 920. p. 552, ſeq. Ex quibus liquido patet, quam perperam, falſoque poſt Radulphum Præsleum in tract. de poteſt. Pontif., & Reg., & Claudium Gouſteum de poteſt. Reg. in Eccleſ., Petrus de Marca de Concord. lib. 2. cap. 12, Baluzius in præfat. ad Capitul. §. 10, Pithœus, aliique apud ipſum Politici opinati ſint Francorum Regum una dumtaxat auctoritate Capitularia fuiſſe adornata, interque Principalis juris particulas hanc propterea recenſendam fore, poteſtatem nempe leges Eccleſiaſticas ad diſciplinam ſpectantes condendi: quum luce ſit manifeſtius eadem Capitularia aut in Synodis fuiſſe efformata, aut ex Synodorum Canonibus conflata, aut in Synodis ab Epiſcopis confirmata, ideoque una ab Eccleſia obligandi vim omnem obtinuiſſe: quo de argumento recole, ſi placet, dicta To. 3. Par. 2. Art. 5. in Proleg. p. 315, ſeqq.; quo loci dictis id adjungam unum, quod ex Pontificum Rom. Epiſtolis Caroli M. juſſu Eccleſiaſticos Canones, ab ſe deinde evulgandos, collegiſse legitur Remedius, aliis Remigius Curienſis Epiſcopus, de quo Fabricius Bibl. Lat. To. 6. p. 65. Jam vero his Galliarum Regibus religione erga Sacerdotes, & Epiſcopos, reverentiaque erga Eccleſiarum jura haud diſpares ſe ſe dedere Hiſpaniarum Reges, atque in his Reccaredus in Edicto lato in Concilio Toletano III. an. 589. apud Harduinum To. 3. p. 483; Chintilla in Toletano V. an. 638. p. 600; Receeſvinthus in Decreto edito in Toletano VIII. an. 653. p. 968; Ervigius in Toletano XII. an. 681. p. 1716, in Toletano

XIII.

XIII. an. 683. p. 1735, & in Toletano XV. an. 688. p. 1759; Egica in Toletano XVI. an. 693. p. 1786, & in Toletano XVII. p. 1818; Alphonſus in Ovetenſi an. 873. apud Harduinum To. 6. p. 130; Alphonſus V. in Legionenſi an. 1012. p. 803, & Ferdinandus cognomento Magnus in Cojacenſi an. 1050. p. 1025. Jungendi Angliæ Reges, atque in his præſertim Ina in Legib. Eccleſ., quas ex Epiſcoporum ſententia tuliſſe an. 692. legitur apud Harduinum To. 3 p. 1782; Withredus in Synodo Berghamſtedenſi an. 697. p. 1818; Naitanus in Synodo an. circiter 714. p. 1850: Alfuvaldus in Calchutenſi an. 787. p. 2080; Offa in Verolamienſi an. 794, de quo Harduinus To. 4. p. 863; Kenulphus in Celichytenſi an. 816. p. 1219; Beornulphus in Cloveshovienſi an. 822. p. 1246; Withleſius in Londonienſi an. 833. p. 1375: Kenethus Scotiæ Rex in Legib. Eccl. circa an. 840. p. 1454: Alfridus, & Guthurnus in Legib. Eccleſ. circa an. 885. apud Harduinum To. 6. p. 377; Eduardus in Synodo an. circiter 896. p. 425. Idem, & Guthurnus iterum in Legib. Eccleſ. an. 905, aut inſeq. p. 495: Athelſtanus in Synodo Grateleana an. 928. p. 565: Hoeli in Leg. Eccleſ. circa an. 940. p. 576: Edmundus in Legib. Eccleſ. an. 944. circiter p. 593; Edgarus tam in Chartis an. 964. p. 637, an. 966. p. 643, & an. 971. p. 683, quam in Legibus Eccl. an. ſeq. p. 657, & in Orat. ad Epiſcopos Angl. an. 969. p. 673: Æthelredus in Synodo Ænamenſi an. circiter 1009. p. 773, & in Leg. Eccl. an. 1012. p. 793; Canutus in Synodo Winthonienſi an. 1021. p. 825., & in Legib. Eccleſ. an. 1032. p. 895: Macchabæus Scotiæ Rex in Legib. Eccl. an. 1049. p. 979: S. Eduardus in Legib. Eccl. an. 1050. p. 985; Willelmus in Synodo Juliobonenſi an. 1080. p. 1598, & in Charta de Placitis Eccleſ. ſecernendis a Civilibus an. 1085. p. 1611. ſeqq.; S. Canutus Daniæ Rex, de quo refert Saxo Gram. apud Baronium ad an. 1081. n. 37. Chriſti Sacerdotes ut Barbaræ gente reverendos maxime faceret, in Principum, & Ducum faſtigium ſublimaſſe, & Sæcularibus Poteſtatibus ſublimiores ſedere feciſſe. Miſſos longe plures facio, ut dicendi faciam aliquando finem; nam alioqui prolata hactenus teſtimonia ad fidem dictis conciliandam ſatis, opinor, haberi ſuperque poſſunt.

Jam vero quæ a Laicis Principibus aut exambita paſſim contra

tra Eccleſiaſticam poteſtatem, aut contra perſonas Eccleſiaſticas peccata frequentiſſime referuntur, tanti profectò non ſunt, ut moram aliò properantibus inferre poſſent, eo potiſſime, quod præcipua, quæ opponi ſolent capita, quantum operæ fuerat pretium, abunde, aut ego fallor, jam diſpuncta ſunt To.3. Art. 5. in Prolog., reliquis vero, in quibus vis ineſſe aliqua videri potuit, ad calcem ſuper. Artic. factum eſt ſatis. Ne tamen aleam declinaſſe potius, quam ſuperaſſe videamur, age potiora, quæ in aciem inſtrui ab adverſariis ſolent, intacta ne prætermittamus. Illud igitur primum adverſariis, ac perpetuum eſt, quod tam in veteri Teſtamento Judæorum Rempublicam, quam in Novo Chriſtianorum Eccleſiam ſub Regibus, eorumque Regimini ſubjectam eſſe Deus O. M. ſapientiſſime voluerit. Enim vero, inquiunt, Samuel lib. 1. Reg. cap. 8. Jus Regium deſcribens, iſtud eo collocat loco, quo in omnes indiſcriminatim integra ſit auctoritas, nullius autem ſubjaceat viciſſim animadverſioni. Quare Deum alloquens David ajebat Pſal. 50. *Tibi ſoli peccavi*: quem ad locum reſpicientes S. Ambroſius in apolog. David cap. 10. *Rex erat*, inquit, *nullis ipſe legibus tenebatur: quia liberi ſunt Reges a vinculis delictorum*: & S. Hieronymus in epiſt. ad Ruſticum de Pœnit. *Rex enim*, ait, *erat*, *alium non timebat*, *alium non habebat ſuper ſe*. Paria habent ad eumdem Pſalmum Arnobius Junior, Caſſiodorus, Euthymius in Pſal. 50, aliique Patres apud Salmaſium in reſp. ad Miltonum p. 205, ſeqq. Quod argumenti genus poſt Calvinum urgens Renatus Choppinus in præfat. Sac. Polit. Regum apud Hebræos facta producit inſuper, a quibus in Sacerdotes, reſque Sacras exercita facultas oſtenditur: Moyſis nempe, a quo præcepta morum tradita, ſcripraſque leges ad Dei cultum pertinentes ignorat nemo; Joſue, a quo multa perinde de Religione fuiſſe ſancita certum eſt quammaxime; Saulis, qui Religionis puritati conſulens, Ariolos, Magoſque Regno excedere juſſit; Davidis, qui 1. Paralip. cap. 16. in claſſes diſtribuiſſe Levitas, eiſque officia præſcripſiſſe legitur; Salomonis, qui 3. Reg. cap. 8, ſeq. ſacra Cæremonia devoviſſe Templum, & cap. 2. Sacerdotem Abiathar ſubmoviſſe, ejuſque loco alterum ſubſtituiſſe traditur; Joſaphati, qui in Libros Legis diligenter inveſtigaſ-

ſtigaſſe legitur; Johas, a quo 4. Reg. cap. 12. Sacerdotes in officio contenti ſunt, illiſque ratio inſtaurandi Templi præſcripta, & Arca in Templum inferri juſſa legitur; Ezechiæ, quem rebus Divinis ſingulari devotione ſtuduiſſe cunctis eſt notum; Joſiæ, a quo Deorum ſuperſtitione deleta, ut Divini ritus, Religioque majorum reſtituerentur, enixe curatum eſt; Judæ Machabæi, a quo purgatum Templum, reſtitutumque fuiſſe ſcitum eſt. In Novo quoque Fœdere Chriſtus D. Matth. cap. 22. v. 21. præcipiens dari Cæſari, quæ Cæſaris eſſent, docuit plane a ſuæ Diſciplinæ Sectatoribus, nullo prorſus excepto, Apoſtolis, ipſoque Petro, obedientiam Poteſtatibus ſummis deberi. Hinc S. Gregorius M. lib. 2. epiſt. 94. *Agnoſco*, haud invitus fatebatur, *Imperatorem a Deo conceſſum non Militibus tantum, ſed Sacerdotibus etiam dominari*. In hanc rurſus rem Joh. cap. 18. v. 36. *Regnum meum*, inquiebat Chriſtus D., *non eſt de hoc Mundo*, ut daret intelligi Eccleſiæ ab ſe nihil fuiſſe collatum, quo in Reges inſurgere valeret, inque illos jus diſtringere. Hinc celebre illud S. Optati Milev. lib. 3. adv. Parmen. edit. Albaſp. p. 64. effatum: *Non enim Reſpublica eſt in Eccleſia, ſed Eccleſia in Republica eſt, ideſt in Imperio Romano: quod Libanum appellat Chriſtus in Canticis Canticor.* &c. Chriſtiana ideo diſciplina hac imbuti Principes Apoſtolorum nihil habebant antiquius, quam ad Poteſtatum Civilium obſervantiam exacte Chriſtifideles inſtituere, S. Petrus quidem Epiſt. 1. cap. 2. v. 13, & 17. *Subjecti eſtote*, inquiens, *omni humanæ Creaturæ propter Deum, ſive Regi, quaſi præcellenti &c. Regem honorificate &c.*, S. Paulus vero in Epiſt. ad Rom. cap. 13. v. 1, ſeq. *Omnis anima*, ſcribens, *Poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit &c. Qui reſiſtit Poteſtati, Dei ordinationi reſiſtit &c.* Quem ad locum reſpicientes S. Joh Chryſoſtomus homil. ad Rom. 13. *Subdita ſit*, inquit, *etiam ſi fuerit Apoſtolus, Evangeliſta, Propheta, Sacerdos*; & S. Bernardus in epiſt. 42. ad Henricum Senon. *Omnis anima*, ſcribit, *ſubdita ſit. Quis vos excepit ab univerſitate? Certe qui tentat excipere, tentat decipere*. Nec ab hac ſane lege Chriſti D., & Apoſtoli diſceſſit unquam conſuetudo veterum Chriſtianorum, optima Divinæ legis interpres: quibus, etſi peſſimi ſæpius homines Imperium tenerent, pravi nunquam.

quam illud conſilii venit in mentem , ut eiſdem ſe vel Religionis intuitu, vel Reipublicæ obponerent : quorum proinde hac in re famam apud Ethnicos abunde liberarunt Tertullianus Apolog. cap. 35, & Auctor Conſt. Apoſtol. lib. 4. cap. 13 , & lib. 7. cap. 16. Atque horum exemplis inſiſtentes S. Ambroſius Orat. in Auxent. relatus a Gratiano Can. 21. *Convenior* 23. q. 8., ac Epiſt. 32, ſeq. adv. Valentinianum Jun. non armis, ſed lacrymis ſibi utendum eſt ratus; S. Gregorius Nazian. Orat. 1. in Julian. illum, quum peſſima agitaret in ipſorum perniciem conſilia , Chriſtianorum lacrymis, non armorum vi fuiſſe repreſſum perhibet; & S. Gregorius M. lib. 7. ep. 1. in cœde Langobardorum potuiſſe ſe quidem miſcere ſcribit, quod ſi præſtitiſſet, *Gens nec Regem, nec Duces, nec Comites haberet*, noluiſſe tamen, rem arbitratus Chriſtiano Sacerdote indignam. Qua de S. Gregorii noſtri religione erga Imperatores teſtes accedunt præterea locupletes Socrates lib. 2. cap. 12 , & Sozomenus lib. 3. cap. 20. Ei vero pares jampridem in ſententia præiverant de obedientia Poteſtatibus ſummis impendenda Tertullianus de Idololat. cap. 15, Origenes in epiſt. ad Rom. cap. 13 , S. Athanaſius in Apolog. ad Conſtantium, S. Baſilius in Regul. cap. 22 , S. Euſebius Samoſ. apud Theodoretum hiſt. Eccleſ. lib. 4. cap. 13, aliique , quibus ſuperſedeo . Hinc Imperatores ipſi Religionis bono qua præceptis, qua pœnis conſulere, proſpicereque e re procul dubio ſua ducebant, nec ita agentes, ſe injuriam Eccleſiaſtico juri inferre exiſtimabant. Itaque Conſtantinus M. tanquam κοινός ἐπισκόπος *Communis* ipſe *Epiſcopus* Orbis Romani apud Euſebium lib. 1. cap. 44. ad Epiſcopos Eccleſiæ Chriſtianæ ὑμεῖς μὲν τῶν εἴσω τῆς ἐκκλησίας ἐγὼ δὲ τῶν ἐκτὸς ὑπὸ Θεοῦ καθεςάμενος ἐπισκόπος ἂν εἴην, *Vos*, inquiebat, *Epiſcopi circa interiora Eccleſiæ, Ego circa Eccleſiæ externa Epiſcopus a Deo ſum conſtitutus*; ideſt illi circa doctrinam, & Sacra, ego circa Regimen, & tutelam. Videndus Euſebius de vita Conſt. lib. 4. cap. 24, qui & lib. 3. cap. 16. falſorum Numinum ſuperſtitione deleta , ut una erga Deum vera Religio vigeret, ſummopere eumdem refert enixum. Hoc etiam ſenſu Socrates in præfat. lib. 5. hiſt. Eccl. obſervat, quod ab eo tempore, quo Imperatores Chriſtianam Religionem colere cœperunt, *Ab illis pependerunt res Eccleſiæ*. Et certe Marcianus

Imp.

Digitized by Google

Imp. erga Religionem, ſi quis alter, optime affectus, in Concilio Chalcedonenſi leges multas de Verſione, lectioneque S. Scripturæ, de Inſtitutione, officiiſque Clericorum, de Feriis, Ordinationibus, boniſque Eccleſiarum tuliſſe legitur. Quibus etiam legibus refertiſſimi ſunt uterque Codex Theodoſ., & Juſtin. adeo, ut ſupervacaneum haberi debeat pluribus harum referendis operam impendere. Tantum vero abeſt, ut id ei crimini tributum fuerit a S. Leone M., ut potius epiſt. 59, edit. Queſn. 89, Baller. 115. in eo & *Regia potentia, & Sacerdotalis induſtria* laudibus fuerit celebrata. Similibus quin etiam elogiis a S. Leone frequens exornatos Imperatores obſervat ibidem Queſnellus, nempe in epiſt. 124, edit. Ball. 155. *Regiam, & Sacerdotalem mentem*, in epiſt. 125, Baller. 156. cap. 6. *Sacerdotalem, & Apoſtolicum animum*, in epiſt. 112, Ball. 142. *Sacerdotalem ſollicitudinem*, in epiſt. 84, Baller. 111. cap. 3. *Regiam Coronam, & Sacerdotalem Palmam*, in epiſt. 90, Baller. 116. *Potentiam Regiam, & Sacerdotalem Doctrinam*, in epiſt. 88, Baller. 117. cap. 2. *Regium culmen, & Sacerdotalem ſanctitatem*, in epiſt. 105, Ball. 134., & in epiſt. 123, Baller. 154. *Sacerdotalem affectum* Imperatoribus tribuere haud verito. Cui jungendi & Patres Concilii Chalcedonenſis, qui Act. 6. eidem Marciano τῷ Ἱερεῖ, τῷ βασιλεῖ, *Sacerdoti Imperatori*, & Patres Concilii Conſtantinopolitani ſub Flaviano, qui pari encomio Theodoſio τῷ Ἀρχιερεῖ, τῷ βασιλεῖ, *Pontifici Imperatori* acclamare non dubitarunt; Fortunatus item, a quo lib. 2. carm. 11. Childebertus Francor. Rex hiſce laudibus celebratus legitur: *Melchiſedech noſter merito Rex, atque Sacerdos complevit Laicus Religionis opus*; Patres denique Concilii Moguntini an. 813, a quibus Imperatores dici metuere *Rectores Eccleſiæ, Rectores veræ Religionis*. Cujus rei ea videri merito poteſt ratio, quam Juſtinianus Novella 7. cap. 2. indicat, quæque adverſariis prora eſt, & puppis: *Quum nec multum differant ab alterutro Sacerdotium, & Imperium, & Res Sacræ a Communibus, & Publicis*. Unde fit, ut ſicut his, ſic illis etiam, ſe ſe ingerere in Poteſtatis Laicæ facultate poſitum ſit. His itaque, ſimilibuſque liris, nugiſque pro Laica Poteſtate adverſus Eccleſiaſticam tam Proteſtantes, quam Politici pugnant.

Atqui

Digitized by Google

Atqui principio mirari valdequam ſubit, qui fieri potuerit, ut ii de Poteſtatis abuſu Pontifices, & Epiſcopos accuſare non ceſſent, de uſurpata vero Poteſtate Eccleſiaſtica Laicis Principibus, ac Judicibus litem nedum intendere ullam cogitent unquam, ſed utraque plaudere manu, inflatiſque gratulari buccis non deſiſtant? Quam turpem vero, & quam honeſto, frugique indignam homine hoc in negotio ἀνιστορησίαν, καὶ παραφρονίαν, inſcitiam, produnt, & inſaniam, qui nihil penſi habent in publicum efferre, non quæ veritas, ac Religio utique attente perſpecta exerere ſuadet, ſed quæ ingenium præpoſterum, invidiaque præceps effutire jubent! Tam vero fruſtra, quam falſo ex utroque Teſtamento teſtimonia quæruntur ad conciliandam Principali ſupra Eccleſiaſticam poteſtati dignitatem, atque præſtantiam. Enim vero Jus Regis apud Samuelem intelligi debere, non utique de facultate honeſte, juſteque aliquid agendi, veluti conſentit etiam Grotius de Jure B., & P. lib. 1. cap. 4. §. 3, bene vero de Regum inſita conſuetudine ſic faciendi, velut adnotat Gronovius ibid., admonent, probantque rationibus, exempliſque vulgo Interpretes, de quibus ſupra jam dictum eſt, atque exinde adparet, quod longe alia regnandi, vivendique ratio præſcribitur Regi in ea parte legis Deuter. cap. 17, v. 14, ſeqq., quæ de Regis eſt officio. Quamvis autem impudens tam eſſe utique nolim, ut cum Gronovio in Not. ad Grotii lib. 1. cap 3. §. 20. Patres locum Pſal. 50. male intellexiſſe inquiam, atque probem ipſius interpretationem, non ea tamen loco illi vis ineſt, ut Reges a legum Eccleſiaſticarum obligatione liberi abeant, ſed ut pœnis in legum tranſgreſſores latis obligari dumtaxat nequeant. Quo plane ſenſu loquutos SS. Patres rite perpendenti certo conſtabit. Nec vero magis urgent veterum apud Hebræos Ducum, Regumque facta, exemplaque. (E quibus Moyſem exceptum modo volo, qui vel Dux Judæorum nedum, ſed etiam Sacerdos, non ordinarius quidem, nam fuit Aaron, ſed extraordinarius probabiliter fuit, vel poteſtate ſaltem Divinitus ſibi permiſſa ea præſtitit, quæ alioqui Pontificii erant juris:) Nam ii quædam interdum egere poteſtate extraordinaria, atque a Deo ſpeciatim demandata, ideoque non tam ut Duces, Regeſque, quam ut Prophetæ geſſere ſe ſe, ut paſſim legitur

gitur de Joſue, Davide, Salomone, Joſaphate &c.; quædam viciſſim egere ordinaria legitima poteſtate, uti Principes, quæ nempe ad Legis defenſionem, Religioniſque cuſtodiam quammaxime conferrent, ob quæ plane nullum eiſdem faceſſendum de uſurpato alieno jure venit negotium; quædam imo præter facultatem egere aliquando, Religionis negotiis præter fas, & opus ſe implicando. At quis, amabo, ex factis per nefas patratis ita faciendi jus rite arguat, cunctiſque indiſcriminatim adſtruat? Cæterum in Lege veteri de Religione, de Legibus, de Cultu, de Ritibus, de Feſtis, de Cæremoniis, de Sacris adeundos ex Dei præcepto Sacerdotes fuiſſe, non Duces, nec Reges, manifeſte adparet ex Deuter. cap. 17, v. 8, ſeqq., 2. Paralip. cap. 19, v. 8, ſeqq., Aggæi cap. 2, v. 12, ſeqq., Malachiæ cap. 2, v. 1, ſeqq., ſexcentiſque locis aliis, unde Saulem, & Oziam Sacerdotis ſibi munus adſumentes a Deo abjectos didicimus. Denique, ut ſuper. Artic. dicebamus, etſi id Hebræorum licuiſſet Regibus, non licere tamen Regibus Chriſtianis voluit Chriſtus D., cujuſce rei diſcrimen & dedimus. Qua igitur fronte, quo fundamento adverſarii Chriſti D. inſtitutione Regibus aut Eccleſiam fuiſſe ſubjectam, aut in Eccleſiaſtica immigrare negotia fas eſſe contendunt? Nec enim ita præfert Chriſti D. præceptum de Tributo Cæſari dependendo, quod ſane præceptum locum habere dumtaxat in his, qui de bonis ad Cæſaris jura pertinentibus aliquod poſſident, germana Patrum eſt interpretatio, Origenis in Comm. ad Roman. 13, ubi de terrenis loquens patrimoniis: *Qui hæc non habent*, inquit, *nec Cæſari habent, quod reddant*; Oſii Cord. apud S. Athanaſium in epiſt. ad Solit., qui viciſſim ex eodem Chriſti D. effato adverſus Conſtantium arguit, nihil Imperatori res in Eccleſiaſticas juris ineſſe, ſiquidem eæ inter res Cæſaris annumerandæ neutiquam veniant; S. Hilarii Comment. in Matth. 23. n. 2, ubi de obligationis vinculo, quo erga Cæſarem obſtringuntur bona, ſic habet: *Si nihil ejus penes nos reſederit, conditione reddendi ei, quæ ſua ſunt, non tenebimur*; S. Ambroſii in epiſt. ad Marcellinam Soror., qui propius, expreſſiuſque in rem noſtram ſic effatur: *Eccleſia* Dei *eſt*, *Cæſari utique non debet addici, quia jus Cæſaris eſſe non poteſt Dei Templum* &c., & S. Gregorii Nazian. in

Orat. ad Julianum , ubi quæ S. Ambroſius Eccleſiis , Eccleſiaſticis indiſcriminatim ipſe aptat rebus , nihil Cæſari deberi a Sacerdotibus inde oſtendens : *Qui Cæſaris nihil* , *a Deo omnia habent* . Manifeſta vero loco ex S. Johanne laudato vis infertur, dum exinde ſuadere tentant nullum Eccleſiæ in res temporales jus competere , ſed integrum hoc Poteſtatibus laicis ineſſe . Non enim eo loci Chriſtus D. dixit : *Regnum meum non eſt in hoc Mundo* , ſed *non eſt de hoc Mundo*, ut ſignificaret in Mundo quidem Regnum ſuum exiſtere , quod eſt Eccleſia , non eſſe tamen de hoc Mundo , ideſt humana ordinatione conſtitutum , ſed Divina inſtitutione diſpoſitum , ideoque non humanis dumtaxat legibus , ſed Divinis adminiſtrandum . Ex quo ſequi nemo non videt Chriſti D. Regnum humano Regum dominio, ac regimini haud eſſe obnoxium . Quæ vero germana perinde ſit tam S. Petri , quam S. Pauli ex Chriſti D. præcepto ſententia, explicant Patres , ac Interpretes , qui omnes quidem eòdem conveniunt , ut adſerant optimo plane conſilio ab utroque Apoſtolorum Principe fuiſſe proviſum , ut Laicis Poteſtatibus honor a Chriſtianis impenderetur , pro eorum ſalute , & pace orationes, & preces funderentur, tum ut omnis occaſio procul tolleretur Principes afficiendi contumelia,quod nefarium Judæ Gallilæo , ac Saducæis inſediſſe conſilium , quo nempe Populum a Romanorum obedientia avertere meditabantur , illis non parendum fore publice jactantes , teſtibus Apollinari in Catena Græca , & Balſamone in Nomocan. tit.9. cap.35 ; tum ut inde Principes bene de Chriſti Religione exiſtimandi argumentum caperent , beneque ideo in Chriſtianos animati Evangelii prædicationi impedimento non eſſent , quin imo facilius ipſi , Deo inſpirante , ad fidem allicerentur , atque ita plane Athenagoras in Apolog. , Tertullianus Apolog. cap. 35 , ſeq. , Origenes in epiſt. ad Rom. 13 , ac Theodulus Presbyter Cœleſyriæ in Comment. ad eumdem locum . Eorum tamen alii , ut Origenes loco cit. , animæ nomine ab Apoſtolo minime deſignari Sacerdotes autumant , ſed Laicos dumtaxat ſæcularibus rebus implicitos , quos ideo in hujuſce genus rebus Laicis Poteſtatibus ſubjacere juſſit . Alii , ut Lucifer Calar. lib. *De non parcendo in Deum delinquentibus* , S. Symmachus in Apolog. , Primaſius , Sedulius &c.

&c. S. Pauli locum de poteſtate Eccleſiaſtica principaliter accipiendum fore putant. Alii, ut Origenes, S. Joh. Chryſoſtomus in hunc loc., S. Gregorius Nazian. Orat. 17. ad Cives, Clerus Conſtantinopolit. in libello ſupplici ad Imperat. pro Synodo Epheſ., Prudentius in vita Romani Antiocheni, Ivo Carnot. epiſt. 15. ad Philippum Franc. Reg. &c. intelligi quidem locum Apoſtoli de Poteſtatibus quoque laicis haud abnuunt, ſub ea lege tamen, ut id ordine, & ratione fiat, ideſt modo laica Poteſtas nihil adverſus leges Eccleſiaſticas agat, quæ potius ad eaſdem in tuto ponendas ſe ipſam totam impendere debet. Quas plane officii partes ad Reges pertinere faſſi, ac profeſſi ſuis in legibus Eccleſiaſticis leguntur inter alios cap. 9. S. Canutus apud Harduinum To. 6. p. 903, & cap. 14. S. Eduardus ibid. p. 988 uterque Rex Angliæ. Recentiores alii, ut Eraſmus, Clarius, Grotius &c. Critic. Sacr. To. 4. edit. Francof. p. 2569, ſeqq. ita locum Apoſtoli jubent accipi, ut ſignificetur poteſtatem quidem a Deo τεταγμένην ordinatam eſſe, a quo nempe ordinem accipiunt omnia, non etiam ut a Deo immediate ſint Principes, quorum tranſlatitiam eſſe poteſtatem obſervatum jam eſt: quo pacto laica Poteſtas dicitur etiam a S. Petro humana ordinatio.

Ad Patrum interpretationem quod attinet, errant profecto quammaxime, qui S. Optatum erroris ſui patronum agere non verentur, totoque ab ipſius aſſequendo ſenſu oſrio aberrant. Eo loci enim loquitur de Eccleſia, quo tempore a Chriſto D. eſt inſtituta, quatenus ideſt in Romana Republica tum Ethnica fundata fuit: quomodo Reſpublica tum extra Eccleſiam erat. At quæſtio nobis eſt de Republica Chriſtiana: quomodo accepta intra Eccleſiam eſt; ſiquidem Eccleſia non ſit, niſi Chriſtifidelium omnium Congregatio, ii ſive Clerici ſint, ſive Laici, ſub uno Capite viſibili Rom. Pontifice. Hoc item ſenſu, velut exponit Franciſcus Hallier in proleg. Hier. Eccl. cap. 1. §. 14, quod Reipublicæ ſiquidem Religio ſit neceſsaria, quia videlicet non utilitatis, paciſque tantummodo cauſſa, ſed virtutis inſuper, honeſtatiſque Civilis Societas inſtituta ſit, felicitas vero æterna virtutis finis, ac virtus ipſa per Religionem procuretur, intelligendus eſt S. Optatus, dum Eccleſiam in Republica eſſe dixit, quia finis bene inſti-

tutæ Reipublicæ a fine Religionis eſt indivulſus. Præterea S.Optatus ibidem diſputans adverſus Donatiſtas, qui ſpreta Eccleſiæ Catholicæ communione, in Africæ angulo, ſuoque dumtaxat in Cœtu veram Chriſti D. Eccleſiam integram conſiſtere ſuperbe jactantes, eleemoſynas ideo a Conſtante Imp. ad Africanas Eccleſias miſſas aſpernabantur, ajentes: *Quid eſt Imperatori cum Eccleſia?* iſtud eorum effatum temeritatis juſte redarguit, illud oſtendens adverſum Apoſtolo, a quo jubemur Reges honorare, ac pro Regibus apud Deum preces effundere; eoque magis, quod ſiquidem Eccleſia in Romana Republica fundata fuerit, Imperator propterea, qui eidem Reipublicæ præeſt, ſpeciali dignus honore eſſet. En integrum S. Optati textum lib. 3. p. 64. edit. Albaſp. *Jam tunc meditabatur* (Donatus) *contra præcepta Apoſtoli Pauli, Poteſtatibus, & Regibus injuriam facere, pro quibus, ſi Apoſtolum audiret, quotidie rogare debuerat. Sic enim docet B. Apoſtolus Paulus*: Rogate pro Regibus &c. *Non enim Reſpublica* &c. Quò ferme recidit expoſitio, quam ibid. in Not. p. 145, & 188. adhibent tam Gabriel Albaſpinæus, quam Franc. Balduinus, juxta ſenſum Apoſtoli ſcilicet juſſiſſe S. Optatum, ut pro Romanis Imperatoribus Orationes fierent, quod ſub ipſis quietam vitam degere jam Chriſtianis liceret, quodque Imperii tam amplitudo, quam incolumitas prodeſſet ad Eccleſiæ propagationem, incolumitatemque, uti Veteribus Chriſtianis erat perſuaſum, Tertulliano Apolog. cap. 31, ſeq., Euſebio Demonſt. Evang. lib. 3. circa fin., S. Ambroſio in Pſal. 46, & Prudentio lib. 2. contra Symmachum. Multo autem minus rectum S. Gregorii M., qui poſt alios illum objecit, aſſequutus eſt ſenſum Jannonus. Præter enim quam quod locus ille, prout ab ipſo profertur, nullibi, ut noverim, in S. Gregorio legitur, niſi quod lib. 3. epiſt. 46. nov. edit. Pariſ. 1705. S. Pontifex cum Theodoro Medico Mauritii Imp. de lege ab eo lata, qua Milites a Monaſteriis arcebantur, conqueritur in hæc verba: *Valde mihi durum videtur, ut ab ejus ſervitio Milites ſuos prohibeat, qui ei & omnia tribuit, & dominari eum Militibus, ſed etiam Sacerdotibus conceſſit*: Quo tamen ex loco non inferri quidem a Jannono debuerat Laicæ poteſtatis in Sacerdotes imperium, ſed potius demirari tanti Pontificis erat modeſtiam,

ſtiam, qua tum ſe *Servum Dei Servorum* nuncupare, ac teſte Johanne Diac. lib. 4. cap. 58. Laicos quoslibet haud omnino proletarios *Dominorum* nomine cohoneſtare conſuevit: quomodo lib. 3. epiſt 63. nov. edit. *Dominum ſuum* appellare Mauritium ipſum non abſtinuit, dum nondum Imperator audiebat, ſeque ipſum profiteri indignum famulum, ſervumque ipſius poſtremum: explicatiſſima ex adverſo obſtat S. Gregorii ſententia, dum enim non de nominibus, ſed re ipſa agebatur, Eccleſiam a Principali jure profecto abſolutiſſime liberam apertiſſime pronuntiavit in Expoſit. Pſal. 5. pœnit., ubi Imperatorem, quem alii Mauritium ipſum conjiciunt, Antarium Langob. Regem alii, ſic interpellat: *Eccleſiam, quam ſui ſanguinis pretio redemptam Salvator noſter voluit eſſe liberam*, (quo perinde argumento uſus Eccleſiæ libertatem vindicandam adſumpſiſſe legitur Paſchalis II. epiſt. 73. lib 3. inter S Anſelmi editas a Pichardo ad Rothardum Mogunt.), *hanc iſte, poteſtatis Regiæ jura tranſcendens, facere conatur ancillam. Quanto melius foret ſibi dominam ſuam eſſe agnoſcere, eique, Religioſorum Principum exemplo, devotionis obſequium exhibere. Intantum autem ſuam temeritatem extendit veſaniæ, ut Caput omnium Eccleſiarum, Romanam Eccleſiam, ſibi vindicet, & in Domina gentium terrenæ jus poteſtatis uſurpet*. Non me fugit quidem hanc in Pſal. pœnit. Expoſitionem S. Gregorio M. abjudicari, ac potius S. Gregorio VII. adſcribi a Petro Guſſanvillæo in edit. Pariſ. an. 1675. ab ſe adornata, a Dupinio vero Bibl. Eccl. ſect. 6, & ab Oudino de Script. Eccleſ. Tom. 2. p 768, ſeqq. Roberto de Tumbalenia Abbati S. Vigoris juxta Urbem Bajocenſem, S. Gregorio VII. amicitia conjunctiſſimo, adjudicari, tum quod opus hoc in Codicibus Mſs. Bibliothecarum Galliæ deſideretur; tum quod periocha illa ſive Mauritio, ſive Phocæ ægre admodum accommodari queat. Mitto ceteras levioris momenti conjecturas, queis hoc apto reſponſum. Ab Eruditis profecto Editoribus Operum S. Gregorii M. diligenter perluſtratis Italiæ, Galliæ, Angliæ, Germaniæ, & Hiſpaniæ Bibliothecis, agnitum demum Opus fuiſſe legitimum, ideoque a Doctiſs. Maurinis locum inter germana ipſius Opera eidem factum. Periodum illam autem congruere aptiſſime vel Mauritio, a quo graviſſimas tuliſſe moleſtias, infeſtatio-

ſtationeſque, ob ejus avaritiam, rapacitatem, ſimoniam, aliaque ejus genus vitia, perpeſsum optimum Pontificem conſtat ex Johanne Diacono lib. 4 cap. 17, & S. Gregorio ipſo lib. 13. epiſt. 38. ad Phocam, ac lib. 5. epiſt. 41. ad Conſtantinam Auguſtam; vel Antario Langob. Regi, ad quem reſpexiſse ex ipſius periochæ integro contextu veri fit ſimilius, quemve *nefandiſſimi* nomine idem Pontifex lib. 1. epiſt. 17. ad Epiſcopos Ital. nuncupat. Cæterum hujus Expoſitionis ſtilus, atque ſcribendi ratio ceteris S. Gregorii ſcriptis apprime conformis dignoſcitur; aliunde quoque S. Paterius ejus diſcipulus in Commentariis brevibus in Pſalmos, ex S. Gregorio verbo plerumque ad verbum hauſtis, pleraque ex hacce Gregoriana Expoſitione in ſeptem Pſalmos pœnit. deſcripſit. Confer, qui hac de re fuſe diſputat, doctiſs. Blancum de Polit., & poteſt. Eccl. Tom 3. lib. 1. cap. 1. §. 7. Quod autem ad S. Joh. Chryſoſtomum reſpicit, germana ipſius ſententia ex delibatis paullo ſuperius liquido patet. Nempe Imperatoribus obedientiam deberi ab omnibus, obſequiumque, in his attamen, quæ libertatem Eccleſiæ, Eccleſiaſticaſque leges non lædant, nec labefactent. Neque vero de Clericis tantum, ſed de Laicis etiam locum Apoſtoli eſt interpretatus, ideſt tam Clericos, quam Laicos, ordine ſuo, Poteſtatibus ſublimioribus eſse debere ſubjectos. Legatur quoque S Bernardi textus integer, liquidoque conſtabit ſiniſtrum prorſus in ſenſum a Jannono fuiſse inflexum. Eo enim loci non loquitur utique de officio a Clericis ſæculi Poteſtatibus impendendo, ſed de obedientia a Clericis inferioris ordinis Hierarchis Eccleſiaſticis deferenda, adſumptoque argumento, quod a minori ad majus in Scholis vocari vulgo ſolet, ex eo quod Chriſtus D. cum tributum Cæſari dependendum edixit, tum Pilato ſemetipſum occidendum tradere non detrectavit, infert, atque concludit, multo magis Chriſti D. Vicario eſse obediendum: *Indignum erit*, inquiens, *vobis cuicumque Chriſti Vicario taliter exhibere, qualiter ab antiquo inter Eccleſias ordinatum eſt?* Id ſi obſervaſset Jannonus, prodere abſque delectu S. Pauli exemplum cauſsam ſuam apud Feſtum agitantis, & ad Cæſaris Tribunal appellantis, omnem prorſus ſi nedum exuit pudorem, ſodes dic, auſus ne fuiſset?

Bene

Bene tandem, optimeque ſe habet, quod Chriſti D., Apoſtolorumque doctrinis, exemplisque Chriſtiani veteres imbuti, eruditique a conjurationibus in Sæculi Poteſtates abhorruerint quammaxime, ſemperque, cujuſmodi diſciplinæ, Religioniſque veſtigium in Can. 83. ex iis, qui a Græcis adſcribi ſolent Apoſtolis, videre licet, quo nempe dignas luere pro facinore pœnas jubentur, qui virum Principem afficere contumelia non horruiſſent. Quorum ideo Religionem erga Reges tum preſso ſequi veſtigio, tum ab Ethnicorum calumniis in tuto ponere veteribus illis Patribus Juſtino Apolog. 1. n. 17, Athenagoræ, Tertulliano, Lucifero Calar., Apollinari, Origeni, SS. Athanaſio, Baſilio, Ambroſio, Euſebio Samoſ., Gregorio &c. adeo cordi fuit, impenſæque curæ. Religionis hoc ſpecimen a Majoribus acceptum integre quoque nobis probatur, arctiſſimeque infixum animo retinetur, quo erga Principes optime affectos, ut oportet plane, Chriſtifideles eſse omnes pro virili parte ſuademus, & perſuademus. Quin etiam præ Chriſtifidelium vulgo ad Sacerdotum partes accedere ſentimus Populos in officio, & obſequio erga Principes continere, pœnis quinimo Spiritualibus, prout opus fuerit, ad parendum Sæculi Poteſtatibus eos compellere. Quo plane Religionis erga Reges officio haud ſemel probe defuncti tam Pontifices Summi, quam ſingulares Epiſcopi leguntur paſſim, a queis labentibus Sæculis allaboratum maxime ſcimus, quo Populorum adverſus Principes inſolentia, temeritaſque comprimeretur, tumultuſque compeſcerentur. Atque ita profecto quum in Hiſpania proprios in Reges Gothos Populi maxima facile inſania ſolerent invehi, adeoque ut qui minus ipſis adprobaretur, extemplo aut Regno deturbaretur, aut morte afficeretur turpi, teſtibus Annonio lib. 2. cap. 20, & Roderico lib. 2. cap. 2, ac lib. 3. cap. 20, Synodus propterea Toletana IV. cap. 75, ac Synodi ſubinde Toletana V. cap. 2, ſeqq., Toletana VI. capp. 14, 16, ſeqq., Toletana XIII. capp. 4, & 5, ac Toletana XVI. capp. 8, & 9, Regum ſaluti, capiti, & vitæ conſulturæ, Gentis temeritatem, inſaniamque terribili denuntiato anathemate deterrendam, removendamque ſtatuere. Sic deinde Sancius I. Aragoniæ Rex, ut ſibi, Regnoque ſuo, ac Proli proſpiceret, optimo conſilio Regnum Eccle-

ſiæ

Digitized by Google

ſiæ Romanæ, annuo inſtituto tributo, vectigale fecit, veluti fidem indubiam faciunt Urbani II. litteræ in Archivo Monaſterii Montis Aragonum ſervatæ, quarum exemplar in lucem produxit Joſephus Stephanus Valentinus lib. 1. de poteſt. coact. Rom. Pontif. cap. 11. n. 22. Sic etiam Paulo II. ſuam in Caſtellæ Regnum reſtitutionem debet Henricus IV, in quem conſpiratio Procerum facta nonniſi Pontificiis comprimi fulminibus potuit. Nefarius mos ille adverſus Reges inſurgendi quum apud Anglos etiam invaleſceret, uti teſtatur Gaguinus lib. 4, tam Reges, ut propriæ incolumitati conſulerent, annuo tributo Regnum totum Eccleſiæ Romanæ addicendum duxere, quam Epiſcopi, ac Pontifices, ut Regum dignitatem, vitamque in tuto collocarent, Sacerdotali utendum ſibi auctoritate rati ſunt, veluti Leo III, qui Legatis a latere in Angliam dimiſſis, gentem, a qua Northumbriæ legitimus Rex Eardulphus, eidem Alſuvoldo ſuffecto, e Regno pulſus fuerat, ad officium redigere non prætermiſit; Johannes X, a quo Æthelſtano in Angliæ Regnum jura tum egregie vindicata ſunt, tum in eum ſtructæ ab Alfredo inſidiæ valide ſunt amolitæ apud Willelmum Malmesb. lib. 11. cap. 6; Innocentius III, qui Johanni Regi obedientiam dependere Anglos imperavit, vegrandibus in perduelles intentatis pœnarum minis apud Matthæum Pariſ. ad an. 1215; Urbanus IV, & Clemens IV, a quibus Angli in Henricum III. Regem rebelles in officio cohibiti ſunt; Epiſcopi quoque, velut in Synodis Cloveshovienſi II. anno 747. Can. 30, Ænhamenſi an. 1009. cap. 26, Oxonienſi an. 1222. tit. de Scut. Excom., Redingenſi an. 1279. cap. 3, &c. Quomodo Francorum quoque Reges ſibi Majeſtas inviolabilis ut eſset, ſemet, filios, ditioneſque Apoſtolicæ Sedis officiis, auctoritatique commendare non dubitarunt, veluti Carolus M., Ludovicus Pius, Ludovicus II, Ludovicus Balbus, Ludovicus III, Carolomannus, Carolus ſimplex, Ludovicus IV. apud Flodoardum lib. 4. capp. 3, 21. &c. Ludovicus VII. &c. Utque profecto inviolabilis eadem permaneret Majeſtas, opera nunquam defuere ſua cum Pontifices MM. S. Nicolaus I. in epiſt. ad Synodum Sueſſionenſem, & Gall. Epiſcopos, Hadrianus II. in ep. 2, 15, & 16. ad Ludovicum Germ. Reg., Johannes VIII. in epiſt. ad Germ. Epiſcopos, ad Franc. Reges,

ges, & Optimates, Formoſus, a quo Caroli Simplicis jura contra Odonem Pariſ. Comitem ſtrenue vindicata ſunt, Stephanus VIII. apud Flodoardum in Chron. ad an. 942; Agapetus II. opera Legati ad Synodum Ingelheimenſem, Innocentius III. apud Raynaldum ad an. 1199, Urbanus V, a quo conſpirantes adverſus Carolum VI. compreſſi ſunt, &c.; tum etiam Synodi Metenſis an. 590, & Francofordienſis an. 794. Can. 3, Turonenſis III. an. 813. Can. 1, Aquiſgranenſis II. an. 836. Can. 12, Moguntina I. an. 847. cap. 5, Tullenſis an. 859. Can. 8, Sueſſionenſis III. an. 866. in Synodica ad S. Nicolaum I, Troslejana an. 909. cap. 2, Ingelheimenſis an. 948. Can. 1, &c. Quid vero, quod Regibus contra Fulconem Comitem Fulbertus Carnot. epiſt. 100, & contra Comitem Rogerium S. Lantfrancus Cantuar. epiſt. 41. ſuppetias tuliſſe, ingentique ſane fuiſſe ope leguntur? At enim longe potiori Henrico IV. Imp., & Henrici II. filiis ſubſidio fuere Alexander III. in Append. 2. ep. 1010, & apud Petrum Bleſenſem epiſt. 69, 136, 144, ſeqq., Willelmo Regi Siciliæ idem Pontifex Append. 2. ep. 94, Regique Armeniæ Innocentius III. ep. 22, 23, & apud Raynaldum ad an. 1199. n. 67. Unde jure, optimeque Urbanus IV. in epiſt. ad Michaelem Græcor. Imp. ſcripſit: Occidentis Reges certiſſimum, præſentiſſimumque in Apoſtolicæ Sedis interventione perfugium ſemper habere, ad mutuas componendas diſſenſiones, rebellioneſque Populorum frangendas. Atque ita perinde Reginæ Aragoniæ defenſionem in ſe ſuſcepiſſe legitur Clemens IV, Alphonſi X. Regis Caſtellæ Martinus IV, qui & Carolo Andegavenſi Siciliæ Regi adjutorio præſentiſſimus adfuit, Johannis Caſtellæ item Regis Eugenius IV, Maximiliani Rom. Regis, ac Philippi Filii adverſus Belgas Innocentius VIII, ac Ladislai Regis Hungariæ Leo X, apud Raynaldum ad annos 1266. n. 27, ſeq., 1283. n. 55, ſeq., 1441. n. 19, 1516. n. 60, ſeq., &c. Caſus perſimiles defenſionis plerumque Rom. a Pontificibus impenſæ Regibus Bohemiæ, Hiſpaniæ, Scotiæ, Daniæ, Succiæ &c. legere paſſim eſt in Decret. 6. lib. 1. tit. 8. cap. 2, apud Cardinalem Papienſem epiſt. 122, & Raynaldum ad annos 1472. n. 33, 1486. n. 47, 1487. n. 17, 1488. n. 3, 1489. n. 17. &c. Græcos quoque a tumultu in Conſtantinum Porphyrog. excitando excom-

Digitized by Google

municationis comminatione deterritos ab Alexio Patriarcha, & a Synodo Conſtantinopolitana ſub ipſo legere præſtat Jur. Orient. Tom. 1. p. 118, 280, & 290. Confer & doctiſſ. Thomaſſinum Vet., & nov. Diſcipl. par. 2. lib. 3. cap. 93, ſeq., ac dicta nobis Vind. Tom. 3. Par. 2. Art. 5. in Proleg. p. 333. Factum hinc facile putare quid prohibet, ecquis invidiæ, culpæque deputare præſumat, ut qua Reges Eccleſiæ, præſertim Romanæ, Regna ſua ultrocitroque obnoxia facere non reformidarent, qua Imperatores, fidei præſtito Sacramento, Apoſtolicæ Sedi obedientiam obligare ſuam non dubitarent, quod nempe arcte perſuaſum haberent ſubjectionem hanc, obedientiamque Regnis, Imperioque incremento potius, incolumitatique futuram, quam imminutioni, & injuriæ. Quo de argumento, copioſius, ſi Superis placebit, ſeq. Artic. 4. Erga Imperatores ergo, Regeſque, quandiu Eccleſiæ non ſe præberent infeſtos, ejuſque in jura prorumpere auderent, reverenti, pronoque ſe ferre animo religioni habebant veteres Patres. Quum vero illos poteſtatis extra propriæ fines efferri, moleſtiamque Religioni inferre viderunt, ſcitum eſt, qua demum animi virtute induti obviam illis occurrere, viriliterque obſiſtere non extimuerint, veluti Conſtantio S. Athanaſius, Theodoſio S. Ambroſius, Valenti S. Baſilius, Zenoni S. Hormiſdas, Juſtiniano Vigilius, Mauritio S. Gregorius, Alexio Innocentius III., aliiſque alii, uti ſub Artic. 1. initium indicatum eſt. Qui ſi armis depugnaſſe ſpiritualibus dumtaxat leguntur, nihilotamen minus ſic depugnando palam fecere in ea utique parte, quæ maxima profecto erat, Poteſtati Civili Eccleſiaſticam longe præſtare, legemque ſancire poſſe.

Quod ad Imperatorum, Regumque facta, legeſque, quibus Eccleſiaſticis ſe ſe rebus ingerere voluiſſe viſi aliquando ſunt, demum attinet, quo recto denique, proboque accipi ſenſu queant, debeantque, abunde, opinor, vice plus ſimplici explicatum eſt. Injuriæ vero Conſtantino M. vertitur, quod ingenti cedere ipſi gloriæ debebat, dum Eccleſiaſtici veluti juris invaſor traducitur. Qui ſi Epiſcopum ſe circa Eccleſiæ externa, ſive extra Eccleſiam dixit, dictum accipi debet, non de regiminis parte quidem ſibi ſumpta, veluti perperam accipiendum pugnant Nicolaus Vedelius

de

Digitized by Google

de Epiſcopatu Conſtantini M., Andrevvs Lancellotus in tortura Torti, ideſt Bellarmini, p. 363, Joh. Rainoldus in Colloquio cum Hardto, Joh. Dallæus contra Adamum, & Cottibium par. 2. p. 79, Hugo Grotius de Imp. ſum. Poteſt. circa Sacra, & Oper. Theolog. To. 3. p. 142, Gerhardus Joh. Voſſius epiſt. 23. ad Grotium, David Blondellus lib. de Formula *Regnante Chriſto* p. 175, ſeq., ac de Primatu in Eccleſ. p. 1116, M. Antonius de Dominis de Republ. lib. 6. cap. 5, ſeq., Henricus Stebbingius de Civili regim. circa Relig., & Willelmus Prynnius in hiſt Chronolog. vind. ſupr. Eccl. Juriſd., quos laudat, & ſequitur Joh. Albertus Fabricius Salut. Luc. Evang. cap. 13. p. 282, ſeq., bene vero vel cum Leone Allatio de Conſenſu utriuſque Eccl. p. 230, ſeq. de rebus Civilibus, non de Eccleſiaſticis, vel cum Petro de Marca de Concord. lib. 2. cap. 10. de Gentilibus, non de Chriſtianis, vel cum Balleriniis in adnot. ad epiſt. 115. S. Leonis M. de tutela, ac defenſione Eccleſiæ impenſa. Quo plane ſenſu accipiendum fore id quoque efficaciterque ſuadet, quod eumdem Imperatorem Sacerdotibus inferiorem ſe dictis, factiſque reputaſſe, oſtendiſſeque pluries memoriæ prodidere Euſebius in ipſius vita (cui libros hosce quatuor abjudicandos exiſtimarunt Jacobus Gottofredus in diſſer. ad Philoſtorgium p. 273, & in epiſt. ad Rivetum ſub Pacidii nomine, ac Dorſcheus in Diatypoſi Concil. Nicæni p. 3, Macario vero Hieroſolym. tribuendos arbitratus eſt Sandius in Nucleo hiſt. Eccl. p. 48, Acacio Luſco in Epiſcopatu Cæſar. ejus ſucceſſori adſcribendos cenſet Fuhrmannus hiſt. de Baptiſmo Conſt. par. 1. Colloq. 5. §. 28, minus probabiliter tamen, veluti Socratis lib. 1. capp. 1, & 8, ac lib. 5. cap. 22, Sozomeni, Photii Cod. 127. p. 306, Gelaſii Cyziceni, Nicephori, Theodoreti, quibus Philoſtorgium lib. 1. n. 2. adjungit Pagius ad an. 340. n. 23, teſtimoniis Euſebii opus eſſe demonſtrant Martinus Hanckius de Byzant. rer. Script. par. 1. §. 175. p. 81, ſeqq., Joh. Andreas Boſius de Pontificatu M. Imperat. p. 63, ſeq., & Valeſius p. 216.) Euſebius, inquam, in ipſius vita lib. 3. cap. 18. referens Divinæ voluntati ab eo tribui conſueviſſe, quidquid ab Epiſcopis fuiſſet decretum. Horum decreta ſua ideo conſignanda duxiſſe auctoritate: *Ne reliquarum gentium Principibus liceret, quæ ab eis decreta eſſent, abrogare.*

 Cujuſ-

Cujuſvis enim Judicis ſententiæ Sacerdotum Dei judicium anteponendum eſſe ſentiebat, & dicebat. Et lib. 9. hiſt. Eccl. cap. 10. verſ. Ruff. ſummæ ipſius erga Sacerdotes obſervantiæ, reverentiæque locuples accedens teſtis hiſce verbis: *Sacerdotibus Dei non credebat ſufficere, ſi ſe æqualem præberet, niſi eos, & longe præferret, & ad imaginem quamdam veneraretur Divinæ præſentiæ.* Socrates lib. 1. cap. 5. tanto illum erga Nicænos Epiſcopos pudore, demiſſaque reverentia affectum tradens, ut prius aſſidere renuerit, quam Epiſcopi, ut ita faceret, innuiſſent. Imperator ipſemet cum in Epiſtolis ad Eccleſias de Synodo Nicæna apud Theodoretum quoque lib. 1. hiſt. Eccl. cap. 10, & ad Synodum Tyriam ibid. cap. 29, & apud Euſebium lib. 4. cap. 42. ipſius vitæ, tum in Orat. ad SS. Cœtum ad calcem lib. 4. vitæ ejuſdem, alibique ſæpe quam ſublimis, & quam intima de Epiſcopali dignitate, decretiſque ab Epiſcopis editis animo ſibi inhæreret ſententia, & obſervantia patefaciens, adeo ut ſemet illis & erudiendum, & corrigendum exhibere non erubeſceret: *Vos*, ſic eos obſervans, *ſi quid forte erroris acciderit, me ſedulo corrigatis*, in Orat. ad SS. Cœtum p. 331, & in Epiſt. ad Synod. Tyr. p. 321: *Veſtræ*, ſic eos alloquens, *Sanctitatis partes ſunt ſecundum Eccleſiaſticam, & Apoſtolicam regulam omnibus erratis curationem adhibere.* Qui ita plane optime animo, intimeque erat affectus, qui fieri tandem poterat, ut Epiſcopis ſe parem efferre poteſtate affectaret, exambiretque? Videſis interea de loquutionibus hujuſmodi ſuſe diſſerentem Illuſt. Franciſcum Rotomagenſem Archiep. de reb. Eccleſ. lib. 1. cap. 3. Atque probo hoc ipſo ſenſu, facilique intelligi oportere, quæ a Marciano, Imperatoribuſque aliis de rebus Eccleſiaſticis editæ feruntur, leges exinde compertum evadit; non ſecus atque iis multis exemplis, quorum ad ſuadendum Imperatores Carolingicos, ac Germanicos e re ſua, jureque duxiſſe negotiis ſemet Eccleſiaſticis implicare, fuſiſſimam, indigeſtamque texuit hypothypoſim Pfeifferus ad Vitriarii lib. 3. Jur. publ. tit. 2. §. 8. a pag. 5. ad p. 88, aliud non evinci, niſi tum pleraque illicite ab illis fuiſſe uſurpata, tum plurima extra Protectionis ordinariæ Eccleſiis impenſæ fines haud egreſſa, tum alia extraordinariæ proviſioni, & Advocatiæ, ut quum Eccleſia ab exerenda Juriſdictione

exte-

Digitized by Google

exterius impediretur, deputanda fuiſſe oſtendit Carolus Chriſtoph. Loven Conſil. Aulicus Bamberg. in diſſert. de Jure Princip. Cathol circa Sacra cap. 2 §. 10. p. 39. Quibus adjungere ſatis habeo, ſuperque illuſtre Ludovici Pii effatum, quo in Capitul. 2. lib. 2. cap. 4. Epiſcopis adjutorio ſe haud defuturum pollicitus, ſic eoſdem alloquitur: *Ut noſtro auxilio ſuffulti, quod veſtra Auctoritas expoſcit, famulante, ut decet, poteſtate noſtra, perficere valeatis*, apud Harduinum To. 4. p. 1250. Quo ex loco Boſſuetius in ſerm. de Unitate Eccleſiæ in Comitiis an. 1682. habito, ad quæ alioqui Regiam ad deprimendam, locoque Eccleſiaſticam extollendam non admodum paratus advenerat, oſtendere adgreſſus eſt Regiæ poteſtati, ubi rebus in Civilibus dominatur, in Eccleſiaſticis obſequi, religioni, officioque cedere. Nec eſt vero, cur in S. Leonis M. epiſtolis quæratur effugium, & a Queſnello ſiniſtrum id intorqueatur in ſenſum, quaſi ejus ſententia non modica Imperatoriæ in Eccleſiaſticis cauſſis poteſtati obtingat pars. Qui enim pro fide, unitate, & legibus Eccleſiæ ſuo loco ſtatuendis, firmandiſque labores, induſtrias, curaſque adferunt, ſiquidem; quantum per ipſos fieri potuit, in ſemet Imperatores ſuſceperant, uti Theodoſius, Marcianus, Leo &c., iidem plane, utpote Sacerdotalis officii participes, & Sacerdotis, & Epiſcopi titulo, qui condecorarentur, ſe dignos exhibuere. Hoc ergo ſenſu a S. Leone Imperatores illi diverſis, quæ propius Epiſcoporum, Sacerdotumque tangunt officium, adpellationibus cohoneſtati ſunt, quibus eorum ſollicitudo, induſtria, affectuſque pro Eccleſia celebrabatur, non ita etiam, ut in Eccleſiam ipſis adſtrueretur juriſdictio, veluti recte animadvertunt Ballerinii Fratres in Adnor. ad epiſt. 115. S. Leonis Oper. To. 2 pag. 1526. Straminea denique, roboriſque prorſus expers eſt ratio ex Juſtiniano petita, qua totius argumentationis vim ſuffulcire conantur. Eò enim Sacerdorium ab Imperio, a Civilibuſque Sacræ differunt, quò Anima a corpore, ab humanis Divina diſcernuntur. Ejus itaque loco ea nobis ſufficienda videtur ratio, qua validiſſime adverſus Le Vayer de Auct. Reg. in adminiſt. Eccleſ. p. 9, ſeq., alioſque Politicos Regiæ poteſtatis aſſentatores pugnat Illuſt. quidam Galliar. Epiſcopus in Opuſculo Gallice inſcripto: *Le veritable uſage de l' Autori-*

tori-

torité ſeculiere dans les Materies , qui concernent la Religion, Avignon 1753. Nempe Poteſtas Eccleſiaſtica quolibet tempore , quolibetque loco eadem in ſe eſt , ſibimet eadem ſufficiens eſt, neque ſe major , aut minor æſtimari debet , ubi Principes aut Ethnica adhucdum, vel Hæretica ſuperſtitione detineantur , aut ubi Deo adſpirante,Chriſtianæ Religioni nomen jam dederint . Jam vero ſi Ethnicis , aut Hæreticis introſpiciendi in Eccleſiaſtica jura, & negotia fas juſte denegatur omne , a nemineque vegrandi abſque Religionis injuria fiet , quorſum id poſtea juris, amplumque Chriſtianis indulgeri Principibus haud extimetur ? Chriſtiana enim vero Religio intacta Principum jura relinquit , nec eadem auget , aut minuit,ac ſiquidem ad felicitatem æternam Principes dirigat, Eccleſiaſticæ potius ſubjugat poteſtati . Ea itaque ratione a Religionis negotiis abſtinendum Chriſtianis Principibus eſt , qua ſe eiſdem implicare Ethinicis nefas erat , præque his illis præterea id incumbit , ut Religionis defenſores agant , ejuſque Miniſtris obedientes ſe dedant . Quo ergo jure reprehenditur execranda Principum Ethnicorum perverſitas , qua tum prædicari Religionem vetabant , tum ejuſdem Profeſſores diverſo mortis genere , diroque afficiebant , pari ſe dignos reprehenſione Principes exhibent , qui ſe rebus implicare Religionis temere volunt . Quo caſu plane Defenſoris , ac Protectoris deſunt officio, quod Chriſtiana eis impoſuit Religio , (quodque non in Eccleſiaſticæ poteſtatis uſurpatione , everſioneque conſiſtit, ſed in opera , opeque tradenda , qua Eccleſiaſtica ſe ſe exerere poteſtas valeat, non in dominatione ſupra Epiſcopos , & Sacerdotes affectanda , ſed in ſollicitudine , ſtudioque , ut eis debita obedientia dependatur, & obſervantia . Atque ideo in iis non advocatos , qui laboranti opem ferant , afflictiſque rebus ſuis adjutorio, ſubſidioque ſint, ſed Tyrannos , qui ſuam opprimant libertatem , juraque uſurpent , nacta fuiſſet Eccleſia . Ex his generatim præſtabilitis deſcendendo ad particularia , antequam de poteſtate Eccleſiaſtica in Laicam ſermonem inſtituam , diſputandumque queis de capitibus , de quotve modis quæſtionem in Laicas poteſtates agere poſſit Eccleſia , mihi ſuſcipiam , quædam paucis expedire præſtabit , quæ peculiaris Eccleſiæ quidem ſunt juris , in quæ tamen immigrare paſſim

Lai-

Digitized by Google

Laicas Poteſtates intuemur. Quod ſequenti perficiendum Articulo jam adgredior.

De Poteſtate Eccleſiæ in propria Loca, Perſonas, ac Res, ſive de Immunitate Locali, Perſonali, ac Reali.

ARTICULUS III.

TErgemina, ut vides, ad ſumma capita, ſub quibus cetera facile comprehenduntur, præſentem, quam mihi propoſui, redigo quæſtionem, atque ita fidem paullo ſuperius obligatam liberabo meam, ideſt ad Loca Sacra, Sacras ad Perſonas, atque ad Res Sacras ad eorum alterutrum attinentes. Circa quæ omnia profecto Eccleſiam ſibi prorſus, ſolamque plene ſufficere dubitabit utique nemo, qui perſuaſum habeat Eccleſiaſtici Regiminis formam a Deo inſtitutam Monarchicam eſſe, & Hierarchicam, ideſt a Deo in Eccleſia diverſos inductos fuiſſe gradus, diverſaque inſtituta officia, quibus adimplendis pleniſſimam eidem factam a Deo poteſtatem fuiſſe profecto inde conſequitur. Quia tamen hacce de Regiminis forma ſequenti Articulo, propriori veluti loco, quo tanquam fundamento rato, fixoque diſputanda pleraque ſuperſtruere cogito, fuſius diſputaturum me ſpero, impræſentiarum intra hæc tria capita, quæ velut e re ipſa nata mihi ſuppetunt, ſermone me devolvo. Quemadmodum itaque Synodorum cogendarum ad Religionis res pertractandas integra unam penes Eccleſiam manet poteſtas, qua de nobis quidem ante præfari oporteret, quam ad tractationem de Chriſtianis aliis conventibus noſter ſe attemperaret ſermo, niſi ſatis haberi, ſuperque deberent abunde dicta Par. II. To. 3. Art. 2 §. 1. p. 145, ſeqq., non ſecus Templa ædificandi, dedicandique ad cultum publice Deo O M præſtandum ampliſſima Eccleſiæ vindicanda modo facultas obtingit. Circa quæ ſane principio, ad omnes prorſus τὰς λήρους, καί τὰς φλυαρίας, tricas, ineptias, nugaſque expediendas, ſecernendum diligenter jus a facto eſt: jure namque Divino priſcis Chriſtifidelibus Templa habere, Conventuſque agere fas fuiſſe defendimus, facto vero inique ab Ethinicis, intemperiis in ipſos exagitatis, impediti perſæ-

perſæpe nequibant. Quamquam & facto tam pleroſque agi Conventus conſueviſſe, quam plurima fuiſſe Templa conſtructa ad publicum Religionis exercitium peragendum Eccleſiaſtica nos paſſim docet hiſtoria, multiſque oppido palam fieri exemplis poteſt, evincique, perperam ſcripturiiſſe poſt Dallæum de Pſeudepigraphis Apoſtol. lib. 3. cap. 13. p. 163, poſt Mornæum lib. 2. de Euchar. cap. 1, poſt Blondellum de Epiſcop., & Presbyter. ſect. 3. p. 216. ſeq., 249, ſeq., ac 254. ſeq., poſt Vedelium in S. Ignatii epiſt. ad Magneſ. cap. 3, poſt Moylæum, poſt Bohemerum diſſert. Jur. Eccleſ. Antiq. diſſert. 1, poſt Walchium Antiq. Eccleſ. lib. 1. cap. 1. de Loc. Sacris, & in hiſt. Eccl. Sæculi I. cap. 3, poſt Schurzfleiſchium Controv., & Quæſt. Antiq. Eccleſ. 8. §. 1, ſcripturiiſſe, inquam, Petrum Jannonum Hiſt. Reg. Neapol. lib. 1. cap. ult., perſecutionum obtinente tempeſtate publicis Chriſtianorum Cœtibus nullibi gentium locum fuiſſe, neque Religionis exercitium uſpiam publicum audiviſſe, neque publicæ Evangelii prædicandi factam aliquando facultatem: quæ tum demum facta primum a Chriſtianis Imperatoribus fuerit, quum per otium, & pacem Eccleſiæ licuit. Et certe jam ſub Apoſtolis Templa ad Dei cultum erecta fuiſſe, congregandiſque ad rem Sacram Chriſtifidelibus deſtinata liquet ex 1. ad Corinth. 11, 18, ſeqq., ubi Apoſtolus nomine Eccleſiæ denotare voluit non tam eorum multitudinem, qui conveniebant, quam locum, in quem convenire mos eſſet. Atque ita plane accipiendum locum illum docent Hilarus Diacon., Theodoretus ibid., & S. Auguſtinus epiſt. 157, & Quæſt. in Levit. lib. 3. q. 57: *Eccleſia*, inquiens, *dicitur locus, quo Eccleſia congregatur. Nam Eccleſia homines ſunt, de quibus dicitur*. Ut exhiberet ſibi glorioſam Eccleſiam. *Hanc tamen vocari etiam ipſam domum Orationum idem Apoſtolus teſtis eſt, ubi ait*: Nunquid domos non habetis &c., aut Eccleſiam Dei contemnitis &c. Quod argumenti ſane genus hinc arreptum egregie verſant, exagitantque cum adverſus Scultetum, Rivetum, & Dupinium Templa priſcis in uſu Chriſtifidelibus fuiſſe inficiantes Card. Laurentius Cozza in Vindic. Areopag. par. 2. cap. 13, tum adverſus Piceninum Card. Gotti de vera Chriſti Eccleſia To. 2. par. 2. Art. 16. §. 17. Atque in hanc utique interpretationem utroque confluunt

pede

pede S. Germanus Patriarcha Conſtantinopolit. in Theoria Myſtica, Gerardus Camerac. Epiſcopus in Synodo Atrebatenſi an. 1025. cap. 3, Ducangius in Gloſsar. V. *Eccleſia* To. 3. edit. Ven. 1738. pag. 7, Fullerus Miſcell. Sacr. lib. 2. cap. 9. Crit. Sacr. To. 7. p. 91. edit. Francof., Grotius ad 1. Corinth. 11, 20, & Seldenus de Syned. lib. 3. cap. 15. n. 2.

Atqui S. Paulo teſtes adſtipulantur locupletes (ut de Philone quidem Judæo ſileam, qui lib. de vita Theoretica, ſive Supplicum Euſebio lib. 2. hiſt. Eccl. cap. 17, S. Epiphanio hær. 29. n. 5, S. Hieronymo de Script. Eccleſ. cap. 11, Sozomeno lib. 1. cap. 12, aliiſque longe plurimis de Templis a priſcis Chriſtianis in Ægypto paſſim exſtructis loqui viſus eſt: quum veri fiat longe ſimilius loquutum fuiſſe illum, non de Philoſophis Ethnicis judaizantibus, uti demum augurari placuit Joh. Joachimo Langio diſſert. de Therapeutis Halæ 1721, & Nicolao Nonnen diſſert. pro Canonica auctor. Cant. Cant. Trajecti 1725, quos refellunt Heumannus in Actis Philoſoph. par. 16, & Zinchius diſſert. de Therap. Lip. 1724, ſed de Eſſæorum apud gentiles ſuos religioſa, famoſaque ſecta, quam in rem conferendus Fabricius Salut. Luc. Evang. cap. 3. n. 7, ubi pro utraque parte viciſſim ſtantes recenſet Scriptores tam veteres, quam nuperos) adſtipulantur, inquam, ex SS. Patribus S. Ignatius, qui epiſt. germ. ad Magneſ. n. 7, & ad Philadelph. n. 4. Templi, & Altaris, quo convenire, de quove participare Chriſtifideles ſolerent, mentionem ingerit; Auctor Conſtit. Apoſtolic. ſub S. Clementis nomine lib. 2. cap. 57, ubi Templi, veluti rei apud Chriſtianos antiquæ, diſponendi formam tradit, deque reverentia eo loci ſervanda utriuſque ſexus Chriſtifideles diligenter inſtruit; S. Juſtinus, qui Apolog. 1. ad Imp. Antoninum Pium n. 67. ſacri loci meminit; quod Templum erat profecto, quo ad ſacras percipiendas lectiones, Divinamque faciendam rem, Dominica quaque confluere fideles ſolebant; Auctor libror. de Eccleſ. Hierarch. (quos S. Dionyſio Areopagitæ abjudicant quidem ex noſtris Launojus de libr. S. Dionyſio inſcript., Labbeus de Script. Eccl. To. 1. p. 766, ſeqq., Nourrius in appar. ad Bibl. PP. diſſert. 10, Joh. Morinus de Sacr. Ordinat. p. 421, ſeqq., Tillemontius Monum. Eccleſ.

To. 2. p. 437, ſeq., Lequiennius differt. 2. Damaſcenica &c.; ex Proteſtantibus vero Dallæus lib. 1. de Script. Ignat., & Dionyſ., Alexander Morus ad Act. cap. 17. v. 34, Georgius Hachevillus lib. de Provid. Dei p. 208, ſeq., Albertinus de Euchar. p. 260, ſeq., Uſſerius differt. de Dionyſio ad calcem libri de Script., Sacriſque Vernac., Tentzelius Exercit. ſelect. To. 2. p. 285, Ittigius differt. d. PP. Apoſtol. p. 143, & 165, ac in Select. hiſt. Eccleſ. Sæculi I. capit. p. 25, & 43, Fabricius Bibl. Græcæ To. 5. lib. 5. cap. 1. p. 4, ſeq., &c., Contra vero adſcribere non dubitarunt poſt S. Maximum, Genebrardum, Baronium, Bellarminum, Schelestratium &c. Johannes a S. Franciſco Prior Fulienſis in Apolog. ad Oper. calcem edit. Pariſ., Martinus del Rio in Vindic. Areop. adverſus Scaligerum cap. 8, ſeqq. Oper. edit. Venet. 1756. To. 2. p. 262, ſeqq., Petrus Alloixius quæſt. 2. ibid. p. 210, ſeqq., Gaultier in Apologia Tabulæ ſuæ Chronograph. Sæculi I. inſerta, Petrus Lanſellius diſput. Apolog. eodem T. 2. Oper. p. 284, ſeqq., Johannes de Chaumont in defenſ. Areop. adv. Dallæum ibid. p. 305, ſeqq., Natalis Alexander hiſt. Eccl. ad Sæcul. I. art. 15. cap. 10, & differt. 22, Claudius Davidius differt. de S. Dionyſio Pariſ. 1702, Card. Laurentius Cozza in Vind. Areop., Joh. Novius Apolog. pro Operibus S. Dionyſii adv. Laur. Vallam Cozzæ libro ſubjuncta, &c.; quoſque libros ſaltem neque Apollinariſtæ cujuſpiam, ut putavit Stillingfleetus in reſponſ. ad Creſſii Apolog., neque Eutychiani alicujus, ſive Monophyſitæ, veluti Morino, & Lequiennio viſum eſt, multoque minus S. Gregorii M., uti Dodvvelli ſuſpicio fuit, legitimum eſſe fœtum Auctor Gallus Problematis de Libris S. Dionyſii Oper. To. 2. p. 327, ſeqq., & Joh. Franc. Bernardus de Rubeis differt. adverſ. Lequiennium ibid. p. 434, ſeqq. oſtendunt, qui potius antiqui Patris alicujus Opus eſſe, in quod pleraque e Clemente Alex., & S. Gregorio Nyſſeno confluxerint), Auctor, inquam, Eccl. Hier. cap. 3. par. 2, & cap. 4. par. 2. item, quo loci & Chori, & Altaris, & Templi, pro ſacra peragenda Synaxi, & ſacrarum prælectionibus Scripturarum, memoriam facit, ubi videndus Georgius Pachymer in paraphraſi, & Corderius in Not. To. 1. p. 222, ſeqq.; S. Dionyſius Alexand. in epiſt. 1. ad Baſilidem a

Pho-

Photio citata in Nomoc., ac ſæpius edita cum Balſamonis, & Zonaræ Scholiis in Bibl. PP., ac To. 1. Concil. Labbei p. 831, & Harduini p. 186, Can. 2. τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ *Domum Dei*, juxta verſionem Frontonis Ducæi, memorat, in quam ingredi fœminas abſceſſu non prohiberi docet; apud Euſebium lib. 7. hiſt. Eccl. cap. 22. locum quemcumque, perſecutione ſæviente, ad peragendas Synaxes inſtar Templi ſibi, Populoque deſerviiſſe perhibet; Tertullianus, qui de Idol. cap. 7, & lib. adv. Valentinianos cap. 2., & 7, & S. Cyprianus, qui de Oper., & eleemoſ. p. 203, ac epiſt. 55, alias 59. priſcis Chriſtianis Templa uſu frequentata explicitiſſime referunt; S. Gregorius Thaumaturgus, a quo apud Ruffinum hiſt. Eccl. lib. 7. cap. 25, Templum, miraculo etiam adhibito, exſtructum legitur, & S. Cyrillus Hieroſolym., qui Catech. 6. ab Apoſtolis conſecratum in Eccleſiam Cœnaculum, ubi Spiritu S. afflati fuerant, auctor eſt; non ſecus ac Antiochiæ a S. Petro in Templum fuiſſe converſam Theophili domum refert Auctor Recognit. lib. 10. n. 71, quem tamen fluxam admodum gerere fidem ignorat nemo. Atque horum quidem auctoritati non officiunt, quæ a Dallæo, a Duplexio, a Blondello, a Bohemero, a Vedelio, a Walchio, a Jannone indigeſtim abſque delectu conglomerari, exaggerarique loca ſolent ex Clemente Alex. Stromat. lib. 7. n. 7. p. 851. edit. Ven. 1757, ex Minucio Felice in Oct. p. 6, ex Origene contra Celſum lib. 3. n. 34. p. 469, edit. Pariſ. 1733, & lib. 8. n. 17. Oper. To. 1. p. 755, ex Arnobio lib. 6. adv. Gent. ſub init., ex Lactantio lib. 1. de falſa Relig. cap. 10, lib. 2. de Orig. erroris cap. 2, lib. 5. de Juſtitia cap. 2, lib. 6. cap. 25, lib. de Ira Dei cap. 24, & lib. 7. de Benef. cap. 7, ex S. Iſidoro Peluſ. lib. 2. epiſt. 247. ad Theodoſium Epiſcop. &c., qui adverſus Ethnicos diſputantes, aut falſos Chriſtianos redarguentes, qui de Templis ab ſe ædificatis adblandiebantur, dum interea de puritate morum, qua coli Religio deberet, nihil faciebant penſi, nullaque affectos ſollicitudine ſe præbebant, Templa ad Dei cultum apud Chriſtianos veteres exſtructa negare videntur. Nam de Templis loquuntur ritu Ethnico dedicatis, quæ non erant, niſi buſta, cineres, oſſa, functorumque fœda corporum ſepulcra, quorum ideo a nomine ipſo abhorriſſe Chriſtifide-

les quammaxime admonet S. Zeno Veron. Serm. de Continentia; quæ Ethnicis *Templa*, noſtris *Eccleſiæ* nomine veniſſe memorans: quo plane ſenſu accipiendos Clementem Alex., Minutium Felic., Origenem, Lactantium, Arnobium obſervant Deſiderius Heraldus ad Arnobii lib. 6. p. 190, Geverhartus Elmenhorſtius ad eumdem p 173, & ad Minutium p. 5, Franciſcus Balduinus in Prolegom. ad eumdem, Joh. Wovverius ibid. p. 118, & Chriſtianus Kortholtus in tract. de calumniis Pagan. cap. 8, & in Athenagoram de legat. cap. 25; vel de Templis verba faciunt Ethnicorum more, opinioneque habitis, ſic ut aræ immolandis animalibus, thuribus adolendis exſtructæ viderentur, eorum velut ambitu ſupremum circumſcribi Numen exiſtimaretur, ac varius ſuperſtitionis cultus ſimulacris exhiberetur: qua ratione intelligendos Clementem Alex. oſtendit Gentianus Hervetus ad lib. 7. Strom. p 714, ſeq., & Arnobium Heraldus p. 229, ſeq., & Helmenhorſtius p. 173; vel de Templis, quæ faſtu Ethnico ſublimioribus fuiſſent elata faſtigiis, in quibuſque ad ornatum conſpicerentur ἀγάλματα, Ζόανα, Ἀφομοιώματα, εἰδώλωνα, εἰκόνωνα, ἢ Ἀνδριάντωνα, Simulacra, Idola, Statuæ, Imagines, pictæ Tabulæ, atque hoſtiles etiam prædæ, quorum mentio apud Homerum, Euſtathium, Heſychium, Livium lib. 4, 32, 38, & Agathiam lib. 5, qua ideo vel a profana abſtinere appellatione Chriſtianis erat religio: quo modo ſane accipiendos præſertim Origenem, & Minutium (quorum intimum propterea ſenſum haud aſſequutus videtur Petavius, dum lib. 15. de Incarn. cap. 13. num. 1. utriuſque opinione Chriſtianos veteres a Templis abhoruiſſe putat) rectius animadvertunt Carolus de la Rue in Not. ad Origen. p. 754, ſeq., Joh. Wovverius ad Minut. p. 118, & Franc. Balduinus in Proleg. ad eumdem; vel ita loquentes reſpiciebant ad interiorem animi, purioremque cultum, morumque illibatam diſciplinam, quæ Deo O. M. præ Templis longe probari, atque perinde Chriſtifidelibus præ exteriori Templorum ornatu, ac ſpecie longe pluris fieri adfirmabant: quo profecto ſenſu loquutos fuiſſe Lactantium, & S. Iſidorum vel eorum lectio confeſtim indicat, & obſervat Heraldus in Arnob. p. 194; vel fari demum ita fas illis fuerat, poſtquam iniquiſſimo Diocletiani edicto Templa

D.

D. O. M. exſtructa , & dicata ubique gentium everſa , ſoloque æquata illis viſa ſunt : qua de re Spencerus etiam ad Origen. adv. Celſ. lib. 8. p. 389. Cæterum enim Chriſtianis uſu antiquiſſimo veniſſe Templa ipſiſmet Scriptoribus tam certum fuit , quam quod certiſſimum , Origeni , qui præf. lib. 8. adv. Celſ. cum Ethnicorum Templis non utique conferenda Templa fidelium oſtendit, nec horum Simulacra , Altaria , ſuffituſque cum illorum Idolis , cruentis aris , & nidoribus , in Numer. hom. 11 , & in Joſue hom. 10 Chriſtifidelium in Eccleſiam adventum , erga Sacerdotes officia , confertaſque ad Eccleſiarum , Altariumque ornatum eleemoſynas deſcribit , & Tract. 28. in Matth. ardente Maximini perſequutione Eccleſias devaſtatas, incenſaſque refert ; Arnobio, qui lib 4. ſub finem p. 152 , & ipſe Templorum everſiones impie a Tyrannis imperatas , peractaſque vehementer dolet ; Lactantio , qui lib. 5. Divin. Inſtit. cap. 2. in Bithynia Dei Templum everſum, eodem lib. 5. Divin. Inſt. cap. 11. in Phrygia incenſum alterum memorat , & libro de Mortib. Perſecut. cap. 1. everſam Nicomediæ Eccleſiam iterum majore cum gloria inſtaurari cœpiſſe teſtatur , cap. 13. in Galliis quoque , flagrante perſecutione , Templa dirui paſſum Conſtantium perhibet , & cap. 48. Edictum Conſtantini , & Licinii pro Chriſtianis refert , quo locorum , ad quæ olim convenire Chriſtianis ſolemne erat , ullo abſque pretio eiſdem reſtitui jubentur , fitque mentio præterea bonorum ad Eccleſias pertinentium , quæ reddi perinde imperantur . Hunc Lactantio quidem librum abjudicant Nourrius in differt. ſpeciali , Maſſuetius ; Auctor Obſervat. Critic. in Auctores Vet., & Recent. ab eruditis Britannis inchoat. vol. 4. To. 1. p. 70. edit. Amſtel. 1737, Ballerinii Fratr. in Hiſtor. Donatiſt. par. 1. cap. 3. Oper. Noriſii To. 4. p. 35 , ſeq. , Pfaffius in præfat. ad Lactantii Epitomen , & Clericus Bibl. nov. To. 1. p. 436 , ſeq. , qua tamen a ſententia recedit Art. Crit. par. 2. cap. 10. Contra vero Lactantio vindicare non dubitant Baluzius Miſcell. To. 2 , Joh. Fellus in Schol. , Giſbertus Cuperus , Nicol Toinardus , Johan. Columbus in Not. , Bauldrius in præfat. , Sparkius in Not. , Maucroixius , Gilb. Burnetus , Joh. G. Grævius , Elias Boherellus , Thom. Galæus , Jacob. Tollius in Not. , Maturinus Veiſſ. la Croze in reflex. ad nov. edit.

edit. libri hujus, Maichelius de Bibliot. PP. p. 187, ſeq., Grainvillius in elect. rei Numar., Walchius in diatriba de Lact. ſtylo cap. 5, Ferſtchius in differt. de mort. Perſecut., Bunemannus in edit. Oper. Lact. p. 1364, Leſtocquius in diſquiſit. apud Langlet Oper. Lact. To. 2., Heumannus Append. 1. ad Sympoſium p. 218, ſeq., multiſque nuper Eduardus a S. Xaverio To. 2. differt. 13, ac Fabricius Bibl. Lat. lib. 4. cap. 3, & Bibl. med., & inf. Latin. lib. 11. Quibus jungendi S. Zeno Veron. Serm. in Pſal. 126, ubi de Chriſtianis Templis, veluti de locis uſu ſacro antiquis, ſic habet: *Conventus Eccleſiarum, quos ad ſecretam* (qua de Arcani diſciplina multa Scheleſtratius, ac nuper Schollmer adverſus Dallæum, Albertinum, Tentzelium, Binghamum, Bohemerum &c) *Sacramentorum Religionem ædificiorum ſepta concludunt, conſuetudo noſtra Domum Dei ſolita eſt nuncupare*; S. Optatus, qui lib. 1. adv. Parmen. p. 41. edit. Albaſp. Eccleſiis Africæ, tempore Maxentii, quamplurima ex auro, & argento fuiſſe ornamenta teſtatur: quomodo etiam S. Auguſtinus lib. 3. contra Creſcon. cap. 29. in Cirtenſi Donatiſtarum Eccleſia, Diocletiani perſecutione deſæviente, Calices aureos duos fuiſſe, ſex argenteos, cum ejuſdem metalli lucerna teſtis accedit; & Ammianus Marcellinus lib. 27, ubi in Baſilica Sicinini concurſus fieri Chriſtianorum ad Sacra celebranda conſueviſſe, ibique una die triginta ſeptem ſupra centum interfectos tradit.

Etſi ergo nullum aliud ſuppeteret argumentum, ipſa ſaltem Imperatorum Edicta de Chriſtianorum Eccleſiis demoliendis, ac ſolo æquandis, quorum Lactantius de Mortib. Perſecutor. cap. 11, S. Optatus lib. 1. p. 39, Euſebius hiſt. Eccl. lib. 8. cap. 2, S. Hieronymus in Zachar. cap. 8, & Theodoretus lib. 5. hiſt. Eccl. cap. 39. meminere, fidem certiſſimam facerent. Atqui documenta, monumentaque non deſunt indubia, quæ probent cum ante perſecutiones in Eccleſiam commotas Templa extitiſſe a Chriſtianis ad Dei cultum ædificata, tum ipſo in perſecutionum æſtu nec omnia penitus fuiſſe deſtructa. Enim vero ecquis in animum inducat ſuum, Chriſtifidelium in dies creſcente multitudine, ac tot numero Epiſcopis, Presbyteris, Diaconis ubique locorum conſtitutis, eos omnes ſine Aris, ſine Templis extitiſſe, eademque ædificandi aut deſuiſ-

defuiſſe modum, aut conſilium non ſubveniſſe? Atque hoc plane argumento contra Petrobruſianos feliciter dimicaſſe legitur V. Petrus Cluniac., improbabile prorſus adfirmans, quod per annos 25. S. Petrus de Templo Romæ excitando non cogitaverit, non Arelate S. Trophimus, non Lugduni S. Irenæus, non Viennæ S Creſcens, non Bituricis S. Urſinus, non Narbonæ S. Paulus, non Toloſæ S. Saturninus, a queis alioqui Chriſtiana de re amplificanda tantam animo ſollicitudinem indutam conſtat. Cujus ideo opinione fieri nequaquam potuit, ut a S. Johanne in Aſia, a S. Marco Alexandriæ, a S. Jacobo Hieroſolymis, Epheſi a Timotheo, Antiochiæ ab Ignatio, Smyrnæ a Polycarpo, Cretæ a Tito, alibique ab aliis de Templis ædificandis cogitatum non fuerit. Atque quidem, amabo, quid aliud præferunt, niſi Ædes Sacras, Eccleſiaſque Divino nomini, ac SS. Martyribus (nam SS. Confeſſoribus ante Bonifacii IV. ætatem Templum ullum dicatum haud legitur) a prima Eccleſiæ ætate dedicatas antiquiſſima illa nomina, quibus loca Sacra Ethnicis oculere Chriſtianis adeo cordi erat, quove ipſis ſæpe convenire erat ſolemne? Erant enim *Dominica*, teſtibus S. Cypriano de Opere, & Eleem. p. 203, & Euſebio hiſt. Eccl. lib. *9.* cap. *9.* verſ. Ruff., ſic dicta, quod *Domino*, ideſt Chriſto D. conſecrata eſſent, ceu arbitratur Rhenanus; vel quod Domus eſſent Orationis, ut exiſtimat Cacciari in Not. ad Euſeb. loc. cit., quove de nomine S. Hieronymus in Chron., Marcellinus, & Fauſtinus in libello precum ad Imp. p. *63*, ſeq., Salvianus de Gubern. lib. *6*, in Actis S. Philipphi A[illegible]ianopol. Epiſcopi apud Mabillonium Analect. Tom. 4. p. 1*36*, aliique Recentiores apud Ducangium Tom. 2. edit. Ven. 1737. p. 1513. Quæ vero Latinis *Dominica*, Græcis erant Κυριακα, ut in Conciliis Ancyrano Can. 14, Neocæſarcenſi Can. 5, & 13, Laodiceno Can. 28, in Actis S. Saturnini, & Socior. num. 2, in vita S. Nili Junior. p. 1*64*, in Itinerario S. Willibaldi num. 1*6*, in Regula S. Pachomii cap. 54. &c. Erant *Memoriæ*, ſic denominatæ, quod ibidem SS. Martyrum aut Reliquiæ conditæ eſſent, aut annua recoli Paſſionum memoria, ſolemnitaſque ſolerent, qua de adpellatione ſæpe S. Auguſtinus de Cura pro mort. cap. 4, in Pſal. 48, lib. 10. contra Fauſtum cap. 21, & lib. 22. de Civit. cap. 10, Lucifer Calar. lib. 2.

pro

pro S. Athan. p. 112. edit. 1., S. Athanaſius in vita S. Antonii cap. 3, S. Hieronymus in Iſajæ cap. 22, & epiſt. 17, S. Paulinus epiſt. 13, & 23, S. Gregorius Turon. de Mirac. lib. 1. cap. 27, aliique plures apud Ducangium Tom. 4. p 621. Erant *Martyria*, quod Ædes eſſent Deo ſub Martyrum invocatione dicatæ, ut aliquibus viſum eſt, quibus favent ex Græcis præſertim L. 6. Cod. Theod. de Sepulc. violat., Concilium Laodicenum Can. 8, Socrates lib. 4. cap. 18, Sozomenus lib. 2. cap. 26, Theodoretus lib. 3. cap. 2, ex Latinis quoque S. Hieronymus in Chron., & in Apolog. ad Pammach. cap. 6, S. Iſidorus lib. 15. cap. 9, Theodulphus lib. 2. Carm. 9. de S. Quintino &c.; quamvis eo nomine proxime Altaria ſupra Martyrum reliquias ædificata veniſſe ſignificant S. Auguſtinus de Civit. lib. 22. cap. 10, lib. 20. contra Fauſtum cap. 21, & ſerm. 101. de Divers., Auctor lib. Pontific. in S. Felice, & habetur in Cæremoniali Epiſcop. lib. 1. cap. 12, & cenſet Eruditiſſ. Benedictus XIV. de SS. Canon. lib 1. cap. 3. num. 8; qua de re videndus etiam, ſi libet, Xantus Gentilius in Diatriba Civili Canon. ad Leg. 10. duodecim Tabul. par. 2. tit. 1. num. 5, ſeqq. Erant *Trophæa*, quo nomine loca, in quibus paſſi SS. Martyres fuiſſent, eorumque feſta recoli conſuebant, afficit Cajus antiquus Scriptor apud Euſebium lib. 3. cap. 24. Erant *Tituli*, teſte Anaſtaſio Bibl. in SS. Evariſto, Marcello, Silveſtro, Damaſo, Innocentio &c., de quibus etiam Alexander III. in epiſt ad Cardin. apud Baronium ad an. 1148. num. 39, inde dicti, quod vel Crucis titulo adpoſito loca Sacra cenſerentur, ut exiſtimat Baronius in Notis ad Martyrolog. die 26. Julii, adpellationem vero deſumptam ad an. 112. num. 5, ſeq. putat a Titulis Fiſcalibus, quorum appoſitione rem aliquam ſibi Fiſcus vindicare ſolebat, de qua lib. 15. Cod. Theod. tit. 2. L. 4, S. Auguſtinus in Pſal. 22, S. Gregorius M. lib. 4. epiſt. 33, & S. Nicolaus I. apud Anaſtaſium in epiſt. ad Ravenat. Epiſcop.; vel quod SS. Martyrum Imagines depictæ, aut nomina ad Ædium fores deſcripta loca pietati, Divinoque cultui deſtinata indicarent, quò ad ſacras celebrandas Synaxes conveniendum ſibi ſcirent Chriſtifideles, ac pauperibus etiam, profugiſque ad hoſpitium eſse patentia, veluti probat Card. Albitius diſput. de Juriſd. Cardin. in ſuos Titulos num. 4. apud Pignatellum

jam Tom. 19. Conſult. 117, & de Luca de Juriſd. in fin. diſc. 2; cujuſmodi etiam Titulos Chriſtianorum Tumulis appoſitos, vulgo epitaphia paſſim deſcribunt Brouverus in Proparaſc. ad Annal. Trevir. p. 59, ſeqq., & in Annal. p. 404, & 439. edit. 2; Sigebardus in vita S. Albani apud Caniſium To. 5, & Mabillonium Sæculo IV. Bened par. 2. p. 58. Quam in rem conferendi etiam idem Mabillonius Comment. in Ordin. Roman. cap. 3, Blanchinius Anaſtaſii Tom. 2. in S. Evariſto ſect. 6. p. 77, ſeq., & in S. Pio ſect. 12. p. 124; ſeqq., Laderchius in diſsert. hiſtor. de Sacr. Baſilicis SS. Martyr. Marcellini Presbyt., & Petri Exorc. part. 2. p. 202, ſeq., & Antonellus in diſsert. de Titulis S. Evariſti. Vetera inter Monumenta vero, quæ ſuperſunt, inſigne profecto illud eſt, quod ſuppetit ex Martyrologio Lucæ edito a Florentinio, teſtimoniis S. Ambroſii, Theodoreti, Theophylacti, Œcumenii, ac Primaſii comprobatum, cuique optime concordant Martyrologia S. Hieronymi apud Dacherium, Rabani Mſ. apud Card. Bonam, Notkerii, & Corbejenſe, ubi Kalend. Auguſti ſic habetur; *Romæ dedicatio prima Eccleſiæ a B. Petro Apoſtolo conſtructæ, & conſecratæ*: de qua conferendi iidem Florentinius Exerc. 11, & Card. Bona Rer. Liturg. lib. 1. cap. 19. num. 1. Quo etiam pertinent Ædes ſacræ, tum a S. Anacleto in honorem S. Petri ædificata, teſte Auctore Pontificalis, ſive ut explicat Altaſerra, jam exſtructa a S. Pontifice dicata S. Petro, ſeu verius, ut Marangonius exponit de rebus Gentil. in Eccleſiæ uſum translatis cap. 43, novum Sacellum in Templo Apollini olim Sacro, ac S. Petro deinde poſt ipſius obitum dicato, exſtructum; quem Pontificem ideo, quaſi idololatriam, Templum S. Petro dedicando, induxerit, a Proteſtantium calumniis abunde vindicat Joh. Bern. Pozzolus de Papa, & Symbolo lib. 1. par. 2. cap. 16, evidentiſſimis SS. Patrum, Scriptorumque documentis oſtendens tam priſcum eſſe, quam pium in Eccleſia Templorum dedicationum uſum, ritumque; tum a S. Pio, rogatu S. Praxedis, in Thermis Novati dedicata S. Pudentianæ, Euprediæ Domus etiam Divino mancipata cultui, aliæque longe plures, quas ſua ætate quadraginta ſex numero Romæ extitiſſe teſtatur S. Cornelius epiſt. ad Fabium Antioch. apud Euſebium hiſt. Eccl. lib. 6. cap. 33, quam in Epiſtolam confer & Con-

tantium in Not. p. 150, atque quadraginta etiam, ampliuſque Romæ Baſilicas ante dinumerabat S. Optatus lib. 2. p. 49, quam Diocletianea obtinuerit perſequutio, eaſdemque ſolo exæquaverit. Confer Baronium ad an. 57. num. 98, ſeq., Panvinium Opuſc. de ſeptem Urbis Baſil., & Blanchinium Anaſt. Tom. 2. in S. Anacleto ſect. 5. p. 71, & in S. Pio ſect. 12. p. 123, ſeqq.

Et certe quidem, antequam prima a Nerone an. Chriſti 64, Baronio 66, in noſtros commoveretur perſecutio, de qua Tertullianus Apolog. cap. 5, & Scorp. cap. 15, Lactantius de mort. Perſecut. cap. 2, Sulpitius hiſt. Sac. lib. 2. cap. 28 S. Auguſtinus de Civit. lib. 18. cap. 52, Oroſius lib. 7. cap. 2; ex Nuperis vero Tillemontius hiſt. Imperat. Tom. 1. edit. Amſtel. p. 564, ſeq., & 1036, ac Tom. 2. Monum. Eccl. edit. Pariſ. p. 71, 493, ſeqq., Alphonſus de Vignoles diſſert. de temp. perſecut. Neron. inſerta Tom. 8. hiſt. Crit. litter. Gallice a Maſſono evulgatæ p. 74, ſeq, Chriſtoph. Cellarius diſſert. Acad. p. 614, ſeq., & Campegius Vitringa Obſerv. Sacr. lib. 4. cap. 7, nihil erat omnino, quo Chriſtifidelium in dies excreſcens multitudo ab exſtruendis ubique Templis abſtineretur. Quæ namque prius motæ in Noſtros tempeſtates leguntur, privatæ illæ, rarioreſque fuere, ex Judæorum potiſſimum invidia, & malevolentia excitatæ, quæ proinde nihil, aut parum Chriſtianæ rei damni intulere, Religioniſque propagationi eſſe impedimento nequivere, de quibus in Actibus paſſim Apoſtol. cap. 4, 18, cap. 5, 18, cap. 6, 11, cap. 7, 57, cap. 8, 1, cap 9, 2, cap. 13, 45, ſeqq., cap. 14, 2, cap. 17, 5, cap. 18, 12, cap. 19, 13, cap. 21, 27, cap. 22, 3, cap. 23, 12, cap. 24, 1. cap. 25, 2, cap. 26, 9, & cap. 28, 22; agunt etiam S. Juſtinus in Dialogo adv. Tryphonem a Styano Thirlbio egregiis illuſtrato notis num. 108. p. 202. edit. Pariſ. 1742, Tertullianus lib. 1. ad Nation. cap. 14, lib. 3. contra Marcion. cap. 23, & Apologet. cap. 7, (quo poſteriori quidem de libro, alteri a Presbytero Carthag., illique homonymo Juriſconſulto, cujus nomen legitur in Pandectis, tribuendus an ſit, diſputant Henr. Valeſius ad Euſebii lib. 2. cap. 2, Dodvvellus de ſucceſ. Pontif. p. 216, & ad S. Irenæum p. 327, ac Tourneminius in Memor. Trevolt. Auguſti 1702. pag. 311. ſeq. edit. Amſtel., Q. Septimii Flor. Tertulliani germanum tamen eſſe ſœ-

fœtum alii longe plures haud dubitant, qua de re Moynius in Not. ad Varia Sacra p. 140, Ittigius in præfat. ad diſſert. de Hæreſiarchis p. 3, atque conſulendæ Variorum Notæ in eumdem Apolog. ex recognitione Sigeberti Havercampi Lugd. Batav. 1718), Origenes hom. 10. in Hierem. cap. 12, 8, & contra Celſum lib. 6. num. 27. pag. 651, qui & lib. 4. num. 52. p. 544. a Jaſone diſputatione victum refert Papiſcum Judæum Alex., Euſebius hiſt. Eccl. lib. 4. cap. 15, & S. Hieronymus lib. 1. in Amos nov. edit. p. 1378, & lib. 3. p. 1440, de quibus etiam Joh. Fileſacus in Select. lib. 1. p. 188, ſeq., Tillemontius Monum. Eccleſ. Tom. 1. p. 155, ſeq., Gisbertus Voetius diſſert. Select. Tom. 2. pag. 81, Hottingerus Theſau. Philolog. p. 53, Wolfius Bibl. Hebr. Tom. 2. p. 1103, Jacobus Scudt hiſt. Judaic. cap. 24, Joh. David Baer in Schediaſmate de Judæor. erga Chriſt. hoſtilitate, Chriſt. Kortholtus diſſert. de Chriſto Crucifixo &c., Andreas Conr. Wernerus de verit. Divin. de Chriſto doctrinæ, Fabricius de verit. Relig. cap. 37, &c. Viciſſim vero, quæ publicæ diu poſt inductæ perſecutiones ſunt, Chriſtianis non magis, quam Judæis factæ communes fuere. Quæ tamen ſi id efficere nequiverunt, ut Proſeuchæ illorum ubique prorſus abolerentur, certe nec etiam, ut Eccleſiæ Chriſtiano ex Orbe Romano funditus delerentur omnes. Atque id ante temporis ſane Tiberius Imp., Tertulliano Apolog. cap. 5, Euſebio lib. 2. cap. 2, & S. Hieronymo in Chron. ad an. Tiberii 22. (quod tamen a Tiberio quadriennio citius factum diſputat Samuel Petitus in Diatriba de Jure Principum Edictis Eccleſiæ quæſito p. 21, ſeqq) teſtibus, quorum ideo teſtimonio detrahere haud veritus Baſnagius ad ann. 33. num. 191. jure, meritoque reprehenditur a Fabricio Salut. Luc. Evang. cap. 12. §. 2, Tiberius, inquam, in Chriſtum, ac Chriſtianos bene animatus, tametſi ut in votis habebat, a Senatu impetrare nequiviſset, ut Chriſti D. nomen gentilia inter ſacra referretur, Edicto propoſito Chriſtianorum Accuſatoribus capitis pœnam comminatus eſt. Qui igitur fieri prohibebat, quominus pace, favoreque Principis fruentes Chriſtiani liberrimam amplificandæ Religioni, Templiſque conſtruendis operam darent? Hegeſippo apud Euſebium lib. 3. cap. 20, ac Tertulliano Apolog. cap. 5. auctoribus, Domitianus perſecu-

 tio-

tionem, quæ ſub Imperii ſui exitum in Chriſtianos fuerat excitata, Edicto ceſsare juſſit. Ejus ſucceſsor imo Nerva in Chriſtianos propenſior, referentibus e Dione Xiphilino, & Lactantio de mortib. Perſecut. cap. 3, pro Religione captivos, exuleſque in libertatem aſseruit, nullumque deinceps eo nomine accuſari ſuſtinuit. Quo factum, quis non perſpiciat, facile, ut Religio mirum amplificaretur in modum, Divinoque cultui Templa impune ubique terrarum erigerentur? Junge Claudii Edictum an.41. Æræ Chriſtianæ vulgatum apud Joſephum Antiq. Jud. lib. 19. cap. 4, quo petentibus Agrippa, & Herode Regibus, Judæorum libertatem, ac Jura pridem a Caligula inſigniter imminuta, toto in Orbe Romano in integrum reſtituit. At enim Judæorum nomine tam eos, qui Judaicis adhærebant ritibus, quam eos, qui Chriſto nomina dediſsent, fuiſse comprehenſos, Viris perſuaſum fuit Doctiſs., Petro Pithæo animad. lib. 2. cap. 3, Lipſio ad Taciti Annal. lib.15. cap. 83; Petavio ad Themiſtii orat.1 , & ad S.Epiphanii hær.29. num.5, Barthio ad Rutilii itiner. p.395, Joh. Druſio ad Sulpitium lib. 2, &c. Ad hæc Trajanus in Reſcripto ad Plinium Bithyniæ Propræt. lib. 10. epiſt. 98, & in Edicto ad Tiberianum primæ Palæſtinæ Præſidem, de quo Suidas V. Τραϊανός edit. Porti, & Kuſteri Tom. 3. p. 496, Joh. Malala in Chron. p. 356, & Peireſciana Excerpta p. 818, unde non erat utique, cur illud in dubium vocaret, ſilentio ductus Euſebii, Cotelerius in S. Ignatii epiſt. ad Philadelph. num.9, quod legitimum ſane habere non dubitat ibid. Uſſerius in Not., Chriſtianos neque ad necem conquiri, neque pœna affici ulla præcepit. Quo plane ex Trajani Edicto fruſtra impie Romanos in Pontifices invidiæ conflandæ occaſionem quæſivit Voſſius in Comment. ad epiſt. Plinii ad Trajanum de Chriſt. perſecut., quod nempe Fidei Quæſitoribus in Hæreticos inquirendi provinciam impoſuerint, quam Ethnicis Judicibus in Chriſtianos Trajanus eripuiſſet. Ita nempe inſano Voſſii ſenſu peſſime agunt vel Imperatores Chriſtianis moleſtiam inferri prohibendo, vel Pontifices impune graſſari hæreſes haud permittendo. Sed apage deterrimum Religionis hoſtem! Ad Plinium vero reflectendo, & ipſe in præcit. epiſt. 102. lib. 10. ad Trajan. teſtis accedit locuples de Chriſtianæ Religionis erectis ubique Templis, dum frequentes Chri-

Digitized by Google

Chriſtianorum deſcribit conventus. Quos conventus ad Agapes duntaxat, communes ideſt Epulas, mutuæ caritatis indices, & illices, celebrandas fuiſſe inſtitutos, non etiam ad Sacras peragendas Synaxes, ſive ad Euchariſtiam conficiendam, ac Miſſas peragendas, commentus Dodvvellus in differt. Cyprian. 11. cap. 25. p. 246. refellitur a Tillemontio Monum. Eccl. Tom. 2. part. 2. edit. Bruxell. 1695. art. 5. p. 18. eo potiſſimo argumento, quod eum ignorare non oportuiſſet tum adhuc temporis, nonniſi poſt Euchariſtiæ ſumptionem Agapes fieri conſuevisſe. Multo vero minus a crudelitate in Chriſtianos exercenda ſe alienum præſtitiſſe ante ipſos Veſpaſianum, ac nullum ab eo impetum perpeſsam Eccleſiam, ab eoque nullam adverſus Chriſtianæ Religionis profeſsores legem impreſsam auctores ſunt Tertullianus Apolog. cap. 5, Lactantius de mortib. Perſecut. cap. 3, & Euſebius lib. 3. cap. 17. Quare & per illum nihil plane fuit, quo ab ædificandis ubique Dei nomini Eccleſiis Chriſtiani deterrerentur, uti bene advertit etiam Beveregius in Cod. Eccleſ. Canon. vindic. lib. 2. cap. 8. §. 3. Conjecturam hanc vero egregie adjuvat, confirmatque valde Lucianus, qui velut indicat Suidas in Lex. Tom. 2. p. 457, circa Trajani tempora vixit, quod & probat Grotius in Pſal. 104. v. 3., de Chriſtianis enim rebus luſum, jocumque pro impietate faciens in Philoparide, Critiam quemdam introducit a Chriſtiano quopiam Chriſti Religionem amplecti ſuaſum, qui ab eo deductus in locum χρυσόροφον οἶκον, ſive *Domum aurato faſtigio inſignem*, dicitur, ubi Chriſtianorum agebatur conventus. Sunt quidem, qui Dialogi hujus auctorem ſequioris faciunt ætatis, ſub temporibus nempe vel Gallieni, uti Dodvvellus in differt. inter Moylii Opuſc. Tom. 1. p. 312, ſeq. edit. 1726, vel Aureliani, uti Maturinus Veiſſerius la Croze, vel Diocletiani, veluti Moylius in differt. epiſtol. de vera ætate Philopar. Oper. Tom. 1, vel iiro Juliani, veluti Geſnerus in ſingul. differt. Viciſſim tamen ſunt, qui antiquiorem Trajani ætate Scriptorem exiſtimant, ſicut Huetius Demonſt. Evang. prop 4. cap. 2. n. 53. p. 68. edit. Ven. 1733, Mycillus in Argum., Marcillius in Not., & Raynaudus de bonis, & mal. lib. p 195; vel qui ſaltem Dialogum ſub Antoninis ſcriptum autument, ſicut Moynius Var.

Sacr.

Sacr. Tom. 2. p. 186, Bullus in defenſ. fid. Nicæn. ſect. 2. cap. 4, Eckardus in Diatriba de non Chriſtianorum de Chriſto teſtimoniis adverſ. Geſnerum cap. 7, & Fabricius Bibl. Græc. Tom. 3. lib. 4. cap. 16. p. 504, & Salut. Luc. Evang. cap. 8. §. 10. p. 154.

Quid ad hæc vero, quod Apologiis SS. Quadrati, & Ariſtidis, ut opinari pronum eſt, de quibus imo SS. Juſtinus, & Melito apud Euſebium lib. 4. capp. 8, & 26, ac S. Hieronymum de Script. Eccleſ. capp. 19, & 20, permotus Hadrianus Edicto ad Minucium Fundanum Aſiæ Proconſulem dato an. Chr. Aeræ 129, & ad alios Provinciarum Præſides inde tranſmiſſo, de quo Xiphilinus in Antonino Pio, Euſebius lib. 4. cap. 9, S. Hieronymus in Chron. ad an. 10. Hadriani, Oroſius lib. 7. cap. 13, Sulpitius lib. 2. cap. 31, Baronius ad an. 128. n. 5, & Franc. Balduinus ad Edicta Princip. de Chriſt. p. 75, & 83, Religionis obtentu Chriſtianis moleſtiæ quidpiam inferri prohibuit non modo, ſed Chriſto D. quin etiam Templa paraſſe, ſed invidia prohibitum ab eis fuiſſe, qui Ethnicorum Sacris præerant, verbis tradit explicitiſſimis Ælius Lampridius in Alexandro Severo cap. 43? Quod liquidum Lampridii teſtimonium elevare, inficiaſque quidem ire haud veriti ſunt Caſaubonus in Not. ad Lamprid., Pagius ad an. 134. n 4, & Baſnagius ad an. 126. n. 5, defendunt tamen Huetius Demonſt. Evang. prop. 3. §. 23. p. 45, Dominicus de Colonia de Relig. Chriſt. comprobata teſtim. Vet. Script. Ethn. Tom. 2. p. 13, ſeq., & Fabricius Salut. Luc. Evang. cap. 12. §. 5, S. Juſtini, Athenagoræ, Tertulliani, S. Cypriani, atque Spartiani maxime ſilentio, cui illi potiſſime innituntur, adeo diſertum Lampridii teſtimonium haud infringi pugnantes. Ejuſdem cum Hadrianeo argumenti Edicto ad Judices Aſiæ ſive Antoninus Pius an. Chr. Ær. 152, ut habet Melito Sard. apud Euſebium lib. 4. cap. 13, ex quo illud referunt Chronicon Paſchale p. 259, & Nicephorus lib. 3. cap. 13, videnduſque Tillemontius hiſt. Imper. Tom. 2. p. 572, in Apologia ad Lucium Verum, poſt ejus obitum M. Aurelio Antonino reddita apud Euſebium cap. 26; ſive M. Aurelius, velut habet inſcriptio apud S. Juſtinum in Apolog. 2. ex Latina veteri Ruffini verſione, & apud Auctorem hiſt. Miſcellæ lib. 10. cap. 12, ſicuti putant Valeſius in Not. ad Euſebii lib. 4. cap. 13, Scaliger in Chro-

Chronog. p.219, Dodvvellus diſſert. Cyprian. 11. cap.39. p.266, & Fabricius Salut. Luc. Evang. cap. 12. §. 6, contra pugnantibus Ant. Pagio ad an. 148. n. 4, ac 174. n. 2, & Cacciaro in Not. ad Euſebium lib. 4. cap 12. verſ. Ruff., conferendique Tillemontius Monum. hiſt. Eccl. Tom. 2. par. 2. edit. Bruxell. p. 390, ſeqq., ac 599, ſeqq., quo loci Scaligerum, Valeſium, & Dodvvellum refellendos adſumpſit, ac Papebrochius ad diem 13. April. in vita S. Juſtini, Chriſtianis ob Religionem quidpiam faceſſiri negotii diſtricte prohibuere: quibus ideo pace, quieteque fruentibus Templa pro Dei cultu, peragendiſque Sacris ædificare fas erat. Nec imo, Tertulliano Apolog. cap. 5, & lib. ad Scapulam cap.4, Euſebio Apollinaris inſuper teſtimonium adhibente lib. 5. cap. 5, & Oroſio lib. 7. cap. 15. affirmantibus, inficias ire licet, a M. Aurelio, occaſione impetratæ, Chriſtianorum Militum precibus, Exercitui pluvia, Epiſtolam ad Senatum exaratam, ſive Edictum Judicibus datum, quo exerte prohibuerit, ne Chriſtianis ob Religionem ulla crearetur moleſtia. Nam etſi detur Scaligero ad Euſebii Chron. p. 222, Salmaſio ad Capitolinum in M. Aurelio cap. 24, Huetio Demonſt. Evang. prop. 3. §. 19. p. 41, Witſio in Diatriba de Legione fulm., Pagio ad an. 174. n. 2, Kortholto lib. de Perſecut. p. 238, & Baſnagio Tom. 2. Annal. p. 156, ſeq. n. 7, Epiſtolam illam, pro ut Græce, Latíneque extat ad calcem poſterioris Apologiæ S. Juſtini, atque Græce a Franc. Balduino refertur in Comment. ad Edicta Vet. Princip. de Chriſt. p. 93, Latine vero e Codice Vatic. profertur a Baronio ad an. 176 n.21, a Panvinio lib. 2. Faſtor. p. 234, & ab Angelo Rocca de Bibl. Vatic. p. 288, pſeudepigraphis eſſe adcenſendam, negari tamen nequit cum præfractæ frontis viris Daniele Larroquano diſſert ſubjecta Adverſariis Matthæi Larroquani parentis, Waliero, Moylio diſſert. contra Kingium Oper. Tom. 2, Joh. Clerico hiſt. Eccl. Sæculi II. &c., quin aut Epiſtola, aut Edicto Chriſtianorum rebus aliquo modo fuerit a M. Aurelio conſultum. Qua de re fuſius Baronius loc. cit., Montfauconus Antiq. illuſt. Tom. 2 lib. 2. tab. 13, Havercampus ad Tertulliani Apolog. cap 5, Panvinius Faſtor. lib. 2, Huetius demonſt. Evang. prop. 3 §. 19, Dominicus de Colonia de Relig. Chriſt. &c. cap. 3, Cellarius diſſert. p. 313, ſeqq.,

Ob-

Digitized by Google

Obrechtus diſſert. Acad. 18, Kingius diſſert. inſerta Tom. 2. Oper. Moylii, Matthias Zimermannus Analect. p. 129, Wiſthonus diſſert. contra Moylium, Willel. Wotonus diſſert. contra Daniel. Larroquanum, Thomas Woolſtonus diſſert. contra Moylium, Adolphus Boyſen de Legione fulm., & Joh. Fridericus Kœbergius diſſert. apud Fabricium Salut. Luc. Evang. cap. 7. p. 139. Ut ut de his ſit, adhuc tamen Antonini Pii legem, qua Judæis filios circumcidendi facultas indulta fuit, Chriſtianos etiam fuiſſe complexam, quibus Religionis pariter liber fuerit indultus cultus, admodum probabile evadit ex Modeſtino L. 11. *Circumcidere* ff. tit. ad Leg. Corneliam *De Sicariis*, ex Paullo Sentent. lib. 5. tit. 3, & Origene adv. Celſum lib. 2. p. 385, ſeqq. a Judæis Chriſtianos haud diſcretos tradente. Quin etiam neque deſuere Juriſconſulti doctiſſimi, qui Judaicam apud Ulpianum L. 3. §. 3. tit. *De Decurionibus* ſuperſtitionem pro Religione Chriſtiana pariter accipiendam exiſtimarint: qua de re Alciatus Diſpunct. lib. 3. cap. 8, & ad L. *Quidam ignaviæ* Cod. *De Decurion.*, Antonius Auguſtinus ad Modeſtinum p. 331, & Samuel Petitus de Jure Princip. Edic. Eccl. quæſ. cap. 6. Videndus & Modeſtinus ipſe L. 15. *De Excuſationibus* §. 6. De Septimio quoque Severo, ejuſque Filio Antonino Caracalla memoriæ prodidit Tertullianus lib. ad Scapulam cap. 4. eos Imperii principio a lædendis, laceſſendiſque Chriſtianis religioſe abſtinuiſſe non modo, ſed imo ne ab ullo invidia ii appeterentur, injuriaque, diſtricte inhibuiſſe, honoribus inſuper alios perhumaniter affeciſſe, alioſque in Palatio habuiſſe Officiorum participes, in quibus ſignatim Proculus Torpacio, de quo Baronius ad an. 195. n. 5, & Tillemontius in Severo Art. 1. Monum. Eccleſ. Tom. 3. par. 1. edit. Brux. p. 193. A Severo rurſus, & ab Antonino Reipublicæ adminiſtrandæ egregiæ virtutis ex Noſtratibus Viros admotos; ſub quibus proinde rei Chriſtianæ publice dari operam licuiſſe, ædeſque Sacras a fundamentis ædificari, fas eſt putare, teſtis accedit liquidus Ulpianus lib. 50. *De Offic. Proconſ.* L. 3. § 3. *De Decurionibus*. Quò etiam pertinent, quæ appoſite obſervarunt viri Eruditi Alciatus diſpunct. lib. 3. cap. 8, & Petitus de Jure Princip. Edict. Eccl. quæſ. p. 64, ſeq. Sed enim ſub Alexandro Severo, ejuſque Matre Julia

Ma-

Mamæa longe felicius res Noſtris ex voto ceſſere. Nam ab hac quidem haud parvo in honore Chriſtianos habitos perhibent Euſebius lib. *6.* cap. *16.* verſ. Ruff., S. Hieronymus de Vir. Illuſt. cap. 54, Suidas Tom. 2. p. *762*, Georg. Syncellus, Nicephorus lib. 5. cap. 17, Glycas, Cedrenus, Zonaras &c., inter alia referentes illam de Origenis præſentia, doctrina, fide, ſermone fuiſſe ſummopere delectatam; ab illo vero Chriſti D. imagini ſuo in Larario cultum, ethnica licet pietate, delatum, de Templo eidem dedicando excogitatum, Chriſtianorum pleriſque locum inter domeſticos factum, Templum a Popinariis occupatum Chriſtianis reſtitui juſſum, ac B. Virgini trans Tyberim dedicari indultum, affirmant Lampridius in ejus vita capp. *29*, 43, *49*, & 51, Euſebius lib. *6.* cap. 28, & Egnatius de Rom. Princip. lib. 1. in Severo. Videndi etiam Baronius ad an. 2*19*. n. 4, & 220. n. *6*, ſeq., Halloixius vit. Orig. p. 37, Huetius Orig. lib. 1. cap. 2. §. 7, Tillemontius in Not. 16. ad Origen. Tom. 3. par. 3. Monum. Eccl. p. 347, ſeq. cit. edit., Card. Bona rer. Liturg. lib. 1. cap. *19*, & D. Victorius de Num. Æreo Vet. Chriſt. par. 1. cap. *6*, diſſert. Apolog. de Num. Alexandri Severi adv. Paciaudium pag. 18, ſeq., & in epiſt. ad eumdem p. 22, ſeq. Alterius Eccleſiæ Chriſtiano ritu conſecratæ meminit etiam apud Vopiſcum Valerianus Imperator: quo in bello cum Perſis capto, Gallienus a perſecutione temperans, duobus anno Chriſti 2*6*0. promulgatis Edictis θρησκεύσιμα, *Loca Sacra*, quæ ex Decii præſcripto Chriſtianis erepta fuerant, & ab Ethnicis occupata, Epiſcopis reſtituenda decreviſſe legitur apud Euſebium lib. 7. cap. 13. Sub eodem Gallieno Cæſareæ Palæſtinæ, tum temporis eam regente Eccleſiam Theotecno, Templum Dei cultui erectum extitiſſe liquet ex Martyrio S. Marini militis, quod refert Euſebius lib. 7. cap. 12. verſ. Ruff., eum a Theotecno Epiſcopo ad Eccleſiam ante perductum memorans, ibique in fide confirmatum. Tum igitur temporis, multoque jam antea, univerſo in Orbe Romano Eccleſias Dei nomine dedicatas extitiſse inde fit evidens. Aureliano quoque imperante, aliqua ſaltem apud Chriſtianos Templa ſtetiſse integra, vel illud unum ipſius celebre de Eccleſia Antiochiæ a Paulo Samoſateno occupata Chriſtianis Romanæ communionis extradenda decretum, de quo Euſebius

ſebius lib. 7. cap. 29, abunde demonſtrat. Sed & in vita Aureliani Vopiſcus ipſius ad Senatores epiſtolam refert, qua eos objurgans, quod Sibyllinos aperire libros ambigerent, Chriſtianorum Eccleſiæ meminit: *Miror vos*, inquiens, *de aperiendis Sibyllinis dubitaſſe libris, perinde quaſi in Chriſtianorum Eccleſia, non in Templo Deorum omnium tractaretis*. Atqui facit huc quammaxime, quæ habet luculentius Euſebius lib. 8. cap. 1, quo loci de halcyoniis, felicique rerum Chriſtianarum ſucceſſu, quietoque ſtatu, ſub intervallo temporis, quod a Valeriani perſecutione ad eam, quæ a Diocletiano prioribus acerbior commota eſt, pacifice effluxit, verba faciens, in Oratoria primum Chriſtifidelium concurſus fieri conſuevisse refert, quibus deinde frequentiores capere haud ſufficientibus, ſpatioſa, & ampla, ac plurima in ſingulis Urbibus a fundamentis excitata Templa ſufficere oportuit. Cruentiſſima quin etiam Diocletianea obtinente perſecutione, vel Romæ quadraginta, & amplius ſubſtitiſſe Baſilicas, quò ad Divina celebranda myſteria, peragendaque Religionis negotia Chriſtifideles multitudinem quammaximam confluere ſolerent, auctor eſt liquidus S. Optatus lib. 2. adv. Parm., manſiſſe quoque incolumem, quæ Neocæſareæ a S. Gregorio pridem exſtructa fuerat, Eccleſiam teſtis accedit S. Gregorius Nyſſen. p. 554. Eodem denique Euſebio lib. 8. capp. 16, & 19, lib. 9. capp. 1, 9, ſeq., & lib. 10. cap. 5, atque Lactantio de Mort. Perſecut. capp. 34, & 48. teſtibus, ut de Conſtantio, de quo Euſebius in vita Conſtantini lib: 1. capp. 13, 16, 17, & 27, ac lib. 2. cap. 49, & Hiſt. Eccl. lib. 8. cap. ult., ac Pagius ad an. 303. n. 7, nec non de Conſtantino taceam, tum Maxentius an. 306, tum Gallerius Maximianus an. 311, tum Jovius Maximinus an. 312, tum Licinius denique an. 314. publicis Edictis propoſitis, Chriſtianis & publicum Religionis exercitium, & publica *Dominica*, hoc eſt Eccleſias, ad Dei cultum reædificari indulſerunt. Confer eumdem Euſebium in Orat. de laud. Conſtantini, Nicephorum lib. 7. cap. 41, Joh. Malalam in Chron. p. 417, Balduinum in Comment. ad Edicta Vet. Princip. pro Chriſt., Petitum de Jure Princip. Edict. Eccl. quæſ., Pagium ad cit. an., Gisbertum Cuperum in Not. ad Lactantium de mort. Perſec. cap. 34, &c.

Ad

Google

Ad hæc autem, quæ veritate conſtant undique verſum, ſi ad ſingularium Eccleſiarum traditionem attendere non pigreſcamus, neque ſequioris ætatis Scriptoribus fidem adhibere gravemur, Chriſto D. Servatori Templum olim Æſculapio ſacrum in Villaforti prope Alexandriam Statiellorum in Liguria, unde Oppidum deinde nomen accepit, dedicatum imprimis a S. Syro Papienſi Epiſcopo a S. Petro ordinato, ejuſque poſt obitum, Templum aliud Neptuno, ac Nymphis olim conſecratum, cujus in fronte vetus adhuc conſpicitur inſcriptio: *Q. Fulvius Neptuno, & Nymphis,* eidem S. Syro inauguratum reperiemus apud Franc. Auguſtinum ab Eccleſia in hiſt. S. Syri lib. 2. cap. 8, à S. Proſdocimo, eò a S. Petro miſſo, eidem Servatori ſub titulo S. Sophiæ, ideſt Divinæ Sapientiæ, Templum Martis Patavii dicatum legemus apud Portenarium, & Urſatum in hiſt. Patav.; a S. Dionyſio quoque Pariſienſi Antiſtite in honorem cum SS. Trinitatis, tum Chriſti D. Templa duo, falſis olim Numinibus Sacra, prope Pariſios conſecrata ex Vet. Monumentis nos docet Andreas Sauſſajus in Martyrolog. Gallic. ad diem 9. Octob. Veritati magis innititur, quod de Eccleſia Paléa, ſive Veteri Antiochiæ ab ipſis Apoſtolis exſtructa tradit S. Joh. Chryſoſtomus Orat. 12. Tom. 5 Oper. p. 152: quod ipſum de Domo Hieroſolymis Divino cultui ab Apoſtolis etiam conſecrata ex S. Cyrillo Catech. 16. didicimus. B. Virgini adhuc in terris agenti non ſecus Eccleſiam apud Tortoſam, ſeu Antaradum Maris Phœnicii Inſulam, a SS. Petro, & Paulo Antiochiam properantibus erectam fuiſse audiemus, referentibus Rafaele Volaterano Geogr. lib. 11, Chriſtiano Adricomio in Theatro Terræ S. lib. 2. cap. 7, & Willebrando de Oldenburgo in Itin. Terræ S., qua de re videndus etiam Ducangius in Not. ad Joinvillam p. 98. Id tamen alii Dioſpolitanæ, ſive Liddenſi, 18. milliaribus ab Hieroſolymis, Eccleſiæ honoris adſcribunt, in eaque repoſitam a SS. Petro, & Johanne B. Virginis Imaginem a S. Luca depictam tradunt S. Johannes Damaſc., ſive Orientales in Synodica ad Theophilum Imper. p. 115, Simeon Logotheta in Leone Armeno n. 5, & Anonymus de Imagine Deiparæ apud Lambecium Bibl. Vindob. lib. 8. p. 380. Eidem B. Virgini tum Romæ Templum erigi permiſsum ab Alexandro Severo paullo ſuperius adnotatum

eſt, tum longe pridem erectum fuiſse Cæſarauguſtæ a S. Jacobo Apoſtolo referunt Marinæus Sicul. lib. 5. de laud. Hiſp. cap. de Sacr. Ædib., Petrus Beuter Chron. Hiſp. lib. 1. cap. 23, Ambroſius Morales Rer. Hiſp. lib. 9. cap. 7, Joh. Mariana lib. 4. Hiſp. rer. cap. 2, Garſias Loaiza de Primatu Eccl. Tolet., Andreas Schottus Bibl. Hiſp. Tom. 1. cap. 5, Caniſius de B. Virg. lib. 5. capp. 21, & 23, longeque plures apud ipſos, & Malvendam de Antichr. lib. 4. cap. 5: quod Calliſtus III. Diplomate Kal. Octob. an. 1456. dato confirmat. Quin etiam in Tabulario Eccleſiæ Carnotenſis extat Charta Johannis Francor. Regis an. 1356. exarata, qua ex antiquis Monumentis eadem Eccleſia B. Virgini adhuc in vivis agenti exſtructa refertur. Cui tamen Chartæ fidem adhibeat, per me licet, qui fidei prodigus ſit. Sacro ejuſdem Deiparæ nomine denique tum Aſtæ Pompejæ dedicatum a S. Syro Templum, Junoni olim religioſum, ex veteribus Monumentis refert Ughellus Tom. 4, tum Vicentiæ in Monte Sumano aliud Plutoni Sacrum a S. Proſdocimo memorant idem Scriptor Tom. 5, ac Barbaranus hiſt. Vicent. lib. 1. cap. 8, tum a S. Dionyſio Templum Martis prope Pariſios, quod nunc B. Mariæ de Campis dicitur, tradit cit. Sauſsajus, apud quos integra horum eſto fides. S. Petro quoque adhuc viventi Templa fuiſse erecta feruntur, Senonis a S. Sabiniano, non ſecus atque B. Virgini, & SS. Johanni Bapt., ac Stephano, velut habet Nicolaus Lyranus in Pſal. 18, in procem. Abdiæ, & in Matth. 24, Argentinæ a S. Materno, ceu ex traditione Eccleſiæ Trevir., & Colon. affirmat Caniſius de B. Virg. lib. 5. cap. 23, Glaſtoniæ in Agro Somerſetenſi a Joſepho Arimathienſi, ſicuti ſcribunt Uſserius de Britan. Eccleſ. primord. cap. 2, & Spelmannus in Concil. Britan. p. 9, Romæ a S. Anacleto, uti ſuperius obſervatum jam eſt, Antiochiæ a priſcis Chriſtianis, ceu refert Auctor Recognit. lib. 10. cap. ult., Alexandriæ a S. Marco, velut auctores ſunt S. Gelaſius in Synodo Rom., V. Beda in Martyrolog., S. Petrus Damiani ſerm. de S. Marco, cujus in Actis Græcis antiquiſſimis mentio etiam occurrit Eccleſiæ a Chriſtianis ſub Marco conſtructa in loco Bucoli: quorum ſane de Actorum ſinceritate, dubitationem etſi induerit Tillemontius in Not. 1. ad S. Marcum Monum. Eccl. Tom. 2. par. 1. edit. Brux. p. 390,

agunt

agunt copioſe Henſchenius ad diem 25. April., & Mazochius in vetus Marmor. Eccl. Neapol Kalendar. Tom. 1. Diatriba de his Actis cap. 1. §. 3. p. 238, quam tamen Eccleſiam non omnino quidem publicam, ſed in abrupto poſitam fuiſse loco putat. Eumdem in cenſum referenda Templa, quod Atinæ in Latio, Jovi olim inauguratum, a S. Marco S. Petri diſcipulo Chriſtiano ritu dedicatum ex antiquiſſimo Chronico Atinenſi traditur ab Ughello To. 1; quod Mutinæ, Jovi pariter ſacrum, a S. Cleto primo ejuſdem Urbis Epiſcopo circa an. Chr. 103. Dei cultui conſecratum legitur apud eumdem Scriptorem Tom. 2, & quod Cenetæ in Marca Trivigiana, Palladi olim religioſum, ad Chriſtianæ Religionis uſum translatum refertur Tom. 5. Ital. Sac. Sed enim S. Auguſtinus is eſt, cui affirmanti tutius fidere poſſimus, ut qui Chriſtianarum antiquitatum tam ſolers indagator extitit, quam teſtis nobis accedit idoneus. Refert autem tam S. Stephano Anconæ Oratorium ab Apoſtolorum ætate dicatum obtinuiſſe ſerm. 323, quam SS. Gervaſii, & Protaſii cum Hippone, tum inde procul decem leucis, aut duodecim Templa olim dedicata ſer. 286, & de Civit. lib. 22. cap. 8. Ad hæc in Actis S. Clementis P., & M. cap. 22. apud Cotelerium Tom. 1. p. 813. edit. Amſtel. 1724. ab ipſo una in Provincia Cherronenſi, intra anni unius ſpatium, quinque ſupra ſeptuaginta ædificatæ leguntur Eccleſiæ. Sed enim Actorum horum fides emunctioris naris Criticis valde ſuſpecta evaſit, inter quos adeundus Tillemontius Monum. Eccl. hiſt. Tom. 2. par. 1. Not. 12. ad S. Clem. p. 520; verique viciſſim fit longe ſimilius ejuſdem S. Clementis domum, ipſo vivente adhuc, vel poſt obitum ſtatim, Divino ritu fuiſſe dedicatam, velut indicare videtur S. Hieronymus de Script. Eccl. in S. Clemente, qua de re plura Rondininus de S. Clemente, ejuſque Baſilica lib. 2. cap. 3. Ab anno denique Chriſt. Æræ 33. uſque ad an. 275. Eccleſias Dei nomine a Chriſtianis in Orbe excitatas 800. circiter recenſuit Johannes Ciampinus Veter. Monum. Tom. 1. cap. 18: ſed quia plerumque, ac ferme non aliis ex fontibus, quam ex parum ad fidem proclivibus hauſit, velut ex Abdia Babyl., Heſychio Hieroſol., Auctore Recognit., Metaphraſte, Nicephoro, S. Antonino, Philippo Bergom., Petro Natali, Johanne Bapt de Groſſis, Ro-

Rocho Pyrrho, Ughello, San Marthanis, Francioto, Joh. Placentino Trudonenſi, Antonio Demochares &c., nolim ego quidem his fidem prorſus obligare meam. Quæ proculdubio tamen fides præſtanda documentis aliis, monumentiſque optimæ notæ, quibus longo catalogo priſcis Chriſtianis loca publica, ad orandum, celebrandaſque Synaxes, prima ſub ætate non defuiſſe, late probant Baronius ad an. 57. n. *99*, ſeqq., 211. n. 5, ſeqq., & 224. n. 2, ſeqq., Bellarminus de SS. Cultu lib. 3. cap. 4, Polydorus Virgilius de Rer. invent. lib. 5. cap. *6*, Alphonſus a Caſtro de Hæreſ. lib. 14. V. *Templum*, Durandus de Ritib. Eccl. lib. 1. cap. 2, Caſalius de Vet. Chriſt. Ritib. par. 3. cap. *33*, Joh. Quintinus in Synodum Gangrenſem Can. 5, Paganinus Gaudentius de vita Chriſtian. ante Conſtantinum cap. 25, Alexander Donatus de Urbe Roma lib. 4. cap. 1, Card. Bona Rer. Liturg. lib. 1. cap. 19, Aringhius Romæ Subter. lib. 1. cap. 2, Joſeph Iſæus in Not. ad Lactant. lib. 2. cap. 2, Tillemontius Monum. Eccl. Tom. 3. par. 2. edit. Brux. Art. *6*. p. *68*, ſeqq., Bencinus in Not. ad Anaſtaſium Tom. 2. in S. Dionyſio ſect. 2*6*. p. 228, ſeq., Marangonius de Rebus gentil. in Eccl. uſum translatis cap. 43, ſeq., Paulus Ma Paciaudius Antiq. Chriſt. diſſert. 1. cap. 1, Joſephus Catalanus Tom. 2. Comment. in par. 2. Rom. Pontif. tit. 1, &c.; ex Proteſtantibus vero Magdeburgenſes Cent. 3. cap. *6*, Hoſpinianus de Templis, licet eo turpiter in errore obverſatus lib. 1. cap. *6*, ac lib. 4. cap. 1, ſeq., ut exiſtimet ex Judaiſmi, & Ethniciſmi ſuperſtitioſa χακοζηλία profecta, (quo pariter errore putide imbutus Midletonus epiſt. Romæ an. 172*9*. ad Amicum Lond. ſcripta, Actis Lipſ. an. inſeq. pag. *364*. inſerta, ex Templis Romæ falſis olim Numinibus dedicatis in Sanctorum deinde Martyrum honorem converſis, a Romanis ſuperſtitioſa id factum Ethnicorum rituum imitatione, & æmulatione ſcripturire non eſt veritus, quem tamen videas, ut dignis caſtiget Marangonius lib. cit. cap. 44.), Joſephus Middus de Templ. Chriſt., Cavæus de primit. Chriſt. lib. 1. cap. *6*, Binghamus orig. Eccleſ. lib. 8. cap. 7, Hardmajerus in Lexico Antiq. Eccleſ. V. *Templum*, Seldenus de Syned. lib. 3. cap. 15, aliique, quorum nominibus implere paginam non otium eſt, nec opus.

Jam

Jam vero de Templorum Azylis, quod caput eſt alterum, in quo nobis cum Pſeudo-politicis haud leve negotium intervenit, ut pauca, quoad ejus fieri poterit, concitato tangamus calamo, ſcitum imprimis, tritumque ſermone jamdudum eſt, trifariam diſtingui Eccleſiaſticæ Immunitatis ſpeciem, ut alia ſit nempe Localis, alia Perſonalis, alia Realis, quarum obverſatur prima circa Loca, ſecunda circa Perſonas, tertia circa Bona. A prima itaque initum capiendo, Templa pro Azylis ſtatuere, non ad Eccleſiaſticam, ſed ad Laicam ſpectare poteſtatem cum Petro Gambacurta, Paulo Sarpio de Jure Azylor. cap. 1, aliiſque poteſtatis Eccleſiaſticæ profligatiſſimis Oſoribus defendere Petrus Jannonus hiſt. Neap. lib. 3. cap. ult. §. 5. præ infrunito Eccleſiaſticis detrahendi juribus ingenio non reformidavit. Atqui jure Religionis inducta Templorum azyla, inſtitutioneque Divina inniti, quod perinde negare Oſiander Antiq. Græc. To. 6. p. 2837, ſeq., Poter, Samuel Petitus, Sarpius &c. non exhorruere, inficias profecto nemo iverit, qui Divina in hiſtoria prorſus hoſpes non ſit. Ex Exodi enim cap. 21. v. 13, Num. cap. 35. v. 6, ſeqq., ac Deuter. cap. 4. v. 41, ſeq., & cap 19. v. 3, ſeqq. facile inintelliget Divino juſſu a Moyſe ſex Refugii Urbes fuiſſe deſignatas, ad quas confugientes, qui caſu, aut ex iræ primo impetu truces in quempiam injeciſſent manus, a moleſtia prorſus omni eſſent immunes. Cur autem Civitates ſex profugis, (quibus adjuncta Num. cap. 35, v. 6. Oppida 42. Levitis adſignata) & cur trans Jordanem tres Deuter. cap 4. verſ. 43, treſque reliquæ in terra Chanaam fuerint conſtitutæ Joſv. cap. 20. v 7, myſticam rationem proſequitur Philo Jud. lib. de Profugis p. 639, hiſtoricam vero deſcriptionem ex Judæorum Gloſſis, ac traditionibus collegit Paulus Fagius in Thargum Onkelii, & ad Num. cap. 35. Critic. ſacr. To. 1. edit. Francof. 1695. p. 1124, ſeqq. Intelliget ex 3. Reg. cap. 2, & 4. Reg. cap. 11. Tabernaculo, ac Templo tantum religionis a Judæis Divino juſſu impenſum, ut vel ingentibus facinoribus irretiti, ibidem in tuto ſe degere crederent. Adeo vero Judæis univerſim animo inſita religio hæc erga Templum manſit, ut Demetrius Syriæ Rex ad eorum captandas contra Alexandrum Regem Antiochi filium voluntates, & partes, inter alia Tem-

Templi immunitatem ſpoponderit, ita ut illuc confugientibus, vel qui obnoxii Regi eſſent, nullum ex ſe diſcrimen incumberet, Machab. lib. 1. cap. 10. v. 43. Qua imo de Judæorum erga Templum religione perſuaſi adeo ibant Syri, ut a Jonatha perſequente refugium in Dagonis Templum, quod Azoti reliquum adhucdum erat, ſibi quærendum ſtatuiſſe legantur ibid. v. 83. Unde procul ab vero aberrant Sarpius de Jure Azyl., & Auctor Spiritus legum ab Iſraelitis Azyli jus ablegantes: contra quos vide, ſi lubet, quæ egregie diſputat Octavianus de Guaſco diſſert. de Azylis. De Azyli porro diverſis jure, ac ratione ſequioris ætatis Judæis ſolemnibus agit Seldenus de Jure Nat., & Gent. lib. 4. cap. 2, & de Syned. lib. 3. cap. 8. Mutuatum hinc, inque Templa ſua translatum ab Ethnicis Azylorum jus conjicere licet. Quaſi enim duce natura ipſa, rationeque magiſtra naſcebatur, ut quo Templum apud Hebræos, eodem apud Ethnicos quoque Templa privilegio, non tam in hominum gratiam, quam Deorum ob Religionem fruerentur. Apud Ethnicos porro primum Templorum conditorem Deucalionem facit Lucianus de Dea Syra. Jovem alii, Iſidem Ægyptii, Oſiridem Diodorus lib. 1, Cretenſes Meliſſeum, Cecropem Græci. Arnobius contra Gentes lib. 6. aut Meropem, aut Phoronæum Ægyptium. Varro Eacum a Jove prognatum; Ianum in Italia Macrobius Satur. lib. 1. cap. 19, Faunum alii, unde Fana dicta cenſet Bannier Mytholog. lib. 4. cap. 2. Atque in Italia certe antiquiſſima habentur Templa duo Saturni, & Herculis in Agro Setino, de quibus Corradinus Veter. Latii prof. To. 2. lib. 2. capp. 3, & 6. Ab Ægyptiis morem ædificandi Templa manaſſe ad Aſſyrios, Phœnices, ac Græcos tandem ſcripſit Lucianus de Dea Syra. Sed enim ab Hebræis morem cœpiſſe, a quibus ſub Moyſe Templa Dei cultui Heliopolis, & Athos ædificata ex Hebræorum traditionibus refert Euſebius præp. Evang. lib. 9. capp. 23, & 29. Ut vero incerta valde ſunt iſta, tam indubium viciſſim eſt, confeſtim ab ædificatione Templa ejuſmodi Azyli jure fuiſſe donata. Itaque Oſiridis in Ægypto, Apollinis in Syria, & Neptuni in Taenaro, & in Calabria Templa Azylo fuiſſe celebria memorat Strabo Geogr. lib. 8, & 17, ſicut Herculis ad Nili oſtia Herodotus, Canopis, hodie Bochiris,

Stra-

Strabo lib.13, & ad Gadium promontoria Pomponius Mela lib.3. Apud Græcos primus omnium Cadmus, dum Thebas conderet, Azylum aperuiſſe fertur, ad quod fugientes ſine diſcrimine, ſive ſervi, ſive liberi ab omni pœnæ genere tuti forent. At viciſſim ab Herculis prognatis Athenis primo Azylum inſtitutum docet Statius lib.7. Theb. Poſt quod in Rhetæo littore fuit Ajacis Azylum, & in Sigæo Achillis, ut habent Strabo lib.3, & Servius ad Æneid. 6. Atque quidem Athenis ſex in Templis, ideſt Miſericordiæ, Eumenidum, Munichiæ, ac Theſſei duobus, jus Azyli ſancitum obſervat Hoſmannus in Lexico. Clementiæ item Aram, & Nemus Athenis, tradunt Pauſanias in Attic., & Statius Theb. lib. 12. Templa Minervæ Cydone, & Neptuni Lacedæmone ſummæ fuiſſe obſervantiæ, adeoque ut, ſiquis ad eadem confugiſſet, eum inde divellere per Religionem nefas eſſet, ſcribit Pauſanias in Achaicis. Qui & in Lacon. de Eleæ Minervæ Templo loquens, illud Peloponeſo univerſo antiqua Religione adeo ſacroſanctum extitiſſe teſtatur, ut qui illuc ſe recepiſſent, violari eos non fas eſſet. Eamdem erga Templa Leotychide, & Chryſide religionem Argivos inceſſiſſe ſubjungit. Spartanis etiam erga Minervæ Templum Chalciœci, ſive Poliuchi in Arce conſiti ſcribit in Atticis. Fuiſſe & Habes Ciceroni 6. in Verr. Ganimedæ, Deæ in Arce Phliaſiorum tradit in Corint. Epheſium quoque Dianæ Templum pro Azylo fuiſſe, quod Alexander M. ad Stadium extendit, paullo plus Mithridates, & M. Antoninus demum ad magnam Urbis partem, memoriæ prodidit Strabo lib. 14. Ab eodem Alexandro M., Tyro capta, Cives profugos ad Aras Azylo fuiſſe donatos obſervat etiam S. Auguſtinus de Civit. lib: 1. cap.5. Plutarcho teſte lib. de non fœnerando & Artemiſium in Epheſo, & Pergami Æſculapii Ædes, & Calydoniæ Palladis Templum ad illa confugientes a pecunia, & a noxa præſtabant immunes. Palladis item Celeuſæ Lacedæmone, & Itoniæ Pauſania in Lacon., & Polybio lib.4. In Peloponeſo inſuper Templum in Hermione Cereri, ac Proſerpinæ Sacrum pro Azylo erat. Apud Moloſſos, Samothraces, Crotoniaras, Meſſenios, alioſque Deorum Aras Azyli loco fuiſſe, ut Ithacenſibus Jovis Ara, Athenienſibus etiam Theſſei ſepulcrum, de quibus Virgilius Æn. 3, & Apulejus cap. 2. In Thracia Dianæ Templum, &

Smyrne, de quo Herodotus lib.3, & Pauſanias in Achaic., Neptunni Temnis, Palladis in Aphrodiſio, & Papho Veneris, Jovis, & Triviæ Stratonicæ, teſte Tacito Annal. lib. 3. p. 32. Populos etiam Tyſſagetes, & Arympheos ſacro gaviſos Azylo tradunt Mela lib. 3 cap. 5, & Plinius lib. 6. cap. 13. Totam Samothraciæ Inſulam Cibeli ſacram pro Azylo fuiſſe referunt Diodorus lib. 3, Livius lib. 45 cap. 5, & Florus lib. 2. cap. 12. Siculis Ara Saliſci, Philiaſiis Ædes Pubertatis, teſte Pauſania in Corinth. Siculis iterum Palicarum Dearum Templum, apud Diodorum lib. 11, Philippenſibus Bacchi tumulus, apud Appianum de bello Civ. lib. 4. p. 749. Trojæ Junonis Templum pro tutiſſimo erat Azylo, de quo Virgilius Æn. 2, & S. Auguſtinus de Civit. lib. 1. cap. 4; Tyri Herculis, de quo Q. Curtius lib. 4; Meſpurbi in Saxonia Mercurii, ſive Martis, quod poſtea ſubvertit Carolus M., de quo Meibomius, & Munſterus Coſmog. lib. 5. cap. 43. Non ſecus pro Azylo erant tutiſſimo Templa Veneris Biblis, Delii Apollinis, teſte Livio lib. 35. cap. 51, & apud Gyraldum Syntag. 17. de Sacrificiis, Idæ, Paphos, & Ithacæ Jovis, alibique, de quibus videndi Natalis Comes Mytholog. lib. 1. cap. 10, Alexander ab Alexandro Genial. dier. lib. 3. cap. 20, ac poſt ipſos Pfeifferus Antiq. Græcar. lib. 1. cap. 39. Romæ in Vertice Capitolino, ubi alia ſubinde adfixa Sacellis commemorat Cicero de Leg. Agraria, Azylum Jovi ſacrum a Romulo conſtructum auctores ſunt Virgilius Æneid. 8. v. 342, Dionyſius Halicar. lib. 2. cap. 6, Livius lib. 1. cap. 8, Juvenalis ſat. 8. v. 272, & Plutarchus in Romulo p. 41, aliudque Dianæ in Aventino a Servio Tullio excitatum tradit Dionyſius Halic. lib. 4. Quæ ſane patebant Servis fugitivis, obæratis, & maleficis, ac dicta Azyla ab A privativo, & verbo συλάω, *Spolio*, ſive ἄσυρον, a verbo σύρω, quod eſt *Traho*, per lambdaciſmum littera P mutata in λ, Gloſſ. in L. 17. §. 12. ff. de *Ædil.*, Ludovicus Vives in S. Auguſtinum de Civ. lib. 1. cap. 4, & Laurentius Joſeph Antiq. Græcar. To. 7. p. 232, ideo quod aliquem ibi ſpoliare, vel inde detrahere vegrande nefas eſſet, ut adnotat Servius ad Æn. 2. v. 160, qui & ad Æn. 8. ſpeciali conſecrationis ritu Azyla dedicari Romanis conſueviſſe indicat. Siquidem vero Azylorum nimia frequentia flagitiis occaſionem quotidie

præ-

præberet, a Tiberio Imp. demum Azylorum jus, moremque abolitum refert Svetonius cap. 37, atque ita eum capit ibid. Caſaubonus: quod intelligendum tamen de Azylis extra Romanam Urbem exſtructis monet Tacitus Annal. lib. 3. cap. 63. Quin id falſum imo oſtendit poſt Marshamum in Can. Chron. p. 356. Spanhemius in diſſert. de Præſt., & uſu Numiſ. p. 288. ex fide veterum Nummorum, in quibus haud obſcura juris Azylorum poſt Tiberium paſſim mentio occurrit. Ita nempe in Nummis Tyri, & Apameæ vetuſtioribus, ac in recentioribus Seleuciæ, Damaſci, Heracleæ, Laodiceæ, Gabalorum &c. ſub Claudio, Veſpaſiano, Domitiano, Trajano, M. Aurelio, Macrino, Elagabalo, Decio; Samoſatæ ſub Tito, Cæſareæ ſub M. Aurelio, Gabali apud Goltzium, Paratonii apud Seldenum &c., aliiſque apud Vaillantium ſub Claudio, Decio, Hadriano, Antoninis, Philippis, Valeriano &c. Sed & antea coarctatum Azylorum jus ab Auguſto refert Strabo, a quo tamen haud prorſus abolitum, ſicuti putavit Ubbo Emmius apud Gronovium To. 4. p. 546, ſed Epheſinæ Urbis dumtaxat obſervat cit. diſſert. ſect. 5. Octavianus de Guaſco. Quamquam nec apud Græcos, nec apud Romanos intemeratam ſemper religionem hanc erga Templa cuſtoditam obſervat S. Auguſtinus de Civit. lib. 1. cap. 2. uſque ad 7, quod antea ſcripſerat Thucydes de bello Pelopon. lib. 4, ſed ad eadem confugientes hoſtes paſſim ibidem interfici a Victoribus, Victorumque ſpolia, opeſque ibidem repoſitas inde auferri impune conſueviſſe, ceu videre licet apud Virgilium Æn. lib. 2, Salluſtium de Conjur. Catil., ac Livium lib. 5. cap. 4. Tametſi negari nequeat Romanis ſacro in more poſitum fuiſſe, in Templis, veluti tutiſſimis in locis, opes ſuas recondere, ceu in Templo Opis, teſte Cicerone Philip. 2, in Templo Caſtoris, teſte Juvenale Sat. 14, in Templo Pacis, referente Herodoto, in Templo Saturni, referente Svetonio in Auguſto cap. 49, qua de re Donatus de Urbe Roma lib. 2. cap. 10, & Marangonius de reb. Gentil. ad uſum Eccl. transl. cap. 50. Pro reverentia tandem erga Templa, eadem adire non fas omnibus fuiſſe, ſed inde abſcedere profanos debuiſſe, fures hoc eſt, adultos, homicidas, nothos, illotos &c., congeſtis veterum Scriptorum teſtimoniis oſtendunt Pfeifferus Antiq. Græc. lib. 1. cap.

39 , & Bannier Mytholog. lib. 4. capp. 1 , & 3. Apud Ethnicos denique pro Azylo erant Imperatores etiam fatis functi , teſte Dione lib. 56 , eorumque Statuæ , L. 1. §§. 1 , & 8. ff. *de Offic. Præfecti Urb.* , L. 17 §. 12. ff. *De Ædil.* , L. 28. ff. *De Pœnis* , & L. un. Cod. *De his* , *qui ad Statuas confug.* ac teſtibus Homero Odyſſ. 22. v. 335 , Seneca de Clemen. lib. 1. cap. 8 , Plinio epiſt. 16. ad Trajan. , Tacito Annal. lib. 3. p. 312 , Philoſtrato de vita Apollonii lib. 1 , Dionyſio Halic. lib. 56 , Livio lib. 23. cap. 19 , Svetonio in Tiberio cap. 53 : qua de re videndus Octavianus de Guaſco in diſſert. hiſt. Polit. , & litter. diſſert. de Azylis ſect. 1. Pro Azylo etiam erant Aquilæ Romanæ , velut habent Joſephus Antiq. lib. 18 , & Svetonius in Calig. cap. 14 , & in Vitellio cap. 2 ; Legati Rom. Populi , ac Græcorum , teſte Marciano L. 8. §. 1. *De diviſ. rer.* ; Tribuni Plebis apud Plutarchum in Probl. ; Ædiles apud Feſtum V. *Sacroſanctus* ; Præcones , qui & Caduceatores apud Pollucem Onom. lib. 8 ; Veſtales teſtibus Plutarcho in Numa , & Aulo Gellio Noct. Attic. lib. 10. cap. 15 ; Sacerdotes Jovis eodem Plutarcho referente in Probl. ; Archontes Athenienſes , de quibus Corſinus in Faſtis Attic. ; Urbes aliquæ , uti Hieruſalem apud Joſephum Antiq. lib. 13. cap. 5 , Smyrnæ apud Arundelium in Marmor. Oxon. par. 1. p. 6 , Alexandria , ob Serapidis Templum , de quo Tillemontius hiſt. Imp. Tom. 4. p. 207 , aliæque plures apud Noriſium de Epoch. Syromaced. diſſert. 1 , Octavianum de Guaſco diſſert. cit. , Leibnitium in Cod. Diplom. , & Spanhemium loc. cit. ; Sepulcra denique , uti Cadmi , Achillis , Theſſei , Anchiſis , Hectoris , Hippolythi , Ini &c. , de quibus Non. Marcellus cap. 6. n. 92 , Gyraldus Syntag. 17 , Dempſterus p. 91 , &c. , videndique de hiſce fuſius agentes Abbas Briſſi diſſert. de Azyl. Acad. Pariſ. To. 1 , Simonius diſſert. de eodem argumento ibid. To. 3. p. 37 , & Bannier Mytholog. lib. 4. cap. 12 ; nobis enim dicta ſatis ſunt , ac ſuper .

Potiori igitur ratione , jureque meliori Immunitatem hanc Eccleſiarum , juri naturæ conformem , Divinaque lege inſinuatam , quæ Templo dabatur Judæorum , Fanis quin etiam Paganorum (quæ ſic dicebantur a Formula ſolemni , qua Augures locum effati Sacrum efficiebant , *Effari , & Effata* , qua de Livius lib. 10. cap. 37 ,

Varro lib. 2. de Ling. latin., Aulus Gellius Noct. Attic. lib. 14. cap. 7, & Briſsonius de Form. lib. 1. cap. 191.), quin inſuper Principum Statuis, Curiis, ac Tumulis etiam (qua in re obſervatu dignum, quod de Theophilo Græcor. Imp. memorat Cedrenus p. 429, ab illo nempe poſt an. 829. defunctæ Filiæ ſuæ Tumulum azyli jure decorari juſſum ad reorum relaxationem), non denegabatur, inter proprii juris partes Eccleſia vindicat. Atque tam tutiſſimam reis, ac captivis ad Eccleſias confugientibus a moleſtiis, a pœnis, a morte immunitatem ab Eccleſia præſtitam fuiſse, quam ejuſmodi præſtandæ immunitatis antiquiſſimum in Eccleſia jus eſse, moremque, qui Eccleſiæ ipſi proinde coævus recte putetur, Apoſtoliſque referatur acceptus, liquido nos, locupletique teſtimonio ſuo, ac traditione dubitare SS. Patres non ſinunt. In quibus S. Athanaſius de Sacris Azylis in lege tam veteri, quam nova inſtitutis verba faciens in Apolog. Divinæ eadem inſtitutioni tribuere non ambigit: *In Lege*, inquiens, *præceptum erat, ut conſtituerentur Civitates Refugii* &c.; *In conſumatione porro ſæculorum, quum adveniſſet illud ipſum Verbum Patris, quod Moyſi ante locutus fuerat, rurſus hoc præceptum dedit &c.* Quo ex loco adverſus Covarruviam variar. Reſol. lib. 2. cap. 20. localem Eccleſiarum Immunitatem Divini eſſe juris inficiantem pugnat, Divinoque eam jure defendi probat ipſemet e Proteſtantium grege Georgius Ritterhuſius de Jure azylor. cap. 4. Quin etiam obſervans ex Tacito Annal. lib. 3. p. 323. Deorum monitu ab Epheſiis Dianæ, & Apollinis Nemus ſacratum habitum, a Smyrnæis item Veneris Templum, & a Teneis Neptuni Ædem. Sic etiam a Romulo azylo ſuo auctoritatem Pythiæ oraculo conciliatam ex Statio lib. 12. Theb. advertens. Confer & Willelmum Zepperum legum Moſaycar. & Forenſ. explanat. lib. 1. cap. 7, ubi legem de Azylis leges inter Cæremoniales, ac Forenſes non modo, ſed & inter Morales comprehendere, quæ ideo lege Evangelica ſublata non fuerit, veluti Covarruviæ fuerat viſum, non dubitat. S. Ambroſius lib. 5. epiſt. 33. ad Marcellinam Soror. Oper. To. 3. p. 129. intima in ea perſuaſione verſabatur, ita Divini Numinis proprias Eccleſias eſſe, ut in eas Laicæ poteſtati nullum jus reliquum ſinit. Ideo Magiſtratibus de Baſilica eis conſignanda, queis Imperator jubebat, ſollicitantibus invictum pe-

ctus

ctus objiciens : *Convenior* , inquit , *ipſe a Comitibus* , *& Tribunis* , *ut Baſilicæ fieret matura traditio* , *dicentibus Imperatorem jure ſuo uti* , *& quod in poteſtate ejus eſſent omnia* . *Reſpondi ea* , *quæ Divina* , *Imperatoriæ poteſtati non eſſe ſubjecta* . Quorum ſimillima repetit eodem libro Orat. in Auxentium de Baſilicis tradendis p. 128. To. 3. edit. Coſterii Baſil. 1555. iis , qui ſibi de Imperatore faciebant invidiam, ſic invicte reponens : *Tributum Cæſaris eſt* , *non negatur* . *Eccleſia Dei eſt* , *Cæſari utique non debet addici* : *quia jus Cæſaris eſſe non poteſt Dei Templum* . Sequitur igitur , S. Ambroſii ſententia, ut Eccleſiæ Sacroſanctæ ita ſint, ut in ſupremi Numinis vegrandem vergat injuriam, quidquid contra earum immunitatem per vim a laicis Magiſtratibus attentetur. Meminit & S. Paulinus in vita S. Ambroſii circa med. Creſconii , quem ad Sacrum Altare profugum ab Arianis Militibus , eum inde abſtrahere nitentibus , defendere S. Antiſtes pro virili parte adnixus eſt . Prævaluiſse quidem illos , hominemque inde rapuiſse ſubjungit , eos tamen Dei vindicta inſectante , violatæ immunitatis pœnas dediſse , doluiſse quoque facti vehementer Stiliconem , quod id permiſiſset , egiſseque pœnitentiam , illæſum vero Creſconium in exſilium, (nam alioqui facinoribus prægravatus erat), fuiſse dimiſsum . Morte ſua pariter Maſchezilam Gildonis fratrem violatæ Eccleſiaſticæ immunitatis luiſse pœnas referunt Oroſius lib. 7. cap. 36,& Paulus Diac. lib. 13. Duplicis profecto laude digniſſimum de S. Baſilii magnanimitate , ac manſuetudine illud celebrat S. Gregorius Nazian. Orat. 20, quod tam Viduæ cujuſdam nobilis , & opulentæ ad potentis Judicis , procique inſidias declinandas ad Eccleſiam confugientis , quam Judicis ipſius , ad furentis in ſe Populi, armiſque perſequentis effugiendam iram, in Eccleſia pariter refugium quærentis defenſionem in ſe receperit . Cujuſce ſimile aliud profert exemplum Ammianus Marcellinus lib. 15. Sua perinde ſub ætate ad Epiſcoporum pedes ſemet abjicere ſolitos criminum conſcios , ut eorum interceſſione , ac reverentia , a carcere , ac morte immunes evaderent , auctor eſt S. Auguſtinus ſerm. 18. de Verb. Apoſt. Qua plane de Epiſcoporum erga captivos , reoſque flagrantiſſima caritate , pietateque late Doctiſs. Thomaſſinus Vet.,& nov. Diſcipl. par. 2. lib. 3. cap.

95,

95, ſeqq. Ab eodem S. Auguſtino ſevero anathemate innodatus Bonifacius Comes ideo, quod Aras amplectentem reum inde vi abſtrahi juſſiſset, legitur apud Gratianum Can. 8. *Miror* 17. q. 4. Sed enim epiſtola 187, e qua Canon ille excerptus eſt, etſi Baronio probata, Lovanienſibus tamen Theologis, ac PP. Maurinis, a quibus ideo in Append. To. 1. rejecta eſt, venam, ingenium, ſtylumque S. Auguſtini non ſapit. Confer & Doctiſs. Sebaſtianum Berardi in Grat. emend To. 4. par. 3. cap. 19. p. 404, ſeq. Videndæ tamen germanæ S. Doctoris epiſt. 215, & 230. Moris nihilominus Africana in Eccleſia receptiſſimi, ut Epiſcopi publicos apud Magiſtratus pro reis ad Eccleſiam profugis intercederent, germana in epiſt. 115. ad Fortunatum Cirtenſem Antiſtitem S. Doctor teſtem ſe dat locupletem, ubi de quodam Faventio, qui ad Eccleſiam Hipponenſem aufugerat, ſcribens: *Is*, inquit, *quum ab ejuſdem poſſeſſionis Domino, neſcio quid, ſibi metueret, ad Hipponenſem confugit Eccleſiam, & ibi erat, ut confugientes ſolent, expectans, quomodo per interceſſionem noſtram ſua negotia terminaret*. Eutropio, homini ingentium alioqui facinorum atrocitate bonis omnibus inviſo, ad Eccleſiam ſe recipienti, cujus azylo cæteroqui ſe indignum præſtiterat, ut qui Arcadio Imp. nefarii Edicti L. 3. *De his, qui confug. ad Eccleſ.* Cod. Theod, quo videlicet Eccleſiarum azyla abolerentur, auctor fuiſset, quod Edictum tamen eodem, quo latum fuerat, anno diligenti S. Joh. Chryſoſtomi opera abrogatum eſt, defenſionem impendere eumdem S. Doctorem non dedignatum, teſtatur ſcriptor de Promiſs. , & prædict., quod Opus S. Proſpero tribui paſſim ſolet, par. 3. cap. 38. Confer eumdem S. Chryſoſtomum Orat. de Eutrop., Socratem lib. 6. cap. 5, Sozomenum lib. 8. cap. 7, ac Baronium ad an. 398. n. 88, ſeqq., & 399 n. 8, ſeqq. Cyrenium Ducem aſperrime objurgatum iniquo a propoſito delendi Azyla deterruiſse legitur S. Iſidorus Peluſ. lib. 1. epiſt. 174. ad eumdem, crudelitati non modo, ſed impietati attentatum iſtiuſmodi tribuere non dubitans. S. Gregorius Turon. lib. 5. cap. 3. Servum quemdam, qui ad Eccleſiam aufugerat, incolumem adverſus herum ab Epiſcopo ſtrenue ſervatum memorat, ac lib. 9. cap. 3. Regi Guntramno id egregiæ laudi vertit, quod ſacri Azyli immu-

immunitate frui impium quemdam permiſerit,qui truces in ipſum injicere manus fuerat inique meditatus. Inter Excerptiones Egberti Eborac. Archiep. Can. 75, ſeq. apud Harduinum To. 3. p. 1968, laudato quin etiam S. Hieronymi nomine, defendi ab Eccleſia debere, qui ad Eccleſiam confugerint, expreſse decernitur. Eginhardus Abbas epiſt. 23. apud Ducheſnium To.2. p.700. interfectori ad Eccleſiam profugo veniam, ob Eccleſiæ reverentiam, haud negandam oſtendit. Oratorio in honorem B. Alexis condito ſacriAzyli collatum jus a B.Meinverco Paderbonenſi Antiſtite legitur apud Surium ad diem 5. Junii. Magiſtratui in Eccleſiam recepto, qui ſolvendó non erat, ne cibus denegaretur, neve inde deduceretur, interceſſiſse S. Taraſium, atque in Milites, qui eum inde violenter abducere non exhorruerant, ſevera animadvertiſse anathematis ſententia, refert vitæ ipſius Scriptor apud Surium ad 25. Febr. cap. 26, ſeq. Sub id etiam temporis S. Theodorus Studites lib. 2. epiſt. 202. edit. Sirmondi Ven. To. 5. Mariæ Spathariæ ob violatum Eccleſiæ azylum pœnitentiam indixiſse haud exiguam legitur, abſtinentiæ a Sacris ideſt per totam Quadrageſimam,decies genuflexionum ſingulis diebus, & quinquagies trium Pſalmorum 6, 47, & 50. recitationis, ac quadraginta aureorum in pauperes erogandorum. Captum in acie contra Carolum Andegavenſem Corradini partes ajuvantem Henricum Caſtellæ Regis fratrem, atque cuſtodiendum ſibi traditum reddere conſtantiſſime Abbas Caſſinenſis abnuit, niſi de ipſius vitæ incolumitate ante ſecuritatem accepiſset, veluti legitur in vita S. Ludovici Franc. Regis apud Ducheſnium To. 5. p. 382. Arcte inſita animo eadem inerat Eccleſiaſticæ immunitatis tutela Hugoni Lincolnienſi Antiſtiti, qui quum obvium incidiſset in furem ab hominum furente turba raptum ad mortem, *Solvite*, inquit, *eum, & ſinite abire: ubi enim Epiſcopus cum Fidelium Populo congregatus eſt, ibi eſt Eccleſia: nec minor immunitas debetur lapidibus vivis,quam mortuis,* apud Surium ad diem 17. Novemb. cap. 17. Pari indutus conſtantia pro Eccleſiaſtica immunitate S. Bertholdus Abbas, furem alterum ad ſupplicium quæſitum, qui ad ipſius Cœnobium iccirco profugerat, a violentia defendit, invictumque iis, qui abducere inde conabantur, ani-

mum

Digitized by Google

mum objecit, de quo idem Surius ad 17. Julii. Pro eadem Sacri Azyli religione ſtrenue laicos adverſus Judices, cenſuris etiam, ſibi decertandum duxerunt Epiſcopus Aurelianenſis in epiſt. 16. ad Sugerium Abb., & Hildebertus Turon. epiſt. 49. Ad hæc denique Gloſſa Pragm. Sanct. tit. *Quomodo Divin. Officium ſit celeb.* Presbyteri Euchariſtiam deferentis immunitati aperte ſuffragatur. Pro qua pariter ſententia utroque ſtant pede Juris utriuſque Interpretes, Hoſtienſis in Cap. *Sane* de Elect., Oldradus Conſ. 54. n. 5, Igenus ad L. 1. §. 5. ff. *De SC. ſilan.*, Boſius tract. Crim. tit. de Capt. n. 29, Petrus Greg. Tholoſanus Syntag. Jur. univ. lib. 33. cap. 21. n. 15, Sacerdoti nempe Euchariſtiam deferenti Azyli jus attribuentes. Contra tamen contendentibus Covarruvia lib. 2. Var. cap. 20. n. 6, & Georgio Ritterbuſio de Jure Azylor. cap. 2, ubi pro more Proteſtantium in ſacrum geſtandæ ſolemniter Euchariſtiæ ritum, velut idololatricum, & a Perſis mutuatum, (quorum Regibus in more poſitum, ut Regia egredientibus ignis perpetuus in foco ingenti præferretur, referunt Xenophon, & Ammianus Marcellinus lib. 23,) a Pontificibus inductum invehitur, & bacchatur. In Galliis igitur, veluti præter alios obſervant Ludov. Thomaſſinus vet., & nov. Diſcipl. par. 2, lib. 3. cap. 100, ac Joh. Petrus Gibert Jur. Canon. To. 2. tract. de Eccl. tit. 17. de Locis Sacris §. 6. p. 535, Sacrum Azyli jus manſit integrum uſque ad Franciſcum I, a quo primum Edicto an. 1539. ſancitum, ut Judicis ſententia ab Eccleſiis abſtracti rei, Judicis ſententia reſtitui deberent, habetur apud Bochellum p. 637, qua de re infra.

Egregiam in eamdem SS. Patrum, Scriptorumque ſententiam concurrere ultrocitroque haud morandum ſibi duxere in Conciliis Epiſcopi, quibus ſacri Azyli religionem in tuto ponere nullo non tempore cordi maximopere fuit. In Sardicenſi Can. 8. relato a Gratiano Can. 28. *Si vobis* 23. q. 8. pro reis ad Eccleſiam confugientibus pro capitali pœna enixe ab Eccleſia intercedendum edictum eſt. A Carthaginenſi IV. ſub Aurelio an. 399. duorum Epiſcoporum legatione ad Honorium Imp. decreta rogatum legitur: *Ut pro confugientibus ad Eccleſiam, quocumque reatu involutis, legem de glorioſiſſ. Principibus mereantur, ne quis eos audeat abſt-*

Digitized by Google

abſtrahere. Ita nempe ut Judices,quos in officio cohibere Religio non valebat, Imperialis cohiberet ſaltem auctoritas. Eorum vero votis feciſſe Imperatorem ſatis, Lege ad Sapidianum Africæ Vicarium data, quam fruſtra in Codice ſive Theod., ſive Juſtin. quæras, conjicere licet ex Can. 56.Cod. Eccl. Afric. In Arauſicano I. an. 441. Can. 5, & 6, apud Gratianum Can. 6. *Eos*, *qui* Diſt.87, reorum, captivorumque ad Eccleſias confugientium incolumitati conſultum eſt: eos enim *Tradi non oportere*, *ſed loci Sancti reverentia*, *& interceſſione defendi*, Cenſurarum intentatis minis, ſancitum eſt. Canonem hunc proprium deinde fecit Arelatenſe II. an. 452, eiſdem inſtauratis Can. 30. Cenſuris in eos, qui ab Eccleſia ſub promiſſione indulgentiæ egredientibus pœnam intuliſſent aliquam. Ab Aurelianenſi I. an. 511. ſub Clodovæo circa homicidas, adulteros, & fures ad Eccleſiam fugientes ſacrum Azyli jus, per Canones, legeſque Romanas adſertum, illæſum ſervari juſſum eſt, ut inde abſtrahi, niſi Juramento de indemnitate danda interpoſito, nequirent Can. 36. Servos etiam corporalibus abſolvi pœnis,ſacri Azyli reverentia,& intuitu,ſancitum legitur in Epaonenſi an.517.Can.39. Qui vero reos ab Eccleſiis abducere auderent,excommunicatione plecti,publicæque ſubſterni pœnitentiæ ab Aurelianenſi IV. an. 541. Can. 21. juſſi ſunt. Quod idem circa Servos ab Eccleſiis avulſos decretum inſtauratum eſt deinde in Aurelianenſi V. an.549.Can.22. In Matiſconenſi II. an.585, gravibus auditis de Azyli Eccleſiaſtici violatoribus paſſim querelis, tum demum Can. 8. de ſarto illo, tectoque ſervando deinceps ſalubre captum eſt conſilium. Quo ſimiliter tam in Synodo incerti loci an. circiter 615. in Galliis habita Can. 9, quam in Remenſi an. 625. Can. 7. ad Eccleſiam confugientium incolumitati contra vim inferentes diſtricte conſultum eſt. Ervigii Regis etiam accedente conſenſu, a Concilio Toletano XII. an. 681. Can. 10. Eccleſiis ad 30. paſſus jus Azyli tributum eſt. In Moguntino an.813. Can. 39, ſive Capitul. Caroli M. lib. 5. cap.90, reos ad Eccleſiam profugos inde abſtrahere, pœnæ, mortique addjicere prohibitum eſt. Cujuſmodi Azyli indulgentia etiam ad Eccleſiæ atrium extenditur Capitul. ejuſdem Caroli M. lib.3.cap. 140. apud Harduinum Tom. 4. p. 953, & Can. 7. *Siquis in atrio* 17. q. 4. Cujus etiam indul-

indulgentiæ ſpecies a Cojacenſi an. 1050. Cap. 12, ad triginta circum Eccleſiam paſſus confirmata fuit, propoſita anathematis in violatores pœna. Eccleſiæ quin etiam majoris Azylum ad paſſus 60, minoris vero ad 30. ampliatum a Romano an. 1059. ſub Nicolao II. legitur, ejuſmodique decretum epiſt. 8. ad Galliar. Epiſcopos obſervari in Gallia demandatum. At Can. 6. *Sicut antiquitus* 17. q. 4, Nicolai Papæ nomine a Gratiano laudato, Eccleſiis majoribus 40. dumtaxat paſſus, minoribus 30. pro immunitate deſignati habentur. Verum ab Antonio Auguſtino Dialogo 17. lib. 2. de Emend. Gratiani, a Romanis Correctoribus, ac recens a doctiſs. Berardi de Grat. emend. Tom. 3. par. 2. cap. 77. p. 329. dudum obſervatum eſt in veteribus Gratiani Codicibus LX. paſſus pro XL. legi, atque legiſſe Ivonem par. 3. Decreti cap. 104, legendumque ita ſuaderi præcit. Nicolai II. epiſtola ex apographo Sirmondi a Concil. Collectoribus deſcripta. Apud Ivonem tamen eo loci ſermo non eſt de Eccleſiarum confinibus, prout videtur apud Gratianum, ſed potius de confinibus Cœmeteriorum, quæ ad præcit. paſſus violari prohibentur. Adverbio illo autem *ſicut antiquitus* deſignari Capitulare 2. an. 803, ac Capitula legi Salicæ adjecta cap. 3, regeſtaque Capitul. lib. 1. cap. 134, ac in lib. 2. leg. Langob. tit. 40. cap. 5. conjecta, adnotare loc. cit. Berardi non deſinit. Confer & ſeqq. Canones uſque ad 21. Cauſ. eadem 17. q. 4, queis cum ſacri Azyli limites circumſcribuntur, tum excipiuntur caſus, in quibus Azyli jus reis haud ſuffragari declaratur. Ad Cruces etiam publicis in viis erectas ampliatum jus Azyli a Claromontano an. 1095. Can. 29, ſeq. conſpicitur. Quid imo, quod jus Azyli non ipſis tantummodo Templis, eorumque Atriis, ſed adjacentibus etiam terris attributum ab Atrebatenſi an. 1097. diſcimus ex Epiſtola 40. Lamberti ejuſdem Urbis Epiſcopi ad Gotefridum Lenſenſem Caſtellanum ex Baluzio Miſcell. Tom. 5. p. 309. deſcripta a Cl. Manſio Suppl. Tom. 2. p. 149, ſeq.? Iterum, qui reum in Eccleſia, vel Cœmeterio comprehendere auderent, diro configuntur anathemate a Remenſi an. 1131. Can. 14. Anno vero ſeq. Crucibus defixis Azyli limites in Tractu Narbonenſi deſignatos ab Epiſcopis conſtat. Eccleſiaſticæ tam localis, quam perſonalis immunitatis violatores excommunicatione perculſi,

culſi, ab altero, quam a Rom. Pontifice abſolvi a Londinenſi an. 1143. prohibentur. Excommunicationis quoque telum in ejuſmodi temeratores tam in Turonenſi an. 1163. Can. 2. ex iis novem, qui in Cod. Mſ. S. Michaelis in periculo Maris Can. 9. ſub. juncti leguntur apud Harduinum Tom. 6. par. 2. p. 1600, quam in Aquilejenſi an. 1184. a Gotifredo Patriarca intortum habetur apud Ughellum Ital. Sac. Tom. 5. p. 68. Inter Statuta an. 1225. a Concilio Scotico, de quo Wilkinſius Tom. 1. p. 607. num. 26, illud ſalubriter pro Eccleſiæ decore, bonoque Reipublicæ ſancitum eſt, quod fugientibus ad Eccleſiam defenſione quidem Eccleſia non deſit, ſed hanc tamen publicis aut agrorum depopulatoribus, aut viarum prædonibus, aut Sacrorum locorum effractoribus, aut a Canone, vel ab homine excommunicatis prorſus deneget: Quibus interea caſibus illi tuendi adhuc dicuntur, donec a Judice Eccleſiaſtico lata ſententia Eccleſiæ tuitione indigni fuerint judicati. Excommunicationis pariter lata ſententia a Roſſiacenſi an. 1258. cap. 2. perſtringuntur, qui ſacri Azyli religionem lædere non extimerent. In Lambetano præterea an. 1261. Can. 12. diris ii prorſus devoventur, qui cibum inferri prohiberent iis, qui ad Eccleſias, aut Cœmeteria confugiſſent, aut inde egredientes interciperent. Ex quibus liquido patet temere prorſus a Paulo Sarpio de Jure Azyl. cap. 4. ſcriptum, Azylorum jure donata nuſpiam adparere Cœmeteria, Hoſpitalia, & Cœnobia: qui dignis ideo vapulat ab ipſomet Ritterhuſio de Jure Azyli cap. 12. Tam vero reos, quam res ab Eccleſiis abſtrahi, & auferri a Londinenſi an. 1268. cap. 13. interdictum eſt. In abſtrahentes inſtauratum anathema diſcimus a Bituricenſi an. 1276. Can. 12, confirmato deinde in Redingenſi an. 1279. cap. 3, quo inſuper profugis victum prohiberi interdicitur, a Nugarolienſi an. 1303. Can. 6, quo cautum eſt pariter victus refugis deferri ne impediatur, in Marciacenſi an. 1326. Can. 15, in Silvanectenſi an. eodem cap. 5. aufugientibus ad Eccleſias præterea alimenta deferri prohibentes eadem pœna mulctantur, & in Vaurenſi an. 1368. cap 93. A Palentino quoque an. 1322. cap. 17. profugis ad Eccleſias moleſtiæ quidpiam inferri diſtricte vetitum fuit. Juxta facti qualitatem Eccleſiaſtico perfrui Azylo, aut privari reos vo-

voluit Colonienſe an 1280. cap. 13 Xenodochia, Religioſaſque Domos azylis adnumerandas, (quod aut ignoravit turpiter, aut iniquius diſſimulavit Sarpius), duxit Nemauſenſe an.1284, publicis exceptis prædonibus, Azyloque temere abutentibus. Inter alia querelarum capita, de quibus apud Eduardum II. Angliæ Regem a Clero Anglicano expoſtulatum eſt, illud habetur, quo de violatis impune ſacri Azyli legibus acerbe dolent art.10. inter alios, qui Regi an.1316.oblati leguntur apud Harduinum Tom.7. p. 1401. Qui pridem apud Henricum III. ejuſmodi querelarum ſpeciem inſtauraſſe fertur a Matthæo Pariſio ad an. 1233. Ad Eccleſias, aut Cœmeteria ſe recipientes nec inde avelli, nec eiſdem alimenta denegari, ſub anathematis interminatione, a Silvanectenſi an. 1326. cap.5, a Salmanticenſi an.1335. cap.8, & a Dublinenſi an. 1348. ſtat. 2. apud Wilkins Tom. 2. p. 746. interdicitur. Quod iterum Statutum inſtauratum legitur a Dublinenſi altero an. 1351. num. 5. apud eumdem Collectorem Tom.3. p.18, & a Vaurenſi an. 1368. cap. 93. Commorantes, in Eccleſiis, aut Cœmeteriis, Ordinariorum abſque licentia petita, & impetrata, nullo gaudere prorſus immunitatis privilegio judicavit Caſhelenſe an. 1453. cap. 31, deſcriptum a Wilkinſio Tom. 3. p. 565, & poſt ipſum a Manſio Suppl. Tom. 5. p. 288. A Florentino an. 1517, a Leone X. Conſt. *In Apoſtolicæ* confirmato apud Manſium Tom. 5. p. 408, & 498, Rubr. *De Immun. Eccleſ.* cap. 2, ſeq. declaratum habetur Florentiæ, ubi frequentiores Eccleſiæ conſpiciuntur, ne tota fere Civitas reddita videretur immunis, ea dumtaxat loca circum Eccleſias immunitatem ad ſe confugientibus præſtare: *Quæ aliquo notabili ſigno a viis publicis, & aliis locis profanis diſtincta ſunt.* Cujuſmodi decretum innovatum legitur a Florentino altero an. 1573. Rubr. 13. De *Immun. Eccl.* cap. 3. ibid. p. 929. Confer & Canonem 35. *Definivit* 17. q. 4. A Colonienſi an. 1536. Can. 20. tam publico Reipublicæ bono, quam Eccleſiarum decori, honeſtatique proviſum eſt, ut Latrones publici, volontarii homicidæ, Civilis ſocietatis perturbatores, & Eccleſiarum, ſepulcrorumpe violatores ſacris ab Altaribus poſſent abripi, non abſque tamen Epiſcopi conſcientia, & conſenſu. Et uni Epiſcopo certe reorum ad Eccleſias confugientium cuſtodia,

dia, & defenſio concreditur a Mediolanenſi V. p. 3. cap. 9; cognitio item caſus reſervatur, an crimen ejuſmodi ſit, cui Azylum ſuffragetur. Pertinet huc quoque Conſentinæ Synodi an. 1579. ſeſſ. 3. *De Immun. Eccleſ.* decretum, quo a laicis Magiſtratibus, ac Principibus Sacros Canones, queis ad Eccleſiam profugis ſecuritas legitur conceſsa, diligenter obſervari præcipiuntur. In Mexicana denique an. 1585. lib. 3. tit. 19. §. 1. ita ſacri Azyli immunitati conſultum eſt, ut ejuſdem violatoribus pecuniaria inſuper pœna, fabricæ applicanda, fuerit indicta. Apud Græcos tandem, atque Conſtantinopoli quammaxime in Templo partem quamdam tutiſſimo pro Azylo deſtinatam fuiſse, refert Anna Comnena Alex. lib. 2. Quod plane Imperatoribus ipſis plus vice ſimplici peropportunum ad incumbens vitæ diſcrimen evadendum accidiſse, congeſtis exemplis declarat Nicephorus Gregoras lib. 9. Quamquam, ad Latinæ quin fortaſſis exemplum, in Concilio Trullano Can. 97, in Nomoc. Balſamonis tit. 9. cap. 25, homicidis, adulteris, & raptoribus Azyli immunitas denegatur. Græcorum vero tantummodo uſum fuiſſe, ut Templis immunitatem tribuerent, Sarpius de Jure Azyl. cap. ult. temere affirmans ex dictis refellitur, non ſecus atque a Ritterhuſio de Jure Azyl. cap. 12. Confer inter alios hoc in argumento diligenter obverſatos Cl. Thomaſſinum vet., & nov. Diſcip. part. 2. lib. 3. cap. 95, ſeq., ex quo plurimum hac in re me profeciſſe libens, & ingenuus haud diffiteor.

Atqui præ omnibus, ſicut omnibus poteſtate, officioque præeunt, ac præcellunt, Eccleſiaſticæ immunitatis potiores ſe defenſores, vindiceſque præſtitere Romani Pontifices. Apud Gratianum Can. 10. *Frater* 17. q. 4. fertur S. Gelaſius Eccleſiarum immunitatem declaraſſe juris Divini, neque Principibus unquam licuiſſe inde reos extrahere. Ut ſit hoc de loco, quem ex epiſtola S. Gelaſii nomine ad Victorem, Conſtantinum, Martyrium, Feliciſſimum, & Timotheum Epiſcopos deſcriptum pſeudepigraphis adcenſere non dubitat Van-Eſpenius in diſſert. de Azylo Templor. cap. 3, de quave tam dubitandi, quam non rationes in partem utramque proponit Berardi Grat. emend. To. 2. part. 2. cap. 46. p. 441., ſeq., indubium eſt a S. Gregorio M. lib. 1. epiſt. 35.

epiſt.35. Ravennatem Epiſcopum fuiſſe ſollicitatum,ut pro Maurilione Expræfecto, qui ad Eccleſiam confugerat, ſequeſter apud Præfectum Georgium intrepidus interveniret, ne ulla ſacri Azyli juri injuria irrogaretur. Nolens tamen, ad infamiam, quæ ex ſceleſtorum Reipublicæ noxiorum tuitione in Eccleſiam redundaſſet, vitandam,pro furti publici reis defenſionem ſuſcipi lib.7.epiſt.24. De Parricidis quoque ad Eccleſiam refugientibus judicium Epiſcopo relinqui integrum voluit S. Nicolaus I. in epiſt. ad Bulgar. quæſt. 24; illibatum alioquin a Bulgaris obſervari Eccleſiaſtici Azyli jus, producto imo Romuli exemplo, a quo Templum pro Azylo fuiſſe olim conſtitutum ſuperius dicebamus, ad quæſt. 95. jubens. Quæ præclara Nicolao II. de immunitate Eccleſiarum inſederit ſententia, relata Can. *6. Sicut antiquitus* 17. q. 4. dictum eſt paullo ſupra. Innocentius III. *Extra de immun. Eccleſ.* Capp. *6*, *9*, & 10. ad conſulta Regis Scotiæ reſpondiſſe legitur, ab Eccleſia hominem extrahi nequire, niſi impunitate deſponſa, furibus tamen exceptis, publiciſque viarum deprædatoribus. A Gregorio IX. Eccleſias nedum etſi dedicatas, in quibus tamen celebrarentur Myſteria, eodem gaudere jure declaratum ſcimus: quo defraudarentur tamen, qui Eccleſias, aut Sepulcra cæde inquinaſſent. Confer Decret. hujuſce Pontificis lib. 3. tit. 23, ac tit.49. in 6, in Clement. lib.3. tit.17. Cap.*Immunitatem*, de Immun.Eccleſ., Cap.*Pro humani* de Homicidio in 6;Cap.*Eccleſia 9*, Cap. *Inter alia 6*, Cap. *Id conſtituimus*, Cap.*Præſenti*, & Cap.*De his, qui ad Eccl.confug.*de Immun.Eccleſ., quibus graviorum quorumdam flagitiorum rei Azyli jure, beneficioque excluduntur. Ad hæc Martinus IV. apud Raynaldum ad an. 1281. num. 18. Galliarum Epiſcopos data epiſtola edoctos voluit de Apoſtatis, & Hæreticis azylo Eccleſiæ abjiciendis. Saxonibus de variis diſciplinæ dubiis an. 1447. apud eumdem Annaliſtam num. 28. interrogantibus, quoad Azylorum jus reſpondit Nicolaus V, eo frui quidem Parochi domum (multo igitur magis Domum Epiſcopi azyli jure gaudere intelligendum hinc eſt, de qua conſulendi JurisCanonici Interpretes in Cap. penult. *De Immun. Eccleſ.*, ac inter alios Brunus de Cæremoniis lib. 3. cap. 3, ac Nicolius ad tit. *De his, qui ſui* de Immun. num.23) Cardinalium quoque Domos, de quibus.

bus Fagnanus in Cap. *9. De Immun. Eccleſ.*, quamvis eas, quas in Urbe inhabitant, Azylo privarunt Hadrianus VI. an. 1522, & Julius III. an. 1550.) Parochi domum, inquam, areamque circumjacentem intra paſſus 40. majoris Eccleſiæ, aut 30. minoris conſitam, publicis tamen furibus illius ſpe prorſus dejectis. Publicis iterum latronibus, viarumque infeſtatoribus Eccleſiaſticum intercludendum Azylum decrevit an. 1453. Card. Tuttavillenſis in Galliis de latere Legatus ibid. num. 22. Pius II. gravibus Henrici Caſtellæ Regis querelis inflexus an. 1459, Hiſpalenſem de legavit Epiſcopum, qui de abuſibus ſuper Azylis diligenter cognoſceret, apud Raynaldum num. 25. Ad Henrici VII. inſtantiam an. 1488. committentes in ſpem Azyli privilegio exuit Innocentius VIII. apud Fleurium hiſt. Eccl. lib. 116. num. 93, ſeq. In Anglia quoque læſæ Majeſtatis reos, homicidas, & deprædatores abſtrahi conceſſit Julius II. an. 1504. referente Raynaldo num. 35. Exceptiones deinde alias induxere Gregorius XIV. Conſtit. *Cum alias* an. 1591, Benedictus XIII. Conſtit. *Ex quo* an. 1725, quas geminas Gregorii, & Benedicti Conſtitutiones Clemens XII. Conſtit. *In ſupremo* die 22. Febr. 1735. confirmavit, univerſumque ad Eccleſiæ ſtatum extendit, Benedictus XIV. vero Conſt. 88. *Alias felicis* Bull. Tom. 1. p. 297. ad alias Principum ditiones ampliavit, & Conſt. 29. *Officii noſtri* Tom. 3. p. 278. plurima, quæ circa præfatas Conſtitutiones ſuccurrere dubia poſſent, explicavit. Qui conferendus etiam in Conſt. 40. *Elapſo* Tom. 3. p. 331. §. 3, 4, ſeq., ac Inſtitut. Eccleſ. 41, ubi de immunitate locali erudite, lateque more ſuo agit.

Diſciplinam hanc porro Eccleſiæ agnatam, Jure Divino, Canonicoque ſuffultam, ac Conciliorum, Pontificumque decretis ſtabilitam, tantum abeſt, ut Poteſtates laicæ infringere auſæ fuerint, quod potius ſuſtentare pro virili parte non deſtitere. Atque quidem Religionis potius intuitu, quam Ethnicorum Principum exemplo, a quibus certe Templis Azylorum jus paſſim tributum legitur, veluti Magneſiis a Scipione, Sylla, & Auguſto, Stratonicæ, & Aphrodiſeæ a Julio, & ab eodem Auguſto, Hierocæſareenſibus a Cyro, & Perpenna, Cypriis a Teucro, Sardicenſibus ab Alexandro M., Mileſiis a Dario &c., de quibus Tacitus

Annal.

Annal. lib. 3. Itaque Conſtantinus M., ut primum Chriſtiana Sacra profiteri cœpit, legibus eadem loco ponere tuto ſtuduit, atque ex ſeptem, quibus Religionem Chriſtianam omni ex parte communiendam, promovendamque ſibi cordi ſumpſit, lege quinta Chriſtianis Eccleſiis Azyli jus adſerendum duxit, de quo adeundus Paganinus Gaudentius lib. de Azyl., ac lib. de Sæculi Juſtinianei moribus cap. 11. Illæſum deinde idem jus juſſit Theodoſius M. L. 34. *De his, qui ad Eccleſias confugiunt* Cod. Theod., qua non alia de Eccleſiaſtico Azylo lex antiquior in utroque Codice habetur. Quamquam illud, qua parte Azylo Fiſci debitores excluduntur, arctatum potius ab eo videri poſſit. Sed hanc poſtea exceptionem delevit explofitque Leo Imperator. Arcadius quoque, qui ab Eutropio inſtigatus ſacri Azyli jus ſuſtulerat, eodem nedum elapſo anno nova lege reſtituit. Quod anno *399.* Africanis flagitantibus Epiſcopis ab Honorio confirmatum ſuperius jam innui. Anno 408. ſartum Azyli jus, tectumque juſſit etiam Theodoſius II, qui & an. 431. lege altera, L. 4, quam tamen poſtea ob caſus aliquos emendare oportuit, illud ad Eccleſiarum Atria, porticus, habitacula, balnea, hortos &c. extendit. Quamvis L. *6.* Armatos non deponentes arma inde abſtrahendos, prævio tamen Epiſcopi conſenſu, ne ſeditionem molirentur, edixit. Servum etiam armatum, ab Eccleſia avulſum, inermem Domino ſuo reddendum, impetrata prius delictorum indulgentia, ob ſacri loci reverentiam, L. 4. Cod. Juſt. imperavit. Religione ſacrum Azyli jus per ſe inviolatum manere, ultimo propoſito ſupplicio, præcepit etiam Marcianus Imp. an. 451. L. 5. ibid., ſolam Conſtantinopolitanam Urbem exceptam volens, ideo quia præſentia ſua pro Azylo præſto ſe futurum promittebat. Qui eum dein excepit, Leo Imp. an. *466.* ampliſſima lege altera L. *6.* eod. Eccleſiarum immunitati conſulendum duxit, a quo inſuper Theodoſii M. legem, qua Epiſcopos ære gravatis Azylum concedentes pretium creditoribus ipſos ſolvere juſſerat, ſublatam, abrogatamque mox advertebam. Non ſecus atque ab Anaſtaſio Imp. editam adverſus ſacri Azyli jura legem, de qua Nicephorus lib. 2, non obtinuiſſe ſcitum eſt. Equidem Juſtinianus Novel. 17, & 37. homicidis, adulteris, Virginum raptoribus, & Chriſtianis vim inferenti-

bus Azyli ſecuritatem denegavit; pro reliquis tamen reis intactum reliquit. Peſſime hinc porro Civili pure jure Azylorum jus introductum cum Sarpio, & Jannono quis argueret, ideo quia Civilibus paſſim legibus illud ſuſtentatum, aut coarctatum legatur. Quis enim in hiſtoria Eccleſiaſtica hoſpes adeo eſt, ut ignoret Laicæ poteſtatis opera frequens Eccleſiam indiguiſſe, ut leges alioqui tam Divinæ, quam Canonicæ tuto in loco collocarentur, ad earumque obſervantiam refractarii adigerentur? Unde Principum leges illæ non tam Eccleſiæ favendo, quam Eccleſiæ præceptis, juribuſque famulando latæ intelligendæ ſunt, velut habetur cap. 28. *Super Specula* Decret. lib. 5. tit. 33. *De Privilegiis*; atque ideo Eccleſia Imperatorum Legibus non jus utique, inſtitutionemque, ſed uſum dumtaxat, liberumque exercitium accepiſſe dicenda eſt, velut indicat Juſtinianus ipſe L. *Sancimus* 22. Cod. *De SS. Eccleſiis*. Qua de re fuſius paullo inferius. Quare Imperatores in ferendis legibus illis, quibus Azylorum jus aut adſtrui, aut arctari videbatur, reſpexiſſe exiſtimandi ſunt ad Eccleſiæ leges, quibus idem jus jampridem aut adſtructum, aut arctatum fuiſſe obſervabamus. Et certe ab Alarico, & Totila Romæ Templa reverenter, ut oportebat, habita refert etiam S. Auguſtinus de Civit. lib. 1. cap. 17, qua de re videndus & Tillemontius To. 6. hiſt. Imp. p. 593. De Theodorico Rege quoque tradit Caſſiodorus Variar. lib. 3. cap. 47. eum imperaſſe quidem, ut Jovinus Curialis, qui homicidio patrato ad Eccleſiæ ſepta refugerat, inde avulſus in Vulcaniam Inſulam exſilio deportaretur, ne videlicet tam nefarii ſceleris vindictam prorſus evaderet, ob reverentiam tamen Eccleſiæ debitam, capitis eidem veniam feciſſe. Solemni rurſus Edicto ad Eccleſiam aufugientes, ſi Servi eſſent, ab Archidiacono eos propriis reſtitui Dominis præcepit, expreſſa tamen ante veniæ ſponſione, aut Servos alios eorum in locum ſubjici. Si vero Fiſci debitores fuiſſent, ab Archidiacono cogi eos debere, ut aut inde exirent, rationeſque redderent, aut Magiſtratibus eorum res contraderent omnes, quas in Eccleſiam intuliſſent: alioquin Archidiaconus ipſe cogeretur ſolvere, quidquid ærario deberetur publico. Ex quibus haud obſcure adparet, tam firmas tum temporis radices egiſſe Azyli Eccleſiaſtici jus, ad-

eoque

eoque tum uſum firmatum, ut illud violare, infringereque vel hæretico Principi religioni ceſſerit. Ad hæc ea quoque Grimoaldum erga Templa Religio inceſſerat, ut Onulphum hoſtem, qui ad Baſilicam S. Michaelis Ticini ſe receperat, inde per vim abſtrahere non fuerit auſus, referente Paulo Diac. lib. 5. cap. 12, in quem videndi Lindenbrogius, & Blancus in Not., nec non Zanottus de Regno Langob. lib. 4. §. 24. Denique Luitprandus homicidas dumtaxat Azyli jure defraudandos judicavit LL. 2, & 4. *De his, qui ad Eccleſ. confug.* Leg. Langob. lib. 2. tit. 39: Quibus a legibus nec abhorruiſſe Eccleſiam ex dictis liquet. Equidem in Capitulari Caroli M. an. 779. lib. 5. cap. 122. illis, qui legibus mori debebant, ad Eccleſiam profugis victum dari prohibitum legitur. Dandum id quidem ætatis illius tam malitiæ, quam ignorantiæ, qua tum exundans flagitiorum colluvies aliquo compeſcenda erat modo, tum ſpiſſas inter tenebras obvoluta jacebant jura. Cæteroquin enim tam eo ipſo Capitulari confirmatur imo Azyli jus, nam Eccleſia reos extrahere permiſſum non habetur, quam Capitulari an. 801. lib. 1. cap. 140, & lib. 5. cap. 93, quo etiam ad Eccleſiæ atrium a Carolo M. Azyli jus extenditur, indeque vi reos abducere interdicitur. Poſtremo Capitularis illius, quo indirecte plane ſacri Azyli jus peti diſſimulari nequit, caput reformatum fuiſſe a Conciliis paſſim, Can. 35. *Definivit* 17. q. 4, Cap. *Inter alia* de Immunit., Cap. *Præſenti*, & Cap. *De his, qui ad Eccleſ. confug.*, ex dictis ſuperius abunde patet. Ad quæ Ludovicus Pius Capitul. an. 828. lib. 4. cap. 13. eum etiam, qui ipſa in Eccleſia cruentas inimico manus intuliſſet, Eccleſiaſtica immunitate gaudere, tantumque de vita componere, congruam facinoris ab Eccleſia ſubiturum pœnitentiam, indulſit haud difficilis. In Legibus ideo Alemanicis, & Bojoaricis paſſim Eccleſiaſtici Azyli jus in tuto poſitum intueri licet, obſervatque Thomaſſinus par. 2. lib. 3. cap. 97. n. 7. Itaque Franciſcus I. Galliarum Rex primus fertur apud Pragmaticos, qui Azylorum jus in Galliis abolendum ſibi ſumpſerit: ſiquidem Edicto lato an. 1539. Artic. 164. Judicis Laici ſententia ab Eccleſiis reos abſtrahi, aut eiſdem reſtitui juſſerit. Sed enim Doctiſſ. Thomaſſinus cap. 100. Articulum illum de reis intelligi jubet, quibus per Canones Azy-

li jus non ſuffragetur; non eos comprehendi, quos Eccleſiis remitti debere ſacris Canonibus ſancitum eſt: qua de re cognoſcere, ferreque ſententiam ad Eccleſiaſticos Judices, non ad Laicos ſpectaſſe affirmando ſubjungit. Quamvis obſervat temporis ſucceſſu, Pontificibus Summis tacentibus, ac tolerantibus, eveniſſe demum, ut Azylorum libertas non parum ampliata occaſionem Judicibus Laicis ſe paſſim huic immiſcendi cognitioni dederit, quin etiam juris ejuſmodi detrahendi. Wiſigothorum legibus in Hiſpania ſpeciatim homicidis ad Eccleſiam refugientibus mortem inferri prohibitum legitur: neque per eas licebat ære alieno gravatis moleſtiam creare lib. *6*. tit. *16*, & lib. *9*. tit. *3*. In Anglia leges inter Eccleſiaſticas ab Ina Rege latas an. *692*. ea cap. 5. locum habet, qua capitali a pœna immunes pronuntiantur, qui Eccleſiam adjiſſent. Ea quoque a S. Eduardo Rege promulgata, atque a Willelmo cognomine Notho confirmata, cap. 5. habetur, qua reis ad Eccleſiam, aut ejuſdem atrium, aut ad Parochi domum, domuique circumpoſitam aream, fundo Eccleſiæ inædificatam, quod ſacris pridem Canonibus præſcriptum legitur, confugientibus gravi a pœna immunitas adſeritur. Statutis denique Regni Poloniæ 453, & 498. deſignati an. 1543. provide ſunt ii, queis Azyli jus non ſuffragaretur. Iidem nempe, quibus ſpeciatim id juris Civilibus legibus, Canoniciſque decretis fuerat denegatum. Nonniſi igitur conformiter recte rationi, quemadmodum a veteribus Ethnicis gravioribus ideo delictis Azyli veniam denegatam congeſtis exemplis oſtendit Octavianus de Guaſco cit. diſſert. de Azyl. ſect. 3, Eccleſiæque decretis Azyli beneficio indignos edixere mortis reos Arcadius, & Honorius an. *398*. L. *16*. Cod. *De Epiſcop.*; reos Majeſtatis L. *Fidel.* an. 414. Theodoſius II; armis ſe in Eccleſiis defendentes Theodoſius, & Valentinianus an. *432*; homicidas, adulteros, Virginumque raptores Juſtinianus Auth. *De Mand. Princip. coll.* 3. Illud denique haud prætermittendum, quod aliquando confugientium ad Templa in exſilium commutari ſolebat pœna, velut apud Judæos, ut habetur in Te almud, apud Græcos, teſtibus Euripide in Oreſt. v. 512, Homero Iliad. 15. v. 577, Porphyrio de non eſu animal. lib. 1, & apud Romanos, uti docet Servius ad Æneid. *6*, & Cicero pro

Ce-

Cecin. Ita demum in Italia Theodorico jubente apud Caſſiodorum, & in Anglia ſic volente Eduardo II. apud Polydorum Virg. lib. 1. hiſt Sed hæc non tam pœna, quam beneficium, quo a morte ſervabantur immunes, æſtimanda fuerat. Atque de his hactenus.

Quo ex jure vero Eccleſiarum deſcendit immunitas, Localis ideſt, ex arcto nempe erga Deum reſpectu, eodem potiori Eccleſiaſticarum immunitas Perſonarum emanat, Divino nempe, ex Religione Divino Numini debita, qua fit, ut veneratione dignæ reddantur. Et ſane rationis ductu vel Ethnici edocti eodem ferme, quo Supremum Numen ſuſpiciendum duxerant, Religionis reſpectu, dicatas Numini perſonas ſuſpicere non dubitabant. Itaque tam Romæ, quam in Municipiis Flamines maximo in honore habitos tradunt Livius lib. 1. cap. 20, Plutarchus in Numa, & Cenſorinus de Die Natali cap. 4. Cujus honoris participes Veſtales factas, quas primum quatuor a Numa inſtitutas produnt Dionyſius Halic. lib. 2. p. 127, & Plutarchus loc. cit., duabus adauctas deinde ſive a Tarquinio Priſco, ut vult Dionyſius lib. 3. p. 196, ſive a Servio Tullio, ut viſum Plutarcho in Numa, atque ita ſexenario iſto numero Urbis univerſæ, quæ in ſex erat diſtributa partes, votis factum ſatis, quod Populus pro ſua quiſque parte Sacrorum haberet Miniſtram, tradit Feſtus, referunt Livius lib. 1. cap. 20, Plutarchus loc. ind., ac Svetonius in Auguſto cap. 31, & in Tiberio cap. 2. Videſis Lipſium de Veſtal. cap. 11, ſeq., Caſalium de Ritib. Rom. lib. 2, Nieupoortium de vet Roman. Ritib. ſect. 4. cap. 2. §§. 12, & 17, Pitiſcum in Lex. V. *Flamines*, & *Veſtales*, alioſque longe plures apud ipſum. Tantam denique apud Romanos Sacerdotii etiam profani exiſtimationem viguiſſe, ut eorum cooptationes, & initiationes æreis, ac marmoreis Tabulis, Faſtis, & Kalendariis diligenter inſcribere ad Chriſtianæ uſque æræ Sæculum IV. non dubitarint, ex veteribus, quæ adhucdum ſuperſunt, Monumentis docet Cl. Blanchinius in præfat. ad Anaſtaſium To. 1. n. 21, ſeq. In Ægypto quoque eo honoris loco Sacerdotes habebantur, ut publicis alerentur ſumptibus, eorumque dicto audientes ſe omnes religioſe præberent, teſte Æliano Var. hiſt. lib. 14. cap. 34. Quò ſane pertinent Pharaonis factum,

a quo

a quo Sacerdotes, eorumque poſſeſſiones in libertatem priſtinam dimiſſæ præclaro leguntur exemplo Geneſ. cap. 47. v. 22, & 26, quod profertur Cap. *Non minus* de Immun. Eccleſ., quove pro Eccleſiaſtica immunitate in tuto ponenda ſapienter uſa legitur Synodus Conſentina an. 1579. ſeſſ. 3. cap. de Immun. Eccleſ. apud Manſium Suppl. To. 5. p. 1127. Quanti etiam fierent apud veteres Gallos Druidæ, & Bardes, declarant Cæſar de bello Gall. lib. 6, & Plinius lib. 6. cap. ult., apud Græcos Sacrorum Miniſtri, tradit Demetrius apud Plutarchum, Brachmannes apud Indos, memorant Strabo lib. 15, & Euſebius præpar. Evang. cap. 8, ac Gymnoſophiſtæ apud Æthiopes, indicant Philo lib. de Abrah., & Philoſtratus rat. lib. 1. cap. 1, ac lib. 6. cap. 4. Agrippèos ſimiliter magna proſequebantur religione Scythæ, ſi vera narrant Herodotus lib. 4, Magos Perſæ, velut auctores ſunt Juſtinus lib. 1, & Cicero lib. 1. de Divin., non ſecus ac hodie Caliphæ inter Arabes, Talismannes, & Mophtes inter Turcas, inter Japonios Bonzos, & apud Sinenſes ſummo habentur in honoris loco: ut nihil interea de Sacerdotibus Hebræorum recenſeam, quos ſupremo apud gentiles ſuos honoris gradu poſitos ex dictis Art. 1. patet. Sed enim ad Sacerdotes Evangelicæ legis etiam pertinent explicitiſſimi textus tam Pſal. 104. v. 15. *Nolite tangere Chriſtos meos*, quam Zachariæ cap. 2. v. 8. *Qui tetigerit vos, tangit pupillam oculi mei*: quibus haud obſcure ſignificatur jure Divino inniti Sacerdotum immunitatem, velut eadem loca explicant Synodi Troslejana an. 909. cap. 5, Ravennatenſis an. 1311. Rubr. 26, ac Friſingenſis an. 1440. cap. 3, intellexitque S. Stephanus Hung. Rex in Monitis ad Emericum filium, de quibus infra. Quam tamen immunitatem propius reſpicit cum Chriſtus D. Lucæ cap. 10. v. 16. *Qui vos ſpernit, me ſpernit*, de Sacerdotibus loquens, ut exponit Synodus Aquiſgranenſis II. tit. 3. de perſona Regis cap. 7, tum S. Paulus 1. ad Timoth. cap. 5. v. 19. ſcribens: *Adverſus Presbyterum accuſationem noli recipere*, ſic nempe indicans apud Epiſcopos jam tum ſub ipſa Apoſtolorum ætate proprium obtinuiſſe Tribunal, in quo Presbyterorum cauſſæ agitari deberent, velut advertunt Lorinus in hunc locum, Gretzerus de Immun. lib. 2. conſid. 8, Diana To. 7. tract. 1. re-

ſolut.

Digitized by Google

ſolut. *6.* n. 7, Tannerus in defenſ. libert. Eccleſ. lib. 1. cap. 14, Valboa in lect. Salmant. To. 2. cap. 2. de Judic. n. *39*, Card. Petra ad Conſt. 5. Urbani IV. n. 8. To. 3, &c. Recte itaque Divina inſtitutione perſonas Eccleſiaſticas a poteſtate laica independentes pronuntiarunt in Synodo Lateranenſi V. ſeſſ. *9*. Leo X. Conſt. *Supernæ* §. 40, ac Epiſcopi in Synodis Aquiſgranenſi II. an. 83*6*. tit. de perſona Regis cap. 7, Saliſburgenſi an. 138*6* cap. *9*, Friſingenſi an. 1440. cap. 3, & Conſentina an. 1*579*. ſeſſ. 3. cap. de Immun. Eccleſ. apud Manſium Suppl. To. 5. p. 1127.

Bene proinde, optimeque ſe habet, quod collatis utrinque ſtudiis, viribuſque conſertis ad hanc perſonis Eccleſiaſticis adſerendam, ac ſartam, tectamque ſervandam libertatem tam Romani imprimis Pontifices, quam Eccleſiarum perinde Antiſtites unanimi conſpirarint ſententia. Ingenti ergo Euſebianis inter alia crimini vertit S. Julius I. in epiſt. ad ipſos apud S. Athanaſium in Apolog. contra Arian. n. 83, ideo quod Epiſcopali præterito, ad laici Præfecti Tribunal S. Athanaſii deferre cauſſam non fuiſſent veriti: *Nam oportuit hoc*, inquit, *negotii in Eccleſia a Clericis ſecundum leges examinari* &c. Quas autem heic, amabo, leges intelligit, niſi Apoſtolica traditione in Eccleſia cuſtoditas? Præterea in libro Pontificali legitur idem Pontifex conſtituiſſe: *Ut nullus Clericus cauſſam quamlibet in publico ageret, niſi in Eccleſia*. Quam periocham quidem commentis deputandam cenſet doctiſſ. Coutantius in Not. ad Decreta S. Julio adtributa §. 11. n. 21: p. 41*9*, ideo quod tum eadem deſideretur in Exemplari Bollandiano, alteroque Foſſatenſi, tum quod id prohibere abſque Principum conſenſu Rom. Pontifici fas haud fuiſſe putet; a nullo vero Principum id conceſſum, ut Civiles Clericorum cauſſæ a Sæculari foro abducerentur. Sed enim huicce Viri doctiſſ. non admodum temperanti cenſuræ objicio tum Codices longe plures, optimæque notæ, quos ex Bibliothecis Vaticana, Reginæ Chriſtinæ, S. Marci Florentina, Caſſinenſi, Farneſiana &c. contulere Fabrottus, Baronius, Holſtenius, Scheleſtrates, qui diſſert. 3. cap. 4. Henſchenianum Codicem non ſatis accurate deſcriptum oſtendit, ac Blanchinius, qui adiri poterit Anaſtaſii To. 1. ſect. 3*6*. p. 44, tum documenta longe ſolidiora, quæ ſequenti ex Pontifi-

tificibus, & Conciliis proſequor ſerie, quæque Divino profecto, Canonicoque jure, non autem Civili, ſive Principum indulgentia, Eccleſiaſticam libertatem demonſtrant. Ex quatuor itaque Codicibus MSS. venerandæ antiquitatis Corbejenſi uno, Colbertino altero, geminoque Germanenſi S. Siricii fragmentum, ſive Appendicem ad epiſtolam 1. ad Himerium exhibet idem Coutantius To. 1. Epiſt. Rom. Pontif. p.638, ſeq., qua Pontifex jubet Eccleſiaſticas cauſſas apud Eccleſiam definiri: *Quia*, inquiens, *quotiens de Religione agitur, Epiſcopos convenit judicare, ſi quando inter duas Eccleſias fuerit orta contentio, uſque ad Synodum, vel ante Metropolim cauſſa Eccleſiaſtica deducatur. Nil liceat ante Principem ulla ratione ſuſpendi; ſed quod agitur inter Epiſcopos, Epiſcoporum ſententia terminetur*. Viden igitur, ut Civiles Eccleſiarum cauſſæ earum numero adcenſitæ ſint a S. Siricio, quo locatæ Religionis habentur? Ita etiam a S. Damaſo, Synodoque Romana ſub ipſo an. 378. laudati Gratianus, & Valentinianus leguntur ideo, quod lege caviſſent: *Ut Sacerdos, ne ulla fieri videretur injuria Sacerdotio, nulli profani Judicis arbitrio ſubjaceret*. Cauſſas inter Clericos exortas ab Epiſcopis terminandas eſſe S. Innocentii I. in epiſt. 2. ad Victricium Rotomag. cap. 3. explicita ſententia etiam eſt, eidem ſane ſuis receptiſſimæ Deceſſoribus traditioni nixa. In Maximum Valentinæ in Gallia Urbis Epiſcopum vehementer excanduiſſe, invectuſque legitur item S. Bonifacius I. epiſt. 3. edit. Cout. ad Galliar. Epiſcopos, quod in criminali cauſſa Judicibus laicis coram comparere ſubſtinuiſſet, quam idcirco ab Epiſcopis definiri jubet. Neque vero ætate tam nuperus, antiquitatiſque tam ignarus æſtimari S. Gelaſius debet, quin rei ſub Apoſtolorum ævo, deincepſque receptiſſimæ idoneus admitti teſtis queat: quippe qui epiſt. 9. ad Dard. Epiſcopos edit. Hard. Eccleſiaſticas perſonas ab Eccleſiarum Præſulibus judicari oportere ſcribens, ita a prima Eccleſiæ ætate ſervatum adfirmat, idque Principum quin etiam legibus cautum: indicans, niſi mea me fallit opinio, L.41. *De Epiſcopis* Cod. Theod., & in Append. L. 15. lib. 16. tit. 2. L. 23. S. Gregorius M. lib. 1. epiſt. 32. Italiæ Exarchum ſevere reprehendit, quod Blandum Hortenſem Epiſcopum diutius Ravennæ detinere auderet, imperans eumdem Syno-

noda-

Digitized by Google

nodali judicio , ſi quid deliquiſſet , judicandum dimitteret . Quanto demum ſtudio defendendam Eccleſiaſticam libertatem idem S. Doctor adſumpſerit, multis , quibus ideo parco , demonſtrat Thomaſſinus par. 2. lib. 3 cap. 104. Gradus honore privandum , ab Eccleſia quin etiam pellendum decrevit S. Zacharias in Concilio Romano an. 743. Can. 12. Clericum, qui proprii Epiſcopi poſthabito foro, ad laicum Judicem interpellare non fuiſſet veritus. Inter Capitula Hadriano I. tributa cap. 35 , alias 33 , relato a Gratiano Can 48. *Clericus* 11. q. 1. , & a Benedicto Levita in lib. 7. Capitul. cap. 332 , ſive 251 , *Clericus crimine, aut lite pulſatus non alibi , quam in foro ſuo audiendus* jubetur . Eximio iſto Eccleſiaſtici decoris ſtudio inductus S. Nicolaus I. in epiſt. 8. ad Michaelem Imp. Sæculari poteſtati nullum prorſus in Eccleſiarum Præſules jus incumbere decernit . Refertur etiam a Gratiano Can. 7. *Evidenter* diſt. 96. In epiſtola item ad Carolum Moguntinum, ejuſque ſuffraganeos, quam ex Martenii vet. Monumentis deſcriptam Concilio Moguntino an. 857. adſignandam cenſuit Venetus Labbei editor, perperam tamen, ut obſervat Manſius Suppl. To. 1. p. 979, de cujus etiam ſinceritate dubitationem movet Berardi Grat. Emend. par. 2. cap. 77. T. 3. p. 294, quæ levior eſt tamen, unaque Marteniani Codicis auctoritate elevatur, relatus itidem totidem verbis a Gratiano Can. 6. *Inter hæc* 33 q. 2 , de Eccleſiaſtica a laicis legibus libertate egregiam hancce periocham expromit : *Sancta Dei Eccleſia Mundanis nunquam conſtringitur legibus* . Cui approbe concordans Johannes VIII. in Synodo Ravennenſi an. 877. Can. 4. Clericos , & Sanctimoniales , Pupillos , & Viduas ſub Epiſcoporum tutela poſitos inde ad Sæcularia trahi judicia interdixit. Stephanus IX. Conſtitutione edita , & in Concilio quidem Romano an. 1058, velut ex ipſis verbis apud Muratorium Antiq. Ital. To. 5. p. 979, atque ex Chronographo Vulturnenſi Rer. Ital. To. 4. p. 514. recte auguratur Manſius Suppl. To. 1. p. 1315 , ſeqq. , Clero Lucenſi immunitatem , libertatemque adſeruit , & vindicavit , allegatis Sacrorum nedum Canonum decretis , ſed Othonis etiam , aliorumque Imperatorum Reſcriptis , quibus inhibetur, ne Clerici ab ullo *Ad Sæcularia judicia pro qualicumque controverſia pertrahantur, vel ante Sæculares Judices examinentur, vel diſtrin-*

 gan.

gantur, niſi tantum ab eorum Præſule. Clericos indiſcriminatim omnes ſolius Epiſcopi foro obnoxios eſſe reſcripſit Urbanus II. epiſt. 14. ad Rodulphum Comitem. Cujuſce Reſcriptum obſervari, religioſeque adimpleri voluit Concilium Melphenſe ſub eodem celebratum an. 1090. Can. 11. Prædeceſſorum veſtigiis preſſe inhærens Calliſtus II. in Lateranenſi generali I. an. 1123. Can. 20. pro officii parte *Eccleſias cum bonis ſuis, tam perſonis, quam poſſeſſionibus, Clericos videlicet, ac Monachos, eorumque Converſos, Aratores quoque, cum ſuis nihilominus rebus, quas ferunt, tutos, & ſine moleſtia eſſe*, ſub Anathematis pœna ſancivit. Canones inter alios in Concilio Piſano an. 1134. ab Innocentio II. ſancitos, quos ex Codice Vaticano a Cardinali Aragonio in vita ejuſdem Pontificis Rer. Ital. To. 3. par. 1. p 435. deſcriptos ſuo Conciliorum Supplemento To 2. p. 417, ſeq. Manſius intexuit, Can. 12, in Remenſi Can. 13, is, qui violentas in Clericum, aut Monachum injeciſſet manus, diro ſubjicitur Anathemati, a quo abſolvi, niſi mortis inſtante periculo, a nemine poſſit, donec Apoſtolico ſe præſentaverit conſpectui. Eugenius III. in Cap. 2. *Decernimus* de Judiciis Laicos a cauſſarum Eccleſiaſticarum cognitione ſubmoviſſe legitur: *Decernimus*, inquiens, *ut Laici Eccleſiaſtica tractare negotia non præſumant, ſed Epiſcopi* &c. Apertiſſima hac de re Alexandri III. ſententia eſt cum in epiſt. 10. ad Henricum Angl. Regem, qua Clericos ad Tribunal ſæculare trahi omnino prohibet, tum in Concilio Lateranenſi III. Cap. 14, quo a Fidelium communione ſegregandos edicit Laicos, qui ſuo judicio ſtare perſonas Eccleſiaſticas compellerent. Similibus ad Upſalenſem Archiep., & ad Ludovicum VII. Gall. Regem litteris in Append. 19, & Append. 2. ep. 77. unum Clericis patere Tribunal Epiſcopale præcepit. Sed enim longe explicatior eſt Lucii III. ſanctio in epiſt. ad Strigonienſem Archiep., relata in Cap. 8. *Clerici* de Judic., quo loci de Criminalibus Clericorum cauſſis hæc habet: *Clerici, maxime in Criminalibus, in nullo caſu poſſunt ab alio, quam Eccleſiaſtico Judice condemnari; etſi conſuetudo Regia habeatur, ut fures a Judicibus ſæcularibus judicentur*. (Quibus verbis, ut audis, contraria libertati Eccleſiaſticæ Civilis lex abrogatur): pergit deinde rationem proferens: *Quum Imperator*

dicat,

dicat, *quod etiam leges non dedignantur ſacros Canones imitari*: *in quibus generaliter traditur,ut de omni crimine Clericus debeat coram Eccleſiaſtico Judice conveniri*; *nec debet in hac parte Canonibus ex aliqua conſuetudine præjudicium generari*. Veterem in Eccleſia hanc eſſe diſciplinam, eidemque coævam, ut a Laico diſtincto Eccleſia foro potiatur, auctor locuples accedit Cæleſtinus III. in Cap. 10. *Quum non ab homine* Decret. lib. 2. tit. 1. *De Judiciis*, & in Cap. 9. *Quod Clericis* tit. 2. *De Foro competenti*, ubi SS. Bonifacii, Gelaſii, aliorumque Deceſſorum laudatis decretis ſic loquitur: *Nullus Epiſcoporum, vel Clericorum ad Judicia Sæcularia eſt trahendus*: *habent enim illi Judices ſuos*, *nec quidquam eſt eis commune cum legibus*. Decerptus eſt locus ex L. 3. Cod. Theod. de Epiſcop. Judic. a Valentiniano, Theodoſio, & Arcadio lata, relataque a Gratiano Can. 5. *Continua* 11. Q. 1. Ut erat vero tam harum rerum peritiſſimus, quam Eccleſiaſticæ poteſtatis vindex acerrimus Innocentius III, hanc paucis, ſed expliciti ſſimis proinde in tuto poſuit Cap. *Eccleſia S. Mariæ* de Conſtit. *Quod Laicis*, inquiens, *ſuper Eccleſiaſticis perſonis*, *& Eccleſiis nulla ſit attributa facultas imperandi* &c. Datis etiam ad Epiſcopos Sardiniæ litteris lib. 7. epiſt. 111,& ad Turritanum Judicem epiſt. 113. apud Raynaldum ad an. 1204. n. 59. aſperrime increpuit cum illos,quod Eccleſiaſtico poſthabito foro,coram Laicis Magiſtratibus inter ſe ſe judicio contenderent, tum iſtum, quod Eccleſiaſticas perſonas apud Laicos cauſſam dicere,judiciumque ſubire cogeret. Denique Clericorum immunitati abunde proſpexit Cap. 12. Extra *De Foro compet.*, & Cap. 17. Extra *De Judic.* Friderici II. Conſtitutione confirmata, Clericorum judicia Epiſcopis religioſe reſervari diſtricte juſſit Honorius III. Conſt. 1. *Has leges*, inquam conſer, ſi placet, Emin. Petram To. 2. n. 25, ſeqq.; a quo Pontifice decretam perinde in temeratores Eccleſiaſticæ libertatis excommunicationis ſententiam laudavit, ſuiſque ad Theobaldum Navarræ Regem litteris apud Martenium Anecdot. To. 1. p. 993. inſertam voluit Gregorius IX, qui præterea in epiſt. 28 ad Comitem Toloſanum Univerſitatem Toloſæ recens erectam adprobans,eidem plenam adſerit immunitatem. Innocentii, & Honorii decretis inſtauratis, eos, qui Eccleſiaſticam appetere libertatem,

laceſſereque auderent,cenſuris inuſſit Alexander IV, datis adGalliar. Epiſcopos epiſt. *496*. lib. 3 , qua ad eamdem pro officio defendendam eoſdem Præſules excitat , & ad S. Ludovicum Regem epiſt. 133. eodem lib. 3. apud Raynaldum ad an 1257. n. 54 , & 1258. n. *16* , qua eidem gratulatur , quod ad libertatem Eccleſiæ tuendam egregie ſe contuliſſet . Clerum Hiſpanum aſperrimis objurgavit Urbanus IV , quod Laicis coram Judicibus lites agitare ſuas indigne ſuſtineret . Quicumque occaſione cenſuræ latæ in perſonam cujuſque gradus , etiam Regalis , Epiſcopis injuriam , ac moleſtiam inferrent , diro anathemati ſubjiciuntur a B. Gregorio X. Conſtit. *Quicumque* edita in Concilio Lugdunenſi II. cap. 31., quam inſtauravit Bituricenſe an. 1286. cap. 11. Viciſſim vero ejuſdem Pontificis Conſtitutione altera eodem in Concilio lata *Sciant cuncti* Cap. 11. propria facta legitur a Melfitano an. 1284., apud Martenium vet. Monum. To. 7. p. 283, cap. 2,quo Eccleſiaſticis perſonis , electionis occaſione , gravamen , aut moleſtiam inferentes excommunicatione plectuntur . A Nicolao III. lib. 1. epiſt. *149*. Philippo Audaci , non ſecus atque deinde a Nicolao IV. Philippo Pulcro ; nec non a Johanne XXII. Philippo Longo Francor. Regibus indultum quidem, ut Clericos flagitiis deditiſſimos , ne videlicet Eccleſiaſtica freti libertate , temeritati , facinoribuſque cujuſque genus habenas impune laxarent , capi , & in Carceres trudi jubere poſſent , ita tamen , ut eorum de ſceleribus judicarent Epiſcopi apud Raynaldum ad an. 1278. n. 37 , & 1317. n. 13. Et certe Honorius IV , & Nicolaus IV. tum Philippum Pulcrum Gall. Regem , tum Eduardum I. Regem Angl.,tum Principes alios efficaciſſimis litteris apud Raynaldum ad an. 1285.n.81, 1286. n. 29, ſeq. , 1288. n. 19 , ac 1290. n 28 , & 33. admonitos voluere, ut Adminiſtros ab inferendis Clericis injuriis , ac Judices laicos a cauſſarum ad Eccleſiaſticum forum attinentium cognitione ſerio , religioſeque deterrerent . Excommunicationis perinde ſententia cum a Bonifacio VIII. in eos promulgata eſt , qui Eccleſiaſticam juriſdictionem impedire tentaverint Cap. 4. *Quoniam De Immunit. Eccleſ.* in *6*. lib. 3. tit. 23, tum a Clemente V. in eos confirmata , qui in Epiſcopos , aliaſque perſonas Eccleſiaſticas inſævire , eoſque inſectari , ac proſcribere non expaverent ,

Clem.

Clem. 1. *Siquis*, & 2. *Multorum* lib. 5. tit. 8. *De Pœnis*, relata, quoque in Bullam Cœnæ cap. 11. Ad hæc Extravag. *Super Gentes De Conſuetudine* cap. un. a Johanne XXII. interdicto ſupponuntur loca, & Regna, in quibus Apoſtolicæ Sedis Legati, aliique Miniſtri admitti detrectentur, impedientibus anathematis inflictæ ſententia. Ad infractam in Gallia paſſim, & Anglia laicis a Judicibus Eccleſiaſtici fori religionem, ac libertatem redintegrandam, ac in priſtinum erigendam decus converſi tam Benedictus XII. repetitis litteris cum ad Nuncios ſuos, tum ad Reges Philippum, & Eduardum apud Raynaldum ad an. 1337. n. 17, ſeqq., quam Clemens VI. litteris iteratis ad Eduardum Regem apud eumdem Annal. ad an. 1344. n. 55, & 1352. n. 17, in Hungaria item confirmatis ideo Concilii Poſonienſis decretis an. 1346. n. 73, ſeq., & in Hiſpania epiſt. ad Petrum Arag. ibid. an. 1350. n. 45. In eos iterum, qui perſonis Eccleſiaſticis injuriam conflare, moleſtiamque inferre præſumerent, diro anathematis telo animadvertit Urbanus VI. Conſtit. 3. *Quia ſicut*. Quibus prætérea infamiæ notam inflixere Fridericus II, & Carolus IV. Imp. ſuis legibus, quas ſecundo confirmans Bonifacius IX. Conſt. 4. *Juſtis*, Clericorum cauſſas ab Epiſcopis dijudicandas definivit. Pœnas omnes ſuis a Prædeceſſoribus in violatores Eccleſiaſticæ immunitatis intortas complexus Martinus V. Conſt. 10. *Ad reprimendas* Romæ Kal. Febr. 1428. edita, ſub excommunicationis interata pœna Romano Pontifici reſervata, ac reſpective interdicti, tam Laicis cujuſque gradus prohibet Eccleſiaſticas perſonas ad Forum laicale trahere, quam Eccleſiaſticis ipſis, adjecta pœna amiſſionis cauſſæ, coram laicis Judicibus comparere, tam quoad actionem realem, quam perſonalem, & mixtam, Civilem, & Criminalem, tamque ſi de jure, quamve ſi ex conſuetudine. Friderici II. Edictum pro libertate Eccleſiaſtica, & a Foro laico exemptione ab Honorio IV. confirmatum inſtauravit denuo Calliſtus III, non ſecus atque Caroli IV. legem, Conſt. *Cum ſicut* an. 1455. apud Raynaldum n. 37. Ludovico XI. Gall. Regi oſtendit Sixtus IV. Fori jus inter alia Sacerdotibus ita proprium obringere, ut in ſuum transferre Rex nullo quiret modo, apud eumdem Annaliſtam ad an. 1478. n. 23, & 27. Apud Epiſcopos dumtaxat Eccleſiaſticas agi cauſſas repetitis vicibus

bus voluit Leo X, nempe Conſt. 7. *Supernæ* , 10. *Regimini* , & 63. *Paſtoralis* . Julius III. in epiſt. ad Carolum V. Imp. inoleſcentem in Hiſpania abuſum , ut Clerici paſſim ad laicum Tribunal raperentur,extirpari prorſus juſſit apud Raynaldum ad an. 1551. n.82. Quas inſuper partes idem Pontifex explevit pro libertate Clericis in Corſica vindicanda epiſt. ad Paulum de Thermes Gallum Proregem legenda apud Raynaldum ad an. 1555. n. 7. Hortante S. Pio V. libertatem Eccleſiæ tuto in loco ſtare in Poloniæ Regno imperavit Edicto lato Sigiſmundus Rex apud Laderchium ad an. 1568. p. 110. edit. Rom. 1733. Violatam a Senatu Dolenſi redintegrare ſtudnit epiſtolis apud eumdem ad an. 1571. p. 348 , ſeq. Quibus adhuc efficacius effreni laicorum Judicum licentiæ frænum demum apponitur in Bulla Cœnæ D. quotannis promulgari ſolita, eaque ſpeciatim adeunda , quæ n. 14. incipit *Paſtoralis* §§. 15 , & 16. a Benedicto XIV.Bull.To.1.p.35. edita 3.Kal.Apr. 1741. eſt.

Ab egregio iſto Rom. Pontificibus arcte inſito Eccleſiaſticæ immunitatis in tuto ponendæ ſtudio, officioque neque prope , neque procul abfuere Eccleſiarum Præſules , cupiditate non tam affecti propriæ amplificandæ poteſtatis , quam vero erga Religionis incolumitatem affectu incenſi . Non opus eſt utique, neque otium ſuppetit omnia , quæ ex Conciliis hanc in rem conferrent , documenta congerere , ſed ſatius habebo ea illuſtriora deligere, in quibus nullum plane ſit dubium , plurimum vero roboris inſit . A Concilio itaque Antiocheno an. 341. exordium capiendo , in eo Can. 11, ſeq. a Communione , & honore abjiciuntur Epiſcopi , & Clerici , qui Eccleſiaſtico derelicto Tribunali , ad laicos adjiſſent Judices . Refertur etiam a Gratiano Can. 2. *Siquis* 21. Q. 5. Sardicenſe in epiſt. Synodica ad Eccleſiam Alexand. preces apud Imperatores ab ſe interpoſitas memorat : *Ut illorum humanitas . . . . conſtituat , ne quis Judicum . . . aut Clericos judicet , aut ulla ratione impoſterum, ſub prætextu Eccleſiarum, quippiam contra Fratres moliatur* . In Carthaginenſi III. an. 397. cap. 9. relato quoque Can. 43. *Placuit* 11. Q. 1, ex quo pariter deſcriptus ab Iſidoro videtur Can. 14. *Relatum* ibid. a Gratiano tributus S. Alexandro I, Clerici a Tribunali laico , in cauſſa Criminali quidem ſub gradus amittendi pœna , in Civili vero ſub pœna cauſſæ perdendæ , elimina-

minati omnino ſunt. Cui probe congruit Concilii Africani Cap. 71, Carthaginenſis an. 407. Can. 19, ex iis, qui Milevitano II. tribui ſolent, in Codice Can. Eccl. Afric. Can. 15, & 104. Clericos ad Sæcularia judicia concurrere diſtricte vetat Chalcedonenſe an. 451. Can. 9, regeſto a Gratiano Can. 46. *Si Clericus* 11. Q. 1, ſed eorum negotia apud Epiſcopos agitari debere, aut apud Arbitros ab utraque parte eligendos audiri decernit. Ab Eccleſia extorres abire, dignique bonorum omnium deteſtatione ab Arelatenſi II. an. 452. Can. 31, jubentur, declaranturque Clerici, qui ad Sæculares Judices cauſſas deferre ſuas auderent. Andegavenſe an. 455. Can. 1, Chalcedonenſi 9. inſtaurato, Clericos ab Epiſcopali audientia proſilire, Judiceſque laicos expetere interdixit. Ab Epiſcopi proprii judicio ad aliorum Epiſcoporum audientiam provocare Clericis quidem permittit Veneticum an. 465. Can. 9, non tamen ad Sæcularis poteſtatis Tribunal appellere, ſub Anathematis pœna. Leo Bituricenſis in Synodica una cum Victurio Cenom., & Euſtochio Turon. ad Epiſcopos, & Presbyteros Prov. 3. Lugd., quæ eſt Provincia Turonica, olim inter Epiſtolas S. Leonis M. n. 96. falſo adſcripta, velut obſervat Sirmondus in Not., Clericum, qui Epiſcopali prætermiſſo judicio, publicum ſponte adjiſſet Judicem, gradu, & officio privandum decrevit. Ab Eccleſiæ quin etiam communione pelli Clericum, qui Laicum ad Judicem confugerit, aut criminale negotium in laico Judicio propoſuerit, imperat Agathenſe an. 506. Can. 8, & 32. relatis Can. 1. *Placuit* 21. Q. 5, & Can. 17. *Clericum* 11. Q. 1. In Epaonenſi an. 517. Can. 11, ne publicos interpellare Magiſtratus audeant, Clerici prohibentur. Ad Sæculare judicium accedere Clericum, vel alium attrahere diſerte noluit Aurelianenſe III. an. 538. Can. 32, qui habetur in Gratiani Decreto Can. 3. *Clericum* 21. Q. 1, atque inſtauratus legitur ab Aurelianenſi IV. an. 541. Can. 20. Nec ſane, niſi in Eccleſiaſtico foro, negotia, liteſque contra perſonas Eccleſiaſticas exagitari permittit Aurelianenſe V. an. 549. Can. 17, adprobato paullo poſt, promulgatoque ab Arvernenſi II. Can. 16. In Autiſiodorenſi an. 578. Can. 35. a Tribunali profano Clerici abſtrahuntur non modo, ſed profani Judices Clericos injuriis afficientes anno ab Eccleſiæ communione Can. 43. abſcinduntur.

Qui-

Quibus perquamſimilis eſt Cenſura, quæ a Concilio Matiſconenſi I. an. 581. Can. 7, ſeq. tam in laicos Judices Clericis moleſtiam inferentes, quam in Clericos ad Judices laicos alterum ex conſortibus attrahentes diſtringitur: nam & illi ab Eccleſiæ liminibus arceatur, & iſti, ſi gradus fuerint inferioris Subdiaconatu, uno minus de quadraginta verberibus ſubjiciuntur, ſi ſuperioris, triginta dierum concluſione, ideſt carcere, damnantur. Videndæ Bignonii Notæ ad Marculfi Form. 3. lib. 1. Pertinent huc etiam Matiſconenſis II. an. 585. Canones 9, & 10, quibus Clericorum dignitas a Sæcularium Judicum moleſtiis eximitur. Cauſſa cadere, Eccleſiæque communione ejici a Toletano III. an. 589. Can. 13, relato Can. 42. *Inolita* 11. Q. 1, jubentur Clerici, qui conſocios alios laicis coram Judicibus ſiſti cogerent. In Epiſtola Canonica incerti Auctoris, Sæculi VI. tamen, capitibus 11. conſtante, quam Atto Vercell. Antiſtes ex Collectione MS. additionum Dionyſii Exigui, in Bibliotheca Capituli Vercell. extante, memorat in epiſt. ad Ambroſium Presbyterum Mediolan. apud Dacherium Spicileg. To. 1. p. 439, quamque ex duobus Codicibus MSS. Caſſinenſi, & Vaticano deſcripſit Sirmondus, ex ipſius vero ſchedis recenſuit Baluzius Capitul. To. 2. in Append. n. 5. p. 1374, ex Codice rurſus Lucenſi MS. recudit Manſius Suppl. To. 1. p. 817, ac denique in quatuor Italicis Collectionibus Vaticana 1342, Barberina 2888, Vallicellana. A. 5, ac Ticinenſi, nunc Vaticana 1343, extare obſervant Ballerinii Fratres in Append. ad S. Leonis M. Opera To. 3. p. 631, & 669, in ea, inquam, Epiſtola n. 11. Clerici omnes cauſſas ſuas coram Epiſcopo diſceptare jubentur: *Nam per nulla Sæcularia Judicia adire præſumant*: contra facientibus a vini potione, eſuque carnium abſtinentia indicta, donec ad Metropolitanum accederent. Tamdiu vero ab Eccleſia ſequeſtratus, quamdiu reatum non emendaverit, a Pariſienſi V. an. circiter 615. Can. 4, apud Gratianum Can. 2. *Nullus* 11. Q. 1, laicus denuntiatur Judex, qui diſtringere in Clericum non vereretur. Canonem porro hunc Pariſienſem in tuto deinde poſitum voluit Remenſe an. 625, aut 630. Can. 6, & 18. Liberam Eccleſiam relinqui, ſuiſque frui judiciis, ad eamdem qualia pertineant, deſignans, diſtricte præcipit Berghamſtedenſe an. 697. Can. 1, &

22. Jus

22. Jus Eccleſiaſticum ut Epiſcopis integrum conſervaretur, enixis votis a Belvacenſi an. 845. Cap. 1. rogatus legitur Carolus Calvus. Quæ ſane preces ex Conventu apud Villam Coloniam Can. 1, & ex Concilio apud Theodonis Villam Can. 12. repetitæ leguntur a Meldenſi eodem anno. Perpetua cura hæc perſonas Eccleſiaſticas a poteſtate laica vindicandi Conciliis hæſit Aquiſgranenſi II. an. 836. tit. *De perſona Regis* cap. 7, ſeqq., quibus cauſſas Eccleſiaſticas tam Civiles, quam Criminales jure Divino uni reſervatas Eccleſiæ docet; Moguntino an. 888. Can. 7, & 16, quibus Clericis inferri moleſtiam prohibet, qui vero necem intuliſſet, pœnitentiæ ſpatium, qualitatemque præſcribit; cui etiam Concilio Can. 2, ſeq. reſtituendum Canon. 11. *Si Imperator* diſt. 96, Johanni VIII. tributum perperam a Gratiano, ſuſpicatur Berardi par. 2. Tom. 3. cap. 78. p. 357; Triburienſi an. 895. Can. 5, & 20, quibus præcedentes Canones Moguntini comprobantur, & Can. 21, quo Sacerdotum cum Laicis lites apud Epiſcopum abſque juramento finiri jubentur; Troslejano an. 909. capp. 1, & 5, quibus tam Eccleſiis, quam earum Miniſtris digna etiam a Regibus exhibenda reverentia decernitur, allegatiſque ex Pſeudo-epigraphis quidem Pontificum epiſtolis, ſed etiam ex germanis Principum ſanctionibus, velut ex Capitul. lib. 5. cap. 121, & lib. 6. capp. 98, & 304, explicitis locis: *Dei Sacerdotes non infeſtandi, non contriſtandi, non accuſandi, non a Sæcularibus arguendi, non reprehendendi, non damnandi, non arcendi, non quibuslibet machinationibus maculandi, vel dilacerandi, aut detrahendi, non aliqua injuria, vel contumelia afficiendi, quin minus perſequendi, excæcandi, aut interficiendi* denuntiantur; Engilenheimenſi an. 948. Can. 5, quo Laicis moleſtiam Presbyteris inferre prohibetur. Cui junge Cleri Northumbrenſis leges capp. 1, 23, ſeq., quibus Sacerdotum indemnitati, dignitatique ſedulo conſultum legitur apud Harduinum Tom. 6 par. 1. p. 705, ſeqq. Pro eo, quo flagrabat, Eccleſiaſtici decoris ſtudio Herardus Turon., Capitul. Eccleſ. cap. 7, ſeq. atra innodavit cenſura tam Laicos, quam Clericos, qui contendentes inter ſe ſe apud laicum Judicem potius, quam proprium apud Epiſcopum judicio experiri mallent, Hincmarus quoque Remen. in Tract. adverſus homony-

mum Nepot. Laudun. Oper. To. 2 p. 320, ſeqq. Canonum Synodalium, Decretorum Pontificiorum, & Legum Imperialium copioſa ingeſta congerie Clericos apud laicos Judices in cauſſa neque criminali, neque civili experiri judicio debere liquido demonſtrat. Atqui digitum ad fontes ipſos, unde ſua hauſit Hincmarus, propius intendere præſtat, ne tam illius, quam Synodorum longe potiori moveri nos auctoritate videamur. In Cojacenſi igitur Concilio an. 1050. Can. 3. id caute decretum habetur, ut tam Eccleſiæ, quam Eccleſiaſtici unius ſub Epiſcopi proprii jure degant, nec in eas, aut in eos poteſtatis quidpiam ſibi arrogent Laici. A Nemauſenſi an. 1096. Can. 4. diſtrictis in Laicos, manus in Clericos injicientes, cenſuris animadvertitur: quæ prohibitio ab Audomarenſi an. 1099. Can. 3. in eos pariter extenditur, qui injuriam inferre Laicis iis auderent, qui Clericis, aut Monachis comites ſe dediſſent. Clericos in flagranti delicto deprehenſos capi quidem Judicibus laicis permiſſum eſt ab Ilerdenſi an. 1129, ita tamen ut ii dijudicandi Eccleſiaſtico Judici ſubito dimittantur. Laicis iterum Eccleſiaſtica, quæ ad Eccleſiam dumtaxat attinent, negotia diſponere, ac definire nefas eſſe decretum legitur a Remenſi an. 1148. Can. 5, relato Cap. *Decernimus* de Judic., & a Turonenſi an. 1163. Can. 1, ex iis, qui in Codice Mſ. S. Michaelis in periculo Maris Can. 9. ſubjunguntur. Anno 1189. a Rotomagenſi Can. 21. Clerici, alios Clericos in Eccleſiaſtica cauſſa ſæculares ad Judices trahere non veriti, cauſsa prorſus delapſi, Sacriſque interdicti declarantur. In Concilio Dalmatiæ, præſidentibus Apoſtolicæ Sedis Legatis, an. 1199. Can. 5. diſtricte vetatum eſt, ne Clericorum cauſſis ſe ingerere Judices audeant, multoque minus eos ad probationes per ignem, & aquam adigere. Univerſalis, ut audis, vigebat diſciplina hæc, doctrinaque in Eccleſia, cujuſce teſtis etiam idoneus accedit Ivo Carnot., qui epiſt. 162. ad Canonicos Bellovac. ea ipſos animi magnitudine præditos exoptabat, qua periculo omni contempto Sodalis cujuſpiam ad laicum Tribunal rapti vindicarent injuriam. Qua profecto fortitudine indutus S. Thomas Cantuar. hiſce per epiſtolam 64. lib. 1: affari Henricum Angliæ Regem haud extimebat: *Quia certum eſt Reges poteſtatem ſuam accipere ab Eccleſia, non ipſam ab illis,*

ſed

ſed a Chriſto, non habetis Epiſcopis præcipere, trahere Clericos ad ſæcularia examina &c. Jure, optimeque itaque a Concilio incerti loci in Hiſpania an. 1215. cap. 11. apud Martenium Anecd. To. 4. p. 171, juxta pluries iteratas a Pontificibus, & a Synodis hac de re leges, Clerici in flagitio a ſæcularis fori adminiſtris deprehenſi Eccleſiaſtico Judici abſque mora tradi jubentur. Cauſſarum etiam circa mobilia, ratione juramenti, vel fidei, vel teſtamenti, vel Matrimonii, cognitionem Gallicanæ Eccleſiæ adſerere non dubitavit Melodunenſe an. 1225. Inter Statuta eodem anno in Concilio Scotico apud Wilkins Tom. 1. p. 607. illud num. 49. habetur, quo Eccleſiaſticæ libertati vim inferentes diſtricto anathematis gladio feriuntur. Cauſſas civiles Eccleſiaſticorum coram Judice Eccleſiaſtico tractandas, a cauſſis etiam Criminalibus eorumdem laicos Judices removendos, excommunicationis adjuncta pœna, definitum eſt a Concilio apud Caſtrum Gunterii an. 1231. Can. 16, & 20, & a Rotomagenſi eodem anno Capp. 28, & 30. Sed & Eccleſiaſticam libertatem tam realem, quam perſonalem a Laicis appetitam acerrime vindicandam ſibi ſumpſit Remenſe an. 1235. Juriſdictionem Eccleſiaſticam impedientibus juſtus Religionis incuſſus eſt metus a Biterrenſi an. 1246. cap. 18. In Concilio apud Vallem Guidonis an. 1242. cap. 5, Milevitani II, ſeu verius Carthaginenſis an. 407, Can. 19, & Chalcedonenſis Can. 9. inſtauratis, Clerici a foro ſæculari in cauſſis tam Civilibus, quam Criminalibus, ſub Eccleſiaſticæ diſtrictione cenſuræ, procul arcentur. Ne juriſdictio Eccleſiaſtica, ſive latarum ab Eccleſia ſententiarum executio a laica poteſtate impediatur, neve perſonis Eccleſiaſticis vis, ac moleſtia inferatur ulla, earumque quævis ad forum ſæculare in cauſſa ſive Civili, ſive Criminali compellatur, diſtricte vetitum legimus a Salmurienſi an. 1253. cap. 25, ſeq., alteroque poſtea an. 1315. cap. 2, a Weſtmoneſtarienſi an. 1256. apud Raynaldum n. 26, a Weilacenſi eodem an. apud Ludevvig Reliquiarum Tom. 9. p. 79, & Raynaldum ad an. inſeq. n. 29., ſeq., a Roſſiacenſi an. 1258. capp. 1, & 5, redintegratis deinde in Roſſiacenſi altero an. 1327. capp. 1, & 2, a Lambethenſi an. 1261. apud Harduinum Tom. 7. p. 535, & 539, a Colonienſi an. 1266. Can. 1, 9, 10, 11, 15, 18. &c., a Tarraconenſi eodem anno apud Marte-

nium Vet. Monum. Tom. 7. p. 171. Can. 2, & 3, alteroque an. 1292. cap. 10. ibid. p. 289, a Claromontano an. 1268. par. 2. cap. 9, a Concilio apud Caſtrum Gunterii eod. an. cap. 2, a Senonenſi an. 1269. cap. 5, quod eſt fragmentum Pontificiæ cujuſpiam Decretalis, a Saltzburgenſi an. 1274. cap. 22, alteroque an. 1281. cap. 13, a Bituricenſi an. 1274. Can. 8, alteroque an. 1276. Can. 13, a Salmurienſi an. 1276. Can. 11, ab Audomarenſi an. 1279. capp. 4, 6, ſeq., ab Avenionenſi eod. anno cap. 4, alteroque an. 1282. cap. 7, a Redigenſi an. 1279. cap. 3, a Budenſi eodem an. Conſtit 24, 25, & 58, qua poſtrema inſuper, ne appellationes ad Sedem Apoſtolicam impediantur, diſtricte prohibetur, apud Raynaldum in Append. Tom. 3. edit. Lucen. 1748. p. 627, ſeqq., ab Andegavenſi eod. an. cap. 1, a Turonenſi an. 1282. cap. 7, a Bituricenſi an. 1286. cap. 11, ab Exceſtrenſi an. 1287. capp. 30, & 41, ab Herbipolenſi eod. an. cap. 24, ab Inſulano an. 1288. capp. 11, & 13, quibus Avenionenſis 1279. cap. 2, & Bituricenſis an. 1276. cap. 11. innovantur, a Nugarolienſi an. 1290. Can. 5, & 10, a quo Can. 6. Epiſcoporum inſectatores, aut percuſſores anathemate feriuntur, uni reſervata Pontifici M. abſolutione, ab Ilerdenſi an. 1293, ut habetur in Conſtitutionibus Provinciæ Tarraconenſis, Decreto Concilii Tarraconenſis an. 1555. compilatis, p. 36, ſeq., ubi cauſſa cadere, & cenſuris irretiri Clerici, & Laici jubentur, qui diſceptare in foro ſæculari non vererentur, a Santonenſi an. 1298. cap. 7, & a Rotomagenſi an. 1299. capp. 3, 4, ſeq. Ex quibus viden, ut huic Eccleſiaſticæ juriſdictionis parti in tuto ponendæ indefeſſo allaboraverint ſtudio Eccleſiæ Italica, Africana, Gallicana, Anglica, Germanica, Hiſpanica, Danica, Hungarica, Polonica, Hibernica, Scotica &c.? Quo perinde a ſtudio haud ſibi abſiſtendum, ſed Eccleſiaſticam poteſtatem defendendam, perſonaſque Eccleſiaſticas a laico foro removendas pro virili parte ſumpſere, quæ poſt hæc Concilia ſubſequuta quotquot ſunt, Melodunenſe an. 1300. cap. 3, Bajocenſe eod. anno cap. 96, Compendienſe an. 1301. cap. 1, ſeqq., Poſonienſe an. 1309. cap. 1, ſeq., Colonienſe 1310. capp. 1, & 2, Ravennatenſe II. 1311. Rubr. 26, Salmurienſe 1315. cap. 2, Ravennatenſe IV. 1317. cap. 18, Senonenſe 1320. cap. 2, Londinenſe

1321.

1321. Can. 5, Vallisoletanum 1322. cap. 3, Pariſienſe 1323. cap. 2, Avenionenſe 1326. capp. 8, 9, 10, 14, 42, & 43, Marcianenſe eod. anno cap. 9, ſeq., Silvanectenſe eod. an. cap. 7, Complutenſe eod. an. apud Raynaldum n. 20. cap. 2, Compendienſe 1329. capp. 1, & 3, Salmanticenſe 1335. cap. 8, Bituricenſe 1336. capp. 7, 11, 12, & 13, apud Caſtrum Gunterii eod. an. cap. 1, ſeq., Avenionenſe 1337. capp. 10, 11, 12, 17, & 18, Londinenſe 1342. cap. 12, Noviomenſe 1344. cap. 1, 6, & 8, Pariſienſe 1346. cap 1, Toletanum 1347. cap. 2, Meldenſe 1365. cap. 8. apud Martenium Anecd. Tom. 4. p. 926, Andegavenſe eod. an. capp. 24, 26, ſeq, Vaurenſe 1368. capp. 29, 30, 36, 38, 40, 44, 45, 94, 102, 104, 108, & 122, Narbonenſe 1374. capp. 11, 12, & 21, Saltzburgenſe 1386. cap. 14, Conſtantienſe 1418. ſeſſ. 45. confirmans Friderici II, & Caroli IV. Conſtitutiones, Saltzburgenſe 1420. Can. 29, Friſingenſe 1440. cap. 3, Eboracenſe 1466. apud Harduinum Tom. 9. p. 1480, ſeq., & Tridentinum ſeſſ. 7. de Refor. cap. 14, & ſeſſ. 25. de Refor. cap. 20. Quam porro Tridentini Concilii ſapientiæ plenam ſanctionem a laicis Poteſtatibus illibatam obſervari quantis exambierint votis Synodi Moguntina an. 1559. Can. 76, Urbinatenſis an. 1569. de Immun. Eccleſ. cap. 3, & Florentina an. 1573. Rubr. 13. de Imm. Eccl. cap. 1, videre licet apud Manſium Suppl. To. 5. p. 893, & 928. Quod idem ſtudium hæſit ſimiliter Conſentinæ an. 1579. ſeſſ. 3. cap. de Immun. Eccleſ. ibid. p. 1127, Mediolanenſi V. eod. an. cap. 11, Melodunenſi eod. an., Rotomagenſi an. 1582. tit. de Juriſd. Eccl., Remenſi an. 1583, Bituricenſi an. 1584. tit. 25, cap. 10, Mexicanæ an. 1585. lib. 3. tit. 19. §. 5, Cameracenſi an. 1586. tit. 22. cap. 12, Toloſanæ an. 1590. cap. 4, Narbonenſi an. 1609. cap. 42, &c. Quibus jungenda repetita S. Congregationis Concilii Decreta apud Fagnanum in lib. 1. Decret. par. 2. p. 352, ſeqq. Mitto alias multas, vereor enim, ne jam Lectori vel liberali faſtidium ingeſſerim.

Fieri igitur nequivit, quominus Clericis a Laico Foro exemptionem, quam Jure plane cum Divino, tum Canonico adeo ſuffultam, jugique in Eccleſia doctrina, ac diſciplina corroboratam intueri nequibant, turbare, aut minuere voluerint laici Principes, ut integram potius manere ultro citroque, ac vice plus ſimplici

plici juſſerint. Ita de Conſtantino M. auctor eſt Nicephorus lib. 7. hiſt. Eccl. cap. 46, cui etiam laudi vertitur Can. 15. *Futuram* 12. q. 1, quod Epiſcopos *ad Dei ſolius judicium reſervari* adfirmarit. De Conſtantio dignoſcere licet ex lib. 16. Cod. Theod. tit. 2. *De Epiſcopis, & Cleric.* L. 2. an. 355. lata, quæ inſcribitur *De foro Eccleſ., & exemptione Epiſcop:*, velut obſervat ipſemet Gothofredus. De Theodoſio, & Arcadio fit evidens ex L. 3. Append. Cod. Theod. *De Epiſcop. Judicio*, qua ſic habent: *Continua lege ſancimus nomen Epiſcoporum, vel eorum, qui Eccleſiæ neceſſitatibus ſerviunt, ne ad judicia extraordinariorum, ſive ordinariorum Judicum pertrahantur: habent enim illi Judices ſuos, nec quidquam his publicis commune cum legibus*. Subdititiam porro legem hancce contendit, præ ingenio inficiandi quidquid ad Eccleſiæ conferat jura, Jacobus Gothofredus in Comment. ad eamdem Legem, ac poſt ipſum Petrus Jannonus lib. 2. cap. ult. §. 3, ſubjungens eam legem cum ab Anſelmo lib. 3. cap. 109, tum a Gratiano Can. 5. *Continua* 11. q. 1. mutilatam fuiſſe, interpolatamque. Verum eam egregie vindicant Sirmondus, a quo lex illa cum aliis ſub eodem titulo ad calcem Cod. Theod. evulgata eſt, ac Johannes le Gendre IC. Pariſienſis ferm., quem an. 1690. Clero Gallicano inſcripſit, eo quammaxime ductus momento, quod titulus iſte *De Epiſcopali judicio*, ejuſdemque legum fragmenta leguntur in Breviario Cod. Theod. an. 506. juſſu Gajoaris, qui Regis Alarici Quæſtorem agebat, Aniani IC. opera compilato. Geminæ ſunt Leges a Valentiniano ſen. latæ, tum qua, S. Ambroſio teſte in epiſt. 22. ad Valentin. Jun., ſanxit: *In cauſſa fidei, vel Eccleſiaſtici alicujus Ordinis, eum judicare debere, qui nec munere impar ſit, nec jure diſſimilis, hoc eſt Sacerdotes de Sacerdotibus*, tum qua, digno ideo eumdem elogio mactante ibidem S. Ambroſio, Epiſcoporum criminales ſignatim cauſſas *ad Epiſcopale judicium pertinere* integre voluit. Cujus etiam legis mentio fit a Concilio Romano an. 378. in Synodica ad Gratianum, & Valentinianum II. Quibus inſuper Coislinus Codex a Sæculo IX. exaratus apud Coutantium in Not. ad hanc Synodicam p. 528. legem tribuit, qua Epiſcopum apud Judices publicos accuſare diſtricte prohibuere, ejus judicium apud Epiſcopos integrum ſtare jubentes.

tes. Faciunt & huc L. *9. De Epiſcop. Jud.* lata ab Honorio, & Arcadio an.408. Cod. Juſtin. lib. 1. tit. 7., L.21. ab Honorio an. 412. promulgata Cod. Theod. lib. 16. tit. 2. *De Epiſcopis, Eccleſ., & Cleric.*, L. 27. eiſdem Cod. Theod. lib., & tit. a Theodoſio II, & Valentiniano III. an. 425. edita, cujus præ aliis præclara ſunt iſta: *Fas non eſt, ut Divini muneris Miniſtri temporalium Poteſtatum ſubdantur arbitrio*. De Marciano conferendi Canones 2. *Nos ad fidem*, & 3. *Quædam* diſt.96. a Gratiano deſcripti ex Concilio Chalcedonenſi Act. 6. Quò etiam pertinent Juſtiniani Novellæ 79, qua Monachus, aut Sanctimonialis apud Judicem laicum accuſari prohibentur, 77. cap. 298, 83, 86, juncta ibid. interpretatione Balſamonis in Collect. leg. Ecclef. lib.3. tit. 2. apud Juſtellum To. 2. Bibl. Jur. Canon. Vet., & Novell. 115, cap. 461, quibus generatim cauſſis Eccleſiaſticis ſe immiſcere laici Judices inhibentur: Leonis etiam Sapientis Conſtitutiones 2, 16, & 75, aliorumque Imperatorum, quorum plura dabunt Photius tit. 9. Nomoc., & Balſamon cap. 1, Authenticæ *Caſſa, & irrita, Hodie, & Clericus* Cod. Juſt. De Epiſcopis, & Cleric., quibus junge Alexium Patriarcham Conſtantinopolit. apud Leunclavium Jur. Orient. To. 1. p. 250; qui Edicto Baſilii, & Conſtantini Fratrum ſubnixus Conſtitutione edita Clericos a laico Tribunali abducere omnino ſtuduit; ac Friderici II. Auth. *Statuimus* eod. tit., de cujus inſuper, ac Caroli IV. legibus confer & Bonifacium IX. Conſt. 4. *Juſtis*, & Concilium Conſtantienſe ſeſſ. 45, a queis illæ confirmatæ ſunt. Quo circa perperam ex legibus Principum, ac præſertim ex LL. 13, & 29. Cod. *De Epiſcop. audien.*, ac L. 51. Cod. *De Epiſcop., & Cleric.* ſolo Imperatorum privilegio, indultoque Clericos immunitatem a Foro laico adquiſiviſſe pugnat Bohemerus in Not. ad Fleurii Inſtit. Canon. par. 3. cap. 1. §. 4. Atque hæc quidem de Eccleſiaſtica immunitate perſuaſio non adeo Imperatorum propria æſtimanda eſt, quin aliorum quoque Principum animum intime pervaſerit. Et certe Theodoricus Rex, etſi Arianus, apud Caſſiodorum Var. lib. 1. epiſt. 9. ad Euſtorgium Mediolan. Clericos delatores, ac falſo quidem Auguſtani Epiſcopi, ad ipſum Euſtorgium caſtigandos remiſiſſe legitur: non ſecus ac S. Symmachi cauſſam Synodo integram per-

permiſiſſe. Eadem Athalaricus religione, Caſſiodoro pariter referente lib. 3. ep. 24, Clericos Romanæ Eccleſiæ reos apud ſe poſtulatos ſuo Judici, Romano ideſt Pontifici, reddidit judicandos. In Anglia Edgarus Rex an. 967. Legum Eccleſ. cap. 7. inter Sacerdotes exortas lites ad arbitrium ſæculare definiendas deferri, pro ſuo erga Religionem obſequio, diſtricte prohibuiſſe legitur. A S. Canuto *Cunctas actiones Sacerdotali judicio deſtinatas a publico Foro fuiſſe ſecretas* refert quoque Saxo Grammaticus apud Baronium ad an. 1081. n. 37. Sed & Johannes Cantuar. Archiep. in epiſt. ad Eduardum Regem apud Harduinum To. 7. p. 875, ſeq. de violata paſſim Eccleſiaſtica libertate graves in querelas effuſus, poſtquam dixiſſet: *Vos etiam tenemini leges veſtras Canonibus ſubjicere, & contrarias abolere*, productis Conſtantini Imp., Angliæque Regum Wighredi, Canuti, S. Eduardi, Willelmi, aliorumque ad Henricum I. uſque legibus, pergit oſtendere *Specialiter perſonas Clericorum a ſolis Prælatis Eccleſiæ judicandas eſſe*. Stephanum Regem Clericos demum laico ſubjugare Foro molientem ab Epiſcopis prohibitum, eiſque humiliter paruiſſe refert Willelmus Malmesb. ad an. 1179. Ita etiam Epiſcopis haud invite ceſſiſſe tandem Henricum II, Stephani ſucceſſorem, integramque illis reliquiſſe in Clericos juriſdictionem teſtatur Johannes Sariſberienſis epiſt. 122. ad Rom. Pontif. Confer & Articulos a Prælatis Angliæ oblatos Eduardo II. apud Harduinum To. 7. p. 1399, ſeqq., ubi Artic. 4, 6, 8, 13, 15, & 16. Clericorum cauſſas ad unum Epiſcopi ſpectare Tribunal adfirmatur, ex veterique Regni conſuetudine receptiſſima confirmatur. Quam denique immunitatem Clero Regni ſui confirmare ſolemni Diplomate an. 1463. Eduardus IV. Religioni duxit. In Clerum etiam, & libertatem Eccleſiaſticam pio, integerrimoque affectum ſtudio, officioque Magnum Sveciæ Regem auctor eſt Magnus alter in hiſt. Gothor., & Suen. lib. 20. cap. 9. De hac porro arcte inſita veteribus Hiſpaniæ Regibus erga libertatem Eccleſiæ Religione non opus eſt multis diſſerere, ſed id unum indicabo ab Alphonſo Aragoniæ Rege Diploma impetraſſe Concilium Dertoſenſe an. 1429. pro Immunitate Eccleſiæ redintegranda adverſus Judices, Nobileſque Vicorum Dominos, a quibus labefactari in dies, lædique conſpiciebatur. In Hungaria

Digitized by Google

ria, quam religioſa erga Epiſcopos reverentia, & obſervantia S. Stephanus Rex eſſet affectus, & quam arcte eamdem S. Emerici Filii animo inſculptam exoptarit, manifeſtum evadit ex ipſius Monitis a P. Carolo Peterſey Soc. J. To. 1. Concil. Hungar. collectis, ex eoque regeſtis a Manſio Suppl. To. 1. p. 1233, ubi cap. 3. de impendendo Præſulibus honore ſic illum alloquitur: *Sine illis* (Epiſcopis) *non conſtituuntur Reges, neque Principatus ... Ab hominibus interdixit* (Deus) *reprehendendos eſſe per David Deificum Regem*: Nolite tangere Chriſtos meos Pſal. 104. v. 15. *Ille autem tangit Chriſtos Dei, qui contra Divinum, atque Canonicum inſtitutum Sacri Ordinis viros falſis criminibus fœdat, atque in publicum* (Judicium) *protrahit: quod te omnino, fili mi, agere prohibeo* &c. Ad Gallias nunc properando, Clericorum a laico Foro integra libertas, & immunitas vindicata, optimoque ſtabilita loco paſſim legitur Capitul. lib. 5. cap. 137, lib. 6. cap. 154, & lib. 7. cap. 139, quod poſtremum etiam refertur in Collect. Canon. Iſaaci Lingonienſis tit. 11. cap. 21. hiſce verbis: *Ut nullus Judex neque Presbyterum, neque Diaconum, aut Clericum, ſine conſcientia Epiſcopi ſui, diſtringat*. Sed de Capitularibus Regum Francor. plura ſuſeque Cl. Thomaſſinus vet., & nov. Diſcipl. To. 2. par. 2. lib. 3. cap. 108, ſeq. A Philippo Auguſto lata lege ſancitum, ne Clericus ullus ad laicum traheretur Tribunal, refert Rogerius ad an. 1100. In celeberrima de juriſdictione Eccleſiaſtica controverſia ab Epiſcopis in Conventu Pariſienſi an. 1329. apud Philippum Valeſium expoſtulatum efflictim eſt, ut juxta Gallicana in Eccleſia inolitam diſciplinam, integra Epiſcopi ſineretur juriſdictio circa actiones Clericorum perſonales, reales, ac mixtas apud Harduinum To. 7. p. 1543, ſeqq. Quam perinde juriſdictionem, toto ubique in Regno in cauſſis omnibus Spiritualibus, atque Spiritualibus adnexis, ab Epiſcopis indiſcriminatim exerceri, impuneque, pro Religionis obſequio, permiſere repetitis Sanctionibus Franciſcus I, Henricus II, & Carolus IX, relatis in Codice Henricæo, & in Collatione Regiar. Conſtit., nec non Henricus IV. Edicto an. 1606. lato Art. 12. Deciſum id etiam a Suprema Pariſienſi Curia die 29 Decemb. an. 1562; atque circa cauſſas ſaltem fidei, matrimonii, & uſurarum a Gal-

liarum Optimatibus id ante adprobatum, qui alioqui ſolemni edita Proteſtatione apud Matthæum Pariſium ad an. 1247, & Raynaldum ad eumd. an. n. 46, ſeqq. juriſdictionem Eccleſiaſticam certos intra, anguſtoſque cancellos conſtringere tentarant. Videndus de his quoque Cabaſſutius Theor., & prax. Jur. Canon. lib. 1. cap. 9. n. 15, ſeq. Ad hæc demum ad punienda Clericorum flagitia Jure cum veteri, tum novo Epiſcopis facta ampla Brachium Sæculare invocandi facultas eſt. Nempe contra Clericos in Eccleſia turbas commoventes Canone 5. Antiocheno an. 341, ex quo excerptus eſt Canon 31. Apoſtol., quique relectus fuit in Chalcedonenſi Act. 4. de Caroſo, & Dorotheo, ubi dicitur Can. 84, ac refertur a Gratiano ex verſ. Dionyſii Can. 5. *Siquis Presbyter* 11. q. 3. Contra Epiſcopos ipſos alienæ Eccleſiæ invaſores, neque commonitos eas deſerere volentes Can. 38. Carthaginenſis III. an. 397, Africani cap. 15, in Cod. Afric. Eccl. Can. 48, ubi videndus Balſamon in Can. 52, relato a Gratiano etiam Can. 19. *Petimus* 11. q. 1. Contra Hæreticos quammaxime Orat. 46. S. Gregorii Nazian. ad Nectarium Patriarch. Cp., & epiſt. 77. ad Olympium adverſus Apollinariſtas, epiſt. 15. S. Leonis M. edit. Baller. ad S. Turribium Aſturic. adverſus Priſcillianiſtas cap. 1, ep. 148. ad Leonem Auguſt., & epiſt. 155. ad Anatolium cap. 2. adverſus Eutychianos. Quò etiam faciunt Canon 3. *Unum* 23. q. 5. ex S. Auguſtino in epiſt. olim 127, nunc 100. ad Donatum Africæ Proconſulem adverſus Donatiſtas, & Canon 20. *Principes* 23. q. 5. ex S. Iſidoro Hiſp. ſentent., ſive de ſummo Bono lib. 3. cap. 51. Quibus jungendum Cap. 8. *Sicut* lib. 5. Decret. tit. 7. *De Hæreticis*. Contra Schiſmaticos Pelagii I. epiſt. 2, 3, 4, & 5. ad Narſetem Patricium, e quibus deſcripti ſunt Canon 4. *Nec licuit* diſt. 17, Can. 20. *Iſtud eſt* 11. q. 1, qui duo falſo S. Gregorio M. tribuuntur a Gratiano, Can. 42. *Non vos*, 43. *De Liguribus*, & 44. *Quali nos* 23. q. 5: quibus adjunge Cap. 20. *Cum non ab homine* Decret. lib. 2. tit. 1. *De Judiciis*. Contra inobedientes, ac legum Eccleſiaſticarum infractores Can. 9. Concilii Vernenſis an. 755, relato Capitul. lib. 5. cap. 42, ac lib. 5. Decretal. tit. 27. Cap. 2. *Regis judicio*, ac Can. 71. Concilii Meldenſis an. 845. Contra Rebelles in S. Rom. Eccleſiam a Concilio Tricaſſino II. an. 878.
in

in allocut. Johannis VIII. ad Ludovicum II. Regem, Cap. 1. *Perniciosam* §. 2. lib. 1. Decret. tit. 31. *De Officio Jud. Ordin.* Contra Reipublicæ infestos a Conciliis Arelatensi sub Carolo M. cap. 13, Moguntino sub eodem cap. 8, & Capitul. lib. 1. cap. 114, lib. 2. cap. 10, Addit. lib. 3. cap. 65, ac lib. 7. cap. 310. Quibus junge Cap. 14. *Quoniam* cit. lib., & tit. *De Off. Jud. Ord.*, Cap. 3. *Quanto*, & Cap. 8. *Clerici* Decret. lib. 2. tit. 1. *De Judiciis*; Cap. 9. *Ad abolendam* §. *Præsenti* lib. 5. tit. 7. *De Hæreticis*; Cap. 21. *Postulasti* eod. lib. tit. 12. *De Homicidio*; Cap. 4. *In Archiepiscopatu* ibid. tit. 17. *De Raptoribus*, juncta Glossa §. *Commiserit*, Cap. 7. *Ad falsariorum* §. 1. eod. lib. tit. 20. *De Crimine falsi*; Cap. 2. *Per temporalem* §. 2. lib. 5. tit. 27. *De Maledicis*; Cap. 2. *Siquis Presbyter* ibid. *De Clerico excom.*; Cap. 18. *Quanta* in fine ibid. tit. 31. *De Excessibus Prælat.*; Cap. 27. *Novimus* tit. 40. *De Verbor. signif.*; Cap. 11. *Ut officium* §. *Denique* in 6. lib. 5. tit. 2. *De Hæreticis*; Cap. 6. *Dilecto* ibid. tit. 11. *De Sententia excom.*; & Tridentinum sess. 13. de Refor. cap. 4, & sess. 25. de Regular. cap. 5.

Nec obstant sane sive Novella Valentiniani III. tit. 12. *De Episcop. Judic.* Cod. Theod. an. 452. lata, qua Clericorum caussas sive Civiles, sive Criminales laico Tribunali sisti jussit, ac Novella 123. Justiniani, qua Clericos in caussis tam Civilibus, quam Criminalibus ab accusatoribus conveniri permisit vel apud Episcopum, vel apud Præsidem, sive exempla nonnulla, quæ ad suadendum Immunitatem a Foro laicali Principum dumtaxat legibus Ecclesiæ adquisitam, quæ antiquo alioqui jure Laicorum judiciis erat obnoxia, post Dupinium de antiq. Eccles. Discipl. differt. 7. §. ult. absque delectu congessit Jannonus lib. 2. cap. ult. § 3, nempe Constantini M., apud quem accusati leguntur Episcopi, & a quo latum de SS. Cæciliano, & Athanasio judicium constat. Constantii, quem cognovisse de Stephani Antiocheni caussa testatur Theodoretus lib. 2. cap. 9. Valentiniani, a quo pecunia mulctatus Cronopius Episcopus, & in exsilium pulsus Ursicinus Presbyter est, ut habetur L. 2. Cod. Theod. *Quorum appell.* Gratiani, apud quem ab Episcopis Italiæ accusatus S. Damasus fuit. Maximi, a quo mortis sententiam Priscillianum, & Instantium subjisse tradit Sulpitius lib. 2. Principio enim adversus Jus Divinum

Principum neque leges , neque dicta , neque facta tenent . Jure Divino autem Clericorum a Foro laico immunitatem ſubniti demonſtratum jam eſt, quam in rem adhuc conferre juvabit Gloſſam in Can. *Si Imperator* §. *Diſcuti* . Diſt. *96* , & in Cap. *Quamquam* §. *Divino de Cenſib.* in *6*; Panormitanum Abb. in Cap. *Quod Clericis, de Foro compet.*, Borellum To. I. ſum.Deciſ. tit.43. n.57, 60 , 138 , 173 ; Navarrum in Cap. *Novit* n.*6* , & 30. *De judiciis* ; Durandum ad Bullam Cœnæ D. lib. 2. cap. 15. q. 8. n. *6* ; Belletum diſquiſit. Cleric. par. 1. de fav. Cler. perſ. §. 1. n. 25 , & de exempt. Cleric. a Statut. Sæcul. §. 1 . n. *6* , ſeq. ; Azorium Inſt. moral. par. 1. lib. 5. cap. 12 . §. *3* , aliosque paſſim , quibus ſuperſedeo , junctis Cap. 2. *De Conſtit.* in *6* , Cap. *Clerici de Judic.* , & Cap. *Si diligenti de Foro compet.* Ad hæc vero eam Valentiniani Novellam iniquam oſtendit Baronius ad an.452. n.52 , eaque propter a Majoriano ejuſdem Succeſſore abrogatam teſtatur Anianus ad hanc Novell. Sed & ſibimet haud conſtitit Valentinianus,ut qui pridem , an. ideſt 425 , Clericorum cauſſas e laico Tribunali procul exſulare voluerat , ea fretus ratione , quod nefas eſſet : *Ut Divini muneris Miniſtri Temporalium Poteſtatum ſubdantur arbitrio* . Sed mirari non ſubit , quod ſibimet diſpar opinionem prius animo imbutam imprudenter , perverſeque mutarit , qui longe procul ab ea , quam recte pridem injerat , Chriſtiana morum diſciplina , turpiter ſub id temporis deſciviſſet . Quod ducumento , argumentoque item eſſe poteſt , cur ipſius Novella a recto , juſtoque tam enormiter aberrans nihil penſi fiat , nulloque habeatur in pretio . Juſtiniani perinde Novellam alteram , qua parte Eccleſiæ incommoda evadebat , ab Heraclio , & Conſtantino III, ac demum ab Alexio Comneno non tam reformatam , quam abolitam fuiſſe , præſcriptum vero , ut Clericos , ſicuti prius , nonniſi apud Eccleſiaſticum Judicem convenire liceret , obſervat Balſamon in Schol. ad tit. *9*. cap. 1. Nomoc. Photii . Multo autem minus valent objecta in contrarium exempla , ac peſſimi argumenti eſt genus jus ex factis exſculpere : quibus viciſſim Eccleſiæ ipſi agnatam opponimus praxim , juxta quam criminibus notatos Clericos , nonniſi Epiſcopali , aut Synodali judicio experiri conſueviſſe certum eſt quammaxime , atque conſtat exemplis Privati ,

Feli-

Feliciſſimi , alteriuſque Diaconi apud S. Cyprianum epiſt. 55. edit. Pamel. ad S. Cornelium , & *62*. ad Pomponium ; Prætextati Rotomag. , Salonii Ebred. , & Sagittarii Vapinc. apud S. Gregorium Turon. hiſt. Franc. lib. 5. capp. *19* , & 21 , aliorumque plurium , quæ modo perſequi nec juvat , nec intereſt . Cæterum de eximia Conſtantini M. erga Epiſcopos , & Clericos religione ſatis , opinor , ſuperque diſputatum jam eſt Vind. To. 3. Par. 2. Art. 5. in Proleg. p. 328 , ſeqq. , ac §. 1. p. 381 , ſeqq. Contra Stephanum porro , Ariana pece a capite ad talos perfuſum hominem , & Antiochenæ pervaſorem Eccleſiæ, ob ingentia flagitia, atque ob atroce quammaxime calumniam, quam in Legatos Synodi Sardicenſis ad Conſtantium Imp. ſtruxerat, ab ipſiſmet Legatis Imperatoris auxilium efflictim imploratum refert eo loci Theodoretus , ad illius nempe confringendam audaciam , qua in re quid abſurdi , quæſo , quidve non Eccleſiæ ſolemne ? Quid autem , quod ab Imperatore intellecta Stephani improbitate , primum Epiſcopis , qui tunc aderant , demandatum , ut hominem Epiſcopatu abdicarent , deinde illum ab Eccleſia expulſum Theodoretus ibidem ſubjungit ? Quod non eſt aliud , quam Imperatorem ſemet Epiſcopalis ſententiæ exequutorem præſtitiſſe , ſive pro officio Eccleſiæ brachium exporrexiſſe ſuum . Periiſſe igitur penitus Jannono frontem oportuit, qui jactare , exaggerareque iſta non erubuit . Tantum quoque abeſt , ut Valentinianus vel levem Eccleſiaſtici juris particulam arrogare ſibi voluerit , ut potius inviolatæ a Cronopio Eccleſiaſticæ legis, qua laico a Tribunali procul arcebatur, vindictam, pecuniaria eum pœna mulctaverit , quod nempe Eccleſiaſtica damnatus ſententia laicum appellatione Tribunal pulſare non fuiſſet veritus . Quod non eſt in Epiſcopale judicium irrumpere , ſed inobedientes Epiſcoporum Judicio ſubjugare . Ingenti præterea ipſi laudi vertitur , quod rogante S. Damaſo , ac fatentibus ipſiſmet Fauſtino , & Marcellino in præfat. libelli precum, Edicto lato an. *367*. die 13. Novemb. Urſicinium , *Ut nulla ulterius Populos contentio nefanda collideret* , in Gallias exſulare coegerit . Quo erga Eccleſiam officio pie defungi , quis Eccleſiaſtici , amabo , juris uſurpationi deputet ? Non moror autem Schiſmaticorum quorumdam audaciam , qua S. Damaſum , inaudito temeritatis exemplo , ad

Im.

Imperatoris Tribunal deferre non reformidarunt . Quis enim , rogo , æqui , juſtique æſtimator ex inique factis ejuſmodi jus ita faciendi rite quærat ? Attendere ſane magis debuiſſet Jannonus tum ad Gratiani legem , qua , ne Sacerdotio ulla videretur inferri injuria , Sacerdotes profanis ſubjacere judiciis omnino prohibuit : quam ideo laudibus celebrat in Synodica ad eumdem Synodus Romana an. 378 ; tum ad Honorii Reſcriptum apud Sirmondum in Append. Cod. Theod. p. *6.* , quo Epiſcopis ſuggerentibus didiciſſe ſe ait , quoſdam Sacerdotes ab Epiſcopis damnatos Comitatum adhuc ſacrum petere , ut inde mendaciis furtiva extorqueant Reſcripta ; quos ideo ſacra ſua adire Secreta , ſperareque Reſcripta interdicit , lib. *16.* tit. 2. L. 35. Cod. Theod. ; tum ad Concilii Aquilejenſis Synodicam an. *381.* ad Gratianum , qua monitum volunt , ne ſibi Urſicinum temere obrepere , nec *aliena ab officio , & nomine Sacerdotis* interſtrepere fineret . Quod autem Maximo Tyranno jubente Priſcillianus gladio obtruncatus fuerit,& Inſtantius in Sylvinam Inſulam , ultra Britanniam ſitam , exſilio depulſus , uti refert Sulpitius lib. 2, nihil exinde ſane detrimenti Eccleſiaſticæ accedit juriſdictioni , ſive quod in ejuſdem partes irrumpere nefarii aliquando præſumant homines , ſive quod nefarii demum homines Reipublicæ tam Civili, quam Chriſtianæ infeſti de medio auferantur . Quod autem Ithacio Suſſubenſi , ſeu verius Oſſonobenſi in Luſitania Epiſcopo apud Maximum inſtante, totum id peractum fuerit , a S. Martino Turonenſi ſane, Treveros iccirco profecto tam Ithacii objurgatam agendi rationem , qua ſanguinis exigere pœnam non deſiſtebat, quam Maximum ipſum precibus obſecratum infimis , ut ſanguine infelicium abſtinere vellet : *Satis , ſuperque ſufficere* , inquiente , *ut Epiſcopali ſententia hæretici judicati , Eccleſiis pellerentur . Novum eſse , & inauditum nefas , ut cauſsas Eccleſiæ Judex ſæculi judicaret* , velut habet eodem loci Sulpitius : etſi ad horam ceſſiſſe S. Antiſtes viſus ſit , ut a complurium cervicibus incumbentem gladium averteret ; a Theognoſto incertæ Sedis Epiſcopo , eodem Sulpitio teſte Dialog. lib. 3 ; a S. Ambroſio , ipſomet adfirmante in epiſt. 27. ad Valentinianum de ſua legatione ad Maximum , & in epiſt. 78. ad Studium ; a S. Siricio , ut habetur in Concilio Taurinenſi an. circiter 398. Can. *6*,
quo

quo utriuſque , S. Ambroſii videlicet, & S. Siricii litteræ adverſus Epiſcopos Ithacianæ factionis memorantur, & ab eodem Concilio Taurinenſi præcit. Canone id perverſe factum Ithacii , qua profecto dignum erat , gravi reprehenſione exceptum fuit : a cujus idcirco Epiſcoporum factionis communione abſtinendum indixere , quod nempe ejuſdem ſuggeſtione Priſcilliani cædes patrata fuiſſet. Cujuſmodi plane agendi rationem , qua nempe Sanguinis cauſſis Sacerdotes implicare ſe non formidant , ab Evangelicæ legis manſuetudine prorſus abhorrere jam olim notarat S. Julius I, Euſebianiſque objecerat , ac grandi deputaverat crimini epiſt. 1. n. 22. edit. Coutantii . Quam etiam Clericos Eccleſia voluerit ſemper a fundendo ſanguine alienos,declaravit S. Innocentius I. epiſt.4.cap. 2, & epiſt. 23. cap. 2. a ſacris Ordinibus eos abigens , qui cauſſis ſe criminalibus implicuiſſent , aut Militiæ dediſſent nomen . Quo perinde ex capite , quod nempe Judicis olim munere defungens , capitales protuliſſet ſententias, a S. Hilario Arelat. gradu detruſum Chelidonium auctor eſt S. Honoratus in ejus vita . Quibus finitima definivit Concilium Toletanum I. Can. 8, videlicet a ſacris Altaribus eum amovendo , qui ad fideles necandos chlamydem induiſſet, aut cingulum . Expreſſa hac de re etiam Emeritenſis Synodi eſt ſententia Can. 15 , quo Epiſcopos a fundendo ſanguine omnino prohibet; quæ perinde Toletano XI. Can. 6. propria etiam evaſit . Confer de his fuſius agentes Baronium ad an. 385. n. 22, ſeqq., 386. n. 25, ſeqq., & 387. n. 53 , ante ipſum vero S. Thomam 1. 2. q. 96. art. 5 , Bellarminum adv. Angl. errores lib. 8. cap. 16. n. 14 , Martam de Juriſd. par. 4. cap. 1. n. 40 , Gonzaleſium in lib. 1. Decret. tit. 31. cap. 1, & in Cap. *Clerici* n. 5. de Judic., Fagnanum in Cap. *Si quis* n. 15. de Foro comp. , Roſtvvskium Adamum in Clypeo Cleri Poloni contra tela Fori ſæcul. Varſav. 1728, Blancum de Polit., & poteſt. Eccl. To. 4. lib. 2. cap. 4. §. 8 , ex Gallis ipſis,qui Clericale forum Divino jure a laico Magiſtratu immune docent , Caſſanæum in Conſtit. Burgund. , Rebuffum in Concord. Gallic. Rubr. de Protectione p.772, ſeqq., Graſſalium in Regul. Franc. lib.2.cap. 5.n. 17, Altaſerram in Vindic. &c. , quibus jungendus Cl. Thomaſſinus diſſert. in Concil. Chalced. , & Vet., ac nov. Diſcipl. par.2. lib. 1. cap. 66. n.18, ſeq.

Pau-

Digitized by Google

Paucis nunc ſatisfaciendum objectis a Ludov. Ant. Muratorio, ejuſque Continuatore Joh. Franciſco Soli ex Sorore Nepote de Antiq. Ital. differt. 70, & 74, qui congeſtis undique ex Chartis antiquis documentis, Clericorum cauſſis qua Civilibus, qua Criminalibus Imperatores, Regeſque ſe ſe immiſcuiſſe contendunt. Ita nempe, inquiunt, Pipinus Apuli Presbyteri a Jacobo Lucenſi Epiſcopo gradu ob flagitia dejecti cauſſam ad incudem revocari juſſit: non ſecus atque ſecundo a Bonifacio Comite Caroli M. Miſſo ejuſdem cauſſæ cognitio eſt inſtaurata. Carolus M. Anaſtaſium Pontificis Legatum detinere nefas nec eſt arbitratus. Ludovici Pii juſſu in exſilium pulſus legitur Ermoldus Nigellanus Abbas Rer. Ital. par. 2. To. 2, detruſi in Monaſterium ad pœnitentiam agendam, ob conſpirationis flagitium, Anſelmus Mediolan., Wolfoldus Cremon., & Theodulphus Aurelian., atque cauſſa inter Petrum Aretinum, & Vigilium Abbatem S. Anthymi deciſa eſt. Carolus Craſſus contendentibus invicem duobus Cœnobiis, Ambroſiano Mediolani, & Augienſi in Suevia, Miſſos Regios tanquam Judices dedit. A S. Henrico II. cauſſæ inter Gotifredum Abb. Monaſterii Ambroſiani, & Mediolanenſem Archiepiſcopum agitatæ cognitio Miſſo Imperiali delata eſt. Luitprandi juſſu ab Ultiano Notario, a Valperto Lucenſi Duce, & Alabi adminiſtratore controverſia Taliſperiani Lucenſis cum Johanne Piſtojenſi Epiſcopo dirempta eſt, alteraque inter Adeodatum Senenſem, & Lupertianum Aretinum incepta, Guntherami Miſſi ſui opera finita eſt. Non ſecus Mathildis Comitiſſa, religione alioquin erga Eccleſias approbe comparata, Epiſcopi Mutinenſis, & Abbatis Pompoſæ jurgiis ſemet ingerere nefas non eſt arbitrata. Verumtamen præterquamquod facta hujuſce genus pleraque cum temporum improbitati ſunt attribuenda, per quæ Clericorum perſæpe flagitia, quibus compeſcendis impares ſe Epiſcopi agnoſcebant, Principum potentia fuerant cohibenda, quomodo non tam jure proprio, quam Eccleſiæ ſibi commendato egiſſe Principes æſtimandi ſunt, tum Principum Sæcularium violentiæ deputanda ſunt, qua in Eccleſiaſticas irrumpere cauſſas, & manus injicere in perſonas, emendicatis ſæpe prætextibus, exambiebant: quomodo quod Hugonis, & Berengarii juſſione carceri mancipatus fuerit Rathe-

rius Veronenſis, id illis profectò crimini vertere neque Muratorius ibidem dubitat, præter hæc, inquam, potius quam juvent, ipſorum opinionem producta facta convellunt. Enim vero Apuli Presbyteri cauſſam Epiſcopo proprio cum Pippinus, tum Carolus inſtaurandam remiſit: unius Defenſoris uterque partibus adſumptis, Judicis ſparta interea Epiſcopo, cujus profectò erat, integra dimiſſa. Apud Carolum M. epiſt. 50. Cod. Carolini, qui nuper ex Apographo Emin. Paſſionei opera Cl. Cenni lucem vidit, acerbe expoſtulaſſe legitur Hadrianus I. de Pontificio Legato injuſte detento: *Ab ipſis Mundi exordiis non eveniſſe,* adfirmans, *ut Miſſus B. Petri a quacumque gente detentus fuerit*. Quod igitur Imperator perperam, iniqueque attentaverat, a Pontifice M. jure, optimeque improbatum eſt. Quid vero, quod, ut habetur epiſt. 72. ejuſdem Codicis, Potonem Vulturni Abbatem, etſi perfidiæ valde ſuſpectum, ad eumdem Pontificem dimittere judicandum idem Carolus M. officio, religionique duxit? Animadverſione illud quoque dignum, quod proprio ab Epiſcopo damnationis non ante ſententiam accepit Apulus Presbyter, quam fuiſſet interrogatus, an apud Sedem Apoſtolicam judicio jam fuiſſet expertus? Quo caſu nempe fas nemini fuiſſet ejus de cauſſa cognoſcere. Quod juſſu ſuo in exſilium fuerit ejectus Ermoldus Abbas, excuſari Ludovicus Pius a culpa uſurpati Eccleſiaſtici juris nequit utique: non ei tamen etiam deputanda in Anſelmum, Wolfoldum, & Theodulphum diſtricta animadverſio, ſi quidem decreta ea fuerit Synodi ſententia, teſte Annaliſta Bertiniano ad an. 818. Nec ejuſdem auctoritate ſane, ſed Agiprandi Florentini, Petri Volaterrani, & Anaſtaſii Senenſis Antiſtitum jurgio, litique Petrum Aretinum inter, & Vigilium Abbatem finis impoſitus fuit. Ita pariter Judices non laici, ſed Eccleſiaſtici, ſcilicet Epiſcopi, deſignati ſunt duobus illis Cœnobiis Ambroſiano, & Augienſi, nempe Johannes Papienſis, & Heribertus Comenſis a Carolo Craſſo. Ab Henrico Imp. Comenſis Epiſcopus, & Abbas S. Caloceri, pro finienda lite Gotifredi Abbatis cum Archiepiſcopo Mediolanenſi, adhibiti ſunt. In cauſſa Lucenſis, & Piſtojenſis Epiſcoporum Judex primarius a Luitprando delectus eſt Specioſus Florentinus Antiſtes, non ſecus atque in cauſsa Epiſcoporum Senenſis, & Aretini Judices ab eo

ſunt deſtinati Teudaldus Veſolanus, Maximus Piſanus, Speciosus Florentinus, & Taliſperianus Lucenſis. Quid autem quod contra Clericos apud Langobardorum Regem querentes Peredeus Lucenſis Epiſcopus fortiter, ut oportebat, Eccleſiæ diſciplinam defendiſse, eidemque integrum a Rege illorum permiſsum judicium legitur apud eumdem Muratorium? Ita denique a Mathilde non alii, quam Eccleſiaſtici Judices, nempe Bernardus Parmenſis, & Petrus Piſtojenſis Epiſcopi in cauſſa Epiſcopi Mutinenſis, & Pompeſiani Abbatis deſtinati ſunt. Non erat ergo, cur Viri docti his in documentis vim facerent, quibus nulla prorſus ineſt. Fateor equidem neque Principalem apud poteſtatem ſteriſſe ſive Epiſcopos in Eccleſiaſticis cauſſis deſignare Judices, ſive laicos Miſſos, qui Judiciis ejuſmodi intereſſent, e latere ſuo dirigere. Sed attendere oportet, aut de rebus perſæpius actum per Arbitros pacifice componendis, aut de reis conquerentibus injuriam ſe paſſos ſuos apud Judices, aut de refractariis, quos tam Religioni, quam Reipublicæ infeſtos a brachio Sæculari, impare Eccleſiaſtico, & impotente, quoquo comprimi modo oportebat. Manum a tabula non retraham, donec obiter admoneam falſum quoque propinari a Feureto de Abuſu lib. 8. cap. 1. n. 3, dum proprio de ingenio commentus eſt a Duce Bituricenſi Caroli V. Francor. Regis fratre Archiepiſcopum Bituricenſem compulſum fuiſſe, ut Decretum in Concilio Bituricenſi ſub Urbano V. de Clericorum a Foro laico immunitate editum revocaret, ac reſcinderet. Nullum enim ſub Urbano V. Bituricis Concilium habitum ſcite obſervat Doctiſs. Thomaſſinus par. 2. lib. 3. cap. 112. n. 11: quo uno a ſummo ad imum totum concidit inane Feureti commentum.

Jam vero ad tertium propoſitæ quæſtionis caput gradum reflectendo, ad hanc perſonarum Eccleſiaſticarum proxime conditionem accedit bonorum Eccleſiaſticorum a laicis oneribus immunitas, quam Divino pariter jure ſuffulciri, Canonicoque perinde ſuſtentari perquamvalide, documenta ſuadent haud levia. Atque principio quidem Ethnicis ipſis tanta erga Sacerdotes Religio inerat, ut Sacerdotibus Ægyptiis a Pharaone poſseſſiones a tributo prorſus immunes traditæ fuerint, quin etiam ex publicis horreis cibaria ipſis ſtatuta, atque proinde Joſephus Patriarcha a ſingulis poſſeſ-

poſseſſiones emens, Regique vectigales faciens, eas attamen, quæ ad Sacerdotes pertinebant, exceptas voluerit Geneſ. cap. 47. v. 22. Quod S. Ambroſii ſane obtutum non aufugit lib. 2. epiſt. 7. ad Simplicianum ſcribentis: *Joſeph tributum conſtituit, præter poſseſſionem tamen Sacerdotalem, quam a tributis immunem reſervavit, ut apud Ægyptios quoque inviolabilis haberetur religio Sacerdotalis.* Confer & Cap. 4. *Nonminus* Decret. lib. 3. tit. 49. *De Immunit. Eccleſ.* Templorum prædiis, ac fundis, pro Miniſtrorum congrua ſuſtentatione, ceteriſque neceſsariis ſumptibus, immunitas a gravaminibus omnis alibi paſſim conceſsa legitur. Ut Templo Daphne Apollini, & Dianæ Sacro, Jovis Idæ, & Papho, apud Homerum Iliad. 8. v. 48, & Strabonem lib. 14. Ut Templo Apollinis Delphis, & Argis, & Herculis Elide, apud Diodorum lib. 16, Pauſaniam lib. 10. cap. 2, Livium lib. 32. cap. 40, & Juſtinum lib. 8. cap. 1. Ut Templo Scylletii Dianæ, & Lecythi Palladi dedicato, apud Thucididem lib. 4. §. 116. Quo jure prædia, Templis adſignata, potita adhuc poſt devictos prælio hoſtes, liquet, atque de Dianæ Tifatæ, & Epheſi fano, alteroque Mylaſsæ, ex Livio lib. 38. cap. 39, & Vellejo Paterculo lib. 2. cap. 25. De Urbe Zelia in Armenia ex Strabone lib. 2, de Hieroſolyma ab Alexandro M. immunitate donata ex Joſepho, de queis, aliiſque Octavianus de Guaſco diſsert. de Azyl. Ethnicorum quin etiam Delubris, ac Sacerdotibus publici deputati ſumptus leguntur, qui Tertulliano Apolog. cap. 42, & de Idololat. cap. 17. *Templorum vectigalia* dicti ſunt, Lege 20. vero *De Paganis, Sacrif., & Templ.* tit. 10. lib. 16. Cod. Theod. *Templorum annonæ*: quo nomine *Alimoniam anni* deſignatam obſervat Ecchardus ad Legem Salicam tit. 25. §. 1; quæ deinde annonæ Templis detractæ Militari ærario vindicatæ ab Honorio fuere an. 408. L. 19. ad Curtium Prætorio Præfectum: quæ lex denique, Africanis Epiſcopis, ac S. Auguſtino nominatim epiſt. 129. ad Olympium Magiſtrum Officior. rogantibus, L. 43. *De Hæreticis* hoc ipſo anno confirmata eſt, alteraque L. 20. *De Paganis* an. 415, in quas conferendus Jacobus Gothofredus in Not. Oper. Jurid. minor. p. 698, ſeq. Ex quibus potiori longe ratione Evangelicæ legis Miniſtros immunitatis beneficio non eſse fruſtrandos arguebat rite Synodus Aurelianenſis IV. Can. 15: *Quia*, inquiens,

quod lex Seculi etiam Paganis Sacerdotibus, & Miniſtris ante præſtiterat, juſtum eſt, ut erga Chriſtianos ſpecialiter conſervetur. De Annonis viciſſim Chriſtianorum Templis, Romæ præſertim erectis, atque ab Italiæ Urbibus pendendis non modo, ſed ab Orientis Civitatibus etiam, Ciliciæ, Syriæ, Ægypti &c. a Conſtantino M. adſignatis, a Juliano ablatis, & a Joviniano reſtitutis adeundi Euſebius lib. 1. cap. 42, lib. 3. cap. 40, & lib. 4. capp. 28, ac 44, Sozomenus lib. 2. cap. 8, & lib. 5. cap. 5, Theodoretus lib. 1. capp. 11, & lib. 4. cap. 4, Iſchirion in epiſt. ad Leonem Imp. in Actis Concilii Calced., Cod. Theod. To. 6. p. 23, & Franc. Balduinus lib. 1. de Legib. Conſtantini p. 21, ſeq. De Fundis etiam ab Imperatoribus aliis, Regibus, ac Principibus Eccleſiis attributis videndi ex Nuperis Bellarminus lib. 3. de Clericis cap. 26, Card. Laurentius Cozza in Comment. hiſt. Dogm. ad lib. S. Auguſtini de Hæreſ. cap. 18, ſive 40. de Apoſtolicis, ac Thomaſſinus quammaxime par. 3. lib. 1. cap. 16, ſeqq. Paullo nunc retro flectendo veſtigia., in Lege veteri Hebræorum Sacerdotibus, Levitis, aliiſque Templi Miniſtris a vectigalium, tributorumque oneribus immunitas Edicto ab Artaxerſe aſſerta legitur Eſdræ lib. 1. cap. 7. v. 24, & lib. 3. cap. 8. v. 25, ſeq. Atque recte quidem eorum, qui Dei loco præerant, poſseſſiones oneribus ſubjugari prohibuit, quibus imo lege Divina Geneſ. cap. 14. v. 20, cap. 28. v. 22, ac cap. 47. v. 22, & 26, Exodi cap. 22. v. 29, Levit. cap. 27. v. 30, ſeqq., cui deinde legi teſtimonium reddidit etiam S. Paulus ad Hebr. cap. 7. v. 2, Decimas a laicis deberi non ignorabat. Quas item Decimas Ethnicorum Sacerdotibus, jure plane Gentium, perſolvi conſuevisſe auctores ſunt liquidi Cenſorinus de die Natali cap. 1, Plutarchus Probl. 17, Macrobius Saturnal. lib. 3. cap. 12, & Plinius hiſt. nat. lib. 12. capp. 14, & 19. Ita obtenta belli Latini victoria a Poſthumio decimas Numinibus redditas tradit Dionyſius Halic. lib. 6. Decimas Herculi ſolutas teſtantur Plautus in Sticho, Cicero de Nat. Deor. lib. 3., & Plutarchus Probl. 99. Jovi quoque Herodotus in Clio, Apollini Delphio, ac Dianæ Epheſiæ Xenophon in Cyro lib. 5., de Ageſilai laudibus, & lib. 3. de rebus Græcor. geſtis. Romanos denique vina deguſtare, aut novas fruges ſolitos non fuiſſe, priuſquam Sacerdotes primitias libaſ-

Digitized by Google

libaſſent, auctor eſt Plinius lib. 18: quem ſane primitiarum offerendarum morem ab Hebræis acceptum non improbabiliter auguratur Duarenus de Sac. Eccl. Miniſt. lib. 7. cap. 2. Ita quoque a Julio Cæſare Sacerdotibus Lupercalibus pro Feſtis, ab Evandro ad honorem Paſtorum Dei Pananis inſtitutis, de publico redditus fuiſſe ſtatutos legitur in Epiſtola quadam a Marcello Nonnio relata. Quot Jovis præterea Capitolini Fanum opibus abundaret, documento eſt auri quantitas illi a Cæſare erepta, quæ tria millia pondo effeciſse refert Svetonius cap. 54. Qui & in Auguſto cap. 30. liberali hujuſce munificentia detrimentum illud reparatum fuiſse refert, collatis in cellam Jovis Capitolini, præter gemmas, & margaritas, auri pondo ſexdecim millibus; & cap. 31. Sacerdotum, præcipue Veſtalium, commoda ab eodem mire adaucta teſtatur. Junonis etiam Laciniæ Templum Crotonæ prædiis fuiſse prædives tradit Livius lib. 24. cap. 3. Agrum ferme univerſum Surrentinum Templo Minervæ addictum ex Veteribus Scriptoribus confirmat Troylus hiſt. Neapol. To. 1. lib. 7. Locris in Proſerpinæ Fano tot, tantoſque conditos fuiſse theſauros, ut ex iis plures onerare naves Pyrrho Epirotarum Regi licuerit, affirmat Livius lib. 29. cap. 8; a quo tamen, ſacrificiis expiatoribus accurate factis, repoſita deinde per ſacrilegium rapta ſpolia ſubjungit. Itaque hinc opportunitatem jure nactus S. Johannes Chryſoſtomus exprobrandi Chriſtifidelibus erga Eccleſias duritiem, Ethnicorum propoſito exemplo, queis tanta falſorum Deorum Templa ditandi religio hæſit, ſic loquitur homil. 65. in Gen. *Audiant, qui nunc vivunt, quantam olim Sacerdotum Idolorum curam habuerint, & diſcant, vel ſaltem parem habeant honorem, quibus omne Dei miniſterium creditum, & Sacerdotio inſigniti ſunt. Si enim errantes illi, & tantam Idolorum curam habentes, quia ex hoc putabant Idola magis coli, ſi tam eorum Miniſtros colerent: quanta non condemnatione digni, qui nunc imminuunt, quod ad illorum ſpectat cultum.*

Sub Evangelio Sacerdotium potiori ratione a Poteſtatis ſæcularis jugo prorſus liberum, ſubductumque quoad perſonas, reſque proprias voluiſſe Chriſtum D. patet ex Matth. cap. 17. v. 25, ſeqq., ubi Petrum interrogans: *A quibus Reges accipiunt tributum, a filiis, an ab alienis?* Quum extemplo reſpondiſſet Petrus:

Ab

Ab alienis, ſtatim ſubjunxit: *Ergo liberi ſunt Filii*. Quo plane nomine Apoſtolos, Diſcipulos, eorumque Succeſſores comprehendiſſe certum eſt, quibus proinde vectigalia imponi vetuit. Atque ita hunc plane locum explicitiſſime accepiſſe leguntur S. Hilarius ibid., perſuaſum habens a Chriſto D., & Petro tributum, non ex debito, ſed vitando offendiculo, fuiſſe ſolutum: *Scandalo præſtat, ut ſolvat, cæterum debito legis eſt liber*; S.Ambroſius lib. 1. epiſt. 1. ejuſdem, qua potiebatur Chriſtus D., immunitatis participem Eccleſiam faciens: *Non debebat Filius Dei, non debebat & Petrus*, tributum nempe ſolvere, *Sed ne ſcandalizentur* &c., S. Joh. Chryſoſtomus hom. 59. in Matth. 17, S.Hieronymus in hoc ipſum cap. *Ille pro nobis*, inquiens, *& Crucem ſuſtinuit, & tributa reddidit: nos pro illius honore tributa non reddimus, & quaſi filii Regis a vectigalibus immunes ſumus*; S. Auguſtinus tract. 6. in Joh., de quæſt. Evang. lib. 1. cap. 23: *Quod dicit Chriſtus*, ajens, Ergo liberi ſunt filii, *in omni Regno intelligendum eſt liberos eſſe Regni filios, ideſt non eſſe vectigales. Multo ergo magis liberi eſſe debent in quolibet Regno terreno filii Regni illius, ſub quo ſunt omnia Regna terrarum*; Agobardus de Diſpenſat. Chriſti dicto, & facto ex ſacro penu Sacerdotibus alendis, ſuſtentandis pauperibus, feſtis celebrandis dicato in laicos uſus nihil extrahendum ex Doctorum Eccleſiæ ſententia adfirmans: *Reſponſum eſt a Doctoribus Eccleſiæ... noluiſſe Dominum rem pauperum* (de loculis loquitur) *in publicam exactionem mittere, ſed omnipotenti virtute, quod utique pauperum non erat, de mari tollere, & Fiſco reddere voluiſſe* &c., Petrus Bertrandus de orig., & uſu Juriſd. Eccleſ., S. Thomas in Gloſſa ad Matth. 17, Ægidius Charlerius in Orat. de punit. peccat. public. in Concilio Baſileenſi habita apud Harduinum To. 8. p. 1787, ſeq., Cajetanus in 2. 2. q. 104. art. 6. ad 1, Baronius ad an. 387. n. 11, ſeqq., aliique, quibus arcte perſuaſum a Chriſto D. tributi penſione, multoque magis ſui pretio ſanguinis Eccleſiæ libertatem fuiſſe adquiſitam. Qua profecto de libertate Chriſti D. paſſione Eccleſiæ adſerta, & parta inſigne nobis ſuppeditat teſtimonium epiſtola S. Simeonis Bar-Saboe Seleuciæ, & Cteſiphontis Epiſcopi, & Martyris an. Chriſti 340. ad Saporem II. Perſarum Regem apud Cl. Aſſemanum in Actis SS. Martyr. Orient. Tom. 1.

Tom. 1. p. 17: *Chriſtus*, inquit ibid., *Eccleſiam ſuam ſua redemit morte, ſuoque ſanguine Populum ſuum in libertatem vindicavit, & depulſo a cervicibus noſtris ſervitutis jugo, nos graviſſimis adflictos oneribus recreavit*. Qua perinde ſententia propius in rem hanc uſos Paſchalem II, & Gofridum Vindocin. paullo infra patebit. Conſonant his vero Can. 2. *Bene quidem* diſt. *96*, Cap. 30. *Nimis* Decret. lib. 2. tit. 24. de Jurejur., & Cap. 4. *Quamquam* tit. 20. de Cenſib. in *6*. Poſt hæc audiendus nobis Apoſtolus in epiſt. 1. ad Corinth. cap. *9*. v. 7, ſeqq., ubi ex triplici capite, ideſt ex lege Naturæ, ex lege Moſayca, ex lege Evangelica Altarium Miniſtris neceſſaria ad vitæ ſuſtentationem deberi oſtendit. *Quis militat* &c. En naturæ vox! *An & lex* &c. En Moyſis ordinatio! *Ita & Dominus* &c. En Chriſti D. mandatum! Siquidem igitur Clericis ſuppetit jus exigendæ a Laicis ſuſtentationis ſuæ, ſequitur viciſſim, ut ex bonis ad vitæ ſuſtentationem neceſſariis a Clericis exigere Laicis haud liceat. Quocirca Eccleſiaſticam immunitatem Divino e jure deſcendere ſententia eſt rata, receptaque S. Symmacho in Synodo Romana cit. Can. *Bene quidem* Diſt. *96*, Synodo Moguntinæ an. 888. Can. *Si Imperator* ead. diſt., Bonifacio VIII. Cap. *Quamquam* de Cenſib., Leoni X. Conſt. *Supernæ* in Concilio Lateranenſi V. ſeſſ. *9*, Tridentino ſeſſ. 25. de Refor. cap. 20, Synodo apud Pennamfidelem an. 1302. Can. 13, Saltzburgenſi an. 1386. cap. *9*, & Colonienſi an. 1536. par. *9*. cap. 20. Quibus concordant Textus in Cap. 10. *Eccleſia S. Mariæ* Decret. lib. 1. tit. 2. de Conſtitut., Cap. 12. *Cum laicis* lib. *3*. tit. 13. de reb. Eccl. non alien., & Cap. 4. *Non minus* eod. lib. tit. *49*. de Immun. Eccleſ., Synodique plures aliæ, de quibus infra. Jungendi quoque Juriſperiti, Theologique paſſim, qui Eccleſiaſticam immunitatem aut Divini proculdubio juris eſse perſuaſum habent, velut Ecchius in Enchirid. adv. Lutherum de Immun., Driedo de libert. Chriſt. lib. 1. cap. *9*, Correa de Immun. par. 2. n. 40, Boſius de Jure Stat., Bellarminus in reſp. ad Theologum Venet. prop. 5, Gretzerus de immun., & libert. Eccl. part. 2. aſsert. 1, Fagnanus in Cap. *Eccleſia S. Mariæ* n. 15. de Conſtit., & in Cap. *Non minus* n. 4. de Immun. Eccleſ., Bonacina de Cenſuris in Bull. Cœnæ diſp. 1. q. 16, ſect. 2, & in præcept. 8. Decalog. diſp. 10.

q. 2.

Digitized by Google

q. 2. p. 1, Thomas del Bene Tom. 1. de Immun. Eccleſ. par. 1. cap. 1. dub. 2, aliique plures apud ipſos: aut ſaltem a jure Divino originem trahere non dubitant, veluti Gonzales in cit. Cap. *Non minus* n. 8, Barboſa lib. 1. Jur. Eccleſ. cap. 39. §. 5, Covarruvias Variar. lib. 1. cap. 17, Guevara pro Pontif. aſsert. lib. 1. §. 7, Bobadilla Polit. lib. 2. cap. 28, Suarez adv. Regem Angl. de immun. lib. 4. cap. 8. n. 9, Petra ad Conſtit. 5. Urbani IV. Tom. 3. n. 7. pleraſque S. Rotæ deciſiones, Doctoreſque alios proferens. Altero ex capite Eccleſiarum bona in Divinum jus tranſmigrare dicuntur, quatenus a Chriſtifidelibus Deo oblata, ſive Dei Miniſtrorum ſuſtentationi dicata, non tam Eccleſiæ, quam Dei eſse dicuntur, & æſtimantur. Hinc Benedictus III. in epiſt. ad Galliar. Epiſcopos juri Divino bona, quæ traduntur Eccleſiis inſcribenda docebat: *Quis ignorat illa, quæ collata ſunt Deo per Fidelium manus, Divinitati poſſidenda conſignari, & ab humano jure in jus Divinum concedi; nec etiam hominum dominationi poſſe tranſcribi, quod conſtat Divinitatis poſſeſſione ſemel fore contraditum?* Ita & Synodus Aquiſgranenſis an. 836. lib. 3. cap. 7. ex Chriſti D. cum Eccleſia deſponſatione ſubinfert ea, quæ Eccleſiæ, Chriſti D. pariter eſse: *Ideo quæ Eccleſiæ ſunt, Chriſti ſunt, & quæ Eccleſiæ offeruntur, Chriſto offeruntur, & quæ ab Eccleſia tolluntur, procul dubio Chriſto tolluntur.* Quorum ſimilia habentur apud Leontium in vita S. Johannis Eleemoſ., de quo infra, Capitul. lib. 6. cap. 305, & in Typico Irenes Auguſtæ cap. 7. apud Montfauconium Analect. Græcor. p. 163, ubi res Deo oblatæ a ſacris Virginibus conſecratæ vocantur. Synodus Aurelianenſis etiam Can. 7. relatò a S. Anſelmo Lucenſi in Collect. apud Caniſium Antiq. lect. Tom. 6. p. 245: *Omnia*, inquit, *quæ Deo offeruntur, conſecrata habeantur in vineis, terris, ſilvis* &c., *ut quæ Eccleſiis, ſine dubio Chriſto, qui ſponſus earum eſt, offeruntur.* Hinc veteri receptiſſima formula, quæ Eccleſiæ, ſive Deo in Eccleſia offerebantur, *Dei dona* nuncupari conſuevisſe, venerandæ antiquitatis congeſtis monumentis oſtendit Cl. Fontaninus in Comment. ad Diſcum argent. votiv. Veter. Chriſt. cap. 9, ſeqq., *Holocauſta* item, atque *Sacrificia* capp. 22, & 24.

Evangelicis, & Apoſtolicis ergo doctrinis imbuti SS. Eccleſiæ

ſiæ Patres Eccleſiaſticæ immunitatis exertos, ac diſertos ſe præſtare vindices haud dubitabant, nec ideo frontem laicis Poteſtatibus eam invadere molientibus objicere duriſſimam. Origenes in Comment. ad Rom. 13 vectigalia quidem ex agris, quos proprio jure quis poſſidet, Regibus pendenda non negat, ſed quæ Eccleſia poſſidet, ſoli Deo reddenda, ſibimet nempe ſubſidia parando, quodque ſuperſit, in pauperes erogando, docet: *Principibus tributa quædam pendimus, dum adhuc ſecundum carnem vivimus... Si vineam Domini colamus .. de iſta vinea non Miniſtris ſæculi pendemus tributa* &c. Modeſtum Præfectum repetitis litteris 279, & 304 monitum voluit S. Baſilius Presbyteros, & Diaconos oneribus, ac tributis olim obnoxios haud fuiſſe, quem ideo rogat, ut illos a jugo recens impoſito eximeret: *Ut juxta antiquas leges, qui Deo in ſacris Miniſteriis inſerviunt, liberi relinquantur a ſolutionibus* &c. Viden, ut S. Doctoris teſtimonio Eccleſiæ coæva ſit, & agnata Eccleſiarum a tributis immunitas! Eodem ſpiritu inſtructus S. Gregorius Nazian. Orat. in Julianum Præf. eumdem a tributis exigendis a Clericis graviſſimis abſterrebat verbis, Tributis *in Divina condemnatione nihil gravius, & acerbius eſſe* adfirmans. De S. Johanne Eleemoſynario refert in ejus vita cap. 11. Leontius Neapolit. in Cypro Epiſcopus, Nicetæ Ægypti Præfecto roganti, ut opis aliquid ex bonis Eccleſiæ publicum in ærarium impertiret, eum intrepida reſpondiſse mente: *Non juſtum eſt, quæ ſupercæleſti Regi oblata ſunt, terreſtri dare*. Quamobrem Clodovæo Franc. Regi ſacri Baptiſmatis unda perfuſo confeſtim auctorem ſe præſtitiſse S. Remigius refertur a Flodoardo lib. 2, ut quem pietatis erga Deum affectum induerat, eodem Sacerdotes Dei cultui mancipatos a publicorum onerum jugo liberos prorſus abire permitteret. Contra vero Chilperico ingenti vertere crimini non dubitavit S. Gregorius Turon. lib 5. cap. 27, ſeq., quod Clericos, & Monachos vectigalibus, & exactionibus vexare, exagitareque non abſtinuiſset. SS. Ambroſii, & Gregorii M. auctoritate fretus Eccleſiam a cenſibus omnino immunem adfirmare Odo Cantuar. Archiep. ſuis in Conſtit. Eccleſ. cap. 1. non deſtitit. Nec altera vero, quam quæ ab ipſo Chriſto D. conſcripta in Cruce fuerat, immunitatis charta Eccleſiam a Laicorum exactionibus tuen-

dam ſuſcepere Petrus Bleſenſis epiſt. 124 , & Goſtidus Vindocin. Opuſc. 1. cap. 6 : *Libertatis* , inquientes , *Chartam Chriſtus vindicavit in Cruce , & ſuæ Sponſæ Eccleſiæ perſemet ipſum dedit* . Quo pridem inſtrumento Paſchalem II. feliciter uſum paullo infra patefiet . Quantam animi fortitudinem Willelmo cognomento Rufo Angliæ Regi immoderatas ab Eccleſiis pecunias exigenti objecerit S. Anſelmus Cant., enarrat Eadmerus lib. 1, & 2. Quantam Henrico I. quoque , liquet ex lib. 3. epiſt. 109. Quanta perinde eidem Henrico Regi pecunias extorquenti conſtantia obſtiterit Radulphus Epiſcopus, teſtis eſt Willelmus Malmesb. de geſt. Reg. Angl. lib. 2. p. 257.

Tantum vero abeſt , ut Romani Pontifices iniquo , velut ipſis paſſim appingere Proteſtantes, ſolemne per mendacium , ac maledictum, ſolent , Eccleſiaſtici amplificandi juris animo , Eccleſiaſticæ immunitatis acerrimos ſe præſtiterint vindices , aſſertoreſque , ut potius ad id ex officio præſtandum a Deo ſe conſtitutos exiſtimarint , unoque ſe Religionis affectu contulerint . Enim vero quam abſolutum , ac liberum a rebus hiſce pereuntibus animum gereret S. Gregorius re , ac nomine Magnus , ignorabit nemo . Dolebat ei graviter nihilominus Eccleſias ad ſolvenda tributa cogi , quæ aut impedire , quoad poſſet , aut quominus graviora ſuperimponerentur , prohibere non deſiſtebat , uti fidem abunde faciunt lib. 7. epiſt. 105 , & 115 , ac lib. 9. epiſt. 1 , quibus tam cum Epiſcopo Gallipolitano, & Præfecto Africæ, quam cum Theodorico , & Theoberto Franc. Regibus de Agris Eccleſiæ tributo gravatis expoſtulans : *Audivimus* , inter alia inquit , *quia Eccleſiarum prædia tributa nunc præbeant , & magna ſuper hoc admiratione ſuſpendimur , ſi ab eis illicita quærantur accipi, quibus etiam licita relaxantur* . Hoc ipſo indutus zelo Johannes VIII. in Synodo Ravennatenſi an.877. Can.4. ſub anathematis interminatione cenſus , aut dona ab Epiſcopis exigi interdixit . Confer & Canonem 1. in Tricaſſina II. an. ſeq. ſub eodem Pontifice conditum . Ejuſdem vero hortatu inoleſcentem in Italia abuſum , quo laici Optimates , ac Judices ab Eccleſiaſticis perſonis opera , tributa , donaria , cenſuſque repetere non timebant , Epiſcoporum , Imperiique Principum habito Conventu , abolendum religioni duxit

Digitized by Google

duxit Carolus Craſſus Decreto edito anno 882, ut habetur apud Ughellum To. 5. p. 722, fertque Indictio XV, non inſeq., uti legitur apud Muratorium Antiq. Ital. To. 1. p. 869, velut obſervat Manſius Suppl. To. 1. p. 1039, ſeq. A Clero Lucano nominatim, cenſum ullum, aut tributum exigi, aut ei moleſtiam ullam circa bona ſive mobilia, ſive immobilia creari, diſtricte vetuit Stephanus IX. Bulla edita an. 1058, quam e pluteis Archivi Lucani publici juris fecit Muratorius Antiq. Ital. To. 5. p. 974, & poſt ipſum Manſius Suppl. To. 1. p. 1316. Pro Eccleſiaſtica immunitate fortiter, egregieque depugnanti S. Anſelmo Cant. ſe haud imparem ſtudio Paſchalis II. adparere voluit. Itaque tam epiſt. 42. edit. Hard., quæ inter epiſtolas S. Anſelmi eſt 45. lib. 3, ad ejus interrogata reſpondens liberam Eccleſiam ex S. Pauli ſententia ad Galat. cap. 4. v. 26, & 31. pronuntiat, quam epiſt. 49, quæ inter epiſtolas S. Anſelmi a Picardo editas lib. 3. eſt 73, ad Rothardum Mogunt. Eccleſiam a Chriſto D. ſui pretio ſanguinis in libertatem aſſertam prædicat: *Nos Regibus, quæ ſui juris ſunt, integra ſervare optamus, nec in aliquo minuimus: dummodo ipſi ſponſæ ſui Domini libertatem integram patiantur, quam ſui meruit Sanguine Redemptoris*. In Concilio Lateranenſi gen. I. an. 1123. Can. 20. edit. Hard. Calliſtus II. Eccleſias cum bonis ſuis, tam perſonis, quam poſſeſſionibus, ſine moleſtia eſſe ſancivit. Refertur a Gratiano Can. 24. *Paternarum* 24. q. 3, eumque in quibuſdam Schedis a ſe viſis Urbano II. tribui teſtatur Anton. Auguſtinus de Emend. Grat. Dialogo 5. lib. 2, conditumque revera ab Urbano in Concilio Claromontano exiſtimavit Baluzius in Not. ad Gratianum. Ulmenſis Conventus an. 1152. abolito decreto, Eccleſiaſticis bonis apprime conſuluiſſe legitur Eugenius III. epiſt. ad Wibaldum Abbat. apud Martenium Vet. Monum. To. 2. p. 553. Alexander III. in Concilio Lateranenſi gener. III. an. 1179. Can. 7, 14, & 19, anathematis indicta pœna, Eccleſiis cenſus, exactiones, onera, decimas a laicis imponi diſtricte prohibuit. Quam immunitatem perinde Abbatiæ S. Genovefæ datis ad Ludovicum VII. Franc. Regem graviſſimis litteris ſtrenue vindicavit. Richardi Angl. Regis ſtatutum, quo Eccleſias ab oneribus liberas omnino juſſerat, dignum Innocentius III. exputavit, quod Apo-

ſtolicæ pondere auctoritatis corroboraretur epiſt. ad Humbertum Cantuar. a Baluzio vulgata lib. 1. p. 220, repetitaque a Manſio Suppl. To. 2. p. 779. Ad hæc in Concilio Lateranenſi gen. IV. an. 1215. Cap. 46, relato lib. 3. Decret. Gregorii IX. De Immunit. Eccleſ. cap. 7. *Adverſus Conſules*, Eccleſias, viroſque Eccleſiaſticos talliis, ſive collectis, ſive exactionibus aggravare, propoſita excommunicationis pœna, interdixit: Romani tamen Pontificis conſilio prius habito, Epiſcopis indulgens, ut ad relevandas utilitates, ſive neceſſitates communes, ubi laicorum non ſuppetant facultates, ſubſidia per Eccleſias, perſonaſque Eccleſiaſticas conferre poſſint. Studio haud abſimili ſe ſe ad Eccleſiaſticam immunitatem redintegrandam contuliſſe leguntur Honorius III. Conſtit. 1. *Has leges*, in quam adeundus Emin. Petra; Innocentius IV. epiſt 9. lib. 10. apud Raynaldum ad an. 1252. n. 1, qua Friderici II. Conſtitutiones Eccleſiaſticæ immunitati infeſtas infregit, utque, iis abrogatis, novas eidem accommodas immunitati ederet, auctorem ſe dedit; Alexander IV. Cap. 1. *Quia nonnulli* in 6. de Immun. Eccleſ., quo loci Urbium, Dominorumque in Gallia quorumdam confregit audaciam, qua Eccleſias pleraſque ad vectigalia ſolvenda compellere non expavebant; Clemens IV, qui litteris ad Galliæ, Aragoniæ, Daniæ, ac Luſitaniæ Reges inſcriptis, regeſtiſque a Raynaldo ad an. 1265. n. 30, ſeqq., & ad an. 1268. n. 38, ſeq., Eccleſiaſticam tam libertatem, quam immunitatem a laicorum injuriis redimendam egregie ſuſcepit; B. Gregorius X. in litteris ad Alphonſum, ac Philippum Reges ibid. ad an. 1273. n. 25, ſeq., & ad an. 1275. n. 20, ſeqq., quibus in Luſitania, & Gallia in priſtinum decus Eccleſiaſticam immunitatem erigere, adſerereque conatus eſt; conferendus etiam Cap. 2. *Decet Domum Domini* in 6. De Immun. Eccleſ.; Johannes XXI, qui utrique Alphonſo Luſitaniæ, & Caſtellæ Regibus explicatiſſimis litteris a Raynaldo deſcriptis ad an. 1277. n. 12, & 1279. n. 24. ingentem Religionis erga Eccleſiaſticam immunitatem ingerere timorem ſtuduit; Honorius IV, a quo Friderici II. leges Eccleſiæ propitias fuiſſe confirmatas teſtis accedit locuples Calliſtus III, de quo paullo poſt; Nicolaus IV. lib. 1. epiſt. 51. ad Epiſcopos Luſitaniæ apud præcit. Annaliſtam ad an. 1289. n. 16, ſeqq., quos Eccle-

Eccleſiaſtici juris ſtrenuos, nihilque ſegnes agere vindices jubet; Bonifacius VIII, a quo ſolemni Conſtitutione, relata Cap. 3. *Clericis* in *6.* lib. 3. tit. 23. de Immun. Eccleſ. ab Angliæ, Galliæque Clericis, ac Religioſis vectigalia, ſive decimas exigere laici prohibiti ſevere ſunt, utque ſpeciatim ab iis exigendis Magiſtratus tam Maſſilienſem, quam Biterrenſem compeſcerent, tam Arelatenſi, & Maſſilienſi Antiſtitibus, quam fidei Quæſitoribus ſpartam iſtam impoſuit lib. 1. epiſt. 223, & lib. 3. epiſt 469. e Vatic. Codice erutis a Raynaldo ad an. 1295. n. 54, & 1297. n. 57; Johannes XXII, qui in ſententia die 22. Novemb. 1327. adverſus Marſilium Patavin., & Joh. Jandunum lata, legendaque apud eumdem Annaliſtam ad cit. an. n. 29, eos nefarie errorem ſuum de rebus omnibus temporalibus Imperio ſubjectis Evangelii loco Matth. cap. 17. v. 25, ſeqq., quo Chriſtus D. tributum Cæſari dependiſſe legitur, ſuperſtruxiſſe arguit, quum exinde potius eumdem tributi ſolutione prorſus immunem liquido pateat. Ad laicorum in Clericos effrenem coercendam licentiam totis, quantiſque ſe pariter contulere viribus Benedictus XII. in Gallia epiſt. ad Aquenſem Epiſcopum, in Hungaria epiſt. ad Carolum Regem, in Hiſpania ad Regem Alphonſum ibid. an. 1337. n. 21, 1338. n. 24, & 1340. n. 43. In Hungaria iterum, ac in Polonia Clemens VI. exaratis ad Ludovicum, & Caſimirum Reges epiſtolis ibid. deſcriptis ad an. 1344. n. *66*. Carolo IV. Imp. Conſtitutionis, qua Eccleſiaſtica demum immunitas, ac libertas a laicorum violentia tuto in loco poſita eſt, auctorem ſe præſtitit Innocentius VI, de quo adeundus præcit. Annaliſta ad an. 1359. n. 13. Præfatis vero tam Friderici II, quam Caroli IV. Conſtitutionibus Apoſtolicæ robur auctoritatis adjicientes Bonifacius IX. Conſt. 4. *Juſtis*, de qua Emin. Petra To. 4. Comment. p. 198. edit. Ven. 1741, & Calliſtus III. Conſt. *Cum ſicut*, de qua Raynaldus ad an. 1455. n. 37, Eccleſiaſticæ tam juriſdictioni, quam immunitati apprime proſpexere. A Leone X. Conſt. *Supernæ* in Concilio Lateranenſi V. ſeſſ. 9. an. 1514. evulgata, poſtquam fundamenti loco poſitum illud fuiſſet, quod *Jure tam Divino, quam humano laicis poteſtas nulla in Eccleſiaſticas perſonas attributa ſit*, Can. 20, in Concilio Lateranenſi I. pridem a Calliſto II. ſancito, inſtaurato, collectas, aut decimas

a Cle-

Digitized by Google

a Clericis exigi, abſque Romani Pontificis expreſſa licentia, ſub excommunicationis, ac depoſitionis reſpective interminatione, diſtricte interdictum eſt. Quæ denique interdictio Romanis a Pontificibus innovari quotannis ſolet Bulla in Cœna D., de qua legenda Benedicti XIV. Conſtitutio 14. *Paſtoralis* §. 18. 3. Kalend. April. 1741. promulgata.

Romanorum Pontificum preſſe inhærere veſtigiis religioni proculdubio Conciliis jugiter ceſſit, queis ideo nihil antiquius potuit accidere, quam illorum exemplo ad Eccleſiaſticam tutiori, quoad poſſent, in loco ponendam immunitatem, libertatemque magnanime ſe comparare. Ergo in Concilio Toletano III. an. 589. cap. 21, quod a Gratiano refertur Can. 69. *Eccleſiarum* 12. q. 2, Clericos, eorumque ſervos in publicis, aut privatis negotiis occupare, angariiſque fatigare, & afficere ſub excommunicationis interminatione laici Judices, & actores interdicuntur. In Toletano IV. vero an. 633. Can. 47, ſuffragium ferente Siſenando Rege, Clerici omnes pro Religionis officio ab omni publica indictione, atque labore immunes declarantur, ac liberi. Angliæ Rege Witheredo præſente, & adnuente, a Becanceldenſi an. 694. Eccleſiis, ac Monaſteriis immunitas, & exemptio ab omni tributo, & exactione vindicata, & adſerta eſt apud Harduinum To. 3. p. 1805, ſeqq. Sub precario, & cenſu præſtanda in ſubſidium Exercitus Eccleſiaſtica pecunia ſancitur a Liptinenſi an. 743. Can. 2. Ne ab Eccleſiis repeterentur exactiones, earum vero oppreſſores reprimerentur, infimis precibus a Carolo Calvo petitum eſt a Belvacenſi an. 845. cap. 5, ſeq. Regia poteſtate, juxta copiam olim a Ludovico Pio factam, excommunicationis adjuncta pœna, eos comprimi, qui Presbyteros cenſum aliquem perſolvere cogerent, a Meldenſi eodem anno Can. 63. mandatum eſt. Juxta Principum indulgentiam, Fideliumque devotionem, integra perpetuo Eccleſias perfrui immunitate juſſit Sueſſionenſe II. an. 853. Can. 8. Qui ita accipi debet, ut Principum ope, illibata maneat a laicorum violentia immunitas, non ut beneficio inducta æſtimetur. Nullum laicis in Clericos jus ineſſe, nec eorum ex bonis cenſum ullum exquiri voluit Melphenſe em. 1089. Can. 11. In Turonenſi an. 1163. Can. 3, & 10. Eccleſiaſticæ immunitati ea rite

te

Digitized by Google

te conſultum eſt ratione, ut ſub anathemate laicis interdictum ſit tam decimas, & oblationes ab Eccleſiis repetere, quam Eccleſiaſtica bona occupare, indeque prædam capere. Sub eadem anathematis diſtrictione, Eccleſiæ, perſonæque Eccleſiaſticæ a vectigalibus immunes ſini jubentur ab Avenionenſi an. 1209. Can. 7. Cui finitimus eſt Canon 12. Concilii Narbonenſis an. 1227, quo laici Conſules ab extorquendis a Clericis exactionibus cenſuris Eccleſiaſticis abſterrentur. Concordant Canones 20,& 21. Concilii Toloſani an. 1229, quibus Clericorum patrimonia oneribus publicis ſubeſſe prohibentur, dummodo nec mercaturæ dediti eſſent, nec matrimonio devincti. A Campiniacenſi an. 1238. Can. 3. excommunicatione plectuntur, qui Eccleſiis, aut Xenodochiis onera imponere præſumerent. In Perthano an. 1242. apud Wilkins To. 1. p. 684. Scotis Epiſcopis conquerentibus de Eccleſiaſtica paſſim immunitate temerata, præſens Rex juſſit, ne a quopiam Eccleſiis inferri gravamen, injuria, moleſtiaque tentaretur, gravibus in transgreſſores decretis pœnis. Exſecranda inter alia Friderico II. Imp. exprobata flagitia in Lugdunenſi gener. I. an. 1245. illud quoque fuit, quod Clericos, eorumque bona ſubſidiis, ac tributis onerare non parceret, velut habetur in ſententia contra ipſum ejaculata ab Innocentio IV. apud Harduinum To. 7. p. 384. Præcitato Narbonenſi Can. 12. inſtaurato, tributis publicis ſubjici Clericos, eorumque patrimonia a Biterrenſi an. 1246. Can. 28. prohibitum eſt. Juxta ſancita in Lateranenſi, Eccleſiis imponi penſiones inhibuit Salmurienſe an. 1253. cap. 13. Juſtus Religionis timor iis, qui ex bonis Eccleſiaſticis vectigalia exigere non vererentur, incuſſus legitur a Nannetenſi an. 1264. Can. 7, a Colonienſi an. 1266. Can. 8, a & Bituricenſi an. 1276. Can. 10, ab Avenionenſi an. 1279. cap. 1, a Budenſi eod. an. Can. 59. Ab Eccleſia pretii quidpiam loci Dominis conferri diſtricte prohibetur a Bajocenſi an. 1300. cap. 47. Concilio apud Pennamfidelem an. 1302. Can. 13. arcte perſuaſum erat Divini proculdubio juris Eccleſiæ immunitatem eſſe, quæ ideo gravaminibus violari diſerte prohibetur. Pœnis Canonicis ſubjiciuntur a Compendienſi an. 1304. cap. 2, a Colonienſi an. 1310. cap. 3, & a Nugarolienſi an. 1315. cap. 2, quotquot Clericos vectigalibus onerare auderent.

derent. In Anglia immunitate, ac libertate integre potiiam Eccleſiam uſque ad Willelmum Rufum, a quo uſurpatam redimere, vindicareque fruſtra conata eſt, liquet ex Eccleſ. legibus S. Eduardi tit. 11, a quo demum eſt reſtituta. Inter Articulos etiam a Prælatis Angliæ Eduardo II. oblatos, is n. 11. recenſetur, quo contra perendinationes, ac penſiones Clericis, ac Religioſis imperatas, impoſitaſque graviter expoſtulabant. In celebri quoque Collatione an. 1329. inter Præſules Galliæ, ac Magiſtratus Regios coram Philippo Valeſio Rege Pariſiis habita, primas utrinque partes agentibus Petro Bertrando, & Petro Cunerio, huic locum ex Matth. cap. 22. v. 21. potiſſimum objicienti *Reddite, quæ ſunt Cæſaris, Cæſari* &c., reſpondit ille a Chriſto D. vitandæ offenſionis utique gratia tributum fuiſſe perſolutum, non ante tamen, quam ſuam ipſe, ſuorumque omnimodam immunitatem præfatus fuiſſet, teſtatuſque, in Bibl. PP. Colon., & Lugd. Dicam verbo, Anglicanæ, Gallicanæque non minus, quam Italicæ, Germanicæ, Hiſpanicæ, Polonicæ, Hungaricæ &c. Eccleſiis nihil antiquius obveniſſe unquam, quam ſibi a Chriſto D. impartitam, Sanguiniſque pretio adquiſitam immunitatem ſartam, tectamque modis ſervare omnibus, Religioniſque ideo graviſſimum incutere Laicis metum, qui genus cujuslibet gravamen indicere Clericis, ac Religioſis non reformidarent, veluti fit evidens ex Synodis Palentina an. 1322. cap. 17, Avenionenſi 1326. cap. 32, ſeqq., Marcianenſi eod. anno cap. 53, Londinenſi 1328. cap. 3, Compendienſi an. inſeq. cap. 3, apud Caſtrum Gunterii 1336. cap. 3, Avenionenſi rurſus 1337. capp. 37, & 39, Trecorenſi apud Martenium Anecd. To. 4. p. 1106. cap. 60, Andegavenſi 1365. cap. 24, ſeq., Vaurenſi 1368. cap. 96, ſeqq., & Saltzburgenſi 1386. capp. 9, & 11, quibus bona Eccleſiaſtica jure Civili, Canonico, ac Divino ab oneribus prorſus libera declarantur. Accedunt Concilia Conſtantienſe an. 1418 Seſſ 45, ubi Friderici II, & Caroli IV. leges Eccleſiaſticæ immunitati ſuffragantes approbantur, & explicantur, citraque Pontificis conſenſum, neque Principibus quidquam oneris Clericis imponere fas eſſe conſtituitur; Bituricenſe 1415, quo congregatus Clerus Gallicanus vehementiſſimis litteris apud Carolum VI. Regem contra gra-

Digitized by Google

gravamina Eccleſiis impoſita expoſtulavit; Andegavenſe 1448. Can. 9, quo Cenſuræ a Concilio apud Caſtrum Gunterii an. 1268. in temeratores Eccleſiaſticæ immunitatis vibratæ inſtaurantur; Baſileenſe in Append. epiſt. ad Epiſcopum Adrienſem; Dublinenſe 1518. cap. 9; Tridentinum ſeſſ. 25. de Refor. cap. 20; Moguntinum 1549. cap. 76; Conſentinum 1579. cap. de Immun. Eccl. apud Manſium Suppl. To. 5. p. 1127, &c.

Nec prope hinc, neque procul abſuere Imperatores, ac Reges ipſi, qui proprium, quo primum Chriſto D. nomen dedere, eo ipſo confeſtim officio, religionique deputaverunt ab Eccleſiarum bonis caute non tam abſtinere ipſos, quam ne detrimenti quidpiam eis inferretur, diligenter præcavere. Exemplo præluxit omnibus ſuo Conſtantinus M., qui Edicto ad Anolinum Africæ Proconſulem apud Euſebium lib. 10. cap. 7, ac Nicephorum lib. 7. cap. 41. Clericos cum ad Curiam vocari vetuit, tum vectigalibus, & oneribus vexari, lib. 11. tit. 1. cap. 1, & lib. 16. tit. 2. cap. 1. Cod. Theod. Hanc Conſtantini M. Conſtitutionem annis triginta elapſis inſtauravit Conſtantius filius, lib. 16. tit. 2. LL. 8, 10, ſeq. Cod. Theod., & L. 2. *De Epiſcopis, & Cleric.* Cod. Juſtin.; & quamvis Clericos oneribus publicis ſubjacere aliquando voluiſſet, lib. 16. tit. 2. L. 15, hanc tamen paullo ante obitum legem abrogavit, ibid. L. 16. Eamdem ſuſtulit ſubinde Julianus Apoſtata, ad priorem, quo ſub Ethnico Imperio degerant, Clericis redire ſtatum juſſis, teſte Sozomeno lib. 5. cap. 5. Sed ei ſuccedens Jovinianus leges illas Clericos ab oneribus eximentes reſtituit, velut adnotare non deſtitit idem Scriptor lib. 6. cap. 3. Sed & haſce Conſtantii de Eccleſ. immunitate leges obligandi vi defraudari haud ſuſtinuere Valentinianus, & Valens Cod. *De Sacroſ. Eccleſ.* lib. 16. LL. 18, 19, ſeq.; ſuo eas quin etiam in robore manere voluere Gratianus, & Theodoſius ibid. LL. 24, & 26; novumque imo ſuis ab Imperialibus edictis accipere munimen juſsere Honorius, & Arcadius Cod. Theod. lib. 19. LL. 29, 30, 33, & 40. Videſis & Tillemontium To. 5. p. 611. Arcadii ſententia quidem, quæ perinde Valentiniano III. probata evaſit Novel. 21, ea immunitas ſpectabat extraordinaria ſolum onera, ordinariis cæteroquin exactionibus ſubeſse Eccleſias volentis, a quibus exemptas Roma-

nam, Alexandrinam, Conſtantinopolitanum, ac Theſsalonicenſem dumtaxat juſſit deinde Theodoſius Junior. Non exinde tamen extundere licet, Imperatorum eſse immunitatem Eccleſiæ largiri, vel auferre, vel ei placitos præfinire confines. Tolerabat enim hæc Eccleſia, tacebatque cujuſdam œconomiæ ſpecie, non alioqui neſcia hanc ſibi immunitatem Divino jure deberi, tum ut opibus ſuis Imperii neceſſitatibus, quibus proprias arcte conjunctas non videre nequibat, obſequeretur, ac deſerviret, tum ut meliora expectaret tempora, quibus ſe in libertatem prorſus adſerere liceret. Quam partim ex Theodoſio ipſo, & Valentiniano nacta eſt lib. 11. tit. 1. LL. 33, & 36. Cod. Theod., partim ex Valentiniano iterum, ac Marciano Cod. *De Sacroſ. Eccleſ.* lib. 1. L. 12, ampliorem vero accepit a Leone, & Anthemio L. *Omnes* Cod. *De Epiſcop, & Cler.* Eccleſiaſticam immunitatem ad Cœnobia, & Xenodochia extendiſse deinde legitur Juſtinianus Novel. 43. cap. 1, & 131. cap. 5, ita tamen ut, ſicuti Valentinianus III. L. *Neminem* Cod. de Sacroſ. Eccleſ., Ordinariis tributis ſubjacere voluerit, iis dumtaxat prædiis exceptis, quæ ipſe deſignaſset. Sed enim, quam ſibi parum Juſtinianus cohæſerit, quamque, pluſquam ſibi fas eſset, poteſtatis Eccleſiaſticæ partem, & quantam invaſerit, paullo infra planum fiet; neque ex hujuſce genus factis dimetiendum faciendi jus fore demonſtrabitur. Præterquam quod immunitatis privilegio juſte repugnare haud putandum eſt ſane, ſi Eccleſia proprium in jus poſseſſiones eiſdem cum vinculis, queis antea obligatæ fuiſsent, ultro citroque transferat, ne videlicet exonerandis aliis alii gravius onerentur, ac ne veteribus extenuatis tributis, nova neceſse ſit invehi, veluti loquitur idem Imperator loco indicato. De Heraclio refert Suidas Lex. Tom. 2. edit. Cantabrig. 1705. p. 71. V. Ἡράκλειος, & apud Baronium ad an. 627. n. 27, ad impenſas belli Perſici, quod in perniciem Imperii non minus, quam Eccleſiæ impendebat, pecuniam quidem ingenti pondo ab Eccleſiis petitam ab eo, mutuam tamen, tantumque poſtea auri, argenti, gemmarumque Eccleſiæ refuſum, conſtitutum interea, ut ipſis, ac Clero ex Imperatorio fiſco annua pecunia penderetur. Eccleſiis, Cœnobiis, ac Xenodochiis immunitatibus olim adtributis lege edita derogaſse Nicephorus Phocas deinde legitur. At

legem

legem hanc & poſtea ſuſtulit Baſilius Porphyrog. Neque minus incommodum ab Emanuele Comneno latum Edictum abolevifse deinde traditur Alexius Comnenus ejus filius, de queis adeundus Balſamon in Synodos Conſtantinopolitanam I, & II. Can. 1, & in Synodum VII. Can. 12. Jur. Orient. To. 1. p. 113, 150, ſeqq. Quam vero laude dignum ſe præſtitit Iſaacus Comnenus, Eccleſiam Conſtantinopolitanam in priſtinam vendicando libertatem, tam ſe vituperandum bonis omnibus objecit, Monaſteriorum poſſeſſiones Fiſco adjudicando: qua de lege Curopalates apud Baronium ad an. 1057. n. 38. Qui & ad an. 1081. n. 10. ex To. 3. Bibl. Sanc., & Jur. Orient. auream deſcripſit Bullam, qua Alexius Comnenus ornamenta ab Eccleſiis auferri diſtricte inhibuit. Nicephori Phocæ audaciæ inſiſtens Emanuel Comnenus a Monachis fundos vel poſſideri, vel comparari novos vetuerat, referente Niceta Choniate lib. 7: expertus autem adverſos Superos Bulla, quæ inde *Medicatrix* dicta eſt, edita, quæ refertur cum in Jure Orient., tum a Balſamone, atque ex utroque a Baronio ad an. 1148. n. 42, priſtina Monachis & jura, & prædia reſtituere religioni duxit. Quid ad hæc vero, quod Mahometes II. Turcarum Imperator, primus ille, qui Conſtantinopoli expugnata, everſoque Græcorum Imperio, dominationis Ottomanicæ Sedem ibi defixit, hanc Eccleſiarum immunitatem adeo perſpectam habuit, probatamque, ut referente Georgio Phranze lib. 9. cap. 19. ab Epiſcopis Græcis vectigalium, tributorumque nomine quidpiam exigi, quin & moleſtiam eis inferri prohibuerit? Nempe nulla tam efferata gens unquam extitit, cui natura ipſa non dictaret Sacerdotum res, ac perſonas ſummo Religionis proſequendas eſse reſpectu. Ad Occidentis Imperatores modo reflectendo gradum, Othoni Imp. laudi vertit Luitprandus lib. 4. cap. 15, quod graviſſimo etſi in diſcrimine conſtitutus, ab Eccleſiaſticis tamen abſtinere bonis ſatius habuerit, verbis illis uſus: *Nolite Sanctum dare Canibus*. A Friderico II, & Carolo IV. legibus latis infamiæ notam inflictam iis fuiſse jam innui, qui Eccleſiaſticis infeſti perſonis eſſent, eorumque impedire juriſdictionem, bonis damnum inferre, & gravamina imponere non expaverent. Vide Scortiam ad Conſtit. Apoſtol. epit. 29. Theor. 77, ſeq., ac Petram To. 4. ad Conſt.

 3. Ur-

3. Urbani VI, & Conſtit. 4. Bonifacii IX. Mitto vero alios pleroſque, atque eorum oppido plurium exempla Principum, quibus ob inlatas Eccleſiæ injurias, violatamque immunitatem male res, peſſimeque ceſſere, quorum multa perſequitur Stephanus Valentinus de poteſt. coact. Pontif. cap. 11. p. 140, ſeqq., ac poſt Baronium, & Raynaldum confer etiam Muratorium de Antiq. Ital. diſſert. 70, ſeqq., ubi de Immunitatibus paſſim conceſſis tam Eccleſiis, quam Monaſteriis, a Widone, a Berengario I, a Conrado I, a Berengario II, ab Othone I, ab Henrico II, ab Henrico V, a Friderico II, ab Aiſtulpho, a Deſiderio, ab Adalberto copioſe agit. Quamquam is, unaque ipſius ex Sorore Nepos Joh. Franciſcus Soli falſa in ea verſati opinione ſunt, ut putarent cit. diſſert. 70. Principum quidem lege univerſali Eccleſiis, ac Monaſteriis immunitatem fuiſſe adquiſitam, ea conditione tamen adjecta, ut quemadmodum Feudatariis facere in more poſitum eſt, ſic Epiſcopis, & Abbatibus pro immunitatis confirmatione novos apud Imperatores quoslibet, ac Reges accedere opus omnino fuerit. Quæſo vero, unde id arguunt, vel augurantur? Inde plane, quod vice plus ſimplici Epiſcopis, & Abbatibus petentibus Immunitates iſtiuſmodi conceſſiſſe videantur. Sed enim ita legibus dumtaxat Civilibus inductum ſupponit uterque immunitatem. Quo igitur loco Pontificum, Synodorum, ac Patrum tot, ac tam liquida per ipſos decreta ſtabunt? Satius eis fuiſſet itaque, uti pronius erat, veriſſimumque, putare, ab Epiſcopis ideo, & Abbatibus perſæpe Laicos Principes aditos fuiſſe, ut quos Canonicæ ab immunitate violanda coercere leges nequibant, flagitioſos homines compeſcerent laicæ: quemadmodum Epiſcopi, & Abbates ipſi viciſſim a Principibus cohibendi fuerunt ab Eccleſiaſticis bonis in luxus diſſipandis, & in Laicos diſtrahendis, qua de re fuſius ipſemet Muratorius diſſert. 72.

Ut nunc vero de aliorum Regum erga Eccleſias liberalitate aliqua attingamus, quam pio ergo perſonas, ac res Eccleſiaſticas animo effuſus Clodovæus Francor. Rex fuerit, & quam ampliſſimas eis ab exactionibus impartitus exemptiones, teſtata res evadit ex Concilio Aurelianenſi I. an. 511. Can. 5, quo digno is mactatur elogio cum ob agros, oblationeſque Eccleſiis collatas, tum ob

ob immunitates eiſdem conceſſas, ex Flodoardo lib. 2, nec non ex Marculfo de Formul. lib. 1. cap. 2, ſeqq., quibus eadem ſacra immunitas ſtabilitur. Clotarius, qui Regni ſub initium immunitates Clericis a Clodovæo tributas temere reſciderat, Injurioſo Turonenſi Epiſcopo inſtante, eaſdem reſtituere religioni duxit, teſte S. Gregorio Turon. lib. 3. cap. 25, & lib. 4. cap. 2. Conferenda ejuſdem Conſtitutio a Sirmondo ex Codicibus MSS. Corbejenſi, & Tiliano edita, deſcriptaque ab Harduino To. 3. p. 343, nec non Epiſtola S. Radegundis ad Epiſcopos ex S. Gregorio Turon. lib. 9. cap. 42. recenſita ab eodem Collectore ibid. p. 370. Eodem iterum S. Gregorio lib. 10. cap. 7. teſte, conceſſis immunitatibus tuto frui Eccleſias voluere Childebertus, & Theodobertus, ad quem poſteriorem legenda quoque Epiſcoporum Synodi Arvernenſis an. 535. epiſtola, qua rogant, ne Clerici poſſeſſionibus fraudentur. Eccleſiæ S. Martini immunitatem detuliſſe, inſtante S. Eligio Noviom., Dagobertus refertur a S. Audoeno in vita S. Eligii lib. 1. cap. 15. apud Ducheſnium Tom. 1. p. 930. Cui finitimum immunitatis privilegium a Dagoberto II, ad preces S. Rigoberti Remenſ., impertitum refert Flodoardus lib. 2. cap. 11. Animum ab immunitatibus abhorrentem geſſiſſe Chilpericum II, ſed ideo graviſſime a S. Gregorio Turon. lib. 5. cap. 27, ſeq. reprehenſum, jam ſuperius indicavi. Supervacaneum eſt autem ſingillatim de cumulatis in Eccleſias, ac perſonas Eccleſiaſticas hujuſce genus beneficiis a ſequioris Francor. Regibus ſtirpis, a Carolo M., Ludovico Pio, Carolo Calvo &c., quorum eximiam liberalitatem, ac pietatem abunde eloquuntur paſſim Capitularium libri, veluti lib. 1. capp. 91, 132, & 134, lib. 2. cap. 31, lib. 3 cap. 116, lib. 4. cap. 19, lib. 5. capp. 45, 148, & 187, lib. 6. capp. 106, & 109, ac lib. 7. capp. 131, 147, 212, ac 367, de quibus, & adeundi Bignonius in Not. ad Marculfum lib. 1. Form., ac Thomaſſinus vet., & nov. Diſcipl. par. 3. lib. 1. cap. 26. Digni præterea, qui recolantur, Muratorius uterque Ludovicus Antonius, ac Nepos Joh. Franciſcus Soli de Antiq. Ital. diſſert. 70, 71, & 72, ubi fuſe de immunitatibus a Regibus ſtirpis Merovingiæ Eccleſiis, Monaſteriiſque paſſim collatis, de quibus etiam copioſius Mabillonius, San-Marthani, & Cointius; Carolingiæ item, ut a Carolo M. con-

conceſſis Monaſteriis S. Bartholomæi Piſtojenſi , Novaleſæ in Pedemontio , & S Geminiani Mutinenſi ; a Ludovico Pio Cœnobiis S. Bavonis Gandavi , de quo etiam Aubertus Miræus in Cod. Donat., Eccleſiæ Viennenſi, de qua Baluzius quoque Tom. 2. Capitul. p. 1404 , ac Monaſterio S. Sixti Placentiæ , de quo Campius uberius in hiſt. Eccleſ. Placent. Tom. 1. p. 458 ; a Ludovico II. in Conventu Ticinenſi an. 855. Eccleſiis Regni totius, de quibus idem Muratorius iterum in Append. ad leges Langobard. Rer. Ital. par. 2. Tom. 1 ; a Lothario an. 833. Maxentio Aquilejenſi, & an. 843. Petro Aretino ; a Carolo Craſſo an. 878. Monaſterio Sangallenſi, & an. 879. Johanni Aretino Epiſcopo ; a Carolomano an. 877. Monaſterio S. Theodotæ Papienſi &c. Confer & Concilia Meldenſe an. 845. Can. 63, ac Metenſe an. 888. Can. 4, quibus ejuſmodi collatæ Eccleſiis immunitates illæſæ jubentur. De ſingulari denique, quo Cluniaunſes Monachos proſequuti ſunt , beneficio Willelmus Aquitaniæ Dux , ac Ludovicus Caroli Simplicis filius , adeunda Cluniac. Bibliotheca p. 6 , ac 265. Nonnulla nunc de Regum Hiſpaniæ liberalitate attingendo , quo Eccleſiaſticam immunitatem optimo plane conſtituere ſtuduerit loco Siſenandus lege edita, liquet ex Concilio Toletano IV. Can. 47. Eamdem arcte inhæſiſſe religionem Henrico Caſtellæ Regi, teſtatam rem facit Rodericus Toletanus lib. 9. cap. 1, Sancio Regi Aragoniæ ſubinde , fide affirmat ſua Mariana lib. 10. cap. 7. In Anglia Æthelbaldus Merciorum Rex Eccleſias , ac Monaſteria Regni ad unum omnia a vectigalibus , operibus , oneribuſque prorſus omnibus abſolvit , ita ut ne dona quidem Regi præſtari , niſi volontaria , permiſerit , veluti legitur in ejus Charta an. 749 , quam ex Ingulfo , & Willelmo Malmesb. deſcripſit Ducangius Gloſs. *V. Donum* . Eccleſiaſticas inter leges Edgari Regis ea cap. 1. locum habet , qua integra Eccleſiis jura , immunitateſque illæſæ manere jubentur . Cui perquamſimilis eſt lex pro Eccleſiis , & perſonis ab oneribus liberandis a S. Eduardo cap. 1. lata, ubi & cap. 11. Eccleſia in Anglicana illibata manſiſſe immunitas dicitur uſque ad Willelmum cognomento Rufum . Cui tamen eam infringere molienti ferreum objeciſſe pectus S. Anſelmus legitur apud Eadmerum lib. 1 , & 2 , non ſecus atque ſubinde Henrico Regi S. Radulphus apud Willel-

mum

mum Malmeſb. lib. 2. Sub Regibus denique Britannis, Anglis, & Normannis Anglicanam Eccleſiam in libertatis, immunitatiſque poſſeſſione integram manſiſſe, ac permanſiſſe uſque ad Henricum, cui tamen obfirmata S. Thomam obſtitiſſe fronte compertum eſt, locuples accedit teſtis Johannes Cantuar. in epiſt. ad Eduardum, poſt Conquæſtorem, primum apud Harduinum Tom. 7. p. 876, ſeq. De ſimili lege ab Eduardo II. lata videndus Polydorus Virgilius lib. 1., deque altera a Dongardo Scotiæ Rege Hector Boetius lib. 18. Lege lata ab Uladislao Poloniæ Rege bona Eccleſiaſtica omni prorſus onere, labore, penſione, laicæque poteſtatis ſubjectione liberata perhibet Stephanus Damalevicinius de Archiep. Gneſn. apud Raynaldum ad an. 1387. n. 15. Præiverat ei tamen, longo temporis intervallo, pietate, exemploque Boleslaus Dux, a quo Cracovienſi pridem Eccleſiæ ampliſſima impertita immunitas refertur apud Raynaldum ad an. 1255. n. 56. Laude quoque valdequam dignum ſe præſtitit Otho Palatinus Rheni Comes præclarum ob decretum, quo, pro Cleri immunitate ſervanda, eidem onera, cenſus, tributa a Laicis imperari omnino prohibuit. Decreto ſubſcripti complures utraque dignitate tam Eccleſiaſtica, quam Civili inſignes leguntur, uti videre licet apud Manſium Suppl. Tom. 2. p. 1070, qui illud ex Meichelberkio hiſt. Friſon. Tom. 2. par. 1. p. 27. exſcripſit.

Quæ quum ita ſe habeant, mirari quammaxime ſubit, quanto in id, & quam peſſimo ingenio Proteſtantes, aliique pſeudo-Politici incubuerint, ut Eccleſiaſticam tam libertatem, quam immunitatem impeterent. Quorum ego quidem ſatius habebo præcipua elidere momenta, quæ perquam diligenter, abſque delectu tamen, & indigeſtim, ex omnibus decerpere, ut omnium veluti viribus hanc depugnaſſe cauſſam viderentur, inque medium proferre cordi fuit utrique Coccejo, Henrico, & Samueli, Patri, & filio Diſput. de fund. in Territ. juriſd. tit. 2, & in Addit. ad Grotii lib. 1. de Jure B., & P. cap. 3. §. 5, ac Jannono hiſt. Civil. Reg. Neapol. lib. 1. cap. ult. §. 6, lib. 2. cap. ult. §. 4, lib. 3. cap. ult. §. 6, lib. 4. cap. ult. §. 4. &c. Agendam itaque diſputationem ingreditur Coccejus inprimis Jure Naturali, Divino, Gentium, Civili, & Canonico. Næ quanta facit uterque in intelligendo, conſi-

conficiendoque, ut nihil demum intelligat, atque conficiat! Jure naturali itaque conſtare indubitate contendit ſummo ſub Imperio Clericos contineri omnes omnino, (quo principii, fundamentique loco poſito totam, immanemque perverſæ opinionis ſuæ molem ſuperſtatuminare cogitat), ideo quod & generis humani membra ſint æque, ac laici, & ſocietatis Civilis pars, ideoque imperio pariter ſubjecti dato generi humano in ſingulos, inque ſocios omnes a Societate Civili indiſcriminatim exercendo. Divino jure deinde tam veteri, quam novo, ſive Moſayco, & Evangelico poteſtati Civili obnoxios Clericos factos pugnat. Veteri quidem, quo tam Pontifices, quam Sacerdotes tam Moyſis, & Judicum, quam Regum, & Ducum cenſuris, & animadverſionibus ſubjacuiſſe inferre ſe putat ex Exodi cap. 32. v. 21, ſeq.; ex Levit. cap. 10. v. 6, 7, 16, ſeq.; ex Numer. cap. 12. v. 11; ex 1. Reg. cap. 22. v. 2; ex 2. Reg. cap. 15 v. 25; ex 1. Paralip. cap. 24 v. 3; ex 2. Paralip. cap. 11. v. 13; ex 2. Eſdræ cap. 13. v. 4, 5, 28, ſeq. Quibus locis adjungendos non dubitat Joſephum Antiq, lib. 15. capp. 3, & 12, ubi refert ab Herode ſummos etiam Pontifices creatos, ac pro libitu remotos, & Maimonidem, qui Præfecturam Sacrorum, poteſtatemque ſummam ad Reges pertinuiſſe diſerte adfirmat apud Petrum Cunæum de Republ. Hebr. lib. 1. cap. 14, & Schikardum de jure Reg. Hebræor. cap. 1. theor. 2. Jure Divino quoque novo Clericos poteſtati Civili ſubeſſe contendit ex S. Paulo Rom. cap. 13. v. 1, ſeqq., 2. Corinth. cap. 1. v. 24, & ad Tit. cap. 3. v. 1; nec non ex 1. S. Petri cap. 2. v. 13, ſeq., & cap. 5. v. 2, ſeq. Queis cohærere ſubjungit Canonem 27. *Si tributum*, & Can. 28. *Magnum* 11. Q. 1, ubi poſtquam aſſertum fuerat, magnum ſubjectionis documentum eſſe ſolutionem cenſus, ex S. Ambroſio lib. 5. Orat. contra Auxent., & lib. 4. in Luc. cap. 5. ſubjungitur: *Si cenſum Dei filius ſolvit, quis tu tantus es, qui non putes eſſe ſolvendum?* Jure Gentium perinde Clericorum ἀναρχίαν prodigii inſtar inter gentes inauditi habendam decernit. Gentibus ſiquidem ubique perſuaſum fuiſſe præſidenter adfirmat Sacerdotes ſub poteſtate ſæculari comprehendi. Ita Ægyptiis, a quibus Cives in Sacerdotes, Milites, & Operarios diſtinctos obſervat Bodinus de Repub. lib. 3. cap. 8. Ita Græcis, apud quos Sacra præſcribi, Sa-

Sacriſque præfici Sacerdotes a Magiſtratibus conſueviſſe vidit Jonſtonus de Feſtis Græcor. Ita Romanis, e quibus Pontificem M. a Numa primo delectum, Sacriſque admotum refert Livius lib. 1. cap. 20; litem quoque Pontificem M. inter, ac Flaminem Quirinalem de cauſsa Religionis exortam in Senatu coram Tiberio definitam teſtatur Tacitus Annal. lib. 3. Ita Germanis, apud quos Sacerdotio defungentes iidem inter Proceres habebantur, Senatuſque pars, atque Miniſtri ſilentii in Curiis injungendi cauſsa, teſte eodem Tacito de morib. German. cap. 2. Juri adhæc Civili adverſum clamat, ut, ſiquidem Sacerdotes, & Sacra pars ſint Juris publici, quod ad ſtatum Reipublicæ ſane pertinet, eodem immunes ſint, Inſt. *De Juſt.,& Jure* §. ult., & L. 1. §.2. ff. eod. Jungendas leges innumeras vult in prioribus 13. titulis lib.1. Cod., & in Novellis quamplurimis legendas, quibus ab Imperatoribus ſæpe de Religione, de Eccleſiis, de Epiſcopis, de Clericis, de Hæreticis, de Bonis Eccleſ. &c. decretum eſt; inter quas conferendas præſertim jubet LL. 5, 7, 8, 11. Cod. *De Sacroſ. Eccleſ.*, LL. 2, 3, 6. Cod. *De Epiſcopis, & Cleric.*, L. 2. Cod. *De Præpoſ. Sac. Cubic.*, L. 3. Cod. *De Silent.*, Auth. *Item nulla* Cod. *De Epiſcop., & Cler.* Adjungendas leges item imperat, queis Epiſcoporum, ac Clericorum forma præſcripta eſt Teſtamentis, Contractibus, Juribus, Officiis, adquiſitionibus, delictis, pœnis &c. LL. 13: 14, 15, ſeqq. Cod. *De Sacroſ. Eccleſiis*, LL. 7, 8, 9, ſeqq. Cod. *De Epiſcopis, & Cleric.*, & Auth. *Ibi ſubjectæ*. Accedere denique L. 33. §. 1. *De Epiſcop., & Cler.*, qua Epiſcopi, Clerici, & Monachi Urbis Regiæ Prætorio Præfecti judicio explicitiſſime ſubjugantur. Adſtipulari Caſſiodorum etiam autumat, a quo Variar. lib. 9. epiſt. 15, ſeq. Romani Pontificis a Gothis Regibus electio præſcripta refertur. Inſuper addenda jubet Regum Franc. Capitularia, quibus paſſim de Jure Eccleſiaſtico leges feruntur libris ſeptem a Leunclavio de Legib. Antiq. comprehenſæ. Jure Canonico denique nequidem a poteſtate ſæculari abſolutos Clericos audaciſſime pronuntiat, fretus Can. 3. *Valentinianus* diſt. 63, quem ex Theodoreto hiſt. Eccl. lib. 4. cap. 6. decerptum adnotat, exindeque liquere ait Epiſcopi Mediolanenſis electioni ſe Imperatorem immiſcuiſſe; Can. 9. *Quia igitur*, Can. 15.

Can. 15. *Principali*, Can. 16. *Reatina Eccleſia*, Can. 17. *Nobis*, Can. 18. *Lectis*, Can.21. *Agatho*, Can. 24. *Salonitanæ*, & Can.25. *Cum longe* eadem diſt. 63: quibus Epiſcoporum, & Clericorum Electiones, & Ordinationes, abſque Principum nutu, fieri prohibentur Can. 41. *Sacerdotibus* 11. Q. 1, quo Imperatoris in Sacerdotes dominatio extenditur; Can. 45, *Si quis* ibid., quo Clerici proculdubio cum in Civilibus, tum in Criminalibus cauſſis ſæculari Judici ſubjiciuntur, Can. 27. *Si tributum*, & Can. 28. *Magnum* ibid., quibus tributum Regibus etiam a Clericis deberi dicitur. Jungit Concilii Turonenſis ſub Carolo M. an. 813. habiti decretum, quo Imperatori fides, & obedientia deſpondetur; Juramenti quin etiam formulam, juxta quam Regibus illud præſtare Clericis etiam in more poſitum fuerat, quæque refertur a Lehmanno in Chron. Spirenſi lib. 2. cap. 41, circa init., qui & ibid., ac lib. 3. cap. 24. plurimis abſque delectu ex S. Gregorio Turon., Hincmaro, Baronio ipſo, ac legibus Bavaricis, ſub Imperatorum, ac Regum obſequio, & obedientia manſiſſe Clericos, ac permanſiſſe diu ante, ac poſt Caroli M. ætatem ſuadere, & perſuadere nititur. Ab Imperiali, Regiaque quoque poteſtate independentem Pontificiam ipſam qui adfirmarent, diris fuiſſe devotos ſubjungit, in Imperio Germanico decreto ſolemni an. 1338, de quo idem Lehmannus in Chron. lib. 7 cap. 17, & Goldaſtus Tom. un. Imp. ad cit. an.; in Gallia a Philippo IV. Rege, de quo idem Lehmannus cap. 10; in Hiſpania a Carolo V, de quo Thuanus ad an. 1321; in Anglia demum ab Henrico VIII, de quo Jovius hiſt. lib. 35. Mitto cetera levioris, ac nullius momenti, quibus Coccejus uterque nititur, nec non Sciptorum quorumdam hac in parte auctoritatem parvi, floccique pendendam, veluti Petri de Ferrariis in pract. Pap. in forma libelli pro action. Confeſſ. §. *Plenam*, quam oppugnatum videre licet a Rebuffo in Concord. Rubr. de *Protectione* p.774, ſeqq., Nicolai Boerii Deciſ. 69. num. 2, ſeq., Abbatis Urſpergenſis in Chron. de geſtis Philippi p. 235, Card. Mazarini apud Priolium de reb. Gallic. lib. 10. in fine, Matthæi Dreſſeri in Millen. 6. tit. de Martyr., & teſt. verit., aliorumque hujuſce furfuris, ſubleſtiſſimæque fidei hominum, quorum nominibus paginam implere non opus eſt.

Ad

Ad hæc vero Cocceji adjuvanda mendacia, ac maledicta, præter Severinum de Monzambano, larvatum nempe Puffendorfium, lib. de ſtatu Imp. German. cap.8, Pfaffium de Orig. jur. Eccleſ., Maſium in Intereſſe Principum Evangel., Thomaſium diſſert. de Juribus Princip. Evang., Henningium de ſum. Imperat. poteſt. circa Sacra, Bebelium diſſert. de beneficiis Magiſtratui polit. exhibitis, Rechenbergium diſputat. hiſt. polit., Fridericum Georgi in Gravaminibus contra Sedem Apoſtol., alioſque in id fruſtra incumbentes, ut bonis, eorumque juribus Eccleſiam exſpolient, ultrocitroque concurrere ex noſtris poſt Dupinium de Antiq. Eccl. Diſcip. diſſert. 7. §. ult., non erubuit Jannonus præſertim lib. 2. cap. ult. §. 4, & lib. 4. cap. ult. §. 4, quibus in locis, ut nihil interea de ejus retexam temeritate, qua lib. 1. cap. ult. §. 6, & lib. 4. cap. ult. §. 1. Forum Eccleſiæ abjudicat, qua lib. 2. cap. ult. §. 3, & lib. 3. cap. ult. §. 3, ſeqq., Eccleſiam laicali Foro ſubjugat, quave cum libris citat., tum lib. 5. cap. ult., & lib. 6. cap. ult. Eccleſiaſticas cauſſas fere omnes laicæ ſubjicit poteſtati, quæ intoleranda plane temeritas ſuo retundenda opportuno loco veniet, nonniſi Principum indulgentia bona temporalia adquirendi jure compotem Eccleſiam evaſiſſe contendit. Itaque hanc primum Eccleſiæ factam a Conſtantino M. facultatem an. 321. liquere dicit ex L. 4. Cod. Theod. *De Epiſcopis, & Cler.*, & L. 1. Cod. Juſtin. *De Sacroſ. Eccleſ.* Doceri idipſum ab Euſebio lib. 10. cap. 1, & de ejus vita lib. 2. cap. 20, a Socrate lib. 1, Sozomeno, Eutropio &c. Abuſibus, qui ex divitiis Clericorum exundare deinde undequaque cœperant, ut modum imponeret aliquem Valentinianus I, teſtamenta Viduarum, ac Virginum in favorem Eccleſiarum, ac Monaſteriorum facta irrita eum feciſſe LL. 20, & 21. Cod. Theod. lib. 16. tit. 2. *De Epiſcop., & Cler.*, quas deinde leges Theodoſius M. confirmare ſategerit L. 27. eod. Cod., & tit., & apud Sozomenum lib. 7. cap. 16. Quam tamen poſtea legem ab eodem Theodoſio L. 28 temperatam quoad immobilia, Eccleſiis, ac Monaſteriis res mobiles relinquendi poteſtatem faciente; abrogatam quin etiam demum penitus a Marciano, immobilia quoque relinqui permittente Novel. *De Teſtament.* Cl. ult. diffiteri non audet. Ea vero de lege Valentiniani loqui ſubjungit

S. Ambroſium libello adverſ. relat. Symmachi, & S. Hieronymum epiſt. 2. ad Nepotianum, quin attamen uſurpati juris Imperatorem in culpam vocare in mentem eis venerit. Itaque hujuſmodi adquiſitionibus in dies augeſcentibus imponenda tandem fræna intellexiſſe ait Carolum M. apud Petrum Gregor. Tholoſanum de Republ. lib. 13. cap. 16, Eduardum I, & III, ac Henricum V. Angliæ Reges apud Polydorum Virgilium hiſt. Angl. lib. 13, S. Ludovicum Gall. Regem, de quo Joh. Faber ad L. *Quoties* Cod. *De Reivind.*, Philippum III, Philippum Pulcrum, Carolum V, Franciſcum I, Henricum II, Carolum IX, Henricum III, ac Senatum Pariſienſem apud Papponium lib. 1. Rapſod. Arr. 7. art. 3, Jacobum Regem Aragoniæ, de quo Petrus Beluga in ſpeculo Princip. rubr. 14, Regeſque Caſtiliæ, ac Portugalliæ apud Alphonſum Narbonam leg. 35. gl. 5, Molinæum de Contract. tit. 2. d. 140. lib. 2. tit. 8; ac in Regno Neapolitano Fridericum II. Conſt. *De rebus ſtabil. Eccleſ. non alien.* In Germania item, & Belgio apud Brantonem hiſt-Reform. lib. 1. cap. 1. p. 25, Antonium Matthæum Manud. ad Jus Canon. lib. 2. tit. 1, Bodinum de Republ. lib. 5. cap. 2, Venetiis etiam, ac Mediolani, qua de re Boſius de pœnis num. 43, Signorellus de homedeis conſ. 21, Statuta Mediol. tit. de pœnis. Ad hæc lib. 4. cap. ult. §. 4. poſtquam dixiſſet, Patrimoniorum, quæ in Romanæ Eccleſiæ jura tranſcripta fuerant, nomine Principatus non utique ipſos veniſſe ſupremo Principum dominio ſubjectos, ſubjungit Principibus ex prædiis illis tributa pendi conſueviſſe. Quod probare nititur Can. 27. *Si tributum* 11. q. 1, quem ex S. Ambroſio decerptum adnotatum jam ſuperius eſt. Exinde quoque, quod anno demum 681. a Conſtantino Pogonato exemptio primum indulta fuerit a tributis, quæ Romana Eccleſia ob Patrimonia Siciliæ, & Calabriæ pendere antea ſolebat, & a Juſtiniano Ritmeno an. 687. relaxata tributa fuerint, quæ ex Patrimoniis Aprutii, & Lucaniæ perſolvi ante debebant. Quæ Patrimonia demum Regio Fiſco a Leone Iſaurico an. 732. applicata ſunt, atque ærario publico auri talenta tria, & ſemis adſerebant, Theophane teſte, qua etiam de re Petrus de Marca de Concord. lib. 3. cap. 11. num. 4, ex quo Jannonus profecit.

Verum enim vero quam elumbia, & labilia ſint iſta, quæ ſi-

ve a Coccejo, ſive a Jannono oggeruntur, atque magis ad fucum ignaris faciendum, quam veritatis aliqualem præferant ſpeciem, duo potiſſimum, quæ ſtatim fundamenti veluti loco ſtabilienda veniunt, ex quibus deinde cetera ſuapte fluant, evidenter oſtendunt. Principio igitur etſi jure Eccleſiaſtico dumtaxat Eccleſiaſticarum rerum immunitas daretur inducta, nec inde ſequeretur, ut eidem derogare laicæ Poteſtati fas eſſet. Eccleſia enim bonorum ſuorum ita dominam eſſe, ut de bonis eiſdem leges ſibi bene viſas libere ferre, a laicis vero in eorum damnum latas infringere queat, receptiſſimi nos docent Canones. Nempe Can. 1. *Lege* diſt. 10. ex S. Nicolai I. epiſt. 32. ad Epiſcopos Synodi Silvanectenſis an. 863, qua Evangelicis, & Apoſtolicis nedum, ſed Canonicis etiam decretis Principum leges poſtponendas admonet. Can. 5. *Imperium*, juncto Can. 4. *Ubinam* eadem diſt. ex epiſtola 8. ejuſdem Pontificis ad Michaelem Imper., qua ipſum docet Imperium publicæ rei adminiſtratione contentum eſſe debere, non ad ea prorumpere, quæ Sacerdotum ſunt propria. Can. 1. *Bene quidem* diſt. 96. deſumpto ex Synodo Romana IV. ſub S. Symmacho, ubi Pontifex Baſilii Patricii, Odoacris Regis vices agentis, legem de Pontifice abſque Regis Italiæ ſuffragio haud eligendo, deque prædiis Eccleſiæ non alienandis, quam alioqui S. Simplicii monitu, & hortatu latam adfirmabat, omnino diſſolvit. Can. 11. *Si Imperator* ead. diſt., qui a Gratiano perperam Johanni VIII. adſcribitur, ſed potius ex Concilii Moguntini an. 888. Can. 2, & 3. conflatus videtur, ubi Imperatores, Regeſque de officio Eccleſiæ præſtando, deque obedientia ejus præceptis impendenda ſerio admonentur. Can. 98. *Imperatores* 11. q. 3. ex S. Auguſtino in epiſt. olim 105, nunc 166. deſcripto, ubi S. Doctor Principum leges contra Dei, & Eccleſiæ leges haud obligare demonſtrat. Cap. 7. *Quæ Eccleſiarum*, & Cap. 10. *Eccleſia S. Mariæ* Decret. lib. 1. tit. 2. de Conſtitut., quibus Innocentius III. laicarum Poteſtatum leges Eccleſiaſticæ immunitati, libertatique infeſtas infringendi facultatem Eccleſiæ adſtruit. Cap. 2. *Sicut in judiciis* Decret. lib. 5. tit 33. de Privileg., quo Alexander III. laicorum Principum legibus, quæ in Eccleſiæ præjudicium vergerent, ſibi obſiſtendum, roburque adimendum omne propo-

nit;

nit, junctis ibidem Gloſſis, & Interpretibus. Sed enim Divino ſiquidem jure Eccleſiaſtica immunitas, & libertas ſuffulta ſit, inde ſequitur ſane, ut vel Principum legibus eadem libertas, & immunitas inſtitutionem non utique, ſed uſum dumtaxat, & exercitium acceperit, velut indicat ipſemet Juſtinianus L. *Sancimus* 22. Cod. de Sacroſ. Eccleſ. Sicubi vero legibus imminui libertatem, immunitatemque contingeret, velut Auth. *Nullus* eod. Cod., & tit., eæ continuo irritæ, nulliuſque omnino roboris evadant; qua de re ſeq. Art. 5. Hinc inſtante S. Hilario Pictav. apud Baronium ad an. 355. num. 83 Conſtantius Imp. Edicto ad Severum dato L. 12. *de Epiſcopis, & Cler.* Cod. Theod. querelas adverſus Epiſcopos ad Laicos Judices deferri, prohibuit, Edictoque altero ad S. Felicem II. L. 14. eod. Cod., & tit. a Baronio recenſito ad an. 357. n. 68. Clericos exactionibus improbe fatigari interdixit. Vel ut latæ a Principibus leges illæ ita demum accipi debeant, ut non favendo imperio, ſed obſequio famulando Eccleſiæ præceptis conditæ fuerint, veluti dicitur Can. 7. *Si in adjutorium* diſt. 10. ex S. Auguſtino lib. 2. contra litter. Petiliani decerpto; Cap. 1. *Intelleximus* Decret. lib. 5. tit. 32. de Novi Oper. nunciat, & Cap. 28. *Super Specula* ibid. tit. 33. de Privileg., ac docent Honorius III. Conſt. 1. *Has leges* §. 1, & Bonifacius VIII. Cap. 18. *Ut inquiſitionis* in 6. lib. 5. tit. 2. de Hæret., obſervantque tria illa S. R. Eccleſiæ lumina Card. Baronius ad an. 528. num. 5, & 535. n. 34. de Juſtiniani legibus agens, Bellarminus de Pontif. poteſt. cap. 34, & Petra ad Honorii III. cit Conſtit. I. n. 19. To. 2. Nam alioqui multa oppido in utroque Codice Theod., & Juſtin. tit. maxime de Sum. Trinit. Leges habentur fidei dogmata reſpicientes; ad quæ tamen ſtabilienda laicam extendi poteſtatem, niſi deſipiens, adfirmaverit nemo. Vel demum ut leges illæ conditæ intelligantur ad jus Divinum, & Canonicum de Eccleſiaſtica libertate, immunitateque ſartum, tectumque toto in Imperio ſervandum, velut obſervat Gloſſa in Can. 11. *Si Imperator* Diſt. 96, cui adſtipulantur Johannes de Turrecremata in Can. 2. *Sacroſancta* num. 8. diſt. 22, Maynardus de privileg. Eccl. lib. 1. art. 5, Belletus diſquiſ. Clerical. par. 1. de favor. Cler. §. 1. num. 25, aliique paullo ſupra laudati.

Digitized by Google

ti. Poſt hæc tandem omnia, neque præfracte Eccleſia impedimento fuit, quominus a Regibus jus retineretur tributa repetendi ab iis, qui prædiis donaſſent Eccleſias, quin etiam ab Eccleſiis, quæ eo ſub vinculo prædia ejuſmodi proprium in jus tranſcripſiſſent, quibus alioqui congrua ad vitæ ſuſtentationem non deeſsent: quo de jure late Thomaſſinus vet., & nov. Diſcipl. par. 3. lib. 1. capp. 33, 36, ſeq. Neque magis prohibuit, quo minus, ſuo ex conſenſu tamen, ac Pontificis quammaxime prævio, tributa quandoque, belli occaſione, Eccleſiis quoque indicerentur, qua de re Thomaſſinus ibid. cap. 37. Quominus, ex tolerantia quadam, ſive conſenſu, implicito ſaltem; ſuo, Eccleſiis, ac Monaſteriis donaria quædam vel ſtatis temporibus, vel annuatim Regibus publicas in neceſſitates impenderentur: quibus tamen ab oneribus Cœnobia pleraque libera erant; quæque in onera ferme tranſierant immunitates a Metatus, ac Militiæ legibus, de quibus plura Thomaſſinus capp. 38, 39, 40, & 48, ac Muratorius Antiq. Ital. diſſertat 70. Quominus denique ad expenſas belli Sacri, aliarumque Eccleſiæ neceſſitatum, ex Epiſcoporum, ac Pontificum quammaxime conſenſu, Decimæ perſæpe Eccleſiis, ac Monaſteriis indicerentur, qua de re fuſe idem Cl. Thomaſſinus capp. 41, 43, ſeq. Quibus loco poſitis, jam prona, faciliſque ad Coccei, & Jannoni objecta fluit reſponſio.

Itaque falſum imprimis Coccejus adſumit contendendo Jure Naturali Clericos ſummo Imperio ſubjacere. De Jure naturali ſane loquebatur Chriſtus D. Matth. 17. 25, ſeq. Petrum interrogans: *Reges terræ a quibus accipiunt tributum, a Filiis, an ab alienis?* &c.; deque naturali Jure diſſerens intelligi, capique S. Paulus cupiebat 1. Corinthios 9. 7, ſeq. alloquens: *Quis militat ſuis ſtipendiis unquam? Quis plantat vineam, & de fructu ejus non edit? Quis paſcit gregem, & de lacte gregis non manducat?* Scilicet & ad Jus naturæ ſpectat, ut nobilior Reipublicæ pars, Divinis nempe deputata miniſteriis, inferioris gradus ſociorum non utique arbitrio ſubjugetur, ſed eis potius imperio ſuperſtet, non leges ab eis accipiat, ſed magis indicat, non eis tributa perſolvat, ſed imo repetat. Quam vero inconſiderate, contraque ſemet facit Coccejus ad Divinum jus provocando, quo plane ſibi

jugu-

jugulum petere non intelligit? Divino ſiquidem utroque jure; tam veteri, quam novo Sacerdotales ſive perſonas, ſive poſſeſſiones laica poteſtate liberas prorſus, inque tuto poſitas abunde, opinor, demonſtratum jam eſt, quin ulterius demonſtrare ſit opus. Enim vero in Lege veteri ſupra Judæorum vulgus elevatis Sacerdotibus, ac Levitis nihil amplius in eos juris Regibus reliqui a Deo factum liquidiſſima Scripturæ loca teſtantur. Quare ſicubi quædam circa Sacerdotes, eorumque Sacra a Ducibus, aut a Regibus commiſſa narrentur, eadem geſta utique intelligenda eſſe dicebamus, aut poteſtate extraordinaria, ſpeciatim a Deo demandata, ideoque potiuſquam ab ipſis Ducibus, ac Regibus profecta intelligi debere ab iis, tamquam a Prophetis: quæ locum paſſim habent in Moyſe, Joſve, Samuele, Davide, Salomone, de quo Theodoretus in 3. Reg. q. 9, in Joſaphato, Nehemia, Eſdra &c., velut appoſite obſervat Zanolinus de Feſtis, & Sectis Judæor. diſput. 1. cap. 7. Quædam vero geſta ordinaria poteſtate, tanquam vere a Principibus, ſub uno tamen Religionis defendendæ, cuſtodiendæque Legis reſpectu: quo Regiam principaliter inductam poteſtatem ignorat nemo, qui in lectione SS. Scripturarum, & SS. Patrum hoſpes omnino non ſit. Quædam denique præter jus, faſque perperam geſta, quemadmodum a Saule, ab Ozia, de quibus S. Ignatius in epiſt. ad Magneſ. cap. 3. ex interpol., & Auctor Conſt. Apoſtol. lib. 6. cap. 1, & ab Herode, cui plane Sacerdotio Pontificem M. abigere non licuiſſe cit. loco diſerte Joſephus adfirmat, qui nempe Sacris negotiis ſe præter quam liceret, & pluſquam liceret, implicare non abſtinuerunt. Sed de his fuſius, non ſecus atque de Rabbinorum traditionibus Art. 1. Confer interea Exodi cap. 22. v. 28, ſeq., ubi Sacerdotes & Deos, & Populi Principes appellari, eiſdemque & reverentiam, & ſuſtentationem deberi dubitare non ſinunt, qui locum ita ſunt interpretati S. Paulus Actor. cap. 23. v. 5, S. Cyprianus lib. 4. epiſt. 9. edit. Eraſmi, ad Pupianum, edit. Pamel. 69, Felli 66, S. Joh. Chryſoſtomus in Pſal. 137, Theodoretus in Daniel. cap. 2, & in Pſal. 135, Heſychius in Levit. lib. 1. cap. 4, Antiochus Monach. hom. 124, quæ eſt de venerat. Sacerdot., S. Gregorius M. lib. 4. epiſt. 31. ad Mauritium, S. Nicolaus I. epiſt. 8. ad Michaelem Imper. &c. Confer

&

& Numer. cap. 27. v. 18, ſeqq., ubi Dei juſsu Dux Populi conſtitutus Joſve coram Eleazaro Pontifice, huic obaudire, agendaque ad hujus imperium exigere jubetur: atque viden, ut locum in rem profecto noſtram interpretentur S. Hieronymus, Theodoretus quæſt. in Joſve, Procopius, Rabanus, Oleaſter &c. Item Deuter. cap. 17. v. 8, ſeqq., & cap. 21. v. 5, ſeq., ubi in difficilibus, & ambiguis Sacerdotum judicio ſtandum omnino, negotiumque omne eorumdem definiendum ſententia decernitur: qua profecto ratione locum accipiendum docent Septuaginta, Chaldæuſque Interpretes, Pagninus, Oleaſter, Vatablus &c., reque ipſa accepere Joſephus Antiq. lib. 4. cap. 8, S. Cyprianus lib. 3. epiſt. 9. edit. Eraſmi ad Rogatianum, Pamel. 65, Felli 3, epiſt. 11. lib. 1. Eraſ. ad Pomponium, Pamel. 62, Fell. 4, epiſt. 8. lib. 1. Eraſ. ad Plebem, Pamel. 40, Fell. 43, epiſt. 3. lib. 1. Eraſ. ad S. Cornelium, Pamel. 55, Fell. 59, ac epiſt. 9. lib. 4. edit. Eraſm. ad Pupianum, edit. Pamel. 69, Felli 66, S. Baſilius in procem. lib. de morib., S. Hieronymus in Aggæi cap. 2, S. Cyrillus Alex. lib. 13. de adorat. in ſpir., & verit., Procopius, Rabanus &c. in eumd. locum, Synodi Pariſienſis ſub Ludovico, & Lothario in præfat., Aquiſgranenſis ſub Ludovico Pio Can. 97, Germanica ſub Conrado Honorii III. Legato cap. 6, Lateranenſis ſub Leone X. ſeſſ. 11, Senonenſis Decret. 3, & 6, Innocentius III. Cap. *Solitæ* de Major., & Obed., Hadrianus VI. in Conſtit. adv. Lutherum, Petrus Bertrandus de Orig., & uſu poteſt. Eccleſ., aliique. Junge Malach. cap. 2. v. 6, ſeq., ubi Sacerdotum præſcripto agenda omnia vel a Principibus fore mandantur, atque Patres ita locum appoſite de poteſtate Sacerdotum ſumma interpretantes, Auctorem Hierar. Eccleſ. ſub nomine S. Dionyſii Areop. cap. 12, S. Hieronymum in Ezech. cap. 44, S. Cyrillum Alex. lib. 13. de adorat., Theodoretum in hunc loc., Heſychium lib. 1. in Levit. cap. 4, Procopium in Gen. cap. 49, Rabanum in Deuter. cap. 17, S. Bernardum de præcept., & diſpen., Epiſcopos Synodi Pariſienſis ſub Ludovico in præfat., & Meldenſis ſub Carolo Jun. in præfat., S. Gregorium M. in prætit. epiſt. ad Mauritium, & S. Nicolaum I. in prælaud. epiſt. ad Michaelem Imp., &c. Tam vero ad faſtigium longe ſuperius a Chriſto D. elevatum Sacerdotium Chriſtianum eſt, quam præ Ju-

Digitized by Google

daica longe propius ad Divinam Sacerdotalis Chriſtiana dignitas adceſſit: ut proptcrea in veteri Lege Imperio etſi Sacerdotium aut fuiſſet conjunctum, aut fuiſſet inferius, ſub Evangelio tamen quin utraque dignitas gradibus, & officiis fuerit diſcreta, ac ſuper Imperialem Sacerdotalis advecta, liquida novi Teſtamenti loca dubitare non ſinunt a nobis laudata; Siniſtrum ergo in ſenſum eadem inique a Calvino intorquere Coccejus didicit, cui mirum, ut in hac parte manus ultrocitroque dederint Richerius, Duarenus &c. Locus S.Pauli ad Rom. 13. v. 1. *Omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit*, contrarium imo probat, nempe Spirituali poteſtati, quæ plane Civili longe ſuperior eſt, omnem prorſus Animam ſubjectam eſſe, ideoque Principes ipſos, oportere, velut obſervant Primaſius, Sedulius, S.Bernardus &c. Cui plane conſentaneus eſt locus alter Hebr. 13. v.17. *Obedite Præpoſitis veſtris &c.*; cum quo proinde ne pugnet locus S.Petri epiſt.1.cap 2.v. 3. *Subjecti eſtote omni humanæ Creaturæ &c.*, ipſiuſque S. Pauli locus alter epiſt. ad Tit. cap. 3. v. 1. *Admone illos Principibus, & Poteſtatibus ſubditos eſſe &c.*, de Laicis accipi debet Principum legibus obligatis, non etiam de Clericis Ordinis Sacramento ſupra Laicos cujuslibet gradus dignitate ſublimatis, veluti cum S. Thoma docent Theologi lib. 4. Sent. diſput. 24 q. 1. art. 2. Eòdem vero conſpirat textus S. Pauli 2. ad Corinth. cap. 1. v.24. *Non quia dominamur &c.*, quò ſpectat & textus S.Petri 1. cap. 5. v. 3. *Neque ut dominantes in Cleris &c.* Nempe μηδὲ ὡς κατακυριεύοντες, *Supradominantes* ne ſint Epiſcopi, ſive propria immodice poteſtate utantur, ſive abutantur, ut moris Regum eſt, Chriſto D. dicente: *Reges gentium dominantur eorum &c.*, qui ſcilicet dominationi ſuperbiam, faſtum, ſeveritatem adjungere ſolent, ut adverterunt Origenes tract. 31. in Matth., S. Gregorius Nazian. Orat. 2, Procopius, Œcumenius in hunc loc., & Grotius ibid. *Sed forma facti gregis &c.*, ideſt ut Titum admonebat S. Paulus cap. 2. v. 7. *In omnibus te ipſum præbe exemplum &c.*, Timotheum etiam 1. cap. 4. v. 12. *Exemplum eſto fidelium &c.*, ſeque ipſum proponebat exemplum Theſſalonicenſibus 1. cap. 1. v. 6, ac 2. cap. 3. v. 7, & Philippenſ. cap. 4. v. 9. Cæterum antecedentibus verbis illis: *Paſcite, qui in vobis eſt, gregem &c.* tan-

tant um abeſt, ut poteſtas juriſdictionis, qua pollet Eccleſia, infringatur, ut potius confirmetur magis, uti ſeq. Art. inapertum fiet. Viden interea, ut argumentum illud egregie adverſus Calvinum jamdudum abſolverit, Patrumque teſtimoniis præclare exornaverit Bellarminus de Rom. Pontif. lib. 1. cap.9. Mihi heic ſane videor par Apoſtolorum Principum verbis illis pulcherrimam regiminis Chriſti D. imaginem exprimere voluiſſe, imitandamque Epiſcopis proponere. Nempe Chriſtus D. Regnum quidem ſuum de hoc Mundo non eſſe dixit Johan. 18. v. 36, qui tamen ſe Regem utique non negavit; Pilato quippe interroganti: *Rex es Tu?* incunctanter reſpondit: *Tu dicis*, velut adnotarunt Tertullianus adv. Marc. lib. 4, cap.41, & S. Hilarius in Pſal.2. n 24, ſeqq. Quid igitur ſibi voluit Regem ſe proferendo, Regnum vero a ſe projiciendo? Mundi nomine heic venire malos, qui Mundo inhærent, Regni vero de Mundo regiminis formam deſignari tumoris, faſtuſque plenam intelligere oportet; cujuſmodi ſuam ideo non eſſe regendi rationem, nec ſuum inter hos eſſe Regnum Chriſtus D. ait, velut explicant S. Joh. Chryſoſtomus, & S. Auguſtinus in Joham., S.Cyrillus lib.12. in Joh. cap 10, ſeq., Theophylactus, Euthymius, & V. Beda in hunc loc., Arnoldus Carnot. Abb. Bonævallis de Jejun., & tent Chriſti inter Opera S. Cypriani edit. Felli p.72, Alexander Alenſis part.2. q 1. memb.2. art.2, S. Thomas in hunc loc., S.Bonaventura lib.2. diſt.1. par.1. art.2, queis adſtipulari Grotius non ambigit in Joh. 18. v. 36. Fruſtra vero patrocinium errori ſuo quærit Coccejus ex S.Ambroſio ſerm. contra Auxent., ex quo decerptus eſt Canon 27 *Si tributum*, & lib. 4. in cap. 5. Lucæ v. 3, ſeq., ex quo deſcriptus eſt Canon. 28. *Magnum quidem* 11. Q. 1. Priori enim loco loquitur S.Doctor de Evangelica moderatione, qua Eccleſia Imperatori tributa repetenti, non quidem donando obſequitur, ſed non obſiſtendo non negat. Secundo vero loco recte ex Chriſti D. cenſum ſolventis exemplo argumentum cum obſequii Principibus dependendi, tum tributi perſolvendi S. Doctor trahit. Quin tamen eodem ex Chriſti D. facto ſequatur debitum ita faciendi: quippe offenſionis dumtaxat vitandæ gratia, non obligationis cujuſpiam ſpecie aliqua, qua teneretur, ita feciſſe Chriſtum D., ab eoque Cæſari vectigal

Digitized by Google

redditum fuiſſe SS. Patrum concordi ſententia paullo ſuperius eſt demonſtratum .

Juri gentium vero , quod tertio urget loco Coccejus, obſtat potius , atque repugnat Sæculari poteſtati Sacerdotum ſubjectio . Ethnicis enim vero arcte inſinuatum, ſublimiori veluti faſtigio poſitos ſuſpiciendos fore Sacerdotes , cum pleraque a nobis producta documenta , tum ea ipſa , quæ a Coccejo ipſo prolata ſunt , abunde planum faciunt . Quamquam fateor , apud Ethnicos qui Reipublicæ ſummam adminiſtrarent , eiſdem uſu plerumque veniſſe , ut Sacris Religionis ſe paſſim immiſcerent , Sacerdotes deſignando, Officia impartiendo , Feſta ordinando, Sacrificia præſcribendo &c. At præterquamquod facta hujuſmodi ex falſo Sacerdotio , ex hominum inſtituto , ac ſuperſtitione derivato , deducta Chriſtiano Sacerdotio , Divina procul dubio inſtitutione ſubnixo , officere nequeunt , cunctis eſt ſcitum apud Ethnicos paſſim eoſdem Pontifices agere conſueviſſe , qui Principes , tamque rei Sacræ apud ipſos ſummam, quam rei Civilis ſtetiſſe. Quo vero pacto accipi probe de rebus Eccleſiaſticis latæ quandoque a Principibus leges tam poſſint, quam debeant, plus vice ſimplici , abundeque explicatum eſt . Siqua vero adverſa cum Eccleſiaſticis fronte pugnarint , eiſdem a poteſtate Eccleſiaſtica vim prorſus omnem confeſtim ademptam ſeq. Artic. 5. fiet evidens . Ex quo patet inutili deſudaſſe opera Vandalæum , dum diſſert. 2. de Pontif. M. cap. 1 , ſeq. ex legibus circa Sacra hinc illinc ab Imperatoribus qua Ethnicis , qua Chriſtianis editis pari utroſque Pontificatus M. jure , quod errore pejori cum Imperatorio conjunctum putat , ad Gratianum uſque potitos arguere inſtituit . Periiſſe deinde Coccejo frontem oportet , ut quem Jus Canonicum nobis objicere non depuduit , in quo ſane nihil Eccleſiaſtica libertate , immunitateque uſitatius, exploratius , ac tritius . Paucis interea , ſiqua objectis Canonibus difficultatis ineſſe videatur ſpecies, expedienda eſt, ne illam declinaſſe , aut majorem cubare , quam ſit revera , quis cogitare poſſit. Porro in Can. 3. *Valentinianus* nihil vel leve latet, quo non ſibi potius , qui in illo fidit , recta jugulum petat . Ex Caſſiodoro hiſt. tripar. lib. 7. cap. 8 , ex quo fuit depromptus , & ex Nicephoro hiſt. Eccl. lib. 11. cap. 32 , a quo eadem ferme deſcribuntur , illuſtran-

ſtrandus eſt Canon. Narrant igitur de Valentiniano Imp., quod Auxentio Mediol. Pſeudo-Epiſcopo defuncto, evocatis ille Epiſcopis, deque qualitate eligendi Metropolitæ admonitis, ſic eoſdem affatus eſt: *Talem itaque in Pontificali conſtituite Sede, cui & Nos, qui gubernamus Imperium, ſincere noſtra capita ſubmittamus, & ejus monita, dum tanquam homines deliquerimus, neceſſario veluti curantis medicamenta ſuſcipiamus*. Quid vero, rogo, in his non religioſiſſimi Principis rectiſſime ad obediendum Epiſcopo comparati, & ab Epiſcopalibus invadendis electionibus remotiſſimi? A Synodo quidem rogatus legitur, ut electum ipſe deſignaret, non utique ex poteſtate, ſed ſingulari ex ſapientia, & pietate: *Sapiens, & pius exiſtens*. Quid tamen? *Supra nos eſt*, reſpondit, talis electio. Tantum igitur abeſt, ut electioni ſe implicare voluerit, ut eam potius ſuæ poteſtatis extra limites poſitam faſſus religioſe, ac profeſſus fuerit. Probatiſſimi denique Principis digna ea vox, qua S. Ambroſium electum affatus: *Feſtina*, inquit, *ſanare, ſicut Divina lege præcipitur, animarum noſtrarum delicta*. Perditiſſimæ itaque cauſſæ, profligatæque certum indicium eſt, iſtiuſmodi documenta in adverſum inflectere ſenſum. Brevior ero in ceteris objectis explicandis Canonibus. Canonis 9. *Quia igitur* ex S. Gregorio M. lib. 4 epiſt. 8. olim, nunc lib. 2. epiſt. 23. ad Johannem primæ Juſtinianæ Præſulem deſumpti ea vis eſt, ut eo magis ipſius electio ab Epiſcopis Provinciæ peracta Pontifici evaſerit probata, quod eidem Imperatoris etiam vota ſuffragata ſint. Quibus ſane facere ſatis non eſt Sacerdotium Imperio ſubjugari, ſed Imperium cum Sacerdotio pro Religionis, ac Reipublicæ pace, bonoque recte componere. Canone 15. *Principali*, decerpto ex Pelagii I. epiſtola ad Laurentium Epiſcop. Centumcellenſem, Milites quidam ordinari permittuntur, qui Principis ſui Sacra exhibita, ſe Militia prorſus ſolutos probabant. Ita ſiquidem tum ferebat Eccleſiaſticæ Diſciplinæ lex, ne Militiæ adſtricti ad Eccleſiaſticos gradus admoverentur, niſi prius illa ſoluti legitime fuiſſent. Non eò ſpectabat igitur laica poteſtas, ut Militum ordinationi ſemet implicaret, ſed ut a Militia illos abſolveret. Canones 16. *Reatinæ*, ac 17. *Nobis*, inter ſe plane jungendi, in quibus etiam vim quammaximam facit D. Vertot in differt.

Gal-

redditum fuiſſe SS. Patrum concordi ſententia paullo ſuperius eſt demonſtratum .

Juri gentium vero , quod tertio urget loco Coccejus, obſtat potius , atque repugnat Sæculari poteſtati Sacerdotum ſubjectio . Ethnicis enim vero arcte inſinuatum, ſublimiori veluti faſtigio poſitos ſuſpiciendos fore Sacerdotes , cum pleraque a nobis producta documenta , tum ea ipſa , quæ a Coccejo ipſo prolata ſunt , abunde planum faciunt . Quamquam fateor , apud Ethnicos qui Reipublicæ ſummam adminiſtrarent , eiſdem uſu plerumque veniſſe , ut Sacris Religionis ſe paſſim immiſcerent , Sacerdotes deſignando, Officia impartiendo , Feſta ordinando, Sacrificia præſcribendo &c. At præterquamquod facta hujuſmodi ex falſo Sacerdotio , ex hominum inſtituto , ac ſuperſtitione derivato , deducta Chriſtiano Sacerdotio , Divina procul dubio inſtitutione ſubnixo , officere nequeunt , cunctis eſt ſcitum apud Ethnicos paſſim eoſdem Pontifices agere conſueviſſe , qui Principes , tamque rei Sacræ apud ipſos ſummam, quam rei Civilis ſtetiſſe. Quo vero pacto accipi probe de rebus Eccleſiaſticis latæ quandoque a Principibus leges tam poſſint, quam debeant, plus vice ſimplici , abundeque explicatum eſt . Siqua vero adverſa cum Eccleſiaſticis fronte pugnarint , eiſdem a poteſtateEccleſiaſtica vim prorſus omnem confeſtim ademptam ſeq. Artic.5. fiet evidens . Ex quo patet inutili deſudaſſe opera Vandalæum , dum differt. 2. de Pontif. M. cap. 1 , ſeq. ex legibus circa Sacra hinc illinc ab Imperatoribus qua Ethnicis , qua Chriſtianis editis pari utroſque Pontificatus M. jure , quod errore pejori cum Imperatorio conjunctum putat , ad Gratianum uſque potitos arguere inſtituit . Periiſſe deinde Coccejo frontem oportet , ut quem Jus Canonicum nobis objicere non depuduit , in quo ſane nihil Eccleſiaſtica libertate , immunitateque uſitatius, exploratius , ac tritius . Paucis interea , ſiqua objectis Canonibus difficultatis ineſſe videatur ſpecies, expedienda eſt, ne illam declinaſſe , aut majorem cubare , quam ſit revera , quis cogitare poſſit. Porro inCan.3. *Valentinianus* nihil vel leve latet,quo non ſibi potius , qui in illo fidit , recta jugulum petat . Ex Caſſiodoro hiſt. tripar. lib. 7. cap. 8 , ex quo fuit depromptus , & ex Nicephoro hiſt. Eccl. lib. 11. cap. 32 , a quo eadem ferme deſcribuntur , illuſtran-

ſtrandus eſt Canon. Narrant igitur de Valentiniano Imp., quod Auxentio Mediol. Pſeudo-Epiſcopo defuncto, evocatis ille Epiſcopis, deque qualitate eligendi Metropolitæ admonitis, ſic eoſdem affatus eſt: *Talem itaque in Pontificali conſtituite Sede, cui & Nos, qui gubernamus Imperium, ſincere noſtra capita ſubmittamus, & ejus monita, dum tanquam homines deliquerimus, neceſſario veluti curantis medicamenta ſuſcipiamus*. Quid vero, rogo, in his non religioſiſſimi Principis rectiſſime ad obediendum Epiſcopo comparati, & ab Epiſcopalibus invadendis electionibus remotiſſimi? A Synodo quidem rogatus legitur, ut electum ipſe deſignaret, non utique ex poteſtate, ſed ſingulari ex ſapientia, & pietate: *Sapiens, & pius exiſtens*. Quid tamen? *Supra nos eſt*, reſpondit, talis electio. Tantum igitur abeſt, ut electioni ſe implicare voluerit, ut eam potius ſuæ poteſtatis extra limites poſitam faſſus religioſe, ac profeſſus fuerit. Probatiſſimi denique Principis digna ea vox, qua S. Ambroſium electum affatus: *Feſtina*, inquit, *ſanare, ſicut Divina lege præcipitur, animarum noſtrarum delicta*. Perditiſſimæ itaque cauſſæ, profligatæque certum indicium eſt, iſtiuſmodi documenta in adverſum inflectere ſenſum. Brevior ero in ceteris objectis explicandis Canonibus. Canonis 9. *Quia igitur* ex S. Gregorio M. lib. 4 epiſt. 8. olim, nunc lib. 2. epiſt. 23. ad Johannem primæ Juſtinianæ Præſulem deſumpti ea vis eſt, ut eo magis ipſius electio ab Epiſcopis Provinciæ peracta Pontifici evaſerit probata, quod eidem Imperatoris etiam vota ſuffragata ſint. Quibus ſane facere ſatis non eſt Sacerdotium Imperio ſubjugari, ſed Imperium cum Sacerdotio pro Religionis, ac Reipublicæ pace, bonoque recte componere. Canone 15. *Principali*, decerpto ex Pelagii I. epiſtola ad Laurentium Epiſcop. Centumcellenſem, Milites quidam ordinari permittuntur, qui Principis ſui Sacra exhibita, ſe Militia prorſus ſolutos probabant. Ita ſiquidem tum ferebat Eccleſiaſticæ Diſciplinæ lex, ne Militiæ adſtricti ad Eccleſiaſticos gradus admoverentur, niſi prius illa ſoluti legitime fuiſſent. Non eò ſpectabat igitur laica poteſtas, ut Militum ordinationi ſemet implicaret, ſed ut a Militia illos abſolveret. Canones 16. *Reatinæ*, ac 17. *Nobis*, inter ſe plane jungendi, in quibus etiam vim quammaximam facit D. Vertot in differt.

Gal-

Digitized by Google

Gallice adornata de Nominatione ad Epiſcopatus, aliaſque Dignitates Eccleſ. in Gallia, exinde Franc. Regum jus nominandi ad Epiſcopatus in Regno vacantes indubium evadere contendens, Doctiſs. Berardi dubiæ admodum fidei viſi ſunt, tum qua Gratiani teſtimonium neque ſatis firmum haberi poſſit, tum qua ſibi invicem probe cohærere nequeant. Canon 16. enim vero a Gratiano tribuitur S. Leoni IV. in epiſt. ad Lotharium, & Ludovicum Auguſtos, quam etiam Ughellus exhibet Tom. 1. p. 108, Canon 17. vero eidem Pontifici adſcribitur in epiſt. ad Ritam Comitiſſam, ſeu Ittam, veluti legendam Canonis inſcriptionem mavult Pithœus in adnot. ad Gratian. Utroque vero Canone eadem de re ſermo inſtituitur, nempe de Coloni, ſive Colonis, ut magis legendum ſuadet ejus ſubſcriptio in Synodis Romanis ſub S. Leone IV. an. 853, & ſub S. Nicolao I. an. 861, in Reatinum Epiſcopum electione. Can. 16. iterum S. Leo petens ab Auguſtis inducitur, ut Colo Reatinæ Eccleſiæ admoveatur. Contra in Can. 17. ad preces Imperatoris, & Imperatricis a Pontifice Reatinus ordinatus Epiſcopus Colo refertur. Præterea in Can. 16. Colonis in Epiſcopum deſignatio ab Auguſtis expectata dignoſcitur. At in Can. 17. non a Ludovico, & Lothario, ſed ab Imperatore, & Imperatrice Colonis ordinatio propoſita, & ſollicitata dicitur. Ut ſit tamen de utriuſque Canonis veritate, id unum inde eruitur, & evincitur Principes quidem, Romanis Pontificibus aut indulgentibus, uti ſequiori demum ætate factum ſcimus, aut pro temporum iniquitate, triſtitiaque tolerantibus, Epiſcopos deſignandi, ſeu eorumdem electioni adnuendi partem, ſive facultatem ſibi feciſse, quomodo factum legitur a Carolo Craſso in præcepto, quod pro Eccleſia Cabilonenſi edidit, inque lucem prodidit Sirmondus, ad an. 885, ac poſt ipſum Harduinus Tom. 6. par. 1. p. 375, ſeq., non eligendi tamen, quod Eccleſiaſtici juris fuiſse ſemper, atque ita quidem, ut ad Epiſcopi electionem tria iſta concurrerent, Epiſcoporum auctoritas, Cleri vota, Populique teſtimonia, atque poſtrema hæc quidem uſque ad Sæculum VI. indubium evadit ex SS. Patrum ſententia, Conciliorum decretis, ac Pontificum ſanctionibus, de quibus fuſe præ aliis Thomaſſinus vet., & nov. Diſcipl. par. 2. lib. 2. cap. 19, ſeqq. Qua perinde ratione facile datur

tur aſsequi ſenſus Can. 18. *Lectis* ead. diſt. 63. ex epiſtola Stephani V. ad Guidonem Comitem deſumpti, cujuſque fragmentum nobis ſervavit Gratianus, quo electi Reatini Epiſcopi ordinationem prudens differt Pontifex, donec de Imperatoris conſenſu ſibi conſtaret. Canone 21. *Agatho* ex libro Pontif. a Gratiano deſcrito, quo S. Agatho fertur a Conſtantino Pogonato impetraſſe, ut nullum impoſterum a Pontifice electo tributum, quod antea Gothis Regibus impendere cogebantur, Græcis Imperatoribus perſolveretur, ita tamen, ut Pontificis electio Imperatoris ſuffragio confirmaretur, Eccleſiaſtico juri nihil derogatum eſt, Imperatoribus ſiquidem hæc juris particula acceſſerit ex Pontificum indulgentia, ſapientique providentia ad evertenda ſchiſmata, quæ cieri paſſim ſolebant, veluti Carolo M. a Leone III, teſte Alcuino piſt. 84. apud Ducheſnium hiſt. Franc. Script. Tom. 2. p. 686, Lothario a Paſchali I, Suppl. hiſt. Pauli Diac. ad an. 823. apud Ducheſnium Tom. 2. cit., ab Eugenio II, de quo Pagius Jun., a Johanne IX. in Synodo Romana an. 897, juxta Pagium, Can. 10, a Johanne XII, & a Benedicto VIII, de quibus Garampius de Num. Arg. Benedicti III. cap. 4. p. 96, ſeqq., uſque ad S. Gregorium VII. morem hunc perduraſse ſentiens, ut Pontificis nempe electioni Imperatoris Miſſi intereſsent; non ita tamen, quin paſſim interrumperetur: quo diſcrimine poſtea ſubmoto, Pontificis electio ad priſtinum jus rediit, a Pontificibus redintegratum, Imperatoribus quoque eodem ſe jure abdicantibus, veluti de Conſtantino Pogonato auctor eſt Anaſtaſius in vita Benedicti II, de Ludovico Pio liquet ex Can. 30. *Ego Ludovicus*; ex hujus Diplomate excerpto,(quod plane Diploma a conatibus Blanci,Pagii,Baretti in Chorographia Script. rer. Ital. Tom. 10. p. 36, Muratorii, expoſit. plen. p. 82, ſeqq., & in Annal. an. 962, 1014, 1023, &c., Caroli Molinæi item, Goldaſti, Mornæi, Wolphii, Barbeyracii, Walchii, Pfeffingeri ad Vitriar. Tom. 1. p. 54, ſeq., Heumanni de Re Diplom. Tom. 1. p. 260, ſeq., quibus in errore præiverant Flaccus Illyricus, Joh. Schilterus, Hermannus Conrigius, Struvius &c., qui ſpuriis illud adcenſendum contendunt, egregie vindicant, ac legitimum habuere Hottomannus quæſt. illuſt. Tom. 1. 2. p. 846, & Grotius de Jure B., & P. lib. 1. cap. 3. §. 13, oſten-

oſtendunt vero Remundus Rufus lib. in Molinæum pro Pontifice M. &c. , Carolus Cointius Annal. Tom. 7. ad an. 817. §. 6, Gretzerus in Apologia Baronii p. 340 , & in defenſ. adv. Goldaſtum p. 203 , Fontaninus de Dominio Sedis Apoſtol. in Comaclum p. 142 , ſeqq. , & in. defenſ. 2. ejuſdem Dominii p. 83 , ſeqq. , Pichler hiſt. Imperat. tract. 2. par. 1. cap. 5. §. 50, ſeqq. , Sandinus differt. , ac Cennius in Examine hujuſce Diplomatis ad calcem differt. Emin. Orſii de Orig. Domin. ; & ſuprematiæ Rom. Pontif.) ; de Carolo Calvo refert Auctor Append. Eutropianæ , Apoſtolicæ Sedi alioquin infenſus , de quo Gretzerus in Myſſa Salmur. cap. 35. p. 274 , & Fontaninus diſsert. hiſt. §. 121. p. 53, & in defenſ. 2. §. 18. p. 70, apud Goldaſtum Monar. Tom. 1. p. 8, cui Auctori fidem haud adhibendam fruſtra ideo cenſet Hennannus Tom. 1. cap. 6. §. 138. n. 1. p. 368, nec inficias ivit Petrus de Marca de Conc. lib. 3. cap. 11; de Othone I. fit manifeſtum ex Can. 32. *Conſtitutio*, & Can. 33. *Tibi Domino* ead. Diſt. 63. ex Diplomate hujus Imperatoris decerptis; de S. Henrico I. adparet ex ejus ſimili Diplomate , de quo , non ſecus ac de Othoniano conſulendi præf. Fontaninus de Domin. p 269, ſeq. , & in Defenſ. 2. p. 100, ſeqq. , Cennius de Diplom. Ludovici Pii par. 3, ac Berardi in Grat. emend. Tom. 3. par. 2. cap. 71 , nobiſque proprio redibit loco ſermo . Canone 24. *Salonitanæ* , Mauritii Imper. gratia , cujus juſſu Maximus ei præfectus Eccleſiæ fuerat , ejuſdem Maximi ordinationem tolerandam duxit quidem S. Gregorius M. lib. 4. epiſt. 34 , apud Maurinos lib. 5. epiſt. 21. ad Conſtantinam Auguſtam, ita tamen, ut diſtrictionem in eumdem exercere non abſtinuerit , dolereque quammaxime , quod apud Sæculares Judices refugium ille quæſiviſſet . Quò ſpectat etiam Canon 6. *Si Epiſcoporum* 11. Q. 5. ex eadem decerptus epiſtola . Canone 25. *Cum longe* ead. Diſt. 63, qui eſt Canon 6. Concilii Toletani XII. an. 681 , in Epiſcoporum electione Regis quidem deſideratur adſenſus , Epiſcopos attamen eligendi in Provincia qualibet poteſtas Toletano Præſuli ampla tribuitur . Canone 41. *Sacerdotibus* 11. Q. 1. manifeſte Coccejus in ſui ipſius perniciem abutitur : eo quippe loci , qui ex lib. 4. epiſt. 31 , edit. Maurin. lib. 5. epiſt. 40. ad Mauritium Imp. exſcriptus eſt, S. Gregorius M., graviſſimis cum ex Divinis eloquiis,

tum

tum ex Gentilium exemplis propoſitis verbis, Imperatorem admonet de Sacerdotibus impendenda reverentia, non contumelia afficiendis. Canonem 45. *Si quis* ex Novella 77. Juſtin., ſive Novel. 83. depromptum parum admodum moror, jure ſiquidem Eccleſiaſtico reformatum eum oſtendi, qua de re fuſius infra. Quæ denique Canoni 27. *Si tributum*, & Can. 28. *Magnum* vera inſit ſententia, jam pacate, matureque ſuperius expenſum eſt. Ad additum ex Concilio Turonenſi III. ſub Carolo M. Can. I. reſpondeo, nihil eo magis Evangelicæ legi, & Eccleſiaſticæ diſciplinæ convenientius, & aptius, quam Epiſcopos de procul eliminandis in Principes conjurationibus, de obſervantia, fideque ipſis conſervanda, atque de obligatione erga ipſos, ob feuda, fundoſque Eccleſiæ collatos, retinenda eſſe ſollicitos. Ita nempe, ut jam ſuperius innui, mutuis ſe ſe fovere auxiliis, munireque Sacerdotium, & Imperium debent, adeo ut Canonibus illæſam Principum dignitatem jubeat Eccleſia, viciſſimque legibus ſuam Eccleſiæ Majeſtatem Principes integram ſervent. Omnem poſtremo exuiſſe pudorem oportet, Schiſmaticorum in medium proferendo decreta, quibus Pontificia impie abdicata poteſtas eſt, cujuſmodi eſt illud, quo Ludovicus Bavarus in Conventu Francofordienſi Imperatorem electum Apoſtolicæ Sedis adprobatione pro Imperio adminiſtrando non indigere nefarie declaravit: quod ſane decretum acriter exagitavit Auguſtinus Triumphus q. 39. art. 1, abrogavit vero Benedictus XII. apud Raynaldum ad an. 1338. n. 13. Philippo IV. Gall. Regi graviſſimæ quidem cum Bonifacio VIII. contentiones, ſimultateſque fuere, adeo ut nec ei quidquam in temporalia juris in Gallia reliquum eſſe juſſerit, ejuſdem imo a ſententia ad Concilium provocatio fuerit interjecta, eique crimen quin etiam hæreſis objectum, queis de rebus adeundus Raynaldus ad an. præſertim 1302. n. 11, ſeqq., ac 1303. n. 35, ſeqq.; tam falſo tamen, quam inique Pontificiam in Gallia poteſtatem ejuratam, diriſque fuiſſe devotam Coccejus comminiſcitur. Commenta ſimiliter, & calumnias puras, putaſque, quibus Caroli V. religionem aſpergere nefarie non temperat, patienti, æquaque quis ferat aure? Ingenti ei quidem flagitio jure vertitur, quod Clementem VII. indigne tractaverit, ac fœde calamitatibus afflixerit,

eò etiam progreſſus audaciæ, ut ad Concilium provocare non exhorruerit. Verum de rebus mere Civilibus ei cum Pontifice jurgia interceſſiſſe, in rebus vero Chriſtianis a religione profecto erga Pontificem ne latum unquam eum receſſiſſe unguem, teſtes locupletes ſunt repetitæ ad Clemenrem a Carolo litteræ, eæque præſertim, quas eidem inſcripſit an. 1526, ac ſeq., regeſtæ a Raynaldo n. 22, ſeqq., & an. 1527. n. 35, ſeqq. Longe quam procul denique ratio Coccejum fugit, quum palam efferre hominem, ac proferre illum non puduit, Henricum VIII. hoc eſt, ab Eccleſia ſchiſmate, ac hæreſi abſciſsum, quem æqua proinde Catholici excipere nequeant aure, quin eumdem extemplo deteſtentur, & exhorreant. Eos quoque apage, quos proferre non veretur Auctores, qui nefariis ejuſmodi adverſus Eccleſiaſticam poteſtatem ſcriptionibus nihil aliud præſtant, quam proprii inopiam judicii, nullaque de cauſſa maledicendi pruritum, non ſine ſcandalo, palam Orbi facere, nomini ſibi magis infeſtos, quam nobis oſtendunt, pipuliſque ſe magis, quam Pontifices differendos objiciunt.

Ad Jannonum, Dupinio ſuo dimiſſo, nunc retorquendo ſermonem, & is pariter tam abnormiter e rationis ſulco procul exceſſiſſe, quum haſce nobis agit nugas, videtur, quam a veritate toto, quo patet, aberraſſe dignoſcitur oſtio, quum ſurſum deorſum omnia volvit, ut præpoſtero inficiandi ſuo inique deſerviret ingenio. E quis enim neſciat eam primam eſſe hiſtoriæ conſcribendæ legem, ne quid falſi dicere audeat, deinde ne quid veri non audeat, nihilque ſubleſte taceat, nequa nempe ſuſpicio gratiæ ſit in ſcribendo, neque ſimultatis, uti probe monebat rei hujuſce peritiſſimus Cicero de Orat. lib. 2. cap. 15. Atqui contra Jannonus quantum in Civilem, præ favore, poteſtatem juris tranſcribere deſudavit, tantumdem Eccleſiaſticæ, gravi præ invidia, detrahere adnixus eſt. Age vero, quanti ſint demum ea quanta, quibus Eccleſiæ bona invidet, libertatem impetit, immunitatem deprimit, æqua penſemus lance, pro utque opus ſit, utraque proba verſemus manu. Quam itaque hoſpitem, & ignarum hiſtoria in Eccleſiaſtica, quin etiam in legem Naturalem, Divinam, & Eccleſiaſticam improbum ſe Jannonus oſtendit, dum Eccleſiam Principum beneficio dumtaxat bona adquirendi jure compotem factam, factamque primum a Con.

Conſtantino M. impudentiſſime jactat! In Lege veteri enim vero Levitis, & Sacerdotibus lege Divina poſseſſiones fuiſse proprias, 1. Jure inhabitationis, liquet ex Numer. cap. 35, & lib. 1. Paralip. cap. 6; 2. Jure oblationis ex Levit. cap. ult., & Joſve cap. 21; 3. Titulo emptionis ex Hierem. cap. 32; 4. Titulo hæreditatis ex 3. Reg. cap. 2, & Actor. cap. 4. Quibus cum locis probe cohærere, quæ habentur Num. cap. 16, Deuter. cap. 18, & Ezech. cap. 44, ubi Levitæ, & Sacerdotes habere poſseſſiones, & hæreditates prohiberi videntur. Nempe haſce prohibentur habere non in Populo, ſed cum Populo, ideſt, veluti Thomas Valdenſis adverſus Wiclefum explicat Tom. 1. Doctrin. fidei lib. 4. art. 3, habebant in omni Tribu, quas habere, niſi in propria unaquæque Tribus nequibat, vel, ut interpretatur Emin. Laurentius Cozza in Comment. hiſt. dogm. ad S. Auguſtini lib. de Hæreſ. cap. 18, ſive 40, habere prohibebantur, quomodo reliquus habebat Populus, nempe tanquam proprias, ſiquidem Levitis traditæ poſseſſiones in Templi potius jura tranſcriptæ æſtimandæ erant, earumque adminiſtri cenſendi dumtaxat Levitæ, velut etiam adnotat Julianus Pomerius, ſive Auctor ſub S. Proſperi nomine de vita Contempl. lib. 2. cap. 16. Atque de Decimis quidem, denariiſque Judæorum Templo, atque Levitis dependi ſolitis agit pluribus Philo de Congreſ. quær. erudit. gratia, deque Sacerd. honore, ubi Sacerdotibus perinde, ac Regibus, ex Legis præſcripto, tributa pendenda quum dixiſſet: *Ex his*, ſubinfert, *rebus liquet, juxta Legis judicium, Sacerdotes æquiparari honore, ac majeſtate Regibus*. De Decimis etiam ab Abrahamo Melchiſedecho ſolutis loquentes S. Paulus Hebr. 7, & S. Joh. Chryſoſtomus homil. 12. in hunc loc., & Orat. 4. adv. Jud. conſiderare hinc jubent, quanta ſupra Judaicum Chriſtiani Sacerdotii excellentia exſurgat S. Hieronymus quoque in Malach. cap. 3. tam ex primitiis, veteris Legis præcepto, Sacerdotibus ſolvendis, quam ex duplici honore, S. Pauli juſſione, Presbyteris impendendo, fraudem in Deum patrare arguit, qui Presbyteris Decimas, primitiaſque non deferat. Cujus ſimilia legas Capitul. lib. 5, cap. 154. Quare ingenti productis numero Doctorum teſtimoniis, Decimarum legem non mere Cæremonialem eſſe, ſed Moralem etiam, quæ ſub Lege non modo,

Digitized by Google

ſed & ſub Evangelio obligare non deſinat,atque ita veteribusChriſtianis perſuaſum,Decimas jure Divino Sacerdotibus deberi,oſtendit vel Binghamus Orig.Eccleſ.lib.5.cap.5 deDecim.§.1.Videndi, ſi libet, interea Rebuffus tract. de Decim. q. 1 n. 9, Covarruvias Var. reſol. lib. 1. cap. 16, Gonzales in Cap. 7. *Cum homines* de Decimis n. 3, Werndle tract. de Decim. cap. 4, Wex de Decim. q. 3, Grenech in Decret. lib. 3. tit. 30. *De Decimis* §§. 2, ſeq., Schmier Juriſp. Can. Civil. Tom. 2. lib. 3. tract. 1. par. 3. cap. 3. ſect. 1. §. 4, Ducangius Gloſſ. Tom. 2. V. *Decimæ*, quo loci Sarpium in tract. de Benefic. non multo ante Caroli M. tempora Decimarum invectum morem prave de ingenio ſuo effutientem manifeſtæ arguit falſitatis ex Conſtitutione generali Clotarii Reg. cap. 11, ex Synodis Turonenſi an 567. in Synodica ad Plebem,& Matiſconenſi II. an. 585. cap. 5, ac Theodori Pœnit. cap. 13, ac Baronius ad an. 57. n. 74, ſeqq. Sub Evangelio Chriſtum D. proprium aliquid habuiſſe adparet ex Joh. 12, in quem confer S. Auguſtinum tract. 62, & de Opere Monach. cap. 5, neceſſaria ad vitæ ſuſtentationem ſibi adminiſtrari voluiſſe liquet ex Luc. 8. Voluiſſe perinde, ut Apoſtolis neceſſaria vitæ adminicula a fidelibus ſuppeditarentur, ſit evidens ex Matth., & Luc. cap. 10. Subſidia quoque ad ſuſtentationem vitæ ſibi deberi Apoſtoli ipſimet docuere 1. Corinth. cap. 9. Eccleſiæ adhucdum enaſcenti a Chriſtifidelibus cum oblationes paſſim factas, tum bonorum propriorum in ejus jura factam tranſmigrationem diſcimus ex Act. Apoſtol. capp. 4, 6, & 11, ac 1. Corinth. cap. 16. Quæ nihil offeciſſe, quominus Evangelicam Diſcipulis ſuis paupertatem Chriſtus D. toties ſuaderet Matth. cap. 10, & Luc. cap. 14, poſt S. Hilarium in Pſal. 61. n. 8, & in Matth. cap. 19. n. 9, S. Epiphanium Hær. 61. de Apoſtolicis, S. Auguſtinum epiſt. 89. ad Hilarium, in Pſal. 51., & lib. 2. de Conſen. Evangel. cap. 30, ac V. Bedam in Luc. lib. 14. cap. 9. docent Theologi noſtrates, nempe ita a Chriſto D. perfectioris vitæ ſtatui conſuli, neque divitias, ſed avaritiam, ſed cupiditatem, ſed affectum in divitibus a Chriſto damnari. Confer doctiſs. Thomaſſinum vet., & nov. Diſcipl. par. 3. lib. 1. cap. 1, & Emin. Cozzam ad S. Auguſtini lib. de Hæreſ. cap. ſupracit. Atque egregie hanc in rem Concilii Aquiſgranenſis II. an. 836. Epi-
ſcopi

Digitized by Google

ſcopi tam ex S. Auguſtini doctrina declarant lib. 3. cap. 7. de induſtria Chriſtum D. aliquid oblatæ pecuniæ a Diſcipulis ſuis in futurum ſervari voluiſſe, ut Eccleſiæ id eſſet exemplo, documentoque pecunias, divitiaſque ſervandi in futurum Religionis, Cleri, & Pauperum uſum, quam ex Apoſtolorum Actis, Patrumque ſcriptis evidens fieri docent lib. 1. cap. 12. jam ſuis ab incunabulis, ex ipſiſque Apoſtolicis inſtitutionibus, agris, prædiis, oblationibuſque locupletari Eccleſiam cœpiſſe: *Per Petrum*, inquientes, *Apoſtolorum Principem in Occidentis, per B. vero Johannem Apoſtol., & Evang. in Orientis, ideſt in Aſiæ partibus; per B. etiam Paulum in tota generaliter Mundi latitudine fundata, & ex Oblationibus Fidelium conſtat ditata, atque honorata Eccleſia*. Quam pariter in ſententiam Concilium Engelheimenſe an. 948. Can. 8. S. Pauli in medium prolata doctrina, a ſacris Oblationibus ad Altare delatis invadendis, velut a rebus Chriſto dicatis, Laicos deterrendos inſtituit: *Ut Oblationes*, inquiens, *Fidelium quatenus Altari deferantur, nihil omnino ad laicam pertineat Poteſtatem, dicente Scriptura: Qui Altario deſerviunt, de Altari participentur*. Lege ergo Naturali, & Evangelica bonis temporalibus compotem ab initio Eccleſiam evaſiſſe conſtat, confirmantque Patrum teſtimonia, S. Juſtini Apolog. 2, qua affirmat Fideles Dominico quolibet die ad Sacrum convenientes, pro ſuo quiſque modo ſubſtantiæ, partem aliquam in ærarium conferre conſueviſſe, unde qui Eccleſiæ præerat, in ægrotos, pauperes, orphanos, peregrinos, & Viduas erogare poſset. S. Irenæi lib. 4 capp. 32, 34, ubi docet, quod ſicut ab Iſraelitis neceſſaria Templo, ſacriſque Miniſtris offerebantur, ita a Fidelibus effuſiori pietate Eccleſiis ſubſidia fore ſuppeditanda. Tertulliani Apolog. cap. 39, quo refert a Fidelibus quolibet ſaltem menſe pecuniæ aliquid in communes neceſſitates collatum. S. Cypriani de Oper., & Eleemoſ., ubi veterum ſub Apoſtolis Fidelium propoſito exemplo, ad Oblationes Eccleſiis faciendas omnes, quibus facultas non deeſſet, vehementer accendit. Quod ipſum exequuntur argumenti genus, exagitantque Origenes hom. 11. in Num., & lib. 8. contra Celſum p. 400, Auctor Conſt. Apoſtol. lib. 2. capp. 25, & 35, lib. 7. cap. 29, ac lib. 8. cap. 30, S. Gregorius Nazian. epiſt. 80. ad Aerium, &

Aly-

Alypium, & Salvianus de Gubern. lib. 6. §. 208. Conferunt & huc Canones Apoſtolorum verſ. Herveti 4, & 40, verſ. Dionyſii 5, & 41, Antiochenus Can. 25, Gangrenſis Synodus in præfat., & Can. 7, ſeq., in Cod. Eccl. Afric. Can. 40. edit. Bevereg., Græcor. Euchologium, & Gregorianum Sacrament. in form., & orat. pro fructuum oblatione, quibus locis de variis Oblationum generibus agitur, quæ vel Eccleſiis fiebant, vel Epiſcopis. Confer & S. Thomam 2. 2. q. 87. art. 1, ubi Eccleſiæ Miniſtris jure naturæ neceſſaria ad vitæ ſuſtentationem deberi docet; Baronium ad an. 57. n. 75, ſeq., quo loci idipſum velut jure tam Naturali, quam Divino innixum teſtimoniis Evangelicis, & Apoſtolicis nedum, ſed Ethnicorum etiam Dionyſii Halic., Plauti, Ciceronis, Xenophontis &c. confirmat; Bellarminum de Cleric. lib. 1. cap. 25, ubi Conciliorum quoque decretis prolatis, jure præterea Eccleſiaſtico inductum oſtendit; Albaſpinæum Obſervat. Eccleſ. lib. 1. obſer. 5, ſeq., quo loci ex S. Cypriano de Opere, & Eleem., S. Auguſtino ſerm. 213. de temp., ex Synodis Eliberitana Can. 28, Ilerdenſi Can. 13, Arelatenſi II. Can. 12, Carthaginenſi IV. Can. 93, ſeq., Valentina Can. 1. &c. Oblationum ad Altare, pro Euchariſtia nedum, ſed pro Sacerdotum alimento, uſum Eccleſiæ agnatum obſervat; Beveregium in Cod. Canon. primit. Eccleſ. lib. 1. cap. 4. §. 6, & cap. 5. §. 1, ac lib. 2. cap. 2. §. 5, ubi multis, validiſque Dallæum refellit, qui de Pſeudepigr. lib. 3. cap. 14. vetuſtiſſimum hunc in Eccleſia morem, præpoſtero ſuo præ ingenio, inficias ire non abſtinuit; Thomaſſinum par. 3. lib. 1. cap. 5, ſeqq., & Berlendium de Oblat par. 1. §. 6. p. 171, ſeqq.

Argumento ſunt etiam, documentoque cum effuſiſſimæ Roman. Pontificum largitiones, tum pia Imperatorum Edicta, quibus fit evidens prima jam ſub Religionis ætate prædiis Eccleſias ubique fuiſſe potitas. Et certe Romanam Eccleſiam jam inde ab initio divitiis redundaſſe oportet, ut cui piiſſimo, vetuſtiſſimoque in more poſitum fuiſſe, quem ſuæ uſque ad ætatis perſecutionem obſervatum teſtatur Euſebius, ut ex facultatibus, quibus locupletata præ aliis fuerat, effuſiſſima liberalitate aut eò undique confluentes ſuſtentaret Fideles, aut ad longe poſitas egeſtate laborantes Eccleſias mitteret ſublevandas, auctores ſunt homonymi

duo

duo Sanctiſs. Dionyſius Corinthius, & Dionyſius Alexandrinus, ille nempe in epiſt. ad S. Soterem apud Euſebium lib. 4. cap. 23, qua digno eum mactat elogio, quod Eccleſiarum ubique gentium neceſſitatibus proſpicere eidem ſummopere cordi fuiſſet; iſte vero apud eumdem Scriptorem lib. 7. cap. 3. in epiſt. ad S. Stephanum, qua Eccleſiæ Romanæ ampliſſimas largitiones in Syriam uſque, & Arabiam permanaſſe refert. Ante hac S. Pio I. Eccleſiam adminiſtrante prædiis Romanam jam fuiſſe ditatam augurari fas eſt ex ipſius Decreto, quod probabile facit Auctor libri Pontif., quove traditur vetuiſſe, ne prædia Divinis uſibus dicata humanis deinceps inſervirent. Ex quo patet falſo ſcripſiſſe Theodorum Lect. hiſt.Eccl. lib.2. Romanæ Eccleſiæ Sæculi VI. adhuc initio recepto in more fuiſſe res immobiles non retinere, ſed ſiquæ obvenisſent, confeſtim vendere. Falſo perinde adfirmaſse Martinum Polonum in Chron., Andream Dandulum Chron. lib. 4. cap. 4. Script. rer. Ital. Tom. 12, alioſque poſteriores a S. Urbano I. dumtaxat primum in Eccleſiam immobilium poſseſſionem inductam. Ingens præterea Romanæ Eccleſiæ Sæculo II. opulentia evinci poteſt ex epiſtola S.Cornelii ad Fabium Antiochenum apud Euſebium lib.6. cap. 43, qua narratur, præter ea copioſa ſubſidia, quibus Eccleſiis Orientis frequens opem præſtabat, viduis, infirmis, egentibuſque pluſquam mille, quingentis, omnem præter Clerum, abundans quotidie vitæ ſubſidium Romæ ſuppeditatum. Sed & ex Actis SS. Sixti II, & Laurentii Martyris circa an. 261, de quibus S. Leo M. Serm. 83, liquet Eccleſiam theſauris jam tum abundaſſe, ſuum, & in Pauperum uſum a S. Levita erogandis. Adeundi Prudentius Hymn. 2. de S.Laurentio num.29, S.Ambroſius lib 2. Offic. cap. 28, S Auguſtinus ſerm. 303, S. Petrus Chryſologus ſerm. 135, & S. Maximus hom. 3. de S. Laurentio. E Carthaginenſis Eccleſiæ gazophylacio ſeſtertia centum mille eduxiſse, eaque prolıberandis Numidiæ Chriſtianis in captivitatem, non a Gothis, aut a Scythis, velut opinatus Pamelius eſt, ſed a Barbaris, quorum tum adhuc feraciſſimam Africam ex S.Auguſtino epiſt.80, & 122, Am. Marcellino, & Herodiano lib. 7. de rebus Maximini oſtendit Pearſonius in Annal Cyprianicis ad an. 253. num. 2, abductis miſiſse ſe S. Cyprianus ſcribit epiſt. 8. lib. 5. edit. Manut., 60.

60. Pamel., 62. Felli ad Numidiæ Epiſcopos. Quæ ſane centum mille ſeſtertia nummum ingentem pecuniæ ſummam, ex qua permagna ejuſdem Eccleſiæ opulentia dignoſcebatur, conficiunt: ſiquidem juxta Budeum, Pamelium, & Rhenanum ducenta ſeſtertia quinque millia Coronatorum faciant. Rigaltius in Not. ſeſtertium illud centum millia nummum libras 25000. confeciſse putet, quam tamen æſtimationem ad 7500. libras Gallicas reducit Lombertus, Capellus ad 9639. libras, 17. ſolidos, ac 10. denarios, Fellus ad Monetæ Anglicanæ libras ſterlingas 781, ac ſolidos 5. At Baronii ad an. 254. num. 110, & Panvinii de Rom. Imperio p. 872. veri ſit ſimilior opinio ſummam illam ſcuta Romanæ Monetæ aurea tria millia non exceſſiſse. De bonis Eccleſiæ Hierapolitanæ collatis dicam mox. Heliopolitanæ in Cœleſyria ſub S. Theodoto Epiſcopo Sæculi II. ſub initium libras auri viginti mille, ac Monetas inſuper aureas ducentas, & quinquaginta mille, ingentem præter copiam gemmarum, ſupellectilium, argenteorumque vaſorum, ac prædiorum obtuliſse S. Eudoxia legitur in ejus vita apud Henſchenium ad diem 1. Martii. Edeſsenæ Eccleſiæ opulentiam teſtatur Juliani Apoſtatæ epiſtola 43. ad Ecebolum, qua bona Eccleſiæ illius, ſub obtentu delicti, Militibus dedit dividenda. Et quam etiam dives eſset Cæſareenſis, ejuſdem Juliani declarat epiſtola ad S. Baſilium, inter Baſilianas 207, quam auctiorem exhibet Fabricius Salut. Luc. Evang. cap. 14. p. 323, cui mille libras auri, pro belli Perſici expenſis, imperat, quæ octo efficiebant talenta. Fuiſſe quoque ex primitivis Fidelibus, qui divitiis redundarent, quarum & copiam Eccleſiis, ac Sacerdotibus facerent, teſtatiſſima res eſt, quam indubiam faciunt vetera quamplurima monumenta. Sub Domitiano certe diligenti facta de Chriſti D. propinquis inquiſitione, geminos fuiſſe repertos Judæ Nepotes, qui poſſeſſiones habebant valoris denariorum novem millium, auctor eſt Hegeſippus apud Euſebium lib. 3. cap. 20. De M. Aurelii Antonini munificientia dignum illud memoriæ proditum legitur apud Metaphraſtem ad diem 22. Octob., & Baronium ad an. 163. num. 11, ſeqq., cujus fidei adſtipulari non dubitarunt Thomaſſinus par. 3. lib. 1. cap. 3. num. 11, & Card. Cozza præcit. cap. 18. num. 57, quod ob inſigne beneficium S. A. ber-

bercii Hierapolitani in Phrygia Epiſcopi ope impetratum, a quo Lucilla Imperatoris filia a Dæmone fuerat liberata, annuis ter mille frumenti modiis Eccleſiam illam donaverit: neque donum illud, niſi a Juliano poſt Apoſtata, fuerit retractatum. Verum hanc erga Eccleſiam M. Aurelii liberalitatem nec ſatis lucide S. Abercii acta produnt, nec a Baronio ductæ ex Capitolino conjecturæ ſatis confirmant, quominus ei fidem detrahere auderent Caſaubonus in Not. ad Capitol. in Marco, Pagius ad cit. an. num. 11, & Baſnagius ad an. 161. num. 6. Tom. 2. p. 119. Ab Alexandro Severo Chriſtianis Romæ Eccleſiam trans Tyberim addictam ex Lampridio ſuperius relatum eſt. Exinde probabilis emergit conjectura, neque vetuiſſe illum, quin fundos etiam adquireret Eccleſia. Quæ ex eo quoque confirmatur, quod Valeriani decreto Eccleſias divitiis exſpoliatas fuiſſe diſcimus ex S. Cypriano epiſt. 97. lib. 5. edit. Manut., 82. Pamel., 80. Felli ad Succeſſum, & quod Aurelianus, referente Euſebio lib. 7. cap. 26., Eccleſiæ domum, qua excedere Paulus Samozatenus, etſi Concilii Antiocheni decreto juſſus, detrectabat, ei demum tradi præcepit, cui Romano a Pontifice, Italiæque Præſulibus fuiſſet adjudicata. In Conſtitutione etiam Maximini ab Euſebio lib. 9 cap. 9. relata, inter alia ſancitum habetur, ut domus, & alia Chriſtianorum loca, prædia, & bona, antehac ſub Diocletiano fiſco addicta, aut divendita, ſive ab aliis dono, aut vi occupata, in priſtinum Chriſtianorum jus revocarentur, Dominiſque propriis, abſque mora, univerſa reſtituerentur. Ex Edicto denique Conſtantini M. apud Euſebium lib. 2. ejus vitæ cap. 30, ſeqq., quo bona omnia, prædia, & loca, quibus olim Chriſtifideles, ob fidei confeſſionem, privati fuerant, reſtitui præcepit, manifeſtum fit Chriſtianos ſub prioribus Imperatoribus propria habuiſſe. Atque explicite quidem ablata Eccleſiis bona, ac fiſco addicta, ſive diſtracta reddi juſſit, quibus & Lege edita lib. 16. Cod. Theod. tit. 2. *De Epiſcopis*, & lib. 4. tit. 1. Cod. Juſtin. *De Sacroſ. Eccleſiis*, illud adjecit, ut liberrima teſtandi, legandique in favorem Eccleſiarum quiſque facultate potiretur.

Quæ quum ita ſe habeant, mirari ſatis Jannoni temeritatem non ſubit, qua Eccleſiæ prædia adquirendi poteſtatem a Conſtan-

tino M. primum factam jactare non dubitat. Sed enim in Lege 20. Valentiniani cum Gothofredo vim facit. Cur vero fruſtra, perperamque facere non abſtinuit, ut qui viderat legem illum a Theodoſio deinde temperatam, & a Marciano demum abrogatam? Verumtamen Eccleſiaſticis dumtaxat perſonis, non item Eccleſiis hac lege interdictum fuiſſe, ne Viduarum legata caperent, ex SS. Ambroſio epiſt. 18. nov. edit., olim 50. ad Valentinianum, & Hieronymo epiſt. 2. ad Nepotianum videre poterat, uti viderunt Baronius, Thomaſſinus cap. 18, & Coutantius in Not. ad hanc legem p. 274. Ei ergo legi ideo non interceſſit Eccleſia, quod ſibi conducibilis eſſet, & in compendium cederet, ut quæ inde Clericis, & Monachis interceptas largitiones in ſe derivabat. Etſi vero is non ſim ego, qui Baronio adſentiar conjicienti legem illam, S.Damaſo agente, latam, non inficias eam tamen, quin eadem imo Pontifici evaſerit probata, & Clericorum, Monachorumque cupiditati moderandæ opportuna, & perquam neceſſaria videri potuerit, quemadmodum plane SS.Ambroſio, & Hieronymo viſa eſt. Quamvis interea querelarum nonnihil ab iis effuſum in legem hanc fuerit, non quatenus Clericorum inexhauſtæ cupiditati frænum injiceret, ſed quia in eorumdem vergeret injuriam. Et ſane quantum Eccleſia ab omni prorſus avaritiæ ſpecie abhorruerit ſemper, quantumque perſonas Eccleſiaſticas ab hiſce lucris, ac deſideriis abſtractas voluerit, amaveritque, documento ſunt SS. Ambroſii, & Hieronymi recitatæ modo litteræ, ſed & S. Cypriani lib. 1. epiſt. 7. edit. Eraſmi, 64. Pamel., 65. Felli ad Epictetum, qua in Epiſcopos quoſdam acriter invehitur, quibus nihil cordi magis erat, quam Fidelium ſtipibus, oblationibus, & eleemoſynis ſaginari, & diteſcere; ſed Tertulliani lib. de Jejun., ac de Fuga in perſecut., qui Epiſcopis pleriſque ex eo convitium facit, quod immodicam a Chriſtifidelibus exprimere pecuniarum copiam haud vererentur. Quamvis has in eos contumelias tum effundere cœperit, poſtquam ab eorum ſe Communione abſcidiſſet. Sed Aurelii Carthagin., ac S.Auguſtini Hippon., ſed S.Joh.Chryſoſtomi, S.Baſilii, & S.Gregorii Nazian., ſed SS.Paulini, & Fulgentii, ſed Theodoreti, & Sulpitii lib. 1, ſed Juliani Pomerii &c., de quibus Rigaltius in Not. ad cit. S. Cypriani epiſt., ac Thomaſſinus diffuſius vet., &
nov.

nov. Diſcipl. par. 3, lib. 1. capp. 17, & 22, ac lib. 3. cap. 1, ſeqq. Cæterum ea Valentiniani lex, ut dixi, Eccleſias non afficiebat; legemque ſuam, qua Theodoſius Diaconiſſis, queis tamen domi proles non eſſet, interdixerat, ne vel Eccleſias hæredes dicerent, aliàs haud prohibens, quominus prædiorum fructus elargiri quirent, aut legarent, eodem ipſo, quo lata fuerat, anno, S. Ambroſio hortante, & admonente, ceu Baronio viſum eſt ad an. 390. num. 70, revocare religioni duxit, Viduis, ac Diaconiſſis fundos ipſos Eccleſiis relinquendi poteſtate facta. Utramque denique & Valentiniani illam, & hanc priorem Theodoſii legem, veluti Clericis injurioſam, Marcianus, ut innui, reſcindere, ſua pro religione erga Eccleſiam eximia, officio habuit, prout haud abſimilem Nicephori legem an. 964. ſuſtulit Baſilius Imp. an. 987, Theodoro Balſamone teſte, ita nempe impedimentum auferendo, quo prius Eccleſia detinebatur, ne libere Divino, naturalique bona adquirendi jure uteretur. Quam plane Marciani legem, inter Novellas tit. 5. poſt Cod. Theod. proſtantem, ſuo Codici tit. *De Sacroſ. Eccleſ.* LL. 1, & 13, non ſecus, atque Conſtantini M., inſertam voluit Juſtinianus, ſimiles ipſe alias adjiciens L. *Quoniam*, & L. *Illud* eod. Cod., & tit., quo tamen, velut Eccleſiæ incommodam, utramque & Valentiniani, & Theodoſii legem exulare perpetuo juſſit. Unde non erat ſane, cur exinde nobis ad faceſſendum negotium, occaſionem cum Gothofredo quæreret Jannonus, neque cur cum Petro de Marca de Concord. lib. 2 cap. 11. num. 3. dicere ſomniaret a Juſtiniano eas leges, non in conſequentiam Canonum, ſed jure ſuo fuiſſe latas, quod a Juſtiniani procul abhorrere mente adparet, ſic loquentis L. 23. *Sancimus, ſiquis aliquam reliquerit hæreditatem, vel legatum, vel fideicommiſſum, vel donationis titulo aliquid dederit, vel vendiderit, ſive Sacroſ. Eccleſiis, ſive Vener. Xenonibus, vel Ptochotrophiis, vel Monaſteriis Maſculorum, vel Virginum, vel Orphanotrophiis, vel Brephotrophiis, vel Xerontocomiis, necnon Juri Civitatum, vel donatorum, vel venditorum, vel relictorum eis ſit longæva exactio, nulla temporum ſolita præſcriptione coarctanda.* Moleſtiæ potius nonnihil inferre quidam videtur S. Auguſtini locus, qui Jannonum etſi fugerit, ingenue tamen agentibus nobis prætereundus haud eſt.

Igitur Tract. 6. in Johan. in eam inflecti S. Doctor videtur ſententiam, ut non alio, quam Imperatorio, jure, ac Principum legibus bona ſua poſſidere Eccleſiam putet. *Quo jure*, inquit enim, *defendis Villas? Divino, an humano? Divinum jus in Scripturis habemus, humanum jus in legibus Regum. Unde quiſque poſſidet, quod poſſidet? Nonne jure humano? Jure ergo humano, jure Imperatorum. Quia ipſa Jura humana per Imperatores, & Reges ſaeculi Deus diſtribuit generi humano.* Verum ut hæc non ſplendide magis, quam ſolide, veluti loquitur Cl. Thomaſſinus cap. 16. num. 2, dicta videantur, eo ſenſu capienda ſunt utique, non quo Principum largitate, legibuſque bona ab Eccleſia obtineantur, ſed quo de bonis incidentes lites Principum legibus finiendæ ſint, ſicut idemmet S. Doctor indicat verbis illis, quibus incipit: *Quo jure defendis Villas?* Quæ plane lites reſpiciunt. Eodem deinde loci loquitur S. Doctor non de Clericis dumtaxat, ſed de Laicis indiſcriminatim, quorum bona Principum obnoxia legibus inficiatur nemo. Neque demum aliter S. Doctorem accipi debere, exinde liquet, quod neque ſuis Clericos fundis ſpoliare Principibus liceat, ſicuti neque laicos, neque prohibere, quin fas ſit in Eccleſiaſticis perſonis Deo ſua, ab eo utique accepta, dare, aut potius reddere. Unde Benedicti III, Caroli M., Irenis Auguſtæ, ac Synodorum Aquiſgranenſis II, Pariſienſis VI. Can. 18, & Aurelianenſis ſententia, Deo oblatæ res non tam Eccleſiæ, quem Dei eſſe ſunt æſtimandæ. Quæ vero ita ſunt Eccleſiæ, ac Dei, SS. Hilarii, Ambroſii, Chryſoſtomi, Hieronymi, Auguſtini &c. ſententia omni prorſus ab onere pendendi tributa ſunt libera: ideoque ſiniſtram, iniquamque loci S. Matthæi cap. 17. v. 25. Marſilii, & Janduni interpretationem damnavit Johannes XXII, non ſecus, atque haud abſimilem Wicleffi, & Huſſi Martinus V. poſt quos Dupinum ſequutum abire Jannonum pudere quammaxime oportuiſſet.

Pro exequendo potius igitur hujuſmodi tam Naturali, quam Divino jure latæ a Principibus, quibus Eccleſiis bona aut reſtitui præcipiuntur, aut permittuntur relinqui, ita demum accipi debent, ut eo ipſo Naturali, Divinoque jure ſint irritæ, ſi quæ in Eccleſiarum incommodum cedant. Nec vero ejuſmodi juri, nec Eccleſiaſticæ immunitati officit, ſiquando, Reipublicæ, aut

Re-

Digitized by Google

Religionis exigentibus neceſſitatibus, ex bonis Eccleſiaſticis, Epiſcoporum accedente licentia, ac Romani quammaxime Pontificis auctoritate, laicis Principibus decimæ, tributa, dona publicos in ſumptus expendenda, conceſſa leguntur: atque de donis quidem Regibus præſtari ſolitis etiam ab Eccleſiis, ac Monaſteriis agit Synodus Vernenſis an. 755, videndique Hincmarus Opuſc. 14. Spicileg. Dacher. Tom. 2. pag. 581, Ducangius diſſert. 14. ad Joinvillam, & in Gloſſario V. *Donum*, ac Muratorius de Antiq. Ital. diſſert. 70; de Decimis quoque infeudatis adeundus, qui de his egregie diſſerit, Thomaſſinus par. 3. lib. 1. cap. 11. Sequitur hinc, ut ſiquidem Eccleſiaſtica immunitas Divino jure, naturalique innitatur, ſiquæ ejuſmodi immunitati adverſæ latæ fuiſſent a Regibus leges, eæ irritæ, & inanes habendæ eſſent, veluti latæ a non habentibus legitimam auctoritatem. Sed enim veritate minime conſtant, quæ de Immunitate Eccleſiaſtica juſtos intra fines a ſæculi Principibus coarctata Jannonus comminiſcitur. Atque imprimis prætenſam Caroli M. pro Saxonia legem nuſpiam adparere obſervat Antonius Bovius reſp. ad conſid. Sarpii par. 3. ad argum 10. p. 41, ſeqq. Quæ ſi revera edita fuit, id utique non abſque Epiſcoporum conſenſu factum pro certo habendum, quum leges ipſas mere Civiles, nonniſi eorumdem interveniente conſenſu, edere religioni eidem eſſet, velut ex præfatione Capitularium liquido patet: quæ ideo Capitularia Eccleſiæ probata ſunt, ſi fides adhibenda Hincmaro in Formul. promot. Epiſcop. tit. 18. cap. 6, ac *Sacrorum Canonum pedi ſſequa* dicta ſunt Synodo Troslejenſi, teſte Baluzio. Vide & Holſtenium Collect. Rom. Tom. 2. pag. 187, ubi Capitulare Saxonicum ex cap. XI. recenſet. Cæterum a Carolo M. ampla Clericis immunitas confirmata nedum eſt, ſed Epiſcopis inſuper conlata Regalia teſtatur Cranzius Saxoniæ lib. 2. cap. 24. Roberto item S. Germani Abbati an. 779, de quo Baronius num. 2. Atque ita Regalia nominatim tributa Epiſcopis pleriſque in Saxonia, Monaſterienſi, Paderbonenſi, Oſnabrugenſi, Cœnobio item Werthinenſi &c. oſtendit Turckius Soc. I. in Faſtis Carolinis, ac poſt ipſum Pichler hiſt Imper. tractat. 1. cap 5. num. 77. p. 178, ſeq., ubi obſervat jam ante Caroli M. ætatem Epiſcopos Regalia poſſediſſe,

diſſe , veluti Colonienſem , Leodienſem , Moguntinum , Trevirenſem &c. teſtibus Johanne Roberti in paralipom. ad vitam Caroli Martelli p: 164, Serario , Brovero &c. Qua perinde religione Eccleſiaſticam erga libertatem , & immunitatem affectus probe fuerit Ludovicus Pius teſtes accedunt Auctor ipſius vitæ p. 407, & 413, Theganus §§. 10, 22 &c., Annales Franc. ad an. 824, confirmantque Capitularia Aquigranenſe an. 816. capp. 2, & 10. an. 824. cap. 1, Wormatienſe an. 829. cap.4. &c. Eò itaque ſpectant tot, quæ memorat Heumannus de Re Diplomat. Imperat. Tom.1, & 2, pro Eccleſiarum , ac Monaſteriorum immunitate Diplomata Caroli M. , Ludovi Pii , Pippini , Lotharii , Ludovici II, Caroli Calvi , Ludovici Germanici , Carolomanni , Ludovici Junioris , &c., non quò ipſe cuperet utique , nempe ut ſuadeat , nonniſi Imperatorum beneficio Eccleſiis , ac Monaſteriis immunitatem adcreviſſe , ſed ut indicio ſint liquido Immunitatis privilegia aut non primo fuiſſe conceſſa , ſed in antiqua , qua fuerant , poſſeſſione confirmata , veluti fidem indubiam faciunt Caroli M. Diplomata apud Marculfum Formul. lib. 1. cap. 4, & Baluzium Capitular. Tom. 2. p. 377, pro Monaſterio Sandionyſiano apud Mabillonium de Re Diplom. lib. 6. num. 53, Ludovici Pii pro Eccleſia Wirceburgenſi apud Eccardum Tom. 2. Comment. Rer. Franc. Orient. p. 881, Lotharii pro Eccleſia Tullenſi apud Mabillonium num. 92; Ludovici II. pro Eccleſia Novarienſi apud Muratorium Antiq. Ital. Tom. 1. p. 925, pro Monaſterio Argentoratenſi apud Shilterum Obſervat. ad Koenigſhov. Chron. Argent. p. 480, Carolomanni pro Eccleſia Cremonenſi apud Muratorium Tom. 6. p. 363, &c.; aut non proprio utique conceſſas jure ab Imperatoribus fuiſſe , ſed pro jure dumtaxat Eccleſiaſtico in tuto ponendo , & a Laicorum uſurpationibus vindicando corroboratas , ut legenti adparebit Diplomata Caroli M. pro Monaſterio Campidonenſi , de quo Heumannus Tom. 1. p. 439, Ludovici Pii pro Eccleſiis Slavorum , de quibus Carpentier in Alphabeto Tyroniano p. 17, pro Cœnobio Nonantulano , de quo Muratorius Antiq. Ital. Tom. 6. p. 315, Ludovici Germanici pro Monaſterio Althaenſi , de quo Hundius Metrop. Salisburg. par. 2. pag. 9 , pro Fuldenſi , de quo Schannat Cod. hiſt. Fuld. pag.
1142

114, Lotharii pro Eccleſia Auguſtodunenſi, de quo Dacherius Spicileg. Tom. 3. p. 340, Ludovici II. pro Eccleſia Regienſi, de quo Muratorius Tom. 5. p. 191, pro Cœnobio Gandershemenſi, de quo Harenbergerus hiſt. Gandersh. p. 583, Caroli Calvi pro Monaſteriis S. Florentii, de quo Lobineau hiſt. de Bretagne p. 51, & S. Saturnini Toloſæ, de quo Cantellus hiſt. Comit. Toloſ. p. 167, &c.; aut proprio quidem jure fuiſſe collatas, ſed quatenus ipſis Eccleſiis fundos largiti Imperatores, aut largitiones adprobantes, ab omni prorſus onere immunes juſſerunt, uti manifeſtum fit ex Diplomatibus Caroli M. pro Eccleſia Atinenſi apud Ughellum Ital. Sac. Tom. 10. p. 42, pro Cœnobiis Caſſinenſi apud Gattulam hiſt. Caſſin. par. 1. p. 13, ſeq., Prumienſi apud Knauff defenſ. Prum. p. 52, Fontanellenſi apud Dacherium Spicileg. Tom. 2. p. 277, Sangermanenſi apud Bovillart hiſt. ejuſdem Monaſt. p. 12, ſeq., S. Arnulphi Metenſi apud Calmetium hiſt. Lotharig. Tom. 1. p. 292, Berthæ Caroli M. filiæ pro Monaſterio S. Medardi apud Mabillonium de Re Diplom. lib. 6. n. 67, Ludovici Pii pro Eccleſiis Lauſanenſi, & Curienſi apud Scheuchzer, & Lochmannum Alph. tab. 18, pro Cœnobio Lindavienſi apud Tenzelium in Vindiciis hiſtor. p. 27, Pippini Regis Aquit. pro Monaſterio Malaſtenſi apud Mabillonium cit. lib. 6. n. 78, Giſlæ pro Monaſterio Ciſonienſi apud Dacherium Spicileg. Tom. 2. p. 878, Lotharii pro Hoſpitali Montiſcinisii, & Monaſterio Novalicienſi apud Muratorium Antiq. Ital. Tom. 3. p. 577, pro Cœnobio Grandiſvallis apud Hergoot. hiſt. genealog. Habſpurg. vol. 2. p. 28, Corbejenſi apud Schatenium Annal. Paderbon. par. 1. p. 128, Caroli Calvi pro Monaſterio Elnonenſi apud Martenium vet. Monum. Tom. 1. p. 195, Nivellenſi apud Miræum Tom. 1. p. 502, Ludovici Balbi pro Cœnobio S. Flaciani apud Mabillonium de Re Diplom. lib. 6. n. 108, Richildis Reginæ pro Abbatia Gorzienſi apud Calmet hiſt. Lothar. Tom. 1. p. 333, aliorumque, quorum implere paginas, ut pronum eſſet, jam piget.

Ad aliorum, quæ nobis objicit Jannonus, Regum geſta retorquendo ſermonem, de legibus Eduardi III, & Henrici V. nihil profecto habet Polydorus Virgilius, deque lege dumtaxat Eduardi I. loquitur lib. 17, quam pro quibuſdam ſolummodo Cœnobiis

nobiis latam, non ad omnes Angliæ Eccleſias extenſam obſervat. Quin etiam, Nicolao IV, Legati ſui Bartholomæi Groſſetani opera, intercedente, eamdem reſcindere legem fuiſſe compulſum refert Bzovius ad an. 1291. Quamve ſi reſcindere detrectaſset, gravem ex ſubditis Regi rebellionem impendiſſe ſubjungit Ferdinandus de Baſtidia in Antidoto ad conſid. PauliSarpii reſp. ad argum. 47. p. 125. Peſſime vero de S. Ludovico Gall. Rege meretur Jannonus, dum ei invidiæ plenam appingit legem. Nam Joh. Faber ad L. *Quoties* Cod. *De Revind.* de alienatione dumtaxat Feudorum verba facit, quæ in Gallia plane Regni legibus in manus mortuas transferri vetantur: alioqui vero, ob libertatem Eccleſiaſticam optimo poſitam loco, S. Regi gratulatus eximiis eumdem mactaſse laudibus Alexander IV. legitur apud Raynaldum ad an. 1258. n. 16. De ſimili S. Ludovici lege a Philippo III, Philippo IV, Carolo Pulcro, Carolo V, Franciſco I, Henrico II, Carolo IX, & Henrico III. nihil litteris eſt demandatum, nullumque proferre documentum Jannono licuit, quo fidem obligaret noſtram. Contra vero auctores ſunt Ludovicus d' Hercourt in Tract. de legib. Eccleſ. Gall. par. 3. cap. 3. n. 8. p. 210, ac Fleurius Inſtit. Canon. par. 1. cap. 29. § 7, & par. 2. cap. 12. §. 5. hodiedum in Gallia prætenſum jus omne reſtringi ad jus amortiſationis, ut vocant, quo nempe cenſum ſolvere tenentur manus mortuæ, quæ novos fundos adquirendi jus impetrent ad alias non amplius transmigraturos manus. Ut ut autem ſit de Placito, vulgo *Arreſto* Papponii, ejuſque auctoritate, Carthuſianos, ac Cæleſtinos, jam divitiis affatim locupletatos, afficiebat: ut proinde Alexander III. in epiſt. ad Ciſtercienſes apud Van - Eſpenium par. 1. tit. 29. cap. 3. n. 14, & Innocentius III. lib. 16. epiſt. 83. apud Gonzaleſium in Decret. lib. 2. tit. 30. cap. 34. in Not. recipi deinceps prohibuerint bona, poſseſſioneſque, niſi pro novis fundandis Monaſteriis: quod ipſum a generali eorum Capitulo ſancitum fuit. Præterea ex Romani Pontificis indulto, ac privilegio legem de bonis ſtabilibus in Eccleſias non transferendis in Gallia obtinere dixit Renatus Choppinus de Domin. Franc. tit. 13. n. 5: quod tamen refellit Petrus Jacobus Aurelian. in pract. tit. de Acquiſit. ab Eccleſ. verſ. *Quidam vero* q. 10; & Willelmus de Benedictis in Cap.

Digitized by Google

in Cap. *Raynutius* de Teſtam. n. 4. etiam in Gallia ſervari legem 1. Cod. *De Sacroſ. Eccleſ.*, ut libere nempe ſtabilia ab Eccleſiis adquiri poſſint, appoſite obſervat. Denique Alexandri IV. explicitiſſima deciſio eſt in Cap. 1. *Quia nonnulli* in fine 6. Decret. lib. 3. tit. 22. *De Immunit. Eccleſ.*, ubi amortiſationis legem in quibuſdam Galliæ partibus inductam, qua Eccleſiæ, ſive manus mortuæ bona a Laicis obtenta in manus transferre laicas tenebantur, eaque retinere, abſque Principis licentia, prohibebantur, velut Eccleſiaſticæ libertati infeſtam infregit hiſce verbis: *Nec etiam liceat Eccleſias, vel perſonas Eccleſiaſticas ad diſtrahendum, vel alienandum, vel extra manum ſuam ponendum acquiſita jam, vel quæ deinceps acquirerent, aliquatenus coarctare*. Cui textui adſtipulatur etiam alter Bonifacii VIII. in Cap. 5. *Eos, qui* eodem lib. 6, & tit. Jacobo Aragoniæ Regi legem, qua bona jure belli, & gentium adquiſita perpetuo Canone, quem *Realengum* vocat, adfecta juſſerit, ita ut ad quemcumque bona illa migrarent, etiam ad Clericos, idem ſubire onus deberent, neque illa, ſine Regis licentia, in manum unquam mortuam tranſire quirent, acceptam quidem refert Petrus Belluga, quod ipſum confirmant Matteù de Regim. Regni Valent. cap. 2. §. 5. n. 44, Solorzanus de Jure Indiar. lib. 3. cap. 20. n. 45, Pereira de man. Reg. cap. 37. n. 1, quo loci Luſitaniæ legibus Eccleſiarum jus adquirendi bona coarctatum quidem fuiſse adfirmat, ſed legibus illis demum Apoſtolicæ Sedis auctoritatem adceſſiſſe. Ab Alphonſo Hiſpan. Rege bona immobilia in Eccleſiarum, aut Monaſteriorum jura tranſcribi vetitum utique ſcribit Alphonſus Narbona in nova Recompilat. Leg. Hiſpan. par. 3. lib. 1. tit. 3. L. 35. Gloſs. 2. n. 30, ſeqq. Sed id factum maximopere improbat, neque per Canones id fieri licuiſſe, ideoque flocci, naucique faciendam Signorelli ſententiam contrarium ſcribentis adſerit. Conferre cæterum juvat Cap. 7. *Quæ in Eccleſiarum* Decret. lib. 1. tit. 2. *De Conſtit.*, Cap. 26. *Quanto* lib. 5. tit. 33. *De Privileg.*, & Cap. 5. *Eos, qui* in 6. lib. 3. tit. 23. *De Immun. Eccleſ.*, ubi a Gregorio IX, & Bonifacio VIII. Laicorum ſtatuta Eccleſiarum juri bona adquirendi adverſa, veluti ejuſdem infeſta libertati, infringuntur. Quam perinde libertatem contra Ferdinandum Caſtellæ Regem Gregorius IX. apud

Digitized by Google

Raynaldum ad an. 1231. n.49, contra Johannem Luſitaniæ Regem Martinus V. apud eumdem Annaliſtam ad an. 1427. n. 19, contra Venetos Paulus V. &c. fortiſſime defendendam adſumpere. Videſis, & Fagnanum in Cap. *Quæ in Eccleſiarum*, & Paſſerinum in Cap. *Eos, qui*. In Germania ſiquæ aliquando Eccleſiaſticæ libertati, & immunitati ſubinfeſtæ latæ ſunt leges apud Gaillard lib. 2. Obſerv. 32, eas revocarunt ſubinde Fridericus II, & Carolus IV, de quibus Anton. Bovius loc. cit., & Card. Petra ad Innocentii III. Conſt. 10. *Ad noſtram*, qua Pontifex Henrici Græcorum Imperat. legem, qua vetabatur, ne cui liceret de bonis ſuis immobilibus ſive in vita, ſive teſtamento aliquid Eccleſiis elargiri, robore omnino vacuam decrevit, ad Honorii III. Conſt. 1. *His leges*, & ad Bonifacii IX. Conſt. 4. *Juſtis*. Quæ vero a Juſto Henningio Boehmero in Not. ad Fleurii Inſt. Canon. par. 2. cap. 12. de bonor. Eccleſ. alien., & acquiſ. §. 5. memoratur Leopoldi Imp. Pragmatica Sanctio in Comitatu Tyrolenſi an. 1670. lata, & a Carolo VI. deinde confirmata, ad jus dumtaxat amortiſationis ſuæ Auſtriacæ Domui reſervatum reſtringitur. In Belgio editam a Comitibus Sanctionem, ne bona in Eccleſiam transferrentur, ab Urbano V. reſciſſam, nec inde vim deinceps obtinuiſſe ullam fatetur ipſemet Bodinus, auctor a Clemente VIII. juſte damnatus, Reipubl. lib. 5. cap. 5. De Caroli V. Edicto an. 1520. die 19. Octob. pro Belgio lato loquens Petrus Criſtinæus Tom. 1. Deciſ. 201, a Supremis Curiis jure dubitatum ſemper ait: *An hujuſmodi Conſtitutiones rerum immobilium acquiſitiones evertentes valeant, defendique poſſint!* velut Eccleſiaſticæ libertati adverſæ, laudans doctiſs. Pacquet in tract. de Amortiſ., neque conſtanter Edictum ſervatum adfirmans. Edictum illud Caroli V. profert equidem, defenditque Van-Eſpenius. At blateronis hujus Apoſtolicæ Sedis jura laceſſendi audacia eò proceſſerat, ut ipſius opus quoddam hujuſmodi felle plenum publica infamiæ nota Caroli VI. juſſu meruerit infligi. In Hollandia a Willelmo III. Comite Edicto an. 1328. propoſito Eccleſiæ bona adquirendi facultas adempta fuerat. Sed auctor eſt Aubertus Miræus in Chron. ad an. 1300. Comitatu illo Willelmum haud potitum ante an. 1341, poſt quem annum mente impos factus, cuſtodiæque mancipatus vivendi finem an. 1358.

1358. miſere fecit. Igitur Edictum illud aut nunquam fuiſſe promulgatum, aut nullo in pretio habitum, vel a Principe profectum cum ex impotentia, tum ex impietate. Veneti Senatus Decreto, quo alioquin interdictæ haud ſunt adquiſitiones pro ſuſtentatione, & conſervatione Eccleſiarum, & Monaſteriorum, cujuſque au-ctorem ultro ſe dederat Paulus Sarpius, an. 1606. die 17. Auguſti, interceſſiſse Paulum V., refragatoſque fuiſse Doctiſs. Theologos Collegii Bonon. in reſp. pro libert. Eccleſ., Theologos Relig. Servor. in defenſ. Cenſ. Pauli V. cap. 7. n. 27, Theologos alios, Canoniſtaſque, Cardinales Albitium in reſp. ad hiſt. de Orig. Inquiſit. Pauli Sarpii, Baronium in parænesi ad Remp. Venet., Aſcanium Columnam in Sent. adv. Ven. Reip. Epiſcopos, & Bellarminum in reſp. ad Sarpium, & ad ſeptem Theologos Venet., Gregorium Servantium in defenſ. poteſt., & immun. Eccleſ., Lelium Baleonium in Apolog. contra Conſid. Pauli Sarpii, Joh. Franc. Fagnanum de Juſtitia, & valid. Cenſur. Pauli V, Bernardum Juſti in defenſ. libert. Eccleſ. p. 19, Joh. Anton. Bovium in reſp. ad Paulum Sarpium par. 3. fol. 33, Ugolinum in reſp. ad Juriſc. Gymnaſ. Patav. cap. 6. §. 1, ſeq., Regentem a Ponte in reſp. pro Cenſ. p. 83, ſeqq., Maynardum de Privileg. Eccleſ. par. 2. art. 22. n. 67, Comitolum in tract. Apolog. cap. 1. n. 18, Valenzuolam cont. Venet. par. 3, alioſque plures ignorat nemo. Statutum Mediolanenſe relatum a Signorello Conſ. 21. res immobiles alienari in non ſubditos, niſi certo ſoluto onere, ac Magiſtratus interveniente adſenſu, vetat utique, nihil habet tamen de Eccleſiaſticis. Quinimo neque illud obſervatum unquam fuiſſe teſtantur Menochius lib. 9. Conſ. 878. n. 10, & Maynardus de Privileg. Eccl. par. 2. art. 12. n. 67, ſeq. Contra illud quoque vide, quæ ſcripſit Albericus de Roſatis par. 2. q. 2. in fine apud Marcum Ant. Peregrinum in reſp. Confer & Thomam del Bene de Immun., & juriſd. Eccleſ. cap. 8. dub. 11. ſect. 1. n. 16, & Dianam Coord. Tom. 9. tract. 3. reſol. 14, ubi diffuſe hoc de argumento. Edicto *De Oneribus* an. 1550. lato, Carolus V. indixit quidem, ut in Ducatu Mediolanenſi qui bona deinceps immobilia adquiſituri eſſent, ad onera, quibus bona illa fuiſſent adfecta, perſolvenda tenerentur. Sed hac lege nec obligatas Eccleſias, nec devincta Mo-

 naſte-

naſteria declaratum eſt ſæpius a Senatu Mediolanenſi apud Carpzanum in Comment. nov. Conſtit. §. *Collegiis* , De Pœnis §. *Huic Domino* n. 151 , Plotum Addit. ad Conſ. 63 , Martinum Laudenſem , Alexandrum Moneti , Anfoſſum , alioſque , de quibus Gatticus Tom. 2. p. 589 , & 610. In utriuſque Siciliæ Regno Willelmi I. Regis legem 15. tit. *De Clericis conveniendis pro poſſeſſionibus* &c. , a Friderico II. una cum aliis ejuſdem Regis , ac Rogerii Avi ſui Codici ſuarum Conſtitutionum inſertam , qua jubebat Clericos de rebus temporalibus , quas ab Eccleſia non obtinuiſſent , coram laico Judice conveniri , nullius roboris habitam ab Andrea de Iſernia , velut Eccleſiaſticæ libertati infeſtam , refert ipſemet Jannonus lib. 12. cap. ult. Ita etiam idem Fridericus II. Templariorum , & Hoſpitalariorum, qui Pontificis Romani partes contra ipſum adjuverant , poſſeſſiones occupari an. 1231. imperaverat , teſte Riccardo a S. Germano in Chron. ad cit. an. ; quin etiam lege vulgata lib. 3. tit. *De Rebus Eccleſ. non alien.* Clericis , & Laicis ex bonis a Regio cenſu liberis quidpiam adquirere prohibuerat . Verum , præterquamquod ad duos illos dumtaxat Ordines , qui apud ipſum gravem ſubjerant invidiam , Friderici juſſio reſpoxit , eam legem haud obſervatam, velut Eccleſiaſticæ libertati adverſam , roboreque ideo vacuam , obſervat Matthæus de Afflicto in Comment. Conſt. Regni Neapol. lib. 3. Conſtit. 26 n. 12 , cui plane inter Juriſconſultos ſui temporis palmam facile tribuit ipſemet Jannonus Tom. 3. lib. 28. cap. ult., eidem legi fortiter interceſſit Gregorius IX. apud Raynaldum ad an. 1231. n.2,& 9 ; eamdem impugnavit Andreas de Iſernia , teſte Jannono ipſo Tom. 2. lib. 16. cap. ult. §. 1, qui Tom. 3. lib. 22. cap. 7. Andream hunc ob inſignem Juriſprudentiam eximiis efferre laudibus non dubitat . Legem illam denique Carolus I. Andegavenſis , una cum aliis univerſim Conſtitutionibus a Suevis Regibus editis, Eccleſiaſticæ libertati , & immunitati adverſis , revocaſſe legitur in ſuis Capitulis Regni cap. 18. *De Reſtitut. Eccleſ. libert.* ; nec non Carolus II. in Capitul. ſuo jubens , ut Eccleſia plena deinceps libertate bona adquirendi frueretur . Quod Capitulare deinde confirmavit Honorius IV. Conſt. 2. *Juſtitia* die 17. Septemb. 1285. Bullar. Rom. edit. 1741. Tom. 3 par. 2. p. 40 , & apud Raynaldum

Digitized by Google

dum ad cit. an. n. 29, quæ inſerta ſubinde eſt a Ferdinando I. Aragonio Pragm. 2. *De Cleric., ſeu Diacon. Sylvaticis* Tom. 1. Pragmat. Ita nempe leges ab Auſtriacis Regibus latæ dictæ *Pragmaticæ* ſunt, quemadmodum ab Andegavenſibus *Capitularia*, a Normannis vero, & Suevis *Conſtitutiones*. Ad hæc Clemens IV. in Inveſtitura Carolo I. Andegavenſi conceſſa id expreſſe cap. 19. cautum voluit, ut omni prorſus robore deſtitutæ manerent Conſtitutiones omnes ſuis a Deceſſoribus Normannis, & Suevis latæ adverſus Eccleſiaſticam libertatem, & immunitatem, ut non videre nequivit Jannonus ipſe Tom. 2. lib. 19. cap. ult. §. 1; Cauſſas etiam Clericorum omnes ſive Civiles, ſive Criminales coram Judice Eccleſiaſtico definiri cap. 20. juſſit. Bonifacii VIII. quin etiam Conſtitutionem de Clericorum etiam conjugatorum immunitate ultrocitroque receptam a Roberto Rege an. 1322, a Regina Johanna I. an. 1347, & a Ferdinando I. Aragonio obſervare non deſtitit Jannonus lib. 19. cap. ult. §. 3. Quorſum ergo Principum jus in hac parte ab Eccleſia poteſtatem auferendi, quominus adquirere bona poſſit, vindicandum, defendendumque ſibi temere ſumpſit? Confer denique, qui Poteſtati laicæ iſtiuſmodi prorſus jus plurimis, validiſque abjudicant, Doctores numero, dignitate, auctoritateque præſtantes, Innocentium III. in Cap. 49. *Noverit De Sent. Excom.* Decret. lib. 5. tit. 32. n. 2, S. Antoninum par. 3. tit. 24. cap. 18, Baronium ad an. 370. n. 117. ſeqq., Petrum Greg. Tholoſanum Syntag. Jur. lib. 2. cap. 28, Joh. Andream in Cap. *Noverit* cit. n. 1., Panormitanum in Cap. 10. *Eccleſia S. Mariæ* Decret. lib. 1. tit. 2. *De Conſtit.* n. 23, Felinum ibid. n. 69, Hoſtienſem in Cap. 12. *Cum laicis* Decret. lib. 3. tit. 13. *De Rebus Eccleſ. non alien.*, Silveſtrum V. *Excommunicatio* §. 9. n. 3, Suarezium adv. Regem Angl. lib. 4. cap. 16, Reginaldum in praxi Tom. 1. lib. 9. cap. 23. n. 359, Boſium in praxi Crim. tit. *De Principe* n. 539, & tit. *De Pœnis* n. 43, Joh. Kockerum in vindic. libert. Eccleſ. par. 1. cap. 11, Petrum Peckium in tract. de Amortiſ. cap. 6. n. 1, alioſque plures apud Dianam Tom. 10. tract. 2. reſol. 103, & Petram Tom. 2. ad Conſt. 10. *Ad noſtram* Innocentii III, Joh. Ant. Blancum, & Joh. Andream Triam Archiep. Tyrenſem in Obſervat. Crit. adverſ. hiſt. Jannoni lib. 2. cap. 5. §. 4. n. 12, ſeqq., & §. 5. n. 2, ſeqq. Ne-

Digitized by Google

Neque vero ſolidiora ſunt, verique ad ſpeciem accedunt magis, quæ ad Eccleſiam Romanam ſua a longæva immunitate dejiciendam congerere Jannonus non deſtitit. Atque falſum imprimis adſumit Patrimoniorum nomine, quæ jure proprio Romana Eccleſia priſca ab ætate poſſidebat cum in Oriente, ubi ſeptem in Provinciis eadem conſita docent Nicolaus Alemannius de Later. pariet. cap. 15, & Blanchinius in Not. hiſtor. ad Anaſtaſium in vita S. Silveſtri Tom. 2. Sect. 34, tum in Occidente, ubi Patrimonia tria ſuper viginti deſcribit Johannes Diaconus in vita S. Gregorii M. lib. 2. cap. 55, quot pariter, & qualia ex S. Gregorii M. epiſtolis recenſere licuit Doctiſs. Cennio in Exam. Diplomat. Ottonis I, & S. Henrici Imp. ad calcem diſſert. Em. Orſii de Orig. Domin. Rom. Eccleſ. edit. Rom. 1754, Patrimoniorum, inquam, nomine fundos dumtaxat, ac prædia veniſſe, quod ſibi falſo quoque perſuaſerat Muratorius De Antiq. Ital. diſſert. 69, & in plena Expoſit. cap. 4. Nam ſub Patrimoniis illis Regiones integras fuiſſe comprehenſas, quin tamen ante S. Gregorii II. ætatem ſupremo in eas potiretur Romana Eccleſia dominio, facile diſcimus ex Johanne Diac. loco præcit., & S. Gregorio M. lib. 7. epiſt. 39. indict. 11, ad ſeptem Patrimoniorum Siciliæ, Calabriæ, & Apuliæ Curatores exarata. Johannes Diac. etenim de Patrimoniis 23. Siciliæ, Panormi, Syracuſarum, Calabriæ, Apuliæ, Samnii, Neapolis, Campaniæ, Tuſciæ, Sabinæ, Nurſiæ, Carſeolis, Appiæ, Ravennæ, Iſtriæ, Dalmatiæ, Illyrici, Sardiniæ, Corſicæ, Liguriæ, Alpium Cottiarum, Germanicianæ, & Galliæ, nec non de Subdiaconis, Diaconis, Presbyteris, Notariis, ac Defenſoribus eiſdem regendis a S. Gregorio admotis verba faciens: *Per diverſas*, inquit, *Provincias, pro cuſtodia Sacræ Religionis, rebuſque Pauperum ſtrenue gubernandis, Eccleſiæ ſuæ Viros induſtrios Rectores Patrimoniorum adſcivit*. Audis inſignioribus Viris iiſdemmet, queis Patrimoniorum curandorum provincia fuerat delata, Religionis quammaxime cuſtodiendæ ſpartam fuiſſe demandatam! Aliud igitur ab infimo, vulgarique Villicorum officio, & genere illorum fuiſſe munus, conditionemque oportet; aliudque perinde a fundis, & prædiis longe diverſum Patrimonia illa. S. Gregorius vero Patrimoniorum Rectoribus ſcribens cum Epiſcopa-

copales Cathedras intra illorum confines incluſas memorat, tum in Epiſcopos Sacrorum Canonum tranſgreſſores diſtringendi jus illis tribuit: *Et ſi qui Epiſcoporum*, inquiens, *quos commiſſi tibi Patrimonii finis includit, cum Mulieribus degunt, hoc omnino compeſcas, & de cætero eas illic habitare nullo modo patiaris, exceptis eis, quos Sacrorum Canonum cenſura permittit*. Putandum ne igitur, tam exiguas poſſeſſiones fuiſſe Patrimonia, intra quæ Cathedrales concluſæ Eccleſiæ erant, proletariique generis fuiſſe homines, quibus in Epiſcopos diſtrictio erat demandata? Patrimonia porro a Conſtantino M. Romanæ Eccleſiæ collata in ſeptem Orientis Provinciis, erant in Græcia, Ægypto, & Africa, ſive Lybia, ac velut habet Luitprandus in ſua Legat. ad Nicephorum Imper., in Judæa, Perſide, Meſopotamia, & Babylonia; uti ſcribit vero Anaſtaſius in vita S. Silveſtri Tom. 2. ſect. 37, ſeqq., erant in Provinciis Euphratenſi, Antiochena, Tyrienſi, & Alexandrina, præter ea, quæ in Africa, & Græcia fuiſſe refert, quibuſque Patrimonia alia in Creta, in Cilicia &c. adjungit. Ex his ergo, præter annuas ſpecies balſami, olei, aromatum, papyri, lini &c. eiſdem Provinciis imperatas, detractaque quin etiam parte decima pro Miniſtris alendis, annuatim Romanæ præſtabantur Eccleſiæ auri talenta tria, & ſemis, teſtibus Nicephoro, & Theophane Chronog. p. 273. edit. Reg., ſive aurei Solidi 35. mille, qui cum ætatis noſtræ Monetis a Cl. Blanchinio ſect. 34. comparati ſummam conficiunt duplarum Hiſpaniæ 17. mille: ſiquidem in libris 350, in quibus ſummam talentorum auri trium cum ſemiſſe contineri Theophanes adfirmat, auri unciæ 4200. numerantur, dupla vero Hiſpanica unciæ quadrantem pendat. Eòdem recidit ſuppntatio ex pondere, & valore ſolidi deducta. Siquidem enim ex æneo pondere Conſtantinianæ ætatis, juris Blanchinii, conſtet duodecim ſolidos auri contineri uncia una, & dodrante, in uncia autem una auri contineantur aurei nummi, ſive duplæ Hiſpanicæ quatuor, proinde in ſolidis duodecim erunt Scuta aurea Romana 14, ſive duplæ Hiſpanicæ 7. Itaque ſolidi 35. mille conficient Nummos 40. circiter mille, ſive duplas Hiſpanicas 20417: e quibus deciſa parte decima pro Miniſtrorum expenſis, reliquæ erunt auri unciæ 4350, ſive duplæ Hiſpanicæ 17. mille. Jam vero parva ne adeo Patrimonia

monia hujuſmodi , e quibus tam ingens præſtabatur ſumma pecuniæ , ut eis nonniſi fundorum , ac prædiorum nomen congrueret? Parva ne rurſus fundorum portio tria illa quoque Siciliæ , Calabriæ , & Apuliæ Patrimonia , quorum mentio pleriſque in S. Gregorii M. Epiſtolis diligenter a Cennio in cit. Append. p. 218 , ac 309. indicatis , ac in epiſtola S. Nicolai I. ad Michaelem Imper. , de quibus etiam præclare Cl. Fontaninus in Defenſ. 1. Domin. Apoſt. Sed. cap. 7 , ſeq. ? Nempe facilioris præſtationis cauſſa , poſtquam Theodoſio M. defuncto, Orientis Provinciæ infeſtari a Barbaris occepere, difficiliſque ideo Patrimoniorum Orientis procuratio evaſit , Syriæ , Ægypti , Africæ , Ciliciæ , Cretæ &c. Patrimoniis ſubſtituta tria iſta Siciliæ , Calabriæ , & Apuliæ ſunt , ut annua ex poſtremis hiſce præſtatio reſponderet priſtinæ illi , quæ ex Patrimoniis Orientis olim proveniebat , nempe auri 350. librarum, ſive talentorum auri trium cum ſemiſſe . Quam annuam præſtationem a Leone Iſaurico, poſtea in tranſverſum acto , interceptam , Fiſcoque ſuo adjudicatam , poſt quatuor ferme Sæcula demum Romanis a Pontificibus imperatam Normannis Principibus , Sicilia,Calabria , & Apulia potitis , quas imo Provincias fiduciario jure, ſubque annuo cenſu Romanæ Eccleſiæ referre acceptas compulſi ſunt , ex Baronio ad an. 1059. n. 69 , ſeqq. , ac Pagio ibidem diſcimus . Nam ex imperato a Nicolao II. an. 1059. Roberto Viſcardo denariorum Papienſium 12. cenſu in ſingula terræ jugera parem quam proxime ſummam Aureorum 35. millium , juxta menſuram a Vaubano excogitatam , colligit cit. loco Blanchinius . Poſtremo , ut de Patrimoniis aliis ſileam , modica ne adeo portio Alpes Cottiæ , a Rege Cottio, qui eas perdomuit, ſic dictæ , quæ primum Johanni VII. ab Ariperto an. 704, ut indicat Anaſtaſius in Johanne VII , ſeu verius an. 707 , ut habet Hermannus Contractus in Chron. ad hunc an. edit. Caniſii , ac ſubinde S. Gregorio II. a Luitprando collatæ , Dertonam , Aquas Statellas , Savonam , & Januam, Alpeſque inde omnes uſque ad Galliarum fines, a quibus nempe incipiebant, a Seguſio videlicet, unde earum initium ſumit Ammianus Marcellinus lib. 15. cap. 10 , ſeu verius ab Ebruduno , veluti notatur in Itinerario Burdigalenſi, comprehendebant, velut habent Paulus Diaconus lib. 2. cap. 16, & lib.

& lib.*6*.capp.28,&43,ac Oldradus Mediolanenſis Antiſtes in epiſt. ad Carolum M. apud Baronium ad an.712.n.*9*, videndus etiam ad an. 715. n. *6*, obſervantque Balduinus in Not. ad vitam Johannis VII. Anaſt. Tom. 4. ſect. 178. p. 147, Thomaſſinus vet., & nov. Diſcipl. par.3. lib.1.cap.27. n.17, Auctor Obſerv.Crit.adv. Carli lib. 2. p. 59, ſeqq., Acami de Monet. Orig. §. 1. p. 12. ſeqq., ac Cennius in cit. Append., & in Not.ad cit.diſſert.*69*. Muratorii.

Falſum id perinde quammagis Patrimonia illa Principum Juriſdictioni fuiſſe obnoxia, dependique ex iiſdem tributa debuiſſe. Neque id probat ſane factum S. Gregorii, a quo ideo Patrimoniorum Rectores aſperrime objurgatos jactat Jannonus, quin tamen locum indicet, e quo id deſumpſit, quod eadem Patrimonia a publica Magiſtratuum juriſdictione ſubducere tentaſſent. Nam is lib. 4. ind. 13. Epiſt. 44,ſive in Synodo Romana an. 598, ceu notat etiam Gloſſa in Can. 1. *Conſuetudo* 16. q. *6*, id unum in Rectoribus illis gravi reprehenſione, pœnaque dignum reperit, & deprehendit, quod prædiis, quæ Eccleſiaſtici juris eſſe vix, ac ne vix quidem ſuſpicarentur, fiſcali confeſtim more, titulos imponerent, neque judicio eadem, ſed violentia defendenda ſuſciperent. Nempe mos apud Veteres obtinuerat in bonis ad Fiſcum devolutis titulos Imperatoris imprimendi, unde fieret, ut qui titulum legeret, potentia nominis exterritus ab invaſione abſtineret: cujuſmodi moris mentio apud Caſſiodorum lib. 4. Variar. epiſt. 14, lib. 5. epiſt. *6*, & lib. *9*. epiſt. 18. occurrit, nec non LL. 11, & 20. Cod. Theod. *De Bonor. proſcript.*, ac L. 3. Cod. *De Bonis Vacant.*, de quibus etiam loquuntur titulis Novel. Juſtin. 17. cap. 15, Nov. 28. cap. 5, Nov. 29, cap. 4, Nov. 30. cap. 8, & LL. 1, ſeq. Cod. *Ut nemo privatus titulos prædiis* &c., ubi adeundus Rævardus in Rubr., Edictum Theodorici Regis cap.45, ſeq., L. 5. Cod. *De Delator.* tit., Cod. *de his, qui potent. nom. tit. præd. adfig.*, quos etiam ad titulos reſpexit S. Auguſtinus in Pſal. 55, & Tract. 7. in epiſt. S. Johan. Qua de veteri conſuetudine conſulendi Duarenus lib. 2. diſput. anniverſ. cap. 40, Pithœus Gloſs. V. *Titulos imponere*, & Lindenbrogius in Gloſſario Vet. Leg. Alaman. p. 1488. Fiebat inde quoque, ut ſi quis prædia titulis his inſignita invadere non fuiſset veritus, confeſtim

ullo abſque judiciario ordine graviſſimis ſubjiceretur pœnis. Juxta hunc igitur morem, Eccleſiis adfigi tituli antiqua ab ætate cœperant, quibus eadem quaſi Divino juri mancipata indicarentur; qua de re Baronius ad an. 112. n. 4, ſeqq. E Templis ad prædia ſub S. Gregorii ævum transferri cœperant tituli, quibus eadem Divini velut eſse juris, ideoque omnibus veneranda, ſignificarentur, atque ita quidem, ut iis etiam prædiis imponerentur, quæ alioqui certo nedum conſtabat, an revera juris Eccleſiæ eſsent; ita nempe facto, non jure Eccleſiis bona vindicando. Id igitur recte S. Gregorio diſplicuit, prædiis deinceps imprimi titulos ante prohibens, quam de cauſsa probe cognitum fuiſset, eademque pertinere ad Eccleſiam indubie conſtitiſset. Cæterum ex mandatis, quæ multis oppido in epiſtolis, de quibus dictum, ad Patrimoniorum adminiſtratores S. Pontifex ſcripſit, liquido adparet plena illorum juriſdictione Romanam potitam Eccleſiam. Legere pleraſque inter alias placeat Epiſtolam 39. lib. 7. indict. 11, cujus exemplar ad ſeptem Patrimoniorum Siciliæ, Calabriæ, & Apuliæ adminiſtros directum fuerat, in qua ne vola quidem de tributo ſolvendo; cujuſce nec leve γρῦ, veſtigium extat tot in Diplomatibus relatis in libro Diurno ab Holſtenio, & Garnerio vulgato, in quibus alioqui Patrimoniorum mentio paſſim occurrit, velut in Diplomatibus Ludovici Pii, Othonis I, S. Henrici, Roberti, Rodulphi &c. Neque Jannoni opinioni favet tam longe petitum, ex S. Ambroſio videlicet relato Can. 27. *Si tributum* 11. q. 1, argumentum, cujuſce legitimus jam paullo ſuperius explanatus eſt ſenſus. Nempe S. Ambroſio eam inſediſſe mentem oſtendimus, ut Eccleſia quidem ad ſolvenda tributa cogi nequeat, ſi cogatur tamen, Chriſti D. exemplo, offenſionis vitandæ gratia, ſolvere non detrectet. *Si tributum*, inquit, *petit* (Imperator), *non negamus*. Quin etiam de Agris Eccleſiæ loquens: *Imperatori*, ſubjungit, *non dono*, *ſed non nego*. Siqui igitur Imperatores, veluti Conſtantinus Pogonatus, & Juſtinianus Ritmenus Eccleſiæ Romanæ immunitatem a tributis relaxaſſe, adſeruiſſeque ferantur, ea non tam conceſſio, quam reſtitutio immunitatis, ab Imperatoribus qua Apoſtatis, ut Juliano, quam Arianis, ut Valente &c. vindicatæ, reputanda eſt, veluti recte advertit

tit Baronius ad an. 387. n. 13. Atque Jannono quidem jam ſatis factum, ſuperque.

Quia vero non nemini viſum eſt inſuper ex Regaliæ jure in Reges deſcendere jus repetendi ex bonis Eccleſiaſticis vectigalia, tributa &c., & huicce difficultati præſtabit obviam ire, eaque pro enucleanda, diſſolvendaque obſervare primum obiter non pœnitebit, Regalium nomine venire dumtaxat 1. Bona Feudalia a Regibus Eccleſiis collata, quorum fructus, vacantibus Eccleſiis, fiunt Regis. 2. Beneficia Juris Patronatus Regii, ideſt a Regibus ipſis fundata, quibus vacantibus præſentare idoneam perſonam Regii juris eſt. Non etiam venire bona mere Eccleſiaſtica, vel a privatis, vel etiam ab ipſis Principibus Eccleſiis donata, non tamen in Feudum, quorum ideo fructus, vacantibus Eccleſiis in Regis uſum cedant: neque beneficia Eccleſiaſtica cujuslibet genus, quorum præſentatio ad Regem pertineat; multoque minus venire jus præterea eligendi, atque inveſtiendi, veluti non nemo dicere ſomniavit, velut oſtendit Emin. Noriſius hiſt. Inveſtit. cap. 16. p. 547, ſeqq. In illis, non in iſtis, uti contendit Natalis Alexander hiſt. Eccleſ. ad Sæculum XIV: differt. 8, integrum ſiſtit Regaliæ jus, ſive jus Cuſtodiæ, de quo egregie Blancus de poteſt., & polit. Eccleſ. Tom. 2. lib. 6. §. 6, ubi luculenter Natalem refellit, idque argumenti docte perſequitur. Nec in illis imo primi generis bonis jus Regibus adquiritur, niſi ex Apoſtolicæ Sedis indulto, quod frequenter collatum ſcimus. Quamquam decurſu temporis, ideſt poſt Sæculum XII, cuſtodiæ Regiæ jus ad beneficia quælibet vacantia extenſum fuerit: ita tamen, ut auctoritate Regia quidem illorum fructibus recipiendis præficerentur Œconomi, iidem vero fructus cum in Eccleſiarum utilitatem impenderentur, tum Succeſſoribus ſervarentur. Vide-ſis de hiſce plura differentem Thomaſſinum vet., & nov. Diſcipl. par. 3. lib. 2. cap. 54. Quam Eccleſiæ diſciplinam, ut nempe de vacantis Eccleſiæ redditibus nihil percipere, inque proprios tranferre uſus Principibus fas ſit, in Eccleſia Gallicana receptiſſimam, adprobatam, ratamque in Conciliis Regienſi an. 439. Can. 5, Francofordienſi an. 794. Can. 41, Pontigonenſi an. 876. Can. 14, & Troslejano an. 909. Can. 14. fateri non dubitat Petrus de Marca de Con-

 cord.

cord. lib. 8. cap. 18. n. 11. Atque de his quidem, ut attingam uſ pauca, dimiſſiſque iis, quæ in partem utramque de Regaliis a Catholicis diſceptari ſolent, paucis, quoad ejus fieri poterit, occurrendum Proteſtantibus, quibus id perverſe ſtudii incubuit, ut ex Regalium jure poteſtatem Eccleſiaſticam quoad temporalium bonorum jus, & adminiſtrationem everterent, & evellerent. Itaque nullo jure, niſi ex Eccleſiæ indulgentia adquiſito, Sæculares Poteſtates Eccleſiarum vacantium aut fruendi redditibus, aut eaſdem vacantes Eccleſias conferendi potiri, certa, & conſtans eſt Catholicorum ſententia contra Puffendorfium, ſub larva Severini de Mozanbano latentem, lib. de ſtatu Imp. German. cap. 8, Henricum Coccejum in Juriſpub. prudentia cap. 23, ſeqq., Pfaffium de Orig. Juris Eccleſ. cap. 4, ſeqq., Maſium Hafnienſem in Intereſſe Princip. circa Relig. Evangel., Thomaſium in diſſert. de Juribus Princip. Evangelicor., Hennigeſium de ſum. Imperat. poteſt. circa Sacta, Bebelium in diſſert. de Beneficiis Magiſtratui Politico exhibitis, Rechenbergium in diſput. hiſtorico-Politic. par. 1. diſp. 16, & par. 2. diſp. 24, Fridericum Georgi in gravaminibus contra Sed. Apoſtol. lib. 1. cap. 1, præſertim vero Vitriarium Inſtit. Juris publ. lib. 3. tit. 12, Pfeffingerum in Adnotat. ad Vitriarium p. 82, ſeqq., Ochellum de Palatio Regio, Schilterum de libertat. German. lib. 5. cap. 6, Meimbomium in diſſert. de Jure antiq. Imper. Germ. Tom. 3. Rer. German. p. 185, ſeqq. Quibus adſtipulati ſunt Molinæus in Regulas Cancell. de Infirm. reſign. n. 417, D. Lovet Curiæ Pariſ. Conſiliarius in Obſervat. ad Regul. de publicandis reſignat. n. 280, & ad Regul. de Infirmis reſignan. n. 416, Anonymus Regaliſta Auctor libri Gallice inſcripti *Traitè des Droits du Roy ſur les Beneſices* &c. Catholicorum porro concors ſententia, in qua fuere profecto Gallicani Epiſcopi Pariſiis congregati an. 1682. in litteris 3. Non. Febr. datis ad V. Innocentium XI, Monum. Cleri Gallic: Tom. 11. p. 199. edit. 1717. ex Eccleſiæ conceſſione, ac conſenſione Regaliæ jus a Regibus adquiſitum apertiſſime adfirmantes, Natalis Alexander cit. diſſert. 8. art. 8, &c., fundatur in iis ipſis Patrum, Conciliorum, ac Pontificum repetitis decretis de Eccleſiaſticorum bonorum immunitate, laicoſque quoslibet a vacan-
tium

tium Eccleſiarum bonis occupandis procul arcentibus: Quibus argumentis nunc prætermiſſis, atque imprimis in ſolis principiis Juris Naturalis, & Gentium ſiſtendo, ſic arguere fas eſt. Bona Eccleſiaſtica qua a privatis, qua a Principibus abſolute Eccleſiis, Piiſque locis donata fuere: de privatis fidem abunde faciunt Euſebius de vita Conſtantini lib. 2. cap. 39, S. Gregorius Nazian. epiſt. 80, & in Teſtam., S. Joh. Chryſoſtomus hom. 37. in Matth., & 21. in epiſt. ad Corinth., S. Auguſtinus ſerm. 355, alias 49. de Diverſ., Paulinus in ejus vita, Salvianus lib. 2. ad Eccleſ., S. Nicolaus I. epiſt. 59. ad Adonem Vien., & in Append. epiſt. 15. ad Nobiles Aquitaniæ, Concilia Carthaginenſe IV. Can. 95, Vaſenſe Can. 4, &c., ac legendi Morinus, Thomaſſinus, Muratorius Antiq. Ital. diſſert. 67, 68, 71, &c., de Principibus vero liquet ex innumeris ipſorum Diplomatibus apud Ughellum, Mabillonium, Dacherium, Pezium, Ecchartum, Thomaſſinum, Baluzium, Muratorium, Heumannum &c., quorum pleraque ſupra tetigimus, ex Synodo Aurelianenſi I. Can. 5. de Chodoveo, ex S. Avito Vien. epiſt. 30. de Gundobado Burgundiæ Rege &c. Jam vero bona ſic abſolute donata in dominium, ac poteſtatem abſolutam Eccleſiarum, Piorumque locorum tranſcripta ſunt. Quemadmodum igitur temporalia bona a Sæcularibus emptione, vel donatione adquiſita jure naturali, ac gentium illorum ita proprii juris fiunt, ut abſque injuria, crimineque injuſtitiæ a Principibus in jus ſuum transferri nequeant: unde Covarruvias Variar. reſolut. lib. 3. cap. 6, poſtquam num. 7. oſtendiſſet jure gentium, & naturali teſtandi libertatem hominibus competere L. *Nec enim* §. *Deportati* ff. De Milit. teſtam., L. *Milites* Cod. eod. tit., §. *Singulorum* Inſt. De Ret. diviſ., §. *Quod vero* Inſtit. De Jure nat., gent., & Civil., junctis ibidem Juriſconſultis, concludit a Principe hanc teſtandi libertatem jure naturali, & gentium innixam tolli nequire, & n. 8. contra Paulum de Caſtro neque ex poteſtate abſoluta, (de ordinaria namque ille conveniebat,) Principem teſtamentis derogare poſse inde probat, quod quæ jure naturali, & gentium inſtituta ſunt, poteſtate nec ordinaria, nec abſoluta tolli a Principe queant: ita neque Eccleſiaſtica bona in proprium jus transferre Principi fas erit. Atque hoc quidem argumenti genere,

nere, quod ex S. Ambroſio, & Concilio Agathenſi Can. 4, confirmat, adverſus Publiciſtas uſus eſt Alexander III. in epiſt. 19. Append. 1. edit. Harduini ad Upſalenſem Archiep., ejuſque Suffraganeos in Svetia, & Gothia, & ante ipſum Benedictus III. in epiſt. ad Galliar. Epiſcopos apud Dacherium Spicileg. Tom. 4. p. 403. Eadem ratione bona Eccleſiaſtica in tuto collocanda ſuſcepere S. Nicolaus I. epiſt. 3. ad Adonem Vien. edit. Sirmondi, ſive 59. edit. Hard., Hincmarus epiſt. 9. ad Epiſcopos, & Proceres ſuæ Provinciæ, epiſt. 12. ad Ludovicum III. Franc. Reg., epiſt. 45. contra Actardum Nannet., &c., Atto Vercellenſis lib. de preſſuris Eccleſ., Agobardus Lugdun. lib. de diſpenſat. rer. Eccleſ., Arnulphus Lexov. ſerm. habito in Synodo Turonenſi, &c.; Synodi Antiochena an. 341. Can. 24, relato a Gratiano Can. 5. *Quæcumque* 10. Q. 1; cuique conformis eſt Canon Apoſtol. 39. in verſ. Gentiani Herveti, ſive 41. in verſ. Dionyſii Exigui, quove defuncti Epiſcopi res ſucceſsori reſervandæ indicuntur; Epheſina Act. 1. in Epiſtola Synodica ad Clericos, & Œconomos Eccleſiæ Conſtantinopolit., quibus, Neſtorio depoſito, Eccleſiæ vacantis redituum cura, & cuſtodia demandatur; Regienſis an. 439. Can. 6, quo viduatæ Eccleſiæ rerum curam gerere vicinior jubetur Epiſcopus; Chalcedonenſis Can. 25, quo reditus Eccleſiaſticos, defuncto Epiſcopo, apud Oeconomum integros ſervari ſtatuitur; Aurelianenſis II. an. 533. Can. 6, quo vicino mandatur Epiſcopo, ut Epiſcopi defuncti res accurate deſcriptæ, Sacris perſonis diligenter cuſtodiendæ tradantur; Pariſienſis V. an. 614, vel ſeq. Can. 7, Clotario II. Regi probato, quo viduatæ Eccleſiæ reditus, ac res Archidiaconi, vel Cleri cuſtodiæ concreduntur; Pariſienſis VI. an. 829. lib. 1. capp. 15, 16, 17, & 18, quibus Canonibus 41. Apoſtolorum, 25. Antiocheno, decretiſque SS. Gelaſii, & Symmachi inhærendo, Eccleſiarum bona jure proprietario ad Eccleſiam pertinere declarantur. Quod inficias neque auſi pro religione ſunt ire Carolus M., & Ludovicus P. Capitular. lib. 1. cap. 83, lib. 5. cap. 233, lib. 6. capp. 134, 296, 302, 305, & 321, ac lib. 7. capp. 261, & 265; Ticinenſis in Pontigonenſi an. 876. confirmata, probataque Carolo Calvo capp. 10, & 14, quibus Eccleſiarum res ſive mo-

mobiles, ſive immobiles auferri, ac in laicorum uſum transferri prohibentur, ſed Epiſcopis defunctis Oeconomo cuſtodiendæ, ac Succeſſori reſervandæ præcipiuntur; Troslejana an. 909. Can. 14, quo Valentino in Hiſpania Can. 2. inſtaurato, viciniori Epiſcopo viduatæ Eccleſiæ res, ac reditus commendantur. Quæ ipſa Synodorum decreta religioſe, ut par erat, obſervanda per ſemet cu.' raſſe leguntur Otto IV. Imp. Diplom. ad Adolphum Colon. an. 1198. apud Lunigium Spicileg. Tom. 1. cap. 2. p. 340, atque altero an. 1209. ad Albertum Magdeburg. apud Meibomium rer. German. Tom. 3. p. 127, Fridericus II. Conſtit. an. 1213. edita apud Goldaſtum Conſtit. Imper. p. 289, aliique viri Principes apud Catellum hiſt. Comit. Toloſan. p. 195, Baluzium in Not. ad Concord. Petri de Marca lib. 8. cap. 18, &c.

Quæ monumenta ſane fruſtra Regaliſtæ, Publiciſtæque ſollicitant, vexantque, reponentes Regalium juribus neque ex Eccleſiæ decretis, neque ex Principum ceſſione, & conceſſione quidquam deperire: quippe tam ex Principum, quam ex Eccleſiarum teſtimonio liquido conſtet, nec Eccleſiaſtica bona, nec bonorum eorumdem fructus ad Regalia, ſive jus Regum pertinere, ſed jure proprietario ab Eccleſia poſſideri. Quorum rationes paullo poſt rite expendentur. Ut illis vero levia hæc videantur, adeo gravia tamen ſemper habita ſunt, ut ad hanc uſque poſtremam ætatem de vi ſua apud æqui, juſtique æſtimatores nihil prorſus amiſerint. Vim enim nedum ex Jure naturali, & gentium, ſed ex Divino præterea jure accipere Eccleſiæ ſoli reſervatam poteſtatem conferendi beneficia Eccleſiaſtica, vacantiumque percipiendi fructus non dubium eſt: quo gemino frui jure laica Poteſtas, abſque Eccleſiæ conceſſione, aut conſenſu nequeat. Enim vero dum Beneficium confertur, duplex collatum intelligitur jus, nempe percipiendi temporalia, & miniſtrandi ſpiritualia, quorum primum *Præbenda*, poſterius *Officium* adpellatur Cap. 15. *Quia* de Reſcriptis in 6, ſive ut loquitur Gofridus Vindocin. in Opuſc. ad Calliſtum II. de Inveſt., unum, quod *Epiſcopum perficit*, ideſt ſpirituale, alterum, quod *Epiſcopum paſcit*, ideſt temporale. Officium rurſus vel conjunctum eſt cum Juriſdictione ſpirituali, vel adjunctam dumtaxat habet obligationem aut rebus Divinis in-

inſerviendi, aut res adminiſtrandi Eccleſiaſticas. Quum igitur fingitur laica Poteſtas jure proprio conferre Præbendam, cui Officium cum Juriſdictione ſpirituali conjunctum eſt, ſi & hoc Officium conferre intendat, palam fit jus Divinum ab ea uſurpari, Juriſdictionem nempe Divino jure manantem. Quod ideo vetitum a Pontificibus, Synodiſque quotquot ſcimus, quibus Inveſtituræ res admodum inviſa accidit. Si vero Præbendam dumtaxat conferre præſumat, Officii collatione Eccleſiæ reſervata, jam ſequitur, quod Eccleſia vel cogatur eidem Officium conferre, cui collata fuit Præbenda, quod eſt contra Juſtitiam, ac Religionem; vel cogatur Officium conferre alteri, cui Præbenda collata non fuit, quod eſt pariter contra Religionem, ac Juſtitiam; primum, quia non amplius de Altari vivet, qui Altari deſervit; ſecundum, quia contra Benefactorum volontatem a piis uſibus ſeparantur bona, quæ in uſus pios a Fidelibus Eccleſiis donata fuerant. Atque hoc argumento Eccleſiaſticorum bonorum collationem, uſumque uni Eccleſiæ vindicaſſe leguntur Hincmarus præcit. epiſt. 9, & 12, Ratherius Veron. lib. de diſcordia inter ipſum, & Clericos, ac lib. de contemptu Canon., Carolus M. ipſe in Capitul. Aquiſgranenſi an. 803. cap. 1, Hugo Lincolnienſis Epiſcopus in reſp. ad Angliæ Regem apud Baronium ad an. 1186. n. 18. Quò etiam ſpectabant Synodi Aquiſgranenſis I. an. 816. lib. 1. cap. 135, Aquiſgranenſis II. an. 836. cap. 2. Can. 7, quibus res ideo Eccleſiæ fidelium vota, pretia peccatorum, pauperum patrimonia vocantur, Valentina ex tribus Provinciis Lugd., Vien., & Arelat. an. 855. Can. 21, quo Eccleſiæ bona uſibus dumtaxat Eccleſiaſticis mancipata, Deoque oblata dicuntur, Tullenſis II. an. 860. Can. 1, quo Eccleſiæ res juris Eccleſiaſtici dumtaxat eſſe adfirmantur, cujus etiam digna lectu epiſtola Synodica contra rerum Eccleſiaſticarum pervaſores, Duziacenſis I. an. 871. par. 3. cap. 5, quo juxta Canones Apoſtol. 39, & Antiochenum 24, ſeq. Hincmarus Laudunenſis Epiſcopus ob Eccleſiaſticas res Nortmanno traditas damnatus legitur; aliæque plures, de quibus mox. Si vero dicatur laica Poteſtas conferre Præbendam, cui adnexum eſt Officium non mere ſpirituale, puta Miniſterii dumtaxat externi, vel adminiſtrationis rei temporalis ad Eccleſiam atti-

attinentis, uti ſunt Capellaniæ, Precariæ laicæ, Præſtariæ &c., quamvis id poteſtatis laicæ limites non excedat, ſequitur inde tamen, quod Eccleſia tum grave patiatur incommodum, ac præjudicium in ſpirituali adminiſtratione, ſiquidem mediis privatur aptis ad dignos remunerandos Clericos, eoſque ad digne obeunda munia excitandos. Atque ita ferme arguebant Paſchalis I. apud Gratianum Can. 7. *Siquis* 1. Q. 3. ex epiſtola ad Archiep. Mediolan, de qua Antonius Auguſtinus lib. 1. Dialog. 4. de emend. Gratiani, & Manſius Supplem. Tom. 1. p. 803, quam etiam integram referunt Jvo par. 2. cap. 84, & Gerhous Reicherſbergenſis Præpoſitus Comment. in Pſalm. 25. apud Pezium; Urbanus II. in epiſt. ad Lucium Præpoſit. S. Juventii hunc Paſchalis I. locum proferens; Paſchalis II. etiam in Statuto apud Jacobum Petitum Tom. 2. Pœnitent. Theodori Cantuar. p. 420, & in epiſt. ad S. Anſelmum; S. Petrus Damiani lib. 1. epiſt. 12. ad Alexandrum II; Petrus Diaconus cap. 42; S. Anſelmus Lucen. lib. 1. Apolog., ac videndi Lupus Tom. 3. p. 91, ſeq., ac Noriſius hiſt. Inveſtit. cap. 3. Denique ut S. Thomas 22. q. 100. art. 4, & S. Carolus Borromæus in Concilio Mediolanenſi I. an. 1565. Conſtit. par. 2. cap. 62. docent in Beneficiis temporali ita ſpirituale adnexum conſiderari, ut propter officium ideo conferatur beneficium, quod ideo nec ſeparari, nec diſtrahi, nec vendi queat; ubi quoque bona primum Eccleſia poſſidere cœpit, eadem bona eam tum naturam, & conditionem induiſſe, ut in alium, quam ſacrum, & pium converti uſum nefas ſit. Qua ratione Synodus Arvernenſis I. an. 535. Can. 5. res Eccleſiæ a Regibus obtinere deſiderantes anathemate ferit; cujus etiam legendus Canon 14, conferendique Canones 25, & 35. Aurelianenſis IV. an. 541, Aurelianenſis V. an. 549. Can. 8, & 16, approbati deinde in Arvernenſi II. an. 549, aliique hujuſce genus paſſim; Nicæna II. an. 787. Can. 12. a Principibus quidpiam de Eccleſiarum bonis percipi omnino prohibet; Francofordienſis an. 794. Can. 41. Eccleſiæ viduatæ res Eccleſiaſtici juris eſſe decernit; Synodus apud Theodonis Villam an. 844. cap. 4. Principes admonet, ut a rebus Eccleſiaſticis religioſe ſibi abſtinendum ſciant; Vernenſis II. eodem anno Can. 12. Eccleſiarum bona Regibus tam reverenda, qua-

Digitized by Google

ablata reſtituenda indicit: quæ plane admonitio Carolo Calvo Regi a Belvacenſi an. 845. Can. 3, & a Meldenſi eodem anno Can. 11, & 17. inſtaurata eſt; Moguntina I. an. 847. cap. 6. Eccleſiæ res defendi, & cuſtodiri a Regibus debere, non ad ſe rapi, ac diripi docet; Ticinenſis an. 855. in exhortatione ad Ludovicum Imper. ejuſdem religioni Eccleſiaſtica bona Eccleſiis integra cuſtodienda, ſervandaque commendat. Cui jungenda Iſaaci Lingon. Capitula Eccleſ. tit. 6. *De Rapacibus* cap. 6, ſeqq., ac tit. 7. *De Sacrilegis* cap. 1, ſeqq., & Herardi Turon. Capitula item Eccleſ. capp. 65, 81, &c.; Cariſiacenſis an. 858. in Synodica ad Ludovicum Germ. Regem cap. 7, ſeq. res ab Eccleſiis, ac Monaſteriis auferri vetat, ablataſque a Carolo fratre reſtitui monet. Conferenda etiam Piſtenſis an. 863. capp. 1, & 4; Synodus apud S. Macram an. 881. cap. 5, ſeq. rerum Eccleſiaſticarum deprædatores homicidas, & Sacrilegos dicit, eos cum Anania, & Saphira, ac Juda comparans, atque Regem ſerio admonet de obligatione rapta bona reſtituendi. Quibus conformes ſunt Triburienſis an. 895. Can. 7, Legionenſis an. 1012. Can 4, Toloſanæ an. 1056. Can. 8, aliique plures, quos modo percenſere non vacat. Videndi Apamienſis Epiſcopus in Tract. de Regalia lib. 1. cap. 11, & lib. 2. capp. 1, 3, 6, ſeq., ac Roncalia in Animad. ad Natalis Alex. diſſert. 8. Sæculi XIII, & XIV. art. 8. §. 1, ſeqq.

Tria ſunt porro, in quibus vim potiſſimam Regaliſtæ, ac Publiciſtæ faciunt, Regibuſque jus adſerendi Regalia argumentum petunt: 1. Reges Eccleſiarum Protectores, ac defenſores eſſe. 2. Eccleſiarum Fundatores, ac fundorum largitores. 3. Dominos Feudorum, quibus Eccleſiæ potiuntur: ideoque tripliciex hoc capite Regii juris eſſe Regalia, iſtoque nomine venire cum Beneficia vacantia conferendi facultatem, tum Beneficioru m vacantium fructus percipiendi. Ita præter ſupracit. Proteſtantes, ex Gallis Juriſperitis apud Natalem Alex. cit. diſſert. 8. art. 1. Arnulphus Ruzæus de Jure Regal. in præfat. 1, & 2. par., Philippus Probus de Jure Regal. q. 1, Ægidius Magiſter de Regaliis cap. 1, Petrus de Marca Concord. lib. 8. cap. 19, Renatus Choppinus de Sacr. Politia in præf. num. 11, & lib. 1. tit. 7, Sixtinus Rei-

Digitized by Google

Reinerus de Regal., Gaſpar Audoul de Orig. Regal. a Clemente XI. damnatus, ipſeque Natalis ibid. Art. 2, ſeqq. Quod utrumque juris caput ita ferme probandum adſumunt, atque Beneficia conferendi jus quidem antiquo, frequentique uſu, quo conſtare ajunt Regum juſſu Eccleſiis præfectos Epiſcopos, veluti S. Medardum an. 520. Veromandenſi, teſte Fortunato Pictav. in ejus vita, Trevirenſi an. 526. S. Nicetium, teſte S. Gregorio Turon. vitæ PP. cap. 7, Nicetium alterum Lugdunenſi an. 550. apud eumdem S. Gregorium ibid. cap. 8, Turonenſi Euphronium juſſu Clotarii I, de quo idem Scriptor hiſt. lib. 4. cap. 15, Sulpitium Bituricenſi Guntramni juſſu, Santonenſi Emerium juſſu ejuſdem Clotarii apud cit. S. Gregorium Turon. lib. 4. cap. 26, S. Romanum a Clodoveo II. an. 623. circiter Rotomagenſi, de quo ejus vitæ Scriptor, Arvernenſi Quintianum a Theodorico, teſte S. Gregorio Turon. lib. 3. cap. 2, ac ſubinde Cautinum a Theobaldo, & Catonem Turonenſi apud eumdem S. Gregorium lib. 4. capp. 7, & 15, Cœnomanenſi S. Domnulum, de quo idem Scriptor lib. 6. cap. 9, Felicem Nannetenſi, ibid. cap. 15, Ruthenenſi Innocentium ibid. cap. 38, Paſcentium, Chariberti juſſu, Pariſienſi apud eumdem S. Gregorium Turon. lib. 8. cap. 39, Caroli Regis conſenſu Senonenſi Anſegiſum, de quo Sirmondus Concil. Gall. Tom. 2. form. 9. p. 649, & Remenſi Hincmarum apud Flodoardum lib. 3. cap 5; a Dagoberto, a Sigeberto, a Theodeberto, a Chilperico &c. SS. Amandum, Ommatium, Eligium, Lambertum &c., Arvernenſi Projectum an. 670. decreto Clodoveil I. Regis, teſte vitæ Scriptore, S. Anſbertum cum Regis licentia Rotomagenſi an. 676, &c. Ita Maimburgus, Talonius, Natalis, Vertot &c., iſtiuſmodi antiquiſſimi moris, jurisque retinentiſſimos extitiſſe Reges ſecundæ, ac tertiæ Dynaſtiæ ſubjungentes. Conſtare præterea iſtiuſmodi Beneficia conferendi jus Regium deprædicant ex Synodo Aurelianenſi V. an. 549. Can. 10, quo *Cum voluntate Regia, juxta electionem Cleri, & Plebis* Epiſcopus inaugurari jubetur, ex Clotarii II. Edicto an. 614, in Remenſi deinde Synodo an. 625. Can. 3. probato, quo *Per ordinationem Principis* eligendus Epiſcopus indicitur; ex Marculfi Formulis lib. 1. form. 5, ſeq. tit. *Præceptum de Epiſcopatu*, ubi

 cum

Digitized by Google

cum Epiſcopis tractatu præhabito , a Rege viduatæ Præſul Eccleſiæ deſignatur ; ex Synodis Germanica an. 742. Can. 1, quo *Per conſilium Sacerdotum , & optimatum* Epiſcopos per Civitates , & ſuper eos Archiepiſcopum S. Bonifacium Moguntinum ordinaſſe Carolomannus legitur , & Sueſſionenſi an. 744. Can. 3, quo a Pippino Epiſcopos per Urbes , & Archiepiſcopos Abelem , & Ardobertum , de Epiſcoporum , & Optimatum conſilio , conſtitutos conſtat . Ad hæc Johanni X. P. M. Regaliæ jus iſtud probatum inde ſuadent , quod epiſt. 1. ad Herimannum Colon. apud Sirmondum Concil. Gall. Tom. 3. p. 575. eumdem acerbe reprehendit , quod Carolo Simplice Rege inſcio , prout conſuetudo ferebat contraria , Hilduinum Tungrenſi præfeciſſet Eccleſiæ . A Gallicana vero , in qua potiſſimum Regaliæ jus viguiſſe pugnant , ad alias ubique gentium Eccleſias excurrendo, idem obtinuiſſe jus oſtendere conantur . Ita Græcos Imperatores iſtiuſmodi retinentiſſimos juris adparere ex Pauli ad Epiſcopatum Antiochenum provectione, cui ſuffragatum Juſtinum liquet ex Dioſcori Apocriſarii relatione ad S. Hormiſdam apud Baronium ad an. 519. num. 79. *Imperatoris nutu* ordinandus Neſtorii ſucceſſor indicitur a Synodo Epheſina Act. 1. Ex Juſtiniani conſenſu Johannem primæ Juſtinianæ præfectum adprobat S. Gregorius M. lib. 4. epiſt. 78. In Anglia cum Regis aſſenſu eligi Epiſcopos a Legato ſuo voluit Innocentius III. lib. 4. epiſt. 138. A Synodo Barcinonenſi an. 599. cap. 3. Regum Hiſpaniæ jus in Epiſcoporum electionibus non reprobatur : quin imo Præſules deligendi facultas Ervigio Regi facta legitur a Toletana XII. cap. 6. Cujus etiam Regis edicto præfici Epiſcopi *Ex conniventia Principum* jubentur apud Thomaſſinum vet., & nov. Diſcipl. par. 2. lib. 2. cap. 15. num. 5. In Scotia noniſi ex Regis conceſſione Epiſcopos fieri licuiſſe refert Eadmerus hiſt. Novor. lib. 5. de Alexandro Rege loquens . Quod ipſum de Henrico II. prohibente, ne Anglicanis Eccleſiis præficerentur Antiſtites , Regio abſque placito , tradit Robertus de Monte ad an. 1175. In Germania electos ex conſenſu Othonis II. S. Wolfangum Ratiſpon. liquet ex ipſius vita apud Surium ad diem 1. Octob. cap. 1, Othonis III. S. Herbertum Colon. teſtatur ipſius vitæ ſcriptor apud eumdem Surium Tom. 2.
ad

ad 19. Mart., Henrici I. S. Meinvercum Paderbon. conſtat ex eodem Scriptore Tom. 3. ad 5. Jun., quod ipſum de Tagmone Magdeburg. memorat Thomaſſinus cap. 38. num. 1, ac generatim de Epiſcopis Germaniæ Eccleſiis admovendis ex Imperatorum conſenſu teſtatur Æneas Silvius epiſt. 356. Quod vero ad Regaliæ jus alterum pertinet, vacantium Eccleſiarum reditus aut proprios in uſus, aut in Laicorum, quos mallent, favorem vice plus ſimplici fuiſſe transfuſos a Carolo Martello, a Chilpherico, a Carolomanno, a Pippino, a Carolo M., a Ludovico Pio, a Lothario, a Ludovico II, a Carolo Calvo &c. innumeris oſtendere fatigantur exemplis; quæ ſingillatim recenſere non juvat.

Quibus principio hoc apto reſponſum, atque porro, quod Regum cuſtodiæ, tuitionique commendatæ Eccleſię ſint, quod Regum ſane tam officio, quam honori vertendum alibi demonſtratum eſt, non inde ſequitur, quod cuſtodiæ, ac tuitionis jure in bona Eccleſiaſtica invadere Regibus fas ſit, quomodo ſæpius inique factum dolet acerbe Muratorius Antiq. Ital. diſſert. 72, ſeq., doluitque valdequam ante Hincmarus epiſt. 9, & 45; quodque ideo viduatarum Eccleſiarum fructus quoque ſaltem omnes facere ſuos Regibus fas ſit: quæ enim, quæſo tuitio, & cuſtodia hæc eſſet ejus, qui bona cuſtodienda, tuendaque ſibi tradita proprios in uſus, aut in eorum, qui placerent, direptionem transferret? Quoad 2. vero, plures utique Eccleſias Regum munificientia fundatas adfirmo, non tamen omnes; nec omnes, quas ipſi fundarunt, bonis Regiis inſtructæ fuerunt, ſed privatorum devotione, ut paullo ſuperius dicebam, ac liberalitate ditatæ ſunt. Qua de re Muratorius diſſert. 67, 68, & 71. Neque demum omnes, quæ a Regibus fundatæ Eccleſiæ fuere, Feuda ſunt, ſive non omnia bona Eccleſiis collata in Feudum commendata fuerunt, ideſt bona pleraque Eccleſiis in fundum, atque proprietatem oblata etiam a Regibus fuere, pleraque vero in Feudum utique conceſſa, reſervato proprietatis jure. In hæc poſteriora igitur, quæ Feuda ſunt, in quibus *Relevii* jus viget, Regibus, fateor, dominium, atque proprietas manet, non in priora, quæ mera largitate donata ſunt, proprietatis jure translato. Atque quidem non ante ſæculum XI. Feudorum uſum fuiſſe invectum, quin etiam poſt-

poſtquam is invectus fuit uſus Feudorum , bona plurima , quin Oppida , & Caſtra integra , nec in Feudum Eccleſiis tradita fuiſſe, ſed in jus proprium , oſtendit Cl. Muratorius diſſert. 11, & 67: ubi Diplomata ab Ughello prolata , in quibus Feudorum mentio ſub Lothario , & Carolo Craſſo occurrit , pſeudonyma declarat ; Molinæum in Chartis Childeberti I, & Clodovæi I. Feuda nominata ſe legiſſe adfirmantem falſi redarguit ; ſiquidem in eiſdem nihil tale legatur ; Bignonium vero Beneficii nomen in Marculfo lib. 1. Formul. 18, & in Capitularibus paſſim occurrens ad Feuda ſignificanda transferentem refellit , ea fundos in uſum fructum ad obitum uſque conceſſos fuiſſe oſtendens . Parum a Muratorio abfuit Auctor *de l' Eſprit de Loix* Tom. 3. lib. 31. cap. 31, ſeq., ubi Feuda proprie dicta , ideſt perpetua , antiquiora ſæculo X. non agnoſcit , quo defecit ſecunda Regem Franc. Dynaſtia . Quamvis etiam Bruſſelius de uſu Feudor. Tom. 1. lib. 1. cap. 1, ſeqq. Beneficia a Feudis haud diverſa , hæc vero Hugonem Capetum antevertere contendat , & Franzius ad calcem Struvii Syntagm. Jur. Feud. a Carolo M. Feudorum inſtitutionem repetendam exiſtimet , contra tamen Cantarellus in tract. de Feud. lib. 1. cap. 3, & lib. 2. capp. 1, & 5, ac Spener in diſquiſit. de origin. Juris Feudal. Feudorum inſtitutionem non ante Hugonis Capeti ætatem cœpiſſe , Vaſſoſque non tam poſſeſſores fundorum fuiſſe ſeu dalium , quam ob officia Ducibus , Comitibuſque præſtita ſic de'nominatos . Ideo Heumannus de Re Diplomat. Tom. 1. cap 2. §. 57. num. 7 de Charta quadam Caroli M. apud Mabillonium Vet. Analect. p. 354, ubi Feudorum fit mentio , valdequam dubitat , an proba ſit , aut potius apocrypha . Quare & Natalis Alexander cit. diſſert. 8. art. 8. perperam ab ipſo Clodovæo Feudorum Epiſcopalium initium repetit ; neque perinde ſæculi XII. ætatem antecedit inſcriptio Eccleſiæ S. Benedicti Caſtrenſis præfixa de Carolo Martello , qui Sacra in Feuda irrepſiſſe refertur . Nam non quo refertur, ſed a quo profertur inſcriptio æſtimanda eſt , ab Auctore nempe , qui ad Sæculum XII. pertingit , velut ex ipſa patet . Ad hæc demum ante Sæculum VIII. Romanam Eccleſiam habuiſſe Regalia majora , Provincias ideſt, ac Ducatus , neque donationis puro quidem titulo , ſed Gentium jure , ſive Populorum

con-

Digitized by Google

conſenſu, adverſus Muratorium valide oſtendunt Emin. Orſius in diſſert. de Domin. Eccl. Roman., & Cennius in Not. ad ejuſdem Muratorii diſſert. *69*, ſeq. Ante id temporis autem Regalibus Epiſcopos nondum potitos, ideoque Feudis caruiſſe idem Muratorius oſtèndit diſſert. 71. Ante Sæculum X. nihilominus Civitatibus, & Caſtris poteſtate Civili Eccleſias pleraſque dominatas fuiſſe cum Thomaſſinus vet., & nov. Diſcipl. par.3. lib.1. cap.26, ſeqq., tum cit. loco Muratorius demonſtrant, quæ ideo bona jure proprietario, non vero Feudali, poſſeſſa fuiſſe manifeſtum inde fit. Ex his iterum bonis poſt Sæculum XI. plurima in beneficium, qua Clericis, qua etiam laicis ab Eccleſia fuiſſe conceſſa probat Thomaſſinus cit. par. 3. lib. 2. cap. 19, ſeqq. Atqui nedum in Feudum, ſed neque in Beneficium a Laicis bona Eccleſiis ante id temporis fuiſſe collata compertum habemus: privatis etſi perſonis, Aulicis præſertim, ac Militibus, beneficia concedi a Regibus conſueviſſe ex Marculfo lib.1. Form., ex Carolo M. Capitul. lib.3. cap. 19, ex Jona Aurelian. de Inſtit. Laical. lib. 2. conſtet, qua de re Altaſerra de Orig. Feudor. cap. 2, M. Antonius Dominicy lib. de Prærogat. Allodior. cap. 11, aliique. Indicium certum eſt itaque bona Eccleſiis conceſſa fuiſſe proprietatis titulo, non Feudi, neque Beneficii.

Age nunc autem ex his generatim animadverſis gradum ad particularia referendo, facile reperiemus cum facta pleraque veritate nequaquam ſubſiſtere, tum ex peſſime factis, ac perperam ita faciendi jus, ac facultatem exſculpere, peſſimi genus eſſe argumenti, ſiquidem iis longe firmiora derogare comperiantur documenta. Itaque a prætenſo jure Regali conferendi beneficia dicendi ordinem auſpicando, temporiſque, prout fieri poterit, habendo rationem, falſum imprimis ab Adverſariis adſumptum de Epiſcoporum a Regibus peracta electione. Emerium ſane ita electum ideo loco detrudere Leontius Burdigalenſis Metropolita, Synodo habita, non dubitavit; in quos, eſto, Regis efferbuerit ira, eis tamen laudi ceſſit, quod eximios ſe Canonum exhibuerint vindices. S. Martinum Turonenſi, S. Eucherium Lugdunenſi, alioſque aliis in Galliis, alibi vero omnibus ubique omnes Eccleſiis admotos Epiſcopos ex Cleri, Populique ſuffragiis, nullo

lo Principum adſenſu præhabito fide adfirmat ſua Florus Magiſter in Opuſc. poſt Opera Agobardi. Et certe S. Medardus, Rege adclamante, ſed Epiſcopis eligentibus, inauguratus legitur apud Surium ad diem 8. Junii. Regis dumtaxat accedente conſenſu, a Clero, & Populo in Epiſcopum Rotomagenſem electus S. Audoenus fertur in ipſius vita cap. 11. apud Surium Tom. 4. ad diem 24. Auguſti, eidemque pariter Eccleſiæ præfectum S. Anſbertum, Theodorici quidem nutu, ſed unanimi Cleri, Populique voto liquet ex Ducheſnio Tom. 1. p. 682. A Clero item electi, cum Regis interventu, leguntur S. Amandus in vita die 6. Febr. cap. 11, S. Lambertus in vita die 17. Septemb., & S. Eligius in vita lib. 2. cap. 2. die 1. Decemb. Ex quibus habes, quale de aliis ferre judicium liceat. Atque ſerio quidem Eccleſiæ Gallicanæ documenta examinanti adparebit nihil ei antiquius fuiſſe, quam jura ſua in beneficiorum collationibus integra cuſtodire, & quum opus foret, pro viribus vindicare. Itaque in Synodis Arvernenſi an. 535. Can. 2. electiones, quæ Principum, & Optimatum favore, ac potentia fierent, damnatæ ſunt; a Pariſienſi III. an. 557. Can. 8, relato a Gratiano Can. 5. *Si per ordinationem* diſt. 63, irritæ pariter declaratæ ſunt electiones Principum auctoritate factæ. Veterem juxta morem a Clero, & Populo electiones peragi voluere Pariſienſis V. an. circ. 615. cap. 1, & Cabilonenſis an. 650. circiter Can. 10. In Pariſienſi VI. lib. 3. cap. 22, & Aquiſgranenſi II. cap. 3. Can. 9. congregati Epiſcopi auctores ſe præbuere Ludovico Pio, & in Synodo apud Theodonis villam an. 844. cap. 2. Lothario I, Ludovico Germanico, & Carolo Calvo, ut juxta Canones eligi Epiſcopos per ipſos etiam liceret. A Vernenſi II. Can. 9, & 10, Meldenſi an. 845. Can. 8, & a Valentina an. 855. Can. 7. electiones liberæ, ac juxta Canones factæ legitimæ decernuntur. A Ludovico II. Bajocenſi Eccleſiæ admotus Tortoldus a Synodo Tullenſi an. 859. cap. 4. dejectus, eſt, itemque diſtrictum judicium cap. 5. in Aſcarium Lingonenſem, & cap. 7. in Attonem Virdunenſem. A Clero, Populoque Cameracenſi electi Johannis in Epiſcopum ordinatio in Synodo Belvacenſi celebrata eſt, ac probata Duziacenſi I. par. 2. cap. 3. In Cabilonenſi an. 1073, & Auguſtodunenſi an. 1077. ſolo Cleri con-
Digitized by Google

conſenſu Lugdunenſes Epiſcopi leguntur electi Hugo, & Gebuinus. In Beneficiorum collatione denique Laicos cujuslibet dignitatis removendos indictum habetur a Synodis Claromontana an. 1095. Can. 15, & Nemauſenſi anno inſeq. Can. 8. S. Gofridus Ambianenſis Epiſcopus in Synodo Trecenſi an. 1104. *Rege quoque aſſentiente* electus dicitur, ſed Cleri, Populique maxime vim obtinentibus votis. A Bituricenſi tandem an. 1438. cap. 4. apud Bail Tom. 2. p. 638. de Eccleſia Paſtore deſtituta, novique electione ſic decernitur: *Principibus fas non eſto pro quopiam commendando moleſtis precibus, aut violenta comminatione premere, aut cogere Electores*. Videndus Card. Sfondratus Gall. vind. diſſert. 1. §. 5 num. 3. Gallicana in Eccleſia Sacræ huicce diſciplinæ in tuto ponendæ officio, poteſtateque incumbere ſua Pontifices Maximi nunquam prætermiſere. Itaque Carolo M. auctores ſe ſe dedere Hadrianus I, & S. Leo III, ut Capitulari Aquiſgranenſi I. an. 803. cap. 2, Capitul. lib. 1. cap. 84. Clero, & Populo, Sacros juxta Canones, liberæ Epiſcoporum electiones relinquerentur, apud Sirmondum Tom. 2. p. 93, Baluzium Tom. 1. p. 379, Harduinum Tom. 4. p. 1214, & ante ipſos apud Hincmarum Tom. 2. Oper. p. 765, qui & epiſt. 8. ad Ludovicum Germaniæ Regem cap. 7. ab eodem Carolo ſimile aliud Capitulum editum an. 816, vel 822, apud Baluzium Tom. 2. p. 564, Capitul. lib. 1. cap. 78. p. 718, apud Sirmondum p. 694, teſtis accedit, ex quo patet non fuiſſe utique, cur a Sirmondo in præfat. ad Formul. Concil. Gall. lib. 2. p. 634, ſeq., & a Petro de Marca de Concor. lib. 8. cap. 13. Capitulum iſtud acceptum Ludovico Pio referretur. Ab eodem Carolo M. rogatus idem Pontifex epiſt. 11, ut Fortunatum Grado pulſum Eccleſiæ Polenſi in Iſtria præficere dignaretur, indulſit id quidem, ea tamen adjecta lege, ut ſi Fortunato ad Gradenſem regredi Eccleſiam contingeret, integros Polenſis Eccleſiæ reditus Succeſſori reſervandos dimitteret. Quod documento haud levi eſſe rite obſervat Noriſius Inveſtit. hiſt. cap. 16. p. 556, tum nec dum Regalia obtinuiſſe. Carolo Calvo petente facultatem præficiendi Eccleſiæ Bituricenſi Vulfadum negavit S. Nicolaus I. epiſt. 3. Apud Gratianum Can. 4. *Porro ſcias* diſt. 63. aſperrime cum Lothario Rege legitur idem

Digitized by Google

Pontifex expoſtulaſſe de placito Regio prævie ad Epiſcoporum electiones requiſito, jubens Trevirenſis electionem ſuſpendi, donec ab Apoſtolica reſcriptum fuiſſet Sede. Decretali huic perquamſimiles habentur ejuſdem Pontificis epiſtola 55. ad Ludovicum Germaniæ Regem, qua de præfato Lothario acerbe conqueritur, quod Eccleſiis præfici eos curaret, qui Vvaldradæ favore adeſſent ſuo, eique præcepiſſe refert, ne Trevirenſi, & Colonienſi eos admoveri Præſules impediret, *Qui Canonice a filiis, & de filiis nominatarum Eccleſiarum electi* eſſent; Epiſtolæ 63. ad Epiſcopos Regni Lotharii, 64. ad Lotharium ipſum, & 65. ad Hilduinu n, quibus Hilduini hujus in Cameracenſem Epiſcopum a Lothario peractam electionem infringit, eoque ſubmoto, Epiſcopum proprium eligendi Clero, Populoque integram relinqui facultatem imperat, ablatoſque quin inſuper Eccleſiæ integros reſtitui reditus. Quod indicium eſt liquidum Regaliæ jure Lothario fas nondum fuiſſe aut Eccleſias conferre, aut de vacantium Eccleſiarum fructibus diſponere. Etſi vero a Johanne VIII. epiſt. 70. reprehenſus fuerit Ebredunenſis Archiep., ideo quod Vencienſi Eccleſiæ non eum præfeciſſet, qui a Populo, & Clero electus, Carolo quoque Regi probatus fuerat, inde liquet tamen non tanti habitum prætenſum Jus Regium, nec paris factum cum Populi, Clerique ſuffragio. A Clero, Populoque electus Lauſanenſis Epiſcopus Hieronymus locum adire impeditus a Carolo Craſſo fuerat: verum eodem Johanne VIII. epiſt. 243. jubente, amotum impedimentum eſt. A Gregorio V. in Synodo Romana an. 998. Can. 5, 7, 8. Stephano Anicienſi, ſine Cleri, Populique voluntate Eccleſiæ præfecto, gradu detruſo, Clerus, Populuſque liberis votis alterum eligere juſſus eſt, & Robertus Rex prohibitus obicem ponere. S. Leo IX. in Remenſi an. 1049. Can. 1. integram Clero, Populoque deligendi ſibi Paſtoris facultatem voluit. Ut erat vero ejuſmodi retinentiſſimus diſciplinæ S. Gregorius VII, lib. 4. epiſt. 14, ſeq. Roberto Carnotenſi amoto, alium a Clero, & Populo eligi præcepit. Ita de Aurelianenſi lib. 5. epiſt. 9, & 14 decrevit; de Arelatenſi lib. 6. epiſt. 21; de Remenſi lib. 8. epiſt. 17, 18. 19, & 20, qua poſtrema Philippum Regem admonet, ne electioni a Clero, Populoque facienda impedi-

pedimentum apponat; de Lugdunenſi lib. 9. epiſt. 18. &c. Urbanus II. epiſt. 8. Ivonis electionem in locum Gaufredi dejecti a Clero, & Populo Carnotenſi factam ſuo comprobat calculo. Sequioris etiam ætatis Pontificibus idem in Eccleſia Gallicana laicos Principes a beneficiorum collatione abſterrendi ſtudium inſediſſe, abunde liquet ex Bonifacii VIII. epiſtola ad Philippum Pulcrum, & Benedicti XII. epiſt. ad Philippum Valeſium apud Raynaldum ad an. 1311. num. 34, & 1337. num. 17. Memoria dignum eſt illud, quod de Eduardo III. Angl. Rege refert Valſingamus ad an. 1343, nempe Regi de Pontifice conquerenti, quod Regi Gall. Eccleſiarum inſtitutio conceſſa fuiſſet, ubi Angliæ Reges eam Capitulis liberam reliquiſſent, reſpondiſſe Pontificem id Gallis haud fuiſſe conceſſum. Receptiſſimæ hujuſce diſciplinæ teſtis accedit locuples Sidonius Apollinaris, qui lib. 4. epiſt. 25, & lib. 7. epiſt. 5, 8, & 9. ab Epiſcopis Provinciæ Eccleſiis Cabilonenſi Johannem, & Bituricenſi Simplicium fuiſſe præfectos refert. Atqui præ aliis ad hanc Eccleſiæ Gallicanæ circa electiones libertatem tuendam ſtudio, ac fortitudine haud impari ſe contulit Hincmarus Remenſis, & ipſe electione Canonica huic admotus Eccleſiæ, ut eſt apud Flodoardum lib. 3. cap. 25, cujuſce non unum, nec exiguum ſpecimen exhibuit. Ludovico Germaniæ Regi ſcribens epiſt. 4. cap. 8. ei laudi vertit, quod ab electionibus, & a vacantium Eccleſiarum reditibus abſtineret ipſe nedum, ſed ut ſibi abſtinendum etiam ſcirent, Lothario, & Carolo Calvo auctor eſſet: cui imo exemplo præiviſſe memorat epiſt. 8. cap. 7. Carolum M., a quo Capitulari edito ſacrarum Electionum libertati conſultum adfirmat. Videndus etiam Monachus S. Galli in vita Caroli M. lib. 2. cap. 15. apud Ducheſnium Tom. 2. pag. 128. A Lothario Cameracenſi admotum Eccleſiæ Hilduinum inaugurare, velut intruſum, renuit idem Hincmarus Scheda eidem Lothario oblata; qui perinde in epiſt. ad Ludovicum II apud Flodoardum lib. 3. cap. 20. ob ejus reverentiam abſtinuiſſe ſe ſcripſit ab excommunicando Valtone, quem ipſe Ludovicus Eccleſiæ Trevirenſi præpoſuerat, ejuſdemque bonis Eccleſiæ inveſtiverat. Qua pariter libertate, animique fortitudine Ludovico III, a quo Belvacenſi Eccleſiæ præfectus Odoacer fuerat, vacantiſque fructus perceperat,

ſe ſe oppoſuit epiſt. 12. cap. 4, & epiſt. 13. cap. 8. id eſſe *Contra Regulas Eccleſiaſticas*, *&* *contra Chriſtianorum leges* adfirmans, atque Odoacrem officio ſuſpendens Opuſc. Tom. 2. p. 812, ſeq., ubi Synodi Chalcedonenſis profert Can. 25, perque nefas facta vocat exempla Milonis, & Fulconis, qui a Carolo Martello, & a Ludovico Pio Eccleſiis ferebantur admoti. Pari fortitudine indutus S. Fulbertus Carnot. epiſt. 131, ſeq. Archiepiſcopos Turonenſem, & Senon., ac Epiſcopos Belvacen., & Aurelian. adhortatur, ut demiſſe quidem, ac modeſte, libere tamen, ac magnanime Regi obſiſterent, ſicubi Eccleſiaſticam labefactare libertatem tentaret. De Remenſis vero electione loquens epiſt. 38. Clero, & Populo eam dumtaxat acceptam refert, loquenſque viciſſim de electione, cui Principis ſe interponat auctoritas, eamdem epiſt. 62. irritam dicere non dubitat. Inerat eadem pro electionum libertate ſollicitudo cum Hildeberto Turonenſi, qui in epiſt. 67. ad Honorium II. impedimento ſe fuiſſe refert, atque gloriatur, quominus Regi de Beneficiis diſponendi facultas ineſſet; tum Ivoni Carnotenſi, qui epiſt. 47. Canonis 22. Conſtantinopolitani IV. vi Regibus Epiſcoporum electionibus ſe immiſcere fas eſſe negat, epiſt. 49. eodem Canone Galonis in Epiſcopum Belvacenſem electionem, inſcio Rege, peractam tuitus eſt, ac epiſt. 67, ſeq., & 126. jus nondum iſtud Regibus vere, legitimeque adquiſitum oſtendit. Epiſtolis 43, & 54. ad Urbanum II. a Clero Pariſienſi electum Willelmum Montfortium, ullo abſque Regis interventu, refert. Johannis viciſſim electionem in Aurelianenſem Epiſcopum Regis placito factam oppugnare non dubitavit epiſt. 66. ad Hugonem Lugd. Pari ratione Stephani Garlandii in Belvacenſem electionem, Philippi Regis voluntate peractam, improbare non deſtitit epiſt. 87. ad Legatos, & 89. ad Paſchalem II, quo ideo jubente Galonium electum teſtatur epiſt. 104. Quod ipſum denique patet ex Capituli Carnotenſis epiſtola ad Sugerium Abbat. inter Sugerianas 19, quem monent de Gosleni electione, cui Regalia ideo conferri petunt; ex Capituli Auguſtodunenſis ad eumdem Sugerium epiſt. 63, qua ſignificant ab ſe electum Archidiaconum; ex V. Petro Clun., qui de Electionibus in Gallia paſſim liberrimis Cleri, Populique ſuffragiis peractis loqui-

Digitized by Google

quitur ſæpius, veluti de Belvacenſi lib. 3. epiſt. 89, de Lexovienſi lib. 4. epiſt. 3, de Inculiſmenſi epiſt. 7, &c.; ex S. Bernardo epiſt. 13. ad Honorium II, qua Pontificem deprecatur pro confirmatione Epiſcopi Catalaunenſis a Clero, Populoque facta, epiſt. 22. ad Ludovicum VII, 122. ad Joſtenum Sveſſion., & 224. ad Stephanum Prænestinum, quibus acerbe de vi Eccleſiaſticæ libertati circa electiones inlata dolet, eaſque ad propria tum adhuc pertinuiſſe Capitula liquet. Junge, quod in Synodo Montilienſi an. 1209, ut oſtendit Coſſartius in Not., non an. ſuperiori, ut Spondano, & Raynaldo viſum eſt, prætenſo Regaliæ juri renuntiare Raymundus Toloſanus Comes coactus eſt apud Catellum hiſt. Comit. Toloſan. lib. 11, & Harduinum Tom. 6. par. 2. p. 1984, & quod Arnulphus Lexovienſis ſine aſſenſu Comitis Andegavenſis electus legitur apud Dacherium Spicileg. Tom. 2. p. 484, & 508.

Inauditum, & inviſum non tam Gallicanæ, quam ceteris ubique contigit Eccleſiis iſtiuſmodi Regaliæ jus, velut illud, quo Eccleſiaſtica ſacrarum electionum libertas infringi, labefactarique videbatur. Primus, qui Græcam in Eccleſiam peſtiferum inferre morem iſtum præſumpſit Conſtantius Arianus Imperator, Gregorium Cappadocem Alexandrinæ præficere Eccleſiæ propria auctoritate auſus legitur. Quod ideo factum graviter inſectatus eſt S. Athanaſius in epiſt. ad Solit., veluti Eccleſiaſtico adverſum juri, ac Eccleſiæ maxime Alexandrinæ, cui admoveri ex Clero, & a Clero ejuſdem conſueviſſe Epiſcopum teſtes accedunt SS. Epiphanius hær. 69. n. 11, & S. Hieronymus, deque ſeipſo idem S. Athanaſius Apolog. 2. Et certe unius Cleri votis, & Epiſcoporum conſenſu Eccleſiæ Antiochenæ Flavianum, & Conſtantinopolitanæ Nectarium admotos ſcripſit Conſtantinopolitana I. Synodus in epiſt. Sy nodica ad S. Damaſum. Videſis Thomaſſinum vet., & nov. Diſpl. p. 2. lib. 2. cap. 6. S. Johannis Chryſoſtomi electioni adſtipulatum quidem Arcadium refert Sozomenus lib. 8. cap. 2, ſed poſtquam a Clero, Populoque commune latum fuiſſet ſuffragium, velut etiam ſcribunt Socrates lib. 5. cap. 2. & Theodoretus lib. 8. cap. 2. Cujus ex defectu ſuffragii Lucii electionem caſſam, & irritam dicere non dubitavit Theodoretus lib. 4. cap. 20; cujuſque e contra vi, ullo altero abſque adminiculo, Eccleſiæ Cæſareenſi præ-

præfectos Euſebium, & S. Baſilium adfirmat S. Gregorius Nazian. Orat. 19. Sed enim expliciciſſimi ſunt Canones Synodi Antiochenæ 16. Can. 8. *Si quis Epiſcopus* diſt. 92, Laodicænæ 12. Can. 6. *Epiſcopum* diſt. 61, quibus Synodo Epiſcoporum electio demandatur. Epheſina in Neſtorii depoſiti locum alterum ſufficiendi ſibi jus tribuit Act. 3. in Synodica ad Theodoſium, alteraque ad Clerum, & Populum Conſtantinopolit., atque in Synodo electum Maximianum teſtes accedunt S. Cyrillus Alex. epiſt. ad Synodi legatos, & S. Cæleſtinus P. M. epiſt. ad eamdem Synodum par. 4. cap. 9, ſeq. Juſtini Imper. accedente conſenſu Eccleſiis Antiochenæ Paulus, & Conſtantinopolitanæ Epiphanius præfecti quidem leguntur in relatione Dioſcori, ac Synodi Conſtantinopolit. ad S. Hormiſdam, at id totum potiſſima ex Synodi electione profectum ibidem liquet. Suffragatus etiam Mennæ electioni Juſtinianus Imperator legitur in libello ſuppl. Monachorum Act. 1, unanimi tamen Cleri, Populique conſenſu eumdem electum tradit S. Agapetus in epiſt. ad Petrum eidem Act. 1. inſerta. Atque ita electiones a Clero, & Populo fieri tam pie permiſit, quam probe præcepit Juſtinianus Novel. 123. cap. 1, Novel. 137. cap. 2, ac LL. 9, & 41. Codic. *de Epiſcopis, & Cleric.*, juxta quam legem, juxtaque libertatem Eccleſiaſticam ſe in Hieroſolymitanum Antiſtitem a Clericis, a Monachis, & a Civibus electum non tam ſcribit, quam dolet S. Sophronius in epiſt. ad Sergium Conſtantinopolit. in Synodo VI. Act. 11. lecta. Actione 12. Macario detruſo, ut alterum ſubrogari Antiochenæ Eccleſiæ liceret Antiſtitem, Conſtantino Imp. ſupplicatum legitur utique, ſed Act. 13. ſuis a Suffraganeis electum Theophanem augurari fas eſt. Inſulæ Cypri Metropolita, nulla Imperialis adſenſus mentione facta, ſuis ab Epiſcopis eligi *Ex antiqua conſuetudine* a Trullana Can. 39. jubetur. Quo de jure Synodis reſervato agit Johannes Antioch. in Nomocan. tit. 7. Bibl. Jur. Canon. p. 610. A Juſtino II, ab Heraclio, a Juſtiniano II, a Philippico &c. cum ſacri Eccleſiæ Canones, tum Juſtiniani juſtæ leges de ſacris electionibus a Clero, Populoque peragendis violatæ paſſim, reſtitutæ ſunt denuo a Synodo VII. Can. 3, quo electio omnis a Principibus facta, juxta Canonem Apoſtol. 30, irrita declaratur. Jure proinde, optimeque a Scri-

pto.

ptore vitæ S. Stephani Jun. nefanda, inauditaque dicta eſt Conſtantini Copronymi audacia, qua Eccleſiæ Conſtantinopolitanæ hominem ſibi nomine, ac moribus ſimilem admovere proprio arbitratu præſumpſerat. Cujuſmodi perinde audaciæ cohibendæ Synodus VIII. Can. 12, & 22. Epiſcopos Principum ſuffragio, ac potentia electos gradu depoſuit, Principes vero eligentes ab Eccleſia projecit. Hinc Photii electionem a Michaele Imp. promotam improbat, & exagitat S. Nicolaus I. epiſt. 9. ad ipſum, & 10. ad Clerum, & Popul. Photii vero Epiſcopis SS. Ambroſii, Nectarii, Taraſii, ac Nicephori, quos Principali auctoritate Epiſcopos conſtitutos contendebant, exempla objicientibus, reſpondit Metrophanes Smyrnenſis in Synodo VIII. Act. 6. ad illorum quidem electionem Imperatoris concurriſſe voluntatem, ita tamen, ut Epiſcopis liberrima manſerit eligendi facultas. Hinc a Nicephoro Phoca impiam editam legem, ut nullus ad Epiſcopale faſtigium, abſque Imperatoris aſſenſu, promoveri quiret, non ante Imperatoriis decoratum inſignibus fuiſſe Johannem Zemiſcem a Policucto Patriarcha, quam diſcerpſiſſet, ac ſolemniter abrogaſſet, teſtis eſt Cedrenus hiſt. p. 658, ſeqq. Alexium Patriarcham ideo depoſitum a Synodo, quod ſolo Baſilii Imper. juſſu fuiſſet promotus, & Michaele Cerulario defuncto, unius Cleri votis electum Conſtantinum refert quoque Curopolates ad annos 1036. p. 740, & 1059 p. 809. S. Leo IX. viciſſim epiſt. 5. ad Petrum Antiochenum de ipſius electione Cleri, & Populi votis facta gratulatus legitur; & Paſchalis II. epiſt. 15. ad Gibelinum Arelat. eum in Patriarcham Hieroſolymitanum a Clero, & Populo electum ſignificat. Atque ita profecto eligi Cleri, Populique ſuffragiis, qui Patriarchæ nomine illi præfuturi eſſent Eccleſiæ, conſueviſſe liquet ex epiſtola Daimberti ad Boamundum Princip. apud Baronium ad an. 1100. n. 31. Depulſis Oriente Latinis, a Græcis electiones in Synodis fieri deinceps, ſicut prius, conſueviſſe liquet ex Pachymere lib. 3. cap. 12. Epiſcopis liberam electiones faciendi a Michaele Palæologo facultatem relictam referente, atque ita in Synodo electum Philotheum lib. 4. cap. 37, & Veccum lib. 5. cap. 24; nec non ex Gregora a Synodis electos etiam teſtante Arſenium lib. 3. cap. 26, Joſephum dein, ac Johannem lib.

Digitized by Google

lib. *6*. capp. 77, & 88. Quamvis Imperatores paſſim electionibus Patriarcharum implicaſſe ſeſe negari nequeat, idque conſtet ex Cinnamo lib.4. p.10, 107, ſeqq., lib. 5. p. 136, & Alexiados lib. 13. Qua de re Thomaſſinus vet., & nov. Diſcipl. p.2.lib. 2. cap. 41. n.7, ſeq. Qui vero Romanæ in Eccleſiæ communione manſere integri, apud eos integer pariter ut maneret electionum priſcus hic mos, pro virili curarunt Rom. Pontifices, ut apud Cyprios Alexander IV. Conſtit. Cypria relata ab Harduino To.7. p. 447, & apud Maronitas Leo X. in relat. Patriarchæ regeſta a Raynaldo ad an. 1514. num. *92*, ſeqq., quos etiam num in eodem perſiſtere more teſtis eſt locuples Benedictus XIV Conſt. 77. *Quod non humana* 1743. die 13. Mart., non ſecus atque Græco-Melchitas Conſtitut. *92. Dum nobiſcum* an. 1744. die *29*. Febr. A Græcis quin etiam ſub Turcis in Synodis Epiſcoporum electiones adhuc fieri liquet ex Cruſii Turco-Græcia pag. 108, 120, ſeqq., 131, ſeqq.

In Africa prima ab ætate Religionis, Epiſcopos Cleri voto, Populi ſuffragio, & Coepiſcoporum conſenſu eligi conſueviſſe teſtatur S. Cyprianus lib. 1. epiſt 3. edit. Eraſmi, 55. Pamelii, *69*. Felli ad S. Cornelium, & epiſt. 4 edit Eraſ., 67. Fel. , 68. Pam. ad Hiſpaniar. Epiſcopos. Unius Cleri, Populique concordibus votis electum S. Cæcilianum tradit S. Optatus lib. 1. adv. Parmen. p. 41. edit. Albaſpin. Laico quolibet excluſo, Populi, Cleri, Epiſcoporumque ſuffragiis electiones celebrari jubentur a Conciliis Carthaginenſi II. ſub Genetlio an 390. Can. 12, Carthaginenſi III. ſub Aurelio an. 397. Can. 49, & Carthaginenſi IV. an. inſeq. Can. 1. Contra Hunerici edictum denique communi Epiſcoporum conſilio ubique celebratas electiones refert Ferrandus Diacon. in vita S Fulgentii cap. 16, ſeq. Atque ita quoque in finitimis Hiſpaniarum Eccleſiis ex Cleri, Populi, & Epiſcoporum ſuffragiis, Laica nulla interveniente Poteſtate, electiones procedere conſueviſſe documento primum eſt præfata Epiſtola 4. S. Cypriani, quæ eſt Synodica Eccleſiæ Africanæ ad Hiſpaniarum Epiſcopos, qua docemur non aliam heic, quam illic electionis formam obſervari conſueviſſe: quod ipſum teſtatur antiquior Eccleſiæ Hiſpanæ Canonum Collector Martinus Bracarenſis Can.1, 2, & 3.

& 3. Accedunt illuſtriora ex ipſis Hiſpaniæ Conciliis monumenta: ex Barcinonenſi an. 599. ſub Reccaredo Can. 3., quo Clero, Populoque integra ſervatur Præſules ſibi deligendi poteſtas; ex Toletano IV. anno 633. cap. 19, quo Cleri, Populique ſuffragio, Provinciæ Epiſcoporum accedente conſenſu, proprius eligendus indicitur Antiſtes. A Toletano X. an. 656. Potamio gradu dejecto, Fructuoſus Bracarenſis inauguratus Epiſcopus legitur in Decreto apud Harduinum Tom. 3. par. 984, & a Toletano XVI. an. 693. cap. 12. Sisberto loco detruſo ſuffectus ex Cleri, & Populi conſenſu, Eccleſiæ Toletanæ legitur Felix, Hiſpalenſi Fauſtinus, & Bracarenſi Felix alter Portucalenſis. Proniores erga Reges Hiſpaniæ tum Eccleſiarum reſtaurationi haud ſegniter incumbentes Alexander II, & S. Gregogius VII. in Append. epiſt. 4. Sancio, ejuſque Succeſſoribus Aragoniæ Regibus liberam Eccleſiarum, quas de Saracenorum manibus eripere contigiſſet, vel quas ipſi ſuo in Regno ædificarent, diſpoſitionem indulſere, Cathedris dumtaxat Epiſcopalibus exceptis. A Monachis, alio quocumque ſecluſo, Epiſcopos eligi Pampilonenſem Johannes XIX. apud Marianam lib. 8. cap. 24, & Jaccenſem Synodus an. 1060. permiſere. Paſchalis II. epiſt. 63. ad Bernardum Toletanum in Synodo an. 1085, Alphonſo Rege adnuente, inauguratum, Roderico teſte lib. 6. cap. 24, jubet Synodo indicta litem dirimere inter duos electos Burgenſi Eccleſiæ, unum ab ipſo Toletano Præſule dumtaxat, alterum a Clero, Populo, ac Rege. Peſſimam, quæ deinde irrepſerat, Poteſtatem laicam Epiſcoporum ſe immiſcendi electionibus, dicere conſuetudinem non dubitavit Petrus Aragonius in Programate, quo Eccleſiis integram electionum libertatem reſtituit, confirmatoque ab Innocentio III. lib. 10. epiſt. 144. Uſurpatum perinde jus a Petro Crudeli Caſtellæ Rege pro bono pacis aliquando toleraſſe Pontifices refert Mariana lib. 17. cap. 11. Alphonſo quoque Luſitaniæ Regi in electiones jus ſibi arroganti reſpondit intrepide Eugenius IV. apud Raynaldum ad an. 1460. n. 3. a Regibus Angliæ, Galliæ, & Hiſpaniæ Epiſcopales vacantes Eccleſias a ſe flagitari, ſi quibus eas conferri perciperent, neque ſibi conferendi jus quidpiam adtribui. Neque magis id juris deinde in Luſitania obtinuiſſe di-

gnoſcitur ex libello ſupplici a Ramos exhibito Alexandro VII. prop. 2. p. 13. Si qua vero diſciplinæ iſtiuſmodi Regio fuit retinentiſſima, Italia quammaxime haberi debet, ubi vetuſtiſſimo in more receptum, ut ex Cleri, Populique votis Eccleſiis præficerentur Epiſcopi, innumera nos monumenta docent. Eccleſiæ Mediolanenſi liberam Epiſcopis, & Clericis electionem relictam a Valentiniano I. conſtat ex Caſſiodoro hiſt. tripart. lib.7. cap. 8, ac Theodoreto lib. 5. cap. 6. Contra uſurpatam aliquando electionem Aquilejenſis, & Mediolanenſis inſurrexit Pelagius I. epiſt. 1, & 2. Collect. Holſten. p. 227, & 231. ad Valerianum, & Narſetem viros Patricios. Ejuſdem libertatis Eccleſiaſticæ vindicem, egregiumque adſertorem ſe præſtitit S.Gregorius M., qui etſi vice plus ſimplici, pro ſuæ plenitudine auctoritatis, non ſecus atque qui eum tum præceſſerant, tum poſt excepere, Præſulum electiones perſemet expleverit, integrum tamen, quoad fieri potuit, jus electionum penes Clerum, Populumque manere voluit: cujus rei fidem apertiſſimam faciunt lib.1. epiſtolæ 56, & 58, lib. 2. epiſt. 3, 8, 29, 30, & 35, lib. 4. epiſt. 47, &c., qui lib. 8. epiſt. 65. a Clero, Populoque Mediolanenſi Deusdedit electum præfecit Eccleſiæ, a beneficio illo repulſo Clerico, qui ab Agilulpho Rege promotus fuerat. A Clero, & Populo Ravennatem Epiſcopum eligi conſueviſſe ſcripſit Hadrianus I. in epiſt. ad Carolum M. Epiſcoporum Æmiliæ electionem a Clero, Populo, & Duce factam a Pontifice M. probari debuiſſe, quin etiam a Pontifice inaugurandos prius Cleri, Populique decreto eligi Præſules oportuiſſe liquet ex Actis Synodi Romanæ ſub Stephano IV, & S. Nicolao I, de quibus Anaſtaſius Bibliot. in utriuſque vita. Caroli Calvi exhortatu, Cleri vero, Populique electione Joſephum Aſtenſi præfici Eccleſiæ permiſit Johannes VIII. epiſt. 112. ad Anſpertum Mediol. edit. Hard.; cujus etiam in locum Ecclecleſiæ Mediolanenſi unanimi Cleri, Populique voluntate alterum præponi juſſit epiſt. 111. Ab Hugone Italiæ Rege Veronenſem, Tridentinam, & Mantuanam Eccleſias Manaſſi Remenſi Archiep. traditas *contra jus, faſque*, tum quod neque Principi laico liceret, neque Præſuli una ſimul plures retinere Eccleſias, refert Luitprandus lib. 4.cap.3. Præter fas iterum, atque jus a Berengario

rioII.traditas Eccleſias,Valperto expulſo, Mediolanenſem Manaſſi, expulſo Joſepho, Brixienſem Antonio, Comenſem Valdoni, & Regienſem Adelardo dolet idem Luitprandus, ſicuti de aliis violentiis erga Epiſcopos paſſim exercitis quaritur Atto Vercell. epiſt.11. ad Epiſcopos Lombard. Atqui Cleris,ac Populis electionum facultatem reſtituendam ſibi acriter ſumpſit acerrimus ille libertatis Eccleſiaſticæ reſtitutor, & vindex S. Gregorius VII, ita Firmano lib.2.ep.38, Feretrano, & Eugubino epiſt.41, Volater. rano lib.5. epiſt.3, Aquilejenſi epiſt.5, ſeq., Ravennati lib. 8. epiſt. 12, duabuſque ſeqq. Itaque Fridericus I. Ravennæ confidens vacanti Eccleſiæ Præſulem ab Hadriano IV. poſtulandum intellexit, qua de re perlegenda ipſius epiſtola regeſta a Baronio ad an. 1159. n. 2. Hugonem Placentinum Epiſcopum a Clero, Populoque eligi permiſit,electumque confirmavit idemHadrianusIV. epiſt. 34, ſeq. Alexandrinæ Eccleſiæ in Cathedralem erectæ primum quidem ipſe deſignavit Epiſcopum, ſed poſthac Clero, Populoque eligendum permiſit Alexander III. apud Baronium ad an. 1180. n.3, & poſt ipſum Innocentius III. apud Raynaldum ad an. 1206. n. 140. Quo poſteriori a Pontifice tam Melfenſis,quam Mediolanenſis electio proprio Capitulo integra permiſſa eſt lib. 15. epiſt. 233.Plurium ſubinde Cathedralium in Italia paſſim collationes ſibi reſervandas duxere Johannes XXII; Sardiniæ, & Corſicæ, Regio excluſo conſenſu, Bonifacius VIII. apud Raynaldum ad an. 1297. n. 2; in Sicilia omnes Honorius IV. apud eumdem Annaliſtam 1285. n. 62; in utroque Regno Neapolitano, & Siculo Clemens VI, & InnocentiusVIII. Qui Venetis Eccleſiæ Patavinæ collationem a Pontifice factam ægre ferentibus reſpondit apud Raynaldum ad an.1486.n.19,ſeq. de Eccleſiis diſponere non ad Sæculi Poteſtates, ſed ad Sacerdotes pertinere Deum voluiſſe. Julio II. perinde Sacerdotia conferenti negotium faceſſere Venetos fuiſſe veritos refert Panvinius in ipſius vita. Contra voluntatem denique Ducum Mediolanenſis, & Mutinenſis a Pio II. Eccleſiis Papienſi, & Mutinenſi, Patavinæ item, Feltrenſi, Venetæ &c. præfectos ſibi bene viſos Præſules tradit Gobelinus in Comment. Videndus etiam Thomaſſinus cap. 36. num. 9.

In Eccleſiis ubique Occidentis viguit diſciplina hæc ipſa,

quam invadere Poteſtatibus laicis paſſim tentantibus obviam ire earumdem Præſules Eccleſiarum nullo non tempore deſtitere. In Anglia, Egfrido Rege præſente quidem, non eligente, Lindiſfarnenſi præfectus Eccleſiæ S. Cudbertus legitur apud V. Bedam lib. *3*. capp. 22, & 28. Edgari Regis precibus utique, ſed Epiſcoporum ſuffragiis S. Dunſtanus Cantuarienſem aſcendit demum Cathedram Willelmo Malmesb. teſte de geſtis Pontif. Angl. lib. 1. p. 200, qui ſimilia tradit de S. Odone item Cantuar. Primus, qui Regni nuper conquiſiti firmandi gratia, Regaliæ jus in Angliam inducere geſtiverit, Willelmus I. Nothus indicatur in Synodis Wintonienſi, & Windleſhovienſi an. 1070, de quibus Rogerius in Annal. ad cit. an., Ordericus Vitalis hiſt. Eccl. lib. 4, Scriptorque vitæ S. Lantfranci cap. *6*. Ea tum iniquitas temporis non patiebatur, ut Regi talia molienti palam, fortiterque obſiſteretur, eo quin etiam, quod deſignatos a ſe Præſules eligi potius a Synodis, confirmarique ipſe velle videretur. Non obfuit id tamen, quo minus S. Gregorius VII. lib. 5. epiſt. *19*. Rotomagenſis Antiſtitis, de cujus electione ſcribendi ei copia fuerat, electionem *Univerſorum conſenſu Canonice* fieri præciperet. Siquidem vero e Gallia tum primum in Angliam jus Regaliæ inlatum fuerit, indicio haud obſcuro id eſt, ne in Gallia quidem ante an. 10*66*. idem jus obtinuiſſe. Mutato poſtea conſilio, liberas electiones, qualis S. Lantfranci fuerit, a Willelmo fuiſſe relictas tradit Ordericus Vitalis ad an. 10*67*. p. 507, 51*6*, ſeqq. Willelmo II. cognomento Ruffo ſacrum Regaliæ jus invadenti, ac magis amplificare in dies audenti, qui Rex ideo Eccleſiarum oppreſſor vocari meruit a Sugerio in vita Caroli Craſſi, pro virili obſtitiſſe Præſules, S. Anſelmum præſertim adfirmant Eadmerus hiſt. Novor. lib. 1, & Edinerus in ipſius vita lib. 2. Qui perinde Henrico I. ſacris ſemet immiſcere electionibus non exhorrenti cum Synodi Lateranenſis decretum, quo Reges ab electionibus procul arceantur, tum Sacerdotale objecit pectus lib. 3. epiſt. 44, 74, 88, 12*6*, & lib. 4. epiſt. 21. ſeq., quo Eccleſiæ libertatem ſibi defendendam adſumpſit. Sed & Paſchalis II. tum in epiſt. 3, & 41. ad S. Anſelmum, quam in epiſt. *93*, ſeq. ad Henricum Reg. ſacris Canonibus adverſum ſcribit, quod Reges Eccleſias conferre audeant: qua poſteriori epiſt.

94.

94. Regi gratulatur denique, quod Eccleſias libertati reſtituiſſet, earumque ab uſurpandis juribus ſibi temperandum didiciſſet. Confer & Capituli Cantuar. epiſtolam ad ipſum poſt 100. edit. Hard. Eccleſiaſtica perinde beneficia de Laici manibus ſuſcipere gravibus interdictum ſub pœnis habetur in Synodis Londinenſibus an. 1125. Can. 4, & 1138. Can. 5. Inter Articulos ſexdecim Eccleſiaſticæ immunitati repugnantes Henrici II. juſſu Clarendunæ ſancitos an. 1164. Articulus 12, quo dicebatur vacantes Eccleſias in Regis manu eſſe, redituſque percipiendi eidem poteſtatem ineſſe, diris cunctis devotus legitur tam a S. Thoma Cant. epiſt. ad Angliæ Epiſcopos, quam ab Alexandro III. epiſt. 7, 12, ſeq. ad eumdem Archiep., epiſt. 17, & 28. ad Epiſcopos Angliæ, & epiſt. 10, & 27. ad Henricum Regem. Equidem ex veteri Collectione prima Decretalium ab Antonio Auguſtino edita lib. 3. Cap. *Ex diligenti* Extra de Jure patronatus refertur Alexandri III reſcriptum ad Capitulum Vellenſe in Anglia, quo ab Henrico Rege collatio Præbendæ Thomæ Clerico facta non reprehenditur, ſed collatio dumtaxat duplicis Præbendæ. At collatio illa ad Regem utique pertinebat, non Regaliæ quidem jure, ſed jure Patronatus. Itaque ſub tribus hiſce Regibus Cantuarienſis Antiſtitis electionem Capitulo liberam conſtitiſſe, atque ita liberis electos votis Radulphum, Theobaldum, S. Thomam, & Ricardum tradit Matthæus Pariſius ad an. 1138, 1162, & 1173. In Johannem deinde Angliæ Regem Stephani Cantuarienſis electioni repugnantem excommunicationis ſententiam ab Innocentio III. ejaculatam refert Raynaldus ad an. 1213. n. 73. Qui Rex proprio, ac Patris exemplo doctus, Diplomate tandem dato an. 1215. Epiſcoporum, & Abbatum in toto, quo late patet, Angliæ Regno electiones liberas in perpetuum declaravit apud Matthæum Pariſium ad cit. an. p. 182: apud quem etiam ad an. 1226. Capitulum Dunelmenſe pro electione facta confirmanda, contra Henrici III. vim Pontificis M. auctoritatem imploraſse legitur. A Concilio Lambethenſi an. 1261. ſub Bonifacio Cantuar. tit. *De Intruſis* a laica, Regia etiam, poteſtate recipi beneficia Eccleſiaſtica, vel Præbendæ diſtricte prohibentur apud Harduinum To. 7. p. 537, ſeq. Sub Eduardo III. denique decreto pro libertate Eccleſiarum ſubſcripſiſse Angliæ Parlamen-

Digitized by Google

lamentum liquet ex Matthæo Pariſio ad an. 1226, de quo Thomaſſinus par. 2. lib. 2. cap.43. n.11. In Scotia etſi a Willelmo Rege Santandreenſis Antiſtes nominatus fuiſset Hugo, contra tamen a Capitulo electus Johannes eſt, cujus electioni obſiſtens Rex in ſe ideo Apoſtolicæ Sedis iras, telaque concitaſse legitur apud Robertum de Monte ad an.1175. Veterem in Hibernia obtinuiſſe morem, ut Archiepiſcopi a Suffraganeis, Epiſcopi a Capitulis eligerentur, docet ex Innocentio III. lib. 13. epiſt. 48. Thomaſſinus cap. 34. n. 10. Germanicæ Eccleſiæ ſuam per Imperatores pleniſſimam conſtitiſſe libertatem documento primum eſt Colonienſis Synodus an. 887, in qua cap.1. a Clero Mimidonenſi electus Drogo ad Epiſcopale promotus officium legitur, & cap. 4. Laici a Baſilicis conferendis procul arceantur; cui poſteriori congruit Canon 5. Moguntinæ an. inſeq. A Rodulpho Rege Clero, Populoque Remenſi liberam eligendi Paſtoris indultam poteſtatem ex Actis Synodi Engilenheimenſis an. 948. a Flodoardo lib. 4. hiſt. Remen. cap. 41. deſcriptis adparet, cui Synodo complures ex Germania Præſules interfuiſſe liquet, quibus proinde eamdem electionis formam probatam fuiſse augurari proculdubio fas eſt. In Miſnenſis, Nauburgenſis, & Merſeburgenſis, quos ipſe fundaverat, Epiſcopatus Regaliæ jus retinuiſse quidem Otho I. fertur apud Ditmarum in Chron. lib. 2, non etiam ad alios extendiſſe, qui jure Patronatus ad ſe non pertinerent. Itaque ab Othone II. Capitulo Magdeburgenſi integrum Archiepiſcopum eligendi relictum jus refert ibidem Ditmarus lib. 3; eodemque petente S. Wolfangus Ratiſponenſis a Clero electus traditur in vita cap.11. apud Surium ad diem 31. Octob., non ſecus atque Cleri votis Colonienſi præfectus S. Herebertus legitur apud ipſum cap.5. ad diem 19. Marr. Ex Imperatorum aſſenſu igitur celebratas in Germania libere tamen a Capitulis electiones uſque ad Henricum IV. ex Ditmaro, Helmoldo, & Arnoldo obſervat Thomaſſinus par.2.lib.2.cap.38, donec invaſam ab Henrico Eccleſiaſticam libertatem reſtituit S. Gregorius VII, Synodi VII, & VIII. Canonibus 3,12, ac 22, inſtauratis in Synodo Romana VII. an.1080. Can. 1,2, & 6, quos innovavit deinde Urbanus II. in Synodo Claromontana an.1095. Can. 15, & 16. Ab Henrico V. Inveſtituras perinde, quibus furore veluti quodam,

dam, Patris exemplo, inhiabat, dimitti, liberaſque relinqui electiones cum Paſchalis II. epiſt. 22. ad ipſum, iteratis quoque decretis in Synodis Lateranenſis II. an. 1111, & Lateranenſis III. an. 1116, opeque Legatorum Guidonis Vien., & Cononis Præneſtini intentatis cenſuris in Synodis Viennenſi an. 1112, Belvacenſi an. 1114, Remenſi an. 1115, Colonienſi, Catalaunenſi eodem anno, & Colonienſi altera an. 1116. procuravit, ac deinde Gelaſius II. Eccleſiaſticis in eumdem inſtauratis pœnis in Conciliis Capuano, Colonienſi, & Frideslarienſi an. 1118, compulit denique Calliſtus II. vibrata denuo in Henricum excommunicationis ſententia in Concilio Remenſi an. 1119. In Synodis utique Wormatienſi an. 1122, ac Lateranenſi generali I. an. inſeq. præſente Imperatore in Germania electiones fieri, electoque Regalia conferri ab Imperatore per Sceptrum indulſit Pontifex, citra vim tamen, ac ſimoniam, ut electiones liberæ eſſent: quo ille privilegio cumulatus Inveſtituris abdicare ſe coactus eſt. Inveſtituras repetere ab Innocentio II. in Leodienſi Conventu Lothario haud verito infracta animi fortitudine obſtitiſſe S. Bernardum, eumque a propoſito deterruiſſe refert Bernardus Bonævallis Abbas in ejus vita lib. 2. cap. 1, ex quo putidi redarguit mendacii Petrum Diacon., Petri Leonis Schiſmati addictum ſcriptorem, Baronius ad an. 1131. num. 8, dum in Chron. Caſſin. lib. 4. cap. 99. ab Innocentio revera Inveſtituras extorſiſſe Lotharium adfirmare non erubuit. Friderico I. conatu haud abſimili electiones ad re rapere geſtienti Epiſcopali dignam magnanimitate frontem objeciſſe Germaniæ Præſules ab Eugenio III. excitati leguntur apud Baronium ad an. 1152. num. 8, ſeq., indeflexoque obſtitiſſe animo Urbanum III. tradit Arnoldus Lubecenſis in Chron. Slavor. lib. 3. cap. 16, ſeqq. relatus a Baronio ad an. 1186. num. 3, ſeqq. Ab Othone IV. iſtiuſmodi prætenſi juris ceſſionem una cum fidei ſacramento expreſſiſſe legitur Innocentius III. lib. 13. epiſt. 190. regeſta a Raynaldo ad an. 1209. num. 10; cui Pontifici ſimili deinde ſponſione ſe obſtringere Fridericus II. officio duxit apud eumdem Annaliſtam ad an. 1213. num. 23, ſeqq. Qua perinde ſub ſponſione B. Gregorio X. ſe devinciens Rodulphus Habſpurgenſis Regaliæ juri penitus renuntiavit apud Raynaldum ad an. 1275. num. 38, ſeq., donec edi-

editis tandem Concordatis Germanicis an. 1448. inter Nicolaum V, & Fridericum III. electionum integritati proviſum eſt, de quibus Thomaſſinus par. 2. lib. 2. cap. 37. num. 11. A duabus Synodis denique Salisburgenſibus an. 1274. Cap. 23, & 1281. Cap. 18. Eccleſiaſtica beneficia, & Eccleſiæ de manu Laicorum ſuſcipi diſtricte prohibita ſunt. De promovendo ad Epiſcopatum Pragenſem viro quodam pio, doctoque conſulendum quidem Bohemiæ Regem duxit Æneas Silvius epiſt. 259. ad Nicolaum Liſcum, id tamen haud neceſſarium indicans, ſed integrum penes Capitulum eligendi, quem mallet, Epiſcopum ſtetiſſe. Ladislao Poloniæ Regi conquerenti, quod ſuo abſque adſenſu, Regni Eccleſias Pontifex conferret, impedientique, ne electi Eccleſias obtinerent, reſpondit Martinus V. id legitime àb ſe fieri etiam in Anglia, Gallia, & Hiſpania, ratione habita utilitatis Eccleſiarum potius, quam Regii placiti, cui ideo ob oppoſitum impedimentum aſpere ſuccenſet apud Raynaldum ad an. 1429. num. 14. Atque ita plane, etſi Rege contradicente, ac pro Lucio ſtante, ſe legitime a Capitulo Warmienſi electum ſcripſit Æneas Silvius epiſt. 124. ad Procopium. Qui Pontifex factus ſub Pii II. nomine, Capitulo etſi, & Caſimiro Rege repugnantibus, Cracovienſem Eccleſiam contulit apud cit. Raynaldum ad an. 1460. num. 45. Improbam in Svecia conſuetudinem, ut Epiſcopi juxta Procerum, Regiſque placitum eligerentur, datis ad Upſalenſem, ejuſque Suffraganeos an. 1250. litteris a Raynaldo deſcriptis num. 40. eradicandam adorſus Innocentius IV, electiones deinceps a Capitulis fieri, nulla Regis interveniente parte, rationeque Procerum habita, juſſit. Ita quoque Norvegiæ Regibus in electionibus jus nullum fuiſſe ex pactis cum Johanne Nidroſienſi Primate conventis a Magno Rege patet apud Raynaldum ad an. 1273. num. 19, ſeq. Univerſa denique pro Eccleſia Occidentali explicitiſſimi ſunt Textus Juris Canonici, quibus tam Inſtitutiones a Laicis fieri prohibentur, & factæ damnantur, quam ampla inſtituendi facultas Capitulis facta conſpicitur, ita ex Alexandro II. in Synodo Romana an. 1063. cap. 6. apud Gratianum Can. 20. *Per Laicos* 16. q. 7, ex S. Gregorio VII. in Synodo Romana VII. an. 1080. Can. 1, ſeq. apud Gratianum Can. 12. *Siquis deinceps* ibidem, ex Urbano II.

Digitized by Google

no II. in Synodo Claromontana an 1095. Can. 15, duoque ſeqq., ex Paſchali II. in Synodo Trecenſi an. 1107, & in epiſt. ad Rothardum Mogunt. apud Martene Vet. Monum. Tom. 1. p. 616, a Gratiano regeſtus Can. 16. *Siquis Clericus* ibid, ex Calliſto II. in Synodo Lateranenſi I. Can. 4, ex Innocentio II. in Synodo Lateranenſi II. Can. 25, ex Alexandro III. in Synodo Lateranenſi III. Cap. 14., ex Cæleſtino III. cap. 14. *Cum terra* Decret. lib. 1. tit. 6. de Elect., ex Innocentio III. in Synodo Lateranenſi IV. cap. 25. de Elect. Cap. 43. *Quiſquis electioni*, ex Gregorio IX. Cap. 51. *Sacroſancta*, & Cap. 56. *Meſſana* ibid.

Remanet igitur, ut Regaliæ jus, ſive Regius adſenſus in collatione Beneficiorum vel ex Regum præpotentia, vel ex tolerantia Præſulum, vel ex Pontificum indulgentia profluxerit. Atque ut de primo nihil retexam capite, Eccleſiæ ſane, ut Laica ſe paſſim electionibus poteſtas ingereret, non una tolerandi cauſſa fuit. Fuit enim primum ob *Villas Eccleſiaſticas, & alia bona*, quæ a Regibus tribui frequenter Epiſcopis ſolebant, uti ſcribit Ivo Carnot. in epiſt. 65; fuit perquam ſæpe ob pacis amorem, mutuamque Sacerdotii, & Imperii concordiam, ut ex Floro Magiſtro obſervat Johannes Fileſacus de Sacr. Epiſcop. Auctorit. cap. 7. §. 7; fuit quammaxime ob ipſius Eccleſiæ bonum, ad lites vitandas, ad ſedanda jurgia, ad turbas compeſcendas: quomodo ad Plebis vitanda diffidia *cum Majorum Palatii aſſenſu* electiones fieri voluit Concilium Toletanum VIII. an. 653. cap. 10. Hoc etiam modo Pontificis aliquando electioni, ad impedienda nempe Schiſmata, Imperatoris Miſſos intereſſe voluit Stephanus Papa apud Gratianum Can. 28. *Quia ſancta* diſt. 63, cui poſtea juri Pontificis interveniendi electioni ceſſere Ludovicus Pius Can. 30. *Ego Ludovicus*, S. Henricus II, & Otho M. Can. 32. *Conſtitutio* eadem diſtinct. Atque iſto perinde modo, ad factiones nempe prævertendas, Epiſcopi Laudunenſis electioni Caroli Calvi Miſſos intereſſe juſſit Johannes VIII. in epiſt. ad Hincmarum, de qua Colvenerius in Schol. ad Flodoardum lib. 3. cap. 22; utque ob diffidia Diacono ab ſe miſſo Vercellenſis conferretur Epiſcopatus, rogandus Carolomannus eidem Pontifici epiſt 171. fuit; Othonis II. Miſſi S. Volfangi Ratiſpon. electioni adfuiſſe leguntur apud Su-

Digitized by Google

rium Tom. 5. ad diem 31. Octob. cap. 11; Alexandro II. collaudante, & adprobante Philippi Regis opera Epiſcopus Carnotenſis electus intelligitur ex epiſt. 23. ad Gervaſium Remenſ. edit. Hard.; Pariſienſis Antiſtitis electioni, ob exorta diſſidia, Regis interventum deſideravit, incitavitque Ivo Carnot. epiſt. 158; electioni Guidonis Ravennatis Friderici I. Miſſos interveniſſe liquet ex ipſius epiſtola ad Hadrianum IV. apud Baronium ad an. 1159. num. 2, & Rubeum hiſt. ad an. 1158; quo demum modo Faventino Clero, & Populo ob factiones expectandum pro Antiſtitis electione Regis adventum ſuaſiſſe legitur S. Petrus Damiani lib. 5. epiſt. 10. Neque defuit tamen Eccleſiæ indulgentia, qua deinde Regibus vel electionibus Epiſcoporum, & Abbatum præſtandi aſſenſum, poſt electionem, eamque liberam ab iis factam, quorum intereſſet, vel ad Epiſcopatus, & Abbatias nominandi ante electionem jus adcreverit. Et ſane Cæleſtini III. expreſſus eſt Textus in Cap. 14. *Cum terra* Decret. lib. 1. tit. 6. *De electione*, ubi Regius quidem aſſenſus, ſicubi more ſit inductus, ad electionem requiri non prohibetur, quin tamen electio impediatur: *Non prohibemus, quin Regis requiratur aſſenſus, ſed propter hoc ipſam electionem nolumus impediri*. Igitur aſsenſus hic nec infert jus eligendi, neque jus tribuit electiones irritandi, atque electos ab apprehendenda poſseſſione impediendi, multoque minus Bullas fruſtrandi Apoſtolicas, quibus electiones confirmantur. Quin etiam tum ante electionem legitime Regium interponi adſenſum, modo electio ipſa non impediatur, ubi ab Apoſtolica Sede facultas impetrata fuerit, inde fit evidens. Atque ita privilegium iſtud a Pontificibus factum Sabaudiæ Ducibus, ut ad Cathedrales, & Abbatiales Eccleſias nemo eligeretur, niſi de eorum conſenſu adfirmat Germonius de Sacr. Immun. lib. 3. cap. 11. n. 24. Sed verius Sabaudiæ Ducibus ad Epiſcopales Cathedras, & Abbatias nominandi privilegium fuiſse conceſsum a Nicolao V. primum, confirmatumque perinde a Sixto IV, ab Innocentio VIII, a Julio II, a Leone X, a Clemente VII, a Julio III, a Gregorio XIII; a Clemente VIII, ac demum a Benedicto XIII, & a Benedicto XIV, ex ipſorum Diplomatibus autographis a Cardinali d'Oſsat epiſt. 301. ad Villaregium edit. Rotomag. an. 1643. p. 765. laudatis, atque

atque ex Concordatis a duobus præfatis poſtremis Pontificibus cum Sardiniæ Rege Carolo Emanuele initis adparet. Illud etiam indultum, per vim etſi, metumque ab Hadriano IV. impetraſse Willelmum Normannum cognomento Malum Siciliæ Regem cujus temeritatem Epiſcoporum impediendi electiones carpſit alioqui Petrus Bleſenſis epiſt. 10. ad ipſius Capellanum, impetraſſe perinde ab Innocentio III. Fridericum II. Suevum, ut nempe ad electiones Regius adſenſus requireretur, ita tamen ut electiones liberę fierent, & ante fierent, quam Regius expeteretur adſenſus, factæ publicari non differrentur, & Regius factis pręberi confeſtim adſenſus deberet, ex utriuſque Pontificis Diplomatibus refert Baronius ad an. 1097. num. 64, ſeqq., & 1156. num. 4, ſeqq., quibus jungendæ Innocentii III. lib. 2. epiſtolæ ad Epiſcopos Siciliæ, ad Capitulum Capuanum, ad Clerum Rhegienſem, & ad Capitulum Pennenſe. Quem Regium aſſenſum non jure Patronatus, aut Feudi, aut legitimæ conſuetudinis, ſed ex mero privilegio Innocentii III. peti a Capitulis conſueviſſe adnotat Ughellus Ital. Sac. Tom. 6. de Archiep. Capuan. num. 20. Atqui Fridericum poſtea Regii aſſenſus beneficio abutentem compeſcendum, atque priſtinam in libertatem electiones reſtituendas duxere idem Innocentius III. epiſt. ad Epiſcopum Caputaquenſem apud Ughellum Tom. 7. de Epiſcop. Policaſtr. num. 3, ſeq., Honorius III. lib. 7. epiſt. 194. ad ipſum Fridericum apud Raynaldum ad an. 1223. num. 15, ſeqq., Gregorius IX. lib. 1. epiſt. 165, & lib. 2. epiſt. 10. ad eumdem Imperat. apud Baronium ad an. 1097. num 80, & Raynaldum ad an. 1227. num. 44, & 1228. num. 8. Ne deinceps vero Indulto abuti contingeret, illud abrogarunt Innocentius IV. in Inveſtitura oblata Carolo I. Andegavenſi, de qua Raynaldus ad an. 1253. num. 3, Alexander IV. in Inveſtitura oblata Edmundo Anglo, de qua Baronius ad an. 1097. num. 91, & Raynaldus ad an. 1255. num. 8, ſeq., Clemens IV. in Inveſtitura collata præl. Carolo Andegav. apud Baronium num. 92, ſeq., & Raynaldum ad an. 1265. num. 14, ſeqq. Cui Clementinæ conformes deinde fuere Inveſtituræ collatæ Carolo II. a Nicolao IV, Johannæ I. Reginæ a Clemente VI, Friderico Juniori a Gregorio XI, & Bonifacio IX, Carolo III. Dyrrachino ab Urbano VI, Alphonſo I. Aragonio, a

Digitized by Google

Johanna II. adoptato, ab Eugenio IV, Ferdinando I. a Pio II, a Sixto IV, & ab Innocentio VIII, Alphonſo II. ab Alexandro VI, Carolo V. a Leone X, Philippo II. a Julio III, Philippo III. a Clemente VIII, Philippo IV. a Gregorio XV, Carolo II. ab Alexandro VII. apud Baronium ad an. 1097. num. 86, ſeqq., Thomaſſinum vet., & nov. Diſcipl. par. 2. lib. 2. cap. 27. num. 2, Braſchium de Libert. Eccleſ. Tom. 2. cap. 38, ſeq., & Raynaldum ad annos 1289. num. 1, ſeqq., 1344. num. 18, ſeqq., 11372. num. 7, ſeq., 1391. num. 2, ſeqq., 1381. num. 2, ſeqq., 1443. num. 1, ſeqq., 1445. numer. 11, ſeqq., 1458. num. 20, ſeqq., 1486. num. 14, ſeq., 1492. num. 11, ſeqq., 1494. num. 3, ſeqq., 1521. num. 81, ſeqq., & 1554. num. 19, ſeqq. Quamvis autem in Concordatis a Clemente VII. initis cum Carolo V. Regibus Neapolis Juſpatronatus in 24. Eccleſias Cathedrales, & 8. Metropolitanas indultus fuerit, de quibus Johannes de Ponte Dec. 12. num. 14, & Braſchius cap. 39. num. 21, ſeqq., Regius tamen aſſenſus circa alias excluſus eſt. Qua de re conſulendæ Clementis VII. Conſt. 29, ſimilem Leonis X. Conſt. 20. confirmans, ac Bulla Cœnæ cap. 13. Videndi quoque Benſolius cap. 39. num. 11, ſeq., Bonacina Tom. 3. diſp. 1. q. 15. pun. 1, ſeq, Cardin. Albitius de Inconſt. in fide cap. 30. n. 403, ſeqq., & Braſchius loco cit. Fatendum ad hæc ſæpius etiam datos a Regibus Eccleſiis Epiſcopos fuiſſe, non utique jure proprio, aut Patronatus, ſed ex mero Apoſtolicæ Sedis indulto: quo ſane potiri Francorum Reges probat Lupus Ferrar. epiſt. 81. ad Amulum Lugd. Caroli Calvi Regis juſſu conſcripta, ex indulto primum a S. Zacharia P. M. facto Pippino Regi id repetens: etſi minus recte, ni ego fallor, illud ad ſequioris ætatis Reges extendere videatur, ſiquidem illud perſonale fuerit. Ab Alexandro III. ſimile privilegium oblatum Ludovico VII, qui eo tamen uti noluerit, auctor eſt Walſinghamus in Hypodig. Neuſtriæ an. 1148. Philippo Pulcro collatum eſt deinde a Bonifacio VIII, ac Franciſco I. demum a Leone X. Unde Ruzæus de Jure Regal. in præf. par. 5. num. 4, & Rebuffus ad Concordata tit. de Regia ad Prælat. nominat. §. 1. p. 109. Regaliæ jus ad Beneficia nominandi ex Pontificio indulto pendere docent. Atque ita in Hiſpania ſiquod viguit jus nominandi ad vacantes Eccleſias, ac vacantium reditus reti-

retinendi, Apoſtolicæ Sedis beneficio acceptum referre neque dubitant Cevallos Quæſt. Commun. Tom. 4. q. 379, ſeq., & Salgadus de Retent. Bullar. par. 1. cap. 1. num. 116, ſeq., plures alios pro eadem allegantes ſententia, veluti Gtegorium in L. 18. tit. 5. par. 1. gloſ. 2, Didacum Perezium Gloſ. 1, Anaſtaſium Germonium de Sacr. Immun. lib. 3. cap. 11, Quintadvenam in Eccleſiaſtico lib. 1. cap. 5, &c., pro qua facere quammaxime Textum expreſſum de Jure Regio Hiſp. in L. 1. tit. 6. lib. 1. Recopilat. Pontificiis denique indultis Regalia, jure nominandi videlicet ad vacantes Eccleſias, indubie potiti ſunt, Hadriani VI, Clementis VII, Sixti V. &c. beneficio Hiſpaniarum Reges, Leonis X. Conſt. 20. Reges Galliar., Nicolai V. Conſt. 1. Germaniæ Reges, ejuſdem Pontificis, aliorumque, de quibus ſupra, Diplomatibus Reges Sardiniæ, ac Sabaudiæ Duces, aliorumque Pontificum Indultis Reges Hungariæ, Bohemiæ, Poloniæ, Luſitaniæ &c.

Quod ad 2. Regaliæ juris caput pertinet, vacantium nempe Eccleſiarum fructus percipiendi, faciendique proprios, Pontificio ſecluſo pariter indulto, illud Regibus jure neque protectionis, & defenſionis, neque donationis, ac fundationis competere, in ſolis principiis Juris Naturalis, Gentium, & Divini ſiſtendo, abunde, opinor, ſuperius eſt demonſtratum. Accedunt expliciti ſſimi Conciliorum Canones, Pontificum leges, Epiſcoporum Statuta, Principum Diplomata, quibus Laici cujuslibet dignitatis a vacantium Eccleſiarum reditibus percipiendis abſterrentur. Qua in re non una quidem ubique, ſemperque viguit diſciplina, ſed diverſa pro Eccleſiarum, temporumque diverſitate, ac viciſſitudine, eò tamen conſpiravit jugiter, ut Eccleſiaſticorum proventuum adminiſtrationi ſe laicæ Poteſtates non implicarent. In Africa itaque viduatæ Eccleſiæ cura, redituumque cuſtodia futuro Epiſcopo ſervandorum uni Provinciæ Epiſcopo demandari ſolebat, qui ideo *Interceſſor*, & *Interventor* denominabatur, veluti fidem indubiam faciunt Concilia Carthaginenſe V. ſub Aurelio an. 401, cap. 8. alterum ſub Bonifacio an. 525. in Cod. Africanæ Eccleſiæ Can. 74, & Macrianenſe in Collect. Ferrandi cap. 23: quo etiam de nomine S. Auguſtinus epiſt. 163, de unico Baptiſmo cap. 16, de Paſtor., ſive in Ezech. cap. 34, cap. 15, Creſconius in Collect. cap. 267, & Ca-

Digitized by Google

& Carolus M. Capitul. lib. 7. cap. 89. Ab Epheſino viciſſim in Synodica ad Clerum Conſtantinopolit., Neſtorio exauctorato, Preſbyteri, Oeconomi, & Clerici Eccleſiæ rerum tuitioni, quarum Succeſſori rationem ſcirent reddendam, diligenter excubare mandati leguntur. Quod ipſum, Dioſcoro exturbato, Alexandrinæ Eccleſiæ Presbyteris, Oeconomis & Clericis a Chalcedonenſi Act. 3. in Synodica ad Clerum Alex. commendatum eſt, Canone 25. vero viduatæ Eccleſiæ reditus unum penes Oeconomum integri Succeſſori reſervari jubentur. Sub totius etiam Cleri cuſtodia defuncti Epiſcopi res, Eccleſiæque vacantis reditus manere integros juſſit Trullanum Can. 35: quam Græcæ Eccleſiæ diſciplinam tantum abeſt, ut infringere auſi ſint Imperatores, ut potius Præſidibus, ac Fiſci Procuratoribus vacantes reditus uſurpare diſtricte lege lata vetitum fuerit a Johanne Comneno, ab ejuſdem fratre Manuele, & Johanne Duca Batatze Jur. Orient. To. 1. pag. 147, 154, 176, 177, 282 &c. Veterem hanc fuiſſe erga viduatæ Eccleſiæ res Imperatorum Religionem argumento eſt, documentoque, quod de Vandalorum Rege denarrat Victor Vitenſis de perſecut. Vandal. lib. 2. Nempe nefarium ab eo excogitatum decretum de rebus defunctorum Antiſtirum per Africam Fiſco adjudicandis, Miniſtrorum conſilio fuiſſe ſuppreſsum, quod facile pervidereut futurum, ut Arianorum Epiſcoporum res pari a Catholicis Imperatoribus diſcrimini ubique paterent. Veterem hanc ipſam viguiſſe in Hiſpania diſciplinam, ut defunctorum Epiſcoporum res, ac reditus unius Cleri tuitioni, & cuſtodiæ traderentur, Succeſsori ſervandi, deque prætenſo iſtiuſmodi Regaliæ jure longa per temporum intervalla nobili hac in Eccleſia nihil auditum, a Regibuſque nihil arrogatnm, documento, argumentoque ſunt liquido Synodi Tarraconenſis an. 516. cap. 12, & Ilerdenſis an. 524. Can. 16, a Gratiano regeſtis Can. 6. *Sicubi defunctus* 12. q. 5, & Can. 38. *Hæc hujus* ibid. q. 2, quibus poſt Epiſcopi obitum Eccleſiæ res a Clericis deſcribi, integre ad Succeſsorem trajiciendæ, jubentur. Cenſum deinde hunc, quam a Clero, tutius a viciniori Epiſcopo, cujus ratio Metropolitano reddi debeat, juxta Synodi Regienſis Canonem 6, judicavit Valentina eodem anno 524, juſſitque cap. 2, confirmato deinde a Toletana IX. an. 655. cap. 9. Oecono-

conomos etiam ex Clericis, qui Epiſcopi vice res Eccleſiaſticas curarent, Eccleſias Hiſpanas habuiſse liquet ex Hiſpalenſi II. an. 619. Can. 9, & Toletana IV. an. 633. cap. 48, quibus inſtauratus legitur Chalcedonenſis Can. 26, quorumque prior refertur a Gratiano 22. *In nona* 16. q. 7; unde facile intelligi datur Epiſcopi quoque defuncti res, ac reditus ſub Oeconomi cura manſiſſe, atque cuſtodia. In Italiam nunc revocando gradum, heic ſane vacantium Eccleſiarum reditibus adminiſtrandis e vicinia advocatos Epiſcopos adſtitiſſe diſcimus ex S. Ambroſio lib. 7. epiſt. 44. ad Conſtantium Epiſc., cui vacantem Fori Cornelii Eccleſiam commendat. Atqui S. Gregorius M. non una, eademque viduatarum Eccleſiarum cuſtodiendis, defendendiſque rebus, ac reditibus incubuit ratione, ſed diverſa pro diverſitate temporum, locorumque. Nam aliquando eorum penes Oeconomos curam, & adminiſtrationem manere voluit, quibus aliquando Notarios etiam adjunxit lib. 2. epiſt. 15, & 22, aliquando penes Eccleſiæ Clericos lib. 3. epiſt. 11, & lib. 4. epiſt. 42. De bonis Eccleſiæ nihil ab ullo diripi paſſus, ideo frequentius illorum cuſtodiam Epiſcopo viſitatori demandans integra Succeſſori reſervari diſtricte juſſit lib. 1. epiſt. 7, 19, 38, lib. 2. epiſt. 29, lib. 3. epiſt. 39, lib. 4. epiſt. 14, & lib. 5. epiſt. 2. Sed & non ſemel Vicedominorum opera vacantium Eccleſiarum reditus adminiſtrari voluit lib. 1. epiſt. 11, 15, 55, 76, & 78. Perquamſimili porro munere defungebantur Vicedomini, qui communi hoc donabantur nomine tam Laici, quam Clerici: ſicut enim illi Principis domui præfecti totius domeſticæ rei curam gerebant, unde dicti etiam Majores domus, de quibus Ulpianus I. L. 157. ff. de Regul. Jur., Acta S. Eutychetis ad diem 15. April., Scriptor hiſt. Trevir. apud Dacherium Spicileg. To. 12. p. 242, S. Gregorius M. lib. 9. epiſt. 37, multiſque agit Ducangius To. 6. p. 1500, ſeqq. edit. Ven. 1740, ſic iſti aut vicem Epiſcopi, aut Epiſcopii curam adminiſtrabant; quales in Eccleſia Romana memorati ab Anaſtaſio in Vigilio, in Conſtantino, in S. Zacharia, in Stephano IV, atque officio haud Oeconomis diſpares erant, de quibus Paulus Diacon. hiſt. Miſcellæ lib. 23, ſeq., Honorius Auguſtod. lib. 1. cap. 182, Hincmarus Opuſc. 27, Flodoardus lib. 2. cap. 13, Carolus M. in Capitul. an. 802. cap. 13, & Ca-

Digitized by Google

& Capitul. lib. 5. cap. 120 , Leges Langobard. lib. 2. tit. 47. §. 7 , Concilia Remenſe an. 813. cap. 24 , & Moguntinum cap. 50 , Innocentius III. lib. 2. epiſt. 448, & Cap. 38. *Conſulere* Decret. lib. 5. tit. 3. *De Simonia* , ac videndi Ducangius loc. cit., & Thomaſſinus par. 2. lib. 2. cap. 55. In duabus Ticini habitis an. 850 , & 855. Synodis Capp. 16 , & 5. Laicæ poteſtates Eccleſiarum , Monaſteriorum , Locorumque piorum res , ac reditus propugnare , & defendere exorantur , impugnare , & diripere prohibentur , aut aliis diripiendos , impugnandoſque dimittere . Cenſuris cohiberi quoſcumque res Eccleſiis datas , quaſi *a Principibus ſibi indultas* , invadere , diripere, vaſtare, retinere audentes diſtrictè juſſit S. Nicolaus I. epiſt. 59. ad Adonem Vien. cap. 3. apud Gratianum Can. 22. *De rebus* 12. q. 2. Romano Faventino , & Romano Ravennate vita functis , viduatæ Eccleſiæ utriuſque reditus Viſitatoris curæ commendatos voluit Johannes VIII. epiſt. 304 , & 308. In eos perinde , qui poſt Epiſcopi obitum Epiſcopalem domum expilare non exhorreſcerent , cum juſtas ſupremi Numinis iras , tum Apoſtolicæ Sedis jacula minari , & intentare non eſt moratus S. Leo IX. epiſt. 9. ad Auximanos . In duabus Romanis Synodis a Gregorio V. an. 996. in epiſt. ad Hilduinum Camerac., ex Baldrico Noviom. in Chron. lib. 1. cap 111. ab Harduino recenſita To. 6. p. 743 , diſtricto anathematis gladio feriuntur laicæ quæcumque perſonæ,quas prava res Eccleſiæ ſurripiendi cupido inceſſeret , & a Nicolao II. an. 1059. Can. 2. defuncti Præſulis nequis facultates invadere præſumat , diſtrictè inhibetur , quæ futuro reſervari integre Succeſſori jubentur . Ut erant etiam diſciplinæ hujuſce retinentiſſimi , ſtudioque Eccleſiaſticæ immunitatis vindicandæ flagrantiſſimi Ratherius Veron., & Atto Vercell. , ideo Berengario Italiæ Regi ingenti ille crimini vertit, quod vacantis Eccleſiæ ſuæ reditus ſibi retinere non extimuiſſet apud Dacherium Spicileg. To. 11. p. 247 , iſte Principes acri perſequutus eſt ſtilo , quod viduatarum Eccleſiarum reditus proprios transfundere in uſus non vererentur, eos penes Oeconomos, ſacros juxta Canones, religioſe Succeſſoribus reſervandos admonens de Preſſur. Eccleſ. Par. 3. apud Dacherium Spicileg. To. 8. p. 90. Receptæ Italica in Eccleſia diſciplinæ ſe attemperans S. Gregorius VII. Firmanæ Eccle-

ſiæ

Digitized by Google

ſiæ res, ac reditus Archidiaconi curæ, qui Oeconomi vicem gereret, concrediſſe legitur lib.2. epiſt. 38. ad Ubertum Comitem, & Clerum Eccleſiæ. Ne vero ſub advocatiæ obtentu de vacantium Eccleſiarum rebus quidpiam deperiret, Epiſcopi defuncti res a quopiam contingi defendit Paſchalis II. decreto relecto in Concilio Pictavienſi an. 1100. Can. 15. Pro officii quoque parte bonorum Eccleſiaſticorum perinde incolumitati proſpicientes, melioríque, qua fieri poſſet ratione conſulentes Pontificum triga, Innocentius II. in Concilio Lateranenſi II. an. 1139. Can. 5, inſtaurato Chalcedonenſi 22, Alexander III. Cap.4. *Cum vos* de Officio Judic. Ord., & Bonifacius VIII. Cap.40. *Quia ſæpe* in 6. de Electione viduatæ Eccleſiæ res, ac reditus ſub Oeconomi, & Cleri tuitione, & cuſtodia, Succeſſori conſignandos, manere decreverunt. Parimodo Eccleſiæ vacanti extemplo Oeconomum deputandum, qui proventus diligenter colligat; & Succeſſori conſervet, a Raynaldo Archiep. in Ravennate Synodo IV. an. 1317. Rubr.1. decretum legitur. Decreto ſimili vacantium Beneficiorum fructibus Succeſſores fraudari prohibuit S. Carolus Borromæus in Concilio Mediolanenſi I. Conſt. par. 2. cap. 62, repetito in Mediolanenſi II. tit. 3. Decr. 15, in Mediolanenſi III. cap. 16, &c., juxta nempe Concilii Tridentini decretum ſeſs.24. de Reform. cap. 18, ubi Parochiæ vacanti præfici Vicarius ab Epiſcopo jubetur, a quo ſeſs.25. præterea de Reform. cap. 20. Principum ſæcularium defenſioni bona Eccleſiaſtica commendantur.

Tam antiquam quoque Gallicana in Eccleſia, Germanica, & Anglicana, quam acceptiſſimam fuiſſe religioſam hanc vacantium Eccleſiarum res, ac reditus curandi, & adminiſtrandi diſciplinam, eique a Poteſtatis laicæ violentiis in tuto ponendæ Eccleſiarum Præſules jugiter pro viribus incubuiſſe diſcimus ex Conciliis Regienſi an. 439. Can.6, & Aurelianenſi II. an.533. Can.6, quibus ad viduatam Eccleſiam vicinior adcurrere Epiſcopus, Viſitatoris munus obire, reſque defuncti recenſitas, deſcriptaſque in tuitionem, ac defenſionem adſumere, ac per ſemet, aut per idoneas perſonas domum Eccleſiæ deſcriptam adminiſtrare, cuſtodireque jubetur. Ab Epaonenſi an. 517. Can.18. permiſſum eſt quidem Clericis prædia quædam Eccleſiæ Principis auctoritate obtinere, non

Digitized by Google

jure tamen proprietario id intelligendum eſt, ſed jure precario, quin id impetratum a Regibus jure Patronatus exinde licet arguere, quod in Burgundia indicta a Sigiſmundo Rege Synodus fuerit, a quo Eccleſiæ fundos donatos refert Avitus Vien. epiſt. 30. Nam alioqui ſub Potentum nomine, aut patrocinio res ad Eccleſiam pertinentes a quopiam peti, aut poſſideri diſtricte prohibuit Aurelianenſe IV. an. 541. Can. 21. Ægidio Remenſi gradu dejecto, ea quæ ab ipſo per fas, & nefas adcumulata fuerant, in Regium fiſcum transfuſa quidem fuiſſe, quæ vero Eccleſiæ fuerant propria, intacta permanſiſſe tradit S.Gregorius Turon. hiſt. lib. 10. cap. 19. Clotario ex Eccleſiæ reditibus ideo exigenti reſiſtere non extimuit Injurioſus Turonenſis, & Sigeberto Eccleſiæ bona quædam uſurpanti haud impari ſeſe objicere magnanimitate S.Germanus Pariſ. officio duxit. Contumelioſi Regienſis ab officio ſuſpenſi vice S.Cæſarius Arelatenſis Viſitatorem dare, & Archidiacono Eccleſiæ bona commendare juſſus eſt a Johanne II. epiſt. 4, & a S. Agapeto epiſt 2. edit. Hard. Archidiacono viciſſim, & Clero vacantium redituum curam arcte inhærere voluit Concilium Pariſienſe VI. anno 615. Can 6, & Remenſe an. 630. Can. 3, neque ulli Principum reſcriptis, vel Judicum, & Optimatum potentia munito, armatoque contingendos, multoque minus diripiendos per eumdem Clerum, & Archidiaconum patere ſuſtinuit. Junge Canones, quibus Clerici, & Laici indiſcriminatim a ſpoliis Eccleſiarum vacantium cohibentur, Aurelianenſis V. an. 549. Can. 8, & Cabilonenſis an. 650. circiter Can. 7, alioſque ſequioris ætatis, unde neceſſitas incubuit demum conſtituendi Advocatos, Defenſores, ac Vicedominos, de quibus Ducangius, ac Thomaſſinus par. 2. lib. 2. cap. 55. Eccleſiæ Remenſis vacantis fructus, quos aliquando perceperat Carolus M., atque retinuerat, compenſaſſe abunde Ludovicum Pium auctor eſt Flodoardus lib. 2. cap. 19, ab ipſo quin imo Carolo fuiſſe compenſatos teſtatur Hincmarus in epiſt. ad Carolum Calvum, qui etiam Leone III. ſuadente decreviſſe legitur Capitul. lib. 1. cap. 83, ne quiſquam Succeſſorum Eccleſiarum reditus ſuos facere auderet. Sub eodem Carolo M. Epiſcopos recens electos Eccleſiæ ante vacantis reditus obtinuiſſe conſtat, veluti de Tilpino ex Flodoardo, ſub Ludovico Pio de Ful-

cone

Digitized by Google

cone ex Carolo Calvo in epiſt. ad S. Nicolaum I, & de Hincmaro ex Flodoardo lib. 3. cap. 4. A Ludovico Pio iterum tum ſiquos incaute Eccleſiarum fructus ſuos feciſſet, reſtitutos fuiſſe, tum ut abunde reſtituendos curarent, in mandatis dediſſe Lothario, & Pippino Filiis legitur apud Ducheſnium To. 2. p. 312, ſeqq. Qua de re cum ipſe Synodo Aquiſgranenſi an.816. lib. 1. Can.88. auctor fuit, ut antiquos juxta Canones, poſt obitum Epiſcopi Clerici ab ejus rebus diripiendis cohiberentur, apud Gratianum Can. 43. *Non licere* 12. q. 2, tum ipſi, ac Pippino filio viciſſim opportuno adſuit conſilio Aquiſgranenſis II. an.836. lib. 3. cap. 27 ut ab Eccleſiaſticis bonis uſurpandis religioſe tam abſtinerent ipſi, quam abſtinere laicos Optimates adigerent. A Carolo Calvo Regaliæ abuſum primo cœpiſſe arguit Emin. Noriſius de Inveſtit. cap. 16. p. 564, ex quo nempe Fulco Remenſi præfectus eſt Eccleſiæ, & fructuum portio ab ipſo occupata. Quod factum improbavit tamen Lotharius in epiſt. ad Leonem IV, flagitiaque huic ſimilia alia exſecratus pariter eſt Hincmarus in epiſt. ad eumdem Pontificem apud Flodoardum lib. 3. cap. 10. Lotharium perinde, ac Ludovicum II. perverſa cupido hæc pervaſit: quos tamen Eccleſiarum vacantium reditus cum ut diſtractos reſtitui diligenter curarent, tum ne deinceps ab ullo diſtrahi permitterent, graviſſimis admonitos verbis, adhortatosque legas a Synodis apud Theodonis Villam an.844. cap. 2, ſeqq., a Vernenſi II. eodem an. Can. 12, a Belvacenſi an. 845. cap. 3, ſeqq., a Meldenſi eodem an. Can. 8, 11, 17, 21, ſeqq., 42, 47, 61, &c. Atque a Carolo Calvo ablatas Eccleſiis res reſtitutas, indictamque ſibi legem de abſtinendo deinceps a vacantium reditibus auferendis docent ejus Capitulare in Villa Sparnaco an.847. editum, quo præfati Canones, Meldenſis præſertim Concilii, probati fuere, receptique, Capitulare Sueſſionenſe an. 853, Synodo ſuggerente editum, cap. 1, ſeqq., Capitulare Cariſiacenſe cap. 20, quod eſt Synodica epiſtola ad Gall. Epiſcopos, & Comites an. 857. ejus juſſu exarata, Capitulare Ticinenſe an. 876. ex Synodi ſuggeſtione editum, atque in Pontigonenſi confirmatum cap. 10, quo res Eccleſiarum diſtrahi vetantur, diſtractæ repeti jubentur, & cap. 14, quo vacantium redituum cuſtodia Oeconomo, Clericis adjunctis aliis, demandatur,

Digitized by Google

tur, Succeſſori reſervandorum, Cariſiacenſe an. inſeq. cap. 8, ſeq., quo vacantis Eccleſiæ reditus Archiepiſcopi cuſtodiæ commendantur, ſparta quoque Comiti impoſita, vi etiam ab invaſoribus eos defendendi apud Baluzium To. 2. p. 270, & Ducheſnium To. 2. p. 463. Lothario item, & Ludovico II, ut Eccleſiis ablata reſtitui ſtuderent, poteſtate ita efficerent ſua, ut inde deinceps auferre fas nemini foret, adjecti fuere ſtimuli a Synodis Papienſi an. 850. cap. 16, a Valentina III. an. 855. Can. 8, & 21, a Papienſi II. an. 853. cap. 6, ſeqq., a Cariſiaca an. 858. cap. 7, ſeqq., a Metenſi an. inſeq. cap. 9, a Tuſiacenſi an. 860. Can. 1, & in Synodica, a Piſtenſi an. 862. cap. 4, &c. Qui vero deterrimo abuſui vacantes diripiendi reditus eradicando totis incubuere viribus Romani Pontifices, Ordinis Corbejenſis res, ac reditus nec auferrent ipſi, nec ab aliis auferri permitterent, Lotharium, Ludovicum, & Carolum admonitos voluit BenedictusIII. epiſt. 3. ad Gall. Epiſcopos. Ut Eccleſiæ Sueſſionenſi res ablatas reſtitui curaret, auctorem Carolo Calvo ſe præſtitit S. Nicolaus I. epiſt. 40. ad ipſum, cui epiſt. 16. in Append. I. ſtimulos adjicit, ut curet pariter a Lothario reſtitui, quæ ab Eccleſiis ablata fuerant. Epiſtola 59. ad Adonem Vien., & in Append. I. epiſt. 15. ad Nobiles Aquitaniæ aſperrime invectus contra uſurpantes beneficia, eorumque fructus, eis graves intentat minas. Epiſcoporum abſentia, vel diutina ægritudine, vel demum obitu Metropolitas, cum Regis ope, vacantium redituum cuſtodes eſſe voluit epiſt. 19. Append. I. ad Rodulphum Bituricenſem apud Gratianum Can. 8. *Conqueſtus* 9. q. 3, non ſecus atque Hadrianus II. epiſt. 12. ad Hincmarum, ac 13. ad Carolum Calvum edit. Hard. Laudunenſi Eccleſiæ res, dum abeſſet Hincmarus Nepos, cuſtodiendas ipſi concredidit: quod etiam teſtatur ipſe Hincmarus in epiſt. ad Rachildem Reginam apud Flodoardum lib. 3. cap. 17. Ad Fulconis preces Formoſus P. M. anno 892. apud Flodoardum lib. 4. cap. 2. præcepiſſe legitur, ne ulli a Rege vacantis Remenſis Eccleſiæ reditus ſuis applicari compendiis poſſent, ſed futuro eligendo juxta Canonicas regulas reſervarentur. Non moror heic autem Petri de Marca de Concord. lib. 8, cap. 22. n. 4. ſiniſtram interpretationem inde Regaliæ jus haud excludi cenſentis: ſiquidem iſtud ad hanc uſque epocham haud obti-

nuiſſe

Digitized by Google

nuiſſe dicta hactenus evidenter demonſtrent . Etſi vero Carolo III. Regi indulgere , ut ipſius abſque conſenſu nullus in Regno conſecraretur Epiſcopus , viſus ſit Johannes X. epiſt. ad Herimannum Colon. , vacantis tamen Epiſcopatus reditus , ac res Metropolitani cuſtodiæ demandatas voluit . Teſtis nunc adhibendus mihi , in quo nulla , hac in re quidem , ſuſpicio , aut partium ſtudium ſubſit , Hincmarus Remenſis nempe, quem veterem Eccleſiæ Gallicanæ diſciplinam minus calluiſſe , minuſque habuiſſe perſpectam nemo ſuſpicabitur . Is igitur in epiſt. ad Clerum Camerac. apud Baldricum in Chron. cap. 48 , ſeq. vacantis Eccleſiæ fructus Guntero , a Lothario eidem Eccleſiæ intruſo , dumtaxat concedi ſcripſit ; ſed inde non erat certe , cur Baluzius , aliique fruſtra Regaliæ uſum probare inſtituerent , quum potius e contra Regaliæ jus non obtinuiſſe inde conſtet, velut obſervat Noriſius de Inveſt. cap. 16. p. 609 , ſiquidem ii fructus non perciperentur a Lothario , ſed in cuſtodia eſſent Cleri Eccleſiæ. Sed enim quis Hincmaro Regaliæ juris acrior inſectator , & Chalcedonenſis Canonis 25. aſſertor , vindexque ſtrenuior? In Quaternionibus ad Carolum Calvum pro Eccleſiaſtica libertate tuenda in cauſſa Laudunenſis Epiſcopi Oper. Tom. 2. p. 316. hujus auctoritate Canonis Eccleſiæ viduatæ reditus futuro Epiſcopo penes Oeconomum integros conſervari debere adfirmat . Quod adſertum fuſe perſequutus epiſt. 9. ad Epiſcopos , & Optimates Provinciæ ſuæ cap. 41. *Facultates* , inquit , *Eccleſiæ viduatæ poſt mortem Epiſcopi penes Oeconomum integræ conſervari jubentur futuro Succeſſori : quoniam res , & facultates Eccleſiaſticæ non in Imperatorum , & Regum poteſtate ſunt ad diſpenſandum, vel invadendum, vel diripiendum, ſed ad defendendum , atque tuendum* . Qua perinde in tuenda diſciplina totus incumbit epiſt. ad Leonem IV. apud Flodoardum lib. 3. capp. 10 , & 26 , ab Oeconomis vacantes fructus Epiſcopo futuro ſervandos inculcans, Regum ideo potentia opus fuiſſe ad impediendas direptiones ſubjungens , atque Reges proinde reprehendens, quod eoſdem fructus proprios facere cepiſſent Oper. To. 2 p. 178 . 280 , 758 , & 833. Ob Chalcedonenſis Canonis 25. tranſgreſſionem iterum Odoacrum , quod a Lothario intruſus Belvacenſis Eccleſiæ reditus ſibi vindicaſſet , anathemate plectere non abſtinuit ; Rothadum, quod Eccle-

Eccleſiæ Sueſſionenſis fructus proprios facere veritus non fuiſſet, haud parvam in culpam vocavit in epiſt. 17. ad S. Nicolaum I, & Vulfado pariter, quod vacantis Lingonienſis reditus ſibi uſurpaſſet ingenti flagitio vertit in epiſt. 2. ad Epiſcopos Synodi Sueſſionenſis II, utriuſque Eccleſiæ reditus penes Oeconomos fuiſſe ſervandos futuro Succeſſori repetens. Atque ita quidem, Carolo Craſſo mandante, Tornacenſis Eccleſiæ Paſtore viduatæ fructuum curam habuiſſe ipſum Hincmarum refert Flodoardus lib. 3. cap. 25. Quod vero Hugoni juniori Lotharii filio vacantis Eccleſiæ Metenſis reditus elargitus Carolomannus fuiſſet, ingenti ideo illi vitio vertit Annaliſta Bertinianus ad an. 882. Hincmaro defuncto, a Capitulo ad electionem poſtulatus eſt præſens a Rege Viſitator tantum epiſt. ad Carolomannum, cui ſubſcripſiſſe legitur Framericus Presbyter, & Vicedominus, cujus nempe officium erat vacantis Eccleſiæ reditus, reſque cuſtodire. Ita quoque Cadurcenſis Eccleſiæ viduatæ res cuſtodiendæ Oeconomo traditæ leguntur in Decreto electionis Gausberti apud Dacherium Spicileg. Tom. 8. p. 154. Chalcedonenſis iterum Concilii inſtauratis Canonibus 22, & 25. a Wormatienſi an. 888. Can 75, & 76. Clericis diſtricte inhibitum eſt defuncti Epiſcopi res diripere, viduatæque reditus Eccleſiæ penes Oeconomum integros futuros reſervari Succeſſori juſſum. A Troſlejano quoque an. 909. cap. 14, innovatis Canone 2. Valentino, & Canone 5. Regienſi, viciniori Epiſcopo viduatæ Eccleſiæ res commendatæ ſunt, eorumque deſcriptione Metropolitæ exhibita, ab ipſo deputari Oeconomus jubetur. Quo perinde ex Capite deſumptum eſt Capitul. lib. 6. Cap. 321, edit. Baluzii cap. 427, quo Principibus etiam prohibetur Eccleſiarum bona, ſive reditus percipere, cap. 392. ex iiſdem bonis auferri, vel transferri vetatur, & cap. 393. de eiſdem diſponendi Laicis omnibus facultas adimitur. Accedunt pactum Ludovicum Balbum inter, & Ludovicum Germaniæ Regem conventum an. 878. apud Ducheſnium Tom. 2. p. 480. *Ut res Eccleſiarum . . . Rectores ipſarum poſſideant*; atque Willelmi Aquitaniæ Ducis Charta donationis Abbatiæ Cluniacenſi an. 910. Bibliot. p. 566, qua ejus de bonis diſponendi omne Principibus jus denegatur. At Regaliæ juri Eccleſiaſticum jus nedum objicere, ſed etiam Divinum non dubitavit Gerbertus Remen-

menſis in epiſt. 118. ad Clerum, & Populum, *ſecundum Divinas*, inquiens, *& humanas leges vacantis Eccleſiæ res mobiles, & immobiles futuro Epiſcopo reſervandas eſſe*. Qui Pontifex factus ſub Silveſtri II. nomine Diplomate apud Dacherium Spicileg. To. 3. edito Poteſtati Laicæ cuicumque de rebus Vizeliacenſis Abbatiæ quidpiam auferre, ſuiſque adplicare uſibus diſtricte prohibuit. Defuncti Epiſcopi res ab Archipresbytero, vel Archidiacono vel in eleemoſynas Pauperibus erogari, vel futuro reſervari Præſuli, in eos qui res illas diripere, vel in proprios conferre uſus non fuiſſent veriti, vibrata excommunicationis ſententia, vetuit Urbanus II. in Synodis Claromontana an. 1095. Can. 31, & in Nemauſenſi an. inſeq. Can. 5; qui præterea in epiſt. ad Hugonem Gratianop. apud Baluzium Miſcell. To. 2. p. 177. viduatæ Eccleſiæ res Capituli cuſtodiæ, Succeſſori conſervandas, commendatas voluit. Adhæſit hæc ipſa Hadriano IV. ſollicitudo, ne de bonis Epiſcopalibus aliquid deperiret, a quibus ideo, ſub indignationis Divinæ interminatione, Principes etiam abſtinere, integraque futuro reſervari Præſuli juſſit epiſt. 41. ad Berengarium Narbon. Hiſce confirmandis decretis robur adjicientes ſuum Synodi Toloſana an. 1119. Can. 4, & Remenſis an. 1131. Can. 3, inſtaurato Chalcedonenſi Can. 25, Epiſcopi defuncti reditus a Principibus detineri, aut diripi prohibuere, ſed eos ſub Oeconomi, & Cleri cuſtodia integros futuro reſervari, Succeſſori voluere. Atque ad hanc uſque epocham hæc ipſa viguit in Anglia religionis erga vacantium Eccleſiarum res, ac reditus obſervantia: ubi antequam a Willelmo II. viduatarum Eccleſiarum reditus uſurpari cœpiſſent, eos integros cuſtodiri, Succeſſori reſignandos, conſueviſſe tradit Willelmus Malmesb. lib. 4. Sed & eumdem ſane Willelmum Regem in Angliam Regaliæ abuſum inducere conantem, Jarentone Abbate Divionenſi Legato miſſo, abſterrere Urbanus II. non diſtulit. Henricum perinde Regem a vacantium Eccleſiarum reditibus ſibi arrogandis deterrere pro viribus non deſtitit S. Anſelmus, teſte Eadmero lib. 4. hiſt. Novor. Qua de iniqua ab Henrico uſurpatione facta dolere acerbe viſus eſt pariter Ivo Carnot. epiſt. 252. ad Paſchalem II: quod indicium eſt haud obſcurum, nec in Gallia ſub Carolo Craſſo Regaliæ jus tum obtinuiſſe,

Digitized by Google

nuiſſe, nam alioqui nec Ivo tacuiſſet. Irrepenti abuſui igitur ut modus injiceretur, a Concilio Lambethenſi an. 1261. tit. *De Cuſtodia Cathedralium* &c. Eccleſiarum vacantium cuſtodia a Rege ſuſcipi quidem, exercerique permiſſa eſt, & exoptata, reditus tamen, ac res occupari, inque proprios transferri uſus diſtricte vetitum. A Londinenſi an. 1268, cap. 16. quin etiam ſedulo proſpectum eſt, ut Eccleſiarum viduatarum proventus ſub cuſtodia Prælatorum, futuro Succeſſori reſervandi, integri permanerent, neque proprios ii facere præſumerent. Abuſui quoque, quem hac ſub ætate in Germaniam induxerat, vacantium Epiſcopatuum reditus occupandi, renuntiare demum Fridericus II. compulſus eſt Conſtitutione data ad Honorium III, quam ſubinde Bulla Aurea confirmavit an. 1219. Cui perinde abuſui, ne irreperet deinceps, ut occurrerent Germaniæ Præſules, Laicos cujuslibet dignitatis, & conditionis, in functorum ſive Epiſcoporum, ſive Clericorum bona ſe ingerere diſtricte prohibuere in Synodis Colonienſi an 1266. cap. 7, Viennenſi an. inſeq. cap. 10, Budenſi an. 1279. cap. 49, & Colonienſi altera eodem anno cap. 12. In Concilio denique Lugdunenſi II. an. 1274. Cap. 12. *Generali Conſtitutione* a B. Gregorio X. ſub anathematis vinculo decretum eſt, ne Regaliæ, defenſionis, & advocationis titulo, vacantium Eccleſiarum, aut Monaſteriorum bona quiſpiam dignitate quantacumque præfulgens occupare præſumeret. Quam utique Conſtitutionem ad inſtantiam Epiſcoporum Galliæ, & Angliæ conditam adfirmat Guillelmus Durandus in Speculo Juris V *Regalia*, eaque Conſtitutione Reges etiam obligari ibidem obſervat, ac in Comment. ad hoc Concilium cap. 12, nec non Gloſſa ibid. Cap. 13. *Generali* in 6. *De Electione*. Excipit tamen Canon hic Lugdunenſis 12, ſive Gregoriana hæc Conſtitutio titulum fundationis, ac legitimæ conſuetudinis. Quo titulo deficiente, Regaliæ jus hancce tum ante, tum poſt epocham extendi Reges ipſi Francorum noluere, Ludovicus VI. Craſſus in Charta pro Eccleſia Pariſienſi memorata ab Innocentio III. in Bulla an. 1199., Ludovicus VII. Conſtit. circa Epiſcopatus Aquitaniæ To. 1. Galliæ Chriſt. in Archiep. Burdegal. p. 211, in Charta pro Eccleſia Pariſienſi, Chartul. ejuſdem fol. 20, pro Catalaunenſi apud Ducangium To. 6. p. 1507, Baluzium

Juzium Miſcell. To. 2. p. 225, Dacherium Spicileg. To. 3. p. 296, ſeq., 451, Philippus Auguſtus, qui Regaliæ jus remiſiſse legitur Eccleſiis Pariſienſi in Chartul. ejuſdem Eccleſiæ fol. 45, Æduenſi To. 2. Gall. Chriſt. p. 47, Antiſidiorenſi To. 1. Bibl. nov. Mſs. Labbei p. 483, Matiſconenſi To. 3. Gall. Chriſt. p. 683, S. Ludovicus IX. Conſt. circa Eccleſiam Anicienſem, Philippus III. circa Eccleſ. Albienſem, Philippus IV. Pulcher, qui in Edicto anno 1302. Regaliæ jus non in omnes Regni Eccleſias ſibi competere agnovit, & in Edicto anni ſeq. circa Provinciam Narbonenſem &c. To. 2. Actor. Cleri Gallic. par. 2. tit. 6. n. 4, Philippus Valeſius in Conſt. an. 1334, Carolus VI. in Conſt. an. 1408, Carolus VII. in Edicto an. 1451, Ludovicus XII. in Conſtit. an. 1499, Henricus M. in Edicto an. 1606. confirmato a Ludovico XIII. an. 1639. Art. 6: unde apud Ruzæum, Paſquierium &c. Regeſtum extat, ubi recenſentur Eccleſiæ, tum quæ Regaliæ juri ſubſunt, tum quæ liberæ ſunt. Juxta prælaudatum itaque Lugdunenſem Canonem, legitimæ conſuetudinis, aut privilegii deficiente titulo, Eccleſiarum Cathedralium, Regularium, & Collegiatarum vacantium res, aut reditus a quopiam, dignitatis cujuſcumque fuerit, occupari, aut in proprios transfundi uſus, gravibus ſub pœnis interdictum, ſed eos penes Oeconomos fide dignos cuſtodiri, futuro Succeſſori reſignandos, juſſum legitur a Synodis Auſcitana an. 1300. cap. 2, ſeq., Avenionenſi an. 1326. cap. 24, Avenionenſi altera an. 1337. cap. 29, Vaurenſi an. 1368. capp. 13, 53, & ſeq. Alterum perinde juxta Lugdunenſem Canonem 22. *Hoc conſultiſſimo*, ſub prætextu advocatiæ, aut protectionis in Germania Laicæ perſonæ a jure quocumque in Eccleſiarum bona prætendendo eliminatæ, proculque ſubmotæ ſunt a Conciliis Saliſburgenſi an. 1281. cap. 12, Herbipolenſi an. 1287. cap. 22, & Colonienſi an. 1310. cap. 3; atque de Regaliæ jure ſatis jam, ac ſuper.

Sequitur hinc, ut nonniſi ex Eccleſiæ pariter conceſſione, indulto Pontificum ideſt, vim obtineat primarum, ut vocant, Precum, quarum pleraſque deprecatorio reapſe modo conceptas formulas Rodulphi I, quæ primæ reperiuntur, legere eſt apud Nauclerum in in Chronog. ad an. 1273, & apud Van-Eſpenium Jur. Eccl. par. 2. tit. 25.

Digitized by Google

tit. 25. cap. 9. n. 19, qui eas refert ex Continuatore Abb. Urſpergenſis, Joſephi I. ad an. 1705. apud Bohemerum Juris Eccl. Proteſtant. lib. 3. tit. 5. p. 353, aliorumque in Append. ad Gervaſium Tilbarienſem de Imperio Roman. p. 113, & Leibnitium in Cod. Diplomat. Jur. Gent. par. 1. §. 98. p. 221, primarum, inquam, Precum jus, quo cum Germaniæ, tum Galliarum Reges fruuntur idoneam præſentandi, ſive nominandi perſonam ad vacantes, aut primo vacaturas Eccleſias: falli vero ſplendide, & fallere Proteſtantes id juris ex iiſdemmet plane capitibus repetentes, unde profluere jus Regaliæ falſo imaginantur, veluti Cortrejus in Repræſentatione Jur. primar. Precum Imper. Germ., Vitriarius Inſtit. Jur. publ. lib. 3. tit. 2. n. 9, Pfeffingerus ibid. in Not. Tom. 3. p. 90, ſeqq., Bohemerus Jur. Eccleſ. Proteſt. lib. 3. tit. 5. §. 110, Conringius in Animad. ad Bullam Innocentii X, Grubnerus in differt. de prim. Precibus adverſus Fontaninum, Schuvederus Introd. in Jus Pub. Imp. ſect. 1. cap. 5. n. 15, aliique, ad quos acceſſit Regaliſta Gallus Anonymus in *Traité ſur les Beneſices* To. 2. lib. 4. cap. 5. Atque de Jure prius loquendo, de facto loquuturi poſtea, præter ea, quibus abunde, opinor, paullo ſuperius oſtendimus ad unius poteſtatem Eccleſiæ pertinere Beneficiorum collationes, ejuſque abſque facultate Regibus in eas irrumpere vegrande nefas eſſe, Expectativas, ſive Mandata de providendo vacatura, tanquam irregulares, & ſacris adverſas Canonibus ſibi dumtaxat reſervarunt Alexander III. in Concilio Lateranenſi III. Cap. 8, quod refertur Cap. 2. *Nulla Eccleſiaſtica* Decret. lib. 3. tit. 8. *De Conceſſ. Præbend.*, Innocentius III. in litter. ad Præpoſitum, & Capitulum Cameracenſe, quas legere fas eſt Cap. 4. *Propoſuit* eod. lib., & tit., Martinus V. in Concilio Conſtantienſi Seſſ. 43. Decret. 2. apud Harduinum To. 8. p. 877, Innocentius X. denique in Bulla, qua an. 1651. Pacis articulos Proteſtantes inter, & Ferdinandum III. initæ abrogavit, primarum quoque Precum jus Pontificio ab indulto dependere palam inde fecit. Haſce porro contra Expectativas, ob ingentes, qui exinde ſuboriri in dies videbantur, abuſus, in Concilio Conſtantienſi a Germanis præſertim graviſſime obmurmuratum eſt, veluti videre eſt, ſi licet, apud Goldaſtum Conſt. Imper. To. 1. capp. 3, & 6, in Comitiis iterum Mogun-

Digitized by Google

Moguntinis, de quibus ibidem capp. 4, 11, 12, & 34. p. 392, ſeqq., adeoque ut, tota ſollicitante Germanica Natione, in Concilio Baſileenſi demum Expectativæ diro exceptæ Decreto fuerint, proculque ab Eccleſia exterminatæ, apud Goldaſtum To. 2. p. 124, ſeq.; atque Germanis adſtipulatis Gallis, unaque omnibus voce conclamantibus, qua de re Goldaſtus To. 3. p. 570, ſeq., effectum eſt tandem, ut hoc ſemet jure Pontifice abdicante, a Concilio Tridentino ſeſſ. 24. de Refor. cap. 19. Expectativæ, & Mandata de providendo, ſive Gratiæ ad vacatura delerentur. Quod non tam perinde confirmare Decretum, quam executioni demandare cordi quammaxime fuit Colonienſi an. 1536. par. 1. cap. 5, quo Expectativæ abolentur. Confer interea Fagnanum in Cap. *Nulla* n. 9, ſeq. *De Conceſſ. Præben.*, ubi eo Tridentino decreto ex S. Congregationis, quin etiam ex Gregorii XIII. ſententia, quod & per ſe liquido patet, Indulta Pontificia haud comprehendi docet. Quæ probe qui tenet, inde aperte intelligit tam neque Germaniæ Imperatoribus, quam neque Galliarum Regibus primarum Precum jus ullum, independenter a Pontificio indulto, competere. Atque a jure modo ad factum progrediendo, & ab ipſis Germaniæ Imperatoribus exordium capiendo, illud fundamenti ponendum loco, quod ab Inveſtituris Eccleſiaſticis demum, velut a juris Eccleſiaſtici uſurpatione, deſiſtendum agnovere Hermannus Roman. Rex, Henricus V, & Fridericus II. apud Goldaſtum ipſum To. 1. p. 242, 258, 289, ſeq., Raynaldum ad an. 1213. n. 24, & Noriſium de Inveſt. cap. 15, ſeq. Primarum itaque Precum jus perinde non niſi ex Pontificio indulto, ac perſonali quidem, non perpetuo, ſed a ſingulis Imperatoribus repetendo, impetrandoque, deſcendere ultro citroque faſſi, ac profeſſi a Sæculo XII. (quo demum Beneficia proprie dicta cœperunt, ideſt Præbendæ in diſtinctos Titulos ac perpetuos a reliqua prædiorum, ac fundorum Eccleſiaſticorum Maſſa perpetuo ſeparatæ, vacationiſque capaces: nam ad ſæculum V. uſque Clericis diſtributiones dumtaxat ab Epiſcopo dari ſolebant, dictæ etiam *Menſurnæ* a S. Cypriano epiſt. 28, & 34. edit. Pamel., ſive 34, & 39. edit. Felli, a quo Rigaltii cenſura in Pamelium redarguitur, oſtendente non fuiſſe, cur loco *Menſurnæ* legendum *Menſurantium* contenderet, ſiquidem cum Bodlejanus

Codex in epiſt. 28, tum epiſt. 34. explicitiſſime habeat *Menſurnæ*, quod nempe ſingulis dividi Menſibus conſueſcerent : ab hinc uſque ad ſæculum VIII. ex certa bonorum maſſa Clericis in commune attributa iidem ali ſolebant, ac deinde uſque ad ſæculum XI. Clericis alimenta præſtari cœptum eſt ex certis fundis, ſive prædiis, quæ iis concedebantur, ita tamen, ut poſt eorum obitum in communem referrentur denuo maſſam, qua de re fuſe Cl. Thomaſſinus vet., & nov. Diſcipl. par. 3. lib. 2. capp. 23, & 28.), a ſæculo XII, inquam, ac deinceps, ideſt tam ante, quam poſt Concordata Germanica Nicolaum V. inter, & Fridericum III. an. 1448. Nationis Germanicæ nomine inita, leguntur Imperatores ipſi. Itaque a Rodulpho Habſpurgico, a quo primum jus, uſumque primarum Precum occepiſse ex ipſius litteris refert Nauclerus in Chron. ad an. 1273. To. 2. gener. 43. ſub finem, & Goldaſtus To. 3. p. 406, a Pontifice, B. Gregorio X nempe indultum primarum Precum fuiſſe impetratum, quod perſonale certe fuit, teſtatur Guillelmus Durandus Scriptor coævus, Clementis IV. Capellanus, & S. Palatii Apoſtolici Auditor, a ſe viſum illud, (proprio tamen Imperatoris nomine haud expreſſo) adfirmans in Speculo Iuris par. 4. tit. de Præbend. §. *Item nota*; poſt quem id ipſum de privilegio primarum Precum Imperatori a Pontifice facto teſtes accedunt Joh. Andreas in 6. Decret. lib. 3. tit. 4. *De Præbendis* Cap. 19. *Is cui* n. 1, & in Notis ad Durandi Speculum lib. 1. particula 1. *De Legato* ad §. *Nunc tractemus* verſic. *Contulit*, & ad lib. 4. partic. 3. *De Præben.* §. *Reſtat*, Baldus in Notis pariter ad cit. Durandi librum 4. Rubr. *De Præbendis*, Nauclerus loco ſupracit. teſtimonium referens Durandi ex tit. *De Legato*, ac Doctorum in lib. 6. *De Præben.* Cap. 19. *Is cui*, ac pluribus relatis Hermantius Hermes in faſciculo Juris publ. cap. 11. de Regal. Imper. n. 8, Arnulphus Ruzæus de Jure Regal. privileg. 47. n. 2. Thomam Feltrenſem pro eadem perſuaſione laudans, Chockier de Indul. prim. Prec. in proœm. &c. Ex privilegio ſimili perinde jus deſcendiſſe primarum Precum, quibus deinde uſos Carolum IV. in Decreto an. 1353, ac Wenceslaum in Decreto altero an. 1376. apud Goldaſtum Conſt. Imp. To. 1. p. 345, & 375. conſtat, exiſtimare pronum eſt. Nam hoc de Jure Imperatoribus ex Privilegio

gio ante, & poſt Concordata adquiſito, ideoque perſonali loquitur loco cit. Nauclerus. Junge quod Caroli IV. Preces ad Monaſteria dumtaxat directæ eo loci leguntur: quò fit, ut Precum ad Beneficia pariter vacantia, aut primum vacatura dirigendarum jus exinde nequeat extundi. Wenceslaus quoque ibidem primarum Precum jus Ruperto Comiti Palatino Rheni, ac Bavariæ Duci ceſſiſſe legitur. Quibus neque hunc uſum, neque utenti morem Epiſcopos geſſiſſe conſtat. Ab Eugenio IV. deinde indultum nominandi ad centum Beneficia ſupplex petiit, & impetravit Fridericus III. Quo plane ſe non indigere intellexiſſet, ſi perſpectum ei fuiſſet Precum vigore ad longe plura Beneficia nominandi ſibi jus incumbere. Concordatis ſubinde Germanicis, quibus Beneficiorum collationes ex æquo Pontificem inter, & Clerum Germanicum diviſæ ſunt, ſex Menſibus eidem Clero tributis, totidemque Pontifici reſervatis, una cum Jure præſervato ad quædam Beneficia jam antea per Extravag. *Ad regimen* quæſito, tantum abeſt, ut Fridericus III. intercederet, cauſſatus Imperatorio prætenſo juri primatum Precum injuriam fieri, cum quo plane jure adverſa pugnare Concordata fronte nemo non perſpicit, ut potius, ulla abſque præſervatione, Concordatis illis ſuo, Nationiſque nomine conſenſum adhibere ultrocitroque non dubitaverit. Quod indicium eſt liquidum, nullum Imperatoribus ad primarias Preces legitimum jus, aut privilegium perpetuum adquiſitum ante fuiſſe, ipſomet Friderico Imp. probante, & agnoſcente. Concordatis vix initis, a Nicolao V. primarum Precum indultum idem Fridericus obtinuit. Cui tamen obtemperare plurimi detrectarunt Epiſcopi, ideo quod Concordatis illud eſſet adverſum. Tertio proinde anno poſt Concordata, primarum Precum indultum alterum, cum expreſsa Concordatis derogatione, ab eodem Pontifice an. 1454. 10. Kal. Octob., alterumque deinde a Calliſto III. anno inſeq. Kal Octob. Fridericus impetrandum curavit. Quod rurſus indicium eſt certum perſonale fuiſſe privilegium; atque peſſimæ cauſſæ patrocinium fruſtra, perperamque quæſitum a Proteſtantibus Lehmanno de pac. Relig. lib. 2. cap. 70, Fritſchio de prim. Precib. cap. 2. §. 43, Vitriario Inſtit. Jur. publ. lib. 3. tit. 2. n. 9, Mayero de Jure prim. Prec. n. 43, ſeq., ex Noſtris quoque a Piringhio To. 3.

tit. 5.

tit.5. Decret. n. 376, & Engelio eod. tit. n. 71, præfracte contendentibus primarum Precum juri nullum Concordatis irrogatum, præjudicium fuiſſe. Poſt hæc igitur ſimili privilegio, aut etiam paullo ampliori cohoneſtari ſe curarunt ab Innocentio VIII. anno 1492. Maximilianus I, a Leone X, & a Clemente VII. an.1530, ac 1532. Carolus V, & Ferdinandus I, a Pio IV. an.1564. Maximilianus II, a Gregorio XIII. an. 1577. Rodulphus II, a Paulo V. an.1612, & 1620. Matthias,& Ferdinandus II,& ab Urbano VIII. an. 1638. Ferdinandus III. Primarias itaque Preces Imperatoribus ex Pontificis indulgentia competere fateri non detrectarunt Imperatores ipſi Rodulphus II, & Ferdinandus II. in Precum formulis apud Paurmeiſterum de Jurisd. lib. 1. cap. 11. n. 48, & poſt Durandum, alioſque ſupra laudatos Juriſconſultiſſimos, Boerius Decit. 32. n. 8, Reſtaurus Caſtaldus de Imperat. q. 100. n. 14, ſeqq., Hermes faſcic. Jur. publ. cap. 11, & de Regal. Imp. cap. 4, Uranius Conſil. To. 2. Conſ. 21. §. 10, Petrus Gregorius Toloſ.Syntag. Jur.lib.17. cap.7. §. 21,Choppinus de Sac. Polit.lib.1. tit.10. n.13, Azorius Inſtit. mor. lib. 10. cap. 7, Cockier de prim. Prec. in procem., Gailius lib. 2.Obſervat. 155. in fin., Beckers Synop. Jur. publ. cap. 5. §. 5, Stephanus de Juriſd. lib. 2. par. 1. cap. 1. memb. 1. n. 116, Rumelinus ad Auream Bullam par. 1. diſſert. 4. Theſau. 16, Syringius de pace Relig. Concl. 31. litt. B., Lampadius de Republ. Rom. Ger. par. 3. cap. 11. §. 46, ſeq., aliique.

Factum tamen id totum, ut primarum nempe Precum jus ſibi confirmari ſinguli curarent Imperatores, ex liberali civilitate quadam magis, abundantioriſque cautelæ gratia, quam ullo neceſſitatis intuitu, officiique debitione, reponunt ex Proteſtantibus alii, veluti Klochius Conſ. 4. n.23, Stamlerus de Reſervat. Imperat. §. 51. n. 3, Fritſchius de Jure prim. Prec. cap.2. n. 36, ſeqq., Schuederus Introd. in Jus publ. Imp. Rom Germ. par. ſpeciali ſect. 1. cap.5. n.15, Vitriarius lib.3. tit.2. n 8, ſeq., Mayerus de Jure prim. Prec. §. *Licet* ſeqq. p. 65, Beſoldus vir primum Lutheranus, poſtea Catholicus Theſau. pract. p. 2 V. *Primariæ Preces* in fin. Nempe ita miſeri, quod fieri abſque Juris Naturalis, Gentium, ac Divini violatione nequire videre detrectant, factum ex civilitate, & cautela dicere malunt: quod ita faciendi jus in vete-

veteri conſuetudine fundatum contendere pergunt. At falſo quidem, ac perperam: ſiquidem neque vetus prætenſa conſuetudo legitimo documento ullo probari queat, atque ſi viguiſſet unquam, tam licite, quam legitime derogatum ei fuiſset a Pontificibus, Conciliis, & Concordatis, eidem quin etiam prorſus contrariam obtinuiſse probaverimus annorum 365. circiter conſuetudinem, quot nempe a Rodulpho I. ad Ferdinandum III. præterfluxere. Junge, quæ copioſe, egregieque diſputat Illuſt. Fontaninus diſsert. de prim. Precibus capp. 58, & 69. p. 82, 102, ſeqq., illudque præſertim, quod Pontificia indulta a Nicolao V, ac deinceps conceſsa pleraſque involvebant conditiones, ac limitationes: quas profecto haud acceptaſsent Imperatores, ſi de altero ſibi juſte quæſito juris titulo certi ſibi, conſciique fuiſsent. Atque hæc iterum contraria plane conſuetudo magis adhuc, magiſque ſequentium Imperatorum comprobatur factis. Itaque Leopoldo I. indultum hujuſmodi, ante ſolemnem obedientiæ præſtationem, ab Alexandro VII. abſolute denegatum certis documentis adfirmant Juſtus Fontaninus cit. diſsert. cap. 71, & Schvvartz Colleg. hiſt. p. 8. q. 6. §. 12, rem tamen poſtea amice compoſitam adjungentes. Quum vero Leopoldus indulto minime impetrato, quod impetrare denuo non opus fore putabat, doctrina fultus haud paucorum oppido, atque Catholicorum utique falſo exiſtimantium indulto perpetuo ſive explicito, ſive implicito in Conſuetudine antiqua, Pontificum Rom. conſenſu tacito ſaltem, quin imo toties repetito firmata, Preces attamen, etſi parciſſime, dirigere non abſtinuiſset, jure optime que proinde iiſdem interceſſiſse pleroſque Germaniæ Præſules, & Capitula non pauca adfirmavit Clemens XI. in litteris ad Capitulum Hildesheimenſe an. 1706. Quumque Joſephus I. ab an. 1705, nulla ante petita, obtentaque ſuæ electionis confirmatione, nulloque primarum ideo Precum indulto prius impetrato, eas nihilominus dirigere pariter neque ſibi temperaſset, eas propterea nullas, irritaſque præfatis in litteris idem Pontifex decrevit, admonens, ne Preces illæ ullatenus admitteretentur, tamquam quæ ullum obtinere robur nequirent, niſi Apoſtolico eſsent indulto ſuffultæ, ſubjungens eaſdem Concordatis adverſari Nicolaum V. inter, & Nationem Germanicam initis; ideoque a Frideri-

Digitized by Google

derico III., ceteriſque deinceps Imperatoribus non ante Preces ejuſmodi dirigi conſueviſſe, quam a Pontifice M. cum electionis confirmatione eaſdem dirigendi Preces indultum impetraſſent. Cæterum idem Clemens XI. in aliis cum ad Capitula Eccleſiarum die 3. Martii, tum ad Carolum VI. Imper. die 10. an. 1714. litteris teſtis accedit locuples Joſephum I. prudens iniviſſe demum conſilium de electionis ſuæ confirmatione a Pontifice M. petenda, una cum conſequenti primarum Precum indulti petitione, idque documentis fide dignis ſibi liquido conſtitiſſe, quod tamen adimplere illum obitu immaturo præpeditum fuiſſe. Quo etiam loci a Carolo VI. tam electionis ſuæ confirmationem, quam primarum Precum indultum fuiſſe petitum adfirmat, atque impartitur. Idem perinde indultum a Benedicto XIV. P. M. petiiſſe, impetraſſeque Carolum VII. Bavarum, & Franciſcum I. Lotharingum certum fit ex Pontificis ejuſdem litteris Apoſtolicis. Quibus de indultis adeundi, ſi placet, qui ea diligenter collegere Illuſt. Fontaninus in diſsert. de prim. Precibus, ex Proteſtantibus vero Lunig Spicileg. Eccleſ. To. 1. a cap. 1. §. 170. p. 377, ſeqq. Ex quibus liquido patet ſubſiſtere amplius nequire eorum opinionem, veluti Wagnerechii in Comment. exegetico Sacr. Can. To. 1. lib. 3. tit. 5. de Præb., Pitinghii eodem lib. 3. tit. 5. de Præben. n. 371, & Engelii lib. 3. tit. 5. eodem §. 6. exiſtimantium primarum quidem Precum jus a Pontificio indulto pendere, ſiquidem tamen a quadrigentis annis, poſt etiam Concordata indultum illud concedi conſueverit, poſse licite Imperatores ex præſumpta indulgentia Pontificum, antequam indulto reapſe donati ſint, Preces dirigere. Præterquam enim ex nuda præſumptione jus iſtud, quod in laico Principe aliàs pugnat aperte cum Jure ſacro poſitivo, conſtantique, adſtrui profecto nequit, neque præterea ex conſuetudine, ſiquæ obtinuiſse daretur etſi, aut præſcriptione etiam immemoriali jus iſtud adquiri legitime poteſt, ob incapacitatem poſseſſionis, ſine qua nulla currit præſcriptio, qua de re videndi Schamlzgrueber ad lib. 3. Decret. cit. tit. 5. de Præb. n. 56, Pichler ibid. n. 48, Greneck Exam. Jur. Can. eodem lib., & tit. n. 95. p. 541., &c. palam factum eſt nempe ita ſingulis Imperatoribus opus fuiſse, neceſſeque fore indultum petere, ut illo non impetrato nullæ prorſus

ſus habitæ ſint, habendæque Preces, harumque ideo jus nulla, fuiſse legitima firmatum conſuetudine, firmarique potuiſse. Confer cit. Schmalzgrueber cit. lib., & tit. Decret. §. 8, Reiffenſtuel ibid. §. 20, Hermetem faſc. Jur. publ. cap. 11, ac Biner Appar. Erud. ad Juriſp. p. 6. Append. diſsert. de Jure primar. Precum Art. 2. Neque ſane Proteſtantes juvat, quod a Concilio Baſileenſi an. 1437. decreto in favorem Sigiſmundi Imper. edito, quod refert Lunig Spicileg. par. 1. §. 134. p. 277, cum ipſi, tum ſingulis Romanorum Regibus, & Imperatoribus primarum Precum, ſive Nominationum indultum perpetuum fuerit collatum. Nam præterquam id evidenter probat nullum ante id temporis Imperatoribus primarum ejuſmodi Precum jus vel ex privilegio, vel ex conſuetudine, vel quopiam alio titulo fuiſse adquiſitum, nullo in pretio indultum illud profecto habitum fuiſse patet cum ex Decretis aliis pro nihilo factis, tanquam a Pſeudóſynodo poteſtatis experte profectis, tum ex praxi continua, qua a Pontificibus indultum hujuſmodi petere Imperatores religioni duxiſse oſtendimus: quod indicium eſt evidens Decretum illud nec a Pontificibus firmatum, nec Imperatoribus ipſis ſatis firmum viſum fuiſse.

Ad Galliarum Reges nunc diſcurrendo, nihil tam frequens, & ad faſtidium uſque repetitum a Proteſtantibus, a Regaliſtis, a Publiciſtis auditur, quam a Chriſtianiſſimis Regibus idem primarum Precum jus, quod aliter jus vocant *Adventus ad Coronam*, Pontificio indulto nullo petito, ſibi adſtrui ex eiſdem capitibus, quibus jus Regaliæ adquiſitum putatur. Sed enim, ſicut in Regaliæ jure ſtruendo, ſic in hoc primarum Precum jure ſuperſtruendo immaniter eos hallucinari facile oſtendere eſt. Atque quidem ab eopſe, quo cepiſſe Beneficia, Sæculo XII. nempe, ſuperius dictum eſt, exordium capiendo, equidem ab Innocentio IV. pleraque in Gallia Proceribus Beneficia, cum facultate alia plura obtinendi, fuiſſe collata refert Matthæus Pariſius ad an. 1247. Philippo item Pulcro indultum nominandi qualibet in Eccleſia Cathedrali, & Collegiata perſonam idoneam unam conceſſiſſe Bonifacius VIII. legitur in epiſt. Cardinalium ad Galliar. Proceres inter Probationes libert. Eccleſ. Galic. cap. 7. Cui perſimile privilegium eidem Regi Philippo a Clemente V. confirmatum refert D. Tillet

par.1. p.452, quaſdam ad Beneficia fere non omnia Regni nominationes conceſſas memorans. De plurimis etiam aliis Beneficiis in Gallia tam Univerſitatibus quam ſupremis Curiis, Sæculo XIV. decurrente, ab Apoſtolica Sede indultis adeundus, qui fuſe de ipſis agit, D. Cochet de Sanvallier *Traitè de l'Indult* To.1. p. 10. n. 8. Johanni II. rurſus Franc. Regi indultum ad Beneficia vacatura in triginta Regni Eccleſiis Cathedralibus, & Collegiatis ab Innocentio VI. conceſſum memoratur a Gloſſographo Pragm. Sanct. Sub magni Schiſmatis tempus a Clemente VII. Expectarivas duarum Præbendarum in ſingulis Cathedralibus, & Collegiatis impartitas Carolo VI. Regi fuiſſe auctor eſt Froiſſardus Hiſt. To.4. cap. 4. ad an. 1389. Ad quingenta Beneficia nominandi jus eidem Carolo tributum a Johaane XXIII. teſtis accedit D. Tillet par.1. p.454. Poſthæc frequentiſſime perſemet Rom. a Pontificibus Expectativas in Gallia tam privato ſuo pro arbitrio, quam ad Procerum, Regumque preces fuiſſe collatas fidem indubiam faciunt tum paſſim Stephani Tornacenſis epiſtolæ 22, & 67. ad Alexandrum III, ac epiſt. 109, 111, & 131. ad Lucium III, quibus ſe Clericis ab Apoſtolica Sede deſignatis deſignata Beneficia vacatura collaturum ſe, ut Pontificia ferebant mandata, pollicetur, tum præſertim Paſchalis II. apud Stephanum Tornac. epiſt. 238, Hadriani IV. epiſt. 24. ad Capitulum Pariſ., & epiſt. 13. ad Pariſ. Epiſcopum, Alexandri III. epiſt. 7. in Append. I. ad Petrum Abbatem S. Remigii epiſt. 96. in Append. 2. ad Ludovicum VII. Reg., & epiſt. 108. ad Capitulum Pariſienſe, qua ſe precibus Francorum Regis, Reginæ, Procerumque inflexum refert, ut Præbendam Philippo Meldenſis Epiſcopi Nepoti conferendam curaret, Lucii III. apud Srephanum Tornac. cit. epiſt. 109, 111, & 131. Quid imo, quod in Concilio Conſtantienſi a Martino V. tam Expectativæ quamplures Gall. Regi, ac Sabaudiæ, Burgundiæ, Aureliæ, Britanniæ, Borbonii, Brabantiæ &c. Ducibus, Univerſitatibus inſuper, Supremiſque Curiis conceſſæ, quam Concordata cum Galliarum Epiſcopis ad quinquennium inita apud Lenfantium hiſt. Concil. Conſtant. To. 2. edit. 1714. leguntur? Sed & in Regulis Cancellariæ ab eodem Pontifice ſancitis plures habentur Regulæ pro Expectativis concedendis in Diœceſibus Galliarum Pariſienſi,

Digitized by Google

ſi, Rothomagenſi, Tornacenſi, Cameracenſi &c. Inſuper ex Caroli VII. Sanctione Pragmatica tit. *De Collationibus* §. *Fruſtra*, & §. 9. *Quod ſiquis*, nec non ex Gloſsographo ibidem patet, quod intra annorum 13. intervallum, quot a Conſtantienſi ad Baſileenſe Concilium effluxere, per octo anni menſes Expectativas concedere Pontifici M. in more poſitum erat. Decretum a Baſileenſi deinde ſeſs. 31. Jan. 1438, quo Expectativæ revocatæ quidem ſunt, integra tamen Pontifici facultate relicta quaſdam conferendi, Carolo VII, & Bituricenſi Conventui eodem anno habito ſummopere arriſit, ideoque Pragmaticæ inſertum eſt; juxtaque hanc Juris formam in Gallia res proceſſit, quoadusque a Leone X. cum Franciſco I. celeberrima ſancita Concordata ſunt, quibus potius confirmatum Pontificis jus conferendi Expectativas nemo non videt, ac videndus Rebuffus in Tract. Nominat. q.2. n.1, ſeq., & q.4. n.7: donec plurimis cauſſis ob Eccleſiæ bonum illa ſe Pontificibus abdicantibus poteſtate, a Tridentino Concilio Seſs. 24. de Reform. Cap. 19. Expectativæ ſublatæ ſunt.

Quam veritate iſta undequaque conſtant, tam viceverſa fide laborant peſſima, quæ a Regaliſta Gallo To.2. p.74, ſeqq. indigeſte conglomerantur documenta ex Francorum Regum litteris Philippi Audacis an. 1274, Philippi Longi an. 1317, & Caroli Pulcri an. 1323, quibus contendit Jus nominandi ad Beneficia Galliar. Regibus jamdiu competiiſse. Nam iis litteris jus dumtaxat conſtituendi ſingulis in Monaſteriis tam Virorum, quam Virginum Monachum unum, aut Monialem ſibi vindicaſse leguntur: quo de jure dicere impræſentiarum nihil intereſt, illud tamen inter, ac iſtud, quo de quæritur, ad Beneficia nominandi, longum, ac latum intercedere diſcrimen nemo non perſpicit. Primus itaque, qui Pontificio abſque indulto ad Præbendas aut vacantes, aut primo vacaturas, in principio ſui adventus ad Coronam nominare præſumpſerit, fertur Henricus III. Decreto an. 1577. die 1. Aug. edito, inſertoque ejuſdem Ordinat. To. 4. fol. 434. Verumtamen huic Henrici III. Decreto, tanquam recens excogitato, confeſtim, ac palam ipſo coram Rege, & Curia, intercedere Clerus Gallicanus haud ſubſtitit in Comitiis an. 1579. die 22. Decemb., uti liquet ex Proceſsu verbali. Quæ interceſſio tam contra Decretum

hocce, quam contra hujuſcemodi Nominationes ab Henrico IV. perinde conceſsas ab eodem Gallicano Clero vice plus ſimplici inſtaurata legitur in litteris an. 1595. die 20. Decemb. ad eumdem Henricum IV. Actis Cleri ejuſdem anni inſertis, ſicut etiam in ſeqq. annis 1612. in Act. Cleri Art. 18, an. 1645, & ſeq. die 20. Jun., & 24. Jan. in Proceſsu verbali p. 48, & 458, ac 1650 die 11. Jul. in Proceſsu verbali p. 140. Gallicano autem Clero intercedenti adſenſiſse Gallos Juriſconſultos, Canoniſtas, ipſaſque Curias, ultrocitroque confirmantes Juris iſtiuſmodi uſum ante Henricum III. nullum exſtitiſse, neque præ impudentia inficiari Anonymus Regaliſta To. 2. p. 71. auſus eſt. A Carolo VI. quidem anno 1380. Johanni Bituricum Duci plurimis Regni Provinciis præfecto indultum, ut ad Beneficia vacantia, aut primo vacatura, quæ ad Jus Regium ratione jucundi ejuſdem ad Coronam adventus pertinerent, idoneas nominare perſonas quiret, ex ipſius Regis Ordinat. a D. Secouſse collectis To. 6. p. 331. refert præcir. Anonymus Regaliſta. At enim præterquam quod dubitare valdequam licet, an Decretum iſtud ſub forma deprecatoria fuerit conceptum, an ab Epiſcoporum aſsenſu dependens, ac reapſe executioni demandatum, dubio procul illud inter abuſus deinde fuiſse recenſitum poſt annos 38, diſerteque cum proprio, tum ipſiuſmet Caroli VI. nomine improbatum a Carolo VII. tum temporis pro eodem Carolo VI. patre Regnum adminiſtrante, liquet ex ipſius litteris datis apud Montem Agri die 30. Mart. 1418. ad Epiſcopum, & Capitulum Eccleſiæ Laudunenſis inter Probat. libert. Eccleſ. Gallic. cap. 15. n. 61. Quibus litteris hanc ſibi, perindeque Succeſsoribus legem præſtituit, ne aliter, quam modo deprecatorio, impoſterum ad Beneficia Regio nomine, etiam in novi Regni exordio, nominatio fieret. Quo plane modo deprecatorio tam antea Ludovicum VII. uſum, ac fruſtra quidem teſtatur in epiſt. ad eumdem Regem Abbas quidam Catalaunenſis apud Ducheſnium To. 4. p. 504, & 669, tum deinceps uſos religioſe conſtat Reges Ludovicum XI. apud Regaliſtam Gallum cit. To. 2. p. 92, Carolum VIII. inter Probationes libert. Eccl. Gallic. cap. 36. n. 24, & apud D. Cochet To. 1. p. 57, Ludovicum XII. in litteris ad Epiſcopum, & Capitulum Lemovicenſe die 18. Aug.

1603.

1603, & apud D. Ranchin in tractatu Gallice inſcripto *Reviſion du Concile de Trente* lib. 7. cap. 8, ubi refert etiam formulam deprecatoriam litterarum, quibus Supremæ quoque Curiæ Epiſcopos rogabant de recipiendis eiſdem nominationibus, ac Ludovicum XIII. in reſp. ad Cleri Gallic. repræſent. Art 18. an. 1612. Atque ita modo deprecatorio a Regibus dirigi Nominationum litteras conſueviſse teſtatur Rebuffus Conſ. 47, ubi n. 8. primarias Preces tam ab Imperatoribus Germ., quam a Galliarum Regibus ex Apoſtolico indulto robur, ac vim obtinere adfirmat, quod ipſum fateri Choppinus de Sacr. Polit. lib. 1. tit. 10. n. 12. haud renuit, ideoque deprecandi jus iſtud Regum Franc. cum primariis Imperatorum Precibus confundere non dubitarunt D. Boyer Deciſ. 32. n. 11., & Gallus ipſe Regaliſta To. 2. p. 88, & 92. Sed de his plura dabit Emin. Sfondratus Gall. Vind. diſſert. I.

DE ECCLESIÆ POTESTATE

Monarchica, & Hierarchica, ſive de Poteſtate Legiſlativa, & Judiciaria.

ARTICULUS IV.

Quemadmodum Civilis Poteſtas juxta Thucididem lib. 5. cap. 18, ubi Civitatem vocat Αὐτόνομον, Αὐτόδικον, καὶ Αὐτοτελῆ, tribus deſcribitur rebus, videlicet *Legibus*, *Judiciis*, & *Magiſtratibus*: a quo parum diſtat Ariſtoteles Polit. lib. 4. cap. 14. tres adſignans partes in adminiſtranda probe Republica, quarum prima ſit conſultatio de rebus communibus, quò faciunt utique Leges, altera ſit legendorum Magiſtratuum cura, quò pertinent electiones, tertia ſit Judiciaria facultas, qua Jus comprehenditur de morte, de exſilio, de publicatione, de repetundis &c., quam pariter in ſententiam utroque concurrit pede Dionyſius Halicarnaſseus lib. 4. cap. 20, & lib. 7. cap. 56, triplex maxime ad Rempublicam bene moratam, riteque adminiſtrandam Jus neceſſarium obſervans, Jus nempe Magiſtratuum creandorum, Jus Legum condendarum, ac Jus exercendi Judicia: multo certe magis

magis in Eccleſia tria hæc Dei inſtitutione optime conſtituta fateri, & agnoſcere oportet, poteſtatem videlicet Electivam, Legislativam,& Judiciariam: Si namque hominum inſtitutione id Civilis Reſpublica conſequitur, ut Magiſtratibus, Legibus, ac Judiciis conſiſtat, quis, obſecro, id totum Eccleſiæ a Chriſto D. fuiſſe collatum ambigat,aut inficiari audeat?Age vero tria hæc Eccleſiæ officia fundamentum habere fixum, ratumque in forma Monarchica, & Hierarchica a Chriſto D. inducta demonſtrare prioris operæ pretium eſt: demonſtrata enim ſemel Divina inſtitutione Sacri Principatus diverſis in Ordinum gradibus diffuſum, jam ſuapte fluit, ut gemina Eccleſiæ gubernandæ Pontifici, Epiſcopiſque poteſtas Legislativa, & Judiciaria collata perinde fuerit, abſque qua Monarchica, & Hierarchica gubernandi ratio nec eſſe, nec intelligi poteſt. Igitur Imperium, & Juriſdictionem ab Eccleſia ut eliminent, ac totum, quantum eſt, in Principes integre transferant, mirum valde quanto animi conatu Proteſtantes incumbant, ac quot in diverſas, adverſaſque ſcindantur partes, ut ſe rite facere demum oſtentent. In eo itaque principio conveniunt omnes, ut adſtruant ejuſdem eſſe Religioni principari, cujus eſt Reipublicæ gerere Principatum, nempe rei cum Civilis, tum Eccleſiaſticæ ſummam unum penes Principem integre ſtare. Quod principium ut ſuo ponant, firmentque loco, dicere ſibi ſumunt Chriſtum D. neutiquam in Mundo Dominatorem egiſſe, ſed Doctorem, ideoque neque cogitaſſe de Imperio in Eccleſia conſtituendo cum poteſtate ferendi leges, cogendique fideles, ſed Magiſterium dumtaxat ab eo fuiſſe inſtitutum cum officio docendi, & admonendi. Doctrinæ hoc munus Clericis dumtaxat collatum, Dominationis illud Principibus derelictum. In Religionis itaque rebus primas imperii partes agi a Principe ipſo, a cujus poteſtate totius Reipublicæ dependet adminiſtratio: Doctrinis officium a Clericis geri, a Laicis ceteris Auditoris obſequium præſtari: itaque Divino jure Clericos inter, & Laicos non aliud diſcrimen, niſi Doctoris, & Auditoris intercedere: utroſque vero Principi rei tam Civilis, quam Sacræ adminiſtranti ſummam omnino ſubeſſe. Ita ſyſtema iſtud eſt Societatis æqualis cum Clericorum inter ſe ſe, quam Clericos inter, & Laicos, Principe ſecluſo, faſtigioque

poteſ-

poteſtatis ſupremo poſito, quod primus excogitavit Puffendorfius ac libro *De habitu Religionis* publicam in lucem produxit: quod ambabus amplexari ulnis Proteſtantium turba properavit, quorum elenchum, brevem etſi, artic. 3. exhibui, quove de pulcro excogitato ipſi plaudere non dubitarunt Pfaffius in ſerm. Academ. de Jure Eccleſ., Adnotator Huberi Not. *36.* ad Jus Civit. lib. 1. ſect. 4. cap. 1, aliique, quos recenſere non vacat. In hac tamen æqualitatis hypotheſi proprio explicanda arbitratu neque ſatis Proteſtantes ſibi cohærent, multoque minus in attingenda ratione, quo Principi demum Jus in Sacra, ipſamque regendi Societatem poteſtas ſuprema competat: etſi jam convenerint inter ſe ſe Principi utique ex acceſſione ad ipſam Religioſam Societatem ampliorís poteſtatis nihil prorſus acceſſiſſe, velut oſtendere Pfaffius ipſe cit. ſerm. Acad. §. 18. non abſtinuit. Itaque alii Principibus Jus in Sacra, & in Societatem ipſam adquiſitum fuiſſe non jure quidem proprio, ſed jure fiduciario, ſibi nempe ab ipſa Societate delato defendunt, veluti Strychius, Lynckerus, Mylerus, Stephanus, Beſoldus, Mevius, Eſtorius, Textor, Kromayerus &c. apud Pfaffium cit. §. 18, & Boehemerum ad tit. de Offic. Judic. Ordin. §. 21: cui opinioni valde affinis eſt altera Carpzovii, Ziegleri, Gerhardi, Voetii, Brunemanni &c., qui duas in Principe diſtinguentes perſonas, Laicam nempe, & Eccleſiaſticam, Principis, & Epiſcopi, ipſi qua Principi jure proprio Laica exercendi, qua Epiſcopo adminiſtrandi Eccleſiaſtica jure adquiſito facultatem adſcribunt. At opinionem hanc ea plane efficaci ratione exagitandam adſumpſere Pfaffius, & Bohemerus, quod inde manifeſte ſequatur Jus in Sacra ad Eccleſiam ipſam, ſeu Epiſcopos jure proprio, antiquo, ac jugi cum praxi conjuncto, & continuato pertinuiſſe, antequam Principes eidem Societati Eccleſiaſticæ nomen dederint, nec fuiſſe, cur exinde, ex dato nempe Societati nomine, in Principes transfundi jus illud debuerit, ſiquidem ex amplexata Religione amplior in Religionem ipſam poteſtas illis adquiſita non fuerit. Igitur Bohemerus indivulſam in Principe a Civili poteſtatem in Sacra ex Territoriali ſuperioritate derivandam ſtatuit, quod Religio nempe legibus Regionis adficiatur, ideoque ad eum de Religione decernere perinde ſpectet, ad quem ſpectat utique

Regi-

Digitized by Google

Regioni dicere leges. Sed hoc ſyſtema Boehemeri haud recte ſubſiſtere ideo viſum eſt Pfaffio loc. cit., quod inde duplex exſurgeret incommodum, & abſurdum, tum quod Principi jus in Sacra ſubditorum, & etiam diverſæ Religionis, ineſset, tum quod Apoſtoli, priſcique Eccleſiarum Paſtores Imperatorum, antequam Chriſtianæ Religioni colla ſubmitterent, victaſque dederent manus, Jura profecto uſurpaſse cenſendi forent, dum independenter ab ipſis, & in Imperium Religionem invehere, ipſiſque inſciis, atque invitis, de Religione decernere non dubitarunt. Viceverſa Preuſchius in diſſert. Germanice edita Gieſſæ an. 1753. de negato Domino Territoriali jure cognoſcendi de cauſſis Matrim, & Eccleſ. ſuorum ſubditorum, in ea ſententia verſatur, ut Eccleſia primitiva Sacra exercendi jure potitam credat: etſi poſtea eum prolabatur in errorem, ut putet Jus illud abſque Imperio fuiſſe, cogendique facultate, ideoque pure directivum, quin etiam illud, poſtquam Eccleſia Romanæ inſerta Reipublicæ eſt, in Imperatores fuiſſe, transfuſum, quibus perinde titulus quoque Pontificis M. fuerit adquiſitus. Ita hæc opinio eòdem recidit ac prima, eiſdem ſubjecta evadit incommodis, nempe 1, quod ita Eccleſiaſtici Regiminis forma ab ea fuerit immutata, qua a Chriſto D. condita fuit: 2, quod ſi Eccleſia primæva jure in Sacra potita eſt, inique eo jure ſubinde ab Imperatoribus ſpoliata fuerit: ſiquidem ipſis ex eo, quod Religioni demum adſociati ſint, novum inde Jus, quo antea carebant, non adceſſerit. Receptior denique Proteſtantium opinio eſt in Principes Jus in Sacra ex primævo jure naturæ, ſive Principali Jure ipſo deſcendere: eo ipſo enim, quod Reipublicæ intexta fuit, inſertaque Religio, eamdem Principis imperio ſubjacere putant. Sed iſtius perinde Juris Principalis in Sacra, non ſecus atque in adſtruendo fundamento, ſic in adſignandis finibus inter ſe diſcrepant. Liberalior aliis Hobbeſius in element. Philoſoph. de Cive poſtquam cap. 17. §§. 6, & 8. dixiſſet Regimen Chriſti in hoc Mundo fuiſſe non Imperium, ſed Conſilium, non per auctoritatem, & potentiam, ſed per doctrinam, & perſuaſionem, nullaſque a Chriſto leges inductas, ſed inſtituta Sacramenta dumtaxat, §§. 18, & 27. Civili poteſtati ampliſſimam facit S. Scripturas interpretandi, deque fidei Controverſiis definiendi facultatem. Et cap. 18. §. 18. edit. Amſtel. 1742.
de

de Articulo *Jeſum eſſe Chriſtum*, quem ſolum de fide interna neceſſarium ad ſalutem ſtatuit, definiendi, nec non de Internis, quæ in unius cujuſque libertate relinquenda contendit, decernendi Principibus adimit quidem facultatem, ſed circa externa abſolutiſſimam facit. Quo poſtremo in errore parem Hobbeſio adſertorem ſe præbuit Huberus lib. 1. ſect. 5. cap. 2, ſeq. Civili poteſtati de rebus omnibus ad Religionem pertinentibus definiendi omnimodam faciens auctoritatem, modo a legibus ad Conſcientientiæ forum transferendis abſtineat. Atque hinc parum differunt Grotius de Imp. Sum. Poteſt., Eſtorius de Jure publ. Eccl. cap. 8, aliique plures Art. 3. ſup. recenſiti. Contra Eccleſiæ, ſive Eccleſiaſticæ Societati Jus in Sacra non omne abjudicare ſuſtinuerunt Pfaffius cit. ſerm. Acad. cap. 8, & Preuſchius cit. diſſert. cap. 2, jus nempe tribuentes fidei condendi Formulas, ſacros conſtituendi Paſtores, Sacra ordinandi, & Cæremonias, conventionales ferendi leges, infligendi pœnas, reformandi abuſus &c. Idque Juris ſtatuunt in S. Scriptura Matth. cap. 16. v. 17, Actor. cap. 1. v. 15, & 1. Corinth. cap. 6; quin Principi tamen denegare auſi ſint Jus in Eccleſiam ipſam, Jus nempe concedendi Religionis exercitium, dignoſcendi de cauſſis Eccleſiaſticis, ſtatuendi pœnas in eos, qui officio erga Principes ſuo deeſſent, Legatos mittendi ad Synodos, quorum abſque nutu nihil in eis decernatur, confirmandi decreta, eorumque obſervantiam urgendi. Atque ita nefaria Jurium confuſione, & perverſione, quantum Eccleſiæ detrahere ſtudent, tantumdem Principibus adjungere non erubeſcunt: qua perverſa in agendi ratione longe plures habuiſſe qua duces, qua ſectatores liquet ex dictis Art. 3. Confer & Gregorium Zalwein in diſſert. de ſtatu Eccleſiæ cap. 1. §. 22, ſeqq., ex quo nonnulla delibavi.

Contra Proteſtantes ergo Regiminis Eccleſiaſtici formam a Chriſto D. inſtitutam Monarchicam, & Hierarchicam fuiſſe, neutramque conſequenter abſque poteſtate Legislativa, & Judiciaria integre poſſe conſiſtere, fundamenti veluti loco ſtatuere nobis ſacrum eſt. Equidem Regalem proprie dictam poteſtatem ab Eccleſia ablegatam fuiſſe a Chriſto D. fateri non abnuo; Pontificalem tamen eidem collatam ejus generis eſſe contendo, ut cum poteſtate Judiciaria, & Legislativa, quæ Regum eſt propria, fuiſſe certe con-

Digitized by Google

junctam . Enim vero quò pertinent , quæſo , ea S. Scripturæ loca , quibus ſuperiori Art. 3. diviſam in duas perſonas Moyſem , & Aaronem in veteri Lege poteſtatem in Evangelica in unam , eamdemque perſonam , Rom. nempe Pontificem, utramque confluxiſſe palam eſt factum ? Fit id palam adhuc illuſtri , nihilque obſcuro Ezechielis Vaticinio , qui poſtquam cap. 21. v. 26. de veteri Synagoga dixiſset : *Auſer Cidarim* , *tolle Coronam* , futurum nempe ſignificans , ut ab ea tam Sacerdotalis perCidarim , quam Regalis per Coronam deſignata dignitas auferretur,ſubjungit cap.37. v. 22. utramque dignitatem in nova Eccleſia futura ex Gentibus , & Judæis in unam confluxuram fore perſonam , quæ ſimul Rex , & Sacerdos evaſura ſit : *Faciam eos in Gentem unam* , *& Rex unus erit omnibus imperans* , *& non erunt ultra duæ Gentes* , *nec dividentur amplius in duo Regna* . Quod Vaticinium de futura unione Reipublicæ , ac Religionis in Eccleſia , unoque eidem præficiendo Capite Rom. Pontifice, in cujus ideo perſona Sacerdotalis cum Regali poteſtas copulanda ſit , quin accipi debeat, locum dubitandi plane non ſinunt , quæ ſubnectit v. 24. : *Et Servus meus David Rex* , *& Paſtor unus erit omnium* . Atque ita profecto Vaticinium iſtud in Chriſto D. Sacerdote, & Rege impletum docent S. Hieronymus in Ezech. cap. 22 , & 37, Theodoretus in cap. 21 , Albertus M. in cap. 37, qua de re fuſius infra . Deinde vero Chriſto D. in Sacerdotio , ac Regno ſucceſſiſſe S. Petrum , in eoque Davidis præfiguratam fuiſſe perſonam , Regis nempe , & Paſtoris , docet idem S. Hieronymus in Iſajæ cap. 19. hunc Ezechielis proferens locum . Quin etiam S. Petri perſonam a Moyſe prægeſtam, præſignatamque , atque in illum Sacerdotalem Aaronis non modo , ſed Regalem etiam Moyſis concurriſſe poteſtatem,S. Ephræmo perſuaſum fuit,ipſiſquemet Jacobitis in Pontificali de Ordinat.Preſbyt.& de Conſecrat.Chriſm.p.25.apud Ecchellenſem de Orig.nom.Papæ cap. 22. Confert ad hoc confirmandum Vaticinium Ozeæ alterum cap.1.v.11.ſic loquentis:*Congregabuntur filii Juda,& filii Iſrael pariter* , *& ponent ſibimet Caput unum* . Ubi *Principatum unum* legunt Septuaginta ; *Principem unum* habet Paraphraſis Chaldaica: quem profecto locum de Sacerdotii , & Regni poteſtate in unam Chriſti perſonam , perindeque Romani Pontificis , tranſlata in-
tel-

Digitized by Google

telligunt S. Irenæus de Hæreſ. lib. 4. cap. 1, Tertullianus adv. Marcion. lib. 4. cap. 16, S. Cyprianus lib. 1. adverſ. Judæos cap. 19, S. Ambroſius de Vocat. gent. lib. 2. cap. 7, S. Gregorius Nazian. orat. de pace, S. Hieronymus in Comment. ad hunc loc., & q. 10. ad Hedibiam, S. Auguſtinus de Civit. lib. 18. cap. 18, & contra Fauſtum lib. 22. cap. 89, S. Cyrillus in hunc loc., Theodoretus ibid., S. Gaudentius ſer. 9, Philo Carpatius in Cant. 6, Rupertus hìc, Albertus M. in cap. 37. Ezech., S. Thomas lib. 4. contra Gent. cap. 76, Ferrarienſis ibid. &c. Eamdem Regni, & Sacerdotii futuram in nova Lege in una eademque perſona unitatem haud obſcure prænuntiavit etiam Zacharias cap. 6. v. 11, ſeq. verbis illis: *Sumes aurum, & argentum, & facies Coronas, & pones in capite Jeſu filii Joſedech Sacerdotis magni, & loqueris ad eum dicens: hæc ait Dominus Exercituum dicens: Ecce Vir Oriens nomen ejus* &c. Quæ ſane de Chriſto Sacerdote, & Rege accipienda non dubitant S. Athanaſius tract. in Matth. cap. 11. v. 27, Euſebius Demonſt. Evang. lib. 7. cap. 9, S. Baſilius hom. 12. in Pſal. 45, S. Ambroſius lib. 5. de fide ad Gratian. cap. 3, & lib. de Parad. cap. 3, S. Joh. Chryſoſtomus in cit. Matth. locum, S. Hieronymus in hunc Zach. locum, S. Cyrillus Alex. ibid., S. Gregorius M. in 1. Reg. cap. 1., & lib. 10. in Job cap. 18, S. Johannes Damaſc. de Fide orthod. lib. 4. cap. 12, communiterque S. Scripturæ Interpretes, quorum ſane interpretandi rationem juvant Paraphraſtes Chaldaicus, & Rabbinorum doctiores apud Galatinum de Arcan. Cathol. verit. lib. 3. cap. 16. Quæ vero dicta de Chriſto D. ut Caput eſt Eccleſiæ, de Rom. Pontifice dicta perinde accipi debere ea ſuadet ratio, qua docemur eidem vice Chriſti D. in Eccleſia datum etiam Regnum, cui datum eſt Sacerdotium. Exinde ut id obiter adnotem, ego moveor, quominus Vitringæ in Archiſynagogo, Maimonidis, & Leonis Mutin. ſententiam ſequuto, & ex noſtris Bacchinio de Orig. Eccl. Hierar. exiſtimantibus Synagogarum formam in Chriſtianam Eccleſiam a Chriſtio D., & ab Apoſtolis deinde fuiſſe translatam, aſſenſum meum accommodem. Quorſum vero teſtimonia ex veteri Teſtamento quæram, qui lucidiſſima, obviaque habeo in Novo? Quó enim, quæſo ſpectant illud Hebr. cap. 7. v. 11. ſeqq. ex Pſal. 109. v. 4. deſumptum, quo

Digitized by Google

Eccleſia juxta Mechiſedechi, qui Regis, & Sacerdotis pariter fulgebat poteſtate, Ordinem inſtituta, fundataque in eamque a Synagoga cum Sacerdotio translatum Regnum dicitur, niſi idipſum,quod primo in unam Chriſti perſonam, ac perinde in Rom. Pontificem,ambas Moyſis, & Aaronis confluere perſonas, ſive geminam Melchiſedechi Regis, & Sacerdotis dignitatem, ſive quod utraque præditum Regali, & Sacerdotali poteſtate, velut etiam habetur 1. Petri cap. 2. v. 9, repetito ex Exodo cap. 19. v. 6, eumdem Pontificem M. Chriſtus D. voluit ?

Haud me fugit a Proteſtantibus nullo hæc in pretio haberi, proprio indulgentioribus ingenio,quo Religionis formam ad præjudicatæ opinionis captum exigere potius, quam ad præoſtenſum a Patribus Divina ex inſtitutione purum exemplar, affectant, privatæque rationis circino poteſtati Eccleſiaſticæ fines ſtatuere, extra quos ad Reipublicæ forum propius accedere fas ei non ſit. Ne vero nobis falli in re tam gravi contingat, duces potius ſequemur Eccleſiæ Patres veritatis facem præferentes, a quibus abſque errore diſcemus, quæ a Chriſto D. Eccleſiæ regiminis indita fuerit ratio, quo ſe modo regimen exerere iſtud valeat, & quò jus ſuum extendere. Iis Patribus igitur, qui Eccleſiam Sacerdotio, Regnoque conſtare docent, Romanum ideo Pontificem loco Principis eidem præſidere intime perſuaſum fuiſſe oportet; quales profecto haberi debent principio Romani ipſi Pontifices, Auctor Conſtit. Apoſtolic. ſub S.Clementis nomine lib.2.cap 11, S.Leo M. Serm. 3.4, & 5. in die Anniv. ſuæ aſſumpt. edit Baller., Serm.82. in Natali SS. Apoſtol.,Serm 83. in Nat. S. Petri, S. Gelaſius in epiſt. ad Anaſtaſium Imp., S. Nicolaus I. in epiſt. ad Michaelem Aug., Johannes VIII. in epiſt.68. ad Lambertum Comit.,S.Leo IX. in epiſt. ad Michaelem Cerul., & Leonem Acrid., S. Gregorius VII. lib.1. epiſt.19. ad Rodulphum Sueviæ Ducem, & lib. 7. epiſt 25. ad Wilhelmum Ang. Regem, Innocentius III. Expoſ. in Pſal.50, & ſer.1. de S. Silveſtro, Gregorius IX. in epiſt. ad Germanum Conſtantinopolit., Urbanus IV. in epiſt. ad Michaelem Palæolog. apud Raynaldum ad an. 1263. n.30, ſeq., aliique longe plures, de quibus To 3. Par.2. Art. 1. §.2. abunde dictum. Nec eſt vero,cur eiſdem, velut in propria cauſſa teſtibus, fidem adhibere quis ambigat,

quam

quam ſua luculenter auctoritate confirmant Eccleſiæ Patres, Didymus Alex. in epiſt. 1. S. Petri cap. 2, Hilarus Diac. in cap. 7. epiſt. ad Hebræos, S. Epiphanius Hær. 29, S. Hieronymus epiſt. 85. ad Evangelum, in Iſa. cap. 60, & Ezech. cap. 21, S. Joh. Chryſoſtomus in cap. 7. ad Hebr., S. Auguſtinus lib. 12. de Civit. cap. 4, lib. 17. cap. 5, & lib. 12. contra Fauſtum cap. 33, S. Iſidorus Peluſ. lib. 1. epiſt. 235. ad Serenum, S. Cyrillus Alex. lib. 10. in Johan. cap. 23, Theodoretus in Pſal. 119, & in cap. 7. ad Hebr., S. Petrus Chryſologus epiſt. 25. inter Leoninas edit. Baller. ad Eutychem, Procopius Gazæus in Exod. cap. 19, Theophylactus in cap. 7. ad Hebr., Oecumenius in 1. Petri cap. 2, Primaſius in cap. 7. ad Hebr., S. Iſidorus de Offic. lib. 2. capp. 4, & 25, V. Beda in 1. Petri cap. 2. Quibus junge Patres Synodi Orientalis in Synodica ad Taraſium inſerta Nicænæ II. Act. 3, Pariſienſis VI. an. 829. lib. 1. cap. 3, ſeq., Aquiſgranenſis II. an. 836. in præf., Meldenſis an 845. Can. 8, Pontigonenſis an. 876. cap. 1, ſeq., apud S. Macram an. 881. cap. 1, Scriptores etiam Eccleſiaſticos Haymonem, ſive Remigium in 1. Petri cap. 2, Rabanum in Exod. cap. 19, & Jerem. cap. 33, S. Anſelmum in 1. Petri cap. 2, Petrum Bleſenſ. Serm. 5. ad Sacerdotes in Synodo, S. Bernardum epiſt 40. ad Conradum Imp., alioſque de Schola Theologos Hugonem Vict. de Sacr. lib. 2. par. 3. cap. 1, & q. 66. in epiſt. ad Hebr., Magiſtrum Sentent. in 4. diſt. 24, S. Thomam de Regim. Princip. Opuſc. 20. lib. 1. cap. 14, ſi tamen ejus fœtus eſt, & lib. 3. cap. 10, S. Bonaventuram in 4. diſt. 24. dub. 3, & 4, & Hier. Eccleſ par. 2, Richardum Mediavill. in 4. diſt. 24. Art. 1. q. 1, Vetereſque alios in eumdem Sentent. locum apud Boſium de temp. Eccl. Monar. lib. 2. cap. 11. Speciatim denique Sacerdotii, Regnique dignitatem a S. Petro in Romanum tranſiiſſe Pontificem, cujus proinde nulla poſt Divinam in terris par, multoque minus ſuperior poteſtas ſit, quæ præterea ad res ipſas Civiles ſe extendat, ex Evangelio didiciſſe, tenuiſſe, docuiſſe leguntur S. Baſilius homil. de B. Virgine, cujus exemplar e Rhodo Inſula aſportatum extat Pariſiis in Bibl. ling. Orient. viri Cl. Gilberti Gaulminii, S. Cyrillus Hieroſolym. homil. de Ingreſſu B. Virginis in Templum, Abnalhaſſalus de Eccleſ. quæſt. q. 23, ad cap. 16. S. Matth., Hebedjeſu Sobenſis Metropoli-

polita in Collect. Canon. cap. ult. de Ordinibus, & lib. Margarit. tract. 4. cap. 2. de Sacerdotio, Abulpharagius Bennatibus in paraphr. ad Matth. cap. 16, Auctor præfat. Concil. Arabicor., Johannes Beccus Conſtantinopolit. Patriarcha in Synodica ad Johannem XXI. apud Raynaldum ad an. 1277. n. 34, ſeqq., David Maronitarum Archiep. Conſtit. Syriac. cap. 1. de Fide relatus ab Ecchellenſi de Orig. nom. Papæ cap. 22. Apud quem cap. 25. explicatior eſt utique de Pontificia dignitate, poteſtateque Regali ipſi longe præſtantiori Auctoris Geographiæ Nubienſis ſententia, qui par. 2. Clim. 5. de Romana Pontificis Sede poſtquam clare dixiſſet: *Eſt Sedes major quatuor Sedibus* (Patriarchalibus nempe, ſubjungit. *Nec eſt ſupra Papam Superioritas in dignitate, & Reges ſunt inferiores ipſo*. Intorquere quidem iſta, turbareque mala fide, pro ingenio præpoſtero, conatus eſt Conſtantinus l'Empereur in Not. ad Itinerarium Benjamini Judæi: ſed viden, ut egregie illa vindicaverit, ſuoque integra reſtituerit ſenſui, obvio alioqui, nihilque difficili, & implexo, Ecchellenſis loco mox cit. Sanctiori conſilio iſto ductus, ac ſinceriori veritatis amore Caſſiodorus vir Conſularis affectus lib. 2. Variar. epiſt. 2. ad Johannem P. M. ſe ipſius correptioni ſubeſſe in rebus ipſis etiam, quas gerebat Civilibus, religioni habebat, de cujus proinde officio, poteſtateque eam animo induerat opinionem, quod ſicut homo corpore, & anima præditus eſt, ſic utriuſque cura ad eum pertineret: *Paſcitis quidem ſpiritualiter commiſſum vobis Gregem, tamen nec iſta poteſtis negligere, quæ corporis videntur ſubſtantiam continere: nam ſicut homo conſtat dualitate, ita boni Paſtoris eſt utraque refovere &c.* Quare oppugnatum a Sæculi Poteſtatibus Sacrum hunc Pontificis M. Principatum exertis propugnandum viribus pariter ſuſcepiſſe leguntur Avitus Vienn. epiſt. 2. communi Epiſcoporum Galliæ nomine ſcripta adverſus Senatores; Facundus Hermian. lib. 12. cap 3. Africanæ Eccleſiæ quoque ſententia adverſus Juſtinianum; S. Bernardus tam epiſt. 190. ad Innocentium II, quam epiſt. 183. ad Conradum Imp., cujus auribus illud Apoſtoli ingerens; *Omnis anima Poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit* Rom. cap. 13. v. 1. id ab ipſo religioſe quoque adimpleri S. Pauli ſententia jubet, *In exhibenda reverentia ſummæ, & Apoſtolicæ Sedi, & B. Petri Vicario;*

cario;

cario; S. Thomas denique, qui de Regim. Princip. lib. 1. cap. 14. eamdem Regibus obedientiæ, obſervantiæque Pontifici M. præſtandæ legem indicere non dubitat, quam a Chriſto D. ſibi præſcriptam ignorare ipſi nequirent: *Summo Sacerdoti*, inquiens, *Succeſſori Petri, Chriſti Vicario, Romano Pontifici omnes Reges Populi Chriſtiani oportet eſſe ſubditos, ſicut ipſi Domino Jeſu Chriſto*: Sed enim ceteris efficacius hanc ſibi dignitatem, poteſtatemque vindicare, quoties opus fuit, quotque pollerent viribus, nunquam deſtitere Romani ipſi Pontifices, atque præter alios jam paullo ſuperius indicatos, Liberius adverſus Conſtantium, S. Felix III. adverſus Zenonem, S. Gelaſius adv. Odoacrem, & Anaſtaſium epiſt. 13. ad Dardan. Epiſcop., S. Symmachus adverſ. eumdem Regem in Synodo Romana an. 502, S. Johannes I. adverſ. Theodoricum Reg. Gothor., S. Agapetus, & Vigilius adv. Juſtinianum, S. Gregorius M. lib. 2. epiſt. 62, & lib. 5. epiſt. 25. adverſ. Mauritium Imp., S. Martinus I. adverſus Heraclium, & Conſtantem in Synodo Romana, S. Sergius I., & Johannes VII. adverſ. Juſtinianum Juniorem, Conſtantinus adverſ. Philippicum, S. Gregorius II. adv. Leonem Iſaurum epiſt. 1, & 2, S. Nicolaus I. adv. Michaelem Imper., Johannes VIII. epiſt. 192. adv. Michaelem Bulgar., & epiſt. 199. adv. Imperat., S. Leo IX. adv. Græcos epiſt. 1. ad Michaelem Cerular., & epiſt. 7. ad Conſtantinum Monomachum, Nicolaus II. epiſt. ad Mediolan., & epiſt. ad Gervaſium Remen. adv. Henricum Franc. Reg., S. Gregorius VII. adv. Henricum Imp. lib. 4. epiſt. 2, & lib. 8. epiſt 21., Alexander III. adv. Fridericum &c. Audiendus inter alios Innocentius III. ſerm. 2. de ſua Conſecr., ubi de accepta in S. Petro a Chriſto D. Rom. Pontificis utraque poteſtate loquens, propriaque faciens verba Auctoris Conſt. Apoſtol. lib. 2. cap. 26: *Inter Deum*, inquit, *& hominem Deus conſtitutus, citra Deum, ſed ultra hominem, minor Deo, ſed major homine, qui de omnibus judicat, & a nemine judicatur*. Præterea in Cap. 6. *Solitæ* de Major., & Obed. ſimilitudine inter Solem, & Lunam inſtituta, Regali eo majorem adſtruere Sacerdotalem non dubitat auctoritatem, quo Luna minor eſt Sole: *Illa*, inquiens, *quæ præeſt diebus, ideſt Spiritualibus, major eſt, quæ vero Carnalibus minor*, ex epiſt. ad Conſtantinum

Imp.

Digitized by Google

Imp. Qua ipſa perinde comparatione uſus legitur Urbanus IV. in litteris ad Roman. Regem apud Auctorem Indicum Rer. Aragon. To.3. Hiſp. illuſt. Quam in rem conferendi etiam Bonifacius VIII. Extrav. *Unam Sanctam*, & Johannes XXII. Extrav. *Ne Sede vacante*. Sed de his jam ſatis alibi, ſuperque.

Inde factum igitur, ut Imperatores, Regeſque ipſi, quibus inſita cordi Religio eſſet, Pontificiam faſtigio veluti longe ſuperiori poſitam ſuſpicere poteſtatem, dignitatemque revereri, eique faſces ſubmittere haud detrectarent. Inde quin imo profectum, ut eò Principum erga Rom. Pontificem devotio, Religioque proceſſerit, quam invidiæ, culpæque deputare quis tam audax præſumat? ut vel propriam dignitatem, poteſtatemque ipſius de manibus referre, intima perſuaſione ducti fore tum demum, ut eadem ſibi ab omni diſcrimine ſarta, tectaque maneret, ſolliciti fuerint, atque ideo qua Reges inſulis Romana ab Eccleſia inſigniri in votis habuerint, Eccleſiæque Romanæ ſua libenter Regna facere vectigalia non reformidarint; qua Imperatores, fidei præſtito Sacramento, obedientiam Apoſtolicæ Sedi obligare ſuam, imperandique inde auſpicia quærere, accipereque non dubitarint. Et quidem ad Reges quod attinet, ut pauca quædam ex longe plurimis ex hiſtoriis fide dignis obiter, & indigeſtim attingam, Alfredum I. Regio diademate a S. Leone IV. an.853. inſignitum memorant Aſſerus lib. 1. de ejus geſtis, Genebrardus in Chron. lib. 4, & Polydorus Virgilius hiſt. Angl. lib. 5. Venetorum Reipublicæ Ducalem, quæ tum adhuc dum Tribunitia dumtaxat erat, dignitatem obſecratus contuliſſe fertur Adeodatus, ſive Deuſdedit anno 615. apud Petrum Juſtinianum de reb. Venet. lib. 7. A S. Zacharia Francorum Regnum e Childerico in Pippinum fuiſſe translatum, aut ſi mavis, factam translationem confirmatam referunt rerum Francicarum Scriptores tantum non omnes, e quibus proferre ſat fuerit Annaliſtas Loiſelianum, Tilianum, Hildeſnheimenſem, Bertinianum, Metenſum, Lambecianum apud Muratorium inter Rer.Ital.Script., Pithœanum, ſive Fuldenſem apud Baronium, Laureſhamenſem cum Eginhardo perperam a Ducheſnio confuſum apud Bellarminum, Auctorem Catalogi Majorum Domus Franc., & Scriptorem hiſt. a Dagoberto I. uſque ad Pippinum apud Ducheſ-

Digitized by Google

cheſnium To. 1, ſive uſque ad Rodulphum apud Urſtiti um, præſertim vero Auctorem Appendicis ad S. Gregorium Turon. lib. de Gloria Confeſſ. exaratæ an. 767. apud Ruinartium in nov. edit., Mabillonium de re Diplom. lib. 5. p. 384, qui ejus autographum extare apud Henſchenium, & Papebrochium teſtatur, cujus auctoritate preſſus Eccardus fruſtra amoliri conatur rer. Franc. lib. 23. §. 135, Anonymum Carolo Calvo coævum apud Labbeum in Bibl. nov. lib. Mſs., & Annaliſtam Moiſiacenſem, non prout extat apud Ducheſnium mutilus, ubi deficit ab an. 717. uſque ad an. 778, ſed prout ſuppletur ex veteri Codice a Martenio To. 5. vet. Monum. uſque ad Ludovici Pii obitum, ſive ad an. 819.: qua de re adeundi Remundus Ruffus adverſ. Molinæum cap. 6, Johannes le Lau de Pontif. auct. lib. 2, ubi Scriptores 24. enumerat, ſicut etiam Bellarminus in Apolog. adv. Barclajum, & Schulchenius pro Bellarmino, Germonius de Sacr. Immun. lib. 3, Zipæus de Juriſd. lib. 1. cap. 2, Diana in Dogm. tract. 10. reſol. 6. complures etiam laudans, Franciſcus Balduinus Anaſt. To. 4. in Not. ad vit. S. Zachariæ, & Stephani III, Papebrochius in Conatu Chron. diſſert. 26, ubi auctoritate præſertim Scriptoris præcit. Appendicis ad S. Gregorium Turon. Cointium, & Natalem Alexandrum oppugnat, Ruinartius in Annot. ad Fredegarii Chron., ſeù Append. cit. S. Gregorii Turon., Sandinus ad vit. Pontif. diſput. hiſt. 18, Manſius in Not. ad Natalis Alexand. diſſert. 1. hiſt. Eccleſ. Sæculi VIII, Blancus de poteſt., & polit. Eccleſ. To. 1. lib. 2. §. 11, Mamachius Orig., & antiq. Chriſt. To. 4. lib. 4. cap. 2. §. 4, aliique, quos perſequi longius non vacat. Carolus M. Regnorum partitionem factam inter filios Leoni III. probari voluit apud Ducheſnium hiſt. Franc. To. 2. p. 88. A Johanne VIII. Boſonis in Provinciæ Regem electionem in Synodo Mantalenſi an. 879. peractam approbatam fuiſſe augurari licet ex epiſt. 51. ad Carolum Calvum. Juſſu quoque Stephani V. Ludovico Boſonis filio Regis Arelatenſis nomen ab Epiſcopis delatum eſt in Synodo Valentina an. 890. Hugo Comes Arelatenſis an. 926. Rodulphi vice Italiæ Regno admotus a Johanne X. legitur apud Luitprandum lib. 3. cap. 4. A Silveſtro II. Hungariæ Regium nomen, ac inſigne retulit S. Stephanus teſte Cartuitio in ejus vita, qua etiam de re le-

Digitized by Google

gendæ Ladislai Hung. Reg. litteræ ad Christifideles omnes apud Raynaldum ad an. 1279. n. 31. Robertum Guiſcardum Calabriæ, Siciliæque Ducem an. 1059. inauguravit Nicolaus II. apud Baronium n.69, ſeqq. Angliæ Regem, miſſo S. Petri Vexillo, Willelmum Normannum contra Haraldum idem Regnum affectantem, eſſe juſſit Alexander II. an. 1066. teſte Orderico Vitali hiſt. Eccl. lib.3. Sceptro, Corona, & Vexillo miſſis Croatiæ Regem Demetrium inſtituit S. Gregorius VII, veluti liquet ex lib.2. epiſt.74, & ex Cencio Camerario lib. de Cenſib. memorat Baronius ad an. 1076. n. 66, ſeq. Urbanus II. Vexillo tradito Rogerium Siciliæ Regem inauguravit, Romualdo Salernitano Archiep. teſte in Chron. ad an. 1090, cujus filium Cogominem Apuliæ deinde Ducatu adauctum ab Honorio II. ex Alexandro Abbate, & Falcone in Chron. adnotat Pagius ad an.1128. n. 5. Quod Regium deinde nomen ordinarium evaſit ſub ea lege, ut Romanæ Eccleſiæ vectigal eſſet, uti poſt Nicolaum II, S. Gregorium VII, Urbanum II. & Honorium II. juſſere Innocentius II, Hadrianus IV, Innocentius IV, Bonifacius VIII, Gregorius XI, Innocentius XIII. Conſt. *Inſcrutabili* an.1721.Hieroſolymorum Regno admotum Gothofredum Buillonium a Paſchali II. an.1099. referunt Fulcherius Carnot.hiſt. Hieroſ. lib.1.cap.21,& Willelmus Tyrius lib.9.cap.9.Regis Portugalliæ titulum ſibi, ac Succeſſoribus ab Alexandro III. impetraſſe Alphonſum I. an.1179. liquet ex Diplomate,quod vulgavit Baluzius Miſcell. To. 2. p. 220, ſeq., atque teſtis accedit Innocentius III. epiſt. 99. edit. Baluz., 100, aliiſque apud Baronium ad cit. an. n. 16, ſeq. Regio diademate a Cæleſtino III. inſigniri meruit Leo Armeniæ Rex, uti fidem indubiam faciunt Gregorii Catholici litteræ ad Innocentium III. hujuſce Regeſto lib.2. epiſt.209. inſertæ, & Arnoldus Lubecenſis in Chron. Slavor. lib.5. cap. 2, & lib. 6. cap. ult., quem locum tamen ab invido quopiam labefactatum obſervat Baronius ad an. 1197. n. 11. Ab Innocentio III. Sceptro, Diademate, & Vexillo donatus Calo-Johannes ſive Johannitius Blachiæ, olim Bulgariæ Dux legitur in Actis ejuſdem Pontificis, ac lib. 7. epiſt. 1, apud Raynaldum ad an.1204. n.34, ſeqq. Ab eodem Pontifice Regia accipere inſignia Petrus II. Aragonius, ac viciſſim Regnum facere vectigale honori duxit, velu-

veluti in Regeſto Pontificio lib. 7. epiſt. 229. liquet. Regio item cum Diademate Primislao Bohemiæ Duci Regium titulum idem Innocentius lib. 7. epiſt. 42. apud Raynaldum ad an. 1204. n. 54, & Pagium in Brev. hiſt. Crit. Chron., deperditumque a Boleslao II. reſtituit demum, non ſecus atque Regiam diu intermiſſam apud Polonos dignitatem revocandam demum in Uladiſlao ſtatuit Johannes XXII. apud Raynaldum ad an. 1319. n. 2. Ferdinando Hiſpaniæ, Alphonſo Luſitaniæ, & Waldemaro Daniæ Regibus eas Regiones, quas infidelium jugo eripuiſſent, Chriſtianæque fidei ſubjugaſſent, ab Honorio fuiſſe tributas refert Raynaldus ad an. 1218. n. 71. Semel & iterum rogatus Gregorius IX. legitur, ut Regio diademate Norvegiæ Regem exornari liceret apud Raynaldum ad an. 1231. n. 44, & 1241. n. 41: quas Regias infulas Haquino Regi deinde conceſſas ab Innocentio IV. liquet ex ipſius litteris 30, ſeq. lib. 4. a Raynaldo regeſtis ad an. 1246. n. 33. Mindano Ruſſiæ Principi, ſicut & Chriſtiano Lithuaniæ Duci Regiam dignitatem tribuit idem Pontifex, cujus hac de re litteras refert præcit. Annaliſta ad an. 1251. n. 48, ac 1254. n. 27: apud quem perinde ad an. 1257. n. 57. ab Alexandro IV. Regiis exornari inſignibus ſupplex expetiiſſe legitur Theobaldus Navarræ Rex; non ſecus atque Lectoviæ Regis filius Regio inſigniri diademate juſſus an. 1255. n. 57, facta inſuper facultate Regiones, quas in Ruſſia infidelium poteſtati eripuiſſet, ſuo adjiciendi Imperio. Sardiniæ, & Corſicæ Inſulas Regio cum titulo in Jacobum II. Aragonium, certis ſub conditionibus, tranſtulit Bonifacius VIII. jure beneficiario, Diplomate an. 1297. dato, regeſtoque a Raynaldo n. 2, ſeqq.; quod iterum Regnum Clementi V, fidei ſacramento præſtito, acceptum referre idem Rex officio duxit apud eumdem Annaliſtam ad an. 1305. n. 8, ſeqq. Gerbæ, & Cherchinæ Inſulæ, Africæ objacentes, fiduciario Rom. Eccleſiæ jure, poſſidendæ Rogerio Lauriæ tributæ ab eodem Bonifacio P. M. leguntur lib. 1. epiſt. 115. deſcripta a Raynaldo ad an. 1295. n. 37. Juſtis natalibus donatum Oroſium Regio Serviæ titulo, fidei nuncupata profeſſione, adauxit Johannes XXII. litteris ad eum datis an. 1323. legendis apud Raynaldum n. 15, ſeqq., cujus quoque Pontificis auctoritate Regio Scotiæ diademate inaugurari obtinuit Robertus Rex

Digitized by Google

no 1329. Diplomate exarato, quod idem recenſet Annaliſta n.79, ſeq. A Benedicto XII. creatos Duces Philippum Gonzagam Mantuæ, Maſtinum, & Albuinum Scaligeros Veronæ, Parmæ, & Vicentiæ, atque Luchinum Vicecomitem Mediolani, lege adjecta de fiduciario Apoſtolicæ Sedis jure, referunt S. Antoninus 3. par. tit. 21. cap. 7, Villanius lib. 11. cap. 100, & ex Vaticanis Mſs. Raynaldus ad an. 1339. n. 61, & 1341. n. 29. Alphonſo Luſitaniæ Regi partum in BarbaricaRegna jus, aliaque occupandi, Guineam, Æthiopiam &c. qua confirmatum, qua factum a Nicolao V. teſtantur ipſius litteræ apud Raynaldum ad an. 1455. n.7, ſeqq. Borſium Ateſtinum Mutinæ, ac Ferrariæ Ducem creaſſe Paulus II. an. 1471. refertur a Jacobo Papienſi epiſt. 381, Pigna lib. 8, ac Stephano Infiſſura in Mſs. Vatic. apud Raynaldum n. 56. A Sixto IV. Regis inſignia expetiviſſe Moſcoviæ Ducem Johannem Baſilium denarrat Sigiſmundus liber Baro rer. Moſcovit. Comment. p. 74. relatus a Raynaldo ad an. 1484. n.26. Ferdinando Caſtellæ Regi Catholici titulum Conſt. edita 4. Non. Maji 1493. primus attribuit Alexander VI, non Innocentius VIII, nec Julius II, ut perperam nonnullis perſuaſum fuit, Occidui trans Oceanum Orbis, Regiſque Africæ, ſi eadem expugnare Regna, Chriſtique imperio ſubjugare contingeret, titulo, jureque adjunctis teſtibus Philippo Cominæo belli Neapol. lib. 7, & lib. 8. cap. 17, Volaterano lib. 2, Barroſio Aſiæ dec. 1. lib 3 cap. 11, Surita To. 5. lib. 1. cap. 25, Mariana lib. 26. cap. 12, Raynaldo ad an. 1493. n. 18, & 1494. n. 36, ac Pagio Jun. in Alexandro VI. Regni titulo Hiberniam a Paulo IV. decoratam ſcribit Pallavicinus hiſt. Concil. Trid. lib. 5, & ex Actis Conſ. Mſs. refert Raynaldus ad an. 1555. n. 26; & a S. Pio V. Etruriam in magnum Ducatum erectam, ad Coſmum Mediceum Regia Corona dono miſſa, tradunt Berninus hiſt. Hær. To. 4. ad Sæcul. XVI. cap. 9, Gabutius de rebus ejus geſtis lib. 3. cap. 16, Laderchius ad an. 1570. n. 1. ſeqq. p. 64, ſeqq., Thuanus lib. 46. §. 16. To. 2. p. 753, ac liquet ex Conſt. 121. *Romanus Pontifex* an. 1569. edit. Rom. 1746. Quo demum loci illud advertendum volumus, quod vel quum dicimus Romanis a Pontificibus Reges vice plus ſimplici Regio nomine, ac dignitate inſignitos, non eam nobis inſedere opinionem, quod exinde Regii cujuſ-

cujuſpiam juris Principibus illis acceſſio facta debeat intelligi, contrarium enim diſertis, explicitiſque declaraſſe verbis leguntur Clemens V, & Johannes XXII. in litteris ad Robertum Scotiæ Regem a Raynaldo recenſitis ad an. 1320. n. 40, ſeq.; vel quum dicimus Romanis a Pontificibus Regnorum quorumdam jura in Reges de re Chriſtiana optime meritos fuiſse tranſlata, non id putatum nos ire, (quod intelligant demum Auctor *Maris liberi*, & Benzo hiſt. novi Orb. lib. 3. cap. 3. Alexandro VI. ideo ſubinfeſti,) quod Pontifici M. Regna ab Infidelibus etſi auferre fas ſit, & in Chriſtianos transferre pro libitu liceat, Pontificiæ id enim poteſtatis limites prætergredi ultrocitroque fatemur, bene vero adfirmamus Pontifici jus ineſse prædicatum Evangelium in Regna quælibet Infidelium mittendi, ac ſiquando Reges illos, ac Populos vel Evangelicæ prædicationi obſiſtere, vel in Evangelii præcones deſævire contingat, poſſe illos Regum Chriſtianorum armis compeſci, illorumque Regna occupanda Chriſtianis exponi, jureque belli transferri. Hæc Honorii III, hæc Alexandri IV, hæc Bonifacii VIII, hæc Nicolai V, hæc Alexandri VI. ſententia, quum Africæ, & Americæ Regna expugnanda, ut Religionem in eadem inferre Chriſtianam facultas eſſet, Luſitaniæ, & Hiſpaniæ Regibus expoſuere: nam alioqui Paulus III. Infideles Evangelicæ prædicationi haud obſiſtentes libertate, ac dominio imminui nequire declaravit. Atque ſane Infideles Evangelicæ prædicationi impedimentum afferre nequire docet ipſe Grotius de Jure B., & P. lib. 2. cap. 20 §. 49, (quamvis Proteſtantium more, Infidelium Regna, vel ob Religionis cauſſam in Chriſtianos Reges transferendi jus Eccleſiæ protſus neget cap. 22. §. 14, & Coccejus ibid. in Not., eo ducti errore, quod ſæcularis poteſtas Eccleſiæ nulla competat,) ideoque, ſi impediant, armis comprimi poſse docent S. Thomas 22. q. 10. art. 8., Johannes Major in 2. diſt. 44. q. 2, & 3, Cajetanus in cit. S. Thomæ locum, Alphonſus a Caſtro de juſta hæret. punit. lib. 2. cap. 14, Dominicus Soto in 4. diſt. 3. q. un. art. 1, Antonius Cordub. quæſt. lib. 1. q. 57. dub. 4, Valentia To. 3. diſp. 1. q. 10. pun. 6, Franc. Vargas de Epiſcop. juriſd. confirm. 10, Toletus in Sum, lib. 4. cap. 2, Thomas Sanchez in Sum. To. 2. lib. 2. cap. 1, Suarez de Fide diſp. 18. ſect. 2, Covarruvias par. 12. in Reg. *Peccatum*

§. 10

Digitized by Google

§. 10, ſeq., Germonius de Sacr. Immun. lib. 3. cap. 13, Bannez in 2. 2. q. 10. art. 10, Molina de Juſt., & Jure tract. 2. diſp. 105, & de fide q. 10, art. 8, Johannes Lupi de Inſulis Mar. Oceani, Beccanus in Sum. To. 2. q. 4. cap. 13, Freitas de Juſto Imp. Aſiat. cap. 9, Maſquardus de Ind., & Infid. par. 1. cap. 14, Joſephus a Coſta de procur. Indor. ſalute cap. 13, Solorzanus de Jur. Indiar. lib. 2. cap. 20, Antonius de Herrera Indiar. hiſt. decad. 1. lib. 2. cap. 4, ac videndus Blancus de polit., & poteſt. Eccl. Tom. 2. lib. 6. §. 9.

Hiſce Romanis a Pontificibus ampliſſime beneficiis affecti Principes antiquius nihil habebant, quam juſtas pro iis, officiique pro munere rependere grates, quarum denuo integrum in ipſos redundaret bonum, & commodum. In clientelam igitur S. Romanæ Eccleſiæ Regna, & Principatus dare, & tranſcribere, ideo videlicet, ut S. Petri tutiora patrocinio deinceps irent, ſummique tuitione Pontificis a Tyrannis, ab hoſtibus, a turbis incolumiora evaderent. Ita tantum abeſſe, ut Reges ſemet Romano ſubjicientes Pontifici de ſua quidpiam dignitate deperderent, ut potius amplioris & poteſtatis, & libertatis ipſis fieret augmentum, fide polliciti ſua leguntur Gregorius IX. in litteris ad Davidem Georgiæ Regem, & Urbanus IV. in litteris ad Michaelem Palæologum Græcor. Imper. apud Raynaldum ad annos 1240. n. 42, & 1263. n. 33, ubi plura pietatis erga Reges officia, quæ Romanis a Pontificibus ſolent præſtari, late perſequitur, atque ob ipſius oculos ponit. Hungariæ itaque Regnum B. Petro a S. Stephano Rege, ac deinde ab Henrico II. Imp. oblatum fuiſſe, fiduciariumque factum, ut ejus nempe protectione firmius maneret, cum fateri non dubitarunt Andreas Rex in epiſt. ad Jacobum Card. Præneſtinum, & Ladislaus Rex item Hung. in epiſt. ad omnes Chriſtifideles apud Raynaldum ad an. 1233. n. 51, & 1279. n. 31, tum S. Gregorius VII. lib. 2. epiſt. 13. ad Salomonem Hung. Regem adfirmat, cum quo ideo queritur, quod Regnum beneficiario jure ab Imperatore obtinere maluerit. Qui præterea eodem libro epiſt. 63, & 70. ad Geuſam Hungariæ Ducem, in quo ea Regni ſubjectio conſiſteret, explicans, inde a Regis alterius jure quolibet liberum prorſus abire confirmat. Hinc a Sancto noſtro Ponti-

tifi-

Digitized by Google

tifice deprecari plane licet invidiam, qua Regnorum juribus paſſim invidiſſe a malevolis tam Proteſtantibus, quam a Catholicis pleriſque quoque impune fertur. Angliæ Regnum ſub tutela, & clientela S. Romanæ Eccleſiæ extitiſſe teſtes accedunt locupletes Alexander II. epiſt. 8. ad Willelmum Reg., & S. Gregorius VII lib. 1. epiſt. 70. ad eumdem Reg., cui ideo annua ſolvebatur pecunia, eratque 700. argenti marcarum pro Anglia, & 300. pro Hibernia: quo de cenſu Canutus apud Willelmum Malmesb. lib. 2, Willelmus I. apud Hickeſium, S. Eduardus in litter. ad Nicolaum II, & leg. Eccleſ. cap. 10, Paſchalis II. epiſt. 40. ad S. Anſelmum Cant., & epiſt. 105. ad Henricum I. Reg., & Henricus II. epiſt. ad Alexandrum III. apud Baronium ad an. 1173. n. 10. Nempe vectigalem pecuniam inſtituit primus, non Alanus circa an. 890, uti perperam ex Annaliſta Saxone contendit Muratorius Antiq. Ital. diſſert. *69*, nam Chronographus ille eo loci non de annuo cenſu loquitur, ſed de unius dumtaxat anni decimis voto S. Petro deſtinatis ob victoriam de Normannis relatam, ſed Ina circa annum 740, teſtibus Polydoro Virgilio lib. 4. p. 118, qui ab Offa perinde; & Athulpho perſolutum S. Romanæ Eccleſiæ cenſum ſubjungit, & Ranulpho Ceſtrenſi lib. 5. cap. 24, quos ſequi non dubitarunt Baronius n. 15, & Pagius n. 2: atque ſolutio poſtinde in Hiberniam extenſa eſt ab Henrico II, cui eam imperio ſuo ſubjugandi Inſulam facultas ab Hadriano IV. facta fuerat, teſte Matthæo Weſtmonaſterienſi ad an. 1155. Primus vero hominio, ſive fidelitatis ſacramento Innocentio III. ſe obſtrinxit Johannes ſine Terra dictus an. 1213, tradente Matthæo Pariſio, ac veluti liquido eſt teſtimonio idem Pontifex lib. *16*. epiſt. 78, *79*, 130, ſeq. apud Raynaldum ad an. *1213*. n. *79*, & 1214. n. 28: quæ donatio in Concilio demum Lugdunenſi I. an. 1245. coram Innocentio IV. perlecta eſt cum litteris Nationis Anglic. apud Harduinum To. 7. p. *399*, ſeq. Scotiæ quoque Regnum S. Romanæ Eccleſiæ fidei commendatum a Roberto Rege liquet cum ex Nicolai IV. epiſt. 102. an. 1291. ad Eduardum Angl. Regem, tum ex Johannis XXII. litteris ad ipſum Robertum an. 1329. apud Raynaldum n. 79, qui Pontifex aliis in litteris ad Eduardum I. Angl. Regem an. 1317. ibid. n. 47, deſcriptis eum de cenſu perſolvendo monet, nec non ex litte-

ris

Digitized by Google

ris Bonifacii VIII. ad EduardumII. Regem apud Harduinum To.7. p. 1173ſeq., quibus Scotiæ Regnum pleno jure ad Romanam pertinuiſſe Eccleſiam adſerit. Inſulam Monam, vulgo Man in Hibernico Mari Honorio III, ſub annuo cenſu, hominio, ac fidei ſacramento, ultro citroque ſubjugaſſe Reginaldus ejus Dominus legitur inter Honorii litteras lib. 4. epiſt. 629, lib. 7. epiſt. 164, & 189. apud Rymerum To. 1. Actor. public., & Raynaldum ad annos 1219. n. 44, & 1223. n. 53. Hiſpaniæ Regna Romanæ Eccleſiæ fiduciario jure obnoxia denunciare non ambegit S. Gregorius VII. lib. 1. epiſt. 7. ad Hiſp. Principes, & lib. 4. epiſt. 28. ad eoſdem: qui Evolo Comiti de Rocejo paratiſſimum adverſus Saracenos in Hiſpania ad præliandum animum præferenti ſuo a Deceſſore conceſſum adfirmat, ut quas perdomuiſſet, terras, e manuque Infidelium eripuiſſet, S. Petri ſub nomine, jureque poſſidere, ac retinere poſſet. Quæ poteſtas aliis quoque Principibus facta eſt, ac Berardo præſertim Barcinonenſi Comiti; neque negat Boſſuetius defenſ. Dec. To. 1. par. 2. lib. 4. cap. 13, quem tamen in S. Pontificem minus æquum, ejuſque hac in re paſſim dicta, geſtaque carpere, mordereque haud veritum, quaſi nempe ipſius ex favore Principes titulum ad vicinos invadendos quærerent, viden, ut jure, ac merito ſuggillet, caſtigetque Blancus de Polit., & poteſt. Eccl. To. 1. lib. 2. §. 14, ſeq. Tarraconem in ſpecie Urbem a Berengario Comite expugnatam Romanæ Eccleſiæ addictam fuiſſe, ſub annuo cenſu viginti quinque argenti pondo retinendam, fidem indubiam faciunt Inſtrumentum donationis, & Urbani II. epiſt. 7. ad Berengarium Auſonenſem Epiſcopum apud Harduinum To. 6. par. 2. p. 1633, ſeq. Innocentio III. Aragoniæ Regnum an. 1204. obnoxium facere, ſeque ipſius manibus inaugurandum præſtare religioni duxit Petrus Rex, ſe, poſteriſque ſuis annuo cenſu, fideique ſacramento obligatis apud Raynaldum n. 71, ſeqq. In Concilio Lugdunenſi II. an. 1274. Jacobo Regi cenſum abnuenti diadema fuiſſe denegatum a B. Gregorio X. denarrat Mariana lib. 11. cap. 21, & lib. 13. cap. 22, a Ramiro vero cenſum inſtauratum lib. 9. capp. 5, & 7. S. Petro in Rom. Pontificis Lucii II. perſona ab Alphonſo I. Portugalliæ Regnum ſub annuo centum byzantiorum, ſive unciarum auri quatuor cenſu ſtipen-

Digitized by Google

ſtipendiarium factum teſtantur litteræ Cæleſtini III., & Innocentii III. apud Baronium ad an. 1144. n. 3, & 1179. n. 16, ac Raynaldum ad an. 1198. n. 35. quod & liquet ex litteris Lucii II. a Baluzio cum ipſius Regis Diplomate To. 2. Miſcell. p. 220, ſeq. deſcriptis, quibus imo prædeceſſori ſuo Innocentio II. fidei ſacramentum ab ipſo Rege jam præſtitum memoratur. Ab eodem Rege cenſum deinde oblatum Eugenio III. ſcribit Rodericus lib. 7. cap. 6, quo a Pontifice Regio illum nomine primo donatum putat Mariana lib. 10. cap. ult., ab Alexandro III. vero Regis titulum accepiſſe refert Baronius ad an. 1179. num. 16, quin ipſius Patrem ab Alexandro II. jam pridem creatum Regem ſcribit Thomaſſinus par. 3. lib. 1. cap. 32. n. 9. Paullo nunc retro flectendo veſtigia S. Gregorio VII. fidei ſacramento præſtito Regna feciſſe vectigalia Demetrius Croatiæ, & Dalmatiæ Dux, annui tributi lege ſibi impoſita, Bertrandus item Provinciæ Comes, obligata fide, Dominium ejuſdem clientelæ obnoxium præſtitiſſe leguntur apud Baronium ad an. 1076. n. 66, & 1081. n. 33. Poloniæ Regnum Romano Pontifici tum Benecto IX. feudale, ac tributarium factum ſub annuo unius oboli in ſingula capita, ſive quatuor marcarum quarto quoque anno, cenſu, a Caſimiro Rege refert Longinus apud Baronium ad an. 1041. n. 3, ſeqq., & 1045. n. 2, ſeq., quem ſane cenſum exegiſse S. Gregorius VII. legitur a Boleſlao Duce lib. 2. epiſt. 73, inſtauratum ab Innocentio III. ſub quatuor marcis ſingulis perſolvendis trienniis liquet ex Regeſt. lib. 14. epiſt. 44. apud Raynaldum ad an. 1211. n. 23. Honorio III. fidelitatis ſponſione ſe obſtrinxiſse Leskonem Ducem teſtantur ipſius litteræ inter Honorianas lib. 1. ep. 392. ab eodem Annaliſta deſcriptæ ad an. 1217. n. 48, qui ad an. 1285. n. 72 a Polonis, & Pomeranis denarium S. Petri exactum ab Honorio IV. ex ipſius litteris lib. 1. epiſt. 192, tribuſque ſeqq. oſtendit, atque demum cum reſtituta Uladiſlao Poloniæ Regia dignitate inſtauratam de eodem vectigali a Johanne XXII. legem exhibet ad an. 1319. n. 2, ſeqq. A Catenenſi, & Orchadienſi Comite impoſitum ſub Alexandro III. in ſingulas Domos unius denarii vectigal ab Innocentio III. repetitum ex ipſius litteris ad Orchadienſem, & Roſmarchenſem Epiſcopos a Raynaldo indicatis ad an. 1198. n. 18. adparet. Quod indicium eſt liquidum

 & In-

Digitized by Google

& Inſulas illas Romanæ olim Eccleſiæ clientelæ fuiſse commendatas. Daniæ quoque Regnum hominio, & cenſu Romanæ Eccleſiæ devotum, obligatumque fuiſse dubitare non ſinunt litteræ Alexandri II. ad Suenonem Regem apud Baronium ad an. 1062. n. 109, & S. Gregorii VII. lib. 2. epiſt. 75. ad eumdem Regem, & lib. 7. epiſt. 21. ad Aconum Reg. Nicolao II, & S. Gregorio VII. Robertum Guiſcardum, ac Urbano II. Rogerium Siciliæ Reges obedientia, fide, cenſuque ſe ſe obligaſse patet ex Baronio ad annos 1059. n. 69, 1080. n. 35, & 1090. n. 2: quod perinde religioſe præſtare Reges alios officio duxiſse abunde palam eſt factum Artic. ſuper. prope finem. Ad S. Petri jura pertinuiſse Corſicam teſtis eſt liquidus S. Gregorius VII. lib. 5. epiſt. 4. ad Corſos; qui pariter a Judicibus Sardiniæ, velut Apoſtolicæ Sedis fidejuſsariis, obedientiam, cenſum, demiſſionemque exegiſse legitur lib. 1. epiſt. 29, & 41, ac lib. 8. epiſt. 10; Cujus perinde Sardiniæ Inſulæ Romanæ Eccleſiæ jus adſerere, vindicareque non dubitavit Innocentius III. apud Baluzium lib. 14. epiſt. 101, & apud Raynaldum ad an. 1203. n. 68. lib. 6. epiſt 29. Wezelino quoque diras intentatus eſt minas idem S. Gregorius lib. 7. epiſt. 4, niſi a moleſtia inferenda Dalmatiæ Regi, Romanæ Eccleſiæ fiduciario, vectigalique ceſſaret. Cenſum denique S. Petro olim deſponſum pro Regno Bohemiæ ab Uratislao Rege expoſcere haud eſt oblitus lib. 2. epiſt. 7. Innocentio III, fidei data ſponſione, Bulgariæ Regnum ſubjicere non dubitavit Johannitius Rex, certior factus utique fore, ut ea ſubjectio in incrementum Regni potius, quam in Regis injuriam vergeret, veluti liquet ex ipſius litteris Regeſti Innocentiani lib. 7. epiſt. 6. inſertis. Pari instructi exemplo Innocentio IV, ut eò nempe tutiores evaderent, quò ſe S. Petri tuitioni credebant, fide, obedientiaque ſubmittere ſe ſe e re ſua duxere Mindanus Ruſſiæ Rex apud Raynaldum ad an. 1251. n. 46, & Chriſtianus Lithuaniæ Dux ibid. an. 1254. n. 27, quem ann. 1255. ab Alexandro IV. Regia donatum corona arguit n. 57, ſeq. Jure beneficii, fide data, a Johanne XXII. obtinere voluere Principatum ſuum Stetini Duces an. 1331. n. 23, ſeq., a Clemente VI. Inſulas Fortunatas Ludovicus Hiſpanus an. 1344. n. 39, ſeq, cujus ideo in Pontificis obſequium juri, quod in eas Inſulas

per-

Digitized by Google

pertendebant, cedere uterque, tam Alphonſus Luſitaniæ, quam Alphonſus Caſtellæ Reges officio duxere ibid. n.48, ſeqq. Hungariæ S. Romanæ Eccleſiæ deſponſam olim ſubjectionem defendendam conjunctis viribus ſuſcepiſſe leguntur Nicolaus IV. an.1291. n. 47, ſeqq., a quo in clientelam pariter receptus eſt Stephanus Serviæ Rex ibid. n.41, Bonifacius VIII, a quo ideo Hungarico Regno abſtinere Wenceslaus Bohemiæ Rex juſſus eſt an.1301. n. 10, Clemens V. an.1308. n.23, ſeqq., Calliſtus III. an.1458. n.21, ſeq., & Pius II. an.1459. n.17. Boſniæ, olim Dardaniæ, Deſpotam Stephanum Thomam, poſtquam veteribus Manichæorum erroribus ſe abdicaſſet, & Apoſtolicæ Sedi obedientiam deſpondiſſet, qua de re legenda Benedicti Ovetarii Cypri Regis ab epiſtolis epiſtola ad Petrum Donatum Patavinum Epiſcopum apud Martene Veter. Monum. To.1. p.1592, regeſtaque a Manſio in Not. ad Raynaldum an.1444. n.2, Regio ſceptro, dignitateque exornavit Eugenius IV, ut ex ipſius litteris a Raynaldo exhibitis ad ann. 1445. n. 23, ſeq. liquet. Cujuſce Regni demum jura teſtamento a Catharina Regina in Romanam fuiſſe tranſcripta Eccleſiam, tabula Sixto IV. nuncupata, fidem certam faciunt cum Jacobus Cardinal. Papienſis epiſt. 695. ad Franciſcum Gonzagam Cardinal. Mantuanum, & Volaterranus in diar., tum Apographum ipſum, ex quo exemplar produxit Raynaldus ad an 1478. n. 45. Raſciæ quoque Deſpotam ſuum Apoſtolicæ Sedi dominium tranſcripſiſſe teſtis accedit locuples Calliſtus III. in litteris ad Ludovicum Aquilejenſem Cardin. Legatum in Oriente relatis ab eodem Annaliſta ad ann. 1458. n. 18. Hiſce Regum egregiis erga Romanam Eccleſiam devotionis argumentis jungenda pleraque alia diverſæ ſpeciei inſignis obſequii ſpecimina, quibus Romanos Pontifices Stratoris officio excipere, ad pedes diadema, faſceſque ponere, ipſique met advoluti de genu adorare religioni, honorique duxere, quomodo geſſiſſe feruntur cum S. Gregorio II. Luitprandus, cum Paſchali II. Philippus Auguſtus, cum Calliſto II. Willelmus Calabriæ Dux, cum Innocentio II. Ludovicus Craſſus, & Henricus I. Angliæ Rex apud Sugerium Abb. in Ludovico, & Baronium ad an. 1120. n 9, & 1130. n. 58; cum Alexandro III. Ludovicus VII. Gall., & Henricus II. Angl. Reges apud Robertum de Monte in

Chron., & Baronium ad ann. 1162. n. 12; cum S. Cæleſtino V, & Bonifacio VIII. Carolus Martellus Hungariæ, & Carolus II. Andeg. Siciliæ Reges, de quibus Jacobus Stephaneſcus lib. 2. cap. 4, ſeqq., & Petrus Alliacenſis lib. 2. cap. 11. apud Raynaldum ad an. 1294. n. 10, ſeq., & 1295. n. 5; cum Clemente V. Philippus Pulcher, Carolus ipſius frater, & Johannes Britanniæ Dux, de quibus idem Annaliſta ad an. 1305. num. 13; cum Urbano VI. Carolus III. Siciliæ Rex apud Theodoricum Niemum lib. 1. cap. 28, & Raynaldum ad ann. 1382. n. 3, cum Benedicto XIII. pſeudo-Pontifice Ferdinandus Rex Aragoniæ apud Marianam lib. 20. cap. 6; cum Sixto IV. Chriſtiernus Daniæ Rex, de quo Jacobus Cardinal. Papienſis epiſt. 565, & Raynaldus ad an. 1474. n. 2; cum Alexandro VI. Carolus VIII, & cum Leone X. Franciſcus I. Galliæ Reges apud ſæpe citat. Annaliſtam ad annos 1495. n. 3, & 1515. n. 30. Obſervat denique Cl. Thomaſſinus Vet., & Nov. Diſcipl. par. 3. lib 1. cap. 32. n. 15. S Romanæ Eccleſiæ Regna ſua Regibus ſubjugantibus ingens illud obveniſſe beneficium, ut eadem deinceps Regna nulli humanæ poteſtati obnoxia manſerint, ſed in proprium jus libera evaſerint, uti de S. Stephano Hungariæ Rege ita ab Imperiali dominatione in libertatem adſerto riſcpſit S. Gregorius VII. lib. 2. epiſt. 63 ad Hung. Ducem; uti de Davide Rege Scotiæ a Regis Angliæ poteſtate ita redempto tradit Matthæus Pariſius ad an. 1244; uti de Matthia Hung. Rege ita a Friderici III. imperio haud dependente reſpondit Pius II. apud Gobelinum lib. 2. p. 325; uti de Poloniæ Rege tradit S. Petrus Damiani in vita S. Romualdi cap. 9, illum maluiſſe Papæ ſubjici, quam Imperatori: qua plane ex ſubjectione ingentia Poloniæ Regno beneficia proveniſſe advertit Johannes Dlugoſſus, alias Longinus in Chron. Slav. apud Baronium ad an. 1045. n. 2; non ſecus atque de Britanniæ Rege Alano tradit Annaliſta Saxo in hiſt. Francor. ad an. 890. apud Eccardum Corpor. hiſt. med. Ævi To. 1. p. 227. cum voto nuncupato de unius anni decimis S. Petro perſolvendis, inſignem de Normannis Britanniam diripientibus victoriam retuliſſe. Alterum Principibus ex hac S. Petro ſubjectione deſponſa obveniſſe bonum advertit Muratorius Antiq. Ital. diſſert. 68, & 71. delictorum nempe redemptionem, ita nempe, ut

ut bonorum oblationibus pœnas redimerent, quæ ſibi juxta Sacros Canones pro qualitate culparum fuiſſent ſubeundæ. Atque ita veniæ impetrandæ gratia S. Petro cum Patrimonia obtuliſſe, sum ſe met obedientiæ devinxiſſe ſacramento leguntur Pippinus & Carolus M. apud Anaſtaſium in vita Stephani II, & apud Hadrianum I. epiſt. 92. Cod. Carol. Rer. Ital. To. 3. p. 2; Welpho Bavariæ Dux apud S. Gregorium VII. lib. 9. epiſt. 3; Mathildes Comitiſſa, de qua Domnizo lib. 2. cap. 1. apud Muratorium Tom. 5. Rer. Ital. p. 366, ſeq.; Bertrandus Provinciæ Comes apud Baronium ad an. 1081. n. 33; Berengarius Comes Barcinonenſis, de quo Urbanus II. epiſt. 7; Adelaſia Turritana, & Gallurenſis Duciſſa, de qua Gregorius IX. lib. 11. epiſt. 302, ſeqq., Raynaldus ex Cencio Camerario lib. Cenſ. ad an. 1237. n. 16, ſeq., & Muratorius citat. diſſert., ubi ſimilia multa eorum, qui Eccleſiis aliis, Monaſteriis, ac locis Piis bona ſua pro remedio animæ ſuæ, peccatorumque remiſſione largiti ſunt, late perſequitur; etſi nonnulla turbet, miſceatque, quæ animadverſione ideo digna doctiſſ. Cennio viſa ſunt. Inde patet hæc Principum non tam exteriora fuiſſe demiſſionis Romanos erga Pontifices obſequia, quam interioris ex animo proculdubio profecta devotionis argumenta: cujuſce rei documento rurſum eſt Principum obedientia ſacramento vice plus ſimplici Pontifici M. obligata. Qua in re quidem, præter eos pleroſque, qui ſtipendiario, ac fiduciario jure Romana ab Eccleſia Regna obtinentes, non ante Regni adminiſtrationem ipſis adire fas erat, quam fidei data ſponſione, Rom. Pontificis obedientiæ ſe ſe mancipaſſent, de quibus abunde, opinor, dictum eſt, egregia profecto haberi merentur obedientiæ exempla præſtita S. Martino I. a Penda, & Hadriano I. ab Offa Angl. Regibus apud Willelmum Malmeſb. lib. 1; S. Sergio I. a Ceduvalla, & S. Gregorio II. ab Ina Occid. Saxonum Regibus, de quibus V. Beda lib. 4. cap. 15, ſeq., & lib. 5. cap. 7; S. Leoni III. a Chnulpho, Benedicto III. ab Ethelvulpho, & Aelfredo, S. Leoni IX. a S. Eduardo, de quibus, aliiſque Reg. Angl. dictum Par 1. Tom 2. Art. 9. §. 2; Johanni XIX. a Canuto Daniæ, Honorio III. ab Erico Sveciæ Reg. apud Raynaldum ad an. 1225. num. 18; Sixto IV. ab Æthiopiæ Rege Præſto Johanne denominato, de quo Jacobus Vo-

Volaterranus lib. 3. apud Raynaldum ad an. 1481. num. 40, ſeq.; Alexandro VI. a Conſtantino Georgiæ, a Carolo VIII. Galliar., & Ferdinando Hiſp. Regibus, de quibus Raynaldus ad an. 1496. num. 21, Burchardus in Diario Curiæ Rom., & Stephanus Infeſſura in Diar. Urb. Romæ editis ab Eccardo in Corp. Hiſt. medii ævi Tom. 2. p. 2012, & 2064; Julio II. ab Alphonſo Congi, ab Henrico Franc., & ab Henrico Angl. Regibus apud Oſorium lib. 3, Raynaldum ad annum 1512. n. 116, Burchardus cit. Tom. 2. p. 2160; Leoni X. a Franciſco I. Gall., & Sigiſmundo I. Poloniæ Regibus, de quibus Raynaldus ad an. 1513. n. 41, ac 1515. n. 30; Clementi VII. a Davide Æthiopiæ Imperat. apud Damianum a Goez Tom. 2. Hiſp. illuſt., & Raynaldum ad an. 1533. num. 20, ſeqq.; Pio IV. a Franciſco II. Gall. Rege, & a Maria Regina Scotiæ apud Raynaldum ad ann. 1560. n. 24; S. Pio V. ab eadem Regina, de qua Laderchius ad an. 1566. edit. Rom. 1728. Tom. 1. p. 223, & ad an. 1570. Tom. 3. p. 243; Gregorio XIII. a Congi Regibus, de quibus Cicarellus in ejus vita p. 456, Gualterius in Relat. edita Rom 1586, fidemque facit Tabula Marmorea cum Inſcriptione in Capitolio ſervata; Sixto V. ab Henrico III. Valeſio Breſſii Orat. opera, a quo Oratio habita die 11. Septemb. 1586. Rom., ac Pariſ. eodem anno excuſa; Clementi VIII. ab Henrico IV, cujus obedientiæ præſtatio Ludovici Gonzagæ Ducis Niverienſis opera primum a Pontifice, Hiſpano Oratore impediente, admiſſa non eſt, uti liquet ex Actis Legationis Ducis Nivern. edit. Pariſ. 1594, & Francof. an. inſeq., refertque Thuanus hiſt. lib. 108. p. 402, & lib. 113. p. 584, ſeq.; præſtita tamen deinde, Legati Franciſci Lucemburgii Pinei Ducis opera, Jacobo Davide Perronio agente, recepta eſt an. 1597, de qua Thuanus lib. 117. p. 758; Paulo V. a Congi Regibus, quod oſtendit Nummus num. 8. a Claudio Molineto editus Pariſ. 1679. p. 147; Urbano VIII. a Ludovico XIII. Gall., & Uladislao IV. Poloniæ Regibus, de quibus Mercurius Gallicus Tom. 19. p. 701, ſeqq., & Auctor Theatri Europæi Tom. 3. p. 136; V. Innocentio XI. a Jacobo II. Angliæ Rege an. 1687. apud Auctorem narrationis adventus Romam Comitis de Caſtelmanie Orat. ejuſdem Regis &c., Rom. eodem anno. Sed de his, aliiſque multis dictum jam abunde

Par. 1.

Par. 1. Tom. 2. Art. 9. §§. 2, ſeq. p. 456, ſeqq., & 491, ſeqq., ac Par. 2. Tom. 5. Art. 11. §. 2. p. 226, ſeq., ac videndi Greizerus lib. de Munificentia Principum in Sedem Apoſtol. Oper. Tom. 6. p. 643, & Thomaſſinus vet., & nov. Diſcipl. par. 3. lib. 1. cap. 32, qui cap. 29. num. 7. obſervat, ubi vel ſocordia, vel virium, & copiarum penuria Principes officio tuitionis Reipublicæ defuerunt, eorum partes adimpleviſſe, inque functiones ſucceſſiſſe cum Epiſcopos paſſim, tum Romanos maxime Pontifices, a quibus induſtria, operaque ſæpius commodata ad temporalem quoque Reipublicæ felicitatem, tuitionemque fuerit, & num. 8. ex Regnorum, ac Principatuum oblatione, ſubjectione, & obligatione S. Petro facta id boni profectum, ut Reipublicæ, Eccleſiæque Romanæ jura in unum conjuncta, confuſaque evaſerint, ideſt Reſpublica in idem corpus cum Eccleſia B. Petri concreverit, non alio deinceps, ſicut multo antea tempore, defenſore uſa tutiore, non alio capite, quam Romano Pontifice, conſpicua.

Quod ad Imperatores nunc attinet, tantum abeſt profecto, ut quam illis deferre ultro citroque Proteſtantes non reformidant, aut Pontificiæ parem, aut ſupra Pontificem ipſum poteſtatem arrogare, præter eos paucos, eoſque ut plurimum a fide devios, atque in tranſverſum furore actos, de quibus Art. 1. ſub initium, tentarint, ut potius illis aut propriam referre acceptam, aut ſponte ſubjicere religioni duxerint. Atque principio ſubjectionis hujuſmodi profecto argumento, documentoque eſt fidei profeſſio, quam ad Romani Pontificis imperium exigere officio ipſis ceſſit. Ita Valentiniano, ac Valenti fidem amplecti, quæ Liberio probata fuerat, cordi fuiſſe tradit Theodoretus lib. 4. cap. 8, ſeq. A Populis fidem teneri, quæ docebatur a S. Damaſo lege ſanxiſſe leguntur Theodoſius, Gratianus, ac Valentinianus L. 1. Cod. Theod. *de Sum. Trinit.*, & in Edicto ad Aquilinum Urbis Vicarium. Maximus etiam Tyrannus fidei ſe adquieſcere, quam profitebatur S. Siricius, in epiſt. ad ipſum adfirmavit. Fidem, quam tenendam indixerant SS. Zoſimus, & Bonifacius, tuendam ſuſcepit Honorius in Reſcripto ad Aurelium Carthag., alteroque ad ipſum Bonifacium. Valentiniano III, Theodoſio Jun., Marciano, & Leoni Auguſto nihil accidit religioſius, antiquiuſque, quam S. Leo.

Digitized by Google

S. Leonis M. cum fidei integre ſe concredere, ac dignitatem ſummopere revereri, ac ſuſpicere in epiſt. ad eumdem Pontificem, & Valentiniani in epiſt. ad Theodoſium, ac in Edicto ad Galliarum, & Italiæ Præfectos. Ipſos quin etiam Zenonem, & Anaſtaſium ſollicitos quammaxime ſe præbuiſſe, ut SS. Simplicium, Felicem III, Gelaſium, & Anaſtaſium II. in partes traherent, ex horum Pontificum epiſtolis adparet. Fidei profeſſionem, juxta formulam a S. Hormiſda præſcriptam, emittere neque Juſtino, neque Juſtiniano grave accidit: quin ille prior S. Johanni I, a quo fuerat inauguratus, valdequam obſequentem ſe præſtitit, uti referunt Anaſtaſius Bibl. in ejus vita, & Aimoinus lib. 1. cap. 1; poſterior iſte vero S. Bonifacio II, Johanni II, & S. Agapeto litteris datis fidem obligare ſuam haud dubitavit, obſequiumque dependere. SS. Agathoni, & Benedicto II. obſequentiſſimum ſe exhibere religioni duxit Conſtantinus Pogonatus. Juſtinianus II. Cononi fidem deſpondit, a S. Sergio I, a Johanne VII, & a Conſtantino Synodum Quiniſextam approbari deſideravit, cui poſteriori præſenti deoſculari pedes, diadema capite deponere, ipſiuſque votis facere ſatis religioſæ pretium operæ fecit. Viden, ut hæc denarret in horum Pontificum vitis Anaſtaſius Bibl. Eidem Pontifici Conſtantino fidei profeſſionem nuncupare e re ſua duxiſſe Anaſtaſium II. Imp. inde liquet, non ſecus atque Leoni Iſauro eodem defungi apud S. Gregorium II. officio cordi fuiſſe adparet ex Pontificiis ad ipſum litteris. De fide decretis ab Hadriano I, & Leone III. integre adquieſcendum ſibi ſtatuit Conſtantinus Porphyrogen. S. Nicolai I, & Hadriani II. mandatis obtemperare Baſilius Macedo, Stephano V. ſe corripiendum, & Formoſo ſupplicem ſe præſtare Leo Sapiens haud ægere tulere. Obauſcultare, & obſequi S. Leoni IX. Conſtantinus Monomachus, & Alexandro III. Emanuel Comnenus religioni, & officio habuere. Fidei formulæ ab Innocentio IV, & Alexandro IV. præſcriptæ ſubſcribendæ ſe paratos exhibuere Johannes Ducas, & Theodorus Laſcaris. Eidem formulæ ab Urbano IV, a Clemente IV, & a B. Gregorio X. ſibi propoſitæ ſyngrapham adjicere ſuam non ambegere Michael Palæologus, & Angelus Comnenus. Johanni XXI, & Nicolao III. fide, obedientiaque ſe obſtringere honori, & ſaluti duxere idem Mi-

Michael, & Andronicus; non ſecus atque fidei dato ſacramento in Innocentii VI, & Urbani V. obſequium, obedientiamque ſe transſcribere Johanni Palæologo juſtum, æquumque accidit, & pari officio Eugenio IV. ſe devovere Johanni VII. item Palæologo laudi ceſſit, & gloriæ; de quibus fuſius me diſputare Par.1.To.2. Art.9. §.1. p.413, ſeqq. bene memini. Interea de fidei, quam Patriarchæ Conſtantinopolit. ante nuncupare Imperator debet, quam inauguretur, formula confer Codinum Curopalatam, a quo deſcribitur libro de Officiis, & Official. Eccleſiæ, & Aulæ Conſtantinopolitanæ cap. 17, relato a Martenio de Antiq. Eccl. Ritibus To.2. lib. 2. cap.9. Ord. 2.

De Occidentis nunc Imperatoribus loquendo, præ Orientis illis, longius horum erga Pontifices MM. devotionem proceſſiſſe indubium eſt, ipſis ideo, obſequii Romano Pontifici dependendi gratia, Romanum adornare iter, & ad Apoſtolica ſe conferre limina nec grave accidiſſe, ejuſdem fidei arcte inhærere, nec latum ab ea unguem deflectere religionis, & operæ pretium feciſſe, nec fidei ſponſione præſtita, obedientia ſe ſe Pontifici devincire Imperiali dignitati indecorum habuiſſe. Porro Chriſtianus Gottlieb Buderus Juris, & Hiſtoriæ Profeſſor in Academia Jenenſi libro *De Legationibus Obedientiæ Romam miſſis* Jenæ, & Lipſiæ edito an. 1737. cap. 1. §. 8, ſeq. in ea opinione verſatur, ut obedientiæ Romano Pontifici ab Imperatoribus promittendæ morem non altius occepiſſe putet, quam ab ætate S. Gregorii VII, quum videlicet Henricus V. parentis Henrici IV. hoſtis effectus, ut Imperii faſtigium adipiſceretur, Pontificis Romani partes arripere non dubitavit, ut eumdem adjutorem experiretur, atque ita Henriciana ejurata hæreſi, ſolemni obedientiæ ſacramento, & obſequio Paſchali II. ſe integre devovit, teſte Conrado Urſpergenſi in Chron. Ante id temporis Imperatores e Stirpe Carolingia, & Saxonica *Advocatiæ* cauſſa tutelam quidem Romanis Pontificibus libenter promiſiſſe, non etiam *Obedientiæ* juramentum præſtaſſe, clientelamque ſpopondiſſe. Ita, inquit, Johanni XII. Otto M., Benedicto VIII. S. Henricus II, Innocentio II. Lotharius II. Expreſſe quinetiam obedientiam refugiſſe Fridericum Ænobarbum ex Othone Friſing. lib. 2. cap. 4, & ab Henrico VI. non obe-

Digitized by Google

dientiam, ſed tutelam dumtaxat fuiſſe promiſſam ex Rogerio apud Baronium ad an. 1190. num. 10. pugnat. Ad hæc cap. 4. §. 1, ſeq. poſtquam intrepide adfirmaſſet confirmationis petendæ Rom. a Pontificibus Imperialis electionis morem ortum ex fictitia Romani Imperii tranſlatione in Francos, ac Germanos per Pontifices facta, §. 8, ſeqq. Imperii jus a Pontificio independens ſuadere momentis hiſce nititur ficulneis. Ex Friderici I. Ænobarbi proteſtatione contra picturam Coronationis Romæ peractæ Lotharii II. in Palatio Lateranenſi, qua Imperialis inauguratio ceu Feudalis inveſtitura exhibetur, atque deſcribitur: Ejuſdem Friderici indignationem adverſus Hadrianum IV. attexens, quod Imperium dixiſset *S. R. Eccleſiæ Beneficium* apud Radevicum de geſtis Friderici I. lib. 1. capp. 10, & 16. Ex litteris Germaniæ Procerum ad Innocentium III. apud Raynaldum ad an 1201. num. 20, ſeqq., quibus Romano Pontifici Imperiali electioni ſe immiſcendi jus abjudicatur omne, multoque magis Judicis munus de electione cognoſcendi, electique perſona denegatur. Ex Ludovici IV. Bavari Conſtitutione, qua de conſenſu, & conſilio Electorum in Comitiis Francofurti an. 1339. edita ſancivit, ſola electione Imperatorem legitimum haberi apud Freherum Script. Germ. To. 1. p. 615. edit. Struvii, & Goldaſtum Conſt. Imper. Tom. 1. p. 336. Ex ejuſdem Ludovici Imp. ſimili altera Conſtitutione in Comitiis Reſenſibus edita an. 1338. apud Goldaſtum Tom. 3. p. 409, ſeqq., ipſiuſque epiſtola ad Benedictum XII. apud eumdem Goldaſtum p. 414. Ex Friderico III, & Maximiliano I, quos tuitionem pollicentes a voce obedientiæ abſtinuiſse adfirmat. Ex Ferdinando I, quem addit ex electione jus ſibi a Pontificio independens adſeruiſse, quo etiam pro Imperiali jure diſputarunt Seldius doctor Catholicus in Conſilio dato eidem Ferdinando Imp., & Benburglus de Jure Imperii cap. 8. Ex Maximiliano II, a quo obſequium quidem Pio IV, non etiam obedientiam deſponſam fuiſse poſt Sarpium in hiſt. Concil. Trident. lib. 8, & Schilterum de libert. Eccleſ. German. lib. 7. cap. 10. §. 10. contendit. Ex Rodulpho II, quem per Oratores Gregorio XIII. *Obſequium*, Eccleſiæ vero *Obedientiam* præſtitiſse refert ex Anonymo Scriptore Commentationis de Cauſsa Colonienſi apud Schardium in libello peſtilentiſſi-

tiſſime inſcripto de perfidia Pontificum erga Imperatores p. 181. Ex Carolo VI, qui pariter in formula Juramenti ab obedientiæ voce caute abſtinuiſſe ipſi viſus eſt. Verum quam labilia, & elumbia ſint iſta, quæ tanto Buderus oggerit conatu, ſequenti ex documentorum breviter contexta ſerie, quibus tam electos Imperatores confirmandi jus Pontifici, tum Imperatoribus electis fidei ſacramento defenſionem, obedientiamque Pontifici viciſſim præſtandi onus adſtruendum adſumimus. Atque principio quidem ad fidei ſacramentum, obedientiamque quod attinet, ab ipſis Orientis Imperatoribus, de quibus paullo ſuperius, jurata Pontificibus obedientia vel ex ipſa fidei profeſſione eiſdem exhibita videri poteſt: quæ non alterum profecto animum præferebat, quam in rebus ad Religionem pertinentibus Romano obediendi Pontifici, ejuſque dictis adquieſcendi paratiſſimum. Qua in re teſtes accedunt locupletes cum S. Anaſtaſius II, qui in epiſt. ad Cognominem Imperat. apud Baronium ad an. 497. n. 9. ab ipſo obedientiam explicitis exigit verbis tam pro debito, quam pro utilitate: *Pro Apoſtolico*, inquiens, *officio prædicamus, ut (ſicut decet, & Spiritus S. dictat) monitis noſtris obedientia præbeatur, ut bona omnia veſtram Rempublicam conſequantur, ſicut in Exodo promittitur* cap. 15. &c., tum S. Symmachus, qui in Apolog. ad eumdem Imperat. apud Baronium ad an. 503. n. 30. priſco in more poſitum Imperatoribus adſerit, ut cumprimum aut ipſi ad Imperii faſtigium elevati fuiſſent, aut Pontificem in Apoſtolica poſitum Sede percepiſſent, in ejus extemplo fidem, litteris, legatiſque miſſis, ſe transferre ſatagerent.

Ad Occidentis Imperatores nunc accedendo, fidelitatis, obedientiæque Pontifici exhibendæ debitum, & officium ab ipſa translatione Imperii cœpiſſe, neque translationem hancce commentitiam eſſe mihi oſtendendum obiter adſumens, altius exordium capiendum opinor. Principio igitur ad aſſequendam quò facilius, eò efficaciorem Principum advocatiam, ac tutelam, id conſilii a Pontificibus initum eſt, ut gratia, & beneficio cum Principibus agerent, eoſque ideo Romana donarent Civitate nedum, ſed &Urbis Reginæ Patritios crearent.Porro ſuos a principio Romanæ Eccleſiæ Defenſores adfuiſſe Romano ab ipſo Pontifice delectos,

ctos, atque ex primariis aliquando Urbis præſtantioris virtutis viris, qualem fuiſſe S. Sebaſtianum a S. Cajo P. M. conſtitutum adparet ex ipſius S. Pontificis Actis a Becillo illuſtratis, potiſſimum vero ex Clero ipſo, ſive ordine Subdiaconorum, atque numero quidem ſeptem adlectos liquet ex S. Gregorio M. lib. 4. epiſt. 25, & lib. 7. epiſt. 17, in quam videndæ Altaſerræ notæ. Verum ſucceſſu temporis Italiæ res hinc Græcis aut derelinquentibus, aut diripientibus, illinc turbantibus, ac vaſtantibus Langobardis, validioribus indigere defenſoribus Romana cepit Eccleſia, a quo ideo cogitatum de creandis in ſui defenſionem ex Regibus ipſis Patriciis. Patriciatus Romani porro nomen Urbi adnatum, & a Romulo inditum dubitat nemo: dignitatem tamen non tam antiquam, ut perſuaſum habuit Dempſterus ad Roſini Antiq. Rom. lib. 7. cap. 5, nec ab Alexandro Severo primum inductam, ut putavit Alexander ab Alexandro Genial. dier. lib. 4. cap. 11, & poſt ipſum Indenius in prælect. ad §. *Filius familias* Inſtit. *Quibus modis* &c., nec ab Auguſto, ut Pichardo ad Inſtit. lib. 4. tit. 16. §. *Non omnium*, & Pancirolo in Not. Imp. cap. 2. viſum eſt, nec a Juſtiniano, ut voluit Sertorius Urſatus in Not. Roman. Theſau. Græv. Tom. 2. p. 892, & qui eum penes exhauſit, Pitiſcus V. *Patriciatus*, ſed a Conſtantino M. cum Imperii Byzantium translatione primitus inſtitutam, qua primus ornatus fertur Optatus, Zoſimi lib. 2. Hiſtor. cap. 40, & Glicæ Annal. par. 4. teſtimonio ſuffultus, poſt Baronium ad an. 337. n. 53, conſulendum etiam in Not. ad Martyr. Rom. ad diem 27. Auguſti, Spondanum ibid. n. 9, Gutherum de Offic. Domus Aug. lib. 2. cap. 19, Sigonium de Regno Ital. lib. 4. an. 173, Bullengerum de Imperat., & Imp. Rom. lib. 3. cap. 1, Ducangium V. *Patricius*, Angelum de Nuce in Not. ad Chron. Caſſin. Rer. Ital. Tom. 4, & Meurſium in Gloſſ. Græco Barbaro p. 522, oſtendit Gentilius de Patriciorum Orig. lib. 2. cap. 1. Quam dignitatem tamen, præter nudum *Patris Imperatoris* nomen, de quo Valentinianus L. unic. Cod. *De Parentibus*, & in L. un. *De Epiſcop. Judicio*, Majoranus in epiſt. ad Senatum apud Sigonium de Imper. Occid. lib. 14, Juſtinianus L. 5. *Sancimus* Cod. *De Conſulibus* &c., & §. 4 Inſtit. *Quibus modis Jus Patr. pot.*, Novel. 81. præfat., L. 3. Cod.

Ubi

Digitized by Google

Vbi Senat., L. 64. in fin., & L. ult. *De Decurion.*, Gloſſa in L. *Quoties* Cod. *Vbi Senator*, Claudianus prolog. in Eutropium v. 49, & lib. 2. v. 68, Nicephorus lib. 13. capp. 1. & 4, Zoſimus lib. 2. cap. 40, Luitprandus de Rebus per Europam geſtis lib. 3. cap. 8, Cujaccius in L. 5. Cod. *De Conſul.*, Veſſenbecius in §. *Filius familias* Inſtit. *Quibus modis* &c., & Bullengerus lib. 3. cap. 1, ac præter inſignia, quæ ferme erant S. Petri Vexillum, Claves, Gladius, Circulus aureus pro Corona, Talaris amictus, Chlamys, Aurati calcei, de quibus fuſe Gentilius poſt alios lib. 3. cap. 5, honoris purum, ullius abſque Juriſdictionis parte, titulum prætuliſſe, cum Bignonio in Not. ad Marculfi Form. lib. 1. cap. 35, & Guthero cap. 14. ibidem docet Gentilius. Devaſtatæ igitur a Langobardis Italiæ, deque ipſius reſtituenda incolumitate nihil cogitantibus Græcis Imperatoribus, quin ad ejus poſtremum, ſi per ipſos fieri potuiſſet, incumbentibus excidium, reique Romanæ ſupremum in diſcrimen adductæ, cujuſce ſummam ejus paullo ante deceſſor S. Gregorius II. in ſe ſuſceperat, atque ideo Occidentali Imperio undique laboranti, labaſcentique remedium adferret aliquod, aliqualique, qua fieri per ipſum fas eſset, meliori proſpiceret ratione, atque in priſtinum, ſi per Superos liceret, imo ſplendorem, decuſque redintegraret, in operis adjutorium potentiſſimos Francorum Reges ſibi adhibendos, ſtatimque adcerſendos exiſtimavit, advertitque S. Gregorius III. Is omnium itaque primus, una cum Clavibus Sepulcri S. Petri, ejuſque Vinculorum fragmentis, atque Vexillo, litteris, atque Legatis, (unde Nunciorum in Gallia mos inductus viris Doctis viſus,) ad Carolum Martellum Majorem Domus ſemel, & iterum miſſis, qua de Legatione Anaſtaſius Bibl. in Gregorio III, Gothofredus in Chron., Sigonius de Regno Ital., Romanum Conſulatum eidem detulit, ut habent Annaliſta Metenſis ad an. 741, & Continuator Fredegarii cap. 110, ea lege adjecta, ut Romanorum partes tam adverſus Græcos ſchiſmaticos, a quibus ſpes nedum auxilii decollarat omnis, ſed in Italiam atrox, immaniſque cogitabatur impreſſio, adverſus Langobardos barbaros, qui tantum abeſt, ut ab Italiæ vexatione, infeſtationeque ſibi temperandum denique ducerent, ut potius Urbem ipſam Principem armis diri-

pien-

Digitized by Google

piendam jamdiu , & quotidie ſibi propoſuerant , adjuvandas ſuſciperet . Atque a Carolo Martello plane Legatione miſſa Luitprandus Romana quamcitius excedere ditione juſsus , ceſsareque a moleſtia Romanæ Urbi inferenda legitur apud Sigonium de Regno Ital. lib. 3. ad an. 739 , p. 180. edit. Mediol. 1732. Tom. 2. corrigendum in hac temporis conſignatione , ſiquidem Legatio iſta contigerit an.741 , qua de re ipſius diligentiſſimus Annotator Joſephus Ant. Saxius , & ante ipſum Pagius ad an. 740. n. 6. Carolo Martello Conſulatum a Rom. Pontifice conferri non potuiſse cenſuit Cointius in Annal. Franc. ad an. 741 , quod tum temporis Conſulatus Imperium præſeferret . Neque magis conferri Patriciatum quiviſse contendit Gronovius in Not. ad Grotium de Jure B. , & P. lib. 2. cap. 9. §. 11 , quod jus illud neque Pontifici , neque Populo ineſset , ſed unius Imperatoris . At egregie fallitur uterque, Cointius utique , nam ut oſtendit Pagius ad an.740. n.5 , præterquam quod duplicis generis Conſules erant , perpetui , cujuſmodi erant Imperatores , ac temporarii honoris gratia ad ſtatum tempus ſuffecti, cujuſmodi erat Thomas quidam apud Continuatorem Theophanis p.440,tum temporis Conſulum nomine Patritii veniebant, quo plane nomine inſignitum ab Anaſtaſio Imp. an. 508. Clodovæum Franc. Regem adfirmans S. Gregorius Turon. lib. 2. hiſt. cap.38. ita intelligendus Hadriano Valeſio Rer. Franc. lib. 6. viſus eſt : unde non erat , cur Pagio hac de re litem intenderet Gentilius de Patric. Orig. lib. 2. cap. 10. n. 6 , ac deceptum S. Gregorium Turon. ab eo dici mallet , duplicis Conſulatus diſtinctionem improbans. Eo vel magis , quod eodem Patriciatus honore , qui tum magno habebatur etiam a Regibus in pretio , ab eodem Anaſtaſio Imp. exornatus fuerit Sigiſmundus Burgundiæ Rex , S. Avito Vien. teſte epiſt. 7 , ab Imper. Zenone item Odoacer , & Theodoricus Italiæ Reges apud Malchum Rhetorem in Excerpt. p. 94 , Procopium de bello Goth. lib. 1. cap. 1 , & Caſſiodorum lib. 8. cap. 9 , Theodatus item , & Vitiges Reges Gothorum , & Childebertus Franc. Rex a Juſtiniano apud Bodinum de Republ. lib. 3. cap. 4 , Freherum de Orig. Palat. lib. 6. cap. 1 , Auctorem hiſt. Miſcell. lib. 16. p. 457 , & 469 , & Anaſtaſium in S. Silverio , Telericus Bulgariæ Princeps a Leo-

a Leone Sap. apud Landuphum Sag. lib.23, Adalgiſus Italiæ Rex a Conſtantino Copronymo, de quo Poeta Saxo, & Eginhardus ad an. 774, aliique ab aliis, de quibus fuſe Ducangius Gloſs. To.5. edit. Ven. 1739. p.253. A Zenone demum Patriciatum honorarium Conſulatum adpellatum obſervat etiam Hottomannus ad L. 3. Cod. *De Conſulibus &c.*, & Carolus M., qui a Stephano III, &Hadriano I. Patricius dictus eſt, Conſul etiam denominatus legitur a Godeſcalio in præfat. Evangel. circa an.780. apud Duchefnium To. 1. p. 187. Igitur Conſulatus a S. Gregorio III. Carolo Martello collatus idem ac Patriciatus fuit, veluti fatetur ipſe Goldaſtus Conſt. Imp. To.1, ac Ducangius V. *Patricius*. Errat vero ſplendide Gronovius, nam ut ad oculum a Noſtris oſtenſum jamdiu eſt, ac maxime a Cl. Orſio, Fontanino, Acamio, Cennio, Auctore Obſervat. in Com. Carli librum de Orig., & Commerc. Monet. &c., Antonello de Titulis Dominii Apoſt. Sedis, Aſſemanno Ital. hiſt. Script. To. 3. cap. 6, Sandino diſput. hiſt. 17, jam tum Romanæ rei ſumma unum penes Rom. Pontificem integra ſtabat, ideoque abſque Imperatoris Orientis injuria, qui dominatione in Romanos, Italoſque propria exciderat penitus culpa, tam a Romano Pontifice conferri Patriciatus legitime potuit, quam legitime a Francorum Regibus admiſsus a nemine, niſi ab infrunito ſychophanta, negabitur. Ex quibus perinde corruit opinio Ducangii V. *Patricius* cit. To. 5. p. 254, ſeq., Boſsuetii defenſ. Decl. par.2. lib.6. cap.37, aliorumque, quibus perſuaſum fuit Pippino omnium primo a Stephano II. Patriciatus dignitatem fuiſse delatam, eamque non ſecus atque ejus filiis, ipſi delatam putat Boſsuetius ex Senatus, Populique Romani conſenſu, ejus principalis etſi pars eſset Pontifex M. Nam ex dictis patet tum primum Carolo Martello a S. Gregorio III. collatum Patriciatum fuiſse, uniuſque auctoritate Pontificis, a quo Romani ipſi, atque Itali ab Orientis Imperatoris obedientia ſoluti fuerant, inque libertatem aſserti, a quo ideo tempore jure Gentium, Belli, ac Donationis in ſupremum illud Dominium Pontifices ipſi ſubintroierant, ac primus omnium S. Gregorius II, unde Jure principali Francorum Reges Patricios facere ipſis fas inerat. Itaque Carolo Martello immatura morte prærepto an. 741, Aiſtulpho Re-

Regi tum aſſiduis Italiam impreſſionibus exagitanti, tum Romanæ Urbi excidium ſæve intentanti ut occurreret Stephanus II, ſive III. deceſsoris exemplo in Pippino, tum legatione præmiſsa, tum per ſemet in Gallias profectione adornata, præſidium conſtituendum ſancivit. Qui reapſe in Conventu apud Brennacum, & apud Cariſiacum an.754. Patriciatus unà cum utroque filio Carolo, & Carolomanno dignitate a Pontifice adauctus, præſentiſſimus ad fuit, duplicique Aiſtulphum bello petens, eum Urbes, & quas occupaſset, reſtituere, & quibus inhiabat, recedere compulit, qua de re Anaſtaſius Bibl., Auctor 2. Append. ad Continuat. Fredegarii, Annaliſta Fuldenſis ad an.754, ac luculenter ipſius Pontificis epiſtolæ præſertim 7, ſeqq. in Cod. Carolino ad Pippinum, & Pippini ad ipſum, adeundique Nicolaus Alemannus de Lateran. Parietinis cap. 11, Mabillonius de re Diplom. lib. 2. cap.3, & Supplem. cap.9, Gutherus de Offic. Domus Aug. lib.2. cap 19, Petrus de Marca de Concord. lib. 1. cap. 12, Pagius ad an. 754. n 8, 755. n.1, & 756. n.2, Hoſmannus in Lex. V. *Patricius*, Magerus de Advocatia armata cap. 5. n.285, ſeq., aliique paſſim. Deſiderio perinde ferro, flammaque Italiam undique devaſtanti objiciendum ſibi rati cum eumdem Pippinum S. Paulus I., & Stephanus III, ſive IV, tum Carolum M. deinde Adrianus I, & S. Leo III, litteris, Legatiſque miſſis, ac Vinculorum fragmentis una cum Vexillo, confirmataque Patriciatus utrique dignitate, atque in Filios utriuſque adoptione facta, præſentiſſimo ambòs auxilio experti ſunt: qua de re, præter horum Pontificum litteras in Cod. Carol. deſcriptas, abunde fidem liberant Annales Franc., & Anaſtaſius. Quo loci tum Stephanum II. in epiſt. 8. ad Pippinum, tum Anaſtaſium Bibl. in eodem Pontifice, tum Auctorem 2. Append. ad Contin. Fredeg. de Aiſtulpho conquerentes, quod loca a Pippino donata S. Petro *S. Dei Eccleſiæ*, *& B. Petro*, *vel Reipublicæ Romanorum* reddi paſſus ille non fuiſſet, accipiendos de reſtitutione Romano Imperio facienda putantes Cointius ad an. 754. n.80, Marquardus Freherus in Corp.Franc.hiſt. vet. in marg. ad Auctorem 2. Append. ad Contin. Fredegarii, Muratorius in plena Expoſit. Jur. Imper. &c. cap.1. p.25, ſeqq., & Comes Carli de Orig. Monet. diſſert. 2. To. 1. §. 5, valide refelluntur a Pagio ad an.

an. 755. n. 2, & 756. n. 2, a Fontanino in defenſ. 1. Domin. A. poſt. Sed §§. 98, & 101. p. 258, & 265, ac Defenſ. 2. §§. 6, & 7. p. 54, ſeqq., & a Dominico Georgio in Append. ad Adnotat. in Baronium To. 12. edit. Lucen. 1742. ad an. 743. p. 669, ſeq., ab Antonello lib. cit. p. 4, ab Auctore Obſerv. in Com. Carli lib. 2. p. 54, ſeq., nempe litteris Stephani II, ſive III. in Cod. Carolino n. 8, & 9, S. Pauli I. n. 24, ſeqq., quibus Romanæ Reipublicæ & Populus *Noſter*, & Civitates *Noſtræ* ab utroque Pontifice adpellantur, atque *Nobis* reſtituendæ Exarchatus Urbes dicuntur, quæ Romanorum reſtituendæ Reipublicæ eſsent. Anaſtaſii Bibl. in Stephano II. teſtimonio, quo tradit Pippinum Græco Imperatori Exarchatum repetenti reſpondiſſe eumdem jam a ſe in poteſtate B. Petri, ac Pontificis Rom. jure poſitum, quod ipſum Stephano II, & S. Paulo I. ab eodem Pippino jam fuiſſe promiſſum ex utriuſque litteris patet; & in Hadriano I, ubi a Carolo M. Deſiderium ad reſtituendum Eccleſiæ Rom., & S. Petro Exarchatum fuiſſe compulſum refert. Ludovici Pii, Othonis I, S. Henrici II. &c. Diplomatibus apud Gretzerum de Imp. in Sedem Apoſtol. munific. p. 17, ſeqq., quibus in perſona Rom. Pontificis donationes a Pippino, & Carolo M. factas S. Petro confirmant. Hadriani I. epiſtola 59. Cod. Carol., qua Rom. Reipublicæ Populum *Noſtrum* denominat, ac Johannis VIII, qui epiſt. 54. ad Lambertum Spolet. Ducem, 88. ad Ludovicum Ducem Bajoariæ, 128, & 131. ad Berengarium Forojul. Ducem, & 308. ad Supponem Piceni Comitem de Rom. Republica ita loquitur, velut de ea, cujus Pontificatus ſummā penes ſe ſtaret. Atque id adeo verum Petro de Marca de Concord. lib. 1. cap. 12. n. 3, & Ludovico Thomaſſino vet., & nov. Diſcipl. p. 3. lib. 1. cap. 29. n. 7, ſeq. viſum eſt, ut Exarchatus reſtitutio quin S. Petro, ſive Rom. Pontifici facienda a Pippino fuerit promiſſa, non vero Imperio Romano, atque Romanæ Reipublicæ nomine quin Pippino Rom. ipſe Pontifex venerit, ſive Eccleſia S. Petri, in cujus jamdiu corpus illa concreverat, ne levi quidem dubio, ſuſpicionique locum relinqui, fateatur, ac profiteatur uterque. De ſequentibus demum Imperatoribus, Carolo Calvo, Othone I, Henrico III, IV, & V, Lothario, Conrado &c., qui de eadem Patriciatus dignitate Rom. a Pontifice con-

ſequenda fuere ſolliciti , vel de conſequuta plauſum ſibi fecere , vide Ducangium To. 5. p. 256 , ſeq. V. *Patricius* , & Gentilium lib. 3. cap. 4.

Jam vero quid juris , officiique Patriciatus hic Rom. a Pontificibus conferri ſolitus præſeferret , ſi a me quæras , præſto reſpondeo potiſſimum cum dignitate prætuliſſe jus defenſionis , ac protectionis R. Eccleſiæ adverſus tam publicam , quam privatam vim : atque ita perſuaſum fuit Viris Doctiſs. Nicolao Alemanno de Lateran. Pariet. cap. 11 , Joh. Garnerio in Not. ad lib. Diurn. cap. 1. tit. 3. p. 4. ea dignitate vocatum dumtaxat Patricium ad Sanctius Imperatoris conſilium adnotanti , Pagio Sen. ad ann. 796. n. 4, ſeqq., Natali Alexandro hiſt. Eccl. ad Sæcul. VIII. cap. 1, Petro de Marca lib 1. cap 12, & lib 6. cap. 11, Magero de Advocat. Arm. cap. 5. n. 161, ſeqq., Joh. Franc. Baldino in Not. ad Anaſtaſium in Stephano III, Pagio Jun. in Leone III, Pichlero hiſt. Imp. cap. 5. q. 5. p. 141., ſeq. , Gentilio de Patric. Orig. lib. 3. cap. 2 ; Quin etiam ipſiſmet Imperialis juris ardentioribus amplificatoribus , Lupoldo de Babenberg de Jure Regni , & Imp. Rom. cap. 4, Andreæ Knichen in Polit. perveſtig. ad Rom. Imp. auctocrat. cap. 1. n. 257, Everardo Ottoni de Jure publ. , & priv. diſſert. 1. cap. 2. §. 9, &c. Conſtat id vero 1. Ex litteris S. Gregorii III, Stephani II, S. Pauli I, Stephani III, Hadriani I, & Leonis III. in Cod. Carol. , quibus a Rom. Pontificibus ea dignitate Francor. Reges ad defenſionem Rom. Eccleſiæ, ob amorem dumtaxat S. Petri, adlecti ; ſollicitatique conſpiciuntur . 2. Ex Formula Ritus , quo conſtitui olim Patricii ſolebant apud Paulum Diac. hiſt. Langob., Caſſiodorum Var. lib. 3. epiſt. 9, Mabillonium Annal. Bened. lib. 23, Pagium ex Vatic. Ms. eam referentem ad an. 740. n. 6, Ducangium V. *Patricius* , Ecchartum Franc. Orient. Tom. 1. p. 383, & Gentilium lib. 2. cap. 2. n. 7, ubi de una protectione impendenda a Patricio fit ſermo . 3. Ex Litteris Pippini, & Caroli M. ad prælaudatos Rom. Pontifices , ex Caroli M. Conſtitutione adverſus Felicem , & Elipandum apud Goldaſtum Tom. 1. ad an. 794, litteris apud Alcuinum 84, ſeq. , Capitulari I. an. 769. apud Baluzium Tom. 1. p. 189, Aquiſgranenſi an. 789, Diplomatibus apud Dubletum , Ughellum , Purricellum , Baluzium, Mabillonium, Mar-

Martenium, Heumannum &c., quibus uno ſolo *Defenſoris S. Dei Eccleſiæ*, *aut Patricii Romanorum* titulo ſemet inſignit, & gloriatur. 4. Ex Inſtrumentis diviſionis Regni peractæ ſive a Carolo M., apud Baluzium Capitul. Tom. 1. p. 439, & Pagium ad an. 806. n. 4, ſeq., ubi diviſionis hujuſce Chartam legitimam poſt Baluzium Tom. 2. p. 1068, Cointium, & Mabillonium Analect. Tom. 4. p. 34. oſtendit, ſive a Ludovico Pio apud Baluzium To. 1. p. 685, Goldaſtum Conſt. Imp. Tom. 1, & Pagium ad an. 838. num. 3, ſeq., quibus Caroli Martelli, & Pippini exemplo, una Romanæ Eccleſiæ defenſio impendenda filiis, jure veluti Patriciatus hæreditario, ab utroque Rege enixe demandatur. Quo de argumento fuſius infra. Nihilominus una cum Patriciatus dignitate Francorum Regibus adquiſitum Jus Romanæ Urbis, ac Romani Ducatus adminiſtrandi cum Pontifice, qui Pontifex imo ab ipſis Francorum Regibus in Patriciatus conſortium admiſſus fuerit, opinio eſt Petri de Marca de Concor. lib. 3. cap. 11. n. 6. Eo viciſſim in errore verſatur Joh. Georgius Ecchartus Comment. de rebus Franc. Orient. Tom. 1. lib. 25. §. 38. p. 737, ſeqq., quod duo quidem ab eo tempore Patricii audirent, ſed unus Romæ, Pippinus nempe, Ravennæ vero alter, nempe Pontifex M. Sententiam porro ſuam Petrus de Marca duabus ſuffulcit epiſtolis in Cod. Carolino 15. S. Pauli I, & 36. Populi Romani ad Pippinum, quibus utrique Pippino æque, atque Pontifici *Fidelem* ſe Populus Romanus profitetur, atque *Fidelem* & S. Petro, & ipſi Pippino futurum, ſive in *Fide* cum S. Petri, tum Pippini Romanum Populum manſurum idem S. Paulus pollicetur. Quam ſententiam Ecchartus pejori errore oppugnat, quod nempe dum Rom. Populus fidei Pontificis commiſsus auditur, de fide quoad ſpirituale Regimen accipi dictum oporteat; dum ſe fidelem Pippino viciſſim profitetur; de fidelitate quoad Regimen temporale intelltelligi debeat, itaque duo perperam Romanos Patricios diſtingui a Petro de Marca concludit. Suam viciſſim opinionem Hadriani I. epiſt. 85. Cod. Carol. ad Carolum M., qua rogat etiam, atque etiam, ut ſicuti Patriciatum Romanum in navatæ pretium operæ Avo, Patri, ipſique collatum, integrum conſervare ipſe Pontifex ſtudebat; ita viciſſim ipſe Ravennæ Patriciatum ſibi Pon-
 tifici,

tifici, ſive S. Petro ſartum, tectumque ſervare curaret. Longe procul ab vero aberrant Franciſcus Junius de Tranſlat. Imperii, Meurſius in Lex. Græco-Barbaro V. *Patricius*, Goldaſtus Conſt. Imp. Tom. 2. ad an. 774, Hoſmannus in Lex. Univ. V. *Patricius*, Heumannus de re Diplom. To. 1. cap. 2. §. 53. n. 4. p. 51. &c. perſuaſum habentes in Francorum Regibus Patriciam dignitatem non honorariam dumtaxat, neque ſolam imo Præfecturam Urbis conſpicuam fuiſſe, ſed parem Imperatoriæ poteſtati, inque Romanum ipsum Pontificem. Parum hinc abſuere Radulphus de Columna lib. de Tranſl. Imp., Nicolaus Cuſanus de Concord. lib. 3. cap. 3, Draco de Orig., & Jure Patric. lib. 2. cap. 6. apud Gentilium, Bebenbergius de Jure Regni, & Imp. Rom. cap. 4, & Lehmannus in Chron. Spirenſi lib. 3. cap. 24. Francorum viciſſim Regibus, quatenus hujuſmodi Patriciatus honore inſignitis, Romanis a Pontificibus Reipublicæ adminiſtrandæ curam demandatam exiſtimantes. Denique Patriciatus officium cum Urbis Præfectura fuiſſe conjunctum, adeoque Francorum Principes, qua Patricios, jure temporali cum in Urbem Romam, tum in Romanum Ducatum potitos fuiſſe putant Ducangius in Gloſſario V. *Patricius*, Mabillonius de re Diplom. lib. 2. cap. 3, Everardus Otto de Jure publ., & priv. differt. 1. cap. 1. §. 8, Gutherus de Offic. Dom. Aug. lib. 2. cap. 9, Petrus de la Lande in Suppl. Concil. apud Labbeum Tom. 8. p. 556. &c. Opiniones aſt enim has abnormiter a vero, rectoque abhorrentes prorſus evertunt viri doctiſſimi, Petri de Marca, & Eccharti Pagius ad an. 789. n. 8, ſeq., & Pichler hiſt. Imp. cap. 5. q. 7. num. 20. p. 145, ſeqq.; Junii, Meurſii, Goldaſti, Hoſmanni, & Heumanni Gretzerus Obſervat. ad Codinum Curopalatam de Officiis, & Official. Eccl., & Aulæ Conſtantinopolit. lib. 3. cap. 17. p. 289. edit. Pariſ. 1625, Ducangius in Gloſſar., Everardus Otto cap. 2. §. 8, Nicolaus Alemannus de Later. Pariet. cap. 11; aliorum denique Gentilius lib. 3. capp. 6, & 7, & Blancus de Polit., & poteſt. Eccleſ. Tom. 2. lib. 5. §§. 2, & 3. Et certe tam fruſtra excogitatos fuiſſe vel duos Patricios, vel Patriciatum in duplicem diſpertitum, quam Francorum Reges Patriciatus inſigni vel ſeorſim totam Reipublicæ Romanæ adminiſtrandæ provinciam ad ſe rapuiſſe, vel cum Pontifice in adminiſtrationis partem

tem admiſſos fuiſſe, ſed unum penes Romanum Pontificem Romanæ rei ſummam integram ſtetiſſe, ideoque Francorum Principes uno Patricii nomine, dignitateque cum Protectionis, ac defenſionis jure conjuncta, adjecta in filios adoptione, pro amore S. Petri, fuiſſe contentos evincunt ſequentia. 1. Ex Epiſtolis 3, 4, & 5. Cod. Carol. Stephani II. ad Pippinum, quibus ipſum Populi Romani Protectorem invocat, ſuum vero Populum eumdem adpellat, quis æqui, bonique æſtimator, obſecro, tuto non arguat jam tum Romanum in Populum jure Principatus unum Pontificem fuiſſe potitum, atque iſtius ad Juris tuitionem tum adverſus Græcos, tum adverſus Langobardos, tum adverſus Romanos ipſos aliquando rebelles, Francorum Reges tanquam Advocatos, & defenſores plus vice ſimplici fuiſſe accerſitos, ideoque Patricii dignitatem in ipſis defenſionis, & advocatiæ dumtaxat jus prætuliſſe? Et certe S. Gregorius III. Carolum Martellum, & Stephanus II. Pippinum pro auxilio rogantes, eoſque Patriciatus inſignibus exornantes, non Urbis, Ducatuſque Romani dominium illis obtuliſſe leguntur, ſed unius S. Petri religionem in conſpectu poſuiſſe, ipſiuſque S. Petri ideo ad redintegranda jura, in Exarchatum præſertim, ſollicitaſſe: ipſos vero Principes unius Principis Apoſtolorum reverentia, & amore, non item temporalis Dominii adquirendi ulla habita ratione, Patrocinio adfuiſſe, ereptumque Langobardis Exarchatum in S. Petri, ſive Rom. Pontif. jus transfundere religioni duxiſſe indubium eſt. 2. Ex Senatus, Populique Romani ad Pippinum epiſt. 36. Cod. Carol., qua pridem ab ipſo admoniti de officio erga Paulum I. P. M. impendendo reſpondent, ſe jugiter in Pontificis fide permanſuros, *Nos*, inquientes, *firmi, ac fideles Servi S. Dei Eccleſiæ præfati ter Beatiſs.*, *& Coangelici Spiritualis Patris Veſtri, Domini Noſtri Pauli Summi Pontificis, & Univerſalis Papæ conſiſtimus*. Eò itaque tota Pippini intentio, & Populi Romani proteſtatio collineabat, ut Pontifici in Reipublicæ ſupremo regimine & ille adeſset ope, quin ullam ad ſe regiminis raperet partem, & iſte non deeſset obedientia, quin ad priſtinam adſpirare libertatem auderet. Junge & Pauli ad eumdem Pippinum, & Stephani III. ad ejuſdem Pippini filios epiſtolas, quibus S. Petri nomine, ut eidem a Langobardis ablata bona reſtituenda curarent, eoſdem of-

flictim

Digitized by Google

ctim obteſtantur, & obſecrant, deque Populo Romano tanquam ſibi ſubdito, & de Romano Principatu, Exarchatuque Ravennate loquuntur tamquam ſuo, ſive S. Petri proprio. 3. Ex Hadriani epiſtolis in Cod. Carol. *46*, *49*, 51, 52, 54, *56*, 58, *69*, *76*, 78, 85, *90*. &c. ad Carolum M., quibus indeſinenter inſtabat, ut fidem demum cum ab ipſius Parente, tum ab ipſo S. Petro vice plus ſimplici deſponſam integre, pro virili, liberaret, atque Principatus in Italia tam ſuperiori, quam inferiori S. Petro devotos pervaſorum manibus ereptos in S. Petri ſupremum jus tandem tranſcribere non moraretur. Nominatim vero de Exarchatu Ravennate, quem S. Petri peculiarem Patriciatum nominat, diſſerens Carolum admonet, ne Pontifice inſcio, aut invito quempiam ex ſubditis temporali Dominio S. Rom. Eccleſiæ apud ſeipſum recipiat, ac bonis S. Petro ſemel oblatis oneris quidpiam imponere tentet, conteſtatus, ſi hæc ipſe præſtiterit, operam viciſſim ab ſe impendendam omnem, ne ipſi de Patriciatus honore quidpiam deperiret. Rogo vero, indicia ſunt ne iſta poteſtatis, qua Carolus M. adminiſtrandæ Reipublicæ una cum Rom. Pontifice, aut imo per ſemet ſeorſim, polleret, an magis Dominii cum in Romanum Ducatum, tum in Exarchatum Ravennatem, quo unus integre potiretur ipſe Pontifex? Neque movere quempiam debet, quod Pontifex Carolo M. Patriciatum Romanum conſervandum promittens, viciſſim Patriciatum Ravennæ S. Petro donatum ſibi conſervari petierit. Nam Patriciatus Romani nomine dignitatem veniſſe, ac Protectionis jus dumtaxat, integro apud Pontificem dominio manente, ex dictis patet: Patriciatus vero Ravennatis nomine intelligi dabatur Exarchatus, quem S. Petro redintegrandum curaverant Pippinus, & Carolus M., atque ita plane intelligi debere id oſtendit, quod Patriciatus S. Petri denominetur, cujuſmodi eſſe, niſi Exarchatus nequibat. Qui Exarchatus ideo Patriciatus nomine denominandus Hadriano videri potuit, quod Ravennas Exarcha Patricius ſemper eſſet, ut liquet ex libro Diurno Rom. Pontif. cap. 2. tit. 2, & 4, atque ut comparationis vis Carolo M. magis adpareret in voce Patriciatus, quem alter alteri tuendum proponit. Ad hæc in epiſt. Apolog. pro Sacris Imaginibus apud Baronium ad an. 794. n. 50, ſeq. ; & Harduinum To. 4. p. 820.

p. 820. S. Petri optatiſſimam defuturam Protectionem nunquam Carolo M. pollicetur, modo ipſe promiſſorum viciſſim haud immemor pro integra bonorum, juriumque S. Romanæ Eccleſiæ reſtitutione adlaborare non deſineret. Junge Leonis III. epiſtolas 3, 7, & 12. inter alias ad Carolum M., quibus obſecrat, tum ut Romanos in ſe rebelles compeſceret, & ad ſibi debitam obedientiam dependendam adigeret, tum Saracenos ab Agri, Principatuſque Romani devaſtatione procul arceret, tum Ravennates ad bona, quæ uſurparant, fiſco reddenda Apoſtolico compelleret, neque prætermittens ejuſdem conqueri de Miſſis, quod pleraque, quæ fas non eſſet, & pluſquam eſſet fas, ſibi arrogare tentarent. Confer & Pagium ad an. 799. n. 3, ubi ex una Alcuini epiſtola 11. ad Carolum M. contra Petrum de Marca, & Cointium rite duo deducit, eo tempore Orientis Imperatores Romæ, & Italiæ dominio jam excidiſſe; Romanæ vero Urbis, ac ditionis ſuptemum Jus, ac dominium non apud Franc. Reges, ſed unum penes Rom. Pontificem integrum ſtetiſſe. Certe Petrus ipſe de Marca fatetur de Conc. lib. 3. cap. 11. tum abſque dubio Pontifices Romanæ Urbis dominio temporali potitos cenſeri debere, quo *Domini Noſtri* nuncupatione a Romanis denominari cœpere, primumque, qui hoc nomine fuerit adpellatus, Leonem III. fuiſſe putat, conjectura ducta ex Triclinii Lateran. inſcriptione, nec non ex Numiſmate relato a Nicolao Alemanno de Later. Pariet. cap. 2, in cujus altera facie S. Petri Imago cum Clavibus humero impoſitis conſpicitur, in averſa vero hæc legitur inſcriptio: *D. N. Leoni Papæ*, quem tertium eſſe non dubitat. Itaque quum S. Paulus I. eo nomine fuerit adpellatus in præcit. epiſt. Senatus, Populique Romani, atque ante Leonem III. eodem nomine inſignitus legatur Hadrianus I. in Charta privilegii, quo Monaſterio Sandionyſiano proprium habendi Epiſcopum facultatem an. 786. impertiit, apud Harduinum To. 3. p. 2021, ſeq., palam fit inde Pontifices, & quidem ante Leonem III. Romani Ducatus, & Urbis dominio potitos: cujuſmodi dominium confirmant Nummi, non ille quidem Leoni III. a Nicolao Alemanno, a Petro de Marca, a Papebrochio in Conat. in S. Leone I. §. 47. n. 5, & a Pagio ad an. 896. n. 6, tributus, quem imo pejus S. Leoni I. tribuendum arbitratus eſt olim Baro-

nius

Digitized by Google

nius ad an. 461. n. 12, qui Leonis VIII. Pſeudo-Pontificis fu iſſe oſtenditur a Floravante de Antiquior. Pontif. Rom. Denariis pag. 78, neque ille perinde an. 1607. in media Nave vet. Vaticanæ Baſilicæ ſubtus terram inventus, S. Petri quidem Clavibus, ac Vultu Salvatoris inſignitus, ſed ullis abſque litteris, ac S Gregorio II. adſcriptus ab Auctore doctiſs. Obſervat. adv. Comitem Carli differt. 2. de Orig., & Commer. Monet. &c. lib. 3. §. 23. p. 158, ſeqq., ſed S. Gregorii III, cui reſtituendos duos Nummos, quorum alter S. Sergio I. ab Oldoino in Addit. ad Ciaccon. To. 1. p. 492, & a Baertio, & Janningo in Addit. ad Conat. Chron. Papebrochii §. 86. in S. Sergio tributus fuerat, alterum vero produxit Ficoronus inter Plumba antiq. p. 1. cap. 23. n. 5, idem Auctor cit. lib. 3. §. 25. p. 163, ſeqq. oſtendit; S. Zachariæ duo apud Mabillonium Itin. Ital. To. 1. p. 18. n. 6, & Oldoinum ad Ciaccon. To. 1. p. 524, de quibus præcit. Baertius, & Janningus in S. Sergio I, Fontaninus Defenſ. 1. cap. 21. p. 72, & Auctor Obſervat. §. 29. p. 178, ſeqq., & Comes Jacobus Acami de Orig. & antiq. Pontif. Offic. Monetariæ §. 1. p. 8, ſeq.; Hadriani I. apud Vignolium, & Floravantem de Antiq. Denariis Pontif. Rom. par. 1. p. 1, & Baldinum in Not. ad Anaſt. edit. Vignol. To 2. p. 375, in quo inſcriptionem *Victoria X. D. N.*, non ad Græcum Imperatorem referendam, ut perperam a Muratorio Antiq. Ital. differt. 27, & Blanco de Polit., & poteſt. Eccleſ. To. 2. p. 176, relata fuerat, qui tum Conſtantinus Copronymus audiebat, ſed ad Chriſtum D., cujus Crux in Nummo exprimitur, oſtendunt Cennius in Not. ad cit. differt., Auctor Obſervat. cit. lib. 3. §. 33. p. 190, ſeq., & Acamius cit. differt §. 2. p. 18, non ſecus atque ſimile in Benedicti III. argenteo Nummo lemma ad Chriſtum D. referendum oſtendit Garampius differt. eo de Nummo in Admonit. n. 1. p. 152, ſeqq., & Autocratiæ, ſive Pontificiæ ab Imperatoribus independentis auctoritatis indicium eſſe concludunt, neque fuiſse perinde, cur de Nummi Hadrianei integritate dubium indueret Muratorius in Expoſit. plena Jur. Imper. cap. 6: quo demum ex Nummo, non ſecus atque ex laudatis mox SS. Zachariæ, & Gregorii III. corrigendus ſane venit Anonymus Scriptor vitæ Hadriani I. apud Mabillonium Muſ. Ital. To. 1, par. 2. p. 39. adfirmans

ea

ea adhuc ſub ætate Græci Imperatoris poteſtati obnoxiam fuiſſe cum Urbem Romam, tum nonnulla Italiæ Caſtra: quamquam Scriptorem illum loquutum de Græci Imp. dominio ſub S. Gregorio II. rite obſervat Cl. Fontaninus Defenſ. 1. Domin. Apoſt. Sed. par. 4. cap. 103. p. 265, ſeq. edit. Rom. 1713. Sequuntur Nummi Stephani IV, S. Nicolai I, Johannis VIII. apud Vignolium, & Floravantem de Antiq. Pontif. Rom. denariis par. 1. p. 23, Fontaninum Defenſ. 2. Dom. Apoſt. Sed. par. 1. cap. 21. p. 73, & le Blancum in Tract. hiſt. de antiq. Franc. Monet. p. 108. n. 5, cujus poſtremi Johannis VIII. nempe jungenda pariter epiſtola 85. ad Berengarium, ubi liquido tradit jampridem Rom. Pontifices Urbis dominio potitos; Johannis IX, Stephani V, Benedicti IV, Sergii III, Anaſtaſii III. apud Vignolium p. 49, 56, Fontaninum loc. cit., Garampium p. 156, ſeq., Argelatum de Monet. Ital. T. 3. Append. p. 64, ſeqq., Muratorium antiq. Ital. diſsert. 27; Johannis XI, de quo Vignolius par. 1. p. 67, ſeq., & Muratorius loc. cit., Leonis non VI, ut ibid. Muratorio viſum eſt, ſed VII, ut cenſet Auctor Obſervat. adv. Com. Carli lib. 3. § 41. p. 219, Johannis XII, Leonis VIII, Pſeudo-Pontificis, Benedicti V, Paſchalis II, Sergii IV. &c., apud præcit. Fontaninum p. 74, ſeq., Vignolium par. 1. p. 73, ſeqq., Floravantem par. 2. p. 3, ſeq., Muratorium &c., in quibus omnibus Nummis cum S. Petri, aut S. Pauli nomine, præfat. Rom. Pontificum nomina, diverſis cum inſignibus adparent, ulla abſque Patriciorum, aut Imperatorum mentione: quod indicium eſt liquidum unum penes Pontificem a S. Gregorio II, ac deinceps Urbis Imperium ſtetiſse.

Sed enim Goldaſtus, a quo duo, quæ profert Conſt. Imper. To. 2. ad ann. 774, & poſt ipſum Lunig Cod Diplom. To. 1. n. 1, & 3, Senatus Conſulta, Populique Rom. de Patriciatu collato Carolo M., atque Othoni I. ad fabulas amandanda ex unanimi Scriptorum de iis ſilentio demonſtrat Gentilius lib. 3. cap 9, Conringius, Ecchardus Rer. Franciæ Orient. To. 1. lib. 25. §. 86. p. 771, le Blanc in Tract. hiſt. de antiq. Franc. Monet., & in Diſſert. hiſt. de Monet. Gallice editis Amſtel. 1692, ubi cap. 8. p. 72. pugnare non eſt veritus ab anno 755. uſque ad an. 1143. Romanæ Urbis Imperio Occidentis Imperatores fuiſſe potitos, tumque pri-

 mum

mum ab Innocentio II. conatum impendi prorſus omnem cœpiſſe; ut illud ad ſe raperet; Joh. Clericus Bibl. Select. To. 20. p. 196. Vignolii documentis ſe vinci non paſſus; Pagius, qui poſtquam ad an. 796. n. 4, ſeq. adverſus Petrum de Marca, & Cointium jam ſub Stephano II, ante Leonem III, Urbis Romæ dominio Græcos excidiſſe, nec in eo ſane ſucceſſiſſe Francos, ſed unos ſupremos Urbis Dominos Rom. extitiſſe Pontifices defenderat, a le Blanco poſtea in errorem pertractus ad an. 823. n. 1., & 3, & 875. n. 1. adſerere non dubitavit, Imperatores Francicos præter defenſionem, & protectionem Eccleſiæ, ſupremo dominio in Urbe potitos fuiſſe ex conceſſione Pontificum: quem ideo a Vignolio p. 16, ſeq. redargutum fruſtra Pagius Jun. in Paſchali I. cenſura redimere ſtuduit, a Pagio ſeniore adſtruens ſcriptum, quod a Paſchali I. ſupremum Urbis dominium Lothario Imp. fuerit delatum: quippe ſi ex Monetis ſub Lothario cuſis Ant. Pagius arguit, (ut de Pauli Diaconi teſtimonio nihil dicam, quo moveri certe haud debebat, utqui Lothario a Paſchali eam dumtaxat, qua priſci fruiti Imperatores fuerant, poteſtatem ſuper Populum Rom. fuiſſe largitam adfirmat, quod plane de Advocatiæ, ac Protectionis jure dumtaxat accipi tam debet, quam rite poteſt), arguit, inquam, in Lotharium a Paſchali I. dominium Urbis fuiſse tranſfuſum, ex Nummis ſimiliter Caroli M., ac Ludovici Pii nomine Romæ inſignitis arguere debuiſset, jam tum penes eoſdem Principes rei Romanæ ſummam ſtetiſse; Baluzius in præfat. ad Capitul. §. 28, Fleurius ad an. 817. hiſt. Eccleſ. lib. 46. §. 26, & Muratorius, qui Obſervat. in epiſt. Fontanini de Dom. Apoſtol. Sed. cap. 25. p. 50. Italiæ totius dominium apud Imperatóres uſque ad an. 1346. manſiſse videtur ſentire, eò quin etiam progreſsus in Supplici libello ad Joſephum I. Imp. capp. 9, 11, 12, ſeq., & Obſerv. cap. 41, ut poſt Blancum diſsert. cit. cap. 7. Imperialis veluti juris pervaſores Pontifices nonnullos traducere videatur, atque Ital. Antiq. diſſert. 27, qua de Monet. offic. orig., & Monetas cudendi jure diligenter inquirendum inſtituit, (quo loci inter alia ex Nummis illis Pontificibus forſan jus procudendæ Monetæ Græcis ab Imperatoribus factum ariolatur; Ita nempe poſtquam in Romanos Imperio excidiſſent, Monetis cudendis præfectos eſſe voluere Pontifices.

Næ-

Næ qui ita nugatur), ac in Annal. Ital. paſſim Monetas Romæ cudendi jus Francos penes Imperatores ſtetiſſe docens, aut ab illis Romanis indultum demum fuiſſe Pontificibus, (quo tamen de indulto in Epiſtolis 99. Cod. Carolini ne γρὺ quidem, leveque indicium adparet), hi, inquam, omnes ea in opinione verſantur, ut de præfatis Nummis aut dubitent, aut illos non Pontificios, ſed Imperatorios fuiſſe confidentiſſime pronuntient, quibus ideo Imperatorum dominium in Urbem Romam, Romanumque Ducatum detur intelligi, devotioniſque gratia dumtaxat Papæ nomen aliquibus inſertum. Contra quos, uti modo dicebamus, non Imperatorios, ſed Pontificios fuiſſe Nummos illos pugnant Vignolius, Floravantes de Antiq. Rom. Pontif. denar., Fontaninus Defenſ. 1. Domin. Apoſt. Sed. cap. 108. p. 274. edit. Rom. 1713, & Defenſ. 2. cap. 21. p. 72, ſeqq., Pagius Junior in Leone III, & Paſchali I, Garampius de Nummo arg. Benedicti III. cap. 4. n. 3, & in Admonit. ad Tabul. Num. p. 152, ſeqq., Cennius Ephem. Rom. an. 1746. Art. 10, in Not. ad Murat diſsert. 27, Catalanus in præfat. ad Tom. 4. Murat. Annal. ipſius Tom. 1. p. 57, ſeqq., & 87, ſeqq., Auctor Obſervat in Carli lib. de Orig., & Comerc. Monet. lib. 3. §. 22. p. 155, ſeqq., Comes Jacobus Acami de Orig., & antiq. Offic. Monet. Pontif. adverſus eumdem Carli §. 2. p. 17, ſeqq. &c. Ab hac utraque alteram induit opinionem Janus Raynaldus Comes Carli libro de Orig., & Commer. Monet. &c. To. 1. diſſert. 2. §. 5. de Pontificia Monetali Officina ſermonem inſtituens, nempe Nummos illos neque Imperatorios, neque Pontificios habendos eſse, ſed Senatorios, ideſt Senatus juſsu cuſos, apud quem ab an. 728. a Græcorum Imperio ſubductum Imperii Romani ſummam iterum revocatam integram ſtetiſse putat uſque ad an. 800, quo ad Carolum M. Imperatorem electum Imperii adminiſtratio translata fuerit: quam etſi uſurpare tentaverit Johannes XII, fruſtra tamen conatum ei omnem ceſſiſse, ſed penes Imperatores qua Francos, qua Germanos illam manſiſse intactam uſque ad an. 1198, ideſt uſque ad Innocentium III, cui fidelitas jurata primum legitur a Petro Urbis Præfecto apud Card. Aragonium in vita Pontif. Rer. Ital. Tom. 3. p. 487, quum antea fidem Imperatori obligare ſuam Præfecti ſolerent. Carli porro in ea-

Ggg 2 dem

dem quoque opinione de Nummis pleriſque Senatus Rom. auctoritate, nomineque percuſſis præiverat le Blanc in cit. diſsert. hiſt. p.74, inde arguens Imperii ſummam tum temporis apud Senatum ſtetiſse. Huic igitur Carlius opinioni infixus Nummos illos aut Pontificibus aliis, quam vulgo putetur, fore tribuendos, aut alio, quam fuerit perſuaſum, tempore fuiſse procuſos, oſtendere adgreſsus, præteritis iis, qui SS. Gregorio III, & Zachariæ tribui ſolent, quos incompertos ſane habuit, Nummum Hadriani I. percuſsum vult ante Caroli M. inaugurationem; Stephani IV. peræque, aut potius Stephano V, aut VII. tribui poſse, aut debere, quod viſum quoque Muratorio cit. diſsert. 27. fuerat; Nicolai I. reſtituendum eſse Nicolao II, ſub quibus tribus nullus fuit Imperator: ſub Johanne IX, & Benedicto IV. vacaſse, Imperium; Sergii III. eſse potius Sergii IV, ſub quo Imperium ſimiliter vacans erat; Leonis VIII. demum Nummum, qui nota caret Imperatoris, ſubdititium eſſe. Itaque vacante Imperio, non fuiſse, cur Nummis illis Imperatoris nomen adponeretur. At enim quid, viciſſim rogo, cauſsæ fuit, ut Apoſtolica vacante Sede Monetæ Romæ cum ſolo Imperatoris nomine non fuerint cuſæ, ſiquidem omnes Senatus juſsu procuſas exiſtimet? Eccur denuo Monetis ſuo juſsu procuſis Notam SC., ut poteſtatis, qua tum fruebatur, indicium eſſet, adjicere Senatui cordi, curæque non fuit? Sed de hiſce poſtea, videndus interea Doctiſs. Auctor Obſerv. lib.3. §.46. p.339. Tamvero Blancus, & Carli, quam Pagius, Muratorius &c. ſuam de Nummis Imperialibus, aut Senatoriis, non vero Papalibus opinionem ſuffulcire ſatagunt Nummis illis, in quibus Imperatorum una cum Pontificum Monogrammate uſque ad Benedictum VII. imprimi ſolebat ephigraphes, velut Caroli M. in Nummo Leonis III, de quo Floravantes p. 11, & Argelati de Num. Ital. Tom.3. Append. p.63; Ludovici Pii in Nummo Paſchalis I. apud Blancum, & Muratorium diſsert. 27; Ludovici, & Lotharii in Nummis Gregorii IV, de quibus Vignolius, & le Blanc cit. diſſert. p. 75, & Tract. hiſt. p. 102; dubitat tamen Acami §.2. p.20. an fuerint Gregorii Ravennatis Archiep. in vivis ſub Ludovico, & Lothario agentis, uti liquet ex Ughello To.2. p.346, ideo quod in his non habetur *Roma*; Lotharii in Nummis Sergii II.

apud

apud Floravantem p. 30, & Garampium p. 155, & Leonis IV. apud Floravantem p. 35, & Muratorium; Ludovicii II. in Nummis Benedicti III, de quibus Vignolius p. 37, ſeq., le Blanc p. 108, & Garampi cap. 2. n. 6, ſeq., & cap. 5. n. 1; S. Nicolai I. apud Floravantem p. 41, Hadriani II, quem le Blanc Ludovico Pio tribuit, & Ludovico II. reſtituit Vignolius p. 42; Johannis VIII. p. 45, & apud Garampium p. 156, ſeq., quem tamen eſse Leonis III. cenſet Auctor Obſervat. §. 34. p. 195; Caroli Calvi in Nummo altero Johannis VIII. apud Wignolium, & Muratorium; Caroli Craſſi in Nummo Marini I, de quo Floravantes p. 47, & Muratorius, dubium habet tamen ex defectu ſiglarum *Romæ* Acami cit. p. 20, & in Nummis Hadriani III, & Stephani V. apud Floravantem p. 49, Blancum, & Muratorium; Widonis in Num. Formoſi, de quo Floravantes p. 52; Lamberti in Num. Johannis IX. p. 56; Ludovici III. in Num. Benedicti IV. p. 59; Berengarii in Num. Johannis X. p. 66, & Garampi p. 160; Alberici Tuſciæ Marchionis in Num. Agapeti II. apud Floravantem p. 72, & Fontaninum Antiq. Hortæ p. 289; Ottonis I. in Nummo Johannis XII. apud le Blanc diſsert. p. 85, Tract. p. 88, ubi tamen Othonem III. intelligit falſo quidem, ut oſtendit Floravantes p. 75, ſeq., dubitans tamen ipſe, an Johanni XIII, & Othoni II. tribuendus ſit, non ſecus ac Muratorius; Othonis I. rurſus in Nummis Leonis VIII, Johannis XIII, Benedicti VI, & VII. p. 77, 81, & 85; Henrici III. in Nummo S. Leonis IX. p. 94. Ad hæc Muratorii cit. diſſert. 27. dubium, an poſt Heraclium, annum ideſt 640. cudi Romæ Nummi cum Imperatorum Græcorum monogrammate perrexerint, evellentes Auctores Ephemer. Florent. To. 1. par. 2. Art. 1. p. 39, ex Bandurio tres producunt Nummos Stauracii Imp. ſub Carolo M. in vivis agentis, ac Zoe, & Theodoræ Imperatr. poſt an. 1000: ex quibus arguunt tum adhuc in Urbem Romam Græcis Imperium conſtitiſſe. Errorem hunc vero egregie depectit Auctor Obſerv. lib. 3. §§. 18, & 41. p. 147, & 217, ſeq. ex Nummo altero Conſtantini Pogonati Romæ percuſſo apud Bandurium Num. Imper. To. 2. p. 693. oſtendens quidem etiam poſt Heraclium uſque ad an. 685, quo vitæ finem Conſtantinus Pogonatus fecit, ſuum Græcis in Urbem dominium conſtitiſſe, non ita deinceps ſub Leone Iſauro,

&

& Conſtantino Copronymo . Itaque de tribus illis Nummis, quos Bandurius ex Ducangio, hic vero ex Octavio Strada exhibuit, jure cum Bandurio dubitationem induit , Stradæ ſiquidem Nummos cοnflandi fraus cunctis perſpecta jam ſit: cujuſmodi fraudis indicium in Nummo Stauracii eſt , quod nec de Metallo conſtet, nec eodem modo legatur nomen a Strada, & a Ducangio,neque is poſt Patris obitum duobus paullo amplius menſibus ſuperſtes fuerit; in Nummis vero Zoe , & Theodoræ fraus ipſo conſpectu ſtatim detegitur, nam ita ornata adparet Zoe,ſicut Auguſtæ ſolebantTheodoſii Sæculo , in utroque Nummo vero adſunt Siglæ *Con.* , & *Rom.* , unde neſcias, Romæ ne, an Conſtantinopoli percuſſi fuerint . Fortaſſis etiam ſyllaba *Rom.* in Zoe Nummis deſignatus eſt Romanus Argyrus ejus Conjux , non Romanæ Urbis Monetalis Officina . Ad omnem denique de Græcorum ea ſub ætate adhuc dum in Urbem imperio evellendum ſcrupulum abunde ſufficere debet Conſtantini Porphyrogenetæ ſincera confeſſio de Thematibus lib. 2. them. 10, ubi de Urbis dominio loquens ſic habet : *ἰδιοκρατορίαν ἔχειν , καί δεσπόζεσθαι κυρίος παρά τινός κατά καιρόν πάπα* , juxta verſ. Morelli , Roma *propriam adminiſtrationem, ac juriſdictionem obtinuit , eique proprie dominatur , qui ſuo tempore Papa eſt* . Ex hoc porro loco Petrus de Marca de Concord. lib. 3. cap. 11. n. 11. arguit Romani Ducatus , & Exarchatus Ravennatenſis dominium in Romanos jam tum Pontifices, ideſt circa an. 9́4 , quo ita ſcribebat Conſtantinus, a Franchis, quod factum putat a Carolo Calvo , atque in Johannem VIII. quidem , fuiſse translatum , quod Eutropii Presbyteri Langob. teſtimonio confirmat. Contra Pagius recte quidem Petrum de Marca ſufflaminat ad an. 875. n.5, ſeqq. cum ex ſilentio Annaliſt. Fuldenſis , Bertinianenſis , & Metenſis , qui alioqui Caroli Calvi de rebus agunt , tum ex Johannis VIII. epiſtolis 21 , 23 , 30 , &c. ad Carolum ipſum , ac 26 , 31 , &c. ad Richildem Imperatr. , quibus Imperatoris auxilium adverſus Saracenos , & prædones implorat , arguens Eutropio quidem haud fidem adhibendam , falſo vero a Carolo Calvo Urbis imperium in Johannem VIII. translatum credi . Eo viciſſim in errore ipſe verſatur , quod Romani Ducatus, & Ravennatis Exarchatus dominium in Francos ipſos a Pontificibus transfuſum ſub CaroloCalvo perfe-

ſeveraſſe credat, neque Porphyrogennetæ tam illuſtri teſtimonio ſe vinci paſſus, quin eo confiſum quoque Nicolaum Alemannum ſuggillans, quod ita ſcripſerit eo tempore, quo Imperium Occidentale vacabat, ſub quo plane Urbis adminiſtratio penes unum Pontificem ſtabat. Errorem hunc Pagii multis evertit ſane Dominicus Georgius in Not. ad Baronium an. 796. n. 6. cum litteris S. Gregorii III, Stephani II, S. Pauli I, &c., tum Nummis S. Zachariæ, Hadriani I &c., de quibus ſuperius dictum, ad an. 875. n. 4 litteris Johannis VIII. 1. ad Boſonem, qua *Noſtræ Regionis* titulo Romanum Ducatum nuncupat; 7, 21, 23, 30, 32. ad ipſum Carolum Calvum, quibus *Populi noſtri* nomine Romanos vocat ad *Noſtram diſpoſitionem in territorio Romano* a Paganis, & prædonibus in tuto ponendam ut adcurrat, ac Romanæ Eccleſiæ *Defenſionem, debitamque tuitionem* adferre non differat, efflictim obſecrat; 35. ad Archiepiſcopos, & Epiſcop. in Regno Caroli conſtitutos, qua illum *Patronum, & advocatum* ab ſe electum deprædicat, 68, 72, 82, 84, ſeqq., ad Lambertum Comitem, & contra ipſum Romam, ac Romanum Ducatum *Terram S. Petri* nuncupat, intentatiſque minis ab ejus invaſione, Romaniſque inferenda moleſtia eum abſtinere jubet; litteris etiam ad Ludovicum II, & Angelbergam Imper. apud Baluzium Miſcell. To. 5. p. 489, quibus loca pleraque in Exarchatu Ravennate ſuis a Deceſſoribus poſſeſſa *Jure proprio* ſe retinere, & Ravennatis Urbis Claves *a Veſtarario* ſuo (cujus officium erat Veſtiarii, Theſauri, & Cimelii cuſtodia, dignitas vero inter quatuor Palatinas maximas, cujuſce mentio etiam occurrit apud Anaſtaſium in Hadriano I, in Leone III, in Stephano IV, apud Joh. Diaconum in vita S. Gregorii M. lib. 1. cap. 10, alibique ſæpe apud Ducangium To. 6. p. 1447, ſeq. edit. Ven. 1740.), cuſtodiri ſcribit; decretis item Synodorum Ravennatenſis an. 877. capp. 15, & 17. in Trecenſi an inſeq. confirmatæ cap. 3. ſub eodem Pontifice, Pontigonenſis, & Ticinenſis an. 876. cap. 3, quibus Romani Ducatus, & Exarchatus Ravennatenſis dominium Romano Pontifici evidenter adſertum legitur; ad an. 882. n. 2. adverſus Pagium iterum ex epiſtolis 277, 279, & 293. Iohannis VIII. ad Carolum Craſſum, quibus eumdem ad defendendam Eccleſiam S. Petri, & Juſtitiam faciendam ſollicitat

tat, jus Regni ab Imperatore in Ducatu Romano, & Exarchatu Ravennate exercitum infert, non idem eſſe Imperium exercere, atque Juſtitiam adminiſtrare, Defenſorem agere, atque Dominio potiri, oſtendit, & ad ann. *936.* n. *7.* Chartam venditionis Monaſterio Sublacenſi cujuſdam Agri factæ eodem anno ſub Leone VII. profert, ubi teſtis ſubſcriptus legitur Andreas Monetarius una cum Leone Romæ Tabellione: unde liquet ea ſub ætate jam Romæ Monetarias extitiſſe officinas: qua de re Muratorius Antiq. Med. ævi diſſert. 28, & Auctor Obſervat. lib.*3*. §. 41. p.218, ſeq.

Ita quidem adverſus Pagium. contra Muratorium vero eodem in errore verſatum, quod apud Francos Romani Ducatus, atque Ravennatis Exarchatus imperium diu poſt manſerit, documentoque ſint Nummi Francorum Imperator monogrammate inſigniti, principio contendunt opinionis noſtræ Patroni Nummos a S. Gregorii II, ac deinceps, ætate Romæ cuſos Papales ad unum omnes habendos eſſe, ſolaque honoris, ac tuitionis gratia, Imperatorum nomine aliquando inſignitos. Ad hæc tuitionis, ac defenſionis cauſsa, juſdicundi factam ipſa in Urbe Romanos adverſus rebelles copiam a Pontificibus ultrocitroque largiuntur, ipſoſque rogatos quin etiam plus vice ſimplici, ut Miſsos ſuos ad juſtitiam faciendam properare juberent, tum quod perſemet turbis compeſcendis, ac Tyrannis in ordinem redigendis, multoque magis procul arcendis hoſtium impreſſionibus Pontifices impares eſsent; tum quod cauſſis ſanguinum, uti perſæpe de capitalibus opus erat flagitiis vindictam exercere, ſemet immiſcere nefas exputarent, velut ipſemet fateri Muratorius in Annal. Ital. ad an. *921*. non dubitavit, ante ipſum vero Gerhous Præpoſ. Reicherſpergenſis in expoſit. Pſal. *64*. Pezii Anecd. To. *6*. p. 1*168*, & 1*186*. obſervavit, *Alia ſunt*, inquiens, *judicia, & negotia, quæ Spiritualis homo ſedens in Cathedra Moyſis per ſemetipſum poſſet adminiſtrare, alia, quæ debet ſenſatis laicis committere, præcipue, quæ ſpectant ad vindictam Malefactorum &c.*; dignus qui legatur tota hac Expoſitione. Et certe Benedictus XIV. de Synodo Diœceſ. lib. *9*. cap. *9*. n. 10. Eccleſiarum Advocatis, & Defenſoribus juſtitiæ dicundæ jus olim incubuiſse, eoſque veros fuiſse Judices cum poteſtate coercitiva adverſus potentiam Divitum, atque juriſdictionem proinde

inde Conſervatoribus fuiſse a Pontificibus collatam ex Capp. 1, & 2. *De Offic. Jud. Deleg.* in 6. docet. Quod ad ſignificandum juſtitiæ exercendæ jus Patriciis, ac Imperatoribus factum a Rom. Pontificibus, Manum in Nummis appoſitam aliquando, velut in Nummis Benedicti III, & Johannis XIII, ut nempe Poteſtas ſæcularis deſignaretur, qua in officio Populus contineretur, exiſtimat Auctor Obſerv. lib. 3.§.49. p. 258, ſeqq. Atque ita plane Manum ſymbolum Juſtitiæ apud Septentrionales haberi liquet ex Fontaine Diſsert. Epiſt. tab. 1, & 9. apud Hickeſium Theſau. Ling. Septent. To. 3, & in Sigillo Hugonis Capeti, ideoque tertiæ Francorum Regum Dynaſtiæ Manum pro Juſtitiæ ſigno adſumptam fuiſſe obſervat Mabillonius de re Diplom. p. 421. Quò ferme re cidit ejus Manus interpretatio adhibita a Garampio diſſert. de Numm. Benedicti III. cap. 5. n. 15, & Acami cit. diſſert. §.3.p.48, ſeq., quo pacto in Diplomate Caroli Craſſi, & ab Ivone epiſt. 190r *Obligatio hominii, juramenti, ſeu fidei per Manum datæ* memoratur, ubi & videndus Juretus in Not. Atque fidelitatis utique juramentum, Pontificibus jubentibus, a Populo Francorum Imperatores accepiſse liquet: ita Carolum M. jubente Leone III. apud Poetam Saxon., Ludovicum Pium jubente Stephano IV. apud Theganum ipſius vitæ cap. 16, Lotharium jubente Sergio II. apud Anaſtaſium, Arnulphum jubente Formoſo in Append. Annal. Fuldenſium apud Ducheſnium To. 2. p. 58: quod ſupremi dominii non utique indicium erat, ſed medium, quo Populus a Defenſoribus, ac Patricis in officio erga ſupremos Dominos, Pontifices ideſt, cohiberentur. Quo pacto etiam ad Populi turbas compeſcendas ſuas præſentibus Imperatorum Miſſis electiones celebrari Pontifices ipſi voluere, qua de re infra. Itaque Manus in Nummis appoſitæ germanum haud aſſequutos fuiſſe ſenſum le Blanc, Pagium, & Muratorium rite Cl. Garampius obſervat, quibus ex litteris R.O. cum *Manus* copulatis *Romanus* exſurgere viſus eſt. Jam vero, quod ad jus Monetæ cudendæ pertinet, atque ad ſupremum Urbis, Ducatus, Exarchatuſque dominium, apud Pontifices integrum ſtetiſſe multis ſuadent, perſuadentque. Enim vero obſervant Garampius cit. diſſert. cap.4.n.3, & Auctor Obſerv. adv. Carli lib.2. §. 24. p. 72, ſeq. Paſchali I. promiſiſſe Ludovicum Pium in Di-

plom. apud Georgium in Append. Tom. 13. Baronii edit. Lucen.; & Antonellum de Titul. Dom. Apoſt. Sed. par. 7, de quo etiam Cennius ad calcem Orſii de Orig. Dom. Sed. Apoſt., quove de non fuerat, cur cum Pagio dubitaret Acami de Orig., & Antiq. Pontif. Monet. Offic. §. 3. p. 34, promiſiſſe, inquam, ſe nullam imperii partem in Apoſtolicæ Sedis Dominio propriam ſibi facturum unquam; cui fuere ſimilia cum ante inita cum Hadriano I, & Leone III. a Pippino, & Carolo M, ac poſt cum Leone IV. a Lothario, & Ludovico II. apud Gratianum Can. 31, ſeq. Diſt. 63, cum Johanne IX. a Lamberto in Synodo Ravennate an. 904. Can. 6, ubi ita pridem initum fuiſſe quoque cum Formoſo a Widone refertur, atque perinde cum Johanne XII. ab Othone I, & cum Benedicto VIII. a S. Henrico II. &c. apud Harduinum To. 6. par. 1. p. 623, & 799. Nihil vero hac luculentius in re deſiderare licet Johannis VIII. decreto, quo in Synodo Ravennatenſi an. 877. Can. 15. relato etiam a Card. Deuſdedit Collect. lib. 3. cap. 51, & ab Anſelmo lib. 4. cap. 31. inter alia jus Monetæ Romanæ ſibi vindicat, & adſtruit. Junge quod eidem Pontifici temporale jus omne, ſi quod ſive Imperii, ſive Patriciatus ratione ſibi competeret, a Carolo Calvo remiſſum refert Auctor vetus Append. Eutropianæ apud Goldaſtum Monarch. Tom. 1. pag. 8; ideoque jus omne, ſi quod habuiſſet, proprium inſculpendi Pontificiis Nummis nomen, abdicaſſe cenſendus eſt. Nihilominus in Nummis inferioris adhuc ætatis ſiquidem Imperatorum nomen adpareat, indicio, argumentoque id eſt honoris dumtaxat titulo adpoſitum fuiſſe. Ad hæc, ut advertunt Vignolius de Antiq. Denar. Rom. Pontif. p. 37, & Auctor Obſerv. lib. 3. §. 38. p. 206, uno dempto Marini I. P. M. Nummo, in quo certe a Monetario erratum oſtendunt, ceteris in Nummis Papalibus, cum Imperatorum nomine inſculptis, in medio quidem, ac ſemper Pontificis Monogramma conſpicitur: quod indicium eſt alterum ſupremi penes ipſum domini i, ſolaque honoris cauſſa Imperatorum nomen in gyro adjungi voluiſſe. Quod inde magis confirmatur decreto Caroli Calvi, quo in Capitulari an. 864. Piſtis edito cap. 11. apud Sirmondum Oper. To. 3. p. 157, & Baluzium Tom. 2. Capitul. p. 178, quo jubet ſuis in Denariis ex una parte nomen ſuum in gyro quidem inſcri-

ſcribi, ſed in medio quoque ſui etiam nominis Monogramma inſculpi, in altera vero parte Urbis nomen, & Crucem in medio. Quo loci obſervat Sirmondus Monogrammatis uſum in Francorum Imperatorum Diplomatibus antiquiſſimum fuiſſe. In Nummis vero inſtituiſſe primum id quidem Carolum Calvum, ſed ante illum in Nummis Caroli M., & Pippini pro Monogrammate illorum effigiem incidi conſueviſſe. Junge, quod in Capitul. Reg. Francor. apud Baluzium To. 1. p. 427, 433, 756. Urbes deſignantur, ubi cudendæ Monetæ eſſent, de Roma vero alte ubique ſiletur: putas ne vero, quod ſi proprii Urbs juris fuiſſet, aut pro cudendis Monetis haud fuiſſet deſignata, aut Romano Pontifici Monetas procudendi ea non fuiſſet, quæ paſſim indulta facultas legitur inferioribus Epiſcopis Trevirenſi, Cameracenſi, Cenomacenſi, Abbatibus S. Medardi Sveſſionenſi, Corbejenſi, Prumienſi, Tigurino &c., Ducibus aliis, ac Comitibus apud Ducangium, & Maurinos in Gloſs. V. *Moneta*, Ecchardum de reb. Franc. Orient. To. 2. p. 803, 497, 216, 261, 483, & 464, & Heumannum de re Diplom. To. 1. cap. 3. §. 75. n. 13. p. 194, & n. 35. p. 203, ſeq.? Quid vero, quod a Gregorio V. Diplomate ann. 998. exarato apud Ughellum Ital. Sac. To. 2. in Archiep. Raven. p. 357. edit. Ven. 1717, & Rubeum hiſt. Raven. lib. 4. Gerberto Ravennati cudendæ Monetæ jus conceſsum legitur? Diploma inficias pro more ivit quidem Muratorius Obſervat. in Epiſt. Fontan. cap. 18. p. 43, ſed illud vindicant Thomaſſinus vet., & nov. Diſcipl. p. 3. lib. 1. cap. 30. n. 10, Natalis hiſt. Eccl. ad Sæcul. 9. cap. 1. art. 25, Fontaninus Defenſ. 2. cap. 48. p. 107, Catalanus in præfat. ad To. 4. Annal. Ital. To. 1. p. 89, Auctor Obſervat. lib. 3. §. 39. p. 209, ſeqq., Pinzius diſsert. de Num. Raven. adverſ. Murat., Argelati par. 3. p. 116, Acamius de orig., & antiq. Monet. §. 1. p. 5, ſeq. &c., atque Diploma illud plane ab omni fidei ſuſpicione abunde liberant teſtimonia Clementis III. Pſeudo-Pontificis, Innocentii II, Honorii III, Gregorii IX, & Alexaudri IV, a quibus memoratum eſt. Quin etiam altero Diplomate ab eodem Gregorio V. idem cudendæ Monetæ jus confirmatum Arnulpho Raven. legitur apud Baluzium Miſcell. Tom. 7. p. 62: multo igitur magis eo ipſo potitum fuiſse Pontificem jure, quod aliis largiebatur Epiſcopis, fateri prorſus oportet.

Digitized by Google

Ita contra Pagium, Muratorium &c., quibus pro Nummis Imperialibus pugnare, Imperioque proinde in Romanum Ducatum allibuit. Jam contra le Blanc, & Carlium, qui Nummos illos Senatorios eſſe, ideoque cum Goldaſto penes Senatum imperii ſummam ſtetiſſe propugnant, collato veluti pede agendum venio. Igitur Nicolaus Alemannus de Later. Pariet., Fontaninus Defen. 2. par. 1. cap. 22. p. 78, ſeqq., ac Floravantes de Antiquior. Pontif. Rom. Denar. par. 2. p. 5, ſeqq. Romano Senatui Denarios cudendi facultatem inſediſſe quidem arguunt ex formula juramenti a Judicibus, & Advocatis Urbis Innocentio II. præſtiti apud Baronium ad an. 1143. n. 11, ubi de Papalibus Nummis fit ſermo, quos tamen eodem loci Papienſes legunt Card. Aragonius in vita Innocentii II. Script. rer. Ital. To. 3, & Panvinius apud Auctorem Obſerv. p. 233, ex Actis concordiæ inter Clementem III, & Senatum initæ an. 1188. apud Baronium n. 23, ſeqq., quo inter alia de Moneta Pontifici reddita fit ſermo, cujus ipſe Floravantes emendatius ex Muratorio Script. rer. Ital. To. 3. p. 588, & Cornazano exemplar ibidem exhibet, ex juramento facto Innocentio III. a Senatu iterum apud Mabillonium Muſ. Ital. To. 2. p. 215, ex ejuſdem Innocentii epiſt. 135. ad Rectores, & Conſules Campaniæ apud Baluzium To. 2. lib. 2. p. 203, quibus conſtat a Senatu Pontifici ſubjugatam *Fidelitatem, Senatum, & Monetam*, ac viciſſim a Pontifice recipi Senatus Monetam in Campania juſſum fuiſſe; demum ex Denariis, quos Senatus auctoritate, nomineque procuſos, inſignitoſque pleroſque cum Fontanino producit p. 16, ſeqq. Aſt eos tamen non ante Innocentii II. ætatem cudi cœpiſſe obſervant, idem tum demum, quum Urbem commovente, ac turbas excitante Arnaldo Brixiano, Populus ad Senatum, cui pridem ab anno 552. juxta Pagium n. 11, aut 553. juxta Noriſium de Synodo V. cap. 6. a Gothis Totila Duce apud Procopium de bello Goth. lib. 3. c. 21, & lib. 4. cap. 34. deleto, non amplius caput attollere hanc uſque ad Innocentii II. epocham datum eſt, medio etſi temporis intervallo Senatorum nomine audire Urbis Nobiliores, auctoritate non etiam, haud deſierint, ad Senatum, inquam, reſtituendum, ac veterem redintegrandam cum libertate Rempublicam adſpirare cœpit ardenter, armiſque ſe conferre, ſeditionis deinde vexillum extol-

Digitized by Google

tollente Nicolao Laurentio. Quamquam jampridem ſub Agapeto II. Populi rebellis opera Urbis dominium, ac Patriciatum, & Præfecturam affectare viſus eſt Albericus Tuſciæ Marchio, ac tum primum Senatus auctoritate cuſos Denarios æſtimare licet ex Alberici nomine Denariis Agapeti inſerto, ut arguit Gentilius lib. 3. cap. 10. n. 2; niſi cum Auctore Obſerv. adv. Carli p. 264. exputare, ac probabilius utique placeat, erga Albericum haud animo, ut vulgo falſo creditur, admodum infeſto Agapetum fuiſſe affectum, ſed ipſi probatam, acceptamque Patriciatus dignitatem, quam ille arripuerat, ejuſque dignitatis, amoriſque gratia ultrocitroque a Pontifice largitum, ut Pontificiis ſuum inſerere Denariis nomen Alberico fas eſſet. Poſt hinc ſub Silveſtro II. Creſcentius Numentanus ad hanc ſimiliter adſpiraſſe dignitatem refertur a Romualdo Saler. in Chron. ad an. 998. Johannes quidam item ſub Sergio IV. apud Chronog. Farfenſem ad an. 1009, ſeq. inter Script. rer. Ital.; Henricus IV. deinde, ac demum Henricus V, Romanis rebellibus ultrocitroque deferentibus, Patriciatus dignitatem, ac Præfecturam uſurpaſſe leguntur in Actis PſeudoSynodi Baſileenſis an. 1061, apud Willelmum Malmesb. lib. 5, Hermannum in Chron. ad cit. an., & Harduinum To. 6. par. 1. p. 1117: qua de re plura dabunt Gentilius de Patric. Orig. lib. 3. cap. 10, & Auctor Obſerv. lib. 2. n. 33. p. 88, ſeqq. Cæterum quandiu pacatæ Urbis res erant, Senatoriam dignitatem a Pontificis arbitrio pependiſſe oſtendit uterque cum Gentilius præc. cap. 10, tum Floravantes de Antiq. Pontif. Rom. Denar. p. 15, ſeqq.; Patriciatus quoque, ac Præfecturæ dignitatem, non in Senatus, Populique auctoritate, poſitam, ſed a Pontificis volontate dependiſſe, ab eoque pro libitu qua collatam, qua abrogatam oſtendunt Auctor Obſerv. lib. 2. §. 29. p. 80. ſeqq., & lib. 3. §. 42. p. 223, ſeq., & Acami de Monet. Orig. §. 3. p. 25, ſeqq. Enim vero a S. Gregorio III, S. Zacharia, Stephano II, S. Paulo I, Stephano III, Hadriano I, Leone III. &c., a quibus, Petro de Marca, le Blanc, Pagio, Muratorio &c. fatentibus, Carolo Martello, Pippino, Carolo M., Ludovico Pio &c. Patriciatus dignitas aut collata, aut confirmata eſt, cui dignitati ſiqua Juriſdictio conjuncta erat, collata perinde, aut confirmata a Pontificibus illis æſtimari profecto debet; ac Pontificis

ex

ex conſenſu ab illis exercita, qua de re plura jam ſuperius, ac pleraque rurſus paullo infra : ex quo ſequitur fruſtra poſt Goldaſtum, & Blancum laboraſſe Carlium, ut Juriſdictionem prius a Senatu adquiſitam, in Carolum M. poſtea eodem a Senatu transfuſam ſuaderet. Ad hæc a Paſchali II. in Synodo Romana cum Inveſtituris Patriciatum dimittere compulſus Henricus V. legitur in Not. ad Chronicon Caſſin. lib. 4. cap. 4; Petro Leoni vero propria collatam auctoritate Præfecturam ab eodem Pontifice refert Petrus Bibl. in vita Paſchalis apud Baronium ad an. 1115. n. 1, ſeq. A Gelaſio II, Præfectum Urbis alterum, Petrum nomine, fuiſse creatum auctor eſt Pandulphus Piſanus in ipſius Pontif. vita, eum adverſus Cencii Frangipanis inſultus præſentiſſimo adſtitiſse Pontifici auxilio referens apud Baronium ad an. 1118. n. 6, ſeqq. A Calliſto II. Diplomate edito Præfecti jus ad Urbem Leoninam reſtrictum, poſtea magis amplificatum ab eodem Pontifice, ac deinde a Calliſto III, & Innocentio III, a quo, fidei præſtito ſacramento, Præfecturæ inveſtituram per mantum accepiſse legitur apud Contelorium de Præf. Urbis cap. 5. Atque Pontifici M. quidem hominium, fidelitatemque præſtari ab Urbis Præfecto jam pridem conſuevisse teſtis accedit locuples Romæ ſæpius demoratus, ac Romanis acceptus Pontificibus Gerhous Reicherſperg. Præpoſitus Ord. Canon. Regul. S. Aug. anno denatus 1093, defunctus 1169. in tract. de Negotiis Eccleſ. apud Baluzium Miſcell. lib. 5. p. 64. Jordanem Petri Leonis filium Patricia, qua, ſe invito, a Populo Arnaldi partes inſequente fuerat adauctus, dignitate exſpoliaſſe, Senatum quin etiam abrogaſſe Lucius II. legitur in epiſtola ad Conradum Imperat apud Othonem Friſing. in Chron. lib. 8. c. 31, Anonymum Vatic. ejus vitæ Scriptorem apud Baronium ad an. 1144. n. 1, ſeqq.; videndus etiam Sigonius de Regno Ital. lib. 11. ad an. 1145. To. 2. p. 691, ſeqq. edit. Mediol. 1732. Res tamen non adeo ex voto Lucio II. ſucceſſerat, quin ad inceptum explendum laboris opus fuerit Eugenio III, qui tamen Latini Populi, longe præ Romanis tum temporis Pontifici addicti, armis adjutus Romanos impulit ad Patriciatum abrogandum, Præfecturam vero ab ipſo Pontifice recipiendam, teſtibus Othone Friſing. lib. 7. cap. 31, & Sigonio cit. lib. ad an. 1145. p. 696. In Capitulatione cum Friderico Æno-

Ænobarbo ab Alexandro III. inita,quam ex Tabulis Anagniæ ſervatis exhibet Sigonius de Regno Ital. lib.14. ad an.1176. p. 802, ſeqq. , inter alia Urbis Præfectura ſe abdicare Imperator, eamque Pontifici dimittere juſſus eſt. Inter pacis conditiones eidem Friderico pridem ab Hadriano IV. propoſitas apud Baronium ad an. 1159. n. 14. ea locum habebat, quod a Regalibus S. Petri abſtinere deinceps deberet,inter quæ Magiſtratus Urbis omnis dinumerabatur. Tam vero Alexandro III, quam deinde Urbano III. fidelitatis, homagiique ſacramento, cujus formulam exhibet Mabillonius Muſ. Ital. T.2. p.215,& poſt ipſum Auctor Obſerv. adv. Carli lib.3.p.223, Senatores ſe obſtrigentes S. Petro, ac Rom. Pontifici Regalia, interque alia *Senatum*, *Monetam*, *ac Dignitates* reſtituere non detrectarunt. Et hæc inter alias concordiæ cum Senatoribus initæ ſubinde a Clemente III. an. 1188. conditiones extitere, ut *Senatus*, *Urbs*, *& Moneta* unius Pontificis juri cederent, qui viciſſim Patricio deleto, Præfectum, ac Senatores annuos ab ſe creatos recipi deinceps voluit,teſte Cencio Camerario apud Ciacconium in Clemente III, Panvinium in Adnot. ad eamdem vitam, & Baronium ad cit. an. n.22, ſeqq. In Actis Vatic. Innocentii III. recenſitis a Raynaldo ad an. 1198. n. 13. mentio ſit juramenti, quo Petrus Urbis Præfectus dignitate per mantum a Pontifice accepta, fidem ei ſuam obligavit omnem. Urbis Senatore electo Carolo Andegavenſi, eam ab ipſo dignitatem ad triennium, vel ad quinquennium dumtaxat, non amplius retineri voluit Urbanus IV, litteris hac de voluntate ſua datis ad ipſum Carolum, ad S. Ludovicum ipſius fratrem, & ad Albertum Legatum ſuum apud Martenium Anecd. To. 2. p.28, & Raynaldum ad an. 1264. n. 4, ſeqq. Henrico deinde Caſtellæ Regis fratri Senatoris dignitatem, quam ei detulerat proprio arbitratu Populus, abrogatam in eumdem Carolum ad decennium transfudiſſe legitur Clemens IV. apud Raynaldum ad an. 1268. n. 26, ſeqq. A Nicolao III., ut pro temporum iniquitate denique licuit, ad omnem penitus res moliendi novas a Populo licentiam amputandam,Conſtitutione edita, quæ habetur Cap. 17. *Fundamenta* in 6. Decret. lib. 1. tit. 6. *De Electione* §. *Proinde*, Capitanei, Senatoris, & Patricii electiones a Populo factæ inſcio Pontifice abrogatæ penitus

nitus ſunt, eligique ad ejuſmodi dignitates, etſi Principes cujuslibet gradus, non niſi per annum decretum eſt. Confer ejuſdem præterea epiſtolam ad Latinum Oſtienſem apud Raynaldum ad an. 1278. n. 76, qua Senatus Carolo eripiendi, ac repetendi jus, ac Romanæ per ſemet rei curam ſuſcipiendi vindicat, & tuetur. Sed enim, Urbis bono ita exigente, ea Nicolai Conſtitutione revocata, Senator Urbis denuo creatus eſt Carolus a Martino IV, qui tamen epiſtola ad Philippum Cavenſem pro Carolo in Urbe Vicarium anno 1282. die 8. Kal. Jan. exarata, quam e Martini Regeſto Vat. fol. 39. deſcriptam primus in lucem produxit Floravantes de Antiq. Pontif. Denar. par. 2. p. 34, ſeq., expreſſe cautum voluit, ne ſua abſque auctoritate cuderentur in Urbe Monetæ, ita vero cuſæ, velut adulterinæ ne reciperentur. Videſis & Raynaldum ad an. 1281. n. 14, ſeqq. Inſigni denique juſtæ ſeveritatis exemplo Jacobum de Vico Præfectum perduellem capitis ſententia condemnatum ab Eugenio IV. tradit Contelorus de Urb. Præf. Juvant demum ad hæc illuſtranda haud parum Friderici II, hominis poſt natos homines imperio protſus exſpoliandis Pontificibus inhiantis, Encyclicæ ad Chriſtifideles univerſos an. 1244. exaratæ, atque a Fontanino ex Cod. Ms. Vat. 4957. in Caſtro S. Angeli deſcriptæ in Differt. hiſt. de Apoſt. Sed. Imp. §. 142. p. 79. edit. 1709, quibus prætenſum jus, Advocatiæ, Protectionis, ac defenſionis nomine perſequens, & quoad ejus fieri potuit, amplificans, non ampliorem tamen ſibi vindicandam in Dominium Eccleſiaſticum facultatem adſumpſit, quam ducendi Exercitum, exigendique *Cavallaricum*, ſive obligationem pergendi in Exercitum, atque *Fodrum*, ideſt præſtationem militarem pro Exercitus annona, qua duplici de voce adeundus Ducangius Gloſſar. To. 1. edit. Ven. 1737. p. 6, ſeq., & To. 3. p. 540, ſeq. Quæ tamen poſtulata infeſto illi Eccleſiæ hoſti tantum abeſt, ut indulta fuerint, ut potius ipſe ab Eccleſia projectus, Imperioque detruſus fuerit. Igitur compertum illi erat imperium in Pontificem ipſum, Urbem, atque Ducatum, Exarchatumque ſibi, neque Patriciatus, neque Advocatiæ, Protectioniſque ratione, competere. Denique Protectionis rationi ipſi repugnat ſupremi Dominii, Imperiique ratio. Nec enim Dominus in rem ſuam Protectionem, & Advocatiam exercere recte dicitur, ſed

ſed in rem alterius. Sub Ditione ſunt propria, aliena ſub Patrocinio; unde Geminianus Conſult. 81, & Card. Tuſchus pract. Concluſ. To. *6*. litt. P. n. 1, ſeq., exindeque Salgadus etiam de Regia Protect. par. *1*. cap. 1. Prælud. 5. n. 205, ſeqq., junctis Innocentio III. in epiſt. ad Auſonenſem Epiſcop. Cap. *Ex parte* Decretal. lib. 5. tit. 33. *De Privilegiis*, Gloſſa in L. fin. *De Confirmatione utili, vel inutili*, Bartholo in L. 1. *De Excuſat.* lib. 10. &c., rite obſervant, cui protectio a Romano Pontifice, vel a Principe commendata eſt, non ideo cenſeri eidem conceſſam juriſdictionem, niſi quatenus protectionis lex fert. Magerus etiam de Advocatia armata, & Grotius de Jure B. & P. lib. 1. cap. 3. §. 21. n. 3, ubi ex Sylla, ex Livio, ex Cicerone, ex Strabone, ex Joſepho, ex Pæto, ex Diodoro notat opponi in fide eſſe, & in ditione, ſub Patrono, & ſub Rege, quales reſpectu Romanorum Carthaginenſes, Lacedæmones, Arabes, Judæi, Armeni &c., Perſarum Cyprii, aliique in fide, & Patrocinio, non in dominatione, & Poteſtate eſſe dicebantur. Et Coccejus ibidem in Not. poſt Magerum cap. 10. advertit, etſi a Cliente Patrono imperanti ea præſtari debeant, ſine quibus Protectio expediri nequit, nihil inde tamen omnino dominii juri decedere.

Aliud nunc ex alio deducendo, ac ita propius e diverticulo in lineam me recipiendo, ex Patriciis facere ſubinde Imperatores Romanis Pontificibus opportunius, expeditiuſque, ita temporum ferente viciſſitudine, Eccleſiæque neceſſitate exigente, accidit, ut Eccleſiæ nempe Romanæ Patrocinium, quod Orientis Imperatores jamptidem aut adferre neglexerant, aut imo auferre cogitabant, ab Imperatoribus Occidentis & præſentius impetrarent, & præſtantius, veluti probe obſervatum eſt a Monacho San-Gallenſi lib. 1. de Carolo M. cap. 28, & a Sigonio de Regno Ital. lib. 4. ad an. 801, quem antiquo more a Natalitio D. die exorditur, To. 2. Oper. edit. Murat. p. 251. Itaque Occidentis Imperium quod ab Auguſto inceptum in Auguſtulo, ab Odoacro Herulorum Rege devicto, an. 476. defecerat, in Carolo M. reſtauratum fuiſſe conveniunt omnes quidem, non ita tamen de jure, rationeque, qua fuerit reſtauratum. Jure belli a Carolo M. Imperium fuiſſe adquiſitum, eique a Leone III. nudum Imperatoris titulum

delatum adfirmant Matthias Flaccus Illyricus de Tranſl. Imperii, ejuſque defenſores Matthias Dreſſerus in Confutat. opinionis Bellarmini, Franciſcus Junius Animad. in Bellarm., Henningus Arniſæus de tranſ. Imp., Goldaſtus eodem de argum., Gronovius in Not. ad Grotium de Jure B., & P. To. 1. Not. 59. p. 195. edit. Lauſ. 1751., & To. 2. Not. 74, & 77. p. 530, ſeqq., in Germanos illud deinde Jure ſucceſſionis transfuſum adfirmans, Coccejus uterque Juriſp. Publ. cap 6. §. 5, ſeq., & in Grotium To. 1. p. 300, ſeq., & To. 2. p. 547, ſeqq., Barbeyracius ibid. in Not. p. 196, aliique vulgo Proteſtantes, quod pridem a Friderico I. jactatum, armorum vi nempe, non Pontificis beneficio, adquiſitum Imperium, refert Otho Friſing. de ipſius geſtis lib. 2. cap. 21, quibus adſtipulati ſunt Maimburgus hiſt. Iconocl. lib. 4. ad an. 800, Franciſcus Feu doctor Pariſ. de Legib. q. 4. Art. 4, parumque abfuere Thomaſſinus vet, & nov. Diſcipl. par. 3. lib. 1. cap. 29, & Natalis Alexander hiſt. Eccleſ. ad Sæculum IX. diſſert. 1. Ireni, & Conſtantino Imperium Occidentale viciſſim ademptum, Carolo M. a Leone III. collatum exiſtimant Baronius ad an. 800. n. 18, Bellarminus de Tranſ. Imp. lib. 1., ejuſque Apologiſtæ Gaſpar Hap in reſp. ad Dreſſerum, Gretzerus To. 2. defenſ., Azorius Inſt. Moral. lib. 10. p. 2. cap. 2, Card. Sfondratus in Gall. Vind. diſſert. 2. §. 2, Card. Petra in Comment. ad Conſtit. 7. *Firma* Alexandri IV. To. 3. n. 8, ſeqq. p. 117, ſeqq. edit. Ven. 1741, aliique. Cui opinioni adhæſiſſe pridem ipſum Lutherum, quem ideo ſequitur una cum Bibliandro, Centuriatoribus &c., refert Chytræus in cap. 13. Apocalyp., ſed ideo Papam a Luthero pro Antichriſto habitum ſubjungens. A Græcis potius in Francos Imperium fuiſſe translatum, aliorum opinio eſt, pactis nempe cum Carolo M. initis ab Irene, a Nicephoro, a Michaele, a Leone &c. Denique non Leonis III, ceu Pontificis M. auctoritate, ſed Populi Romani electione Carolum M. Imperatorem evaſiſſe cenſent ex noſtris Panvinius, & Boſſuetius defenſ. Declar. par. 2. lib. 6. cap. 38, ex Proteſtantibus vero Conringius a Romanis deinde in Germanos eligendi Imperatoris jus transfuſum adfirmans de Finibus Imper. Germ. lib. 2. cap. 19. §. 28, & Grotius de Jure B., & P. lib. 1. cap. 3. §. 13. num. 2. Tom. 1. pag. 195,

& lib. 2.

Digitized by Google

& lib. 2. cap. 9. §. 11. num. 2, ſeq. Tom. 2. pag. 530, ſeqq. At harum neutra ſubſiſtere opinio poteſt, non prima, nec enim Carolo M. Imperium jure belli adquiſitum: nam Deſiderio victo, captoque, bello impoſitus an. 774. finis eſt, atque Italiæ Regno, cujus haud exiguam Romanæ Eccleſiæ partem reſtituere officio, religionique duxerat, potitus, in Galliaſque reverſus, poſt annos 6. dumtaxat Imperator audire promeruit, quum nempe a Leone III. infulis eſt redimitus. Præterea Romanis bellum nunquam a Carlo illatum eſt, nec unquam hoſtis illorum fuit: qui igitur fieri potuit ut jure belli Romanorum Imperium adipiſceretur? Ad hæc ſi armis occupata Italia, quæ Imperii pars erat, ideo adquiſitum Imperium dici poſſet, ita quoque & Galliæ, & Hiſpaniæ, & Angliæ &c. Reges Imperatorum nomine inſcribere oporteret, quod Imperii Provinciæ fuerint. Non ſecunda: nec enim Leoni III. legitimum Imperio detrudendi Dominum auctoritatem inſediſſe, animumque rite oſtendunt Natalis cit. differt., & Blancus de Polit., & poteſt. Eccleſ. To. 2. lib. 5. §. 4, bene vero jampridem Imperio Occidentali Græcos Imperatores qua ignavia, qua infeſtatione decollaſſe, jureque Gentium, ac Religionis in Italiæ partem haud exiguam dominium S. Gregorio II. adcreviſſe, quod haud certe in Francos Imperatores fuiſſe transfuſum, pluribus ſuperius oſtendimus. Multo minus pacto, aut tranſactione a Græcis Imperatoribus in Francos Imperium derivatum æſtimari poteſt: quippe potius Græcos Imperatores, fama Caroli M. inaugurationis perlata, valdequam indignatos referunt Eginhardus in ejus vita, Sigebertus in Chron., & Chrantzius lib. 2. Saxoniæ cap. 8. repetit, apud Scriptores alios vero altum de pactis hujuſmodi ubique ſilentium; atque teſtes accedunt demum Michaelis, & Theophili litteræ ad Ludovicum Pium, quibus ſemet Romanorum Imperatores, illum vero Francorum, & Langobardorum Regem, & *vocatum eorum Imperatorem* inſcribunt; litteræ quoque Baſilii Macedonis ad Ludovicum II. apud Baronium ad an. 871. n.° 50, quibus illum redarguit ob Imperatoris nomen affectatum, exhortatus vehementer, ut ab eo deinceps abſtineret. Non tertia demum: nec enim tum ullam penes Senatum auctoritatem ſtetiſſe, quin imo profligatos a Totila Senatores admodum ſero, nec niſi ſub Agapeto II, ſeu

Digitized by Google

verius ſub Innocentio II.' reſurrexiſſe, reique Romanæ ſummam a S. Gregorii II. tempore ac deinceps unum penes Pontificem integram ſtetiſſe paullo ſuperius oſtendimus. Populi vero acclamatio Imperatoris inaugurationem ſubſequuta quidem eſt, non item præivit electio. Remanet ergo, ut a Leone III. in Carlo M. Occidentalis Imperii titulus cum Jure in Occidentis Provincias, quæ Imperio pridem obnoxiæ nullo deinceps altero legitimo in alios Principes jure tranſmigraſſent, inſtauratus dicatur. Cujuſce rei certe documento ſunt cum Numiſma e Muſeo Pariſienſi relatum a le Blanc, cujus in anteriori parte effictus conſpicitur Carolus M. Imperiali diademate inſignitus, haſtamque geſtans cum epigraphe: *D. N Kar. P. F. PP. Aug.*, in poſteriori vero legitur *Roma*, cum epigraphe: *Renovatio Roman. Imp.*, cui Nummo perquamſimile retulit Plumbum Franciſcus Baldinus; tum Plumbum aliud, quod habuit P. Joh. Antonius Blancus, cujus in antica parte viſitur imago Caroli M. loricata, Imperialique corona redimita, in gyro inſcriptio legitur: *D. N. Kar. Imp. P. F. PP. Aug.*, videlicet *Dominus Noſter Carolus Imperator Pius Felix Perpetuus Auguſtus*, in poſtica vero cernitur deſuper Crux, infra litteræ *Roma*, circum autem *Renovatio Rom. Imp.* Argumento quoque, teſtimonioque ſunt quotquot ferme Scriptores, quibus hacce de re ſermo incidit, Eginhardus in vita Caroli M., Paulus Diacon. lib. 23, Conradus Urſpergenſis in Chron. ad an. 800, Aimoinus lib. 4. cap. 90, ſeq., Ado Vien. in Chron., Regino lib. 2, Otho Friſing. lib. 5. cap. 31, Cedrenus in Comp., Zonaras in Annal. To. 3, Hermannus Contractus, Sigebertus in Chron., Blondus lib. 1. decad. 2, Anaſtaſius in Leone III, Annaliſtæ Moſiacenſis ad an. 801, Laureshamenſis ad eumdem an., Hildesheimenſis ad an. 800, Metenſis ad inſeq., Sigonius de Regno Ital. lib. 4. ad an. 801, S. Antoninus in Chron. par. 2. tit. 14. cap. 14, aliique apud Bellarminum. Etſi vero S. Anſcharius apud Mabillonium ſæcul. Bened. To. 3. par. 2. p. 407, & Helmoldus in Chron. Slavor. lib. 2. cap. 3. concurriſſe Populum adfirment, inauguratum tamen a Pontifice in Synodo ajentes, de Populi acclamatione, non electione intelligendi ſunt. Sed enim his de facto ſermo fuit, audiendi obiter, qui de jure fati, tam Judices integri, quam idonei Teſtes haberi debent, ut non ſit, cur

cur iis fides aliqua detrahatur. Itaque a Benedicto VIII,antequam in Urbem admitteretur S. Henricus II, Decretum editum refert Glaber lib. 1. in fin., quo ſancitum eſt: *Ut ne quisſquam audacter Imperii Romani ſceptrum præproperus geſtare Princeps appetat, ſeu Imperator dici, aut eſſe valeat, niſi quem Papa Sedis Romanæ morum probitate delegerit aptum Reipublicæ, eique commiſerit inſigne Imperiale*. Optimum, ac perhoneſtum Glabro apud Baronium ad an. 1013. n. 5. Decretum viſum eſt, quo nempe Tyranni ab inferenda Reipublicæ pernicie, ut fieri ſæpe contingebat, procul arcerentur. Cui potior altera ſubjungi ratio debebat, cur nempe Romano Pontifici Imperatoris electio probari, acceptaque eſſe debeat, quod Imperator inauguratione Eccleſiæ Advocatus, ac Defenſor evadit: Eccleſiæ vero Defenſorem, & Advocatum dare ad Pontificem attinet, qui Eccleſiæ Caput eſt, & Pater. Atque hac utique ratione Apoſtolicæ Sedis jus in Imperatoris electione vindicandum adſumpere Innocentius III. Cap. 34. *Venerabilem* Decr. lib. 1. tit. 6. *De Electione, & Electi poteſt.*, Alexander IV.Conſt.7. *Firma* §. 1, & Clemens V. Conſtit. in Concilio Viennenſi edita Cap. un. *Romani* Clement. lib. 2. tit. 9. *De Jurejurando*: quod & profiteri religioni duxere Otho I Can. 33. *Tibi Domino* diſt. 63, & Carolus V. in Capitulatione inita cum Clemente VII. apud Petram To. 3. p. 118. Hac inſuper, qua de agimus, ratione translationis Imperii, ſive renovationis, Imperatoris electionem adprobandi facultatem ſibi paſſim adſerere Pontifices non dubitarunt, nec inficias id ire Imperatores ipſi auſi ſunt. Itaque Francorum Regibus Imperium Apoſtolicæ Sedis beneficio adcreviſſe honori ſcribere habuit Ludovicus II. in epiſt. apolog. ad Baſilium Macedonem apud Baronium ad an. 871. n. 59, ſeqq. *Matrem omnium Eccleſiarum Dei defendendam, atque ſublimandam ſuſcepimus*, ita de officio viciſſim cum Imperio ſibi incumbente loquens, *Ex qua & regnandi prius, & poſtmodum imperandi auctoritatem Proſapiæ noſtræ ſeminarium ſumpſit. Nam Francorum Principes primo Reges, deinde vero Imperatores dicti ſunt ii dumtaxat, qui a Romano Pontifice ad hoc Oleo Sancto perfuſi ſunt.* Quam ſane Imperatoris eligendi auctoritatem diſerte ſibi vindicaſſe legitur Johannes VIII. epiſt. 155. ad Anſpertum Mediol. Archiep.

Ipſe,

Ipſe , inquiens , *qui a nobis eſt ordinandus in Imperium* , *a nobis primum* , *atque potiſſimum debet eſſe vocatus* , *& electus* &c., ſimilia repetens epiſt. 181. ad eumdem . Qui præterea epiſt. 2. ad Ludovicum Jun. ſe Judicem exhibet in cauſſa , quæ ipſi cum Carolo Calvo fratre de Regno , & Imperio erat. Atque ad Imperii faſtigium utique ejuſdem Johannis VIII. auctoritate, beneficioque Carolum Calvum adſcendiſſe adfirmat Synodus Ticinenſis an. 876, a Pontigonenſi eodem an. indiviſa in allocutione ad eumdem Imperatorem apud Harduinum To. 6. par. 1. p. 169. Friderico Ænobarbo gradu detruſo , Occidentis Imperium cum Orientali ſua in perſona iterato conjungi ab Alexandro III , atque Pontificis auctoritate quidem , efflictim petendi , ſponſione data de conjungenda Græca Eccleſia cum Latina , opportunitatem arripuiſſe Emanuelem Comnenum teſtis accedit Blondus Decade 2. lib. 1 , ac referunt ejuſdem Pontificis Acta Vatic. regeſta a Baronio ad an. 1170. n. 54 , ſeq. De Imperio decertantibus invicem Philippo Suevo , & Othone IV. Saxone,litem dirimere ſui eſſe juris diſerte ſcripſit Innocentius III. epiſt. ad Moguntinum Archiep. , & Epiſcop. Sabinenſem , atque ad Principes Germaniæ Eccleſ. , & Sæcul. apud Raynaldum ad an. 1199. n. 28 , ſeqq. , ea producta ratione , quod intima Romanam Eccleſiam inter , ac Romanum Imperium neceſſitudo intercedat , & conjunctio : *Ut ipſa per illud accipiat defenſionis auxilium, & illud per ipſam in ſuis neceſſitatibus adjuvetur* . Repetitis vero litteris ad Principes Germaniæ , & ad Conradum Moguntinum Archiep. quum nihil profeciſſet , deliberatione ſuper Imperii facto per ſemet capta idem Pontifex apud Raynaldum ad an. 1200. n. 27 , ſeqq. tam Friderici , quam Philippi jure ad Imperium rejecto, efferendum Othonem Electoribus jubet : cujus juſſionis hanc initio reddit rationem: *Intereſt Apoſtolicæ Sedis diligenter,& prudenter de Imperii Romani proviſione tractare : quum Imperium noſcitur ad eam principaliter,& finaliter pertinere; principaliter,quum per ipſam,& propter ipſam de Græcia ſit translatum, per ipſam translationis auctricem , propter ipſam melius defendendam; finaliter,quoniam Imperator a ſummo Pontifice finalem ſive ultimam manus impoſitionem promotionis propriæ accipit , dum ab eo benedicitur,coronatur, & de Imperio inveſtitur.* Quam Inveſtituram uti-

utique a Cæleſtino III. deceſſore ſuo per pallam auream accipere Henrico VI. cordi fuiſſe ſubjungit: quorum ſimilia repetit in epiſt. ad Colonienſem Archiep., ejus Suffraganeos, ad Archiep. Salisburg., Bremenſem, Treviren., Suffraganeos, ad Principes Germ. Eccleſ., & Sæcul., ad Bohemiæ Ducem, ad Othonem ipſum, cui Imperium confirmat, juramento fidelitatis accepto, de quibus idem Annaliſta ad an. 1201. n. 1, ſeqq. Quia vero non defuerant Germaniæ Principes alii Philippi fautores, qui ejuſmodi particulam juris Rom. Pontifici detrahere aperte non fuerant veriti, data Innocentius graviſſima epiſtola ad Bertholdum Zaringiæ Ducem inſerta Juri Canonico Cap. 34. *Venerabilem* de Elect., quæ integra proſtat legenda apud Raynaldum ad cit. an. 1201. n. 23, ſeqq. querelam ipſorum propulſat omnem, ab Apoſtolica Sede Imperatoris eligendi profecto jus ad Germanos provenisſe adfirmans, ad ſe vero pertinere jus perſonam ad Imperium electam examinandi, & promovendi, & quatenus juri ſuo deſint Electores, eligendi, prout e Romanæ Eccleſiæ re judicaret, repetitis iis, de quibus paullo ſupra, rationibus, quibus id ſibi juris vindicandum adſumpſerat. Et certe Imperatoris nomine electum minime audire, niſi Romano a Pontifice inauguratus ſit, edixit liquido Hadrianus IV. in epiſt. ad Germaniæ Epiſcopos, decrevit imo Carolus IV. in Bulla Aurea, obſervat Gloſsa in Cap. 88. *Certum* lib. 5. de Regulis Jur. in 6, & advertit Muratorius Antiq. Ital. diſsert. 3. Egregia hac de re ſententia hæſit Mareſchallo Regni Arelatenſis Gervaſio Tilberienſi in epiſt. ad Othonem IV. hiſce verbis expreſsa: *Profecto Imperium tuum non eſt, ſed Chriſti, non tuum, ſed Petri: non a te tibi obvenit, ſed a Vicario Chriſti, & Succeſſore Petri... Nec cedit Imperium, cui Teutonia, ſed cui cedendum decrevit Papa*, apud Leibnitium Cod. Jur. Gent. Diplom. To. 1. p. 943, ſeq. Neque diſpar ſane tam Rodulpho Imp., quam Imperii Electoribus inſedit religio in litteris utrinque ad Nicolaum III. exaratis apud Raynaldum ad an. 1279. n. 4, ſeqq., cum enim ille Romani Pontificis auctoritate a Græcis Imperium in Germanos translatum, tum etiam iſti ejuſdem Pontificis beneficio ſe Imperatoris Germanici eligendi auctoritatem adeptos fateri, ac profiteri honori, officioque habuere. Earumdem litterarum exemplar,

quæ

Digitized by Google

quæ ſeparatim exaratæ fuerant ab Othone Brandeburg. , Johanne , & Alberto Saxon. , Ludovico Palat. , aliiſque jam ante produxerat Baronius ad an. *996.* n. 43 , ſeqq. Quo loci n. 33 , ſeqq. a Gregorio V. eligendi Imperatorem jus ad Germanos Principes fuiſse transfuſum pluribus ſuadere conatur , & n. 55 , *63* , ſeqq. ſeptem Electorum denique numerum ab Innocentio IV. deſignatum; eique adſtipulatur Cabaſſutius in Not. Eccleſ. ad Sæcul. XI. hiſt.Synop.Baronio repugnet etſi Pagius ibid. in Not. n.13.ſeqq., nec imo Leibnitio in præfat. Cod. Diplom. primam Electorum mentionem fieri in litteris Alexandri IV. ad Gerardum Mogunt. , expreſſiorem vero in litteris Urbani IV. ad Richardum electum Reg. Rom. exputanti , poſt quem de Electorum origine diſſertatione edita an.1711. fuſe diſputavit Joh.Guill. Janus, de Pontificio vero jure circa Electiones Thomas Boſius in Tract. de Jure Status, adquieſcat,Baronii tamen opinioni ſuam haud deeſſe probalitatem obſervant PP.Maurini in Addit.ad Gloſſarium Ducangii V.*Electores* To.3.edit. Ven.1738. p. 35 , ſeqq. , ubi fuſe de Septemviralis Collegii inſtitutione,quam demum ad Caroli IV.tempus,annum id. eſt 1356, quo celebris Aurea Bulla evulgata eſt, referendam arbitrantur . Ut erat vero Pontificii juris aſſertor , ac vindex acerrimus Bonifacius VIII. in Brevi ad Albertum I , quo ipſius Electionem confirmat , e Græcis translatum ab Apoſtolica Sede in Carolum M., ac in Germanos deinde Imperium,Imperatoriſque eligendi facultatem Germaniæ Principibus factam, rem velut indubiam adſtruit , & in Brevi ad Electores Mogunt. , Trevir. , Colon. , Bohemum , Saxonem , Brandeburg. , & Palatinum apud Raynaldum ad an. 1303. n. 2. , ſeqq. , quo Alberto eos obſequi jubet , jus examinandi , conſecrandi , coronandi , probandi , vel reprobandi perſonam in Imperatorem electam diſerte ſibi tribuit . Ideo Albertus ipſe in litteris ad eumdem Pontificem , de quibus adeundi Baronius ad an. *996.* n. 48 , ſeqq. , & Raynaldus ad an. 1303 , n. *9* , ſeqq. , agnoſcere ultrocitroque non diffidit a Rom. Pontifice in Germanos Imperium e Græcis fuiſſe tranſcriptum , Imperatorem eligendi jus certis perſonis fuiſſe tributum , ideoque Imperatores ab Apoſtolica Sede adſumi debere , ſive advocari . Id ipſum in Concilio Viennenſi a Clemente V. Conſtit. edita , relataque Cap.

un. *Ro-*

m. *Romani* de Jurejur. definitum paullo ſuperius dicere me memini: quod ideo ab Innocentio III. in Cap. 34. *Venerabilem* de Elect., & a Clemente V. in cit. Conſtit. *Romani* decretum incontrovertibile dicere, veritate cogente, ingenue fateri non detrectavit Maimburgus ipſe, infenſus alioqui Sedis Apoſtolicæ hoſtis, hiſt. de Imperio Occid. Gallice conſcripta lib. 2. ad an. *996*. p. 107. Id etiam juris eſſe Apoſtolicæ Sedis, eoque ideo jure a Græcis ad Francos translatum Imperium fuiſſe, adeo perſuaſum fuit Philippo Pulcro, ut fatis functo Alberto I, Imperium a Germanis iterum ad Francos transferri a Clemente V. petierit, teſtibus Conrado Vecerio de geſtis Henrici VII, Joh. Villanio lib. 8. cap. 101, & ex ipſo S. Antonino 3. par. tit. 21. cap. 1. §. 5. Friderici III. electionem confirmans Nicolaus V, defectum omnem, ſiquis in electione interfuiſſet, etiam ſupplendi jus ſibi tribuit in Diplomate de Elect., & Coronat. ejuſdem Imp. apud Raynaldum ad an. 1452. n. 3, & Leibnitium Cod. Diplom. par. 1. p. 403, ubi confer & Æneam Silvium in Orat. ad Cardinalium Senatum Cæſaris nomine tum habita, qua ſub initium verbis illis Num. 27. v. 21. *Eleazar conſulet Dominum, ad verbum ejus egredietur, & ingredietur ipſe* (Joſue) *& omnes filii Iſrael cum eo &c.* oſtendere ſumpſit Pontificis M. magnis in rebus imperium ſequi Principes etiam oportere. Sed enim Pontifex factus ſub Pii II. nomine graviſſima ad Mahumetum Turcar. Imp. epiſt. *396*. data, qua ſuis a Prædeceſsoribus in Francos Orientis Imperium translatum fuerat, eadem poteſtate ipſi confirmandum Imperium ita ut, *Quod modo vi occupas, & cum injuria tenes,* ſicuti loquitur, *poſſidebis jure*, pollicitus legitur ea lege, ut Chriſtianæ Religioni nomen dare non detrectaret. Intima hac ipſa perſuaſione ductus Carolus VIII. Gall. Rex Orientis Imperium ab Alexandro VI. poſtulaſse, impetraſseque fertur apud Spondanum ad an. *1495*, ac Raynaldum ad an. *1494*. n. *29*. Atque ex his liquido adparet, quam levis penſi facienda ſit & Friderici Ænobarbi proteſtatio, qua Imperium S. R. Eccleſiæ beneficio conferri inficiatus legitur apud Radevicum de ejus geſtis lib. 1. capp. 10, & *16*, & Ludovici Bavari Conſtitutio in Comitiis Francofurti an. *1339*. edita, qua ſola electione Imperatorem haberi legitimum declaravit apud Freherum Script.

Digitized by Google

rer. Germ. To. 1. p. 615. edit. Struvii, & Goldaſtum Conſt. Imp. To.1..p.336, a quo To.3. p. 409, ſeqq. ſimilis eadem de re altera ejuſdem Ludovici Conſtitutio in Comitiis Reſenſibus an. 1338. edita, nec non epiſtola ad Benedictum XII. exhibetur. Scitum eſt enim quanto, & quam immani uterque odio Romanæ in Eccleſiæ ſanctiſſima jura efferbuerit, eamque lacelſere non exhorruerit.

Ampliorem hæc adhuc lucem ex factis ipſis, & pactis, quibus Pontificum beneficio paſſim ad Imperium promotos Imperatores, ac viciſſim ab Imperatoribus fidei ſacramento Pontificibus obligatam defenſionem, ac obedientiam paucis oſtendere adgredior, accipient, ac ſibi mutuo affundent. Pro Religionis igitur, ac Reipublicæ bono certatum eſt invicem a Pontificibus, ut Eccleſiæ Protectores Imperiali dignitate adaugerent, ab Imperatoribus, ut Eccleſiæ Principi indivulſo fidei vinculo poteſtatem obſtringerent ſuam, ac ita ex mutuo, ſubordinatoque Imperatoris cum Pontifice M. glutine, indiſſolubilis Sacerdotii, & Imperii exſurgeret unio. In Carolo M. itaque Occidentis Imperium a Leone III. inſtauratum hactenus dicta demonſtrant: ab eo viciſſim jurisjurandi religione fidem, obedientiam, ac defenſionem eidem Leoni deſponſam oſtendit formula Sacramenti, quæ habetur in Ordine Rom., referturque a Sigonio de Regno Ital. lib. 4. ad an. 801. p. 252. hiſce concepta verbis: *In nomine Chriſti ſpondeo, atque polliceor ego Imperator coram Deo, & B. Petro Apoſtolo, me Protectorem fore, ac Defenſorem hujus S. Romanæ Eccleſiæ in omnibus utilitatibus, quatenus Divino fultus fuero adjutorio, prout ſciero, & potero.* Eam porro fictam habere non abſtinuere Goldaſtus in Rationali ad Bull. Hadriani I, Babenburgius, & Leyſerus apud Heumannum de re Diplom. To. 1. cap. 2. §. 53. n. 3. p. 50, qui inde non ſequi perinde contendit, ut hac Juramenti ratione Pontifici M. Imperator ſubjiciatur. At falli Proteſtantes iſtos, ac germanam profecto formulam eſse Caroli M. Teſtamentum §. 15. apud Baluzium To. 1. p. 444. evincit, quo loci Eccleſiæ S. Petri defenſionem, ſicut ab Avo Carolo Martello, & a Patre Pippino ſuſcepta fuerat, ſic ab ipſo pariter fuiſse ſuſceptam, eamdemque hæreditario veluti jure transfundi in Filios profeſsus legitur, non ſecus atque apud Chronographum Moſiacenſem ad an. 801. Præter etiam Sigonium

gonium paullo ſupra relatum, eamdem formulam ex duplici Pontificali Conſtantinopolitano annorum 500, alteroque Arelatenſi an. 400 exhibet Martenius de Antiq. Eccl. Ritib. To. 2. lib. 2. cap. 9. de Imperat. bened. inſcripto Ordine 7. p. 591, ſeq. edit. Antuerp. 1736. Qui §. 8. item obſervat veteri fuiſse in more poſitum, ut Imperator, antequam Mediolani inaugurare tur, *in Romani ſe Pontificis auctoritate fore*, ſacramento polliceri debebat. In formula quoque Coronationis Aquiſgrani peragendæ ex Cod. Ms. Bibl. Regiæ n. 4226. annorum minimum 300. deſcripta Ord. 4. Colonienſi Archiepiſcopo ſub jurejurando ſpondere debuiſſe fidem Catholicam ſe retenturum, Eccleſiæ defenſioni non defuturum, ac *Romano Pontifici, ac S. Romanæ Eccleſiæ ſubjectionem debitam, & fidem reverenter exhibere*. Præterea Cap. 23: in Addit. Ord. 9. p. 846. ex Cod. Ms. Chiſiano pridem a Mabillonio eruto formulam profert alteram, juxta quam Imperator ante inaugurationem jurejurando polliceri debebat *S. Petri Succeſſori D. Papæ fidelitatem, Protectorem, & defenſorem S. Romanæ Eccleſiæ, ejuſque perſonæ ſe futurum*. Junge, quod pacta cum Michaele Græcor. Imp., poſt Imperium Rom. adeptum, a Carolo M. inita, Leoni III. probari ſollicitum uterque ſe dedit: rati nempe tum demum ea tenere, & obtinere, poſtquam Rom. Pontificis deſideratus eiſdem acceſſiſſet aſſenſus. Ita referunt Ado Vien. in Chron., & Regino Prum. Chron. lib. 2. ad an. 818. Neque officit, neque moram inferre debet, quod ab ipſo Leone III. poſt coronationem adoratum Carolum M., antiquorum more Principum, referant Annales Wirceburgenſes ad an. 816, Loiſeliani, Fuldenſes, Tiliani, Laureſhamenſes, Bertiniani, Metenſes &c., unde ſubjectionis argumentum ſe trahere fruſtra putavit Heumannus de re Diplom. To. 1. cap. 2. §. 53. n. 4. p. 51. Nam ibi nomine adorationis ſubmiſſam intelligi ſalutationem debere ex Gothofredo ipſo ad Leg. unic. *De Præpoſitis Sacri Cubiculi* Cod. Theod., & Salmaſio ad hiſt. Auguſtam obſervare non deſtitit Ecchardus ipſe Franc. Orient. To. 2. rer. Franc. lib. 26. §. 3. p. 4. Et certe Pontificia dignitas ab omni prorſus independens in Leone inde adparuit, quod gravium criminum in noxam vocatus, ad omne amoliendum a ſe ſcandalum propria ſe voluntate purgatus, non a quo-

piam vi adactus, legitur apud Ecchardum To.2. p.2 , & Harduinum To. 4. p. 936 , ſeq. Ludovico Pio Leonis III. ſententia Imperium confirmatum liquet ex eodem Caroli M. Teſtamento ad Pontificem miſſo apud Baronium ad an. 806. n. 18 , ſeqq., quo a Pithœi in præf. ad Script. 12. hiſt. Franc. dubitatione vindicant Baluzius Capitul. To. 2 , Mabillonius Analect. To. 4 , Cointius , & Pagius n. 6 , ſeqq. Imperium , quod ipſi deinde in Epiſcoporum Conventu Lugduni habito, decretoque edito eripere ipſius Filii, & cum hiſce conſpirantes Galliar. plerique Præſules tentabant , eo reſciſſo decreto , miniſque intentatis , a Gregorio IV. confirmatum ei fuiſſe, vindicatumque referunt Paulus Æmilius de rebus geſt. Franc. lib. 3 , Marianus Scotus Chron. lib. 3 , & Theganus cap. 41 , atque indicant Regino lib. 2 , & Aimoinus lib. 5. capp. 14 , & 16 : ex quibus refellitur Sigebertus conſpirationis in Ludovicum Pium Gregorium IV. participem agere haud veritus . A Stephano IV. deinde Imperiali diademate Ludovicum inſignitum , ac viciſſim ab ipſo Pontifici ingentia obſequii argumenta reddita tradunt Anaſtaſius Bibl. , Scriptor vitæ Ludovici cap. 38 , ſeq. , Eginhardus , Theganus de geſtis Ludovici cap. 16 , ſeqq. , & Carolus Calvus in epiſt. ad S Nicolaum I. Donationis a Ludovico Pio , non ſecus atque deinde ab Othone I , & S. Henrico II. Rom. Eccleſiæ factæ exemplar ex veteri Codice Ms. Vatic. n. 1984. ætate Gelaſii , & Calliſti II. exarato profert , & vindicat Dominicus Georgius in Append. To. 13. Baronii edit. Lucen. , non ſecus atque Cennius in Append ad Orſium de Orig.Dom.Eccl. Rom.edit. 1754. Lotharium nonniſi Paſchalis I. auctoritate Imperatorem audiviſſe teſtatam rem faciunt Eginhardus ad an. 823 , Agobardus in epiſt.ad Ludovicum Pium, & Paſchaſius in vita Walæ Abb.Corbejen. apud Mabillonium Sæculo IV. Bened. p. 513. Qui præterea ſub Eugenio II. Romæ Conſtitutione edita,quam ex Collectione Deuſdedit lib. 1. cap. 242, ſeqq. integram exhibet Holſtenius in Collect. Rom. par.2. p.218, & ex ipſo Harduinus To.4.p.1261, & Pagius ad an. 824. n. 3, Cap. 1. *Ut Domno Apoſtolico in omnibus juſta ſervetur obedientia* , decrevit , & cap. 3. Romano Clero liberam eligendi Pontificem manere poteſtatem , quin ullus impedimentum apponere audeat, jubet . A Lothario porro Exarchatum

Ra-

Ravennatem Pontifici ereptum ſcripturiit Bartholomæus Dulcinus de var. Bonon. ſtatu lib. 2. apud Grævium Script. Ital. To. 7. par. 1. p. 33. Sed enim Scriptorem hunc nuperum ſub initium nempe ſæculi elapſi XVII. refellit Rubeus hiſt. Raven. lib. 5. ad an. *966*, ubi ab Othone I. Ravennam, Exarchatum, aliaque loca, quæ Berengarii olim occupaverant, Pontifici reſtituta commemorat. Non itaque a Lothario, ſed a Berengario ereptus Exarchatus fuerat. Cujuſce rei argumento etiam eſt, quod ſtatim ſub Ludovico Lotharii filio in cauſſa mere temporali Ravennates Cives inter, & Johannem Archiepiſcopum Judex, non Ludovicus tum Ticini degens, ſed S. Nicolaus I. interpellatus eſt, qui plane Ravennam profectus Judex pro Tribunali ſedit, litemque diremit, Anaſtaſio Bibl. teſte in ejus vita. Ludovicum II. imperio adauctum a S. Leone IV. adfirmat Annaliſta Bertinianus ad an. 850, neque niſi ab Apoſtolica Sede imperandi Francos accepiſſe poteſtatem ipſe confirmat in Apologet. ad Græcum Imp., de qua Baronius ad an. 871. n. *59*, quem demum obedientia S. Nicolao I. devinctum tradit Anaſtaſius Bibl. Carolo Calvo deinde ipſius Imperium armis tentanti, legatis, ac litteris miſſis, Apoſtolicæ Sedis objecit auctoritatem, ac minas Hadrianus II, cui parendum ille ducens a cœptis deſtitit, teſtibus Aimoino lib. 5. cap. 24, & Annaliſta Bertiniano ad an. *869*, ratus nempe una Pontificis M. auctoritate Imperium ſtare, aut cadere. S. Nicolao I. obedientia perinde obſtringere ſeſe idem Carolus Calvus epiſtola ad ipſum data religioni duxit apud Harduinum To. 5. p. *686*, non ſecus atque Johanni VIII, a quo Imperiali diademate inſigniri promeruerat, uti fidem indubiam faciunt Synodus Ticinenſis an. *876*. in Allocut. ad eumdem, & capp. 1, & 2. ejuſdem juſſu ſancitis, ac Synodus Romana an. inſeq. in ſerm. a Pontifice habito. Una ejuſdem Pontificis voluntate (Ludovicum Balbum non utique, uti perſuaſum Baronio fuit ad an. 877. n. 17, Struvio hiſt. Germ. diſſert. *9*, aliiſque, quem Regiis dumtaxat inſignibus decoratum ex actis Synodi Trecenſis II. an. 878. a Bertiniano Annaliſta deſcriptis, aliiſque Chartis ejuſdem Ludovici verius oſtendunt Sirmondus in adnot. ad Synodum Trecenſem, Pagius ad an. 878. n. 3, & Saxius in Not. *95*. ad Sigonium de Regno Ital. To. 2. lib. 5. p. *339*, ſeq.) bene vero

Ca-

Digitized by Google

Carolum Craſſum ad Imperii faſtigium erectum teſtantur epiſtolæ 160, 172, 216, & 269. ad eumdem Carolum exaratæ, quibus jungenda ſimili de argumento epiſtola 155. ad Anſpertum Mediol. Archiep. Aliud nunc accipe Pontificiæ Imperium transferendi poteſtatis ſpecimen: nam Carolingia prætermiſſa ſtirpe, tum Widoni, non a Formoſo, uti Baronio viſum eſt ad an. 892. n. 1. ſeq., ſed a Stephano V, aliis VI, ut ex Sigonio de Regno Ital. lib. 6. ad an. 891. To. 2. p. 358, & ex Joh. Berardo in Chron. Caſaurienſi apud Dacherium Spicileg. Tom. 5. p. 397. oſtendit Pagius ad an. 892. n. 2, atque ex Widonis Diplomate pro Monaſterio Ticinenſi apud Ughellum To. 2. nov. edit. p. 151, & Muratorium Rer. Ital. To. 2. par. 1. p. 416. evincit Manſius ibid. in Not., tum Lamberto Widonis filio a Formoſo an. 892, teſtibus Flodoardo lib. 4. cap. 2, & Chronographis Caſſinenſi, & Farfenſi, tum Berengario, non a Johanne IX, ac iterum a Johanne X, ut putavit Baronius, ſed ab hoc poſteriori dumtaxat, ut obſervat Pagius ad an. 915. n. 3, ſeqq., Imperialis dignitas eſt delata: quos tres non origine Francos, ut ſuadere conati ſunt Valeſius in præfat. ad Carmen de laudibus Berengarii, & Pagius ad an. 892. n. 4, ſed Italos, ſive Langobardos tradit Sigonius de Regno Ital. lib. 6. To. 2. p. 355, quam perperam ideo reprehendit Pagius ad an. 950. n. 2, & comprobant Scipio Ammiratus hiſt. Florent. lib. 1. p. 20, & Coſmus de Rena in ſerie Ducum, & March. Tuſciæ p. 124, ac 130, uti notat Saxius ad cit. Sigonium. A Widone Donationes Pippini, Caroli M., & Ludovici Pii confirmatas refert ibid. Sigonius p. 358, a Lamberto quoque p. 369, liquetque ex Synodo Ravennate Cap. 3, in qua ſicut in Romana, quas ſimul confundit Sigonius, anno non 904, ut Baronio, Labbeo, Harduino &c. putatum, ſed an. 898. habitis, ut oſtendit Pagius n. 4, Arnulpho abdicato, confirmata ei dignitas eſt. Arnulphum igitur e Stirpe Carolingia poſtremum acceſitum, adverſus Lambertum tyrannidem exercentem, an. 896. Romæ Imperiali diademate a Formoſo inauguratum referunt ad eumdem an. Hermannus Contractus, Regino, & Continuator Freherianus Annal. Fuldenſium apud Ducheſnium To. 2. p. 58, ubi formula juramenti, Formoſo præcipiente, a Romanis Arnulpho præſtiti exhibetur, qua ipſi fidelitas quidem deſpondetur, ſal-

va

va tamen, integraque fidelitate Pontifici debita: quod indicium eſt haud obſcurum unum Pontificem ceu ſupremum Dominum habitum. E Burgundia Arelatenſis Regis Boſonis filius accerſitus deinde Ludovicus III. dictus Orbus an. non *900*, ut contendit Pagius n. 14, ſeqq., & ad an. *902*. n. *13*, ſeqq., ſed an. *901*, ut cum Sigonio de Rege Ital. lib. *6*. p. *377*. ex Ludovici Diplomatibus oſtendunt Saxius ibid. Not. 50; & Manſius in Not. ad Baronium To. 15. edit. Lucen. p. 507, Benedicti IV. beneficio Imperium, præ Ludovico Arnulphi filio, cui alioquin ut Imperium conferretur, fruſtra Johannes IX. a Germ. Epiſcopis rogatus fuerat apud Harduinum To. *6*. par. 1. p. 481., adeptus, Berengario, cujus juſſu excæcatus eſt, cedere tandem eſt coactus: qua de re Pagius ad an. *902*. n. 13, ſeqq., & Manſius ibid. in Not p. 525. Ex quibus adparet falſo Boſſuetium Defenſ. par. 2. lib. *6*. cap. 40. adfirmaſſe Populi Romani pari conſenſu a Gallis ad Germanos translatum Imperium fuiſſe, illudque in Germanis perinde hæreditarium evaſiſſe: nam antequam e Gallis ad Germanos derivaretur Imperium, ſpatio annorum *60*. circiter Italos, ſive Langobardos, ac Burgundiones, ſola Pontificis M. auctoritate, Imperio potitos, iſtudque, Berengario interfecto, annis 38. vacaſſe, ideſt ab an. *924*, quo in Berengario finiit, uſque ad an. *962*, quo in Othone I. cœpit, ex dictis liquet.

Eadem igitur auctoritate, qua e Græcis in Gallos a Leone III, a Gallis in Langobardos a Stephano V, a Formoſo, a Johanne X, e Langobardis in Burgundiones a Benedicto IV. Imperium tranſfuſum fuiſſe dicebamus, in Germanos tranſcriptum demum eſt a Johanne XII, Othone I. in Imperatorem inaugurato, qua de re Luitprandus lib. *6*, cap. *6*, Regino ad an. *962*, Ditmarus Chron. lib. 2, Lambertus Schafnaburg. in Chron. ad cit. an., Sigonius de Regno Ital. lib. *6*. in fine To. 2. p. 424: quo loci Othonem ad aram S. Petri deductum ſolemni ſe ſacramento devinxiſſe, ſe *Eccleſiæ Romanæ ſemper in auctoritate futurum* ſpondendo, ſubjungit. Et certe Othonem Johanni XII. ad Rom. Eccleſiæ defenſionem jurejurando ſe obſtrinxiſſe, ratasque habuiſſe Donationes Pippini, Caroli M., & Ludovici Pii, docemur liquido ex ipſius Diplomate relato a Gratiano Can. *33*. *Tibi Domino* diſt. *63*, a Balu-

Baluzio To. 1. Capit. p. 591, & a Ludevig Script. Germ. To. 2. p. 208, emendatius vero recenſito e Codice Mſ. Vatic. a Georgio in Append. ad Baronii Annal. To. 13, & e Cod. membranaceo Caſanatenſi Sæculi XI. circiter a Garampio in Append. diſſert. de Nummo arg. Benedicti III. p. 168. Quæ viciſſim imprudenter a Gratiano Can. 23. *In Synodo* diſt. 63, & a Goldaſto Conſt. Imp. To. 1. p. 221. profertur, atque a Leone vere promulgata viſa eſt Bellarmino de Clericis lib. 1. cap. 9, Petro de Marca de Conc. lib. 8 cap. 12, & 29, & Cabaſſutio in Not. Eccleſ. Sæculi XI, Conſtitutio in Romana Pſeudo-Synodo a Leone VIII. Pſeudo-Pontifice edita, qua Othoni I. poteſtas eligendi Pontifices, & Inveſtituras Epiſcopis concedendi, ad exemplum conceſſionis ab Hadriano I. Carolo M. factæ, conceſſa dicitur, non ſecus atque Conſtitutio altera, qua fertur idem Pſeudo-Pontifex Othoni pariter reſtituiſſe, quidquid a Pipino, Carolo M., & Ludovico Pio Rom. Eccleſiæ fuerat conlatum, ſubdititiam, ac longe poſt utramque procuſam oſtendunt Baronius ad an. 964. n. 22, ſeqq., Pagius n. 6, ſeq., Gretzerus in Apolog. Baronii cap. 19, & contra Replicatorem cap. 14. Oper. To. 6 p. 214, & 400, ac Georgius in Not. ad Baronium To. 16. edit. Lucen. p. 149, ubi e Codice Vatic. n. 1984. poſt initium Sæculi XII. exarato illam exhibet, recens eſſe commentum oſtendit, nec ejuſdem antiquius exemplar producere Goldaſto licuit, quam ex Theodorico Niemo Sæculi XV. Scriptore. Othoni II, vivente Patre, a Johanne XIII. in Synodo Romana an. 968, cujus mentio nulla apud Concil. Collectores, ſit vero ab eodem Pontifice in Diplomate pro Cœnobio Grandensheimenſi, quod integrum recitat Innocentius III. lib. 8. epiſt. 43, ac refertur a Lunig Spicileg. Eccleſ. n. 32, & a Georgio, & a Manſio recolitur in Not. ad Baronium To. 16. p. 169, ſeq., Imperiale diadema impoſitum liquet ex mox laudato Diplomate, ex epiſtola Othonis I. ad Germanos apud Witichindum lib. 3. in fine, ex Continuatore Reginonis, & Chronographo Hildesheimenſi ad an. 967. A Gregorio V. Imperator renuntiatus Otho III. traditur ab Hermanno Contracto ad an. 996, & a Scriptore vitæ S Adalberti Pragen. apud Baronium ad cit. an. n. 27, & Mabillonium Sæculo V. Bened. Ita deinceps Imperiali diademate inſigniti leguntur S. Henricus II,

ricus II, (ante quem Conradus I,& Henricus I,etſi Germaniæ Reges fuerint,non item Imperatores audire promeruere,quod Rom. a Pontifice ad Imperii faſtigium promoti non fuiſsent), a Benedicto VIII. apud Glabrum lib. 1. in fin., fidei præſtito juramento, confirmatiſque Donationibus Pippini, Caroli M., Ludovici Pii, & Othonis I. apud Baronium ad an. 1014. n. 7, ſeqq., Georgium, Cennium &c.; Conradus II, Salicus denominatus, a Johanne XIX. apud Wipponem in ipſius vita ad an. 1027, ubi eum ante Regem vocat, quam Romæ inauguratus eſset, poſtea Imperatoris nomine cohoneſtat: confer & Muratorium Script. rer. Ital. Tom. 2. in Not. ad Chron. Farfenſe p. 560, ſeqq.; A Clemente II. Henricus III. dictus Niger, de quo idem Pontifex in epiſt. ad Bamberg. Eccleſ., quam ex Gretzero de Divis Bamberg. ad vitam S. Henrici cap. 16. deſcribit Papebrochius in Conatu Chron. §. 152. edit. Ven. 1749. To 2. p. 292, ſeq. Henricus IV, etſi ſceleſtiſſimus, aliquando tamen ſapere edoctus, Alexandro II, S. Gregorio VII, & Paſchali II. obſequentem ſe præſtitit, & ad obediendum paratum, qua de re loquuntur ipſius epiſtolæ ad S. Gregorium VII. lib 1. poſt epiſt. 29, & lib. 3. epiſt. 5, ad Paſchalem II, & ad Principes Imperii, adeundique Baronius ad annos 1069. n. 3, 1073 n. 43, ſeq., 1074. n. 18, 1075. n. 22, 1076. n. 60, ſeqq., 1077. n. 1, ſeqq., 1105. n. 6, ſeq., & 1106. n. 15, ſeqq., ac Harduinus Tom. 6. par. 1. p. 1356, 1481, & 1485. Hujus filium Conradum Urbano II. ſtratoris officium exhibuiſſe, ac fidelitatis juramento ſe obſtrinxiſſe refert Bertholdus Conſtant. apud Baronium ad an. 1095. n. 8. Filius alter Henricus V, Conrado Urſpeng. teſte apud eumdem Emin. Annaliſtam ad an. 1105. n. 4, ſeq. Imperium Patri reſignare, modo *S. Petro*, *ſuiſque Succeſſoribus ſubjici velit*, ſive ut infra loqui pergit, *Apoſtolicæ ſe ſubjecerit obedientiæ jugo*, paratum exhibuit ſe ſe. Ipſe a Paſchali II. imperandi jus quærens fidei dato ſacramento obedientiam ſpopondit, veluti teſtes accedunt Domnizo in vita Mathildis, Petrus Diacon. in Chron. Caſſin. lib. 4. cap. 38, ſeq., & Paſchalis epiſtola ad ipſum apud Baronium ad an. 1110. n. 6: qui tamen beneficio, quo a Paſchali ad Imperii faſtigium exaltatus fuerat, ingratus infeſtum ſe extemplo Pontifici hoſtem præſtiterit, non ſecus atque ſubinde Gelaſio II,

& Calliſto II, cujus poſtremi in fidem, & obdientiam ſe denuo tranſcribere officio duxit, uti refert Urſpergenſis apud Baronium ad an. 1122. n. 6. Innocentio II, cujus juſſu Imperium injerat, cum ſtratoris officium dependiſſe Lotharium II, tum fidelitatis religione ſe devinxiſſe, certis documentis oſtendit Baronius ad an. 1131. n. 7, & 1133. n. 2. Statim ac vero ejuſdem Innocentii II. opera Imperium adire Conrado III. fas fuit, qua de re Otho Friſing. lib. 7. cap. 22, ſeqq., is a S. Bernardo epiſt. 183. de obedientia Pontifici M. impendenda admonitus eſt. Ut fuerit vero Fridericus I. Ænobardus homo poſt natos homines Pontificibus Eugenio III, Anaſtaſio IV, Hadriano IV, Alexandro III, Lucio III, & Urbano III. infenſus, infeſtuſque, ut ad Imperii tamen aſcenderet apicem, Eugenii, & Hadriani ſubire leges debuit, ac fidei dato ſacramento faſces ſubjugare, cui etiam poſteriori ſtratoris officium, Principum hortatu, præſtare, ut habent Cencius Camerarius, & Codex Vatic. apud Baronium ad an. 1152. n. 5, & 1155. n. 7, ſeq. Imperium Pontificis beneficio obtinuiſſe deinde negans, Imperiique Principes ipſi ſententia adhærentes graviſſimis litteris ab Hadriano errorem dedocti ſunt: quibus oſtendit Apoſtolicæ Sedis auctoritate a Græcis in Francos, indeque in Germanos Imperium fuiſſe transfuſum, nec ante Imperatoris nomen affectare fas eſſe, quam a Pontifice fuerit inauguratus. Atque ſane invitis Romanis, unius Hadriani arbitrio Imperium a Friderico adquiſitum refert Anonymus Caſſinenſis a Camillo Peregrino, ſive Caracciolo illuſtratus, nec ante Imperatoris ſe inſignire nomine, quam a Pontifice inauguratus fuiset, auſum Fridericum adparet ex ipſius Diplomatibus apud Ughellum To. 4. p. 465, & To. 5. p. 524. Alexandro III. perinde minis quin etiam impetitus a Principibus Imperii, niſi Pontifici obedientiam demum impenderet, ſubjicere ſe ſe, ac ſtratoris officium exhibere non abnuit: qui propterea Emanueli Comneno Græco Imp., ut eidem Pontifici obedientia ſe devinciret, auctorem per epiſtolam ſe præbere dedignatus non eſt, ut fidem indubiam facit Auctor Vatic. apud Baronium ad an. 1177. n. 14, ſeqq. A Lucio III. fruſtra deinde popoſcit, ut Henrico filio imperandi copiam faceret, Arnoldo Lubecenſi teſte in Chron. Slavor. lib. 3. cap. 10. apud Baronium ad an. 1185. n. 4. Epiſcopos autem, qui Me-

Mediolani, inſcio Pontifice, infulis illum redimire fuerunt auſi, officio ab Urbano III. ſuſpenſos tradit Chronographus Acquicintinus ad an. 1186. apud Pagium Jun. in Brev. Ab Imperii Præſulibus admonitus vero Fridericus, Arnoldo Lubec. teſte cap. 18, ſubjici dein Urbano III didicit, cujus Pontificis lectu valdequam dignæ apud Ludevig. Reliq. To. 2. p. 409. litteræ, quibus cum Friderici accuſationum capita diſpungit, tum de repulſo ab Imperio Henrico filio rationes expromit. A Cæleſtino III. tamen, poſtquam ei fidei ſacramento obſtrinxiſſet ſe ſe, Imperator dici promeruit Henricus VI, de quo Arnoldus lib. 4. cap. 4, Rogerius Hovedenus ad an. 1191, &c., videndique Muratorius in Annal. Ital. ad eumd. an. n. 72, Thomaſſinus To. 2. lib. 3. cap. 65. n. 5, & Catalanus in Præfat. ad Annal. Murat. To. 1. p. 299, ſeq. De Imperio decertantibus Othone IV. Saxone, & Philippo Suevo, litem definire ad ſe ſpectare abunde ſcripſit Innocentius III, uti ſupra dictum eſt, qui propterea Philippo, etſi obedientiam pollicente omnem apud Raynaldum ad an. 1203. n. 28, 1206. n. 16, & 1207. n. 7, repulſo, ut Othoni illud obveniret, auctorem ſe præbuit, ab ipſo tamen prius accepto fidelitatis, obedientiæque juramento ibid. ad ann. 1201. n. 15, & 17, ac 1202. n. 28. Sed in hoſtem Innocentii ingratiſſime converſus, ideo Friderico II. locum facere coactus eſt, qui eidem Innocentio, & Honorio III. obedientia deſponſa apud Raynaldum ad an. 1213. n. 23, 1215. n. 38, ſeqq., 1217. n. 41, & 1219 n. 7. Imperii diademate legitur donatus ibid. ad an. 1220. n. 21, ſeqq, ac 1223. n. 19: quique demum ingentibus flagitiis implicitus, juſtiſſimas Gregorii IX, & Innocentii IV. expertus eſt iras. Poſteriori viciſſim huicce Pontifici, a quo in ſe Imperii vicibus jura transfuſa fuerant, ſacramento fidem, obedientiamque dependere officio, religionique duxere tam Henricus VII. Raſpo, quam Willelmus Hollandiæ Comes: etſi neuter Imperatoribus adnumeratus ſit, ideo quod Romæ neuter auguſtalibus fuerit exornatus inſignibus. Conradino Imperium deferri Alexander IV. epiſt. ad Moguntinum Archiep, & Urbanus IV. epiſt. ad Bohemiæ Regem relatis a Raynaldo ad an. 1256. n. 3, & 1262. n. 4. diſtricte prohibuere, ad quos perinde diverſa Imperii Principes in ſtudia diſtracti, pro Richardo Cornubiæ Comite ſtantibus aliis, aliiſque pro Alphonſo

Caſtellæ Rege, dirimendam Imperii cauſſam dimittere religioni duxere. Electus uterque, etſi obſequii, fidei, obedientiæque officio omni apud Sedem Apoſtolicam decertaret, qua de re Raynaldus ad an. 1257. n. 8, 1258. n. 14, 1262. n. 2, 1264. n. 37. &c., tum ab Urbano IV, tum a Clemente IV, tum a B. Gregorio X. utrique indicta dies ad Imperii diſceptanda jura, apud eumdem Annaliſtam ad an. 1263. n. 57, 1265. n. 58, 1266. n. 34, 1267. n. 22, 1268. n. 42, & 1272. n. 34: utroque deinde Imperio abdicato a B. Gregorio X. ibid. ad an. 1274. n. 5, 45, 50, ſeqq., in Imperatorem admiſſus eſt Rodulphus Habſpurgenſis, non ante tamen, quam fidei ſacramento obſequium, defenſionem, obedientiamque deſpondiſſet tum B. Gregorio X, tum Nicolao III, tum Honorio IV, tum Nicolao IV, ab iis Romam ad Imperii recipiendas inſulas invitatus: qua de re Raynaldus ad annos 1274. n. 6, 55, 1275. n. 2, 36, 1278. n. 45, ſeq., 1285. n. 22, ſeq., 1286. n. 1, ac 1289. n. 46, Fontaninus in diſſert. hiſt. de Apoſt. Sedis Imp. §. 54, ſeqq., Defenſ. 1, §. 14, ſeqq., & Defenſ. 2. §. 63, ſeqq., ac Cennius in Ephemer. Rom. an. 1747. Art. 11, & ex ipſo Catalanus in præfat. ad To. 8. Annal. Ital. Muratorii To. 1. p. 433, ubi ex apographo Emin. Card. Paſſionei deſcripto ex autographo Monaſterii Claraevallenſi Zvvetel in Auſtria Diploma Imperii Principum exhibetur, quo Rodulphi Diploma *ſuper fidelitate, obedientia, honorificentia, & reverentia per Romanos Imperatores, & Reges Romanis Pontificibus, & ipſi Eccleſiæ impendendis, ac poſſeſſionibus, honoribus, & juribus ejuſdem Eccleſiæ* &c. confirmatur: unde patet non fuiſſe plane, cur ideo Rodulpho ſubindignaretur Hyppolithus a Lapide de ratione ſtatus in Imp., quod præter modum Pontifici ſe ſubjeciſſet. Bonifacio VIII. obſequium, & obedientiam ab Adolpho Naſſovio delatam eloquuntur ad ipſum redditæ Pontificis litteræ apud Raynaldum ad an. 1295. n. 44. De Imperio ab eodem Pontifice Albertus Auſtriacus poſtulatus, fide deinde Pontifici integre obligata, cenſuris ſolutus, ſacramentiſque, quibus ſe Principibus aliis obligaſſet, reſciſſis, gradu confirmatus legitur apud Raynaldum ad an. 1301. n. 2, ſeqq., & 1303. n. 2, ſeqq., ac Rubeum in vita Bonifacii p. 55. Tam vero Philippus Pulcher a Pontifice Imperium a Germanis in Gallos, ideſt in Carolum Valeſium Fra-

trem

trem transferri, ſi fides adhibenda Villanio lib. 8. cap. 62, quam idem Albertus illud hæreditarium in filios transfundi, Alberto Argentin. in Chron. teſte, enixis depoſcentes votis, exauditi non ſunt. Henrici VII. Lucemburgii, poſtquam Apoſtolicæ Sedi fidem, obedientiamque pro more juraſſet, electionem confirmavit Clemens V. ea lege adjecta, ut intra biennium Romam accederet Imperiali diademate redimendus. Quam impleturus legem Romam adveniens præter fidei profeſſionem, fidelitatis quoque ſacramento Pontifici M. ſe obſtrinxit: quod poſtea inficiantem perfidiæ ſuis ipſius litteris redarguit Pontifex, apud Raynaldum ad an. 1309. n. 10, ſeqq., ac 1312. n. 37, ſeqq., cujus hac de re legenda Conſtitutio in Concilio Viennenſi edita, quæ eſt Clementina un. *Romani* lib. 2. tit. 9. *De Jurejurando*.

A Friderico Auſtriaco, & Ludovico Bavaro de Imperio depugnantibus per Oratores quidem Johanni XXII. præſtita obedientia eſt, ſed uterque repulſus, quod neutrius indubitata jura conſtarent. Quum Ludovicus nihiloſecius pro Imperatore ſe gerere non abſtineret, juſtas Pontificis expertus eſt iras, ſententia lata, qua inter alia perſonæ ad Imperium promotæ *Examinatio, approbatio, ac admiſſio, repulſio quoque, reprobatio* Pontifici reſervatur, & adſtruitur. Refertur a Raynaldo ad an. 1323. n. 30, ſeqq., adeundo etiam ad an. 1314. n. 24, ſeq., quo loci Hervvartum in Ludovici defenſ. Johanni P. M. iniquum refellit. Refelliturque ſane litteris tum Johannis, quibus Ludovicus pro Eccleſiæ recuperanda gratia ad ponendum Imperium paratus adparuit, tum litteris Benedicti XII. ad Germ. Præſules, quibus refractario illi defuiſſe nunquam Eccleſiam oſtendit, ſed illo Imperium gerente tutum eſſe Sacerdotium nequire, Imperatoris denique cauſſam Apoſtolicæ Sedi reſervatam eſſe, tum Ludovici ad Benedictum XII. legatione, ac litteris, quibus pro venia impetranda, fidelitateque præſtanda, totum ſe impendere non ambigit; tum repetitis ipſius ad Clementem VI. litteris, quibus Pontifici ſe, ſuaque integre ſubjicit apud Raynaldum ad annos 1334. num. 19, ſeqq., 1335. num. 2, ſeqq., 1336. nu. 18, ſeqq., 1338. n. 3, ſeqq., ac 1344. num. 10, ſeq. Carolo IV. Bohemo, exacto fidei ſacramento, legibuſque indictis, Imperii dignitas a Clemente VI. con-

Digitized by Google

confirmata eſt, qua de re abunde loquuntur utriuſque litteræ apud Raynaldum ad an. 1346. n. 24, ſeqq., & 1347. n.2, ſeqq. Extat in Codice Serm. Clementis VI. Collatio ab eodem habita, qua ad Imperialem celſitudinem illum nominat, & adſumit, defectumque, ſiquis illius in electione interveniſſet, omnem ſupplet, illique obedientiam a Vaſſallis deberi decernit. Fruſtra vero apud Innocentium VI, cujus juſſu Romæ ab Epiſcopo Oſtienſi Imperii inſulis fuerat redimitus, egit Carolus, Spondano teſte ad an. 1359, ut duæ Clementis V. Conſtitutiones *Romani*, & *Paſtoralis* relatæ tit. de Jurejur., & de Sentent., & re Jud., cauſſatus illis Henrici VII. Avi ſui memoriam obfuſcari, reſcinderentur, obnitente contra Pontifice, eaſque integras manere jubente, tanquam quæ magna conſilii deliberatione editæ eſſent. Ad ejus preces tamen inflexus Gregorius XI. Wenceslaum, ad cujus alioquin *Electionis celebrationem*, fatebatur in litteris ad Pontificem Nuremberga 9. Mart. 1376. Ind. 14. exaratis, *Nobis viventibus procedi non valeat ſine veſtris beneplacito, aſſenſu, & gratia, & favore*, eligi permiſit, ea lege tamen, ut formulæ juramenti conſuetæ ante ſubſcriberet, nec Imperii adminiſtrationi ſe ingereret, ab Imperatoris, Regiſque quinimo titulo abſtineret, donec ab Apoſtolica Sede indulta ei facultas eſſet, ipſeque ſolemni fuiſſet inauguratione ſalutatus, apud Baluzium in Vitis Papar. Avenion. p. 800, & Raynaldum ad an. 1376. n. 13, ſeqq. Imperio, quod deinde confirmatum ei fuerat ab Urbano VI, & Clemente VII, quove prorſus indignum ſe præbebat, ex Bonifacii IX. ſententia, abdicatus demum ab Electoribus eſt, Ruperto Palatino ſuffecto, qui Pontifici obedientiam præſtare non diſtulit per Conradum Satalem Verdenſem Epiſcopum, a quo oratione in Cardinalium cœtu habita dejiciendorum Imperatorum, Regumque poteſtas abſque ambagibus Pontifici M. diſerte adſerta eſt, confirmatoque ſibi Imperio, per alios iterum Oratores fidei ſacramento Pontifici obſtringere ſeſe officio duxit, apud Raynaldum ad an. 1401. n.2, ſeqq., & 1403. n. 8. Præter obſequentiſſimi animi officia, quæ Johanni XXIII. præſtitit, ſtratoris obſequia, quæ Martino V, & Eugenio IV. præbuit, fidem etiam conſueta ex Cæſarum formula poſteriori huic, a quo demum Imperiali inauguratus eſt diademate, obli-

Digitized by Google

obligare ſuam religioni habuit Sigiſmundus; qua de re Raynaldus ad an. 1414. n. 12, 1418. n. 36, & 1433. n. 12, ſeqq. Quæ monita perinde, mandataque de obedientia, defenſioneque Rom. Pontifici dependenda ab eodem Eugenio data fuerint Alberto II, ex ejuſdem litteris exhibet idem Annaliſta ad an. 1439. n. 22. A Friderico III. Septemvirum conjurationem in Eugenium IV. cohibitam, Nicolao V. ſtratoris officium exhibitum, ac fidem ſacramento, Imperii diademate ab ipſo redimendo, obligatam, Calliſto III. item, Pio II. ſupplices, infimaſque oblatas preces, Paulo II. ſtapedis obſequium præſtitum, Sixto IV. defenſionem impenſam adverſus Andreæ Crajanenſis inſultus, multis denarrant Gobelinus in Comment. Pii II. p. 13, ſeqq. edit. Francof., S. Antoninus Chron. p. 3. tit. 22. cap. 11. §. 17, Leibnitius Codic. Diplom. par. 1. p. 77, Mullerus in Theatro Comit. ſub Friderico III. cap. 8, Card. Papienſis epiſt. 282, & Raynaldus ad an. 1452. n. 3, 1469. n. 3, & 1482. n. 25. Ad ejus preces, Electorumque Maximilianum I. in Romanorum eligi Regem, Imperatorem poſt obitum Patris evaſurum, permiſit Innocentius VIII, accepta prius fidei, obedientiæque ſponſione ex præſcripta formula, quam refert Freherus Rer. German. To. 3. p. 27, ex ipſoque Raynaldus ad an. 1486. n. 44, juxta quam Julio II. perinde fidelitate Imperator factus ſemet obſtrinxiſſe legitur in Diario Curiæ Rom. Joh. Burchardi Cærem. Magiſtri apud Ecchardum Hiſt. medii ævi To. 2. p. 2159. Qui eum in Imperio excepit, Carolum V. ſuæ adſentiri electioni, niſi ante ſuo adſenſu, ſuaque auctoritate Leo X. P. M. acceſſiſſet, religioſe noluiſſe liquet ex ipſius Apolog. apud Goldaſtum To. 1. p. 479; electo item ab Electoribus leges inter alias eam impoſitam de Romana Eccleſia tuenda, colendaque retulit Card. Legatus Cajetanus in litteris ad Leonem X, indicant Pontificis ad Cæſarem litteræ, quibus addendus Paris de Graſſis Cærem. Magiſter apud Raynaldum ad an. 1519. n. 24, ſeqq., ac 1521. n. 81, ſeqq. Eum deinde Clementi VII, a quo Imperator Bononiæ inauguratus eſt, ſacramento fidem obligaſſe, Rom. Eccleſiæ Advocatiam deſpondiſſe, ſtratoriſque officium exhibuiſſe, teſtatam rem faciunt Jovius lib. 27, Steuchius lib. 2. adv. Luther. p. 45, ac Raynaldus ad an. 1530. n. 18, & 38. Ideo vero, quod inſcio.

inſcio Pontifice, inconſultoque, Imperio ſubinde ſe abdicaſſet; Electorumque ſuffragio in Ferdinandum I. illud transfudiſſet, indignatus Paulus IV. inficias id totum ivit apud Raynaldum ad an. 1558. n.8: quod pacis bono deinde probandum viſum eſt Pio IV, cui plane Ferdinandus per litteras officii refertiſſimas *Fidelem obſervantiam* præſtare cordi habuit apud Bzovium, & Raynaldum ad an. 1560. n. 2, & Hofmannum in nova Script., & Monum. Collect. To. 1. p. 763. A Maximiliano II. obſequium quidem Pio IV. oblatum, non etiam obedientiam deſponſam poſt Sarpium hiſt. Concil. Trid. lib. 8, & Schilterum de liberi. Eccl. lib. 7. cap. 10. §. 10. contendit Buderus de Legat. Obed. cap. 1. §. 35, qui perinde §. ſeq. 36. a Rodulpho II. per Oratores Gregorio XIII. obſequium dumtaxat præſtitum, Eccleſiæ vero obedientiam fuiſſe exhibitam pugnat ex Scriptore Commentationis de Cauſſa Colonienſi apud Schardium in libro infami de perfidia Pontif. erga Imper. inſcripto p. 181. Obedientiæ Pontifici jurandæ equidem repugnaſse aliquando Maximilianum II. liquet ex litteris Delphini Internuncii ad S. Carolum Borromæum apud Raynaldum ad an. 1563. n. 228: ſed eum tamen ſubinde a Pio IV. electionis confirmationem poſtulaſse, in Moguntini Præſulis manibus Apoſtolicæ Sedi *debitam ſubjectionem* deſpondiſse, ac per litteras, Legatoſque eamdem ſibi præſtaturum fore pollicitum teſtis eſt locuples idem Pontifex in Allocut. ad Cardin. in Conſiſt. an. 1564, de quo Raynaldus n. 27, & Pallavicinus hiſt. Concil. Trid. lib. 22. cap. 6. Adde, quod eidem Maximiliano II. ægre ferenti, quod Coſmus Medicæus Hetruriæ Magni Ducis titulo donatus fuiſset a S. Pio V. Conſt 88. *Romanus Pontifex*, qua Alexandri III, Innocentii III, Pauli IV. &c., a quibus Portugalliæ, Bulgariæ, Hiberniæ, Bohemiæ Reges &c. creati fuerant, exemplo id feciſse adfirmabat apud Gabutium lib. 3. cap. 16. p. 118, & Laderchium To. 2. edit. Rom. 1737. p. 211, ſeqq., Pontificis nomine reſpondit Commendonus Nuntius apud Gratianum in ejus vita lib. 3. cap. 8. p. 282, Berninum hiſt. Hæreſ. To. 4. ad Sæculum XVI. cap. 9, & Laderchium To. 3. ad an. 1571. p. 463, ſeq., nempe eo ipſo plane jure a Pontifice id factum, quo Hetruriæ Rector Carolus Andegav. datus fuerat a Clemente IV, quo Wenceslao contra

tra

Digitized by Google

tra Dyrrachinos Bohemiæ Regnum adſertum, Philippo Hiſp. Navarræ Regnum a Julio II. delatum, quo Henricus Lotharingius Luſitaniæ Rex ab Alexandro III. dictus, quo Poloniæ Ducibus Regium nomen a Johanne XXII. adtributum, quo denique Imperium a Pontificibus fuerat in Germanos transfuſum. Rodulphum II. quod attinet, cum Schardio nugatur profecto Buderus, dum ab obſequio diſtinguendam obedientiam judicat, Eccleſiamque a Pontifice ejus Capite: ſiquidem utriuſque, Capitis, & Corporis videlicet, indiviſa ſint jura, obedientiæ ſit certe ſpecies obſequium, iſtudque rite Pontifici abſque illa deferri nequeat. Matthiam obedientiam Paulo V. impendiſſe nedum, ſed fidelitate præterea ſe devinxiſſe palam fit ex Pontificis ad ipſum redditis litteris, quibus primas, ut vocant, Preces illi indulgens ex Archivo Vatic. exhibitis a Fontanino in diſſert. de prim. Precibus Imp. §. 50. p. 68, ſeq. edit. Friburg. 1706. Matthiam *In fidei ſinceritate, & devotione Eccleſiæ Romanæ fidelem Advocatum* ſe devoviſſe, nec non *Humili profeſſione Rom. Eccleſiam Matrem, & Dominam* recognoviſſe teſtatur. Eidem Paulo V. obedientiam perinde juravit Ferdinandus II: quod haud obſcure indicat Indultum prim. Precum ipſi a Pontifici conceſſum, de quo Johannes Chochier in Comment. ad Regulas Cancell. Conſuetum obedientiæ officium Urbano VIII. per Eggenbergicum Principem Oratorem reddidit an. 1638. Ferdinandus III. apud Hiobum Ludolphum Schaubuhne To. 2. p. 617: quod ipſum liquido docent Pontificis litteræ primas indulgentes Preces, quibus ipſius electionem confirmat, & ab ipſo fidei, obedientiæque profeſſionem, juxta formulam præſcriptam in præcit. litteris Pauli V, ſibi oblatam adfirmat apud Fontaninum cit. diſſert. §. 52. p. 72. Hinc enim mos inductus, ut Imperator electus per Legatos ſolemniter a Pontifice, uno, eodemque tempore, confirmationem expoſtulet, fidei ſacramento obedientiam exhibeat, ac primarum Indultum Precum exoret. Leopoldus obedientiam quidem per litteras Alexandro VII. pollicitus eſt, ſed obedientiæ Legatum, ut ſumptibus in bellum impendendis parceret, ne mittere cogeretur, duplici libello a Cardinali de Haſſia exhibito rogavit. Sed prudens negavit Pontifex, ne mos ille ſacer in deſuetudinem abiret, Diploma con-

firmationis, donec Legatus mitteretur, neque primarias indulgere Preces voluit, antequam ejus electionem confirmaſſet, ut ex litteris Archivi Vatic. liquet a Fontanino deſcriptis cit. differt. §. 70, ſeqq. p. 104, ſeqq. Joſephum I. ſerio cogitaſſe de obedientia expreſſe, Majorum more, Pontifici impendenda, litteras miſiſſe quin etiam ſupplices pro indulto primarum Precum impetrando, quæ antequam ſolemni pompa, ut fieri ſolebat, perficerentur, morte fuiſſe illum præreptum, teſtis eſt locuples Clemens XI. in Orat. ad Cardin. die 27. April. 1711. habita de ejus obitu edit. Rom. 1722. Per litteras, & per Legatum eidem Clementi XI. *Obſervantiam*, eaque omnia, quæ *Obedientiſſimum S. Romanæ Eccleſiæ filium, ſtrenuum ejuſdem Advocatum, & Defenſorem* decent, adimpleturum religioſe pollicitus eſt Carolus VI, veluti fidem indubiam facit Pontificis Alloquutio Conſiſt. Nugatur vero more ſuo Buderus, dum §. 42. Carolum caute, conſultoque a voce obedientiæ abſtinuiſſe obſervat: qui enim obedientiſſimum ſe deſpondit filium, obedientiam ab eo abnegatam qui putet, apage illum, apage. Benedicto XIV. denique eodem ritu tam Carolum VII, quam Franciſcum I. & obedientiam dependiſſe, & ab eo confirmationem electionis depopoſciſſe fit evidens ex Brevibus ad utrumque redditis, quibus & primæ utrique Preces indultæ leguntur ſub conſueta formula *Cum poſt factum* &c., ac poſteriori quidem 4. Kal. Decemb. an. 1746. Ex quibus a primo ad poſtremum adparet mutuis jugiter officiis Pontifices, & Imperatores ſibi fovendis invicem, fulciendiſque incubuiſſe, illos beneficiis adaugendo, iſtos grate famulando, atque ita optima Religioni, ac Reipublicæ, quoad mutua hæc officia permanſerunt illæſa, ratione fuiſse proſpectum.

Atqui me ferme pœnitet, quod ita paullatim extra lineam mihi præfinitam egreſsus, a Pontificis ſpirituali Monarchia, præter voluntatem, ad temporalem delapſus ſim, eamque nimiis, præter quam opus foret, operique præſtituti fines paterentur, ſim perſequutus: venia dignus tamen, quod ita delabi a Budero coactus fuerim, vique vim repellendæ opus haud paucis oppido fuerit. Nunc vero a Monarchia Pontificia gradum ad Eccleſiaſticam faciendo Hierarchiam, circa quam propoſitæ quæſtionis caput ob.

obverſatur alterum, Hierarchiæ porro Eccleſiaſticæ nomine, quod origine ſua Græcum eſt ἀπό τῆς ἱερᾶς ἀρχῆς, duo comprehendi Sacrum Principatum diverſis in Ordinum gradibus diffuſum, & Sacram Poteſtatem diverſis Officiorum generibus occupatam, verbo, Imperium, & Miniſterium, ac utrumque in ſuperiores, inferioreſque gradus diſtinctum, poſt S. Paulum Act. Apoſtol. cap. 20. v. 28. *Attendite vobis*, ſic Epiſcopos alloquentem, *& Univerſo Gregi, in quo vos Spiritus S. poſuit Epiſcopos regere Eccleſiam Dei*, quibus Imperium deſignatum audis, & 1. Corinth. cap. 4. v. 1. ſic de ſe ipſo in gradu ſuperiori poſito, aliiſque inferioris gradus Miniſtris loquentem: *Sic nos exiſtimet homo, ut Miniſtros Chriſti, & Diſpenſatores Myſteriorum Dei*, quibus Miniſterium aperte ſignificat, concordi docent ſententia S. Dionyſius Areopagita lib. 1. de Hierarch. Eccleſ. cap. 1. §. 2. edit. Ven. 1755. To. 1. p. 162, ſeq., & cap. 5. §. 5, ſeq. p. 234, ſeqq., ibique Georgius Pachymerus, S. Maximus in Scholiis To. 2. p. 52, ſeq., 79, ſeq., Antiochus Palæſtinus ſerm. de Paſtoribus, S. Joh. Chryſoſtomus ſerm. de S. Johanne Evang., S. Leo M. ſerm. 48. de Quadrag. 10. edit. Baller., & epiſt. 14. ad Anaſtaſium Theſſal. cap. 4, S. Sophronius Hieroſol. epiſt. ad Sergium Conſtantinopolit, S. Felix III. epiſt. 5. ad Zenonem Imp., Elias Cretenſis in Orat. 1. S. Gregorii Nazian. edit. Ven. 1753. To. 2. p. 13; Dionyſius Exiguus in verſ. Can. 24. Laodiceni &c., poſt quos de Schola Theologi Hugo Victor. in lib. 4. S. Dionyſii Areop., Guillelmus Pariſ. in tract. de Univerſo par. 2. lib. 1. cap. 166, ſeq., Guillelmus Antiſiod. in Summa Theolog. lib 2. tract. 3. cap. 1, Petrus Lombardus Sent. lib. 1. diſt. 10, S. Thomas 2. Sent. diſt. 9. art. 1, par. 1. q. 108 art. 1, 2. 2. q. 184. art. 6. ad 1, & Opuſc. contra Impug. Relig. cap. 4, S. Bonaventura Centiloq. par. 3. ſect. 16, & in Opuſc. de Hier. Eccl., Gabriel Biel in 2. diſt. 9. q. 1, Riccardus Mediavill. in 2. diſt. 9. q. 1, & in 4. diſt. 4. q. 3; Petrus Tarantaſ. apud Dionyſium Carthuſ. in 2. diſt. 9. q. 1, Durandus a S. Portiano in 2. diſt. 9. q. 1, & in 4. diſt. 24. q. 2, Henricus Gandav. Quodl. 6. q. 23. art. 1, Gerſonius de poteſt. Eccl. conſid. 9, & ſerm. contra Bullam Mendican., Henricus Kalteiſen in Orat. de prædic. Verbi Dei adverſ. Bohemos, aliique apud Franciſcum

Hallier de Hier. Eccl. lib. 1. ſect. 1. cap. 2, ſeqq., & ſect. 4. cap. 1, ſeqq., Blancum de Polit., & poteſt. Eccl. To. 3. lib. 1. cap. 1. §. 10, & Mamachium Orig., & Antiq. Chriſt. To. 4, & 5. lib. 4: quibus adſtipulari non dubitarunt Anglo-Epiſcopales Hammondus in diſſert. quatuor de Epiſcop., ubi Blondellum, Salmaſium, alioſque Presbyterianos refellendos ſibi ſumpſit, & adverſus Ovvenum ſubinde defendit Oper. To. 2, Pearſonius Vindic. Ignat. par. 1. cap. 1., & par. 2. cap. 13. PP. Apoſtol. edit. Cotel., & Cler. To. 2. p. 333, ſeqq., & 415, ſeqq., ubi diffuſe contra Dallæum diſputat, Beveregius in Cod. Canon. primit. Eccleſ. lib. 2. capp. 2, & 11. eodem To. 2. Collect. PP. Apoſt. p. 76, ſeqq., & 119, ſeqq., ubi idem adverſ. Dallæum argumentum perſequitur, Bruno in Judicio de Auctore Canon., & Conſt. Apoſtol. §. 21. eodem To. 2. p. 186, ſeq., Uſſerius in diſſert. de S. Ignatii epiſt. cap. 18. ibid. p. 246, ſeq., ubi Bezam, ac Vedelium oppugnat, Dodvvellus diſſert. Cyprian. diſſert. 10. de Ord. Epiſcop., & Presbyt., ubi Blondellum ſufflaminat, Bilſonus de Gubernat. perpet. Eccleſ., Potter de Gubern. Eccleſ., & Cumberlandus de Ordinat., qui tres Eccleſiaſticæ Hierarchiæ gradus agnoſcere, adſtruereque non detrectarunt, Stackhouſe Theolog. Specul., & pract. To. 4. cap. 5. §. 1. p. 476, ſeqq., qui §. 2. p. 472. Nota F. ideo obſervat depravatum in Bibl. Anglic. locum Actor. Apoſt. cap. 6. v. 3, *Conſiderate viros ex vobis &c., quos nos conſtituamus &c.*, ideſt pro *Nos* poſitum *Vos*, atque ita Plebi factam, quæ Apoſtolorum propria dumtaxat erat, Diaconos conſtituendi poteſtatem. Atqui nullam viciſſim a Chriſto D. regendæ Chriſtianæ Reipublicæ formam præſcriptam fuiſſe, Hierarchicæ dignitatis, ac juriſdictionis gradus nullos diſtinctos, nullaſque functiones diſtributas; ſiquid autem ſupra Presbyteros in adminiſtranda Eccleſia auctoritatis Epiſcopi ſunt adepti, id non Divina, ſed humana dumtaxat voluntate conſequutos, e Proteſtantium grege poſt Aerium, de quo S. Epiphanius hær. 75, Contobabditos e Tritheitarum ſecta, de quibus Nicephorus lib. 18. cap. 49, Richardum Armacanum in Sum. quæſt. Armen. lib. 11. cap. 5, Marſilium Patavin., de quo Pighius Eccl. Hier. lib. 5, Lutherum ſuum illum Megalandrum, de Captiv. Babyl. cap. de Ordine, lib. de Clavib., lib. de abrogata Miſſa privata,

vata, & in epiſt. ad Senatum Pragen., ac Calvinum Inſtit. lib. 4. cap. 4. §. 2. ſentire, ſcribereque immanem per errorem non deſtiterе Blondellus in Apolog. pro ſent. S. Hieronymi, Salmaſius de Prim. Papæ, & de Fœnore trapez., Voſſius in epiſt. 2. ad Salmaſium inſerta a Clerico To. 1. PP. Apoſtol. p. 2, ubi tamen contra Blondellum ſæculo III. demum Epiſcopos a Presbyteris diſtinctos fuiſſe, iiſque prælatos adſtruentem pugnat, atque cum Salmaſio jam ſecundi ſæculi initio ſingularem Epiſcopatum fuiſſe ſupra Presbyteratum exiſtimat, pugnat vero contra ſeipſum, qui epiſt. 1. ad eumdem Salmaſium non agnoſcere nequivit jam ſæculo I. e Presbyteris unum adpellari conſueviſſe Epiſcopum, atque in tot millibus locorum nullum reperiri, in quo ex Presbyteris eodem Epiſcopi nomine pluſquam unus fuerit appellatus, ita Antiochiæ Epiſcopum neminem dictum, niſi Ignatium, Smyrnæ neminem, præter Polycarpum, Hierapoli ſolum Papiam &c., atque demum Epiſcopum ſemper adpellatum Τὸν προεστῶτα τοῦ Πρεσβυτερίου, Seldenus in Comment. ad Eutychium Alex., Dallæus de epiſt. Ignatio adſcriptis cap. 13, Matthæus Larroquanus in Obſervat. ad Vindic. Pearſon. p. 298, ſeqq., Grotius in epiſt. ad Hieronymum Bignonium, quæ eſt 154. ad Gallos die 17. Jun. 1634, contra id, quod ſenſerat de Imper. Sum. Poteſt. cap. 11. n. 5, Worſtius in Exercit. de Sedibus Epiſcop. primar., Hulſemannus in tract. de Miniſtro Conſecr., & Ordin. Sacerd., Voigtius in exercit. de Presbytero legitimo Ordinationis miniſtro, Conringius de Republ. Imp. exercit. 7. §. 9, ſeqq., & epiſt. ad Joachimum Joh. Maderum 6. Kalen. Decemb. 1654, Willelmus Moma lib. de Var. condit., & ſtat. Eccleſiæ ſub triplici œconomia To. 2. lib. 3. cap 10. §. 18, ſeqq., Joh. Franc. Buddeus in diſſert. de Orig., & poteſt. Epiſcop., Robertus Parkerus de Polit. Eccleſ. Chriſt., Joh. Miltonus in tract. de Regim. Presbyt., Bochartus epiſt. ad Morlejum cap. 1. de Presb., & Epiſcopatu, Moshemius Inſtit. hiſt. Eccl. ſect. 1. par. 2. cap. 2. §. 5, Zieglerus in libro inſcripto: *Superintendens ad normam Conſt. Eccleſ. Saxon.*, Tillenus in Not., & animad. ad Bellarmini lib. 1. de Rom. Pontif. cap. 8, Caldervood in Altari Damaſceno, ſive de Angl. Eccl. Polit. cap. 4. p. 207, ſeqq., Heideggerus hiſt. Papat. period. 1. §. 12, Vitringa de vet. Synag. lib. 2. cap. 2. p. 487,

Span-

Spanhemius Oper. To. 1. p. 632, Ern. Salom. Cyprianus in Hilariis Evangel.p.45, Bentlejus nomine adſcito Phileleutheri Lipſ. ſectus in Act. Erud. Lip. 1715. p. 6, Bohemerus Jur. Eccleſ. diſſert. 7. p. 397, ſeqq., & in Not. ad Fleurii Inſtit. Canon. par. 1. cap. 3. §. 3, Deilingius Miſcell. Sacr. par. 4. exerc. 6, Benzelius diſput.hiſt. Theolog. de Succeſſ. Epiſcop. Canonica To.1. p 565, ſeqq., Kromayerus de Poteſt. Eccleſ. externa par.1. ſect. 2. art.1. cap. 2. §. 13. p. 72, ſeqq., Pfaffius Origin. Juris Eccleſ. cap. 2. art.1. de Jure Eccleſ. ab Apoſtolis condito p. 47, ſeqq., Abraham Ruchat Lauſanæ Profeſſor diſſert.4. inſerta novæ ipſius Collectioni Oper. SS. Clementis, Ignatii, & Polycarpi edit. Leidenſ. 1738. Bibl. Germ. To.1. par. 2. p. 356, aliique longe plures, quos fuſiori perſequi calamo non eſt opus, ad quorumque adhinnire ex parte errorem non expavere Bodinus, Molinæus, Jannonus lib.1. cap.ult. §.1. cum Grotio ſuperioritatem Epiſcoporum ſupra Preſbyteros exemplo Synagogæ inductam exiſtimans, Galli Auctores de Eccleſiæ adminiſt. in communi, ac de Auctoritate ſecundi Ordin. in Synodo Diœceſ., a quibus neque longe diſtat Gibertus Jur. Canon. To. 1. in Proleg. par. 1. tit. 19. de forma adminiſt. Diœceſ.a ſolis Epiſcopis ſine ſecundi Ordinis Paſtorum participatione Diœceſes Chriſti D. inſtitutione haud gubernandas docens. Neque hinc procul abludunt ſive Claudius Fontejus de Antiquo jure Presbyt. in regim. Eccleſ. capp. 7, & 9. ſupereminentiam Epiſcopi Presbytero Ethnicorum exemplo inductam adſtruens, qua ab opinione parum diſtat Caldervvood in Alt. Damaſ. cap. 2, ſive Grotius in Acta Apoſtol. cap. 6, & de Imperio Sum. Poteſt. circa Sacra cap. 11, quæ inde perſuaſio Zieglerum de Diacon. cap. 2. §. 11, Vitringam de Synag. vet. proleg. cap. 3, Kromayerum de Poteſt. Eccleſ. proleg. cap. 3. §. 3. &c. inceſſit, Limborchio etiam Theolog. Chriſt. lib. 7. cap. 4. §. 7. probata eſt, qui tamen Eccleſiis ab Apoſtolis Epiſcopos Presbyteris gradu aliquo ſuperiores fuiſſe conſtitutos, quin tamen immutabilis regiminis forma præſcripta fuerit, opinatur, Chriſtianæ Reipublicæ regendæ formam neque Chriſto D., neque Apoſtolis referendam acceptam fore adfirmans, ſed totum ejus regimen hominum inſtituto ad Synagogæ veteris exemplar fuiſse conformatum: Epiſcopos

pos ideo Presbyteris jure Divino ſuperiores non eſse, Presbyteros æque atque Epiſcopos Apoſtolorum eſse ſucceſsores, atque ex æquo juris amborum eſse paſcere Dei Eccleſiam, paremque his, atque illis alios ordinandi auctoritatem ineſse. Sed enim ſecummet pugnat Grotius, ut qui in Adnot. ad Caſsandri conſultationem art. 7. ejus probat ſententiam, qua ad Eccleſiæ unitatem ſervandam unius ſummi Rectoris, qui S. Petro in regimine Eccleſiæ ſuccederet, ex Chriſti D. dicto Johan. cap. 13. v. 35. neceſſitatem adſtruit, eique cunctis obediendum adfirmat. Grotio vero, non qua parte utique Divinam prorſus, & Apoſtolicam excludit inſtitutionem, & Epiſcopi a Presbytero diſtinctionem, ſed qua dumtaxat ad Judaicæ Synagogæ formam regimen Eccleſiaſticum fuiſse inductum opinatur, adſtipulari non dubitat Bacchinus de Eccleſ. Hier. orig. par. 1. cap. 3, ea & ipſe in opinione verſatus, ut putet Apoſtolos in fundandis principibus Eccleſiis, minime quidem ad formam Rom. Imperii reſpexiſse, ſed potius Judæorum politiæ ſe ſe accommodaſse. At enim longe nobiliorem in Eccleſia condenda regiminis formam animo Chriſtum D. prætuliſse, eamdemque prædocuiſse Apoſtolos (quo plane loci Spanhemium Oper. To. 2. p 1219, Stillingfleetum Irenici lib. 2. capp. 4, & 6. &c. haud moror ſcribentes a Chriſto D. certam regiminis Eccleſiaſtici formam haud fuiſse præſcriptam, neque ab Apoſtolis eamdem ubique ſervatam, inroductamque, ſiquidem inde fieret, ut pejori, quo Synagoga, poſita loco fuiſset Eccleſia, neque Eccleſia ipſa, ſi quis bene videt, componi ullo, abſque Regiminis ſpecie aliqua, modo potuerit) haud obſcure indicat S. Paulus ad Hebr. cap. 7, ubi e veteri Synagoga in Eccleſiam cum Sacerdotio, & Lege translatum Regnum docet. Ex quo S. Epiphanius hær. 29. id inter alia diſcriminis Synagogam inter, & Eccleſiam adnotat, quod in illa Regnum a Sacerdotio disjunctum eſset, in iſta vero utrumque in una perſona Chriſti D. nempe primum, atque in Romano ſubinde Pontifice copulatum ſit: quod non eſt aliud, quam quod in priori illa Regimen erat Ariſtocraticum, in poſteriori vero iſta Monarchicum ſit. Sed de hac differentia plura Art. 2. Ad hæc idem Apoſtolus 1. ad Corinth. cap. 6. v. 4 litium, quæ inter ipſos ſuboriebantur, Judicem conſtituit Epiſcopum, qua de re diffuſe

Art.

Digitized by Google

Art.ſeq., quod judicii genus alioquin apud Judæos ad Synedrium pertinuiſse ignorat nemo. Aliam igitur Politiæ ſpeciem, Hierarchicam idest,ab ea, quæ in veteri Synagoga olim obtinuit, Ariſtocratica nempe,Divina inſtitutione tenuiſse Apoſtolos inde fit evidens Quamquam negari prorſus nequit,quin in Sacerdotio veteri, ac Synedrio Evangelici regiminis quædam præluxerit ſpecies, veluti adparet ex Levit. cap.10, v. 10, ſeq., ex Deuter. cap. 17.v.8, ſeqq., ex 1.Paralip. cap 23.v.4, ſeqq., ac lib.2.cap.17.v.7, ſeqq., quibus in locis Pontifici, Sacerdotibus, ac Levitis docendi Populi, dijudicandique cura, poteſtaſque demandatur; junctis Aggæo cap. 2. v. 12, Malachia cap. 2. v.7, Oſea cap. 4. v. 6, Jeremia cap. 2. v. 8, Iſaia cap.28. v. 7, ac etiam Joſepho lib.adv. Appion. apud Judæos Sacerdotes adpellante Ἐποπται Πάντων, *Imperatores omnium*, Διχαςαὶ ἀμφιςβητουμένων, *Judices ambiguorum*, Παλαςαὶ τῶν κατεγνωσμένων, *Vindices damnatorum*. Neque repugnant Eccleſiæ ſane Patres tres Ordines Hierarchicos ex analogia veteris Teſtamenti colligentes, veluti S. Dionyſius Areop. de Hier. Eccl. cap.5, S.Hieronymus in epiſt. 85, edit. Martianæi 101. claſ.7. ad Evangelum, S. Cyrillus Alex. lib.13. de adorat., S. Iſidorus Hiſpal. lib.2. de Offic. cap.5, ſeqq., & Synodi Aquiſgranenſis Epiſcopi ſub Ludovico Pio lib 1. cap.7, ſeqq.

Igitur Divina inſtitutione duobus Eccleſiaſticam Hierarchiam conſtare Ordine, & Officio, atque Ordinem quidem ex Epiſcopis, Presbyteris, ac Diaconis fuiſſe conſtitutum, Officium vero Juriſdictionis exercitio, Evangelii prædicatione, & Sacramentorum adminiſtratione perfici, atque Diaconis, Presbyteriſque gradu ſuperiorem Epiſcopum eſſe, dogma Catholicum eſt a S.Paulo Actor. cap. 20. verſ. 28, epiſt.2. ad Theſſal. cap.3. v 14, ad Timoth.1.capp 1,& 3, ad Tit. cap.1.v.5, ſeqq., ad Hebr.cap.13. v. 17, a S. Johanne Apocalyp. cap. 1. v. 11.&c. traditum, cujus adſertores, ac vindices ſe præſtant jugi traditione SS. Patres, quorum primo ſuccurrit loco S. Clemens Romanus P. M. Hic in epiſt. ad Corinth. de Presbyteris ita mentionem ingerit, ut eos tamen dignitate, poteſtateque diſtinguat ab Epiſcopis, hiſque inferiores faciat, ſic enim n. 1. eis in memoriam revocat, quod ipſi

Digitized by Google

ipſi fuerint olim ὑποτασσόμενοι τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν, καὶ τιμὴν τὴν καθήκουσαν ἀπονέμοντες τοῖς παρ' ὑμῖν Πρεσβυτέροις, *Subditi Præpoſitis veſtris, & honorem debitum Senioribus veſtris tribuentes*; quorum ſimillima repetit n. 21, *Præpoſitos noſtros*, inquiens, *revereamur, Seniores noſtros honoremus &c.*, & n. 40. de Eccleſiaſticis officiis lege Divina ſancitis loquens ſic habet: Τῷ γὰρ ἀρχιερεῖ ἴδιαι λειτουργίαι δεδομέναι εἰσὶ, καὶ τοῖς ἱερεῦσιν ἴδιος ὁ τόπος προστέτακται, καὶ Λευΐταις ἴδιαι διακονίαι ἐπίκεινται, *Summo quippe Sacerdoti ſua munia tributa ſunt, & Sacerdotibus locus proprius aſſignatus eſt, & Levitis ſua miniſteria incumbunt*. Quibus quid illuſtrius ad tres in Eccleſia Divina inſtitutione gradus Hierarchicos inductos oſtendendos? Quæſo vero, quid aliud, quam Epiſcopos præſeferunt nomina Præpoſitorum, ſummique Sacerdotis, quos loco ſupra Presbyteros eminentiori poſitos, diſtinctaque adſignata officia conſpicis? Nec officit ſane, quod n. 42. ab Apoſtolis Epiſcopos, ac Diaconos conſtitutos perhibeat, de Presbyteris alte ſileat: nam tum ſuper. n. 1, 21, & 40. diſerte Presbyteros ab Epiſcopis diſtinxerat, tum ſeq. n. 44. cum Corinthiis acerbe expoſtulat, quod ab his temere dejecti Presbyteri fuiſſent, qui ab Apoſtolis fuerant ordinati. Ideo vero fortaſſis Epiſcopos dumtaxat, & Diaconos ibi recenſuit, quod de his dumtaxat habeat Iſajæ locus cap. 60. v. 17. ab ipſo prolatus: *Conſtituam Epiſcopos eorum in Juſtitia, & Diaconos eorum in fide*. Deinde fortaſſis etiam τὸ ἄρχοντας mutavit noſter in τὸ διακόνους, ideo quod ad Chriſti D. inſpexerit dictum Matth. cap. 20. v. 25: *Qui voluerit inter vos major fieri, ſit veſter* διακόνος *Miniſter*; ideſt appellative pro functionis Miniſtro nomen accepit, quomodo S. Paulus ad Coloſ. cap. 1. v. 23. Evangelii ſe Miniſtrum, & Apoſtolatum ſuum Miniſterium adpellat; quin etiam Magiſtratus Civilis Dei διακόνος *Dei Miniſter* ab ipſo vocatur ad Rom. cap. 13. v. 4: quo etiam ſenſu in epiſtola Eccleſiæ Lugd., & Vien. ad Eccleſ. Aſiæ apud Euſebium lib. 5. hiſt. Eccl. cap. 1. S. Pothinus Lugdun. Epiſcopus *Epiſcopatus miniſterio* fungi dictus eſt, & S. Joh. Chryſoſtomus hom. 1. in epiſt. ad Philip. Epiſcopos Diaconorum nomine aliquando deſignatos etiam obſervat: quo plane nomine Presbyteros,

& Epiſcopos veniſſe, non ſecus atque promiſcue nomine Presbyteri veniſſe quoque Epiſcopos, adparet Act. cap. *6*. v. 4, 1. Corinth. cap. 3. v. 5, 2. Corinth. cap. *3*. v. *6*, Coloſ. cap. 4. v. 7, & 17, ac 1. Theſſal. cap. 3. v. 2, docentque Hilarius Diac. in epiſt. ad Philip. cap. 1. v. 1, S. Hieronymus in epiſt. ad Philom., & ad Rom. cap. 12. v. 7, ac Theodoretus in cap. 1. ad Philipp., ubi notat tempore Apoſtolorum tres fuiſſe gradus in Eccleſia, Diaconos, Presbyteros, qui Epiſcopi etiam dicerentur, & Epiſcopos proprie, qui tum dicebantur Apoſtoli. Confer Coteletium in epiſt. S. Clementis Not. 11. p. 171, ſeq., Coutantium in Not. ad eamdem p. *29*, Beveregium Cod. Can. prim. Eccl. lib. 2. cap. 13. n. 10, & Pearſonium Vind. Ignat. par. 2. cap. 13, ubi tamen oſtendit Sæculo II. a Scriptore nullo amplius Presbyteros Epiſcopi nomine nuncupatos, ac viceverſa; quin imo ſub Apoſtolis ipſis diſtinctos Epiſcopos, ac Presbyteros largitur Vedelius exercit. 8. in epiſt. S. Clementis cap. 3. Jungendæ Conſtitutiones Apoſt., ſi tamen earum germanus ipſe auctor eſt, lib. 2. cap. 17, ubi Epiſcopus cum Magiſtratu, ac Judice comparatur, cap. 18, ſeq., ubi Epiſcopo ligandi, ſolvendique poteſtas Divinitus tradita dicitur, cap. 25, ſeq., ubi ex tribus hiſce gradibus Hierarchia Eccleſiaſtica conſlatur, ita tamen, ut Diacono, ac Presbytero ſuperior adſtruatur Epiſcopus, qui Princeps, Dux, Rex, ac Dynaſta nuncupatur, & capp. 47, ac 57, ubi Epiſcopi eſſe ſententiam e Tribunali ferre, ferenti Presbyteri, & Diaconi adſiſtere traditur; lib. *6*. cap. 17, ubi de tribus hiſce Ordinibus iterum loquitur, quibus conjugii uſum interdictum adfirmat; lib. 7. cap. 31, ubi denuo de Epiſcopis, Presbyteris, & Diaconis ſermo recurrit; & lib. 8. cap. 28, ubi ab Epiſcopo ordinari Presbyterum, ac deponi docet, & cap. 46, ubi Epiſcopos, Presbyteros, & Diaconos nomine, dignitate, officioque differre explicitiſſime repetit, atque Epiſcopi eſſe ait Τα τῆς ἀρχιερωσύνης, quæ ad *Pontificatum*, Presbyteri τα τῆς ἱερωσύνης, quæ ad *Sacerdotium*, & Diaconi τα τῆς πρὸς ἀμφοτέρους διακονίας, quæ ad *Miniſteria utriſque* impendenda pertinent. Concordant Apoſtol. Canones 35, & 40. verſ. Dionyſii Exigui, quibus ſupra Diaconos, ac Presbyteros Epiſcoporum dignitas, ac poteſtas extol-

tollitur, quoſque viden, ut a Dallæi obtrectationibus vindicet Beveregius in Cod. Can. primit. Eccleſ. lib. 2. cap. 13. Tergemini hujuſce gradus Hierarchici mentio frequens occurrit apud S. Ignatium Martyrem, ita tamen, ut faſtigio, præ Diacono, ac Presbytero, ſuperiori poſitus Epiſcopus ſemper adpareat. Præter ea namque, quæ paſſim habet de Presbyteris, & Diaconis, ac præterquam in germana ad Epheſios epiſtola n. 3, ſeq. Epiſcopos Jeſu Chriſti ſententia in Eccleſia definitos, Ὁρισθέντες ἐν Ἰησοῦ χριστοῦ γνώμῃ, quibus ſane verbis magnam ineſſe vim agnovit Kromayerus in Comment. Theolog. de Poteſt. Eccl. par. 1. ſect. 2. art. 1. cap. 2. §. 13. p. 73, in Epiſcoporum ideo ſententiam fideles concurrere oportere ſcripſit, in epiſt. ad Magneſ. n. 6 de ſingulorum gradibus agens Epiſcopum ait præſidere Dei loco, Presbyteros loco Senatus Apoſtolici, & Diaconos miniſterium peragere: προκαθημένου τοῦ Ἐπισκόπου εἰς τόπον θεοῦ, καὶ τῶν πρεσβυτέρων εἰς τόπον συνεδρίου τῶν Αποστόλων, καὶ τῶν διακόνων πεπιστευμένων διακονίαν &c. Eadem ferme repetit in epiſt. ad Trallian. n. 3, & in epiſt. ad Philadelph., poſtquam abſque Epiſcopo nihil agendum inculcaſſet, num. 9. de Presbyteris loquens, iis κρεῖσσον ὁ ἀρχιερεύς, *Præſtantius*, inquit, *quid eſt Summus Pontifex*, Legatos vero ex Aſiæ finitimis Urbibus ad ſe miſſos Epiſcopos, Presbyteros, ac Diaconos ſubjungit, a quibus S. Martyri honor quoque delatus in ejus vetuſtiſſimis Actis memoratur. Quorſum vero ſpectat egregia illa Epiſcopi ſpecies, quam toties e Chriſto D., ejuſque Patre exprimit præſertim in epiſtola ad Smyrn. n. 8, decerpta etiam a S. Johanne Damaſc. Parall. lib. 2. cap. 25, Πάντες τῷ ἐπισκόπῳ ἀκολουθεῖτε, ὡς Ἰησοῦς χριστὸς τῷ Πατρὶ &c., *Omnes Epiſcopum ſequimini, ut Jeſus Chriſtus Patrem*, honore quoque habendos ſubjungens *Presbyterium, ut Apoſtolos, & Diaconos, ut Dei mandatum* &c., niſi quia ſicut in Deo Patre omnis, velut in fonte reſidet, quæ Chriſto D. poteſtas data eſt, ſic in Epiſcopo juriſdictionis manet plenitudo in ceteros inde profluxura Miniſtros? Unde ſubdit abſque Epiſcopo, ſicuti nec abſque Chriſto D., Eccleſiam conſtare nequire, nec abſque Epiſcopo aut Baptiſmum conferre, aut Euchariſtiam conficere fas eſſe: quibus viden, ut rei Eccleſiaſticæ ſummam unum

Digitized by Google

penes Epiſcopum poſitam declaret! Eidem inhærens doctrinæ S. Juſtinus in Apolog. 1. n. *67*. p. 83, ſeq. edit. Pariſ. 1742. de Chriſtianis Cœtibus, Sacriſque Synaxibus differens actionem omnem ſub uno προεστῶτος *Præſide* fieri, ac dirigi ait, per eum Populum edoceri, Sacramenta ab eo impartiri, & apud eum pecunias ſeponi in pauperes, orphanos, ac viduas erogandas: quid vero, rogo, Præſidis nomine S. Juſtino venit, niſi Epiſcopus, ideo Preſbytero ipſius ſententia ſuperior? Quo plane titulo Præſidentis deſignatus itidem a Tertulliano de Corona Milit. Epiſcopus, aliiſque legitur.

Siqua vero Scriptori de Eccl. Hierar. ſub illuſtri S. Dionyſii Areop. nomine, cujuſque auctorem facere Syneſium ſomniavit la Croze hiſt. Æthiop. p. 10, ſeqq., inſit auctoritas, definita res ab eo æſtimari debet. Nam cap. 5. §. 3, ſeqq. To. 1. p. 233, ſeqq. edit. Ven. 1755. in tres ordines diſtincta Hierarchia, tria diſtribuit officia, ac Diaconis purgandi, Presbyteris illuminandi, Epiſcopis perficiendi munus, poteſtatemque adſignat, ita tamen, ut prius ab Epiſcopo impoſitione manuum initiandi Presbyteri ſint, ab eoque Chriſma accipere conſecratum oporteat, ut illuminandi officio rite defungi queant. Quæ ſane Presbyteri Epiſcopo obnoxiam poteſtatem liquido oſtendunt. Atque ita locum illum accipere, illuſtrareque non hæſit Simeon Theſſalon. de Sacr. Ordin. cap. 1. Junge cap. 3. §. 3. p. 35, ſeq., quo loci a Hierarchis juriſdictionem in fideles quoslibet pro modo, pro tempore, pro dignitate ex erceri ſcribit, & confer S. Maximum in ſchol. ad cap. 5. To. 2. §. 4, ſeqq. p. 79, ſeq. Tam vero antiquus, ac verax, quam liquidus, & idoneus teſtis accedit S. Irenæus, ut ei tuto fides adhiberi debeat, & queat. Is ergo lib. 3. adv. Hær. cap. 3. potiori non altero Hæreticorum jugulum petendum jaculo, quo perinde felici uſos liquet ſucceſſu Tertullianum de Præſcrip. cap. 32, S. Cyprianum lib. 1. epiſt. *6*, S. Optatum lib. 2. p. 48. edit. Albaſpin., S. Epiphanium Hær. 27, & S. Auguſtinum in Pſal. adv. partem Donati, duxit, quam ex continuata ab Apoſtolorum ætate Epiſcoporum in Eccleſia ſucceſſione, ejuſdem Eccleſiæ veritatem, & unitatem oſtendere: quod argumenti genus repetens lib. 4. cap. *26*. hoc de Epiſcopali dignitate, poteſtateque, deſumptum ex Iſaiæ

cap. *60*.

cap. 60. v. 17. verſ. LXX. epiphonema adjungit: *Et dabo Principes tuos in pace, & Episcopos tuos in juſtitia.* At enim locum Actor. cap. 20. v. 28. explicans lib. 3. cap. 14. Epiſcopos diſtinctim, ac Presbyteros ab Epheſo, ac proximis Urbibus accerſitos diſerte adfimat, ſic Græcam πρεσβυτέρυς ibid. v. 17. vocem, quam *Majores natu* reddidit Vulgatus Interpres, recte interpretatus. Igitur perſuaſum ipſi erat nomine, gradu, ordineque a Presbyteris diſtinctos Epiſcopos eſſe. Confer Maſſuetium in Not. ad hunc locum To. 1. p. 201. edit. Ven. 1734. Jungendæ Eccleſiæ Lugd., & Vien. epiſtolæ ad Aſiæ, Phrygiæque Eccleſias, & ad S. Eleutherum P.M. apud Euſebium lib. 5 cap. 1, & 4, quibus S. Pothinus tum Lugdunenſis Epiſcopus diſerte a S. Irenæo tum adhuc Presbytero diſtinguitur, & S. Eleutherus *Pater*; S. Irenæus vero *Frater* adpellatur. Compara Pearſonium in Vindic. Ignat. par. 2. cap. 13, quo loci Blondellum, ac Salmaſium valide ſufflaminat. Hierarchicos juxta tres iſtos Ordines totidem Divina inſtitutione diſtributa in Eccleſia officia docet etiam Clemens Alexandrinus Pædagogi lib. 3. cap. 12. p. 309. edit. Potteri Ven. 1757. To. 1, ubi de præceptis loquens, alia *Presbyteris*, *alia Epiſcopis*, *alia Diaconis* a Deo data perhibet, & Stromat. lib. 6. cap. 13. To. 2. p. 793. ad Angelicæ Hierarchiæ imitationem Eccleſiaſticam ex Epiſcopis, Presbyteris, & Diaconis, ita quod ex poſtremo fiat gradus ad primum, ſive ut loquitur, προκοπαί *Progreſſiones*, fuiſſe inſtitutam arbitratur. Tres pariter iſtos ſupra Populum elevatos Ordines paſſim memorat Tertullianus lib. de Præſcrip. cap. 32, ubi Hæreticos provocans ad ſuarum originem ſectarum oſtendendam, ipſe viciſſim de ſolis dicendi ordinem ſumit Epiſcopis, quorum ſucceſſionem ad Apoſtolos retrotrahit; & cap. 41. tres inter Ordines iſtos liquido diſtinguit: *Alius*, inquiens apud hæreticos, *hodie Epiſcopus, cras alius, hodie Diaconus, qui cras Lector, hodie Presbyter, qui cras Laicus.* Ipſius ſententia itaque a Presbytero gradu diſtinctus eſt, ac ſuperior Epiſcopus, quem ideo *Præſidentis* nomine compellat lib. de Coron. Milit. cap. 3, ubi videndus Pamelius, *Summique Sacerdotis* lib. de Baptiſ. cap. 17, cujus abſque auctoritate Baptiſmum conferre neque Diacono, neque Presbytero fas eſſe docet. Quo propterea loco dimetiendum alterum lib. de Exhort.

Digitized by Google

hort. Caſtit. cap. 7. monet ibid. Rigaltius. Ex altero cap ite Epiſcopi ſupra Presbyterum adſurgit dignitas, ex poteſtate nempe ligandi, atque ſolvendi Divinitus accepta, de qua ſcribens S. Dionyſius Alex. in epiſt. ad Fabium Antioch. apud Euſebium hiſt. Eccleſ. lib. *6*. cap. 32. verſ. Ruff. Epiſcoporum eſſe docet de Lapſis judicium ferre, pœnitentiæ locum ipſis facere, eaque functos in Eccleſiam recipere. Quod ipſum ſcripſit Auctor Conſt. Apoſt. lib. 2. cap. 18, Clerus Roman. epiſt. 31. ad S. Cypr., ipſe S. Cyprianus ad Lapſos, alibique paſſim, S. Johan. Chryſoſtomus hom. 3. in epiſt. ad Coloſ. poteſtatem inde ſingularem colligens Epiſcopi, & lib. 3. de Sacerd. *Cœleſtem* illam vocans, ac *Divinam* Caſſianus de Incarn. lib. 3. cap. 14; documentoque ſunt inter alias Synodi Nicæna Can. 5, 12, &c., Ancyrana Can. 2, 7, &c., Laodicena Can. 19, &c., Arelatenſis Can. 7, &c. Confer & epiſtolam Synodi Antiochenæ ad S. Dionyſium Papam adv. Paulum Samoſ. apud Euſebium hiſt. Eccleſ. lib. 7. cap. *26*, ubi de tribus hiſce gradibus, veluti de re omnino diverſa, fit mentio. Clementi Alex. conſentaneus ejus diſcipulus Origenes lib. de Orat. n. 28. To. 1. Oper. edit. Pariſ. 1733. p. 253. de debitis agens, quorum in Oratione Dominica mentio fit, poſtquam de generalibus diſſeruiſſet officiis, hæc diſtincte tergemino Hierarchiæ Eccleſiaſticæ Ordini debita incumbere ſubdit: *Debitum* Ὀφειλὴ *aliud Diaconi*, *aliud Presbyteri*, *& aliud ſane* βαρυτάτη *graviſſimum Epiſcopi*. Cujus poteſtatem, & Curiam cum Magiſtratus Civilis, ſive Præſidis, in Urbis regimine, Curia, poteſtateque conferre non dubitat lib. 3. contra Celſum n. 30. p. *466*: quò pertinere locum etiam Auctoris Conſtit. Apoſtol. lib. 2. cap. *49*, ſeq., ubi de judiciis Eccleſiaſticis ab Epiſcopo finiendis ſermo fit, adnotat ibid. Spencerus. De Correptionis, & Excommunicationis jure loquens hom. 7. in Joſve n. *6*. To. 2. p. 413, ſeq., de quo S. Paulus 1. Timoth. 5, 20, & 1. Corinth. 5, 5, & 13, id præſtare ad Epiſcopos, quos a Diaconis, & Presbyteris diſtinguit etiam hom. 2. in Num. p. 278, quoſque *Præſides*, *& Paſtores* vocat, liquido docet, repetitque hom. 1. in Pſal. 37. p. *680*, ſeqq. Diverſas Epiſcopi, Presbyteri, & Diaconi ordinationes ſtatuit lib. 2. in Cant. To. 3. p 48, & ab Epiſcopo, utpote qui *Eccleſiæ arcem* tenet, omni pro Eccleſia

cleſia rationem fore reddendam, a Diacono quoque, ſed plus a Presbytero adfirmat hom. 11. in Jerem. p. 189: quorum ſimilia habet hom. 13, & 35. in Luc. p. 947, & 973, atque a Presbytero gradu Diaconum iterum diſtinguit hom. 10. in Ezech. p. 392. Sed enim clarius mentem aperit ſuam in Commen. ad S. Matth., ubi To. 12. p. 531. ligandi, ſolvendique poteſtatem Apoſtolis factam in Epiſcopos derivari perhibet; To. 14. n. 22. p. 646. tres inter hos Ordines diſtinctionem liquido ponit; To. 16. p. 723. Epiſcopum *Principem* denominat, & p. 753. ad Epiſcopum bonorum Eccleſiæ diſpenſationem pertinere, idque per ſe, aliquando per Presbyteros, frequentius per Diaconos præſtari docet, juxta Apoſt. Act. 6, 1, ſeqq., ac 1. Timoth. 3, 8, ipſeque ſcripſerat in Matth. To. 11. p. 490, ſeq., ubi videndus Huetius, atque Epiſcopo judicanti adſtare Presbyteros, & Diaconos in more poſitum addit, juxta quod pridem ſcripſerat etiam S. Ignatius in epiſt. ad Trall., & ad Smyrn., ac ipſe repetit lib. 2. in epiſt. ad Rom. Confer ibid. Huetium in Not., ac Pearſonium in Vind. Ignat. par. 1. cap. 11, ubi Blondellum, ac Salmaſium Origenem aliorſum intorquentes refellit. Neque deſiderari S. Cypriani luculentius, illuſtriuſque licet teſtimonium, apud quem præterquam nihil Presbyteris, Diaconiſque frequentius occurrit, Epiſcopi dignitatem, atque poteſtatem nec uno in loco, nec uno modo ſuper utroſque effert. Eccleſiæ unitatem ergo in unitate Epiſcopatus per Orbem diffuſi ſolidatam oſtendit, atque ab Epiſcopis maxime tuendam, ut qui Eccleſiæ præſident, lib. de Unit. Eccleſ. edit. Felli Amſtel. 1700. p. 78, quæ repetit epiſt. 55, & 56, Pamel. 52, & 53. Eccleſiæ unitatem ideo ſcindi ab eo ſubjungit, qui Epiſcopo a Deo conſtituto, Apoſtolorum loco ſuffecto, ac Judicem vice Chriſti D. agenti non obtemperet epiſt. 3, 43, 52, 59, 66. &c., Pamel. 40, 49, 55, 65, 69. &c., ubi videndus Rigaltius in Not. In Eccleſia Apoſtolos eſſe Epiſcopos, ſive eis velut ex aſſe ſucceſſiſſe, & Apoſtolorum vice defungi epiſt. 3, & 45, Pamel. 42, & 65, Eccleſiæque Præpoſitos eſſe, ac Præſides epiſt. 72, & 81, Pamel. 83: quo etiam nomine olim deſignatos Epiſcopos liquet a Tertulliano de Cor. Milit. cap. 3, & Apolog. cap. 39, a S. Gregorio Nyſſeno epiſt. de profeſſ. Chriſt., a S. Baſilio hom. in Pſal. 28.

Ad alios properando modo Patres, S. Hilario Pict. Epiſcopi nomine Eccleſiæ Præpoſitus, ac Princeps veniſse in Matth. cap. 27. n. 1, & de Trinit. lib. 8. n. 1. non dubium eſt. *In Epiſcopo*, inquit Hilarus Diacon. in epiſt. ad Epheſios cap. 3. inter Opera S. Ambroſii To. 5. edit. Baſil. 1555. p. 354, ſeq., *omnes Ordines ſunt, quia primus Sacerdos eſt, hoc eſt Princeps eſt Sacerdotum, & Propheta, & Evangeliſta, & cetera adimplenda officia Eccleſiæ in miniſterio fidelium.* Ita nempe in Epiſcopo, ceu Principe, Eccleſiæ coadunata officia omnia docens, quæ a Deo ad Eccleſiæ gubernationem inducta ſcripſit Apoſtolus 2. Corinth. cap. 12. v. 28, eorum in partem admiſſos deinde Presbyteros, Diaconoſque ſubjungens, ita tamen, ut iis Baptiſmum conferre, Evangelium prædicare, Scripturas explanare abſque Epiſcopi auctoritate non fas eſset. Cui dicto conformis eſt utique mos ille, de quo S. Juſtinus in Apolog. 1. n. 67. p. 83, quemque ſervatum in Eccleſiis Alexandrina, veluti de Pantæno, Clemente, Origene, Heracla &c. tradit Euſebius lib. 6. cap. 26, in Antiochena, ceu de S. Joh. Chryſoſtomo loquuntur ipſius homiliæ ad Popul., in Hypponenſi, ſicuti de S. Auguſtino teſtatur Poſſidius cap. 5, & in Eccleſiis Cappadociæ, & Cypri refert Socrates lib. 5. cap. 22, ut in diebus Sabbati, ac Dominicæ ſub Veſperas Presbyteri coram Epiſcopis Scripturas interpretarentur. Quid vero, quod in 1. Timoth. cap. 3. p. 402. primum Epiſcopum Presbytero, atque hunc ab illo, a ſuperiori inferiorem ordinandum adfirmat? At longe nobiliori officio, & nomine cohoneſtandos Epiſcopos duxit S. Pacianus Barcin. epiſt. 3, quod & ſibi ſumere minime ambegit: *Nos*, inquiens, *Epiſcopi, quia Apoſtolorum nomen accepimus, & Chriſti adpellatione ſignamur &c.* Quæ Presbyteris, quis, obſecro, perinde tribuere haud vereatur? Et Diaconi, & Presbyteri, ſed Epiſcopi potiſſimum negligentiæ, ſiqua Fidelium anima Populo de Chriſtiano peribit, deputare non dubitat S. Ephræm Opuſc. de Interrog., & reſponſ. par. 2, & in Serm. Parænet. de 2. adventu D. S. Ephræmi igitur ſententia ex tribus Eccleſiaſtica Hierarchia gradibus conflata eſt, quorum primum Epiſcopus occupat. Adeo vero aperta mens eſt S. Optati Milevit., ut de ea dubitandi vel leviter non ſit locus: nam lib. 1. adverſ. Parm. edit.

Albaſpin. p. 39. de tribus Hierarchiæ ordinibus loquens *Diaconos in tertio*, *Presbyteros in ſecundo* poſitos ait, in primo vero ſummo faſtigio Sacerdotii locat Epiſcopos: *Ipſi Apices, & Principes omnium Epiſcopi*. Conferendus etiam lib. 2. p. 59, quo loci Donatiſtis ſuccenſet, quod nefaria ſubverſione ex Diaconis, Preſbyteris, & Epiſcopis feciſsent Laicos. S. Ambroſius de Offic. lib. 2. cap. 24, ſeq. Epiſcopo judicium de Sacerdotibus ferendi jus tribuit juxta illud, ut mihi videtur, S. Pauli I. adTimoth. cap.5, v. 19. *Adverſus Pres byterum accuſationem noli recipere, niſi ſub duobus, aut tribus teſtibus*: quod Presbyteros ſane Epiſcopi tribunali obnoxios oſtendit, eoſque ad Eccleſiæ miniſteria pro aptitudine deputandi. Quod non eſt aliud, quam Epiſcopo inferiores Presbyteros eſse. Ad eumdem ſcribens epiſt.55. S. Baſilius Epiſcopatum Τὴν προεδρίαν τῶν Ἀποςόλων *Præſidatum Apoſtolorum* nuncupare non dubitavit; qui præterea in Anaphora ex verſ. Maſii ad Clementem Alex. Strom. lib. 6. cap. 13, de quo ſupra, reſpexiſse videtur, dum egregiam cum tribus Angelicis Eccleſiaſticæ Hierarchiæ comparationem inſtituiſse legitur: quibus etiam de tribus Ordinibus dicere non omiſit S.Cyrillus Hieroſolym. Catech. 16. At enim primus, qui de Aerio palmam tulit, S. Epiphanius Hær. 75. eo ineluctabili mom ento eam exploſit hæreſim ex diſcrimine Epiſcopi, & Presbyteri ducto, in eoque poſito, quod Presbyter filios quidem Eccleſiæ per Baptiſmum generet, Epiſcopus vero Patres etiam per Ordinationem. Atque hoc perinde diſcrimen præfert Angelorum nomen, ſub quo Epiſcopos intelligi, de quibus S. Johannes loquitur Apocalyp. cap. 2, idem jubet Hær. 25. Quo item ſenſu accepiſſe leguntur Hilarus Diac. in 1. Corinth. cap.11. v.10. To. 5. Oper. S. Ambroſii p. 274, S. Optatus lib. 2. p. 50, & S. Auguſtinus epiſt. 162; accipiendoſque docent V. Beda, Rupertus, Riccardus Victor., Lyranus, Hugo Vict. &c., atque ultro, citroque largiuntur Grotius in Voto pro Pace contra Rivetum art.7, Uſſerius Opuſc. de Epiſcop., & Metropolit. Orig. p.4, Hammondus diſſert. 2. cap. 4, Pearſonius in Vindic.Ignat. par.2. cap.11, Chriſtophorus Cellarius diſsert.7. Eccleſ. Aſiæ, Raynoldus in Collat. cum Harto cap.8. diviſ.3, &c. Falli vero Salmaſium diſsert. de Epiſcop., & Presbyt. p.183, ſeq., dum

dum Andream Cæſareenſem docere ait per Angelos deſignari ipſaſmet Aſiæ Eccleſias, oſtendit Uſſerius diſsert. de S. Ignatii epiſt. cap. 18. ideo, quod apud Andream Cæſar. expoſitio iſta nuſpiam compareat, & Apocalyp. cap. 2. diſerte ab Eccleſiis Angeli diſtinguantur; quin etiam Hammondus loco cit. ex Andrea Cæſar. oppoſitum oſtendit, ab eo nempe pro Angelis intellectos *Ephoros*, ideſt. *Inſpectores*, ſive Epiſcopos, Jacob. Fridericus Hollenhagen de Sept. Eccleſ. Aſiæ Theſauri Theolog. Philolog. edit. Lugd. Batav. To. 2. p. 1033. §. 26, ubi Aretham Cappad. Angeli nomine Eccleſiam exponentem tropice loquutum, quo Populo tribuitur id, quod Præſidis eſt, rite obſervat, locumque S. Johannis accipiendum de Epiſcopis confirmat ex Malach. cap. 2. v. 7. Eodem cum S. Baſilio ibat gradu S. Gregorius Nazian., qui Orat. 1. n. 8. pulcherrima ex corpore deſumpta ſimilitudine docet, velut in humano corpore membrum aliud præeſt, aliud ſubeſt, ita in Eccleſia, Dei inſtitutione, alios eſse, qui *paſcantur*, & *pareant*, alios *Paſtores*, *ac Magiſtros*, qui paſcant, & imperent; & Orat. 20. n. 50. e gradu Presbyteri ad Epiſcopalis Cathedræ *Principatum* aſcendiſse S. Baſilium memorat: in quem comparandus Elias Cretenſis ad Orat. 1. n. 8, & 12, ubi Eccleſiaſticam cum Cæleſti Hierarchiam confert, graduſque in utraque ſuperiores, atque inferiores diſtinguit. Fruſtra vero in partes rapere S. Joh. Chryſoſtomum Proteſtantes adnituntur, a quorum errore tam immaniter abſuit, quam expliciriſſima de Epiſcopo ſupra Presbyterum dignitate, poteſtateque ſuperiori ipſius ſententia eſt cum hom. 11. in epiſt. ad Philipp., ubi Epiſcopos *Manuum impoſitione Superiores eſſe*, *& excellere Presbyteros* diſerte ſtatuit, tum hom. 5. in epiſt. 1. ad Timoth., ubi denno impoſitionem manuum ita propriam Epiſcopi facit, ut nulli prorſus alteri competat, eamque vocat πάντων μάλιςα κυριώτατον *Poteſtatem ordinandi omnium ſupremam*. In eamdem ideo epiſt. ad Timoth. hom. 11. hanc, cur a S. Paulo de Epiſcopis, & Diaconis loquente, ſilentio prætermiſſi fuerint Presbyteri, cauſsam reddens, id factum ideo ſubjungit, quod a Presbyteris ſola ordinandi poteſtate differant Epiſcopi. De trifaria hac in Eccleſia Ordinum diſtributione loquitur ſæpius S. Auguſtinus de Morib. Eccleſ. cap.

 32,

32, epiſt. 148, in Pſal. 44, hom. 7. inter 50, &c., ita tamen, ut ſupra duos reliquos Epiſcopatum diſerte collocet epiſt. 162, ut Epiſcopatui Apoſtolicam perennari ſucceſſionem, propagarique non dubitet epiſt. 42, ac 166, & ab Epiſcopis Apoſtolatus munus peragi epiſt. 256. adſeveret.

Videndum nunc, ut ſe habeat S. Hieronymus, quem ſui participem erroris agere pedibus, manibuſqe Presbyteriani conantur. Aſt is in cap. 3, 5, & 60. Iſajæ Epiſcopos *Eccleſiæ Principes* inſcribere, ſicuti etiam in Pſal. 44, & in epiſt. 1. ad Tit. non dubitat. Eccleſiam in tribus Ordinibus conſiſtere invicem diſtinctis ſemel, iterumque docet in cap. 7. Micheæ, & lib. 1. adv. Jovin. Ab Apoſtolis per ſingulas Provincias Epiſcopos, & Presbyteros ordinatos adnotat in Matth. cap. 23. Cum Rege Epiſcopum confert in Epitaph. Nepot., atque Epiſcopi *Sacerdotum inferiores gradus* memorat in Epitaph. Paulæ. Diſtinctius ex duplici capite Epiſcopi poteſtatem ſupra Presbyterum evehit, qua ex Spiritus S., & Sacerdotii abundantia ipſi ſoli collata, ſolus fidelibus perfectionem Baptiſmi per Confirmationem adjicere poteſt: *In Eccleſia* inquiens, *baptizatus, niſi per manus Epiſcopi, non accipit Spiritum S.* lib. adv. Lucif.; & qua ſolus ſacris Sacerdotii Miniſtris per Ordinationem congruas partes admetiri poteſt: *Quid enim*, inquiens ea ipſa in epiſtola olim 85, nunc in edit. Martianæi 101. non ad Evagrium, ut vulgo legi ſolet, ſed ad Evangelum, in qua vim maximam adverſarii faciunt, *Quid enim*, inquam, *facit, excepta Ordinatione, Epiſcopus, quod non faciat Presbyter?* Tam vero Divinæ inſtitutionis ſiquidem Baptiſmus ſit, quam ſint Confirmatio, & Ordinatio, ſequitur inde ſententia S. Hieronymi, ut Epiſcopus Divina pariter inſtitutione ſit Presbytero ſuperior. Qua perinde ratione a Presbytero diſtinctum Epiſcopum audivimus ab Hilaro Diac. in epiſt. 1. Timoth. cap. 3, a S. Epiphanio hær. 75. Aerii exploſam hæreſim, a S. Joh. Chryſoſtomo hom. 11. in epiſt. ad Philip. Epiſcopi dignitatem ſupra Presbyteros elevatam, a Synodo Alexandrina Iſchyram Presbyterum ideo repulſum refert S. Athanaſius in Apolog 2, quod a Colutho Presbytero illegitime ordinatus, ordinare ipſe Presbyteros nequiret, & a Synodo Hiſpalenſi II. cap. 5. gradu detruſi leguntur, qui a Presbytero

tero

Digitized by Google

tero quodam manuum impoſitionem perceperant. Ancyranum porro Canonem 12, quo Presbyteri ordinatio, abſque licentia Epiſcopi prohibetur, ex quove Salmaſius arguendi olim id factitatum anſam fruſtra arripuit, ideoque a Presbyteris æque peragi, atque ab Epiſcopis, Ordinationes adfirmandi, capiendum de Chorepiſcopis admonent Ferrandus Diac. in Brev. n.79, Creſconius in Collect. n.96, concordantque Canones Neocæſareenſis 13, Antiochenus 10. apud Johannem Antiochenum tit. 21, & Capitulare Aquiſgranenſe cap. 9. apud Sirmondum Concil. Gall. To. 2. p. 134, qua de re Hallier de ſacr. Ordin. p.2. ſect. 5. cap. 1. art. 2. §. 1, Petavius in S. Epiphanium hær. 69. p. 277, & de Hier. Eccleſ. lib. 2. cap. 11. n.5, & cap. 12, P. Zacharias Hiſt. litter. Ital. To. 3. p 100, ac recolenda, ſi placet, nobis dicta Vindic. Par. 2. art. 8. §. 1. p. 321, ſeqq. Tam vero Baptiſmum, quam Ordinationem Sacramenta eſſe a Chriſto D. inſtituta cum S. Paulo 2. Timoth. cap. 1. v 6 docent S. Ambroſius de Sacerd. dignit. cap.5, S. Joh. Chryſoſtomus de Sacerd. lib.3. p.15, S. Auguſtinus lib. 2. contra epiſt. Parmen. cap.13, aliique, de quibus ad Scholas. Ad S. Hieronymum reflectendo, eadem in epiſt. ad Evangelum ex veteri Teſtamento accommoda deſumpta ſpecie mentem de Epiſcopi gradu ſupra Presbyterum poſito adhuc ſuam aperit: *Quod Aaron*, inquiens, *& filii ejus, atque Levitæ in Templo fuerunt, hoc ſibi Epiſcopi, Presbyteri, & Diaconi vindicent in Eccleſia*. Quam ſane comparationem iterum in epiſt. 3. ad Nepotianum inſtituit, ante ipſum vero adhibuerat Auctor Conſtit. Apoſtol. lib.8. cap.46, ac poſtea Theodulphus Aurel. in Capitul. Eccleſ. cap.1, Ivo epiſt.63, ac Synodi Hiſpalenſis II. cap.7, & Aquiſgranenſis ſub Ludovico Pio lib. 1. cap. 9, eademque arriſiſſe videtur S. Leoni M. ſer. 57. edit. Baller. 59, de Paſs. 8. cap. 7. Quod arripiens Turrianus pro epiſt. Decret. lib. 5. argumentum ita ſubinfert: atqui inter Aaron, filios Sacerdotes, ac Levitas diſcrimen intercedebat, igitur etiam inter Epiſcopos, Presbyteros, & Diaconos, S. Hieronymi ſententia, intercedit, Atque huic argumento quidem haud ſatis feciſſe Blondellum adnotat Pearſonius in Vind. Ignat. par. 1. cap. 11, ac videndi etiam Beveregius in Annot. ad Can. 2. Apoſtol., & Dodvvellus diſ- ſert.

ſert. Cyprian. 10. Quæ vero S. Hieronymo objici vulgo ſolent, viden, ut abunde diluta ſint præ aliis a Petavio de Hier. lib. 2. cap. 5, ſeqq., fuſiuſque lib. 5. cap. 1, ſeqq. Paucis tres hoſce complexus eſt Ordines S. Cyrillus Alexan. lib. 13. de Adorat. Epiſcopos καθηγεῖσθαι λαχοῦσιν *Principatum ſortitos*, Presbyteros τὴν μείω δ' ἰσπνουσι τάξιν *inferiorem gerere gradum* adfirmans. cui conſentanee Theodoretus in 1. Timoth. cap. 3, ſeq., & hiſt. Eccleſ. lib. 1. cap. 15, ac lib. 5. cap. ult. Epiſcopos προεστῶτας *Præſides*, quomodo ad Rom. 12, 8, 1. ad Theſſal. 5, 12, & 1. ad Timoth. 5, 17, nuncupare, eiſque in Eccleſia προεδρίαν *Primam Sedem* tribuere non dubitat, eique junge Theophylactum in Lucæ cap. 19. De Claudiano Presbytero, S. Mamerci Vien. Epiſcopi fratre, loquens Sidonius Appollinaris lib. 4. epiſt. 11. ad Petrejum utriuſque Nepotem, in ſecundo illum Sacerdotii ordine collocat, eumque Fratri vicarias præſtitiſſe operas ait: *Antiſtes fuit ordine in ſecundo, fratrem faſce levans Epiſcopali*; & lib. 6. epiſt. 10. Cenſurium Antiſiod. Eccleſiæ Præſidem vocat. Confer & Philippum Abb. Bonævallis de Contin. Cler. cap. 107, ac Sedulium Jun. Scotum Comment. in epiſt. ad Tit. cap. 1, Sæculi VIII. Scriptorem, a quo primum inductam Presbyterum inter, & Epiſcopum diſtinctionem, eique ortum Schiſmata dediſſe, quam falſo dicere ſomniaverit Johannes Meurſius in Gloſſ. Græco Barbaro V. Ἐπίσκοπος edit. Lugd. Batav. 1610. p. 210. ex hactenus diſputatis facile datur intelligi. Atque hanc quidem SS. Patrum traditionem quin ratam fecerint paſſim Synodi, ac Pontifices Summi non dubium erit perluſtranti Ancyranam Can. 13, verſ. Dionyſii 12, Eliberitanam Can. 77, Neocæſareenſem Can. 13, Nicænam Can. 18. verſ. Dionyſ., Antiochenam Can. 1, 5, 9, 12. &c., Chalcedonenſem Can. 2, Conſtitutiones Eccleſ. Alex. cap. 4. apud Ecchellenſem de Orig. Eccl. Alex. cap. 2, Toletanam IV. Can. 26, Aquiſgranenſem ſub Ludovico Pio lib. 1. capp. 7, ſeqq., Londinenſem ſub Thoma Arundelio, ubi inter alios Wicleffi articulus 6, quo tempore Apoſtolorum Papam, Patriarchas, Epiſcopos obtinuiſſe inficiabatur, atque duos Eccleſiæ dumtaxat Ordines, Diaconos nempe, Presbyteroſque ſuffeciſſe adfirmabat, diro inuſtus eſt ſtigmate,

mate , ac Tridentinam ſeſſ. 23. cap. 4, & Can. 6, ſeq., apud quas nihil frequentius audire præſtat, quam tres hoſce præcipuos in Eccleſia gradus eſſe diſtinctos, juxtaque diverſa ab his officia peragi, adeo ut duobus aliis poteſtate emineant , atque præſtent Epiſcopi . Quam Synodorum perinde ſententiam propriæ auctoritatis pondere adjuvant Rom. Pontifices , S. Leo M., qui ſerm. 47, edit. Baller. 48. de Quadrag. 10. cap. 1. tres Ordines recenſens in primo Epiſcopos , in ſecundo Sacerdotes , in tertio Miniſtros collocat , idem habet in epiſt. 84, edit. Queſn. 12, Baller. 14.ad Anaſtaſium Theſſal. cap. 4, epiſt. 87, edit. Queſn. 1, Baller. 12. ad Africæ Epiſcopos cap. 2. Epiſcopum ſuper omnes gradus conſtitutum ait, & epiſt.90, edit. Queſn.37, Baller. 41. Ravennium Arelat. ſummum Sacerdotem vocat , ac videndi Ballerinii in epiſt.14. Not. 52 ; S. Gregorius III. Can. 2. *Presbyteri* diſt 68, S. Leo IV. epiſt. 2, S. Nicolaus I. epiſt. 47, Eugenius IV. in Decr. Union. , Leo X. Conſt. *Divina* in Concil. Later. Seſſ. 11, &c. Siquæ vero ex SS. Patribus moram inferre aliquam loca videantur , ea diſſoluta reperies a Morino de Sacr. Ordin. par. 3. Exercit. 7. cap. 7, a Thomaſſino vet., & nov. Diſcipl. par.1. lib.1. cap.52, ſeq., a Florente in lib. 1. Decret. tit. 29, ſeqq. To. 2. p. 193, ſeq. edit. Norimb.1756, ab Hallier de Divina Epiſcopi Inſtit.lib.1.cap.4. art.3, ſeqq. &c., non ſecus atque objecta ex Eutychio Alex. de Patriarcha ordinaato a Presbyteris a Blondello , Seldeno, Pfaffio, Deilingio , Walchio hiſt. nov. Teſt. p. 744, ſeqq. ſufflaminata videre licet ab Ecchellenſi de Orig. Eccl. Alex. cap. 2, a Renaudotio , & Solerio de Patriarch. Alex., a Petavio de Hierar. lib. 5. cap. 2, ſeq., a Mazochio in diatr. ad Acta S. Marci , a Mamachio Orig. , & Antiq. Chriſt. To. 4. p. 508, ſeqq., a Sculteto etiam in cap. 3. ad Tit.Crit. Sacr. To.5. edit. Francof. p.1137, ſeqq. Ad hæc denique ab Hadriano Imp. in epiſt. ad Servianum , de qua Vopiſcus in Saturnino , apud Chriſtianos Epiſcopos a Presbyteris diſtinctos obſervat Grotius in Floribus ad Jus Juſtin., de quo Pearſonius in Vind. Ignat. par. 1. cap. 11. A Conſtantino M. in epiſt. ad Epiſc. , Presb., & Diac.apud Euſebium ejus vitæ lib.2.cap.46, & a Theodoſio , ac Valentiniano Append. Cod. Theod. cap. 20. idem adnotatum diſcrimen intueri licet . Altero demum argumento Dallæum

læum oppugnat cap.13. Beveregius ex veteribus illis ducto SS.Viris , qui a Presbyteri gradu ad Epiſcopatum aſcenderunt , quales S. Pothinus apud S. Gregorium Turon. lib. 1. hiſt. cap 24, S. Irenæus apud Euſebium lib. 5 cap 3, ſeq. verſ. Ruff., Heraclas apud eumdem lib. 6. cap. 19, Dionyſius apud eumdem lib. 7. cap. 7, Pamphilus ibid. cap. 29, &c.

Hiſce fundamenti loco ſuppoſitis , inde plane ſequitur duas in ſacro Principatu facultates , poteſtateſque Judiciariam, ac Legislativam comprehendi. Nec id Catholicis noſtratibus arcte dumtaxat perſuaſum , ſed neque Proteſtantium doctiores vocare in dubium auſi ſunt . E quibus Spanhemius in dubiis Evang. par. 3. dub. 15. Eccleſiæ novi Teſtamenti Regni titulum aptare non ambigit : *Quia* , inquiens , *in hac Oeconomia omnia requiſita Regni, Rex , ſubditi , gubernatio , protectio , leges , mandata , prohibitiones , pœnæ , præmia , ordo , & colligatio tum ſubditorum cum Rege , tum ſubditorum inter ſe invicem , & quævis alia tum requiſita , tum officia , tum beneficia Regni, vera etiam libertas , quæ appendix , imo anima Regni non deſpotici , ſed Politici* . Propius vero de poteſtate Eccleſiaſtica diſſert. de Apoſt.adverſ. Hobbeſii Syſtema agit , atque Spinoſæ ab objectis vindicat Oper. To. 2. lib. 3. p. 290, ſeqq., ubi de Eccleſiæ Characteribus ſermone inſtituto , *Character nonus* , inquit , τȣ̃ κλήρȣ τ̃ Ἀποςολῶς *Poteſtas quædam Judicialis , & Legislatoria in ſpirituali Eccleſiæ regimine , ac ſalva Civili poteſtate , a Chriſto iiſdem conceſſa* . Quod multis ex Evangelio, Actis, Epiſtoliſque Apoſtolorum dictis, ac geſtis confirmare ſatagit . Hartmannus quoque de Rebus geſtis Chriſt. ſub Apoſtolis cap 3. p. 63. Regalia etiam Jura Apoſtolis tribuere nihil hæſitans : *Nullum* , inquit , *Regale* , *uti nunc vocant* , *aut jus Majeſtatis nomines* , *quod non Apoſtolos exercuiſſe liquido demonſtravero* . Qua reapſe de poteſtate textus cum Spanhemio explicat S. Matthæi cap. 19. v. 28, & S. Lucæ cap. 22. v. 30. de Apoſtolorum ſeſſione ſuper Thronos duodecim ; fruſtra vero , ineptequе utrumque vellicat , vexatque Buddeus de Eccleſia Apoſtol. cap. 6. de Hierar. Eccl. §. 3, in eo tamen de Apoſtolis meritus, ut cum Witſio Miſcel. Sacr. par. 1. lib. 1. cap. 22. iiſdem in fide infallibilitatem a Spinoſæ , & Clerici dubiis vindicet , & defendat .

De

Digitized by Google

De utriuſque itaque poteſtatis iſtiuſmodi ſpecie, Judiciaria videlicet, & Legislativa, ſive privata, & domeſtica, ſive publica, & externa loquendo, principio obſervandum, quod Ariſtoteles Polit. lib. 4. cap. 15. Magiſtratus jura definiens tribus iſta rebus complexus eſt, ita ut ejus ſit *Deliberare*, *Decernere*, *Jubere*: quæ tamen uſu commodiore ad duo reſtringi ſolent, ad Jurisdictionem nempe, & Imperium. Atque Jurisdictio quidem ſtrictiſſime ſumpta definiri a Juriſconſultis ſolet: *Poteſtas de publico introducta cum jurisdicendi, & æquitatis ſtatuendæ neceſſitate*, veluti notant Alciatus ad fin. cap. 24. lib. Diſput. 2, Gloſſa, & ibid. Bartholus in lib. 1. ff. *De Juriſdictione omnium Judicum*. Etſi vero Juriſdictio confundi cum Imperio ſæpe ſoleat, ut advertit Gerardus Noodt de Juriſd. lib. 1. cap. 2, ab iſto tamen rite illam diſtingui obſervat Heineccius Antiq. Roman. ad Inſtit. lib. 4. tit. 6. § 5, ſeq. Advertit enim apud Romanos Juriſdictionem olim duabus conſtitiſſe partibus, *Decreto* ſcilicet, & *Judicis datione*. Nam Prætor, aut ipſe, perſemet cauſſa cognita, decernebat, aut Judicem, qui cognoſceret, dabat, eidemque certam judicandi formulam indicabat. Imperii vero tres fuiſſe partes *Jus edicendi*, *Jus evocandi*, *Jus prehendendi*, nempe edicendi in præſentes, evocandi abſentes, prehendendi nolentes. Unde abs vero procul aberrant cum Fleurius hiſt. Eccleſ. To. 19. in diſc. prælim. §. 1. Eccleſiaſticam Juriſdictionem abſque Imperio coactivo eſſe docens, tum Bohemerus in Not. ad ejuſdem Inſtit. Canon. par. ult. cap. 1. §. 1. Juriſdictionem abſque Imperio concipi nequire contendens, ideoque Eccleſiæ Juriſdictionem eſſe συνδηρόζυλον abſque coactione. Eccleſiæ namque tam Juriſdictio, quam Imperium, competit velut oſtendunt Florens Oper. par. 2. ad Gratiani Cauſ. 11. q. 1. in tract. de Juriſd. Eccl. To. 2. p. 3, ſeq. edit. Norimberg. 1756, ac Bebelius etiam Antiq. Eccleſ. art. 2. p. 212, ſeqq., ac 528, ſeqq., ac pluribus modo oſtendere adgredior, quod eſt idem ac dicere Eccleſiam Juriſdictione potiri circa res privatas, Imperioque circa res publicas. Atque ad privatas quidem refertur poteſtas docendi, quæ ex Chriſti D. præcepto credenda, & agenda manent, ſecus credentes, & agentes corripiendi, & caſtigandi; Chriſtifidelibus Sacramenta adminiſtrandi, indignoſque ab illorum par-

participatione repellendi; de peccatis cognoſcendi, pœnaſque inſligendi,ſive adhibita ſolemni judiciorum formula,ut in Foro Contentioſo, ſive forma iſta prætermiſſa, ut in Sacramento Pœnitentiæ; diſtinguendi peccatores abſolvendos a pertinacibus abſolutione indignis, atque illos ad Sacrorum conſortium recipiendi, iſtos vero a Fidelium commercio projiciendi; aliaque hujuſce genus præſtandi, quæ ſingulares perſonas, aut res particulares afficiunt. Ad publicas autem referenda poteſtas inſtituendi Paſtores, Miniſtroſque publicos, ac deſtinandi ad Religionis officia; pro Religionis definiendis rebus Eccleſiaſticos indicendi Conventus, ac celebrandi, adverſuſque Religionis hoſtes judicia exercendi; publicos Judices ad finiendas cauſſas deſignandi, Templa ad publicum Dei cultum erigendi, Leges ad Chriſtianam recte informandam Rempublicam ferendi, aliaque hujuſmodi perficiendi, quæ Chriſtifideles univerſim omnes indiſcriminatim adſtringant, & ad Reipublicæ totius publicum bonum, communeque conferant. Igitur tam ex Juriſdictione privata, quam ex Imperio publico utraque Eccleſiaſticæ Politiæ ſpecies profluxit, interioris nempe, exterioriſque, quæ non eſt aliud, quam cum utroque poteſtatis Judiciariæ, ac Legislativæ genere Chriſtianæ Reipublicæ, cujus officia privati, ac publici Juris eſſe conſtant, optime conſtitutum Regimen. Atque ita profecto Divina inſtitutione conſtitutum contra refragantes in Anglia Brovvniſtas, eiſdemque adſtipulatos Brunerum, Colemannum, Prynnium, Seldenum, Caldervood, Parkerum de Polit. Eccl. lib. 1. cap. 2, Tindalum de Eccl. Chriſt. jure, & auct., Collins *Eſſai hiſt., & Crit. ſur les 39. Articles de l'Egliſe Anglic.*, Clarckſonum *Traitez hiſtoriq. de l'Etat prim. de l'Epiſcopat, & des Liturgies, &c.* defendere non hæſere Bancroftus, Docemanus, Bilſonus, Gilleſpius, Rheterfoordius, Hugheſius differt. procem. ad S. Joh. Chryſoſt. libros de Sacerd., Montacutius Orig. Eccl. par. 2. p. 46, Thomas Bennet ex art. 20. Eccleſ. Anglic. id confirmans in Apolog. Eccl. Angl., Millius in explic. Auguſt. Confeſ. par. 2, p. 167, Uſſerius, Pearſonius, Beveregius, Potter, Binghamus Orig. Eccl. lib. 2. cap 1, Cumberlandus &c., de quibus paullo ſuperius; & contra negantes Remonſtrantes in Batavia, eiſque ſuffragantes Grotium, Utenbo-
gar-

gardum, Vedelium, Ludov. Molinæum, Deilingium de Novit. Regim. obſerv. 3, Velthuiſium, Eraſtum, Puffendorfium, Buddeum de Hier. Eccl. Apoſt., Moshemium Inſt. Chriſt. Major. par. 2. cap. 2. §. 14. p. 180, ſeq., Pfaffium Orig. Jur. Eccl. cap. 2. art. 2. p. 47, ſeq. &c. propugnandum ſumpſere Cabelſavius, Revius, Triglandus, Apolonius, Heideggerus Doctr. Chriſt. lib. 27. ſect. 1. 1. §§. 93, & 130, Voetius Polit. Eccleſ. par. 3. lib. 4. tract. 4. cap. 1, Hornius hiſt. Eccl. p. 335, ſeq., Kromayerus de poteſt. Eccl. par. 1. ſect. 2. cap. 1, ſeq., atque ita conſtitutum utique explicitiſſimi probant cum Evangelici, tum Apoſtolici Textus. Ita enim Juriſdictionem Eccleſiæ, Imperiumque deſignari quis ambigat verbis *Diſpenſandi*, *& miniſtrandi* Matth. cap. 20. v. 27, 1. ad Corinth. cap. 4. v. 1, & cap 9. v. 17, 1. ad Timoth. cap. 4. v. 5, & ad Tit. cap. 1. v. 7, quæ ita accepiſſe videntur S. Dionyſius Areop., Antiochus Palæſt., S. Joh. Chryſoſtomus, S. Maximus, S Leo M., S. Felix III, de quibus paullo ſuperius; modo verbis *Docendi*, *& præcipiendi* Matth. cap. ult. v. 19, ſeq., ad Epheſ. cap. 4. v. 11, & 1. ad Timoth. cap. 4. v. 11, qua de re SS. Clemens in epiſt. ad Corinth., Ignatius ſupracit. epiſt., S. Cyprianus epiſt. 33, ſeq. edit. Felli, S. Joh. Chryſoſtomus &c.; nunc verbo *Paſcendi* Johan. cap. 21. v. 18, Actor. cap. 20. v. 28, 1. Corinth. cap. 9. v. 7, Epheſ. cap. 4. v. 11, ac 1. Petri cap 5. v. 2, velut interpretantur Origenes hom. 2. in Num. To. 2. p. 278, S. Cyprianus epiſt. 68. edit. Fell., S. Gregorius Nazian. Orat. 1. n. 8, S. Auguſtinus de Paſtor. cap. 7. Et certe in voce Ποιμαίνειν, & Ποιμὴν *Paſcere*, *& Paſtor*, paſcendi officium cum poteſtate, imperioque conjunctum vidit Philo lib. de eo, quod deterior potiori inſidietur ſic inquiens: Οἱ δὲ ποιμαίνοντες ἀρχόντων, καί ἡγεμόνων ἔχοντες δύναμιν, *Qui paſcere dicuntur*, *Principum*, *ac Ducum vim habent*. Eidem voci etiam eam ineſſe vim, quæ Regimen, & gubernationem exprimat, exiſtimant Hammondus ad 1. Corinth. 12, 28, Leighius in Crit. Sac., & Caldervvood Altar. Damaſc. cap. 4; ideoque Caſaubonus in exercit. 16. §. 133. vocem iſtam Ποίμαινε Joh. 21, 16. a Regimine extorrem faciens dignis vapulat a Kromayero §. 6, qui Puffendorfium etiam, & Bohemerum Imperium omne Eccleſiæ abjudicantes refellit. Ita quoque Juriſdictionem Eccleſiæ, atque Im-

Imperium exprimi modo verbis *Ligandi*, & *ſolvendi* Matth. cap 16. v. 19, & cap 18. v. 18, ac Joh. cap. 20. v. 23. non dubium fuit Tertulliano de Pudicit cap 21, Origeni To. 12. in Matth. p. 531, S. Dionyſio Alex. in epiſt. ad Fabium Antioch., S. Cypriano lib. de Unit., & epiſt. 41, ſeqq. edit. Fell., S. Leoni M. ſerm. 3. de ſua aſſump. &c.; nunc verbis *Arguendi*, & *increpandi* 1. ad Timoth. cap. 5. v. 20, & 2. ad eumd. cap. 4. v. 2. perſuaſum habuere Lucifer Calar. lib. 1. pro S. Athanaſio p. 37, S. Hieronymus, Theodoretus, Primaſius, Oecumenius, Sedulius ibid. &c., eoque maxime, quod eadem arguendi vox apud S. Paulum epiſt. ad Tit. cap. 2. v. 15 omni cum Imperio conjuncta legatur, *Argue*, inquientem, *cum omni imperio* μετὰ πάσης ἐπιταγῆς. Tum verbo *Imperandi* ad Philemon. v. 8, ubi voces Παῤῥησίαν ἔχων ἐπιτάσσειν σοί τὸ ἀνῆκον *Fiduciam habens imperandi tibi, quod ad rem pertinet*, ita varii trium Catenar. in Paulum Vaticani Auctores reddiderunt: ἐπάρχῃ τόσοι Πρᾶγμά Πρέπον, ut ſenſum referant, quod S. Paulus imperare Magiſtratus more, quod ſua ad hanc intereſſet rem, rite quiviſſet. Tum vocibus *Accuſandi*, & *ejiciendi* Matth. cap. 18. v. 17, II. Corinth. cap. 5. v. 2, ſeqq., 2. Theſſal. cap. 3. v. 6, ſeqq., ut accipere non dubitarunt Origenes hom. 7. in Joſve To. 2. p. 413. ſeq., Tertullianus Apolog. cap. 39, qua de re fuſius ſeq. Art. Tum verbo *Judicandi* Act. cap. 15. v. 19, & Apocalyp. cap. 20. v. 4, quem poſteriorem utique locum de Judiciaria Epiſcoporum auctoritate accipiendum docet S. Auguſtinus de Civit. lib. 20. cap. 9, adnuitque S. Gregorius Nazian Orat. 9. Tum verbo *Gubernandi* 1. ad Corinth. cap. 12. v. 28, quo loci S. Paulus inter officia a Chriſto D. in Eccleſia inſtituta recenſet *Gubernationes* Κυβερνήσεις, atque voce hac utique in radice hebræa *Valorem*, ſive fortitudinem, ſive auctoritatem ſignificari adnotant Thomaſſinus in Gloſſar., Opitius in Lexico, Zanolitus in Lex., qua perinde voce in concreto *Duces*, & *Gubernatores* accepiſſe leguntur Interpres Syrus, de quo Troſtius in Lex. Syr., & Caſtellus in Lex. Heptaglot., *Rectores* Arabs, de quo Golius in Lex., Verſiones etiam Anglicana, Belgica &c. Hinc ex voce illa Apoſtolos ipſos Κυβερνήτας vocandos inſtituit S. Joh. Chryſoſto-

mus

mus apud Svicerum in Theſ. Eccl., atque ita voce illa capiendos *Duces, & Rectores* conſentiunt etiam Melanchon in Conſil. Theolog. par. 2. p. 199, Flaccius in Gloſſa, Oſiander in Paraph., Hunnius, & Balduinus in Comment., Rungius in diſput. ad hunc loc., Danhaverus in Hodoſ. Phœnom. 2. p. 150, Muſæus de Eccleſ. par. 1. p 93, Ravanellus in Bibl. S., Heideggerus Doctr. Chriſt. lib. 26 §. 12, apud Kromayerum, qui de Poteſt. Eccleſ. par. 1. ſect. 2. art. 1. cap. 1. §. 3, ſeq. ideo Ligfootum, & Vitringam de vet. Synag. lib. 2. cap. 3. locum accipiendum de diſcretione Spirituum exiſtimantes refellit.

Atque Juriſdictionem hanc utique, verbo indicatam, facto ipſo ab Apoſtolis cum Imperio frequens exercitam cum ex ipſorum ſcriptis, tum ex Scriptorum traditione diſcimus. At nobis prius audiendus obiter Regius Pſaltes, a quo cum Apoſtolica copulata Principalis, ac Regia poteſtas liquet ex Pſal. 44. v. 17. *Conſtitues eos Principes &c.*, & Pſal. 67. v. 13, ubi Vulgatus Interpres habet: *Rex virtutum &c.*, Textus Hebræus legit: *Reges Exercituum &c.*, quem utrumque plane locum de Apoſtolis accipiendum docent SS. Patres, & Interpretes, quibus ex Proteſtantibus adſentiri haud fuere difficiles Shmidtius in Reſolut., & Paraph. Pſalm. de Chriſto, Vitringa Obſerv. lib. 3. obſ. 8. §. 42, ſeqq., &c., ac propterea Apoſtolatus partem individuam eſſe Imperium, ſive poteſtatem Judiciariam, ac Legislativam fateri neque hæſerunt Caldervvood in Altari Damaſ. cap. 4, Hartmannus de Rebus geſt. Chriſt., Skelerander Antiq. Eccl. Chriſt. cap. 3, Kromayerus de poteſt. Eccl. par. 1. ſect. 2. art. 1. cap. 2. p. 66, ſeq., &c., in eo poſtea decepti, ut putent ab Apoſtolis perinde Regiminis ſummam penes Collegia Presbyterorum fuiſſe depoſitam: quæ deceptio inde ſane patet, quod alia forma ab ea, quam ipſi a Chriſto D. acceperant, (accepiſſe vero negantem quis patienter excipiat Moshemium Inſt. Chriſt. Major. par. 2. cap. 5. §. 5. p. 161, quod eſt adfirmare Chriſtum D. de optime conſtituenda Eccleſia haud fuiſſe ſollicitum, conſtitutamque pejori, quam Synagoga, eam conditione fuiſſe) Eccleſiæ indita fuiſſet, quod omnino falſum eſt. Sub Apoſtolis, ac deinceps ſuum Eccleſiæ conſtitiſſe Senatum, Forum, Imperiumque fatentur inde Himmelius apud Jagerum de Jure

po

poteſt. Supr. circa Sacra p. 270, Jagerus ipſe, Hulſemmannus in Brev. cap. 20. Suppl. th. 6, &c. Et certe de Apoſtolatu ſuo loquens S. Paulus 2. ad Corinth. cap. 10. v. 8, & cap. 13. v. 10. neceſſaria ſe a Chriſto D. poteſtate inſtructum perhibet: quam poteſtatem duplicem utique fuiſſe perſuaſum fuit S. Joh. Chryſoſtomo hom. 21. in 2. Corinth., Gennadio apud Oecumenium, ipſi Oecumenio, Theophylacto ibid. &c., præcipiendi nempe, quæ facienda eſsent, ac puniendi, ſiquid contra præcepta fieri contingeret. Qua etiam profecto de poteſtate iterum loquitur epiſt. ad Tit. cap. 1. v. 1. Apoſtoli ſe prænotans nomine, indicare nempe ita voluit Fideles omnes ſuo debere imperio eſse ſubjectos, ut obſervat ibid. S. Hieronymus, qui Apoſtolatum etiam Ἀρχὴν *Magiſtratum*, *& Imperium* nuncupare non dubitat hom. 2. de Pent., quæ eſt 89. To. 5. p. 612. Poteſtate hac igitur Apoſtoli induti de advocandis in ejus partem aliis cogitaſse leguntur. Sic enim de ſubrogando in Judæ locum Apoſtolo, deque Miniſtris deligendis in commune contuliſse, ideoque & S. Matthias electus, & Diaconi inſtituti Act. cap. 1. v. 15, ſeqq., & cap. 6. v. 3, ſeqq. Sic & regendis cum juriſdictione per Orbem Eccleſiis præfeciſse Epiſcopos, Hieroſolymitanæ S. Jacobum, de quo Euſebius hiſt. Eccl. lib. 2. cap. 1, Hilarus Diac. in cap. 1. ad Galat., S. Joh. Chryſoſtomus hom. 33. in Act., S. Hieronymus de Script. Eccl., S. Auguſtinus lib. 2. contra Creſcon. cap. 37, & S. Epiphanius Hær. 65; Epheſinæ Timotheum, Cretenſi Titum, quibus data præcepta, regendarumque Eccleſiarum formam præſcriptam, ad omnes generatim Epiſcopos referendam, docent Euſebius lib. 3. cap. 36, & S. Hieronymus in cap. 1. epiſt. ad Tit.; Septem Aſiæ Eccleſiis totidem Epiſcopos dediſſe, quos Angelorum nomine deſignatos intueri licet Apocalyp. cap. 1. v. 20, ſeqq.; quamquam gubernandarum per hos Eccleſiarum formam, quam διατάξιν Chriſti, ſive *Conſtitutionem* vocat S. Ignatius in epiſt. ad Trall., a Chriſto D. potius inductam eodem loci arguere licet. Deliberaſse itidem Apoſtolos de Moſaycæ legis abrogatione, legiſque Evangelicæ obſervantia liquet Act. cap. 15. v. 6, ſeqq. Sic etiam Viſitatio Eccleſiarum inſtituta legitur, traditaque obſervanda Decreta Act. cap. 16. v. 4, ſeqq. Præceptis deinde circa morum diſciplinam, de-

deque rebus ad mutua officia, Politiamque Eccleſiaſticam ſpectantibus refertiſſimæ profectò ſunt Apoſtolorum Epiſtolæ. Veluti de Chriſtifidelium unanimi concordia, mutuaque charitate Rom. cap.12.v.4, ſeqq., Epheſ. cap.5. v.2, ſeqq., 1. Johan. cap.2. v.7, ſeqq., cap. 3. v. 10, ſeqq., & cap. 4. v. 7, ſeqq. De Virginitate, & Conjugio, Conjugumque inter ſe ſe officiis 1. ad Corinth. cap.7, & ad Tit. cap.2. v.4, ſeqq. De officiis Patrum, Matrumque familias 1. Timoth. cap. 2. v. 8, ſeqq., 1. Petri cap. 3. v. 1, ſeqq. De Præpoſitis obedientia debita Rom.cap.13.v.1, ſeq., 1, 1. Timoth. cap. 6. v. 1, ſeq., Tit. cap. 2. v. 9, ſeq., cap. 3. v. 1, ſeq., 1. Petri cap. 2. v. 13, ſeqq. De velandis Mulieribus, earumque pietate, ac Fidelium modeſtia 1. ad Corinth. cap.11.v.5, ſeqq., 1 ad Timoth. cap.3. v. 11, cap.5. v.4, ſeqq., & ad Tit. cap.2.v.2, ſeqq. De Sacrorum Miniſtrorum virtutibus, eiſdemque ad victum neceſsariis præſtandis 1. Corinth. cap.9. v. 7, ſeqq., 1. Timoth.cap.3. v.8, ſeq., & Tit. cap.1.v.6. De Patientia, & Jejunio ad Rom. cap.13, v 13, 2. ad Corinth.cap.6.v.4, & ad Epheſ.cap.4.v.2. De Oratione, & Pſalmodia 1. Corinth. cap.14. v. 15, ſeqq., Epheſ.cap.5.v. 19, & Coloſ. cap.3. v. 16. De Eleemoſynis, & Collectis 1. ad Corinth. cap. 16. v.1, ſeqq., 2. ad eoſdem cap. 8. v. 14, & cap. 9. v. 1, ſeqq. De Liturgia, & Sacrificio 1. Corinth.cap.10.v.16, & ſeqq. & cap.11.v.17, ſeqq. Miſsa facio multo plura, ne ultra modum prolixior evadat oratio. Quas denique præter leges ſcripto traditas, traditione, ſeu verbo alias quoque pleraſque commendatas ab Apoſtolis fuiſse plurimo argumentorum genere comprobare me memini Vind. Par. 1. Tom.2. Proleg. Art.7, cui nunc tantæ evolvendæ moli ſatis otii non ſuppetit. Neque vero juredicundo tantum, imperandoque, verum & contumaces coercendo, ac ſchiſmaticos, hæreticos, ac ſceleſtos Eccleſia ejiciendo, poteſtatis Eccleſiaſticæ partes omnes prorſus expletas ab Apoſtolis fuiſſe compertum eſt: qua de re ſeq. Artic. Junge, quod in Scripturis paſſim Eccleſia qua *Domus*, *ac Familiæ*, velut Matth.7, 25, Luc.6, 48, Epheſ. 2, 21, 1. Timoth. 3, 17, ac 2. ad eumd. 2, 20, ubi videndus Hilarus Diac. in 1. Timoth. cap.3, quam *Civitatis*, *& Regni* nomine deſignatur, veluti Matth. 13, 11, ſeqq., 20, 1, Marc. 4. 11, ſeqq., Coloſ. 1, 13, Hebr. 12, 22, & 28, Apocalyp. 3, 12, & 21, 10: quod indicium eſt indu-

indubium ad regendos Chriſtifideles poteſtatem tam domeſticam Patrisfamilias, quam politicam Regis, publicique Magiſtratus a Chriſto D Eccleſiæ fuiſſe concreditam. Inde ſequitur igitur, ut in Eccleſiam Apoſtolis facta Juriſdictio pari deſcenderit gradu, in eaque velut ex aſse ipſis ſucceſserint Epiſcopi. Ad hæc illud accedit, quod ſiquidem in Eccleſiam, ſive Legem Evangelicam Sacerdotium tam Melchiſedechi, quod erat Legis Naturæ, quam Aaronis, quod erat Legis Moſaicæ, translatum legitur Hebr. cap.5. v.6, ſeqq., & cap.7. v.11, ſeqq., in utroque vero tam privata, quam publica Sacrorum poteſtas viguerit, quæ ſe ſe Sacrificiis publicis, Legis interpretationibus, ſacriſque Conventibus explicabat nedum, ſed præceptis, ſed judiciis, ſed pœnis, inde conſequitur, ut potiori ratione poteſtas hæc utraque in Eccleſiam tranſfuſa fuerit.

Et certe Poteſtatis utriuſque in ſe transfuſæ utique nullo non priſco, ſequiorique tempore uſum ab Eccleſia factum concordi adfirmant, confirmantque ſententia Eccleſiæ Patres: in quibus S. Ignatius, quem epiſt. ad Trall., Smyrn., &c. de ampla Epiſcoporum auctoritate loquentem paullo ſuperius audivimus, atque ita accipiendum fatetur ipſe Bebelius Antiq. Eccl. ſect. 1. art. 2, Auctor Conſt. Apoſt. ſub S. Clementis nomine, antiquiſſimus proculdubio, ut qui floruit ante Sæculum IV, ſiquidem ejus meminerint Euſebius lib.3.cap. 25, S. Athanaſius in epiſt Feſtali, S. Epiphanius Hær. 45, 70, 75, & 80, aliique plures, lib. 2. capp. 14, 25, ſeq., 34, 48, ſeq. Epiſcopalem cum Regia dignitatem conferre non dubitat, eis paſſim Forum externum adſtruere, Judiciariam peræque adſerere poteſtatem, atque Judiciorum formam præſcribere. De Chriſtifidelium etiam Conventibus ſua ſub ætate agens Tertullianus Apolog. cap. 39: *Ibidem*, diſerte inquit, *exhortationes, caſtigationes, & cenſura Divina. Nam & judicatur magno cum pondere, ut apud certos de Dei conſpectu, ſummumque futuri Judicii præjudicium eſt, ſiquis ita deliquerit, ut a Communione Orationis, & Conventus, & omnis Sancti Commercii relegetur*. Ita de Judiciorum forma, æquitate, ac pœnis: poſt quæ de Judicum perſonis, dignitate, ac probitate ſic pergit: *Præſident probati quique Seniores*, (Epiſcopi nempe) *honorem iſtum non pretio*,

ſed

ſed teſtimonio adepti : *neque enim pretio ulla res Dei conſtat*. Quo loci plane de Epiſcopali eum poteſtate loquutum intelligit Kromayerus etiam de Poteſt. Eccl. par. 1. ſect. 2. art. 1. cap. 2. §. 15. p. 77. Hoc eodem ſenſu Origenes lib. 3. contra Celſum adfirmare non ambegit non ſecus atque in Civitate a laico Judice, ita in Eccleſia ab Epiſcopo *Magiſtratum* geri: quod & probat Kromayerus loc. cit. p. 78, quia nempe ad utriuſque partes æque pertineret judicia ferre. Tam vero proxime ad Dei inſtitutionem, quam ad jugem praxim Eccleſiæ reſpiciebat profecto, aut ego fallor, S. Cyprianus, quum epiſt. edit. Pamel. 55, Fell. 59. Pontificem M. in Eccleſia Judicem vice Chriſti D. conſtitutum, ac poſt ipſum etiam ſingulos in Diœceſibus ſuis Epiſcopos adfirmat, confirmatque Auctor quæſt. Vet., & Nov. Teſt. Oper. S. Auguſt. To. 3. in Append. edit. Antuerp. nov. p. 125, atque epiſt. edit. Pamel. 65, Fell. 3. Epiſcopis perinde vindicandi poteſtatem Divinitus adtributam adſerit. Jure proinde, optimoque ab ſe *Magiſtratum* adminiſtrari ſcribebant S. Gregorius Nazian. Orat. 17, quem *Incruentum* adpellat epiſt. 46, Epiſcopatum Ἀρχὴν *Præfecturam* etiam Orat. 1, Epiſcopum vero Ἄρχοντα, & Προεςῶτα *Magiſtratum*, & *Præſidem* denominans, Κριτὴν *Judicem* denuo, & Νομοθέτην *Legislatorem* Orat. 9, & in Eccleſia Βήματα *Tribunalia*, atque Δυναςεία *Regios gradus* Epiſcopis erecta, atque ſtabilitos adſtruit Orat. ad Cives; ac S. Johannes Chryſoſtomus hom. 3. in epiſt. ad Coloſs., quem *Spiritualem* nuncupat, Epiſcopum ideo Ἄρχειν, & Προςῆναι *Præſidem*, *ac Præfectum* vocans hom. 7. de S. Ignatio, qui & ſimilia habet hom. 34. in epiſt. ad Hebr., velut item S. Iſidorus Peluſ. lib. 3. epiſt. 127. Juxta receptiſſimam ideo Eccleſiæ praxim, Judiciis ferendis pro Tribunali vice plus ſimplici ſediſſe S. Gregorium Thaumaturg. teſtatur S. Gregorius Nyſs. in ejus vita, S. Ambroſium memorat S. Auguſtinus Confeſs. lib. 3. cap. 3, S. Auguſtinum ipſum liquet ex Oper. Monach. cap. 29, Syneſium eloquitur ipſius epiſtola 57. Bibl. PP. edit. Lugd. To. 6, ac tradit Nicephorus lib. 14. cap. 55. Et Senatum in Eccleſia ſane inductum, & Judiciariam Epiſcopis ideo auctoritatem tribuere non hæſit S. Hieronymus lib. 2. Iſaiæ cap. 3: *Et*

nos, inquiens, *habemus in Eccleſia Senatum noſtrum &c.*; de quo Caldervvood Alter. Damaſc. cap. 4, in eo tamen defixus, ut Presbyterii dignitatem, ac poteſtatem adſtruat, non ſecus atque Blondellus de Jure Pleb. in Regimin. Eccleſ, & Fecthius in Philocalia ſacr. p. 157. eodem laborantes morbo. Nec in hanc ſane rem documenta, & argumenta deſiderare ex Conciliis eſt, in iis enim paſſim in judicium vocati tam Clerici, quam Laici, Judiciorumque præſcriptæ leguntur formulæ. Canone 66, & 74. ex illis, qui Apoſtolis tribui ſolent, Epiſcoporum præſcribitur judicium. Canone Nicæno Arabico 62. verſ. Turriani Epiſcopi vice uni e Diaconis ideo Πρωτοέκδικος dicto, in homicidia, aliaque delicta inquirendi demandata habetur ſparta. Cujuſmodi Diaconos ex Romanæ Eccleſiæ conſuetudine dictos *Judices Primicerios* obſervat Benno Card. in vita S. Gregorii VII. Canone Antiocheno 5. forma judicii apud Epiſcopos ſubeundi præfinitur. Ad hæc a Concilio Compendienſi an. 833. in præf. Epiſcopi Chriſti D. Vicarii, ideoque Chriſti D. vice Judices, vocantur: quo donatus nomine Dado Epiſcopus etiam legitur a Salomone Conſtant. apud Caniſium To. 2. edit Baſnag. par. 3. p. 239; a Senonenſi an. 1528. in præſat. ideo Marſilius Patav., in quem, atque in Johannem de Janduno pridem a Johanne XXII. Conſt. *Licet* an. 1327. intortum anathematis fuerat hac ipſa ratione telum, diris cunctis devotus legitur, quod in Defenſ. pacis *Eccleſiam hoſtiliter inſequutus, & terrenis Principibus impie applaudens, omnem Prælatis adimit exteriorem juriſdictionem, ea dumtaxat excepta, quam Sæcularis largitus fuerit Magiſtratus.* Qui eſt ipſiſſimus error, in quem poſtea utroque lapſus Jannonus eſt pede. In Concilio etiam Cameracenſi an. 1565. tit. 14. cap. 1. Eccleſia Foro exteriori potiri explicitiſſimis perhibetur verbis. Accedit & illud e rationis fonte ſuapte fluens, quod ſiquidem Eccleſia Societas Fidelium ſit a Deo ipſo conſtituta, ſequitur inde, quod ipſi Divina quoque inſtitutione ea competant Jura, ſine quibus integra conſiſtere nequit: quæ inter alia ſunt utique Juriſdictio, & Imperium. Unde S. Gregorius Nazian. Orat. 26. ordinem eſſe in Eccleſia docet, ut alii imperent, alii pareant. Quin etiam Politiam Eccleſiaſticam, abſque poteſtate Judiciaria, & Legiſlativa,

va, eſſe nequire fateri non dubitarunt ipſis ex Proteſtantibus Melanchon lib. 5. epiſt. ad Sigiſmundum Meideburg. Epiſc., & in Conſil. Theolog. par. 2. p. 201, Vitringa Hypotyp. hiſt. ſac. p. 289, Schiſterus Inſtit. Jur. Canon. lib. 1. tit. 3. §. 11, Seizius contra Riperum ab Hobbeſio parum diverſum p. 35, Anglus Auctor Tract. de Diſcipl. pœnit. in primit. Eccl. in Act. Lipſ. 1715. p. 198, Spanhemius diſſert. de Apoſt. contra Hobbeſium, Scecklerander Antiq. Eccl. cap. 3. p. 67, Grappius Controv. Theolog. adverſ. Hobbeſium cap. 10. q. 2. p. 114, &c. Quod argumenti genus late proſequitur Kromayerus de Poteſt. Eccl. par. 1. ſect. 2. art. 1, cap. 3, in eo peccans tamen, ut Eccleſiaſticæ poteſtatis ſubjectum Eccleſiam ipſam, poſt Ern. Cyprianum, Heideggerum, Voetium, Schilterum, Puffendorfium &c. faciat, eamque Magiſtratui laico ab Eccleſia communicari adfirmet: quo a Magiſtratu, pro egregii operis præmio, Eccleſiaſticas demum Poteſtates in cœnum, lutumque detruſas, viden, ut Proteſtantium Megalandri plures acerbe doleant apud eumdem Kromayerum ſect. 4. practica cap. 4. §. 1, ſeqq., & in Append. cap. 2. viden, ut olim periculum iſtud ex translatione poteſtatis ab Epiſcopis in Principes incumbens præſenſerint iidem Primipili, & valdequam expaverint!

Jure Divino itaque nedum, quod nec inficias eunt Dupinius de Antiq. Eccl. diſcip. diſſert. 1, & Jannonus lib. 1. cap. ult. §. 5, homines nempe ſibi met haud conſtantes, ſed Jure naturali, & communi, cunctis ipſa natura inſito, in Eccleſiam Juriſdictionis utriuſque ſpeciem inductam fuiſſe fateri coguntur, qui mentis adhuc compotes ſe eſſe cogitent. Omni enim vero Communitati, quæ ſeſe gubernandi jure gaudeat, jus perinde ineſſe, faſque ad regiminis formam ſervandam de negotiis, rebuſque ad ſe ſpectantibus leges ferre docet Cajus JC. L. *Sodales* 4. de Collegiis: *His autem*, inquiens, *poteſtatem facit Lex pactionem, quam velint ſibi ferre, dum nequid ex publica lege corrumpant.* Communi jure iſto Ethnicis Sacerdotibus etiam licuiſſe tam Græcis, quam Latinis de rebus ad eorum Sacra attinentibus ſancire ex Solonis lege quadam declarat ibidem Cajus: ad quem videndi Heraldus Obſerv., & Emend. cap. 42, ac Salmaſius Obſerv. ad Jus Attic., & Roman. cap. 4. Atque Naturali ratione plane, Jureque gentium, quo mentes ho-

minum Dei opinione imbuuntur, ut vidit etiam Cicero Tuſcul. I, aitque Xenophon de dictis, factiſque Socratis, collata Sacerdotibus Juriſdictio dicenda eſt. Nunquam enim fuiſſe hominum mores abſque Sacris, Sacra abſque Sacerdotibus, ac Sacerdotes abſque auctoritate legis ſanciundæ, judiciique ſtatuendi exploratum eſt. Sic apud Ægyptios, teſte Aeliano var. hiſt. lib. 14. cap. 34, Sacerdotes Judicum defungebantur officio; nec imo Regi abſque Sacerdotio imperare licuiſſe auctor eſt Plato in Dialogo de Regno p. 183. In Æthiopia Sacerdotibus Meroe tanta inerat auctoritas, ut pro libitu, proque licentia Regibus de Regno deponendo, morteque oppetenda nuntium, mandatumque deferre fas eſſet. Quo jure potitos uſque ad Ergamenem Regem teſtis accedit Diodorus Sicul. Bibl. lib. 4. cap. 1. Sacerdotum, ideſt Magorum, apud Perſas in tantum faſtigii adoleviſſe auctoritatem, ut ſua adhuc ætate Regum Regibus imperarent, ſcribit Plinius lib. 30. cap. 1. Secundos a Rege Sacerdotes Tyriis habitos, quin ex Sacerdotibus Reges adſumptos tradit Diodorus. In Græciæ locis aliquibus Sacerdotum dignitatem Regiæ æqualem habitam ex Plutarcho quæſt. Rom. p. 291. obſervat Lakemacherus Antiq. Græcor. ſacr. par. 2. de Perſonis cap. 1. p. 260. Atque quidem Athenis ex Teſſei inſtituto, de quo Plutarchus in Theſ., ac Sigonius de Repub. Ath., ſolis Patriciis Sacerdotii dignitas commendari ſolebat, adeout iis ſolis & Sacra curare, & Magiſtratus capere, & Leges ferre, & Judicia exercere, & pœnas infligere fas eſſet, de quibus etiam Plato loc. cit. De Anio quoque Deli Rege Phœbi ſimul eum Sacerdotem egiſſe cecinit Virgilius Æneid. lib. 3. v. 80. Lacedæmonum Reges, quum primum Regnum auſpicarentur, Jovis Cæleſtis Sacerdotio initiari debuiſſe, ut in una nempe, eademque perſona dignitas utraque copularetur, auctor eſt Xenophon de Repub. Laced. p. 689. Druidas Gallorum Sacerdotes de omnibus fere Controverſiis tam privatis, quam publicis decernere conſueviſſe referunt Cæſar de bello Gall. lib. 6, & Stephanus Forcatulus lib. de Gallor. Vet. Relig.. Apud Germanos Sacerdotibus in Conventibus publicis, in quibus ſæpe de rerum ſumma agebatur, imperandi, & ſilentium imponendi fas, juſque fuiſſe teſtatur Tacitus de Morib. Germ. In Romana Republica Sacerdotes generatim

tim

Digitized by Google

tim Patrum loco habitos diſcere licet ex Tacito Annal. lib. 14. cap. 5, ubi Fabricio Vejento graviſſimo deputatum flagitio refert, quod probroſa in Sacerdotes, & Patres conſcripſiſſet, ejuſque ideo ſcripta Neronis juſſu flammis exuſta. Pontificum vero fuiſſe partes Sacris præeſſe non modo, ſed pleraque ad externum, publicumque cum Religionis, tum Reipublicæ ſtatum, ac regimen reſpicientia curare, ac decernere, veluti de Funerum pompis, Manibuſque placandis, de Sepulchorum religione, votiſque rite exſolvendis, de Feriis indicendis, de Faſtis inſcribendis, de Comitiis habendis, de Teſtamentorum factionibus, de Fide, & jurejurando, de Legum interpretatione, de Forenſibus actionibus &c. diſcimus ex Livio lib. 1. cap. 20, & lib. 2. cap. 2, ex Dionyſio Halic. lib. 2. p. 132, ſeq., ac Pomponio L. 2. *De Orig. Iur.* §. 6. Adeo verum eſt a Romanis res Sacras ad ſtatum rei ſpectare publicæ conſideratum ſemper fuiſſe, ut ideo Sacerdotum Jurisdictio tam circa Religionem, quam circa Rempublicam verſaretur, ut obſervat Kinkerſhoek de Religione peregrina Oper. To. 2. p. 182, ſeq., unde Ulpiani L. 1. ff. *De Iuſt.*, & *Iure* §. 2. celebre evaſit dictum adfirmare non dubitantis: *Publicum Jus in Sacris, in Sacerdotiis, in Magiſtratibus conſiſtere*. Hac ideo ratione Thomas Morus Utopiæ lib. 2. in bene conſtituta Republica Sacerdotes nullius imperio ſubeſſe volebat, quin omnibus juriſdictione præeſſe, acerrimoſque omnium Cenſores morum ſe præſtare. Atque reapſe apud Slavios Sacerdotum dignitas Regiæ præcellebat, Regeſque illorum dicto obedientes præbere ſeſe, nutuque pendere oportebat. Ratio denique manifeſta ſuadet in Eccleſia Juriſdictionem privatam cum Imperio publico fuiſſe conjunctam, inque Eccleſiaſticum Judicem tam boni Patrisfamilias, quam optimi Principis officia, perſonaſque fuiſſe transfuſas. Enim vero Eccleſiaſticæ Juriſdictionis tot eſſe facultates, & partes oportet, quot Religionis Chriſtianæ officia ſunt, & functiones, ſive quod eòdem recidit, quotuplex eſt jus, ſive ratio, qua Chriſtifidelis quiſque ad Dei cultum dirigitur, & adſtringitur, totuplex eſt reſpectus, quem ad Chriſtifideles induit Eccleſiaſtica Juriſdictio: Atqui duplex eſt jus, quo Chriſtifideles ad Religionis officia, Divinumque cultum obligantur, privatum, ac publicum: duplex igitur Eccleſiæ Juriſdictio

dictio eſt, privata, qua Religionis bono proſpicit, qua ſingularium perſonarum ad ſalutem pertinet, ac prout uniuſcujuſque privatam diſciplinam, morumque domeſticam informationem ſatagit; & publica, qua Religionis cultum quatenus communi lege præſcriptum, curat, procuratque, communes Leges, quibus Fideles ubique omnes inſtruantur, fert, & defendit, communemque diſciplinam, qua Fideles omnes in unum Eccleſiæ corpus veluti coagmententur, ſancit, & tuetur, atque renitentes communibus a Sacrificiis, precibus, ſuffragiis ablegat, a publicis Conventibus, publicoque colloquii, convictuſque commercio abjicit.

Facit ad hæc denique confirmanda pulchra ex Virga, & Gladio deſumpta ſimilitudo, confertque præclare ad hanc in Apoſtolis primum, in Epiſcopos deinde, velut eorum ex aſſe ſucceſſores derivatam, auctoritatem deſignandam. De priori loquens Origenes hom. 9. in Num. n. 7. occaſione accepta ex loco Numer. cap. 17. v. 2, ſeqq. *Omnis Princeps*, inquit, *Tribus*, *& Populi habet virgam: Non enim poteſt quis regere Populum, niſi habeat virgam. Unde & Paulus Apoſtolus, quia Princeps erat Populi, idcirco dicebat:* Quid vultis? In virga veniam ad vos &c.? 2. Corinth. cap. 4. v. 21. Virga proinde, vice baculi Paſtoralis, qui Epiſcopalis poteſtatis indicium eſt, velut inſigni coercitionis, & caſtigationis ubique gentium exercendæ, Pontificem M. uti conſueviſſe obſervat Luitprandus lib. 6. cap. 11, non ſecus atque virgæ argenteæ ad publica Comitia accedere Cardinalibus conceſſum eſſe. Quomodo tam Moyſis, quam Davidis Sacra, Civiliſque poteſtas in virga expreſſa non uno in loco legitur. Atque olim apud Romanos Centurionum in Milites, de qua Tacitus lib. 1. Annal., & Spartianus in vita Hadriani; Palatii Cuſtodum, de qua Caſſiodorus Var. lib. 7. form. 5. Judiciaria poteſtas virgæ geſtatione deſignari ſolebat, non ſecus atque apud Græcos diverſa Palatii officia diverſo Δικανίκιοι *Sceptri Judicialis* genere diſtincta refert Codinus de Officiis, & Official. Aulæ, & Eccl. Conſtantinopolit. cap. 4, de quo Junius ibid., Gretzerus Comment. lib. 2. cap. 5. & Cruſius Turco-Græciæ lib. 2. De poſteriori vero, gladio nempe, diſſerunt S. Auguſtinus lib. 22. contra Fauſtum capp. 70, & 77, Leo Sapiens in Fragm. orat. de S. Petri Caten., & glad., S. Ber-

Bernardus de Conſid. lib. 4. &c. In more poſitum olim; ut Romanum ante Pontificem, in ſignum juſtitiæ, poteſtatiſque judiciariæ, nudi deferrentur gladii, atque demum ab Hadriano I. impetraſſe Deſiderium Italiæ Regem, ut is gladii ante Pontificem geſtandi honor Langobardis concederetur, auctor eſt Corius in hiſt. Mediol. Cujus ſimile de Herbipolenſi Antiſtite ad Aram maximam evaginatum tenente gladium referunt Reginaldus Polus de Papæ poteſt. cap. 43, & Renatus Choppinus de Sac. Polit. lib. 2. tit. 1. Juxta hæc itaque Sacerdotibus olim neque Satellitio militari ſtipatos incedere nefas, ac indecens erat. Atque profecto apud Judæos fuiſſe Militiam Templi cuſtodiæ mancipatam, adſcriptamque, ad Sacrarum rerum, ac Sacerdotum injurias propulſandas, ſonteſque jure prehendendos, atque in vincula pertrahendos, liquet ex lib. 1. Machab. cap. 4, ubi a Juda leguntur ædificatæ Turres, ac Milites collocati ad gentium vim repellendam, ex Joſepho Antiq. lib. 20. cap. 4, & Tacito lib. 5. referentibus ab Herode Templum cuſtodia munitum, ac Turri, ex Actor. cap. 4, ſeq., ubi a Templi Præſidio, Militiæque Præfecto Legi inobedientes, Sacerdotum juſſu, in carcerem raptos conſpicimus. Quod confirmat Græcus textus, ac Theophylacti lectio, ubi pro *Magiſtratus Templi* cap. 4. v. 1, & cap. 5. v. 24 habent Στρατὸς τοῦ Ἱεροῦ *Templi Præſidium*, ſeu *Exercitum*. Satellites hoſce porro flagris, & loris armat Rabbi Salomon, quibus nempe ad Sacerdotum imperium de flagitioſis vindictam capere præſto eſſent; quique ideo Actor. cap. 16. v. 22, & 35. Ῥαβδοῦχοι *Lictores*, *ſeu Virgarum geſtatores* dicti ſunt, quod Ῥάβδῳ *Virga* reos cædere ad Sacerdotum nutum ſolerent. Quin etiam lanceis, clypeis, & peltis a Jojada Pontifice M. armatos ad Athaliæ tyrannidem deprimendam adparet ex 4. Regum cap. 11. v. 4, ſeqq, ac 2. Paralip. cap. 24. v. 9, ſeqq. Gladiis quoque, virgiſque Lictores eoſdem armatos deſcribit Philo lib. contra Flaccum Ægypti Præſidem, iidemque apud Ægyptios *Spatephori*, eorumque duces *Protoſpatarii* dici ſolebant. Qua de re Baſnagius in Annal. Polit. ad an. 34. §. 9. To. 1. p. 439, Hammondus ad Luc. cap. 22. v. 52, & Schmidius in Not. ad Act. cap. 4. v. 1. putant revera Templi Præſidium ex Militari copia, aut Romanæ Cohortis, aut Judæo manipulo conſtitiſſe, fuiſſe

vero

vero ex Levitis ipſis armatis, quibus præeſſent Στρατηγοὶ *Præfecti*, iſtoque nomine veniſſe non bellicos Duces, ſed Præſides Civiles cum poteſtate aliis præfectos, exiſtimant Antonius Vandalæus Antiq. diſſert. 5. cap. 3. edit. Amſtel. 1743. p. 419, ſeqq., Clericus in Not. ad Hammondum loc. cit., & ad Verſ. Gallic. Nov. Teſt., Ligfootus in Horis Hebr. ad Luc. 22, 4. Oper. To. 2. p. 558, Deylingius Obſervat. ſacr. par. 3. obſer. 32. ad Luc. cit. loc., & Act. 4. v. 1, & 5. v. 24. edit. Lipſ. 1739. p. 302, ſeqq., Binæus de Morte Jeſu Chriſti lib. 1. p. 345, Wolphius in Curis Philolog. ad Luc. cap. 22. To. 1. p. 751, &c. Apud Romanos, & ſuos Sacerdotibus adfuiſſe Lictores, & Apparitores, dictos etiam *Viatores, & Summotores*, quos ſane Regum, ac Magiſtratuum inſignia fuiſſe multis oſtendit inter alios Briſſonius Jur. Civil. Antiq. lib. 3. cap. 14, auctor eſt Seneca epiſt. 95, & Controv. 2. lib. 1, & adparet ex veteri Fragmento lapideo in via Appia inſcripto: *Apparitori Pontificum Parmulario* apud Pitiſcum Lex. To. 1 edit. Ven 1719. p. 127. Jidem Pontificum Calatores denominati Ἐκβιβασταὶ Ἱερέων, qui & Comitia calabant, & a Pontificibus Sacra facturis præmittebantur, ut opera prohiberent, quibus contaminari Numinum Cæremoniæ viderentur. Videndus & Gutherus de Vet. Jure Pontif. lib. 2. cap. 13. Romano itaque more Philotomum Martyrem Militibus ſtipatum apud Alexandrinos judicia exercuiſſe teſtatur Nicephorus lib. 7. cap. 9. Militari etiam ornatu inſtructum Syriam, Phœniciam, & Palæſtinam S. Euſebium Samoſat. peragraſſe, Diaconos, & Presbyteros ordinatum, Eccleſias inviſum, tradit Theodoretus lib. 4. cap. 12 Syneſium etiam armis ſe tueri, vitæque ſubſidia quærere fas ſibi feciſſe liquet ex ipſius epiſtolis. Maximiano item Epiſcopo laudi vertit S. Auguſtinus epiſt. 50, nunc 185, relatus Can 2. *Maximianus* 23. q. 3, quod Eccleſiæ tuendæ cauſſa Milites conduxiſſet. Idem confirmat epiſt. 154, nunc 47. ad Publicolam, ac refertur Can. 8. *De Occidendis* 23. q 5. Milite quoque ſtipatus S. Cyrillus Alex. ſeveram de Judæis, turbas paſſim in Chriſtianos commoventibus, vindictam cepiſſe refert Nicephorus lib. 14. cap. 15. Utcumque vero ab Eccleſiaſtica manſuetudine aberrare exempla hæc videri queant, non alia tamen eam temporum iniquitatem tuliſſe remedia cogitan-

dum

dum eſt, ideoque eo, quo poterat, exerendam fuiſſe Eccleſiaſticam poteſtatem modo, cui pepercit tandem, quum præſentiſſimos delictis vindicandis Chriſtianos Princeps experiri cœpit. Facit huc denique vetus illa *Senatorum* adpellatio, qua alicubi Epiſcopi, propriæ indicandæ poteſtatis gratia, denominari a fidelibus conſuebant, veluti fidem facit antiquiſſima inſcriptio Virdunenſis in Æde B. Virginis apud Vaſſeburgium lib. 1. Antiq. Belgic. & apud Fileſacum de Sac. Epiſcop. auctor. cap. 1. §. 1, qua nempe ejuſdem Eccleſiæ Præſules eo *Senatorum* nomine inſigniti leguntur. Sed de his jam nimis.

Documentis hiſce quam diſertis, tam ſolidis quis, ſodes, vinci non pateretur? Non tamen Jannonus, qui ingenio pro improbo eadem aut perſpicere, aut probare vel neſcivit, vel noluit. Age vero, quibus demum ipſe ductus momentis oppoſitam in Proteſtantium opinionem utroque pede deſcendere maluit? Principio nempe Hiſt. Civil. Neap. lib. 1. cap. ult. §. 1. poſtquam cum Grotio, & Fontejo, qui in eo dumtaxat inter ſe diſcrepant, quod Epiſcoporum poteſtatem, dignitatemque ſupra Presbyteros inductam hic putet Gentilium exemplo, ille vero, ad quem cum Seldeno, Thorndicio, Salmaſio, Dodvvello, Ligfooto, Spencero, Hammondo, Zieglero &c., de quibus Pfaffius Orig. Jur. Eccleſ. cap. 2. art. 3. p. 83, ſeqq., Jannonus propius accedendum eſt ratus, Synagogæ veteris regiminis formæ acceptam referendam arbitratur, in SS. Ignatii epiſt. ad Trall., Cypriani lib. 1. epiſt 10, lib. 2. epiſt. 7, lib. 3. epiſt. 10, & lib. 4. epiſt. 2, ac 10, Baſilii epiſt. 319, ac Hieronymi in cap. 2. Iſajæ ſententia, communi opera ab Epiſcopis, & Presbyteris veterem adminiſtrari Eccleſiam conſueviſſe præfidentiſſime adfirmare non dubitaſſet, quaſi parem cum Epiſcopis in Eccleſiæ regimine Presbyteri obtinuiſſent poteſtatem, ultra progreſſus §. 4. tribus primis Sæculis ex triplici dumtaxat gradu (in quo tamen a Proteſtantibus ipſum abfuiſſe largiri non detrectabo) Epiſcoporum, Presbyterorum, & Diaconorum, nulla Pontificis M. ratione habita, Eccleſiaſticam Hierarchiam coaluiſse, reſque omnes Eccleſiaſticas in Synodis definiri conſuevisse contendit. Qua ratione deinde, quibuſve de rebus judicia ſtatuenda tribus iiſdem prioribus ævis Eccleſia ſibi propoſuerit, reque ipſa

ſtatuendi eidem jus inſederit, inquirendum ſuſcipiens §. *6* decernit velut ex tripode, concluditque in Eccleſiæ poteſtate fuiſſe quidem poſitum cognoſcendi 1. de Religionis, ac fidei rebus per modum Politiæ, de ſcandalis, aliiſque delictis per modum Cenſuræ, & Correctionis, ac de litibus Chriſtifidelium per modum Arbitrii, & Compoſitionis, non etiam tum Eccleſiam propria Juriſdictione potitam, ideoque eidem competiiſſe dumtaxat *Notionem*, *Judicium*, *& Audientiam*, non Forum, non Territorium, non Juriſdictionem habuiſſe. Quo plane in errore Jannono præiverant Bodinus de Repub. lib. *3*. cap. 5, & Cujaccius lib. 1. Reſp. Papiniani in L. 40. §. 1. *De Pactis*, & in Paratit. Cod *De Epiſcopali audientia*, Epiſcopis Juriſdictionem detrahendi argumentum inde deſumentes, quod Valentiniani III. Novel. tit 12. *De Epiſcop. Jud.* L. 1. Epiſcopi, & Presbyteri Forum Legibus non habere dicantur. Quod Conſtantini M. lege apud Sozomenum lib 1. cap. 8. Epiſcopalis ſententiæ executio Laicis Magiſtratibus legatur demandata. Quod Epiſcopis Audientia dumtaxat, ſive nuda Notio, velut inſcribitur titulus, non etiam tribuatur Juriſdictio, quæ proprio Territorio cohæret, L. ult. ff *De Juriſd.*, L. ult. Cod. *Ubi, & apud quem in integr. reſtit.* At enim Epiſcopos Diœceſim habere quidem, non vero Territorium liquere ſubjungunt ex Can. 3. *Sicut* 16. q. 3, ex Can. 5. *Licet* ibidem, ex Can. 2. *Poſſeſſio* ibid. q. 5. Morem hunc veterem Eccleſiæ adgnatum perduraſſe integrum a Juſtino II. uſque ad Leonem Iſaurum repetere pergit Jannonus lib. 4. cap. ult. §. 1, ideoque toto eo tempore Eccleſiam Foro, Territorioque caruiſſe. A Carolo M. Pontifici M. jus Territorii primo fuiſſe collatum lib. 5. cap. ult. §. 1. ex Richerio in Apolog. Gerſon. par. 3. Axiom. *36*. colligere ſe præſumit: cujus exemplo deinde aliis Epiſcopis a Principibus aliis ejuſdem Juris facta particula fuerit. Sæculo XII. denique Foro potitam Eccleſiam plene fuiſse, ob idque compilatum Gratiani Decretum, To. 2. lib. 14. cap. ult. confiteri non dedignatur. Non his meliora utique Proteſtantes habent, ac quammaxime in his Tillenus, Spanhemius, Chamierus, Goldaſtus, Deylingius, Salmaſius de Epiſcopis, & Presbyteris cap. *6*, de Fœnore trapez., ac de Primatu Papæ cap. 1, Seldenus de Syned. lib. 1, cap. 10, Matthias Stephani

phani ad Cod. lib. 1. tit. 4, Tobias Pautmeiſterus de Juriſd. Imp. Rom. lib. 2. cap. 7. §. 27, aliique Remonſtrantes in Batavia, Independentes in Anglia, Confeſſioniſtæque præſertim Auguſtani in Germania ad Artic. *16*, &c., ante quos, aut poſt ire, non puduit Marſilium Patav. in Defenſor. pacis par. 2. cap. 5, ſeqq., Guillelmum Ochamum de Poteſt. Eccleſ., Philotheum Achilinum in ſomno Viridarii lib. 1. capp. 12, 14, *65*, &c., Petrum Cunerium in diſput., ex parte Jacobum Almainum de Poteſt. Eccleſ., & Laic. q. 3. cap. 2, Jacobum Gutherum de Jur. vet. Pontif. lib. 2. cap. 1, Pagninum Gaudentium de vita Chriſt. ante Conſtant. cap. *56*, Sarpium hiſt. Conc. Trid. lib. 4. p. *169*, Antonium Dominici de Commun. peregr. p. *92*, Duarenum de Sac. Eccleſ. Miniſt. lib. 1. cap. 2, Richerium de Poteſt. Eccl. &c. in ea opinione verſatos, ut Eccleſiæ Juriſdictionem ex Principum indulgentia profectam exiſtiment: quorum tamen omnium, devicto, proſtratoque Jannono, concidere omnes prorſus gladios oportet.

Itaque, ut omni de germana SS. Patrum ſententia dubitandi amoto prorſus ſcrupulo, Proteſtantium, atque Jannoni objectis vis perinde, roburque omne penitus auferatur, obſervare cum Baronio ad an. 58. n. 3, ſeqq. operæ pretium erit, aliam veteres Patres loquendi rationem tenuiſse, quum de nomine, aliamque, quum de re ipſa quæſtio eſſet. Quoties itaque de Epiſcopi poteſtate ſermo eiſdem incidiſset, eam profecto expliciti ſſime ſupra Preſbyteros extuliſse indubiam rem faciunt eorumdem congeſta ſuperius, nihilque obſcura loca. Si quando vero de nomine ageretur, Apoſtolatui quidem Epiſcopatus aliquando inditum nomen intelligimus ex Pſal. 108. v. 8, & Actor. 1. v. 20, atque ita S. Auguſtinus de Civit. lib. *19*. cap. *19*. Epiſcopatum operis nomen, non honoris, denominatum a Græco Eπι *Super*, & σκοπὸς *Intentio*, ut idem ſit, ac *Superintendere* obſervat. Epiſcopos viciſſim dictos Apoſtolos diſcimus ex epiſtola ad Rom. *16*. v. 7, 2. ad Corinth. 8. v. 23, & ad Philip. 2. v. 25. Quadam perinde ratione, quod fidelium curæ præfecti eſsent Presbyteri, eodem & ipſi Epiſcoporum nomine inſigniti reperiuntur Actor. 20. v. 17, & ad Philp. 1. v. 1. A Presbyteris iterum diſtinctos expliciti ſſime Apoſtolos dignoſcimus

Digitized by Google

mus ex Act. 15. v. 2 , 22 , ſeq. , & 16. v. 4 , atque ita promiſcue Epiſcoporum nomine Presbyteros fuiſse adpellatos docent nos Hilarus Diac. in epiſt. ad Epheſ. cap. 4 , S. Joh. Chryſoſtomus ibid. hom. 15 , & in cap. 1. ad Philip. , Theodoretus in eamdem epiſt., in cap. 3. epiſt. 1. ad Timoth. , & in cap. 1. epiſt. ad Tit. , Auctor quæſt. vet. Teſt. inter Opera S. Aug. lib. 1. cap. 101 , & apud Ecchellenſem de Orig. Eccl. Alex. cap. 12. Johannes Darenſis de Hier. Eccl. lib. 4. cap. 3 , Joh. Maro tract. 1. in Liturg. S. Jacobi cap. 6, & Syrus Interpres in cap. 3 epiſt. 1. ad Timoth. Quæ omnia eò demum collineant , ut quoad Sacerdotium par eſſet quidem Apoſtolorum , Epiſcoporum , ac Presbyterorum ordinatio , non etiam poteſtas . Ad hæc priſco in more poſitum , ut Presbyteri in adminiſtrandis Eccleſiis Epiſcoporum adjutores , & conſiliarii accederent utique , non vero quod eis poteſtate eſſent pares , laudatorum in objectione Patrum ſententia eſt , quam auctoritate confirmant ſua S. Polycarpus in epiſt. ad Philip. , & Auctor Conſt. Apoſt. lib. 2 cap. 28. Enim vero ſcripſiſſet ne alioqui S. Ignatius tot locis a nobis prolatis Epiſcopo Presbyteros ſubjectos eſse debere, abſque Epiſcopo nihil agere Presbyteris in Eccleſia fas eſse, Epiſcopum veluti Patrem , ac veluti Dominum habendum , qui Principatu omni , poteſtateque ſuperior eſt , atque in Eccleſia præ ceteris opera præſtet : cujus perſimili loquendi ratione uſi leguntur S. Dionyſius Corinth. in epiſt. ad Athen. , ad Gortynen. , ad Amaſtren. , ad Gnoſios apud Euſebium lib. 4. cap. 23. verſ. Ruff. , & Polycrates Epheſ. in epiſt. ad S. Victorem P. M. apud eumdem lib. 5. cap. 24: niſi ejus pariter ſententia Epiſcopus poteſtate longe Presbytero ſuperior eſſet? Cujuſmodi ſuperioritatis exprimendæ ruſus gratia duplicem ab Epiſcopo referri imaginem repetit , unam Chriſti D., quatenus Sacerdotio defungitur , altera Dei Patris , quatenus Imperio potitur . Quomodo pariter in Concilii Nicæni Diatypoſi 2. apud Gelaſium Cyzicen. lib. 2. cap. 30. in Collect. Hard. To. 1. p. 425 , ſeq. Epiſcopus dicitur obtinere τὸν τύπον τῦ κυρίου, ὡς κεφαλὴν μετ᾽ αὐτὸν ὄντα τῆς Ἐκκλησίας. *Imaginem* , ſive τόπον *Locum* , ut legunt alii , *Chriſti D.* , *tanquam Caput poſt illum Eccleſiæ* ; atque S. Iſidorus Peluſ. cum lib. 1. epiſt. 136. ſcripſit ab Epiſcopo geri Τύπον τῦ Χριςῦ *Imaginem Chriſti*,

tum

tum lib. 2. epiſt. 72. Epiſcopum poteſtate omni, ac Principatu ſuperiorem adſtruere non dubitavit. Quamobrem hinc profectum augurari fauſto licet ſydere formulam illam Προσκυνῶσι *Adorote*, qua olim uti Chriſtifideles conſuevisſe, dum obvium haberent Epiſcopum, teſtis idem accedit S. Iſidorus lib. 1. epiſt. 490. Nec altera S. Cypriano mens inerat, qui objectis in epiſtolis de Presbyteris, ac Diaconis ad conſilium, Eccleſiæque curam adhibendis loquutus, utique quid deceret, expediretque magis, indicavit, non quod omnino eſset neceſse. Ideſt quod Eccleſiaſtica conſuetudine obtinuiſset, non quod Divina inſtitutione deſcendiſſet. Unde epiſt. 6, ſive 14. ad Presbyt., & Diac. ſuſcepti ab Epiſcopatus primordio ſtatuiſse apud ſe ſcribens, nihil ab ſe gerendum abſque ipſorum conſilio, & abſque Plebis quin etiam conſenſu, ſua privata ſententia quid aliud, quæſo, ſignificare intendebat, quam id ſuapte, ac libere a ſe ſtatutum, non coacte, ac neceſſario, & de ratione quidem regendæ prudenter Eccleſiæ, non de poteſtate ipſa regendi, qua ipſum unum potitum tot in locis a nobis laudatis profitetur. Atque profitetur adeo liquido præſertim lib. de Unit., in Concilio Carthaginenſi de Baptiſ. an. 256, ac in epiſt. 55. edit. Pamel., 59. Felli, alibique ſæpe, ut non fateri nequiret Pfaffius Orig. Jur. Eccl. cap. 2. art. 2. p. 112, ſeq., interea afficere injuria non abſtinens, eumque dicere extra oleas vagatum, ab eoque Dominii Eccleſiaſtici jam tum improvide ſemina jacta. Hoc ipſo pacto, quod factum potius, quam Divina diſpoſitione, Eccleſiaſtica diſpenſatione, & conſuetudine, ut Presbyteri Eccleſiæ adminiſtrandæ ab Epiſcopo in adjutorium advocarentur, ſcripſit in epiſt. ad Evangelum S. Hieronymus, (cujus perinde germanum haud aſsequutus eſt ſenſum Michael Medina lib. 1. de Sacr. hominum Orig., eorumque continentia cap. 5, eumdem, non ſecus atque S. Ambroſium, S. Joh. Chryſoſtomum S. Auguſtinum, Theodoretum, Primaſium, Sedulium, & Theophylactum Aerianæ hæreſis participes agere quam imprudenter, tam impudenter auſus, peſſime vero inflectere poſt Heterodoxos Jannonum haud puduit,) factumque proinde, ut quum ſuperbiæ faſtu, elatoque ſupercilio Presbyteri turgeſcere, ſe ſeque præter modum efferre inciperent, ac ſchiſmata ideo conflare, ut ab Epiſcopis

Digitized by Google

copis ad conſeſſum non amplius deinceps admitterentur, deque rebus Eccleſiaſticis per ſe dumtaxat Epiſcopi decernerent, velut hanc modo obtinere diſciplinam cernimus. Qua de recta S. Doctorem interpretandi ratione confer Cl. Dominicum de Dominicis Brixienſem Epiſcop. de Dignit. Epiſcop. par. 4. p. 169, ſeqq. edit. Rom. 1757, & Mamachium Orig., & Antiq. Chriſt. To. 4. p. 183, ſeqq. Ad S. Ambroſium, ſeu verius Hilarum Diac., quod attinet, in cap. 4. ad Epheſ., & cap. 4. item 1. ad Timoth., S. Joh. Chryſoſtomum hom. 1. in epiſt. ad Philip., S. Auguſtinum de Hæreſ. cap. 53, & epiſt. 19. ad S. Hieronymum, Theodoretum in cap. 3. epiſt. 1. ad Timoth., & in cap. 1. epiſt. ad Tit., Primaſium, Sedulium, Theophylactum &c. nomine tenus cum Epiſcopis Presbyteros conveniſſe, re tamen diſcrepaſſe locis ſuperius laudatis adeo liquido tradunt, ut mirari valdequam ſubeat eorum temeritatem, qui adverſum illis appingere errorem non erubuere. Compara, qui de his copioſe diſputant, Petavium differt. Eccleſ. lib. 1. cap. 3, & de Hier. Eccl. lib. 2. cap. 8, Cozzam in Vind. Areop. par. 2. cap. 18, Natalem Alex. hiſt. Eccleſ. ad Sæculum IV. differt. 44. §. 24, Witaſſium de Ordin. par. 2. q. 1. art. 2. ſect. 2. cap. 1, &c. Videndus etiam Ecchellenſis de Eccleſ. Alex. Orig. cap. 11, ubi hanc quoque de Epiſcopo gradu, poteſtateque Presbytero ſuperiore doctrinam tradi oſtendit in Didaſcaliis, libro ideſt de Doctrina Cathol. duodecim Apoſtol. magno apud Orientales in pretio cap. 9, a Johanne Darenſi Epiſcopo Sæculi V. Scriptore de Hier. Eccl. lib. 2. cap. 4, in Conſtitutionibus Eccleſiæ Maronit., quas ex Syriacis Arabicas fecit David Archiep. an. 1059, cap. 42, a Johanne Marone, qui Sæculo VI. ad exitum vergente floruit, lib. de Sacerdotio capp. 4, 21, 22, & 25, a Gregorio Bar-Hebræo inter Jacobitas doctiſſimo in tract. de fundam. Eccleſiæ lib. 7. de Sacerd. cap. 2. ſect. 1, & in Conſtitut. Eccl. Alex. cap. 9. ſect. 3. de Ordin., quibus abunde fit ſatis argumento, quod ex Eutychio Alex. velut Ajacis clypeum toties objicere Proteſtantibus uſu præpoſtero venit. Tam vero operam ipſe ludit Jannonus, dum Rom. Pontificem a ſupremo Eccleſiaſticæ faſtigio Hierarchiæ detrudendum, in eodemque communi cum Epiſcopis gradu collocandum adſumpſit, atque rem Eccleſiaſticam omnem in Synodis defini-

finiendam fore pugnat, quam luderem ego quoque, argumentum iſtud Tomis præced. jam abſolutum, profligatumque ad incudem fruſtra revocaudo.

Venio igitur ad Axioma, quod ſuo de præpoſtero ingenio, nulla in medium ſufficienti producta ratione, de Poteſtate Eccleſiaſtica, ejuſque Politia Jannono confingere placuit, eoque, defixo velut in pulvere pede, ceu pro capite, dimicare propoſitum eſt. Eccleſiæ ergo ab exordio uſque ad Caroli M. ætatem *Notionem*, *Audientiam*, *Judicium* largiri non detrectat, non etiam *Forum*, *Territorium*, *Juriſdictionem*. Sed enim jugulum ſibimet Jannonum petere quis non perſpicit, dum is ſimul aſſerit, negatque? Enim vero Cognitionem viam eſse, conditionemque ad Judicium, atque cognoſcendi jus ad eumdem pertinere, cujus eſt Judicium ferre, nemo ignorat. Audientiam quoque ipſo cum Judicio confundi, juxta receptum Juriſperitorum morem, intelliget facile quiſque ex Cod. Theod., & Juſtin. paſſim, ex LL. Burgundiæ tit. 19. §. 1, & Wiſighot. lib. 2. tit. 1. §. 23, ex Conventu apud Andelaum an. 587, ex Conciliis Pariſienſi V circa an. 615. cap. 5, & in Edicto Clotarii II, Remenſi an 630. circ. Can. 16, & Cabiloncnſi circa an. 650. Can. 6, ex S. Hilario in Fragm. p. 6, Sulpitio Severo hiſt. lib. 2, S. Gregorio Turon. lib. 10. cap. 17, Flodoardo hiſt. Rem. lib. 2, Ratherio Veron epiſt. 3 S. Bernardo epiſt. ad Epiſcop. Aquitan., Petro Cellenſi lib. 1, epiſt. 16, &c, a quibus utique Epiſcopis Audientia tribuitur. Jam vero a Judice judicium abſque Juriſdictione exerceri quis ſomniet? Et inde quis Jannono non iraſcatur Eccleſiæ Juriſdictionem eripienti, Judicium tamen ultro citroque tribuenti? Territorii nomine rurſus, quid, per Deos immortales rogo, a Juriſconſultis aliud intelligitur, quam Locus, quouſque ſuam juriſdicundi poteſtatem Judex extendit, veluti Pomponius, Paullus, aliique L. *Pupill.* §. *Territ.* ff. *De Verb. Signif.*, L. *Extra Territ.* ff. *De Juriſd. omn. Judic.* unde per metonymiam Territorii adpellatione Juriſdictionem ipſam accipere Ulpiano placuit L. *Si quis ex aliena* ff. *De Judiciis*. Quò etiam faciunt L. un. *De Hirenarch.* Cod. Theod., & Gloſsarium Græco-Lat. Ducangii V. Ἐνεγία, Περίβολος, Περίχωρος, Ugotio, & Sidonius Apollin. lib. 1. epiſt.

epiſt. 8, ubi vide & Savaronem, & Menagium in Amœnit. Jur. p. 940. Siquidem vero intelligi nequeat Judicium abſque Judice, neque Judicem abſque Juriſdictione, neque Juriſdictionem abſque Territorio, inde fit evidens, quod ſiquidem Eccleſiæ Judicium etiam competat, eidem competere perinde Juriſdictionem, ac Territorium oportet: quod non eſt aliud, quam pro Romano Pontifice, totus, qua late patet, Orbis, pro Epiſcopis vero ſingulæ ipſorum Diœceſes, in quas Juriſdictio paſſim a Synodis ipſis adſeritur, veluti recte ex Antiochena an. 341. Can. 22. obſervat Altaſerra in Vindic. adverſ. Fevretum cap. 1. Atque hæc quidem quoad nomen: quoad rem ipſam vero, Eccleſiæ Juriſdictionem in Clericos liquido probant quæ, & quanta ad probandam a Foro Laico Clericorum exemptionem ex Patribus, ex Conciliis, ex Pontificibus documenta paullo ſuperius producta ſunt. Eadem quoque Eccleſiæ in Laicos Juriſdictio manifeſtiſſima evadet ex dicendis Art. ſeq., ideoque heic ſatius habebo indicaſſe Synodum Apoſtol. Hieroſolymis anno a ChriſtiD. obitu 16. habitam Act. 15, 6, ſeqq., S. Paulum ad Rom. 16, 19, 1. ad Corinth. 6, 1, ſeqq., 2. ad Corinth. 10, 6, ſeqq., 13, 2, ſeqq., ad Hebr. 13, 17, alibique ſæpe ſua de poteſtate, deque obedientia ſibi impendenda loquentem, S. Clementem epiſt. ad Corinth. n. 2, S. Ignatium epiſt. ad Epheſios n. 2, ad Smyr. n. 8, &c., Origenem contra Celſum lib. 3. n. 29, ſeq., hom. 2. in Jerem., &c., S. Cyprianum epiſt. 55. ad S. Cornelium, alibique frequenter, Luciferum Calarit. lib. 1. adv. Conſtantium, S. Ambroſium epiſt. 32. ad Valentinianum, S. Gregorium Nazian. Orat. 17, S. Auguſtinum de Moribus Eccleſ. cap. 28, &c. de Epiſcoporum in Laicos, ipſoſque Principes Juriſdictione loquentes. Jure optimo itaque Eccleſia Juriſdictionem, ac Forum proprio edito titulo *De Foro competenti* Decret. Gregorii IX. lib. 2. tit. 2. ſibi vindicavit. Quod plane Forum ſi Negotiatorum, Artificumque Collegiis non denegatur, Alexandro Severo auctore apud Lampridium, ac L. ult. Cod. *De Juriſd.*, in Milites competit Magiſtro L. *Magiſteriæ* Cod. eodem, Rectori Univerſitatis in Scholares Cod. *Ne Filius pro Patre*, Patrifamilias in Filios, & Famulos, Navis Gubernatori in Vectores, Artis Magiſtris in Diſcipulos, ut habet S. Joh. Chryſoſtomus hom. 3.
in

in epiſt.2. ad Timoth., quis æqui, juſtique æſtimator idem Eccleſiæ deneget? Non denegarunt ſane Imperatores: nam Conſtantinus M. Epiſcoporum leges per Orbem valere, adeoque ut Judicum aliorum anteferendæ forent ſententiæ, voluiſſe fertur ab Euſebio in ipſius vita lib. 4. cap.27; Theodoſius, Honorius, & Arcadius Cod. *De Epiſcop. Jud.* eo ipſo, quo Jus Civile ex deciſionibus cauſſarum Prætorianis in Provinciis, modo Jus Eccleſiaſticum conſtitui tam agnovere, quam adprobarunt; Juſtinianus L. 45. *De Sacroſ. Eccleſ.* eodem ipſo in pretio Eccleſiaſticas haberi leges præcepit, quo Civiles a ſe latas obtinere decreverat. Confer & L. *Omni* 9. eodem Cod., & tit., L. *Cum Clericus* 25. *De Epiſcopis, & Cler.*, & L. *Mathematicos* 11. *De Epiſcop. Aud.*, quibus Epiſcopi leges ferendi, judicandique poteſtatem a Chriſto D. accepiſſe dicuntur, Neque ſcrupulum injicere, moramque valet Valentiniani III. lex forum Eccleſiæ abrogans, utpote quæ adverſa pugnet fronte tum cum legibus Imperatoribus a prioribus aliis, ac poſterioribus latis, veluti L. *Placet*, Auth. *Interdicimus*, & Auth *Statuimus* Cod. *De Epiſcop., & Cler.*, tum cum L. 3. Cod. *De Epiſcop. Jud.* lib. 16. ipſius Valentiniani, qua Eccleſiaſticas cauſſas Epiſcopali finiri judicio debere fatetur, atque ipſemet paullo ante quin etiam Epiſcopis, prout jurgantium ſe ferret voluntas, jurgia finiendi licentiam non ademerat: quod eſt proculdubio Eccleſiæ Forum agnoſcere, faterique; tum quæ gravi digna reprehenſione S. Ambroſio viſa fuit epiſt.23, eique Patris ſui exemplum proponenti, qui Epiſcoporum Juriſdictionem, veluti liquet ex L. 18. *Quorum Appell.* Cod. Theod., loco dimoveri ſuo nunquam eſt paſſus; tum quæ demum a Majoriano, ut alibi dictum eſt, & a Concilio Andegavenſi quin etiam an. 455. Can. 1. abrogata penitus fuit. Hinc igitur habes, quibus etiam Cujacio, Loyſelio, Bordio item *Temoignage de la Verité*, & Polono Nobili in Principiis ex Bordio adoptatis, ſufflaminato ab Auctore Reflex., & Princip. meliorum de Juriſd. Eccl. Lipſ. 1757, ſatisfacias, quo ex poſtremo habes præterea Imperatorum ſequioris ætatis Pacta, & Capitulationes Friderici I. an. 1179, Friderici II. an. 1213, & 1220, Rodulphi I. an. 1275, Caroli IV. an. 1359, Maximiliani I. anno 1507, Rodulphi II. an. 1590, Caroli VI. an. 1711, Franciſci I. an. 1742.

an. 1742, & 1745, quibus Juri Canonico ſua auctoritas religioſe ſervata eſt, ac Judiciorum Eccleſiaſticorum forma ſarta, tectaque jubetur. Quamquam etſi daretur Eccleſiam Forum non habere, prout Forum legibus accipitur pro Cognitione, & Judicio cauſſarum pure Civilium, uti L. 6. §. *Eſt autem* ff. *De Excuſat.*, Forum tamen, prout Juriſdictionem in Clericos importat, ac in Laicos etiam circa Leges Eccleſiaſticas, nulla denegari Eccleſiæ ratione poteſt. Rurſus etſi ſuas per ſe ſententias exequi Eccleſia nequiret, non ideo tamen Juriſdictione carere dicenda eſſet: rerum enim judicatarum executio ideo ab Eccleſia in Judices ſæculares rejecta fuiſſet, quod eadem plerumque Militari fieri manu debeat, quam alioqui Brachii ſæcularis nomine Principum legibus a Laicis Judicibus Eccleſiæ, proprio ex officio, præſtari debere alibi oſtendimus. Cæterum Eccleſiam ſuas per ſemet ut plurimum ſententias exequi ſeq. Art. 6. palam fiet. Præterea licet in Cod. Juſtin. titulus inſcriptus ſit non de Epiſcopali Juriſdictione, ſed de Epiſcopali Audientia, hæc autem dicatur aliquando ſimplex Notio ſine Imperio, veluti L. *Ait Prætor* ff. *De Re judicata*, L. *Notionem De Verb. Signif.*, nihil intereſt, dum Audientia hæc ad Eccleſiam pertinens a S. Auguſtino in Brevic. Collat., & lib. 3. contra Julianum cap. 1. dicitur *Audientia competens*, quomodo Decret. lib. 2. tit. 2. *De Foro competenti* inſcribitur, ideſt conjuncta cum Juriſdictione. Denique etſi daretur Epiſcopos Territorio carere, non propterea carerent Juriſdictione, quæ tum perſonæ adhæret *L. Inter Tutores ff. De Adminiſt. Tutor.*, *L. Si res*, *De Legib.* 1, tum eſt in perſonas L. 3. ff. De *Offic. Præſid.*, junctis Gloſſ., & Juriſperitis in L. 1. ff. *De Juriſd.* Sed enim Territorio Eccleſiam non carere diximus, quod potius Diœceſis nomen obtinuit, re tamen idem eſt, nec de nomine diſputandum. Itaque legibus Principum Juriſdictionem Eccleſia non adquiſivit, ſed ea dumtaxat, quæ Jure Divino ipſi competit, vel magis declarata eſt, uti docet Johannes vetus Gloſſator in Can. 11. *Si Imperator* diſt. 96, vel magis eſt munita, ac defenſa, velut interpretatus eſt recte S. Iſidorus Hiſpal. in Can. 20. *Principes* 23. Q. 5. Atque hoc de argumento hactenus.

DE

DE ECCLESIÆ POTESTATE

Lites inter Fideles Laicos judicio finiendi, Laicaſque ſuis inſenſas Leges infringendi.

ARTICULUS V.

GEnerali principio, geminoque præjacto de Juriſdictione, & Imperio, ſive de Poteſtate Judiciaria, & Legislativa Eccleſiæ competenti, ſequitur inde, aut ego fallor, quod tam privatas Fidelium lites judicio finire, quam publicas, ſuis inſenſas, Principum leges infringere in Eccleſiæ poteſtate ſit poſitum. Atque principio quod ad caput primum reſpicit, hanc profecto de litibus inter Fideles agitatis cognoſcendi provinciam idcirco priorum Sæculorum Epiſcopis præfracte eripiunt, partes eoſdem dumtaxat Arbitrorum egiſſe pugnantes, Baſnagius in diſſert. de Tribunal. Epiſcop., Bohemerus de Jure Proteſt., Mornacius ad L. 8. Cod. *De Epiſcop. Audient.*, Fleurius Hiſt. Eccleſ. To. 19. in diſcur. prælim., Jannonus Hiſt. Neap. To. 1. lib. 2. cap. ult. §. 3, & lib. 5. cap. ult. §. 1, &c., quod ad Judicis laici partes litium illarum cognitio pertineat, in quas ideo nefas ſit Epiſcopos irrumpere. Verumtamen quod ipſis nefas viſum eſt, Ethnicis olim receptiſſimum religione erat, cujus intuitu ſane apud Ægyptios, ac Tyrios Sacerdotes Judicum officio defungi conſueviſſe tradit Ælianus Var. lib. 14. cap. 34; apud Lacedæmones, & Athenienſes Sacerdotibus de negotio quocumque cognoſcendi, dicundique jus peramplum inſediſſe teſtatur Plutarchus in Theſeo, apud Gallos, & Germanos Sacerdotum judicio ſtare, adquieſcereque juſſos, qui de hæreditate, & qui de finibus contenderent, officioque ceſſiſſe inobedientes Sacrificiis interdicere: quo nomine igne, & aqua interdicti habebantur, atque ab eis aditu, ſermoneque decedebant omnes, fide adfirmant ſua Cæſar de Bello Gall. lib. 6, Tacitus de Morib. Germ., & Stephanus Forcatulus de Gall. vet. Relig.; apud Romanos, ac Latinos tali Sacerdotes, ac tanta auctoritate potitos, ut de Pauperum cauſſis, de Teſtamentis, de Adoptionibus,

de Mancipationibus &c. judicium ferrent , auctores ſe præbent Dionyſius Halic. lib. 1, Livius lib. 1. cap. 20, & lib. 2. cap. 2, ac Cicero de Aruſp., & pro Domo ſua . Ad eam vero Pontificis M. amplitudinem excreviſſe poteſtatem adjungunt Feſtus de Verb. ſignif. VV. *Ordo*, *Judex*, *Arbiter*, Dionyſius Halic. lib. 2, & Aulus Gellius Noct. Attic. lib. 15. cap. 26, ut *Rerum Divinarum* , *& humanarum Judex* , *& Arbiter* haberetur , ut legum ſuarum tranſgreſſoribus , pro delicti magnitudine , pœnas infligendi , bene ſibi viſas, poteſtate defungeretur abſolutiſſima, nulliuſque ipſe viciſſim poteſtati obnoxius , neque Populo , neque Senatui geſtorum rationem cogeretur reddere . Per Religionem longe puriorem Judæorum Sacerdotibus licuiſſe gentilium ſuorum lites judicio finire certum eſt quammaxime , & conſtans . Levitici 13. locum explicans Philo de vita Moyſis lib. 3. Principibus , ac Judicibus ad cauſſas diſcernendas , componendas , ac dirimendas aſſediſse Sacerdotes arguit . In unaquaque Urbe ſeptem conſediſse Judices , quibus duo adjungi Levitæ ſolebant , qui Judæis jus dicerent , auctor eſt Joſephus Antiq. Judaic. lib. 4. cap. 8. Sub Syris tractatu inito Lyſiam inter , & Judam fas Judæis fuiſse ſuis vivere, judicarique legibus liquet ex 2. Machab. 11, & Joſepho Antiq. lib. 14. cap. 17, & lib. 17. cap. 2. Indultum id quoque a Romanis ſub Quinto Memmio , & Tito Manlio, ac perinde ſub Pompeo, Gabinio , Felice, Feſto , Albino &c. adparet ex cit. Machab. loco , & ex Act. Apoſt. capp. 4, ſeqq., ac 24, ſeq., adfirmatque Joſephus lib. contra Appionem p. 1065, & Antiq. lib. 18. cap. 34 , lib.19. cap.4, ac lib.20. cap. 1. Vide-ſis & Tillemontium Tom. 1. p. 410 edit. Bruxel. Monum. hiſt. Eccl. par. 1. Tom. 2. p. 316 , ſeqq. , Schikardum de Jure Reg. Hebr. cap. 1. p.15, ſeqq. , Baſnagium Hiſt. Jud. To. 2. cap. 15. p. 380, ſeqq. , Deylingium Obſervat. Sacr. par. 5. diſſert. de Æliæ Capitol. Orig. §. 13. p. 461, ſeq., &c. Per leges denique Cod. Theod. lib.2. tit.1. L.10. *Siqui* ſub Chriſtianis Imperatoribus Judæo cum alio gentili litem gerenti ſuum apud Patriarcham judicio experiri permiſſum conſtat . Idque adeo conſtans apud Judæos, ut integrum Sacerdotum jus manſerit Laicorum jurgia , liteſque de rebus etiam mere temporalibus judicio dirimendi , ut illicitum ſemper Judæis , ac nefas ingens
fue-

Digitized by Google

fuerit, ſuo relicto foro, aliud a Religione ſua alienum adire diſerte legatur in *Schulchan Aruch* par. 4. n. 26, multiſque ex Judæorum libris allatis documentis oſtendat Joh. Andreas Eiſenmengerus in Judaiſmo detecto par. 2. cap. 9. p. 472, ſeqq. Confer & Baronium ad an. 43. n. 4, ſeq., ac Seldenum de Syned. lib. 1. cap. 8, & lib. 2. cap. 15. Potius vero quam hinc, ex Judæorum Diſciplina ideſt, ut perſuaſum fuit Pfaffio Orig. Jur. Eccl. cap. 2. art. 2. p. 7, multoque minus ex Principum indulgentia, ut perſuadere apud Seldenum de Syned. lib. 2. cap. 7, & Baſnagium in diſſert. 4. de Eccl. Tribun. Annal. To. 2. p. 491. Proteſtantes vellent, ex Chriſti D. inſtitutione, ſive Apoſtolica, Epiſcopali ita exigente dignitate, officioque, profectum, ut Chriſtifidelium lites de rebus etiam temporalibus dirimendæ ad Epiſcopos deferrentur, neque velut ad Arbitros dumtaxat, ac Judices electos, uti poſt eoſdem Proteſtantes ſuadere Jannonus intendit, ſed velut ad eos, qui revera Juriſdictione potiuntur, in animum quiſque facile ſuum inducet, qui recolat id profecto oneris a S. Paulo 1. ad Corinth. cap. 6. Epiſcopis impoſitum verbis illis: *Audet aliquis veſtrum habens negotium adverſus alterum judicari apud iniquos, & non apud Sanctos?* &c. Quibus plane Corinthiis probro vertebat, quod lites agitantes experiri judicio apud Infideles mallent, quam apud Sanctos. Qua proinde adpellatione palam excluditur notio illa *Presbyteri plebeii, vulgaris, atque vilioris exiſtimationis*, quam venire contendit Seldenus verbis illis: *Contemptibiles, qui ſunt in Eccleſia, eos conſtituite ad judicandum*; tamquam non Epiſcopi, ſed infimi Presbyteri ſubſellii fuiſſent a S. Paulo Judices deſignati. Multoque minus intelligi Laicos homines, eoſque neque æquitate, neque prudentia ad componendas lites ſatis præditos, ut interpretatur Baſnagius cit. diſſert. 4. n. 5, aut incertæ ſpeciei Judices ad Synagogæ exemplum in Eccleſiam inductos, uti Ligfooto in hor. Hebraic. p. 895. viſum eſt. Quod ſane quam longe ab Apoſtoli mente abhorreat, illud magis oſtendit, quod eoſdem præterea Corinthiorum rebus judicandis conſtituit Apoſtolos, quos futuros Angelorum Judices indubitanter adfirmat: *Neſcitis, quoniam Angelos judicabimus? Quanto magis ſæcularia?* Quo perinde nomine Judices deſignatos Epiſcopos tum exinde probatur,

tur, quod id ſibimet officii vindicet Apoſtolus, illudque commune iis faciat, qui ſuis ſufficiendi vicibus eſſent, tum exinde comprobatur, quod ſuperiori cap. 5. v. 12. Epiſcopale Tribunal a profano disjungens: *Quid mihi*, inquit, *de iis*, *qui foris ſunt*, *judicare*? Quibus liquido de Fidelibus judicandi ſibi jus vindicat, dum illud de Infidelibus a ſe repellit, quod ipſum jus eſt, quo apud Corinthios, alioſque perinde Chriſtifideles defungi pariter Epiſcopos jubet. Itaque pro *Sanctis* Eccleſiæ Præſules rite interpretatus eſt S. Baſilius in q. 9, & pro *Iniquis* Judices laicos ex humanæ diei conditione, legumque Sæcularium conſuetudine judicantes accepit Theodoritus Scutatorius in Græco Cod. Mſ. Vaticano. Præterea loco verbi *Conſtituite* Græcus Textus habet χαθίζετε, quæ dictio anceps eſt, ac transferri æque poteſt *Conſtituitis*, *ac Conſtituite*. Et primo quidem modo legendum *Conſtituitis* viſum eſt Hilaro Diacono in hunc loc., quam lectionem probant Valla Crit. Sacr. To. 5. edit. Francof. p. 69, Paraeus, Caſtellio, Joſ. Medus in Fragm. Sacr. p. 261, &c., quaſi nempe reprehenſione ideo ſe dignos præbuerint Corinthii, quod homines Ἐξουθενημένους *contemptos*, *& nihili habitos* Judices conſtituerent, unde ſubjungit: *Sic non eſt inter vos Sapiens quiſquam*, *qui poſſit judicare*? Poſteriori vero, propiorique ad veritatem modo legendum *Conſtituite*, ut habet Latinus Interpres, non quidem ut ironice dictum, dictumque de Judicibus Ethnicis, velut accipiendum exiſtimant Ludovicus de Dieu, Heinſius Exercit. Sac. lib. 7. cap. 4, Lochius ad hunc loc., Wolfius in Curis Philolog. Crit. Tom. 3. p. 383, &c., probant S. Johannes Chryſoſtomus, S. Auguſtinus, qui lib. 5. adv. Fauſtum cap. 9. legit *Collocate*, Theodoretus, Theophylactus &c., atque hanc lectionem amplectuntur Interpretes Eraſmus, Vatablus, Clarius, Zagerus, Grotius &c. Crit. Sacr. cit. Tom. 5. pag. 71, ſeqq., Knatchbullus in hunc loc., Herzogius differt. de ſubſcript. Paulin., Le Cene, Beauſobrius Obſervat. Hiſt., Crit., & Philolog. in Nov. Teſt. in 1. ad Corinth. cap. 6. v. 8. Tom. 1. p. 319, ſeq. &c. Quo plane ſenſu S. Paulus apud contemptiſſimum quemque potius in Eccleſia ſuas a Chriſtifidelibus agitari lites jubebat, quam Ethnicorum adirentur Tribunalia. Fallitur poſtremo Seldenus voce Βιωτικὰ *Sæcularia* Apoſtoli ſenſu

res

res deſignari Temporales nedum, ſive Laicas, ſed etiam Spirituales, ſeu Eccleſiaſticas opinatus, quarum ideo cognitionem Eccleſiæ integram Apoſtolus juſſerit. Nam Βίος Græcis tria quidem ſignificat, ſed mere temporalia, nempe vitam, victus, ac facultates, ſubſtantiamque, qua vivimus. Quia vero victus nomine veſtes, domus, ac cetera vitæ neceſſaria ſubſidia veniunt, proinde veteribus Βιωτικὰ nuncupantur hæc omnia: ſic Militiam, Negotiationem, Agricolationem vocant Βιωτικὰ *Biotica* S. Joh. Chryſoſtomus de Sacerd. lib. 4. cap. 1, & Clemens Alex. Strom. lib. 7. p. 740, ac Βιωτικοὶ adpellantur Mundi rebus dediti. Sic apud Suidam V. Βίος Philo Βιωτικῶν ἀνθρωπείων, & S. Joh. Chryſoſtomum de Sacerd. lib. 3. cap. 15. ἀνθρώπους Βιωτικοὺς; unde loco *Secularia* Verſio Syriaca habet: *Quæ ſunt hujus Seculi*, Arabica *De rebus Mundanis*, Græci, & Ambroſiaſter *Corporalia*, Latini alii *Res hujus Mundi*. Qua de re multa oppido diſputat Suicerus in Theſauro Eccleſ. To. 1. edit. Amſtel. 1682. p. 695., ſeq.

Atque germana quin hæc fuerit Apoſtoli ſententia, iſtaque Epiſcopi Judices revera cum Juriſdictione, non Arbitri dumtaxat eligendi ultro a Fidelibus, jurgiis, litibuſque finiendis conſtituti fuerint, nos dubitare non ſinunt explicitiſſima SS. Eccleſiæ Patrum teſtimonia. In quibus Auctor Conſtit. Apoſtol. ſub nomine S. Clementis lib. 2. cap. 45. hoc Apoſtoli repetens præceptum de non adeundo Chriſtifidelibus Ethnicorum foro ſic habet: Μὴ ἐρχέσθω ἐπὶ κριτήριον ἐθνικὸν, ἀλλὰ μὴν δὲ ἀνέχεσθε κοσμικοὺς ἄρχοντας, κατὰ τῶν ὑμετέρων δικάζειν, *Ne adeat ad Judicium Gentilium, imo ne patiamini, ut Sæculares Magiſtratus de cauſſis veſtris judicent*; Quorum ſimilia regerere pergit cap. inſeq. minoris res momenti a Diaconis, majoris vero ab Epiſcopis judicandas denuntians. Neque propriæ ſane poteſtatis exaggerandæ cupiditate illectus, inaniſque gloriæ inſtinctu permotus, ſed pro officii particula incitatus a S. Paulo Civilium in ſe litium ſarcinas, Judiciſque functiones traducere conſueviſſe S. Gregorius Neocæſar fertur a S. Gregorio Nyſſen. in ejus vita, quem a Chriſtianis Laicis electum refert Judicem Τῶν βιωτικῶν ἀμφισβητημάτων *Secularium Controverſiarum*. Extat ejuſdem epiſtola 1. Canonica, in qua

Can. 5.

Can. 5. Euphroſynum fratrem de cauſſis eorum cognoſciturum, qui a Boradis,& a Gothis propriis exſpoliati, alienas facultates, damni reſarciendi gratia, rapiebant, delegaſſe legitur, ut ex legibus Eccleſiaſticis judicium ferret, quorumque nam accuſationes recipiendæ forent, quorumque repellendæ. Explicitiſſima quoque eſt, quam in dubium revocari queat, S. Baſilii M. ſententia cum apud S. Gregorium Nazian Orat. 20, tum in Regulis fuſius diſputatis ad q. 9, ubi de Corporalibus loquens: *Porro*, inquit, *de his rebus experiri apud Judices extraneos vetat nos Dominus, quum dicit*: Et ei,qui vult tecum in Judicio contendere &c. *Et Paulus ſimiliter, ſic enim eſt apud ipſum*: Audet aliquis habens negotium &c. Ex Chriſti D. igitur, & S. Pauli juſſione cenſet S. Doctor extranea adire Judicia Chriſtifidelibus nefas eſſe, ſed eorum potius lites apud Eccleſiarum Præſules eſſe finiendas. Neque procul hinc aberant S. Joh. Chryſoſtomus de Sacerd. lib 3. cap. 18, Syneſius epiſt. 57, & 105, Hilarus Diac., Photius, Theodorus Heracleotes, Theophylactus, Oecumenius &c. in 1. ad Corinth. cap. 6, unde aliquo ſenſu certum eſt, ceu obſervat Thomaſſinus vet., & nov. Diſcipl par. 2. lib. 3. cap. 102. n 4, Epiſcopis Judicum partes in fidelium litibus dirimendis impoſitas fuiſſe, quique eas impoſuit, S. Paulum non tam ex proprio, quam ex Chriſti D. præcepto id feciſſe. Cum quo ſtat attamen, quod non ita partes iſtas perſemet explere oporteat Epiſcopos, quin ipſis per alios, prout opus adſit, præſtare fas ſit. Itaque Syneſio id magis expedire videbatur, ut in Clericos Sæcularium curarum ſarcina deoneraretur, ut Divinis ipſi curandis rebus expeditiores fierent Epiſcopi. Quin imo Sylvano Epiſcopo apud Socratem lib. 7. cap. 36. arcte perſuaſum iverat Fori moleſtias, anfractus, & fraudes a Clericis etiam fore amputandas, ut Cæleſtibus liberius vacare ipſis liceret, idque oneris ideo in Laicos quoſpiam ſpectatæ vitæ fore transferendum. Quomodo plane de Laico quodam probato, fidelique S. Paphnutio amicitiæ neceſſitudine conjunctiſſimo refert Ruffinus eum ingentem exinde laudum cumulum reportaſſe, quod Fidelium litibus componendis ſemet impendere non parceret. Qua etiam ratione a S. Martino Turon. Presbyteros Chriſtifidelium jurgiis dirimendis fuiſſe præpoſitos, quò tum poſ-

poſſet ipſe totus orationi ſe dedere, tum nequis deeſſet, qui Fidelium plebem juſtis his Judicis officiis defraudaret, teſtis accedit Severus Sulpitius. Varia erat vero hacce de re cum Patrum ſententia, tum Eccleſiarum diſciplina, tam pro vario ipſorum ingenio, quam pro ipſa rerum varietate. Theophilo Alex. placuiſſe Judicis poteſtatem exercere per ſemet, jurgantiumque litibus implicare ſeſe adparet ex epiſt. 2. Paſchali. Id pari in more poſitum S. Cyrillo Alex., ut Magiſtratus inſtar de inſtitutis Civilibus, quæ Græci πολιτείας vocant, aliiſque negotiis Sæcularibus cognoſceret, auctor eſt Nicephorus lib. 14. cap. 14. De S. Epiphanio contra refert in ejus vita Johannes, ab eo litibus dijudicandis præfectum Defenſorem Eccleſiæ fuiſſe; quo demum, veluti minus idoneo, dimoto, hanc in ſe Provinciam tranſcriptam. Iterum ob inſignem in dirimendis jurgiis peritiam digno mactantur elogio Phileus Thummitanus, & Macedonius Conſtantinopolit. a Nicephoro lib. 7. cap. 9, & lib. 9. cap. 4. At viciſſim ex Can. 62. Nicæno-Arabico verſ. Turriani liquet unum ex ſeptem Diaconis Προςοέκδικος *Præfectum Judiciis* dictum, ideo quod legum ſacrarum cuſtodiæ præeſſet, deque homicidiis, aliiſque criminibus inquirere datum ei eſſet. Quos ex Romanæ Eccleſiæ conſuetudine *Judicum Primicerios* adpellat Benno Card: in vita S. Gregorii VII. Siqui Patrum attamen S. Pauli intime ſenſum attigere, quæque Epiſcoporum partes eſſent, probe tenuere, nobile profecto Latinæ Eccleſiæ luminum par fuit, SS. Ambroſium, inquio, & Auguſtinum. Prior enim ille haud ſatius habuit precibus apud Imperatores agere, atque ita quidem, ut animo Theodoſii inflexo, quos ab exſilio, quos a carceribus, quos a morte ſubducere ipſi ex voto ſucceſſerit, veluti liquet ex epiſt. 29, niſi pro facultate ſibi a S. Paulo facta litium inter Fideles Judicem ſemet inſuper erigeret. Itaque litis valdequam perplexæ Cognitorem, Judicemque ſe præſtitiſſe ipſe refert epiſt. 24. ad Marcellum, nec id ſuapte a ſe peractum, ſed ex onere ſibi cum Præſulis officio concredito, tum diſerta S. Pauli lege ſcribit: *Cognovi autem ſecundum Sacræ formam receptionis, in qua me induit & Beatiſs. Apoſtoli auctoritas &c.* Cujuſce præceptionis vim magis, magiſque ſenſit de Offic. lib. 2. cap. 24, nec alterum patere effu-

gium cognovit, quam ſi ejuſmodi litium ſarcina in alium, ſuo tamen expediendarum nomine, transferretur. Atque exinde Vicariorum Epiſcopalium auſpicandam originem qui exputet, a vero plurimum non abhorrebit. Poſterior hic vero in Pſal. 118, ſerm. 24. tam non ambegit de Chriſti D. præcepto Apoſtoli ore promulgato finiendarum ab Epiſcopis inter Fideles litium, quam officio huic perinde difficili ſe haud imparem præſtare non deſtitit. *Non audedemus dicere*, ajens, Dic homo, quis me conſtituit Judicem inter vos? *Conſtituit enim talibus cauſſis Eccleſiaſticos Apoſtolus Cognitores, in Foro prohibens jurgare Chriſtianos*. Cujuſmodi ſententiæ habet ſimillima in Pſal. 49, & 80, Serm. 24. de Verb. Apoſt., hom. 50, Enchir. cap. 78, epiſt. 147. ad Proculejanum, &c. Tam vero S. Ambroſii exemplo, cujus meminit Confeſs. lib. 3. cap. 3, excitatus, quam Chriſti D. præcepto obſtrictus, de quo præcit. loc., ſe propterea dirimendis hujuſmodi litibus quotidie implicitum, ſæcularibuſque diſten tum judiciis acerbe querebatur de Opere Monach. cap. 29. Ingenti fortitudine idcirco, tolerantiaque S. Auguſtino opus fuiſse, ut ſe Civium negotiis, atque jurgiis præſtaret, teſtes accedunt Poſſidius in ejuſdem vita cap. 19, Nembridius in epiſt. inter Auguſt. 114, deque ſeipſo quin perhibet S. Doctor epiſt. 81. De Abrahamo Carorum Antiſtite id quoque memoriæ prodidit Theodoretus hiſt. PP. cap. 17, haud exiguam diei partem ab eo huicce charitatis in componendis Laicorum controverſiis officio impendi conſuevisſe. Eodem Apoſtolico ſpiritu affectus Sidonius Apollinaris Epiſcopus Arvernenſis, quo ipſe Fidelium litibus dirimendis indeſinenter incumbebat, eo ipſo ſtudio de optima Epiſcopalis in hac parte officii adimplendi ratione Præſules alios admonere non deſiſtebat lib. 6. epiſt. 2. ad Pragmatium, 4. ad Lupum &c., quibus fides indubia ſit, & quatenus Sæcularium litibus ipſe per ſe componendis operam daret, & quatenus eo ipſo pietatis officio præſtando alios impendi pariter Epiſcopos obnixe deſideraret. Afflictis generatim, Miſeriſque perſonis licuiſse per Religionem ad Epiſcoporum opem confugere fidem indubiam facit S. Ennodius Ticin. lib. 1. epiſt. 7. ad Fauſtum edit. Sirmondi To. 1. p. 810, a quo & S. Epiphanius Ticin. in ejus vita dignis, egregiiſque, ob hanc ipſam frequens illis opem impen-

penſam, mactatur elogiis. Pro Tribunali dirimendis jurgiis ſediſſe, indeque præclarum induſtriæ, peritiæque ſpecimen exhibuiſse S. Maurilium Cadurcenſem Epiſcopum auctor eſt S. Gregorius Turon. lib. 5. cap. 42. E Diaconis unum ab Epiſcopo deligi, ac negotiis gerendis Sæcularibus præfici conſuevisſe documento eſt Ferrandus Carthag., qui in procem. Parænetici ad Rheginum ſe curis Sæcularibus diſſipatum adfirmabat, diſtentumque. Hancce tamen ſpartam præcipue Epiſcopis a S. Paulo demandatam fuiſſe ex præcit. ad Corinth. cap. 6. optime arguebant Doctiſs. Presbyterorum nobile par V. Beda, & Sedulius. Certum id adeo, conſtansque ſua ſub ætate tradit Hincmarus To. 1. p. 676, ut ea tum imo complurium invaleſceret Epiſcoporum doctrina, qua dicerent in jus deinceps acceſſiri eos nequire, neque publici Judicis ſubjici examini, neque de quantocumque damnari crimine, qui ſibi confeſſi ſemel fuiſſent. Sequiori quin etiam ſub ætate ſcitum eſt, quanta in negotiis ejuſmodi pertractandis, Fideliumque litibus finiendis poteſtate uſus ſit, pollueritque dexteritate Ivo Carnot., quod & eloquuntur ipſius Epiſtolæ 4, 6, &c. Qui pro componendis quoque hujuſce genus jurgiis ſuum ad Tribunal adpellerent, cum iis præſentiſſimos ſe dedere officio duxere proculdubio S. Anſelmus Cantuar. Eadmero teſte, ipſoque met. in cit. ad Corinth. locum, S. Hugo Lincolnienſis, Scriptore ipſius vitæ referente apud Baronium ad an. 1191. n. 46, S. Hugo Gratianop. apud Surium ad diem 1. April., S. Carolus Borromæus apud eumdem die 4. Novemb., &c., tum ut iis pietatis officium iſtud haud impigre impenderent, ſtimulos Epiſcopis adjiciebant, ſeque dare auctores non deſiſtebant S. Petrus Dam. in Opuſc. inſcripto *Dominus vobiſcum*, S. Bernardus de Conſid. lib. 1. indignum quidem judicans terrenis Judiciis Epiſcopos implicari, non indignos tamen, qui implicentur, Anſpertus in Apocalyp. lib. 9, Haymo, & S. Brunus Signin. in 1. Corinth. cap. 6, Hugo Victor. ibid. q. 50, ſeq. &c. Ex quibus liquido patet minus recte S. Petro Dam. epiſt. 6. Eccleſiaſticis jus omne litigandi, ſeque alienis ingerendi litibus adimendum viſum fuiſse. Sed & id juris loco magis ſtabiliviſſe ſuo, egregieque vindicaſſe legitur Hermas Lematius de Inſtauranda Vet. Religione lib. 7. cap. 29, ſeq., copio-

Digitized by Google

pioſeque ſcripſit hocce de argumento Helias Turon. Archiep. in libro contra Pragmaticam Gall. Sanct. Romæ an. 1486. edito. Receptiſſimi iſtiuſmodi præterea moris, ut Fideles ſuas de rebus temporalibus lites ad Eccleſiæ potius, quam Sæculi Tribunalia ſiſterent, tam locuples accedit teſtis Philotheus Achilinus in Somno Virid. capp. 200, & 210, quam vindex acerrimus Petrus Bertrandus de Orig., & uſu Juriſd. Eccleſ. Bibl. PP. To.4. par.1, p. 876. Viden demum, ut integrum devexiorem uſque ad ætatem iſtiuſmodi dirimendi Laicorum jurgia manſerit Epiſcopis jus! Cujuſce deinde egregios ſe Defenſores, aſſertoreſque præſtare non dubitarunt ex Theologis, & Canoniſtis viri Doctiſs. S. Thomas in 1. Corinth. 6, Henricus Gandav. Quodl. 6. q. 23, Franc-Mayronus Quodl. q.11., Petrus Lombardus ad cit. Corinth. loc., Sanderus de Clave David lib. 2. cap. 16, Genebrardus in Pſal. 121, Perezius de Poteſt. Eccl. coact., Benedictus Ariamontanus, Dionyſius Carthuſ., & Lyranus ad præcit. 1. ad Corinth. 6, Hoſtienſis in Cap. 13. *Per Venerabilem* Decret. lib. 4. tit. 17. *Qui filii ſint legit.*, Panormitanus in Cap.10. *Licet* lib.2. tit.2. *De Foro compet.*, Turrecremata in Can. 6. *Cum ad verum* diſt. 96, & cum Gloſſa Interpretes alii in Can.14. *Relatum* 11. q. 1, Archidiaconus, Præpoſitus, Dominicus a S. Geminiano, aliique apud Boſium de Temp. Eccl. Monar. lib. 2. cap.8, a quo perinde capp. ſeqq. Marſilius Patav. lib.5. Hier. Eccl., Ochamus tract.2. lib.2. Dialog. cap. 8, & de Poteſt. Pontif. q. 1. cap, 11, Gabriel Biel lect. 75. in Canon. Miſſæ, Johannes Pariſ. de poteſt. Regia, & Pap., ac Petrus Alliac. de Petri Monarchia abunde, valideque ſufflaminantur.

Diſciplinæ hujuſmodi caput, ut eò tutiori poneretur in loco, quò meliori ab Epiſcopis adminiſtraretur ordine, indefeſſa, jugique a Conciliis allaboratum eſt opera. In Eliberitano, cui Apoſtolicæ Sedis adfuiſſe Legatos teſtatam rem facit Synodus Sueſſionenſis II, cujuſque de ſinceritate, loco, & epocha dicere me memini To. 4. p. 232, cap. 74. falſus teſtis prolatum teſtimonium probare in Clericorum Conventu cogitur. Refertur a S. Gregorio III. in Judic. pœnit. cap. 13, (quod Opus tamen junioris Auctoris eſſe recte autumat Pithœus), a Rabano de Pœnit. ſatisf. lib. 3.

cap. 53,

cap.53, a Reginone lib.2. cap. 341, & a Burchardo lib.16. cap. 18. Judicium id eſt haud obſcurum recepti moris, quo lites, eæque quammaxime, quæ de crimine eſſent, agitari a Laicis in Foro Eccleſiaſtico frequens erat. Quod in Eliberitano de Teſtibus, idipſum in Arelatenſi an. 314. Can. 7, cui & conformis eſt Eliberitanus 56, de Judicibus decretum eſt, quibus ideſt in adminiſtrando officio advigilare jubentur Epiſcopi, Cenſuraſque infligere, ſicubi a recto juſtitiæ tramite deflectere illos animadverterent. Perſuaſum arcte, probatumqne fuiſſe Carthaginenſi III. Can. 9. priſcum oportet Eccleſiæ morem, quo laicis Epiſcopale Tribunal ad dirimendas lites adire licebat: ſiquidem inde validum deſumit argumentum Clericos a Laici Judicis Foro eliminandi: qui perinde Canon proprius evaſit Concilio Vernenſi ann. 755. Can. 18. A Carthaginenſi IV. Can. 23. apud Gratianum Can. 6. *Epiſcopus* 15. q. 7. Epiſcopus, Clericis adſiſtentibus, cauſſas judicare jubetur. Quem Canonem de litibus etiam Laicorum accipiendum mihi ſuadet S. Auguſtinus, qui Concilio huic interfuit, quemque Laicis inter ſeſe lites agitantibus ad faſtidium uſque aures accommodaſſe ſuas ſuperius dicebam. Conjectura tamen non opus eſt, ubi explicitiſſima habetur ejuſdem Concilii ſententia Can.26, relato Can. 7. *Statuendum* diſt. 90, & Can. 87, quibus Epiſcopi diſſidentes etiam Laicos ad pacem componere præcipiuntur, Laici vero Chriſtifideles judicio apud Infideles experiri prohibentur. In Carthaginenſi V. Cap. 1, in Cod. Can. Eccleſ. Afric. Can. 59, & in Carthaginenſi VI. Can. 26, apud Gratianum Can. 38. *Statutum* 11. q. 6, Apoſtolico jure Eccleſiæ demandato Laicis fas eſſe declaratum legitur quamlibet cauſſam in Eccleſiaſtico Foro agitare. In Judices ipſos Regios excubias agere Epiſcopi a Toletano III. Can. 18. admonentur, ac ſiquid in Leges ab illis commiſſum fuerit, infringere, Regemque de illorum præpoſtera judicandi, perverſaque ratione commonefacere. A S. Patritio in Synodo circa an. 450. Can. 21. Eccleſiaſtica Communione interdictus legitur Chriſtianus, qui ad alterum, præter Eccleſiaſticum, Tribunal alium provocet apud Harduinum To. 1. p. 1792. ex Cod. Mſ. Bibl. S. Benedicti Cantabrig. In Matiſconenſi II. Can. 12. Archidiaconus, vel Presbyter alius Epiſcopi vice Judicis perſonæ ſuſtinendæ ſufficitur.
Digitized by Google

tur. Atque Viduarum, ac Pupillorum lites non ante Laicum apud Judicem agitari permittuntur, quam ab Epiſcopo, ſub cujus præſertim tuitione degunt, examinatæ fuerint, & excuſsæ. Non in publico, ſed in Foro proprio cauſsas ſine ſtrepitu, ſine juris ſcrupulis, Patrumque more potius, quam Judicum, agere Epiſcopos, quod ipſum perinde juſſit Aquiſgranenſe II. Can. 4, voluit Cabilonenſe II. Can. 11. Publicis ſe tamen inferre Judiciis eis permittens, ubi de legibus Divinis admonendi Judices eſsent, aut oppreſſis, ac miſeris opem adferrre oporteret. Epiſcopis in jure dicundo adjutrices præſtare manus Comites, Laicique judices admonentur a Francofordienſi Can. 8, a Turonenſi III. Can. 33, a Cabilonenſi II. Can. 20, ab Arelatenſi VI. Can. 13, a Moguntino I. Can. 8, alteroque ſub Rabano I. Cap. 7, a Meldenſi Can. 71, a Sueſſionenſi II. Can. 12, a Cariſiacenſi in epiſt. ad Ludovicum Reg. cap. 13, a Pontigonenſi Cap. 12 ex Capitul. a Carlo Calvo promulgatis, & a Triburienſi ſub Arnulpho Imp. Can. 3, & 9. Quibus jungendi Carolus M. in Capitul. lib. 2. cap. 6, lib. 5. capp. 114, & 138, & Addit. 3. capp. 23, & 64: *Ut Comites*, jubens, *& Judices, reliquuſque Populus obedientes ſint Epiſcopo, ut invicem conſentiant ad faciendas juſtitias*, ac Hincmarus in hortatoria ad Carolum Calvum Oper. To. 2. p. 839, ſeq. Vetuſtiſſimæ præterea hujuſce ſanctioris diſciplinæ reliquias, & veſtigia reperire eſt in Conciliis Narbonenſi an. 1054. cap. 18, quo contentiones de rebus etiam temporalibus inter Laicos finiendæ Epiſcopis permittuntur. In Pariſienſi an. 1212. par. 4. cap. 6, quo Epiſcopi officii admonentur proprii, ut ſciant querelis Pauperum audiendis, eiſque præſtandæ juſtitiæ ſe deputatos eſse. In Compendienſi ann. 1301. cap. 4, ſeq., quibus Judices, & Comites ſub Anathematis interminatione inhibentur, ne Laicos ſubditos a Foro Eccleſiaſtico, in cauſſis a Jure, ſeu conſuetudine permiſſis, retrahere, ac prohibere audeant. Quorum ſimillima in Bituricenſi an. 1336. cap. 12. inſtaurata habentur. In Colonienſi II. an. 1549. cap. 6. de Juriſd. Eccl., quæ prolato diſertiſſimo S. Pauli 1. Corinth. 6. loco Epiſcopis vindicatur. In Mediolanenſi III. an. 1573. cap. 18, & in Mexicano an. 1585. lib. 2. tit. 1. §. 3, quibus Pupillorum, Viduarum, ac Pauperum cura ſpecialis Epiſcopo, veluti communi om-

omnium Parenti, enixe commendatur. Denique in Synodo Diamperitana an. 1599. ſub Alexio Meneſſio tum in Synodi indictione, tum Act. 9. Decr. 15. declaratum legitur, Conſuetudine immemorabili in Eccleſia Malabarenſi jugiter cuſtodita cauſſas etiam Civiles ad Eccleſiæ Tribunal deferri conſuevisſe. Ubi confer Raulinum in Not. Plurimum ad hæc confirmanda porro conferre, poſsent Conciliorum Decreta circa Servorum manumiſſionem, qualia Arauſicani I. Can. 7, Arelatenſis II. Can. 33, ſeq., Aurelianenſis V. Can. 7, Matiſconenſis II. Can. 7, Africani Can. 31, &c. 49, Cod. Eccl. Afric. Can. 64, & 82. Qua de Servorum manumiſſione decernere, non ſecus atque de Mancipiorum Eccleſiæ cauſſis, ad Eccleſiam ſpectaſse haud obſcure indicant etiam Conſtantini M. Sanctio apud Sozomenum lib. 1. cap. 9, Nicephorum lib. 7. cap. 46, & Caſſiodorum hiſt. trip. lib. 1. cap. 9, Legeſque geminæ in Cod. Theod. lib. 1. tit. 8. cap. 58, & in Cod. Juſtin. lib. 1. tit. 13. *De his, qui in Eccleſiis manumittuntur*, Leg Langob. lib. 2. tit. 18. §. 3, Capitulare Dagoberti Regis, cui titulus: *Lex Ripuariorum* Capitul. To. 1. p. 41, & Capitulare Caroli M. lib. 5. cap. 32. eod. To. 1. p. 891: qua de re adeundi Marculfus in Form. Append. cap. 56. Sirm. cap. 12, Willelmus a Loon de Manumiſſ. Servor. apud Romanos lib. 1. cap. 5. p. 85, Willelmus Fournerius Selector. lib. 1. cap. 4, Fridericus Lindenbrogius ad Cod. Leg. antiq. p. 1432, & Heineccius Jur. Germ. To. 1. lib. 1. tit. 2. §. 50. Conferri item huc poſſent Conciliorum Decreta circa nova gravia tributa non imponenda, qualia Lateranenſis III. Can. 22, Avenionenſis an. 1209. Can. 6, &c.; cujuſmodi Decreta ferendi poteſtatem adeo ſibi propriam feciſſe Concilia quædam leguntur, ut neque Principes ipſi a ſubditis Populis tributa exigere præſumerent, niſi ex prævio Synodi conſenſu, velut lib. 12. Leg. Wiſigoth. ex præſcripto Synodi Toletanæ liquido adparet. Sed hæc obiter indicaſſe ſat habeo. Altero ſed enim ex capite, ratione nempe peccati, Eccleſiaſticæ poteſtati de Sæcularium litibus indirecte cognoſcere incumbit. Quod dilucide Innocentius III. expoſuit in Cap. 13. *Novit* Decret. lib. 2. tit. 1. *De judiciis*. Interpellatus nempe a Johanne Angliæ Rege, qui a Philippo Auguſto Rege Franc. Comitatu Pictavienſi, aliiſque Dominiis contra fœderis pacta, fideique ſacramentum

ſue-

Digitized by Google

fuerat exſpoliatus , litteris , Legatiſque Miſſis utrique Regi bello abſtinendum , datoque jurijurando ſtandum indixerat , integrò tamen ſervato utrique jure . Verum parere renuenti Philippo , & cauſſanti Pontificii juris non eſſe de Regum temporalibus cognoſcere , pro reſponſo celebri hac ad Gall. Epiſcopos inſcripta Decretali declaravit : ſe quidem nihil de Regis utriuſque juribus detractum velle , neque directe de rebus eorum temporalibus judicium ferre,ſed de peccato dumtaxat cognoſcendi poteſtate uti ſpirituali , ſuoque ideo ſatis officio facere . Nolle , inquam, de Feudo , cujus haud ignorabat ad Regem pertinere judicium , ſed decernere de peccato, cujus ad Pontificem ſpectare cenſuram inficias nemo iret : ſiquidem de infractis fœderis , pacis , fideique legibus juramento firmatis ageretur , de quibus cognoſcendi jus Pontifici auferre Chriſtiana fide imbutus auſus fuerit nemo . Jam vero ab iſtiuſmodi Decretali *Novit* , ad præcavendas Interdicti minas , a Galliarum Epiſcopis , Regiiſque Procuratoribus , Regis nomine appellatio quidem interpoſita fuit , attamen non ad futurum Concilium , uti perperam adfirmant Carolus Molinæus in Comment. ad Interdictum Henrici II, & ſupine poſt ipſum Cujacius in citat. Cap. *Novit* , ſed ad ipſum Pontificem , ipſomet teſte lib. 8. epiſt. 143. ad eoſdem Gall.Epiſcopos, atque teſtante Actor.Innoc. Scriptore apud Muratorium Rer. Ital. Script. To. 3. Itaque Romam profecti coram Pontifice appellationem proſequuturi inter alios Senonenſis, & Bituricenſis Archiep., ac Epiſcopi Pariſienſis, Meldenſis , Catalaunenſis , & Nivernenſis , Procuratores item alii , palam proteſtati ſunt interjectam appellationem non eo ſpectaſſe , ut Apoſtolicæ Sedis eluderetur mandatum , ſed quia ſua intereſſe, atque Regis juſtam eſſe cauſsam ipſi crederent . Ex quibus adparet Decretalem *Novit* in Gallia executioni demandatam utique fuiſse, agnitumque a Gallis id juris Decretali hacce præſcripti revera Pontifici competere . Et certe in celebri diſput. cum Petro Cunerio an. 1320. coram Philippo Valeſio Bibl. PP. To. 26. hanc Decretalem producere Petrus Bertrandus non dubitavit , ipſo adverſario contradicere non præſumente, velut eam, cui vim in Gallia haud defuiſse non ignoraret. Unde patet falſo ſcripturiiſse Petrum de Marca Conc. lib. 2. cap. 3, & lib. 4. cap. 14, ac poſt ipſum

Boſ-

Boſsuetium Defenſ. declar. par. 2. lib. 7. cap. 22. Decretalem hancce Gallis univerſim inviſam valdequam accidiſse, nec uſpiam in Gallia fuiſse receptam.

Synodorum huicce ſententiæ de Fidelium jurgiis apud Epiſcopum finiendis Apoſtolicæ Sedis auctoritatem, roburque longe potius adjungere, uti rebus optime decretis facere ſolent, Romani Pontifices non deſtitere. Itaque S. Gregorius M. apud Gratianum Can. 2. *Petrus* diſt. 39. Sæcularium negotiorum ineptos ordinari in Epiſcopos, *Qui non ſolum de ſalute animarum, verum etiam de extrinſeca utilitate debent eſſe ſolliciti*, ſapientiſſime vetuit. Et certe afflictis, egenis, miſeriſque ope non deeſse ſingulari Epiſcopo curæ, officioque cedere cum ipſe frequens exemplo, tum verbo quoque docere lib. 8. epiſt. 38. ad Januarium Calar. non deſtitit. Iterum par. 2. lib. de Cura Paſtor. cap. 7. ita quidem S. Pauli locum 1. Corinth. 6. interpretatus eſt, ut de Laicis rebus judicia a Laicis juxta regulas Eccleſiaſticas exerceri voluerit, quum tamen opus fuerit, ad ſuum ab Epiſcopis Forum eadem trahi poſſint, ac debeant. Ideo aſpere iis ſuccenſet, qui ad ſpiritualia vacandi affectu, crediti ſibi Gregis temporalia curare, ejuſque neceſſitatibus ſuccurrere negligunt. Ex eodem S. Pauli ad Corinth. loco abſolutiſſimam ſibi in res temporales auctoritatem vindicaſſe legitur S. Gregorius VII. lib. 8 epiſt. 21. ad Herimannum Meten., qua ipſum Apoſtolicis, Eccleſiaſticiſque documentis adverſus Epiſcopalis poteſtatis obtrectatores inſtruit. At enim utrámque heic paginam facit Decretalium Jus tam vetus, quam novum, quo liquido conſtat Epiſcopis idem officium, ac jus dirimendi cauſſas Pupillorum, Viduarum, ac Miſerabilium perſonarum, quæ ſpeciali Eccleſiæ protectione gaudent. Atque digitum huc profecto intendiſſe S. Paſchalis I. videtur, qui apud Gratianum in Can. 7. *Siquis objecerit* 1. q. 3. deſcriptus ex epiſt. ad Archiepiſcopum Mediol., de qua etiam Ivo par. 2. cap. 84, Pezius in Theſau. Anecdot. To. 5. ex Geroho in Pſal. 25. p. 519, & Manſius Suppl. To. 1. p. 803, Animæ deſumpta ſimilitudine vita ſenſitiva abſque corpore non viventis, rerum etiam corporalium, ſine quibus rite ſpirituales curari nequeunt, curam Epiſcopo incumbere docet. Juxta hæc ipſa S. Leo IV. in Can. 5. *Quia Præſulatus*

Digitized by Google

tus 1. q. 4, Epiſcopale Magiſterium de Sæcularium etiam utilitatibus ſollicitum eſse debere admonebat. Expreſſius ſed enim jure Divino Pupillorum, Viduarum, ac Pauperum curam iis, quibus animæ curandæ ſunt demandatæ, incumbere dicitur, neque proprii extra fori Eccleſiaſtici fines Epiſcopi poteſtatem egredi, quandocumque ſive ex conſuetudine, ſive ex defectu ſæcularis juſtitiæ, ad lites inter laicos etiam agitatas judicandas ſe accingit, multis Juris Canonici docemur textibus, veluti Cap. 38. *Significantibus* ex Gregorio IX. Decret. lib. 1. tit. 29. *De Offic.*, *& poteſt. Jud. delegati*, quo loci conferendus Fagnanus; Cap. 13. *Novit* ex Innocentio III, de quo paullo ſuperius, lib. 2. tit. 1. *De Judiciis*; Cap. 10. *Licet*, & Cap. 11. *Ex tenore* ex eodem Pontifice libro eod. tit. 2. *De Foro compet.*; Cap. 15. *Ex parte* ex Honorio III. eod. lib., & tit., & Cap. 26. *Super quibuſdam* ex cit. Innocentio III. lib. 5. tit 40. *De Verbor. ſignif.* Jungendi Nicolaus V. in epiſt. ad quæſita Saxonum apud Raynaldum ad an. 1447. n. 28, Tridentini Patres ſeſs. 23. de Reform. cap. 1, ac Benedictus XIV. de Synodo Dioceſ. lib. 9. cap. 9. n. 9, ſeqq., ubi hanc Laicis factam utroque Jure facultatem cauſsas ſuas de rebus etiam Civilibus deferendi ad Eccleſiæ Tribunal integram manſiſse uſque ad initium Sæculi XIV. invicte probat, quo deinde ex tempore gravia, & irremediabilia veteri Eccleſiæ Juriſdictioni vulnera infligi cœpiſse obſervat, acerbeque dolet.

Hæc itaque quum ita ſe habeant, mirari profecto non ſubit, quod tanta Chriſtianos quoque Principes religio erga Epiſcopos, reverentiaque inceſserit, ut qua laicos Magiſtratus Juriſdictionis parte mulctatos, diminutoſque voluere, eadem induere Epiſcopos non dubitarint. Qui dignos ideo ſe S. Auguſtino dedere, ut egregio illo mactarentur elogio in Pſal. 25: *Principes ſæculi tantum detulerunt Eccleſiæ, ut quidquid in ea judicatum fuerit, diſſolvi non poſſit*. Reſpiciebat nempe, aut ego fallor, S. Doctor ad repetitas leges illas, quibus Imperatores Epiſcopalis juriſdictionis particulam iſtam in tuto poſitam, integramque juſsere. Atque a Conſtantino M., qui ſicuti ceteris in Chriſtianæ Religioni nomine dando exemplo fuit, ita in Religionis Chriſtianæ Præſulibus jure ſuo ſervando auctorem ſe dedit, exordium capiendo,

ejus

Digitized by Google

ejus extat memoratu valdequam digna Lex 1. in Cod. Theod. lib. 16. tit. 12. *De Epiſcopali Judicio*, qua Laicis quacumque in cauſsa ad Forum Epiſcopale confugiendi ampliſſima fit poteſtas, facultaſque. Hanc porro legem, velut apocrypham, e legitimarum cenſu expungendam ingenti ſuadere conatu ſibi ſumpſere Jacobus Gothofredus To. 6. in fin. Cod. Theod., & Carolus Loyſæus *Des Seign.* cap. 15, quos ſequuti preſso ſunt pede Feuretus de Abuſu lib. 4. cap. 1, & Jannonus Hiſt. Neap. lib. 2. cap. ult. §.3, ſubjungens eidem Legi obſiſtere veram Legem 3. eod. tit. *De Epiſcop. Jud.* Theodoſii Junioris, qua Eccleſiæ cognitionem dumtaxat cauſsarum Religionis adſcribit. Obſiſtere Novellam Valentiniani III. eod. tit. 12, qua Eccleſiæ Forum denegat, ſolamque cauſſarum Eccleſiaſticarum cognitionem competere adfirmat; ideoque ſæculari coram Judice compellere Clericos etiam licere adjungit juxta *Leg. Cum Clericis*, & *Leg. Omnes* 33. Cod. Juſtin. *De Epiſcopis, & Clericis*. Igitur Eccleſiæ in cauſſis Civilibus cognoſcere tantum per formam Arbitrii fuiſse permiſsum ſubinfert, uti legitur L. 7. Cod. *De Epiſcop. Audient.* Atque hoc modo quidem accipiendos autumat S. Baſilium in epiſt. 247, S. Gregorium Neocæſar. apud Nyſsenum, S. Ambroſium in epiſt. 24, ac lib. 2. Offic. cap. 24, S. Auguſtinum in Pſal. 118, lib. de Opere Monach. cap. 29, hom. de Pœnit. 50. cap. 12, & epiſt. 147. ad Proculejanum Donat., Socratem lib. 7. cap. 36, ac Nicephorum lib. 14. cap. 39, dum de litibus loquuntur a Laicis ad Epiſcopos definiendis delatis. Verum maximo verſari in errore cum Gothofredo, & Loyſæo Feuretum, & Jannonum, atque Legem illam Conſtantini M. legitimum eſse fœtum oſtendunt viri Doctiſs. Baronius ad an. 314. n. 38, Sirmondus in Append. Cod. Theod. Oper. To. 1 p. 416, & Concil. Gall. To. 3. par. 2. p. 394, Cujacius in Paratitl. ad lib. 1. Cod. Juſtin. tit. 4 *De Epiſcop. Aud.*, & in L. 14 *De Dot. prælegat.*, Morinus de Magnit. Eccl. par. 2. cap. 26, Johannes Le Gendre in Orat. an. 1690. Clero Gallic. inſcripta, Dandinus Altaſerra de Juriſd. Eccleſ. adv. Fevretum lib. 1. cap. 7, & in epiſt. adverſ. Gothofredum an. 1676. Ludovico Nublæo IC. miſſa, Harduinus Concil. To. 4. p. 941, Joh. Doviatius Prænot. Canon. lib. 2. cap. 2. de Juriſd. Eccl., Blancus, & Tria adv. Jannonum Obſerv. Crit. lib. 2.

 cap. 4.

Digitized by Google

cap. 4. §. 8, atque conſentiunt ex Proteſtantibus Vitriarius Inſt. Jur publ. lib.4 tit.3. §.8, Pfeffingerus ibid. in Not., Heineccius in Elem. Jur. Germ. To. 2. lib. 3. tit.1. §.33. edit. Ven. p. 409, ſeq. &c. Nempe Lex illa legitur inſerta Breviario Cod.Theod. Gajoaris ſub Alarico Quæſtoris juſſu ab Aniano libellorum Supplicum Magiſtro an. 506. compilato. Iterum Legem illam a Conſtantino M. revera latam teſtes accedunt liquidi Euſebius de ipſius vita lib 4. cap. 27, referens editas ab Epiſcopis regulas ab eo confirmari religioſe conſueviſſe ita recte cenſente: *Cujuſvis Judicis ſententiæ Sacerdotum Dei judicium anteponendum eſſe*, ubi & videndus Henricus Valeſius; Sozomenus hiſt. Eccl. lib. 1. cap. 9. eamdem ipſe legem perſpicuioribus his efferens verbis juxta verſ. Valeſii: *Epiſcopale judicium eligere litigantibus permiſit, ſi Seculares Judices recuſare vellent.; juſſitque, ut Epiſcoporum ſententia rata eſſet, non ſecus, ac ſi ab ipſo Imperatore fuiſſet prolata: utque Rectores Provinciarum, eorumque Officiales ſententias ab Epiſcopis prolatas executioni mandarent: ut denique inconcuſſa eſſent, & inviolata Eccleſiaſticorum Conſeſſuum Judicia*; & Nicephorus, qui lib.7. cap.46. ſimillima ex Sozomeno deſcribit. Legitimam item Legem illam probat inſcriptio, quæ eſt ad Ablavium, qui Prætorii ſane Præfecturam ſub Conſtantino M. geſſit, ut patet ex Ammiano Marcellino lib.17, & inſcriptione L.6. Cod. Theod. *De Epiſcop.*, *& Cler.* Eamdem itaque, tamquam germanum Conſtantini opus, inſertam voluit Carolus M. Capitul. lib.6. cap. 281, edit. Baluz. cap.366, quo ex capite emendandum Capitul. lib. 5. caput 234, ubi dicitur: *Qui Epiſcopos, vel Sacerdotes, aut Clericos judicare ſibi maluerint, hoc quoque fieri* Non *permittimus*, auferendam nempe particulam negativam *Non*, recte admonet Fileſacus de Sac.Epiſcop. auctor. cap.1. §.17, aut magis particulæ illi negativæ ſubrogandam iſtam *Nos* arbitratur Thomaſſinus vet., & nov. Diſcip. par. 2. lib. 3. cap. 107. n. 4. De hoc Caroli M. porro Capitulo valdequam dubitant equidem Ant.Auguſtinus de Emend. Grat. lib. 2. Dial.11, & Sebaſt. Berardi Grat. emend. To. 1. par. 1. cap. 46. p. 444, qui præterea Gothofredo legem illam Conſtantino M. abjudicanti conſentire videtur, illudque a Benedicto Levita forte inter Capitularia Regum Franc. in-

inſertum fuiſſe ſuſpicatur, utpote quod ab Anſegiſo; qui primus Caroli M., & Ludovici Pii Capitula edidit, fuerit prætermiſſum. Verumtamen de illius Capituli ſinceritate dubitare profecto non ſinunt Capitula ejuſdem Caroli alia hujuſce ſimillima, cujuſmodi eſt Capitulum 234. Capitul. lib. 5. quod nemo ambigit, quin germanus fuerit Caroli M. fœtus, neque ullam de eo dubitationem induit Heineccius loco cit.; cui alioqui tam Conſtantini, quam Caroli utraque lex, ſuo pro iniquo erga Eccleſiaſticum Jus ingenio, mira, ac monſtro ſimilis res viſa eſt. Pro legitima denique Lex illa habita legitur ab Ivone Decr. par. 16. cap. 312, & Panor. lib. 5. cap. 22, ab Anſelmo, a Gratiano Can. 35. *Quicumque*, & Can. 36. *Omnes* 11. q. 1, quos Canones ideo conjungendos admonuit Ant. Auguſtinus loc. cit., quod uterque unam, eamdemque Conſtantini legem contineat, & Can. 37. *Volumus* ibid., qui decerptus eſt ex præfato Capitul. lib. 6. cap. 281, conjungendus & ipſe cum præcedentibus duobus Canonibus eodem primitivo ex fonte derivatis. Ut indubia habita item eſt ab Innocentio III. in Cap. 13. *Novit* de Judic., tametſi eam ex Theodoſio laudaverit, non ideo quod ejus auctorem revera Theodoſium exiſtimaverit, ſed quod inſertam legiſſet Codici Theod., ſequutus Gratianum, qui eamdem ex Theodoſio repetiit cit. Can. 35. *Quicumque*. Habita denique eſt a Panormitano, quin a Baſnagio Annal. Tom. 2. diſſert. 4. de Eccl. Tribun. n. 17. p. 497, ſeq., quo loci eam confert cum Sozomeni lib 1. cap. 9. ſententia, cum Gratiano Can 35. cit., ac Juſtiniani Novella 83, a Seldeno quoque in Diſſert. ad Fletam cap. 5. §. 6, de Uxore Hebr lib. 3. cap. 28, & de Syned. lib. 1. cap. 10. p. 226. edit. Francof. 1696. referente eam legem a ſe repertam in Cod. Mſ. antiquo Willelmi Malmeſb. Monachi, a quo unde hauſta fuerit, liquido haud conſtat.

Verum, quod rei caput eſt, ac peremptorium videri poteſt, confirmatam eamdem Conſtantini legem, ſive Epiſcopis ampliſſimam judicii ferendi in litibus Sæcularium facultatem ab Arcadio, Honorio, ac Theodoſio videre licet in Cod. Theod. LL. 7, & 8. *De Epiſcopali Audientia*, queis ab eorum judiciis provocandi licentia prorſus omnis amputatur. Quò etiam faciunt LL. 6, & 22. eodem tit., confirmata deinde a Juſtiniano Novel. 1, ac LL. 17, & 18.

& 18. Cod. Theod. tit. 27. *De Epiſcopali definitione* apud Sirmondum in App. Oper. To. 1. p. 416, quibus Imperatores Valentinianus, Honorius, ac Theodoſius Epiſcopos curare voluere, ne officio Laici Judices deficerent ſuo, qui defeciſſent, eoſdem ad ſe deferre, ne Annonis præfecti modum excederent, Populum degluberent, ac Pauperes egeſtate necarent, laicoſque Judices removent a cognitione cauſſarum, quæ a litigantibus ad Epiſcopale fuiſſent delatæ Forum. Confert & L. 10. eod. Cod. Theod. *De Juriſd.*, qua Judæis ab Arcadio in Civili negotio ſuos apud Patriarchas lites agere permittitur, eorumque ſententias exequi publici Judices jubentur. Inde quis enim facile, ſtatimque non intelligit plus aliquid profecto Chriſtianis, quam Judæis a Chriſtianis Imperatoribus, ac primitus a Conſtantino Imperatore religioſiſſimo, fuiſſe indultum? Pertinent & huc Novella 69. cap. 253. apud Julianum Anteceſſorem, & Novella 86. apud eumdem IC. cap. 255, quibus ea inſuper Epiſcopis ampliſſima confertur poteſtas judicandi de Provinciarum ipſis Præſidibus, admittendique ab eiſdem appellationes; de eorum iterum negligentia, deſidia, iniquaque Provinciæ adminiſtratione inquirendi, & judicandi. Idcirco L. 21. Cod. *De Epiſcop., & Cler.*, ac Novel. 81. Epiſcopalis dignitas cum Honoraria, cum Illuſtri, cum Conſulari, cum Præfectura, cum Urbicaria, cum Magiſterio Militari comparatur, ut non minus Epiſcopis de Laicis judicandi fas ita ſit, ac finitivo quidem judicio, quam aliæ cuique etiam eminentiori dignitati, ei quoque, a qua neque provocare liceat, qualis eſt Prætorio Præfecti, juxta Conſtantini M. legem, qua tam Præfectorum, quam Epiſcoporum juriſdictio eo exæquatur, quod a neutris adpellare fas ſit, velut obſervat Photius in Nomac. tit. 9. Can. 6: a quo tamen mox laudatur Juſtiniani lex, qua Epiſcopali a ſententia intra decem dies appellatio permittitur. Judices denuo ad allegata interpellantium audienda compellendi facultas Epiſcopis facta legitur ſingularis Baſilicor. lib. 9. tit. 3. cap. 18, & tit. 22. Quid denique, quod Epiſcopis ab Imperatoribus cum demandata liquet, velut a Valentiniano, & Valente, inſpiciendi in Mercatorum negotia, pretiumque Mercium, ne plus juſto vendantur, ac Pauperes graventur, atque Curatores dandi Furioſis LL. 12, & 27. Cod.

De

De Epiſcop. Aud.; Civitatum, & Metatorum reditus exigendi L. 26. ibid.; Carceres publicos viſitandi LL. 22, & 23; Mancipia, Infantes expoſitos, perſonaſque alias miſerabiles opera tuendi, ac defendendi L. 24; reprimendi Aleatores L. 25; Mulieres ſcenicas prohibendi L. 33. eod. Cod., & tit., aliaque hujuſce genus præſtandi: quæ geſta tamen ab Epiſcopis abſque Jurisdictione coactiva tam inepte, quam falſo adfirmat Fleurius Inſt. Canon. par. 3. cap. 1. §. 3, ſiquidem Juriſdictio concipi ſine coercitione nequeat, velut adnotat ibid. Bohemerus ipſe. Ex quibus perinde ſequitur, inepte, & falſo a Feureto, & Jannono poſt Gothofredum, & Loyſæum, puro ex ingenio Eccleſiaſticæ Juriſdictionis expungendæ, adfirmari, Imperatorum legibus hiſce Laicis facultatem Epiſcopos eligendi conferri, non ut Judices, ſed ut Arbitros. Nam præterquam quod Epiſcopalis hæc poteſtas cum Juriſdictione cujuſcumque Judicis comparatur, quin in Judices quoſcumque poteſtas Epiſcopis confertur, neque conſenſus mutui, & arbitrii mentio ullibi occurrit, illud potiſſimum officit, tum quod 1. eligenti Judicium Epiſcopale jus tribuitur adverſarium etiam invitum ad Epiſcopi Tribunal trahendi: quod profecto argumentum eſt proprium Judicis ordinarii, non Arbitrarii *L. Inter Stipulantem* §. 1. ff. *De Vo. comprom. inter volent.*; tum quod 2. ab Epiſcopi judicio adpellandi facultas adempta prorſus ſit, atque Epiſcopalis ſententia eodem jure cenſeatur, quo ſententia Prætorio Præfecti: quod ſane non Arbitrum, ſed Judicem ſupremum manifeſte arguit; tum quod 3. a Judicibus quibuſcumque ipſis provocandi ad Epiſcopos libera poteſtas fiat: quo nihil efficacius ad oſtendendum Epiſcopos in ejuſmodi judiciis exercendis non Arbitrorum officio, ſed Judicis omni exceptione majoris juriſdictione defungi.

Ad confirmandam potius, quam conferendam, Epiſcoporum de temporalibus etiam Laicorum rebus judicandi poteſtatem ultrocitroque concurriſſe legimus Franc. Reges, & ipſos Romano Imperio diu potitos. Atque a Clotario I. ſancitum, ut Epiſcopis in Judices ipſos, qui immerenti cuipiam mortem inflixiſſent, animadvertendi plena ineſſet Juriſdictio, refertur apud Cointium ad an. 559. S. Audoeno Rotomag. a Theodorico Rege, & Cenomanenſi

nenſi Antiſtiti a Chilperico III. conceſſum, ut in ipſorum Provinciis Judex non alter conſtitueretur, niſi quem iidem deſignaſſent Præſules, referunt Fridegordus, & Cointius ad an. *681*. n. *67*, & *719*. n. *19*. Quorum ſimilia privilegia, qui lato proſequitur calamo, videndus Cl. Thomaſſinus vet., & nov. Diſcip. par. 2. lib. 3. cap. *99*. Præter autem jam paullo ſuperius indicata ex Caroli M. Capitul. lib. 5. caput 234, & lib. *6*. caput 281, neque vindictam inferioribus a Judicibus exerceri idem permiſit Imperator, niſi eis teſtimonio Epiſcopi ſuo adfuiſſent Capitul. lib, 5. cap. *126*. Ab Epiſcopis prætereà commonefieri Judices juſſit de Carceribus vinctis aperiendis tribus in ſolemnioribus anni feſtis Natalis, Paſchatis, & Pentecoſtes, ita quod, obſequi qui detrectaſſent, Judices ab Eccleſiæ ingreſsu arcerentur lib. *6*. cap. *106*. Cujus ſimile Michaelis Palæologi exemplum refert Pachymeres lib 4. cap. 4, quo exſilio, carcere, mortiſque damnatione ſtatim exſolvit, qui ſibi a Patriarcha fuerant commendati. Huc referendum etiam Capitul. lib. 5. caput 14, quo de Vicariis Epiſcopi in litibus judicandis agitur. Confer & Capitul. lib. *6*. caput 141, ac lib. 7. capita 107, & 214, ex quibus liquido adparet reprehenſione ſe valdequam dignum præſtitiſse Jannonum, dum Lotharium reprehendere lib. 5. cap. ult. §. 1. ideo adgreſsus eſt, quod Diplomate apud Schilterum in Comment. ad Jus Feud. Aleman. cap. 1. §. 7, de quo etiam Struvius Hiſt. Jur. Publ. cap. ult. §. 4, ſpecialem Patrimoniis Eccleſiæ Judicem *Defenſoris* nomine dederit, apud quem, non apud Judices publicos, cauſſæ agitarentur. Præter quam enim, quod Principum legibus de bonis Eccleſiaſticis judicandi facultatem integram Epiſcopis jugiter ſervatam pluribus Art. ſuper. in aperto poſitum eſt, *Defenſoris* nomine, ſive Judicis nihil antiquius, frequentiuſque apud S. Gregorium M. habetur juxta edit. Pariſ. in Labbei Collect. To. 5. lib. *9*. epiſt. 13. de Patrimonio Siciliæ loquentem, lib. *7*. epiſt. *16*, ſeqq., lib. 8. epiſt. 1, aliiſque plurimis lib. *9*. epiſt. 7, multiſque aliis, ac lib. 10. epiſt. *16*, aliiſque non paucis, in quibus de Patrimonio Syracuſæ; lib. 2. epiſt. 27, aliiſque; de quibus Cennius in Exam. Diplomat. Othonis, & S. Henrici Append. Orſii de Domin. Eccl. Rom. p. *306*, ubi de Patrimonio Parnomitano; lib. 7. epiſt. 10, *39*, 45, *106*, ſeq., in

in quibus de Calabro ; lib. 2. epiſt. 40 , & lib. 7. epiſt. 39 , 105. , ſeq. , ubi de Apulo , lib. 3. epiſt. 23 , lib. 9. epiſt. 14 , & lib. 10. epiſt. 21 , in quibus de Etruſco ; lib. 2. epiſt. 21 , ubi de Sabino , & Carſeolitano ; lib. 2. epiſt. 36 , lib. 4. epiſt. 9 , lib. 7. epiſt. 66 , lib. 9. epiſt. 18 , & lib. 11. epiſt. 53 , & 59 , in quibus de Patrimonio Sardiniæ ; ac lib. 1. epiſt. 50 , & lib. 9. epiſt. 54 , ubi de Patrimonio Corſicæ. Pauca nunc vero , quoad operæ fert pretium , de Regibus aliis , ac Provinciis attingendo , in Italia Theodoricus Rex Gothus apud Caſſiodorum Var. lib. 3 epiſt. 37. litem Germanum laicum hominem inter , & Petrum Epiſcopum de re mere temporali dirimendam eidem Antiſtiti reliquiſſe legitur , non obſtante naturali exceptione L. 1. Cap. *Ne quis in cauſſa propria judicet* , ſed ea ratione adducta , quod lites alias inter Laicos dirimere Epiſcopalis officii haud exigua ſiquidem pars ſit , ideoque abſque periculo , in cauſſa etiam propria , Judicem admittendum Epiſcopum fore potior exigat ratio : *Si in alienis cauſſis beatitudinem veſtram convenit adhiberi , ut per vos jurgantium ſtrepitus conquieſcat , quanto magis ad vos remitti debet , quod vos ſpectat actores* , In Hiſpania legibus Wiſigothorum , velnti liquet ex lib. 2. tit 1. LL. 29 , & 30. Ervigii Regis juſſu editis , cautum quammaxime legitur , ut integra Pauperum , Oppreſſorumque cura Epiſcopis incumberet , quorum & eſset de illorum cauſſis judicium ferre , atque Judices perverſos ita cohibere , ut qui Epiſcopi parere judicio detrectarent , quinta ejus rei parte , de qua actio eſſet , eoſdem mulctare Judices fas eſſet , & Comites etiam contra obnitentes conſtringere . Ad Epiſcoporum quin etiam fere judicium cauſſas ipſas læſæ Majeſtatis referre Gothis Regibus religio erat , qua tam erga Epiſcopos optime affecti erant , quam probe conſcii de optima Epiſcopalium judiciorum ratione . Quibus deinceps judiciis Epiſcopos implicare ſe ſe , niſi pro vita reis impetranda, jure , meritoque deinde prohibuit Concilium Toletanum IV. Can. 31. Eccleſiaſticas inter alias veteres Maccabæi Scotiæ Regis leges , hanc ad nos egregiam Hector Boethius hiſt. lib. 12. trajecit : *Chriſto initiatum ad profanum Judicem non vocato : vocatum , comparentemve non judicato ; ſed ad ſacros Antiſtites remittito* . Ex legibus Eccleſ. Aethelſtani Angl. Regis in Cod . Mſs. Saxonico , Re-

gio, & Jornalenſi ea obſervatu digna tit.11. *De Officio Epiſcopi* occurrit, qua diſerte ad Epiſcopum jure pertinere decernitur omnem rectitudinem promovere, Dei videlicet, & Sæculi, inſtruere quid imo Sæcularibus judicare recte liceat; juſtis etiam menſuris, ac ponderibus invigilare; cum Sæculi Judicibus intereſse judiciis &c. apud Harduinum To. *6*. par. 1. p. 570. Inter leges Hoeli Regis ea quoque Capp. *6*., & *9*. locum illuſtrem habet, qua Sacerdotibus litium Sæcularium cognitio, ac definitio concreditur, & defertur. Ampliſſima præterea Juriſdictione olim potiros in Hungaria Epiſcopos augurari fas eſt ex fragmento Edicti Matthiæ Regis an. 1462, quo Juriſdictionis Epiſcopalis alioqui limites, orbitamque figit, ac circumſcribit apud Raynaldum n. 87. Nam præter cauſsas de Fide, de Sacramentis, de Hæreſi, de Teſtamentis, de Matrimoniis, de Dotibus, de Donationibus ob Nuptias, de Decimis, de Uſuris, de Juramentis, de Cenſuris &c. Pauperum, Viduarum, Miſerabiliumque perſonarum cauſsæ Epiſcopis expreſse reſervantur. Sed hoc de capite jam nimis. Quæ vero contra objici ſolent, uno facile concident omnia ictu, modo tres diſtinguere probe ſcias temporalium adminiſtrationum ſpecies, quarum aliæ Sacerdotum etiam ſunt, aliæ Sæcularium omnino, ac Sacerdotibus alienæ. Prima Δημοσίας διοικήσεις, quæ ad Popularia negotia, Rerumque publicarum adminiſtrationem ſpectat, qualia Magiſtratuum creatio, Belli, & Pacis jura &c. Altera κοσμικαὶ φροντίδες, ſive βιοπραγματίαι, quæ Sæculares curæ, Mercaturæ, Fidejuſſiones &c., atque hoc ab utroque genere abſtinendum Sacerdotibus indicitur ab Apoſtolo 2. ad Timoth.1, Apoſtolicis Canon.20, 80,& 82,ab Auctore Conſt. Apoſt. lib. 2. cap. *6*, a S. Optato Milev. lib. 1, a Syneſio epiſt. 121, a Photio tit. 8. cap.13. Tertia earum rerum ſpecies eſt, quæ βιωτικὰ vocantur S. Paulo 1. Corinth. *6*, v. 3, ſeq., atque ad vitæ ſubſidia neceſsaria ſunt: quarum adminiſtrationem a S. Paulo Epiſcopis demandatam hactenus dicta liquido demonſtrant.

Quod nunc igitur ad alterum caput attinet, Jus nempe, quod Eccleſiæ adſtruitur Laicas infringendi leges, quoties Eccleſiaſticis adverſentur, initio obſervo iſtud tum Naturali jure inniti, quo Reſpublica quælibet bene conſtituta potis eſt leges proprias condere,

dere, ſubditoſque ad earumdem obſervantiam adigere, atque impedimenta auferre, quæ in Reipublicæ perniciem vergerent, velut advertit Doviatius Prænot. Canon. lib. 2. cap. 2, nec abnuit Baſnagius diſsert. 4. de Eccl. Tribun. n. 1., tum Divino e Jure proxime deſcendere, quo Eccleſiæ datum eſt Chriſtifideles regere, de Religione Chriſtiana decernere, Morum, ac Diſciplinæ ſanctioris regulas ſancire, ideſt leges ferre, quibus Principes ipſi obſtringantur, quibuſve Principum leges ſiquæ proinde adverſentur, haſce convellere e re ſua erit. Nec enim alia ratione adminiſtrandam Eccleſiam Chriſtus D. inſtituit, quam qua ipſemet, quoad vixit, adminiſtravit. Quis autem ambigat, quo minus ea prædicus Chriſtus D. poteſtate fuerit tam leges ferendi, quam ſuis adverſas legibus infringendi? Jam vero latum Chriſtianas leges inter, ac Civiles intercedere diſcrimen jamdiu adnotavit S. Hieronymus epiſt. 84, alias 30. ad Oceanum: *Aliæ*, inquiens, *ſunt leges Cæſarum, aliæ Chriſti: aliud Pappinianus, aliud Paulus noſter præcipit*. Quin tale quandoque intercedere obſervavit S. Auguſtinus de Civit. lib. 19. cap. 17, ut adverſa inter ſe fronte aliquando pugnent, Eccleſiæque leges in cauſſa fuiſse, cur perſecutiones adeo ſævæ in Chriſtianos earumdem, uti par erat, legum obſervatores, ab Ethnicis commotæ ſint: *Factum eſt*, inquiens, *ut Religionis leges cum terrena Civitate non poſſet* (Eccleſia) *habere communes, proque his ab ea diſſentire haberet neceſſe, atque oneri eſſe diverſa ſentientibus, eorumque iras, & odia, & perſecutionum impetum ſuſtinere*. In iſtius utriuſque igitur Naturalis, ac Divini Juris, ex quo deſcendere Eccleſiaſticam dicimus Juriſdictionem, tam nempe proprias ferendi leges, quam infenſas Principum infringendi, conſpectu, eò improbabiliori obverſati in opinione dignoſcuntur Petrus de Marca, & Baluzius, dum ex Juſtiniani Novellis, ac Capitularibus Regum Franc. anſam captarunt adſtruendi Principibus jus leges etiam procudendi ad Eccleſiaſticam diſciplinam ſpectantes, quò inani deſudaſse opera Johannes Scholaſticus, ac Photius deprehenduntur, dum Eccleſiaſticarum legum Collectioni Imperatoriis ingerendis Sanctionibus indefeſse incubuerunt. Atque utroque Jure utique iſto uſam Eccleſiam, nullo non tempore adverſa fronte Principum legibus minus æquis

obſti-

obſtitiſse ut oſtenderet Bartholus, quo ceu fauſto ſydere diſputationis hujuſce pelagum ingredior, in Tract. de Differentia Jus Canon. inter, ac Civile, ſi tamen opus non ſit Jacobi Alberti Bonon., Oper. To. 10. differentias 185. adminus inter utrumque adſtruit, quas alias ſuperaddere pronum erit, ac pretium operæ. Ita L. 1. *De Paganis* Cod. Theod. a Conſtantino lata, alteraque Valentiniani Sen., quibus Haruſpiciorum uſus adhuc tolerabatur, abrogata eſt ab Eccleſia Can. 4. *Non oportet* ex Laodicenis 36, Can. 3. *Non liceat*, & Can. 2. *Qui Divinationes* ex Ancyranis 23, & 24, ſive 25, Can. 5. *Siquis Epiſcopus* ex Toletano IV. Can. 29, & Can. 1. *Siquis Ariolos* 26. q. 5. ex Concilio Romano ſub S. Gregorio II. Can. 12. ad ſuperſtitionum evellendas reliquias edito, quibus adhuc Langobardi detinebantur. Quò etiam faciunt ſeqq. Canones, Synodique Carthaginenſis IV. an. 398. Can. 89, ex quo Can. 11. *Auguriis* 26. q. 5, Venetæ an. 465. Can. 16, ex quo Can. 6. *Aliquanti* ibid., Agathenſis an. 506. Can. 42. ibid., Aurelianenſis I. an. 511. Can. 30, ex quo Can. 9. *Siquis* eod. loc., S. Auguſtinus de Civit. lib. 18. cap. 17, ac Rabanus de Univerſ. lib. 15. cap. 4, ex quibus Can. 14. *Nec mirum*, & S. Gregorius M. lib. 11. epiſt. 53, aliàs lib. 9. epiſt. 47. ad Hadrianum Notar., ex quo Can. 8. *Pervenit* ead. 26. q. 5. Ita LL. 4, & 6. Juliani *De Sepulcr. violat.* ſuperſtione refertiſſimæ abolitæ leguntur, aut emendatæ Canone 19. *Non æſtimemus*, & Can. 29. *Fatendum* 13. q. 2. ex S. Auguſtino lib. de Cura pro Mort. cap. 15, & ult., Can. 24. *Quia alii* ex S. Ambroſio in ſerm. de obitu Theodoſii, & Can. 26. *Ubicumque* ibid. ex S. Joh. Chryſoſtomo hom. 26. in cap. 11. epiſt. ad Hebr. decerptis, aliiſque ead. Cauſ., & Quæſt. Ita in Cod. Juſtin. LL. 20, & 22. a Pappiniano, 23. ab Ulpiano, 24. a Macro deſumptæ, L. *Patri*, L. *Nec in ea*, L. *Nihil intereſt*, L. *Quod ait*, L. *Marito*, L. *Grachus* ab Alexandro lata ff. *Ad Leg. Juliam De Adulter.*, *& Stupr.*, quibus ſive Patri, ſive Marito facultas ſit occidendi qua filiam in ſtupro repertam, qua adulterum certis in caſibus cum Uxore in adulterio deprehenſum, Jure Canonico abrogatæ ſunt Can. 9. *Si non licet* 23. q. 5. ex S. Auguſtino de Civit. lib. 1. cap. 16, ſeq., Can. 5. *Interfectores*, & Can. 6. *Inter hæc* 33. q. 2. ex S. Nicolao I. in epiſt.

ad

adCarolum Mogunt. apud Ivonem Decr. par. 8 cap. 123 , ſeq. , & in epiſt. ad Bulgaros cap. 36 : Quò etiam facit Synodi Triburienſis an. 895. Canon 46 , quo Rotharis lex Leg. Langob. lib. 1. tit. 33. cap. 2. Maritis Uxores in adulterio repertas cum Adulteris interficere permittentis improbata prorſus eſt : Can. 8. *Admonere* Cauſ., & Quæſt. ead., qui falſo Stephano V. tribuitur a Gratiano , reſtituendus plane S. Paulino Forojul. in epiſt. ad Aiſtulphum apud Burchardum Decret. lib.6. cap.40, & Labbeum To.9. p.108 , Can. 9. *Siquod* ibid. ex S. Auguſtino de Adulter. Conjug. lib. 2. cap. 5 : quibus jungendus Alexander VII. in Decreto anno1665. die 7. Sept., quo propoſit.19. confixa eſt. Ita L.1. §.ult., L. 2. ff. *Unde vi* , & L. 7. ff. eod. tit. , quibus beneficium interdicti , *Unde vi* , ſive reſtitutionis ei dumtaxat conceditur , qui è poſſeſſione fuiſſet vi deturbatus, non etiam ei, cujus bona ad alterius perveniſſent furto manus , ab Eccleſia ſunt emendatæ Can. 5. *Rapinam* 14. q. 5 , cujuſce ſimilis eſt ſententia apud S. Ambroſium de Offic. lib. 3. cap. 3 , & Cap. 18. *Sæpe contingit* Decret. lib. 2. tit. 13. *De Reſtitut. ſpoliat.* ex Innocentio III. in Concilio gener. Lateran. , quibus reſtitutionis beneficium nedum alienum invadenti , ſed etiam alienum detinenti adſeritur : qua de re videndus etiam Benedictus XIV. in epiſt. ad D. Nicolaum Lercarium 19. Martii 1752. n. 22. Ita Novella 89. *Ex complexu* , qua Pater , ac Mater ex adulterio , aut inceſtu prognatos alere prohibentur , in irritum miſsa eſt Cap. 5. *Quum haberet* in fine ex Clemente III , & ibid. Gloſsa final. Decret. lib.4. tit. 7. *De eo , qui duxit in Matrim.* &c. Ita Novella 123. *De SS. Epiſcopis* §. *Pro conſuetudine* , qua Ordinatoribus, Scribis , ac Miniſtris Epiſcopi ſtata pecuniæ ſumma ab Ordinato ſolvenda indulgetur , fœda veluti Simoniæ labe aſperſa prohibetur Can.4. *Sicut Epiſcopum* 1 . q.2 . ex S. Gregorio M. in Synodo Romana mutuato , & Cap. 1. *In ordinando* Decret. lib. 5. tit. 3. *De Simonia* . Ita L. *Cum notiſſimi* , L. *Sicut in re* , & L. *Omnes* Cod. *De Præſcript.* 30. *annor.* , quæ ad præſcribendum bonam fidem non requirunt , atque L. *Furtum* 37. §. 1 , ac L.ſeq. ff. *De Uſucap.*,L.48. §.1. ff. *De Acquirendo rer. Domin.*, & L. unic. Cod. *De Uſucap.* , quibus decernitur Uſucapionem ſuffragari eis, qui res alienas bona fide emiſsent , atque ad Uſucapionem

Digitized by Google

pionem ſufficere bonam fidem initio poſseſſionis , abrogatæ penitus , abolitæque ſunt Jure Canonico cap. 17. *Si diligenti*, Cap. 20. *Quoniam omne* Decret. lib. 2. tit. 26. *De Præſcript.* ex Innocentio III. in epiſt. ad Piſanum Archiep. , & in Concilio gener. Cap. 12. *Jus dictum* lib. 5. tit. 40. *De Verbor. ſignif.* ex S. Iſidoro lib. Ethimolog. , & Cap. 2. *Poſſeſſor de Regul. Juris* in 6. Vide & Benedictum XIV. in cit. epiſt. ad Nicol. Lercarium n. 23. Ita L. 1. Cod. Theod. lib. 2. tit. ult. , & L. 26. Cod. Juſtin. *De Uſuris*, quibus moderatæ Uſuræ, intra modum ideſt præſcriptum legibus , permittebantur, ab Eccleſia improbatæ ſunt, quatenus omnis prorſus Uſura prohibita eſt Can. Apoſtol. 43 , Eliberitani Can. 2 , Arelatenſis I. Can. 12 , Carthaginenſis III. Can. 16 , aliiſque multis oppido , de quibus fuſe dictum Vind. Par. 1 To. 2. Art. 7. in Proleg. p. 160 , ſeqq. Ita L. *Sed ea , quæ Patri* ff. *De Sponſ.* , L. *Nec Filium* Cod. *De Nupt.* , & L. *Nuptiæ* 2. ff. *De Ritu Nupt.* , queis Patri facultas ſit Connubio filiam , vel invitam , conjungendi , vel ad Conjugii valorem etiam Parentum exigitur conſenſus , non ſecus atque conſenſus Dominorum ad Conjugia Servorum , (etſi aliquando haud diſplicuerint S. Baſilio epiſt. 199. Canonica 2. ad Amphilochium Can. 4, Synodis Aurelianenſi IV. Can. 22, & 24 , & Cabilonenſi II. Can. 30. apud Gratianum Can. 8. *Dictum* 29. q. 2 , ac Haytoni Baſileenſi in Capit. Eccl. Can. 21. apud Harduinum To. 4. p. 1244. ex Dacherio Spicileg. To. 6 ,) Eccleſia tamen abrogandas eas duxit Can. 2. *Sufficiat* 27. q. 2 , Can. 1. *Ubi non eſt* 30. q. 2. ex S. Nicolao I. in epiſt. ad Bulgaros cap. 3 , Can. 35. Concilii Cantuarienſis ſub Richardo an. 1173. apud Manſium Suppl. To. 2. p. 670 , Cap. 1. *Tua nos* ex Honorio , & Cap. 2. *Ubi non eſt* ex S. Nicolao I. cit. epiſt. ad Bulg. Decret. lib. 4. tit. 2. *De Deſponſat. Impuber.* , Cap. 14. *Cum locum* ex Alexandro III. lib. 4. tit. 1. *De Sponſal. , & Matrim.* , Junctis Cap. 1. *De Francia* ibid. quo neque Francorum, neque Saxonum legibus circa Matrimonia deferendum ſancitum legitur a Synodo Triburienſi , Cap. 1. *Dignum* ex Hadriano in epiſt. ad Magdeburg. Archiep. , & Cap. 3. *Licet* ex Urbano III in epiſt. ad Arimin. Epiſcop. lib. 4. tit. 9. *De Conjugio Servor.* , Concilio Tridentino ſeſs. 24. de Reform. Matrim. cap. 1. , & Benedicto XIV. de Synodo Diœceſ. lib. 9. cap. 11. n. 5.

Digitized by Google

n. 5. Ita L. *Liberorum* 81. ff. *De His, qui notantur infamia*, qua Viduis intra annum luctus nubentibus infamiæ dica conſcribitur, aliæque leges, quibus pœnæ ob id Viduis infliguntur, (acceptæ quodammodo etſi viſæ ſint aliquando Synodo Aenhamenſi anno 1009. Can. 16, quo Viduæ Marito orbæ Menſes 12. manere jubentur,) abrogatæ ſunt ab Urbano III. in Cap. 4. *Super illa*, & ab Innocentio III. in Cap. 5. *Quum ſecundum* lib. 4. tit. 21. *De Secundis Nupt.* Ita L. 2. §. fin., & L. ſeq., ac L. *Qui per ſalutem* ff. *De Jurejur.*, queis per Creaturas jurare permittitur, Jure Canonico infirmatæ habentur paſſim Can. 7. *Et jurabunt*, & Can. 8 *Conſidera* 22. q. 1. ex S. Hieronymo in cap. 4. Jerem., & lib. 1. in S. Matth., Can. 9. *Clericum*, qui eſt Carthaginenſis IV. Can. 61, Can. 10. *Siquis per Capillum*, qui perperam a Gratiano S. Pio tribuitur, habetur tamen Novell. 77. cap. 1, & in Pœnit. Rom. edito ab Anton. Auguſtino tit. 2. cap. 10, Can. 11. *Si aliqua* ibid. ex Auctore Oper. Imperf. hom. 44. in cap. 23. Matth., Can. 12. *Habemus* falſo S. Hieronymo adſcripto, quum ſit Caroli M. in Capitul. an. 789. cap. 62, Can. 15. *Quamvis*, & Can. 16. *Movet* ibid., qui S. Auguſtino in epiſt. 47. edit. Maurin. ad Publicolam accepti ſunt referendi, junctis pluribus aliis q. 5. Ita L. *Stipulatio iſta* §. *Alteri*, qua decernitur non valere promiſſionem verbo tenus factam, etſi juramento firmatam, veluti Juri Divino minus conſentanea, emendata eſt ab Eccleſia Can. 9. *Quacumque* 22. q. 5. ex S. Iſidoro Sent., ſive de Sum. Bono lib. 2. cap. 31, Can 10. *Ecce dico* ibid. ex S. Auguſtino ſerm. 28, aliàs 180. de Verb. Apoſt., Can. 12. *Juramenti*, qui non S. Joh. Chryſoſtomi, ſed S. Chromatii Aquil. in cap. 5. Matth. eſt, & Can. 13. *Qui pejerare* ex Auctore Oper. Imperf. hom. 12. in cap. 5 Matth. Ita L. 1. §. 1. Cod. *De Juram.*, & Cod. *Si adver. vendit.*, Auth. *Sacram*, queis Impuberum juramenta infirmantur, Jure Canonico emendatæ, correctæque ſunt Can. 14. *Parvuli* 22. q. 5. ex Capitulari Francofordienſi Caroli M. cap. 43, Capitul. Aquiſgranenſi cap. 62, Capitul. lib. 1. cap. 61, quo prava Gundoba lex, cujus etiam meminit S. Agobardus Lugd. epiſt. ad Ludovicum Imper., abolita eſt, cuique Capitulari conſonat lib. 2. Leg. Langob. tit. 55. caput 22, & Can. 15. *Pueri* ibid., qui a Gratiano inepte Eliberitano Concilio adſcribitur,

Digitized by Google

tur, quum ſit potius Hibernenſis cap. 3. apud Burchardum lib.12. cap. 25, ſeq., quique in Collect. Hibernen. Canon. lib. 34. legitur apud Dacherium Spicileg. To. 9. vet. edit., de quo etiam Pœnitentiale Rom. Ant. Auguſt. tit. 2. cap. 16. Ita L. *Juri gentium* ff. *De Pactis*, qua tollitur Actio in promiſſione nuda, abſque ſolemni Juris formula, emiſſa in Concilio Carthaginenſi an. 348. ſub Grato cap. 12. emendata eſt relato Cap. 1. *Antigonus* Decret. lib.1. tit.35. *De Pactis*. Ita L. *Si unus*, & L. ult. Cod. *De Teſtam.*, queis invalidatur Teſtamentum, niſi ſeptem Teſtium ſit munimine conſtipatum, reformata legitur Cap. 10. *Quum eſſes*, & Cap. ſeq. *Relatum* lib. 3. tit. 26. *De Teſtam.*, ubi valere Teſtamentum coram duobus Teſtibus factum Alexander III. epiſt. ad Hoſtienſem Epiſcop., & ad Judices Vellenen. definit. Ita L. *Si qua illuſtris* 5. Cod. *Ad Orphicianum*, L. *Divi* 5. *De Natur. liber.*, & Novella 89. cap. 12. §. 5, quibus certis perſonis liber indulgetur Concubinatus, (quomodo etiam a Valentiniano lege altera unicuique duas inſimul habendi Uxores indulgentiam fuiſſe tributam refert Socrates lib. 4. cap. 27, ut ea nempe propriæ intemperantiæ, qua legitima Severa nomine, ex qua Gratianum procrearat, haud contentus, Juſtinam deſuper, cujus amore deperibat, induxerat, fucum obduceret aliquem: quam tamen ab eo ignominiæ notam diſpellere Baronius nititur ad an. 370. n. 125, ſeq.) veluti Evangelicæ legi palam adverſæ, legibus paſſim Eccleſiaſticis Polygamiæ detrahentibus interdictæ leguntur Can. 4. *Nemo ſibi* cum ſeqq. 32. q. 4. Ita L. *In conſenſu* Cod. *De Repudiis* multis de cauſſis libellus repudii, & Conjugii diſſolutio admittitur, quæ ab Eccleſia jure, optimeque reformata eſt Can. 19. *Sunt qui* 27. q. 2. ex S. Gregorio M. lib. 11. epiſt. 45, alias lib. 9. epiſt. 39. ad Theoctiſtam Patriciam, & Can. 18. *Si Uxorem* 32. q. 5. ex S. Auguſtino, de quo infra. Ita L. 6. §. 1. ff. *De Adulteriis*, & L. 2. Cod. eod. tit., quibus adulterii crimine Conjugata quidem ſolutum admittens damnatur, non etiam Conjugatus ſolutam cognoſcens, Jure Canonico correctæ ſunt, atque eadem adulterii dica conſcripta tam Viro, quam Uxori habetur Can. 4. *Nemo* 32. q. 4. ex S. Ambroſio de Abraham lib. 1. cap. 4, Can. 19. *Præcepit*, & ſeq. *Apud nos* ex S. Hieronymo in epiſt. ad Oceanum, 32. q. 5, & Can. 23.

Can. 23. *Chriſtiana* ibid. ex S. Innocentio I. epiſt. ad Exuperium cap. 4., Can. 18. *Si Uxorem* ibid., & Can. 5. *Idololatria* 28. q. 1. ex S. Auguſtino de ſerm. Dom. lib. 1. capp. 16. & 18, adeundo etiam de Adulter. Conjug. lib. 2. cap. 8, & lib. 1. Retract. cap. 19. Ita L. 42. Cod. Juſtin. *De Epiſcopis*, ac Novellæ 123, & 137, quibus eligendi Epiſcopi jus Clero, & honoratis ex Populo viris fuerat adjudicatum, abrogatæ omnino ſunt a Conciliis Nicæno II. Can. 3. allegante Canonem 30. Apoſt., & Canonem 4. Nicæni I, & a Conſtantinopolitano IV. Can. 22. Pleraque alia circa Libertatem, Immunitatemque præſertim Eccleſiaſticam legum Laicarum ab Eccleſia infractarum exempla, documentaque perſequutus ſum ſup. Art. 3. p. 277, ſeqq., quæ heic repetere non præſtat.

Viden igitur, ut Juri ſuo Eccleſia tenaciſſime ſemper inſtiterit, nec ullo unquam tempore Civiles abrogare leges abſtinuerit, quoties ab iis legibus aut Canonicis, aut Divinis injuriam, ac vim irrogari deprehendit! Nec vero putes heic totam conſtitiſſe Eccleſiaſticæ poteſtatis vim, qua contra Principum ſuis infeſtas leges exeruit, ſæpius etſi, ſe ſe, longe namque plures adhuc ſuppetunt Eccleſiaſticæ libertatis ſpecimina, qua cum Pontifices MM. tum Eccleſiarum Præſules ſæculi Principibus, non recta præcipientibus, ſe ſe, tanquam pro muro Dei, objicere non reformidarunt. E queis adhuc pauca, indigeſtimque delibando, ac principium ducendo ab Epiſcopis, quis eximiam non demiretur S. Ambroſii animi magnitudinem, qua tres Auguſtos legem Eccleſiaſticæ libertati adverſam Mediolani tum promulgatam Cod. Theod. lib. 27. *De Epiſcop.* revocare coegit, edereque omni prorſus errore purgatam? Scitum eſt Theodoſii Imp. Pragmaticam, qua Berythenſis Eccleſia ab Epiſcopi Tyrenſis Metropolitico Jure abſtracta fuerat, nauci, floccique a Concilio Chalcedonenſi Act. 2. factam fuiſſe, eamque Sanctionem alleganti contra Photium Tyrienſem Euſtathio Berythenſi hoc adhibitum a Patribus fuiſſe reſponſum: *Contra Canones nihil Pragmaticum valebit: Regulæ Patrum teneant*. Quo pariter ductu Patres Synodi Romanæ an. 502. ſub S. Symmacho Conſtituto edito Odoacris Herulorum Regis legem, qua bonorum Eccleſiaſticorum alienatio prohibebatur, etſi ex S. Simplicii conſenſu profecta diceretur, abrogare, & infringere

non abſtinuere. Cujuſce rei, præter alias Eccleſiaſticici roboris plenas, quæ referuntur a Gratiano Can. 23. *Non placuit*, & Can. 24. *Laicis quamvis* 16. q. 7, ea non prætereunda ſane ratio eſt, qua legem ad hanc abolendam promoveri ſe, ducique Synodus pro-feſſa eſt cap. 3: *Ne in exemplum remaneret præſumendi quibuslibet Laicis, quamvis Religioſis, vel Potentibus, quolibet modo aliquid decernere de Eccleſiaſticis facultatibus, quarum ſolis Sacerdotibus diſponendi indiſcuſſa a Deo cura commiſſa docetur*. Illud in vita S. Fulgentii cap. 16. memoriæ prodidit Ferrandus Diac. præclarum Epiſcopalis magnanimitatis exemplum, quod Traſimundo Vandalorum in Africa Regi, extinguendæ Religionis cauſſa, nefario conſilio Epiſcopos omnes Ordinatione interdicenri, Epiſcopi Byzacenæ Provinciæ, nulla Regiæ juſſionis ratione habita, nihilque Regis iras veriti, obſiſtere, & in Concilio ſtatim congregati adverſus iniquum Regis Edictum ſtatuere non dubitarunt, ad Sacros Ordines, abſque mora, promovendos fore, quotquot reperirentur idonei. Ab hac Epiſcoporum adeo propria fortitudine deflexit porro Synodus Silvanectenſis an. 863. ad Franc. Regis favorem parumper inflexa. Sed enim ipſius errorem ſtatim emendandum ſuſcepere Patres Synodi Romanæ V. ſub S. Nicolao I, ejuſdem Synodi reſpuentes inſtantiam, qua petebat, ut appellationi Rothadi Sueſſion. Antiſtitis Sedes Apoſtolica haud deferret, uti cui leges Imperiales obluctabantur; tam nempe hac in re Sæculares leges deſpicatui habentes, quam legibus hiſce Sæcularibus adplaudentes Epiſcopos illos aſpere objurgantes. Confer Baronium ad cit. an. n. 82. De propriæ Juriſdictionis tam confinibus conſcius Edgarus Angl. Rex, quam amplitudine certi Synodi Brandanfordienſis an. 964. Epiſcopi, Edvvini Regis legibus Eccleſiaſticæ infeſtis libertati cum hi robur detrahere officio duxere, tum ille totum id pati, ac Epiſcopis jura ſibi vindicantibus adnuere religioni habuit apud Harduinum To. 6. par. 1. p. 635. Ideo tum demum S. Henricus II. Imp. Edictum de rebus Eccleſiaſticis edere in Synodo Ticinenſi anno circiter 1012. ſuſtinuit, editumque tum deinceps obtinere perſuaſum habuit, poſtquam ejuſdem auctorem ſibi adfuiſſe cognovit Benedictum VIII. P. M., conſiliarios deſuper Epiſcopos, adhortatoreſque nactus eſt, ſicut ipſemet teſtis accedit apud Harduinum ibid.

Digitized by Google

ibid. p.817. Frequens id fuiſſe imo Principibus, ut legibus a ſe latis auctoritatem, roburque a Sede potiſſimum Apoſtolica, eque Synodis adquirerent, obſervare me alibi memini. Et certe Caſimirus Poloniæ Rex Civiles leges quaſdam Alexandro III. probari curaſſe legitur apud Baronium ad an. 1180. n. 13, ſeq. Leges viciſſim, quibus Henricus III. Angl. Rex vi a Proceribus adactus in Conventu Oxonenſi an. 1260. adnuerat, ab Alexandro IV. abrogari obtinuit, ſubditoſque compeſci rebelles ab Urbano IV. anno 1264, & a Clemente IV. an. 1265. teſte Matthæi Pariſii Continuatore ad cit. annos. Qui ſecus feciſſent, legeſque ferre Religioni incongruas auſi fuiſſent, ipſis palam obſiſtere, ipſorumque placitis obluctari, quoties opus fuit, Epiſcopi officii partibus deputarunt. Leges itaque Gothicas in Hiſpania circa Sacrorum Cæremonias abrogandi, Barcinone ann. 1064. indicta Synodo, ex Alexandri II, cujus Legatum agebat, poteſtate ſuprema, fas ſibi Cardinalis Hugo ſumpſit. Splendidiſſimum eſt vero, ſiquod alterum poteſtatis Eccleſiaſticæ ſpecimen illud, quo Synodus Lateranenſis IV. Can. 44. Decret. lib. 3. tit. 13. *De Rebus Eccleſ.* inſerto Cap. 12. *Cum Laicis*, Principum legibus Eccleſiaſticæ libertati infeſtis læthale vulnus inflixit. Cujus exemplo animatæ, excitatæque, atque ſententiæ adſtipulatæ Synodi quamplures aliæ Biterrenſis an. 1246. cap. 18, Andegavenſis 1269. cap. 1, Bituricenſis 1276. cap. 11, Ravennatenſis 1286. Rubr. 9, Inſulana 1288. cap. 13, Colonienſis 1310. cap. 1, Marciacenſis 1326. cap. 49, Andegavenſis altera 1365. cap. 29, & Vaurenſis 1368. cap. 105, laica quæcumque Statuta contra libertatem Eccleſiaſticam convellere non dubitarunt, quin Poteſtatibus ipſis Laicis obloqui contra, obluctarique ſubvenerit.

Atqui ad Rom. Pontificis accedebat quammaxime partes tam laicæ Poteſtatis facile propriam extra orbitam erumpentis licentiam cohibere, quam Eccleſiaſticas leges in tuto ponere, atque Juriſdictionis Canonicæ, e qua proficiſcebantur, vindices ſe, aſſertoreſque præſtare. Sicut itaque Conſtantii Imp. juſſionem, Pſeudo-Synodi Ariminenſis acceptationem urgentis facile ſprevit Liberius, ita Valentiniani Jun. Legem ult. Cod. Theod. *De Fide Cathol.* eidem Pſeudo-Synodo auctoritatem conciliare præſumen-

tis decreto ſuo penitus ſuſtulit S. Damaſus. Qua de re legendæ Liberii epiſt. 15. edit. Cout. ad Orientales, S. Damaſi epiſt. 3. ad Illyricos, & S. Siricii epiſt. 1. ad Himerium cap. 1. Zenonis Henotico etſi nulla diſerte adſtrueretur hæreſis, Neſtorius imo, Eutycheſque damnarentur, ac Synodo inſuper Chalcedonenſi obſequium ſe deferre Zeno profiteretur, ſed voces dumtaxat *Ex duabus, & in duabus Naturis* a S. Leone M., & a Synodo Chalcedonenſi conſecratæ ſilentio premerentur: quia tamen de fide decernere laico Principi non licebat, multoque minus Eccleſiæ decretis vel indirecte obviam ire, atque voces Eccleſiaſtico jam uſu Sacras vel ſilentio obruere, ideo Henoticon illud cum S. Simplicio diſplicuit, tum demum a S. Felice III. epiſt. 9. damnatum eſt. Nec eò deinde ſe induci ab Anaſtaſio Imp. Feſti Senatoris opera paſſus eſt S. Anaſtaſius I. P. M., ut Edicto illi ſyngrapham adjiceret ſuam, veluti teſtis eſt locuples Theodorus Lector hiſt. Eccl. lib. 2. Ex magnanimitate haud abſimili, etſi abſimilem ob cauſſam, non modica gloriæ pars ad S. Gelaſii laudum acceſſit cumulum, qua Odoacri Herulorum Regi rerum in Italia potienti, atque iniqua præcipienti obſiſtere non expavit, velut ipſe teſtatur in epiſt. 13. ad Dardaniæ Epiſcopos: *Nos*, inquiens, *Odoacri barbaro hæretico Regnum Italiæ tunc tenenti, quum aliqua non facienda præciperet, Deo præſtante, nullatenus paruiſſe manifeſtum eſt*. Cui pleraque congerere paris fortitudinis ſpecimina pergens, qua S. Ambroſius Theodoſio Sen. Eccleſiæ ingreſſum prohibuit, qua S. Leo M. Theodoſium Jun. de ope Latrocinio Epheſino impenſa libere reprehendit, qua S. Hilarus Anthemio Imp., Philothei Macedoniani opera, diverſas in Urbem Sectas inducere molienti validiſſime contradixit, qua & Baſiliſcum Tyrannum, & Zenonem Imp. ſuis pro exceſſibus SS. Simplicius, & Felix duriſſimis objurgarunt, & qua demum Hunerico Vandal. Regi nuper S. Eugenius Carthag., unaque alii in Africa Epiſcopi, ſpreta ejus ſævitia, in faciem obſtiterant, hiſce proſtratos ipſorum animos Poteſtates adverſus laicas iniqua præcipientes, aut in poteſtatis irrumpentes Eccleſiaſticæ partes erigere, confirmareque meditabatur. Horum preſſe veſtigiis inhærens Vigilius Pontificiæ juſſionis pondere Juſtinianum adegit ad ſuum revocandum Edictum contra tria Capitula, quod alio-

alioqui fidei apprime erat conforme: niſi quia laici Principis non eſſet de rebus fidei leges ferre. Qui vero Edicti auctor Imperatori fuerat, Theodorum Cæſar. gradu abdicavit; & qui Edicto ſenſu adhæſerant ſuo, Mennam Conſtantinopolit., Ephremium Antioch., & Petrum Hieroſol. Sacrorum Communione ſuſpendit. Adi-ſis Cleri Italici epiſtolam datam Franc. Regis legatis Conſtantinopolim proficiſcentibus, Vigilii ipſius Encyclicam ad Chriſtif. univerſos, ac Noriſium in diſſert. hiſt. de Synodo V. cap. 8. Ejuſdem magnanimitatis Eccleſiaſticæ, ab obſervantia erga Principem minime disjunctæ, egregiam ſpeciem exhibuit S. Gregorius M. lib. 3. epiſt. 65, alias lib. 2. epiſt. 62, & lib. 8. epiſt. 5, alias lib. 7. epiſt. 11. Nam Mauritii Imp. legi, qua Clauſtris nomen dare Milites interdixerat, robur omne detrahere non abſtinuit, velut eas interpretatus epiſtolas legitur Hincmarus lib. 12. epiſt. 3. ad Carolum Calvum, eiſdemque rite expenſis hunc inhærere ſenſum intellexit Doctiſſ. Thomaſſinus vet., & nov. Diſcip par. 1. lib. 3. cap. 61. n. 13 *Hinc*, inquiens, *liquido conſtat re Gregorium irritaſſe legem Mauritii: quamquam verbis, & ſpecietenus ab obſequio Imperatoris præceptis præſtando non receſſerit*. Confer & Baronium, & Bellarminum, & Blancum de Poteſt., & polit. Eccl. To. 2. lib. 4. §. 6, ubi Boſſuetium in oppoſitam interpretationem aberrantem redarguit, ac refellit. Heraclius Imp. alter, qui Eccleſiaſticis ingerere ſe negotiis geſtivit, non errore quidem, a quo maxime abhorrebat, ſed amore pacis, quam a Monothelitis turbari dolebat, Edicto fidei propoſito, quod abſque fidei diſpendio fieri poſſe autumabat, unam, aut geminam in Chriſto D. Operationem dici prohibuerat, quin ab una diſerte voluntate adſtruenda ipſe abſtineret. Sed enim tot excepta diris Ectheſis ſtatim eſt a Sophronio Hieroſolym., a Stephano Dorylen., ab Arcadio Cyprio, a Sergio ejus Succeſſore, quodque præcipuum fuit, a Rom. Pontificibus Severino, Johanne IV, S. Martino 1. &c., ut Imperatorem tum valdequam puduerit iniquæ publici juris factæ juſſionis, tum ad Johannem P. M. epiſtola inſcripta facti pœnituerit, atque fidem abſtergere ſuam, ſuſpicionemque a ſe amoliri ſategerit, totius culpæ ſummam in Ectheſis auctorem Sergium Conſtantinopolit. refundens. Quo fatis imo functo, eodem Johanne P. M. au-

ctore,

Digitized by Google

ctore, Ecthesim publicis e locis amoveri, ac in fruſta dilaceratam flammis aboleri præcepit Conſtans ejus filius, ceu ex ipſius epiſtola ad præf. Pontificem liquet, quæ habetur To. 2. Annal. Euthychii Alex., & in Collect. Anaſtaſii Bibl. p. 50. Niſi quod rem, quam bene fuerat auſpicatus, ac Religionem, de qua optime meritus fuerat, infecit paullo poſt, ac fœdavit, atque pejori facinore prodidit idemmet Conſtans. Nam & ipſe, Paulo Monothelita perſuadente, fidei Expoſitione altera, cui deinde Typi nomen adhæſit, propoſita, ſilentium utrique parti cum unius, tum duarum in Chriſto D. voluntatum indicere præſumpſit. Eadem ſed enim, quæ Patris Ecthesis, Filii Typus expertus eſt fata, eo nempe nomine, quod laico Principi nefas ſit de fidei rebus ſive dignoſcere, ſive definire, (ſicut explicitiſſima ſubinde evaſit ſententia S. Maximi Abb. adverſus Magiſtratus Conſtantinopolit. diſputantis,) a S. Martino I. in Concilio Lateranenſi Can. 18. ignominiæ ſtigmate inflictus. Ad mediam Eccleſiæ delabendo modo ætatem, memoranda iterum S. Nicolai I. egregia ſuccurrit in epiſt. ad Synodi Silvanectenſis Epiſcopos ſententia: quibus depoſitionis ſententiam in Rothadum Sveſſion. defendentibus eo duplici Juris Imperialis capite, quo appellatio interponi, ante latam a Judice ſententiam, interdicitur, & quo appellari a Judice electo inhibetur, diſerte reſpondit Imperialibus legibus vim ineſſe nullam, ubi adverſus illas Eccleſiaſtici militent Canones. Igitur prolatis in medium explicitiſſimis S. Innocentii I. ex epiſt. ad Alexandrum Antioch., & S. Gregorii M. ex epiſt. ad Theoctiſtam teſtimoniis, quibus Imperiales Sanctiones in Provinciarum Eccleſiaſticarum partitione, & in Matrimoniorum cauſſis robur obtinere nullum adparet, exinde conficit eas leges *Evangelicis, Apoſtolicis, atque Canonicis Decretis, quibus poſtponendæ ſunt, nullum poſſe inferre præjudicium*. Compendio uti cogor, ne immenſa dicendorum obruat copia, utque finem dicendi aliquando faciam, ſtudioſis interea relinquendo, quatenus diffuſiore rerum tractatione aut delectentur, aut indigeant, ut fontes, e queis hauſi, locupletatuſque ſum, indigitatos perſemet ipſi adeant. Johannes VIII. itaque in Synodo Tricaſſina II. an. 878. apud Harduinum To. 6. par. 1. p. 198. Gothicis legibus adjectam de Sacrilegis legem voluit, non quæ a Juſti-

ſtiniano fuerat conſtituta L. 13. Cod. *De Epiſcopis, & Cler.*, atque primum ab Arcadio, & Honorio prodierat, ſed leniorem, qualis a Carolo M. Leg. Langob. lib. 2. tit. 39. n. 4. indicta eſt, ideſt ut Sacrilegi componere, non utique in quinque auri optimi libras, veluti juſſerat Juſtinianus, ſed in triginta dumtaxat examinati libras argenti, ceu indulſerat Carolus, ideſt in ſolidos ſexcentos, juberentur, atque ita deinceps juxta legem iſtam in Gallia, & Hiſpania Judices de Sacrilegis judicare deberent. Refertur & a Gratiano Can. 21. *Quiſquis inventus* 17. q. 4, & ante ipſum ab Ivone Decr. par. 3. cap. 98. Ut erat vero Innocentius III. Eccleſiaſtici Juris eo callentiſſimus, quo vindex acerrimus, Conſtit. 10. *Ad noſtram* 10. Kal. Jun. 1212. Henrici Imp. Conſtantinopolit. legem, elargitiones tam in vita, quam in ſupremis Tabulis fieri Eccleſiis prohibentis, veluti Divinis, humaniſque legibus adverſam abrogavit. Concinit huicce Conſtitutioni Concilii Lateranenſis IV. Canon 44, relatus in Cap. 12. *Cum Laicis* de Rebus Eccl. non alien. Verbo, Laicas univerſim leges Eccleſiaſticæ libertati, immunitatique infeſtas a Pontificibus abrogatas paſſim videre licet, ut ab eodem Innocentio III. Cap. 7. *Quæ in Eccleſiarum*, & Cap. 10. *Eccleſia S. Mariæ* de Conſtit.; ut ab Honorio III. Cap. 26. *Quanto* de Privileg., & Cap. 49. *Noverit* de Sent. Excom.; ut ab Alexandro IV. Cap. 1. *Quia nonnulli* in 6. de Immun. Eccl., & lib. 3. epiſt. 496. ad Gall. Epiſcopos apud Raynaldum ad an. 1257. n. 54; ut a Bonifacio VIII. Cap. 5. *Eos, qui* eod. lib., & tit. de Imm. Eccl., ac lib. 1. epiſt. 223. ad Arelat., & Maſſil. Antiſtites apud cit. Annaliſtam ad an. 1295. n. 54; ut a Benedicto XIV. Conſt. *Paſtoralis* in Cœna D. §. 15. &c. Pro Eccleſiaſticis legibus quanta ſteterit animi fortitudine contra Regem Caſtellæ Gregorius IX, contra Portugalliæ Regem Clemens IV, ac deinde Martinus IV. compertum adeo cunctis evaſit, ut diutius his immorari nec vacet, nec interſit. Friderici II. Conſtitutiones Eccleſiaſticæ Immunitatis everſivas convellere haud diſtulit Innocentius IV lib. 10. epiſt. 9. apud Raynaldum ad an. 1252. num. 1. Bonifacius IX. Richardi Angl. Regis Sanctiones Eccleſiaſticæ incommodas, adverſaſque libertati reſcindere Conſt. *Ab eo* an. 1391. apud Raynaldum n. 15. haud ſatius habuit, niſi

e pu-

e publicis legum Codicibus eaſdem abradi juberet. Pragmatica Sanctio a Carolo VII. Franc. Rege evulgata, poſtquam idem Rex a Pio II. ad eam abrogandam ſollicitatus vehementer fuiſſet, adnuente demum Ludovico XI. abrogata eſt a Leone X. Præclarum illud etiam, quam ut præteriri queat, Pontificiæ ſpecimen eſt poteſtatis, qua Paulus III. geminum Caroli V. Edictum cum in Spirenſi Conventu an. 1544., tum in Comitiis Auguſtanis an. 1548. evulgatum infregit. Eò utrumque collineabat Edictum, ut afflictiſſimis Germaniæ rebus quoquo modo proſpiciendi gratia, Lutherani æque, atque Catholici Verbi Dei miniſterio, Scholarumque magiſterio, recepto vel e bonis Eccleſiarum, vel e Chriſtifidelium eleemoſynis ſtipendio, defungi permitterentur, atque Laicis quidem indiſcriminatim uſus Calicis, Sacerdotibus vero Conjugii venia indulgeretur. Quia tamen nec id fieri, abſque Religionis dedecore poterat, ac diſpendio, nec id facere, inſigni abſque poteſtatis Eccleſiaſticæ, ac Pontificiæ quammaxime, injuria, Principi laico fas erat; idcirco tam nullo in pretio ab Eccleſiaſticis Electoribus Sebaſtiano Mogun., Adolpho Colon., ac Johanne Trevir., ab Othone Auguſt etiam, aliiſque Germaniæ Epiſcopis haberi meruit, quam a Pontifice M. diro inuri ſtigmate dignum eſt habitum. Qua de re plura Spondanus ad an. 1548. n.7, & Pallavicinus hiſt. Concil. Trid. lib. 5. cap. 6. Legibus a Senatu Veneto, Eccleſiaſticæ libertati adverſis, editis clavum a Paulo V. infixum ignorat nemo. Non inficias tamen iviſſe Venetos, quin a Pontifice leges Civiles Religioni oppoſitæ infringi quirent, ſed leges a ſe latas ejuſmodi fuiſſe negaſſe, ideoque totum Pauli V. cum Venetis diſſenſionis cardinem non circa Jus verſatum, ſed circa factum, ſive materiam facti, recte obſervavit Blanchus de Poteſt., & Polit. Eccl. To. 2. lib. 6. §. 11. Qua de re Andreas Maurocenus Rer. Venet. lib. 17, Gravezonius hiſt. Eccl. To. 8. Colloq. 2, &c. Pacis item Articulos Proteſtantes inter, & Ferdinandum III. Imp. an. 1648. ſancitos, quod pleraque Chriſtianæ Reipublicæ adverſa continerent, Conſtit. edita an. 1651. abrogavit Innocentius X. Legum Codex Leopoldi Ducis Lotharingiæ nomine inſignitus, quum publicam adſpexiſſet lucem, extemplo Clementis XI. P. M. juſtas expertus eſt iras. Verum laudi tam Pontifici ceſſit zelus, quo

quo pro Dei Eccleſia efferbuit, quam Duci vergit religio, qua legibus illis ſublatis, ex Pontificis mente edendas alias curavit. Finitimum huicce religionis haberi ſpecimen debet, quam Remenſis Præſul Franciſcus de Mailly in epiſtola ad Ducem Aurelianenſem Regni adminiſtrum an. 1718. explicuit. Nempe Dux ille, ut malis Gallicanam in dies Eccleſiam affligantibus modum imponeret aliquem, id capeſſiverat conſilii, ut Junioris Regis nomine inſcripto Edicto an. 1717. Catholicis æquæ, ac Janſeniſtis circa Dogmatum controverſias jamdiu exardeſcentes ſilentium indiceret. In ejuſmodi Edictum igitur, Religioni utique incongruum, eximius Præſul inſurgens, ſtricto calamo oſtendere inſtituit duriſſimum utique Janſeniſtis os obſtruendum, non etiam interdicendos Orthodoxos, quominus illos dictis, ſcriptiſque impeterent, detractiſque larvis impuriſſimam hæreſim in dias luminis auras efferrent, atque bonis omnibus fugiendam, abominandamque demonſtrarent. Innocentii X, Alexandri VII, & Clementis XI. Conſtitutionibus obtemperandum ab omnibus: qui obſiſterent, non item qui obſequerentur, legum fræno compeſcendos fore: inducias Schiſmaticis æque, ac Orthodoxis indicendas non eſſe; neque veritati, bene vero errori vocem obtendendam. Paucis a refractariis non eſſe pertimeſcendum, neque Caroli V. intempeſtivam erga Proteſtantes indulgentiam in exemplum trahendam, ſed meminiſſe potius oportere Henrici II, a quo Carceri mancipatos, ob hæreſis crimen, haud ignoraret, Fabrum, Annam Burgium, Foxium, Portam, Fumæum &c, pari decreta pœna, niſi fuga ſubduxiſſent ſe ſe, in Violam, Ferrerium, Vallam &c., Viros alioqui, quibus in Senatu Pariſienſi ſedes aliquando fuerat; Philippi Auguſti, a quo una die Albigenſes ad 600. igne cremati ſunt; Franciſci I, a quo ſuis in ſpeluncis Valdenſes ſuffocati, & Franciſci II, a quo Princeps ipſe Condæus Calviniana infectus hæreſi capite eſt condemnatus. Factu optimum quidem, ut optimo quoque Pontifici S. Martino I. occaſione Typi Conſtantis viſum eſt, inanes, verboſaſque de Religione diſceptationes compeſcere: haud opportunum tamen bonum cum malo, Patrumque dogmata cum Hæreticorum placitis ſuffocare. Reipublicæ cum Civili, tum Chriſtianæ ſummopere expedire, ut Laici Magiſtratus Eccleſiaſticis legibus cum

Digitized by Google

ipſi pareant, tum ad parendum refractarios compellant. Quoties Sacrorum Miniſtris jus ſuum integrum ſtetit, toties Regno, ac Religioni rem omnem bene, optimeque ceſſiſſe, peſſime viciſſim, quoties ſe rebus Sacris ingerere Poteſtatibus laicis adriſit. Documento, argumentoque Photii, ac Cerularii eſſe Schiſma, cujus excitandi, & inſtaurandi occaſio Baſilii Imp., & Iſaaci Comneni favor, & indulgentia fuit. Eas itaque egregias Poteſtatis laicæ eſſe partes, non ut Eccleſiaſticis ſe implicent Controverſiis, ſed ab Eccleſia definitas executioni demandent, debitis in Refractarios animadvertendo pœnis. Theodoſio, Marciano, Carolo M.&c. hanc jugiter ſacram hæſiſſe ſententiam, Hæreticos quidem diſtricte ab erroribus dicto, ſcriptoque diſſeminandis prohibendos fore, non etiam Catholicos, quominus ſcriptis, dictiſque fidem defendant. Atque hiſce, ſimilibuſque Ducem Aurelianenſem ad Edictum Religioni parum accommodum revocandum optimus inducebat Antiſtes. Quibus referendis ſi fuſiorem, prҿterquam oportuiſset forſitan, operam impendi, æqui, bonique, opinor, facile liberalis faciet Lector, dum cogitet eo me conſilio id feciſſe, ut ex paucis intelligat tam perperam, quam peſſime ea confeſtim a pleriſque in Principum jura tranſcribi, quæ ad Religionem proxime quidem reſpiciant, ad Reipublicæ tamen pacem quoque conferant, quæ ideo temporalibus admixta denominare ſolent.

Jam ad rem propius reflectendo meam, atque in ordinem me recipiendo, quò legibus ſuis firmitatem ex Eccleſiaſticis Decretis adſciſcere Principibus ipſis cordi fuit, eò ipſo legibus viciſſim ſuis vim ineſſe nullam, dum iis repugnent Eccleſiaſticæ, probe ipſi viderunt. Optimo inde conſilio publicæ fidei, propriæque famæ conſulendi factum opinor, ut vice plus ſimplici Principes ipſi leges infringere proprias haud fuerint veriti, quas demum Eccleſiaſticis infeſtas eſſe cognoverant. Valentiniani enim vero Legem an.370. lib.16. tit.2. cap.20. Cod. Theod. *De Epiſcop.*, *& Cler.*, qua Clericis, & Monachis quidquam ex Viduarum, ac ſacrarum Virginum ſucceſſionibus capere, etiam per fidei commiſſa, fuerat interdictum, a Marciano fuiſſe revocatam, velut etiam videre licet in lib. Leg.Novell.tit.15. de Teſt.Cler.ad calcem Cod. Theod., & in L.*Generali* de SS. Eccleſiis Cod. Juſtin. obſervat Scortia in Sel-

lect.

lect.Rom.Pontif.Conſtit. Epitome 6. Theor.14. Legem haud abſimilem alteram a Nicephoro an.964 latam ſuſtuliſſe Baſilium Imp. an.987. auctor eſt Balſamon. A Theodoſio legem quoque,qua Diaconiſſæ quidpiam Eccleſiis,aut Pauperibus Teſtamento legare prohibitæ fuerant, eodem ipſo,quo lata fuerat, anno 390. fuiſſe abrogatam lib.16.tit.2.cap.28.Cod.Theod. ſuperius animadverti. Univerſim Principum Conſtitutiones Eccleſiaſticis infenſas abrogare Valentiniano III, & Marciano L. *Privileg.*12. Cod.*De Sacroſ. Eccleſ.*religioni ceſſit: *Omnes*, inquientibus,*Pragmaticas Sanctiones, quæ contra Canones Eccleſiaſticos, interventu gratiæ,& ambitionis, elicitæ ſunt, robore ſuo, & firmitate vacuatas ceſſare præcipimus.* In hæc ipſa religioſo pede trita veſtigia ingreſſi Imperatorum par nobile, Carolus M., & Ludovicus Pius, hanc præ aliis leges inter Eccleſiaſticas, ac Civiles a ſe promulgatas inſertam voluere Capitul. lib. 7. capp. 265, & 267: *Conſtitutiones contra Canones, & Decreta Præſulum Roman., ſeu reliquorum Pontificum, vel bonos mores, nullius ſint momenti.* Qua perinde lege in Parænefi ad Rempublicam Venetam appoſite legitur uſus Card. Baronius. Ab Hiſpaniarum Regibus poteſtatem Epiſcopis ampliſſimam factam, de Civilibus nedum privatorum quorumlibet cauſſis cognoſcendi, ac judicandi, ſed leges ipſas Regni omnes caſtigandi, & emendandi ex Concilio Toletano XVI. perſpicuum evadit, in quo Egica Rex ſic Antiſtites affatus legitur:*Cuncta,quæ in legum Edictis depravata conſiſtunt, aut ex ſuperfluo, vel indebito conjecta fore pateſcunt, accommodante noſtræ Serenitatis conſenſu, in meridiem lucidæ veritatis reducite &c.*Fridericus II. & ipſe primis ſub Imperii initiis, dum adhuc pietatis Chriſtianæ compos eſſet, Patavii decem promulgatis legibus, Codici tit *De Statut., & Conſuetud.* inſertis, de poteſtate Eccleſiaſtica optime meritus eſt. Nam 1. Statuta omnia libertati Eccleſiaſticæ adverſa ſive edita, ſive edenda abrogavit, e Capitularibus eadem binos intra menſes delenda mandans. Cujuſce ſimilem tulit ſubinde Carolus IV, confirmavitque Bonifacius IX.Conſt.4.Eorum vero Statutorum generalis abrogatio habetur ex Honorio III. Cap. 49. *Noverit*, & Cap. 53. *Gravem* de Sent. Excom., quin etiam ex Valentiniano, & Theodoſio L. 47. *De Epiſcopis, & Cler.* Cod. Theod. Videndi Panormitanus in cit.

Cap. *Noverit*, Bartholus in Auth. *Caſſa* Cod. *De Sacroſ. Eccleſ.*; ac Suarez To. 5. diſp. 21. ſect. 2. n. 81, ſeqq. 2. Lege cavit, ne a Poteſtate Sæculari ulla onera, vel Collectæ ſuper bonis, ac perſonis Eccleſiaſticis, aut Locis piis imponi præſumerentur. Quod ipſum prohibent Textus expreſſi tam Canonici, præſertim Cap. 4. *Non minus*, & Cap. 7. *Adverſus Conſules* de Immun. Eccleſ. ex Concilio Lateranenſi IV, junctis aliis longe plurimis, de quibus ſuper. Art. 2, quam etiam Civiles LL. 16, & 18. Cod. Theod. *De Epiſcop., & Cler.* ex Conſtantio, Gratiano, Valentiniano, ac Theodoſio, & L. 22. *De Sacroſ. Eccl.* Cod. Juſtin. ex Juſtiniano relatis a Gratiano Can. 23. *In qualibet* 23. q. 8, ubi L. 16. Conſtantii dumtaxat eſſe, non etiam Conſtantis, cui eam communem Gratianus fecit, Jacobus Gothofredus ibid. adnotat. 3. Ne perſonæ Eccleſiaſticæ ad Forum Sæculare in cauſſis ſive Civilibus, ſive Criminalibus a quopiam trahantur. Cui legi coincidit Urbani VI. Conſtitutio 3, Bonifacii IX. Conſt. 4, Martini V. Conſt. 10, ac Bulla Cœnæ §. 15, præter alios plerosque Textus, de quibus Art. ſup. 2. Queis approbe conformes jampridem editæ Leges a Valentiniano, Theodoſio, Arcadio, Juſtiniano &c. habentur Cap. ult. *De Epiſcop. Audient.* 4. Hæreticos tum pœna confiſcationis bonorum proſcribit, tum perpetua damnat infamia. Concordant S. Leo M. epiſt. 46. vet. edit., ex qua locum interpolavit poſt Iſidorum Merc. Gratianus Can. 17. *Alieni* 2. q. 7, tribuitque perperam S. Stephano, & Innocentius IV. Conſt. 13. *Ad extirpanda*; Imperatores etiam Honorius, & Arcadius L. 5. Cod. Theod. *Ad Leg. Jul. Majeſt.*, de qua item Gratianus Can. 22. *Siquis* 6. q. 1, ac Gothofredus in diſc. hiſt. ad eam legem, & ante ipſos Anianus in L. 8. lib. 9. tit. 38. Cod. Theod. Faciunt & huc Innocentii III. ſententia in Cap. 10. *Vergentis*, & in Cap. 13. *Excommunicamus* §. *Damnati* de Hæret., & Innocentii IV. Conſtitutiones 8, & 9, ac Bonifacii VIII. Sanctio in Cap. 19. *Cum ſecundum leges* de Hæret. in 6: item Authentica *Gazaros* Cod. *De Hæret.*, & L. ult. Cod. *De Bonis proſcript.* 5, & 6. Legibus Domini temporales, ac terrarum Rectores Hæreticos exterminare, ſub jurisjurandi religione, jubentur: cui officio ſi deſint, elapſo anno, eorum bona Catholicis occupanda exponuntur. Quod item ſancitum legitur ab Innocentio III. in Concilio Late-

ranenſi IV. Capp. 2, & 3, ac Cap. 13. *Excommunicamus* §. 3. *Moneantur* de Hæret., & a Lucio III. Cap. 9. *Ad abolendam* ibid. Quò etiam pertinent Caput 11. *Ut officium* §. ult., & Cap. 18. *Ut inquiſitionis* ex Bonifacio VIII. *De Hæret.* in 6. Lex item *Statuimus* Cod. *De Epiſc. Aud.*, & L. *Si vero* Cod. *De Hæret.*, ac videndi Eymericus in Direct. Inquiſ. part. 3. q. 32, Pegna ibid., Simancas Inſtit. tit. 23, aliique, de quibus alibi. 7. Hæreticorum damnantur fautores, prout etiam ab Innocentio III. Cap. 13. *Excommunicamus* §. 5. *Credentes*, a Gregorio IX. Cap. 15. eod. Decret. lib. 5. tit. 7. *De Hæret.*, a Nicolao III. Conſt. 2. *Noverit*, & a Paulo V. in Bulla Cœnæ. Confer Eymericum Direct. par. 2. q. 50, ſeqq., Turrecrematam in Sum. de Eccleſia par. 2. lib. 4. cap. 21, Silveſtrum V. *Hæreſis* q. 7, Archidiaconum, Joh. Andream, Ancaranum, alioſque in Cap. 2. *Quicumque* in 6. *De Hæret.* 8. Lege Naufragantium bona occupari, diripique vetat. Quod ipſum diſtricte vetitum habetur ab Honorio II. Conſt. unic. *Chariſſimus*, a Julio II. Conſt. 20, a Paulo III. Conſt. 42, & 57, ac in Bulla Cœnæ D. 9. Peregrinorum, & Advenarum libera permittitur receptatio, eiſque ſpontanea propriis de bonis diſponendi facultas relinquitur: decedentium vero ab inteſtato bona ut ab Epiſcopis dari legitimis heredibus queant, inque horum defectum locis Piis, integrum fit. Quod ſane caput ad Eccleſiaſticum pertinere forum docent Hoſtienſis, & Gloſſa in Cap. 10. *Licet, De Foro compet.*, atque congruit Auth. *Omnes Peregr.* Cod. *Communia de Succeſſ.*, videnduſque Scortia epit. 7. Theor. 22. Lege 10. demum Agricultorum ſecuritati quoad perſonas, ac res providetur. Cui ſane legi conformantur Cap. 2. *Innovamus* Decr. lib. 1. tit. 34. *De Treuga*, *& pace* ex Alexandro III. in Concil. Later., & L. Conſtantini lib. 11. Cod. *De Agricolis*, *& Cenſitis*. Confer & Petrum Gregorium Toloſanum Syntag. lib. 37. cap. 4. Friderici porro legibus his Apoſtolicæ pondus auctoritatis deinde adjunctum eſt ab Honorio III. Conſt. 48. *Has leges* nov. edit. Rom., ab Innocentio IV. Conſt. 2. *Cum adverſus*, & a Bonifacio IX. Conſt. 6. *Juſtis*. Perquamſimili Conſtitutione an. 1377. edita Carolus IV. Imp. Sanctiones pariter omnes contra Perſonas Eccleſiaſticas, earumque bona, & privilegia abrogavit. Quæ Conſtitutio a Boni-

fa-

facio IX. præfata Conſt. *Juſtis* an. 1391. confirmata eſt. Utraque vero Friderici, & Caroli perinde a Concilio Conſtantienſi robur accepit, & ad utramque pariter confirmandam approbe faciunt Innocentii IV. Conſtitutio 27. edit. nov. *Ad extirpanda*, Alexandri IV. Conſtitutio 14. *Cum ſecundum*, & ſeq., Clementis IV. Conſtit. 10. *Ad extirpanda*, Bonifacii VIII. Conſtit. in Cap. 18. *Ut inquiſitionis* De Hæret. in 6, Urbani VI. Conſt. 7. *Quia ſicut*, Martini V. Conſt. 21. *Ad reprimendas*, & Leonis X. Conſt. 11. *Regimini*, de quibus, aliiſque Diana par. 9. tract. 3. reſolut. 13, Scortia in Select. Rom. Pontif. Conſt. epit. 6, 7, 11, 29, 31, 54, &c., & Petra Comment. To. 2, & 3. ad præf. Rom. Pontif. Conſtit. Concordant Theologi, & Canoniſtæ pro Eccleſiæ poteſtate leges infringendi laicas Eccleſiaſticæ libertati, poteſtatique infeſtas collato veluti pede depugnantes S. Antoninus par. 3. tit. 24. cap. 18, Baronius ad an. 257. n. 15, ſeq., ac 370. n. 118, ſeqq., Petrus Gregor. Toloſ. Syntag. Jur. lib. 2. cap. 28, Suarez adv. Regem Angl. lib. 4. cap. 16, Silveſter V. *Excommunicatio* §. 9. n. 38, Anton. Auguſtinus Collect. 3. Decret. lib. 1. tit. *De Foro compet.* cap. 5, Joh. Andreas in Sum. ad eumdem tit. n. 15, Barboſa in Cap. *Eccleſia S. Mariæ* n. 1, ſeqq, Fagnanus ibid., & in cap. 7. *Quæ in Eccleſiarum* de Conſtitut., aliique longe plures apud Card. Petram ad Conſtit. 10. *Ad noſtram* Innoc. III. To. 2. edit. Ven. p. 151, ſeqq.

DE ECCLESIÆ POTESTATE

Coactiva, ſive Pœnas Clericis, atque Laicis infligendi qua Spirituales, qua Corporales.

ARTICULUS VI.

TAm certum, & conſtans eſſe debet Eccleſiam coactiva Poteſtate, Divinitus ſibi collata, potiri, ut opinio contraria in Marſilio Patavino, & Johanne Janduno, tamquam hæretica damnata fuerit a Johanne XXII. art. 5, iterumque in Luthero, & Calvino, ad quos poſtea accedere Molinæum, M. Antonium de Dom. de Republ. lib. 5. cap. 1, ſeqq., Roſellum, Richerium de Poteſt. Ec-

Eccleſ., & Civil., Duarenum de Sacr. Eccl. Miniſt. lib.1. cap.3, ſeq., Jannonum Hiſt.Civil. Neap.lib.2. cap.ult. §§.1,& 3, &c. non depuduit. Cenſura vero Johannis XXII. a S.Pariſienſi Facultate die 1. Septemb.1330. ambabus ulnis acceptata eſt, & a Synodo Senonenſi an.1528. ultrocitroque probata; eamque pro virili parte defendendam viritim adſumpſere Gerſonius de Poteſt.Eccl.conſid.4, Hervæus de eodem argum., Petrus Alliacenſis, Joh. Major, Almainus de Auct.Eccl.cap.2, ac de Poteſt. Eccl., & Laic. q.3. cap.2, & poſt ipſos Franciſcus Hallier de Hier. Eccl. lib. 4. Sect. 2. cap. 1. art. 7. §.1, ſeqq. Nemo enim non videt eodem proculdubio e principio Coactivam Eccleſiæ dimanare poteſtatem, quo ejuſdem, Divino nempe fonte, Juriſdictio profluxit, ſive Juſdicundi poteſtas. Nec enim Judex Eccleſiaſticus eſſe poteſt, quin Juriſdictione præditus ſit, nec Juriſdictio abſque Coercitione eſſe, ac concipi, veluti recte dicitur cum in Jure Canonico Cap.28. *Paſtoralis* Decret. lib.1. tit. 29. *De Officio, & poteſt. Jud. deleg.*, ubi Innocentius III, optimus ille Juris interpres, *Juriſdictio*, inquit, *illa nullius videretur momenti, ſi coercitionem aliquam non haberet*: unde S.Gregorius Nazian. Orat. 20. Epiſcopis ἐξουσίαν, καὶ δυναστείαν *Juriſdictionem Coercitivam*, ac veluti Regiam tribuere non dubitavit, & S. Auguſtinus de Morib. Eccl. cap. 28. Divina inſtitutione ex duobus, ideſt Coercitione, & Inſtructione Eccleſiaſticam diſciplinam coaleſcere docet; tum in Jure Civili L. ult.ff. *De Officio ejus, cui mandata eſt Juriſdictio*, ff. 1. tit. 22. L. 5. §.1, ac L. unic. ff. *Siquis juſdicenti*, ubi Juriſconſultus optime advertit: *Omnibus Magiſtratibus, ſecundum jus poteſtatis ſuæ, conceſſum eſt Juriſdictionem ſuam defendere pœnali judicio*: Unde inter Coercitionis ſpecies mulcta, carcer, verbera enumerantur a Cicerone de Legib. lib. 3. cap. 3, concordantque Ulpianus in L.2. ff. *De in Jus voc.*, & Pomponius L. 2. §. 16. ff. *De Orig. Jur.*, animadverſio pecuniaria item, corporiſque punitio a Pratejo in Lexico Jur. Civ., & Can. V. *Coercitio*. Accedit & Naturæ, & Gentium Jus, quo mentes hominum imbutæ & ipſis plane Sacerdotibus, queis de Sacris ferendi leges facultas competit, homines a legum tranſgreſſione compeſcendi facultatem perinde competere, quæ potius illius prioris appendix cenſeri poſſit, ultrocitroque agnovere. Unde factum,

ctum , ut apud Ethnicos Sacerdotibus paſſim variæ Coercitionis ſpecies uſu frequentes venerint : velut apud Æthiopes Regum etiam depoſitio, de qua Diodorus Bibl. lib. 4. cap. 1; apud Ægyptios pecuniaria animadverſio , de qua Ælianus hiſt. lib. 14. cap. 34; Corporales punitiones apud Græcos, de quibus Plutarchus in Theſeo ; apud Germanos fuſtigatio, incluſio, & animadverſio , de quibus Tacitus de Mor. German., apud Gallos tam Sacrorum interdictio , quam Corporalis punitio , de qua Cæſar de Bello Gall. lib. 6 , & Stephanus Forcarulus de vet. Gallor. Relig. ; apud Romanos in quemcumque Actio quælibet , de qua Dionyſius Halic. lib. 1, & Pomponius in Leg. 2. ff. *De Orig. Juris*.

Age vero ſolidioribus conficienda momentis res eſt , atque Jurisdictionis ſpecies etiam iſta , Coercitiva nempe , ex Dei Verbo & Scripto , & Tradito validiſſime Eccleſiæ vindicanda . Atque initio nobis inter alia ex Matth. cap. 18. v.17. locus occurrit ille, ubi de Homine immorigero hæc Chriſtus D. docuit , ut Fraternæ correptioni morem haud gerens demum Eccleſiæ deferatur : *Si autem Eccleſiam non audierit , ſit tibi ſicut Ethnicus , & Publicanus.* Obvia hinc fit, nihilque obſcura plane Eccleſiæ poteſtas tum errantes corripiendi , tum in errore pertinaces ſuo e conſortio ejiciendi : quod fieri abſque coactione nequire nemo probe non percipit . Atque ita profecto ex hoc loco flagitia pœnis coercendi poteſtatem Eccleſiæ adſtruere non dubitarunt Auctor Conſt. Apoſtol. lib. 2. cap. 11, S. Baſilius reſp. ad interrog. 26, S. Ambroſius apud Theodoretum hiſt. Eccl. lib. 5. cap. 17, & S. Joh. Chryſoſtomus hom. 70. ad Pop. Antioch. Eccleſiæ vero nomine haud venire Decemviros illos , queis coram offenſor peccati veniam petere, juxta morem Judæis receptum, debebat, veluti dicere ſomniarunt Druſius , & Grotius in hunc loc. Critic. Sacr. To. 4. edit. Francof. p. 543, Vitringa in Archiſynag. p. 43 , ac Rhenferdius in differt. ad loca Hebræa Not. 10, ſed Eccleſiæ Præſides a Chriſto D. eo deſignatos vocabulo fuiſſe conſentiunt ipſimet Camero Crit. Sacr. cit. To. p. 557, Fechtius differt. de Clave lig., & ſolv. ſect. 1. §. 14. allegans Conf. Aug. Art. 7, Pfaffius Orig. Jur. Eccl. cap. 1. Art. 2. in Not. h. p. 20, & Beauſobrius in hunc loc. Obſervat. hiſt., Crit., & Philolog. To. 1. p. 60. Patrum hæc vero interpretatio

ſtatio confirmatur magis ſeq. verſ. 18, quo de poteſtate Apoſtolis facta, converſo ad ipſos ſermone, Chriſtus D. hæc confeſtim ingerit: *Quæcumque alligaveritis ſuper terram &c.*, cui alter congruit ſup. cap. 16. v. 19. locus, ubi ſpeciatim S. Petrum alloquens: *Tibi dabo Claves*, inquit, *Regni Cælorum*, *& quodcumque ligaveris ſuper terram &c.* Mirum quot modis, quantoque conatu turbare iſta, quibus non unum ipſorum errorem convelli, non intueri nequeunt, Heterodoxi defatigentur. Atque imprimis, qui locum utrumque de Poteſtate remittendi peccata declarativa tantum, non etiam collativa, intelligi volunt, cujuſmodi ſunt Weigelius par. 2. Poſtill. Dom. *Quaſimodogeniti*, Stenckfeldius, Franckius, Dippelius, Roſenbachius, Volckmeyerus, Arnoldus &c., ex Socinianis Voelkelius in diſſolut. nodi Gordii p. 65, ex Calvinianis ipſe Calvinus Inſt. lib. 3. cap. 4, Witacherus Oper. Tom. 1. lib. 8. p. 205, Polanus To. 3. par. 2. q. 81, Mareſius Loco 16. Syſtem. p. 936, Urſinus To. 2. in Conſid. Commoneſ. Chytræi cap. 4. &c., ex Lutheranis Brendelius, Langius in Antibarbaro Orthodoxiæ par. 1. To. 2. ſect. 2. cap. 2, Peſarovius in diſput. ad Matth. 16, 19, Mullerus in diſput. 1. de Clavibus &c. §. 3- &c., ita nempe, ut Eccleſiæ poteſtatem abjudicent externam nedum infligendi pœnas, ſed etiam internam peccata in foro Pœnitentiæ remittendi, vel retinendi. Quo in errore ipſis aut præivere, aut pares inde ſtetere, poneque adſtipulati ſunt Seldenus de Syned. lib. 1. cap. 9, & lib. 2. cap. 7, Ligfootus præ omnibus in Horis Hebr. ad Matth. 16, 19, Dallæus de Auric. Confeſſ. lib. 1. cap. 5, Heideggerus ad Matth. 16, 19, Burmannus Exercit. Acad. par. 2. diſſert. 4. de Miniſtris Nov. Teſt., Vitringa de Synag. vet. lib. 3. par. 1. cap. 10. p. 754, ſeq., Van-Til in Comment. ad hunc Matth. loc., Baſnagius Hiſtor. Judæor. lib. 3. cap. 30. §. 14. edit. Hagæcom. 1716. p. 776, & lib. 6. cap. 5. §. 15. p. 101, ſeqq., qui in Edit. Pariſ. a Dupinio mutilatus eſt, Withbi, & Tindallus ad hunc loc., Hoadley in reſp. ad Harium, Buxtorfius in Lex. Talmud. p. 1419, & 2524, Hottingerus diſſert. de uſu Scrip. Hebr. in Nov. Teſt. §. 3. in Not., Hardtius in præf. ad Lutheri Comment. in S Script. p. 30, Nutbertus, Limborchius Theolog. Chriſt. lib. 7. cap. 18. §. 26, Clericus in Not. Gallic. ad Matth. 18, 18, ubi tamen lo-

locum etiam intelligi de inflictione morborum miraculoſa, eorumque liberatione ab Apoſtolis peracta conſentit, Joh. Carpzovius in Serm. Eccleſ., Thomaſius in Vind. Jur. Majeſt. circa Sacra p.168, ſeq., aliique apud Wolfium in Curis Philolog. To.1. p.256, ſeq., & Pfaffium Orig. Jur. Eccleſ. cap. 1. Art. 2. p. 12, ſeqq., qui Clavium poteſtatem Eccleſiæ factam de mera facultate docendi quid licitum, & quid illicitum, ulla abſque altera parte aut influxus in peccatorum remiſſionem, aut ſpecie juriſdictionis peccatoribus infligendi pœnas. Contra quos tamen ex Heterodoxis ipſis, ac præſertim ex Anglis Epiſcopalibus, ac Lutheranis Articulos potiſſimum Confeſ. Auguſt. 6. de Confeſ., & Smalcaldicum 7. de Clavibus objicientibus, diram inſtruxere pugnam, Hammondus de Poteſt. Clav.To.2.Oper., Dodvvellus de Schiſm. Anglic., Barrovius Oper. Tom. 4. p.47, Haris in ſerm., Sebaſt. Sckmidtus in diſput. Theol. Philolog. diſput. 12. p. 711, ſeqq., Scherzerus in Syſtem. Theolog., Calovius de Pœnit. cap. 2. q.4, Niemejerus de Diſcipl.Eccl. differr.1, Deutſchmannus, Edzardus apud Pfaffium loc. cit.,Fechtius diſſert.de Clav.,Krakevvizius diſſert.deExcommun. Eccl.,Olearius Obſerv.55.inMatth.§.6,ſeqq., Michael Heineccius diſſert.de Abſolut.Tympanicorum apud Græcos, Borſaccus de Clavib., Wernſdorfius in diſſert. de Abſolut. Miniſtri Eccl., Budeus Theol. Mor. par. 3. cap. 3. §. 63, ſeqq., Goetſius in Theſib. adv. Ligſoot §. 6, Wolfius loc. cit., Pfaffius Orig. Jur. Eccl. p. 18, ſeqq., Oertelius in Theolog. Æthiop. loco 17. p. 177, ſeqq., Waltherus in diſſert. Theol., Acad. diſſert. de Clave lig. ad Matth. 16, 19. &c., quibus nempe arcte perſuaſum eſt Poteſtate Clavium ſive ligandi, & ſolvendi Eccleſiæ conlata deſignari poteſtatem remittendi, ac retinendi peccata, Canones Eccleſiaſticos conſtituendi de licito, & illicito, atque ſceleſtos corripiendi, in ſcelere vero contumaces Eccleſiaſtico Cœtu abigendi,pœna quin etiam extraordinaria afficiendi.Quod probant Iſajæ cap. 22. v. 22, & Apocalyp. cap. 3. v. 7, ubi ſane Clavium nomine in Chriſto D. eam denotari poteſtatem ambiget nemo, inficiabiturque. Ex Johan. cap. 20. v. 23, ubi luculentiſſimis verbis a Chriſto D. peccata dimittendi, aut retinendi poteſtas Apoſtolis tradita legitur. Quorſum enim præmiſſa Spiritus S. infuſio, Chri-

ſti-

Digitized by Google

ſtiqueD. inſufflatio fuiſſet, niſi ut facultas Apoſtolis fieret peccata effective, ut inquiunt, aut remittendi, aut retinendi, & in Eccleſiam recipiendi, aut ab Eccleſia repellendi? Jam vero & horum ſenſu Eccleſiæ poteſtati nihil deficit, quo Coactiva recte perinde denominari nobis queat, idque conſequitur, ut pœnis nedum ſpiritualibus, extraordinatiiſque, puta morborum inflictione, Satanæ diſcruciatione &c., ut ipſi permittunt, ſed pœnis etiam corporalibus, ordinatiiſque in flagitiis obduratos plectere in Eccleſiæ poteſtate fuerit poſitum. Quæ ſane poteſtatis appendix multo patentior aperitur Lucæ cap. 22. v. 38, ubi Apoſtolorum, Chriſto D. ipſi probata, ſententia verbis illis expreſſa habetur: *Ecce duo Gladii hic*. Sub horum enim eleganti ſpecie, diverſis aliis prætermiſſis expoſitionibus, duplicem exprimi Eccleſiæ poteſtatem, ſive poteſtatis ejuſdem duas partes, infligendi nempe pœnas tam ſpirituales, quam corporales, quas poſtremas tamen accipe citra pœnam capitis, & ſanguinis, intellectu percepit S. Auguſtinus contra Fauſtum lib. 22. cap. 70, ubi cum Moyſe, poſt Ægyptium interfectum, Synagogæ facto Rectore S. Petrum, poſt amputatam Malco auriculam, Eccleſiæ Paſtorem conſtitutum comparat: quare vero S. Petrus, non Diſcipulorum alter, gladio uſus fuerit, rationem quærens Serm. 107: *Quia*, reſpondet, *ipſe accepit Regni Cælorum Claves, & ſolvendi, ligandique ipſe adeptus eſt poteſtatem*. Ubi vides eamdem, quæ duabus Clavibus deſignatur, duplici gladio referri poteſtatem S. Doctori perſuaſum eſſe: unde quam falſo Waltero diſſert. de Clav. lig. §. 4. p. 471. dictum adparet Eccleſiæ poteſtatem a Chriſto D. Clavium utique ſchemate, non vero Gladii fuiſſe adumbratam, tam fruſtra Pfaffium in Orig. Jur. Eccl. diſſert. ad Johan. cap. 18. v. 36. §. 13. p. 463. cum Gerhardo Confeſ. Cath. lib. 2. art. 3. cap. 9. contendere ſermonem hic eſſe de gladio materiali dumtaxat, neque locum ad poteſtatem Eccleſiæ deſignandam referri debere: miſeræ ſiquidem ejus interpretationi longe anteponendam eorum, qui de Poteſtate Eccleſiæ facta in S. Petro ejuſdem Capite hoc loci Chriſtum D. loquutum explicant, facile adquieſcet, qui hæretico prorſus fermento purus ſit, quales ſunt S. Bernardus de Conſid. lib. 4. cap. 3, & epiſt. 256. ad Eugenium III, S. Bonventura in 4. diſt. 24. art. 2.

q. 3, S. Antoninus par 1. tit. 5. §. 3, & par. 3. tit. 3. cap. 2, & tit. 22. cap. 5. §. 8, Gregorius IX. in epiſt. ad Germanum Conſtantinopolit. apud Wadingum Annal. To. 2. p. 321, Bonifacius VIII. Extra. *Unam Sanctam*, & Leo X. in Concilio Lateranenſi V. Seſſ. 11. Quorum interpretatio deinde probata quammaxime evaſit Juris utriuſque Doctoribus, Viriſque Doctiſs. Alexandro Halenſi par. 3. q. 33. memb. 2. art. 4. in reſp., & q. 45. mem. 3. art. 2, Riccardo Mediavil. in 4. diſt. 24. art. 5. q. 3. ad 5, Henrico Gand. Quodl. 6. q. 23, Paludano in 3. diſt. 41. q. 2. Concl. 3, Ægidio Rom. de Poteſt. Eccl. par. 1. cap. 3, & par. 3. cap 1, Franc. Mayrono in Quodl. q. 11, & 4. Sent. diſt. 19. q. 4, Petro Bertrando, ſive Durando Meld. de Orig Juriſd., Joh. Baccono proleg. in 4. Sent. q. 11. art 4, Dionyſio Carthus. 2. diſt. 44. q. 5, Franc. Ferrarienſi lib. 4. contra Gentes cap. 76, Genebrardo in Pſal. 46, & 122, Toleto in Luc. Annot. 89. cap 1, Panormitano in Cap. *Novit* de Judic., quibus jungendi veteres alii Hugo Victor., Lyranus, Thomas Morus, Joh. Turrecremata, Sanderus, Catherinus, Joh. Andreas, Cajetanus, Hoſtienſis &c. apud Boſium de temp. Eccl. Monar. lib. 3 cap. 7.

Explicatior ſed enim, quam deſiderari hanc in rem queat, locus eſt alter S. Johannis cap. 21. v. 16, ſeq., ubi Eccleſiæ Princeps conſtituitur S. Petrus verbis illis: *Paſce Oves meas*, cuique loco conformis eſt ille, quo S. Petrus ipſe epiſt. 1. cap. 5. v. 2. Epiſcopos ſingularibus præfectos Eccleſiis alloquitur: *Paſcite, qui in vobis eſt, Gregem Dei*, ubi Græcus textus utrobique loco verbi *Paſce, & Paſcite* habet Ποίμαινε, ſive βόσκε, & ποιμάνατε: quo plane nomine, metaphora a Paſtoribus ducta, Regimen quoad vim coactivam etiam deſignari, & quidem in Chriſto D. liquet ex Matth. cap. 2. v. 6, cap 25. v. 32, Johan. cap. 10. v. 11, ſeqq., & Apocalyp. cap. 2. v. 27, cap 12. v. 5, & cap. 19. v. 15, ubi loco *Regat*, & *Reget* Græcus legit ποιμαίνειν. Quo viciſſim verbo Septuaginta Interpretes utuntur Pſal. 2. v. 9, ubi pro *Reges*, Pſal. 22. v. 1, ubi pro *Regit*, & Pſal. 79. v. 1, ubi pro *Regis* habent ποίμαινε: qui perinde 1. Paralip. cap. 2. v. 3. loco *Paſces*, & Pſal. 77. v. 71. loco *Paſcere* idem verbum ποιμαίνω uſurpant. Atque ita profecto in Chriſto D. poteſtatem Coactivam etiam denotari obſervant S. Gre-

S. Gregorius Nazian. Orat. *19*, & *36*, Euſebius Demonſt. Evang. lib. 4. p. 105, S. Joh. Chryſoſtomus hom. 18. in Johan., S. Baſilius de Spiritu S. cap. 8, Theophylactus in Joh. cap. 10. &c. Ita perinde ad poteſtatem Coactivam in Paſtoribus, ſeu Epiſcopis deſignandam idem verbum ποιμαίνω, ſive βοσκω uſurpatum a LXX. videre licet Ezech. cap. 34, & Mich. cap. 5, ubi ſermo de Paſtoribus eſt. *Paſcere* rurſus pro *Regere* per translationem apud Hebræos etiam accipi patet ex Pſal. 2. v. *9*, ubi loco *Reges* Hebraica lectio habet *Therebhm*, quod ſignificat *Paſcere*, ex Iſajæ cap. 42. v. 28, ubi loco *Paſtor* Textus Hebræus legit *Robbi*, quo nomine, non Paſtoris officium, ſed Regia poteſtas explicatur, & Mich. cap. 5 v. 2, ubi loco *Dominator* Hebræus verbum *Maſchal* uſurpat, quod eſt cum poteſtate dominari. Unde *Rectores* Hebræis veniunt *Parnas*, de quibus Paraphraſtes Chaldæus ad Jerem. cap. *34*. v. 8, & Ezech. cap. *34*. v. *23*, Vitringa quoque de vet. Synagoga p. *622*, & Wolfius in Curis Philolog. ad Acta Apoſt. cap. 20. v. 28. To. 2. p. 1311. Itaque de poteſtate Coactiva Epiſcoporum propria capienda etiam loca Act. cap. 20. v. 28, ubi pro *Regere* Græcus habet Ποιμαίνειν, 1. Corinth. cap. *9*. v. *7*, & Epheſ. cap. 4. v. 11. indicant S. Joh. Chryſoſtomus hom. 143, Theodoretus, & Theophylactus ad hæc loca. Ex quibus omnibus manifeſte liquet *Paſcere*, *Regere*, *Dominari* non raro Latinis, Græcis, & Hebræis reciprocari. Atque huic utique verbo *Paſco* hanc ineſſe vim, ut poteſtatem etiam Coactivam importet, certe viderunt Caſſiodorus Var. lib. 11. epiſt. 2. ad Johannem P. M., S. Gregorius M. Paſtor. Curæ par. 2. cap. 7, Alcuinus in 2. Petri cap. 5. apud S. Thomam in Catena, Johannes VIII. epiſt. *192*. ad Michaelem Bulg., & epiſt. *199*. ad Baſilium Imp., S. Gregorius VII. lib. 4. epiſt. 2. ad Herimannum Met., Innocentius III. ſerm. 1. in Dom. 2 poſt Paſcha, & ſerm. 1. de S. Silveſtro, Synodi Aquiſgranenſis an. 81*6*. lib. 1. cap. 123, Meldenſis an. 845. in præf., Florentina in Decr. Union., & Colonienſis II. an. 154*9*. par. *6*. de Jurid. Eccleſ. cap. 1. apud Harduinum To. *9*. p. *2096*, S. Laurentius Juſtin. de Regim. Prælat., S. Antoninus par. 1. tit. 5. cap. 4 §. 1, S. Thomas in 4. diſt. 18. q. 2. art. 1, Bertrandus Auguſt., ſive Durandus Meld. de Orig. Juriſd., Alexander Halens. par. 4. q. 21. mem. 2. art. 4.

art.4, S. Bonaventura in 4. diſt. 18. artic. 1. q.3, Scotus ibid., Albertus, & Riccardus Mediavil. in 4. diſt. 19. &c. Atque ita Paſtorum etiam nomine veniunt paſſim Reges ipſi, ut apud Iſajam cap. 44. Cyrus, 3. Reg. cap. 22. Achab, apud S. Cyrillum Alex. lib. 2. in Gen. Abel, & apud Homerum Iliad. 2. Agamenon. Comparandi hac de adpellatione Petrus Faber Semeſtr. lib. 3. cap. 17, & Lambertus Bos de Etymolog. Græc. p. 38. Nec illud obeſt, quod eo loci Johan. ult. ſemel verbum Ποίμαινε *Rege* legatur, bis vero dictum Βόσκε *Paſce*, velut advertunt Eraſmus ibid. Critic. Sacr. To. 4. p. 1854. edit. Francof., & Caſaubonus Exercit. 16. in Baronium n. 133. p. 625, ſeq. Eòdem enim utrumque recidere verbum obſervant Valla, & Grotius in eumdem lóc. Critic. Sacr. cit. To. p. 1855, & 1862. Ideo vero plus verbum βόσκειν, quam Ποίμαινειν a S. Johanne adhibitum fuiſſe poſt Theophylactum obſervat Maldonatus, ut ſignificaret Epiſcopis Paſtoralem regendi formam magis congruere, quam Regium faſtum, ac Majeſtatem; quin tamen regendi cum poteſtate Coactiva denegari eiſdem prærogativa inde poſſit. Facit & huc S. Pauli 1. Corinth. cap. 4. v. 21. comminatio Corinthiis intentata verbis iſtis: *Quid vultis? In Virga veniam ad vos &c.* Ubi vides Virgæ nomine, quæ & Paſtoralis curæ inſigne eſt, Coactivam infligendi pœnas etiam corporales poteſtatem exprimi, veluti perſuaſum habuere Clemens Alex. Pædag. lib. 1. cap. 7, Hilarus Diac., S. Joh. Chryſoſtomus, Theodoretus, Primaſius, Theophylactus, Pachymeres &c. Vidit hæc ſane Suicerus in Theſau. Eccleſ. To. 2. p. 898, ſeq., atque S. Paulo hoc loci memoratam Ῥάβδον *Virgam* pœnam denotare ipſe non dubitat, adnotans Virgæ nomine venire Clementi Alex. *Imperium, & poteſtatem*; S. Joh. Chryſoſtomo in Pſal. 110, & hom. 14. in hanc epiſt. *Pœnam, & caſtigationem*, ita etiam Theophylacto; Theodoreto *Caſtigatoriam actionem*; S. Baſilio item in Pſal. 45. *Contritionem*; S. Cyrillo Alex. quoque in Iſajæ cap. 11. *Judicium*; Pachymeri *Correctricem Diſciplinam*. Vidit & Vitringa in Archiſynag. p. 390, & Wolfius in Curis Philolog. Crit. To. 3. p. 361, tumque ſua, tumque ſuorum quoque ſententia, quin Virgæ ab Apoſtolo hcic adpellatione pœnam accipere oporteat, adfirmare non ambigunt. Interpretationem hancce confirmat illuſtris

ſtris alter S. Johannis locus Apocalyp. cap. 2. v. 26, ſeq : ubi de ſuprema Chriſto D. a Deo Patre collata poteſtate, quam ab eo perinde in Apoſtolorum Principem, ac Rom. Pontificem continua ſucceſſione transfuſam, ac inde participatam Epiſcopis credere par eſt, verba faciens : *Dabo*, inqnit, *illi poteſtatem ſuper Gentes, & reget eas in Virga ſerrea* &c. Quo loci *Virgæ ferreæ* nomine, non ſecus atque Pſal. 2. v. 9, & Apocalyp. iterum cap. 19. v. 15. tam Chriſti D., quam ipſius vice Rectorum Eccleſiæ in Chriſtifideles deſignari Imperium, Dominationem, Juriſdictionem, pœnaſque infligendi poteſtatem, haud dubitant Tichonius apud S. Auguſtinum, Hilarus Diac. in epiſt. ad Hebr. cap 1. apud S. Ambroſium To. 5. p. 427. edit. Baſil. 1555, Vigilius Tapſ. lib. 5, V. Beda, Primaſius, S. Anſelmus, Riccardus Vict:, Rupertus, Anſpertus, Haymo, Dionyſius Carth., Lyranus &c. apud Boſium de temp. Eccl. Monar. lib. 3. cap. 15 : quibus adſtipulari ex Proteſtantibus non hæſere Zegerus, Druſius, Grotius Critic. ſacr. To. 5. p. 1892, ſeqq., Moynius ad Varia Sacra p. 387, Camerarius in Notatione figur. nov. Teſtam. ad Matth. cap. 2. v. 6, Wokenius in Harm. vet., & nov. Teſt. par. 2. p. 250, ſeq., Wolfius in Curis Philolog., & Crit. To. 5. p. 468, ſeq. ; atque jungendus Heinſius Exercit. ſacr. lib. 16. in epiſt. ad Hebr. cap. 7. p. 543, ubi Ῥάβδον *Virgam* Helleniſtis *Robur*, ac *Potentiam* venire adpoſite obſervat.

Jam ab his indigeſte, generatimque conglobatis deſcendendo propius ad Coactivæ poteſtatis ſpecies, duplex præſertim ejuſce caput diſtinguendum reperio, nempe cogendi 1. pœnis Spiritualibus, cogendi 2. pœnis Corporalibus. Atque quod ad prius attinet, principalem Spirituales inter pœnas locum obtinere Cenſuras, & Excommunicationem quammaxime, ignorat nemo, quamvis nonnemini de ejus origine quæſtionem movendi prurigo, quin etiam nonnemini vim ei auferendi perverſum obrepſerit ingenium. Qua in quæſtione in tres video diverſas ſcindi homines opiniones, quorum alii Excommunicationis uſum ex Paganiſmo derivare non erubuere, Andreas Tiraquellus To. 4. in tract. de Retractu lignag. §. 1, Gloſs. 9. §. 176, & 185, Leander Galganetus de Jur. publ. lib. 1. tit. 15. §. 1, Nicolaus Gravatius in Annot.

ad

ad Octaviani Veſtrii Introd. lib. 2. cap. 4, Stephanus Forcatulus in Feud. Jura cap. 10. §. 14, Guillielmus Buddeus in Not. poſter. ad Pandectas lib. 2. tit. de Pœnis, Eraſmus Chiliad. 1. Cent. 2. n. 84, Melancthon par. 1. Art. Bavar. 10, & par. 2. tract. de pœnis rit. de Satiſ., Zuvinglius apud Seldenum de Syned. p. 299, Elias Schedius de Diis Germ. Syngr. 1. cap. 14, Bodinus de Repub. lib. 6. cap. 1. de Cenſura, Thomas Eraſtus in tract. de Excom., & Presbyrerio, ac in Theſibus 75. theſ. 10. totus eo incumbens, ut ſuadear in ſacris Litteris nec mandatum, nec exemplum extare, quo ſceleſti a Sacramentis ſubmoveri jubeantur, errorem ſuum confirmans ex cap. 22. Gravaminum centum in Comitiis Norimberg. an. 1522. Oratori Pontificio exhibitis apud Goldaſtum Imp. Conſt. To. 1. p. 457, & auctoritate Sacerdotum per Sueviam circa an. 1245. apud Stumphium in Chron. Helvet. lib. 1. cap. 29. palam docentium Mortalium nemini poteſtatem factam Chriſtianis ſpiritualia officia, Deique cultum interdicendi, Bullingerus, qui in epiſtolis cum ad Eraſtum, tum ad Dathenum Eraſti adverſarium, ipſius Eraſti defenſorem, Encomiaſtemque ſe præſtitit, Thomas Bilſonus de Gubern. Eccleſ. cap 4. &c., ad quos accedere Jannonum non depuduit, qui ex Bodino loc. cit. ſcripturire lib. 1. cap. ult. §. 6. non abſtinuit Cenſuras infligendi morem in Eccleſiam deſcendiſſe, nec niſi devexiori ſub ætate, qua exterior induci Politia cœpit, ex veteribus Romanis Cenſoribus, morum exinde Magiſtris dictis, quibus ſolemne jus inerat ignominia, Cenſuraque notare criminum reos, in quos Judicibus mos inquirendi non erat: quo de munere, ac titulo privatis e Magiſtratibus translato ad ipſoſmet Imperatores fuſe Spanhemius in diſſert. de Præſt., & uſu Numiſ. p. 267, ſeqq. edit. Rom. 1664. Contra quos pugnant Baronius ad an. 57. n. 13, Spondanus de Cæmet. ſacr. lib. 4. par. 1. cap. 2. §. 6, Germonius de Sacr. Immun. lib. 3. cap. 14, §. 35, Theophilus Raynaudus de Virt., & Vit. lib. 4. §. 302, & de Monitoriis par. 2. cap. 17. §. 6, Marinus Alterius de Cenſur. diſp. 3. lib. 1. cap. 1, Covarruvias in Cap. *Alma Mater* de Excom., quin ex Proteſtantibus Theodorus Beza in tract. de vera Excom., & Chriſt., Preſbyt., quo Eraſtum oppugnat, Jacobus Capellus ad Matth. 18 v. 17. Eraſtum, & Bilſo-

Bilſonum refellens , exertoque contra eumdem Eraſtum calamo dimicantes Zacharias Urſinus Oper. To. 3. p. 803 , Gaſpar Brochmandius in Syſtem. Theolog. To. 2. cap. 5. de Diſcip. Eccl. , Guillelmus Apollonius , Georgius Gillepſius de Aaronis virga , Samuel Ruterfordius de Jure Divino Regim. Eccl. , Samuel Baſnagius in diſſert. 3. de Excom. Chriſt. Annal. To. 2. p. 480 , aliique , de quibus infra . Igitur alii ea potius in opinione verſantur , ut ad Judaicæ Synagogæ imitationem Excommunicationis ritum in Eccleſiam inductum exiſtiment, eumque quidem, ſicùt inter Judæos non ex lege Moyſis derivatum,ſed inſtituti mere humani fuiſſe,ſic inter Chriſtianos,non ex Divina inſtitutione profectum,ſed ex puro, Judæis receptiſſimo , more tranſcriptum . Ita Polydorus Virgilius de Rer. invent. lib. 4. cap. 12 , Seldenus, perpetuus ille , infeſtiſſimuſque poteſtatis Epiſcopalis hoſtis, de Syned. lib. 1. cap. 7 , ſeqq., ubi fruſtraneo , ſibiquemet parum cohærente defatigatur conatu, ut inde , quod Apoſtoli ex Judæis prognati , Judaicíſque fuerint innutriti ritibus , Excommunicationem apud nos Judaicam mere propaginem eſſe conficiat : inſuper non ſecus ac apud Judæos , ſic apud Noſtrates Excommunicationis ferendæ Jus Imperatorum indulgentia fuiſſe adquiſitum ſubjungit ; neque alterum a Judaiſmo primitivos apud Fideles effectum peperiſſe Excommunicationem , quam a Societate civili ſeparationem , non etiam a Sacrorum conſortio excluſionem induxiſſe ; neque demum Clavium nomine , ſive ligandi , ſolvendique analogia deſignatam ab hac alteram fuiſſe Excommunicationis ferendæ poteſtatem . Ita etiam Grotius in Comment. ad Matth. cap. 18. v. 17 , & Luc. cap. 6. v. 22 , quo loci hac in diſciplinæ parte Chriſtianos ſequutos autumat Judæorum , ſeu Eſſenorum præſertim , exemplum , apud quos Excommunicatio ſola erat a Civili Societate ſeparatio , non etiam a Sacris ; ac rurſus ſicut apud hos judicium penes paucos non erat , ſed apud Cœtum, qui non minus , quam ex centum , coaleſcere debebat , ita apud Chriſtianos veteres , nonniſi conſcia , & conſentiente Fratrum multitudine , morum judicia exerceri conſueviſſe . Neque hinc abſuere Limborchius Theolog. Chriſt. lib. 7. cap. 18. n. 12 , ſeqq. , Arminianique alii ; Vitringa quoque veter. Synag. lib. 3. par. 1. cap. 20. totus eo incumbens ,
 ut

ut Excommunicarionem in Eccleſia Chriſtiana ad Synagogarum imirationem introductam evinceret , ad Marth. cap. 18. v. 15 , ad Rom. cap. 16. v. 17, ad 1. Corinth. cap. 5. v. 5, ad 2. Theſſal. cap. 3. v. 14 , ad 2. Johan. v. 10, & 3. ejuſdem v. 10. provocare non veritus : quum hinc porins Excommunicarionis Chriſtianæ Divina inſtitutio perſpicua evadat , qua de re infra . Horum pariter veſtigiis pone inſiſtentes pedem in falſo poſuere Walrherus in Diſſert. Theolog. Acad. diſſert. de Clave ligan. §. 40. p. 499 ; Thomas Bruno in Obſervat. ad Can. 10. Apoſtol. Oper. Cotel. edit. Cler. To. 2. p. 193 , ſeq. uſum hunc mutuo a Judæis cepiſſe priſcos ita Chriſtianos contendens , ut reciproco inter ſe fœdere , juramento eriam firmato , jureque privaro inde ſibi viciſſim indicto , non ita quidem ut ad Sacra privata, vel publica extenſum vellent, ſed ad Civilia negotia tantum , alter alteri Communitatis jura interdiceret ; donec etiam ſub Hadriano Imp. , ut Sacris etiam ſe Chriſtiani mutuo prohiberent , inductum putet , S. Juſtini nempe Apolog. 2. p. 97. aperto preſſus , devictuſque teſtimonio : quò etiam trahere Tertullianum Apolog. cap. 39 , & Origenem adv. Celſum lib. 1. p. 4. inaniter nititur , &c. Contra quos faciunt , quæ paſſim ex Proteſtantibus ipſis ad Divinam Excommunicationis originem comprobandam congeſſere contra Seldenum Limborchius ipſe parum ſibi cohærens lib. 7. cap. 18. n. 30 , ſeq. eorum ſe probare ſententiam nequire faſſus , qui juxta Excommunicationis Judaicæ morem , iſtiuſmodi Cenſura Civilem dumtaxat interdici Societatem exputant , non etiam Sacræ Cœnæ participationem ; aliamque ſubjungens eſſe Populi Judaici , aliamque Chriſtiani rationem , & alium Legalis , alium Eccleſiaſticæ diſciplinæ ritum : Neque concipi ſane poſſe , ut quis ab Eccleſia pronuntietur nihil cum Chriſti D. beneficiis poſſe habere commune , & tamen ad Sacramenta admittatur , & quorum familiaris convictus eſt interdictus, cum eo ſpiritualis permitti Communio queat ; Bertramus de Polit. Jud. cap. 2 , Beza de Presbyr. arg. 1. pro jure Divino Excommunicationis pugnans , Carpzovius ad Goodvvini Antiq. Sacr. Codic. lib. 5. cap. 2. §. 6. p. 559 , Fechtius de Excom. Eccleſ. §. 4. p. 5, ſeqq., Kromayerus de Poteſt. Eccleſ. par. 1. ſect. 2. art. 1 , cap. 1. §. 11 , ſeqq. , Pfaffius Orig. Jur. Eccl. cap. 1.
art. 2.

art.2. Not. PP. ſeq.p.65,ſeqq.,Wolfius in Curis Phil.To.3. ad 1. Corinth. cap.5. v. 5. p.367, ſeq. plures allegans, aliique, de quibus paullopoſt. Quorum a ſententia de Divina Excommunicationis inſtitutione decedere religio quin etiam fuit Synodo Dordrectanæ an. 1619, in cujus Confeſ. Art. 32. olim hæc legebantur, Seldeno ipſo teſte de Syned. lib. 1. cap. 10. p.295, ſicut etiam habentur in edit. Feſti Hommii: *Ad id* (ad conſervandam ideſt Eccleſiaſticam unitatem) *imprimis neceſſaria eſt Excommunicatio ex precepto Verbi Dei uſurpata, & aliæ illi adnexæ diſciplinæ Eccleſiaſticæ Appendices.* Qui deinde Articulus ad hunc modum emendatus, mutatuſque eſt: *Ad id imprimis requiritur Excommunicatio, juxta Verbum Dei, cum reliquis ejus Appendicibus uſurpata*, ut integra maneret de Excommunicationis Divina origine ſententia; quam inepte pervertere ſtudet ibidem Seldenus, ita ut Divinam inſtitutionem ea mutatione excluſam velit. Huicce conformes etiam ſunt Confeſſiones Helvetica Art.18, Gallica Art.14, Bohemica Art.35, aliæque aliquot; juxta quas perinde a Calviniſtis ipſis anathemate damnati Hieremias Ferrerius, & Theophilus Brachetus a Chriſtifidelium Societate, Sanctorumque Communione abſciſſi leguntur in Collect. Synodorum a Joh. Aymone Craveta procurata To.1. p.461, & To.2. p.686, ubi & hæc Synodis ſuis poteſtatis particula tribuitur. Ex Noſtratibus denique non defuere, qui de Excommunicationis origine, aut uſu non recte ſentirent: in quibus Morinus de ſacr. Pœnit. lib.6. cap.25, ſeq., quem abunde refellit Blancus, in ea opinione verſatus, ut arbitretur in Eccleſia olim a publicæ infligendæ Pœnitentiæ uſu diſtinctum minime fuiſſe uſum Cenſurarum, nec ab interiori diſcretum Eccleſiæ Forum exterius. Van-Eſpenius viciſſim Jur. Eccl. univ. par.3. tit. 11. cap. 6. n. 19. Excommunicationem recens eſſe inventum, ac per decem omnino Sæcula Eccleſiæ ignotum crocitat: quem ſplendide falli, & fallere oſtendit Benedictus XIV. de Synodo Diœceſ. lib. 2. cap. 1. n. 6. Excommunicationis item ferendæ jus non Divinum eſſe, ſed humanum docere videntur apud Seldenum p. 273. Dominicus Soto in 4. diſt. 22. q. 1. art. 1. §.13, Ferdinandus Velloſillus Lucenſis Epiſcopus To. 4. Oper. S. Joh. Chryſoſtomi ad quæſt. 15: qui tamen Excommunicationis formam quidem, effectumque in Evangelio

Digitized by Google

clare non exprimi docet, ſed excommunicandi poteſtatem jure Divino Eccleſiæ traditam explicite adfirmat; Sayrus Theſ. Caſ. Conſc. lib. 1. cap. 4. §. 8, Suarez de Cenſ. diſput. 2. ſect. 1, & lib. de triplici verit. Theolog tract. 1. diſp. 21. ſect. 1, quorum tamen cauſſam aliis diſputandam, agendamque derelinquo. Alii, uti Godſcalcus Roſemundus in Confeſs. cap. 20, & Ayala Excommunicationes prorſus omnes e medio auferri vellent, quos abunde ſuſtlaminant Raynaudus Oper. To. 14. de Monit. par. 2. cap. 9. p. 514, Benedictus XIV. loc. cit. n. 5, quibus jungendi Marius Alterius de Excom. diſp. 1. lib. 1. cap. 6, Caſalius de Vet. Chriſt. Ritib. cap 22, Antonius Serpenſis in Chronolog. Euch. enar. 20, aliique, qui collato veluti pede pro Excommunicationis Divino jure pugnant.

Jam vero & ut ego de Cenſuris primum apud Ethnicos uſurpatis pauca loquar, Græcis generatim ſolemni in more poſitum, ut Peregrinos Sacris abigerent ſuis, Eleuſiniis quammaxime, teſtatur Ariſtoph. Scholiaſtes. Barbaros quoque, ut Perſas, & Medos, refert Iſocrates in Paneg. p. 30. edit. Ald. Unde Neronem in Græcia peregrinantem Sacris illis intereſſe non auſum tradit Svetonius cap. 34. Illud etiam legibus erat firmatum, ut graviori ατιμίας, ſeu infamiæ pœna indicti, igne, & aqua interdicti, patrio jure, beneficioque privati intelligerentur, atque a Magiſtratu publico non modo, priſtinæque vitæ commercio arcerentur, ſed a Sacris etiam communibus, Templique aditu abigerentur. Hac itaque pœna affici conſueviſſe Maritos damnatam adulteram retinentes, Filioſque in Parentes male affectos liquet ex Demoſthene in Timocratem, & in Midiana, ex Andocide Orat. 1, ex Harpocratione in ατιμος, ex Platone Leg. lib. 9, ex Plutarcho in Solone, ex Libanio in Declam. pro Halirrothio. Par extendebatur pœna in Parricidas ex Oraculo Delphico, & Lege Thebana, teſte Oedipo apud Sophoclem; in Matricidas ex Lege Argiva, teſte Euripide in Oreſte; in Homicidas ex Lege Draconis, teſtibus Demoſthene contra Leptinem, & Theone in Paradigm.; in Adulteras, deſertoreſque Militiæ, teſtibus eodem Demoſthene Orat. in Neæram, & contra Timocratem &c.; Æſchine in Timocrat., & Cteſiphontem, Lyſia Orat. 5. contra Andocidem, & Orat. 12. con-

contra Agoratum, Antipho Orat. 12, Andocide Orat. 1, Herodoto lib. 7. &c., quam etiam ad pœnam reſpexiſſe videtur Euripides in Oreſte. Præterea Athenienſibus uſu priſco veniſſe, ut publica in Concione Præco Deos adverſos deprecaretur eis, qui contra Rempublicam dicendo, ſentiendoque deliquiſſent, ut ipſi nempe cum gente, domoque ſua exſecratione devoverentur, & a Diis everterentur, teſtes accedunt Demoſthenes de Ement. legat., ac Cicero de Offic. lib.3, quo de more fuſius Pfeifferus Antiq. Græc. lib. 2. cap. 35. Generatim Athenis Regis Sacrorum officio ceſſiſſe Contumacibus interdicere, ne ad Myſteria appropinquarent, nec aliis moris patrii beneficiis ſe immiſcerent, obſervat Pollux Onomaſt. lib. 8. cap. 9. Sex Græciæ Urbes, ob violatam Numinum religionem, a Sacrorum Apollinis participatione fuiſſe ſummotas refert Herodotus in Clio. Non diſſimili ſenſu e Pythagorica Schola indiſciplinatos, ſceleſtoſque ejici, ejectoſque eo haberi conſuevisse loco, quo vita defuncti, adeoque ut etiam veluti mortuis Cenotaphia erigerentur, memoriæ tradidit Jamblicus in vita Pythagoræ cap. 17. De quibus, aliiſque plurimis agunt Samuel Petitus in Legib. Atticis p. 472, & 557, Grotius in cap. 6. Lucæ v. 22. Critic. Sacr. To.4. p.1267, ſeq., Seldenus de Syned. lib. 1. cap. 10. p. 277, ſeqq., Pfeifferus loc. cit., Thomas Bruno Obſerv. ad Can. 10. Apoſt. &c.

Quodpiam haud diſſimile de Taprobanæ, (hodie Ceylani), Inſulæ Rege tradit Plinius hiſt. lib. 6. cap. 22, eum, ſiquid deliquiſſet, a Sacerdotibus tam commercio ſermonis interdici conſuevisse, tum etiam Regno abdicari. Apud Cercetas, (Populos juxta Pontum, ſeu prope Caucaſum), in more poſitum, ut flagitiis dediti tam Sacris, quam etiam Civili abſtinerentur Societate, refert ex Stobæo ſerm. 165. Nicolaus Damaſcenus. Longo quidem, fateor, hæc intervallo diſtant a ratione Cenſurarum, quæ Chriſtianis uſu potiori venere: negari tamen nequit, quin harum ſimilitudinis aliquid præſeferrent, ad quam propius acceſſiſſe videtur ea damnationis ſpecies, qua olim apud Druidas Gallorum gentiles Sacerdotes obtinuiſſe memorat Cæſar de Bello Gall. lib. 6. cap. 4: *Si quis, inquiens, aut privatus, aut publicus eorum decreto non ſtetiſſet, Sacrificiis interdicunt: Quæ pœna apud illos*

illos erat graviſſima. Quia nempe ſic interdicti ſceleratorum ita numero habebantur, ut ab eis decederent omnes, & aditu, ſermoneque deſugerent. Vide-ſis & Antonium Goſſelinum hiſt. vet. Gallor. cap. 20. Eamdem veteres apud Germanos viguiſſe diſciplinam, juxta quam ignominioſo neque Sacris intereſſe, neque Concilium inire fas eſſet, teſtimonio eſt Tacitus de Mor. Germ. Compara & Philip. Cluverium Germ. illuſt. lib. 1. cap. 24, & Eliam Schedium de Diis Germ. lib. 2. cap. 9. Nihil hac vero aquæ, & ignis interdictione Romanis vetuſtius, & uſitatius, cujus ea vis erat, ut ſic interdictis tum communis vivendi ratio, tum Sacrorum communio denegaretur: de qua Appianus de bello Civ. lib. 1, & Paulus Juriſc. Sent. lib. 5. cap. 26; cuique demum deportationis pœna ſubrogata eſt L. 2. §. 1. ff. *De Pœnis*, & L. 3. *Ad Leg. Jul. peculatus*, ac Lactantius lib. 2. cap. 10. Videndi vero Franc. Hottomannus Obſerv. lib. 5. cap. 2, & Barn. Briſſonius Select. ex Jure Civ. lib. 3. cap. 5. Celebris etiam apud Romanos erat interdictionis formula illa apud Feſtum V. *Exeſto*, qua Lictor inclamare ſolebat: *Hoſtis, vinctus exeſto*, Sacris quibuſdam ſcilicet intereſſe vetabatur. Cenſuris præterea, qui fuiſſent inuſti, officio, dignitateque motos confeſtim intelligi oportebat, uti patet ex Catone in Orat. de L. Veturio apud Feſtum, ex Cicerone de Divin. lib. 1. cap. 16, ex Aulo Gellio Noct. Attic. lib. 17. cap. 21, & Aſconio in Orat. contra C. Antonium. Cenſoriæ poteſtatis vi, qui ea pollerent, in cujuſque vitam, & mores inquirendi, & ab Equeſtri, ſeu etiam Senatorio removendi ordine pleno imperio præditos, ejuſque ideo Imperatores ipſos iviſſe percupidos, legere eſt apud Tacitum Annal. lib. 11, ac Dionem lib. 53: quam primum Cenſuram ſub nomine Præfecti morum admiſſam a Julio Cæſare referunt Cicero Famil. lib. 9. ep. 15, & Svetonius cap. 76. Effectum pariebant eumdem Diræ, exſecrationeſque Romanis olim receptiſſimæ, quibus Deos iratos flagitioſis optabant, de quibus fuſe Briſsonius de Formul. lib. 1. cap. 182, ſeqq. Pertinent & huc Dirarum formulæ diverſæ, adjurationeſque diverſas ob rationes a Romanis, a Græcis, a Barbaris adponi ſolitæ modo Legibus, ne quis eas violare auderet, apud Dionem Chryſoſt. diſsert. poſtr. p. 667, & Plutarchum in Solone, modo Statuis, ne-
Digitized by Google

nequis eas loco movere tentaret, apud Auctores rei Agrariæ p.258, ſeq. edit. Goeſii, Philoſtratum in vita Herodis Attici p. 557. edit. Morelli, de quibus etiam Salmaſius ad hiſtor. Auguſtam, & ad Inſcript. Herodis p. 9, ſeq.; nunc Hoſtibus intentatæ, a quibus offenſio incumberet, apud Juſtinum hiſt. lib. 5, Plutarchum in Alcibiade, & in Craſso, Feſtum V. *Sacer mons*, Dionyſium Halic. lib. 2, & 6, Livium Dec. 4. lib. 1. cap. 44, & lib. 10. cap. 5, Laertium in Diogene, & Ælianum Var.hiſt. lib.3. cap.29; nunc Sepulcris adfixæ, ne a quopiam eorum religio læderetur, de quibus, atque quidem ad Paganorum quod attinet Sepulcra, Grutherus in Theſ. Inſcript. p.304. n.1, & 816. n.7, ac Menkenius in diſsert. de Diris Vet., junctis de Religione Sepulcrorum Principum legibus, ac Juriſconſultis Ulpiano L. 8. ff. *De Relig.*, Marciano lib. 7. *De Sepult. violat.*, & lib. 39. ff. *De Relig.*, & *Sumpt.*, Paulo L. 39. lib. 40. eod. tit., Gothofredo ad L. 39. ff. *De Relig.*, Guthero de Jure Manium lib. 3. cap. 1, & Heineccio Antiq. Rom. lib. 2. tit. 1. §. 4; quoad Sepulcra vero Chriſtianorum Baronius ad an. 1004. n. 11. Epitaphium referens Johannis Canaparii Romæ tumulati in Eccleſia SS. Bonifacii, & Alexii, Grutherus p.1062. n.1, Fabrettus Inſcrip. p. 10, Donius p.529, Menkenius de Diris vet., Mabillonius Muſæi Ital. To. 1. p.147, Aringhius Rom. ſubter. lib. 4. cap. 27, Gorius Symb. lit. Vol. 3. p. 227: unde jure, ac merito a Jacutio in Chriſt. Antiq. ſpecim. p.41. vapulat Reineſius, quod Claſ. 20. n.440. veteribus Chriſtianis vitio verterit ejuſmodi Dirarum uſum; multo vero magis cum ab eodem Jacutio p.42, tum a Paciaudo de Sacr. Balneis cap 16. p.165. in Not. 2. refellitur Ecchardus invereconde obgannire auſus Dirarum uſum non aliunde inductum, quam a Clericorum avaritia, qua ſupremas Tabulas, ac Donationes meliori firmare ſibi ratione neſciverint, quam diriſſimis adjectis imprecationibus. Tum Teſtamentis inſertæ, ſive ſupremis Tabulis, de quibus Marculfus in Formul. lib. 2. cap. 1, ſeqq., Strychius de Exſecrat. Teſtam., Lindenborgius in Form. 172, Mabillonius de re Diplom. lib. 2. cap. 8. §. ult.; tum Libris demum adpoſitæ, ne quidpiam ab aliquo detrimenti paterentur, ut eſt apud S. Johannem Evang. Apocalyp. cap. 22. v. 18, de qua Joh. Clericus

Art.

Digitized by Google

Art. Crit. par. 3. p. 243; apud Ariſtæam lib. de LXX. Interpr. p. 33. edit. Fabricii, de qua Euſebius Præp. Evang. lib. 8; apud S. Dionyſium Corinth. in epiſt., cujus meminit Euſebius lib. 4. cap. 23. verſ. Ruff.; apud S. Irenæum lib. de Ogdoade, de quo idem Euſebius lib. 5. cap. 20, & S. Hieronymus in præf. ad Chron: Euſebii, apud Auctorem Recog. ſub S. Clementis nomine, de qua Cotelerius PP. Apoſt. Tom. 1. p. 609, ſeq. edit. Clerici; apud Ruffinum in præfat. ad libros Origenis, de qua Scaliger; apud S. Gregorium Turon. ad calcem Hiſt.; apud Ælfricum in præf. capitum 24. Geneſ., de qua Warthonus in Auctuario ad Uſſerii hiſt. Dogm. p. 386; apud Anaſtaſium Sinaitam in Hodego, de qua Lambecius Bibl. Vindob. lib. 3. p. 165; apud Leofricum Exonien. Epiſcop. in Miſſali libro, de qua Hickeſius in Catalogo libr. Septent.; apud S. Petrum Dam. lib. 1. epiſt. 12. ad Alexandrum II, ubi ſcribit uſum Romæ obtinuiſſe, ut cunctis ferme Decretalibus paginis anathema ſubjungeretur; apud Julium Firmicum initio libri 7. Matheſeos; apud Valentem Antiochenum lib. 4. Floridor., de qua Seldenus ad Marm. Oxon. p. 42, in proleg. ad lib. de Diis Syris cap. 3, & de Syned. lib. 2. cap. 10, aliosque plures ſacros, & profanos, de quibus Eraſmus epiſt. *Execrandi*, Fullerus in Catalogo MSſ. Bibl. Paulinæ Lipſ. p. 441, ſeqq., Gutherus de vet. Jure Pontif. lib. 4. cap. 22, & de Jure Manium lib. 2. cap. 15, Fabricius Obſervat. Sacr. lib. 3. cap. 1. ad Apocalyp. cap. 22. v. 18, & Bibl. Græcæ Tom. 5. p. 74, ſeqq., Vandalæus de Orac. p. 673, ſeq., & de Ariſtea p. 193, ſeq., Pitiſcus in Lex. V. *Devovere* Tom. 2. edit. Ven. p. 30, &c. Chriſtianos denique ipſos, a Paganis olim inter facinoroſos, impuroſque reputatos, tam vitæ Socialis communione, quam communi Sacrorum conſortio interdici ſolitos ediſcimus ex Luciano in Pſeudomante, ex Juliano in Edicto, quod inter epiſtolas n. 42. legitur, ex S. Gregorio Nazian. Orat. 3, ſeu Invect. 1. in Julian., ex Sozomeno lib. 5. cap. 17, & Nicephoro lib. 10. cap. 34.

Atqui Judæis antiquiſſimum, juxtaque frequentiſſimum, ac diverſum fuiſſe, atque proprioris quidem Excommunicationis uſum, fundatiſſima in Veteris Teſtamenti libris veritas eſt, cui refragari nemo recte queat. Ejus enim mentio, ſive res ipſa nomine

mine importata, frequens occurrit, ut Num. cap. 16. v. 21, ſeqq. ubi Seditioſi, a quorum factione ſeparari Populus juſſus eſt, Cælitus devoti diſtrictæ Excommunicationis terribilem in ſe retulerunt imaginem. Ut Deuter. cap. 27. v. 15, ſeqq., ubi non aliud ab Anathemate datur intelligi toties repetita in Legis tranſgreſſores maledictio. Ut Joſue cap. 8. n. 34, ubi ab Anathematis formulis parum, aut nihil differre videntur Exſecrationum verba, quibus Deo inobedientes feriuntur. Ut Eſdræ lib. 1. cap. 10. v. 8, & lib. 2. cap. 13. v. 25, ſeq., ubi a Judaico Cœtu abjectus diſtricti in ſe Anathematis ſtigma defert: atque huic loco hanc ineſſe vim vidit Joſephus Archæolog. lib. 11. cap. 5. Ut Machab. lib. 3. licet apocrypho cap. 2. v. 25, ubi Legis deſertores diris cunctis devoti communi uſu indiſtincte, ac conſuetudine abſcinduntur: quem in locum obſervat Grotius Crit. Sacr. Tom. 3. p. 2956 multis verbis deſcribi, quod Hebræis erat *Nidduï* (ſeu verius *Cherem*, uti cenſet Seldenus de Syned. lib. 1. cap. 12. p. 339.) Helleniſtis Ἀφορίζειν, ſive Ἀποσυνάγωγον ποιεῖν, nobis *Anathema*. Et certe Excommunicationis apud ſuos uſum jam inde ab ætate Barach, & Deboræ Jud. cap. 5. v. 23. repetunt Judæorum Magiſtri in Gemara Babylon. ad tit. *Moed Katon* cap. 3; quin ab ipſo Adamo e terreſtri Paradiſo expulſo Gen. cap. 3. v. 24. incipit Rabbi Jeremias Ben-Eliez in Gloſſ. Talmud ad tit. *Erubin* cap. 2. Cainum certe a Deo excommunicatum, eaque infami inſignitum nota fuiſſe, perſuaſum habet Vitringa Comment. in Iſaiæ cap. 53. n. 4. Tom. 2. p. 667. Eumdem dejectum a favore, & gratia Dei agnoſcunt Mercerus, & Druſius in Not. ad Gen. cap. 4. v. 14; quod eòdem recidit, ac a Dei rebus Sacris excluſum. Quocirca ludunt Calovius Geneſis locum interpretatus de expulſione, Seldenus de Syned. lib. 1. cap. 11. p. 314, & Heideggerus hiſt. Patriarch. par. 1. Exercit. 5. §. 38. de maledictione Divina locum eumdem intelligi debere jubentes, non etiam de Excommunicatione: ſiquidem a Deo maledictus intelligi nequeat, quin idem a Deo abjectus ſit. Facit & huc frequentiſſima apud Judæos diſciplina, juxta quam ob quatuor ſupra viginti culparum ſpecies infligi Excommunicatio poterat, de quibus fuſe Judæorum Megalandrus ille Maimonides in tract. de Diſciplina legis, & in libro inſcripto

Sepher Reshith Chochma, ideſt *Portæ Pœnitentiæ* cap. *7*: fol. 21. edit. Baſil. in 8. Sub ipſo Chriſti D. adventu graviſſimæ hujuſce pœnæ genus apud Judæos adhuc uſu perſeveraſſe adparet ex Lucæ cap. *6*. v. 22: quem ſane locum de vera Excommunicatione accipiendum conſentit etiam Grotius ibid., ac ex Johan. cap. *9*. v. 22, & 34, cap. 12. v. 42, & cap. 16. v. 2. Ad hæc vitam ſceleris adeo puram egiſſe Eſſenos teſtis accedit Joſephus de Bello Jud. lib. 2. cap. 12, ut deprehenſos in peccatis ſua confeſtim depellerent a Communione. Quod ipſum ferme de iiſdem Eſſenis habet Porphyrius de Abſtin. animal. lib. 4, unde & ſua de eiſdem deſumpſit Euſebius Præpar. Evang. lib. *9*. cap. *3*. Sexcenta deinde ejuſmodi documenta ex Judæorum libris Karæis, & Talmudicis deſcripſit Seldenus de Jure Nat., & Gent. lib. 4. cap. 8, & de Syned. lib. 1 cap. 7, quæ perſequi omnia non opus eſt. Ex queis adparet falſo Baſnagium hiſt. Jud. lib. *6*. cap. 21. n. 2. adfirmaſſe Excommunicationis ritum apud Judæos cum Synedrio inductum, nec ante Machabæorum Epocham obtinuiſſe. Falſo quoque defendiſse Seldenum de Syned. lib. 1. cap. 7. p. *98*, ſeq. non ante Captivitatis tempora Excommunicationis uſum Judæis fuiſse receptum, qui tum demum invaleſcere cœperit, ubi primum in Captivitate poſiti, ob poteſtatis defectum, pœnis aliis Forenſibus ex ſuis facinoroſos cohibere fas non amplius, & facultas adfuit.

Tergeminas porro in ſpecies apud Judæos diſtingui Excommunicatio ſolebat, quarum 1. dicebatur *Nidduí*, eratque ſeparatio, ſed abſque maledictione, ab aliorum conſortio ad quatuor cubitorum diſtantiam, triginta dierum ſpatio, intra quod non reſipiſcens eadem pœna ad *6*0, aut etiam ad *9*0. dies producta feriebatur: quod poſt tempus ad bonam ſe frugem adhuc non recipiens graviori afficiebatur Cenſura. Ad hanc reſpexiſſe videtur S. Paulus 2. Theſſal. cap. 3. v. *6*. verbis illis: *Denuntiamus vobis, Fratres, ut ſubducatis vos ab omni Fratre &c.*; quæ ferme reſpondet Suſpenſioni in Eccleſia Catholica adhibitæ. Ejuſmodi vero Excommunicationis inferendæ diverſas cauſſas ex Maimonide, & *Schulchan Aruch* deſumptas fuſe perſequuntur Buxtorfius in Lexico Talmudico p. 1304, & Seldenus de Jure Nat., & Gent. lib. 4. cap. 8. Vocabatur 2. *Schammathà*, (etſi ab aliis ſecundo hoc

hoc loco enumeretur *Chèrem*), eratque a Proſeuchis excluſio, & a Synagogis ejectio cum diris, exſecrationibuſque: qua perinde inflictus, capite ſuo multis erat minutus, & a conviviis, a conventibus, & a conſuetudine cujuslibet abſciſſus erat, nullique aſſidere permiſſus. Atque ad hanc prope ſpeciem pertinere ſane videntur Excisionis comminationes, quæ paſſim habentur Geneſ. cap. 17. v. 14; Levit. cap. 17. v. 4, cap. 18. v. 28, ſeq., & cap. 28. v. 29; 1. Eſdræ cap. 10. v. 8; Johan. cap. 9. v. 28, & 34, ac 1. Corinth. cap. 5. v. 11. Ejuſmodi vero Excisionis tres adferri ſolent a Judæis ſpecies, Corporis, Animæ, ac utriuſque, quarum una gravior ſit altera, quibus de agunt Sixtinus Amama in Antibarbaro Biblico, & Fagius in Not. ad Paraphraſim Chald. Exodi cap. 12. v. 15. Crit. Sacr. To. 1. p. 498. *Chèrem* 3. dicebatur, ab Helleniſtis *Anathema*, eratque ſeparatio a Synagoga, ſpe abſque regreſſus, cum diris, & exſecrationibus, tubis clangentibus, & atris tœdis accenſis ejaculata, qua in perverſitate obdurati, ac per dies adhuc 30. perſeverantes adficiebantur; adfecti diris cunctis devoti ſoli Divino judicio deſtinabantur, ut ab eo digniſſimas flagitiorum pœnas referrent, ac niſi reſipiſcerent tandem, æternis torquendi cruciatibus reſervabantur, quorumque poſt obitum tumulus ideo lapidibus in deteſtationem obrui conſuebat. Atque huc facere videntur Exſecrationes, quæ habentur frequentes Deuter. cap. 28. n. 17, ſeqq., Joſve cap. 6. v. 25, ſeq., Nehem. cap. 13. v. 25, 2. ad Timoth. cap. 4. v. 14, & 1. ad Corinth. cap. 16. v. 22: quo loci verbum Syriacum *Maranatha*, quo *Dominus venit* ſignificatur, graviſſimæ imprecationis eſt genus, qua ex Deo perditio in flagitiis obdurato intentatur, velut explicant ibid. Hilarus Diac., S. Joh. Chryſoſtomus, S. Hieronymus epiſt. 137, S. Auguſtinus epiſt. 178, Theodoretus, Sedulius, Theophylactus ibid. &c., ita quod S. Pauli ſenſu *Anathema Maranatha* idem ſit, atque *Devotus a ſpe Domini*, velut interpretatur Arabs, unde Arabicam eſſe vocem *Maranatha* veri viſum eſt ſimile Martinio in Etymologico, & Coquio in Excerptis Gemaræ Talmudicæ tract. de Synedrio cap. 1. §. 9. Not. 5. p. 149. Cujuſce ſpecimina etiam extant in Concilio Toletano III. Can. 18, in Conſtit. Alexandri II. apud Mabillonium Annal. Bened, To. 4. in Append. p. 755, inque Mo-

numentis aliis , de quibus Gloſſa in Can. 30. *Guiliſarius* 23. q.4, Aubertus Miræus To. 1. p. 8, Baronius ad an. 57. n. 172, Petrus de Marca in Append. Marcæ Hiſp. p. 970, 997, & 1065, Ducangius in Gloſſar., Calmetius Hiſt. Lotharing. To. 1. p. 262, & 340, Macri in Hierolex., Grotius item ad Luc. 6. v. 22, Bochartus in epiſt 3. ad Joh. Tapinum de hoc S. Pauli loco Oper. To. 2. p. 1036, Martinius in Lex., Seldenus de Syned. lib. 1. cap. 8. p. 145, ſeqq. &c. Plura quoque de tribus his Excommunicationis apud Judæos ſpeciebus dabunt Buxtorfius ex Rabb. epiſt. Hebr. p. 55, ſeqq., Goodvvinus Antiq. Sacr. Cod. lib. 5. cap. 2, Carpzovius in Annot. ad eumdem p. 554. tres iſtas ſpecies confirmans teſtimoniis Eliæ Levitæ in *Tisbi*, Davidis de Pomis in Lexico, & Rabbi Gerſonis, Ligfoot Oper. To. 1. p. 890, Daſſovius Antiq. Hebraic. cap. 21. §. 11. p. 174. auctoritate item Maimonidis uſus; ex Noſtris Bartholocius Bibl. Rabbin. To. 3. p. 414, Cherubinus a S. Joſeph Bibl. Crit., Sacr. To. 3. p. 548, ſeqq., Zanolinus de Feſtis, & Sectis Jud. diſp. 1. cap. 7. p. 87, & in Adnot. p. 179, aliique. Ab aliis attamen duæ ſpecies dumtaxat recenſentur, atque cum *Niddui* confunditur *Schammatà*, ut a Leone Mutin. apud Baſnagium, ab ipſo Baſnagio hiſt. Jud. lib. 6. cap. 21. n. 8, a Coquio loco ſup. cit., ubi plurimis ex Maimonide, *Hilchoth Talmud Thorae* duobus capit. poſtr. Judaicum huncce ritum deſcribit, a Conſtantino l'Empereur in Annot. ad Remp. Bertrami cap. 2. Crit. Sacr. To. 6. p. 750, a Seldeno de Jure Nat., & Gent. lib. 4. c. 8, & de Syned. lib. 1. cap. 7. p. 82. ab Hottingero in Not. ad Goodvvinum lib. 5. cap. 2, & a Vittinga de Synag. Vet. lib. 3. par. 1. cap. 9. p. 739. Hoc demum unico *Perinoiæ* nomine tres illæ Excommunicationis ſpecies Judæis deſignari ſub Juſtinianeo Sæculo cœpere, atque ita Auth. 146, ſive Novel. 140. edit. Lugd. de Περινοίᾳς occurrit mentio, & adnotarunt Ludovicus Charondas, & Haloander. Comparandus etiam Ducangius Gloſſ. To. 5. edit. Ven. p. 370.

Jam vero Excommunicandi cauſſæ apud Judæos viginti quatuor vulgo recenſeri ſolebant, de quibus fuſe Maimonides de Studio Legis cap. 6. §. 13. p. 36, ſeq., Joh. Cocquius in Excerptis Gemaræ tit. *Sanhedrim* p. 147, Buxtorfius filius in Lex. Chald. p. 1304, Seldenus de Jure N., & G. lib. 4. cap. 8. p. 529, ſeqq., Carpzo-

Digitized by Google

pzovius ad Goodv. Antiq. Sac. Cod. §. 2. p. 555, &c., quas omnes ad generales duas Pecuniam ideſt, & Epicureiſmum reſtringit Baſnagius differt. 2. de Excom. Judaica n.6 Annal. To.2. p.479. Excommunicatio ob Pecuniam irrogabatur, quum in judicium vocatus, & ad ſolutionem adjudicatus, ſolvere tamen detrectaſſet. Sub Excommunicatione vero ob Epicureiſmum delicta generatim comprehendebantur graviora quælibet aut in Legem ſacram, aut in bonos, receptoſque Mores, aut in Perſonas honore dignas patrata. Tribus autem modis inferri Excommunicatio ſolebat, vel ipſi reo præſenti illata, vel abſenti alicujus verbis denuntiata, vel ſchedula per apparitorem oblata. Excommunicationis porro Judaicæ effectum non Spiritualem utique fuiſſe, qua nempe a Sacrorum Communione, uſuque quiſpiam expelleretur, ſed mere Civilem, qua nempe Societatis jura dumtaxat eidem abdicarentur, pro viribus pugnant Seldenus de Jure N., & G. lib.4. cap. 8, ſeq. p. 534, ſeqq., de Syned. lib. 1. cap. 7. p. 83, 126, ſeqq., ac Samuel Baſnagius cit. differt. 2. Contra vero Baronius ad an 57. n. 12, Spondanus de Cœmet. Sac. lib.4. par. 1. cap. 2. §. 6, Germonius de Sacr. Immun. lib. 3, cap. 14, Sigonius de Repub. Hebr. lib. 2. cap. 8, Jacobus Baſnagius hiſt. Jud. lib. 6. cap. 21. n. 21. &c. fieri nequiviſſe rite obſervant, ut e Civili Societate quis excluderetur, quin etiam Sacra careret. Etenim in Domibus Agni Paſchalis eſio, & in Synagogis concurſus fiebat. Qui igitur fieri poterat, ut qui adeo in horrore habebantur, ad eſum Agni, & ad Synagogæ conventus admitterentur? Et certe quidem a Paſchatis celebratione arceri Judæorum Apoſtatas conſueviſſe ex Legis præſcripto Exodi cap.12.v.43. liquido patet ex Paraphraſi Chald. tam Onkeli, quam Jonathanis ad hunc Exodi locum, & ex Gemara Babyl. ad tit *Sabbath* cap.9. fol.87, ad tit. *Peſachim* cap.9. fol. 96, & ad tit. *Jabimoth* cap. 6. fol.62, veluti perſpexit Seldenus ipſe de Syned. lib 1. cap. 12. p. 332; confirmant & Jarchius in Gloſſa ad cit.loc. Exodi, Lyranus ibid., & Rabbi Levi Ben-Gerſom obſervans Paſchati illi celeberrimo ſub Joſia Rege, de quo 2. Reg. cap. 23. v. 22, nullum interfuiſſe Apoſtatam. Etſi vero non admodum invite detur Templi adyta Excommunicatis adhuc patuiſſe, ideoque non admodum exacte ad literam Johan. cap.9.v.22,

lo-

Digitized by Google

locum *Extra Synagogam* de Templo etiam accepiſſe videri poſſint S. Joh. Chryſoſtomus hom. 58. in Joh., Theophylactus, & Nonnus Panoplita in Paraphr. Johan., negari tamen nequit nec in Templo eamdem ſtationem Excommunicatis indultam, nec eamdem egrediendi patuiſſe viam: quod indicium eſt haud obſcurum iis quidem pro Oratione privata Templi ingreſſum fuiſse permiſsum, a publicis vero precationibus fuiſse prohibitos; qua de re Rabbi Juda in lib. Muſar. 95. 1. Crit. Sacr. To. 4. p. 1707. Quod etiam ex Publicano ſingullatim ad Templum precatum accedente Lucæ cap. 18. v. 10, ſeqq. augurari fas eſt. Deinde in Synagogas, rerum etiam Sacrarum cauſsa, Judæis convenire ſolemne fuiſse indubium eſt. At enim res eſt omnis extra dubitationis aleam conſtituta Excommunicatos e Synagoga expelli conſuevisſe: qua de expulſione explicitiſſima ſunt Evangelii loca S. Lucæ cap. *6*. v. 22, & S. Johannis cap. *9*. v. 22, & 34, cap. 12. v. 42, ac cap. *16*. v. 2; atque ita plane S. Johannis præcit. loc. cap. *9*. de Excommunicatione accipere non hæſerunt Eraſmus, Druſius, Ludovicus Capellus Crit. Sacr. To. 4. p. 1704, ſeqq. Et Leo quidem Mutinenſis apud Baſnagium, qui Excommunicatione plectuntur, eoſdem dubio procul e Synagogis expelli fide confimat ſua. Contra Seldedenum vero de Jure N., & G. lib. 4. cap. 8. p. 540, & de Syned. lib. 1. cap. 7. p. 107, ſeqq., Ligfootum ad hunc loc., ac Baſnagium cit. diſſert. 2, ea phraſi excluſionem dumtaxat a Societate Civili, Socialique conſuetudine intelligentes, late pugnant, atque de ingreſſu quoque in Synagogas, ac Templum prohibito accipi debere propugnant Witſius in Miſcell. To. 2. Exercit. 2. §. 11, ſeqq., Pfaffius in Orig. Jur. Eccl. p. *65*, ſeqq., Vitringa de Synag. Vet. lib. 3. par. 1. cap. 10. p. 757, Wolfius in Curis Philolog., & Crit. To. 2. p. *904*, & *949*. alios pro hac laudans ſententia. Accedit & illud, quod, ut ſuperius obſervatum eſt obiter, Judæorum Megalandris, ac Magiſtris, queis hac in re certe non eſt, cut fides utique denegetur, antiquiſſima eſt Excommunicationis origo, cujus uſum alii ab Adamo, a Joſue alii, alii a Barach, ab Eſdra alii, univerſalius a Moyſe, repetunt: quod indicium eſt liquidum illum Divinæ tributum inſtitutioni Hebræis fuiſſe: Divina vero inſtitutione ſeparationem a Civili dumtaxat Societate, non etiam a Sa-

Digitized by Google

Sacra, inductam exiſtimare nefas eſt: quandoquidem apud Deum peccati ratio potior habeatur, qua Dei O. M. offenſa eſt, Deique amicitiam lædit, quam quod proximo ſit offendiculum, Societatiſque humanæ jura labefactet. Ad hæc in Synodo Nicæna II. Act.4. ex S.Athanaſio Serm. de Imagine D.N. Jeſu Chriſti Berythi Oper. To. 2. p. 628. edit. Pariſ. apud Harduinum To. 4. p. 178. mentio ſit Judæi e Synagoga expulſi, ob repertam ejus in Ædibus Chriſti D. imaginem: quam ſane expulſionem a Synodo pro vera Excommunicationis ſpecie acceptam liquet. Verum hacce de re diligentius inquirere nihil juvat, nihilque intereſt mea, qui ad Cenſuras Chriſtiana in Eccleſia uſu receptas propero. Quod antequam præſto, non committam, quin admoneam, fatearque Anathematis nomine perſæpe deſignari in Scripturis Sacris,ac profanis Scriptoribus dirarum imprecationes, devotationes, pœnarum deſtinationes, conſecrationes, maledictiones, abdicationes, bonorum confiſcationes, interdictiones, cœdes, incendia, exitia, deſtructiones vel a Deo, vel ab Angelis, vel ab Hominibus inflictas: equibus triplex potiſſimum Anathematis genus diſtingui ſolet, 1. *Devotum Sacerdotibus*, illud nempe, quod Deo ſacratum in uſum Sacerdotum cedebat; 2. *Devotum Cæli*, quod videlicet aut immolabatur, ſi ejus genus immolatitii eſſet, ſin minus, ita Sanctuario addicebatur, ut ad priorem regredi Dominum nequiret; 3. *Devotum ex Homine*, quum nempe quis a Synedrio capite damnatus, nullius interceſſione redimi deinceps poterat, ſed occidi omnino debebat: de quibus adeundi, ſi placet, Suidas, & Heſychius in Lex., Zonaras, & Balſamon ad Can. 3. Concilii ſub Photio in Templo S. Sophiæ p. 263, Suicerus in Theſ. Eccl. To. 1. p. 268, ſeq., Baronius ad an.57.n.169, Albaſpinæus Obſerv.Eccleſ. lib.2. cap. 4, Petavius in Miſcell. Exercit. ad Julianum cap. 13, ſeqq., Salmaſius ad Solinum, & ad Plinium p. 1089, Fileſachus ad Vincentium Lirin.,Ludovicus Capellus in tract. de Voto Jephte Crit. Sacr. To. 1. p. 2046, Seldenus de Syned. lib. 1. cap. 7, Lindenbrogius ad Cenſorinum p. 18, ſeq., Bochartus in epiſt.3. ad Tapinum Oper. To. 2. p. 1037, Carpzovius ad Goodv. lib. 5. cap. 2. §.6. p. 557, Laur. Maffejus in Not. ad Sigonium de Repub. Hebr. lib.4. cap.17. n.105, aliique: cum quibus attamen integrum ſtat, quod

Digitized by Google

quod Anathema perſæpius etiam uſu Judæis venerit ad deſignandam a Sacrorum commercio abſciſſionem.

Ad Cenſuras in Eccleſia Chriſtiana inductas nunc accedendo, in Veteri Synagoga eas præfiguratas fuiſſe, aliqualemque earumdem præfulſiſſe ſpeciem etſi ultro largiri videantur S. Cyprianus lib. 1. epiſt. 11. edit. Eraſmi, 62. Pamel., 4. Felli, S. Gregorius Nyſſen. Orat. de Caſtigat., S. Hieronymus in Cap. 1. ad Galat., & epiſt. 1. ad Heliod., S. Auguſtinus de Fide, & Oper. cap. 2., & in Num. lib. 4. cap 40, ſeq., ac S. Cyrillus Alex. in Joh. lib. 6. cap. 20, qua de re videndi Baronius ad an 57. n. 11, ſeqq., & Morinus Exercit. Eccleſ. lib. 2; complura quin etiam e veteris Synagogæ diſciplina mutuo petiiſse, derivaſse, fuiſseque imitatam Eccleſiam Novi Teſtamenti negari rite nequeat, longum tamen, ac latum inter utramque intercedere diſcrimen, utriuſque Diſciplinam actu differre, atque de Cenſuris, loquendo, haſce potius, quam ad Judaicarum imitationem dicantur inductæ, paremque effectum pariant, Divinæ inſtitutioni ſingulariter acceptas referri debere, apertiſſima cum S. Scripturæ, tum SS. Patrum teſtimonia demonſtrant. Atque ut prætermittam longe nimis petita, minuſque prope ad rem pertinentia loca Vet. Teſt., quibus Excommunicationum uſus, ac vis in Novo Teſt. deſignata videri poteſt, veluti Iſaiæ cap. 13. v. 12, & Apocalyp. cap. 12. v. 7, ſeq., unde ex Angelorum e Cælo depulſione quamdam Excommunicationis imaginem repetere placuit Honorio Auguſtod. in Gemma animæ lib. 3. cap. 78, Petro Bleſenſi Ser. 29, & Roberto Arboricenſi de utroque gladio To. 2. Theor. 7; ſive Gen. cap. 3. v. 23, ubi in Adami, & Evæ e Paradiſo expulſione Anathematis ſimilitudo aliqualis viſa eſt S. Hieronymo in Oſeam lib. 2. cap. 6, S. Auguſtino de Geneſi ad litt. lib. 11. cap. 40, Honorio Aug. loc. cit., ex Rabbinis quoque Hieremiæ Ben-Eliezeri in Talm. Gloſs. ad tit. *Erubin* cap. 2. apud Buxtorfium in Lex. Chald., & Talm. p. 1306, & Abarbanieli in *Piruſh Tora* fol. 38; ſive Gen. cap. 4. v. 14, ubi Cainum extra hominum commercium a Deo poſitum diri Anathematis inſigne extitiſſe argumentum ſuſpicati ſunt Marius Alterius de Excom. diſp. 1. lib. 1. cap. 6, Caſalius de Rit. vet. Chriſt. cap. 22, Raynaudus de Monit. par. 2. cap. 9, quin etiam Lutherus ipſe ad eumdem

Digitized by Google

dem loc., Beza de Excom. arg. 2, Vitringa in Iſai. cap. 53. n. 4. &c.; prætermiſſis quoque pleriſque locis aliis Num. 16, Deuter. 17, Joſue 7. &c., unde Divinam potius apud ſuos Excommunicationis originem Judæorum Magiſtri deſumere ſolent, qua de Germonius de Sacr. Immun. lib. 3. cap. 14, atque ad loca propius deveniendo Nov. Teſtam., Matth. cap. 5. v. 13. ſub figura Salis infatuati homines improbi foras mittendi denuntiantur: *Si Sal evanuerit, ad nihilum valet, niſi ut mittatur foras &c.* Quem plane locum de lapſis in hæreſim ab Eccleſia projectis interpretari non dubitavit S. Chromatius Aquil. Comment. in hunc loc. Bibl. PP. Pariſ. 1575. To. 8., an. inſeqq. To. 2, Colon. To. 4, & Lugd. To. 5. p. *976*; non ſecus atque verſ. 29, ſeqq. ſub oculi, manus, pediſque ſcandalum inferentium, ideoque eruendi, abſcindendæ, projiciendique ſimilitudine flagitioſos, offendiculo fidelibus, Excommunicatione ab Eccleſia projectos, abſciſsos, evulſoſque jubet Origenes hom. 7. in Joſue prope finem. Inſignis eſt iterum ejuſdem S. Evangeliſtæ locus alter cap. 16. v. 19, quo ſub Clavis nomine, atque ligandi, ſolvendique poteſtate Cenſuras ferendi, lataſque relaxandi, ſeu Eccleſiæ, in qua una ad ſalutem patet via, adyta claudendi, aperiendique, eidem in S. Petri, Apoſtolorumque perſona Eccleſiæ facta poteſtas apertiſſime deſignatur. Per Claves porro heic intelligendas fore Claves portæ Evangelicæ Gentibus aperiendæ imaginatus Joh. Ligfootus in Hor. Talm. ad hunc loc., cui ſententia parum abfuit Baſnagius Hiſt. Jud. lib. 6. cap. 5. §. 15. per Claves apud Judæos factam Magiſtris unam explicandæ Legis facultatem deſignari arbitratus, jure ſuſtlaminatur a Fabricio Salut. Luc. Evang. cap. 4. §. 2. p. 56, interpretatio ſiquidem iſta manifeſte cum a Chriſti D. aberret ſcopo, tum a S. Petri ſententia, cui Verborum illorum ſenſus iſte certe nunquam venit in mentem, extranea ſit, & exerrans. Atque per Claves poteſtatem inferri Eccleſiæ collatam, quod & patet ex Iſajæ cap. 22. v. 22, Apocalyp. cap. 3. v. 7, &c. fateri non detrectant Alexander Morus ad Iſaiæ cap. 53. p. 67, Vitringa in Iſaiæ item cap. 22. v. 20, Wolfius in Curis To. 1. p. 255, ſeq., quomodo Ethnicis Claves poteſtatis teſſeram extitiſse multis docet Picinellus in Luminibus reflexis ad hunc loc.; Hebræis quoque per Claves pote-

ſtatem conferre ſolemne fuiſse advertit Urſinus Antiq. Hebr. pag. 172, ſeq. Ligare perinde, & ſolvere, ſicut apud Judæos olim, ſic & nunc apud Chriſtianos idem eſse, atque pronuntiare aliquid licitum eſse aut illicitum dicere ſomniarunt Seldenus de Syned. lib. 2. cap. 9. p. 203, ſeq., Henricus Morus Oper. Theolog. p. 502, Ligfootus in Horis Hebr. ad hunc locum, Limborchius Theol. Chriſt. lib. 7. cap. 18. §. 26, aliique ſuperius notati. Sed enim hi haud idonei S. Scripturæ Interpretes reputari ſane debent, quin longiſſime præ ipſis, SS. Patribus auſcultandum tutius ſit, queis arcte perſuaſum fuit verbis illis Epiſcopalem deſignari poteſtatem animas illigandi, abſolvendique, veluti S. Gregorio Nyſs. Orat. in ægre ferentes reprehenſionem, S. Joh. Chryſoſtomo hom. 4. in epiſt. ad Hebr., & lib. 3 de Sacerd. cap. 5, S. Auguſtino tract. 50. in Joh., & epiſt. 75, aliiſque, de quibus infra: quoſve preſſo ſequi pede religio Proteſtantium doctioribus ipſis fuit, Hammondo, Barovio, Marckio, Schmidio, Calovio, Fechtio, Oleario, Buddeo, Wolfio, aliiſque ſuperius indicatis. Deinde Seldeno ipſo fatente p. 201, ſeq., harum vocum originario uſu apud Hebræos, Græcos, & Latinos, ligandi, indeque ſolvendi, inſtrumenta ſignificantur, quæ in Jure ad actus humanos translata obligationem deſignant, unde obligari tam res, quam perſonæ lege, pacto, voto, juramento, pignore, hypotheca &c. dicuntur; quibus perinde reſpondent ſolutiones, de queis explicitus in Pandectis eſt titulus. Quid igitur prohibet, quominus hunc juxta originarium ſenſum verba illa accipiantur de obligatione ex præcepto, vel ex pœna, Eccleſiaſtica poteſtate inducta, vel relaxata? Explicatior eſt vero Matth. cap. 18. v. 17. ſententia, ubi ſons Eccleſiam audire detrectans Ethnici, & Publicani loco haberi decernitur. Cujus eſt ſimilis ille Deuter. cap. 7. v. 3, ſeq. locus, ubi Ethnicos evitari Judæi jubentur; ille Eccleſiaſtici cap. 50. v. 27, unde Gentiles ſummo habitos odio diſcimus; ex ipſiſque Samaritani a Zorobabele, & Eſdra Excommunicatione perculſi apud Judæos feruntur; qua de re Druſius, & Grotius ad eum loc. Eccleſ., ac Beauſobrius ad Johan. cap. 4. v. 9, unde Judæis Samaritanos inviſiſſimos accidiſſe adparet, & Matth. cap. 9. v. 11, ubi Chriſto D. vitio a Phariſæis datum videmus, quod cum Publicanis ſocietatem iniret. Itaque

cum

Digitized by Google

cum Ethnici, tum Publicani, qui odio, & exſecrationi eſſe ſolerent, exemplo adlato, excommunicatos a Chriſtifidelibus evitandos ſimiliter, exſecrandoſque oſtendere Chriſtum D. voluiſſe docent SS. Hilarius, Hieronymus ibid., S. Gelaſius de Anath. &c. Quo loci Eccleſiæ nomine deſignatum Epiſcopum, juxta illud S. Cypriani epiſt. 69. edit. Pamel. *Scire debes Epiſcopum in Eccleſia eſſe, & Eccleſiam in Epiſcopo*, ſtatim quæ ſequuntur, verba cum ampla poteſtate Apoſtolis facta ſuadent: *Quæcumque alligaveritis ſuper Terram &c.*, atque oſtendunt S. Thomas 22. q. 33. art. 3, Maldonatus in Luc. cap. 18. v. 8, Gonzaleſius in Cap. *Novit*. de Judic. n. 4. &c. Eum non ergo rite ſenſum aſſequuti ſunt, aut qui illud *Dic Eccleſiæ* de Synedrio intelligi volunt, ut Eraſtus de Excom. th. 41, aut qui de Magiſtratu dictum, cui declarare reum, vel a reatu abſolutum incumbat, autumant, veluti Limborchius loc. cit. n. 27, aut qui de publice denuntiato, ſive denuntiato pleriſque generis promiſcui hominibus capi debere imaginantur, uti Seldenus de Syned. lib. 1. cap. 9. p. 192, & de Jure N., & G. p. 178, Stillingfleetus in Irenico lib. 2. cap. 5. Oper. To. 2, Thomaſius apud Pfaffium in Orig. Jur. Eccl. p. 16, Bohemerus in diſſert. 3. de Confœderata Chriſt. diſciplina §. 7. p. 82, ſeqq., Rhenferdius in differt. ad Loca Hebræa nov. Teſt. par. 3. Obſerv. p. 12, Beauſobrius in Obſervat. ad Matth. 18. v. 15, ſeqq., aliique apud Pfaffium loc. cit., aut qui demum illud de Eccleſiaſtico indiſcriminatim Cœtu capi volunt, veluti Schmidius in Faſcic. diſput. p. 732, Brecthius Exercit. de remiſſione fratris læſi ad Eccleſ., Marckius Exercit. 6, Vitringa de Synag. Vet. lib. 3. par 1. cap. 9, ſeq., Moynius ad Varia Sacra p. 46, Wolfius in Curis Phil. Crit. To. 1. p. 274, ſeq. &c. Non ſecus atque illud *Sit tibi ſicut Ethnicus, & Publicanus* ita peſſime interpretantur Eraſtus, Bilſonus, Seldenus, Limborchius &c., ut a Sacris expulſionem non importet, quatenus Publicanos e Templi aditu haud arceri ex Lucæ cap. 18. v. 10. ſubinferunt. Qua præpoſtera ſane in interpretatione nedum Patres, ſed adverſarios patiuntur ex ipſo Proteſtantium grege Munſterum, qui in Annot. ad Matth. 18. 15. Crit. Sacr. To. 4. edit. Francof. p. 536. de poteſtate expellendi ab Eccleſia locum accipit, accipiendumque ſimiliter exiſtimant Marckius,

 Ham-

Hammendus, Sebaſt. Schmidius, Mich. Heineccius, Calovius; aliique apud cit. Pfaffium, & Wolfium: quam ſane interpretationem ſequentia confirmant verba v. 18. *Quæcumque alligaveritis &c.* quibus Eraſtum, Bilſonum, Limborchium &c. dictum illud ad Synedrium politicum, vel ad Magiſtratum laicum referentes refellit Jacobus Capellus in Adden. ad Matth. loc. cit. Crit. Sacr. To. 4. p. 921, ſeq., ac referendum ad Senatum Eccleſ., ſive ad Doctores Eccleſiæ contendit; quibuſve certas quaſdam a promiſcuo Eccleſiæ Cœtu perſonas deſignari nulli dubitant Fechtius de Excom. ſect. 1. §. 14. p. 365, Pfaffius Orig. Jur. Eccl. cap. 1. art. 2. p. 19, ſeq. &c.; atque ita tandem integrum accipi Textum de Excommunicatione debere, ſive de ſeparatione ab Eccleſia, & hanc utique excommunicandi, ſive a ſe ſeparandi auctoritatem ei a Deo collatam credere, docereque non deſinunt Montacutius Orig. Eccl. ad an. Chriſti 33. par. 2. §. 65. p. 214, ſeq., Beveregius in Not. ad Can. 10. Apoſtol. Cotel. PP. Apoſt. edit. Clerici To. 1. p. 465, Majus in Harmon. Evang. p. 994, & Kromayerus de Poteſt. Eccl. par. 1. ſect. 2. art. 1. cap. 1. §. 11. p. 52, qui exinde poteſtatem Eccleſiæ Coactivam adſtruit, ac Puffendorfium de Habitu Relig. §. 27, ejuſque Commentatorem Kreſſium p. 382. Chriſti D. præceptum ad Fidelem tantum offenſum, ita ut offendens ipſi ſit deinceps inſtar Ethnici, & Publicani, referentes ſufflaminat.

Ab Evangelicis his ad Apoſtolica me conferendo documenta, non minus explicita S. Pauli habetur de excommunicandi auctoritate Eccleſiæ a Chriſto D. collata 1. ad Corinth. cap. 5. v. 2, & ult. ſententia, quo loci de nefario illo Corinthio loquens, qui ſe polluere inceſtu non fuerat veritus: *Et vos*, inquit, *inflati eſtis, & non magis luctum habuiſtis, ut tollatur de medio veſtrum, qui hoc opus fecit?* Quam ſane periocham multis oppido perſequutus hiſce demum verſ. ult. colophonem imponit: *Auferte malum ex vobis ipſis.* Quibus ſane tollendi e medio, & auferendi verbis Excommunicationis actum exprimi agnovit ipſemet Grotius ibid. Crit. Sacr. To. 5. p. 66, ubi obſervat periphraſim illam καὶ οὐχὶ μᾶλλον ἐπενθήσατε, *Et non magis luctum habuiſtis* adjuncti metonymiam eſſe: *Nam*, inquit, *quia Eccleſia, quum aliquem eſſet a ſuo conſortio excluſura, lugentium ſumebat habitum, eò factum*, ut

Luge-

Lugere *dicatur pro* Excommunicare. Atque ita πενθήσω interpretari Veteres 2. Corinth. 12. 21. oſtendit, nempe Auctorem Conſt. Apoſt. lib. 2. cap. 40, ſeq. edit. Cotel. To. 1. p. 252, ſeq., Tertullianum de Pudic. cap. 14, Origenem contra Celſum lib. 3, Synodum Epheſinam in Synod. ad Eccleſ. Conſtantinopolit. de Neſtorii depoſitione, & Theodoretum ſer. 12. adv. Græcos. Ac demum advertit ἐξαίρειν ἐκ μέσου idem eſſe ac *Ex Eccleſia excludere: quomodo loquitur S. Cyprianus*, de quo inferius. Eidem inhæſere interpretationi Samuel Baſnagius in diſſert. 3. de Excom. Chriſt. n. 3, Pfaffius de Orig. p. 65, ſeq., & Wolfius in Cur. T. 3. p. 378, a quibus exſufflantur Seldenus de Syned. lib. 1. cap. 8. p. 149, Knatchbullus in hunc loc., & La Cene in Specimine novæ Verſionis p. 669. S. Pauli verſiculum ult. ἐξαρεῖτε τόν πονηρόν ἐξ ὑμῶν αὐτῶν *Auferte malum ex vobis ipſis* ſic interpretantes, ut τόν πονηρόν *Malum*, non maſculinum ſit, ideoque non perſonam indicet, ſed neutrum, ac peccatum denotet; atque ita ex priſcis Codicibus legiſſe Theodoretum, Theophylactum, alioſque, contendentes, ac contra iſtos oſtenditur τόν πονηρόν *Malum illum*, legendum ibidem eſſe, ideſt hominem illum inceſtuoſum, tum ideo quod dubitari nequeat, quin S. Paulus ad Moyſis verba Deut. cap. 17, v. 7. reſpexerit, ubi de nefario homine interficiendo loquens ſic habet ſimiliter juxta verſ. LXX. καὶ ἐξαρεῖς τόν πονηρόν ἐξ ὑμῶν: *Ut auferas malum de medio tui*; tum inde quod totus eò Paulini ſermonis contextus collineet, ut ab ejus nefandis genus hominibus ſibi abſtinere, eoſque de ſui medio tollere Corinthii diſcerent. Ex quo ſequitur etiam falli cum Vitringa de Synag. Vet. lib. 3. par. 1 cap. 10. p. 757. Wolfium in Cur. cit. To. 3. p. 366, parumque ſibi conſtare, ut qui eo loci de Excommunicatione loqui Apoſtolum non ambigunt, luctus vero nomine ibidem v. 2. non Excommunicationem venire, ſed animi dolorem autumant. Præterea Baſnagius cit. loc. præpoſteram interpretandi rationem exagitans, qua Eraſtus de Excom. th. 59. Paulinum textum ſollicitare, ac pervertere non erubuit, ita nempe, ut eo loci S. Paulum, non de ſlagitioſo excommunicando, ſed de impetrando a Deo per jejunia, preces, luctumque publicum, ut flagitioſum ipſe auferret, loquutum intelligi velit, oſtendendum adſumit

Digitized by Google

ſumit eam prorſus a mente S. Pauli alienam eſſe , qui tam peregrinam certe phraſin *Auferte malum ex vobis* non adhibuiſſet , ut preces Deo fundentes juberet , ut improbum de medio ipſe auferret . Quæ rurſus S. Pauli mens ex verſ. 11. clarius elucet , ubi cum flagitioſo illo Fratre ne cibum quidem capi prohibet. Queis etiam verbis Euchariſtiam, quæ tum temporis inter cœnandum ſumi conſuebat , excludi quoque ibid. recte concludit : *Neque Sacra*, inquiens, *Menſa nobis cum eo communis eſſe debet* , *qui a vulgata , & quotidiana repelli debet* . Sed hac de Paulina periocha , non ſecus atque de ſimili altera 2. ad Timoth. cap. 1. v. 20. rurſus , ac fuſius infra. Ex eodem interea ſe nobis offert Apoſtolo illuſtris locus alter item 1. Corinth. cap. 16. v. 22, cui affinis eſt Textus etiam ad Galat. cap. 1. v. 8 : nam utrobique in eos Anathema jaculatur , qui aut D. Jeſum non amet , aut Evangelium aliud annuntiet . Atque ita pro Anathemate utrobique accipiendam profecto ab Eccleſia abſciſſionem , poſt S. Athanaſium q. 105. de Parab. S. Scrip. To. 2. p. 427 , Hilarium Diac. in hunc loc., S. Auguſtinum epiſt. 178 , S. Hieronymum heic , & epiſt. 137 , S. Joh. Chryſoſtomum hom. 16. in epiſt. ad Rom. , Theodoretum , Theophylactum &c. ibid. docent Zonaras , & Balſamon ad Can. 3. Synodi Conſtantinopolit. ſub Photio , & in præf. ad Synod. Gangren. , Vatablus , Eraſmus , Druſius , Gualtperius , Grotius Crit. Sacr. To. 5. p. 288, & 466 , Heinſius Exercit. Sacr. lib. 7. cap. 3. p. 356 , & cap. 15. p. 392 , Suicerus Theſ. Eccl. To. 1. p. 268 , ſeq. , & 604 , Bochartus in epiſt. ad Joh. Tapinum de hoc S. Pauli loco Oper. To. 2. p. 1036 , ſeqq. , Markius Exercit. 23 , Gatacherus in Cinno p. 83 , Rennerus , & Weihenmajerus in diſſert. inſertis To. 2. Theſ. Phil. Theolog. p. 578, & 582, Brokius in Schediaſm. de Anath. Paulino , Dilherus diſſert. To. 1: p. 309 , Laur. Fabricius in Reliquiis Syris apud Crenium in Analect. p. 304 , Pfeiſſerus in locis Exoticis nov. Teſt. p. 501 , aliique apud Wolfium in Cur. To. 3. p. 566 ; præ his vero , ex Noſtris Poſſinus in Spicilegio Evang. a Fabricio recuſo Hamburg. 1712. p. 12 , ſeq. , Ludovicus de la Corda in Adverſariis p. 118 , Angelus Caninius in loc. Hebr. nov. Teſt. cap. 6. &c. Quam perinde in ſententiam ad Galat. cap. 5. v. 12 , & 2. ad Theſſal. cap. 3. v. 6 , & 14. abſcindi , & abſtine-

ſtineri tam eos, qui turbas inter Chriſtifideles cierent, quam eos, qui ad Apoſtolicam diſciplinam vitam, moreſque non exigerent, exoptans, & præcipiens, quid aliud, rogo, quam ſignificatum volebat Apoſtolus flagitioſis cum hiſce ſocietatis tam Civilis, quam Sacræ commercium a Chriſtifidelibus abrumpi prorſus omne oportere? Quod non eſt aliud profecto, quam a S. Paulo Excommunicationis ſententia vel intentata, vel intorta. Atque ita plane locum priorem ad Galat. accipere neque dubitarunt Beza, ibid., Eraſmus, Paræus, Dietericus Antiq. Bibl. nov. Teſt. par. 1. p. 132, Beauſobrius in Obſerv. Crit. To. 1. p. 462, & Pfaffius Orig. Jur. Eccl. p. 67, ſeq.; cui ideo jejuna, & inſipida, Apoſtolicaque gravitate indigna Grotii, Seldeni de Syned. lib. 1. cap. 8. p. 148, & Alexandri Mori p. 157, queis præiviſſe videntur Hilarus Diac., S. Joh. Chryſoſtomus, S. Auguſtinus, S. Hieronymus, Theodoretus, & Theophylactus, interpretatio, qua Apoſtolo de genitalium abſciſſione ſermonem fuiſſe opinantur: quam etiam præpoſteram explodunt interpretationem Calovius ad hunc loc., Clericus in Not. ad Hammondum, Elſnerus p. 195, Wolfius To. 3. p. 771, ſeq. &c., qui duo poſteriores in eo quoque aberrant, quod eo loci Apoſtolum id unum putent voluiſſe Seductoribus illis occaſionem amputandam omnem: quæ plane occaſio meliori amputari ratione nequibat, quam eos Excommunicatione a Fidelium Cœtu tam Civili, quam Sacro procul abigendo. Poſteriorem vero ad Theſſal. locum ita accipi jubet Grotius, ut inobedientem hominem, ſi Presbyterium ibi fuiſſet, excommunicari præcepiſſet; quem ideo defugi interea, notarique voluerit, donec quid a ſe demum de ipſo fuerit ſtatutum, intelligerent. Ita nempe, quam nos Excommunicationem reapſe inflictam ab Apoſtolo eo loci dicimus, iſte potius infligendam eſt interpretatus. atque ita etiam cum Grotio Apoſtolum de Excommunicatione ferenda loquutum intelligunt Vitringa de Synag. Vet. lib. 3. par. 1. cap. 10. p. 755, & de Archiſynag. p. 323, ac Wolfius in Cur. To. 4. p. 402, qua de re non eſt, cur litem intendam. Hiſce porro S. Pauli haud alioquin obſcuris locis uberiorem adhuc lucem affundent S. Johan. epiſt. 2. v. 10. jubentis, ne cum eo Fideles ſocietatem ineant, qui doctrinæ a ſe traditæ non adquieſceret, & epiſt. 3. v. 10.

Digitized by Google

v. 10. Diotrepi graviter indignantis, quod ſibi adhærentes Chriſtifideles Eccleſia ejicere auderet. Ita de Excommunicato defugiendo loquutum S. Evangeliſtam conſentiunt Vitringa de Synag. Vet. p. 759, Pfaffius in Orig. Jur. p. 70, & Oertelius in Theolog. Æthiop. loco 17. de Poteſt. Clav. p. 177, proculque abs vero aberrat Wolfius in Cur. To. 5. p. 328, ſeq. opinatus non Civilem, & externam vel ſalutationem, vel conſuetudinem, ſed familiarem dumtaxat, talemque, quæ conſenſionem animi, & prolixam voluntatem præferat, heic prohiberi. Siquidem enim ad omnem cum Infidelis operibus malignis communionem amputandam, nullam cum ipſo haberi conſuetudinem permittit, inde liquet etiam Civilem, externamque communionem interdici. Et certe in Excommunicatos ita, ut heic præcipit S. Johannes, agi a Judæis conſueviſſe cum Seldeno de Syned. lib. 1. cap. 7. obſervat ibidem Wolfius. Similem etiam Karæis hæſiſſe ſententiam, ut ab his traditæ doctrinæ non adhærens nec eſſet in cenſu Iſraelis, nec Fratris nomine adpellaretur, cum Triglandio in Diatriba de Secta Karæorum p. 176. advertit. Ethnicos inſuper eodem cum improbis hominibus tecto uti, eoſque alloquio dignari abhorruiſſe cum Elſnero ad hunc loc. adnotat. Totum id demum facto comprobaſſe ſuo S. Evangeliſta legitur apud S. Irenæum adv. Hæreſ. lib. 3. cap. 3, Euſebium hiſt. Eccl. lib. 3. cap. 28, & lib. 4. cap. 14, ac Theodoretum Hæret. Fabul. lib. 2. cap. 3: balneum namque ad lavandum ingreſſus viſo intus Cerintho (Ebionem loco nominat S. Epiphanius Hær. 30. n. 24.) fugam illotus extemplo ab homine fidei infeſto arripuit. Quo de capite hiſtoriæ litem agitantes Vitringam, Rhenferdium, Langium, Arnoldum, Clericum, Lampium in Proleg. ad S. Joh. Evang. p. 67, ſeqq. &c. viden, ut egregie refellant Baronius ad an. 74. n. 8, ſeq., Pamelius in Not. ad Tertull. lib. de Præſcript., Maſſuetius ad cit. S. Irenæi locum, Petavius ad S. Epiphan. To. 2. p. 59, Picinellus in Luminibus reflexis p. 754, Grotius ad S. Joh. epiſt. 2. v. 10, Baſnagius Annal. Polit. Eccl. To. 1. ad an. 99. n. 3. p. 819, Cramerus in Arbore Hæret. cap. 3, Ittigius de Hæreſ. p. 58, Caveus hiſt. Litter. To. 1. in S. Joh., Danæus de Hæreſ., Hildebrandus de Hær., Walchius hiſt. Eccl. nov. Teſt. Sæculi I. cap. 4. §. 11. in Not., Frichius de Cura veter. circa Hæreſ., Waltherus diſ-

Digitized by Google

diſſert. Theol. Acad. p. 95, Ooederus de Scopo Evangelii S. Johan.edit.Lipſ.1732. p.22, & ex Noſtris iterum Travaſa hiſt.Crit. Hæretic. To.1. cap.7, & Paciaudius de Sacr. Balneis cap. 1. edit. Rom. 1758. p. 16, ſeq.

Non ſum neſcius Evangelicos hos, Apoſtolicoſque Textus dictos accipiendos eſse juxta morem Judæorum, cui innati, & innutriti Chriſtus D., ejuſque Diſcipuli fuerant, ideoque de ſimplici a Societate Civili ſeparatione, & excluſione contendere acriter eos, quos ea falſa opplevit opinio, ut ad Judæorum imitationem inductam Excommunicationis diſciplinam exiſtiment. Sed enim hi ſane idonei S.Scripturæ interpretes nequaquam æſtimandi ſunt, quin nobis audiendi SS. Eccleſiæ Patres ſint potius, (eorum tametſi interpretandi rationi, Joh. Piſcatoris in Schol. ad cap. 2. epiſt. ad Philip. temeritatem æmulatus, propriam anteferre pleroſque inter alios nuperrime præſumpſerit Fovulerus auctor diſſert. Theol. Crit. de Animæ Chriſti præexiſtentia ante Incarnationem p. 90, ſeq. edit. Lond. Gallice, quem viden, ut pro meritis, depectat Boernerus in diſſert. Sacris diſſert. 6. p. 138, ſeqq.), quibus longe plane altera interpretatio inſedit, quique de Excommunicatione docentes nos, quò propius ab Eccleſiæ origine aberant, eò potius, quid ea res eſſet, probiuſque intelligebant. Ab Auctore itaque Apoſtol. Canon. incipiendo, nihil in his frequentius *Ab Eccleſia abſciſſionis*, *ſegregationis*, *a Communione exciſionis*, *ejectionis &c.* occurrit, veluti liquet ex Canonibus verſ. Gentiani Herveti 5, 8, 9, 10, 12, 15, 23, 27, 28, 29, 30, 31, 35, 42, 44, 47, 50, 53, 55, 56, 57, 58, 61, 62, 63, 65, 68, 69, 70, 71, 75, & 83 queis plane nominibus Excommunicationem deſignari, quomodo in verſione Dionyſii Exigui ſub *Privationis a Communione* adpellatione clarius denotatur, nemo non videt. Atque hanc quidem Excommunicatione flagitioſos plectendi facultatem Epiſcopis expreſſe factam legere perinde eſt Can. 31. verſ. Herv. ſive Can. 33. edit. Dionyſ. Canoni vero 28. verſ. Herv., ſive 30, edit. Dion., quo Simoniace ordinatus a Communione exſcindi jubetur, affinem a S. Petro ſe accepiſſe proferendam in Simoniacos Excommunicationis ſententiam legitur S.Clemens in Uſſerii Bibl., & in Vet. Canon. Arab. Syntagmate Oxon p. 237, Seldeno ipſo,

perpetuo alioquin Excommunicationis hoſte infenſiſſimo, teſte de Syned. lib. 1. cap. 8. p. 151. Hinc priſcis Chriſtifidelibus Excommunicationem viſam fuiſſe terribilem obſervare non deſinunt ex Heterodoxis ipſis Cavæus de Chriſt. primit., & Stackhouſe in Theolog. ſpec., & pract. To.4. p.524. Præfatis vero Apoſtol. Canonibus apprime conformes adparent Nicæni Can. 5, 15, & 16, nec non Antiocheni Can. 2, 3, 4, 5, 6, 7, 9, 13, 16, 17, 18, 20, 24, ſeq., quorum aliquos recenſuit Gratianus Can. 5, & 7. *Siquis Epiſcopus* diſt. 92, Can. 6. *Siquis* 11. q. 1, & Can. 23. *Epiſcopus* 12. q. 1. Jungendus Auctor Conſt. Apoſt. lib. 2. capp. 9, 16, 34, 39, & 43, ubi paſſim Excommunicationis meminit, excommunicandique poteſtatem e poteſtate Clavium repetere non dubitat. Graviori de altero ex eodem Scriptore deſumpto teſtimonio rurſus infra recurret ſermo. Præterea vero, quæ de diſtricto viceplus ſimplici ab Apoſtolis Excommunicationis in flagitioſos, devioſque a fide, obedientiaque gladio exempla producta ſunt, Aquilam genere Ponticum, poſt Baptiſmum Ethnicis ſuperſtitionibus adhuc inhærentem, ab Apoſtolis excommunicatum refert Jeſuſadus Hadathenſis in Meſopotamia Epiſcopus apud Guidonem Michaelem La Jaye in præf. ad Biblia Heptaglotta: cui ſi fides minus adhibenda videatur, non eſt tamen, cur denegetur S. Epiphanio de Pond., & Menſ. n. 15. referenti eum, velut ad ſalutem haud idoneum, ab Eccleſia ejectum: cui adſtipulantur Michael Glycas Annal. par. 3, & Theodorus Metochites hiſt. Rom. p. 91. De poteſtate Epiſcoporum propria Cenſuras ferendi loquebantur proculdubio cum S. Ignatius Martyr, dum in epiſt. ad Philadelph. Epiſcopalem functionem adpellat Θεῦ Πρεσβείαν *Dei legationem*, juxta dictum Apoſtoli 2. Corinth. 5. 20, tum Auctor vetus Eccl. Hier. ſub S. Dionyſii Areop. nomine, dum cap. 7. inter alias poteſtatis Eccleſiaſticæ partes, quas Epiſcopis tribuit, hanc pariter deſignat hiſce verbis: *Sic etiam ſegregandi vim habent* Pontifices, *ut Interpretes Divinæ juſtitiæ*. Accedit S. Juſtinus in Apolog. 2, ubi flagitioſos ab Euchariſtiæ participatione abjectos adfirmans, de excommunicatis pari ratione dictum accipi debet. Quò vero propius vetuſtiorem Eccleſiæ attigit Tertullianus ætatem, eò validius æſtimari ejus de Eccleſiaſticæ Diſciplinæ ipſi agnatæ capite

iſto

iſto teſtimonium. At enim is Excommunicationem modo *Divinam Cenſuram* nominat, ut Apolog. cap. 39, unde intelligas eamdem, invento non humano, bene vero Divinæ inſtitutioni referri acceptam; modo vocat *Anathema*, uti Scorp. cap. 1, unde, quid ea demum rei præferat, detur cognoſci. Verbis aliis, ſed rem eamdem indicantibus, utitur de Idololat. cap. 11, ubi Laniſtam ab Eccleſia abjiciendum, & ad Uxor. lib. 2. cap. 3, ubi ſtupri reos a Fidelium communione abigendos docet, deſideratque. Quò perinde recidit, quod uſurpat paſſim, verbum relegandi in perpetuum diſcidium de Præſcrip. cap. 31, interdicendi ab Eccleſiæ ingreſſu adv. Marc. lib. 4. cap. 24, Eccleſiaſtica Communione depellendi de Monog. cap. 15, ab Eccleſiæ limine, tectoque ſubmovendi de Pudic. cap. 4, Sacramento benedictionis exauctorandi ibid. cap. 14. Atque ita abſolutionem demum ab Excommunicatione adpellat largiri poſtliminium Eccleſiaſticæ pacis ibid. cap. 15: quæ in loca adeundi Pamelius antiquitatis Eccleſ. diligens indagator, ac Baronius ad an. 57. n. 14. Mirum porro, quam ex Apolog. cap. 39. locus Grotii, & Seldeni torſerit ingenium, & quam viciſſim a duumviris hiſce ſiniſtrorſum intortus ſit, & inique ſollicitatus! Ille ſiquidem in Annot. ad Luc. cap. 6. v. 22. Crit. Sacr. To. 4. p. 1270. Tertulliani dictum ita accipi jubet, ut exinde apud Chriſtianos Veteres morum judicia, præſidente quidem Epiſcopo cum Senioribus, ſed conſcia pariter, ac conſentiente Fidelium multitudine, exerceri conſuevisſe omnino conſtare velit. Iſte vero de Jure N., & G. lib. 4. cap. 9. p. 541, & de Syned. lib. 1. cap. 7. p. 130. ita locum interpretatur, quaſi ibidem loquutus ſit, non de Sacris publicis, ſed juxta priſcos Judaiſmi mores, de privata dumtaxat familiaris convictus privatione. Verum quatenus abs veritate toto uterque aberret oſtio, una demonſtrabit Tertulliani integra lectio, ubi de Chriſtifidelium Sacris Cœtibus agens: *Ibidem*, inquit, *etiam exhortationes, caſtigationes, & Cenſura Divina. Nam & judicatur magno cum pondere, ut apud certos de Dei conſpectu; ſummumque futuri Judicii præjudicium eſt, ſiquis ita deliquerit, ut a Communione Orationis, & Conventus, & omnis Sancti Commercii relegetur. Præſident probati quique Seniores, honorem iſtum non pretio, ſed teſtimonio adepti:* ne-

neque enim pretio ulla res Dei conſtat . Ubi vides contra Grotium Seniorum , qui præſidebant , nomine deſignatos profecto Epiſcopos , ut qui ſoli non pretio , ſed electione ad hunc ſacrum Præſidum apicem adſcendunt ; atque ab Epiſcopis proinde exhortationes , caſtigationes , & cenſuras proficiſci , Judiciaque perinde magno cum pondere exerceri : qui plane actus exerceri a multitudine nequeunt . Et contra Seldenum audis Cenſuram vocari Divinam , ideſt ex Divina inſtitutione derivatam , ac delinquentes ab Orationis Communione depelli . Ut erat vero Diſciplinæ Eccleſiaſticæ defenſor acerrimus S. Cyprianus , ſic etiam ſtrenuum Excommunicationis aſsertorem ſe dedit , eam variis deſcribens periphraſibus, ac pro verbo *Excommunicare* verba adſumendo *Non Communicare* , ſeu *Arcere a Communione* epiſt.28, & *61*, edit. Pamel., *Abſtinere* , ſeu *de Eccleſia pellere* epiſt. 38, & *65* , *Ejicere* , *ac Sacerdotum voce damnare* epiſt. *39*, & 55, *Probibere* , *ſeu depellere ab Eccleſia* , *& Communione cohibere* epiſt. 40, & 41. Comparandus Pamelius in Not. 10. ad epiſt. 38, ac Grotius etiam in Annot. ad præcit. S. Lucæ cap. *6*. v. 22. Inſignis eſt vero inter alia locus in epiſt. *62*. edit. Pamel., 4. Felli ad Pomponium , ubi Excommunicationem gladii ſpiritualis nomine intligit , atque reſpiciens ad Deuter. 17. 12. legem , qua Sacerdotibus non obtemperantes interfici gladio jubebantur , in Evangelica lege *Spirituali* inquit , *gladio ſuperbi* , *& contumaces necantur* , *dum Eccleſia ejiciuntur* . Qui præterea de Orat. Domin. ad petit. 4. edit. Felli p. 104, cur Eccleſiaſtica hæc cenſura frequentiori uſu Excommunicatio nuncupari conſueverit , inde factum indicat, veluti paullo ſuperius auditum a S. Juſtino Apolog. 2. eſt , quod ea perculſi ab Euchariſtiæ Communione potiſſimum arcerentur . Vetuſta itidem erat iſtiuſmodi Excommunicationis notio Origeni, qui hom. 14. in Levit., 7. in Joſv., 2. in Judic., adv. Celſum lib. *3*, & Philocaliæ cap. 18. ex poteſtate ligandi , & ſolvendi , qua de Matth. *16*, *19*, jus Excommunicatione ab Eccleſia expellendi repetere, Epiſcoporum id juris adfirmare , eoque contra fas abutentes reprehendere non dubitabat . Receptiſſima , cordique arcte inſita veteribus Patribus, qui Canonicis epiſtolis procudendis operam impenderunt , Diſciplinæ pars hæc erat , velut ea, quæ ad Canonum Ec-

Eccleſiaſticorum obſervantiam quammaxime conducebat. Qua intima ducti perſuaſione SS. Gregorius Neocæſ., Petrus Alex., Athanaſius, Gregorius Nyſſ., Baſilius &c. Canonicas epiſtolas conſcribentes, eas paſſim Excommunicationis minis communire e re Eccleſiæ, Diſciplinæque Eccleſiaſticæ duxere. Cur Satanæ tradi a S. Paulo dicatur, qui ab Eccleſia ejicitur, luculenter explicans S. Hilarius in Pſal. 118, hanc reddit rationem, quod *Ubi Deus non eſt, illic Diaboli locus eſt. Ideoque, qui ab Eccleſiæ corpore reſpuuntur, quæ Chriſti eſt Corpus, tanquam peregrini, & alieni a Dei corpore, dominatu Diaboli traduntur*. Philotheo porro Conſtantinopolit. Patriarchæ Jur. Græco-Rom. par. 1. p. 288. excommunicandi poteſtatem negaſse S. Joh. Chryſoſtomus viſus eſt, a quo ideo reprehenſus legitur Harmenopulus, quod in ſua Canonum Epitome non adnotaſset, velut a Balſamone in præfat. ad Synod. Gangren. obſervatum eſt, ob illam S. Joh. Chryſoſtomi doctrinam Excommunicationi adverſam, Novellas Conſtantini Porphyrogennetæ, & Alexii Patriarchæ in Synodo an. 1026. editas, quibus Anathema in eos decernitur, qui perduellionis, defectioniſque auctores fuiſsent, eorumque participes, & fautores, in deſuetudinem abjiſse, effectu prorſus omni fruſtratas. Quo perinde fruſtrari, velut perſimiles, alias Emanuelis Comneni, & Palæologi quoque leges Anathematis uſum confirmantes arguit. Atque hæc quidem præpoſtera Philothei opinio mirum, quam adprime Seldeno de Syned. lib. 1. cap. 10. p. 268. arriſerit, qui revera S. Joh. Chryſoſtomo animum ab Excommunicatione prorſus alienum inſediſse perſuadere conatur ipſius hom. 76. edit. Græco-Lat. To. 1. p. 905, ſive hom. 37. edit. Savilii To. 6. p. 439, confirmareque ſatagit hom. 18. in epiſt. 2. Corinth. cap. 8, hom. 4. in epiſt. ad Hebr., hom. 70. ad Popul. Antioch., Orat. de S. Babyla, alibique aliis. Sed enim non adeo Seldeno frons periit, ut videre, faterique nequiverit, eò demum totam S. Doctoris collineaſſe orationem, ut temerarium Excommunicationis uſum, aut tumultuarium utique redargueret, quo nempe Antiochenorum plerique in adverſæ partis fideles Paulino communicantes, in ipſumque odio perciti dira proferre non deſiſtebant, ſive quo impudentiſſimi aliqui extra ordinem legitimæ, Apoſtolicæque ſucceſ-

ceſſionis poſiti hanc inſligendæ paſſim Excommunicationis partem, quæ dumtaxat Epiſcoporum eſt, ſibi temere ſumere, vendicareque non verebantur. Quæ ſane interpretandi ratio ex ſermonis contextu ſponte fluit, quo ait Apoſtolis quidem, eorumque velut ex aſſe Succeſſoribus Epiſcopis excommunicandi jus a Chriſto D. fuiſſe communicatum, illiſque denegatum viciſſim, qui eo haud eſſent charactere inſigniti: *Cur igitur*, inquiens, *dignitatem tantam aſſumis, quæ Apoſtolis tantum communicata, & iis, qui illorum ſunt idonei Succeſſores &c.*? Ex quibus vides, ut Epiſcopis haud detracta excommunicandi poteſtas ſit, quin imo evidenter adſerta! Sed & S. Doctorem confer in hom. 70. ad Popul. Antioch., ubi non niſi ex graviſſima quidem cauſſa Excommunicationem adhibendam Epiſcopis docet; ubi tamen opus fuerit, & ſeipſum ad eam adhibendam paratum oſtendit: *Nos quidem*, inquiens, *ne trahamur in neceſſitatem optamus; quod ſi venerimus, noſtrum implemus officium, vincula injicimus &c.* Adeundus etiam hom. 61. in cap. 18. Matth., hom. 5. in epiſt. 1. ad Timoth., hom. 15. in 1. ad Corinth., & hom. 4. in epiſt. ad Hebr., ac refertur Can. 31. *Nemo contemnat* 11. q. 3, ubi aperte docet Eccleſiam non audientes excommunicandos eſſe; nec non hom. 8. in Acta Apoſt., ubi Populo Conſtantinopolit. menſem dumtaxat unum præſtituit, quo elapſo, ſiquis vel ex conſuetudine in Juramentum temere erumperet, ab Eccleſiæ ingreſſu removendum ſe ſciret. Qua de re fuſius Ferdinandus Veloſillus in Advert. ad To. 4. ipſius Oper. ad quæſit. 15, Baronius ad an. 382. n. 50, ſeqq., Sixtus Sen. Bibl. lib. 6. Annot. 267, & Theophilus Raynaudus de Monit. Eccl. par. 2. cap. 8. §. 4. Quibus S. Doctorem rite capiendi modis, (ne de altero dicam, quo Dominicus Soto in 4. Sent. diſt. 22. q. 1. art. 1, & Auctores Notar. ad To. 5. Oper. edit. Savil. p. 708, To. 3. p. 802, ac Fronto Ducæus edit. Græco-Lat. To. 1. p. 132. Orationem illam de Anathemate S. Doctori abjudicandam excogitarunt), tertium addidit Seldenus ipſe, exiſtimans videlicet a S. Doctore teterrimum utique Dirarum uſum apud Chriſtianos aſperrime fuiſſe improbatum, Excommunicationis non etiam. Cur vero Philotheo doctrina Excommunicationi adverſa allibuerit adeo, ut eam S. Joh. Chryſoſtomo adſcribere tentarit, ea haud improbabilis

bilis Seldeno cauſſa viſa eſt, quod, Joh. Cantacuzeno Hiſt. lib. 4. capp. 37, & 47. referente, Calliſti, cujus ipſe locum occupaverat, ſibi infeſti diros, quos profundere non deſiſtebat, Anathematiſmos patienti jam ferre aure nequiret. Sed enim non eſt certe, cur hominis Palamæ erroribus a capite ad talos infecti, obquos impenſe laudatus a Joh. Cantacuzeno lib. 4. capp. 29, 32. 37, & 50. legitur: quæ ſane laudes ſuſpectæ admodum Seldeno eſſe debebant, veluti ex eodem Philothei pravo erga Palamæ errores affectu profectæ, infenſum in Excommunicationem animum moremur; quando pro illa totam ſtare retro Antiquitatem novimus. De Philotheo porro, ut ut pronum ad unionem cum Eccleſia Latina redintegrandam geſſiſſe animum videri potuerit Raynaldo ad an. 1367. n. 11, & Rayæo in Acoluthia Offic. Græci §. 3. n. 24, adeundi, ſi placet, Leo Allatius de libr. Eccl. Græc. diſſert. 2. p. 115, ſeqq., Spondanus ad an. 1362. n. 17, Labbeus in Chronolog. hiſt. par. 3. p. 229, Vagnerechius in Proleg. ad Pietatem Marian. Græcor. n. 28, & Cuperus hiſt. Chronol. Patriar. Conſtantinopolit. §. 121. Vetus eſt autem tam Hæreticorum, quam malorum hominum calumnia, & querela, ut Epiſcopis aut hujuſmodi jus Excommunicationem ferendi detrahant, aut enormi juris ejuſdem abuſui ejus uſum deputent. Queis os duriſſimum obſtruendi gratia, excommunicandi jus, non ab Epiſcoporum profectum arrogantia, ſed in Lege tam veteri, quam Nova Divinæ inniti inſtitutioni, ejuſque tam retinentiſſimam ſe jugiter Eccleſiam præſtare, quam Patres diſertos ſe præbere teſtes eleganter ajebat S. Gregorius Nyſſ. Orat. de Caſtigat. *Ne Excommunicationem arbitreris eſſe ab Epiſcoporum audacia: Paterna lex eſt, antiqua Eccleſiæ regula, quæ a Lege traxit originem, & in Gratia obtinuit.* Quibus exempla ſubnectit Excommunicationis vice plus ſimplici a S. Paulo in flagitioſos ejaculatæ. Qua perinde in ſententia de Epiſcopali Cenſuras infligendi poteſtate eidem pares ſtetiſſe Patres alii longe plures leguntur, S. Gregorius Nazian. de Moderat. in diſput., & Apolog. 1, ubi tamen omnia primum experienda remedia ante docet, quam tam gravis in meritos infligatur pœna; S. Ambroſius de Pœnit. lib. 1. cap. 14, & de Offic. lib. 2. cap. 27, ubi de Epiſcopi in hac parte officio tanquam Medici egregie more diſ-

differit ſuo; S. Hieronymus, qui epiſt. 1, & 53. Cenſuram Eccleſiaſticam gladii ſpiritualis, ac virgæ Apoſtolicæ nomine inſignit, in Zach. cap. 5, in Ezech. capp. 17, & 34, ac Hierem. cap. 29. tam de prudentia Epiſcopali in ferendis Cenſuris, quam de pœnitentia ab iis agenda, qui Cenſuris forent inuſti, fuſe diſputat; S. Auguſtinus, qui de Fide, & Oper. cap. 26, & epiſt. 54. de gravibus infligendi Excommunicationem cauſſis agit, ac de Corrept., & grat. lib. 1. cap. 15, nec non hom. 50. inter quinquaginta graviorem præ reliquis pœnam Excommunicationem vocat, eamque inferre ad Epiſcopale pertinere judicium adfirmat. Refertur etiam a Gratiano Can. 17. *Corripiantur* 24. q. 3; S. Cyrillus in Joh. lib. 6. cap. 20, ubi Capitalium criminum reos ab Eccleſia pelli conſueviſſe teſtatur; S. Iſidorus Peluſ. lib. 1. epiſt. 149, ubi officii Epiſcopalis partes eleganter deſcribens inter has procul dubio locum poteſtati facit infligendi Cenſuras; aliique, quos fuſius perſequi non eſt opus.

Quamquam haud prætermittendum, quin obiter per antiquiores Eccleſiæ Synodos diſcurrendo, obſervetur nihil hac diſciplina in Eccleſia antiquius, nihilque uſitatius, quam Excommunicationis minis Decretorum obſervantiam urgere. Ejus ſpecimina liquidiſſima ſuppeditabunt Synodi Eliberitana an 304, ubi præter Canones paſſim, quibus certis delictis Communio deneganda ſancitur, Canonibus ſpeciatim 16, 20, 21, 34, 41, 49, 50, 52, 53, 54, 56, 61, 62, 67, 74, 78, & 79. Excommunicationis notio diverſis periphraſibus, atque verbis *Abſtineri*, *ab Eccleſia abjici*, *a Communione arceri*, *alienari*, *anathematiſari* &c. deſignata occurrit; Arelatenſis I. an. 314, ubi Canones inter alios, quibus diverſis nominibus denotati flagitioſi a Communione ſeparari jubentur, veluti Can. 3, 4, 5, 11, 12, 14, &c., obſervatu dignus eſt Canon 7. in edit. Iſid., ſive 6. in verſ. Sirmondi, unde liquet nihil utique fuiſſe, quo a diſtringenda in laicas Poteſtates dignitatis cujuslibet Cenſura priſca Eccleſia prohiberetur; Ancyrana eod anno, ubi Pœnitentiæ Canones paſſim abſtinentiæ a Communione pœna communitos videre licet, atque inter hos ad Oblationes non admiſſos, de quibus Canon 5, cum tribus ſeqq., Excommunicationis ſpeciem ſuſtinuiſſe notat Fellus in Obſervat.

ad

Digitized by Google

ad S. Clementis epiſt. ad Corinth. n. 40; Neocæſareenſis eodem circiter an., ubi Can. 1, 2, & 5. pelli, abjici, expelli flagitiis quibuſdam inquinati jubentur. Inter alios vero illuſtres ſunt Nicæni Canon 5. verſ. Dionyſii, quo ab uno Epiſcopo Communione privati, ab alio recipi prohibentur, & Canon 16, quo Communione privari Clerici præcipiuntur, qui propria ab Eccleſia diſcederent. Jungendi Canones Arabici verſ. Ecchell., & Turr. 3, 6, 7, 9, 13, 16, 20, 21, 22, 24. &c. Euſtathianos extra Eccleſiam eſse definitum liquet a Synodo Gangrenſi, ſingulaſque definitiones eorum confodientes errores anathemate confirmatas. Excommunicationis ſententias ſuis adnexas Canonibus voluit Antiochena, ad eorumdem ideſt obſervantiam urgendam. Nihil etiam celebrius Sardicenſi contigit, quam ab editarum Diſciplinæ legum inobſervantia Excommunicationis metu inobedientes deterrere, velut adparet ex Can. 1, 2, 11, 14, 16, 18. &c. Hoc ipſum Carthaginenſi ſub Grato an. 348. propoſitum hæſit, quod *Perſuaſio interdum prudentes ſolet arcere a peccatis, dum imprudentes debet metus hujuſcemodi conſtringere*, veluti loquitur Can. 3, quo perinde atque Can. 14. Decretorum ſuorum tranſgreſsores, contemptoreſque Excommunicatione dignos pronuntiat, atque plectendos decernit. Redolet ejuſmodi regula undequaque Laodicena etiam, cui Can. 9, 29, 34, ſeqq. graviora quædam facinora Excommunicatione punienda viſa ſunt. Adeundi ad Can. 29. Zonaras p. 349, & Suicerus in Theſ. Eccl. Tom. 1. p. 270. De ſequioris ætatis Synodis non plura ſubtexam, nihil ſiquidem in hiſce frequentius occurrat, quam Excommunicationis fulmina in Eccleſ. legum tranſgreſsores intorta conſpicere. Comparandus interea Cl. Albaſpinæus Obſerv. Eccleſ. lib. 1. cap. 1. de Excom., ubi inter alia interdictam cum Excommunicato communem Orationem obſervat ex Can. Apoſt. 10, Laodicenæ 33, Antiochenæ 2, Carthaginenſis IV. Can. 73; Convivii conſuetudinem ex Can. 30, Arelatenſis II, Can. 15, 16, & 18. Toletanæ I, Can. 3. Venetæ, Can. 8. Turonenſis I, Can. 3, 5, & 15. Aurelianenſis I, Can. 13. Ilerdenſis, Can. 4, & 14. Arvernenſis, Can. 15. Epaonenſis, Can. 39. Antiſiodorenſis &c. Nondum tamen manum a tabula retraham, niſi & illud nunc moneam e ſulco rationis eos prorſus re-

ſilire , qui Eccleſiæ hanc perduelles ſuo expellendi e gremio po-teſtatis eripere particulam cogitant. Enim vero hoc etiam ab ipſo Gentium jure , naturaliſque rationis quodam veluti magiſterio deſcendit , quo ignoret nemo , & legum tranſgreſsoribus pœnas irrogandas fore , ne frangantur impune, licentiaque peccandi deteriores fiant ; & Societati cuilibet rite comparatæ facultatem inesſe eas ab ſe procul abjiciendi partes , quæ dedecori ſint, ac detrimento . Sic recte arguit Baſnagius ipſe Samuel diſsert. 3. de Excom. Chriſt. n. 2 : *Membrum putridum reſecatur , ne pars ſincera trahatur , ſerpente veneno ; Sic Ovis morbida a Grege depellitur , ne omne pecus inficiat* . Moderamine quidem , ac manſuetudine in Regimine Eccleſiæ opus eſt , cujus Rectores ſe magis , quam Dominos , Paſtores eſſe cognoſcere oportet : Quid interea tamen , ſi Paſtoribus admonentibus nec flagitiis dediti cedant , nec a fide devii ad frugem ſe recipiant ? Quò tandem res Eccleſiæ redibunt ? Impune ne , ac libere & graſſari flagitia , & fidei convelli fundamenta linquentur , qua plane licentia tum demum & Legum Majeſtas diſpereat , & Eccleſiæ unitas in fruſta diſſipetur ? Ergo & a fide deflectentes , ne in Fidelium perniciem , Religioniſque peſtem evadant , ab Eccleſia , quæ Chriſti D. Corpus eſt , abſcindere in eorum facultate eſſe poſitum oportet , qui rem Eccleſiæ gerunt , aguntque , e reque Eccleſiæ eſſe quoque debet ingratos filios, perditoſque bonorum ſuorum, quibus in propriam, Fratrumque perniciem improbe abutuntur , exhæredes ſcribere . Quæ profecto agendi ratio & ad peccantium ſalutem, & ad Religionis incolumitatem optime comparata , nec abſque delinquentium majori pernicie , nec abſque Chriſtianæ Reipublicæ ſubverſione, aut reprehendi , aut reprobari debet , ac poteſt .

Niſi quia non deſunt homines ingenio ita improbo comparati , ut manifeſta nequidem ſe vinci ratione patiantur , inſitoque humano generi Jure perdomari : cum queis proinde documentis aliis utendum eſt , aliuſque genus experiunda monumenta , quæ eorum obſtinatio , durities, & obſtupor non obtundat , non obſcuret . Ad diverſas itaque aſcendendo diſciplinæ ſpecies , quæ ab Eccleſiæ exordio obtinere viſæ ſunt , ſeveriſſimæ Excommunicationis ſpecies & illa erat , qua perpetuò a Sacramentorum per-

ce-

ceptione quorumdam atrociorum criminum rei arcebantur, de quibus expliciti ſunt Conciliorum Eliberitani plerique Canones 1, 2, 6, 8, 10. &c., Arelatenſis Can. 14, & 22, Neocæſareenſis Can. 2, Antiocheni Can. 5, &c., fuſeque agunt Petavius, Morinus, Albaſpinæus, Card. Bona Rer. Liturg. lib. 1. cap. 17, & Benedictus XIV. de Synodo Diœceſ. lib. 10. cap. 1. n. 6. Erat & illa, qua in flagitia quædam relapſi ipſo facto inflicti intelligebantur, qua de clare loquuntur Synodi Eliberitana Can. 3, & 7, Turonenſis I. Can. 8, Venetica Can. 3, Aurelianenſis I. Can. 11, &c., differitque copioſe Morinus de Pœnit. lib. 5. cap. 27, ac duobus ſeqq. Et illa erat, qua Clericos olim gravi ſe crimine inquinantes confeſtim in foro conſcientiæ, Deoque coram in Suſpenſionem incidiſſe fide adfirmat ſua Auctor Operis de vita Contemplat., S. Proſpero Aquit., aut Juliano Pomerio viciſſim adſcripti, lib. 2. cap. 7, confirmantque Albaſpinæus Obſerv. Eccl. lib. 1. cap. 2, Suicerus in Theſ. Eccl. Tom. 1. p. 601, ſeq., & Benedictus XIV. loco præcit. Cum hiſce porro ſimilitudinem præſeferebant aliquam Purgationis diverſi Ritus, graduſque Ethnicis olim receptiſſimi, per quos tranſire oportebat, antequam ad Sacra admitterentur. Quinque itaque Purgationis gradus enumerat Theon Smyrnæus in Mathematicis cap. 1, atque primus in corporis ablutione reponebatur, 2. in Sacrorum traditione, ſeu explicatione, 3. in Inſpectione, 4. in Coronarum impoſitione, 5. tandem in Numini dedicatione, qua ipſi nempe carus fiebat: de quibus Iſmael Bulliadus in Not. ad Theonem, & Seldenus de Syned. lib. 1. cap. 10. p. 274, ſeqq. Atqui propius huc faciunt priſci, diverſique ferendæ Excommunicationis Ritus, a quibus intelligas rem tam eſſe legitimo, quam longo, vetuſtoque uſu uſurpatam, in tutoque collocatam. Nam modo *A Sanctis Chriſti Evangeliis* immiſſum Anathema legitur in veteribus Inſcriptionibus, cujuſmodi titulus eſt Bonuſæ, & Mennæ e Suburana S. Agathæ Baſilica in Vatic. Muſeum translatus, quem Exercit. Philol. Sacris egregie illuſtravit Doctiſs. Jacutius, ad quarti interlabentis, incipientiſque quinti Sæculi ætatem referendum oſtendens p. 15, ſeq. Modo Anathema imprecari *A SS. CCCXVIII. Nicænis Patribus* liquet tum ex Ariminenſi Inſcriptione apud Muratorium Theſ. Inſcript. p. 1555. a

Gervaſonio Miſcell. Venet. Tom. 5. p. 357, & a laudato Jacutio Exercit. 3. p. 57. illuſtrata, quam ad Sæculum VII, vel VIII, vel X. revocandam arguunt; tum ex veteri Tabula Montis Ulmi Firmanæ Diœceſis Oppidi reperta Chriſti an. 1186. ſignata, de qua Gregorius Placentinus de Siglis Vet. Græcorum p. 92, ſeqq., & Jacutius cit. Exerc. p. 58, ſeq.; tum ex Lapide Oxonienſi n. 33. p. 36. apud Corſinium Faſt. Attic. in Adden. p. 87, Placentinum de Siglis p. 41, & Jacutium p. 59; tum ex Diplomate Stephani III. ad Abbatem Nonantulanum, de quo Ughellus Ital. Sac. Tom. 2. p. 104. edit. vet.; tum ex Diplomate altero Pauli Conſtantinopolit. Patriarchæ an. 1380. apud Boldetum p. 475. Frequenter *De Auctoritate SS. Trinitatis*, *de Virtute B. Virginis*, *de Angelorum ſuffragiis*, *de S. Petri Apoſtolorum Principis vice*, *de SS Apoſtolorum*, *& Prophetarum adjutoriis*, *de SS. Martyrum*, *Confeſſorum*, *ac Virginum meritis* &c., diriſque pleriſque adjunctis intortum Anathema legitur, ut in Pontificali Anglicano Monaſterii Gemmeticenſis ante annos 900. exarato, alteroque Cod. Mſ. ejuſdem Cœnobii Sæculi XI, in quatuor Mſs. Codicibus Noviomenſi, Regio, Vindocinenſi annorum 600, & Valliſcellenſi, ac in Cod. Mſ. Monaſterii Fiſcanenſis apud Martenium de Antiq. Eccl. Rit. Tom. 2. lib. 3. cap. 8. Aliquando *De Clavo*, *& Corona Domini* Excommunicatio conſpicitur ejaculata, velut in Charta Hugonis Abb. S. Dionyſii an. 1193, quam ex Tabulario ejuſdem Monaſterii exhibet Ducangius in Gloſs. V. *Excommunicatio* Tom. 3. edit. Ven. 1738. p. 209. Paſſim denique Anathema cum maledictione, quæ ſuper Dathan, & Abiron, aut Judam irruit, aut ex Pſal. 108. deſumpta, pronuntiatum habetur in Conciliis Turonenſi an. 570. Can. 24, & Aragonenſi an. 1062. in fine, in Codicibus etiam Mſs. Gemmeticenſi, Noviomenſi, S. Audoeni Rotomagenſi annorum 600, ac Fiſcanenſi apud cit. Martenium. De multigenis porro Formulis aliis, queis olim infligi Excommunicatio ſolebat, non opus eſt plura diſſerere, ſed adiri poterunt Syneſius Ptolemaidis Antiſtes epiſt. 72, ubi ferendæ Cenſuræ formula uſurpari nunc ſolita perſpicitur, Synodi Turonenſis cit. loco, & Landavenſis apud Spelmannum Concil. Britan. p. 384, ſeqq., Canones etiam Theodori Cantuar. an. 670. cap. 31, Trecorenſia Statuta an. 1371. apud

apud Martenium Anecd. Tom. 4. p. 1121, Burchardus Decr. lib. 11. cap. 2, Ivo par. 14. cap. 76, Gratianus Can. 106. *Debent* 1. q. 3, Theophilus Raynaudus de Monit. Eccl. par. 2. cap. 7. §. 4, Baluzius Capitul. Tom. 2 p. 663, ſeqq., Mabillonius Liturg. Gall. cap. 4. p. 783, Martenius in hiſt. Eccl. Meldenſis Anecd. Tom. 2. p. 173, ac de Antiq. Eccl. Ritib. Tom. 2. lib. 3. cap. 4, &c. Necdum vero Majoribus noſtris diverſæ Excommunicationis formulæ uſu frequentatæ, nec ignoratæ, neque prætermiſsæ erant diverſæ tum Cenſurarum ſpecies, veluti Degradationis, Suſpenſionis, Depoſitionis &c., de quibus liquidi ſunt Canones Synodi Eliberitanæ 20, & 51, Arelatenſis an. 314. Can. 13, & 21, Ancyranæ Can. 1, 9, 13, & 17, Neocæſareenſis Can. 1, Nicænæ Can. 2, 10, 17, & 18, Sardicenſis Can. 11, Carthaginenſis an. 348. Can. 2, 3. & 14, &c., atque mentio paſſim occurrit apud Tertullianum de Baptiſ. cap. 17, S. Cyprianum epiſt. 10, 65, & 66, ac S. Auguſtinum epiſt. 136, 137, 235, & 236, quos recenſet Baronius ad an. 57. n. 22; tum etiam ſpecies Excommunicationis, cujuſce ſex *A Celebratione*, *a Communicatione*, *a Cohabitatione*, *a Benedictione*, *a Colloquio*, *a Commeatu* memorantur in Concilio Vernenſi an. 755. cap. 9, in S. Patricii Decretis p. 26, & 32, in Canonibus Hiberniæ lib. 1 cap. 22, lib. 39. capp. 1, 4, 7, 8, & 11, ac lib. 44. cap. 32, a S. Iſidoro in Regula cap. 16, & a Carolo M. in Capitul. lib. 5. cap. 42, lib. 6. capp. 92, & 140, ac lib. 7. cap. 216. apud Ducangium cit. Tom. 3. p. 207. Celebris ea quoque apud S. Auguſtinum in ſerm. 357. habetur Excommunicationis diſtinctio in Medicinalem, & Mortalem, qua de fuſius Dupinius in tract. hiſt. de Excom., ac PP. Maurini in Addit. ad Ducangium cit. Tom. 3. p. 207, ſeq.

Qui ſe porro hiſce necdum frangi documentis ferunt, ex damnatorum exemplis ſaltem, quibus tota retro Antiquitas undique redundat Eccleſiaſtica, demum obmuteſcere diſcant. Prolixum nimis eſset ſane, neque neceſsarium multa huc congerere, ſatius ideo habebo illuſtriora nonnulla indicare, quibus & metus vis major inſit, & Eccleſiæ auctoritas inſignior eluceat. Excommunicationis itaque vetuſtatem oſtendit Marci hæretici circa medium Sæculum II. hiſtoria, a quo deceptam Mulierem, ac dein bonam

ad

ad frugem regreſsam exomologeſi, publica ideſt Pœnitentia, quæ Excommunicationem excipiebat, ſubjectam fuiſse refert S. Irenæus adv. Hær. lib. 1. cap. 13. n. 5. edit. Maſsuetii, qui comparandus diſsert. 3. art. 7. n. 75. A S. Victore P. M. ab Eccleſiaſtica Communione Quartadecimanos abſciſsos fuiſse auctor eſt Euſebius hiſt. Eccl. lib. 5. cap. 25, qua de re fuſius Vind. Tom. 3. Par. 2. Art. 6. §. 2. p. 640, ſeqq. De Paulo Samoſateno ab Eccleſia abdicato poſtquam verba feciſset S. Alexander Alex. in epiſt. 3. ad Cognominem Conſtantinopolit. apud Theodoretum hiſt. Eccl. lib. 1. cap. 4, in Lucianum ejuſdem perverſi dogmatis ſectatorem Excommunicationis ſententiam a tribus ſucceſſive Epiſcopis fuiſſe confirmatam ſubjungit. A S. Nicolao Myrenſi dirum in Euſtochium Aſiæ Proconſularis Præfectum Anathematis telum intortum legitur in ejuſdem Actis. Stylico S. Ambroſio petenti reddi ſibi ab Altari juſsu ſuo avulſum Creſconium, per multos dies pœnitentia, quæ Cenſuram excepiſse plane videtur, ſatisfaciendum curaſse refertur a Paulino in ejus vita. Gubernatorem quemdam Cappadociæ, a quo moleſtiam Lybiæ Eccleſia ferebat, Excommunicationis cenſura S. Athanaſius cohibuit. Cujus hac de re Encyclicis acceptis S. Baſilius Cappadociæ Metropolita epiſt. 47. reſpondit, ac ut refert etiam S. Cyrillus epiſt. 77, *Averſandum, & exſecrabilem illum averſabuntur omnes, ita ut nec aquæ, nec tecti communionem cum illo ſint habituri*. Pari vero conſtantia, qua Præſulem decebat, Modeſtum Præfectum coercendum idem S. Baſilius ſibi propoſuit. Illud etiam ingenti fortitudinis laudi S. Auguſtino vertitur, quod in Bonifacium Africæ Comitem, a quo flagitioſus quidam ab Eccleſiæ liminibus per vim abſtractus fuerat, Excommunicationis ſententiam intorquere non dubitavit: qua ille perculſus facti pœnitens veniam petiit, captivo dimiſſo. Quamvis autem Epiſtola 187. in Append. 6, qua totum id habetur, atque in vetuſtiſſimis optimæ alioqui notæ Codicibus S. Auguſtino tributa legitur, hodie ab emunctioris naris Criticis S. Doctori abjudicetur; negari tamen nequit, quin antiquiſſimi Scriptoris fœtus ſit, reique geſtæ indubium ſit argumentum. Severianos Communione ab Euphranone Rhodio Epiſcopo privatos auctor eſt Prædeſtinatus Hær. 24. Anno 411. a Syneſio Ptolemaidis

dis Antiſtite ſolemni ritu ab Eccleſiæ adytis, a Chriſti fidelium alloquio, conſortioque, a Sepulturæ Chriſtianæ honoribus, & a Sacrorum Myſteriorum participatione abſciſſos fuiſſe, abjectoſque Andronicum Beronicenſem Pentapoli in Ægypto Præfectum, Thoantem, Lampanianum, alioſque ob facinora in Chriſtianæ fidei profeſſores dire patrata diſcimus ex ipſius Epiſtolis 57, 58, 60, 67, 72, & 79. Videndus & Baronius ad an. 411. n. 53, ſeq. A Synodo Lugdunenſi an. 518. Stephanus quidam vir præpotens una cum Palladia, cujus inceſtuoſa utebatur conſuetudine, Sacris interdictus legitur; unaque admonitos de magnanimitate adverſus Magnatum non reſipiſcentium vexationes induenda liquet Epiſcopos Can. 1, 2, & 6. apud Harduinum Tom. 2. p. 1053, ſeq. Sed exemplorum hujuſce genus ſatis. Quandoquidem vero eò devenit Proteſtantium quorumdam, atque Seldeni quammaxime de Syned. lib. 1. cap. 10, dementia, ut excommunicandi jus ſibimet tribuiſse Imperatores p. 219, ſeqq., ab Imperatoribus idem deinde jus Eccleſiæ fuiſse tributum p. 226, ſeqq., tributumque Eccleſiæ jus demum iſtud coarctatum ab Imperatoribus fuiſse dicere ſomniaverint. Ad hæc vero ab Eccleſia excommunicatos a Regibus rite abſolutos p. 246, ſeqq., nec abſque Regum licentia Regios rite excommunicari Miniſtros, atque nominatim Galliæ, Hiſpaniæ, Angliæ, & Hungariæ Regum p. 248, ſeqq. effutire non deſinant, adeoque ut integrum in Poteſtate laica Cenſuras irritandi ponere jus neque dubitent p. 364: ea propter operæ pretium erit paucis ſaltem oſtendere, quam ab antiqua Eccleſiæ praxi abnormiter iniqua hæc Proteſtantium opinio abhorreat, exempliſque docere Principum dignitatem non uſque adeo ſuſpiciendam primitivam credidiſse Eccleſiam, ut illos ita extra propriæ fines poteſtatis eſse conſtitutos exiſtimaverit, ut in ipſos Excommunicationis pœnam, quum opus foret, extendere pepercerit, abſtinueritque.

Atque ad hanc quidem adſtruendam Diſciplinæ antiquitatem, exemplum cum Baronio in Parænesi ad Remp. Venet., & cum Bellarmino de Rom. Pontif. lib. 1. cap. 7. non accerſam Philippi Imper., quem primum Chriſtiana fide imbutum ferunt Acta S. Pontii Martyris Cimelenſis, a S. Fabiano P. M. vero in die ſo-

ſolemni Paſchatis ob ipſius peccata quædam publica Communione excluſum, nec eidem antea reſtitutum, quam pœnitentia, confeſſioneque publica eadem eluiſset, ex aliorum traditione refert Euſebius hiſt. Eccl. lib. 6. cap. 25, cujus ideo dicto adhærere Baronio ad an. 246, Huetio Origen. lib. 1. cap. 3, Patri de la Faye in diſsert. Gall. de Philippi Chriſt., Weſtenio ad Origenem contra Marc. in præf. p. 7, ſeqq., Stephano Moynio in Nor. ad Varia Sacra p. 1106, ſeqq., aliiſque religio fuit, dictumque confirmare teſtimoniis S. Hieronymi, Oroſii lib. 7. cap. 13, Vincentii Lirin., & Scriptoris Actor. S. Pontii. Quibus etiam favere videntur Origenes, cujus extare ad Philippum Imp., & ad ipſius Conjugem Severam epiſtolas teſtatur Euſebius lib. 6. cap. 36; S. Joh. Chryſoſtomus, qui Orat. in Gent. de Philippo loqui viſus eſt, dum Imperatorem, cujus nomen ignorabat, Regis cujuſdam filium obſidem, violato Gentium jure, interfeciſse refert, ac poſt facinus Dei Templum Antiochiæ ingredi volentem a S. Babyla repulſam tuliſse, injecta in pectus ingredientis manu; ac Leontius, a quo ſimilia de hacce S. Babylæ Imperatorem a Templi ingreſsu prohibentis fortitudine tradidit. Verumtamen, ultraquod Conſtantinum M. ex Imperatoribus primum audiviſse, qui Chriſto D. nomen dederit, auctores ſunt liquidi Lactantius Inſt. Divin lib. 1. in procem., Scriptor coevus vitæ S. Pacomii, S. Ambroſius Orat. in funere Theodoſii, ſive ſer. 34, Sulpitius in hiſt. Sac., Theodoretus lib. 5. cap. 39, &c., Philippum utrumque, Patrem ideſt, ac Filium Ludis Sæcularibus, ſuperſtitione plenis, in quibus ſuem, impuriſſimum animal, Severi Imp. exemplo, mactatam fuiſse conſtat, ac perinde Simulacrorum impiis Sacrificiis operam dediſſe, & quidem an. 247. referunt Victor de Cæſaribus cap. 28, Zoſimus lib. 2, Euſebius ipſe in Chron., oſtenduntque Nummi tres præſertim, quorum primum produxit Angelonius, ſecundum Spanhemius, tertium Mediobarbus; alii præterea, quos e Muſeo Emin. Alexandri Card. Albani protulere Blanchinius, Monelia &c., in quibus figura ſacrificans ad Aram viſitur, nomen vero legitur Philippi ludos Sæculares celebrantis, dum Tribunitiam IV. poteſtatem gereret, quod cit. an. 247 contigit, qui anno inſeq. Veronæ interfectus, una atque Filius Romæ, Eutropio teſte. Adden-

dendus Nummus alter a Baſnagio in Muſeo Baronis de Hekeren conſpectus, in cujus antica ſtat Philippi caput cum radiis, in poſtica Jupiter dextera fulmen, ſiniſtra haſtam tenens cum inſcriptione: *Jovi Conſervatori*: qui Nummus cuſus eſt Philippo Conſule III, hoc eſt an. 248, eo ipſo nempe, quo mortem oppetiit. Poſtremo Apotheoſi Philippum utrumque poſt obitum a Senatu donatum auctor eſt Eutropius: ex quo fit manifeſtum de addicto ad fidem Philippo Ethnicis nihil ſuboluiſse; quod fieri nequiviſset, ſi vere Chriſtianum egiſset: nam palam a Numinum Fanis, & Sacrificiis abſtinuiſset, Eccleſiaſque vel Catechumeni, vel Fidelis nomine aut fuiſset ingreſsus, aut frequentaſset. Nulla ergo fides Scriptori Actorum S. Pontii, apud Baluzium Miſcell. Tom. 2. p. 133, ac Papebrochium Tom. 3. Maji ad diem 14, Philippum Chriſtiana fide imbutum referenti, dum celebraretur annus Urbis milleſimus, qui in eumdem an. 247. Æræ Chriſtianæ incidit. Nulla etiam fides Euſebio narranti Philippum an. 244. ſub Imperii initio Chriſto D. nomen dediſse: quo ipſo anno Antiochiæ eumdem Imperatorem, peccatis confeſſione publica expiatis, a S. Babyla in Eccleſiam ad preces admiſsum fuiſse perhibet, in Chron. vero ſcribit in Ludis ſæcularibus a Philippo celebratis mactatas victimas in Circo magno, & in Campo Martio Theatrica acta. Sed hoc de argumento plura dabunt Joſephus Scaliger ad Euſebii Chron. n. 2260, Pagius uterque ad an 244. n. 5, ſeq., & 247. n. 6, ſeq., ac in Brev. hiſt. Crit. Tom. 1. in S. Fabiano, Samuel Baſnagius Annal. Polit. Eccl. Tom. 2. ad an. 244. n. 6, ſeqq., & in diſsert. hiſt. de Philippi Arabis, Alexandri Mameæ, Plinii Jun., & Annæi Senecæ jactato Chriſtianiſmo, Chriſtoph. Cellarius diſsert. Acad. p. 322, ſeqq., Fridericus Spanhemius Oper. Tom. 2. p. 400, ſeqq., Bened. Pictetus in diſsert. adverſus P. Fayum, Monelia, Mamachius &c Neque magis Blondello de Primatu p. 435. ex fide Theodoreti lib. 3. cap. 12. adfirmanti ab Euzojo Antiocheno Eccleſia, ne Sacris intereſset Myſteriis, tanquam indignum, prohibitum Julianum Apoſtatam, adſentiar. Siquidem de Juliano, nec Apoſtata utique, ſed Apoſtatæ avunculo, id unum eo loci tradit Theodoretus, velut advertit Baſnagius diſsert. 3. de Excom. Chriſt. n. 10, eum *Sa-*

cram Menſam perminxiſſe; quumque Euzojus id facinus prohibere vellet, colaphum ei inflixiſſe. Neque demum Ven. Baronio fidem obligabo meam ad an. 407. n. 23, ſeqq. fidei & ipſi confiſo Nicephori lib. 13. cap. 34, Glycæ Annal. par. 4, & Codicis Veteris Card. Sirleti adfirmantium a S. Innocentio I, ob injurias S. Joh. Chryſoſtomo illatas, Arcadium, & Eudoxiam Eccleſiaſtica fuiſſe Communione interdictos. Nam Epiſtolas ad unam omnes quinque S. Innocentio tributas, queis integra hæc fabula texitur, pſeudo-epigraphis, ulla abſque dubitatione, deputandas fore, otioſique longam poſt ætatem impoſtoris opus fuiſſe, nec ante ſæculum VI, antea nempe quam famoſa tribus de Capitulis quæſtio exoriretur, confictum oſtendit Doctiſs. Coutantius in Append. ad Epiſt. Rom. Pontif. in monito prævio ad haſce S. Innocentii Epiſtolas p. 102, ſeqq.

Pſeudonymis igitur hiſce dimiſſis, germanum eſt utique Theodoſii Senioris exemplum, quem a S. Ambroſio, ob patratam Theſſalonicæ cædem, fruſtraque de pœnitentia agenda prius admonitum epiſt. 61. Claſ. 1, Eccleſiæ liminibus repulſum fuiſſe, nec ad priſtinæ Communionis jura ante receptum, quam publica Eccleſiæ pœnitentia feciſſet ſatis, teſtes ſunt liquidi Paulinus in ejus vita, S. Auguſtinus de Civit. lib. 5. cap. 26, Ruffinus lib. 3. cap. 18, Sozomenus lib. 7. cap. 25, Theodoretus lib. 5. cap. 17, & Facundus Herm. lib. 12. cap. 3, a quibus dignis ideo laudum elogiis tam Principis Chriſtiana obedientia, quam Præſulis Sacerdotalis magnanimitas mactatur. Atque perinde Crouzaſii e Proteſtantium grege inſignis in Logica ſua refellitur temeritas, qua S. Ambroſio ſuperbiæ, arrogantiæque vertere auſus eſt, quod Imperatori Eccleſiæ fores intercludere non fuerit veritus. Optimi hujus officii partes cum in S. Doctore vindicando, tum in Hæretico ſychophanta caſtigando exequutus Cl. Muratorius ad an. 390. To. 2. par. 2. edit. Rom. 1752. p. 288, ſeq., viden, ut laudibus etiam celebretur a Doctiſſ. Cennio in Ephem. litter. Rom. an. 1745. art. 8. p. 64, ſeqq., & Catalano in præf. Crit. ad eoſdem Annal. Tom. 1. p. 26, ſeqq. Huic affine de S. Hilaro Prædeceſſore ſuo fortitudinis argumentum, qua Anthemio Imp. Hæreticorum Sectis Conventicula celebrandi libertatem facienti reſtitit, interpoſi-

Digitized by Google

poſito juramento jubens, ut ab hiſce deinceps indulgentiis elargiendis religioſe abſtineret, in epiſt. ad Dard. Epiſcopos profert S. Gelaſius. Anaſtaſium Imp. Concilio Chalcedonenſi infenſiſſimum e Sacris Tabulis eximere Antiſtites plerique non extimuere, eique Anathema denuntiare Eccleſia Hieroſolymitana non abſtinuit. In Marcianum Imp viciſſim egregium Chalcedonenſis Synodi defenſorem Anathema dixiſse Abba Samuel Jacobitarum in Æthiopia Patriarcha legitur in Kalend. Æthiop. ad diem 26. Julii od. 4; non ſecus atque ſequiori ætate in Zadenghelum Æthiopiæ Imperat. Excommunicatio a Simeone Metropolita, & Abuna Petro Metropolita Alexandrino ideo intorta, quod animum ad fidem de duabus in Chriſto D. naturis, Payſio Tremonenſi perſuadente, inflexum, pronumque præſeferret, refertur a Jobo Ludolfo hiſt. Æthiop. lib. 3. cap. 10. §. 44, ſeq. Quibus junge prolatum longe poſt ab Alphonſo Mendeſio, legitima auctoritate defungente, in Prætorio Æthiopiæ Præfectum Anathema, de quo pætcit. Ludolphus lib. 3. cap. 2. §. 121, & Tellezius lib. 4. cap. 2. p. 331, atque videndus, qui de receptiſſima, vetuſtiſſimaque apud Æthiopes diſciplina iſta fuſius agit, Oertelius in Theolog. Æthiop. loco 17. de Poteſt. Clavium p. 172, ſeqq. Ad Occidentis Reges reflectendo ſermonem, in tribus Landaviæ an. 560. in Anglia celebratis Synodis tres Angliæ Reges Excommunicatione plexos legere eſt apud Spelmannum Collect. Tom. 1, in prima nempe Mourium, ob homicidium patratum, violatumque pactum ſuper Altare S. Petri factum, nec ab ea ſolutum, niſi biennio, & amplius in oratione, jejunio, & eleemoſynis expenſo; in ſecunda Morcantium, ob Patrui ſui cædem, a qua demum, pœnitentia accepta, peractaque, abſolutus eſt; in tertia Guidnerthum, ob violentas, truceſque Fratri ſuo injectas manus, nec ante reſtitutum, quam aſperrimæ collum pœnitentiæ ſubjugaſset. Frequentia hujuſmodi in Anglicana hiſtoria Diſciplinæ ſe offerunt ſpecimina, quibus de rurſus infra. Leonem Iſaurum Sacras in Icones atrociter deſævientem cohibere adgreſsus S. Gregorius II, duabus graviſſimis epiſtolis, a Baronio ad an. 726. deſcriptis, ipſum ſuas ad preces a Deo Satanæ, niſi reſipiſceret, fore tradendum ſerio, diſtricteque admonuit. Lippis, atque tonſoribus decantantur Excommu-

municationum diræ, quas effundere non hæſerunt in Lotharium Gall. Regem, ob Theutbergæ repudium, S. Nicolaus I, & Hadrianus II, in Carolum Calvum, ob Regnum Ludovico Imp. uſurpatum, idem Hadrianus, in Nomenojum Britanniæ Ducem, ob ingentia flagitia inſigni cum tyrannide copulata, Synodus Pariſienſis an. 849 in Balduinum Flandriæ Comitem ob raptum Judithæ Ethelrado Angl. Regi deſponſatæ, Synodus Sueſſionenſis an. 862: qua de re legenda S. Nicolai I. epiſtolæ 20. ad Carolum Calvum, & 21. ad Hermentrudem Regin., quibus utriuſque erga Balduinum ad Apoſtolicam Sedem appulſi gratiam exoptat, cum queis tamen altera comparanda ejuſdem Pontificis epiſtola ex Annaliſta Bertinianenſi ad an. 862. exhibita ab Harduino Tom. 5. p. 569, qua Balduinum ab Excommunicatione ſe minime abſolviſſe tradit. Excommunicationis minas iterum in eumdem Balduinum, ob Eccleſiaſticas res invaſas, ac rebellionem in Carolum Simplicem Regem, a Synodo Remenſi an. 892. intentatas refert Flodoardus lib. 4. cap. 4; qui & cap. 5, ſeq. a Fulcone Rem. intentatas ſimiliter Carolo Simplici Anathematis minas, ob impurum cum Normannis Idololatriæ adhuc deditis initum fœdus, commemorat. In Angliam regrediendo, in ſeptem Synodis Landaviæ circa an. 887. habitis Excommunicatione perculſi totidem Angl. Reges leguntur apud Spelmannum, Wilkinſium, & Harduinum Tom. 6. par. 1. p. 390, ſeqq., videlicet ob homicidium, & perjurium Teudur, & Clotri, ob inceſtum Gurcan, ob perjurium, & homicidium Hovel, & Conblus, ob Eccleſiaſticam violatam immunitatatem Loumarch, & Brochvil. In Landavenſibus quatuor aliis an. 950, 955, 988, & 1056. ob ſacrilegium Nougui, ac ſex de ipſius familia homines, ob fratricidium Arthmail, & ob ingentia flagitia tota Regis Catgucauni familia diro leguntur Anathematis gladio confoſſi. Quod a cervicibus denique ſuis ut arcerent fulmen, lacrymis, precibus, eleemoſynis, jejuniiſque non pepercere. Edgaro Regi etiam ob ſacrilegium a S. Dunſtano Cant. Archiep. in Synodo an. 969. ſeptennalem impoſitam pœnitentiam refert Oſbernus apud Baronium ad an. 970. n. 6, ſeq., ubi videndus Pagius n. 9; & apud Harduinum p. 678; ſimilemque Eduino Regi mulieroſo ab eodem inflictam diſcimus ex Surio ad diem 19. Maji.

Digitized by Google

Maji . In Gallia rurſus a S. Germano Pariſ. Antiſtite Cenſura notarum Charibertum Regem , quod inceſtas cum Manovefa Merofeldis ſorore nuptias contrahere non fuiſſet veritus, auctor eſt S. Gregorius Turon. hiſt. Franc. lib. 4. cap. 26. A Synodis item Engilenheimenſi, & Trevirenſi an. 948. Hugo Comes Regni Ludovici invaſor diſtricto Anathematis gladio inflixus eſt. Ejuſdem in Ludovicum Reg. perduellionis reus item Tetbaldus Comes in Synodo Laudunenſi eod an. cenſura notatus eſt: quæ perinde Cenſura in Hugonem lata ab Agapeto II. in Romana Synodo an. ſeq. confirmata legitur. Ob res Eccleſiis ablatas, in Ragenoldum Comitem in Synodo apud S.Theodoricum in Territorio Remenſi an. 952, & in Iſuardum Comitem alterum in Synodo incerti loci in Burgundiæ finibus an. 955. Excommmuuicationis ſententia, quæ in poſteriorem confirmata quoque fuit a Johanne XII, intorta habetur apud Flodoardum in Chron., & apud Harduinum eam ex Tabulis S. Symphoriani Auguſtod. a Chiffletio deſcriptam exhibentem p. 619. Junge S. Romualdum, a quo Othonem III. ob perjurium graviſſimis increpitum verbis, Imperioque ſe abdicare paratum graviſſimæ ſuppoſitum pœnitentiæ tradit in ejus vita S. Petrus Damiani.

Valde notabiles Dirarum ſunt Formulæ cum Excommunicatione conjunctæ, quas nobis vetera Eccleſiarum ſuppeditant Monumenta, velut illam cum excluſione ab Angelorum conſortio, & traditione Satanæ, quæ habetur in S. Willebrodi Ultrajectini Teſtamento apud Aubertum Miræum, & Boſchartium diſſert. 131. de Primis Friſiæ Apoſtolis; cum lepra Giezi, ut in Charta Reoli Archiep. Remenſis apud Mabillonium Append. 2. Annal. Bened. To.1. p.702; cum Dathani, & Abironis exitu, ceu in Charta Fundationis Monaſterii S. Hippolythi apud Martenium Theſ. Anecd. To. 1. p. 76, & Monaſterii Ferretenſis p. 78, ac in Capitul. Reg. Franc. apud Baluzium To. 2. in Form. Excom. p. 676. Confer & Weſſelingium Probabilium cap. 27, ubi de Diris Judæis uſitatis uberrime differit. Notatu etiam digna occurrit Dirarum formula, quæ Concilii Aragonenſis an. 1062. ſub Ranimiro Hiſpan. Rege concluſioni ſubjicitur, qua nempe Regi cuicumque, qui Regali, ac Pontificali decreto, quo eo in Concilio ſancitum fuerat, ut Ara-

Aragonenſes impoſterum Epiſcopi ex Monachis S. Johannis Rupenſis eligerentur, derogare auſus fuerit, dira cuncta imprecantur, Dei Omnipotentis indignatio videlicet, Regalis dignitatis, ac poteſtatis amiſſio, a Chriſtianorum conſortio Separatio, ac cum Dathan, & Abiron, & Juda perennis in Infernum detruſio. Eam ex Hieronymo Blanca in Comment. rer. Aragon. deſcriptam exhibet Harduinus To. *6*. par. 1. p. *1136*, apud quem Coſſartius in Not. Concilium hoc ad an. 1034. transferendum exiſtimat. In re notiſſima non multus ero, ſatis arbitratus, ſuperque eorum ſplendidiſſima indicare nomina, in quos Apoſtolicus animadvertere gladius non abſtinuit. De Pontificibus porro, qui gladii utriuſque poteſtatem in Sæculares poteſtates exercuere, fuſe agit Card. Aragonius, incipiens a S. Felice II., qui Conſtatium damnavit, ac deſinit in Clemente VI, qui Dominum de Mediolano infenſiſſimum Eccleſiæ hoſtem diris cunctis devovit. Vulgavit eum Muratorius Rer. Ital. To. 3. p.274, Excerpta vero nedum edita indicat Manſius Bibl. Latin. Fabricii To. 5. lib. 13. p. *126*, ſeqq. Horum pleraque jam ſparſim perſequutus ſum, reliqua adhuc non pauca levi nunc brachio attingenda. Itaque ſevera Excommunicationis ſententia qua dejecti, qua deterriti ſunt Inveſtituras uſurpans Henricus IV. Germ. Rex, & S. Stanislai Poloni interfector Boleslaus Rex Polon. a S. Gregorio VII: quo a Pontifice in epiſt. ad Flandriæ Epiſcopos pari ſententia perculſus, ob favorem Lamberto impenſum, Robertus Flandriæ Comes legitur; Philippus I. Franc. Rex, quod Berta dimiſſa, Bertradam ſuperinduxiſſet, ab Urbano *II*, & Paſchali II; Henricus V. Imp., quod ab Inveſtituris abſtinere nollet, a Calliſto II. S. Thomas Cant. lib. 1. epiſt. *136*. ad Boſonem Card., & lib.4. epiſt. 14. ad Alexandrum III. ab Eugenio III. Stephanum Angl. Regem Anathemate perculſum refert. Ob ingentia flagitia Fridericus I. ab Alexandro III, & ob inceſtas nuptias Alphonſus Galleciæ Rex a Cæleſtino III, a quo pari animadverſionis pœna affecti ſunt Leopoldus Auſtriæ Dux, quod Richardo Angl. Regi ab Expeditione Hieroſolymitana regredienti violentas injeciſſet manus, & Philippus II. Gall. Rex, quod Ingelburge repudiata, Mariam Ducis Moraviæ filiam duxiſſet Uxorem. Diri ſimiliter Anathematis telum intortum, aut inten-

tentatum ſcimus ab Innocentio III. in Johannem Angliæ Regem ob injurias Monachis Cantuar. Eccleſiæ inlatas, ac in Angliæ Optimates ob rebellionem in eumdem Regem motam. A Gregorio IX. Conſt. *Si Nobilis* apud Martene Anecd. To. 1. Epiſcopo Cenomanenſi in mandatis eſt datum, ut Anathemate Britanniæ Ducem libertatis Eccleſiaſticæ violatorem feriret. Eodem a Pontifice, & ab Innocentio IV. in Fridericum II. Eccleſiam perſequentem, & a poſteriori in Conradum Imperium affectantem Apoſtolicus exertus eſt gladius. Imperii Electores de Conradino in augurando cogitantes, & Ecchelinus ab immanitate, & cædibus inferendis non deſiſtens Anathemate deterriti ſunt ab Alexandro IV. ſub qua perinde Cenſuræ pœna a Regno Siciliæ, Regioque etiam nomine Conradinus abſtinere a Clemente IV. mandatus eſt. Anathematis timore Imperii Electoribus de Imperatore eligendo ſollicitudinem ingeſſit B. Gregorius X. Petro Aragonio, ob invaſa Siciliæ jura, Anathema dicere Martinus IV. die 21. Mart. 1283. non abſtinuit. Ab Urbano V. judiciaria ſententia inuſtus Bernabò Mediol. Dux legitur apud Raynaldum ad an. 1362, ſeq. Petrus Crudelis item Caſtellæ Rex apud Froiſſardum, & Valſingamum ad an. 1366. Martinus V. & Michaelem Palæologum, quod a fœdere in Concilio Lugdunenſi ſancito, levi pro ingenio, reſiliiſſet, & Petrum Aragoniæ Regem, quod Siciliæ Regnum, contra Sedis Apoſtolicæ voluntatem, ſibi uſurpaſſet, Excommunicatione devinxit: cujus etiam minis intentatis Sanctium Caſtellæ Regis filium ab inceſtis nuptiis deterruit. Ladiſlao Hungariæ Regi pellicibus Cumanis in prædam fœde dedito, earumque pravam ob conſuetudinem fidei ſuſpicione graviter laboranti, ni reſipiſceret, bonamque ſe ad frugem reciperet, Apoſtolicum fulmen minitatus legitur Nicolaus IV: quod etiam diſtringere in Jacobum Aragonium a Siciliæ occupatione non deſiſtentem haud omiſit. Et in Ericum Daniæ Regem, quod Johannem Lundenſem Archiep. in vincula conjeciſſet, & in Philippum Pulcrum Regem Gall., quod Eccleſiaſticæ Juriſdictionis partem haud exiguam in proprium transcribere jus affectaret, Excommunicationis intorquere tela non diſtulit Bonifacius VIII. Intorſere & in Andronicum Imp. in Schiſmate obfirmatum Clemens V, & in Ludovicum Bavarum Schiſ-

Schiſma in Eccleſia conflantem Johannes XXII , & Clemens VI.
Itaque a priſca ad ſequiorem uſque ætatem , ſevera ab hac exercenda in Principes etiam Cenſura , quoties e Chriſtianæ re eſſet Reipublicæ , ceſſatum eſt nunquam . Atque ita ſuæ adverſantibus electioni , aut etiam in ſe conſpirationem ineuntibus Johannæ I. Siciliæ Reginæ , Carolo Dyrrachino , Ludovico Andegavenſi , & Johanni Caſtellæ Regi Anathema inflixit Urbanus VI. Quamquam, quod ii Clementis VII. partes , Urbano derelicto , fuerint ſectati , excuſatione dignos facit turbatiſſimæ electionis dubietas , veluti diriſſimi , juxtaque diuturni Schiſmatis oſtendit eventus . Cujuſce Schiſmatis culpa deinde abſque excuſatione detentos Johannem Comitem Armeniacum , & Alphonſum Aragonium Cenſuris abſterruit Martinus V. legitimis electus ſuffragiis . Ulrico , quod Friderico Imp. Ladislai Hungariæ Regis adhuc Pupilli tutelam eripuiſſet , iram Dei vindicem interminatus eſt Nicolaus V. A Pio II. Sigiſmundus Malateſta , & Homonymus Auſtriacus dira quælibet experti ſunt . Ita & Georgius Podiebrachius Bohemiæ Rex ab eodem Pio II , & a Paulo II ; Hercules Ateſtinus , aliique Florentinis opem ferentes a Sixto IV. Ita Ferdinando Neapolis Regi , quod vectigal Romanæ pendere detrectaret Eccleſiæ, ab Innocentio VIII ; Ludovico XII. Regi Gall. , quod Cardinalem Medicæum captivum detineret , ac Piſanæ adhæreret Pſeudo-Synodo ; Alphonſo quoque Ferrariæ Duci , quod Gallis inique ſtuderet , a Julio II. Sacris interdictum eſt . Judiciariam item ſeveritatem , ob hæreſis crimen , cum Henrico VIII. Angl. Rege Paulus III , cum Johanna Regina Navarræ Pius IV , cum Elizabetha prætenſa Angliæ Regina S. Pius V ; cum Henrico III. Navarræo , & cum homonymo ejus Patruele Condæo Principe Sixtus V ; cum Henrico IV. Gregorius XIV , & Clemens VIII. adhibere non reformidarunt . Mitto longe plura , ne ſim longior , ac præter opus Lectori faſtidium inferam .

Hinc itaque liquido patet , quam falſo Dupinus in Tract. hiſt. de Excom. adfirmarit Excommunicationis ortum , & uſum Sæculi X. ætatem haud excedere : quam falſo Cellotius de Hier. Eccl: lib. 5. capp. 17 , ac 20. ſcripturierit irritum fore , quidquid a Pontifice contra Galliarum Reges , ac Regnum decerni contingeret ,

Digitized by Google

geret, neque Reges ipſos Franc., vel ab Epiſcopis, vel ab ipſo Pontifice Cenſuris impeti poſſe, quem ideo redarguit, ac refellit Hallier de Hier. Eccl. lib. 4. ſect. ult. cap. 2. art. 2. p. 884, ſeqq. edit. Pariſ. 1656: quam falſo Arnaldus contenderit ex privilegio a ſpiritualibus etiam Eccleſiæ pœnis exemptos Reges; contra quem ideo epiſtola conſcripta, inſcriptaque *Gallus deluſus* pœnis certe Spiritualibus coerceri, punirique, pro Religionis bono, Principes Chriſtianos poſſe, Bernardus Defirantius oſtendit: quam falſo Gaufridius in ſuprema Aquiſextiana Curia Advocatus Orat. die 21. April. 1716. habita adverſus Synodales Ordinationes Epiſcopi Maſſilienſis effutierit Regios Officiarios, propria obeuntes munia, nec ab Epiſcopis, nec imo a Pontifice Excommunicatione percelli poſſe: quam ſalſo Seldenus de Syned. lib. 1. cap. 10. adſeruerit excommunicandi jus Imperatores ſibi tribuiſſe; Imperatoribus id juris ab Eccleſia neque fuiſſe denegatum; ab Eccleſia quin etiam pro legitime abſolutis habitos, queis abſolutionis beneficium largiti Reges fuiſſent, Regumque Miniſtris, & Officialibus, Regum abſque licentia, inflictam ſententiam robore omni carere. Tanti enim vero Excommunicatio a Poteſtate etiam laica fieri olim conſuevit, ut ea irretiti intra annum, aut intra dies 40. interdum Eccleſiæ ſatisfacere, vel ab Epiſcopis abſolutionem impetrare cogerentur. Ita in Galliis ex S. Ludovici Regis Edicto an. 1228. relato a Ducangio in Not. ad Jonvillam, & in Gloſſario V. *Excommunicatio* To. 3. edit. Ven. 1738. p. 210, ſeq; ex altero ejuſdem Regis Edicto Pontiſaræ an. 1245. exarato; ex Statutis ejuſdem S. Regis lib. 1. capp. 121, & 123; ex veteri Conſuetudine Norman. cap. 21, ex Conciliis Triburienſi an. 895. Can. 3, Melodunenſi an. 1216. cap. 2, Narbonenſi an. 1227. cap. 1, Campiniacenſi an. 1238. cap. 18, Biterrenſi an. 1246. cap. 36, Copriniacenſi an. 1260. cap. 15, Lambethenſi an. inſeq. cap. *De Excommunicatis capiendis*, Burdegalenſi an. 1262. cap. 1, ſeq, Colonienſi an. 1266. cap. 38, Langeſienſi an. 1278. cap. 6, Audomarenſi an. inſeq. cap 1, Santonenſi an. 1282. cap. 2, Avenionenſi an. 1326. cap. 41, inſtaurato in Avenionenſi altero an. 1237, &c. In Anglia intra 40. dies Excommunicatus, niſi ſatisfeciſſet, a Poteſtate laica carceri mancipabatur, qua de re Bracthon de Ex-

cept. lib. 5. cap. 23. §. 3, ſeq., Fleta lib. 6. cap. 45. §. 2, & Raſtallus V. *Excommengement*. Qui ſi poſt dictos 40. dies Barones latam in ſe ſuſtinuiſſent Excommunicationem, eorum ſubditi fidelitatis juramento ſolvebantur, eorum Terra interdicto ſupponebatur, ac Feuda in ſuperioris Domini jus transferebantur, quoad uſque feciſſent Eccleſiæ ſatis. Ita in Chartis Angl. apud Guillelmum Prinæum de Libertat. Anglic. To. 2. p. 358, & 410, in Tabulario Epiſcop. Ambian. fol. 5, in Statutis Synodalibus an.1287. cap. *De Sententiis* To.2. Concil. Angl., in Synodis Lambethenſi an. 1261. cap. *De Excom. capien.*,& Londinenſi an. 1342. cap. 13, ac in Provinciali Eccleſiæ Cantuar. lib. 3. tit. 28, & lib. 5. tit. 17. Confer & Friderici I. Imp. legem apud Conradum Urſpergen. an. 1187, & Hemereum in Auguſta Viromand. Regeſti p. 51. In Gallia rurſus ſub pœna carceris interdum ad petendam abſolutionem compulſi a Judicibus Regiis excommunicati leguntur in Chron. Abbat. Caſtrenſium cap. 19, & in Jonvilla p.13. Durius imo aliquando cum Excommunicatis actum, qui Eccleſiæ facere ſatis haud feſtinabant, abſolutionemque petere. Nam lapides eorum in Domos projiciebantur, ac feretrum deferebatur ante fores, quaſi eorum funus curandum foret, aliaque factitabantur, quæ ſuſtulit demum Synodus Avenionenſis an. 1337. apud Baluzium in Collect. Concil. p. 352; quibus de adeundi Ducangius, ſive PP. Maurini in Addit. loc. cit.

Tantum igitur abeſt,ut Principes aut ſibimet hanc Excommunicationes infligendi poteſtatem arrogarent, aut ab inflictis ſe prorſus haberent immunes, ut imo ab Eccleſia inflictas obſervari tam e re quoque ſua, quam religioni ſummopere duxerint. Fruſtra perinde, falſoque deterrimum hunc eſſe Excommunicationis abuſum Eccleſia procul eliminandum perſuadere adnituntur Thomas Eraſtus, Adamus Neuſerus, Antonius Engelbrecthius, Gothofredus Arnoldus in figura Eccl. Miniſtri Spirit. p. 476, Chriſt. Thomaſius, Gottl. Gerahr. Titius &c., quibus vel ex Proteſtantibus ipſis valide ſe ſe oppoſuere Beza, Brounius, Fechtius, Beerenſprungius, Pfaffius, Oertelius &c. Atque in hanc utique de Eccleſiaſtica poteſtate ferendæ vel in Principes Excommunicationis perſuaſionem, jugemque praxim utramque, in Gallia præſertim,

Eccle-

Eccleſiaſticam, ac Civilem poteſtatem conſpiraſſe, eidem adſtipulatis Juris utriuſque Doctoribus, ex ejuſdem Eccleſiæ documentis manifeſtum evadit. Certe enim Galliarum Reges publicis Edictis, velut editis an. 1657. Art. 15, & an. 1695. Art. 30, & 34. id integrum, ſacratumque juſſere, ut Supremæ Curiæ, Regii Adminiſtri, Judices, Officiariique nullatenus Eccleſiaſticis ſe cauſſis immiſcerent, Eccleſiarumque juribus crearent invidiam. Clerus vero Gallicanus an. 1629. invicta animi conſtantia Edicto intercedere non dubitavit eodem anno edito, quo Eccleſiaſticis Regni Judicibus, ſub pœna addicendorum Fiſco bonorum, prohibebatur Eccleſiaſtica Cenſura in Judices, Regioſque Miniſtros, & Officiarios, ſuo defungentes munere, animadvertere. Siquidem etiam Vaſatenſis Antiſtes ſub Excommunicationis interminatione prohibuiſſet, ne ſuæ Diœceſis Judices Laici cauſſarum fidei, morum doctrinæ, Eccleſiaſticæque Diſciplinæ cognitionem in ſe transferre, ſuſcipereque auderent; ii vero indignatione ferveſcentes ab Epiſcopi Mandato, tamquam ab Abuſu, adpellaſſent, horum adpellatio poſthabita eſt, atque Epiſcopi Mandatum ſacratioris Aulici Conſilii decreto confirmatum. In Aulico ſane Conſilio alio habito an. 1615. Sermone ad Regem converſo hæc Regi frugis plena monita Princeps præbuit: *Ergo Papa Paſtor eſt, veſtra autem Majeſtas, ſicut ceteri, Ovis. Non ambigendum eſt itaque Te hujus poteſtati eſſe ſubjectum: potens eſt enim Tibi ſalutem procurare, Teque extra Eccleſiam projicere; ſi id nempe peccata tua promeruerint. Excommunicatio iſtiuſmodi, ò Rex, juſta ex cauſſa, inflicta animam tuam Satanæ tradit: ab Eccleſiæ Communione ſejungit, a Cæleſti Regno abire exulem cogit.* Utinam tam vera, quam utilia Principibus, optime alioqui comparatis, conſilia, monitaque ſemper ſuggererentur! In eamdem plane loquebatur etiam ſententiam apud Cabaſſutium Jur. Can. Theor., & Prax. lib. 5. cap. 14. n. 12. Theveneus Pariſienſis Curiæ Advocatus in ſuis ad Regias Conſtitutiones Obſervationibus tit. de Juriſd. Eccleſ. art. 5: *Parlamenta*, inquiens, *non poſſunt abſolvere, aut facere abſolvi ad cautelam: quia hæc poteſtas non competit, niſi illi, qui poteſt ſimpliciter abſolvere*, Cap. Solet., & de Sent. Excom. in 6. *Et Curia Laicorum nec abſolvere poteſt, nec ad abſolvendum delegare:*

idque ei prohibetur per Edictum Melodunenſe. Abuſum nempe explodit, qui Gallicanas olim in Curias irrepſerat, adprobatuſque quin etiam Franciſco I. Regi in Edicto an. 1539. Art. 6. fuerat, ut Clericus a Senatu ipſo delegaretur pro Excommunicatis litigantibus ad cautelam abſolvendis, ut præveniretur videlicet exceptio, qua litigantes Excommunicati a proſecutione cauſſarum ſubmoverentur, velut obſervat Charondas in Cod. Henricæum lib. 1. tit. 15. ad cit. Art. 6. Prætenſum hoc ipſum Gallicani Regni privilegium fieri nequivit, quin juſtos intra limites, tam Hincmari auctoritate, quam veritate ipſa cogente, cohiberet etiam Fevretus, Vir alioqui non ſane multum Eccleſiæ concedere aſſuetus; ſic enim de Abuſu lib. 1. cap. 6. n. 10. ſcribit: *Id, quod dictum eſt, Officiarios Regios excommunicari non poſſe, propria obeuntes munia, ſcilicet Regia, haud tamen uſurpantes aliena, ſcilicet Eccleſiaſtica. Namſi Judex Regius, vel Laicus cauſſas Fidei, vel Eccleſiæ cognoſcere præſumit, in præjudicium Juris Eccleſiaſtici, quare Regni Epiſcopi Juriſdictionem non habebunt illos coercendi ſub pœna Excommunicationis? Sane æquum eſt, ut armis Spiritualibus ſe tutetur Eccleſia, ſicut Corporalibus ſe tuentur Regna. Certe quum olim quidam Politici dicerent, Lotharium Regem, ob legitimæ Conjugis repudium, non poſſe a ſuis Epiſcopis excommunicari, illis reſpondit Hincmarus*: Hæc vox non eſt Catholici Chriſtiani, ſed Blaſphemi, & ſpiritu Diabolico pleni. Quæ ſi pacate attendiſſet Jannonus, non adeo profecto deſipuiſſet, ut Galliarum Regis Miniſtros, Officiarioſque, a poteſtate Eccleſiaſtica facere pene immunes fruſtra adlaboraret.

Atque ex his facile dantur intelligi Leges Imperatorum, tanto adparatu a Seldeno conglomeratæ, quibus ſibi excommunicandi jus adſerere illi videntur: quales Gratiani, Valentiniani, & Theodoſii adverſus Hæreticos Cod. Theod. L. 6. lib. 16. tit. 5, LL. 10, 11, 13, 14, 40, & 54. Cod. Juſtin. tit. *De Hæret*. L. 4. Junctis Excerptis ex Johanne Antiocheno ab Henrico Valeſio p. 804: quales Valentiniani, Theodoſii, & Arcadii adverſus Mulieres caput tondentes L. 27. Cod. Theod. lib. 16. tit. 2, & adv. Hæreticos L. 6. ibid. tit. 4, L. 4 tit. 7, L. 2. *De Epiſcop. Jud.*, L. 7. tit. 5. ibid., & in Cod. Juſtin. L. 3. tit *De Hæret.*, L. 3. *De*

Apo-

Apoſtatis, LL. 3, 5, ſeq. tit. *De Sum. Trinit.*, & lib: 3, tit. *De Epiſcopis*. Junctis Harmenopulo ad fin. lib. 6, Photio in Nomocan. tit. 9. cap. 9, Attaliata in Synopſi tit. 3, & Baronio ad an. 404. n. 56, ſeq., 533. n. 9, ſeq., ac 546. n. 18: quales Juſtiniani Novel. 123. cap. 11, Leonis, ac Conſtantini tit. 9. §. 5: quales Caroli M. Capitul. lib. 5. cap. 42, & in Edicto apud Goldaſtum Conſt. Imp. To. 2. p. 1, & Conradi Imp. apud eumdem To. 1. p. 210: quales Receſvinthi in Hiſpania Regis Concil. Hiſp. p. 447, Ervigii p. 604, & Egicæ p. 741: quales Regum Poloniæ apud Jacobum Priluſium Statut. Polon. lib. 1. cap. 4, & Joh. Herbortium tit. *Spiritualia* fol. 253: quales Angliæ, & Scotiæ Regum Statut. 4, ſeq., Eduardi VI. cap. 4, Stat. 3. Jacobi cap. 5, Parlam. 3, Jacobi VI. cap. 45, & apud Matthæum Pariſium ad an. 1253. Scilicet ita a Laicis Excommunicationis latas ſententias executorias, applicatorias, ſeu abjuratorias, veluti loquuntur Pragmatici, eſſe: quibus innuitur latis ab Epiſcopis Cenſuris ſe adhærere, ſuum eas ſortiri effectum ipſos velle, aut demum ſe deteſtari, inque peſſimis habere cum perſonas, tum doctrinas eo Cenſuræ genere ab Eccleſia protritas; veluti Laici plerique in Synodo Epheſina Act. 6 in Quartodecimanos Anathema pronuntiaſſe leguntur: qua de re fuſe Perronius in Replic. ad Regem Angl. lib. 1. diſp. 27, Baronius ad an. 528. n. 11, Spondanus de Cœmet. Sacr. lib. 4. par. 1. cap. 2. §. 5, aliiſque vulgo de Schola Theologi. Quibus legibus ita rite perceptis, jam ſponte concidit quidquid de Jure excommunicandi ab Imperatoribus Eccleſiæ facto, deque Jure Excommunicatos abſolvendi Imperatorum proprio Seldenus ſubtexit. Ita etiam inter alia, queis hiſtoriam infarſit ſuam, commento deputandum illud eſt, quod de Euſebio Nicomedienſi, & Theogni Nicæno a Nicæna quidem Synodo damnatis, ſed a Conſtantino M. Excommunicatione abſolutos tradit Eutychius apud Seldenum p. 194. Etſi enim Eutychii dictum veritate niti daretur, nihil officit, quo minus dictum accipi commode queat ita, ut DuumViros illos aut a Nicæna Synodo injuſte damnatos Imperator exiſtimaverit, aut poſt damnationem ad frugem regreſſos reputans ſuo favore haud indignos habuerit, neque cum eis Sacrorum jungi conſortio detrectarit. Ita & inter alias, quibus, jus-

præ-

Digitized by Google

præter , ac fas , Juſtinianus paſſim Eccleſiaſticæ ſe immiſcere Juriſdictioni non abſtinuit , adnumeranda venit Novella 123. cap. 11. Collat. 9. tit. 15. apud Julianum Anteceſſorem cap. 442 , quæ plane Lex Imperatoribus probata ſubinde evaſiſſe videtur ex Baſilicis lib. 3. tit. 1. § 20 , ex Photii Nomoc. tit. 9. cap. 9 , ex Ecloga Leonis , & Conſtantini tit. 9. §. 5 , ac Michaele Attaliata in Synopſi Juris tit. 3 , qua Excommunicatione plecti quiſpiam ante prohibetur , quam juſta probata fuerit cauſſa . Quamquam & is Legi huicce rectus , probuſque ſubeſſe poteſt ſenſus , ut Sacrorum integritati Canonum ea dumtaxat lege conſultum , proſpectum que videri poſſit , ut ad eorum amuſſim infligi Cenſuras intenderit , exoptaritque ; quibuſque violatis ſiquis Excommunicatione fuiſſet irretitus , eum *A Majore Sacerdote* abſolvi , Communionique reſtitui . En Legis verba : *Omnibus Epiſcopis , & Presbyteris* , (perperam id juris Presbyteris commune ſit ,) *interdicimus ſegregare aliquem a Sacra Communione , antequam cauſſa monſtretur , propter quam Sanctæ Regulæ* (SS. Patrum , ac Synodorum ſcilicet ,) *hoc fieri jubent . Si quis autem præter hoc* , (contra præſcriptum videlicet a Synodis , & a SS. Patribus ,) *a Sancta Communione quemquam ſegregaverit , ille quidem , qui injuſte a Communione ſegregatus eſt , ſolutus Excommunicatione a Majore Sacerdote* (a Metropolita nempe , vel a Patriarcha) , *Sanctam mereatur Communionem . Qui vero aliquem a Sancta Communione* , (præter jus , ac fas videlicet , ac præſcriptum Canonum) , *ſegregare præſumpſerit , a Sacerdote ſuo , ſub quo conſtitutus eſt , ſeparabitur a Communione &c.* Quæ profecto qui probe tenet , facile perſpicit inde parum , nihilque Eccleſiaſticæ in hac parte vulneris , injuriæque poteſtati inferri . Nec ab hac altera , nec amplior vis ineſt Legibus Imperialibus aliis , quas eo loci p. 244 , ſeq. conglomerat Seldenus ad ſuadendum , excommunicandi Jus Eccleſiæ coarctari quam licite , tam legitime a Principibus poſſe : veluti Caroli M. Capitul. lib. 1. cap. 142 ; & lib. 5. cap. 42 ; Ludovici Pii Capit. 3. capp. 23 , & 35 ; Caroli Calvi Capitul. in Villa Sparnaco editis an. 847. cap. 4 ; Ludovici II. Germ. , Caroli II. Gall. Regum , Ludovici Imp. , Lotharii Regis Lotharingiæ , & Caroli Burgundiæ Regis in Conventu Confluentino an. 860. art. 6 : prætermiſſis iis , quæ a Pro-

Digitized by Google

a Proteſtantibus edita deinde Principibus ſunt. Nam Franc. Regum Capitularia aut ex Sacris Conciliorum Canonibus excerpta, aut Epiſcoporum interveniente conſenſu edita, Sacrarum potius, quam Sæcularium Legum loco habenda abunde, opinor, alibi me demonſtrare memini, idque pro cunctis liquido demonſtrat, quod Caroli M. juſſu, Remedius, aliis Remigius, Curienſis in Rhætia Epiſcopus Canones Eccleſiaſticos ex Pontificum epiſtolis excerpere curaverit, quos editos videre licet a Goldaſto Rer. Alemanic. To. 2. par. 1. p. 121. Deinde eò dumtaxat, uti legenti adparebit, præfata Capitularia collineant, ut juxta explicitiſſimas Synodorum ſanctiones id ſuadeant, & ſtatuant, ne gravi abſque cauſſa, nec magna abſque circumſpectione, nec niſi ante debita admonitione, & correptione adhibita, Excommunicatio feratur: qua de moderatione diſertiſſimi habentur Conciliorum Canones, Aurelianenſis V. an. 549. Can. 2, Arvernenſis II. eod. an. Can. 2. relatus a Gratiano Can. 42. *Nullus Sacerdotum* 11. q. 3, Meldenſis an. 845. Can. 56, Wormatienſis an. 868. Can. 14, Colonienſis an. 1536. par. 13. cap. 5, Moguntini an. 1549. cap. 103, &c. Quibus jungendi S. Gregorius M. lib. 2. epiſt. 34. excommunicari ob privatam injuriam prohibens, S. Gregorius VII. lib. 2. epiſt. 6. excommunicari Bohemiæ Ducem, ſe inſcio, interdicens, neque prius ſe defendentem auditum lib. 9. epiſt. 15, Innocentius IV. Cap. 9. *Conſtitutionem* de Sent. Excom. in 6. trinam debere præcedere monitionem docens, & mandans, ac Benedictus XIV. de Synodo Diœceſ. lib. 10. cap. 1, ſeq. de his fuſe diſſerens. Regum utique, ac Principum ſingulare illud fertur privilegium, ut ſicui communicent excommunicato, is extemplo Eccleſiaſticæ reſtitutus Communioni intelligatur. Id ex Capitularibus Regum Franc. refert Ivo epiſt. 62, & 171, videndique S. Gregorius Turon. hiſt. lib. 5. cap. 19, & lib. 7. cap. 7, ac Pithœus in Probat. libert. Eccl. Gallic. p. 26. Idem extat in Concilio Toletano XII. an. 680. Can. 3, ubi videndus Garſias Loaiſa in Not., ac in Toletano XIII. Can. 9, & 12. Idem in more apud Anglos viguiſſe ex S. Anſelmi Cantuar. lib. 3. epiſt. 90. obſervat Juretus in Not. ad Ivonis epiſt. 62. At privilegium ejuſmodi indulgentiæ, quam erga Principes adhibere Eccleſiæ opportunum accidit, acceptum referri debere ea-

Digitized by Google

eadem ipſa documenta, quibus innititur, nos edocent. In Capitularibus enim Regum Franc. potiores habuiſſe partes aut Eccleſiaſticos Canones, aut Epiſcopalem auctoritatem liquido conſtat. Cæteroquin enim idem ipſe Ivo epiſt. 46. Philippum I. Gal. Regem ab Urbano II. rite Cenſuris irretitum advertit. A Conciliis vero Toletanis privilegium illud non tam vindicatum, quam primo Hiſp. Regibus collatum exputare fas, ac pronum eſt: non ſecus atque cum Regibus Angliæ pari devotionis officio Anglicanam defunctam Eccleſiam. Quæ demum tanto Seldenus conatu p. 240, ſeqq. congerit abſque delectu ex Petro Pithœo de Libert. Eccl. Gall. To. 2. cap. 5, ſeqq., ex Hieronymo Cevallos in Tract. de Cognitione per viam violentiæ in Cauſſis Eccel. &c., ex Bobadilla de Polit. lib. 2. cap. 18. §. 62, ex Franciſco Salgado de Regia protect. par. 1. cap. 2, §. 1, ſeqq., ex Alphonſo de Azevedo in Reg. Conſtit. lib. 8. tit. 5, ex Jacobo Priluſio Stat. Polon. lib. 1. cap. 4, ex Joh. Herbortio tit. *Spiritualia* fol. 255, ex Eadmero hiſt. Novor. lib. 1. p. 6, ex Joh. Sariſberienſi epiſt. 159, ex Lindvvod in Conſt. Provincial. tit. de Foro compet. cap. 1, ex Statutis Cleri Angl. cap. 7, ex Fleta lib. 6. cap. 37, ſeq., ex Branchonio lib. 5. tit. de Except. cap. 23. §. 1, ex Thorntonio lib. 7. cap. 10, ex Statutis 25. Henrici VIII. cap. 19, & ſtat. 26. cap. 1, ex Cockio par. 5. fol. 51, & par. 8. fol. 69, ex Stat. 1. Elizabethæ cap. 1, ex aliiſque hujuſce genus Proteſtantium factis, ſcriptis, decretiſque, ad ſuadendum praxi generatim in Gallia, Hiſpania, Polonia, Hungaria, Germania, Anglia &c. receptiſſima tam injuſte excommunicatis ad Regiam confugere protectionem licere, quam Regibus ejuſmodi Excommunicationes abolere, atque Eccleſiaſticam poteſtatem intra æqui, juſtique confines in Cenſuris ferendis cohibere fas eſſe; nefaſque viciſſim Regum abſque licentia Regios in Miniſtros, atque Officiarios Cenſuris animadvertere. Quam enim falſum eſſe illud prius de facultate cum Excommunicatorum Regium adeundi Tribunal, tum Regum eiſdem impertiendi favorem, ſatis, ſuperque demonſtratum eſt: idque modo unum adjungam, quod Statutum ſub Henrico VIII. de Cenſurarum judicio Laicis Judicibus demandando abrogatum ſub Maria Regina, neque ſub Elizabetha inſtauratum, ſed imo ab Epiſcopis bis, ac ter an. 1571,

1584,

1584, & 1589. reformatum fuiſſe refertur in Actis Collationis Hamptotricurienſis an. 1603. die 14. Jan. apud Chauffepiè in Dition. Hiſt. Crit. *in Reinoldo* To. 4. p. 81, ſeq. Not. B; tam poſterius iſtud de invaliditate Cenſuræ, Regum abſque conſenſu, in Regios Officiarios latæ, ſi veritate tamen undique innititur, quod alii verius inficias eunt, in Apoſtolicis indultis fundamentum habere certum eſt, ac conſtans. Atque ita plane Philippus VI. Gall. Rex olim in litteris an. 1335. apud de Lauriere Ordinat. Reg. Franc. To. 2. p. 183. diſerte adfirmavit a pleriſque Rom. Pontificibus ſingulari privilegio Franc. Regibus indultum fuiſſe: *Ut nullus in Terra Regia Excommunicationis, vel Interdicti ſententias proferat, abſque mandato Sedis Apoſtolicæ*. Quod tamen privilegium haud Gallis omnibus ſapere obſervant PP. Maurini in Addit. ad Gloſſar. Ducangii edit. Ven. To. 3. p. 208. Huicce perquamſimile privilegium, ut nempe, Pontifice M., ejuſque a Latere Legato exceptis, a nullo Excommunicationis feriri gladio quirent, conceſſum fuiſſe, Bohemiæ Regibus augurari fas eſt ex S. Gregorio VII. lib. 2. epiſt. 6. ad Geboardum Pragen. Antiſt.; Regibus Scotiæ liquet ex Clemente III. Conſt. *Cum Univerſi* an. 1188, alteraque ſimiliter incipiente Cæleſtini III. an. 1192; Armeniæ Regi ex Innocentio III; S. Ludovico Regi Franc. de Regno, abſque ſpeciali Pontificis mandato, generali Interdicto haud ſupponendo, ex Innocentio IV. epiſt. 18; Henrico Hugonis Filio Ruthenenſi Comiti ex Clemente IV. Conſt. *Intendentes* an. 1268: & Angliæ Regibus ex Clemente V. Conſt. *Tuæ Devotionis* an. 1309. Facit huc etiam ſingulare privilegium aliud, quo Apoſtolicæ Sedis vices ſuis in Regnis obeundæ demandatæ feruntur S. Eduardo Angliæ Regi a Nicolao II, Rogerio Calabriæ, ac Siciliæ Comiti ab Urbano II, & Uladislao Poloniæ Regi a Martino V: quo pereximio ſane ex privilegio & illud conſequitur tam hoſce Reges, quam horum Regna, niſi a Pontifice M., aut ſpeciali Pontificis M. facultate, Cenſuris, & Interdictis legitime ſupponi nequire. Sed de his jam nimis.

Ad 2. modo propoſitæ quæſtionis properando caput, ex eadem Poteſtate ligandi, atque ſolvendi deſcendere Poteſtatem quoque pœnas infligendi corporales operæ pretium eſt demon-

ſtare. Atque principio quidem ſi Ethnicorum Sacerdotibus, ſi veteri Hebræorum Synagogæ in Legum tranſgreſſores corporales decernere pœnas fas fuit, non eſt profecto, cur Eccleſiæ Catholicæ par denegetur facultas. Jam vero apud Romanos Pontificis M. quammaxime, tanquam Sacrorum Judici, mulctæ dictionem, quam Magiſtratibus publica Juriſdictione defungentibus competiiſſe ex Ulpiano præſertim L.131. *Aliud eſt fraus* ff. *De Verb. Signif.*, & L. 2. in fin. ff. *De Jud.* oſtendit Briſſonius Select. ex Jure Civili Antiquit. lib 3. cap.4, Pontificis M., inquam, propriam fuiſſe ex Livio lib. 37. cap. 51, & lib. 40. cap. 42, ac ex Cicerone Philip. II. cap.8 probat ibid. in Not. Albertus Dieterius Trekellius edit. Lugd. Batav. 1749. p. 68. Apud Judæos vero, præterquam a Samuele Agag 1. Reg.15, 33, ab Elia Pſeudo Prophetæ Baal 3. Reg. 18, 41, & Quinquagenarii Ochoſiæ 4. Reg.1, 12, ab Elizeo Pueri irriſores 4. Reg. 2, 24, a Jojada Athalia 4. Reg.11, 15, & 2. Paralip. 23, 14. &c. corporalibus affecti pœnis leguntur, apud Judæos, inquam, antequam in flagitioſos poſtrema animadverteretur Excommunicationis ſpecie, ut quoquo ii modo ad pœnitentiam, mentemque provocarentur, flagris cædi conſueviſſe obſervant Vitringa lib.1. cap.20. p. 775, & Seldenus de Syned. lib. 1. cap.7. p. 106. Quò pertinere videtur illud Chriſti D. Matth. cap. 10. v. 17. ad Diſcipulos ſuos loquentis: *In Synagogis ſuis flagellabunt vos &c.* Quem profecto locum ſollicitans, in dubiumque revocans Beza dignis vapulat a Baſnagio hiſt. Jud. lib.6. cap. 21. n. 16, ejuſdem loci veritatem confirmante ex S. Paulo, qui Act. 9. Sacerdotum juſſu ad cædendos undique, & in vincula conjiciendos Diſcipulos Chriſti D. conquirebat, quique 2. Corinth. cap.11. v. 24, ſeq. ſe quinque vicibus flagris cæſum, quin & ter virgis flagellatum, atque lapidibus impetitum teſtatur; ex Maimonide quoque de Studio Legis cap. 7. p. 38, qui ejuſmodi apud gentiles ſuos obtinuiſſe ritum flagris reos cædendi ad Sacerdotum nutum locuples teſtis accedit. Atque reos inter alios, qui aut falſum protuliſſent teſtimonium, aut ſoli ad teſtimonium proferendum acceſſiſſent, Pontificis juſſu loris concidi ſolitos traditur in *Peſachim* cap. 10, & a Maimonide in *Hilch Eduth* cap.20, & in *Hilch. Tohen* cap. 5. Quæ præter flagitia, plurimas alias ob cul-

culpas Pontificis imperio vapulare reos conſueviſſe liquet ex Talmud tit. *Maccoth* cap. 3, ex Gloſſa *Caph Nachath*, ac videndus ibid. in Not. Joh. Cocquius p. 122, ſeqq. Præterea apud Judæos peccatorum confeſſioni, de qua Levit.26, 40, & Num.5, 6, ſeqq., caſtigationes, & flagellationes accedere conſueviſſe adfirmat Jacob Ben-Asher in tract. *Orach Chajim* §.607; atque ita quidem, ut peccatis gravioribus imponerentur pœnæ corporales ad plures etiam annos ſubeundæ, docent Judæorum Magiſtri plerique, Maimonides in Talmud tit. *Thora* cap.6, ſeq., & Rabbi Samuel in *Sepher Chaſidim* §.167, ac *Reshit Chocma* minor in *Shaar Hatheſuba* cap. 7. apud Buxtorfium in Synag. cap. 34, & Seldenum de Syned. lib.1. cap. 7. p. 135. Cur vero demum e putidis hiſce Rabbinorum lacunis documenta hauriam, ubi limpidos in promptu habeo S. Scriptræ fontes cum Deut. cap.25. v. 2, ſeq., quo flagitioſis plagas imponi præcipitur, imponendique præſcribitur modus, tum Pſal. 108. v. 6, ſeqq., quo juxta Propheticam phraſim, præter ſeparationem a Sacrorum conſortio, ac Satanæ traditionem, peccator diris omnibus, pœniſque corporalibus agitur. Quò certe facit etiam illud Chriſti D., a quo vendentes, & ementes in Templo flagellis cæſi leguntur Johan.2,14, ſeq., & S.Pauli 2.Corinth. 11, 23, qui carceribus, & plagis a Judæis affectum ſe memorat. Sed & S.Epiphanius Judæum quemdam ideo, quod Chriſto D. nomen dare voluiſſet, flagris in Synagoga conciſum refert; & apud Euſebium citatur liber imperante Commodo adverſus Montaniſtas elucubratus, ubi legitur eorum gregis neminem in Judæorum Synagogis flagellatum fuiſſe. Synedrio quin, ac Synagogæ fas nedum fuiſſe Legis tranſgreſſores ad flagella damnare, ſed imo Jus vitæ, & necis exiſtimant Huetius in Not. ad Origen. To.2. p. 29, Ligfoot in Evang., & Lamy Concord. Evang. Appar. Chron. par.2. cap.3. §.4. To. 2: quod probant facto S. Stephani lapidibus obruti, ac S. Jacobi fuſte interfecti. Quamquam id neget Baſnagius hiſt. Jud. lib. 6. cap. 2. n. 6. facto Chriſti D., quem neci tradere ſibi nefas eſſe faſſi Sacerdotes leguntur Joh. 18, 31, reſpondens n. 8, ſeq. SS. Stephani, & Jacobi necem, non Synedrii decreto, ſed furentis multitudinis conſpirationi eſſe adſcribendam. Huc facit etiam Satellitii tam apud Ethnicos, quam apud Hebræos mentio

Sacerdotum uſui deſtinati , atque loris , flagriſque armati ad flagitioſorum vindictam ex Sacerdotum nutu capiendam, de quo dictum abunde , opinor , ſup. Art. 4.

Non opus eſt tamen e veteri Synagoga documenta , & exempla mutuare , ac derivare , ubi liquida nobis ex Evangelio , Scriptiſque Apoſtolicis tot ſuppetunt argumenta , quibus Chriſti D. , Apoſtolorumque facto, dictoque & hanc Eccleſiæ pœnas infligendi corporales poteſtatis factam docemur particulam fuiſſe . Enim vero a Chriſto D. facto de funiculis flagello vendentes , ementeſque Templo expulſos ex S.Joh.2, 14, ſeq. mox memorabam . Sub Poteſtatis quoque ligandi , atque ſolvendi ſpecie S. Petro factæ , Apoſtoliſque, deſignatam fuiſſe poteſtatem facinoroſos ſpiritualibus nedum plectendi , ſed corporalibus inſuper pœnis , ſive Excommunicationis pœnam ſpiritualem eſſe non modo , ſed corporalem etiam complecti , exinde patet , quod Matth. cap. 5. v. 29, ſeq. ſub oculi , manus , ac pedis ſimilitudine ab Eccleſiæ corpore erui , abſcindi , & projici facinoroſi jubentur : quam juxta ſententiam excommunicati Chriſtifidelium Communione, atque conſortio tam Civili , quam Sacro ſeparari ſolent . Atque ita locum hunc de Excommunicatione interpretari non dubitarunt Origenes hom. 7. in Ioſve ſub fin., & S.Innocentius I. in epiſt. ad Epiſcopos Concilii Milevit. inter Auguſtin. 93, edit. Concil. 25, Cout. 30. n. 6. Quò etiam facere locum ad Galat. cap. 5. v. 12, ubi abſcindi factioſi abſolute jubentur , juxta interpretationem Bezæ , & Seldeni ſuperius admonebam . Huic etiam interpretationi ſuffragantur S.Cyprianus epiſt.62, S.Ambroſius lib. de Elia cap.22, S.Hieronymus epiſt.1. ad Nepotianum , Auctor libri de Vita contempl. ſub nomine S. Proſperi lib. 2. cap. 7, a quibus paſſim ſub abſciſſionis , ejectionis , & ſectionis nomine Excommunicatio exprimi ſolet . Singularem itaque Apoſtolis a Chriſto D. poteſtatem factam impios cum morbis , tum morte damnandi liquet Act. cap.5. v. 5; ubi S. Petrus Ananiam , & Saphiram oris gladio interfeciſſe legitur , veluti locum de prodigioſa Apoſtolis poteſtate facta intelligendum conſentit Grotius , & Act. cap.13. v.11, ubi S.Paulus Elymam Magum cæcitate percuſſit , veluti de poteſtate corporales etiam infligendi pœnas & locum hunc interpretatur Ter-

tul-

Digitized by Google

tullianus de Pudic. cap. 14. Poteſtatem hanc iterum a S. Paulo Virgæ nomine deſignatam 1.Corinth.cap.4.v.21. intellexit S.Auguſtinus lib. 3. contra Epiſt. Parmen. cap. 1: *Jam hic*, inquiens, *apparet eum loqui de vindicta, ad cujus ſignificationem virgam nominavit*. Deſignatam item a S.Johanne Evang. Apocalyp. cap.2. v. 27. ſic accepit idem S. Doctor hom. 2. in hunc loc. *Virgam*, ajens, *ferream dixit Johannes propter juſtitiam, & propter rigorem, quum Virga corrigantur boni, mali vero confringantur*. Paullo ſuperius vero dixerat a Chriſto D. hanc accepiſſe Eccleſiam poteſtatem: qua rurſus de poteſtate expreſſius loquitur S. Paulus 2. ad Corinth. cap. 10. v. 8, ſeqq, & cap. 13. v. 2, & 10. An porro ad Spiritualem infligendi pœnas dumtaxat ſpirituales, an ad Corporales etiam inferendi pertineat inſignis S. Pauli locus alter tam in Epiſt. 1. ad Corinth. cap.5. v. 5, ſeqq., quam in Epiſt. 1. ad Timoth. cap. 1. v. 20, ubi Satanæ traditi leguntur Inceſtuoſus Corinthius, ac Hymenæus, & Alexander, lis eſt inter Doctos. Eum locum proprie ad Excommunicationem ſpectare, quatenus effectum ad cauſſam, Deo ita diſponente ad juſtum Excommunicationis metum incutiendum, viſum eſt Tertulliano de Pudicit.capp.14, Origeni hom.5. in Jud., S.Hilario in Pſal.59. n.3, & 118. tit.16. n.5, S.Ambroſio de Pœnit. lib.1.capp.12, & 13, S.Joh.Chryſoſtomo hom. 15. in hanc epiſt., S. Hieronymo Apolog. adv. Ruff., in Iſajæ capp. 14, & 19, & in Ezech. cap. 17, S. Paciano epiſt. 3. ad Sympron., S. Auguſtino adv. Parmen. lib. 3. cap. 1, & lib. de Fide, & Oper. cap. 26, S. Leoni M. epiſt 89. cap. 7, Theodoreto, Primaſio, Sedulio, Theophylacto, Haymoni, Anſelmo in 1. Timoth.1, Eſtio in hunc loc., Franc. Mayrono in 4.Sent. diſt.19. q.3, Baronio ad an. 57. n. 11: ad quos ſuffragio quoque accedere ſuo non hæſere Calvinus ipſe, Beza, Petrus Martyr, apud Petavium de Eccl. Hier. lib. 3. cap. 11, Eraſmus in hunc loc.Crit. Sacr. To. 5. p. 63, aliique. Eam contra Satanæ traditionem ad Excommunicationem ſpectaſſe negant Petrus Molinæus in Vate lib. 1. cap. 11, ſive de Præcognit. futur., Ludovicus Capellus in Joh. cap.9. v. 22, Ligfootus adhunc loc., Vitringa de Vet.Synag. lib.3. par.1. cap.10. p.757, Joh. Crojus Obſerv. Sacr., & hiſt. ad Rom. cap.9. v. 3. apud Seldenum de Syned. lib. 1. cap. 8. p. 150, Bochartus in epiſt.

epiſt. ad Joh. Tapinum Oper. To 2. p. 1023, Samuel Baſnagius differt. 1. de tradit. flagitioſi Diabolo n. 2. Annal. To. 2. p. 475; & Calovius in Bibliis illuſtratis ad hunc loc., quin tamen inficias ire auſi ſint exinde Apoſtolicæ poteſtatis infligendi ſceleſtis pœnas etiam corporales præclarum ſpecimen patere, ac dum Satanæ peccatores traduntur, poteſtatem deferri cruciandi corpora. Thomæ Eraſto Theſi 59. ea viciſſim Satanæ traditio idem eſt, ac traditio in occiſionem, & damnationem. Sed manifeſte repugnat interpretatio hæc verbis ſeqq. *Ut Spiritus ſervetur in die Domini*; illiſque item 1. Timoth. 1. *Ut diſcant non blaſphemare*: quæ plane in homine a Dæmone interfecto, atque damnato locum habere nequeunt. Limborchio Theolog.Chriſt. lib.7. cap.18. n.28. Inceſtuoſus ille correptioni dumtaxat ſubjectus, non etiam Cenſuræ graviori, viſus eſt. Sed is ſecum met pugnat, ut cui ibidem ea Satanæ traditio ad torquendum in corpore morbo, vel incommodo alio intelligenda videtur. Pugnat deide cum Apoſtolico textu, qui expliciliſſime de pœna longe graviori loquitur. Paulinum itaque locum de Excommunicatione corporali cum pœna conjuncta capiendum non dubitant ex Proteſtantibus Ovvenus in Otiis Theolog. p. 457, ſeqq. Ligfootum refellens; Marckius in Sylloge differt. ſuper loca Vet., & Nov. Teſt. Exerc. 19, ubi Molinæum oppugnat; Fechtius de Excom. Eccl. §. 81, ſeqq., locoque, cum quo confert Matth. 5, 29, Act. 7, 34, & 12, 11, vim, & coactionem ineſſe adverſus Arminianos Grotium, Epiſcopium, Limborchium, Arnoldum &c. oſtendit; Jagerus in Syſt.dogm.Polem. lib.4. p.206; Caldervood in Alt. Damaſ. p.182; Kromayerus de Poteſt.Eccl. §.13. p.55; Pfaffius in Orig. Jur. Eccl. cap.1. art.2. Not. PP. ſeqq. p. 65, ſeqq., ubi Seldenum de Syned. lib.1. cap.8. p. 148. 10. *Improbum* non pro Maſculino, ſed pro Neutro accipi contendentem jure ſufflaminat, ſiquidem Textus liquido de homine Inceſtuoſo loquatur; corrigit etiam Bohemerum, qui Jur. Eccl. differt. 3. de Confœderata Chriſt. Diſciplina §.37. hanc excommunicationem Civilem eſſe autumat, ſeu excluſionem a Civili ſocietate: ſiquidem ſi pœna hæc fuiſſet tantum Civilis, S. Paulus eam infligens in Jura Magiſtratus Civilis involaſſet. Confer & Witſium in Meletematibus Leidenſ. p. 93, ſeqq., & Wolfium in Cu-

Curis Philolog. Crit. To. 3. p. 367, ſeq. Sed enim interpretationem hancce magis, quam Proteſtantibus hiſce, SS. Eccleſiæ Patribus paullo ſuperius memoratis referre acceptam nobis eſt plane ſacrum, quibus uterque Apoſtoli locus de Excommunicatione utique, atque de extraordinaria quoque pœna eorum temporum propria, qua revera Satanæ variis excarnificandus, vexanduſque modis, aut morbis Excommunicatus dederetur; intellectus eſt: qua de intelligentia fuſius Albaſpinæus Obſerv. Eccl. lib. 1. cap. 1, ſeqq., Hallier de Eccl. Hier. lib. 4. Sect. 2. cap. 1. art. 9. §. 3, Petavius de Hier. Eccl. lib. 3. cap. 11, Cornelius a Lap., & Tirinus in 1. Corinth. 5, &c. Singularis porro hujuſmodi poteſtatis, Apoſtolis deinde factæ, Dæmoni cruciandos tradendi flagitioſos ſpecimen aliquod in veteri Synagoga præextitiſſe indicare videtur Propheta Regius Pſal. 77. v. 49. *Immiſſiones per Angelos malos* memorans, ob quas apud Judæos extra Synagogam factos miſerabili tandem conſumptos morte tradit Joſephus de Bello Jud. lib. 2. cap. 7. In Evangelica vero lege Apoſtolis collata poteſtas iſta videtur Marci cap. 16. v. 17. cum poteſtate viciſſim Dæmones ejiciendi, ut obſervat S. Thomas ibid. Eamdem poſt Apoſtolos poteſtatem in Eccleſia longo perduraſse tempore plurimis docemur exemplis, quorum nonnulla collegit citat. §. 3. Franc. Hallier, ut illud, quod in vita S. Ambroſii refert Paulinus, de Stiliconis ſervo Anathemate perculſo, ſtatimque ab immundo Spiritu in fruſta diſcerpto; illud, quod lib. de Schiſm. Urſicini tradit Marcellinus, de Zoſimo Neapolitanæ Eccleſiæ pervaſore a Maximo legitimo Epiſcopo excommunicato gravi linguæ impedimento ſtatim correpto; illud de Dioſcoro a Chalcedonenſi Concilio damnato infeliciſſime in exſilio mortalitatem expleto; de Cariſio Clerico a Gennadio Patriarcha Cenſura irretito die ſequenti defuncto, teſte Theodoro Lect. lib. 1. Collectan.; de Nantino Engoliſmenſi Comite ab Hernelio Epiſcopo excommunicato mala paullo poſt morte percuſso, referente S. Gregorio Turon. hiſt. lib. 5. cap. 36; de Sacrilegis Excommunicatis a S. Maclovio diverſis extemplo morborum generibus affectis, teſte Sigeberto in ejus vita apud Surium die 25. Novemb.; de Laico quodam Anathemate innodato a Pio Apſarenſi Præſule, ac repente fulmine

 icto,

Digitized by Google

ictc, ſcribente S. Petro Dam. epiſt. 2; de aliiſque apud Græcos Excommunicatis, ac poſt obitum ad modum tympani inflatis, auctore Manuele Malaxo in vita Maximi Patriarchæ: quos ob morbos ſane, morteſque illatas *Carnifices Reipublicæ Chriſtianæ* dici Cacodæmones antiquis Eccleſiæ Patribus ſolebant, ab Origene lib. 7. contra Celſum in fin., & lib. 8, a S. Baſilio, a S. Hieronymo in Joel. cap. 2, a S. Auguſtino, a S. Joh. Chryſoſtomo Ser. 17. &c., legendique, ſi placet, Martinus del Rio de Magia lib. 3. par. 1. q. 7, Petrus Tireus de Dæmon. par. 2. cap. 30, Serrarius in Tobiæ cap. 6. q. 20, ubi plura de excommunicatis a Dæmone variemode divexatis exempla.

Ut ut hæc vero de poteſtate hac extraordinaria tradendi Satanæ, Eccleſiæ olim uſitata, ſe habeant, ordinariam ſane cum facultate Cenſuras infligendi, pœnas afflictivas inſuper irrogandi poteſtatem Eccleſiæ factam principio ſuadet ipſummet Epiſcopis inditum nomen, officiumque demandatum. Enim vero *Epiſcopi* nomen apud Ariſtophanem de Avibus, ejuſque Scholiaſtem eis aptatur, qui ad regendas Urbes mitti conſuebant, quos Lacedæmones *Armoſtas*, Athenienſes vero *Epiſcopos* nuncupare ſolebant, teſte Suida V. Ἐπίσκοπος. Apud Latinos ii, qui Pani, ſeu Annonæ præerant, Epiſcopi denominati leguntur L. ult. §. 6. ff. *De Muner.*, *& honor.*, cujuſmodi forſitan ille fuit Eucherius, cujus mentio occurrit in veteri Inſcriptione apud Joſredum in Not. Urbis Nicienſis p. 6. Pro Agonum Præfecto, Curatore, Provinciæ Conſtitutore, Imperatore, Inſpectore &c. uſurpat Julius Pollux Onom. lib. 8. cap. 8. Ab Heſychio Ἐπισκοπὴ exponitur Οὐκδίκησις *Ultio*, & a Syneſio Ἐπισκοπὴ Θεοῦ *Dei Animadverſio*. Alio nomine *Curam gerens* dicitur a Suida, & *Superintendens* a ſequioris ætatis Scriptoribus, S. Auguſtino de Civit. lib. 19. cap. 19, S. Hieronymo epiſt. 85, Eugenio II. in Synodo Romana Can. 3, & 26, S. Nicolao I. epiſt. 12. in Append., Alcuino de Offic. §. de Conſuet. Cleric., Rabano de Inſtit. Cler. lib. 1. cap. 5, Amalario de Offic. Miſſæ, S. Bernardo de Conſid. lib. 2. cap. 6, aliiſque apud Duchangium V. *Epiſcopus*. Juxta hæc itaque *Principatum* ab Epiſcopo in Eccleſia teneri paſſim docent S. Ignatius in epiſt. ad Trall., & ad Smyrn., Auctor Conſtit. Apoſt. lib. 2. cap. 26, S. Irenæus

næus adv. Hær. lib. 4. cap. 44, & S. Juſtinus Apolog. 2. προεςῶτας eos adpellans. *Præſidentes Tertullianus* prædicare vice plus ſimplici non ambegit Apolog. cap. 39, de Coron. Mil. cap. 3, & ad Uxor. lib. 1. cap. 7. S. Cyprianus epiſt. 55, 65, 69. &c. *Præpoſitos, & Principes*: quo pariter vocabulo Epiſcopale deſignari officium alii paſſim admonent Patres. *Magiſtratum* in Eccleſia geri ab Epiſcopo idec rite dixit Origenes contra Celſum lib. 3. n. 30; qui & homil. 21. in Num., ac hom. 11. in Exod *Principatu* item Epiſcopum in Eccleſia defungi ſcribit. Hoc ipſo *Principatus* nomine Epiſcopi officium rite denotari obſervant S. Hilarius in Pſal. 67, S. Baſilius in Iſajæ cap. 13, S. Hieronymus in Pſal. 2, Arnobius in Pſal. 132, S. Auguſtinus in Pſal. 44, & de Civit. lib. 19, cap. 14, S. Cyrillus Alex. in Habac. cap. 1. *Magiſtratum* item ab ſe adminiſtrari ſcripſit S. Gregorius Nazian. Orat. 17, quem *Incruentum* adpellat epiſt. 46; Epiſcopo inſuper ἐξȣσίαν καὶ δυναςείαν *Coercitivam*, ac veluti *Regiam* tribuens poteſtatem Orat. 20. Cui par in ſententia S. Joh. Chryſoſtomus eodem *Magiſtratus* titulo Epiſcopalem inſcribere dignitatem haud dubitavit, quem *Spiritualem* nuncupat hom. 3. in epiſt. ad Coloſ. Quis vero, rogo, obſtipus adeo, obſtupiduſque, qui ignoret Magiſtratus, ac Principatus juris eſſe pœnis etiam corporalibus Legum tranſgreſſores adficere, idque propterea juris in Epiſcopos quoque fuiſſe transfuſum inficietur? Tam igitur Divina inſtitutione, juxta SS. Patrum interpretationem, quam Jure naturali Hominum inſito menti efficitur, ut quemadmodum Filii a Parentibus, a Dominis Servi, Diſcipuli a Præceptoribus, a Magiſtratibus ſubditi, ſic ab Epiſcopis Chriſtifideles in culpam lapſi pœnis corporalibus plecti, emendarique queant: qua proinde de poteſtate loquens S. Auguſtinus in Pſal. 102: *Quid ergo*, inquit, *dormiet Diſciplina? Auferetur omnis correptio? Non auferetur. Quid enim de luxurioſo filio facturus es? Non caſtigabis? Non verberabis? Servum & ipſum tuum, ſi male viventem videris, non pœna aliqua, non verberibus refrænabis? Fiat hoc, fiat: admittit Deus, imo reprehendit, ſi non fiat; ſed animo dilectionis fac, non animo ultionis.* Jam vero Epiſcopi muneri, ac nomini conformis erat Veteris Eccleſiæ praxis, juxta quam Diaconi, Subdiaconi, inferioreſque Clerici alii

Digitized by Google

ad fores Eccleſiæ ſtare conſueverant Epiſcopi juſſa executuri, eoſque admiſſuri, viciſſimque rejecturi, quos ipſe deſignaſſet, veluti locupletes accedunt teſtes Auctor Conſt. Apoſt. lib. 2. cap. 57, & lib. 8. cap. 11, Scriptor Eccl. Hier. ſub S. Dionyſii Areop. nomine cap. 5, juncto S. Maximo ibid. in Schol., S. Hieronymus epiſt. 3. ad Heliod., S. Auguſtinus Confeſ. lib. 6. cap. 2, & lib. de Paſtoribus cap. 13, ac Patres Concilii Carthaginenſis IV. Can. 8. Quò etiam pertinet Diſciplinæ caput illud, juxta quod Peregrini, abſque Epiſcopi Commendatitiis, litteriſque Communicatoriis, ab Eccleſia arcebantur: de quo Canones Apoſt. 9. alias 12, Conſtit. Apoſt. lib. 2. cap. 58, Carthaginenſis I. Can. 7, Arelatenſis I. Can. 9, aliique. Aſt non unum iſtud Eccleſiaſticæ Diſciplinæ caput erat, quo conſtat juſſos olim, vi corporali, prout opus fuiſſet, etiam adhibita, Chriſti D. exemplo flagellis e Templo vendentes, & ementes expellentis, ut obſervavit Ivo Carnot. in Serm. Synodico de Excellentia Sac. Ordinat., Oſtiarios a Templorum ingreſſu Infideles, ac Baptiſmo nondum initiatos prohibere: nam & illud accedit illuſtre, quo ſcimus veteri Eccleſiæ in more poſitum abſtinentiis, flagellis, jejuniis, eleemoſynis, ejuſque genus caſtigationibus, aliiſque carnis afflictationibus pœnitentes adficere. Ideo mandatos olim, qui publicæ addicti pœnitentiæ fuiſſent, ut præ Templi foribus orarent, nec intra Templi ſepta ingrederentur, ingreſſi vero foras expellerentur; ibique veſte induti lugubri, cinere, ac cilicio ſordidati ſtarent, orarent, flerent. Cujus quidem Diſciplinæ mentionem ingerunt paſſim S. Gregorius Neocæſar. in epiſt. Can. Can. ult., S. Baſilius in epiſt. Canon. ad Amphilochium Can. 56, S. Joh. Chryſoſtomus hom. 17. in Matth.; ex Latinis vero Tertullianus de Pudic. cap. 4, S. Ambroſius de Pœnit. lib. 2. cap. 10, & S. Hieronymus epiſt. 30. ad Oceanum. Quò præclare facit etiam S. Paulini Forojul. Parænetica ad Felicem Urgellit., qua ipſum ad pœnitentiam agendam provocat, agendæque modum, tempuſque præfinit apud Harduinum To. 4. p. 910. Mandatos item olim a Templo, ante Sacrificii oblationem, expelli eos, qui in 1, 2, & 3. Pœnitentiæ ſtatione adhuc detinerentur, neque dum ad 4, Conſiſtentiæ ſcilicet, gradum admiſſi fuiſſent, ideſt Flentes, Audientes, & Subſtratos,

liquet

liquet ex Conciliis Laodicæno Can.19, Agathenſi Can.60, Epaonenſi Can. 29, ex Sozomeno hiſt. Eccl. lib. 7. cap.16, & S. Joh. Chryſoſtomo hom. 3. in Epiſt. ad Epheſ.

Propius atqui facit huc vetus illa in Eccleſia diſciplina, juxta quam Chriſtiani a gerendo Magiſtratu, Civilique Præfectura ſubmovebantur. Ita namque in Concilio Eliberitano, cujus tam veritas, quam vera Epocha nobis in aperto poſita eſt alibi, Can.56. cautum habetur: *Magiſtratum uno anno, quo agit DuumViratum, prohibendum placuit, ut ſe ab Eccleſia cohibeat*. Ex quo vides Chriſtiano viro aut Magiſtratus officio, aut Eccleſiæ liminibus abſtinendum fuiſſe. Quæ tamen Diſciplina poſtmodum immutata paullulum eſt a Concilio Arelatenſi I. Can. 7, atque ita quidem, ut Magiſtratum impoſterum gerere Chriſtianis fas eſſet, ea tamen adjecta lege, ut litteras Communicatorias ab Epiſcopo accipere tenerentur, ejuſque regimini obnoxii eſſent: contra quam Diſciplinæ regulam agentes, tum demum Eccleſiæ aditu arcerentur: *De Præſidibus, qui Fideles ad Præſidatum proſiliunt, placuit, ut quum promoti fuerint, litteras accipiant Eccleſiaſticas Communicatorias: ita tamen, ut in quibuſcumque locis geſſerint, ab Epiſcopo ejuſdem loci cura de illis agatur: & quum cœperint contra Diſciplinam agere, tum demum a Communione excludantur. Similiter & de his, qui Rempublicam agere volunt*. Indulgentia hæc tamen haud ad eos extendebatur, quos flagitiis implicitos publicæ per gradus ante pœnitentiæ tranſire oportebat, quam iis per Eccleſiam fas eſſet ad publicæ Reipublicæ munia adſpirare. Veterem hanc enim viguiſſe Diſciplinam, ut cujuslibet claſſis Pœnitentes, uſque dum pœnitentiæ ſpatium percurriſſent omne, omninoque gradibus defuncti fuiſſent, Sacris nedum interdicerentur, ſed Civilibus etiam abſtinere deberent, liquido nobis, locupletique documento, argumentoque ſunt imprimis ex Pontificibus S. Siricius in epiſt. Decret. ad Himerium Tarac. cap.5, S.Leo M. in epiſt.92; edit. Queſn. 2, Baller. 167. ad Ruſticum Narbon. cap. 12. apud Gratianum Can.3. *Contrarium* de Pœnit. diſt.5, & S. Nicolaus I. in epiſt. 19. ad Rodulphum Bituric. cap. 4; ex Conciliis quoque Nicænum Can.12. verſ. Dionyſii, Arelatenſe II. an.452. Can.25, relato Can.50. *Hi, qui* diſt.69, Aurelianenſe III. an.538. Can.25,

Toletanum IV. an. 633. Cap. 55, Toletanum VI. an. 638. Cap. 7, Toletanum XII. an. 681. Can. 2, & Toletanum XIII. an. 683. Can. 10: quibus Pœnitentiæ legibus ſemel addicti a Militiæ ſive Paludatæ, ſive Togatæ functionibus prohibebantur. Non me fugit a Doctiſs. Berardi in ſuo Gratiano Emend. par. 1. cap. 7. ad Can. 4, de Pœnit. diſt. 5, & par. 2. cap. 35. p. 230, ſeq. Diſciplinæ hujuſmodi eam adduci cauſſam, quod ad Militiam admitti Chriſtiani, niſi abdicata fide, Eccleſiæque Communione, vix, ac ne vix quidem conſueſcerent. Verumtamen etſi a Concilii Nicæni tempore ad ætatem uſque fere S. Siricii, ob Edicta ſive Licinii Imp., ſive Juliani Apoſtatæ, quibus Chriſtianæ Religionis profeſſores dignitatibus, & officiis Civilibus interdicebantur, locum habere ea cauſſa potuerit, ideſt uſque ad Sæculum IV, non ita tamen uſque ad Sæculum Eccleſiæ VIII. trahi commode potuit. Aliam igitur Diſciplinæ iſtiuſmodi cauſſam proferunt Concilia Arelatenſe II. Can. 21, Andegavenſe an. 455. Can. 5, Turonenſe I. an. 461. Can. 8, Veneticum an. 465. Can. 3, Aurelianenſe I. an. 511. Can. 11, relato Can. 5. *De His* de Pœnit. diſt. 5. Epaonenſe an. 517. Can. 23, Barcinonenſe an. 540. Can. 7, Toletanum III. an. 589. cap. 11, Barcinonenſe alterum an. 599. Can. 4, Caroli M. Capitulare Aquiſgranenſe an. 789. Capitul. lib. 1. cap. 79, Cabilonenſe II. an. 813. Can. 35, Wormatienſe an. 868. Can. 26. &c., nempe tum quod occaſione Militiæ in peccata prolabi Pœnitentibus pronum eſſet; tum quod cum Pœnitentis officio Sæculi dignitates, ac munera non bene cohærerent; tum quod a lugubri Pœnitentiæ profeſſione abeſſe omnino oporteret, quidquid licentiæ, vel oblectamenti vel leve ſpecimen oſtenderet. Qua pariter in ſententia fuere Synodi Toletana XIII. cap. 10, Regiaticina an. 850. cap. 9, Iſaac Lingonienſis Can. tit. 1. capp. 32, & 36, quæ mutuavit ex Capitul. lib. 7. capp. 44, & 143, & Herardus Turon. capp. 26, ac 120, ex Julio Paulo Sent. lib. 1. cap. 23. Id adeo verum, ut cuicumque manus impoſita in pœnitentiæ ſignum fuiſſet, is extemplo gradu honoris omni excíſus haberetur, adeoque ut, referente S. Optato Milev. lib. 1, & 2. contra Parmen. Catholicos pleroſque Epiſcopos, quos manuum impoſitione pœnitentiæ adjecerat Donatus a Caſiſnigris, hoc ritu, modoque

doque proprio dejecerit loco. Quamvis pœnitentiæ Epiſcopos, Presbyteros, & Diaconos ſubjicere vetitum eſſet, veluti liquet ex Conciliis Romano ſub S. Melchiade an. 313, & Carthaginenſi V. Can. 11, ex S. Leone M. epiſt. 90. vet. edit., ex Capitul. Regum Franc. lib. 5. cap. 66: de quibus adeundi Burchardus lib. 9. cap. 72, Ivo par. 15. cap. 66, & Morinus de Pœnit. lib. 5. cap. 4. Et certe non ob eam cauſſam, ſed ob id unum, quod juxta Diſciplinæ leges, pœnitentiæ ſemel addictus a negotiis Sæcularibus abſtinere cogeretur, Vamba Gothorum Rex in Concilio Toletano XII. Regno ſemet abdicavit, adnotante Morino de Pœnit. lib. 5. cap. 7. Eidem cauſſæ deputandam etiam Ludovici Pii abdicationem oſtendit Blancus de Poteſt., & Polit. Eccl. To. 1. lib. 3. §. 3. Angliæ quoque Rex Teudur a Gurvano Epiſcopo, ob fratricidium, ac perjurium, excommunicatus, ut ſemet ab hoc vinculo liberaret, pœnitentiæ collum libens ſubjugavit: at Epiſcopus ex Synodi Landavenſis an. 887. ſententia, ne Regnum Principe careret, Regni abdicationem in eleemoſynas, orationes, ac jejunia commutavit. Diſciplinæ huicce conformis, eademque de cauſſa, lex in Ecclesia obtinuit a Sæculo VIII., ad Sæculum XI., de certi nempe generis atrocioribus flagitiis ejus genus infligenda pœnitentia, ut qui ei fuiſſent addicti, ab omni ſæculari officio, negotioque abdicarentur. Atque ita decretum habetur in Conciliis apud Theodonis Villam an. circiter 821. Can. 4, Wormatienſi an. 868. Can. 26, Moguntino an. 888. cap. 16, & Triburienſi an. 895. Can. 5, & 55; in Capitul. Reg. Franc. lib. 6. cap. 306, & lib. 7. cap. 331, in Pœnit. Romano tit. 1. capp. 1, 11, 21, & 34, ac tit. 2. cap. 7; & apud Burchardum lib. 5. cap. 5, lib. 12. cap. 21, & lib. 17. cap. 8; Ivonem par. 10. cap. 134, & par. 12. cap. 78, ac Morinum de Pœnit. lib. 5. cap. 21. n. 7, 13, ſeq. Hinc Sæculo XI. Germaniæ Epiſcopi, & Principes Henricum IV. Apoſtolicæ deferentes Sedi, tot, ac tantis eum laborare flagitiis apud Lambertum Schafnaburg. ad an. 1073. affirmarunt: *Quæ ſi ſecundum Eccleſiaſticas leges judicarentur, & Conjugium, & Militiæ cingulum, & omnem prorſus Sæculi uſum, quanto magis Regnum, abdicare cenſeretur*. Ejuſmodi vero Diſciplinæ rationem etiamnum aliquam cum Excommunicatis ab Eccleſia religioſe obſervari conſtat ex Jure

Jure Canonico Can. 37. *Quicumque* ex S. Gelaſio, & Can. 103. *Quoniam* ex S. Gregorio VII. 11. q. 3; Cap. 2. *A Nobis* Decret. lib. 2. tit. 25. *De Except.* ex Innocentio III; Cap. 1. *Pia* in 6. lib. 2. tit. 12. *De Except.* ex Innocentio IV, & Cap. 8. *Decernimus* ibid. lib. 5. tit. 11. *De Sent. Excom.* ex Alexandro IV, junctis Concordantiis, ubi liquet Excommunicatos a Communione nedum Eccleſiaſtica, ſed a Forenſi, ſed a Politica etiam arceri. Junge demum uſitatum, Divino e jure manantem, derivatumque, morem, juxta quem pro expiatione peccatorum cujuslibet genus peccatoribus Corporales etiam pœnæ, Jejunia, puta; flagellationes, pecuniarum erogationes &c. a Confeſſariis imponi, religioſe ab ipſis Pœnitentibus explendæ, tam legitime queunt, quam jugiter conſueverunt. Exinde patet in errorem prolapſum doctiſs. alioqui Morinum, dum lib. 6. de Pœnit. cap. 25, ſeq. docendum adſumpſit a publicæ antiquitus Pœnitentiæ uſu diſtinctum minime fuiſſe uſum Cenſurarum, nec ab interiori diſcretum Forum exterius. Quam enim iſtiuſmodi opinio a veteri Eccleſiæ Diſciplina abhorreat, ab ipſa quoque Apoſtolorum Praxi, queis haud infrequens Cenſurarum uſus obtigit, eadem diſcordet, ipſique Divino quin etiam Juri ab exordio frequentato aperte adverſetur, ex dictis abunde manifeſtum evadit. Deinde ſecummet adverſa Vir doctus fronte pugnat, dum lib. 2. cap. 6. docet olim Chriſtifideles ad peccata commiſſa vel privatim, vel palam confitenda, adactos fuiſſe metu, ne eadem peccata deferrentur Epiſcopo, ac propterea graviori ſubjacerent pœnæ. Quæ enim, amabo, gravior alia hæc erat pœna, niſi Cenſura? Sed hæc obiter.

In lineam nunc reflectendo, veteris hujus, ac novæ Diſciplinæ, juxta quam Epiſcopis in flagitioſos pœnis etiam Corporalibus animadvertere fas, juſque ſemper fuiſſe dicebamus, liquidi teſtes, locupleteſque adſtipulantur SS. Eccleſiæ Patres, Scriptoreſque Eccleſiaſtici. Atque Conſtit. Apoſtol. imprimis Auctor lib. 2. capp. 37, & 47. perpetuus eſt in aſſerenda Epiſcopis afflictivas pœnas reis infligendi poteſtate, & capp. 48, & 49. in adſtruendo pariter Epiſcopis Foro exteriori, pœnarumque legibus præſcribendis. A S. Amphiano Martyre plagis affectum Hieroclem Alexandriæ Prætorem, ſive Auguſtalem Præfectum teſte S. Epi-

S. Epiphanio hær. 68, quique Diocletiano motæ in Chriſtianos tempeſtatis auctor extitit, teſte Lactantio de Mortib. Perſecut. cap. 16, ab eo Dei leges, ac naturæ infringi, ægre, indigneque ferente, refert lib. adv. ipſum Euſebius. Origenem a Demetrio Alex. Synodali Decreto *de Eccleſia pulſum*, quæ pœna eſt Spiritualis, *& de Civitate fugatum*, quæ Corporalis pœna ſpecies eſt, auctor eſt Photius Cod. 11, refertque ex Theophilo Alex-Gennadius de Viris Illuſt. Sed & idem Origenes hom. 9. in Jerem. de ſeparatione Civili, cui ſubjacet Excommunicatus, ita loquitur, ut eam pro mere Spirituali non habuerit, uti revera Corporalis magis ſit, utpote quæ a congreſſibus, a conviviis, a colloquiis, aliiſque Societatis humanæ officiis ſejungit. Familiare quoque olim Epiſcopis fuiſſe, quomodo Parentibus, Artiumque Magiſtris jugiter extitit, peccantes verberationibus emendare, ſcribit diſerte S. Auguſtinus in epiſt. 159, nunc 133. ad Marcellinum Tribunum: *Virgarum*, inquiens, *verberibus, qui modus Coercitionis & a Magiſtris liberalium Artium, & ab ipſis Parentibus, & ſæpe etiam in Judiciis ſolet ab Epiſcopis adhiberi &c.* Refertur a Gratiano Can. 2. *Circumcelliones* 23. q. 5. Ne vero putaretur hanc ſibi poteſtatem Epiſcopos perperam arrogaſſe, eamdem fundamentum in Evangelio habere Matth. 18. v. 17. docet lib. 1. contra Adverſarium Legiſ, & Prophet. cap. 17. idem S. Doctor, eamque ſæpius Epiſcopis cum refractariis uſui eſſe oportere lib. de Fide, & Oper. cap. 5. decernit. Confer eumdem in Epiſt. ad Macedonium apud Gratianum Can. 1. *Si Res* 14. q. 6, ubi cruciatibus, moleſtiiſque corporalibus furem ad ablata reſtituenda compellendum admonet. Præter gradus amiſſionem, exſilii quoque pœna in Synodo ad Quercum affectum S. Joh. Chryſoſtomum auctor eſt Palladius in Dialog. Conjuratis, ſive Calumniatoribus Epiſcoporum tam exſilii pœna, quam bonorum privatio decreta, & quidem juxta SS. Patrum Statuta, in Synodo Romana V. a S. Symmacho legitur, ac refertur a Gratiano Can. 3. *Accuſatoribus* 3. q. 5. A S. Cyrillo Alex. Judæos, perſecutionem in Chriſtianos paſſim commoventes, Urbe expulſos, Proſeuchas eiſdem ademptas, eorumque bona publicata, diripiendaque Populo expoſita refert Socrates lib. 7. cap. 14. Qua de re iterum paullo infra.

fra . S. Cæſarius Arelat. , ut habet in ejus vita Cyprianus ipſius Diſcipulus apud Surium die 17. Auguſti , id cautum volebat , ne qui juſſu ſuo pro culpa flagellandus eſſet , amplius 39. ictibus feriretur ; ita tamen , ut qui gravi expiandus flagitio eſſet , permitteret , ut poſt dies paucos iterum vapularet . Januario Calaritano a S. Gregorio M. lib. 9. epiſt. 65 , alias lib. 7. epiſt. 67. mandatum liquet, ut reſiduos Sardiniæ Idololatras, ſortilegos, & nefarios hujuſce genus homines inſectari non deſineret , carcere , & pœnitentia , ſi ingenui eſſent, eos puniret , flagellis etiam , ſi Servi . Antemio Subdiacono in mandatis ab eodem S. Pontifice datum lib. 11. epiſt. 71 , alias lib. 9. epiſt. 66. legitur , ut Paſchaſio Epiſcopo inſtaret , quatenus Hilarium Subdiaconum fratrum calumniatorem gradu dimoveret , flagellis cæderet , exulare juberet : *Subdiaconatus privet officio , atque verberibus publice caſtigatum faciat in exſilium deportari* . Refertur Cap. 1. *Cum fortius* Decret. lib. 5. tit. 2. *De Calumniat.* Similem , ac ſtrenuam infandi cujuſdam Presbyteri facinorum exercere vindictam , atque illum actutum corripere , inque tetrum contrudere carcerem alter ejus Nuntius juſſus legitur lib. 8. epiſt. 5. Diaconum etiam, & Subdiaconum ejuſdem criminis reos , illum quidem gradu dejici , hunc præterea verberibus caſtigari ab eodem S. Gregorio juſſos refert Johannes Diac. lib. 4. cap. 31. Atque hæc quidem in Clericos exerta vindicta , quæ adhuc confirmata adparet ex lib. 4. epiſt. 27. ad Januarium Calarit. , & lib. 10. epiſt. 4. ad Savinum Subdiac. Laicis quoque pecuniaria impoſita pœna liquet lib. 4. epiſt. 26. ad eumdem Januarium ; inque bonorum Eccleſiaſticorum deprædatores nunc mulctæ pecuniariæ , nunc publicæ fuſtigationes etiam decretæ leguntur in epiſt. 31. ad S. Auguſtinum Regeſti lib. 12. Sed enim illuſtrior habetur S. Gregorii mens in epiſt. 10. lib. 11, nunc epiſt. 8. lib. 13. indict. 6. ad Senatorem Abbar. , qua privilegii exemptionis Xenodochio cuidam indulti infractores dominio etiam temporali mulctantur . Pſeudoepigraphis hanc porro adcenſendam Epiſtolam , poſt Maimburgum pugnat Launojus epiſt. ad Mich. Girardum , & ad Joh. Rolandum , pro ingenio nempe præpoſtero laceſſendi , quæcumque ad ampliſſimam Rom. Pontificis confirmandam auctoritatem quoquomodo conferant .

Con-

Digitized by Google

Contra vero legitimam proculdubio propugnant PP. Maurini in Not. ad epiſt. 8. lib. 13. Oper. To. 2, Charlaſius de Libert. Eccl. Gall. To.2. lib.7.cap.6, Blancus de Poteſtat., & Polit.Eccl. To.1. lib. 2. §. 11, &c. Atque profecto, quominus pſeudonymis Gregoriana hæc epiſtola adnumeretur, graviſſimo eſſe argumento S. Gregori VII, eam laudantis lib. 8. epiſt. 21. ad Herimannum Meten., auctoritatem fateri cogimur. Prohibent deinde ejuſdem S. Gregorii M. epiſtolæ aliæ germanæ 9, & 10. lib. 13, alias 11, & 12. lib. 11. ad Talaſſam Abbatiſſam, & Luponem Abbatem, in quibus formula haud abſimili uſus legitur duo privilegia concedens ad preces Brunechildis Franc. Reginæ, & Theodorici Regis ejuſdem Reginæ Nepotis Monaſterio S. Mariæ, & Eccleſiæ S. Martini Auguſtodunenſis. Ejuſmodi præterea Epiſtolæ una cum clauſulis illis minarum in Principes ipſos, qui privilegia illa infringere auſi fuiſſent, extant in Codicibus omnibus ſive Mſs. optimæ notæ, ſive editis, Anglicanis, Gallicis, Italis &c. Referuntur etiam in vita S. Hugonis Monachi Auguſtod. Sæculo X. conſcripta apud Ducheſnium Script.Rer. Franc. To.3, nec non in Monum. Eccl. Gallic. ab eodem Ducheſnio hiſt. Franc. To. 1, & a Sirmondo Concil. Gall. To.1. Proxime huc facit, quod de Fulcone Remenſi Archiep. tradit Flodoardus lib.4. cap.5, ab eo nempe graviſſima epiſtola an. 898. Carolum Simplicem objurgatum, interminataque tum Excommunicatione, tum ab eo ſeceſſione, deterritum a fœdere, quod impie cum Normannis Idololatriæ tum adhuc deditis pepigerat. Quas equidem Fulconis minas fruſtra mollire, elevareque ſtuduit Boſſuetius Defenſ. Decl. par. 2. lib. 6. cap. 25. eo momento, quod hæ a Fulcone non qua Epiſcopo, ſed qua ex Optimatibus uno profectæ cenſendæ ſint: ſiquidem liquido conſtet una ex Religionis cauſſa ita Fulconem egiſſe. Præpoſtere deinde agit Boſſuetius dum id Epiſcopo detrahit juris, quod privato ſubdito tribuere haud difficilis eſt. Par vero de poteſtate Eccleſiæ pœnas infligendi etiam corporales ſententia hæſit profecto Ivoni Carnot. epiſt. 186. ad Epiſcop. Aurelianenſem, S. Anſelmo Cantuar. lib. 3. epiſt. 109. ad Regem Angl., Petro Bleſenſi epiſt. 145, ſeq. Eleonoræ Angl. Reginæ nomine ad Cæleſtinum III, Petro Bertrando in diſput. adv. Petrum Cunerium &c.

Præ quibus tamen loco potiori , qui cum ſibi, tum paſſim Epiſcopis poteſtatis hanc vindicant particulam habendi profecto ſunt Rom. ipſi Pontifices , Paſchalis II. apud Lucium II, ipſe Lucius in epiſt. 8. ad Viſeliacenſem Abbat., Alexander III. Cap. 1. *Gravis* Decret. lib. 3. tit. 16. *De Depoſito* , Innocentius III. Cap. 35. *Ut famæ* lib. 5. tit. 39. *De Sent. Excom.* , & Cap. 27. *Novimus De Verbor. Signif.*, Honorius III. Cap. 18. *Dilectus* lib. 1. tit. 31. *De Offic. Ord.*, B. Gregorius X, & Clemens V. apud Raynaldum ad annos 1273. num. 42, ſeq., ac 1311. num. 53, ac Bonifacius VIII. Cap. 3. *Quamvis* in 6. lib. 5. tit. 9. *De Pœnis* , & Cap. 7. *Cum Epiſcopus* lib. 1. tit. 16. *De Officio Ordin.*, ubi Epiſcopo perſonas Eccleſiaſticas capiendi , & Carceri deputandi jus integrum adſerit . Quam ſane Decretalem in Gallia haud fuiſſe receptam falſo jactat Jannonus : ſiquidem ibidem pro delictis Clericorum puniendis Epiſcopis Carcerum uſum , hanc juxta Decretalem , haud fuiſſe denegatum ſcribit Ludovicus Hericourt de Legib. Eccleſ. Franc., quo a jure Laicos , ſpeciali Pontificum indulgentia , exemptos fuiſſe obſervat Reinfeſtuel Jur. Can. lib. 2. tit. 2. §. 10. n. 236. Confer Felinum in Cap. 13. *Irrefragabili* de Offic. Jud. Ordin., Hoſtienſem in Cap. 13. *Ut Clericorum* de Vita , & honeſt. Cler., Panormitanum in Cap. 3. *Licet* de Pœnis , Covarruviam Var. Reſol. lib. 2. cap. 9. n. 9. docentes a Judice Eccleſiaſtico delicta quædam pecuniaria mulcta puniri tam licite poſſe , quam aliquando expedire , & Gonzaleſium in Jur. Can. lib. 5. tit. 2. *De Calumniat.* cap. 1. n. 13, ſeqq., ubi documentis multis ex Synodis , ex Patribus , & Scriptoribus oſtendit Eccleſiæ tam priſco , quam perpetuo Corporales inter pœnas uſu flagellationes veniſſe. Cujuſce veteris Diſciplinæ veſtigia deprehendere adhuc licet in Ordine abſolutionis ab Excommunicatione, quo in Pontificali Romano ſub quolibet Pſalmi *Miſerere* verſiculo abſolvendus virga inter ſpatulas verberari præcipitur . Videndus & Boilau doctiſs. Sorbonicus in hiſt. Flagellant .

Ad hancce porro veterem in Eccleſia praxim Corporalibus facinoroſos adficiendi pœnis comprobandam , uberiorique locandam in lumine concurrunt præterea antiquiſſimæ Excommunicationis formulæ apud Martenium de Antiq. Eccl. Ritib. To. 2. lib.

3.

Digitized by Google

3. cap. 4. Diræ nempe ex Pſal. 108. potiſſimum in Excommunicatos, eorumque Domos, Agros, Bona, Corpora &c. repetitæ leguntur in Pontificali Anglicano, & in antiquis Codicibus Mſs. Gemmeticenſi, Noviomenſi, Regio, Vindocinenſi, & Vallicellenſi Leonis Papæ varias Excommunicationis formulas referentibus, in eiſdem Codicibus item editis a Baluzio, ac in Cod. S.Audoeni Rotomagenſis, ac Monaſterii Fiſcanenſis. Ad quas ea quoque revocanda Excommunicationis formula, cum pœnarum corporalium minis concepta, & in Concilio Aragonenſi ſub Ranimiro Hiſp. Rege lata, de qua paullo ſuperius. Pœnas inter has corporales vindicandis delictis qua interminatas, qua inflictas locum profecto habebat pœna Carceris, quo punire Clericos præſertim veteri, frequentique uſu Eccleſiæ venerat. Liquida de eo ſuppetunt documenta ex Libello Baſilii Diaconi ad Theodoſium, & Valentinianum Imp. Concilii Epheſini par.1.cap.30. inſerto; ex L.30. Cod.Theod. *De Hæreticis*, & L.*Cuncti* Cod.Juſtin.eod.tit., ubi Lex ideo lata ab Arcadio, & Honorio an. 396. recenſetur; ex Novella 79. Juſtin. cap.3. & Capitul. lib.5. cap. 225. Proprio Carcerum nomine deſignantur a S.Gregorio II. in epiſt.2.ad Leonem Iſaurum; ab Alexandro III. in epiſt. ad Rotrodum Archiep. Rotomag.; a Concilio Colonienſi an. 1260. Can. 1, & a Lambethenſi an. 1261. cap. de Excom. capien. Qua de re Anton. Auguſtinus ad Novel. 79. *Decanicæ* adpellantur Juliano Anteceſſori Conſt. 73, & 266, ac Juſtiniano cit. Novel. 79. *Cancellos* exponit Balſamon in Nomocan. tit. 9. cap. 1. *Catenas* legit Carolus M. in cit. Capitul. lib. 5. cap. 225. *Decaneta* dicuntur Leg. 30. Cod. Theod. lib.16. tit. *De Hæret.*, & Novel.70. Cod. Juſtin. *Diaconica*, & *Decanica* indiſcriminatim habet Gloſſarium ad Juliani Anteceſſ. verſionem Conſtitutionum; cujuſce Gloſſarii auctor fertur Franciſcus Pithœus: qua de re fuſius Cironius Obſervat. lib. 2. cap.51, Johannes Acoſta in Cap. 4. Extravag. *De Judiciis*, Fileſacus in Cap. 1. *De Offic. Ordin.* §. 16, Gothofredus in cit. L. 30. Cod. Theod. *De Hæret.*, Ducangius in Deſcriptione Ædis S. Sophiæ poſt Silentiarium cap. 84, Binghamus quoque Orig. Eccleſ. lib.8. cap.7. §. 9, ac nuper Blancus de Polit., & poteſt. Eccl. To. 4. lib. 2. cap. 4. §. 9. Juxta hæc ideo Eccleſiæ Fiſcum haud dene-

gandum fore docent Gloſſa in Cap.5. *Quia diverſitatem*, *De Conceſſ. Preben.*, Felinus in Cap.13. *Irrefragabili*, *De Offic. Jud. Ordin.* §.1., Barboſa in Cap.1. *Ex Epiſtolæ*, *De Probationibus* n.61, Repertorium Inquiſit. V. *Confiſcatio*, Hoſtienſis in Cap.2. *Nolentes De Hæret.*, Joh. Bernardus in Pract. Crimin. capp 124, & 134. Covarruvias var. Reſol. lib. 2. cap. 9. n. 11, aliique longe plures Juriſperiti apud ipſum.

Ad hæc Poteſtatis Eccleſiaſticæ quoad pœnas inſligendas Corporales argumento præterea, documentoque ſunt, qui præſidio ipſimet frequenti erant, Parabolani. De horum porro nomenclatione non una Eruditorum opinio eſt. Sic dictos fuiſſe Medicos, indeque nomen ſumpſiſſe, quod multas effundere Παραβολας familiare ipſis ſit, ſive loquaciores ſint, conjecit Accurſius, & notat Vocabularium Vetus apud Martinium. Quam opinionem riſu, & cachinnis excipiunt Bleynius Inſt. lib. 1. p. 7, & Gothofredus, de quo infra. Plebejos fuiſſe, ac proletarii generis, qui famulitio Eccleſiarum, vel Hoſpitalium, Xenonumque deputati eſſent, & quaſi glebæ adſcriptitii, ſic denominati a παρα præpoſitione *Ab*, & βῶλος *Gleba*, ut ſicut illis ab Agrorum cultura recedere non licebat, ita nec his ab Ægrorum ſervitio, autumant Alciatus Diſpunctionum lib. 4. cap. 9, & Rhodiginus Antiq. lect. lib. 29. cap. 2, queis adnuit Pitiſcus in Lexico. Verius tamen *Parabolanos* a Παράβολος, qui temere cuivis periculo caput objicit, ideſt *Audax*, ſive a Παραβαλλόμενος, qui audaciter periculum quodlibet trajicit, & contemnit, denominatos, qui ad curanda debilium ægra corpora deputari ſolebant, veluti loquitur LL. 17, & 18. Cod. *de Epiſcop.*, *& Cler.* Juſtinianus, quod neglecto prorſus omni periculo, ac propriæ ſalutis immemores, ægrorum curationi ſe ſe ultro exponerent, unde *Paraboli* Socrati lib. 7. cap. 22, & Caſſiodoro; *Parabolarii* Firmico Matheſeos lib. 8, & Claudiano in Manlii Conſulatum v. 292; *Parabalomeni*, *& Parabaleſthæ* Heſychio, Julio Polluci Onom. lib. 3. cap. 28, Maximo Tyrio diſſert. 2. p. 13. edit. Heinſ., Suidæ, & in Gloſſa Philoxeni, quin & S. Paulo ad Philip. cap. 2. v. ult., unde & *Beſtiarii* Julio Frontino dicti, conſentiunt Cujacius ad Novel. 3,

Ba-

Digitized by Google

Baronius ad an. 416. n. 33, Salmaſius de modo Uſar. cap. 5, Voſſius Lex. Etymolog. in *Parabola*, Bullengerus de Venat. circ. cap. 31, Turnebus Adverſar. lib. 13. cap. 23, Jacobus Gothofredus ad L. 42. Cod. Theod. lib. 16. tit. 2. *De Epiſcop.*, *&* *Cler.*, Ducangius V. *Parabolani*, neque diſſentit Pitiſcus To. 3. p. 30. Atque hos quidem fuiſſe primum non generis proletarii, ſed inferioris Ordinis Clericos, qui propriæ Eccleſiæ officiis etſi minime deputarentur, ab Epiſcopis attamen adlegi ſolebant, Epiſcoporumque imperio ſuberant, haud obſcure liquet ex Theodoſii Jun. LL. 42, & 43. *Quia inter*, *&* *Parabalani* lib. 16. Cod. Theod. tit. 2. *De Epiſcopis*, *Eccleſ.*, *&* *Cler.*, quibus eos deinceps non ex divitibus, ſed ex pauperibus allegendos jubet, Clericos etiam vocat explicite, nihilque cum publicis Actis permittit habere commune, neque ad Curiam accedere, neque ſexcentorum excedere numerum, eiſque demum in omnibus præeſſe Alexandrinum Epiſcopum præcipit: qua de re Baronius ad cit. an. n. 38, Pagius ibid. n. 21, & Stephanus Valentinus de Poteſt. coact. Rom. Pontif. cap. 9. n. 13. Hos igitur præſto Epiſcopis fuiſſe ad propulſandas injurias, armiſque ad pericula ab Eccleſiis ſubmovenda non caruiſſe, ac præſentiſſimo adfuiſſe auxilio, arguere licet ex facto S. Cyrilli Alex., cui tam adverſus Judæos paſſim in Chriſtianos Plebem commoventes, quam adverſus Oreſtem Ægypti Præfectum ipſi S. Patriarchæ infeſtum opem, ſuppetiaſque Parabolanos tuliſſe documento ſunt præcit. LL. 42, & 43, a Theodoſio ad Parabolanos ideo compeſcendos latæ, uti Baronio ſic adfirmanti Gothofredus ipſe conſentit. Ex quibus ſequitur falſo poſt Socratem lib. 7. cap. 14. adfirmaſſe Sozomenum, ex odio nempe, quo in Theophilum S. Cyrilli avunculum deflagrabat, quove S. Cyrillo invidiam apud homines conflandi occaſionem quærebat, qua de re a S. Gregorio M. lib. 6. epiſt. 31. coarguitur, falſo, inquam, adfirmaſse a Monachis nimium quantum S. Cyrillo ſtudentibus eam adverſus Oreſtem commotam fuiſse tempeſtatem. Parabolanos autem parum a Defenſoribus Eccleſiæ diverſos officio fuiſse arguere ex facto ipſo fas eſt. Fas nempe tum Parabolanis erat Epiſcopi injurias armis depellere: fas deinde Eccleſiæ Defenſoribus adceſſit in ejus defenſionem arma capeſsere, ac vindictam in hoſtes exercere. Quem-

Quemadmodum igitur Civitatum olim Defenſores conſtitui ſolebant, quos a Græcis *Syndicos* adpellatos notat Arcadius L. 2. Cod. *De Defenſor. Civit.*, dictos vero *Agoreos* in Aſia teſtantur S. Joh. Chryſoſtomus, & Oecumenius in Acta Apoſt. cap. 20: quos Tribunis Plebis ſimiles, atque ideo Plebis etiam Defenſores vocatos L. 4. Cod. *De Offic. Juriſd. Alex.* advertit Cujacius Obſervat lib. 3. cap. 14; quin imo Præſidum vice defungi in Urbibus mandabantur Novella 8. cap. 4; quibuſve ſpecialius Plebem ipſam, univerſamque Civitatem ab injuriis, oneribuſque defendere officio cedebat, atque ex Nobilioribus Urbis, Ditioribuſque adlegi conſuebant, ac dignitate poſt Duumviros primos incedere ſolemne erat, LL. 2, ſeqq. Cod. *De Defenſ. Civit.*, L. 2. Cod. *De Annal. Except.*, L. 1. §. *Tutores* ff. *Quorum adpell. ſit*, L. 1. §. 1. ff. *De Muner.*, *& honor.*, Novell. 15, junctis Hermogene L. *Numerum.* §. 1. *Perſonalia* ff. De *Mun.*, *& honor.*, Lampridio in Alexandro, Pancirolo de Magiſtr. Municip. cap. 9, Bullengero de Imper. Rom. lib. 7. cap. 12, Buddeo in Pandect. p. 243, aliiſque: ac videndi præterea, qui de his fuſius agunt, Deſiderius Cadurcenſis Epiſcopus epiſt. 16, Marculfus Form. lib. 2. cap. 27, Formulæ Veter. cap. 53, ſeq., Leges Wiſigoth. lib. 2. tit. 1. §. 26, & lib. 12. tit. 1. §. 2, Theodoricus Rex Edicti cap. 53, Carolus M. Capitul. lib. 5. cap. 234, Symmachus lib. 1. epiſt. 65, & lib. 9. epiſt. 35, Severus Epiſcopus apud Baronium ad an. 418. n. 41, & Juretus ad Symmachi lib. 9. cit. epiſt. 35. Ita pervetuſtus in Eccleſia mos eſt Defenſores pro Eccleſia conſtituendi, atque ex ordine quidem Eccleſiaſtico adlectos, queis eſset pro officio ab Eccleſiis repellere injurias, hoſtium impetus frangere, ac ſi eſsent impares, Judicum laicorum opem, ſuppetiaſque accerſere. Quod totum liquet ex Conciliis Carthaginenſi V. an. 401. Can. 9, Milevitano II. Can. 16, Africano capp. 42, & 64, in Cod. Can. Afric. Eccl. Can. 75, & 97, juncto Balſamone To. 1. Pandect. Beveregii p. 612, Conſtantinopolitano ſub Menna Act. 2, Mopſveſteno in Generali V. Collat. 5, Conſtantinopolitano III. gener. VI. Act. 8, & 10, Nicæno II. gen. VII. Act. 4, Conſtantinopolit. IV. gener. VIII. Act. 2, Romano ſub Eugenio II. Can. 20, Moguntino an. 813. Can. 50, Duziacenſi I. edit. Cellot. p. 225; ex L. 38. Cod. Theod. lib. 16. tit. 2.

tit. 2. De *Epiſcop.*, *Eccl.*, *&* *Cler.*, & L. 7. *De Denunciat.* Cod. eod. lib 2. tit.-4, juncto ibid. Gothofredo; ex S. Zoſimo epiſt. 9. edit. Cout., S. Hormiſda epiſt. 25, S. Gregorio M. Dialog. lib. 1. cap. 10, lib. 1. epiſt. 25, ſeq., lib. 2. ind. 11. epiſt. 54, lib. 7. ind. 1. epiſt. 4, ind. 2. epiſt 39, & lib. 12. epiſt. 30, Stephano III. epiſt. 3. Cod. Carol., S. Nicolao I. epiſt. ad Trevir. Antiſt. relato Can. 2. *Auctoritatem* 15. q. 6, (de cujus veritate tamen dubitant Ciacconius, Ant. Auguſtinus, & Berardi,) Urbano II. epiſt. 17. edit. Hard. ad Lucium relato Can. 8. *Salvator* 1. q. 3; ex Poſſidio in vita S. Auguſtini cap. 12, Caſſiodoro Var. lib. 2. cap. 3, lib. 3. cap. 45, & lib. 9. epiſt. 15, S. Gregorio Turon. de Vit. PP. in vita S. Galli cap. 6, Auctore vitæ S. Johannis Eleemoſyn. cap. 5, Vitæ S. Aldrici Cenom. cap 8, & Vitæ S. Emerani apud Caniſium; ex Teſtamento Widradi Abbat. Flaviniac. ſub finem, & Teſtamento Hadoindi Epiſcopi Cenom. apud Baronium ad an. 652, & Briſſonium de Form. lib. 7. cap. 161; ex Actis Murenſis Monaſterii p. 4; ex Monacho Sangallenſi lib. 2. cap. 15. apud Ducheſnium To. 2. p. 127, Aimoino hiſt. Franc. lib. 4. cap. 34, Hariulpho lib. 4. cap. 12, Dudone de Actis Norman. pag. 96, & 104, Ademaro p. 171, Udalrico in præf. lib. 1. Conſuet. Clun., Beslio in Epiſcop. Pictavien. p. 17, ſeq., Miræo in Donat. Belg. lib. 2. cap. 52, Juſtello in hiſt. Arvern. p. 19, Hemereo in Auguſta Viromand. p. 96, &c., ex L. 19. Cod. De *Epiſcop. Aud.*, Novel. 36. cap. 7, L. 4. Cod. *De Defenſ. Civit.*; ex Capitul. Caroli M. lib. 5. capp. 2, 31, 40, & 234, lib. 7. cap. 308, Caroli Calvi tit. 40. cap. 2, Leg. Bajoar. tit. 1. cap. 1, aliiſque plurimis apud Ducangium VV. *Advocatus*, *&* *Defenſor*. Comparandus & Muratorius Antiq: Ital. diſſert. 72, ſeq.

Atque Defenſores quidem hos, apud Græcos ἐκδικοι, ſive προςάτης, modo ex Presbyteris, veluti liquet ex Conciliis Epheſino Act. 5, & Conſtantinopolitano ſub Flaviano Act. 2, modo ex infima Clericorum claſſe delectos, veluti conſtat ex S. Epiphanio Hær. 72. n. 8, 11, ſeq., Eccleſiæ nedum, Pauperumque cauſsas, curamque egiſse, ſed imo flagitioſis, vi quoque adhibita, prout opus afforet, compeſcendis, officio conſtitutos fuiſse diſcimus ex Synodis Chalcedonenſi Act. 1, & Can. 23, Milevitana II.

Can. 16,

Can. 16, Carthaginenſi V. Can. 9, & ex S Innocentio I. in epiſt. ad Laurentium Senienſem, ubi Defenſores Eccleſiæ Hæreticis procul expellendis incubuiſse leguntur. In Occidente ex Laicis ad id muneris adſumptos etiam aliquando docemur a S. Zoſimo epiſt. 9. edit. Cout., quos ad Clericatus ordinem adſcendere indulget. Deinde vero a S. Gelaſio, ac deinceps inter Clericos minores adlegi Defenſores cœpiſse documenta, quæ adhuc ſuperſunt, nos dubitare non ſinunt. Ubi ſe hoſtibus obſiſtendo impares agnoſcerent, officio Defenſoribus cedebat a Judice publico auxilium petere; quod ex præfat. Conciliis Milevitano, & Carthaginenſi patet, atque ex Poſſidio in vita S. Auguſtini cap. 12. Apud Græcos Defenſorum auctoritatem ad reprimendos Publicorum Exactores, ne pluſquam par eſset, exigerent, & ad opem iis ferendam, qui de libertate periclitarentur, aut ad Eccleſiam confugiſsent, recte obſervat Balſamon Jur. Orient. To. 1. p. 456, & in Can. 78. Cod. Eccl. Afric. Defenſoribus adnumerandi denique Advocati, ac Vicedomini, atque ii quidem e Nobiliori Reipublicæ Statu delecti, adeoque ut iſto Religionis officio erga Eccleſias, ac Monaſteria defungi Comites, Duces, Regeſque tam non dedignarentur, quam delectarentur quammaxime: quorum officium in Eccleſiarum, ac Monaſteriorum juribus, vi, armiſque, in tuto ponendis, injuriiſque propulſandis cònſtaſse certum eſt: de quibus fuſe, docteque, more ſuo, Thomaſſinus Vet., & nov. Diſcip. par. 1. lib. 2. cap. 98, ſeq., & par. 3. lib. 2. cap. 55, & Ducangius V. *Advocati*. Qui, paullatim ſiquidem poteſtate abuti ſua cœpiſsent, plurium deinde tam Conciliorum decretis aut ſublati, aut cohibiti ſunt, veluti a Remenſi an. 1148. Can. 6, a Lateranenſi IV. ſub Innocentio III. Can. 45, ab Arelatenſi an. 1274. cap. 24. &c., quam Regum etiam ſanctionibus, quibus de Ducangius Gloſs, To. 1. edit. Ven. p. 174. Jam vero Defenſores inter hos, Advocatoſque illuſtriores proculdubio habiti ſunt ii, queis Eccleſiæ Romanæ defenſio imprimis demandata erat; quorumve nomen, ac munus, rei velut jampridem obtinentis, omnium primus expoſuit S. Innocentius I. epiſt. 41. edit. Cout. ad Laurentium Senien. Epiſcopum. Ad Eccleſiam Urbis a Schiſmaticis occupatam S. Damaſo recuperandam Defenſori ſuppetias præſtare Urbis Præfectus a Valenti-

nia-

niano Imp. juſsus legitur. Defenſori ſuo Acacii Conſtantinopolit., & Petri Alex. damnationem a S. Felice III. P. M. demandatam refert Anaſtaſius Bibl., ac diſcimus ex ipſius epiſt. 8. ad Acacium edit. Hard., & Synodica ad Cler., & Monachos Orient. Ubi Defenſorum munere defungi Rom. Eccleſiæ Subdiaconos conſuevisse, eiſque vel Patrimonia adminiſtranda, vel Legationes obeundæ, vel de rebus, perſoniſque Eccleſiaſticis judicia definienda committi obſervat Dandinus Altaſerra, junctis Can. 1. *Valde neceſſarium* diſt. 94, Can. 39. *Pervenit* 11. q. 1, Can. 18. *Probinum*, & Can. 20. *De Præſentium* 16. q. 1, videlicet ex S. Gregorio M. lib. 1. epiſt. 1. ad Siciliæ Epiſcopos, & lib. 9. epiſt. 32. ad Romanum, ac Pelagio epiſt. (pſeudoepigrapha) ad Paulinum Solitar., & ad Antoninam Patriciam. Patrimoniorum Eccleſiæ Romanæ curam potiſſimum Defenſoribus a S. Gregorio M. frequentiſſime commendata legitur paſſim lib. 1. epiſt. 2, ſeq., lib. 3. epiſt. 45, lib. 7. ind. 1. epiſt. 17, ind. 2. epiſt. 24, lib. 8. epiſt. 39, lib. 11. epiſt. 22, &c.; Pauperum etiam lib. 4. epiſt. 25, lib. 7. epiſt. 17, & 66, lib. 9. epiſt. 15, & 33, lib. 11. epiſt. 21, &c.; Pontificiorum quoque Mandatorum executio lib. 3. epiſt. 45, lib. 7. ind. 2. epiſt. 17, lib. 8. epiſt. 39, &c. Præter has vero officii partes, Defenſoribus impoſita habetur de rebus Monaſteriorum vindicandis lib. 4. epiſt. 4; de Virginibus Deo ſacris in propoſito detinendis lib. 7. epiſt. 10; de Matronis a Potentum vi defendendis lib. 7. epiſt. 84; de Inobedientium pertinacia frangenda lib. 7. epiſt. 106; de Epiſcopis in ordine cohibendis lib. 8. epiſt. 1, & 11; de Epiſcoporum ſollicitanda electione lib. 9. epiſt. 74; de Epiſcopis in gradum redintegrandis, teſte Johanne Diac. lib. 2. cap. 53, &c. Qua de re conferendus Ordo Roman. a Caſsandro editus, ac Petrus Urbevetanus in S. Damaſi Adnotat. Horum deinde numerum Romæ ad ſeptem adauxit idem S. Gregorius M., eoſdemque ſeptem aſſignavit Urbis Regionibus, ipſomet teſte lib. 7. ind. 1. epiſt. 17: unde *Regionarii* dicuntur in Ordine Rom., & a S. Paulo I. epiſt. 22. Cod. Carol., a Stephano III. epiſt. 3, & a Johanne Diacono lib. 1. cap. 20: qua de nomenclatione legendi Anaſtaſius in Conſtantino n. 171, in S. Gregorio III. n. 193, in Hadriano I. n 293, 297, ſeq., & 306. To. 1. edit. Blanchinii, & Morinus de Sacr. Ordin. par. 3.

Exercit. 16. cap. 6, ac duobus ſeqq. Illuſtris id munii poſtmodum, quò potentiores ingruentes quotidie adverſus hoſtes, & perſecutores haberent, Principibus, Regibus, ac Imperatoribus adtributum a Pontificibus eſt. Quo perinde nomine, ac munere tam gloriati, quam egregie defuncti leguntur Pippinus in veteri Membrana apud Baronium ad an. 761. n. 18, Carolus M. in ipſius vita, Henricus II. apud Ditmarum lib. 6, Conradus apud Brouverum Antiq. Fuldenſ. lib. 3. cap. 17, Fridericus I. apud Radevicum &c. Nobiliori denique nomine Patricii donari cœpere, qui Rom. Eccleſiæ Advocatos, Defenſoreſque egere: quo de argumento fuſius Art. ſup. 4. p. 403, ſeqq. Jungendi Paciarii, quos cum poteſtate corporales etiam infligendi pœnas ab Eccleſia aliquando conſtitutos conſtat. Nempe Epiſcopis primum *Juſtitiam faciendi*, pœnis ideſt animadvertendi temporalibus etiam in eos, qui publicam turbarent pacem, ſparta fuerat demandata a Synodis Juliobonenſi apud Ordericum Vitalem hiſt. Eccl. lib 5. ad an. 1080, a Monſpelienſi an. 1214, a Toloſana an. 1229, &c., ſed eis huicce perſæpe muneri imparibus ſuffecti hoc *Paciarii* nomine ſunt Viri potentes, quales Latinus Ord. Præd. Cardinalis a Nicolao IV. apud Villanium lib. 7. cap. 56, Veſianus Ord. Min. Archiep. Capuan. apud Wadingum Annal. To. 8. edit. nov. p. 411., Petrus Card. S. Mariæ Novæ apud Raynaldum ad an. 1296. n. 1 ; ex Laicis vero Principibus, Carolus Andegavenſis a Clemente IV. apud Raynaldum ad an. 1267. n. 5, ſeqq., & Patrem Lazeri Miſcell. Colleg. Rom. To. 2. p. 1, ſeqq., ac iterum a B. Gregorio X. apud Ughellum To. 3. edit. nov. p. 442, & Carolus Valeſius a Bonifacio VIII. apud Villanium lib. 8. capp. 42, & 48: quibus plane facta, cum dignitatis collatione, poteſtas corporalibus animadvertendi pœnis in Pacis turbatores ex Pontificiis liquet litteris: quibus jungendæ aliæ ejuſdem Clementis IV. ad Regem Caſtellæ apud Martenium Anecd. To. 2. p. 499, B. Gregorii X. ad eumdem Regem apud Raynaldum ad an. 1272. n. 37, ſeq., & Johannis XXII. in Proceſſu 2. adv. Ludovicum Bavar. apud cit. Martenium p. 650: qua de re fuſius præcit. doctiſs. P. Lazeri in præfat. ad Epiſt. Pontif. Rom. To. 2. Miſcell. p. xvi, ſeqq.

Longa poſt diverticula in lineam modo me recipiendo, propiuſ-

piuſque ad rem, qua de agitur, adpropinquando, ex Conciliis potiſſimum hæc tam vetus, quam nova in Eccleſia Diſciplina diverſis pœnarum etiam Corporalium generibus animadvertendi tam in Clericos, quam in Laicos, argumentum, documentumque accipit, præbetque. Inſigne primum eſt illud, quod tam ex Conciliis Elliberitano Can. 56, & Arelatenſi I. Can. 7. de interdicto Chriſtianis Magiſtratus officio, quam ex Nicæno Can. 12. verſ. Dionyſii, Andegavenſi Can. 5, Arelatenſi II. Can. 25, Aurelianenſi III. Can. 25, Toletano IV. cap. 55, Toletano VI. cap. 7, aliiſque ſuperius indicatis, de prohibita Lapſis Militia, ſive Paludata, ſive Togata; quæ repetere modo non juvat. Atque ideo hinc progrediendo, a Carthagienſi V. an 399, aut inſeq. Can. 2. apud Gratianum Can. 3. *Siquis* 21. q. 5. Clericos pro culpis propriis ab Epiſcopis condemnatos, *Interpoſita pœna damni, pecuniæ, atque honoris*, defendere quilibet cujuſque dignitatis, ac conditionis diſtricte prohibetur. Minores Clericos (Majores namque, gradus ob reverentiam, ab ejuſmodi pœna cum infamia conjuncta ibant immunes) criminum conſcios verberibus ab Epiſcopis addici conſueviſſe diſcimus ex Agathenſi an 506. Can. 34, & 41, relato Can. 25. *Non liceat* diſt. 86, a Turonenſi II an 567. Can. 20, & Narbonenſi an. 589. Can. 12. Et Bracarenſe III. an. 675. cap. 7. a verberibus Presbyteros, Abbates, & Levitas eximens, gravioribus exceptis flagitiis, exiſtimavit plane cum & illos, ob graviora facinora, tum & Clericos inferioris gradus, ob minores culpas flagris addici poſſe. Clericis alios Clericos Civili coram Judice convenientibus aut Carcer, ſi ſuperiores, aut verberatio, ſi inferiores, a Matiſconenſi I. an. 581. Can 8. decernitur. A Matiſconenſi II. an. 585. Can. 1. circa Dominicæ diei obſervantiam ſancitum habetur, ut eam violantes, ſiquidem Cauſidici, irreparabiliter cauſſas amitterent, ſi Ruſtici, & Servi, gravioribus fuſtium ictibus verberarentur. Simili Decreto ejuſdem diei religioſæ obſervantiæ conſultum eſt a Narbonenſi an. 589. Can. 4, ut nempe, ſi liberæ ſortis eſſent, inobſervantes mulctam publico ſolverent Judici, ſin vero ſervilis, centenis exciperentur verberibus. Flagellatione item publica Sortilegos puniri, ac pecunia eroganda pauperibus vænire Can. 14. ſancitur. Qui vero eos conſuluerint, in

ſex auri uncias, Civitatis Comiti inferendas, plecti jubentur. In Clericos item deſides, officioque deficientes ſuo, ſiquidem Subdiaconos, ſtipendii privatione, in inferiores vero flagris deſæviendum Can. 13. indicitur. A Toletano III. an. 589. Can. 5, (juncto etiam Can. 16.) ab Hiſpalenſi I. an. 590. circiter Can. 3, & a Toletano IV. an. 633. Can. 43, (ubi & Can. 75, in Toletano V. Can. 7. inſtaurato, Suintilla Rex, Theodora Regina, & Rechimirus in Regni conſortium adſcitus diris ſæve devoti, Regnoque mulctati leguntur, facultatibus item Geilanes una cum Conjuge exſpoliatus, juncto Toletani VI. cap. 17, quo decernitur, ne Rex ante Solium conſcendat, quam de Religione tuenda ſponderet, ac niſi genere Gothus eſſet, moribuſque dignus,) Mulierculæ Clericis inſervientes, e queis obliquiores ſuboriri quirent ſuſpiciones, niſi quamprimum e domibus ſubmotæ fuiſſent, mox venundari ab Epiſcopis, ipſarumque pretium in pauperes erogandum, mox in Monaſterium ad pœnitentiam agendam detrudi præcipiuntur. Eiſdem quin etiam Mulierculis, quarum impudicitia Clericis inſidietur, exitioque ſit, exſilium ab Epiſcopis indici ab Aurelianenſi IV. an. 541. Can. 29 jubetur. Clericorum majorum filii, poſt Ordinationem ſuſcepti, in Toletano IX. an. 655. Can. 10. ſpurii nedum, ac ſucceſſionis exortes declarati ſunt, ſed Eccleſiæ in Servos mancipantur. Flagellatio, Carcer, exſilium detractoribus Epiſcoporum tam Laicis haud ingenuis, quam Clericis inferioribus indicuntur ab Emeritenſi an. 666. cap. 17; exſilium quin etiam ipſis Epiſcopis adulterio, ſtupro, aut homicidio coinquinatis a Toletano XI. an. 675. cap. 5, ſeq.; ubi & Can. 11. in Infideles ipſos erga Euchariſtiam injurioſos verberationis, & exſilii pœna ſtatuta legitur. Quæ exſilii pœna rurſus a Bracarenſi III. cap. 7, relato Can. 8. *Cum Beatus* diſt. 45, in Epiſcopos inſtaurata eſt, qui præſcriptum Clericos flagellandi modum prætergreſſi fuiſſent. Verberibus denuo, carcere, exſilio Idololatriæ deditì, eoſque a delictis abducere, ulciſcique Domini negligentes a Toletano XII. an. 681. cap. 11. damnantur. Flagellis iterum, calvitio, & exſilio ab infando cohibendos flagitio tam Clericos, quam Laicos ſibi ſtatuit Toletanum XVI. an. 693. cap. 3; inſtaurata cap. 2. in Idolorum cultores eadem, quæ in Toletana XII. cap. 2.
ſan-

ſancita fuerat, pœna; Judices præterea in extirpandis Idololatriæ reliquiis deſides officio interdicens; mulcta item pecuniaria, decalvationis, & flagellationis pœna in eos indicta, qui Judicibus hoc in obeundo munere obſiſtere auſi fuiſſent. In Patriæ, Regiſque perniciem conſpirantibus denique tam bonorum exſpoliatio, quam perpetuum in exſilium deportatio Can. 9. inflicta eſt. Viciſſim cap. 1. Judæis ad fidem converſis ingenuitate, ac vectigalium immunitate donatis. Qui contra in Chriſtum perduelles a Toletano XVII. an. 694. cap. 8. perpetuæ mancipantur ſervituti, ipſorum bonis publicatis. In Germanico an. 742. ſub S Bonifacio Mogunt. Can. 6. Clericis, Monachis, ac Virginibus Deo Sacris, qui ſe carnis libidine contaminaſſent, arctum in pane, & aqua jejunium, carceris per unum, aut duos annos incluſio, repetita flagellatio, capitiſque detonſio, in ignominiæ ſignum, indicta legitur. Ad pœnas corporales plane deſperatis, ac perditis inferendas tam a Reipublicæ Adminiſtris, quam ab ipſis Regibus operam Epiſcopis præſtandam imperant Francofordienſe an. 794. Can. 4, 5, & 7, Altinenſe an. 802. ſub S. Paulino Aquilejen. in Synodica ad Carolum M., Arelatenſe VI. an. 813. Can. 13, Moguntinum eod. an. Can. 8, & Meldenſe an. 845. Can. 71, & 79: quibus cohærent Caroli M. Capitul. lib. 5. cap. 114, & Addit. lib 3. cap. 64, Sueſſionenſe II. an. 853. Can. 12, Cariſiacenſe an. 858. cap. 12, & Triburienſe an. 895. Can. 3. Judices, Centenarios, Tribunos, ſi mali fuerint, ab officio amoveri; Vicedominos vero, Præpoſitos, & Advocatos probos eligi præcipit Moguntinum an. 813. Can. 50. A Theodonvillano an. 821. circiter Can. 1, ſeqq. percuſſoribus Clericorum pecuniaria quoque pœna, major, minorque pro Sacrilegii qualitate, Epiſcopo perſolvenda, imponitur. Hoſce vero Canones Triburiæ paullo poſt decreto edito adprobavit Ludovicus Pius. In Regem conſpirantes ab Aquiſgranenſi II. an. 836. Can. 12. ab univerſo gradu anathematisati leguntur: qua loquendi formula non ſola Excommunicatione, ſed exautoriſatione plectendos inſuper perduelles Laicos aperte ſignificatur. Ad effrænem prædonum rapacitatem refrænandam, Eccleſiis ablata in duplum, aut triplum, aut quadruplum reſtitui juſſit Tullenſe II. anno 860. Can. 1. Laicos, qui ad Patriæ, aut Regis hoſtes deficerent,

rent, Sacrorum juſtitio non modo adfecit, ſed facultatibus etiam, gradibuſque omnino exuit Wormatienſe an. 868. Can. 43. In Pontigonenſi, ac Ticinenſi an. 876. Can. 3. Eccleſiæ Romanæ bona invadentibus, præter rerum ablatarum reſtitutionem, gravis pro culpa perſolvenda mulcta impoſita habetur. Quod ad Monachos reſpicit, ea receptiſſima erat Diſciplina, ut jejuniis nedum, ſed verberibus, ſed carceribus flagitioſi caſtigarentur: cujuſce ſane Diſciplinæ locupleti documento accedunt Concilia Aquiſgranenſe an. 816. cap. 135, & Moguntinum an. 813. cap. 45, Capitularia item Regum Franc. lib. 5. capp. 99, ac 316, Regula S. Aureliani cap. 41, & S. Romualdi apud Surium ad diem 19. Jun. cap. 13. Carceribus vero æquiparanda detruſio olim in Monaſteria ad pœnitentiam agendam in fletu, & vigiliis, in precibus, & jejuniis, in cinere, & cilicio: quo de pœnæ genere S. Siricius apud Anaſtaſium Bibl., S. Gregorius M. lib. 1. epiſt. 42, lib. 2. ind. 11. epiſt. 27, 42, & 49, ac lib. 3. epiſt 9, Stephanus II. in reſp. capp. 10., & 13, ac Innocentius III. Cap. 5. *Tuæ diſcretionis* Decret. lib. 5. tit. 36. *De Pœnis*; Concilia item Cabilonenſe II. an. 813. cap. 40, & Sariſberienſe an. 1217. cap. 9; S. Gregorius Turon. quoque hiſt. Franc. lib. 5. cap. 49, Ludovici Pii vitæ Scriptor, S. Iſidorus Hiſpal. de Script. Eccl. in Victore Tunon., Juſtinianus Novel. 123, cap. 44, Leges Wiſigoth. lib. 5. tit. 5. § 1, Carolus M. Capitul. lib. 6. cap. 98; adeundique Petrus Faber Semeſt. lib. 3. cap. 21. p. 335, Morinus de Pœnit. lib. 5. cap. 15, Ducangius in Gloſſar. To. 4. edit. Ven. 1739. p. 846, &c. Huic haud diſparem erga Clericos flagitiis implicitos diſciplinam, ut nempe pro culparum qualitate, plus, minuſque ab Eccleſiæ Defenſoribus flagris afficerentur, apud Græcos quoque obtinuiſſe, quin etiam ad Laicos eamdem pœnam verberationis protenſam fuiſſe paſſim tradit Balſamon ad Can. 9. Synodi Conſtantinopolit. Uſu præterea antiquiſſimo ad Clericorum flagitia non modo, ſed etiam Laicorum, quorum cognitio ad Eccleſiam pertineret, vindicanda Græcis Epiſcopis veniſſe auctor accedit locuples Leo Auguſtus in Orat. de vita S. Joh. Chryſoſtomi apud Baronium ad an. 401. n. 60: quo loci refert a S. Antiſtite Laicum quemdam Viduæ cujuſdam Alexandrinæ Miſerabilis bona detinentem in carcerem

tuiſse

fuiſſe detruſum, neque Imperatricis Eudoxiæ precibus ad eum dimittendum inflecti ſe paſſum. Potiſſimum apud Æthiopes a priſca ad ſequiorem adhuc ætatem hanc ſeverioris viguiſſe Diſciplinæ ſpeciem, ut delinquentes cujuſque gradus, conditioniſque publicis ab Epiſcopis adficiantur pœnis, ac flagellis quammaxime refert Jobus Ludolphus hiſt. Æthiop. lib 3. cap. 6, ex ipſoque Oertellius in Theolog. Æthiop. loco 17 de Poteſt. Clav. p. 168, ſeq. In Occidentem reflectendo, longius, ac forte plus, quam par fuiſset, poteſtatem legitur portendiſse ſuam Concilium Grateleanum in Anglia an. 929, dum Capp. 3, 4, ſeqq. tum unicam in toto Regno Monetæ ſpeciem eſse jubet; tum certis dumtaxat in locis eam cudi vult; tum Monetarum adulteratoribus manum amputari, non ſecus ac capitis pœna Sagas, Incendiarioſque mulctari permittit. Junctis capp. 6, 7, ſeq., ubi in Dominicæ diei violatores, falſarios, refractarioſque mulcta præterea majori, minorique pecuniaria deſævit. Quæ tamen, qua parte ſaltem pœnam reſpiciunt ſanguinis, a Laica magis profecta crediderim Poteſtate. Certum eſt tamen a Landavenſi an. 955, in cauſsa Diaconi cujuſdam in Eccleſia interfecti, hac in occiſores pœna fuiſse animadverſum: ut eorum nempe ſinguli ſubſtantiam omnem, agroſque ſuos, atque ſeptem inſuper argenti libras Eccleſiæ redderent, quæ maculata fuerat; atque demum, ut hanc ipſe pœnam urgeret, Nogui Regem juramenti religione fuiſse obſtrictum. Pecuniarias, ſimileſque pœnas corporales Laicis perſonis ab Eccleſia paſſim inflictas legimus in ſequioris ævi Synodis. In Ænhamenſi in Anglia an. 1009. cap. 31, quo mulctæ pecuniariæ delictis impoſitæ, Eccleſiæque pendendæ decernuntur, & cap. 32, quo Potentiores graviori plectendi mulcta declarantur. In Cojacenſi in Hiſpania an. 1050. Can. 12, quo diſtricte cavetur, ne rei ad Eccleſiam confugientes inde vi abſtrahantur, niſi vitæ, membrorumque data ſecuritate, ſub Anathematis pœna, milleque Solidorum puriſſimi argenti Epiſcopo ſolvendorum. In Romana an. 1051. ſub S. Leone IX, a quo ſancitum, ut quæ fœminæ Presbyteris copulatæ fuiſsent, ſervitute damnatæ, Epiſcopio loci addictæ manerent, refert S. Petrus Dam. in Synod. diſcept. In Londinenſi 1102. ſub S. Anſelmo Cant. Can. 28, quo nefariæ, nec nominan-

dæ

dæ libidini dediti Laici Civili quacumque dignitate in toto, quo late patet, Angliæ Regno ſpoliantur. In Londinenſi altera an. 1108. Can. 10, quo tam Clericorum, qui deſponſam Deo continentiam inquinaſsent, quam Concubinarum, quæ in flagitiis ejs deſerviſsent, res omnes Epiſcopis addictæ ſunt. In Altera quoque an. 1227. Can. 7, quo in Concubinas Presbyterorum eadem perinde, quæ a S. Leone IX. pridem decreta fuerat, pœna inſtaurata legitur. In Lambethenſi an. 1261. cap. ult., quo atrociora Clericorum facinora, quæ, Civiles, juxta leges, capitali expianda pœna eſsent, perpetuo Epiſcopis vindicanda carcere demandantur. In Viennenſi in Auſtria an. 1267. cap. 17, quo in Judæum cum Chriſtiana muliere coeuntem diſtrictus carcer decernitur, quoaduſque decem argenti marcas pro emendatione ſolverit, Chriſtianæ vero per Urbem fuſtigatio, indeque expulſio indicitur. Sed enim in Hæreticos potiſſimum corporales pœnas, honorumque præſertim ſpoliationes, atque bonorum confiſcationes paſſim a Conciliis decretas legere præſtat, velut a Turonenſi an. 1055. Can. 4, a Lateranenſi III. an. 1179. Can. 24, & 27, a Montilienſi an. 1209, a Santægidiano an. inſeq., a Vaurenſi 1213, a Monſpelienſi 1214, a Lateranenſi IV. 1215. Can. 3, a Bituricenſi 1225, a Valentino 1248. Cap. 2, ab Audomarenſi 1279, a Vaurenſi altero 1368, &c. Ad hæc in Conſtantienſi Seſſ. 14. a Concilio ſecedere, aut ei moleſtiam inferri, ſub dignitatis, officiique, Imperialis etſi, Regaliſque, pœna interdictum legitur. Seſſ. 15. ſub pœna Carceris duorum menſium prohibitus item quiſque, Regalis etiam, aut Imperialis dignitatis, ſeſſionem perturbare. Seſſ. 17. ſub privationis officii, dignitatiſque pœna impediri Sigiſmundi Imp. Aragonica profectio inhibita. Seſſ. 20. Fridericus Auſtriacus ſub pœna privationis Feudorum prohibitus Johanni XXII. ſuppetias ferre. Seſſ. 28. eadem pœna decreta in eumdem Ducem, quod bona Tridentinæ Eccleſiæ occupaſſet. Seſſ. 37. Petro de Luna obedientia ſub bonorum privatione, Regalium etiam, intercepta. Seſſ. 39. ſub gradus cujuſque privatione impedimentum Pontificiæ adponi electioni interdictum: ſub qua demum pœna Clericis onera imponi, Pontificis M. abſque facultate, prohibita. In Lateranenſi V. Seſſ. 9. a Leone X. Conſt. *Supernæ* Blaſphe-

phemi mulcta pecuniaria, carcereque damnati ſunt. In Tridentino denique Seſſ. 23. de Refor. cap. 1, Seſs. 24. cap. 9, & Seſs. 25 de Refor.capp.3, & 14. tam Clericis, quam Laicis a Judicibus Eccleſiaſticis pecuniarias infligi pœnas, prout opus foret, poſse decretum habetur, ita tamen ut hæ mulctæ locis, aut operibus piis adplicentur, juxta nempe ſententiam Alexandri III. in Cap. 6. *Licet* Decret. lib. 1. tit. 38. *De Pœnitent.*, & Innocentii III. in Cap. 13. *Irrefragabili* lib. 1. tit. 3. *De Offic. Jud Ordin* Quam perinde ſaluberrimam Tridentinæ Synodi ſanctionem de pecuniariis mulctis in opera Pia erogandis, non in proprium Judicis Eccleſiaſtici uſum transfundendis, ad omnem procul avaritiæ ſuſpicionem, anſamque avertendam, & pridem Synodus Colonienſis I. an. 1536. par. 13. *De Juriſd.* cap. 8. ſummopere probavit, cuique ſe attemperavit Synodus Conſentina an. 1579. Seſs. 5. apud Manſium Suppl. To. 5. p. 1156, & integram juſſit S. Congregatio Concilii Trid. interpres apud Fagnanum ad lib. 1. Decret. par. 2. p. 476. Junge ejuſdem Concilii Trid. Seſs. de Refor. cap. 19. Decretum, quo Domini Temporales locum ad Duellum concedentes temporali etiam dominio Civitatis, aut Caſtri, ubi Duellum fuiſſet commiſsum, pœna Excommunicationis adjuncta, privantur. Quod ſane Decretum ſollicitantes, intorquenteſque Natalem, & Boſsuetium viden, ut Doctiſs. Roncalia, & Blancus exſufflent, atque refellant! Sub certis præterea corporalibus pœnis Decreta frequenter de Treuga, ſeu Pace, qua Principibus, qua Populis, ſtato tempore, ac loco, ſervanda a Synodis vice plus ſimplici edita liquet, velut a Bituricenſi an. 1031, a Lemovicenſi II. eod. an. 4, a Pictavienſi 1036, a Narbonenſi 1054, a Santægidiana 1056, ab Helenenſi 1065, a Claromontana 1077, a Rotomagenſi 1096, ab Audomarenſi 1099, a Valentina 1248: qua de re Glaber Rodulphus hiſt. lib. 4. cap. 5, Petrus de Marca in Not. ad Synod. Clarom. Can. 1, & M. Antonius Dominici in diſsert. de Treuga, & pace. In pravarum opinionum ſectatores perinde, eorumque fautores, atque pertinaces Clavium Eccleſiæ contemptores corporalibus pœnis, graduum, puta, officiorumque privatione, mulctis pecuniariis, bonorum, ac poſseſſionum confiſcatione & exſpoliatione, perſonarum etiam captione, venditione, aut depor-

tatione, exſilii, verberationis, igniſque, aliarumque hujuſce genus pœnarum inflictionibus frequenter ab Eccleſiaſtica Poteſtate animadverſum diſcimus ex Conciliis Aurelianenſi an. 1017, Narbonenſi 1227, Toloſano 1229, Biterrenſi 1233, Arelatenſi 1234, Campiniacenſi 1238, Biterrenſi altero 1246, Valentino 1248, Inſulano 1251, Albienſi 1254, Burdegalenſi 1255, & Oxonienſi 1408. ſub Thoma Arundelio Can. 4, quo Relapſorum in hæreſim bona proſcribi, occupatique mandantur. Adjungenda Mediolanenſe I. an. 1565. Conſt. par. 2. cap. 34, Ravennatenſe an. 1568. cap. 2. de Foro Epiſcopi apud Manſium Suppl. To. 5. p.797, Neapolitanum an. 1576. cap.21. de Epiſcopi Foro, & Carcere ibid. p.1018, & Mediolanenſe V. an. 1579. Conſt. par. 3. cap.11. de Foro Epiſcopi, & Carcere. Juxta hæc in Jure Canonico paſſim mulctæ pecuniariæ delictis quibuſdam ab Eccleſia impoſitæ Piis cauſſis impendendæ præſcribuntur Can. 55. *Statuimus* 16. q. 1. ex Anaſtaſio II. P.M.; Can.21. *Quiſquis* 17. q.4. ex Johanne VIII; Can. 22. *Siquis deinceps* 17. q. 4. ex Alexandro II.; Can. 35. *Si vos* 23. q 5. ex S. Auguſtino lib. de Unit. Eccl. cap. 20; Cap. 18. *Dilectus* ex Honorio III. *De Offic. Jud. Ordin.*; Cap. 14. *Poſtulaſti*, & Cap.16. *Cum ſit nimis* §. final. ex Innocentio III. *De Judæis*; Cap. 13. *Ad audientiam* ex eodem Innocentio *De Præſcript.*; Cap. 7. *Olim* ex Honorio III. *De Injuriis*; Cap. 5. *In Archiepiſcopatu* ex Alexandro III. *De Raptoribus*; & Cap.7. *Venerabilibus* §. *Denique* ex Bonifacio VIII. in 6. *De Sent. Excom.* Et adſtipulantur Juriſconſulſulti, Salgadus ipſemet de Protect. Regia par. 2. cap. 4, Solorzanus de Jure Indiar. To. 2. lib. 3. cap. 7. n. 76, Cevallos To. 4. q. 897, Felinus in Cap. *Irrefragabili* De Offic. Jud. Ord., Hoſtienſis in Cap. *Ut Clericorum* de Vita, & honeſt. Cler., Abbas in Cap. *Licet* De Pœnis, Covarruvias Var. lib. 2. cap.9. n. 9, aliique longe plures, quibus conſentit ipſemet Vandalinus in Expoſit. Theolog. Theſ. de triplici Hier. Eccl. cap.12. p.323, videnduſque Mabillonius de Re Diplom. lib. 2. cap. 8.

Non ibo quidem inficias ampliſſimæ in hac parte Eccleſiaſticæ Juriſdictioni plurimum devexiori ſub ætate, Eccleſia dolente, ac vel adſentiente, vel tolerante, fuiſse detractum; nec imo fatebor difficilis rerum inevitabilibus, ac temporum vicibus factum, ut

ut detraheretur; quin etiam in cauſsa non defuiſse Judicum Eccleſiaſticorum aliquando partium ſtudium, aliquando percupidam avaritiam, ut fieret. In id tamen unum interea me incubuiſse profiteor, ut quid antiqui Eccleſiæ juris eſset, in medium proferrem: ut inde demum videant, quam parum in veteri ſint Politia verſati, quam turpi veteris Diſciplinæ laborent ignorantia, & quam iniquo, præpoſteroque deſudent ingenio nuperis ex Politicis haud pauci, qui ad hanc Juriſdictionis particulam Eccleſiæ eripiendam tanto ſe conatu, nervoque conferunt toto. Quo profecto errore prave detinentur Carolus Loyſæus Des Seign. cap. 15. n. 4. Spirituali poteſtati rebus in hiſce Civilibus Laicam ſe rite opponere docens; Territorio, & Fiſco Eccleſiam carere, ideoque poteſtate coporales infligendi pœnas; ac n. 10. Eccleſiæ Paſtores Epiſcopos eſse, non Dominos, ac proprietarios: quæ ipſiſſima eſt querela ad ravim uſque a Proteſtantibus repetita; Franciſcus Duarenus de Sacris Eccl. Miniſtris lib. 1. cap. 4. ſcribens ante Eugenium II, a quo primum inſtitutos Carceres, & Vincula ad coercendos Clericos excogitata ſubjungit, corporalem vim nullam reis ab Eccleſia adhiberi conſueviſſe. Itaque Sacerdotibus jus Gladii non competere, quos Gentium Regum more dominari Chriſtus D. noluit; ſe Sacerdotes eſſe, non Dominos S. Hieronymus in epiſt. ad Nepotian. Can. 7. *Eſto* diſt. 95. monitos voluit; non Dominos, ſed Patres dici maluit Juſtinianus Novel. 81. Ideoque Epiſcopos non habere Territorium, neque prehendendi, ſummovendique facultatem L. *Pupillus* §. *Territorium* de Verbor. Signif., Magiſtratibus quibuſdam Romanis haud diſſimiles, qui apud Aulum Gellium lib. 12. Vocationem habebant, non prehenſionem; Petrus Jannonus lib. 2. cap. ult. Excommunicandi poteſtatem quidem Eccleſiæ tribuens, Coactivam tamen abnegans, illam Clavium eſſe, hanc Gladii, Principibus hanc, Eccleſiæ illam competere pugnans; §. 3. hanc eſſe Patrum ſententiam S. Joh. Chryſoſtomi hom. 33. in 1. Timoth., Lactantii lib. 5, Caſſiodori lib. 2. epiſt. 27, & S. Bernardi de Conſid. lib. 1: *Non eſt nobis*, inquientis, *data talis poteſtas, ut auctoritate ſententiæ cohibeamus homines a delictis*; toto illo tempore, quod ad Juſtinianum uſque interfluxit, Eccleſiam poteſtate caruiſſe pœnas infligendi corpo-

sales, neque Carceres habuiſſe ante Eugenii I. ætatem, teſte Volaterrano lib. 22. Quas igitur nunc Juriſdictionis partes obtinet Eccleſia, eas Principum beneficio obtinere; ac lib. 5. cap. ult. §. 1. a Carolo M. Pontifici Rom. primum jus Carceris, ac Territorii fuiſſe permiſſum ex Richerio in Apolog. Gerſonii par. 3. Axiom. 36. adſerens: cujus exemplo deinde idem ad Epiſcopos jus fuerit ab aliis Principibus ampliatum; Joh. Petrus Gibert in Proleg. ad Jus Canon. tit. 8, ſect. 1. parum hinc abſens, atque Pontificum, Conciliorumque hujuſce genus decreta pia dumtaxat fuiſſe propoſita exiſtimans, quæ effectum obtinere nequiverint, niſi a Principibus auctoritas eiſdem impartiretur; pleraque quin etiam adverſus Judæos prolata defectu auctoritatis, qua nulla pollet in eos Eccleſia, fruſtranea fuiſſe ſubjungens, niſi Principum auctoritate robur accepiſſent: hancque ſupremæ Curiæ Pariſienſis explicitam eſſe ſententiam an. 1288, quam refert Pithœus inter Probat. liberi. Eccl. Gallic. cap. 36. n. 9. p. 1370; corporales itaque pœnas flagitioſis infligere ad unum Principis jus pertinere concludens: quod Friderici II. an. 1225. edita Lege adverſ. Excom., & Hæret. ad calcem Corporis Juris edit. Vitr. pag. 579, Ludovici VIII. in Concilio Apamienſi an. 1226. evulgata, cujus mentio in Narbonenſi an. inſeq. Can. 1. occurrit, & S. Ludovici IX. Conſt. an. 1228. adv. Hæreticos, & Excom. adornata confirmat. Mitto Pſeudo-Politicos alios longe plures, quorum dicteria eodem recidunt, eodemque concidunt modo.

Sed enim ſic agere vel ſerio, vel etiam dicis unius cauſſa, quid eſt aliud, obſecro, quam toti retro velle Antiquitati ſe iniquum præbere, aut luſum facere, aut eidem acceptiſſimæ jugiter Diſciplinæ ſe prorſus ignarum, ac perinde ingenii inopem oſtendere? Enim vero Eccleſiæ Territorium, ac Forum æque competere in evidenti poſitum eſt, deque utroque loquuntur paſſim expliciti ſſime Decretales. In Decretalium vero libris capita omnia Eccleſiaſticæ Juriſdictionis conſignata uſu receptiſſimo ubique Gentium, atque in Galliis etiam certiſſime obtinuiſſe conſtanter adfirmat ejus rei callentiſſimus Thomaſſinus Vet., & Nov. Diſcipl. par. 2. lib. 3. cap. 110. n. 6. Juxta Chriſti D. juſſionem Lucæ 22, S. Pauli 2. Corinth. 1, & S. Petri 1, 5. monita, Patrum uti-

utique ſententia eſt ab Eccleſiaſtico Magiſtratu impotentem dominatum, ac ſeveritatem deſpoticam abeſſe debere, qua nempe non tam prodeſſe curent, quam præeſſe ſe oſtentent, non etiam poteſtatem eliminari infligendi, pro ut opus foret, pœnas etiam corporales, quibus nempe Fideles in officio cohibeantur: quo plane modo accipiendos Origenem hom. *6*. in Iſajam, S. Gregorium Nazian. Orat. *1*. Apolog., S. Hieronymum epiſt. 3. ad Nepot., & epiſt. *62*. adv. Joh. Hieroſolym., S. Joh. Chryſoſtomum hom. 3. in Acta Apoſtol., hom. 1. in epiſt. ad Tit., hom. 11. in epiſt. ad Epheſ., hom. 4. in Iſajam, & de Sacerd. lib. 2, ac S. Bernardum de Conſid. lib. 2. cap. *6*. oſtendit Doctiſs. Hallier de Eccl. Hierar. lib. 4. ſect. 2. cap. 1. art. 9. §. 5. Locus autem S. Joh. Chryſoſtomi, prout a Jannono allegatur, ita quidem habetur lib. 2. de Sacerd. ex interpretatione Germani Brixii Antiſiod. Epiſcopi edit. Pariſ. 1581. To. 5, non ita vero legitur in exemplaribus Græcis, aliiſque Latinis verſionibus. Verum non alterum ſententiæ profecto ſuæ interpretem adhibere præſtat, quam S. Doctorem ipſum, qui hom. 13. in cap. 4. epiſt. 1. ad Timoth. Oper. edit. ejuſdem Pariſ. Nivel. To. 4. ſic habet: *Sunt quædam in rebus humanis, quæ doctrina indigeant; ſunt item, quæ imperio... Malum non eſſe, docere minime convenit, ſed imperare, & magna vi auctoritatis prohibere: Judaicis item non intendere fabulis ſimiliter imperandum eſt. Cæterum ſiquidem ſubſtantias pauperibus diſtribuere, Virginitatemque ſervare opus ſit, ac de fide diſſerere, hic jam doctrina, & exhortatione agendum eſt. Idcirco utrumque poſuit Paulus*; Præcipe, *inquiens*, ac Doce &c. *Vides, ut imperare Sacerdotum neceſſe ſit &c.* Quale vero, rogo, ejus ſententia Imperium eſſet, quod vi cogendi careret? Cui concordans S. Gregorius Nazian, qui cæteroquin in Apolog. 1., & Orat. 2. ad Patrem totus in eo fuerat, ut Epiſcopo moderatione, benignitate, ac modeſtia opus eſſe ſuaderet, Orat. 1. de Pace tamen circa fin., quo tempore, quave ratione non amplius lenitate, ſuavitateque, ſed ſeveritate, aſperitateque utendum denique ſit, explicans: *Cum*, inquit, *manifeſto ſe prodit impietas, tum & ferro, & flammis... obviam oportet eamus, quam ut mali fermenti participes efficiamur &c.* Ante Eugenii (I. ex Gratiani fide ponit Raphael Vo-

Volaterranus Anthropologiæ lib. 22, & poſt ipſum Jannonus, II. vero Duarenus, unde iſthæc opinionum diverſitas indicium haud obſcurum evadit dubiæ admodum credulitatis documento huic adhibendæ) ætatem uſu longe veteri Eccleſiæ Carceres jam veniſſe, ut de aliis nunc ſileam documentis, manifeſtum ſit ex Lege an. 396. lata ab Arcadio, & Honorio L. 30. Cod. Theod. lib. 16. tit. 5. de *Hæreticis*, & L. 3. *Cuncti* Cod. Juſtin. eodem tit. Et licet *Decanicarum*, ſive *Diaconicarum* nomine Carceres Eccleſiaſticos revera deſignatos ab Arcadio, & Honorio dubitent Cujacius, & Dionyſius Gothofredus, venireque ibidem Secretaria, ſive Sacraria multis in Comment. ad hanc legem oſtendere conetur Jacobus Gothofredus, ut ex Laodicæno Can. 21, ac verſione Latina Bibl. Jur. Can. Juſtelli To. 1. p. 51, ex Codino de Offic. Aulæ, & Eccl. Conſtantinopolit. cap. 14. n. 24, ex Euchologio Græcor., ex Philoſtorgio hiſt. Eccl. lib. 7. cap. 8: qua de Diaconicæ pro Sacrario acceptione conſulendi quoque Goarius in Not. ad Codinum loc. cit., Gretſerus Obſerv. ad eumdem lib. 3. cap. 10, Meurſius in Gloſs. Græco-Barbaro p. 156, Ducangius in Gloſsar. edit. Ven. To. 2. p. 1375; dubitandum tamen haud eſſet, quin eo nomine Carceres etiam venerint, ſive eadem Sacraria pro Carceribus deſervirent, aperte liquet ex Novella 79. cap. 3, ubi Juſtinianus ſic loquitur: *Decanica præbuerunt quondam uſum Carceris, & Cuſtodiæ Eccleſiaſticæ*, velut eamdem ita retulit etiam Julianus Anteceſsor, habeturque repetita Capitul. lib. 5. cap. 225. hiſce verbis: *In Decanicis Eccleſiarum recludatur* (delinquens Clericus), *competenter pœnas luiturus*; ex Græcorum Paratitlis Bibl. Jur. Can. Juſtelli To. 2. p. 1335; ex S. Gregorio II. in epiſt. 2. ad Leonem Iſaurum, *Pontifices*, inquiente, *ubi quis peccarit... eum tanquam in Carcerem, in Secretaria, Sacrorumque Vaſorum æraria conjiciunt, in Diaconia, & Catechumenia ablegant*; atque demonſtrant Anton. Auguſtinus ad Novell. 79, Germonius de Sacr. Immun. lib. 1. cap. 2. n. 14, ac Jacobus Gothofredus loc. cit. To. 6. par. 1. edit. Lipſ. p. 166. Quod & demonſtratum a Cironio, a Joh. Acoſta, a Fileſacho, a Bingamo &c. ſuperius dictum eſt. Nec eſt vero, cur Eccleſiæ negotium faceſsere, invidiamque conflare ſubleſtiſſimæ fidei homines adnitantur, idcirco quod ab

ea

ea diſtrictæ ſæpius in Infideles corporales pœnæ ferantur. Iis enim corporales irrogari ab Eccleſia pœnas, Carceris puta, mulctæ pecuniariæ, flagellationis, exſilii &c. legitime poſse docent, poſt S. Cyrillum Alex., a quo Judæos Urbe expulſos, Synagogas eiſdem ademptas, bona publicata, occupandaque Populo expoſita referunt Socrates lib. 7. cap. 14, & Nicephorus lib. 14. cap. 15, poſt S. Gregorium M., qui lib. 1. epiſt. 72, ſeq. edit. vet. ad Gennadium Patricium, & Africæ Exarcham eum laudat ob bella adverſus Chriſtiani nominis hoſtes ſuſcepta, atque ad Sacram adverſus Hæreticos pugnam fortiter adgrediendam adhortatur, poſt S. Leonem IV, qui contra Agarenos in pugnam tum ipſe deſcendit, tum Populo viriliter pugnandi auctorem ſe præbuit Can. 7. *Igitur* 23. q. 8, & poſt Alexandrum III, a quo Cap. 4. *In Archiepiſcopatu* Decret. lib. 5. tit. 17. *De Raptoribus* Saracenos Mulieres Chriſtianas, ac Pueros rapientes pecuniaria mulcta, & flagellis adficere Panormitanus Archiep. mandatus legitur, docent, inquam, Alexander Halenſis par. 2. q. 160. memb. 1, S. Thomas 2. 2. q. 10. art. 8, ſeq. ad 2, S. Antoninus par. 3. tit. 3. cap. 2, Joh. Major in 2. diſt. 44. q. 2, ſeq., Alphonſus a Caſtro de Juſta Hæret. punit. lib. 2. cap. 14, Cajetanus in 2. 2. q. 10. art. 8, Dominicus Soto in 4. diſt. 3. q. un. art. 1, Antonius Cordub. in Quæſt. lib. 1. q. 57. dub. 4, Valentia To. 3. diſp. 1. q. 10. pun. 6, Toletus in Sum. lib. 4. cap. 2, Ledeſma To. 2. tract. 1. cap. 5, Thomas Sanchez in Sum. To. 2. lib. 2. cap. 1, Suarez de Fide diſp. 18. ſect. 2, Becanus To. 2. q. 4. cap. 13, Joh. Solorſanus de Jure Ind. lib. 2. cap. 20, Covarruvias par. 12. in Regul. *Peccatum* §. 10, ſeq., Bannez in 2. 2. q. 10. art. 10, Molina de Juſt., & Jure tract. 2. diſp. 105, & de Fide q. 10. art. 8, Freita de Juſto Imp. Aſiat. cap. 9, Joſephus Acoſta de procur. Indor. Salute cap. 13, Blancus demum de Polit., & poteſt. Eccl. To. 2. lib. 6. §. 9, aliique: quibus adſtipulatur Grotius de Jure B., & P. lib. 2. cap. 20. §. 49. n. 2. exemplo id confirmans Conſtantini M., a quo Licinio, & Menandri protectoris, a quo Perſis, ob Religionis cauſsam, bellum inlatum eſt: cui & Maximiani Epiſcopi Vagienſis apud S. Auguſtinum epiſt. 50, qui ab Imperatore Chriſtiano auxilium contra hoſtes Eccleſiæ flagitavit, exemplum a Gratiano quoque relatum

Can. 2.

Digitized by Google

Can. 2. *Maximianus* 23. q. 3. ſubjungit ibid. in Not. Cui perperam adverſatur Coccejus in hunc locum , & in cap. 25. §. 8. Quæ plane doctrina in Divino Jure fundamentum habere dignoſcitur , quo liquet Eccleſiam propagandæ ubique gentium Evangelicæ lucis poteſtate , jureque potiri , & defungi , Reipublicæ item Chriſtianæ formam in toto , quo late patet , Orbis gyro inſtituendæ , ideoque impedimenta removendi prorſus omnia , quibus Religionis profectus detineri poſſit . Itaque mentiri eſt in facie Pontificum , Conciliorum , ac Patrum , quin etiam totius Eccleſiæ tam veteri , quam novæ Diſciplinæ contumeliam irrogare , hanc Eccleſiæ poteſtatem adimere , aut eidem adſcititiam , unique Principum indulgentiæ acceptam referre velle . Principibus utique qua publicis delictorum vindicibus , qua Religionis , Eccleſiaſticæque Diſciplinæ tutoribus, ac defenſoribus incumbit pœnis corporalibus flagitioſos ab inferenda noxa abſterrere: quod nullo non tempore religioſe præſtitum innumeræ ab illis profectæ leges eloquuntur . Sed enim a Laicis Poteſtatibus iſtiuſmodi particulam Juris Eccleſiam mutuare non indiguiſſe , tot , ac tam liquidis demonſtratum eſt documentis , ut rem actam agere nec juvet , nec interſit. Vetus eſt vero commentum iſtud a Marſilio Patav., & Johanne Janduno jamdiu excogitatum , atque jactatum, queis adſtipulatus deinde eſt M. Antonius de Domin. de Repub. lib. 5. cap. 1. ſeqq. , quod *Eccleſia nullum hominum punire poteſt punitione Coactiva , niſi concedat hoc Imperator* . Quem errorem ſane tanquam Evangelicæ, & Apoſtolicæ doctrinæ adverſum , (Patrum etiam traditioni , & Eccleſiaſticæ diſciplinæ valdequam abſonum multis adnotavimus) , a Johanne XXII. Conſtit. *Licet* 10.Kal. Novemb. an. 1327. damnatum legere juvat apud Raynaldum ad hunc an. n. 28. Cui profecto damnationi ſuffragatos ultro citroque fuiſſe cum poſtea Galliarum Epiſcopos in Concilio Senonenſi an. 1528. in præfat., tum pridem Theologos Pariſienſes in Congregatione habita die 1. Septemb. an. 1330, velut ex ejuſdem Facultatis Tabulis liquet , atque in his Gerſonium de Poteſt. Eccl. Conſid. 4, Hervæum de Poteſt. Eccl., Petrum Alliacenſem , & Joh. Majorem eodem de Argum., Jacobum Almainum de Dominio nat., Civ., & Eccleſ. Concl. 2. in Append. Oper. Gerſonii To. 2. *p. 966*,

in

in Opuſc. de Auct. Eccl. cap. 6, ac de Poteſt. Eccl., & Laica q. 3. cap. 2. certum eſt, & conſtans ex Franciſco Hallier, & ipſo adſentiente de Hier. Eccl. lib. 4. ſect. 2. art. 9. §. 1. Quæ omnia ab me dicta eo demum accipi volo, quo me dixiſse certe profiteor, animo, ſenſuque, Poteſtatem erga utramque tam Eccleſiaſticam, quam Laicam obſequenti, demiſsoque, quove libentiſſimo me, dictaque mea omnia poſteriori huic emendanda, corrigendaque ſubjicio. Cæteroqui mihi probe conſcius nihil prorſus ab me dictum, quo priori illi vel levis inferri injuria, conſlarique queat invidia. Quid enim, Lectoris fidem deprecor, toto qualicumque in hoc Opere meri de inopi ingenioli mei uno penu depromptum, quod non e Patribus, quod non e Pontificibus, quod non ipſis e Principibus hauſtum fuerit, eiſque ſincere a me propinatum, queis fontes adire per ſemet ipſos fas haud eſset? Hos ego Duces, a queis procul omnis abeſset ſuſpicio, preſso, inoffenſoque ſequendos pede, ſiquidem in omni Studiorum genere meorum propoſui, tum in hocce quammaxime, velut Operis initio præfatus ſum, quo de Religionis, quo de Reipublicæ agebatur ſumma: ne videlicet adeo difficiles utriuſque rationes, quas ſua in luce ponere, ſuoque firmiter confirmare loco illis datum fuiſse dumtaxat haud ignorabam, infirmis admetiri meis voluiſse viribus, tam ideſt audax, viderer; audaxque tam iterum, ut tanto, quanto illorum dumtaxat profligando auctoritatis pondus dignoſcitur par, frangendo me parem facerem impetui, quo, conferto velut agmine tam Proteſtantes, quam Pſeudo Politici in utriuſque perniciem efferate, effreneque abripiuntur. In culpam itaque tantum vocari ab iis demum haud feram invitus, queis erga Principes, erga Pontifices, erga Patres religio jam prorſus omnis deperiit.

VINDICIARUM APPENDIX,

ſive Pars III. Explicit.

Digitized by Google

ERRATA SIC EMENDENTUR.

Pag.16. lin.28. volontas voluntas, & ita deinceps. p.29. l.19. *volontate voluntate*. p. 56. l.20. lectus ſectus. l.21. ſectus lectus. p.79. l.25. digntatem dignitatem. p.87. l.26. reventi reverenti. p.102 l.12. *ſtullitia ſtultitia*. p.133. l.16. Hononymus Homonymus. p.135. l.5. iter inter. p. 151. l.4. unuum unum. p.155. l.30. gente genti. p.174. l. 15. Ethinicis Ethnicis, & ita paullo infra. p.179. l.ult. abhorriſſe abhorruiſſe. p.191. l.15. pluvia pluvię. p.199. l.1. azylis aſylis, & ita ſępe. p.203. l.34. adultos adulteros. p.206. l.23. duplicis duplici. p.208. l.22. ajuvantem adjuvantem. p.220. l.23. recte rectę. p.221. l. ult. pertinent pertinet. p.251. l.25. Temlorum Templorum. p.266. l.1. Conſtantinopolitanum Conſtantinopolitanam. p.268. l.32. ergo erga. p.270. l. 15. Cluniaunſes Cluniacenſes. p. 274. l. 27. Sciptorum Scriptorum. p.275. l.33. telinquendi relinquendi. p.287. l.14. Pitt. epiſt. p.288. l.10. Myſſa Myſta. p.298. l.3. illum illam. p. 300. l.23. quem quam. p.301. l.25. pediequa pediſſequa. p.302. l.7. Aquigranenſe Aquiſgranenſe. p.306. l.3. adſumpere adſumpſere. pag.325. lin. 8. Chilpherico Chilperico. pag.365. l. 4. patiter pariter. p. 374. l.30. Doctrinis Doctoris. p.379. l.35. ſpectant ſpectat. p. 384. l.32. Metenſum Metenſem. p. 393. l.18. Benecto Benedicto. p.396. l.21. riſcpſit ſcripſit. p.407. l.1. Landuphum Landulphum p. 437. l.16. adſumpere adſumpſere. p.454. l. 1. confimata confirmata. pag. 465. l. 1. *τιμᾶτῦν τιμων τῶν*. lin. 7. *χειτυργίας λειτυργίας*. p.466. l.5. Philom. Philem. p.494. l.29. Caſſiodonus Caſſiodorus. p. 497. l. 3. Princeps Principes. pag. 526. l. 32. cum cura. p. 527. l. 30. qnam quam. p. 532. l. 22. ſuperſtione ſuperſtitione, p.539. l.25. alera altera. p. 574. l. 20. confimat confirmat p. 588. l.12. peripraſibus periphraſibus p.622. l.16. deide deinde. p. 650. l. 29. alique aliique.

INDEX

Digitized by Google

INDEX
RERUM NOTABILIUM
TOMI VI.

A

ACta S. Marci Evangeliſtæ antiquiſſima levibus alioquin a Tillemontii dubitationibus vindicanda, inque tuto ponenda ſibi ſumpſere Henſchenius, & Mazochius *pag.* 196, *ſeq.*

Ægypti olim Reges in eo gravi ſe dignos reprehenſione præſtitere, quod Regno ſtabiliendo præpoſteri id injerint conſilii, ut miſcellam inducerent Religionem, cuilibet profitendi, quam mallet, Sectam facta ampliſſima facultate. Ita & apud Japonios permiſſa Religionis diverſitas Seditionum, Civiliumque bellorum perſæpe cauſſa fuit. *p.* 91.

Æthiopibus tam antiquus, quam frequens Excommunicationis uſus accidit; adeoque, ut nec ab eadem in Imperatores, ac Reges ipſos diſtringenda eorum Metropolitæ abſtinerent *p.* 603. Pœnas item corporales infligendi tam Clericis, quam Laicis antiquo, frequentique iiſdem in more poſitum erat *p.* 647.

Agobardum Lugdunenſem Archiep. nullam omnino Pontificiæ dignitatis, poteſtatiſque mentionem ingeſſiſſe falſo ſcriptis mandatum eſt ab Auctoribus Bibl. Eccleſ. *p.* 146.

S. Ambroſio ſummam per impudentiam arrogantiæ vertit Crouſazius, quod Theodoſio Imp. Eccleſiæ fores intercludere non fuiſſet veritus: cujus ideo Sychophantæ temeritas dignis a Muratorio vapulat *p.* 602.

Ancyranæ Synodi Canon 12, quo Presbyteri Ordinatio, Epiſcopi abſque licentia, fieri prohibetur, ex quove Salmaſius arguendi id factitatum olim anſam fruſtra arripuit, ideoque Presbyteris, æque ac Epiſcopis, Ordinationes legitime peragere adhuc dum fas eſſe, de Chorepiſcopis proculdubio capiendus eſt, veluti communiter docent Interpretes, & Collectores *p.* 477.

Antonini Pii Epiſtola ad Senatum, occaſione pluviæ Chriſtianorum Militum precibus a Deo impetratæ, data, qua ceſſare moleſtiam in Chriſtianos omnem juſſiſſe legitur, germana ſit ne, an ſuppoſititia diſputant viri Docti *p.* 191, *ſeq.*

Apoſtoli de obedientia Poteſtatibus dependenda loquentes quo rite demum accipi ſenſu debeant, liquido SS. Patres explicant *p.* 162, *ſeq.*

Apoſtolis in fide infallibilitatem a Spinoſæ, & Clerici dubiis vindicandam, bonaque in luce locandam ſibi adſumpſere vel Budeus, & Witſius *p.* 480.

Apoſtolis a Chriſto D. regendæ Eccleſiæ tradita forma, ratioque eſt, quod perperam inficias Moshe-

mius ivit), juxta quam cum Juriſdictione utique , Imperioque adminiſtrata ab ipſis Eccleſia eſt , inque adminiſtrationis partem advocati paſſim Epiſcopi ſunt ; apud quos perinde eadem ipſa Eccleſiæ adminiſtrandæ forma depoſita *p.* 485, *ſeqq.*

Apoſtolicæ Sedis Legati , aliique Miniſtri ubique profecto gentium admittendi ſunt : qui ſecus impedimento ſint , diro infliguntur Anathemate *p.* 229.

Aquila genere Ponticus , quod poſt Baptiſmum Ethnicis adhuc inhærere ſuperſtitionibus delectaretur , Excommunicatione ab Apoſtolis Eccleſia pulſus fertur apud S. Epiphanium , alioſque Scriptores *p.* 586.

S. Auguſtini celebris locus , quo videtur innuere Principum legibus jus Eccleſiæ bona poſſidendi adquiſitum , probum in ſenſum , atque germanum explicatur *p.* 299, *ſeq.*

Aſylum (cui voci loco Z ſubroganda litt. S) apud Ethnicos , Judæos , atque Chriſtianos unde derivatum ſit , ubi obſervatum , quo ab Auctore acceptum , qua ſub ætate inductum , & quorum illuſtrius olim haberetur *p.* 199, *ſeqq.* , unde demum Aſylum ſic denominatum ſit *p.* 202. Vide-ſis V. *Templum* . Aſylorum jus a Tiberio Imp. haud fuiſſe ſublatum, multis oſtendit Spanhemius *p.* 203. Ethnicis præter Fana pro Aſylo erant Imperatores vita functi , eorumque Imagines , & Statuæ *p.* 204. Aquilæ item Romanæ , Romani quoque Populi , Græcorumque Legati , Tribuni Plebis , Ædiles , Præcones , Caduceatores , Veſtales , Sacerdotes Jovis , Archontes Athenienſes , Urbes nonnullæ illuſtres , Virorum celebrium Sepulcra *ibid.*

Aſyli Sacri legem nedum inter Cæremoniales , ac Forenſes , ſed inter Morales etiam computandam adverſus Covarruviam exiſtimant Ritterhuſius , & Zepperus *p.* 205. Ab iniquo Aſyla delendi propoſito nonnulli Principes ab Epiſcopis deterriti ſunt *p.* 207, *ſeqq.* Aſyli Jus in Gallia uſque ad Franciſcum I illibatum obtinuit . *ibid.* Templis Aſyli jura vindicare Epiſcopis jugiter tam officio ceſſit , quam cordi fuit *p.* 205, *ſeqq.* , *&* 209, *ſeqq.* Idem Jus ad Eccleſiarum Atria , & ad circumjacentes Areas ad 30, vel 40 , vel 60. paſſus olim extendebatur *p.* 210, *ſeq.* Ad Cruces item , ad Cœmeteria , Hoſpitalia , Cœnobia *p.* 211, *ſeqq.* Aſyli beneficio privantur Agrorum depopulatores, & Viarum prædones *p.* 212, *ſeq.* Item voluntarii Homicidæ , Sepulcrorum violatores , Raptores , Adulteri &c. *p.* 213, *ſeq* , *&* 215. Templis Aſyli Sacri jus ſartum , tectumque ſervare pro virili parte ſategere ſemper Rom. Pontifices *p.* 214, *ſeqq.* Apoſtatis , Hæreticis , Aſyloque abutentibus iſtius beneficium denegatum eſt *p.* 215, *ſeq.* Aſyli Jure gaudent Epiſcopium , Parochi domus , domuſque Cardinalium extra Urbem *ibid.* Aſylo demum indigni flagitioſi alii a Rom. Pontificibus declarati ſunt *p.* 216.

Aſyli Jus , ac beneficium Ethnicorum Fanis ab Ethnicis Principibus adtributum perſæpe conſtat *p.* 216. Veræ Religionis intuitu potiori Templis Deo O. M. dicatis Aſyli Jus illibatum ſervare Chriſtiani Imperatores , Regeſque officii loco

co

Digitized by Google

co habuere *p.* 217, *ſeqq.* At enim Principum legibus Aſyli jus Chriſtianis Eccleſiis haud collatum, ſed conſervatum dumtaxat intelligi debet *ibid.* Quo perinde ſenſu intelligendum fuerit Franciſci I. Galliarum Regis de Aſylis Edictum probe explicat Cl. Thomaſſinus *p.* 219, *ſeq.* Eccleſiæ legibus alioqui circa Aſyla Imperatorum, Regumque leges adprobe conformes oſtenduntur *p.* 220.

B

Beneficia conferendi, ſive ad eadem perſonas idoneas nominandi, ac Beneficiorum vacantium fructus percipiendi, independenter a Pontificio indulto, Imperatoribus, Regibuſque jus nullum profecto competit *p.* 315, *ſeqq.* & 349, *ſeqq.* Vide-ſis VV. *Epiſcoporum Electiones*, & *Regalia*. Ad Beneficia pariter vacantia, aut primo vacatura nominandi primarum, ut i vocant, Precum vigore, Imperatoribus, Regibuſque, nonniſi Pontificia ex indulgentia, jus competit *p.* 361, *ſeqq.* Vide V. *Preces primariæ*.

Beneficiis de Vacaturis providendi Expectativas, ut vulgo vocant, qua Pontifices ſibimet reſervarunt, qua Pontificum ex conſenſu, Synodi demum ſuſtulere *p.* 562, *ſeq.* Beneficia, ſive Præbendæ diſtinctos in titulos, eoſque perpetuos quidem, a fundis Eccleſiarum reliquis ſeparatæ, non ante Sæculum XII. cœpere: Nam uſque ad Sæculum V. Clericis diſtributiones ſingulis dari menſibus dumtaxat conſuebant; uſque ad Sæculum VIII. ex certa bonorum maſſa in communi ali Clerici ſolebant; & uſque ad Sæculum XI. ex certis Eccleſiarum fundis alimenta eiſdem præſtari *p.* 363, *ſeq.*

Bona Eccleſiaſtica Deo dicata, pro Sacerdotum congrua ſuſtentatione a publicis oneribus libera ſemper fuere *p.* 250, *ſeqq.* Apud Ægyptios, Græcos, Latinos, Ethnicoſque generatim omnes prædia, fundi, bonaque alia pro Templorum manutentione, ſuſtentationeque Miniſtrorum ampla gaudebant Immunitate *p.* 251, *ſeq.* Bonis quin inſuper ſponte oblatis ditari Templa, Sacerdoteſque abundare, ac diteſcere apud Ethnicos viſi perſæpe ſunt *p.* 252, *ſeq.*

Bonis Eccleſiaſticis Immmunitas a tributis, oneribuſque laicis adſeritur ex S. Scriptura, juncta SS. Patrum interpretatione *p.* 253, *ſeq.* Eam e lege Naturali, Moſayca, & Evangelica inſinuat Apoſtolus; eamdemque ideo Divino e Jure deſcendere multis perſuaſum fuit Pontificibus, Synodis, Patribus, & Scriptoribus *p.* 255, *ſeq.* Bona Eccleſiis data eadem Dei, & Chriſti D. bona dicta ſæpe ſunt, quia Deo, & Chriſto D. dicata; unde juſtum, æquumque erat, ut omni ab onere irent immunia *p.* 256, & 300. Cujus idcirco Immunitatis, velut a Chriſto D. in Cruce vindicatæ, ſtrenuos, perpetuoſque ſe ſe vindices, adſertoreſque dedere qua SS. Patres, qua Eccleſiarum Præſules, ac Romani quammaxime Pontifices non deſtitere *p.* 256, *ſeqq.* Gravi tamen, ac publica ingruente neceſſitate, ex Bonis Eccleſiaſticis aliquid conferri, ab ſe prius attamen impetrata facultate, ubi Laicorum facultates pares non eſ-

Digitized by Google

eſſent, benigne permittendum Romani duxere Pontifices *p.260, ſeq.*

Bonorum Eccleſiaſticorum Immunitati ubique locorum repetitis decretis proſpicere, eamque in tuto pro viribus collocare Synodis quam maxime curæ fuit *pag.* 262, *ſeqq.* Quarum ideo cura, ſtudioque effectum eſt demnm, ut Gentium ubique, in Italia, Gallia, Hiſpania, Anglia, Germania, Hungaria, Polonia &c. Bona Eccleſiaſtica perampla gaviſa ſint Immunitate *pag.* 264, *ſeq.* Talis autem, tanta, & tam arcte Imperatoribus erga bona Eccleſiarum religio perinde inſedit, ut repetitis eam legibus, non conferre utique, ſed confirmare ſerio ſtuduerint *p.265, ſeqq.* Siquæ vero Immunitati leges ſubinfeſtæ viſæ deinde ſunt, eæ vel robore prorſus omni fruſtratæ manſerunt, vel eis nullum in Eccleſiaſtica propterea bona Principibus jus accrevit *p.266, ſeq.* Regum quoque tam beneficientia, quam religione bonis tam Eccleſiæ, quam Monaſteria locupletata ſunt, publicisque ab oneribus prorſus exempta *pag.* 268, *ſeqq.*

Bonorum itaque Immunitatem Eccleſiis, ac Monaſteriis vel adimere, vel Principum indulgentia dumtaxat adquiſitam aſtruere fruſtra qua Proteſtantes, qua Pſeudopolitici defatigantur *p.272. ſeqq.* Fruſtra perinde bona adquirendi facultatem Principum legibus mox temperatam, mox abrogatam pugnant *p.275, ſeqq.* Ex bonis Eccleſiaſticis, juſtis, multiſque de cauſſis, aliquid in commune conferri Eccleſia ipſa conſentit *pag.*279, & 301. Lege Divina Sacerdotibus bona fuiſſe propria ex S. Scriptura ſit manifeſtum *p.291, ſeq.* Videſis V. *Decima.* Jam ſub ipſa Apoſtolorum Ætate Bonis Eccleſiam ditari cœpiſſe, eademque adipiſcendi jure donatam veterum Patrum teſtimoniis liquido oſtenditur *pag.* 293, *ſeq.* Clericis, non Eccleſiis, bona relinquere Viduas prohibuit Valentinianus: quę tamen lex a Theodoſio deinde temperata, a Marciano demum ſublata omnino eſt *p. 298. ſeq.*

Brachium ſęculare invocandi facultas, ad delicta Clericorum punienda, Jure Canonico cum Veteri, tum Novo Epiſcopis ſępe facta conſtat *p.242, ſeq* In quibus præſertim delictis Brachium invocandi ſæculare mos in Eccleſiam inductus fuerit, paucis indicatur. Nempe in delictis Seditionis, Invaſionis, Hęreſis, Schiſmatis, Inobedientiæ, Rebellionis, aliiſque atrocioribus, *ibidem.*

Buderus vir Lutheranus obedientiæ Romano Pontifici ab Imperatoribus dependendæ morem non ante S. Gregorii VII. ætatem cœpiſſe præpoſtero de ingenio ſuo, perverſoque commentus exploditur *p.401, ſeqq.* A Maximiliano II. obſequium quidem Pio IV, non ſecus atque Gregorio XIII. a Rodulpho II, oblatum fuiſſe, non etiam obedientiam deſponſam ſubjungens refellitur *p.* 456. Carolum VI. item a voce obedientię caute abſtinuiſſe ſplendide in verbo ſuo mentitur *p* 458.

C

Carolo M., quæ tribui Advocatiæ, obedientiæque ſacramento Leoni III. deſponſæ, quæque in Ordine Ro-

Romano habetur, Formulam veluti pſeudoepigrapham inficias Proteſtantes aliqui eunt; quos tamen oppido falli plurimi oſtendunt *p.* 442, *ſeq.* A Leone III. adoratum eumdem Imperatorem referentes Annaliſtæ plerique, quo ſano, proboque ſenſu accipi debeant: eos ideſt loquutos de ſalutatione ipſius in inauguratione præſtita conſentinnt ipſimet Gothofredus, & Salmaſius *p.* 443, *ſeq.*

Caroli M. celebre Capitulare, cui inſerta legitur Conſtantini M. lex de Epiſcopali Judicio legitimum proculdubio ipſius opus adverſus Criticos intemperantiores nonnullos oſtenditur *p.* 524, *ſeq.* Ab eodem Imperatore primum Jus Carceris, Fori, ac Territorii Eccleſiæ, Romanoque nominatim Pontifici factum dicere qui cum Richerio, ſubleſtiſſimæ pariter fidei homine, ſomniavit Jannonus ſufflaminatur *p.* 652, *ſeqq.*

S.Chryſoſtomus Joh. excommunicandi poteſtatem Eccleſiæ nequaquam abjudicavit, uti perperam adfirmare Philoteo Conſtantinopolit. Patriarchæ, ac poſt ipſum Seldeno placuit, ſed Excommunicationis dumtaxat abuſum reprehendit, temere nempe, ac tumultuarie jaculatæ, ſive tum etiam invaleſcentem exſecrationum uſum ſibi valide reprimendum adſumpſit *p.* 589, *ſeqq.* S. Doctoris locus alter de poteſtate Eccleſiæ pœnas infligendi corporales etiam Jannono tam nihil ſuffragatur, quam aperte imo adverſatur *p.* 653.

Clericis Immunitas, ceu Divino eiſdem jure debita, a Romanis imprimis Pontificibus unanimi, jugique vindicata conatu eſt, eorumque ideo a laico Foro in cauſſis omnibus tam Civilibus, quam Criminalibus exemptio propugnata *p.* 223, *ſeqq.* In Clericos violentas injicientes manus Anathemate, Pontifici M. reſervato, ab Innocentio II. plectuntur *p.* 226. Clericos in flagitiis deprehenſos a Laicis capi Francorum Regibus permiſſum quidem aliquando a Pontificibus eſt, a Synodo quoque Ilerdenſi, alteraque in Hiſpania, ita tamen, ut eorum de flagitiis judicium ferre ſolis Epiſcopis fas eſſet, eiſdemque judicandi actutum dimitti illi deberent *p.* 228, & 234, *ſeq.* Eadem pro Immunitate in tuto ponenda nulli unquam parcitum ab Epiſcopis operæ eſt: quorum in hoc ſtudium genere Clericos a Foro laico in cauſſis qua Civilibus, qua Criminalibus liberandi liquido ex Synodis adparet *p.* 230, *ſeq.*

Clericorum Immunitati tantum abeſt, ut Catholici Principes detrahere voluerint, ut repetitis potius legibus eam loco firmare ſategerint *p.* 237, *ſeqq.* Imperatorum legibus ideo Clericis Immunitatis adquiſitum jus obganniens Bohemerus ex. ſufflatur *p.* 239. Principum ſiquæ leges Immunitati derogaſſe viſæ ſunt, eæ vel ut iniquæ robore ſtatim omni caruere, vel ut injuſtæ abrogatæ penitus ſunt, vel aliquæ ſaltem benigno, proboque accipi ſenſu poſſunt *p.* 243, *ſeqq.*

Clericos Jure Naturali, Divino, Gentium, Canonico, & Civili tam quoad perſonas, quam quoad bona, poſſeſſioneſque Laicæ poteſtati obnoxios facere inani, fruſtraneoque conatu & Proteſtantes, & falſi Politici adnixi ſunt *p.* 275, *ſeqq.* Clerici indiſcriminatim uſque

ad

ad Sæculum V. e diſtributionibus menſualibus ali ſolebant; uſque ad Sæculum VIII. deinde ex bonis Eccleſiarum in commune tributis; uſque ad Sæculum XI. ſubinde certis ex fundis indiviſis tamen;donec a Sæculo XII,ac deinceps e Beneficiis, ſive Præbendis in titulos perpetuos diſtinctis alimenta capere cœpere *p.363,ſeq.* Vide V. *Beneficia.*

Coccejus uterque, Pater videlicet, & Filius intento, ſed inaniter, ſed inique, nervo in id incubuere toti, ut Jure Naturali, Divino, Gentium, Canonico, & Civili Laicæ poteſtati Clericos eſſe ſubjectos adſtruerent, eorumque Bona publicis oneribus, ac tributis obnoxia facerent. Magno congeſta in hanc rem ab ipſis apparatu documenta accurate excutiuntur, levique diſſolvuntur brachio *p. 271, ſeqq.*

Conſtantini M. Apotheoſis nulli ei prorſus vertenda crimini eſt, aut ignominiæ: utpote quæ vel ipſi ab Ethnicis fuit exſtructa; vel probo accipi a ſuperſtitione penitus libero ſignificatu poteſt *p. 106, ſeq.* Ejuſdem Imperatoris celebre dictum, quo ſemet Epiſcopum extra Eccleſiam inſcribere delectatus eſt, a Proteſtantibus iniquum, perverſumque in ſenſum intortum, quo probo, legitimo, rectoque demum accipi intellectu poſſit, ac debeat, multifarie demonſtratur *p. 170, ſeqq.* Conſtantini vitæ Scriptor an Euſebius Cæſar., an vero Acacius Luſcus fuerit, dubitant nonnulli; ſed Euſebius verius exiſtimatur *p. 171.* Ejus Legem de Epiſcopali Judicio contra paucos inficiantes vindicandam, & tanquam vere germanum ejus fœtum valide propugnandam ſibi adſumpſere Viri Doctiſſ. qua Catholici, qua Proteſtantes *p. 523, ſeqq.*

S. Cypriano quam temere, tam perperam inſultat Pfaffius eum extra oleas vagatum obganniens, Epiſcopaliſque dominii ab eo jam tum primum jacta ſemina obmurmurans, ideo quod Epiſcopos poteſtate, dignitateque longe ſupra Presbyteros explicitiſſime, nec uno in loco extulerit *p. 501.*

D

Decanicæ, ſive Diaconicæ Carceres olim erant, ubi ad pœnitentiam agendam recludi Clerici flagitiis inquinati conſuebant *p. 635.* Carceres ante Eugenium I, aliia II, haud inſtitutos fuiſſe qui dicunt, in falſo laborare oppido oſtenduntur *p. 651 ſeqq.* In falſo pedem item poſuiſſe, qui a Carolo M. Jus carceris primum Eccleſiæ factum dicere ſomniarunt *p. 652, ſeqq.* Etſi vero denegari nequeat, quin Decanicarum nomine deſignari Eccleſiarum ſacraria olim ſolerent, eadem tamen pro carceribus etiam ad punienda Clericorum flagitia deſerviſſe tam certum eſt, quam quod certiſſimum *p. 654.*

Decimæ Sacerdotibus, ac Templis dependere ſolemne tam erat, quam ſacrum apud Ethnicos, apud Hebræos, apud Chriſtianos, quin plurea imo in eadem conferre divitiaa *p. 252., ſeq.* Decimas Judæorum & Templo, & Levitis perſolvi ſolitas diſcimus ex S. Paulo, ex Philone, ex Patribus, a quibus inde par, imoque potius eaſdem Sacerdotibus Evangelicę Legia perſolvendi debitum repetitum legitur *p. 291, ſeq.* Neque legem hancce de Deci-

Decimis mere Cæremonialem exputandam fore, ſed Moralem, quæ ideo obtineat adhuc, Doctoribus plerisque arcte perſuaſum ivit *ibid.* Turpi proinde in errore obverſatum ſe ſe Sarpius oſtendit, dum non multo ante Caroli M. ætatem inductum Decimarum uſum præpoſtero de ingenio ſuo effutiit *p. 292.*

Decretalium libris Eccleſiaſticæ Diſciplinę capita inſerta ubique gentium, atque ſignatim in Gallia obtinere, ac integra obſervari a Doctiſſ. Thomaſſino, ejuſmodi rei callentiſſimo, rite obſervatum eſt *p. 652.*

Defenſores Patrimoniorum Eccleſiæ Judicum etiam partes, juſſu Pontificum, atque Principum voluntate, obire ſolebant, prohibitis a cauſſarum ad eos pertinentium cognitione laicis quibuſque Magiſtratibus *p. 258, ſeq.* Urbium Defenſores, Græcis *Syndici*, & in Aſia dicti *Agoræi*, conſtituendi vetus olim mos obtinuit: quorum imitatione Defenſores Eccleſiæ conſtituti paſſim leguntur, iique in Oriente ex ordine plerumque Eccleſiaſtico, e Laicis potiſſimum in Occidente deligi ſolebant; quibus officio cederet ab Eccleſia, armis etiam, injurias propellere; atque ubi impares ipſi eſſent, publici Judicis opem implorare *p. 638, ſeqq.* Defenſores inter hos illuſtriores audiebant, qui Romanæ Eccleſiæ defenſioni incumbebant, quibuſve majoria res momenti curandæ, ſuſtinendæque Romanis a Pontificibus demandari conſuebant: atque præclaro iſto quidem officio defungi Principibus ipſis gloriæ, religionique cedebat *p. 640, ſeqq.*

Devotus is olim hoc deſignabatur nomine, qui diris cunctis ob delicta ſe dignum impeti exhibuiſſet, eidemque ideo mala dicebantur exoptari vel a Deo, vel ab Angelis, vel ab Hominibus. Devotæ res etiam dici, iſtaque denotari voce ſolebant, quæ ſacro deſtinatæ uſui eſſent: undè Devotum triplex diſtinguere ſolemni erat in more poſitum, nempe *Devotum Sacerdotibus*, *Devotum Cæli*, *Devotum ex Homine p. 575.* Vide ſis V. *Diræ.*

Diaconis olim in delicta inquirendi demandari ab Epiſcopis ſparta ſolebat. In Romana idcirco Eccleſia inde dicti *Judices Primicerii* leguntur, quod Judiciis ad vindicanda delicta indictis præſiderent *p. 490.*

S. Dionyſii Areopagitæ nomine, quæ circumferuntur, Opera, an ejus germanus ſint fœtus, varia eſt Eruditorum opinio *p. 177, ſeq.* Eorum facere auctorem Syneſium ullo abſque fundamento ſomniavit La Croze *p. 468.*

Diræ, exſecrationeſque, queis ideſt Dii flagitioſis, hoſtibuſque optabantur irati, Græcis olim, Barbaris, Latinis, atque Chriſtianis etiam uſu frequentiſſimo erant. Diverſas earum formulas ubertim nobis ſuppeditant Lapides, Scriptores, Supremæ Tabulæ &c, eæque adponi ſolebant Legibus, Statuis, Teſtamentis, Sepulcris, Libris, Epiſtolis &c. *p. 566., ſeqq, 605, ſeq. & 634, ſeq.*

Dodvvellus Chriſtianos olim Conventus ad Agapes dumtaxat celebrandas, non etiam ad Euchariſtiam conficiendam, ſumendamque inſtitutos fuiſſe, indicique conſueviſſe imaginatus exploditur *p. 189.*

Dominica veteribus Chriſtianis Tem-

pla erant Domini cultui erecta, quæ diverſis item aliis deſignari nominibus ſolebant *p.* 183. Vide VV. *Martyria*, *Memoriæ*, *Tituli*, *Tropbæa &c.*

E.

Eccleſiæ Res aliæ ad Religionis ſubſtantiam, ad Religionis ſtatum aliæ dumtaxat pertinent, utræque tamen ſub Eccleſiæ degunt poteſtate, fatentibus ipſis Proteſtantium Doctioribus *p.* 79, *ſeqq.* Vide V. *Religio*. In Eccleſia Civilis Eccleſiaſticæ poteſtas ſubordinata ex fine, & ex forma dignoſcitur. Videſis V. *Poteſtas*. Eccleſia ſui proprio Regimini adminiſtrando, propriis ferendis legibus, ac propriis amplificandis rebus una ſibi ſolaque ſufficit, ullo Civilis abſque Poteſtatis interventu; quod ultro citroque Poteſtatibus ipſis Civilibus arcte perſuaſum extitit *p.* 151., *ſeqq.* S. Optati Milev. celebris, totieſque objectus locus de Eccleſia in Republica conſtituta, non vice verſa ad incudem cum Albaſpinæo, & Balduino revocatur *p.* 163, *ſeq.* Jure Templa conſtruendi ad Dei O. M. cultum a Deo ipſo cumulata Eccleſia demonſtratur *p.* 175, *ſeqq.* In Eccleſiam Judaiſmi, vel Ethniciſmi imitatione Templorum uſum invectum commenti Hoſpinianus, & Midletonus haud audiendi *p.* 198. Videſis V. *Templa*.

Eccleſia Principum legibus non Jus utique, inſtitutionemque adquiſivit, ſed uſum dumtaxat, liberumque Juris proprii exercitium adepta eſt *p.* 218. Sanguinis cauſſis immiſcere ſe ſe abhorruit ſemper, abſtinuitque *p.* 246, *ſeq.* Eadem leges de rebus etiam temporalibus, quarum eſt domina, ferre legitime poteſt, laicaſque ideo eiſdem adverſas infringere *p.* 277, *ſeq.* Videſis V. *Leges*. Eccleſiam, atque Romanam quammaxime, aliaſque per Orbem, a prima ipſa ætate prædiis, boniſque aliis potitas, divitiiſque pro Clericorum, Egenorum, Viduarum, Infirmorum &c. indigentiis redundaſſe documenta pleraque, monumentaque demonſtrant *p.* 294, *ſeqq.* Videſis V. *Bona Eccleſiaſtica*. Ab omni ſemper avaritiæ ſpecie Eccleſia ſummopere abhorruit, Clericoſque alienos eſſe deſideravit *p.* 298. Eccleſiæ, ac Monaſteria ante Sæculum X. Caſtris, & Civitatibus poteſtate Civili dominari cœpiſſe oſtendit Thomaſſinus *p.* 327. Ante ſæculum XI. Eccleſiarum bona in Beneficium concedi nondum cœperant *ibid.* Vide V. *Beneficia Eccleſiaſtica*.

Eccleſiæ Romanæ Patrimonia, quæ olim, & quot cum in Oriente, tum in Occidente *p.* 310, *ſeqq.* Horum nomine non fundi tantum, ſive prædia dumtaxat veniebant, uti falſo ſcripſit Jannonus, ſed Regiones integræ, quibus Curatorum, ac Defenſorum officio præfici ſolebant S. R. Eccleſiæ Subdiaconi, aut Diaconi, aut Presbyteri, ampla cum poteſtate in Epiſcopos ipſos etiam *ibid.* Ex Patrimoniis Orientis, præter annuas Aromatum, Balſami, Lini, &c. ſpecies, ac præter expenſas pro Miniſtris, annuatim Romæ auri talenta tria cum ſemiſſe præſtari ſolebant *p.* 311. Quæ deinde præſtatio cum Siciliæ, Calabriæ, & Apuliæ Patrimoniis commutata, demum a Leone Iſauro Fiſco adjudicata, ſub Nicolao II. de-

Digitized by Google

denuo Romanæ redintegrata Eccleſiæ eſt p. 312. Sub ejuſdem S. Romanæ Eccleſiæ dominio erant olim Alpes Cottiæ *ibid.* Neque Patrimonia illa ſane Principum juriſdictioni ſuberant; neque pendi ex illis tributa ſolebant, ut falſo dicere imaginatus eſt Jannonus *p.* 313, *ſeq.* Ante Sæculum VIII. Regalia majora, Ducatus ideſt, ac Provincias Eccleſia Romana jam obtinebat *p.* 326.

Eccleſiæ Catholicæ, non ſecus ac in Civitate omni bene conſtituta evenit, tres a Deo conditæ ſunt Poteſtates Electiva, Legiſlativa, & Judiciaria *p.* 374, *ſeqq.* Videſis VV. *Hierarchia*, & *Monarchia*. Poteſtatem ei Legiſlativam, & Judiciariam auferre, eamque in Principes transferre mirum quanto, & quam fruſtraneo deſudent Proteſtantes conatu! Ei tamen utramque Divina inſtitutione competere, Juriſdictionem videlicet, & Imperium invicte demonſtratur. *ibid.* In Eccleſiam Societatis æqualis Syſtema primus temere induxit Puffendorfius, quem poſtea magna ſequuti turba ſunt Proteſtantes *ibid.* Contra, Eccleſiæ tam Juriſdictionem, quam Imperium adſtruere ne leviter dubitarunt Spanhemius, & Hartmannus *p.* 480, *ſeqq.* Quin utramque contra Brouvnitias in Anglia, Remonſtrantes in Batavia, Reformatos alibi, aliosque propugnandam ultrocitroque ſuſcepere Proteſtantes, ac Confeſſioniſtæ oppido plurimi *p.* 482, *ſeq.* Quibus tamen dimiſſis, Eccleſiæ Poteſtas tam Legiſlativa, quam Judiciaria vindicanda ſuſcipitur invictiſſime ex Dei verbo ſcripto, & tradito *p.* 483, *ſeqq.* Vide V. *Juriſdictio.* Eccleſiæ item Jus olim inerat Fidelium lites judicio finiendi, & adhuc dum ineſt Laicas ſuis infeſtas leges infringendi *p.* 507, *ſeqq.*, & 530, *ſeqq.* Videſis VV. *Leges*, & *Lites*. Juriſdictione coactiva, pœnas ideſt infligendi poteſtate ampliſſima gaudet: Coercitionis jam vero pleræque ſunt ſpecies *p.* 550, *ſeqq.* Vide VV. *Excommunicatio*, & *Pœnæ*.

Eccleſiaſtica Politia in Veteri Synagoga, Deo jubente primum inſtituta, gradibus, & officiis a Moyſe diſtincta, a Davide, ac Joſaphato adaucta deinde eſt &c. *p.* 107, *ſeqq.* At ea poſt Urbis, Templique excidium immutata demum eſt, novęque inductę cum nominibus dignitates *p.* 109. Vide V. *Synedrium.* In novam Eccleſiam ad Synagogæ inſtar Politia inducta non eſt, etſi cum Moyſis Regali Sacerdotalis Aaronis dignitas tranſlata videri potuerit *p.* 127, & 135, *ſeq.* Videſis V. *Synagoga*.

Eccleſiaſticæ Immunitatis trifaria ſpecies eſt, nempe Perſonalis alia, alia Localis, Realis alia *p.* 199, *ſeqq.* Videſis VV. *Bona Eccleſiaſtica*, *Clerici*, & *Templorum Aſyla*. Eccleſiaſtica bona laicis ab oneribus, vectigalibuſque Jure tam Divino, quam Canonico exempta omnigeno argumenti genere demonſtrantur *p.* 250, *ſeqq.*

Eccleſiaſtica Beneficia in unius Eccleſiæ diſpoſitione manent, nec in ea, Regalię prætenſo jure, Principibus facultatis quidquam ineſt; videlicet neque vacantium fructus percipiendi, faciendique ſuos, neque vacantes conferendi Eccleſias, ſive perſonas ad eaſdem nominandi *p.* 315, *ſeqq.* Vide V. *Regalia.* Ecle-

Digitized by Google

cleſſarum vacantium reditus, futuro Epiſcopo reſervandi, mox Œconomis, mox Archidiaconis, mox Epiſcopis vicinioribus commendati leguntur *p.* 318, *ſeq.* In Africa cuſtodia hæc uni Provinciæ Epiſcopo demandari ſolebat *p.* 349, *ſeq.* In Oriente Clericis, & Œconomis *p.* 350. Ita & in Hiſpania. *ibid.* In Italia, Gallia, Anglia, Germania &c. viciniori nunc Epiſcopo. nunc Clericis Eccleſiæ, nunc Oeconomis *p.* 353, *ſeq.*

Epiſcopi dignitatem in Eccleſia loco poſt Rom. Pontificem ſublimiori, ac principi collocatam perpetui ſunt in prædicando; ejuſque ab Imperiali, Principalique independente poteſtate, quin & ſuperiore in adſtruenda diſertiſſimi ſunt Eccleſiæ Patres, Romani Pontifices, ac in Synodis Præſules ipſi *p.* 136, *ſeqq.* Voſſius ob id S. Ignatii Interpolatorem ſollicitans; Balſamon item reprehendere illos auſus, qui Epiſcopalem Imperiali dignitatem anteferant; Baſnagius quoque Imperatori fas adſtruens manus in Epiſcopos injiciendi; ac Joh. Clericus idcirco Auctori Conſtitut. Apoſt. indignatus ſe gravi dignos reprehenſione præſtant *p.* 136, *ſeq.*, 139, & 142. Epiſcopo quin etiam a Principibus obedientiam deberi, obſequiumque toti ſunt in demonſtrando Viri dignitate, numero, doctrinaque conſpicui *p.* 147, *ſeq.* Epiſcoporum ad pedes rei provoluti ipſorum interceſſione a pœna evadebant immunes *p.* 206, *ſeq.* Eorum tutelæ commiſſæ Sanctimoniales, Viduæ, Pupilli &c. inde ad Sæcularia trahi judicia nequibant *p.* 225. Sine Epiſcopis non conſtitui rite Principatus, ac Reges egregium S. Stephani Hungariæ Regis eſt apopthegma *p.* 241.

Epiſcoporum Electiones ut liberis Cleri, Populique ſuffragiis fierent, indeque Principum vis prorſus omnis procul abeſſet, nulli unquam parcitum eſt operæ a Synodis, a Pontificibus, ab Epiſcopis, a Patribus *p.* 327, *ſeqq.*, 329, *ſeqq.*, ac 331, *ſeqq.* Eaſdem pro religione liberas relinquere Imperatoribus quoque, Regibuſque perſuaſum fuit. Siqui contra uſurpare tentarunt, eorum leges a Synodis abrogatæ ſunt *p.* 334, *ſeqq.* Juxta hæc igitur in Eccleſiis ubique Græca, Italica, Gallicana &c. Epiſcoporum Electiones liberis Cleri, Populique votis fieri ſolemne fuit ſemper *ibid.* In Africa *p.* 336; in Hiſpania *p.* 337, *ſeq.*; in Italia *p.* 338, *ſeq.* Ubi tamen plurium deinde Cathedralium collationes, uti Sardiniæ, Corſicæ, Siciliæ &c. Romanis Pontificibus reſervari cœperunt *p.* 339. In Anglia *p.* 340, *ſeqq.*; in Hibernia *p.* 342; in Germania *ibid.*, *ſeqq.* Ubi demum Inveſtituras dimittere Imperatores a Rom. Pontificibus adacti ſunt. *ibid.* In Polonia *p.* 344; in Svecia, & Norvegia *ibid.* Ad Electiones tamen Regium intervenire adſenſum, juſtis ex cauſſis, perſæpe Rom. Pontifices aut expreſſe voluere, aut tacite indulſerunt *p.* 345, *ſeqq.* Vide V. *Regalia*. Ad Eccleſias nominandi amplum Sabaudiæ Ducibus jus factum a Pontificibus eſt *p.* 346: factum & pridem Siciliæ Regibus abrogatum eſt poſtea, demumque coarctatum *p.* 347, *ſeq.* Factum idem perinde Galliæ, Hiſpaniæ, Hungariæ &c. Regibus *p.* 348, *ſeq.*

Epiſ-

Epiſcopos Divina inſtitutione Presbyteris haud ſuperiores eſſe; ſed eorum demum ſupra Presbyteros dignitatem aut Ethnicorum, aut Judæorum exemplo fuiſſe elevatam communis eſt Proteſtantium error, qui multis, validiſſimiſque prorſus evertitur *p.* 460, *ſeqq.*, & 463, *ſeqq.* Epiſcopos enim vero poteſtate, dignitateque a Presbyteris diſtinctos, ſupraque Presbyteros a Chriſto D. poſitos fuiſſe concors eſt, ac perpetua SS. Eccleſiæ Patrum doctrina, contra Proteſtantes ſua in luce collocata *p.* 464, *ſeqq.* Ut nonniſi Epiſcopis coram fas Presbyteris eſſet Scripturas interpretari, vetus in Eccleſia mos erat *p.* 473. Epiſcopos Angelorum nomine deſignatos in Apocalypſi *cap.* 2, non vero accipiendas Eccleſias ipſas, uti perperam vult Salmaſius, SS. Patrum eſt ſententia, cui adſtipulari Proteſtantes ipſi non dubitarunt *p.* 474, *ſeq.* De Epiſcopi dignitate Presbyterali longe excellentiori Patrum traditio probatiſſima Synodis pariter evaſit, atque Pontificibus *p.* 478, *ſeqq.* Vide *V. Hierarchia*.

Epiſcopi Senatorum nomine alicubi adpellati leguntur *p.* 497. Promiſcuo Epiſcopos, & Presbyteros nomine olim adpellatos liquet, quod Sacerdotium in utriſque idem eſſet, non quod eadem utriſque poteſtas ineſſet *p.* 499, *ſeq.* Chriſti D. Imaginem ab Epiſcopo geri, ac Chriſti D. teneri locum Patribus nonnullis dictum eſt *p.* 500. Inde forſan adorationis formula, qua ſalutari aliquando Epiſcopi a Fidelibus ſolebant *p.* 501. Hæc ipſa de Epiſcopo dignitate ſupra Presbyteros elevato doctrina Orientalibus arcte jugiter hæſit, atque Jacobitis quin etiam *p.* 502. Epiſcopis integram manere Juriſdictionem haud ſemel Imperatores ipſi juſſere *p.* 505, *ſeq.* Nedum vero de Fidelium litibus cognoſcendi ſparta Epiſcopis olim incumbebat *p.* 507, *ſeqq.*, ſed de Judicibus etiam ipſis, ac Præſidibus judicandi ampla ab Imperatoribus facta legitur facultas; eorum dignitas amplioribus Imperii dignitatibus exæquata, eiſque pleriſque de rebus aliis, ac perſonis cognoſcendi demandata provincia, a Regibus quoque *p.* 526, *ſeqq.* Epiſcopi nomen unde derivatum: quid eo nomine apud Græcos, atque Latinos deſignatum: quod Juris apud Chriſtianos eodem importatum. Diverſis idem nominibus aliis Jus Patribus, & Scriptoribus denotatur *p.* 624, *ſeqq.*

Excommunicatio in Eccleſiam derivata non eſt ex Paganiſmo, ut impie Proteſtantes aliqui, nedum ex Noſtratibus quidam, dicere ſomniarunt: contra quos ideo pugnant & Noſtri, & ex ipſorum grege longe plures alii *p.* 559, *ſeqq.* Nec ex Judaiſmo, ſive ad Judaicæ Synagogæ imitationem, ac tardius in Eccleſiam invecta eſt, merique humani reputanda eſt inſtituti, ut Proteſtantibus aliis perperam viſum eſt: quos ideo & Noſtrates, & ex Acatholicis oppugnant multi oppido *p.* 561, *ſeqq.* Sed Excommunicationis utique Divinam eſſe originem, eaque nedum a Civili Societate induci ſeparationem, ſed etiam Sacrorum interdici conſortium contra inficiantes heterodoxos aliquos pro certo ſtatuunt cum ex Catholicis ferme omnes, tum ex iis longe plures *p.* 562, *ſeqq.* Excommunicationis quæ-

quædam ſpecies Ethnicis olim, hodieque dum uſufrequenti veniſſe dignoſcitur, ita Græcis, Perſis, Medis, Indis, Gallis veteribus, Romanis, Germanis &c. *p.* 564, *ſeqq.* Ejuſdem quoque ſpecimen erant Diræ, Exſecrationeſque iiſdem frequentes, quę adponi paſſim ſolebant Legibus, Statuis, Sepulcris, Teſtamentis, Libris &c. *p.* 566, *ſeqq.* Inter Chriſtianos autem e Clericorum avaritia earumdem uſum manaſſe eſtutiens Eccardus non audiendus *p.* 567.

Excommunicationis uſus Judęis tam vetus, quam frequens erat *p.* 568, *ſeqq.* Recentem apud Judęos ejus ritum adfirmantes Baſnagius, & Seldenus rejiciuntur *p.* 570. Tres Excommunicationis ſpecies Judęis erant *Niddui*, *Schammathà*, & *Cherem*: Quas poſteriores duas in unam, eamdemque confundere nonnullis adlibuit *p.* 570, *ſeqq.* Excommunicandi vero cauſſę apud Judęos 24. recenſeri vulgo ſolebant, quas omnes ad duas, Pecuniam, & Epicureiſmum reſtringendas duxit Baſnagius *pag.* 572, *ſeqq.* Excommunicationis effectum apud Judæos non ſpiritualem, ſed Civilem fuiſſe, a Sacris ideſt ſeparationem non induxiſſe, ſed a Civili dumtaxat Societate, Proteſtantes, qui adſerunt, næ magno ii obverſantur in errore *p.* 573, *ſeqq.*

Excommunicationis apud Chriſtianos aliqualis in veteri Synagoga pręfulſiſſe ſpecies Patribus aliquibus viſa quidem eſt, ac in Scriptura Sacra conſpicitur, longo tamen inter ſe diſtare intervallo, ac Divinæ referri eam debere inſtitutioni & Scriptura, & Patres docent *p.* 576, *ſeqq.* Atque de Excommunicatione utique Matthæi locum *cap.* 18. *v.* 17, *ſeqq.* capiendum adverſus gentiles ſuos oſtendere neque dubitarunt Proteſtantium doctiores *p.* 578, *ſeqq.* Ita etiam de Excommunicatione loquitur diſerte S. Paulus 1. ad Corinth. *cap.* 5, *v.* 2, *ſeqq.*, quem fruſtra locum vexant Proteſtantes aliqui *p.* 580, *ſeqq.* Ita & ejuſdem Apoſtoli, & S. Johannis Evangeliſtæ loca alia de Excommunicatione capienda Proteſtantes ipſi conſentiunt *p.* 582, *ſeqq.* Qui vero Excommunicatione Civilem dumtaxat abrumpi Societatem, non etiam Sacram abdici cogitant, toto ii oſtio a veritate aberrant *p.* 584, *ſeqq.* In hac Divina Excommunicationis origine adſtruenda perpetui ſunt, conſentienteſque Eccleſiæ Patres *p.* 585, *ſeqq.*

Excommunicatione in ferenda proprio Epiſcopos paſſim abuti jure, atque æqui, juſtique extra limites pręcipites egredi calumniantes Heterodoxi caſtigantur *p.* 591. Vetuſtiſſimi in Eccleſia Excommunicationis uſus teſtes accedunt locupletes Epiſcopi in Synodis congregati *p.* 592, *ſeqq.* Quæ Excommunicatis interdicta eſſent late perſequitur Albaſpinęus *p.* 593. Criminoſos e corpore ſuo ab Eccleſia reſcindi oportere ſuadet ipſa ratio Societatis, ac Naturæ lex *p.* 594. Variæ Excommunicationis olim uſurpatæ Formulæ, diverſique Ritus exhibentur *p.* 595, *ſeqq.* Sex item Excommunicationis ſpecies Eccleſiaſtica nobis paſſim documenta ſuppeditant *p.* 597. Neque veterа nobis deſunt Excommunicationis in Hæreticos, Apoſtatas, Schiſmaticos, flagitioſos &c. ejaculatæ ſępius exempla *p.* 597, *ſeqq.*

Ex-

Excommunicandi Jus, & ab Excommunicatione abſolvendi Imperatoribus Seldenus adſcribens putido in errore obverſatum ſe oſtendit: Nam potius in Imperatores ipſos, Regeſque Jus iſtud plus vice ſimplici diſtrinxiſſe oſtenditur Eccleſia *p. 599, ſeqq.* Maximi vero Excommunicatio tam ipſis a Principibus facta ſemper eſt, quam a ſuppedaneis fieri Judicibus ſæpe cautum fuit *p. 609, ſeqq.* Tam igitur fruſtra, quam falſo huncce Principes Excommunicatione feriendi deterrimum eſſe abuſum Proteſtantes exclamant *p. 610.* Figmentis itaque deputandum privilegium illud, quo, Regibus inſciis, Regios Excommunicare Officiarios nefas eſſe jactatur *p. 611, ſeq.* Legibus utique cautum a Principibus legitur, ut latę ab Eccleſia Cenſurę executioni mandarentur, non ut de iis cognoſcere auderent ipſi *p. 612, ſeqq.*

Excommunicari tamen ab Epiſcopis Reges aliquos, eorumque Regna Interdicto ſupponi, Romano inconſulto Pontifice, ſingulari, prudentique conſilio, proviſum ab Apoſtolica Sede plus vice ſimplici legitur *p. 615.* Ad hęc ferri generatim Cenſuras, graviſſima noniſi de cauſſa, nec niſi ante magna adhibita cautela, & Patres, & Pontifices & monuere, & mandarunt *ibid., ſeqq.* Excommunicationis effectum ſpiritualem non modo, ſed etiam corporalem a S. Paulo deſignari 1. ad Corinth. *cap. 5. v. 5, ſeqq.* obſervant Patres: queis ex Proteſtantibus adhærent alii, alii repugnantes refelluntur *p. 621, ſeqq.* Excommunicatos denique Communione nedum ab Eccleſiaſtica, ſed a Forenſi, ſed a Civili, ſed a Politica excluſos liquet ex Jure Canonico tam veteri, quam novo *p. 619, ſeq.*

F

FAna Gentilium a formula, quæ effari Augures ſolebant, atque Sacrum efficere, denominata Romanis quammaxime ſunt *p. 204, ſeq.*

Feuda non ante Sęculum XI. inſtitui cœpiſſe nitide oſtendit Muratorius, cui ferme conſentit Auctor Spiritus Legum *p. 325, ſeq.* Hinc falſitatis arguuntur Diplomata Lotharii, & Caroli Craſsi apud Ughellum, ubi Feudorum fit mentio; falſique convincuntur Molinæus, & Bignonius Feudorum nomen ſe legiſſe adfirmans ille in Chartis Childeberti I, & Clodovæi I.; iſte vero Beneficiorum nomine apud Marculfum Feuda ſignificari putans; refelluntur etiam alii Feudorum originem a Carolo M., aut a Clodovęo cœpiſſe credentes *p. 326.*

Feuretus proprio de ingenio, falſoque commentus eſt a Duce Bituricenſi compulſum Archiepiſcopum ad revocandum decretum, quo Clericos a Laico Foro exemptos declaraverat *p. 250.*

Fiſcum Eccleſiæ haud fore denegandum idcirco, quod ampla pœnas infligendi corporales etiam, citra ſanguinem attamen, gaudeat poteſtate, docent Gloſſa, Juriſque periti alii plures *p. 635.*

Flamines apud Ethnicos Sacerdotes tam Romę, quam in Municipiis, Supremorum intuitu Numinum, maximo habebantur in honore, *p. 221.* Vide-ſis V. *Sacerdotes*.

Fo-

Fodrum pręſtatio erat olim Militaris pro Exercitus annona, quo de Vocabulo fuſe Ducangius *p.* 432.

Foro peculiari a Civili diſtincto potiri Eccleſiam res eſt dubitationis omnem prorſus extra aleam poſita *p.* 227, & 229. Quod ſane Forum a Laico prorſus immune unanimi docent ſententia Theologi, ac Juriſperiti *p.* 247, *ſeq.* Jam ſub Apoſtolis Forum Eccleſię conſtitiſſe proprium agnoſcere Proteſtantes aliqui non hęſerunt *p.* 485, *ſeq.* Qui viciſſim Eccleſię illud adimere qua Proteſtantes; qua falſi Politici audent, næ ii Dei verbo & ſcripto, & tradito adverſantur, quo Eccleſiam Foro, Territorio, & Juriſdictione potiri liquet *p.* 497, *ſeqq*; quodque invictis eidem vindicatur iterum momentis *p.* 503, *ſeqq.*

G

GAlliarum Regni a Chilperico translationem in Pippinum S. Zacharię Pontificis M. auctoritate factam Rerum Franc. Scriptores tantum non omnes, in iiſque fide profecto omni digni, teſteſque perquam idonei, unanimi tradunt, teſtatamque rem faciunt, ſententia *p.* 384, *ſeq.*

Gallicana in Eccleſia receptiſſimæ ſunt Diſciplinæ Eccleſiaſticæ Capita Decretalium libris inſerta; Cl. Thomaſſino teſte *p.* 652. Inter hæc receptæ ibidem ſunt celebres Innocentii III. Decretalis *Novit. p.* 520, *ſeqq*; Bonifacii VIII. altera *p.* 634; Johannis XXII. item Conſtitutio *Licet*, qua Marſilii Patav. docentis Eccleſiam poteſtate coactiva, niſi concedente Principe, carere, error proſcriptus eſt *p.* 656, *ſeq.*

Gervaſii Tilberienſis Regni Arelatenſis Mareſchalli egregia ad Othonem IV. de Imperatoris electione Romano adprobanda Pontifici ſententia *p.* 439.

Gladii ſæpius adſumpta ſimilitudo legitur ad ſpeciem animo ingerendam Juſtitiæ, poteſtatemque ſignificandam Judiciariam. Ita Gladium ante Romanum Pontificem in Juſtitiæ ſupremæ ſignum deferre Langobardis ſolemne fuit *p.* 495. Sub Gladii rurſus ſpecie poteſtas Eccleſiæ pœnas inferendi pulcherrime deſignata legitur Lucę *cap.* 22. *v.* 38. *p.* 555.

S. Gregorio M. Expoſitio in Pſal. Pœnit. a pleriſque Criticis abjudicata probabilius vindicatur ab aliis *p.* 165, *ſeq.* Scitu valdequam digna pleraque S. Pontifex tradit de Patrimoniis Eccleſiæ Romanæ *p.* 310, *ſeqq*, deque eorum Defenſoribus *p.* 528, *ſeq.*

Gregorius IV. ab impacto a Sigeberto conſpirationis in Ludovicum Pium crimine abunde abſolvitur: quin eidem Imperatori Apoſtolicæ pondere auctoritatis ab ipſo confirmatum Imperium, ſuppreſſaque, quæ in eum commota fuerat, conſpiratio oſtenditur *p.* 444.

Grotio Eccleſiam pœnis etiam afflictivis, ſive corporalibus Infideles cogendi, puniendique facultatem ultrocitroque largiri non dubitanti refragatus inique Coccejus exploditur *p.* 655, *ſeq.*

H

HEbræis acceptæ leges pleræque ab Ethnicis promulgatæ referri debent *p.* 33. Patrata quin etiam apud Judæos Miracula imitari, & ſin-

fingere haud infrequens Ethnicis fuit *p. 98*. Ab Hebræis iterum Aſylorum jus, atque ritum Ethnicos mutuaſſe veri ſit valdequam ſimile *p. 200*. Hebræorum Sacerdotibus ac Levitis nedum Lege Moyſis, ſed & Artaxerſis Edicto perampla a vectigalibus, ac muneribus exemptio adſerta, & vindicata eſt *p. 252*.

Hebræis antiquiſſimus eſt Excommunicationis uſus, cujus haud infrequens in S. Scriptura mentio, atque ſpecies occurrit *p. 568, ſeqq.* Hunc apud Judæos Excommunicationis uſum obtinuiſſe non ante Machabæorum epocham adfirmans Baſnagius, aut non ante Captivitatis Babylonicæ ætatem Seldenus autumans ſufflaminantur *p. 570*. Duas, aut tres in ſpecies Excommunicatio diſtingui Hebræis ſolebat, atque vigintiquatuor potiſſimum ob cauſſas infligi *p. 570, ſeqq.* Vide-ſis V. *Excommunicatio*.

Heumannus Lutheranus homo, de Re Diplom. fruſtra multis ex Carolo M., Ludovico Pio, Pippino, Lothario, Ludovico Germ., Carolo Calvo &c. congeſtis abſque delectu Diplomatibus contendit Imperatorum beneficio Eccleſiis, & Monaſteriis Immunitatem adcreviſſe *p. 302, ſeq.* Eorum ſed enim bono in lumine Diplomata collocantur, ita ut inde nihil Immunitati detractum, quinimo eidem plurimum adjunctum liquido adpareat *ibid.*

Hierarchia Eccleſiaſtica ſuo e conceptu, rationeque Societatis æqualis ſyſtema prorſus excludit *p. 373, ſeqq.* In Eccleſia Monarchicum, & Hierarchicum a Chriſto D. regimen inſtitutum fuiſſe, ſive Legiſlativam, ac Judiciariam poteſtatem in Eccleſiam inductam de fide eſt, atque liquet ex S. Scriptura, docentque SS. Patres *p. 377, ſeqq.* Vide VV. *Eccleſia*, & *Jurisdictio*, & *Leges*.

Hierarchiæ Eccleſiaſticæ nomine Sacer Principatus deſignatur, & comprehenditur diverſis in Ordinum gradibus diffuſus, & ſacra poteſtas diverſis officiorum generibus occupata. Ita cum S. Paulo ſentiunt Patres, Scriptores, ac Theologi, conſentiuntque Proteſtantium doctiores, ac moderatiores *p. 459, ſeqq.* Contra vero Chriſtianæ Reipublicæ formam a Chriſto D. nullam inſtitutam, Hierarchiæ gradus diſtinctos nullos, officia diverſa nulla deſignata, nec Epiſcopos dignitate Presbyteris ſuperiores factos crocitare Proteſtantes alii non deſinunt *p. 460, ſeqq.*

Hierarchicam ſupra Presbyteros Epiſcopi dignitatem exemplo Synagogarum alii, alii Ethnicorum ad inſtar inductam autumant, qui ad unum omnes turpi obverſari in errore oſtenduntur *p. 462, ſeqq.* Nempe nitidis S. Scripturæ teſtimoniis *p. 464, ſeq;* atque duobus Hierarchiam ordine videlicet, & officio coaleſcere, utrumque vero diverſis conſtare gradibus, & functionibus oſtenditur ex SS. Patribus Græcis, & Latinis *p. 465, ſeqq.* Quorum ſane pleriſque locis magnam ad Epiſcopi ſupra Presbyteros dignitatem oſtendendam ineſſe vim viderunt, faſſique ſunt ex Proteſtantibus ipſis plerique *p. 466, ſeq, 469, ſeq, & 471, ſeq.* Hanc vero Patrum de Epiſcopo ſupra Presbyterum gradu traditionem ratam facere, indubiamque magno & numero, & conſenſu Synodi, ac Ponti-

Digitized by Google

tifices Summi non dubitarunt *p.* 478, *ſeqq.*

S. Hieronymus tantum abeſt, ut Preſbyteri cum Epiſcopo coæquaverit dignitatem, paremque fecerit poteſtatem, velut inſignem per calumniam ei adpingere non verentur Heterodoxi, ut explicitiſſime potius Epiſcopum gradu ſupra Preſbyterum longe ſuperiori poſitum nec una ſimplici vice, nec uno adfirmet in loco *p.* 476, *ſeqq.* Ex S. Hieronymo igitur argumentum de lato diſcrimine Presbyterum inter & Epiſcopum, deque iſtius ſupra illum præſtantia rite deſumpſit, valideque urſit Turrianus, cui haud ſatis a Blondello factum probe advertit Pearſonius *p.* 477.

Hincmarus Remenſis inde laude valdequam dignum ſe præſtitit, quod Epiſcoporum pro liberis Electionibus fortiter, egregieque pugnarit *p.* 331, *ſeq.* Item, quod ab Eccleſiarum vacantium fructibus percipiendis laicos Principes omnino ſubmovendos, eorumdemque cuſtodiam Eccleſiarum penes Oeconomos manere voluerit *p.* 357, *ſeq.*

Hobbeſius quam impie, tam inepte ſtatuit Chriſti D. regimen in hoc Mundo fuiſſe meri conſilii, & doctrinę, non etiam auctoritatis, & imperii: a Chriſto D. nullas editas leges, ſed Sacramenta dumtaxat inſtituta; atque Civilis perinde Poteſtatis juri cedere Scripturas interpretari, Fidei controverſias finire, Ritus, & Cæremonias ſtabilire &c. Quo plane deterrimo in errore pares ei deinde Proteſtantes alii ſtetere *p.* 376, *ſeq.*

I

Jannonus ſiniſtrorſum S. Johannis 18, 36. locum interpretatus exploditur *p.* 84, 162, & 285. Item cum Bodino &c. inficiatus Rempublicam abſque Religione cohęrere rite nequire *p.* 127, *ſeqq.* S. Gelaſii loco turpiter abuti non veritus dignis vapulat p. 139. S. Pauli exemplum cauſſam apud Feſtum agitantis ſuam fruſtra prodit *p.* 166. Poſt Acatholicos nonnullos, perſecutionibus obtinentibus, publica Chriſtianis Templa defuiſſe, publico Religionis exercitio operam eos haud dediſſe crocitans refellitur *p.* 176. Cum Sarpio, aliiſque Heterodoxis Templorum Aſyla Principum uni beneficio accepta referenda fruſtra contendit *p.* 199, *ſeqq.* Poſt Gothofredum Theodoſii, & Arcadii legem de Epiſcopali Judicio, ceu ſubdititiam inficiatus exſufflatur *p.* 238. Principum legibus adquiſitam Eccleſię Immunitatem, vel ademptam cum Dupinio falſo contendit *p.* 243, *ſeqq.* Cum Cocceio fruſtra deſudat, & fatigatur, ut Eccleſiaſticis qua perſonis, qua bonis Immunitatem, qua perſonalem, qua realem auferat *pag.* 271, *ſeqq.* Crambem toties a Proteſtantibus obtruſam perperam recoquit Eccleſię bona adquirendi facultatem ab Imperatoribus factam, viciſſimque abrogatam, atque temperatam obganniens *p.* 275, *ſeqq.*, & 290, *ſeqq.* Valentiniani legem, qua bona Clericis, non etiam Eccleſiis, ille relinqui vetuit, inaniter, iniqueque urget *p.* 298. Pluribus in Principum legibus plurimam, ſed fruſtra vim fecit, ut quę vel nullæ fue-

Digitized by Google

fuere, vel fuerunt abrogatę p.303, ſeqq. Patrimonia Roman. Eccleſię prædia dumtaxat fuiſſe, & fundos, ex ipſiſque tributa Principibus, quorum Juriſdictioni eadem obno. xia fecit, pendi conſueviſſe adfirmans in Eccleſiaſticis Monumentis ſe parum verſatum oſtendit p.310, ſeqq., & 313, ſeq.

Jaunono deterrimus, exſecrandusſque Marſilii Patavini error putide adhæſit p. 490. A Grotio Epiſcopi a Presbytero diſtinctionem, diſtinctamque poteſtatem ad Synagogæ formam in Eccleſiam inductam autumante non diſtat, & Epiſcopis Juriſdictionem, Forum, ac Territorium inique abjudicat p 497, ſeqq. Inſignem per injuriam Eccleſiæ de litibus Fidelium judicandi facultatem adimit p. 507, ſeqq., deque lege Conſtantini M. de Epiſcop. Judicio litem movet inutilem cum Loyſço, & Gothofredo p.523, ſeq. Perperam cum eiſdem, ac Fevreto Arbitri partes, non Judicis, Epiſcopis demandatas arguit p. 527. Quam temere, tam inique Lothario ſuccenſet, quod Clericos, Laicis amotis, Patrimoniis Eccleſiæ Judices dederit p. 528. Cenſuras ferendi morem, & ritum in Eccleſiam e Veteribus morum apud Romanos Cenſoribus deſcendiſſe ſplendide mentitus ſuſſlaminatur p. 560, ſeqq. Fallitur oppido Bonifacii VIII. Decretalem quamdam in Gallia haud fuiſſe receptam jactans p. 634. Jus Carceris, & Fori Eccleſiæ demum Caroli M. beneficio, indulgentiaque adquiſitum cum Richerio crocitans exſibillatur p. 652, ſeqq.

Imperatores qua ex Grçcis plerique, qua ex Latinis nonnulli propriam ſupra Eccleſiaſticam efferre poteſtatem affectantes duris, aſperrimiſque cum a Patribus, tum a Pontificibus excipi promeruere p. 1, ſeqq. Ex Proteſtantibus qui hanc ipſis Imperatoribus poteſtatem, circa Sacra aut aliquam, aut ſupremam adſcribere, pro aſſentandi præpoſtero ingenio, non dubitarunt, exagitantur. Vide-ſis V. *Proteſtantes*. Imperatorum leges circa Eccleſiaſtica vel Aſyla, vel Perſonas, vel Bona, aut robore prorſus omni fruſtratę manſerunt, aut probo accipi ſenſu poſſunt. Vide VV. *Aſyla*, *Bona*, *& Clerici*. Imperatores tam Ethnicos, quam Chriſtianos uſque ad Gratianum Pontificis M. titulo inſigniri delectatos, Jureque quin imo fuiſſe potitos ex Legibus ab eiſdem circa Sacra editis perperam arguit Vandalæus p. 284.

Imperatoribus fidei profeſſionem, ad Romani Pontificis imperium, formulamque ab iis præſcriptam exigere religioni, officioque ceſſit p. 399, ſeqq. Fide quin etiam, obedientiaque Romano ſe devincire Pontifici. Quem obedientiæ Pontifici M. dependendæ morem non altius, quam a S.Gregorii VII. ætate repetens Buderus exploditur p. 401, ſeqq. Obtinendæ Imperatorum opis, advocatiæ, defenſioniſque intuitu, Patricia eos dignitate exornare Rom. Pontificibus cordi fuit p. 403, ſeqq. Vide-ſis V. *Patricii*. Ex Patriciis Imperatores deinde facere, pro Religionis communi, Reipublicæque bono, Pontificibus ipſis opportunius accidit, expeditiuſque p.433, ſeqq. Imperatoris in electione Pontificis concurſus ea ratione exigitur, tum ut ab eo

eo inferenda Reipublicæ pernicie Tyranni procul abigerentur, tum ideo quod Imperatoris ſit Eccleſiæ Advocatum, ac defenſorem agere, tum quod a Pontifice inſtauratum fuerit Imperium *p.* 437, *ſeq.* Jus itaque illud perpetuo ſibi vindicandum tam Pontifices adſumpſere *p.* 438, *ſeq.*, quam in Pontifice agnoſcere Imperatores ipſi non detrectarunt *p.* 440, *ſeqq.* Quin ideo fidei, obedientiæque ſacramento, cujuſce non una exhibetur formula, Pontifici M. ſemet obſtringere religioni duxere *p.* 442, *ſeqq.*

Imperatorum Legibus, Pactis, & Capitulationibus ſua Juri Canonico ſarta, tectaque ſervata jugiter auctoritas eſt, & ſua item Epiſcopis integra manere Juriſdictio religioſe juſſa *p.* 505, *ſeq.* Imperatoribus Excommunicandi, & Excommunicatos abſolvendi jus, idque juris Eccleſiæ quin etiam adtribuendi, vel ab ea auferendi facultatem amplam facere Seldeno haud verito obſtat tam Jus Divinum, quo liquet Excommunicationes ferendi poteſtatem uni Eccleſiæ demandatam, quam vetus, frequentataque in Eccleſia Diſciplina, qua conſtat Eccleſiam nullo non tempore a diſtringendis in Imperatores, Regeſque ipſos Excommunicationis jaculis abſtinuiſſe *p.* 599, *ſeqq.* Hunc vero deterrimum eſſe abuſum ab Eccleſia procul eliminandum obgarrire Proteſtantes non abſtinentes profligantur *p.* 610.

Imperium in Cæſares a Populo Romano, non jure proprietatis obtinendum deinceps, ſed jure dumtaxat adminiſtrationis tenendum fuiſſe transfuſum receptior, verique opinio ſimilior videtur, quam potior Juriſconſultorum pars tuetur, propugnatque *pag.* 22, *ſeqq.* Quod ipſum per ſingulos obiter Imperatores diſcurrendo, ſolidis oſtenditur documentis *p.* 23, *ſeqq.* Imperium cum Sacerdotio in eadem ſæpe copulatum unaque perſona Gentes apud pleraſque conſpectum eſt *p.* 103, *ſeq.* Utraque dignitas Imperialis videlicet, & Pontificalis apud Latinos etſi a Numa diſcreta fuerit, ab Auguſto tamen, aliiſque deinceps ab Imperatoribus Pontificatus M. arrogari cœpit *p.* 104, *ſeq.* An etiam vero a Chriſtianis Imperatoribus uſurpatus idem Pontificis M. fuerit titulus, lis eſt inter Eruditos, ac ſunt, qui adfirment, viciſſimque, qui verius negent *p.* 105, *ſeq.* Quo demum ritu Pontificatus M. arripi ſoleret, inirique, obiter deſcribitur *ibid.*

Imperium Occidentis, quod an. 476. in Auguſtulo defecerat, in Carolo M. an. 780. a Leone III. inſtauratum eſt *p.* 433, *ſeqq.* Illud non jure belli Carolo M. adcrevit, uti perperam multi ex Proteſtantibus quammaxime pugnant; neque Græcis Imperatoribus ablatum in eumdem Carolum ultro translatum eſt, ceu viſum eſt aliis; neque jure pacti cum Græcis initi Carolus illud obtinuit, ut quidam volunt; neque demum Populi Romani Electione adquiſivit, ceu alii credunt: ſed in Carolo M. unius Pontificis M. voluntate renovatum eſt *p.* 434, *ſeqq.* Eadem Pontificum voluntate a Francis deinde translatum in Langobardos Imperium eſt; in Francos iterum tranſmigravit deinde, perindeque in Burgundiones, atque demum in Germanos *p.* 446, *ſeqq.* In Gallos iterato tranſfer-

ferri tam fruſtra procuravit Philippus cognomento Pulcher, quam in filios transfundi velut hæreditarium optavit Albertus Auſtriacus *p.* 441, *&* 452, *ſeq.*

Infideles Evangelicæ prædicationi haud obſiſtentes libertate, ac dominio ſpoliari nequeunt: ſecus impedimentum adferentes. Ita Catholicis perſuaſum eſt Doctoribus. Contraria Proteſtantium opinio, qua putant nefas eſſe Infideles Chriſtianæ fidei dilatationi adverſantes comprimere armis, in ultimas amandanda eſt Anticyras *p.* 389, *ſeq.* In Infideles iterum alia ob flagitia pœnas corporales diſtringere legitime in Eccleſiæ poſitum facultate poſt SS. Patres nonnullos docent de Schola Theologi, Juriſque periti *p.* 654, *ſeqq.*

Inſcriptiones bene multæ ſuperſtitionis plenæ Chriſtianis Imperatoribus poſitæ, non ſecus atque Imagines, Lapides &c., ipſorum haud lædunt fidem, aut famam labefactant; ut quæ vel ab Ethnicis fuerint conſecratæ, vel ex conſecratis olim Ethnicis Imperatoribus adpoſitæ deinde Chriſtianis fuere *p.* 106, *ſeq.* Inſcriptio illa *Victoria* X. D. N., quæ in Nummis Pontificiis viſitur, ad Chriſtum D. referenda dubio procul eſt, non ad Græcos Imperatores, prout viſum eſt Muratorio, & Blanco *p.* 416.

S. Johannis Evangeliſtæ factum, quo balneum ad lavandum ingreſſus, viſo intus Cerintho, illotus actutum inde deceſſiſſe fertur, in dubium qui vocant, a Viris doctiſſ. valide refelluntur *p.* 584, *ſeq.*

Julianus, non Apoſtata utique, ſed Apoſtatæ avunculus ſacram quidem coinquinaſſe menſam fertur apud Theodoretum, non etiam ab Euzojo Excommunicatione perculſus eſt, uti falſo putavit Baſnagius *p.* 601, *ſeq.*

S. Julii I. P.M. illuſtris de Clericorum a laico Foro immunitate locus a Doctiſſ. alioqui Coutantio injuſte vexatus, exagitatuſque defenditur, inque tuto collocatur *p.* 223, *ſeq.*

Juriſdictio quid Juriſconſultis ſit, importetque: quot apud Romanos olim conſtaret partibus *p.* 481. Eadem abſque imperio, cogendique poteſtate concipi, eſſeque nequit *ibid.* A Chriſto D. Eccleſiæ Juriſdictio cum Imperio collata procul dubio fuit *p.* 482, *ſeqq.* Vide VV. *Eccleſia, & Poteſtas Eccleſiaſtica*. Tam Juriſdictio vero, quam Imperium variis in S. Scriptura verbis deſignatur, variiſque a Patribus deſcribitur phraſibus *p.* 483, *ſeqq.* Cum Juriſdictione, & Imperio Eccleſiam adminiſtrandam Apoſtoli cum per ſemet adſumpſere, tum Epiſcopis commendarunt *p.* 485, *ſeqq.* Itaque ab Eccleſia Juriſdictionis, & Imperii perpetuum factum uſum teſtes accedunt locupletes dicto, factoque Patres *p.* 488, *ſeqq.*

Juriſdictionem Eccleſiæ qui contra adimunt, & Imperium, veluti Proteſtantes, & Pſeudo Politici, næ ii & Divini ſe juris prorſus ignaros, atque Divinæ ſe inſtitutioni prave infenſos manifeſtant *p.* 497, *ſeqq.* Vide-ſis VV. *Eccleſia, & Epiſcopi.* Juriſdictionem Eccleſiæ competere non agnoſcere nequivere, repetitiſque legibus integram ei manere vice plus ſimplici Imperatores ipſi præcepere *p.* 505, *ſeq.* Juriſdictio rurſus abſque coercitione nec eſſe, neque concipi poteſt, nec inſigni

abſque

abſque piaculo Eccleſiæ denegari p. 550, ſeqq. Vide V. *Pœnas*.

L

LActantio Firmiano Librum de Mortibus Perſecutorum, Eccleſiaſticæ antiquitatis refertiſſimum, e Criticis ſunt, qui abjudicant, eique ſuppoſitum autumant, & ſunt viciſſim, qui verius vindicant, ac legitimum ejus opus exiſtimant p. 181, *ſeq.*

Lex Regia vulgo denominata, qua Populus Romanus fertur Imperii jus omne in Imperatores transfudiſſe, legitima ne ſit, vereque a Populo profecta, an potius ſpuria, deque induſtria conficta, multas hinc illinc, ac diverſas Scriptores in opiniones abeunt p. 21, *ſeqq.* Hujuſce porro legis fragmentum e Tabula ænea Capitolina exhibetur *ibid.* & p. 24, *ſeq.* Leges a Regibus profectę. Vide V. *Reges*.

Legumlatores apud Ethnicos Orientales imprimis quinam, & quot illuſtriores habiti ſint: quas leges, quos apud Populos, & quo tempore leges protulerint: quibus, & qua de cauſſa latas ab ſe leges acceptas referre geſtiverint p. 33, *ſeqq.*, & 59, *ſeq.* Vide-ſis V. *Reges*. Cum hiſce Legibus Ethnicorum nonnullis æquiparare Chriſtianas temere auſus nonnemo, viden, ut dignis vapulet pro commento, & impudentia p. 44. Ab Hebræis, primis veluti Legum fontibus, leges ab Ethnicis hauſtæ videntur p. 33, 44, *ſeq.* Ethnicos apud Occidentales, atque Latinos præſertim, quinam omnium primi de legibus ferendis cogitationem induiſſe videri queant: quibus Populis, & qua ſub ætate leges tulerint ſuas p. 48, *ſeqq.* Qui novis procudendis, rerum pro novitate inſudarint p. 49, *ſeq.* Qui Legum item exercendarum diverſas Actiones, Formulas, atque Notas excogitaverint, de iiſque ſcripto egerint p. 54, *ſeq.* Quæ Legum, qualeſque præcipuæ Collectiones antiquæ, a queis, & quo tempore confectæ p. 55, *ſeqq.*

Leges Civiles Eccleſiaſticis adverſæ, velut Eccleſiaſticæ libertati, & immunitati, infractæ vice plus ſimplici leguntur p. 226. Theodoſii, & Arcadii lex de Epiſcop. Jud. legitimo haberi loco debet, nec inde vel leviter Gothofredi, & Jannoni adverſa ſubmovere dubia valent p. 238. Leges Eccleſiæ de rebus etiam temporalibus, quarum eſt Domina, ferre legitime poteſt, ipſiſque adverſas ideo Principum infringere leges p. 277, *ſeq.* Leges ipſæ Principum, ſiquæ Eccleſiaſticis minus congruæ videantur, quo demum capi ſenſu poſſint, ac debeant p. 278, *ſeq.* Valentiniani legem Eccleſiaſticæ libertati incommodam qua temperavit Theodoſius, qua Marcianus demum abrogavit p. 298. Leges alias Eccleſiaſticæ Immunitati, & libertati adverſas vel reſcindere Pontifices ipſi non dubitarunt, vel reſcindendi Principibus auctores dedere ſe ſe p. 304, *ſeqq.*, & 308, *ſeq.* Imperatorum etiam Leges ſacris, liberiſque Epiſcoporum electionibus infeſtæ a Synodis, prout opus foret, ſublatæ penitus ſunt p. 334, *ſeq.*

Leges ſibi congruas, beneque viſas, non ſecus atque Reſpublica quælibet, ſive bene conſtituta Societas, ſic Eccleſia, Jure cum Naturali, tum Divi-

Digitized by Google

Divino, potis eſt condere, ideoque Laicas ſuis infeſtas infringere *p.* 530, *ſeqq.* Jure Canonico itaque Civiles paſſim Divino, Naturali, aut Eccleſiaſtico minus conformes abrogatæ leges leguntur, earumque minus etſi diligentem, texuit Catalogum Bartholus *p.* 532, *ſeqq.* Eccleſiaſticæ dignitatis tuendæ, vindicandæque ſtudio induti & Synodorum Patres, & Summi Pontifices nullo non tempore a dicta Legibus laicis, quoties Divinis repugnarent, aut Canonicis, conſcribenda deſtitere *p.* 537, *ſeqq.* Quid imo, quod legibus ſuis qua a Synodis, qua Sede ab Apoſtolica auctoritatem conciliare ſtudioſi fuere Principes ipſi, clavumque ſuis viciſſim infigi paſſi, aut robore fruſtrari omni, quoties a recto, juſtoque aberrare compererunt? *pag.* 539, 543, *ſeqq.*; & 546, *ſeq.* Quo loci fuſius de egregia Friderici II, pro Eccleſiaſtica libertate, Conſtitutione, alteraque perſimili Caroli IV. *p.* 547, *ſeqq.* Suis denique legibus Laici Principes latas ab Eccleſia Cenſuras ſuum integrum ſortiri effectum juſſere, cohiberique inobedientes, non item de iis cognoſcendi jus ſibi arrogare voluerunt *p.* 612, *ſeq.*

Legislativa, & Judiciaria poteſtas Eccleſiæ, Divinæ abſque inſtitutionis in Evangelio explicitiſſimæ ſubverſione, atque Patrum unanimi ſententia Eccleſiæ utramque tribuentium inſigni abſque injuria, denegari nequit *p.* 480, *ſeqq.* Vide-ſis VV. *Eccleſia*, *Poteſtas Eccleſiaſtica*, & *Juriſdictio*.

Lites inter Fideles laicos definiendi poteſtate olim Eccleſia potiebatur ampliſſima *p.* 507, *ſeqq.* Ipſi facta nempe a S. Paulo: Unde patet eam nec ex Judaica diſciplina, nec ex Principum indulgentia profectam *p.* 509, *ſeq.* Accedunt liquida SS. Patrum teſtimonia, quibus eadem Eccleſiæ poteſtas confirmatur *p.* 511, *ſeq.* Facta quoque, quibus Epiſcopos cum per ſemet, tum idoneas per alias perſonas id officii frequentiſſime præſtitiſſe liquet *p.* 518, *ſeqq.* De hac iterum ſingulari Epiſcoporum ſparta diſertiſſima nobis documenta ſuppeditant Synodi *p.* 516, *ſeqq.* Qua perinde in obeunda provincia Epiſcopis adjutrices præſtare manus jubentur paſſim Judices, Comites, & Magiſtratus *p.* 518.

Litibus iterum Fideles inter laicos exagitatis finem imponendi jus ſibi competere ratione peccati diſerte adfirmarunt Rom. Pontifices *p.* 519, *ſeqq.* Ubi de celebri Innocentii III. Decretali *Novit* fit ſermo, quam in Gallia haud fuiſſe receptam falſo dixere Petrus de Marca, & Boſſuetius *p.* 520, *ſeq.* Hanc iterum Epiſcopis integram Lites definiendi inter Laicos facultatem manſiſſe uſque ad Sæculum XIV. teſtis accedit perquam idoneus Benedictus XIV. *p.* 522. Ampliſſimam denique facere Epiſcopis neque dubitarunt Imperatores *p.* 522, *ſeqq.* Ubi fuſius de Conſtantini M. lege de Epiſcop. Jud. a Carolo M. deinde adoptata *pag.* 523, *ſeqq.* Eamdem Epiſcopis confirmare poteſtatem, & amplificare Reges quoque pro Religionis ſtudio non detrectarunt *p.* 527, *ſeqq.*

Lotharium Imper. Romanæ Eccleſiæ Exarchatum Ravennatem eripuiſſe ſcripſit Dulcinus, quem ideo falſi redarguit Rubeus, Berengario potius

Digitized by Google

tius id facinoris imputandum oſtendens *p.* 445. Lothario rurſus injuriam conflat Jannonus eumdem, ideo redarguendum ſibi temere ſumens, quod Patrimoniorum Eccleſiæ Defenſores eoſdem Judices pariter agere ultro permiſerit *pag.* 528, *ſeq.*

Luciani Philoparides, ubi de Veteribus Chriſtianorum Templis egregia occurrit mentio, quo tempore fuerit elucubratus, diverſa eſt Criticorum opinio; quæ veri haberi poſſit ſimilior proponitur *p.* 189, *ſeq.*

Ludovici Pii Diploma apud Gratianum Can. 30. *Ego Ludovicus* diſt. 63, quo ampliſſimæ a Pippino, & Carolo M. S. Romanæ Eccleſiæ factæ Donationes confirmantur, a Pſeudo-Criticorum dubiis, ac cenſuris a viris doctiſſ. valide vindicatur, germanumque ejus opus multis oſtenditur *p.* 287, *ſeq.*

M

MAgiſtratui Laico Eccleſiaſticæ poteſtatis copiam ab Eccleſia ipſa fieri tam licite, quam legitime poſſe, penes quam integra, ut corpus eſt, non penes Epiſcopos, qua ejuſdem ſunt capita, eadem depoſita fuerit poteſtas, dicere ſomniarunt Proteſtantes plerique *p.* 491.

Mameæ Alexandri Severi Matri, erga Chriſtianos animo haud iniquo affectæ, valde acceptus Origenes extitit, & cum ea litterarum commercium habuit *p.* 193.

Manus in Nummis, ac in Sigillis adponi ſolita Juſtitiæ exercendæ indicium erat, atque Symbolum Juriſdictionis. Signum item fidei, Juramenti, & hominii: quam idcirco Manus in Pontificiis denariis adpoſitionem haud rite pro Romanæ Urbis denotatione interpretati ſunt Le Blanc, Pagius, & Muratorius *p.* 425.

Maranatha Excommunicatio major erat: vox aliis Syriaca, Arabica aliis a voce *Dominus venit* deſumpta, atque *Devotum a ſpe Domini* denotans *p.* 571, *ſeq.*

Martyria, item Memoriæ &c. Veteribus Chriſtianis Templa erant, ſive Aræ Dei cultui, reique Divinæ dedicata *p.* 183, *ſeq.* Alteram apud Græcos voci huicce ſubeſſe ſignificationem dicere me alibi memini.

S. Matthæi cap 18. v. 17, ſeq. locus perperam Decemviris, queis coram, juxta morem Judæis receptum, offenſor veniam poſcere deberet, aptant Proteſtantes aliqui: de Eccleſiæ namque Præſidibus intelligi Patres illum jubent *p.* 552, *ſeq.* Et qui de poteſtate remittendi peccata declarativa dumtaxat: quippe de poteſtate etiam effective peccata remittendi, & Cenſuras inſuper infligendi capi ille debet, veluti Proteſtantes alii fateri non gravantur *p.* 553, *ſeq.* Et qui eumdem locum de Magiſtratu Laico, aut de Synedrio Judæorum, aut de promiſcuo Fidelium cœtu intelligi debere contendunt, Proteſtantes alii ſufflaminantur *p.* 579.

Maximiliano II. Imperatori ægre, moleſteque ferenti, quod Coſmus Medicæus Magni Hetruriæ Ducis titulo a S. Pio V. adauctus fuiſſet, egregium Pontificis nomine reſponſum Commendonus Nuntius reddidit *p.* 456, *ſeq.*

Menſurnæ, ſic S. Cypriano dictæ, non

non erant niſi diſtributiones, quæ Clericis ſingulo quoque Menſe ab Epiſcopo impertiri ſolebant. Cujus in vocis intelligentia deceptum Rigaltium, neque S. Cypriani recte aſſequutum ſenſum, neque Pamelium ab eo merito redargutum oſtendit Fellus p. 363, ſeq.

Militiæ ſive Togatæ, ſive Paludatæ nomen dare ii olim prohibebantur, qui Pœnitentiæ legibus addicti ſemel fuiſſent. Expliciti hacce de re Veterum Conciliornm ſunt Canones, quos ſiniſtra aliqui interpretatione aliorſum intorquentes explodun ur p. 627, ſeqq.

Monarchiæ formam a Chriſto D. in Eccleſia Catholica inſtitutam, juxta quam Romano a Pontifice tanquam a ſupremo capite eamdem adminiſtrari deinde voluerit, docet S. Scriptura p. 377, ſeqq., ac tradunt SS. Patres tam Græci, quam Latini p. 380, ſeqq.

Monetæ cudendæ jus, cum quo ſane Imperii ſummam neceſſario conjungi nemo non videt, Pontificibus Romanis factum non utique Græcis ab Imperatoribus fuit, velut arioları ſtuduit Muratorius, illud ſubinde in Francos Imperatores tranſmigraſſe imaginatus p. 418, ſeq., ſed eo pridem frui Pontifices cœpiſſe ſub S. Gregorio III, ac deinceps, quod & ſibi vindicare perinde, aliiſque benigne impartiri Epiſcopis Pontifices alii dignati ſunt, tam certum eſt, quam quod certiſſimum p. 425, ſeqq., 428, ſeqq., & 431, ſeqq.

Morinus, vir alioquin Eccleſiaſticæ peritiſſimus antiquitatis, a publicæ olim Pœnitentiæ uſu haud fuiſſe diſtinctum uſum Cenſurarum, nec ab interiori diſcretum Eccleſiæ Forum exterius imaginatus enormiter deceptus eſt p. 630.

Moyſes an Sacerdotio, extraordinario ſaltem, etiam inſignis extiterit, non una Eruditorum opinio eſt: nam alii negant, adfirmantibus verius aliis p. 125, ſeq. Moyſis Principatum cum Aaronis Sacerdotio in Evangelicam fuiſſe translatum Eccleſiam teſtis eſt locuples S. Paulus. Vide-ſis V. *Eccleſia*.

Muratorius, ejuſque ex Sorore Nepos Clericorum cauſſis, qua Civilibus, qua Criminalibus Imperatores, Regeſque ſe paſſim immiſcuiſſe ex veteribus Chartis haud recte deduxere: in quibus ut pote vis ineſſe nulla facile demonſtratur p. 248, ſeqq. Falſa item uterque in opinione verſatus eſt, dum Eccleſiis Immunitatem Principum beneficio adquiſitam putavit pag. 268. Feuda non ante Sæculum XI. inſtituta fuiſſe recte advertit p. 325. Vide-ſis V. *Feuda*. Fallitur iterum ſplendide Urbis Romæ dominium penes Imperatores uſque ad an. 1346. manſiſſe pugnans, ac jus procudendæ Monetæ a Græcis Imperatoribus factum Pontificibus tranſiiſſe deinde in Francos Imperatores p. 418, ſeq. In eo tamen laude dignum ſe præſtitit, quod S. Ambroſium ab injuriis Crouſazii redimendum adſumpſerit p. 602.

N

NAturaliſmum ex Atheiſmo, Epicureiſmo, Pyrrhoniſmo, Manicheiſmo &c. conflatum, tot videlicet, ac tam nefandis ex monſtris abortum, in Rempublicam inducere ſcriptis qui non exhorruere, Bodinus, Gothofredus a Valle,

le, Bonaventura de Perierez, Baro de Hontan, Knuſen, Spinoſa, Hobbeſius, Tolandus, Svvift, Bœlius, Collins, Abbas de Villars, Voltaire &c. viden, ut a Viris aliis longe Doctiſſ. valide ſufflaminentur, digniſque vapulent *p.* 85, *ſeqq.*

Noriſio a Viro doctiſſ. rite obſervatum eſt in hiſt. Inveſt. non ante in Angliam Regaliæ abuſum a Willelmo I. cognomento Notho invectum, quam in Gallia obtinuiſſet, ubi a Carolo Calvo primum occepiſſe ipſe putat: documenta etſi non deſint nec dum in Gallia ſub Carolo Craſſo Regaliæ jus obtinuiſſe *p.* 340, 355, & 359, *ſeq.*

Nummi Romæ cuſi cum Pontificum Monogrammate, quales S. Gregorii III, S. Zachariæ, Hadriani I. &c., documento ſunt liquido Imperii ſummam unos penes Romanos Pontifices jam tum ſtetiſſe integram *p.* 415, *ſeqq.* Qui profecto Nummi, neque Imperatorii, uti quidam volunt, neque Senatorii, ut quibuſdam viſum eſt aliis, ſed revera Pontificii habendi dubio procul omni ſunt *p.* 419, *ſeq.*

Nummis aliquibus inſertum etſi legatur Imperatorum nomen, non indicium eſt id dominii alicujus, quo in Urbem, ejuſque Ducatum ii potirentur, ſed honoris dumtaxat, quo inſignitos eos, veluti Patricios Urbis, Pontifices ipſi voluere *p.* 420, *ſeqq.*, 424, *ſeq.*, & 426, *ſeq.* Vide ſis V. *Romana Urbis*. In Nummis item Pontificiis, non ſecus atque in Sigillis veterum Regum adponi Manus olim ſolita indicium erat Juriſdictionis, ac Juſtitiæ exercendæ indicium. Juramenti, fidelitatis item, & hominii, non ſupremi etiam Imperii *p.* 425. Vide V. *Manus*.

P

PAciarii munere, ad Pacem nempe Populos, vi etiam adhibita cogendi, eamdemque ſtatis ſaltem temporibus ſervandam, defungi olim Epiſcopis datum legitur. Queis imparibus, translatum id officii, juriſque deinde in viros Potentes eſt, qui numeris illud abſolvere prorſus valerent; atque demum in Principes ipſos, auctoritate tamen Romani Pontificis, ut horum eloquuntur litteræ *p.* 642.

Parabolani, quorum apud Veteres haud infrequens occurrit mentio, neque Medici erant, neque generis proletarii homines promiſcuo, infimoque de vulgo, ut pleriſque viſum, & perſuaſum ivit, ſed ita denominati ſunt ab animi magnanimitate, qua ægris inſerviendo magnis ſemet objiciebant vitæ periculis; erantque inferioris ordinis Clerici, quorum etiam ope utebantur Epiſcopi ad propulſandas, armis etiam, prout opus eſſet, injurias *p.* 636, *ſeqq.*

Paſcere in S. Scriptura tam Veteris, quam Novi Teſtamenti, juncta SS. Patrum interpretatione, Paſcendi officium cum poteſtate conjunctum ſignificare non dubium eſt, ſive Juriſdictionem coactivam etiam importare, atque Imperium. Sic olim apud Hebræos, ſicuti nunc apud Chriſtianos *p.* 483, *ſeq.*, & 556, *ſeqq.*

Patriciatus nomen Urbi Romæ adnatum eſt, eidem a Romulo inditum. Dignitas autem non altius, veluti nonnullis adlibuit, quam a Conſtantino M. eſt repetenda *p.* 404. Quæ tamen dignitas, præter nudum

dum Patris Imperatoris nomen, inſignibus cum aliquibus conjunctum, nihil præterea Juris, poteſtatiſque importabat *p.* 405.

Patricia dignitate omnium primi Francorum Reges a Rom. Pontificibus, inque hiſce primo a S.Gregorio III. Carolus Martellus, & ab aliis deinceps alii, exornati ſunt; ut eos nempe qua Græcis, qua Langobardis, qua Romanis ipſis ſibi infeſtis objicere, iis reprimendis impares ipſi, poſſent *p.* 405, *ſeqq.* Eadem Patriciatus dignitate perinde Reges alii plures ab Orientis Imperatoribus adaucti paſſim leguntur *p.* 406, *ſeq.* Quorum utique abſque licentia, eamdem conferri dignitatem Romano a Pontifice Francorum Regibus potuiſſe nemini dubium eſſe debet *p.* 407, *ſeq.*

Patriciatus dignitati adnexum fuiſſe dumtaxat officium Defenſoris S. Romanæ Eccleſiæ, non etiam dominium aliquod in Urbem, Ducatum, aut Exarchatum, ut perperam viſum eſt Petro de Marca, Ducangio, Eccardo &c. multis evincitur *p.* 410, *ſeqq.* Multo minus Imperatoriæ poteſtatis inſigne Patriciatum extitiſſe putandum eſt, ceu falſo Proteſtantibus aliquibus perſuaſum fuit *p.* 412, *ſeqq.* Judicis tamen partes objiſſe Patricios in cauſſis præſertim Sanguinis indubitata res eſt *p.* 424, *ſeqq.* Ex quo vero abuti deinde Patricii dignitate cœpere, Patriciatus abrogatus Romanis a Pontificibus eſt *p.* 430, *ſeqq.* Patriciatus denique officio manifeſte repugnat rei dominium *p.* 432, *ſeq.*

S.Pauli ad Rom. cap. 13. v. 1, & S.Petri epiſt. 1. cap. 2. v. 13. locus, quo probe accipi ſenſu debeat, ex SS. Patrum interpretatione liquido exponitur *p.* 282. S. Pauli rurſus 1. ad Corinth. cap. 6. loco non is utique, quem appingunt Seldenus, viciſſimque Baſnagius, ac Ligfootus, ſed is ſenſus ineſt, quem inſpexerunt SS. Patres, nec abnuunt ex Proteſtantibus ipſis oculatiores, cordatioreſque *p.* 509, *ſeqq.* S.Pauli locus alter 1. ad Corinth. cap. 5. v. 2, & ult. de Inceſtuoſo vere Excommunicato capiendus eſt, conſentientibus adverſus gregales ſuos Proteſtantibus aliis *pag.* 580, *ſeqq.* Ubi & luctus nomine Excommunicationem, & mali voce hominem Excommunicatum intelligi debere fatentur. De poteſtate item pœnas irrogandi corporales contra inficiantes Proteſtantes aliquos accipi debere adfirmant Patres, ac Scriptores *p.* 621, *ſeqq.*

Philippus Arabs, Pater, & Filius, Imperatorum primi Chriſtianæ Religioni nomen dediſſe ferantur etſi apud pleroſque, utrumque tamen Ethnica in ſua ad obitum uſque manſiſſe ſuperſtitione longe probabilius videtur, fitque manifeſtum imo veteribus ex Monumentis *pag.* 599, *ſeqq.*

Pœnas qua Spirituales, qua Corporales in flagitioſos decernere poſitam in Eccleſiæ poteſtate fuiſſe Chriſtifidelibus omnibus certum eſſe debet, & conſtans *p.* 550, *ſeqq.* Conſtat id ex S. Scriptura, cui concors adſtipulatur SS. Patrum cohors ita eam interpretantium *p.* 552, *ſeq.* Hæc duplex Eccleſiæ poteſtas belle ſub duplicis Gladii ſpecie, Clavjumque ligandi, atque ſolvendi deſignata legitur, & a Patribus deſcripta *p.* 555, *ſeqq.* Paſcendi quoque nomine magis ex-

primitur *p. 556, ſeq.* Sub Virgæ iterum ſpecie *p. 558, ſeq.* Spirituales inter pœnas Excommunicatio atrocior eſt omnium *p. 559, ſeqq.* Vide-ſis V. *Excommunicatio*.

Pœnas etiam corporales infligendi ex eodem plane, quo Spirituales irrogandi profluit, capite Eccleſiæ pariter dimanat ampla poteſtas *p. 617, ſeqq.* Enim vero Sacerdotibus tam apud Ethnicos, quam apud Hebræos pœnis flagitioſos afficiendi corporalibus facultas inerat *pag. 618, ſeqq.* Quorſum igitur eadem denegabitur Eccleſiæ, cui ab ſe conditæ hanc utique poteſtatem verbo, factoque Chriſtus D. contuliſſe dignoſcitur? *p. 620.* Ejus perinde uſus poteſtatis Apoſtolis cum factus paſſim, tum faciendus Epiſcopis indicatus legitur *p. 621, ſeqq.* Atque ita Patribus arcte perſuaſum, & ita ex S. Pauli loco 1. Corinth. 5. v. 5, ſeqq. perſuaſum item Proteſtantibus compluribus, ex quibus refragantes refelluntur *ibid.* Epiſcopi nomine inſuper eadem a Patribus, & Scriptoribus deſignata poteſtas oſtenditur *p. 624, ſeqq.* Conferunt & ad eam confirmandam varia Diſciplinæ olim frequentatæ capita *p. 626, ſeqq.* Confirmant & magis, ac magis Patrum, Epiſcoporum, ac Pontificum qua dicta, qua facta, qua præcepta *p. 630, ſeqq.* Argumento ſunt etiam diverſæ Excommunicationis formulæ, Carcerum item antiquus uſus, Epiſcoporum Miniſtri, Eccleſiarum Defenſores &c. *p. 634, ſeqq.* Vide VV. *Decanica*, *Parabolani*, & *Defenſores*. Documento ſunt præterea locupletiſſimo Conciliorum Decreta, quorum in Actis nihil occurrit frequentius, quam Carceris, flagellationis, Exſilii &c. mentio *p. 642, ſeqq.* Concordant Jus Canonicum, Canonicique Juris Interpretes *p. 650.* Quocirca poteſtatis hujuſce particulam Eccleſiæ qui detrahunt, iniquam profecto rem facere coarguuntur *p. 651, ſeqq.* Quam Eccleſiæ ſane detrahere in Marſilii Patav. errorem prolabi eſt a Johanne XXII. proſcriptum *p. 656, ſeq.*

Pœnitentiæ legibus addicti Magiſtratum gerere, Militiæ nomen dare, publicoque defungi munere olim prohibebantur *p. 627, ſeqq.* Veteris hujuſce Diſciplinæ ſpecimen in Jure Canonico adhuc dum conſpicitur aliquod *p. 629, ſeq.* Publicam cum privata inepte confundens Pœnitentia Morinus, exteriuſque Eccleſiæ ab interiori Foro haud diſcernens rejicitur *p. 630.*

Pontifex M. apud Latinos, a Numa primitus inſtitutus, de Sacris nedum, ſed de Civilibus etiam bene multis pro officio cognoſcere poterat. Quo ex ordine, a queis ex Populo, quotuplex numero, & qua demum ratione deligi ſoleret. Electo majorum inſignibus Magiſtratuum exornatum incedere utique conceſſum erat *p. 94, ſeqq.* Ejus munus, ac jus circa Sacra, & Civilia multiplex erat *p. 96.* Alterius poteſtati nullius obnoxius fere de omnibus e contra ferebat judicium *p. 97.* Quo ipſo ferme loco apud Druidas Pontificis M. dignitas, ac poteſtas *ibid.* Pontificis M. apud Latinos iterum partes erant Sacris præeſſe cunctis non modo, ſed de pleriſque ad Reipublicæ regimen attinentibus decernere *p. 493.* Apud Romanos Pontifici M. ſui aderant Lictores, & Apparito-

res, loris, flagriſque armati, ad vindictam de reis capiendam, & propulſandas injurias p.496. Complurium etiam Civilium Judex erat cauſſarum, pœnaſque infligere ſuarum tranſgreſſoribus legum poterat p. 508.

Pontifici M. apud Judæos eadem, quæ Synedrio, poteſtas, quin etiam potior inerat, ampliorque p. 120, ſeqq. Sub ætate Judicum eum penes Imperii ſumma integra ſtabat; tumque ad eumdem, Captivitate ſoluta, plena regreſſa eſt ibid. In Reges ipſos, præſertim Juda', (nam e Pontificis M. jugo Reges Iſraelis ex libris Talmudicis ſubtrahendos aliqui ducunt), Pontificis etiam poteſtas extendebatur p. 122, ſeqq. Fabellis deputanda eſt tamen, quæ apud Seldenum, & Salmaſium ex Talmudicis ſcriptis fertur traditio de Rege in Legem delinquente flagellationi ſupponi ſolito p. 124. Pontificis, ac Regis officia ita deinceps apud Judæos diſcreta fuere, ut ſupra Regiam demum erecta Pontificia dignitas, poteſtaſque fuerit p. 125.

Pontificis M. apud Chriſtianos dignitas, ac poteſtas ſuperiori, præ Imperiali, faſtigio a Deo ipſo poſita eſt: quo ſane poſt ſuam locatam perinde fuiſſe Epiſcoporum dignitatem etiam, poteſtatemque teſtes ipſimet non explodendi utique accedunt p. 138, ſeqq. Atque Pontificis M. imperio utique ſubjectos ſemet, Judiceſque ſuppedaneos agnoſcere Imperatores ipſi, ac pleriſque reverentię, obedientiæque officiis planum facere haud detrectarunt p.148, ſeqq. Enim vero in Moyſe, & Aaron pręfigurata Rom. Pontificis videri perſona non tantum poteſt p. 378. ſeq, ſed imo de Pontifice ipſo accipi dicta de Chriſto Rege, & Sacerdote debent p.379. In Melchiſedecho rurſus Sacerdote, & Rege Rom. Pontificis ſimiliter præjeſta reputatur perſona p. 380. Quare Rom. in Pontificem poteſtatis utriuſque Sacerdotalis, & Regiæ confluxiſſe ſummam tam adfirmant Patres, & Scriptores p.380, ſeqq., quam confirmant Pontifices ipſi, Principeſque p. 383, ſeqq.

Pontificis Romani beneficio Regiis inſulis qui paſſim inſigniri Reges promeruere, quique viciſſim ingrati animi obſequium, aut ex Pontificis auctoritate ut firmitudinem Regnis adquirerent ſuis ampliorem, Romanæ Eccleſię Regna ſua aut facere vectigalia, aut fidei ſacramento obſtringere ſe ſe non dubitarunt, obiter recenſentur p. 384, ſeqq., & 390, ſeqq. A Pontifice Rom. Occidentis inſtauratum eſt Imperium p. 434, ſeq. In Electione Imperatoris Pontificis adprobatio requiritur p.437, ſeqq. Fidei, obedientiæque Sacramento Pontifici devincire ſe ſe Imperatores religioni duxere p. 442, ſeqq. Vide V. Imperatores. Pontificis Rom. Electio ſive ut Imperatoris confirmaretur ſuffragio, ſive ne abſque Imperialium Miſſorum interventu celebraretur, ad avertenda Schiſmata, provido conſilio a Pontificibus ipſis proſpectum eſt p. 287. Qui tamen mos & interceptus eſt paſſim, atque poſtremo ſublatus penitus ibid. Pontificis M. adprobatione pro Imperio adminiſtrando Imperatorem haud indigere falſo jactavit quondam Ludovicus Bavarus p. 289.

Pote-

Poteſtas Eccleſiaſtica origine Divina, Principalis e contra dumtaxat humana oſtenditur ex S.Scriptura, junctis vulgo Interpretibus tam Catholicis, quam Heterodoxis p. 8, ſeqq. Qui Poteſtatem laicam a Deo immediate eſſe pugnant, ab iis, qui contra eam mere humanæ eſſe inſtitutionis propugnant, & numero, & doctrina, & rationibus facile ſuperantur p. 13, ſeqq. Quotuplex ſit poteſtas hæc politica: quo modo a Deo profecta, quave ratione hominum inducta voluntate dici recte queat, & debeat, late explicatur p. 14, ſeqq. Quibus, & quot modis induci, aut mutari, aut etiam tolli Laicæ poteſtatis forma poſſit p. 16, ſeq. An pactia, ac promiſſis obligari queat ibid. Poteſtas denique Civilis tribus deſcribi rebus recte poteſt, Legibus, Judicibus, & Magiſtratibus p. 373.

Poteſtas Eccleſiaſtica a Laica non pendet; longe præ Laica præſtat, ſuperiorique poſita faſtigio eſt p. 70, ſeqq. Errores præcipui circa Eccleſiaſticæ poteſtatis formam, finem, & effectum enumerantur, unaque obiter exploduntur p. 72, ſeqq. Eccleſiaſticæ poteſtatis objectum res Spirituales nedum ſunt, ſed etiam ſenſibiles; quæ ideo a Laica diſtinguitur non ratione objecti, ſed ratione finis, & effectus p. 82, ſeqq. Hinc ex fine ita Civilis Eccleſiaſticæ ſubordinata evaſit, ut abſque hac illa perfecta ſubſiſtere nequeat, atque huic obnoxia eſſe debeat p. 129, ſeqq. Nec id diffiteri Thorndicius auſus eſt ibid., aſt diſerte adſtruit tam S. Scripturæ veritas inconcuſſa, quam SS. Patrum concors traditio, atque Scriptorum unanimis doctrina p. 130, ſeqq. Inde ſequitur eorumdem ſententia Civili longe antecellere Eccleſiaſticam p. 136, ſeqq. Qui contra pugnant, Civilique Eccleſiaſticam ſubjugare tentant, a Patrum doctrina longius aberrare demonſtrantur p. 156, ſeqq., & 160, ſeqq. Sicubi Poteſtas laica ad res Eccleſiaſticas extendiſſe ſe legitur, quo demum rite ab ipſa id factitatum ſit, expenditur p. 170, ſeqq. Alioqui poteſtati Regiæ in Eccleſiaſticis rebus obſequi religioni cedere recte pronuntiavit Boſſuetius, & adprobe demonſtrandum adſumpſit eximius Galliarum Epiſcopus alter p. 173, ſeq. Eccleſiæ poteſtas Divina Inſtitutione tam Judiciaria, quam Legiſlativa ineſt p. 480, ſeqq. Vide VV. *Eccleſia*, & *Epiſcopi*. Collata item Eccleſiæ poteſtas eſt Lites inter Fideles etiam Laicos finiendi, Laicaſque infringendi leges ſuis infeſtas p. 530, ſeqq. Videſis VV. *Leges*, & *Lites*. Poteſtas iterum pœnas infligendi Spirituales, & Corporales p. 550, ſeqq. Vide VV. *Excommunicatio*, & *Pœnas*.

Preces vulgo primariæ, quarum vigore Germaniæ, & Galliæ Reges jus habent idoneam præſentandi, ſive nominandi perſonam ad Beneficia vacantia, aut primo vacatura, vim nonniſi ex Pontificia conceſſione obtinent. Id inficias Proteſtantes euntes refutantur p. 361, ſeqq. A Rodulpho I. Precum harum uſus primum occepit, facta ei nempe a B. Gregorio X. facultate p. 364. Ex pari deinde, atque perſonali dumtaxat, non perpetuo, uti falſo putant aliqui, Pontificio indulto Precum jus in Imperatores alios ad hanc uſque diem deſcendit pag. 364, ſeqq. Neque ſane ex liberali Ci-

Digitized by Google

Civilitate tantum, & cautela, uti Proteſtantes alii dicere ſomniarunt, ſed ex neceſſitate Precum jus a Romano Pontifice expetendum, expectandumque fore Imperatores ipſi agnovere *pag. 366, ſeqq.*

Precum item primarum jus ratione *Adventus ad Coronam* Galliarum Regibus legitimum, independenter a Pontificio indulto, nullum competit. Publiciſtæ, & Regaliſtæ tam jus Precum iſtud, quam Regaliæ jus adſtruentes non audiendi *p. 369, ſeqq.* A Pontificibus attamen facta paſſim Galliarum Regibus eſt facultas ad Beneficia vacantia, aut primo vacatura nominandi *ibid.* Primus, qui ſui principio *Adventus ad Coronam* nominare ad Beneficia præſumpſit, fertur Henricus III. Cujus decreto tamen abſque mora Gallicanus Clerus contradixiſſe legitur, non ſecus atque ſimili alteri Henrici IV. ſubinde interceſſit *p. 371, ſeq.* Aliud haud abſimile Caroli VI. decretum a Carolo VII. abrogatum conſtat *ibid.* Modo denique non niſi deprecatorio ſibi utendum in nominandis ad Beneficia rati ſunt Francorum Reges ipſi, atque ita plane fieri debere Galli ipſi Juriſperiti haud inficiantur *p. 372, ſeq.*

Proteſtantes Laicæ Poteſtati, ac Magiſtratui Politico in Eccleſiæ regimine, Religioniſque ſacris aut primas, aut pares adſcribere partes quinam præcipui haud fuerint veriti *p. 5, ſeq.* Qui e Noſtris eos pone turpi hoc in errore ſequi non exhorruere *p. 6, ſeqq.* Qui Regiæ poteſtati Divinam tribuunt originem *p. 8, ſeqq.* Vide-ſis *V. Poteſtas*. Dictis, factiſque Proteſtantes ſecummet pugnant, dum Laicam ſuper Eccleſiaſticam poteſtatem efferre oſtentant, & contra Poteſtatem laicam ipſimet frequenter commovent rebellionem *p. 74, ſeqq.* Perſecutionum tempore publica Chriſtianis defuiſſe Templa crocitantes exſufflantur *p. 176, ſeqq.* Vide V. *Templa*. Primarum jus Precum Imperatoribus, Regibuſque, independenter ab Eccleſiæ indulto, competere ea pari, qua ipſis Regaliæ jus adquiſitum ratione perſuaſum habent, tam falſo putant, quam fruſtra pugnant *pag. 362, ſeqq., & 366, ſeqq.* Videſis VV. *Preces, & Regalia*.

Proteſtantes intento in id maxime incumbunt nervo, ut Eccleſiæ Juriſdictionem, & Imperium, ſive Judiciariam, ac Legislativam auferant poteſtatem *p. 374, ſeqq.* In Societatis æqualis ſyſtemate adſtruendo, & exponendo tam abnormiter ab vero abſcedunt, quam atrociter ſecummet digladiantur *p. 375, ſeq.* Errant putantes Imperatoriæ poteſtatis ſpecimen olim fuiſſe Patriciatum, ſive cum Patriciatu copulatam Imperatoriam poteſtatem; atque inſuper quidem in Pontificem ipſum *p. 412, ſeq.* Jure belli Carolo M. Imperium adquiſitum contendentes non audiendi *p. 433, ſeq.* Fidem, obedientiamque Rom. Pontifici ab Imperatoribus deſpondere conſueviſſe negantes ſplendidi redarguuntur mendacii *pag. 442, ſeq.* Eccleſiaſticæ Hierarchiæ gradus, & officia ſubvertere, & Epiſcopos loco ſupra Presbyteros detrudere fruſtra conantur *p. 460, ſeqq.* Vide-ſis VV. *Epiſcopi, & Hierararchia Eccleſiaſtica*.

Proteſtantes, ut eorum moris eſt diſſen-

Digitized by Google

ſentire inter ſe ſe, in adſtruenda Eccleſiaſtica Juriſdictione non una incedere ſciunt via: nam indulgentiores alii juſtam, & amplam faciunt, alii vero iniquiores aut nimis arctant, aut omnino auferunt *p.* 482, *ſeq.*, 485, & 491. Inter hos injuria ſane agunt, qui Eccleſiæ Forum, ac Territorium adimunt *p.* 498, *ſeqq.*, & qui de Fidelium litibus cognoſcendi facultatem eripiunt *p.* 507. Vide VV. *Forum*, & *Lites*. Fruſtra vero de Conſtantini M., & Caroli M. lege de Epiſcopali Judicio litem aliqui movent, contra quos ipſorum e grege pugnant alii *p.* 523, *ſeqq.* Perperam interpretantur Matthæi locum 18, 17, *ſeq.*, qui de Eccleſiæ Præſidibus intelligi profecto debet, deque poteſtate tam effective abſolvendi a peccatis, quam ferendi Cenſuras, veluti ſobriores ex ipſiſmet conveniunt *p.* 522, *ſeqq.*, & 579, *ſeq.* Cenſuras iterum alii ex Paganiſmo, ex Judaiſmo alii in Eccleſiam profluxiſſe falſo imaginantur *p.* 559, *ſeqq.* Vide V. *Excommunicatio*. Tam inepte, quam impie Excommunicationis uſum ab Eccleſia prorſus eliminandum obgarriunt *p.* 610. Falluntur oppido, qui S. Pauli locum 1. Corinth. 5, 5, *ſeqq.* ad pœnas dumtaxat ſpirituales referendum autumant, ut quem de corporalibus etiam capi oportere ipſorum ex grege oculatiores alii perſpectum habuere *pag.* 621, *ſeq.* Vide VV. *S. Matthæi*, & *S. Pauli*.

Purgationis apud Ethnicos uſitatæ quinque dinumeravit gradus Theon Smyrnæus, quorum breve ſpecimen exhibetur *p.* 595.

R

Regalia jam ante Caroli M. ætatem Epiſcopos poſſediſſe, ampliora deinde ab eodem Imperatore fuiſſe illis collata multis oſtendunt Viri Docti *p.* 301. Regalium nomine duo veniunt dumtaxat. 1. Bona Feudalia Eccleſiis a Regibus collata, quarum ideo vacantium fructus Regum fiunt. 2. Beneficia Juris Patronatus Regii, quibus ideo vacantibus perſonas idoneas præſentare ad Reges pertinet *pag.* 315, *ſeq.* Hinc Regalium jure Regibus fas non eſſe ſive vacantes conferre Eccleſias, ſive Eccleſiarum percipere vacantium fructus contra Proteſtantes, Regaliſtas, & Publiciſtas late demonſtrandum adſumpſimus *p.* 316, *ſeqq.*

Regaliæ itaque prętenſo Juri, ab Eccleſiæ conceſſione independenter, obſtat imprimis Jus Naturale, ac Gentium, quo propriis Eccleſia bonis exſpoliari a quopiam nequire conſtat *p.* 317, *ſeq.* Obſtat quin inſuper Divinum Jus, quo Beneficia conferendi facultatem ad unam Eccleſiam ipſam pertinere certum eſt *p.* 319, *ſeqq.* Neque porro Regaliæ jus fundat, validumque facit uſus aut Beneficia conferendi, aut Bona percipiendi vacantia: nam uſus ejuſmodi aut dubius, aut illicitus, aut damnatus, aut Eccleſiæ demum indulgentia, ſi legitimus, inductus oſtenditur *p.* 322, *ſeqq.*, 325, *ſeqq.*, & 327, *ſeqq.*

Regaliæ Juri perinde, qua parte Eccleſiaſtica ſacrarum Electionum libertas eodem infringitur, pari ſtudio, conatuque omni ſe ſe oppoſuere ubique gentium Eccleſiæ.

Gal.

Gallicana *p.* 327, *ſeqq.* Romana *p.* 329, *ſeqq.* Græca *p.* 333, *ſeqq.* Africana *p.* 336. Hiſpanica *p.* 337. Italica *p.* 338, *ſeqq.* Anglicana *p.* 340, *ſeqq.* Germanica *p.* 342, *ſeq.* Polonica *p.* 344. &c. Regaliæ Jus tamen ſive Regius adſenſus in Beneficiorum collatione paſſim obtinere deinde cœpit ex Eccleſiæ tolerantia, vel indulgentia: cui tolerandi, vel indulgendi non una ſane, juſtaque fuit cauſſa *p.* 345, *ſeqq.*; fuit nempe Regum liberalitas in ditandis Eccleſiis; fuit Imperii, & Sacerdotii concordia; fuit & Seditionum evitandarum intuitus &c. *ibid.* Vide-ſis V. *Epiſcoporum Electiones.*

Regaliæ Jus rurſus, qua parte vacantium Eccleſiarum fructus reſpicit, eoſdem percipiendi Regibus, independenter a Pontificio indulto, nullum item competit *p.* 349, *ſeqq.* Eorum enim futuro Succeſſori reſervandorum cuſtodia aut Epiſcopo viciniori, aut Eccleſię Clero, aut Oeconomo commendari ſolebat, interdicta Poteſtate Laica qualibet eorumdem adminiſtrationi ſe ingerere *ibid.* Ita in Græcia, & Africa *p.* 350; in Hiſpania, & Italia *p.* 351, *ſeqq.*; in Gallia, & Germania *pag.* 353, *ſeqq.* Ubi Regaliæ abuſum a Carolo Calvo primum occepiſſe auguratur Noriſius, qui abuſus perinde Lotharium, ac Ludovicum II. pervaſit, & a quo poſtea recedere, Eccleſiiſque ablata reſtituere iiſdem religio fuit *p.* 355, *ſeq.* In Anglia item *p.* 359, *ſeq.*; in Germania rurſus *p.* 360. Denique Religionis intuitu Regaliæ jure (titulo fundationis, ac legitimæ conſuetudinis, juxta Caput 12. Concilii Lugdunenſis II, deficiente) Galliarum Reges ipſi uti renuere *p.* 360, *ſeq.*

Reges in adeunda Regni adminiſtratione pactis obligari, ac promiſſis cum multis declaratur exemplis, tum gravium probatur rationum pondere *p.* 19, *ſeq.* Regis Jus a Samuele deſcriptum 1. *Reg.* 8. an Deo, an Populo acceptum ſit referendum non una Doctorum opinio eſt *p.* 29, *ſeq*, & 160. Veri eorum videtur ſimilior, qui Populi ſuffragiis illud deputant *ibid.* Et certe Regum inſtitutionem apud Ethnicos Juris mere humani intra limites hæſiſſe indubium eſt *p.* 30, *ſeqq.* Inde ſequitur a Regibus leges profectas nec humani extra Juris fines egredi: quod ipſum per Legiſlatorum tam veterum, quam recentiorum ſeriem obiter diſcurrendo liquido patefit *p.* 32, *ſeqq.* Regibus plus nimio tribuens, ideſt crimina pro libitu definiendi poteſtatem, ab iiſque definita ad naturę leges pertinere adfirmans Hobbeſius exſufflatur *p.* 61, *ſeqq.* Quæ de Regibus loquuntur, S. Scripturæ loca, & SS. Patrum, explicantur ita, ut ſobriam reddant ſententiam *p.* 65, *ſeqq.*

Regibus monita bonæ frugis plena, mandataque perſæpe data ab Epiſcopis leguntur *p.* 146. Ipſis viciſſim jugem, religioſamque Sacerdotali de poteſtate, dignitateque exiſtimationem inſediſſe, eximiamque erga Epiſcopos, atque Leges Eccleſiaſticas obſervantiam hæſiſſe locupleti ſunt documento Sanctiones ab ipſis editæ paſſim, de quibus fuſe *p.* 152, *ſeqq.* Hinc Franc. Regum poteſtate quammaxime leges plerumque Eccleſiaſticas fuiſſe conditas falſo adfirmaſſe Præslæus,

Gouſtæus, Petrus de Marca, Baluzius &c. revincuntur *p.* 154. De Regibus obedientia præſtanda, obſequioque pendendo veteres olim Fideles jugiter ſe dedere ſollicitos: utque ſe dederent omnes deinceps, auctores ſe præbere Epiſcopi officio duxerunt *p.* 167, *ſeq.* Regibus ipſis Epiſcoporum, ac Rom. Pontificis quammaxime protectione tum demum in Regno ſe tutos fore perſuaſum arcte fuit: quam ideo ſibi officio plurimo procurare ſategerunt *p.* 168, *ſeqq.* Perſarum Regibus in more poſitum erat, ut Regia egredientibus ignis ipſis ſacer in foco præferretur *p.* 209. Inde profectum, ut ante Pontifices itineri ſe committentes Euchariſtia deferatur, morem jactans, in eumque invectus Ritterhuſius refellitur *ibid.* Regibus quamplurimis egregiæ ceſſit laudi religio, ſtudiumque cum bona Eccleſiarum amplificandi, tum eadem bona publicis ab oneribus ſervandi immunia *p.* 268, *ſeqq.* Vide-ſis V. *Bona*. Quamplurimis item pro Religione cum Regiis inſulis Romano a Pontifice inſigniri cordi fuit, tum Romano ſe Pontifici fide, obedientiaque devincire, ac Regna facere vectigalia fuit in votis *p.* 384, *ſeqq.* Inde vero potius in ipſos magnum profectum eſt emolumentum, quam damni quidpiam vel leve paterentur *p.* 390, *ſeqq.*

Religionis res aliæ ad ſubſtantiam, aliæ ad ſtatum attinent: utræque vero intra Eccleſiaſtici juris limites comprehenduntur, Proteſtantium etiam ſententia *p.* 79, *ſeqq.* Qui tamen parum ſibi cohærentes plus nimium Politico tribuunt Magiſtratui, Jus nempe circa Regimen Eccleſiæ publicum, ſeu exterius, Eccleſiæ reſervato uno privato, ſeu interiori *p.* 81, *ſeqq.* Abſque Religione ſtare bene comparata Reſpublica nequit: id inficiatus Boſſuetius refellitur *p.* 84, *ſeqq.* Religione abdicata, qui Atheiſmum, Naturaliſmum, Epicureiſmum, Pyrrhoniſmum &c. inducere haud exhorruere, obiter exploduntur *p.* 85, *ſeqq.* Gentes apud omnes in Republica prior Religioni factus ſemper eſt locus *p.* 87, *ſeqq.* Quin illud Legiſlatoribus excogitatum hæſit, ut quo firmiores evaderent, eo leges ab ſe latas Religione firmarent *p.* 88. Religionis contra diverſitas in Republica Seditionum cauſſa ſæpius extitit *p.* 91. Vetus hæc ipſa de Religione a bene morata Republica indiviſa perſuaſio arcte Judæis, Perſis, Græcis, Latinis, Sinenſibus &c. inerat, Philoſophis item, Politicis &c. hæſit *p.* 100, *ſeqq.* In una Religione Chriſtiana vero perfectam conſiſtere Rempublicam ex utriuſque fine demonſtratur *p.* 127, *ſeq.*

Rodulpho I. Imperatori fruſtra, proterveque indignatur Hyppolithus a Lapide, Vir Lutherana pece a capite ad talos aſperſus, quod præter fas, ac modum Romano ſe Pontifici fide, obedientiaque non tam devinxerit, quam demiſerit *p.* 452.

Romanæ Eccleſiæ Patrimonia quæ, & quot olim ſive in Oriente, ſive in Occidente *p.* 310, *ſeq.* Quæ inde, quantave annua obveniret eidem præſtatio: in quam ſubinde permutata, a quo erepta, & ſub quo redintegrata *p.* 311, *ſeq.* Eidem Eccleſiæ donatæ ab Ariperto Rege Alpes Cottiæ, quæ a Seguſio, ſeu verius ab Ebreduno incipiebant *p.* 312,

p. 312, *ſeq.* Vide ſis V. *Eccleſia Rom.*, & *Rom. Pontifex*.

Romanæ Urbis, Ducatus, Exarchatuſque Ravennatis dominium a tempore S. Gregorii II. unum penes Rom. Pontificem ſtetiſſe integrum, non penes Romanum Populum, uti Cointio, & Carlio viſum, oſtenditur ex litteris Stephani II. S. Pauli I., Hadriani I, Johannis VIII. &c. *p.* 408, *ſeq.* Nec apud Francorum Reges, veluti perſuaſum fuit Ducangio, Petro de Marca, Eccardo &c., ex litteris fit manifeſtum S. Gregorii III, Senatus, Populique Romani, Stephani III, Leonis III, Alcuini &c. *p.* 412, *ſeqq.* Ex Nummis item S. Gregorii III, S. Zachariæ, Hadriani I, Stephani IV, S. Nicolai I., Johannis VIII. &c. *p.* 415, *ſeqq.* Turpi propterea laborant errore Goldaſtus Urbis Imperio potitos Imperatores uſque ad an. 1143. adfirmans; Le Blanc, & Pagius Urbis Imperium a Romanis ipſis Pontificibus in Francos Imperatores fuiſſe transfuſum autumantes; Fleurius, & Muratorius ejus dominium penes Imperatores uſque ad an. 1346. manſiſſe pugnantes, ac Nummos ideo præfatos Imperatorios fuiſſe, non Pontificios opinati; Carlius etiam Nummos illos Senatorios, ideoque penes Senatum Urbis Imperium ſtetiſſe uſque ad an. 800, quo ad Francos demum tranſmigrarit, & apud quos integrum manſerit uſque ad an. 1198, exputans *p.* 417, *ſeqq.*

Romanæ Urbis Dominio Græcos Imperatores jam ab anno 900. circiter omnino decollaſſe locuples accedit teſtis, nihilque ſuſpectus Conſtantinus Porphyrogenneta: quo unius teſtimonio liquet in falſo poſuiſſe ſane pedem Auctores Ephemeridum Florent. ex falſis quibuſdam Nummis arguentes Urbis Dominium apud Græcos uſque ad an. 1000. manſiſſe integrum *p.* 421, *ſeq.* A Francis viciſſim in Pontifices Urbis Dominium primo fuiſſe translatum autumans Petrus de Marca recte ſuggillatur a Pagio; & Pagius viciſſim exiſtimans a Pontificibus in Francos tranſmiſſum dignum ſe præbuit, qui a Georgio vapularet *p.* 422, *ſeq.* Vide ſis V. *Nummi*. Abſolutiſſimo rurſus Urbis imperio potitos unos Pontifices oſtendit Jus cudendæ Monetæ; quo jam ſub Paſchali I. ſaltem fruitos illos conſtat *p.* 425, *ſeqq.* Vide V. *Monetæ*.

Romanus Senatus anno 552. juxta Pagium, aut 553. juxta Noriſium a Totila deletus Imperii ſumma potiri deinceps ab anno 728, quo a Græcis Imperium decollavit, uſque ad an. 800, quo in Carolum M. transfuſum fuit, uti dicere ſomniavit Carlius, haud certe potuit *p.* 419, *ſeqq*, & 428, *ſeqq.* Ideo Nummi toto e temporis intervallo procuſi, non Senatorii, ſed Pontificii erant procul dubio *ibid.* Sub Innocentio II. ſubinde inſtaurari Senatus utique cœpit, quin forte pridem ſub Agapito II. caput attollere videri jam potuit, ſub Pontificis obedientia tamen, imperioque degere compulſus eſt, ab eoque dignitatem, fide deſponſa, ſuſcipere *p.* 428, *ſeq*, & 431, *ſeq.*

S

Sacerdotes apud Gentes ubique ferme omnes Religionis officiia præfecti, ſummo, poſt Deos immortales, habiti honoris gradu, Legibus curandis, publicis imo Judiciis præpoſiti, cum poteſtate diſtringendi in flagitioſos pœnas leguntur paſſim *p.* 89, *ſeqq.* Apud Ægyptios in poteſtatis huiuſce ſignum imaginem ex Saphiro, quæ dicebatur *Veritas*, de collo gerere ſolebant *p.* 91, *ſeq.* Apud Græcos diverſa a diverſis officiis nomina ſortiebantur *p.* 93. Apud Latinos a Numa optimæ conſtituendæ Reipublicæ ea inita ratio eſt, ut primo curandis Sacris, ac perinde Civilibus etiam præficerentur Sacerdotes, eiſque Pontifex M. *p.* 94, *ſeqq.* Sacerdotium porro cum Imperio geſtum ab eadem perſona Gentes apud pleraſque legitur *p.* 100, *ſeq.* Vide-ſis V. *Imperium*.

Sacerdotes Ethnici Romanis maximo erant in honore *p.* 221. In Ægypto publicis alebantur ſumptibus *ibid.* Apud Gallos, Græcos, Indos, Æthiopes, Scythas, Perſas, Arabes, Turcas &c. magnis defungi ſolebant muneribus, ac magno haberi in honore *p* 222. Multo igitur magis Dei, & Chriſti D. juſſu, Sacerdotes Veteris, ac Novæ Legis cunctis reverendi ſemper fuere *ibid.* Sacerdotibus iterum publica annuatim decreta erat annona *p.* 251. Jure Divino vero tam veteri, quam novo Sacerdotibus deberi ſuſtentationem, obedientiam, & reverentiam, & Scriptura, & Traditio ſuadent *p.* 280, *ſeqq.* Sacerdotibus item lege Divina poſſeſſiones fuiſſe proprias ex S. Scriptura patet *p.* 291. Apud Ethnicos Judicum etiam officio defungi Sacerdotibus datum erat, circa Sacra vero pleniſſima frui juriſdictione fas erat *p.* 491, *ſeq.* Apud Judæos olim, Ægyptios, Romanos, atque Chriſtianos perinde, Sacerdotibus proprium neque defuit Satellitium *p.* 495, *ſeq.* De Civilibus juſdicundi rebus facultate neque carebant apud Ægyptios, ac Tyrios, apud Lacedemones, & Athenienſes, apud Græcos, atque Germanos, apud Latinos, & Romanos, & apud Judæos quammaxime *p.* 507, *ſeqq.*

Sacra veteres apud Romanos erant, quæ Pontificis auctoritate Diis immortalibus dicata ſolemniter erant: Sancta vero, quæ ſanctione a Pontifice M. munita fuiſſent *p.* 96.

Satanæ flagitioſos tradendi poteſtas Apoſtolis facta liquet ex S. Paulo 1. ad Corinth. 5. v. 5. Quæ plane traditio geminam complectebatur pœnam, ſpiritualem, qua ſpiritus fidelium Communione defraudabatur, & corporalem, qua corpus Dæmoni excarnificandum deferebatur. Ita Patrum interpretatio ſe habet, a qua aberrantes Heterodoxi complures abiiciontur *p.* 621, *ſeqq.*

Sedulium Juniorem genere Scotum, atque Sæculi VIII. Scriptorem, primum fuiſſe, qui Presbyterum inter, & Epiſcopum diſtinctionem induxerit, atque hujuſce ſupra illum poteſtatem extulerit, perperam commentus eſt Meurſius *p.* 478.

Seldenus, inſignis, ac perpetuus Epiſcopalis ille poteſtatis hoſtis, labore tam præpoſtero, quam perverſo

ſo deſudare non deſtitit, ut Imperatoribus, Regibuſque excommunicandi ius adſtrueret, excommunicatos item abſolvendi, idemque Eccleſiæ ius attribuendi, aut retrahendi *p. 612, ſeqq.* Et idem paſſim in S. Scripturę interpretatione hallucinatus, & SS. Patrum liquidis teſtimoniis injurius evincitur. Videſis VV. *SS. Matthæi, & Pauli.*

Severambium, quæ circumfertur, de Republica hiſtoria optimæ quidem Reipublicæ conſtituenda perbellum haberi poteſt exemplar, veritate tamen haud innititur, ſed merum, atque ingenioſum eſt commentum, de quo, eiuſdemque Auctore diverſas abeunt in opiniones Viri Eruditi *p. 97, ſeqq.*

Synagogæ veteris formam in Chriſtianam fuiſſe translatam Eccleſiam minus probabilius adfirmant plerique *p. 127, 379, & 463. ſeq.* Quamvis inficiari nequeat, quin hujus in illa ſpecies prçfulſerit aliqua, & hæc juxta Melchiſedechi Sacerdotis inſimul, ac Regis ordinem fuerit inſtituta, illamque juxta cum Regali Moyſis Aaronis dignitas in hancce translata. *ibid.*

Synedrium a Moyſe primum, a Davide poſtea, & a Joſaphato perinde ſuum & exordium, & ſucceſſum, & incrementum fuiſſe nactum plurimis videtur, aliis contra rem fuiſſe puri nominis minus vere putantibus p. 109, *ſeqq.* A Synedrio rurſum an diverſa Synagoga extiterit, & an hæc item in rerum unquam ſubſiſterit natura, diſputant Viri docti, ac in diverſas ſcinduntur opiniones *p. 111, ſeq.* Synedrii tamen, ac Synagogæ duo præcipua erant capita *ibid.* Cauſſæ graviores ſive ad Religionem, ſive ad Rempublicam reſpicientes deferri ad illud debebant *p. 110, & 118, ſeq.* Poteſtas ejus in res etiam, dignitateſque Civiles extendebatur, atque pœnis ſpiritualibus nedum, ſed etiam corporalibus diverſis exercebatur *p. 116, ſeqq.* Singulariter de Tribu, de Propheta, de Pontifice, addunt alii de Rege quoque, Synedrii erat judicium ferre *p. 118, ſeqq.* Quod Judicii genus ademptum Regibus ipſis erat *p. 123, ſeq.*

T

Templum omnium primum apud Sinenſes exſtructum, ac Deo O. M. dedicatum ab Imperatore Hoam-Ti eorum in Dynaſtia tertio videtur *p. 90.* Ad Dei cultum Templa ædificandi jus a Deo ipſo Eccleſia procul dubio obtinuit *p. 175, ſeq.* Jam ſub ipſa Apoſtolorum ætate Templa erecta contra Heterodoxos oſtenduntur *p. 176.* Nihilque frequentius priſcos apud Eccleſię Patres, quam Altarium, Templorumque mentio *p. 177, ſeqq.* Quæ viciſſim Patrum exaggerantur a Proteſtantibus, teſtimonia Templorum antiquitati haud officiunt *p. 179, ſeqq.* Antiquitatem hanc prçterea probant Imperatorum de iis ſolo æquandis Edicta *p. 182, ſeqq.* Probant & vetera Eccleſiarum monumenta, quibus liquet variis eadem fuiſſe nominibus decorata *p. 183, ſeqq.* Antemotas in Noſtros vel a Judæis, vel ab Ethnicis tempeſtates multa ubique Templa uſu jam venerant *p. 186.*

186, *ſeq.* Quin ea per Imperatores pleroſque Noſtris ædificare fas fuit *p.* 187, *ſeqq.* Quin imo nec Imperatores defuere, qui animum ad Ædes Chriſto Dom. exſtruendas pronum geſſerint, & qui Religionis ob cauſſam negotium Chriſtianis faceſſiri prohibuerint *p.* 190, *ſeqq.*, & qui ab aliis occupata Noſtris Templa reſtitui præceperint *p.* 193, *ſeqq.* Templorum denique in rei Chriſtianæ uſum erectorum antiquitatem oſtendunt Eccleſiarum ſingularium traditiones *p.* 195, *ſeqq.* Ubi de Templis Ethnica ſuperſtitione expurgatis, atque Chiſtiano ritu dedicatis Chriſto D., B. Virgini, S. Petro, Apoſtolis aliis, ac SS. Martyribus *ibid.* Ad Judaiſmi vero, vel Ethniciſmi imitationem a Chriſtianis ædificata Templa commenti Hoſpinianus, ac Midletonus exploduntur *p.* 193.

Templa pro Aſylis ſtatuere, non ad Laicam, ſed ad Eccleſiaſticam attinet poteſtatem *p.* 199., *ſeqq.* Jure Divino ſacra inniti Aſyla ex Sacra Scriptura innuitur, idque arcte Judæis perſuaſum erat *ibi.* Quæ, apud quos, & qua ſub ætate celebriora Ethnico ritu ædificata, dedicataque Templa obtinuerint *pag.* 200, *ſeqq.* Non eadem tamen, ubique, ac jugiter erga Templa religio Ethnicis inſedit *p.* 203, *ſeq.* In Templis tamen opes tuto condere ipſis cordi erat, *ibid.* Jam vero religionis erga Templa Chriſtiano dedicata ritu antiquiſſimæ teſtes accedunt longa SS. Patres ſerie *p.* 205, *ſeqq.* In ſarto quoque, tectoque eiſdem Aſyli jure ſervando, adſerendoque perpetuos, ſtrenuoſque ſe præſtare vindices in Synodis Epiſcopi nunquam deſtitere *p.* 209, *ſeqq.* Quod ipſum Romanis quammaxime Pontificibus curæ, officioque ceſſit *p.* 214, *ſeqq.* Quod Ethnicorum Templis Aſyli jus ab Imperatoribus adtributum legitur *p.* 216, id multo magis Chriſtianorum Templis illæſum, ut ſervaretur, Principibus curandum erat *p.* 217, *ſeqq.* Videſis V. *Aſyla*. Ad hæc Templorum prædia, fundique, congrua pro Miniſtrorum ſuſtentatione, publicis ab oneribus exemptione vel apud Ethnicos perfrui ſolebant. Multo itaque magis immunitate gaudere apud Chriſtianos Eccleſiarum bona oportebat *pag.* 250, *ſeqq.* Annua quin etiam Ethnicorum Templis annona decreta erat, quæ demum Militare in Ærarium transfuſa legitur *p.* 251. Jure potiori igitur Chriſtianis Eccleſiis a publico Ærario pendi Annona quandoque viſa eſt *p.* 252, *ſeq.* V. *Bona Eccleſ.*

Territorium, Forum, ac Juriſdictionem Eccleſiæ tam qui detrahunt, peſſimam rem utique faciunt, quam qui Principum beneficio id omne adquiſitum dicere ſomniarunt. Divino ſiquidem Jure totum id adeptam Eccleſiam fuiſſe certum ſit, & conſtans ex Dei Verbo cum ſcripto, tum tradito *p.* 497, *ſeq.*, & 499, *ſeqq.*, quod & multa præterea confirmant documenta *p.* 503, *ſeqq.* Videſis VV. *Eccleſia, Forum, & Juriſdictio.*

Tertulliani Apologeticus, non homonymi Juriſconſulti utique, ſed Q. Septimii Flor. germanum dubio procul eſt opus *p.* 186, *ſeq.* Ejuſdem Tertulliani inſignis de Excommunicatione locus Apolog. cap. 39. Grotii, & Seldeni mire torſit ingenium: quorum intorta plane, ſiniſtraque reji-

Digitized by Google

rejicitur interpretatio *p.*587, *ſeq.*

Theodoſii, & Arcadii celebris Lex de Epiſcopali Judicio, ſive de Clericorum a Foro laico omnimoda exemptione, velut indubia ab iniqua Gothofredi, & Jannoni cenſura defenditur, atque legitima dubio procul omni demonſtratur *p.* 238.

Trophæa loca erant olim, ubi & Martyres paſſi fuerant, & Martyrum peragi quotannis Feſtivitates ſolebant. Tituli quoque, nomine a Titulis Fiſcalibus derivato, loca erant Sacra, vel Crucis ſigno, vel Martyrum Imaginibus deſignata, & Divino mancipata cultui *p.* 184, *ſeq.* Titulos autem Fiſcales prædiis, ad omnem procul uſurpationem arcendam, imponere ſolemne erat. Quos prædiis Eccleſiarum perinde, niſi certo Eccleſiaſtici eadem juris eſſe conſtaret, adponi diſtricte prohibuit S. Gregorius M. *p.*313, *ſeq.*

V

Valentiniani III. Lex Eccleſiæ Forum abjudicans tum cum Imperialibus legibus aliis adverſa pugnat fronte, tum aperte Juri Divino repugnat, & Canonico, tum a Patribus, & a Principibus ipſis diſerte reprobata demum eſt *p.* 505, *ſeq.*

Van-Eſpenius Excommunicationem recens eſſe inventum, atque per decem Sæcula in Eccleſia ignotum temere crocitans dignis pro mendacio, audaciaque vapulat a Benedicto XIV. Doctiſſ. Pontifice *p.* 563. Eodem in errore turpiter verſatus Dupinius pares dat pro temeritate pœnas *p.* 608.

Vaſſi olim non tam a Feudis, quæ poſſiderent, quam ab officiis, quæ Regibus, Ducibus, Comitibuſque præſtare ſolerent, ita denominati ſunt *p.* 326.

Venetis quale cum Paulo V. de Immunitate Eccleſiaſtica diſſidium interceſſerit, & quinam utrinque pro ſtudio partium viciſſim Scriptores præcipui ſteterint *p.* 307.

Veſtales à Numa quatuor primum inſtitutæ, duabus a Tarquinio Priſco, vel a Servio Tullio deinde adauctæ ſunt: eæque magno Romanis in honore habebantur *p.*221.

Veſtararius in Romana olim Eccleſia quatuor inter Palatinas inſigniores dignitates adnumerabatur: ejuſque munus erat Veſtiarii, Theſauri, & Cimelii cuſtodia *p.*423.

Viatores, atque Summotores olim apud Romanos etiam dicebantur Apparitores, & Lictores flagris, atque loris inſtructi ad propulſandas injurias, & ad Pontificis nutum paratiſſimi ad vindictam de flagitioſis, deque legum a Pontifice M. latarum tranſgreſſoribus actutum capiendam *p.* 496.

Vicedomini olim in Eccleſiis eas præſtare conſuebant vices, quas in Regum Aulis præſtare Majoribus Domus erat ſolemne, ſcilicet totius Epiſcopii curam adminiſtrare. Eorum frequentior Romana in Eccleſia occurrit mentio *p.*351.

Virga in Juriſdictionis, ſive poteſtatis Judiciariæ ſpecimen, Imperiique ſymbolum egregie ſæpius adſumpta legitur *p.* 494, *ſeq.* Et ita Virgæ nomine pœnas infligendi poteſtas deſignari viſa Patribus eſt, queis adſtipulari vulgo Interpretes haud ambigunt *p.*558, *ſeq.*

Voſſi

Digitized by Google

Voſſii temere Romanos in Pontifices jactata calumnia, quod Fidei quęſitoribus in Hæreticos inquirendi provinciam impoſuerint, quam Ethnicis eripiendam Judicibus duxerat Trajanus, excutitur, & expungitur *p.* 188, *ſeq.* Idem Presbyteris etſi dignitate ſuperiores Epiſcopos inficietur, a Presbyteris attamen jam Sæculi II. ſub initio diſcriminatos cum Salmaſio conſentit; quin imo ſecumet andabatarum more pugnans, jam a Sæculo I. unum dumtaxat in Urbibus Epiſcopi nomine auditum ex veteribus Eccleſ. monumentis obſervat *p.* 461.

ANT 1.316.062

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google